

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
" ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ"
ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
"ҚОСТАНАЙ АВТОМОБИЛЬ КӨЛІГІ КОЛЛЕДЖІ" КМҚК**

**МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
«МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР»
УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ
КГКП «КОСТАНАЙСКИЙ КОЛЛЕДЖ АВТОМОБИЛЬНОГО ТРАНСПОРТА»
УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ**

**«ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ
ИННОВАЦИЯЛАР: СЫН-ТЕГЕУРІНДЕР МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАР»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ОҚУЛАРЫНЫҢ
МАҚАЛАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК СТАТЕЙ МЕЖДУНАРОДНЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ
ЧТЕНИЙ «ИННОВАЦИИ В СИСТЕМЕ ТЕХНИЧЕСКОГО И
ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ:
ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ»**

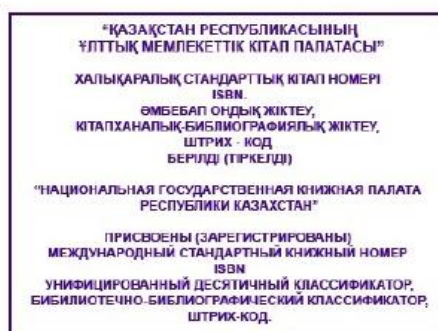
Г. КОСТАНАЙ, 2025

УДК 377:004
ББК 74.56:32.973
С23

Бибик Виктория Викторовна, Кускулакова Багтжан Шариповна, Саметова Нургуль Серикбаевна

сборник материалов педагогических чтений «Инновации в системе технического и профессионального образования: вызовы и перспективы»

ISBN 978-601-08-4971-6

РЕЦЕНЗЕНТЫ: Бибик Виктория Викторовна, заместитель директора по научно – методической работе КГКП «Костанайский колледж автомобильного транспорта» Управления образования акимата Костанайской области; Кускулакова Бахытжамал Шариповна, Саметова Нургуль Серикбаевна, методисты КГКП «Костанайский колледж автомобильного транспорта» Управления образования акимата Костанайской области.

Сборник статей международных педагогических чтений по теме «Инновации в системе технического и профессионального образования: вызовы и перспективы» Костанай, «ККАТ» 2025. – с.685, ISBN 978-601-08-4971-6

Сборник материалов педагогических чтений «Инновации в системе технического и профессионального образования: вызовы и перспективы» представляет собой всесторонний анализ современных тенденций и практик в сфере технического и профессионального образования. Вопросы, поднятые в материалах, охватывают широкий спектр тем, включая интеграцию новых технологий, развитие педагогических подходов, а также адаптацию образовательных программ к требованиям рынка труда; необходимости постоянного обновления и модернизации образовательной системы для обеспечения её соответствия требованиям времени. Внедрение инновационных методов и технологий является неотъемлемым условием успешного развития как учащихся, так и преподавателей; важности сотрудничества между образовательными учреждениями и индустрией, что

позволяет максимально эффективно подготовить специалистов к реальной практике. Эти материалы подчеркивают, что только через взаимодействие всех заинтересованных сторон можно достичь устойчивого прогресса в сфере образования.

Сборник материалов педагогических чтений демонстрирует, что инновации в системе технического и профессионального образования являются ключевым фактором для ответов на вызовы современного общества и создания перспектив для будущего.

Сборник педагогических чтений представляет собой ценный исследовательский материал, который может быть использован педагогами в области развития технического и профессионального образования.

Сборник материалов педагогических чтений рассмотрен на заседании научно - методического совета КГКП «Костанайский колледж автомобильного транспорта» Управления образования акимата Костанайской области и рекомендован для публикации протокол № 4 от 16.01.2025 года.

© КГКП ККАТ

СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ	16
ПЛЕНАРНАЯ ЧАСТЬ	20
BERUFSAUSBILDUNG IN DEUTSCHLAND. EIN ERFOLGSMODELL Adnan Mesanagic	20
КОНСОЛИДАЦИЯ РАБОТЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ УЧАСТНИКОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ АВТОМАТИЗИРОВАННОЙ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ «СИГНАЛ» И ПРОГРАММЫ «КОДАКТИВ: ПРОГРАММА БЫСТРОЙ ПОМОЩИ», С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПЛАТФОРМЫ «HR+» Петренко Елена Александровна.....	29
РАЗВИТИЕ РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ В ЛИСАКОВСКЕ: АДАПТАЦИЯ К ПОТРЕБНОСТЯМ РЫНКА ТРУДА И МОДЕРНИЗАЦИЯ МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ БАЗЫ ЧЕРЕЗ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО Кайпбаева Жулдыз Шамильевна.....	40
СЕКЦИЯ №1 СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ И ПОВЫШЕНИЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТИПО (В ФОРМЕ БЛИЦДОКЛАДА)	
СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІНІҢ АСПЕКТІСІ Ысмағұл Жәния	45
ӨНДІРІСТІК ОҚЫТУ ШЕБЕРІНІҢ ӨНДІРІСТІК САБАҚТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУЫ Байкубекова Гулстан Бахтыбаевна.....	48
ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ – СТРАТЕГИЯЛЫҚ МІНДЕТ Ансатбаева Мира Айтөреқызы.....	51
ЕР ДӘУЛЕТІ-ЕҢБЕК Санатұлы Сәмет	55
ЕҢБЕК НАРЫҒЫНА ҚАЖЕТТІ ІТ МАМАНДАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ТРЕНДТЕРДІ ЕСКЕРУ Алданов Бауыржан Женисулы.....	57
ТЖКБ ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫН ДАЙЫНДАУ АЛАҢЫ Мусалимова Алмагуль Сахиевна, Нургалиева Гулжаухар Океновна	62
ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРДЫ ДАЯРЛАУДА ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНЫҢ НЕГІЗІНДЕ СТУДЕНТТЕРДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛГЕ ДЕГЕН МӘРТЕБЕСІН АРТТЫРУ Еділбаева Гүлнар Қуандыққызы, Шәкірова Тұрсынқұл Жолдыбайқызы	66
ПОВЫШЕНИЕ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ В КАЗАХСТАНЕ: ПРАВОВЫЕ И СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ Ибраева Шынар Кенжахметовна	70
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ В СИСТЕМЕ ТЕХНИЧЕСКОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ Танибаев Тулеген Сабитович	72
ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ: КАК ПОВЫСИТЬ КАЧЕСТВО ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ВЕТЕРИНАРИЯ» В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО РЫНКА ТРУДА Комарова Юлия Ивановна, Салимова Людмила Геннадьевна	74

СТАНОВЛЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО СПЕЦИАЛИСТА НА ОСНОВЕ КОМПЕТЕНТНОГО РОСТА	
Харьковская Надежда Павловна	78
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ОРИЕНТИР СТАНОВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЙ ЛИЧНОСТИ (ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ КГКП «ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИЙ КОЛЛЕДЖ ИМЕНИ К. ДОНЕНБАЕВОЙ» УО АКО)	
Шульга Александр Николаевич	82
СИМУЛЯТОР ELECTUDE: ПРАКТИКА БЕЗ РИСКА УЧЕБНАЯ ПЛАТФОРМА LCM ELECTUDE: РЕВОЛЮЦИЯ В ОБУЧЕНИИ АВТОМЕХАНИКОВ	
Утешов Бауыржан Сагыналиевич	85
КӘСІБИ-ҚҰЗЫРЕТТІ МАМАН ДАЯРЛАУ САПАСЫ МЕН ТжКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ –ЗАМАН ТАЛАБЫ	
Сейдахметова Баян Аскаровна, Адылканова Асель Мадениетовна.....	87
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТжКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ. КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ	
Нурмаханова Жадра Бектүганқызы	91
КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ: ЖАСТАР АРАСЫНДА ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫНЫҢ БЕДЕЛІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ»	
Казиева Умут Жумагалиевна	93
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТжКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ	
Бахытбай Камшат Бахытбайқызы.....	98
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ - ҚОҒАМ ТАЛАБЫ	
Бақбергенова Қарлығаш Ажибековна.....	104
ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫНЫҢ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ ЖӘНЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ	
Асан Назерке Тимурқызы	106
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДЫҢ ТИІМДІ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ДУАЛДЫ ОҚЫТУДЫ ЕНГІЗУ	
Амирхамзина Бакыт Касенгалиевна.....	109
ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫН НАСИХАТТАУ ЖӘНЕ ТжКБ-НЫҢ БЕДЕЛІН КӨТЕРУ ЖОЛДАРЫ	
Аблизова Дилнарым Пархатжановна	111
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТжКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ: ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРДЫ ҚОЛДАУ ЖӘНЕ НАСИХАТТАУ ШАРАЛАРЫ	
Әлкебай Гулнәр Игенқызы	116
МОДЕРНИЗАЦИЯ ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ И ПОВЫШЕНИЯ ПРЕСТИЖНОСТИ РАБОЧИХ КАДРОВ	
Фирсова Татьяна Николаевна.....	118
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІБИ БІЛІМ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ	
Қойшыбаева Гүлдана Әсетқызы.....	122
ПЕРЕЗАГРУЗКА СИСТЕМЫ СРЕДНЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КАЗАХСТАНЕ	
Шишкина Екатерина Юрьевна	125
ЖЫПЫЛЫҚТАП ТҮРҒАН ЖАРЫҚТЫҢ СҰЛУЛЫҒЫ	
Хасенов Дархан Конысбекович	128
ОҢТҮСҮТІК КӘРІС ЕЛІНДЕГІ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТАҒЫЛЫМДАМА	
Сыдықаев Нұр-Мұстафа Амангелдіұлы	131

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ И ПОВЫШЕНИЕ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТИПО	
Косолапова Юлия Владимировна	136
ИНТЕГРАЦИЯ МАТЕМАТИКИ И СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН У СТУДЕНТОВ, ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ЭЛЕКТРОГАЗОСВАРЩИК»	
Койшина Асем Маликовна.....	139
ОБНОВЛЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕБОВАНИЯМИ РЫНКА ТРУДА: СПЕЦИАЛЬНОСТЬ "БУХГАЛТЕР	
Байжанова Гульнара Каппасовна.....	142
ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ – СТРАТЕГИЯЛЫҚ МІНДЕТ	
Ансабаева Мира Айтөреқызы.....	145
ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ К РЕШЕНИЮ АКТУАЛЬНЫХ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВИЗАЦИЮ ОБРАЗОВАНИЯ	
Суфиярова Людмила Викторовна	149
КӘСІБІ БАҒДАР БЕРУ: ЖАСТАР АРАСЫНДА ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫНЫҢ БЕДЕЛІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ	
Казиева Умут Жумагалиевна	153
ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ ПОДХОД – ДЕЙСТВИЕ НА РЕЗУЛЬТАТ	
Ловягина Татьяна Владимировна	158
МОДЕРНИЗАЦИЯ ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ И ПОВЫШЕНИЯ ПРЕСТИЖНОСТИ РАБОЧИХ КАДРОВ	
Фирсова Татьяна Николаевна.....	162
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫҢ КӘСІБІ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ	
Маманова Замира Сериковна.....	166
ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҒЫНЫҢ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ: ТӘЖІРІБЕ ЖӘНЕ ІЗДЕНІС	
Исаханова Шынар Кабиевна	168
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ И ПОВЫШЕНИЕ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТИПО В КАЗАХСТАНЕ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ВЫЗОВОВ	
Брежнева Татьяна Анатольевна	170
ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН ҰЙЫМДАРДА ОҚУ ҮРДІСІНЕ ЖАСАНДЫИНТЕЛЛЕКТ НЕГІЗДЕРІН КІРІСТІРУ	
Мырзабеков Бағдат Талғатұлы.....	172
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ПОДГОТОВКЕ РАБОЧИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	
Молдыбеков Бағжан Бақбергенұлы.....	177
ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ В СИСТЕМЕ СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	
Турарбекова Алмагул Есилбековна	183
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТЖКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ	
Абдирасил Кенжегуль Санакуловна	186
ВЛИЯНИЕ VR/AR РЕШЕНИЙ НА КАЧЕСТВО ЗНАНИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ	
Солонская Богдана Валерьевна	190
КОМПЕТЕНЦИИ МАСТЕРА ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ОБУЧЕНИЯ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ПРОИЗВОДСТВА	
Солнцев Сергей Михайлович	193

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ-- СТРАТЕГИЯЛЫҚ МІНДЕТ Ильяс Сая Қуандыққызы.....	196
КАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ОҚУ-ӨНДІРІСТІК ІСІНІҢ РӨЛІ: КӘСІПТІК БАҒДАР МЕН ТҮЛЕКТІҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН АРТТЫРУ Сдыкова Гулшат Габиденовна.....	201
АЛҒАШҚЫ ӘСКЕРИ ЖӘНЕ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ПӘНІН ОҚЫТУДА ТҮРЛІ ИНТЕРАКТИВТІ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР Әйтенов Тұрар Нұртазаұлы	204
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ - ҚОҒАМ ТАЛАБЫ Бақбергенова Қарлығаш Ажибековна.....	206
ПРОБЛЕМА ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ СЕТЕВОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛ, ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ, ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ И ПРЕДПРИЯТИЙ Арбузова Олеся Александровна	208
10-11 СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫ ҮШІН ЖҰМЫСШЫ БІЛІКТІЛІГІ БОЙЫНША ЭКСПЕРИМЕНТТІК БІЛІМ БЕРУДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ Пржанов Адилжан Орынбасарович	211
ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ ПРАКТИКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ КОЛЛЕДЖА КАК УСЛОВИЕ СТАНОВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ Кашарин Александр Васильевич.....	214
ӨНДІРІСТІК ТӘЖІРИБЕ - КӘСІБИ МАМАН ДАЯРЛАУДЫҢ КЕПІЛІ Исмаилов Даурен Алтынбекович	217
БІЛІМАЛУШЫЛАР ҮШІН ӨЗІНДІК ЖҰМЫСТЫҢ МАҢЫЗЫ Ибайдаева Бақытгүл Алданқызы	219
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТЖКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ: ЗАМАНАУИ ТАЛАПТАР МЕН МҮМКІНДІКТЕ Маханбетова Ляйла Мұратбекқызы	222

СЕКЦИЯ №2 АНАЛИЗ СООТВЕТСТВИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ТРЕБОВАНИЯМ РЫНКА ТРУДА (В ФОРМЕ РЕСНА КУСНА)

ИНТЕГРАЦИЯ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ: РОЛЬ ФИЗИКИ В ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ Толегенова Раушан Курманбековна.....	226
АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВЫПУСКНИКОВ ТИПО НА РЫНКЕ ТРУДА Елисеенко Эльнара Фаизовна	229
ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕР Болатбаева Гулзада Аманкосовна	231
БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЭМОЦИОНАЛДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЖӘНЕ ОНЫҢ МАҢЫЗЫ Мұратов Арман Асқарұлы	234
РАЗРАБОТКА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ СООТВЕТСТВУЮТ ТРЕБОВАНИЯМ РЫНКА ТРУДА Крупко Анастасия Александровна, Болатқызы Әсем	236
ОБРАЗОВАНИЕ И КАРЬЕРА: СОЗДАНИЕ ПРОГРАММ, ОТВЕЧАЮЩИХ ТРЕБОВАНИЯМ РАБОТОДАТЕЛЕЙ Булат Николай Сергеевич, Ротман Инесса Михайловна.....	238
«ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ ЧЕРЕЗ ТИПОВУЮ УЧЕБНОУ ПРОГРАММУ ПО ДИСЦИПЛИНЕ ХИМИЯ В СИСТЕМЕ ТИПО: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ»	

Баймагамбетова Гульжан Ермаковна.....	240
СПОРТ В ТУРИЗМЕ	
Чернышова Татьяна Александровна	243
ВЗАИМОСВЯЗЬ ТЕХНИЧЕСКОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ С ТРЕБОВАНИЯМИ РЫНКА ТРУДА: СОВРЕМЕННЫЕ ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	
Астапкова Татьяна Сергеевна.....	247
АНАЛИЗ РАЗРАБОТАННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ ДЛЯ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ТЕХНИЧЕСКОЕ ОБСЛУЖИВАНИЕ, РЕМОНТ И ЭКСПЛУАТАЦИЯ ЭЛЕКТРОМЕХАНИЧЕСКОГО ОБОРУДОВАНИЯ»	
Белекбаева Лаура Кадырхановна, Данибекова Перизат Аменовна.....	250
СЕКЦИЯ №3 ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИННОВАЦИОННЫХ ИНСТРУМЕНТОВ В ОБРАЗОВАНИЕ (В ФОРМЕ МАСТЕР-КЛАССА)	
ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР БҮГІНГІ ТАҢДА ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУДІҢ АЖЫРАМАС БӨЛІГІ	
Саметова Нургуль Серикбаевна	253
ВИРТУАЛЬНЫЙ МЕТОДИЧЕСКИЙ КАБИНЕТ КАК СРЕДСТВО ОПТИМИЗАЦИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ПОО	
Пермина Валентина Евгеньевна	254
SMART-БІЛІМ БЕРУ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ БІЛІМГЕ ӘСЕРІ	
Жоламанов Улан Андрейұлы	258
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ОБРАЗОВАНИИ	
Жанузакова Айгерим Нуржановна.....	262
ТЕМІРЖОЛ КӨЛІГІ САЛАСЫНДА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ПӘНІ БОЙЫНША ИНТЕРАКТИВТІ ТАПСЫРМАЛАРДЫ ӘЗІРЛЕУ	
Ерсайын Асыл Болатқызы.....	264
САНДЫҚ ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІ ДАМУҒА ҮШІН ОҚУ ҮРДІСІНЕ GIS-ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КІРІКТІРУ	
Демесинова Жанна Болатовна.....	267
ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИОННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ В ОБРАЗОВАНИИ	
Балыкбаева Асемгуль Советкановна.....	270
ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ РӨЛІ	
Өтеш Нұрзада Мухитдинқызы.....	272
АВТОКӨЛІККЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ БОЙЫНША БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ РӨЛІ	
Алиев Руслан Абайұлы	276
ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ: ТРАНСФОРМАЦИЯ ОБУЧЕНИЯ И ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОСТИ	
Чуркина Татьяна Александровна.....	281
СОЗДАНИЕ СИМУЛЯЦИИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНСТРУМЕНТОВ RHET INTERACTIVE SIMULATIONS И ALGOODO	
Жұлтаев Аслан Дауренбекович	285
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ПОМОЩНИК ПЕДАГОГА: АВТОМАТИЗАЦИЯ РУТИННЫХ ЗАДАЧ И УЛУЧШЕНИЕ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА	
Дирксен Светлана Валерьевна, Шаевко Алена Владиславовна	286
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ТЕХНИЧЕСКОМ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ	
Жусупова Лазат Исимжановна, Абдоллина Самал Сейткереевна	288

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ПРИЛОЖЕНИЙ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА ПО ТЕМЕ: КОСТАНАЙЦЫ В ГОДЫ ВОЙНЫ	
Кульмухамбетова Гульнара Барлыковна	292
ТАРИХ САБАҒЫНДА ТҮРЛІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ	
Шыраева Жанар Зейнуллаевна.....	295
МЕДИЦИНА САЛАСЫНДАҒЫ МАМАНДАРДЫ САПАЛЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ӨНЕРКӘСІПТІК СЕРІКТЕСТІКТІҢ АЛАТЫН ОРНЫ	
Шукиманов Рахат Кайратович, Жанатова Гульжан Талгатовна	299
ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ В МЕДИЦИНСКОМ КОЛЛЕДЖЕ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ПЛАТФОРМ ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА	
Шалкаров Санжар Аскарлович, Сейдахметова Баян Аскарровна	301
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОГРАММ ГЕЙМИФИКАЦИИ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН	
Хусаинова Айнаш Тулебаевна, Кужахметова Анар Жетписовна.....	302
ИНФОРМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА САНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ҚОЛДАНУ	
Хатенова Майрагул Мукарамовна	306
МАСТЕР-КЛАСС «СОЗДАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ УРОКОВ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПЛАТФОРМЫ TWEE»	
Подгаец Светлана Викторовна.....	314
МЕДИЦИНАЛЫҚ КОЛЛЕДЖ СТУДЕНТТЕРІ ҮШІН ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ҚҰРАЛДАРЫН ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУДЫ ЖЕТІЛДІРУ	
Оралсын Нурайым, Молдаш Гүлмарал Жомартовна	316
SCOREAPP ПЛАТФОРМАСЫНЫҢ ОҚУ ҮРДІСІНДЕГІ ҚОЛДАНУ МҮМКІНДІГІ	
Калиева Арайлым Мұратқызы, Әбдіман Назерке Әбілханқызы.....	318
ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР – МЕДИЦИНАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН АРТТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ	
Әсілтай Асылбек Серікбайұлы, Жумагулова Шайзада Сериковна.....	321
ОҚУ ПРОЦЕСІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ГРАФИКАЛЫҚ МӘДИНЕТІН ДАМУ	
Абилшеева Айнагул Койшигуловна.....	324
ИННОВАЦИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ: ТЕОРИЯ, ТЕХНОЛОГИЯ, ПРАКТИКА	
Қарасай Гүлнәз Сұңғатқызы	327
КАК ПОДДЕРЖИВАТЬ БАЛАНС МЕЖДУ ТРАДИЦИОННЫМ И ИННОВАЦИОННЫМ ПОДХОДОМ В ОБУЧЕНИИ	
Шолохова Ирина Сергеевна.....	330
МОИ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАХОДКИ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ВНЕКЛАССНОГО МЕРОПРИЯТИЯ	
Таран Ирина Анатольевна	332
РАЗВИТИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ КОММУНИКАТИВНО-ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И СОВРЕМЕННЫЕ ЦИФРОВЫЕ УГРОЗЫ	
Мурзина Татьяна Анатольевна, Магфурова Светлана Олеговна.....	335
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИОННЫХ ИНСТРУМЕНТОВ В ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ	
Мурзабаев Бахытбек Батыржанович.....	340
ГЕЙМИФИКАЦИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІН ОҚУ ҮРДІСІНДЕ ПАЙДАЛАНУ	
Қойшыбай Талғат Болатұлы	342
ХИМИЯ ПӘНІНЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚ ТУДЫРУ ҮШІН "SMART" СТУДЕНТТЕРГЕ АРНАЛҒАН ЖИ ҚҰРАЛДАРЫ	

Кененбаева Жадыра Жұманкүлқызы	346
СТУДЕНТТЕРДІҢ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫНЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ -	
БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН КӨТЕРУДІҢ НЕГІЗІ	
Әлменова Нұргүл Айкөргенқызы.....	350
ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫНДАҒЫ STEM ЖӘНЕ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ БАҒЫТТАР	
Әбдрейім Айдана Алмасқызы.....	355
ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ – ҰЛТ БОЛАШАҒЫ	
Ерғазы Бақтияр Махмұджанұлы.....	362
ИНФОРМАТИКА САБАҒЫНДА ЗАМАНАУИ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ	
Ахмет Тогжан Максұтжановна	365
ЦИФРЛЫҚ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ТЕМІРЖОЛ САЛАСЫНДАҒЫ	
ЕНГІЗУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ	
Алқамбай Индира Есенкүлқызы	368
ПЛАТФОРМА ДЛЯ АНАЛИЗА ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ УЧАЩИХСЯ С	
ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА	
Тулегенов Еркебулан Нурланович, Бега Виталий Борисович.....	371
ПРОЕКТНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ОБЩИХ И	
ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ	
Шектыбаева Лейсан Филаридовна	374
ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИОННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ КОСТАНАЙСКОГО	
ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ВЫСШЕГО КОЛЛЕДЖА	
Уайсова Майра Маликовна	377
«ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В	
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ К ПРЕДМЕТУ	
«НАЧАЛЬНАЯ ВОЕННАЯ И ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА»	
Нурканов Мырзабек Карабалинович, Фатхудинов Ринат Рифович	382
МАСТЕР-КЛАСС «ИНФОГРАФИКАНЫ ҚҰРУ: ОҚУ МАТЕРИАЛЫН ВИЗУАЛИЗАЦИЯЛАУ	
ҮШІН NAR.KIN.AI ПРАКТИКАЛЫҚ ҚОЛДАНУ»385	
Шаракулова Акерке Абубакировна, Журсиналина Гүльсум Сайлаукановна	385
ЦИФРОВЫЕ ЗАДАНИЯ ПО ЛИТЕРАТУРЕ КАК НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ДЛЯ	
ПОНИМАНИЯ ОБУЧАЮЩИМИСЯ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ	
Амантаева С.К., Дюсекеева Л.К.	390
ӨНДІРІСТІК САБАҚТЫ ОҚЫТУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІ ҚОЛДАНУДЫҢ НЕГІЗГІ	
ҚАҒИДАТТАРЫ МЕН ТӘСІЛДЕРІ	
Смағұлов Тұрар Жалғасханұлы.....	396
ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ЭЛЕМЕНТОВ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В	
ПРЕПОДАВАНИИ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН	
Смагулов Бегайдар Зарылханұлы,.....	399
ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ ПӘНДЕРІНДЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ	
ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ	
Қаракұл Мейрамкүл Байболатқызы, Құрманәлі Әйгерім Қалмаханқызы.....	402
DIGITAL CONTENT – КӘСІПТІК БІЛІМ АТМОСФЕРАСЫНДА	
Ильясова Аяжан Куандыковна	406
БІЛІМ БЕРУ БАРЫСЫНДА ӘРТҮРЛІ ПЛАТФОРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ	
Карсакбаева Айнуыр Рысовна	410
ФОРМИРОВАНИЕ 4К – КОМПЕТЕНЦИЙ У СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА НА УРОКАХ	
МАТЕМАТИКИ	
Синько Олеся Викторовна	411

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ПОДГОТОВКЕ РАБОЧИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	
Молдыбеков Б.Б.	416
ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СИСТЕМА В ЭПОХУ ПЕРЕМЕН: АДАПТАЦИЯ, ИННОВАЦИИ И БЕЗОПАСНОСТЬ	
Литвинцев Дмитрий Павлович	422
ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА КӨКЖИЕКТЕРІ: ВИРТУАЛДЫ ШЫНДЫҚ ҚҰРАЛДАРЫ	
Ашкенова Шынар Амандыковна	427
ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР КӨМЕГІМЕН ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУЛЫҚ ҚҰРУ	
Аманбек Онергуль, Разбекова Айнагуль Сағытаевна	429
«ЖАС ҚЫРАН» КОЛЛЕДІШЛІК МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН ЛАГЕРІ	
Түлеуова Айгуль Жанабаевна	434
ТАРИХ САБАҒЫНДА STEAM – ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ	
Шайжанова Гүлзада Карифуллаевна	438
ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЕТИ ИНТЕРНЕТ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС	
Бардюжа Любовь Павловна	440
REPL.IT GHOSTWRITER, GITHUB COPLOT IT МАМАНЫН ОҚЫТУДАҒЫ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ КӨМЕКШІСІ	
Әбілда Нургуль Ергаликызы	444
ЭКСПЕРИМЕНТТІК БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	
Калабаева Орынгуль Джаумитбаевна	447
 СЕКЦИЯ №4 ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ И ПАРТНЁРСТВА С ПРОМЫШЛЕННЫМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ (В ФОРМЕ ВИДЕОПРЕЗЕНТАЦИИ)	
ВИРТУАЛЬНЫЙ МЕТОДИЧЕСКИЙ КАБИНЕТ КАК ФОРМА ЭФФЕКТИВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ МНОГОПРОФЕЛЬНОГО КОЛЛЕДЖА	
Легович Маргарита Владимировна	450
КӘСПОРЫНДАРҒА ТАЛАНТТЫ ЖҰМЫС КҮШІНЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗУ, ЗЕРТТЕУ МЕН ДАМУ МҮМКІНДІКТЕРІН КЕҢЕЙТУ	
Тукеева Жанна Сейдуалиевна, Атеева Динара Кабылбековна	452
БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ ЖӘНЕ ӨНЕРКӘСІПТІК КӘСПОРЫНДАРМЕН ӘРІШТЕСТІК ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ	
Акылбекова Айдана Шагдатовна	457
СОЦИАЛЬНОЕ ПАРТНЕРСТВО — ЭТО ПОДГОТОВКА КАДРОВ В СОВМЕСТНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ	
Жайлаубаева Гүльмира Мейрхановна	458
«КӘСПОРЫНДАР БАЗАСЫНДА ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРДІ АВТОМАТТАНДЫРУ БОЙЫНША КӘСІБИ ТӘЖІРИБЕНІ ҰЙЫМДАСТЫРУ»	
Балхаева Гаухар Науаневна	460
ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҒЫ - КӘСПКЕРЛІККЕ БАСТАЙДЫ	
Түлепбергенова Сафура Рысбаевна	462
ШИЕЛІ ӨНІРІНІҢ ӨНДІРІС ОРЫНДАРЫНЫҢ «ПАЙДАЛЫ ҚАЗБАЛАРДЫ ИГЕРУ» МАМАНДЫҒЫНА СҰРАНЫСЫ	
Қуандық Жалғасбек Ерғалиұлы	464

БІЛІМАЛУШЫНЫҢ МАМАН БОЛЫП ҚАЛЫПТАСУЫНДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРМЕН ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ПЕН СЕРІКТЕСТІКТІҢ РӨЛІ Кабылдаева Куралай Амангельдиевна	465
ФЕДЕРАЛЬНЫЙ ПРОЕКТ «ПРОФЕССИОНАЛИТЕТ» КАК ИНСТРУМЕНТ МОДЕРНИЗАЦИИ ПАРТНЁРСКОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ И ПРЕДПРИЯТИЙ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ НА ПРИМЕРЕ СОЗДАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-ПРОИЗВОДСТВЕННОГО КЛАСТЕРА «МЕТАЛЛУРГИЯ» НА БАЗЕ ГАПОУ «КАМСКОГО АВТОМЕХАНИЧЕСКОГО ТЕХНИКУМА ИМЕНИ Л.Б. ВАСИЛЬЕВА» Кабирова Резеда Селигзяновна, Салихова Гульназ Ягудовна	469
ЭКСКУРСИЯ КАК ИННОВАЦИОННАЯ ФОРМА ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНЫХ ЗАНЯТИЙ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ Асылбекова Нурсулу Уалихановна, Аяпбергенев Заиржан Жуматаевич	474
РОЛЬ СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЁРСТВА ДЛЯ КОЛЛЕДЖА Фатхудинова Ирина Владимировна	478
ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМЫТУ ЖОЛДАРЫ Утегенов Уркен Садыбекович	480
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СЕРІКТЕСТІКТІ НЫҒАЙТУ: ӘЛЕМДІК ТӘЖІРІБЕ ЖӘНЕ ИНТЕГРАЦИЯ ЖОЛДАРЫ Сулейменова Гульжауһар Сарыбаевна	484
ВЗАИМОСВЯЗЬ С СОЦИАЛЬНЫМИ ПАРТНЕРАМИ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ Ногуманова Гульфия Талгатовна, Ильясова Гульшат Гайитдиновна	488
ИНТЕГРАЦИЯ УЧЕБНОЙ И ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ПРАКТИКИ, КАК НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ЭФФЕКТИВНОГО НАСТАВНИЧЕСТВА НА УЧЕБНОЙ ПРАКТИКЕ Белянко Елена Сергеевна	490

СЕКЦИЯ №5 РАЗВИТИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В ПОДГОТОВКЕ И ПОДДЕРЖКЕ РАБОЧИХ КАДРОВ (В ФОРМЕ СТЕНДОВОЙ ЗАЩИТЫ)

ДУАЛЬДЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІ ЖӘНЕ АКАДЕМИЯЛЫҚ ҰТҚЫРЛЫҚ: ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СЕРІКТЕСТІК ТӘЖІРІБЕСІ Асгат Райхан, Жабықбай Әділжан Жеңісұлы, Мунбаева Бұлбул Умаровна	492
ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ МЕН ҚОЛДАУДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫ ДАМЫТУ Толемисова Жансулу Ахметкуловна	496
МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО С CISCO NETWORKING ACADEMY В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБУЧЕНИИ Дуйсенбаева Асем Калиаскаровна	499
МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ И ПЕДАГОГОВ Кускулакова Бахытжамал Шариповна	505
МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО КАК ОДИН ИЗ ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ КОЛЛЕДЖА Мамитанова Лаззат Калижановна	507
ВНЕДРЕНИЕ ДУАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ОБУЧЕНИЯ В СИСТЕМЕ ТИПО: ПРОБЛЕМЫ, ДОСТИЖЕНИЯ, ПЕРСПЕКТИВЫ Молдиярова Айсулу Гинаятовна, Кантарбаева Венера Молдагалиевна	509
АВТОКӨЛІКТІҢ ИНЖЕКТОРЛЫ ҚОЗҒАЛТҚЫШТЫҢ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІМЕН ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЙЫНДАУ	

Адилбаева Салтанат Мухтаровна.....	511

**СЕКЦИЯ №6 АДАПТАЦИЯ ПЕДАГОГОВ К НОВЫМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ
ВЫЗОВАМ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» (В ФОРМЕ
ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ДЕКЛАМАЦИИ (SPOKEN WORD))**

«БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ ҮЗДІК ТӘЖІРИБЕЛЕР»	
Құсайын Жомарт Қонырбайұлы.....	514
“БІРТҰТАС ТӘРБИЕ” БАҒДАРЛАМАСЫ ШЕҢБЕРІНДЕ ПЕДАГОГТЕРДІ ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ СЫН-ТЕГЕУРІНДЕРІНЕ БЕЙІМДЕУ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» ҰРПАҚ ТӘРБИЕСІНІҢ ЖАҢА ҮЛГІСІ	
Бисенғалиева Адеми Галымжановна	516
ҚҰНДЫЛЫҚТАРҒА НЕГІЗДЕЛГЕН БІЛІМ БЕРУ ТӘРБИЕСІНІҢ ЖАҢА ПАРАДИГМАСЫ	
Туллев Акарыс Бердиханович.....	519
ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОГРАММЫ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» В КОЛЛЕДЖЕ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНЧЕСКОГО МНЕНИЯ	
Макаренко Валентина Александровна	525
БІРТҰТАС ТӘРБИЕ: ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ СЫН-ТЕГЕУРІНДЕРІНЕ БЕЙІМДЕЛУ	
Жолдасбекова Тоты Токтанқызы.....	528
КЛЮЧЕВЫЕ ЦЕННОСТИ, ФОРМИРУЮЩИЕ ОБРАЗ НАЦИИ В ПРОГРАММЕ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ»	
Князева Екатерина Владимировна.....	530
БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА БІЛІМ МЕН ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ	
Қалманова Айжан Ақбергенқызы, Ергалиева Аида Өткелбайқызы	532
АДАПТАЦИЯ МОЛОДОГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	
Алимова Жанна Куанышовна	539
ҚҰНДЫЛЫҚҚА НЕГІЗДЕЛГЕН ТӘРБИЕ: «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАҢЫЗЫ	
Қасқырбаева Мөлдір Ормантайқызы.....	541
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СПОСОБНОСТИ И ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ	
Сара Назар Қалияскерұлы.....	543
ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАҢЫЗЫ	
Нұржанова Гүлмир Қарсаққызы, Сақау Зәуреш Жансұлтанқызы	547
ҰЛТТЫҚ МӨДЕНИЕТТІ ДӘРІПТЕУ	
Ниязбекова Зияда Амиржановна, Досанова Кенжегул Нурмухановна	550
“БІРТҰТАС ТӘРБИЕ БЕРУ - ЖАҢА ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖАҢАШЫЛ ҰРПАҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ”	
Төлеуханова Жанайым Серкешқызы, Құмарбек Айжан Қайратовна	552
РОЛЬ ИСТОРИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНИНА И ПАТРИОТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	
Рихтер Ольга Антоновна	554
ПРОГРАММА «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» КАК ОДИН ИЗ ЗНАЧИМЫХ ВОСПИТАТЕЛЬНЫХ АСПЕКТОВ В ФОРМИРОВАНИИ У МОЛОДОГО ПОКОЛЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ	
Ибраева Шолпан Канатовна	560

«БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫ – ҰЛТТЫҚ МҮДДЕЛЕР МЕН ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ТЕТІГІ	
Абдижапбарова Анаркуль Бериккараевна	562
ЕҢБЕК ТӘРБИЕСІ ЖӘНЕ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕР: ҚАЗАҚ, ОРЫС ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІНДЕГІ ТӘРБИЕЛІК ҚҰНДЫЛЫҚТАР	
Хасенова Альфия Атыгаевна.....	568
КОЛЛЕДЖДЕРДЕ ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУДА «ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ КЕҢЕСІНІҢ» АТҚАРАР РӨЛІ	
Тілеубайұлы Әнуарбек.....	572
КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ ОҚЫТУШЫЛАРДЫҢ КӘСІБИ ДАМУЫ МЕН ИННОВАЦИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУЫ	
Тайкпанова Данара Абдибаевна, Нургалиева Назгуль Советовна.....	575
«АҚЖҮНІС»ҚЫЗДАР ҰЙЫМЫНЫҢ ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ	
Тәжібекова Салтанат Ғабиденқызы	581
АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ: ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ БЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРІ	
Суханберді Гүлзат Сайдуллақызы.....	583
АДАПТАЦИЯ ПЕДАГОГОВ К НОВЫМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ВЫЗОВАМ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ "БІРТҰТАС ТӘРБИЕ"	
Сундетбаева Айман Жетгенбаевна	586
БІРТҰТАС ТӘРБИЕ: ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ СЫН-ТЕГЕУРІНДЕРІНЕ БЕЙІМДЕЛУ	
Жолдасбекова Тоты Токтанқызы.....	588
ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ САҚТАУ ЖАСТАРДЫҢ РӨЛІ	
Шағатаева Роза Шатеновна	590
ТӘРБИЕ – ҰРПАҚТАН-ҰРПАҚҚА ЖЕТКІЗІЛЕТІН АСЫЛ ҚАЗЫНА	
Бейсенова Хамар Баязитовна	595
ДАМУ ЕЛДІҢ БАСТАЛУЫ - ЖАНҰЯДА	
Кенаралова Шинар Баязитовна	598
РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ И ТВОРЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ.....	599
ЗА СЧЕТ ПРИМЕНЕНИЯ НА УРОКАХ ЦИТАТ НЕДЕЛИ	
Данченко Татьяна Владимировна	599
ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТ ПӘНІН ОҚЫТУДА ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫ ОЙЫНДАРДЫ ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ	
Бектасова Алтынай Аргынгельдиновна	603
ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ – ҰЛТ БОЛАШАҒЫ	
Умирзаков Нургиса Онгарбаевич.....	608
АСЫҚ — ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫНЫҢ БІРІ	
Иманалиев Бекболат Тастайбекович	611
БІРТҰТАС БАҒДАРЛАМА АЯСЫНДА БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНЕ АСЫҚ ОЙЫНЫҢ ЕНГІЗУ	
Кумарбекова Дамира Даниярқызы	614
WELL-BEING СТУДЕНТОВ, ЧТО ЭТО ТАКОЕ И КАК ИМ УПРАВЛЯТЬ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОГРАММЫ ЦЕЛОСТНОГО ВОСПИТАНИЯ (БІРТҰТАС ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫ)	
Кашарина Ольга Витальевна	619
ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ АРҚЫЛЫ САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ	
Жамалов Ғазиз Ғабдуллаұлы	622
ЗАМАНАУИ БІЛІМ МЕН ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҮЙЛЕСТІРУ - БАСТЫ БАҒДАРДА	
Рысбаев Шымберген Ертайұлы	625

АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ САБАҚТАРЫНДАҒЫ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕР	
Искакова Рита Байзақовна	628
ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫМЫЗ – ТӘРБИЕ НЕГІЗІ	633
Жайлыбаев Ержан Жаксымуратович, Айданова Нурбиби Сериковна	633
АДАПТАЦИЯ ПЕДАГОГОВ К НОВЫМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ВЫЗОВАМ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ»	
Баймуханова Сауле Акылбековна, Байшетова Айгуль Акимғалиевна	635
АДАПТАЦИЯ МАСТЕРОВ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ОБУЧЕНИЯ К НОВЫМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ВЫЗОВАМ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ»	
Хижинская Антонина Александровна	638
ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГ ЖӘНЕ ОТБАСЫЛЫҚ ТӘРБИЕ: ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ЖОЛДАРЫ	
Таңатова Гүлназ Балмырзақсы	639
«БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫ ШЕҢБЕРІНДЕ ПЕДАГОГТАРДЫҢ ОҚУ-ТӘРБИЕ ҮРДІСІН ҰЙЫМДАСТЫРУЫНЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ	
Маханбетова Айгерим Айтбаевна	642
ТӘРБИЕ – ЭТО БОЛЬШЕ ЧЕМ ПРОСТО СЛОВО	
Дроженко Галина Григорьевна	645

СЕКЦИЯ №7 ПРОДВИЖЕНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ИНИЦИАТИВ ПО ПОВЫШЕНИЮ ПРЕСТИЖА РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ (В ФОРМЕ ПРЕЗЕНТАЦИИ В СТИЛЕ TED)

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ КӘСІБИ ІСКЕРЛІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТАЛАПТАРДЫ (WSK) ЕСКЕРЕ ОТЫРЫП ӘЗІРЛЕНГЕН ОҚУ - ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕНІ	
Кабиева Жанар Зиядабековна	647
БОЛАШАҚ ЖҰМЫСКЕР МАМАНДАРЫНЫҢ КӘСІБИ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ МАҢЫЗЫ	
Атшабарова Жәсел Талғатқызы	651
ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫНЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ ҚАДАМДАРЫ	
Набиева Назира Калдыбековна	654
ПРОДВИЖЕНИЕ И ПОВЫШЕНИЕ ПРЕСТИЖА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО»	
Әлихан Әсемгүл Батырханқызы, Амантаева Жанаргүл Аргыновна	658
ИМИДЖ РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ В КАЗАХСТАНЕ: ПУТИ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ	
Дюсембаева Зарина Жумабаевна	660
ВОЗРОЖДЕНИЕ ИНТЕРЕСА К РАБОЧИМ ПРОФЕССИЯМ: КАК ВДОХНОВИТЬ НОВОЕ ПОКОЛЕНИЕ?	
Ибраева Айман Даулеткереевна	665
ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҒЫНЫҢ БЕДЕЛІН АРТТЫРУ	
Конарбаева Бактыгул Кыстауовна, Калдыбаева Айгерим Мажитовна	668
МЕЖВЕДОМСТВЕННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В РАМКАХ ДУАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ	
Аяганова Бакита Займуловна	672
ПОПУЛЯРИЗАЦИЯ РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ: АНАЛИЗ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ	
Алтынова Асем Ериковна, Ахмет Шыңғыс Тайжанұлы	677
«РОЛЬ МАТЕМАТИКИ В РАБОЧИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЯХ: ОТ ТЕОРИИ К ПРАКТИКЕ»	
Сыздыкова Мадина Сундеткановна	679

ВВЕДЕНИЕ

Международные педагогические чтения — это ежегодное мероприятие, направленное на развитие профессионального педагогического сообщества, и является площадкой для представления педагогического опыта, обсуждения актуальных теоретических, методических и практических аспектов.

Цель педагогических чтений — обсуждение актуальных вызовов, перспектив и инновационных подходов в системе технического и профессионального образования для обеспечения качественной подготовки специалистов, востребованных на современном рынке труда.

Задачи:

- организовать обсуждение соответствия образовательных программ потребностям рынка труда;
- представить лучшие практики внедрения цифровых технологий и других инновационных инструментов;
- обобщить тенденции развития образования и партнерства с промышленными предприятиями;
- способствовать изучению и распространению передового педагогического опыта в формировании международных проектов и соглашений для совместного развития образовательных технологий;
- представить удачный опыт и проблемы адаптации педагогов к новым образовательным вызовам в рамках программы «Біртұтас тәрбие»;
- содействовать широкому внедрению разработки стратегических инициатив в рамках повышения престижа и популяризации рабочих профессий.

Участники педагогических чтений — преподаватели, методисты, мастера производственного обучения, инженеры, представители как с ближнего, так и дальнего зарубежья.

Педагоги из Российской Федерации представили статьи: Технический колледж имени В.Д. Поташова (г. Набережные Челны, Республика Татарстан), Государственное бюджетное профессиональное образовательное учреждение «Челябинский профессиональный колледж»; Южноуральский государственный технический колледж; Камский государственный автомеханический техникум им.Л.Б.Васильева.

Педагоги из Республики Казахстан представили 148 статьи из 64 колледжей и учебно-методических центров, включая такие учебные заведения, КГУ «Региональный учебно-методический центр психологической поддержки и воспитательной работы», как Кызылординский политехнический колледж имени М. Ихсанова, Актюбинский высший политехнический колледж, Высший технический колледж г. Кокшетау, Казалинский аграрно-технический колледж, Карагандинский политехнический колледж корпорации «Казахмыс», Колледж радиотехники и связи г. Семей, Колледж сервиса и туризма г. Астана, Мангистауский высший политехнический колледж имени Халела Узбекгалиева, Профессионально-технический колледж г. Астана, Актюбинский колледж транспорта, связи и новых технологий, Алматинский автомеханический колледж, Алматинский государственный бизнес колледж, Жанаозенский технологический колледж сферы обслуживания, Высший колледж транспорта и коммуникаций г. Астана, Высший колледж Колледж медицинского учреждения «Шипагер» г. Астана, Талгарский политехнический колледж, Высший аграрно – технический колледж имени И.Әбдікарімова, Каскеленский профессионально - технический колледж имени С.Жандосова, Аграрно – технический колледж им. Кошекova Атырауская обл., Жанаозенский политехнический колледж, Есикский гуманитарно – экономический колледж,

Педагоги из Костанайской области представили 71 статью из 18 колледжей, среди которых Рудненский колледж строительства и транспорта, Сарыкольский колледж агробизнеса и права, Рудненский политехнический колледж, Колледж

предпринимательства КИНЭУ, Костанайский колледж сферы обслуживания, Лисаковский технический колледж, Профессионально-технический колледж имени К. Доненбаевой, Рудненский горнотехнологический колледж, Рудненский колледж технологии и сервиса, Житикаринский политехнический колледж, Казахстанский агротехнический колледж, Костанайский колледж автомобильного транспорта, Костанайский высший медицинский колледж, Костанайский высший педагогический колледж, Костанайский индустриально-педагогический колледж, Костанайский политехнический высший колледж, Костанайский строительный колледж, Костанайский сельскохозяйственный колледж.

Приглашенные гости:

- Марал Мендыбаевна Бокаева, заместитель руководителя Методического центра Управления образования акимата Костанайской области;
- Аднан Мезанагич, руководитель Департамента по управлению и развитию проектами Эрфуртского образовательного центра (Германия);
- Удо Бауер, руководитель Департамента образования и повышения квалификаций Эрфуртского образовательного центра (Германия);
- Елена Александровна Петренко, кандидат наук, доктор философии PhD, руководитель КГУ «Региональный центр психологической поддержки и дополнительного образования» Управления образования акимата Костанайской области;
- Жомарт Қонырбайұлы Құсайын, директор КГКП «Костанайский высший педагогический колледж»;
- Шахаддин Нураддинович Джаббаров, инженер-технолог по термообработке и фосфатированию ТОО «KamLitKZ»;
- Адиль Амандыкович Шайкемелов, начальник локализационного отдела автозавода «Allur», магистр технических наук;
- Наталья Алексеевна Камышева, старший преподаватель кафедры «Транспорта и сервиса», магистр ЧУ «Костанайский инженерно-экономический университет им. М.Дулатова»;
- Жулдыз Шамильевна Кайпбаева, директор КГКП «Лисаковский технический колледж» Управления образования акимата Костанайской области, магистр;
- Айбек Батырханович Шалгимбеков, кандидат исторических наук, ассоциированный профессор кафедры истории Казахстана НАО «Костанайский региональный университет имени Ахмета Байтұрсынұлы»;
- Жанагуль Серикпаевна Жумина, руководитель отдела технического и профессионального образования Управления образования акимата Костанайской области;
- Мадина Даулетжановна Мусина, старший преподаватель кафедры «Информационных технологий и автоматизации» ЧУ «Костанайский инженерно-экономический университет им. М.Дулатова»;
- Ирина Владимировна Иванова, кандидат педагогических наук, и.о. ассоциированного профессора кафедры программного обеспечения НАО «Костанайский региональный университет имени Ахмета Байтұрсынұлы»;
- Айгуль Бегеновна Касымова, старший преподаватель кафедры «Информационных технологий и автоматизации», магистр ЧУ «Костанайский инженерно-экономический университет им. М.Дулатова»;
- Ирина Ивановна Рошко, главный специалист Высшей инженерной школы корпоративного университета Allur;
- Айгуль Сералиевна Сегизбаева, кандидат биологических наук, ассоциированный профессор кафедры «Стандартизации и пищевых технологий» ЧУ «Костанайский инженерно-экономический университет им. М.Дулатова»;

- Татьяна Александровна Чуркина, заместитель директора по учебно-методической работе КГКП «Костанайский высший педагогический колледж» Управления образования акимата Костанайской области, магистр педагогических наук;
- Кенжегул Кабылгазиновна Есиркепова, кандидат филологических наук, доцент кафедры теории языков и литературы НАО «Костанайский региональный университет имени Ахмета Байтұрсынұлы»;
- Роза Лаиковна Калимжанова, заведующая кафедрой педагогики и психологии, доктор PhD, и.о. ассоциированного профессора НАО «Костанайский региональный университет имени Ахмета Байтұрсынұлы»;
- Жанар Сеильхановна Нургазина, директор департамента молодежной политики ЧУ «Костанайский инженерно-экономический университет им. М.Дулатова»;
- Жанбай Калдиевич Аубакиров, доцент кафедры «Технические науки», Костанайский социально-технический университет им. З.Алдамжар;
- Олег Александрович Ростиславов, старший преподаватель кафедры «Энергетики и машиностроения», магистр ЧУ «Костанайский инженерно-экономический университет им. М.Дулатова»;
- Рамеш Раимбекович Сапаров, инженер-программист по станкам с ЧПУ и роботам ТОО «KamlitKZ».

Форматы работы педагогических чтений: в рамках мероприятия были проведены различные формы работы, включая блицдоклады, PechaKucha, мастер-классы, презентации в стиле TED, стендовые защиты и художественные декламации (Spoken Word).

Основные темы обсуждения: Особое внимание было уделено развитию технического образования в Казахстане, в том числе в рамках программы «Год рабочих профессий» (2025). Обсуждались стратегии, направленные на улучшение качества подготовки специалистов и их соответствие потребностям современного рынка труда. Также акцент был сделан на реформы системы технического образования, внедрение международных стандартов и развитие практико-ориентированного подхода в обучении. Мероприятие способствовало расширению профессиональных связей и обмену инновационными методиками преподавания между учебными заведениями, научными кругами и представителями промышленности.

ПЛЕНАРЛЫ БӨЛІМ / ПЛЕНАРНАЯ ЧАСТЬ

(конференц-зал/онлайн)

11.30-12.00 - Регистрация участников педагогических чтений.

Бибик Виктория Викторовна, заместитель директора по научно-методической работе Костанайского колледжа автомобильного транспорта

12.00-12.10 - Открытие педагогических чтений.

Бокаева Марал Мендыбаевна, заместитель руководителя Методического центра Управления образования акимата Костанайской области

12.10-12.20 - Приветственное слово участникам педагогических чтений.

Павленко Дмитрий Иванович, директор Костанайского колледжа автомобильного транспорта

12.20-12.30 - Adnan Mesanagic-Аднан Мезанагич, руководитель Департамента по управлению и развитию проектами Эрфуртского образовательного центра (Германия)

12.30-12.40 - Udo Bayer-Удо Бауер Руководитель Департамента образования и повышения квалификаций Эрфуртского образовательного центра (Германия)

12.40-12.50 - Петренко Елена Александровна Руководитель Регионального учебно – методического центра психологической поддержки и воспитательной работы Управления образования акимата Костанайской области, кандидат педагогических наук, доктор философии

12.50-13.00 - Құсайын Жомарт Қонырбайұлы, директор КГКП «Костанайский высший педагогический колледж» Управления образования акимата Костанайской области.

ПЛЕНАРНАЯ ЧАСТЬ

BERUFSAUSBILDUNG IN DEUTSCHLAND. EIN ERFOLGSMODELL

Adnan Mesanagic,

CCO Leiter Projektmanagement, Projektentwicklung und Vertrieb
ERFURT Bildungszentrum Unternehmensverbund (Deutschland)

Wie funktioniert die Duale Berufsausbildung?

- Ausbildung parallel in Betrieb (70 %) und Berufsschule (30 %): „Dual“
- Firmen melden den Bedarf an Defizit in Wissen und Fertigkeiten
- Firmen melden, welche Berufe notwendig sind.
- Den Fokus liegt bei den Bedürfnissen der Wirtschaft und Firmen!
- Ausbildung am konkreten Arbeitsplatz in der Firma

Abschlussprüfung vor unabhängiger Kommission

Eine Duale Berufsausbildung dauert zwei bis dreieinhalb Jahre.

Warum ist die Duale Berufsausbildung in Deutschland erfolgreich

Erfolgsfaktoren:

- Historisch gewachsenes System
- Hohe gesellschaftliche Akzeptanz
- Win-Win-Situation für Auszubildende und Unternehmen
- Ausbildung gemäß Fachkräftebedarf
- Starke Institutionen als Partner (Kammern, Erfurt Bildungszentrum)
- Mitgestaltung des Systems durch alle Beteiligten
- Hohe Flexibilität und Anpassungsfähigkeit des Systems

Vorteile für Staat und Gesellschaft

Gegenseitiger Nutzen, Wohlstand und sozialer Frieden

- hohe Wirtschaftsleistung und Produktivität
- harmonisierter Arbeitsmarkt (Angebot/Nachfrage)
- soziale und wirtschaftliche Integration junger Menschen
- Einflussnahme aller Beteiligten auf den Ausbildungsprozess

Warum ist die Berufsausbildung in Deutschland effektiv?

Die Grundpfeiler

Kooperation zwischen Staat, Wirtschaft und Bildungspartner

Lernen im Arbeitsprozess

Allgemeine anerkannte nationale und internationale Standards

Forschung und Innovation in der Bildung

Erfurt Bildungszentrum gGmbH als Bindeglied, Bildungs- und Kontrollorgan zwischen der Ausbildung und Wirtschaft und Treiber von qualitativen Bildungsangeboten für die Firmen.

Wir über uns

Unter dem Dach der Thüringer Stiftung für Bildung und berufliche Qualifizierung ist der ERFURT Bildungszentrum Unternehmensverbund als innovativer Bildungs- und Personaldienstleister im industriellen, gewerblich-technischen Bereich in Thüringen, bundesweit und international tätig.

Als großer leistungsstarker Dienstleister für die Industrie mit Sitz in der Landeshauptstadt Erfurt arbeiten wir seit 1990 als eigenständiger Unternehmensverbund für die Wirtschaft.

Dabei nutzen wir die mehr als 100jährigen Erfahrungen in der Aus- und Weiterbildung am Standort.

Wir begleiten und bilden Menschen von der Berufsorientierung über ihre Ausbildung bis zum Berufsabschluss oder auch zur Qualifikation als Führungskraft/Höhere Berufsbildung.

Weitere Schwerpunkte sind die Erwachsenenbildung, Firmenschulungen, die Industriemeister- und Technikerqualifizierung sowie die Unterstützung durch Personalvermittlung, Beratung und Coaching bis hin zur Personalentwicklung.

Schlüsseldaten

- derzeit ca. 100 Lehrkräfte, Angestellte und technische Mitarbeiter sowie ca. 50 Honorarprofessoren
- Aus- und Weiterbildung in über 87 industriellen, technischen und kaufmännischen sowie medientechnischen Berufen in Teil- und Vollausbildung nach Kundenwunsch
- zusätzlich auch gewerbliche Dienstleistungen in den Bereichen Metalltechnik, Elektrotechnik, KFZ-Technik, Facility Management, kaufmännische Dienstleistungen u.a.
- mehr als 750 Vertragspartner aus der Industrie Thüringens, in Deutschland und in internationalen Projekten
- ca. 500 - 1000 Teilnehmer aus Firmen, Auszubildende, Schüler und Studenten am Tag in Ausbildung
- Hightech-Ausbildungseinrichtungen an einem Ort
- Eigenes Wohncenter mit ca. 160 Plätzen vor Ort
- kostenfreie Parkplätze am Standort
- sehr gute Erreichbarkeit mit öffentlichen Verkehrsmitteln sowie über Autobahn und Stadtring

Unser Leistungsportfolio in der Aus- und Weiterbildung

Berufsorientierung

Die Angebote dienen der wirtschaftsnahen Berufsorientierung von Schülern zur Unterstützung einer praxisbezogenen Berufswahl.

Ziele

- Informationen über unterschiedliche Berufsgruppen im industriellen, kaufmännischen und Medienbereich
- Berufsorientierung durch Vermittlung theoretischer Grundlagen und deren praxisbezogene Anwendung im Beruf
- Kontaktvermittlung zu Unternehmen in Erfurt, Thüringen und darüber hinaus

Berufsfelder

- Metalltechnik
- Elektrotechnik/Elektronik
- Kaufmännische Inhalte
- Informatik/IT

- Automatisierungstechnik
- Moderne Medientechnologien
- Regenerative Energien
- u.v.m.

Eine Auswahl der modernen High Tech Schlüsseltechnologien der industriellen Aus- und Weiterbildung Ausbildungscenter im EBZ

Elektrotechnik

Steuerungstechnik, Messtechnik, Antriebstechnik

Informationstechnik

Hardware
Software
Vernetzung
Virtualisierung

Mechatronik / Mechatronische Systeme

Mechatronische Systeme/ Automatisierungstechnik

Maintenance, Instandhaltung,
Fehlersuche

Handling komplexer Fertigungs-
systeme

Metalltechnik, CNC/CAD/CAM-Technologien

CNC-Drehtechnik
CNC-Frästechnik
CNC-Erosionstechnik

CNC-Laserschneiden
Vernetzte Fertigung
CAM-Technik
Visualisierung

Trainingszentrum Metalltechnik

Heizungs-/Klima-/Lüftungs-/Sanitärtechnik

Brennertechnik
Heizungstechnik
Wärmepumpentechnik
Lüftungstechnik
Simulation
Vernetzung

Schweißtechnische Kursstätte DVS / Zentrum Schweißtechnik

Ausbildung in den Schweißverfahren:

Ausbildung, Prüfungen

- Wolfram Inertgasschweißen WIG St
- Wolfram Inertgasschweißen WIG CrNi
- Metall – Schutzgasschweißen MSG St
- Metall – Schutzgasschweißen MSG CrNi, MIG AL
- Gasschweißen G
- Lichtbogenhandschweißen E

Schweißsimulator und
virtuelles Schweißen, AR/VR

Mineralische Baustoffe, Steine- und Erden-Industrie

Qualitätssicherung
und -kontrolle

Fertigungs- und
Produktionstechnik

Automotive / Automobil-Qualifizierungen

Elektromobilität
Alternative Antriebs-
systeme
Verbundwerkstoffe
Recyclebare Materialien
Umweltprozesse

Datenvernetzung/Aus-
wertung
Bus-Systeme
Hochvolttechnik
Batterietechnik

Luffahrt-Technik / Triebwerkstechnik

Triebwerks-
mechaniker

Fluggeräte-
mechaniker

Wartung von
Triebwerken

Montage- und
Demontage

Qualitätskontrolle

Montage und Demontage von Triebwerken

Innovative Bildung und Entwicklung im EBZ

- Neue Technologien in den Firmen
- Anforderungen in nationalen und internationalen Märkten
- Voraussetzungen der Teilnehmer
- Entwicklung der Lehrmaterialien
- Forschung und Entwicklung im Bereich Methodik und Didaktik

Automation der Produktion & Logistik

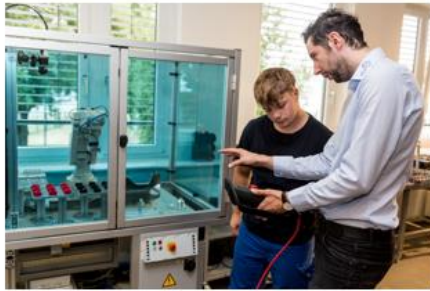
Smart Factory
Data Mining

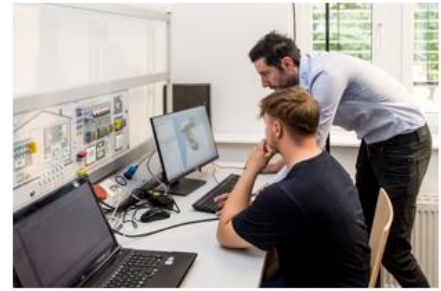
Anlagensimulation
Internet of Things

Automatisierungstechnik, Robotik/Sensorik

MPS-Anlagen, Entwicklung,
Umsetzung, Programmierung,
Prozesskontrolle

Simulation komplexer
Fertigungsprozesse

Automatisierungstechnik, Pneumatik & Hydraulik

Proportionalhydraulik
Visualisierung
Servohydraulik
Elektropneumatik/-
hydraulik

3D Messtechnik / Visualisierung / Qualitätskontrolle

3D-Messverfahren
Kompletter
Produktionsprozess
Qualitätskontrolle

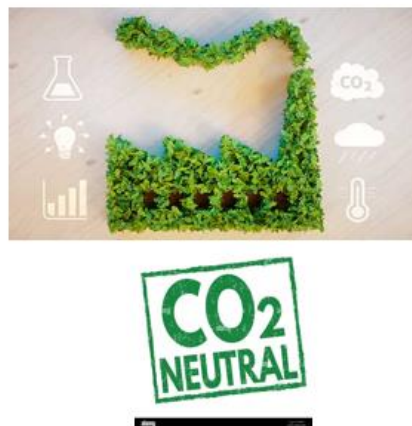
Produktdesign
3D-Konstruktion
Visualisierung

Erneuerbare Energien/CO2 neutrale Fertigung / Zukunftstechnologien

Elektromobilität

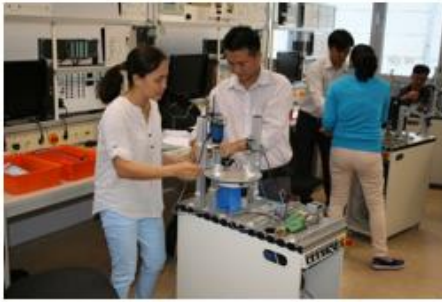
Klimaneutrale Fertigungsprozesse
Energiemanagement

Dualer Berufsbildungsexport Aus- und Weiterbildung

Das deutsche Berufsbildungssystem ist für viele Länder von besonderem Interesse. Seit Beginn des Bestehens des ERFURT Bildungszentrums arbeiten wir aktiv an internationalen Bildungsprojekten.

Berufliche Bildung im ERFURT Bildungszentrum ist international anerkannt und zertifiziert. Das deutsche System der Aus- und Weiterbildung wird durch das ERFURT Bildungszentrum mit seinen internationalen Partnern in vielen Ländern eingesetzt.

Wohncenter mit Gästebetreuung für nationale und internationale Gäste

- ruhige und zentrale Lage
- direkte Straßenbahn- und Busanbindung
- ca. 10 Minuten zum Erfurter Stadtzentrum
- unmittelbare Nähe zu den Bildungsstätten
- erfahrenes Personal im 24h-Service
- Kostenlose Parkplätze
- insgesamt 162 Betten
- Postservice u.v.m.

Freizeitangebote

- Tischtennisraum, Kraftsportraum, Dartraum u.a.
- Unterstützung bei der Freizeitgestaltung
- vielfältige Freizeitangebote in der Umgebung
- Organisation von Veranstaltungen

Kleine Auswahl der Bescheinigungen, Zertifikaten und Diplomen durch das EBZ

- Bescheinigungen/Zertifikate für modulare Kurse national und international
- IHK- und HWK-Facharbeiterzeugnisse
- Zeugnisse der „Höheren Berufsbildung“
- Meisterbriefe wie Maschinen- und Elektrotechnik, Metalltechnik
- Abschlusszeugnisse „Staatlich geprüfter Techniker“ aller Fachrichtungen
- SIEMENS-Zertifikate, Industrieverband Heizung Klima Sanitär-Zertifikate, European Installation Bus-Zertifikate, weitere Verbandszertifikate
- KNX-Zertifikate
- Fremdsprachen-Zertifikate
- Branchenzertifikate
- und viele mehr!

**КОНСОЛИДАЦИЯ РАБОТЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ ПО
ОБЕСПЕЧЕНИЮ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ УЧАСТНИКОВ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ
АВТОМАТИЗИРОВАННОЙ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ «СИГНАЛ» И
ПРОГРАММЫ «КОДАКТИВ: ПРОГРАММА БЫСТРОЙ ПОМОЩИ», С
ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПЛАТФОРМЫ «HR+»**

Петренко Елена Александровна,
директор КГУ «Региональный учебно – методический центр
психологической поддержки и воспитательной работы»
УОАКО кандидата педагогических наук, Доктора Философии (PhD)
по профилю «Психология», сертифицированного тренера Гильдии гештальт-терапии
(г. Санкт-Петербург), психолога высшей категории, (педагог-мастер), педагога
дополнительного образования высшей категории

Президентом Касым-Жомарт Токаевым 2025 год объявлен Годом рабочих профессий. Год рабочих профессий будет содействовать продвижению в нашем обществе идеи трудолюбия и профессионализма. Основная цель — это повышение статуса и престижа рабочих профессий. В современных условиях, когда рынок труда быстро изменяется, образовательные учреждения должны акцентировать внимание на формировании не только профессиональных навыков, но и способности студентов адаптироваться к требованиям рынка, креативно решать возникающие проблемы и эффективно работать в команде, должны уметь не только анализировать информацию, но и критически к ней относиться. Лидеры будущего будут теми, кто может находить нестандартные решения и вести за собой других.

Система технического и профессионального образования, играет ключевую роль в подготовке специалистов. Главной задачей образовательных учреждений становится не только передача знаний, но и формирование у студентов умения конкурировать на рынке труда. Это требует от них не только профессиональных знаний, но и широкого кругозора, а также способности к креативному решению задач.

Психологический комфорт студентов играет ключевую роль в их обучении и развитии. Создание позитивной психологической атмосферы способствует улучшению учебных результатов и повышает мотивацию к обучению. Не стоит исключать и важность воспитательной составляющей. Формирование культуры, этических норм и социальных навыков является неотъемлемой частью образовательного процесса.

Консолидация усилий психологической службы с новыми технологиями включает в себя использование онлайн-платформ для психологической поддержки, проведение тренингов и семинаров по управлению стрессом, развитие эмоционального интеллекта и навыков эффективной коммуникации. Важно, чтобы учащиеся и студенты чувствовали поддержку и могли обращаться за помощью в сложных ситуациях, не боясь осуждения. И таким образом, интеграция профессионального обучения с воспитательной и психологической поддержкой будет создавать гармоничную образовательную среду, где студенты могут развивать свои таланты и готовиться к успешной карьере.

Психологический смысл любого девиантного поведения несовершеннолетних трактуется как – крик о помощи, стремление привлечь внимание. В следствии данное поведение проявляется в **суицидальных наклонностях**, буллинг, кибербуллинг, токсикомании, наркомании, алкоголизации и других видах саморазрушения организма.

Так, можно ли это предотвратить девиантное и аутодеструктивное поведение вовремя? Да, предупредить девиантное и аутодеструктивное поведение несовершеннолетних вполне реально, и для этого необходим комплексный подход. И должен он начинаться с развития системы раннего выявления и мониторинга. Использование современных технологий, таких как автоматизированные системы

психолого-педагогического мониторинга, могут помочь в анализе большого объема данных о поведении учащихся. Эти технологии способны идентифицировать потенциально рискованные признаки и области, требующие вмешательства на основе анализа анкетирования, социальных сетей, учебных достижений и другой доступной информации.

На протяжении 6 лет, нашим Центром психологической поддержки выстроена эффективная система работы по **раннему выявлению, мониторингу, созданию комфортной образовательной среды в образовательных учреждениях, обучению социальным и эмоциональным навыкам** учащихся, педагогов, родителей, **семейному вовлечению, реализации превентивных программ.**

Мы разработали и внедрили эффективные программы раннего выявления психологических проблем, мониторинга эмоционального состояния учащихся, создания безопасной образовательной среды и развития социальных навыков.

Об этом можно судить по достигнутым результатам, за 6 лет снижение суицидальности среди несовершеннолетних **на 90 %**, так если в **2018** году произошло **50 случаев**, в **2024 г. – 5 случаев** (в 2023 году -12 случаев).

Профилактика суицидальности остается первостепенной задачей в работе психологических служб организаций образования/колледжей, следовательно проводится большая системная работа в данном направлении.

Анализ суицидальных случаев среди студентов колледжей Костанайской области за период с **2018 по 2024 годы** показал, что за 7 лет произошел **51**суицидальный случай, из них **завершенных суицидов - 16, попыток суицида -35.**

Результативность снижения суицидальности среди студентов за данный период составляет **94%**, так в **2018 год (всего 50 случаев) среди студентов ТиПО произошло 16 случаев** (3 суицида; 13 попыток), в **2024 году – 1 случай** (суицид).

- в **2018** году– **16** случаев из них: законченный суицид 3 случая, попытки:13;
- в **2019** году– **15** случаев из них: законченный суицид 5 случаев, попытки:10;
- в **2020** году– **6** случаев из них: законченный суицид 1 случай, попытки: 5;
- в **2021** году– 3 случая из них: законченный суицид 1 случай, попытки: 2;
- в **2022** году– 7 случаев из них: законченный суицид 3 случая, попытки: 4;
- в **2023** году– 3 случая из них: законченный суицид 2 случая, попытки: 1;
- в **2024** году–1 случай из них: законченный суицид 1.

Благодаря своевременной диагностической и профилактической работе достигнуто снижение суицидальности среди студентов колледжей.

Наибольшее количество суицидальных случаев произошло в 2018 году (16 случаев), наименьшее количество в 2024 году (1 случай); законченных суицидов больше в 2019 году (5 случаев), по 1 завершенному суициду произошло в 2020,2021, 2024 годах.

Снижение случаев суицида это вследствие системной, экспериментальной, массовой работы нашего Центра. Кроме того, мы отмечаем снижение уровня тревожности и депрессии у учащихся, улучшение межличностных отношений в подростковых коллективах и повышение удовлетворенности педагогов и родителей работой психологической службы.

На сегодняшний день Центром ведется работа по обеспечению психологической поддержки, а также методическое сопровождение и курирование работы **600 психологических служб** организаций образования области: общеобразовательные школы, техническое и профессиональное образование, дошкольное образование.

Что позволяет нам добиваться положительных результатов? Это **методическая работа центра, обучение участников образовательного процесса и популяризация психологической службы** в регионах области, повышение ее значимости и увеличение доли ее участия в деятельности организаций образования.

В **2023** году, нами для улучшения и оптимизации работы психологов была разработана авторская **автоматизированная программа «Сигнал»** с техническим

сопровождением программы методического центра информатизации и оценки качества образования. Актуальность программы «Сигнал» обусловлена потребностью в создании специальной автоматизированной программы для диагностической работы с учащимися подросткового возраста, а также аналогичного ресурса в работе у педагогов-психологов организаций образования.

Программа разработана с целью проведения диагностики эмоционального состояния подростков, нуждающихся в психологической помощи и коррекции. Инновационная идея программы в том, что она используется 4 раза в учебном году (*по четвертям*), диагностические методики подобраны так, чтобы не повторяться на протяжении учебного года, также подобраны для 2 групп подростков: среднего, старшего подросткового возраста (*с 5-11 класс*). Вопросы диагностик подобраны так, чтобы не вызывать затруднений у учащихся, сформулированы корректно, их количество достаточное для выявления психо-эмоциональных проблем, и при этом вопросы не перегружают диагностику.

Выявление тревожных состояний является актуальной задачей диагностической деятельности. Тревожность – это одна из типичных проблем, с которой сталкивается психолог и преподаватель.

В настоящее время увеличилось число тревожных детей, отличающихся повышенным беспокойством, неуверенностью, эмоциональной неустойчивостью. Наиболее острые динамические характеристики проблема тревожности приобретает в подростковом возрасте, именно поэтому в программу включены диагностические вопросы для учащихся подросткового возраста. Это связано со многими психологическими особенностями подростков, благодаря которым тревожность может закрепиться в структуре личности как устойчивая характеристика, стать фактором формирования аутодеструкции. Поэтому использование программы «Сигнал» позволяет психологам быстро получить данные об эмоциональном состоянии каждого ученика и значительно сокращает психологам время проведения анкетирования и обработку ответов учащихся, так как это происходит автоматизировано, что позволяет в короткие сроки получить результат, и тем самым начать своевременную коррекционную работу с учащимися.

Программа «Сигнал» изначально начала реализацию на этапе эксперимента. В мае 2023 года программа была технически апробирована на базе нескольких школ Костанайского района, и показала свою эффективность, были отмечены отзывы учащихся по доступности и легкости использования программы, внесены технические корректировки в работу программы.

После успешного апробирования в нескольких школах, она была внедрена во всех регионах области и **показала десятикратное увеличение** результативности в выявлении нуждающихся в помощи учащихся. Своевременное обнаружение и последующая поддержка 5555 обучающихся свидетельствует о высокой продуктивности программы. Благодаря полученным данным, образовательные учреждения могут проводить целенаправленную психологическую работу, уделяя больше внимания каждому случаю и обеспечивая полноценную поддержку учащимся. Это демонстрирует важность использования автоматизированных решений для улучшения качества образовательного процесса и поддержки эмоционального и психологического благополучия учащихся и студентов.

Современные вызовы требуют интегрированного подхода к вопросам психологического здоровья, особенно в контексте образовательных процессов. Нагрузка на учеников, педагогов и родителей возрастает, что обуславливает необходимость поиска новых решений для поддержания психологического комфорта. **Программа «Сигнал»** представляет собой автоматизированный инструмент, который позволяет своевременно выявлять признаки эмоционального напряжения и стресса, сигнализируя профессионалам службы о необходимости вмешательства.

Хорошим подспорьем в психологической работе является **автоматизированная система психолого-педагогического мониторинга «HR+»**. Это современная платформа,

ориентированная на классных руководителей и педагогов-психологов, других специалистов психологических служб в организациях образования

На сегодня к «Автоматизированной системе психолого-педагогического мониторинга «HR+» из **320** школ области, подключено **308 школ области (96 %)** **20 регионов** области (*не подключено 12 школ*) и **19 колледжей (14 не подключено)**. из **33 колледжей** Костанайской области.

Платформа «HR+» полезный инструмент для педагогов и психологов, работающих в образовательных учреждениях. Она предлагает ряд возможностей для облегчения и улучшения мониторинга психолого-педагогического состояния учащихся. Групповое тестирование и автоматический анализ данных могут значительно экономить время и ресурсы специалистов, позволяя им более эффективно сосредоточиться на интерпретации результатов и оказании помощи учащимся. Использование профессиональных диагностических методик в системе способствует получению точных и надежных данных о мотивации, когнитивных навыках и эмоциональном состоянии учеников.

Это может помочь в раннем выявлении проблем и разработке подходящих стратегий поддержания учащихся, что положительно скажется на их обучении и общем благополучии. Также важно, что такая платформа может использоваться для построения индивидуальных образовательных траекторий и оказания адресной поддержки на основе объективных данных. Системы вроде «HR+» имеют потенциал для значительного продвижения в сфере образования и психологии, создавая более благоприятные условия для развития учащихся.

И хочу отметить, что автоматизированные системы психолого-педагогического мониторинга **программы «Сигнал» и «HR+»** способствуют созданию безопасной и поддерживающей образовательной среды. Использование таких технологий помогает снижать уровень тревожности среди учащихся в школах, колледжах, университетах, создавая более позитивную атмосферу для учебы.

Большое внимание Центром отводится профилактике **буллинга** и насилия. Важно понимать, что предотвращение этих негативных явлений требует подхода, включающего несколько аспектов: образование, вовлечение, поддержку и мониторинг. В работе Центра ключевым является индивидуальный подход к каждой ситуации, что обеспечивается благодаря многоуровневой системе поддержки и обратной связи. Для повышения эффективности профилактической и коррекционной работы активно реализуются на местах **областные проекты по профилактике суицида, буллинга**, направленные на сохранение психологического здоровья, на методическую поддержку и повышение квалификации психологов школ и колледжей: «Сетевые координаторы РУМЦППиВР», «Community Power»: укрепление потенциала сообществ по работе с молодежным суицидом», «Эмоциональный интеллект педагога. Эмоциональная интеллектуальная среда для гармоничного развития детей».

Первым шагом в реализации профилактических мероприятий **буллинга** и насилия является образовательная часть, направленная как на учеников, так и на педагогический коллектив. Регулярные семинары и тренинги помогают участникам развить эмоциональный интеллект, научиться распознавать признаки буллинга и насилия, а также овладеть навыками эффективного разрешения конфликтов.

Особое внимание уделяется воспитанию культуры уважения и принятия разнообразия, что, в конечном счете, снижает уровень агрессии и напряженности в коллективе. **Областной проект «Психологический клуб» с 2022 года** активно внедрен в работу психологических служб колледжей. Все психологи области обучились в онлайн-семинаре «Психологические клубы – инструмент по созданию оптимальной среды для получения поддержки и формирования жизненных навыков, укрепляющих психическое здоровье подростков». Реализация проекта направлена на профилактику аутодеструктивного поведения, буллинга, кибербуллинга и создание благоприятных

психологических условий. В 2023-2024 учебном году в организациях ТиПО работал **31 психологический клуб с 1168 обучающихся**, проведено **533 встречи**.

Не менее значимой составляющей является вовлечение учеников и родителей в процесс профилактики. Центром разработаны и реализуются областные проекты **«Семейный клуб» и «Үндестік»** (в системе воспитательного сектора работы организаций образования) Функционирует **436 Семейных клубов** при школах. **Общий охват родительской общественности в 2024 году составил 72 446 человека**, в сравнении с 2019 года охват родителей увеличился почти **в 3 раза**, где семьи могут делиться своими переживаниями и получать профессиональные советы. Вовлеченность родителей играет важную роль в создании поддерживающей среды, как в школе, колледже, так и за их пределами, что помогает детям чувствовать себя защищёнными и уверенными. Ежегодно количество родителей увеличивается на 10%, что говорит о возросшем интересе к участию в образовательной жизни их детей, что, в свою очередь, укрепляет связи между организацией образования и семьей.

Наконец, Центр ведет постоянный мониторинг ситуации в учебных заведениях, используя современные методы сбора данных и анализа. Это позволяет выявлять потенциальные проблемы на ранних стадиях и предпринимать меры для их разрешения.

Так, **в сентябре** текущего года проведено **исследование** с учащимися школ области по проблеме буллинга. Исследование проводилось с целью изучения обеспечения безопасности образовательной среды в школах Костанайской области, связанной с ситуациями буллинга как со стороны учащихся, так и со стороны педагогов. Согласно полученным данным, в исследовании приняло участие **44375** несовершеннолетних, что составляет **68 %** учащихся 5-11 классов школ Костанайской области (*всего в области 64519 учащихся 5- 11 классов*) По результатам исследования Центром принят ряд мер по устранению проблем, связанных с буллингом, и улучшению общей безопасности образовательной среды в школах, таких как: **активизировать работу по повышению осведомленности** среди учащихся, учителей и родителей о проблеме буллинга и его последствиях, с педагогическими коллективами школ провести совещания, занятия по вопросам профессионально-педагогической этики и методам воспитательного воздействия в системе взаимодействия «учитель-ученик» и по итогам проведения профилактических и коррекционных мероприятий провести анкетирование по буллингу среди учащихся школ, для определения динамики изменений и результатов работы.

В апреле месяце мы планируем подключить к исследованию и организации ТиПО.

Учитывая актуальность профилактики буллинга, нами разработан и **экспериментально внедрен** на автоматизированной системе **психолого-педагогического мониторинга «HR+»** авторский современный **инструмент - «КодАктив: Программа быстрой помощи»**. Программа направлена на профилактику буллинга, конфликтов и других проблемных ситуаций, с возможностью их быстрого решения с привлечением школьных специалистов.

С января этого года программа внедрена в работу в 10 пилотных школах участников Республиканского Проектного офиса запущенного 11 ноября 2024 года по внедрению антибуллинговых программ в организациях образования.

Целью программы является обеспечение безопасной школьной среды и оперативной помощи учащимся через анонимные обращения с использованием QR-кодов. В случаях буллинга обучающиеся могут через QR-коды записать обращение по поводу ситуации буллинга для оперативного ее решения. QR-коды размещены в 10 пилотных школах в доступных местах, «слепых зонах», чтобы учащиеся могли обратиться в сложной ситуации. Программа «КодАктив: Программа быстрой помощи» стала значительным шагом в решении одной из наиболее острых проблем школьной жизни — буллинга. Она ориентирована не только на быстрое реагирование и разрешение конфликта, но и на долговременное улучшение климата в образовательной среде. Благодаря интеграции современных технологий, таких как QR-коды, процесс оказания помощи становится более

доступным и безбарьерным, что особенно важно для подростков, которые могут испытывать страх или неловкость, говоря о своих проблемах напрямую. Пилотные школы, где программа уже запущена в качестве эксперимента, демонстрируют положительные результаты: учащиеся отмечают улучшение в атмосфере классов, снижение напряженности и повышение чувства защищенности. Учителя и школьные психологи получают возможность в реальном времени отслеживать и анализировать ситуацию, что позволяет не только реагировать на инциденты, но и предупреждать потенциальные конфликты.

Таким образом, «КодАктив» становится не просто набором инструментов для решения проблем, а полноценной системой поддержки, в которую входят тренинги по работе с конфликтами и консультации специалистов.

В перспективе планируется расширение программы на региональном уровне с учетом собранных данных и опыта пилотных школ, **«КодАктив» будет внедрен в ТиПО.**

Ну, и конечно же хочу отметить, что психологическое благополучие участников образовательного процесса не сводится только в использовании автоматизированных систем психолого-педагогического мониторинга поскольку является многокомпонентным понятием, включающим в себя как эмоциональные и когнитивные, так и социальные аспекты.

Автоматизированные системы мониторинга играют важную роль в современном образовательном процессе, предоставляя информацию о прогрессе учащихся, выявляя зоны, требующие особого внимания, тем не менее, следует помнить, что эти системы являются лишь инструментами, которые должны дополнять, **а не заменять личное взаимодействие педагогов с учениками. Важно, чтобы автоматизация дополнялась искренним интересом и человеческим отношением.**

Конечно же Центр делает акцент на комплексном подходе к решению множества задач, связанных с поддержкой психологического здоровья несовершеннолетних, в диагностическом, консультативном, развивающем (коррекционном), психолого-педагогическом просвещении и организационно-методическом направлениях.

Профилактика суицидов остается первостепенной задачей работы Центра.

Как я уже отметила ранее за 6 лет работы Центра получены положительные результаты. Анализ суицидальных случаев **в 2024 году** выявил **основные причины:** конфликтные отношения в семье, частые ссоры родителей между собой; конфликт между детьми в семье; нестабильное психологическое состояние, нервный срыв.

Ежегодно проводится **ежеквартальное анкетирование среди учащихся (5-11 классы, студентов колледжей) на выявление тревожных стрессовых состояний.** В **2024 году** было выявлено **5872 (7%)** учащихся, подверженных стрессовому и тревожному состоянию (2023 г. – 4768 (6,9%)), что **в сравнении с прошлым годом** количество выявленных увеличилось на **19%.**

Факты бытового и физического насилия выявлены у **1205** обучающихся (школы – 649, ТиПО – 556), что **меньше чем в 2023 г. (1313 человек, из них: 978 – школы, 335 – ТиПО) на 108 учащихся.** С выявленными обучающимися группы «особого внимания» проводится коррекционная работа по индивидуальным планам.

Одним из эффективных методов выявления аутодеструктивного поведения является проведение **ежемесячного мониторинга социальных сетей** среди **учащихся и студентов** который позволяет выявлять несовершеннолетних в группах, пропагандирующих суицид и другие негативные тенденции среди подростков, своевременно проводить разъяснительную, профилактическую и коррекционную работу.

Сотрудничество между образовательными учреждениями и правоохранительными органами играет важную роль в повышении эффективности профилактических мер.

В 2024 году выявлено и закрыто органами ДВД – **159** групп; предотвращены риски косвенного суицидального риска – **245**, через участие несовершеннолетних в группах суицидальной направленности (2023 г. – 286).

Центром разработан алгоритм по работе с данной категорией выявленных. Специалистами организаций образования городов и районов, ответственными за мониторинг социальных сетей, изучается страница каждого несовершеннолетнего и проводится дальнейшая информационно-разъяснительная работа с учащимися и последующая профилактическая и консультативно-разъяснительная работа.

В круглосуточном режиме работает анонимный **«Телефон доверия»**. Возможность обратиться на «Телефон доверия» позволяет детям получить поддержку и квалифицированную помощь специалистов, зачастую избежать беды, суицида, буллинга, снизить остроту переживаний кризисных состояний.

Специалистами Центра проводится консультативная и коррекционная работа с несовершеннолетними, родителями, педагогами с применением инновационных методик. Год от года **увеличивается потребность в психологической помощи**, за период работы Центра проведено более **1500** очных консультаций, более **10 000** человек получили онлайн консультации, а на телефоне доверия приняли более **5 тысяч** звонков. С каждым годом возрастает значимость анонимного «Телефона доверия» как инструмента поддержки детей и подростков, оказавшихся в сложных жизненных ситуациях. Постоянный рост обращений свидетельствует о высокой эффективности предоставляемой помощи и о необходимости дальнейшего развития этой важной социальной сферы.

Усиленно **работает Центр в интернете**. С **8 аккаунтов** центра **ежедневно (3 раза)** проводятся тематические консультации, **прямые эфиры**, в формате «вопрос – ответ» обсуждаются актуальные проблемы воспитания, профилактики буллинга, игромании, суицида, даются рекомендации родителям и педагогам. В 2024 году количество участников увеличилось **в 2,5 раза**, проведено **1095** прямых эфиров, количество участников **10483** человека (2023 г.: 4190 человек).

В условиях стремительно меняющегося мира, где дети всё чаще сталкиваются с проблемами, связанными с психологическим давлением и стрессами, наличие доступных каналов помощи становится жизненно важным.

Для повышения осведомленности о существовании телефона доверия и его доступности Центром активно на системной основе проводится **разъяснительно-информационная работа**, для того чтобы дети и подростки могли своевременно получить необходимую помощь и почувствовать, что они не одни в своих проблемах.

Ежегодно, 2 раза в год во всех организациях образования (*школы и ТуПО*) проводится информационно – разъяснительная **акция «Если трудно - просто позвони»**. В 2024 году, охват участников акции составил **107 878** человек, из них **89201** – обучающиеся, **15389** – педагоги, **71651** – родители. Роздано и разослано визиток и листовок (*дистанционно и очно*) – **113952** штук.

1 июня 2024 года проведена единовременная акция среди организаций образования (*школы и ТуПО*) Костанайской области **«Протяни руку жизни!»**, в которой приняло участие **98 720** человека, из них **53 237** – обучающиеся, **10 349** – педагоги, **35 134** – родители, было роздано **74 720** буклета, листовки, брошюры и визитки, Количество участников в мероприятиях **разъяснительно-информационной работы ежегодно увеличивается на 10 %**.

В рамках исполнения протокольного решения заседания комиссии по делам несовершеннолетних и защите их прав при акимате Костанайской области **№ 2 от 14 июля 2023** года, с сентября 2023 года, во всех организациях образования Костанайской области был создан **банк данных («Красная и Желтая зоны»)** по категориям детей и семей в зависимости от уровня тревожности, в т. ч., требующих особого контроля и профилактической работы по зонам: в «Красной зоне» - неполные, неблагополучные, многодетные, малообеспеченные семьи, дети под опекой, воспитывающиеся по доверенности, с отчимами, сожителями, находящиеся на патронате и др.; в «Желтой зоне» - учащиеся с низким уровнем успеваемости, не охваченные внешкольной занятостью,

дополнительным образованием, состоящие на всех видах профилактического учета. Где, дети находящиеся в «Красной зоне» разделены **по двум уровням:**

Уровень Красной зоны (уровень повышенного контроля). Где работа с семьями, находящимися на 1 уровне, подразумевает профилактическую работу социального педагога, классного руководителя, психолога, администрации, а также **еженедельный мониторинг**, который поможет обнаружить возможные риски и трудности, решить проблемы до их обострения и позволит внести необходимые корректировки. Что, в конечном счёте, может способствовать снижению риска чрезвычайных критических ситуаций.

Уровень Красной зоны, это работа с семьями, находящимися на 2 уровне, подразумевает профилактическую работу и ежеквартальный мониторинг, в ходе которого каждые три месяца необходимо проводить отслеживание, оценивание результатов и выявление возможных корректировок в работе.

Согласно данным, предоставленным организациями профессионального и технического образования (всего 33 колледжа) в банке данных по категориям семей и детей, обучающихся в колледжах **в «Красной и Желтой зонах» находятся 9521 учащихся, что составляет 44 % обучающихся (всего в Костанайской области 21694 обучающихся в колледжах).**

В «Красной зоне» находятся 5797 обучающихся, что составляет 27 % от общего количества студентов колледжей Костанайской области (всего 21624 студентов).

Из них на 1 уровне 390 обучающихся – 1,8 %;

на 2 уровне 5407 обучающихся - 25 %.

Проживают в неполных семьях - 4127 (19 %) обучающихся колледжей, в многодетных семьях (всего 1791 семья) 4127 обучающихся (19%), из неблагополучных семей – 166 (0,76 %); из малообеспеченных семей – 224 (1 %); находящихся под опекой – 242 (1,1%); воспитываются по доверенности – 51 (0,23 %); проживающих с отчимами - 663 (3%), с сожителями матери – 220 (1, %), находящиеся на патронате – 45 (0,2 %).

В «Желтой зоне» состоит 3724 обучающихся, что составляет 17,2 % обучающихся колледжей. Из них учащиеся с низким уровнем успеваемости – 591 (2,7%); не охваченных внешкольной занятостью – 951 (4,4 %); не охваченных дополнительным образованием – 1866 (8,6%). Количество состоящих на всех видах профилактического учета 316 (1,46%).

Таким образом, среди обучающихся колледжей, требующих особого контроля и профилактической работы находятся:

в «Красной зоне» - 5797 обучающихся (27%), из них:

на 1 уровне состоит - 390 обучающихся (2%);

на 2 уровне состоит - 5407 обучающихся (25%);

в «Желтой зоне» - 3724 обучающихся (17 %).

Мониторинг банка данных на всех обучающихся колледжей по категориям детей и семей, **в сравнении 2023 - 2024 г., показал снижение количества учащихся находящихся в «Красной зоне» на 529 человек (2,4 %) (в 2024 г. – 6326 учащихся, в 2025 г. – 5797 обучающихся), в «Желтой зоне» - на 3590 человек (17 %) (в 2024 г. – 7314 обучающихся, в 2025 г. – 3724 обучающихся).** Количество обучающихся, охваченных внешкольной занятостью и дополнительным образованием **увеличилось на 3669 (17%), (в 2024 г. охвачено 15208 обучающихся, 2025 г. – 18877 обучающихся).** Создание банка данных «Красная и Желтая зоны» направлено на:

1. Идентификацию и Мониторинг, это определение и классификация детей и семей, которые могут находиться в группе риска, для постоянного мониторинга их состояния и благополучия.

2. Ранняя Интервенция, что позволяет своевременно выявлять детей и семьи, нуждающиеся в дополнительном внимании и поддержке, чтобы предотвратить возможные проблемы.

3. Целевая Поддержка, это предоставление адресной помощи и поддержки на основе конкретных потребностей, связанных с образовательными или социальными аспектами жизни детей и их семей.

4. Координация Межведомственных Усилий, это обеспечение более скоординированного подхода к профилактической работе и социальным услугам среди различных организаций и ведомств.

Эффективное Использование Ресурсов, это оптимизация ресурсов образовательных и социальных учреждений для оказания помощи тем, кто в ней наиболее нуждается.

Превентивные Меры, это снижение риска социального неблагополучия и его последствий для несовершеннолетних путем реализации профилактических мероприятий.

Создание банка данных позволяет не только реагировать на уже существующие проблемы, но и предвидеть их развитие. Благодаря анализу данных, специалисты Психологических служб могут выявлять тенденции и прогнозировать вероятные сценарии, что даст возможность принимать превентивные меры. Это особенно важно для работы с детьми, где своевременное вмешательство может кардинально изменить ситуацию и предотвратить негативные последствия.

Таким образом, можно не только решить текущие проблемы, но и снизить вероятность их повторения в будущем.

Еще хотелось уделить внимание вопросу преемственности. Преемственность является ключевым аспектом поддержания непрерывности образовательного процесса и психолого-педагогического сопровождения ребенка. Когда ученик заканчивает школу и поступает в колледж, важно обеспечить плавный переход, при котором важная информация о его эмоциональном и психологическом состоянии передается новым наставникам и преподавателям. Это позволяет не только избежать потери ценной информации, но и создать условия для более успешной адаптации студента в новой образовательной среде.

Передача документации о работе с психологом помогает избежать "эффекта чистого листа", когда новые педагоги вынуждены начинать взаимодействие с учеником с нуля, не зная его особенностей и потребностей. Доступ к предыдущей психолого-педагогической информации дает преподавателям и кураторам лучше понять сильные и слабые стороны студента, а также развивать индивидуальный подход в обучении и поддержке.

Это может быть особенно важным для студентов с особыми образовательными потребностями, для которых свое временная помощь и коррективная учебной программы имеют критическое значение.

Кроме того, преемственность в передаче такой информации способствует формированию доверительных отношений между студентом и новым коллективом. Студент, зная, что его предыдущий опыт и достижения не остались незамеченными, чувствует себя более уверенно и защищено. Это может положительно сказаться на его мотивации, желании делиться своими проблемами и опытом, а также активнее участвовать в учебном процессе и внеучебной деятельности.

В итоге, преемственность в передаче данных о психологической работе со студентом — это не просто бюрократическая формальность. Это важный элемент поддержки, который способствует эмоциональному благополучию и академическому успеху молодого человека. Она требует внимательного отношения и слаженных действий со стороны как школьных, так и колледжных специалистов, которые, сотрудничая, создают основу для полноценного развития и самореализации каждого студента. Специалисты нашего Центра активно **занимаются профилактической работой.** Проводятся регулярные семинары и тренинги для учащихся, педагогов и родителей, направленные на распознавание и своевременное предотвращение кризисных ситуаций у подростков. Такая координация действий между Центром и образовательными учреждениями способствует созданию более безопасной и поддерживающей среды для подрастающего поколения. Так, **во всех колледжах** в 2024

году, с целью развития жизнестойкости, стрессоустойчивости, профилактики терроризма и религиозного экстремизма, со студентами колледжей были проведены тренинги «Путь к успеху». **Успешно реализовано 596 тренингов, задействовано 14255 (65%) обучающихся.** Ежегодно согласно плану работы для заместителей директора по воспитательной работе, социальных педагогов и педагогов-психологов организаций профессионально-технического образования проводятся обучающие семинары – практикумы по темам воспитательного и психологического взаимодействия в рамках профилактики аутодеструктивного и аддиктивного поведения (суицида, игромании, лудомании), буллинга, кибербуллинга, бытового насилия. Такой формат работы способствует укреплению профессионального сообщества, обмену не только теоретическими знаниями, но и практическими навыками. В результате образуется платформа для постоянного профессионального роста, что, в свою очередь, позитивно отражается на качестве предоставляемой психологической помощи.

Благодаря этим усилиям, участники семинаров и тренингов учатся лучше понимать психологические и эмоциональные потребности молодых людей, что позволяет более эффективно реагировать на возможные трудности и предупреждать кризисы. Важно отметить, что такая работа способствует не только улучшению атмосферы в образовательных учреждениях, но и укреплению доверительных отношений между подростками и взрослыми, что является ключевым элементом в предотвращении потенциальных проблем и поддержании здорового развития молодежи.

Большая работа проводится с **родительской общественностью**, Центр ежегодно разрабатывает единые областные **родительские собрания** и курирует их проведение на местах.

В начале учебного года (*ноябрь*) в школах Костанайской области было проведено **Единое областное родительское собрание по семейному воспитанию** и профилактике аутодеструктивного поведения среди несовершеннолетних с элементами тренинга для родителей учащихся 5-11 классов. Центр обеспечил методическое сопровождение собрания. В феврале 2024 года в организациях образования Костанайской области было проведено **«Единое областное родительское собрание по профилактике суицидального поведения и бытового насилия, буллинга среди несовершеннолетних»** для родительской общественности учащихся 5-11 классов, ТиПО. Общий охват родительской общественности в 2024 году, по Костанайской области составил **31 452 человека (417 организаций образования: 390 школ и 27 колледж)**.

Воспитательная и психологическая работа интегрируются в работе психологических служб. Большая воспитательная работа в колледжах проводится в рамках Программы воспитания **«Біртұтас тәрбие»**, которая нацелена на формирование нации, способной адаптироваться к изменениям и использовать инновационные технологии для достижения успеха через развитие у детей и молодежи таких ценностей, как креативность и инновационное мышление, профессиональное развитие и образование, сотрудничество. Воспитание студентов осуществляется через: содержание учебных предметов, классных часов; внеурочной деятельности; сотрудничество с семьей; дополнительное образование. Все это способствует интеграции воспитательной и психологической работы в образовательный процесс, создавая гармоничную и продуктивную атмосферу в колледжах. Такая психологически устойчивая и ориентированная на успех среда не только помогает в академической деятельности, но и в дальнейшей профессиональной жизни. Студенты колледжей и педагоги на постоянной основе участвуют в мероприятиях с воспитательным аспектом нашего Центра: проекта по патриотическому и семейному воспитанию **«Казахстан-наш общий дом»**, Медиапроекта-конкурса по-семейному и патриотическому воспитанию **«Моя семья – частичка Казахстана!»**. Конкурс видеороликов **«Как прекрасен этот мир, посмотри!»**, конкурс мультимедийных презентаций **«Сохраняя традиции»** и видеороликов **«Моя семья частица Казахстана»**.

В начале учебного года в организациях образования прошли **уроки личной безопасности**, методическое сопровождение и контент разработаны центром, где актуальные вопросы безопасного поведения обсуждались в ходе воспитательных мероприятий.

Проведено **495 тренингов** по профилактике лудомании/игромании, курения вейпов, профилактике других аддикций и формированию жизнестойкости, стрессоустойчивости для студентов с охватом **12 375 человек** и **1325 тренингов** со школьниками 5-11 классов с охватом **33 135 человек** в рамках областного семейно-патриотического проекта **«Казахстан – наш общий дом»**.

В рамках работы **областного проекта Психологических клубов в ТиПО** проводятся семинары, **тренинговые занятия**, направленные на решение актуальных вопросов, связанных с психологическим благополучием и личностным ростом. Всего психологических клубов в колледжах – **31 клуб**, в которых **1 168** обучающихся. Общее количество проведенных встреч – **533**.

В этом году стартовал новый конкурс видеороликов – **«Сторителлинг»**, для учащихся 5-11 классов, студентов колледжей. Ребята делятся своими жизненными историями преодоления трудностей и достижения поставленных целей.

С начала года организациям образования (школы, ТиПО) презентован новый **профилактический проект волонтерского движения «Біз біргеміз!»**, где задействованы все участники образовательного процесса.

В целях выявления талантливых, творчески работающих психологов, демонстрирующих оптимальное владение профессиональными компетенциями, содействия росту профессионального мастерства, их поддержки и поощрения Центр организует и проводит профессиональные конкурсы.

Так, в областном этапе Республиканского конкурса **«Лучший психолог года»**, прошедшем с **10 октября по 15 ноября 2024 года** в номинации **«По призванию – психолог»** психолог Костанайского строительного колледжа Аллавердиева Наталья Евгеньевна заняла 2 место, и будет представлять нашу область на Республиканском этапе конкурса 13 марта 2025 года в городе Алматы.

В этом учебном году (*сентябрь-октябрь*) нами впервые проведен конкурс **«Лучший психологический клуб в ТиПО»**, который позволил представить работу лучших психологических клубов колледжей (*с 20 сентября по 18 октября 2024 года*). Призовые места распределились среди четырех колледжей области:

1 место - Костанайский колледж автомобильного транспорта, психологический клуб **«Психея»**, руководитель Кожевина Шамиля Шамилевна;

2 место - Костанайский политехнический высший колледж психологический клуб **«Дети Фрейда»**, руководитель Науменко Татьяна Викторовна;

3 место - Костанайский сельскохозяйственный колледж, психологический клуб **«INSIGHT»**, руководитель Полуносик Ирина Григорьевна;

3 место - Рудненский политехнический колледж, психологический клуб **«Икигай»**, руководитель Кулиш Юлия Николаевна.

Профессиональные конкурсы, организуемые Центром, служат важной платформой для самовыражения и развития практикующих психологов. Они предоставляют возможность не только продемонстрировать свои профессиональные достижения и навыки, но и оценить уровень своей компетентности в сравнении с коллегами. Участие в таких мероприятиях способствует созданию новой волны профессионального общения и обмена опытом, что, в свою очередь, ведет к углублению понимания современных тенденций и методик.

Наш Центр активно взаимодействует с областными, республиканскими и международными образовательными и неправительственными организациями организовывая и участвуя в конференциях, диалоговых площадках, круглых столах и других мероприятиях. Так, например, у нашего Центра тесное сотрудничество и

взаимодействие с **Автодорожным колледжем в работе психолога –педагогического сопровождения** учащихся. Совместная работа на круглом столе «Профилактика буллинга», с участие партии «**AMANAT**» в рамках партийного проекта "ҚҰҚЫҚТЫҚ КӨМЕК» по вопросам безопасности детей, домашнего насилия, буллинга, а также в целях повышения правовой грамотности населения.

По инициативе КОПД МП РК опыт 3-х лет работы нашего Центра был представлен на республиканском уровне, на его основании созданы психологические центры в других областях РК.

В рамках моего выступления мы можем сделать вывод о том, что внедрение современных технологий в сферу психологической поддержки существенно трансформирует подходы к оказанию помощи и сопровождению учащихся. Современные технологии позволяют перейти от реактивной модели оказания психологической помощи к проактивной, когда проблемы могут быть предсказаны и предотвращены на самых ранних этапах их возникновения и обеспечивают непрерывный мониторинг эмоционального и психологического состояния подростков и молодежи.

Использование автоматизированных систем открывает новые горизонты для педгогов-психологов. Специалисты получают доступ к обширному спектру инструментов и данных, которые значительно обогащают их профессиональный арсенал.

Консолидация работы психологической службы по обеспечению психологического благополучия участников образовательного процесса и интеграция новых технологий и профессиональных знаний дает возможность создавать более комфортную и безопасную среду, где каждый учащийся или студент чувствует себя услышанным и понятым.

И таким образом, происходит создание гармоничной экосистемы, в которой молодежь имеет все необходимые ресурсы для успешного становления и развития, свободного от разрушительных влияний.

РАЗВИТИЕ РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ В ЛИСАКОВСКЕ: АДАПТАЦИЯ К ПОТРЕБНОСТЯМ РЫНКА ТРУДА И МОДЕРНИЗАЦИЯ МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ БАЗЫ ЧЕРЕЗ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО

Кайпбаева Жулдыз Шамильевна,
директор КГКП «Лисаковский технический колледж»
Управления образования акимата Костанайской области,
магистр экономических наук

Аннотация: В данной статье проведен анализ развития рабочих профессий в Лисаковске в контексте актуальных вызовов рынка труда и тенденций модернизации профессионального образования. Исследование основано на данных социально-экономического развития региона, потребностях работодателей и стратегиях государственного финансирования. Выявлены ключевые проблемы, предложены пути их решения через государственно-частное партнерство и реформирование образовательных программ. Результаты исследования могут быть полезны для управленцев системы профессионального образования и бизнеса.

Ключевые слова: Рабочие профессии, рынок труда, модернизация, государственно-частное партнерство, профессиональное образование, дуальное обучение.

Введение

Развитие рабочих профессий является одним из приоритетных направлений социально-экономического развития Казахстана. В современных условиях необходимо адаптировать систему профессионального образования к потребностям рынка труда, обеспечивая подготовку квалифицированных кадров для индустриальных и сервисных отраслей. Исследование основано на анализе данных по занятости, отчетов предприятий и государственных программ, направленных на поддержку технического и профессионального образования [1]. Основной акцент сделан на модернизацию

образовательных программ и инфраструктуры колледжей через механизмы государственно-частного партнерства.

Основная часть

Исследование базируется на анализе статистических данных по занятости и востребованности рабочих профессий, отчетах региональных предприятий, государственных программах по модернизации ТиПО. Используются методы сравнительного анализа, экспертного опроса представителей работодателей и образовательных учреждений, а также изучение нормативно-правовой базы.

Анализ рынка труда города Лисаковск и района им. Бейимбета Майлина демонстрирует стабильный спрос на специалистов в областях лабораторных технологий, электрооборудования, автоматизации, металлургии цветных металлов и обогащения полезных ископаемых. В связи с реализацией инвестиционных проектов в 2026 году прогнозируется рост занятости в данных сферах, что требует расширения и обновления образовательных программ [2]. Однако система профессионального образования сталкивается с рядом вызовов, среди которых устаревшая материально-техническая база, дефицит квалифицированных педагогов-практиков и ограниченные финансовые ресурсы.

В Лисаковском техническом колледже из 16 специальностей реализуются образовательные программы по 5 специальностям, которые соответствуют профилям проектируемых заводов.

1. Строительство завода по производству оксида цинка и цинксодержащих сплавов ТОО «Оксид Казахстан» с предоставлением 60 рабочих мест. По открытию новой специальности предусмотрено несколько направлений развития образовательных программ колледжа:

- Если завод планирует **исключительно химическое производство оксида цинка и его переработку в порошковые или другие химические формы**, то данному профилю подходит имеющаяся в лицензии колледжа **специальность 07110400 Лабораторная технология**;

- Если завод планирует **не только производство оксида цинка, но и переработку побочных продуктов цветной металлургии (например, цинковых концентратов, шлаков, вторичного сырья)**, то необходимо открытие специальности **07151400 Металлургия цветных металлов**;

- Если завод планирует не только производство оксида цинка, но и выпуск литых изделий из цинка или сплавов, то необходимо открытие специальности **07151200 Литейное производство**.

- Строительство солнечной электростанции с установленной мощностью 22,6 МВт с предоставлением 100 рабочих мест (район им. Б. Майлина, Костанайской области). Открытие новой специальности не предусмотрено, так как имеются специальности колледжа, соответствующие профилю электростанции: **07130100 Электрооборудование** (по видам и отраслям), **07130700 Техническое обслуживание, ремонт и эксплуатация электромеханического оборудования** (по видам и отраслям), **07140100 Автоматизация и управление технологическими процессами** (по профилю).

2. Строительство автоматизированной газораспределительной станции АО «Варваринское» с предоставлением 800 рабочих мест (район им. Б. Майлина, Костанайской области). По открытию новой специальности предусмотрено открытие специальности:

- **07321200 Монтаж и эксплуатация оборудования и систем газоснабжения**.

Вместе с тем, в колледже реализуются образовательные программы по специальностям, соответствующим профилю газораспределительной станции: **07140100 Автоматизация и управление технологическими процессами** (по профилю), **07130700 Техническое обслуживание, ремонт и эксплуатация электромеханического оборудования** (по видам и отраслям), **07130100 Электрооборудование** (по видам и отраслям), **07110400 Лабораторная технология**, **07240500 Обогащение полезных ископаемых (рудообогащение)**.

- Строительство газопоршневой электростанции ТОО «ГПЭС Варваринское» с предоставлением 800 рабочих мест (район им. Б. Майлина, Костанайской области). По открытию новой специальности предусмотрено открытие специальности: 07130300 Теплоэнергетические установки тепловых электрических станций.

Вместе с тем, в колледже реализуются образовательные программы по специальностям, соответствующим профилю газопоршневой электростанции: 07321200 Монтаж и эксплуатация оборудования и систем газоснабжения, 07130100 Электрооборудование (по видам и отраслям), 07130700 Техническое обслуживание, ремонт и эксплуатация электромеханического оборудования (по видам и отраслям), 07140100 Автоматизация и управление технологическими процессами (по профилю).

Эти данные подтверждают необходимость расширения подготовки кадров в данных направлениях. На данный момент существует ряд проблем, сдерживающих подготовку квалифицированных рабочих кадров:

- **Устаревшая материально-техническая база колледжа**, не соответствующая современным производственным стандартам и государственного общеобязательного стандарта ГОСО ТиППО по специальностям (таблица 1).

Таблица 1. Состояние материально-технической базы колледжа

Наименование специальности	Процент оснащенности
Оснащенность оборудованием учебно-производственных мастерских и кабинетов для лабораторно-практических занятий	85 %
Потребность в замене современным оборудованием	40 %
Потребность в дополнительном оснащении учебно-производственных мастерских и кабинетов для лабораторно-практических занятий	30 %
Доля устаревшей компьютерной техники (старше 7 лет)	85 %

- **Недостаток высококвалифицированных преподавателей-практиков**, способных обучать студентов работе с новейшим оборудованием (таблица 2).

Таблица 2. Качественный состав ИПС колледжа

Наименование показателя		Высшая квалификация, академическая степень педагогов		Квалификационные категории			
		высшее образование (специалитет, бакалавриат)	в том числе послевузовское образование (магистр)	педагог-модератор	педагог-эксперт	педагог-исследователь	педагог-мастер
Численность ИПС							
Преподаватели	33	33	2	12	0	1	0
Мастера ПО	8	6	1	2	0	0	0
Всего, чел.	41	39	3	14	0	1	0
%	100	95,12	7,3	34,14	0	2,4	0

- **Низкая привлекательность рабочих профессий среди молодежи**, требующая активной профориентационной работы (таблица 3).

Таблица 3. Рecessия контингента колледжа

Показатель	2020-2021 уч.г.		2021-2022 уч.г.		2022-2023 уч.г.		2023-2024 уч.г.		2024-2025 уч.г.	
	всего	из них по госзак азу	всего	из них по госзак азу	всего	из них по госзак азу	всего	из них по госзак азу	всего	из них по госзак азу
Контингент студентов	764	541	734	545	667	528	674	566	628	563

Для преодоления данных проблем предложен комплексный подход, включающий привлечение инвестиций, внедрение дуального обучения и целевую подготовку специалистов по запросам работодателей. Опыт сотрудничества Лисаковского технического колледжа с ведущими промышленными предприятиями региона, такими как АО «Варваринское» и филиал АО «Алюминий Казахстана», демонстрирует эффективность государственно-частного партнерства в подготовке кадров. Также перспективным направлением является создание центров компетенций, развитие модульных программ и использование цифровых технологий в образовательном процессе.

Развитие колледжа через государственное финансирование:

- Привлечение средств бюджета на обновление оборудования в колледжах – в целях обеспечения качественного образовательного процесса по подготовке специалистов по специальности 07110400 «Лабораторная технология» с квалификацией 3W07110402 «Лаборант химического анализа» в 2025 году планируется приобретение учебной лаборатории «Лаборатория химического анализа».

- Реализация государственных программ по подготовке кадров с учетом потребностей региона – в рамках проекта «Колледж-школа» будет внедрен опыт обучения старшеклассников (10 – 11 классы) практическим навыкам и первой рабочей профессии на базе колледжа по государственному образовательному заказу по специальности 07130100 Электрооборудование (по видам и отраслям) квалификации 3W07130101 Электромонтер (по видам и отраслям).

- Обучение молодежи по проекту «Серпін» из трудозатратных областей - Алматинской, Жамбылской, Жетысуской, Кызылординской и Туркестанской областей. В Лисаковском техническом колледже планируется набор 25 студентов на базе 9 класса на специальность 07130100 Электрооборудование (по видам и отраслям) квалификацию 3W07130101 Электромонтер (по видам и отраслям) со сроком обучения 2 года 10 мес.

- Мотивация и стимулирование колледжей - с 1 сентября 2025 года увеличится объем подушевого финансирования для организаций технического и профессионального образования, он составит в среднем 912 тысяч тенге. Новый норматив финансирования состоит из основной и стимулирующей частей, при этом стимулирующие выплаты предоставляются колледжам, достигшим конкретных показателей.

Развитие колледжем социального партнерства с работодателями:

- в 2024 году Корпоративный фонд «ERG Көмек» оказал благотворительную помощь колледжу для приобретения пресса гидравлического, автозаправочной станции, тренировочного комплекса (VR-очки), иммерсивного тренировочного комплекса;

- в 2024 году согласно меморандуму о взаимном сотрудничестве между акимом Костанайской области и компанией ERG S.a.r.l. филиал АО «Алюминий Казахстана» КБРУ осуществил финансирование колледжу на реновацию учебного кабинета «Электрооборудование и электроснабжение» и Центра компетенций «Цифровой технопарк электромеханического оборудования (VR Lab)»;

- организация дуального обучения с оплачиваемой практикой на базах: АО «Варваринское» оплачивает практику 10 студентам, АО «Соколовско-Сарбайское горно-обогатительное производственное объединение» оплачивает 9 студентам, филиал АО «Алюминий Казахстана» КБРУ оплачивает практику 11 студентам.

- целевое финансирование от предприятий на подготовку специалистов - АО Варваринское оплачивает за обучение в колледже 1 сотрудника, филиал АО «Алюминий Казахстана» КБРУ оплачивает за обучение в колледже 3 сотрудников предприятия.

В рамках 2025 года как Года рабочих профессий Лисаковский технический колледж реализует ряд мероприятий:

- **I Республиканский кейс-чемпионат по промышленным технологиям и инновациям по направлению «Горное дело и добыча полезных ископаемых»;**

- Региональные чемпионаты рабочих профессий «JuniorSkills Kostanay-2025» и «WorldSkills Kostanay-2025» по компетенции «Облицовка плиткой»;

- Региональные чемпионаты рабочих профессий «ERGSkills-2025» по компетенциям «Горное дело», «Обогащение полезных ископаемых»;
- Областной форум «Рабочие профессии: время новых возможностей»;
- **Региональная научно-практическая конференция «Декабрьские чтения-2025», посвященная 55-летию колледжа;**
- Образовательный региональный форум для директоров школ, профориентаторов/заместителей директоров по учебно-воспитательной работе.

Заключение

Результаты исследования подтверждают необходимость системных реформ, направленных на повышение конкурентоспособности выпускников и интеграцию образовательных учреждений в экономическую среду региона. Государственная поддержка, усиление взаимодействия с бизнесом и инновационные подходы к обучению позволят сформировать устойчивую систему подготовки кадров, отвечающую вызовам рынка труда.

Литература

1. https://stat.gov.kz/ru/sustainable-development-goals/goal/4/index.php?sphrase_id=259096
2. <https://biznes-press-lis.kz/realizovano-zaplanirovano-18512/>
3. <https://www.gov.kz/memleket/entities/enbek/press/news/details/130888?lang=ru>

**СЕКЦИЯ №1 СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ
КАДРОВ И ПОВЫШЕНИЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТИПО
(В ФОРМЕ БЛИЦДОКЛАДА)**

**СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІНІҢ АСПЕКТІСІ**

Ысмағұл Жәния,

қазақ тілі мен әдебиет пәнінің оқытушысы
«Қазалы аграрлы – техникалық колледжі» КМҚК
Қызылорда облысы, Қазалы қаласы, Қазақстан Республикасы

Түйін: Студенттің өзіндік жұмысы. Студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру жөніндегі әдістемелік ұсыным. Өзіндік жұмыс түрлері. Өзіндік жұмыстың кәсіби мамандықпен байланысы. Шығармашылық ізденіс.

Аннотация: Ысмағұл Жәния. Қазалы аграрлы – техникалық колледжінің оқытушысы. Бұл жариялымда «Студенттердің өзіндік жұмысты ұйымдастырудың педагогикалық ерекшеліктерінің аспектісі» тақырыбы қозғалған. Білім алушыларды дербес қызмет дағдыларын қалыптастыру жолымен аудиториялық сабақтарға, оның ішінде оқытушының басшылығымен студенттердің өзіндік жұмысын тиімді даярлау мақсатында, оқу кезінде алынған материалды бекіту, ақпарат көздерімен өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын жетілдіру, тапсырмаларды шешу және жобаларды орындау кезінде талдау, синтез және сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту, оқу қызметінің нәтижелерін өзіндік бақылау және өзіндік бағалау дағдыларын дамыту міндеттері қамтылған. Жеке іс – тәжірибесімен бөліскен.

Болашақ кәсіптік сала мамандарын даярлауда мазмұны мен құрылымына өзгерістер енгізіліп, жалпы пәндер жаңартылған оқу бағдарламасымен білім беруде. Кәсіби білікті маман өз ісінің шебері болумен бірге халқының ұлттық құндылығын дәріптейтін, жан – жақты өздігінен іздене білетін, шығармашыл тұлға болуды жаңа міндеттер жүктейді.

Оқу бағдарламасына сай барлық материалды білім алушы толық игере алмауы мүмкін. Осы орайда әр пәннің өзіндік ерекшеліктерін ескере отырып, студенттерге өзіндік жұмысты орындатамыз. Кредиттік оқыту жүйесіндегі ерекшеліктер мен мәселелерін зерттеген зерттеушілер С.Е. Калдыкова, Е. Галицких, Ю. Попов, А. Головчун, В. Орбинский, И.Г. Ковалевский, Г. Ларионова студенттік өзіндік жұмыстың маңыздылығын анықтаған.

Студенттің өзіндік жұмысы — бұл студенттің дидактикалық тапсырмаларды өзінше орындауға, танымдық әрекеттерге қызығушылығының қалыптасуына және нақты бір ғылым саласында білім жинақтауына бағытталған студенттің оқу әрекетінің ерекше түрі. Студент білімінің тереңдігі, дағдылары мен біліктілігіне, білім меңгеруіне ықпал ететін оқу процесінің ең негізгі элементі. [1.]

Өзіндік жұмыс студенттің шығармашылық қабілеттерінің дамуына, оның өзін-өзі дамытуға дайындығын қалыптастыруға, жаңа, дәстүрлі емес жағдайларда өздігінен шешім қабылдауға, өзіне жауапкершілік алып, дағдарысты жағдайдан шыға білуге әсер етеді.

Өз әрекетін өзі ұйымдастыра отырып, шығармашылық әрекет жасаудағы мақсат – студенттердің кәсіби бағыттылығын қалыптастыру, құзырлылыққа жетуге талпыныс тудыру тұрғысында даярлау, кәсіптік іс-шаралар ұйымдастыруға, оның жүргізу жолдарын білуге, орындаудың әдіс-тәсілдерін меңгерту.

Өзіндік жұмысты орындауда студент психологиялық тұрғыдан қызмет атқарады. Ол әрбір жағдаятты түсіну, қабылдау, сырттан әсер ететін ақпараттарды іріктеу, өңдеу, керегіне қарай жүйелеп пайдалану. Мұндай жағдайда оған қабылдау, еске түсіру, назар аудару, ойлану сияқты психологиялық үрдістер қатысады. Мұндай жағдайда студентке оның жігері мен шешімділігі көмектеседі. Өзін өзі реттеп, өзін-өзі басқарып, ой елегінен өткізу әрекеті басым болады. [2.1 б]

Студент өзіндік жұмысты орындауда өз бетінше оқуға бөлінген, оқу-әдістемелік әдебиеттермен және ұсынымдармен қамтамасыз етілген тақырыптардың белгілі бір тізбесі бойынша жұмыс жасайды. Оның көлемі білім алушыдан өз бетінше жұмыс істеуді талап ететін тапсырмалармен расталады.

СӨЖ-нің негізгі мақсаты: білім алушыларды дербес қызмет дағдыларын қалыптастыру жолымен аудиториялық сабақтарға, оның ішінде оқытушының басшылығымен студенттердің өзіндік жұмысын тиімді даярлау болып табылады.

СӨЖ-нің негізгі міндеттері:

- пәнді және/немесе модульді оқу кезінде алынған материалды бекіту;
- ақпарат көздерімен өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын жетілдіру;
- тапсырмаларды шешу және жобаларды орындау кезінде талдау, синтез және сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту;
- оқу қызметінің нәтижелерін өзіндік бақылау және өзіндік бағалау дағдыларын дамыту;
- командада жұмыс істеу дағдыларын дамыту. [1.3 б]

Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру жүйесінде студенттердің өзіндік жұмысын және оқытушының басшылығымен студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру жөніндегі әдістемелік ұсынымдар келесі нормативтік құжаттарға сәйкес әзірленді:

- «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 27.07.2007 ж. Заңы;
- «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы;
- «Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарында Кредиттік оқыту технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» ҚР оқу-ағарту министрлігінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 75 бұйрығы;
- «Мектепке дейінгі тәрбие және оқыту, орта, арнайы, қосымша, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары педагогтерінің жүргізуі үшін міндетті құжаттардың тізбесін және олардың нысандарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 6 сәуірдегі № 130 бұйрығы;
- «Мектепке дейінгі, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мамандандырылған, арнайы білім беру ұйымдары, балалар мен ересектерге арналған қосымша білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы оқу-ағарту министрлігінің 2022 жылғы 31 тамыздағы № 385бұйрығы. [1.1 б]

Студенттің өзіндік жұмысы үш түрге бөлінеді.

жаңа білімді игеру үшін:

білімді бекіту және жүйелеу үшін:

дағдыларды қалыптастыру үшін:

Жаңа білімді игерудегі өзіндік жұмыс тапсырмаларының түрлері мынадай:

- оқу материалын, бастапқы көздер мен қосымша әдебиетті зерделеу;
- мәтін бойынша графиктер, диаграммалар және кестелер жасау;
- Негізгі сәттерді бөлектеу үшін мәтінді конспектілеу;
- тақырыпты тереңдетіп оқытуға арналған оқу-зерттеу қызметі;
- аудио- және бейнематериалдар жәнет.б. бойынша тірек схемасын жасау.

Білімді бекіту және жүйелеу үшін өзіндік жұмыс тапсырмаларының түрлері мынадай:

- оқулық материалдарын, қосымша әдебиетті, Интернет-ресурстарды қосымша зерделеу;
- жауаптың жоспары мен тезистерін жасау;
- оқу материалын жүйелеу үшін кестелер құру;
- бақылау сұрақтарына жауап дайындау;
- рефераттар, баяндамалар, эсселер, мақалалар жазу;
- библиография, тақырыптық кроссвордтар құрастыру.

Дағдыларды қалыптастыру үшін өзіндік жұмыс тапсырмаларының түрлері мынадай:

- үлгі бойынша тапсырмалар мен жаттығуларды шешу;
- сызбаларды, схемаларды орындау;
- есеп айырысу-графикалық жұмыстарды орындау;
- жағдаяттық тапсырмаларды шешу;
- жобалау жұмысын орындау;
- тренажердегі жаттығулар.

Колледжде оқытушының жетекшілігімен орындалатын өзіндік жұмыстың әртүрлі түрлері болуы мүмкін. Оқытушының басшылығымен өзіндік жұмыс түрлерінің үлгілері: рефераттар, баяндамалардың тезистері, мақалалар, жоспарлар, сценарийлер, талдамалық анықтамалар, жарнамалық мәтіндер, кестелер жасау, глоссарий, библиографиялар, тақырыптық кроссвордтар жасау, тапсырмалар жасау, эссе, есептер, жобалық және зерттеу жұмыстары, технологиялық карталар және т.б

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінен студенттің өзіндік жұмысының тапсырмаларын ұйымдастыруда дидактикалық тапсырмалар, танымдық қабілетпен бірге пәнге деген қызығушылықты арттыру, шығармашылық қабілетті шыңдау басты назарға алынды. Өзіндік жұмыстың кәсіби мамандықпен, ұлттық құндылықтарды дәріптеу, «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы байланысының маңызы зор.

Теориялық, тәжірибелік, студенттің педагогпен өзіндік жұмысы, студенттің өзіндік жұмысы оқу бағдарламасына сай жоспарланады. Студенттің педагогпен өзіндік жұмысы жаңа білімді игеру, білімді бекіту және жүйелеу, дағдыларды қалыптастыру үшін тапсырмаларымен үндеседі.

Өз тәжірибиемде жоғарыда аталған оқытушының басшылығымен өзіндік жұмыс түрлерінің үлгілерін қолдана отырып, студенттің өзіндік жұмысына суреттерді сипаттау, кестемен жұмыс, сұхбат, мақала, эссе, конспект, тезис, ғылыми жоба жазу, диалог және сұрақтар құрастыру, жағдаяттық тапсырма, библиографиялық материалдармен, анықтамалар, каталогтар, сөздіктер, энциклопедиялармен жұмыс, «Додекаэдр» әдісі, Кейс стади әдісі, «Жасанды интеллект» әдісі, «Комикс» әдісі, «Tik- Tok» әдісі, Блум таксономиясы, Кейс стади әдісі, интернет-ресурстарын қосымша қолдану, презентация, аудио, видео әзірлеуді қолданамын. Әрбір өзіндік жұмыстың мазмұнымен көлемі оқушылардың шамасы келетіндей, жас және дара ерекшеліктері ескеріліп беріледі. Жаңа білімді игерудегі өзіндік жұмыс және дағдыларды қалыптастыру үшін өзіндік жұмыс бағалау критерий мен дискреторлар арқылы балдық жүйе бойынша бағаланады. Білімді бекіту және жүйелеу үшін берілген өзіндік жұмысты бағалауда Prezi, kahoot бағдарламаларымен тест, викториналық сұрақтар алынды.

Студенттердің шығармашылықпен жұмыс істеуіне олардың бос уақытының болуы да әсер етеді. Сондықтан да, өзіндік жұмысты шамадан тыс көп беруден гөрі оларды елестіріп, іріктеп, ең керекті және студентке қосымша ұғым беретін, кәсібіне қарай бағыттайтын түрлерін беру арқылы олардың қызығушылығын төмендетпей, керісінше орындау белсенділіктерін көтеретін түрлеріне баса көңіл аударған жөн. Белгілі жағдайды талдау – нақты немесе ойдан шығарылған жағдайды терең және бөлшектеп талдау жүргізу оқытушының креативті ойлауын дамытып, сабақтың мазмұнын ерекше құруға, шығармашылық мүмкіндігін кеңейтуге жағдай жасайды. Нәтижесінде студент өз бетінше шешім шығаруды жүзеге асырады.

Студенттердің өздік жұмысының процесін шығармашылық процеске айналдыру мақсатында студентті қажетті әдістемелік материалдармен қамтамасыз ету. Оқу орынның кітапханаларында қажетті оқу әдебиеттерінің қорының, электрондық оқу құралдары мен электронды оқыту бағдарламасының және қазіргі таңдағы мықты ақпарат көздерінің бірі – интернеттің болуы. Оқу процесінің компьютерленуі студенттің өздігінен білім алуына және ақпарат көздерімен жұмыс жасауына, өзіндік бақылау жасауына, уақытын үнемді пайдалануына жағдай туғызады. Сондықтан өздік жұмысты тиімді қолдануда мазмұнды динамикалық түрде өзгертуге және соңғы ғылыми жаңалықтармен жаңартуға болатын, әрі қолданысқа икемді электронды оқулықтардың маңызы зор. [2.5 б]

Оқу материалын нәтижелі меңгеруіне СӨЖ негізінен қосымша мүмкіндік туғызады. Алған білімді шығармашылық меңгеруге және өзіндік ізденуге қажеттілік тудыратын өзіндік жұмыстың қажеттілігі тек анықталған аудиториялық сағат санымен ғана шектелмейді. Жеке форма ретінде қаралған сабақ, сабақтан тыс жұмыстар, педагогикалық практика, пікір сайыс, дөңгелек үстел, бақылау жұмыстары бойынша орындалатын өзіндік жұмыс түрлері әр түрлі.

Студенттердің өздік жұмысын ұйымдастыруда білім алушылардың жеке ерекшеліктерін ескерумен қатар, ой қабілеттерін дамытуға мүмкіндіктерін қолдану қажеттілігі орын алады. Нәтижесінде өз кәсіби әрекетінде шығармашылық ізденіс жасауға қабілетті, іскерлігі мен дағдысы, танымдық ойлау қабілеті қалыптасқан, өз әрекетін жауап беретін, өз жұмысына өзіндік бақылау жасайтын жеке тұлғасы қалыптасады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру жүйесінде оқытушының басшылығымен студенттердің өзіндік жұмысын және студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру бойынша әдістемелік нұсқаулар. 2024 жыл

2. Ж.К. Нигметжанова «Студенттің өзіндік жұмыстарын тиімді ұйымдастыру» Вестник журналы №1 – 2008 ж

3. Жоғарғы оқу орындарында студенттердің өзіндік оқу іс-әрекетін ұйымдастыру тәжірибесін талдау. <http://startinfo.kz/buisness/shoo-studentt-oky-is-areketti/>

4. Өзіндік жұмыс арқылы студенттердің кәсіби бағыттылығын қалыптастыру. <https://www.turboreferat.ru/pedagogy/zndk-zhmys-aryly-studentterd-ksbi/75708-387562-page3.html>. 2011 ж

5. Г.Ж. Жузбаева. Студенттің өз бетінше білім алудың мотивациясы. <https://e-nauka.kz/studenttin-oz-betinshe-bilim-aludyn-mo/> 2022 ж

6. Г.С. Назарова. Кредиттік жүйе бойынша білім беруде Кейс-стади әдісін қолдану. <https://multiurok.ru/files/kredittik-zhuie-boiynsha-bilim-berude-keis-stadi-d.html> 2024 ж

ӨНДІРІСТІК ОҚЫТУ ШЕБЕРІНІҢ ӨНДІРІСТІК САБАҚТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУЫ

Байкубекова Гулстан Бахтыбаевна,

Әдіскер «Қазалы аграрлы – техникалық колледжі» КМҚК
Қызылорда облысы, Қазалы қаласы, Қазақстан Республикасы

Түйін: Студенттің өзіндік жұмысы. Студенттердің өндірістік сабақты ұйымдастыру жөніндегі әдістемелік ұсыным. Өзіндік жұмыс түрлері. Сабақтың кәсіби мамандықпен тікелей байланысы. Шығармашылық ізденіс.

Аннотация: Байкубекова Гулстан. Қазалы аграрлы – техникалық колледжінің әдіскері. Бұл жариялымда «Өндірістік оқыту шеберінің өндірістік сабақты ұйымдастыруы» тақырыбы қозғалған. Білім алушыларды дербес қызмет дағдыларын қалыптастыру, оның ішінде өндірістік оқыту шеберінің басшылығымен студенттердің өзіндік жұмысын тиімді даярлау мақсатында, өндірістік оқытуды жоспарлау және ұйымдастыру міндеттері қамтылған.

Өндірістік оқыту шебері – білім алушыларды оқыту және тәрбиелеудегі басты тұлға

Өндірістік оқыту шебері – білім алушыларды оқыту және тәрбиелеудегі басты тұлға. Оқу сабақтарында шебер білім алушыларға жаңа технологияларды меңгертуде, өндірістік білік пен еңбек мәдениетін қалыптастырады. Педагогтың жас маман жұмысшыларды тәрбиелеудегі еңбегі адамдардың іс-қимылындағы негізгі жауапкершілік болып табылады. Сондықтанда өндірістік оқыту шеберіне көптеген талаптар қойылады:

Идеялық-саяси дайындығы. Қазіргі заман талабына сай маманды қалыптастыру, шебердің білім алушыларды тәрбиелеудегі рөлі мен жауапкершілігі жоғары болады. Оның барлық жұмысы жастарды өз Отанын сүйуге, достықты сезінуге, жолдастыққа, ұжымдыққа, тазалыққа, қарапайымдылыққа тәрбиелеуге, мақсатына берілуге, еңбекке саналы қатысуға бағытталады.

Барлық іс-қимыл кезеңінде шебер таза өз ісіне берілуі тиіс. Ол ғылыми және кәсіби білімін үздіксіз толықтырып отырады. Ол үшін өз бетімен оқып-үйренуі қажет.

Шебер әртүрлі тиімді оқыту әдістерін меңгеріп пайдалануы, өз пәні жөнінде шеберлігін көрсете білуі керек.

Өндірістік оқыту шебері білім алушылардың үлгерімін және сабақтарға қатысуын үнемі бақылап отыруы (оқу жұмыстарының орындалуы, ұқыптылығы, өз бетімен үй тапсырмаларын орындауы), білім алушылардың жалпы дамуын, тәртіп ережелерінің орындалуын, білім алушыларға қоғамдық оқиғаларға бей-жай қарамауын, міндеті мен жауапкершілігін сезінуін, тазалыққа, қарапайымдылыққа еркіндікке тәрбиелеу (шешімді болуы, батылдығы, ынталылығы, табандылығы, т.б.), білім алушылардың материалдық – тұрмыстық жағдайын біліп отыруы қажет. Шебер осы байқауларды есепке алады, білім алушының істерінің жақсы және кемшілік жақтарын белгілейді, кемшіліктерінің себебін анықтап, әрбір білім алушының оқыту және тәрбиелеу жұмыстарын жақсарту шараларын жүргізеді.

Шебердің жалпы мәдениеті. Шебер білім алушыларды тек белгілі мамандыққа оқытып қана қоймайды, оларды жан-жақты болуға тәрбиелейді. Оқушыларға шебердің жалпы мәдениетінің деңгейі, жеке тәртіп үлгісі үлкен әсерін тигізеді. Шебердің мәдениеті, білімі, адамгершілігі жоғары болғанда ғана, оның педагогикалық мақсаты тыңғылықты орындалады.

Өндірістік оқытуды жоспарлау және ұйымдастыру

Ұйымдардағы өндірістік сабақты өндірістік оқыту шебері жүргізеді. Ол:

- Өндірістік оқыту бойынша практикалық сабақтар мен оқу – өндірістік жұмыстарды және өндірістік оқыту бағдарламаларына сәйкес кәсіптік сабақтарды, нарықтық психологияны, білік пен дағдыны қалыптастырады;
- Білім алушыларды білім алушыларды жұмыстарды орындаудың, жабдықтарды пайдалану мен қызмет көрсетуді, еңбек ұйымдарының озат нысандарын, материалдық және энергетикалық ресурстарды ұқыпты жұмсаудың тиімді тәсілдері мен амалдарына үйретеді;
- Өндірістік оқытуды жоспарлау, есепке алу және есеп беру жөніндегі құжаттамаларды жүргізеді;
- Оқу шеберханаларын жабдықтармен және аспаптармен, материалдармен, қосалқы бөлшектермен және оқыту құралдарымен уақытында қамтамасыз ету жөнінде шаралар қолданады;
- Технологиялық құжаттамаларды, сызбаларды, нобайларды және т.б. дайындайды;
- Оқу процесінде ғылыми-әдістемелік ұсынымдарды, озат педагогикалық және өндірістік тәжірбелерді қолданады;
- Білім алушылармен тәрбие жұмысын жүргізуге, ата – аналармен, құқықтық органдармен байланыс жасап, қоғамдық іс-шараларға қатысып, ішкі құпияны қатаң сақтауға міндетті.

Өндірістік оқытуды жоғары әдістемелік дәрежеде өткізу үшін шебер сабаққа алдынала мұқият дайындалады. Жұмыстың озық әдістерін ұйымдастыруды қамтиды.

Өндірістік оқыту сабақтарының негізгі мақсаты – білім алушылардың теориялық сабақтардан алған білімдерін тәжірибеде бекіту. Әрбір сабақты тиімді ұйымдастыра отырып, білім алушылардың мамандыққа деген сүйіспеншілігін, қызығушылығын тәрбиелеуді көздейді.

Шебер мен білім алушының түсіністікпен жұмыс жасауы, білім беруі және қабылдауы дидактикалық үдеріс болады. Сондықтан оқытудың дидактикалық қағидаттары, яғни тәрбие, теория мен тәжірибенің байланысы, көрнекілік, оның ғылымилығы, жүйелілігі және саналылығы есепке алынғанда ғана, оқыту үдерісі тиімді болады. Оқыту кезінде шебер білім алушыларды еңбекке баулып, берілген техниканы күтіп ұстауға, еңбек мәдениетіне үйретеді.

Кәсіптік – техникалық білім беру ұйымдарында өндірістік оқытуды өткізу үшін білім алушының жұмыс орнын құру және пайдалану

Білім алушының жұмыс орнының негізгі элементтері:

- Қалыпты жұмыс жасау үшін аймақ;
- Жұмыс жүргізу үшін жабдықтар, машиналар мен құрылғылар;
- Материалдарды, дайын өнім мен қалдықтарды сақтауға арналған құрылғылар;
- Құрал-жабдықтар мен құжаттарды сақтауға арналған құрылғылар;
- Білім алушылардың жұмыс орнына бекітілеген көтергіш – көлік құралдары;
- Қалыпты еңбек жағдайын қамтамасыз ететін құрылғылар;
- Қауіпсіз еңбек жағдайлары (жергілікті жарықтандыру, желдету және салқындату құрылғылары, қауіпсіздік қағидаларына негізделген қоршаулар);
- Білім алушының ыңғайлы жұмыс жасауына арналған құралдары бар орындар (орындықтар, аяққа арналған тіреуіштер және т.б):

Ұйымдардағы жұмыс орнына қойылатын талаптар:

- Жұмыстың тез және сапалы орындалуы үшін атқарылатын жұмысқа қажетті барлық құрал-саймандар қол астында болуы қажет;
- Оң қолмен ұсталып жұмыс жасалатын құралдар оң жақта, сол қолмен ұсталып жұмыс жасалатын құралдар сол жақта, жиі пайдаланылатындары жақын, сирек қолданылатын құрал-саймандар алысырақ орналасады;
- Оқу – өндірістік құжаттар қолданылуға ыңғайлы және ластанудан қорғалған жерлерде орналасады;
- Шикізат және дайын болған өнімдер жұмыс істеуге кедергі келтірмейтін жерлерде орналасады;
- Жеңіл заттар ауыр заттардың үстінде орналасады.

Өндірістік тапсырмаларды орындау 14-16 жас аралығындағы білім алушы үшін аптасына 23 сағат немесе күніне 4 сағат 32 минут, 16-18 жас аралығындағы білім алушы үшін аптасына 30 сағат немесе күніне 6 сағат болуы керек.

Өндірістік оқыту кезінде білім алушы әр 50 минут сайын 10 минуттық үзіліске және 4 сабақтан кейін түскі асқа жіберіледі.

Қорыта айтқанда өндірістік оқыту шеберлерінің кәсіптік әдістемелік даярлықтарын, олардың мамандыққа деген көзқарастарын өзгертіп, теория мен әдістемелік білімдерін арттыру, педагогикалық дағдылары мен шеберліктерін жетілдіру - өскелең заманымыздың өзекті мәселелерінің бірі болып келеді.

Кәсіптік білім беру саласында оқушыларды кәсіби мамандыққа үйрету және тәрбиелеу жолына өндірістік оқыту шебері зор еңбек етуі қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Балыкбаев Т.О. «Педагогические и технические основы формирование студенческого контингента» Монография док. Дисс. Алматы, 2001
2. «Колледждердегі оқу-өндірістік сабақтарды ұйымдастырудың тиімді әдістемелері» әдістемелік құрал, Орал, 2014

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ – СТРАТЕГИЯЛЫҚ МІНДЕТ

Аннатбаева Мира Айтөреқызы,
М. Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық
колледжінің өндірістік оқыту шебері

Техникалық және кәсіптік білім берудің беделін арттыру – бүгінгі білім беру жүйесінің өзекті міндеттерінің бірі. Кәсіптік колледждердің түлектері отандық өндірісті дамыту, оның қарқынды өсуі, елдің экономикалық тәуелсіздігіне қол жеткізу, демек, баршаның гүлденуі мен әл-ауқаты үшін негізгі адам капиталын құрайды. Мемлекет жастардың жоғары деңгейдегі кәсіптік білімге қол жеткізуі үшін барлық шараларды қабылдауда. Бұл міндеттер «Жас маман» және «Баршаға тегін кәсіптік білім беру» жобаларын шешуге арналған, олардың шеңберінде үлкен жұмыс атқарылып, елеулі нәтижелер алынды.

Қазіргі уақытта жүргізіліп жатқан және алдағы жылдарға жоспарланған инновациялар мен реформалар туралы айтатын болсақ, жаһандану, экономика мен қоғамдық өмірдің әртүрлі салаларында жаңа технологияларды белсенді енгізу мамандықтар мен жоғары деңгейдегі дағдыларды қажет ететін жұмыс орындарының саны артып келеді. Кәсіби құзіреттіліктермен қатар – жаңа кәсіби дағдылар қажет. Осы сын-тегеуріндердің барлығына жауап беру үшін кадрларды даярлау жүйесі сапалы жаңғыртудан өтті. Колледждерге академиялық дербестік берілді. Енді колледждер жұмыс берушілермен бірлесіп оқу мерзімдері мен білім беру бағдарламаларының мазмұнын дербес айқындайды. Халықаралық талаптарға сәйкес ТЖКБ мамандықтары мен біліктіліктерінің жіктеуіші өзектендірілді.

«Жас маман» жобасы аясында колледждерді заманауи инфрақұрылыммен жарақтандыру жүргізілді. Жобаны іске асыру қорытындысы бойынша 180 ТЖКБ ұйымы стратегиялық даму жоспарларын жаңарта отырып, заманауи оқу жабдықтарымен жарақтандырылды, оларға жаңа білім беру бағдарламалары енгізілді.

Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша мемлекеттік білім беру тапсырысы техникалық мамандықтарға қайта бағдарланған және 2025 жылға дейін оларға мемлекеттік тапсырыстың 70%-ы берілетін болады. Еңбек нарығының талаптарына сәйкес келетін білікті мамандарды даярлауды жүргізетін, сұранысқа ие мамандықтар мен біліктіліктер бойынша құзіреттілік орталықтарының желісі құрылды. Сонымен қатар, колледждер басқа ТЖКБ ұйымдарының студенттерін нақты жұмыс үдерістері мен сала талаптарына үйрету үшін жабдықты пайдаланады, бұл түлектердің жұмысқа орналасуға дайындығын арттырады. «Жас маман» жобасын іске асыру кадрларды даярлаудың жаңа деңгейіне шығуға мүмкіндік берді. Сондай-ақ, Мемлекет басшысының тапсырмасын іске асыру шеңберінде «Сапалы білім - білімді ұлт» ұлттық жобасында 2025 жылға қарай талап етілетін мамандықтар бойынша жастарды тегін ТЖКБ-мен жүз пайыз қамту көзделген. Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес мемлекеттік тапсырысты техникалық мамандықтарға қайта бағдарлау бойынша тиісті жұмыстар жүргізіліп келеді.

ТЖКБ-ға жастардың неғұрлым кең спектрін тарту үшін жағдай жасау елдің барлық стратегиялық құжаттарындағы бағыттардың бірі болып келеді.

Әлемдік тәжірибеге сәйкес, ТЖКБ жүйесі жұмысшы және техникалық кадрлардың провайдері ретінде ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік осал жастарды қоғам мен еңбек нарығына интеграциялау құралы ретінде қарастырылады.

«Баршаға арналған тегін ТЖКБ» жобасы жастарды оқытуға және еңбек нарығына интеграциялауға қолжетімділікті кеңейтудің негізгі тетігі болды. Бірінші жұмысшы мамандығын алудан басқа, еңбек нарығында сұранысқа ие екінші мамандықты тегін алу

қамтамасыз етілді. Кәсіпорындардың өтінімдері бойынша кадрларды мақсатты даярлау енгізілуде, онда жұмыс беруші колледж түлектерін одан әрі жұмысқа орналастыру және практиканы ұйымдастыру бойынша міндеттеме алады. Бір білім беру бағдарламасы шеңберінде 2-3 біліктілік ала отырып, кепілді жұмысқа орналасу ТЖКБ-да оқу үшін қосымша ынталандыру болады.

Біздің еліміздің Үкіметі ТЖКБ саласында жоғары білікті мамандарды даярлауға үлкен үміт артып отыр.

2022 жылғы 16 наурыз күні Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К.Тоқаевтың Қазақстан халқына арнаған “Жаңа Қазақстан: жаңару мен жаңғыру жолы” атты Жолдауы жарияланған болатын.

Осылайша, Президенттің 2022 жылғы Жолдауында ТЖКБ оқу орындары еңбек нарығының нақты қажеттіліктеріне бағдарлануы және елдің жаңа экономикалық бағытының міндеттеріне сәйкес келуге тиіс екендігі көрсетілген болатын.

Мемлекет басшысының Жолдауы - еліміздің таяу жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму жолын айқындайтын стратегиялық маңызы бар құжат.

Жолдау 5 бөлімнен тұрады:

1. Заман талабына сай тиімді мемлекет;
2. Азаматтардың құқықтары мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
3. Қарқынды дамыған және инклюзивті экономика;
4. Әлеуметтік жаңғырудың жаңа кезеңі;
5. Қуатты өңірлер – қуатты ел.

Жолдаудың 7 көздеген нысаны:

1. Пандемиядан кейінгі экономикалық даму;
2. Денсаулық сақтау жүйесінің тиімділігін арттыру;
3. Сапалы білім беру;
4. Өңірлік саясатты жетілдіру;
5. Еңбек нарығында тиімді экожүйе қалыптастыру;
6. Саяси жаңғыру және адам құқығын қорғау;
7. Ұлттың ұйысуы – одан әрі дамудың басты факторы.

Жаңа Қазақстан – жаңару мен жаңғыру жолы, бүгінгі буынның болашақ ұрпаққа аманаты.

Қазақстан Республикасының президенті «Жаңа Қазақстан: жаңару мен жаңғыру жолы» атты жолдауында бірқатар маңызды мәселелерді көтерген болатын. Әсіресе, басты назар ел тұтастығы мен бейбітшілігіне, болашақтағы әртүрлі қауіп-қатерлерге дайындық жасау, дағдарыстар мен сындардан өтуде алғышарт болатын реформаларға аударылды.

Қазақстан жұртшылығы тәуелсіздіктің 30-жылдық тарихының, жетістіктер мен кемшіліктердің куәгері болды. Ендігі кезекте жаһанда болып жатқан өзгерістер мен сын-қатерлерге ұтымды жауап бере алатын, ел іргесін шайқалтпай, Республиканың әрі қарай дамуына берік негіз қалайтын жаңа саяси-экономикалық тұрғыда өзгерістерді жүзеге асыру кезек күттірмейтін мәселе болмақ. Оның кейбір бағыттарын мемлекет басшысы өз жолдауында атап өтті. «Біз кез келген мәселені ашық айтып, оны шешудің оңтайлы жолдарын бірге іздеуіміз қажет», – делінген. Яғни, әр азамат жолдауға қатысты өз көзқарасын білдіріп, талқыға салуы қажет.

Біздің мұратымыз – «Жаңа Қазақстанды құру». Менің түсінігім бойынша, Жаңа Қазақстан – статистикалық көрсеткіштер үшін емес, нақты сапалы нәтижеге қол жеткізуді өмірлік ұстанымы етіп алған халық – «Қағаз бетінде ғана жүзеге асырылған, бірақ шындыққа еш жанаспайтын жалған табыстарға масаттанып отыратын заман келмеске кетті. Халыққа – көпірме сөз, бос уәде емес, көзбен көріп, қолмен ұстауға болатын оң өзгерістер керек», - деп жолдауда Қ.К. Тоқаев дәп басып айтқан болатын.

Алаш ардақтылары қалайша халық жадында позитивті кейіпте сақталып келеді? Оның жауабы – адалдықта. Яғни, алаш арыстары өз халқына, жеріне, тіліне, дініне адалдығы. Басын бәйгеге тігіп, қызыл террор заманында жасқанбай, ұлт болашағы үшін

күресуі. Сонымен қатар, ел ішіндегі көзі ашық азаматтар мүдделерінің бір жерде тоғысып, бір бағытта еңбек етуі. Олай болса, бүгінгі таңда мемлекет басшысы жариялаған жолдауды саралап, оған үн қосып, еліміздің жарқын болашағы үшін ұсыныстар айтылуы қажет.

«Жаңа Қазақстан», ол – ең алдымен осы мемлекетте тұратын азаматтар. Олай болса, «санның сапаға айналатын» ескі тұжырымдамадан бас тартып, «адал еңбек, озық білім және үздік тәжірибе» негізінде еліміздің санасын жаңғыртып, Жаңа мемлекет құруға бар күш-жігерді салу керек. Бұл тек президенттің немесе билік өкілдерінің жұмысы емес, керісінше әрбір қарапайым тұрғынның міндеті.

Президентіміз бұл Жолдаудың мән-маңызы айрықша екендігін, ауқымы кең, мазмұны бөлек, Жаңа Қазақстанды құрудағы биік мақсаттарға негізделгенін жеткізді.

Жолдауда Қазақстан Республикасының жүйесіндегі кейбір кемшілік тұстары және алдағы уақытта ешқандай заңсыз іс-әрекеттерге жол берілмейтіні туралы баяндалды.

Енді Президент және тағы бірқатар билік өкілдері партия мүшесі бола алмайды. Бұл – еліміздегі барлық партиялардың бірдей деңгейде болуына ықпал етеді. Президенттің өкілеттігі де бұрынғыдан өзгеріп, қысқарады, Парламенттің рөлін арттыру қолға алынады.

Президентіміз өз жолдауында жергілікті өзін-өзі басқару, бұқаралық ақпарат құралдары, әкімшілік-аумақтық құрылым бойынша нақты қадамдарды ұсынып отыр. Ендігі мәселе тек қана жаңарған елдің жаңа азаматтары ретінде барлығымыздың осы Жолдаудың орындалуын қамтамасыз етуімізде.

Үкімет дағдарысқа қарсы кезек күттірмейтін кешенді шаралар топтамасын тез арада жүзеге асыруға міндеттелді. Ең алдымен ұлттық валютаның тұрақтылығын қамтамасыз ету керектігі тапсырылды. Қазіргі таңда Үкімет Президент тапсырмасы бойынша нақты іс-әрекеттер жасауда. Мұны бұқаралық ақпарат құралдарынан да, әлеуметтік желілерден де байқауға болады.

Президент валютаны шетелге шығаруға шектеу енгізетін жарлыққа қол қойғанын да мәлімдеді.

Тізе берсек, тізгінделетін іс көп. Жолдауда қарастырылған мәселелер кезең-кезеңімен іске асқан кезде, Қазақстан халқының жағдайы да, еліміздің саясаты да тек жақсаратыны анық.

Бүгінгі ел Президенті Қ.К.Тоқаевтың халыққа Жолдауының мән-маңызы айрықша. Мемлекет басшысы өз сөзінде өзгерістерді жұртқа жақсы көріну үшін жасамайтындығын, қағаз бетінде ғана жүзеге асырылған, бірақ шындыққа еш жанаспайтын жалған табыстарға масаттанып отыратын заман келмекке кеткендігін айтты.

Президент қоғамның қажеттілігі мен сұранысына сәйкес еліміздің саяси жүйесін кешенді жаңғырту бағдарламасын ұсынды. Осы орайда, еліміз үлкен реформалар мен жаңғыртудан өткелі отыр.

Жолдауда елдің даму бағыты айқындалып, қазақстандықтардың өмір сүру сапасын арттыруға бағытталған нақты міндеттер белгіленді.

Қорыта айтқанда, Мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауы – ел дамуының негізгі бағыттарын жарқын болашаққа айқындайтыны белгілі.

Қасым-Жомарт Кемелұлы Мемлекет басшысы қызметіне кіріскен сәттен бастап, бұрын-соңды болмаған жүйелі және жан-жақты реформаларды іске қосып, жаңа Қазақстанды құруға кіріскені анық.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы ымырасыз күрес жарияланды, құқық қорғау жүйесін жаңа қалыпта құру және жылдар бойы қордаланып қалған әлеуметтік проблемалар дәйекті түрде шешімін таба бастады.

Бұл Мемлекет басшысының бастамасымен тыныс-тіршіліктің барлық саласын іс жүзінде қайта құру үшін заңнамалық деңгейде негіз қалайтын реформалардың бір бөлігі ғана.

Қоғам Президенттің барлық бастамаларын ықыласпен қабылдады және қолдау білдірді.

Ең алдымен, қоғамның барлық мүшелерінің әл-ауқатын арттыру мақсатында әлеуметтік теңсіздікті, ұлттық табысты әділетсіз бөлуді, әлеуметтік-экономикалық тепе-теңдіктегі олқылықтарды еңсеру қажет.

Біз жастар - мемлекет басшысының қоғамда, әсіресе жастар арасында, еңбексүйгіштік пен білімге құштарлықты ілгерілету жөніндегі ойларын толық қолдаймыз. Онсыз қазіргі заманғы сын-қатерлер мен қауіптер алдында әлемде бірде-бір мемлекетке төтеп беру мүмкін емес.

Жүргізіліп жатқан ауқымды реформалардың негізі ретінде мықты заңнамалық база қалыптастыру қажет. Біз, Парламент депутаттары, тиісінше, осы міндетті жедел іске асыру үшін сапалы заңдар қабылдау жөніндегі өз қызметімізге одан әрі қарқын беруге тиіспіз.

Президент барша қазақстандықтарды – «Жаңа Қазақстан» құруға шақырып отыр, қоғам санасындағы оң өзгерістер осы жолдың бірден-бір әрі жалғыз дұрыс жол екенін атап көрсетті.

Кәсіптік бағдар беру жұмысы және жұмысшы кәсіптерін танымал ету кадрлық әлеуетті дамытудың өңірлік бағдарламаларында орталық орын алады.

Техникалық және кәсіптік білім беру секторын әлемдік білім беру кеңістігіне интеграциялау біздің еліміз үшін өзекті және стратегиялық маңызды міндет болып табылады.

Бұл үдерістің бірқатар артықшылықтары бар:

- Қазақстанның ТЖКБ әлемдік кеңістікке интеграциялануы біздің жаһандық еңбек нарығындағы ұстанымымызды нығайтуға және түлектеріміздің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді;
- Кадрларды даярлау, тәжірибе алмасу және озық білім беру практикалары саласындағы халықаралық ынтымақтастықты кеңейту білім беру сапасын арттыруға пайдалы әсер етеді;
- Озық елдердің тәжірибесін және кадрларды даярлаудың әлемдік стандарттарына, мысалы, WorldSkills стандарттарына сәйкестігін ескере отырып, білім беру бағдарламаларын әзірлеу студенттердің оқу нәтижелеріне оң әсерін тигізеді. Алайда, Қазақстан Республикасының ТЖКБ секторын әлемдік білім беру кеңістігіне табысты интеграциялау үшін бірқатар кедергілер бар.

Тілдік кедергі. Әлемдік білім беру кеңістігіне интеграциялау ағылшын тілін және басқа да әлемдік тілдерді білуді талап етеді.

Қаржылық инвестициялардың қажеттілігі. Мақсатты даму және интеграция жаңартуға, білім беру бағдарламаларын өзектендіруге, заманауи жабдықтармен қамтамасыз етуге қосымша қаржы ресурстарын талап етеді.

Мәдени-құқықтық айырмашылықтар. Білім беру жүйелерін реттейтін мәдени аспектілер мен құқықтық нормалардағы айырмашылықтар халықаралық институттармен және серіктестермен өзара әрекеттесуде қиындықтар тудыруы мүмкін.

Елімізде білім беру жүйесінің өзекті мәселелерінің бірі – заман талабына сай білімді, білікті және ақпараттық технологияны еркін түрде меңгерген мамандарды дайындау.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. «Егемен Қазақстан» газеті, 12 сәуір 2017ж.
2. Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың Ұлт жоспары «100 нақты қадам» бағдарламасы (20 мамыр, 2015ж.)
3. Аймауытов Ж. «Психология» – Алматы: Рауан, 1995 – 120б.
4. Жұмабаев М. «Педагогика» – Алматы: Рауан, 1993 – 154 б.
5. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі №319-III Қазақстан Республикасының Заңы (2015.21.07. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен)

ЕР ДӘУЛЕТІ-ЕҢБЕК

Санатұлы Сәмет,
Жетісу облысы, Талдықорған жоғары
политехникалық колледжінің
арнайы пәндер оқытушысы

Түйін: Бұл баяндамада «Жұмысшы мамандықтары жылы» аясында техникалық және кәсіптік білімнің маңыздылығын арттыру бағытындағы іс-шаралар баяндалған. Жұмысшы мамандықтарының жылын өткізу жөніндегі жоспардың маңызды бағыттарына түсінік берілген. Сонымен қатар тәжірибеде оң мүмкіндіктер көрсетіп отырған мәселелер баяндалады.

Аннотация: В данном отчете описывается деятельность, направленная на повышение значимости технического и профессионального образования в рамках «Года рабочих профессий». Разъясняются важные направления плана проведения Года рабочих профессий. В то же время описаны вопросы, которые на практике показывают положительные возможности.

Abstract: This report describes the activities aimed at increasing the importance of technical and professional education within the framework of the "Year of Workers' Professions". The important areas of the schedule for holding the year of worker professions are explained. At the same time, issues that show positive opportunities in practice are described.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтары жылы» деп жариялады! Мемлекет басшысының айтуынша кәсіптік білім беру саласына реформа жасау – айрықша өзекті мәселе. Бұл – экономиканың өсімін қамтамасыз ету және инвестициялық тартымдылығын арттыру үшін аса қажет қадам.

Ел Президентінің айтуынша, адал әрі табанды еңбегімен табысқа жеткен адамдар қашанда құрметті, сыйлы болуы керек. Бұл «Адал азамат – Адал еңбек – Адал табыс» қағидатына толық сай келеді. «Бір сөзбен айтқанда, біздің қоғамда еңбекқорлық, кәсібилік сияқты қасиеттер өте жоғары бағалануға тиіс. Өз кәсібін жетік меңгерген мамандар ұлт сапасын арттырады. Сондықтан біз еңбек адамының мәртебесін көтеріп жатырмыз. Бұл бағыттағы жұмыс тоқтамайды, жалғаса береді», - деді Мемлекет басшысы.

Қазақстан Республикасының Үкіметі Жұмысшы мамандықтарының жылын өткізу бойынша қажетті шаралар жоспарын бекітті. Жұмысшы мамандықтарының жылын өткізу жөніндегі жоспар 7 бағытты қамтитын 70 тармақтан тұрады.

1. Мамандықтар атласын әзірлеу
2. Кәсіптік бағдар беру тұжырымдамасын жүзеге асыру
3. ТЖКБ трансформациялау
4. Білікті мамандар даярлау
5. Сапалы жұмыс орындарын құру
6. Жұмысшы мамандардың құқықтарын қорғау
7. Жұмысшы мамандықтардың имиджін көтеру

Аталған бағыттар Жетісу облысы Талдықорған жоғары политехникалық колледжінде қалай жүзеге асырылып жатқанымен біраз ой бөліскім келеді. Өңірдің еңбек нарығын Кәсіпкерлер палатасы, Даму» кәсіпкерлікті дамыту қоры, Жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар, ірі бизнес өкілдерімен бірлесе отырып сараптап болжамдық есептеулердің қорытындысы бойынша алдағы оқу жылында «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар» мамандығына қабылдау жүргізу жоспарланды. Білім беру бағдарламаларын әзірлеу үшін әріптестер өңірде іске қосылатын кәсіпорындарға қажетті мамандардың тізбесін және заманауи құрылғыларына зерделеу жүргізді. Ендігі кезекте «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар» мамандығының білім беру бағдарламасын Тізілімге ұсыну жұмыстарын іске асырып, 2025-2026 оқу жылында оқушыларды аталған мамандықтар бойынша қабылдаймыз. Заман ағымынан қалыспай өңірдің сұранысын қанағаттандыру басты мақсат болғандықтан, бұл педагогтер үшін үлкен

ізденіс, оқушылар үшін еңбек нарығының талаптары туралы ақпаратты дер кезінде алу және мансапты дұрыс таңдау болса, түлектер үшін жұмыспен қамтылу. Сондай-ақ, кәсіпорын мамандарымен бірлесе отырып, мектептерде бейіндік мектеп ашу мәселелерін жоспарлап отырмыз.

2. Кәсіптік бағдар беру тұжырымдамасын жүзеге асыру

Әрбір білім беру ұйымы кәсіптік бағдар беру жұмыстарын әлеуметтік желі арқылы барынша насихаттап, түсіндіру шараларын жыл бойы жүргізіп отырады. Біздің колледждің әлеуметтік желісіне шалғай ауылдардағы мектеп оқушыларын, ата-аналарды тіркеу бірінші кезекке қойылған. Қазіргі таңда желіге *** астам адам тіркелген. Колледж тыныс-тіршілігінде жүргізіліп жатқан барлық шаралар жүктелініп, оң пікірлерді сараптап отырамыз. Жыл соңында белсенді оқырманды арнайы марапаттаймыз. Сондай-ақ, колледждің газеті шығарылады. Радио арнайы жұмыс істейді. Кәсіпкерлермен онлайн, оффлайн форматта кездесулер өткізіліп, мамандықтың қыр-сырын тереңнен меңгеру мүмкіндіктерін ұсынамыз. Алайда бұл да жеткіліксіз. Ең жақсы кәсіптік бағдар беретін ол білім алушылар, оқушылар. Колледжде пилоттық жоба негізінде ** оқушы оқиды. Оқушылардың сабақта жасаған жұмыстарын жарнамалап ата-аналарға жіберіп отырамыз. Бұл әрекет оқушыға үлкен серпіліс беріп отыр.

Жұмысшы мамандықтардың имиджін көтеру әрбір педагогтің абыройлы парызы деп білемін.

Еңбек және халықты әлеуметтік қолдау министрлігінің мәліметіне сүйенсек, қазіргі таңда Ұлттық кәсіби классификаторда (ҰКК) 1274 мамандықтар тобы және 12 185 мамандық пен қызмет түрлері бар. Ең көп жұмысшы мамандықтары 5-9 негізгі топтарда шоғырланған, олардың саны шамамен 6677 атауды құрайды.

"Қызмет көрсету және сауда саласының қызметкерлері" 279 мамандықты, 6-топ "Шаруа қожалықтарының және ауыл шаруашылығы, орман шаруашылығы, балық шаруашылығы мен балық аулау жұмысшылары" 174 мамандықты, 7-топ "Өнеркәсіп, құрылыс, көлік және басқа да салалардағы жұмысшылар" 2327 мамандықты, 8-топ "Өндірістік жабдық операторлары, жинақтаушылар және жүргізушілер" 3385 мамандықты қамтиды.

Жұмысшы мамандықтары санатына кімдер жатады?

Ұлттық статистика бюросының дерегінше былтыр елімізде еңбекке қабілетті адам саны шамамен 9,6 млн адамды құраған. Соның ішінде 2 миллионға 300 мың бүгінде жұмысшы мамандығы бойынша жұмыс істейді екен.

Көлік және байланыс саласы: жүк көліктерінің жүргізушілер, автобус жүргізушілері, такси жүргізушілері, электровоз жүргізушілері, т.б.

Құрылыс және өндіріс саласы: құрылысшылар (монтаждаушылар, шеберлер, тас қалаушылар), дәнекерлеушілер, слесарлар, электриктер, жабдық операторлары, құрылыс бригадирлер, штукатурлар.

Қызмет көрсету саласы: сантехниктер, трубопроводшылар, қонақ үй қызметкерлері, кондитерлер, аспаздар, үй шаруашылығы қызметкерлері.

Ауыл шаруашылығы және орман шаруашылығы: тракторшылар, шаруа қожалықтарының жұмысшылар, жер өңдеушілер, малшылар.

Өнеркәсіп және тау-кен саласы: кеншілер, теміршілер, металл өңдеушілер, шахталар мен кен орындарының жұмысшылары.

Балық шаруашылығы мен су транспорты: балық аулаушылар, су транспортының жұмысшылары.

Энергетика және коммуналдық қызметтер: электрмонтаждаушылар, жылу жүйелерін жөндеушілері, газ және су жүйелері жөндеушілері, электр қуатын өндірушілер мен тарату қызметкерлері, су және жылу энергетикасының оператормен жұмыс істейтін қызметкерлері.

Өндіріс және механика: автокөлік жөндеушілері (автослесарлар, автомобиль механиктері), құралдар мен станоктар операторлары, машинистер, металлургия және химиялық өндірістің жұмысшылары, машина жасау шеберлері.

Тамақ өнеркәсібі және аграрлық сала: ет, сүт, ұн өндірісінің жұмысшылары, кондитерлер, өсімдік өсірушілер, мал дәрігерлері.

Сауда қызметкерлері: сатушылар, кассирлер, дүкен қызметкерлері, курьерлер жатады.

Мақсатымыз жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және ТЖКБ тартымдылығын арттыру үшін білім беру сапасын жақсарту, өндірістік тәжірибе мен жұмыс берушілермен тығыз байланыс орнату, сондай-ақ жастарға қолайлы жағдайлар жасау қажет.

Алайда, арнайы пәндер оқытушысы ретінде «Жұмысшы мамандықтар жылы» аясында мен қандай үлес қосуым керек? – деп біраз ойландым. Жастардың әлеуметтік белсенділігін арттыратын 10 қадам біраз ойға тартты. 9 қадам кемінде 100 мың адамды қамти отырып, республика музейлеріне «Ер дәулеті - еңбек», «Еңбекпен ел көгерген» тақырыптарында экскурсия, көрме ұйымдастыру деп берілген. Мен өз жобамның атауын «Ер дәулеті - еңбек» деп алдым. Жетісу облысында жұмысшы мамандығының әлеуетін арттырып жүрген азаматтар жайлы ақпараттар жинақтап, заманауи үлгіде әзірлеп, облыстық мұражайға, кітапханаларға ұсынғым келеді. Бүгінгі күні адал еңбек пен адал табысты маңдай термен тауып жүрген азаматтарды насихаттап отырсақ, кейінгі ұрпақ адалдықтың бастауымен ғұмыр кешеді деген ойдамын. Біреу біліп, біреу білмей жатқан азаматтардың еңбегін бағалап, насихаттау арқылы ертеңгі күнге бүгінгі күннің тарихын қалдырамыз емес пе?

Талдықорған жоғары политехникалық колледжі заманауи үлгідегі құралдармен жабдықталған, жаңа үлгідегі жатақханамен қамтылған, халықаралық аккредитациядан өткен, халықаралық сарапшылары, тренерлері бар, өзіндік даму жоспарын жан-жақты саралап іске асырып отырған, республиканың алдыңғы қатардағы колледждері арасында елеулі орны бар оқу орны.

Пайдаланылған әдеби дереккөздердің тізімі:

1. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2400001134>
2. <https://www.bilim.expert/kk/post/>
3. <https://egemen.kz/article/371325-2025-dgyl-zhumysshymamandyqtary>
4. <https://baq.kz/zhumysshymamandyqtary-zhyly>

ЕҢБЕК НАРЫҒЫНА ҚАЖЕТТІ ІТ МАМАНДАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ТРЕНДТЕРДІ ЕСКЕРУ

Алданов Бауыржан Женисулы,
арнайы пән оқытушысы
Жаңаөзен политехникалық колледжі

Түйін: Бұл мақалада ІТ саласындағы соңғы трендтер мен еңбек нарығының өзгермелі талаптарына бейімделу қажеттілігі қарастырылады. Жасанды интеллект, Big Data, киберқауіпсіздік және бұлттық технологиялар салаларындағы жаңа тенденциялар талданады. Сонымен қатар, білім беру жүйесін осы бағыттарда жетілдірудің тиімді тәсілдері ұсынылады. ІТ мамандарын даярлауда жұмсақ дағдыларды дамыту, жобалық оқыту және дуальды білім беру жүйесінің маңыздылығы атап өтілген.

Кілт сөздер: ІТ мамандар, трендтер, жасанды интеллект, Big Data, киберқауіпсіздік, бұлттық технологиялар, білім беру.

Аннотация: В статье рассматривается необходимость адаптации к изменяющимся требованиям рынка труда в области ИТ. Анализируются последние тренды, такие как искусственный интеллект, большие данные, кибербезопасность и облачные технологии.

Предложены эффективные подходы к совершенствованию образовательной системы с учётом этих направлений. Особое внимание уделено развитию мягких навыков, проектному обучению и дуальной системе образования при подготовке IT-специалистов.

Ключевые слова: IT-специалисты, тренды, искусственный интеллект, большие данные, кибербезопасность, облачные технологии, образование.

Abstract: This article examines the need to adapt to the evolving requirements of the labor market in the IT sector. It analyzes recent trends such as artificial intelligence, Big Data, cybersecurity, and cloud technologies. Effective approaches to improving the educational system with a focus on these areas are proposed. Emphasis is placed on the importance of soft skills development, project-based learning, and dual education systems in IT specialist training.

Keywords: IT specialists, trends, artificial intelligence, Big Data, cybersecurity, cloud technologies, education.

Кіріспе

Еңбек нарығына қажетті IT мамандарды қалыптастыру қазіргі білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі болып табылады. Қазақстандағы цифрлық трансформация бұл процестің негізгі қозғаушы күші ретінде әрекет етеді. Жасанды интеллект, деректерді талдау, киберқауіпсіздік және бұлттық технологиялар салалары еңбек нарығына елеулі өзгерістер енгізуде. Дегенмен, білім беру бағдарламалары бұл өзгерістерге әрдайым дайын емес. Осыған байланысты білім беру жүйесін еңбек нарығының талаптарына бейімдеу қажеттілігі туындап отыр. Бұл мақалада IT саласындағы трендтер, қажетті дағдылар және тиімді оқыту әдістері талданады.

Негізгі бөлім

Жасанды интеллект пен машина оқуы әлемдік еңбек нарығының негізгі драйверлерінің бірі болып отыр. Нейрондық желілер, автоматтандырылған жүйелер және деректерді талдау құралдары денсаулық сақтау, қаржы, логистика сияқты салаларды түбегейлі өзгертуде. Зерттеулер бойынша, жасанды интеллектке деген сұраныс жыл сайын 35%-ға артып келеді. Бұл трендке сәйкес, мамандарға қойылатын талаптар күрделене түсуде. AI бойынша сарапшылар тек бағдарламалау тілдерін ғана емес, сонымен қатар деректерді талдау және модельдерді оқыту саласындағы дағдыларды игеруі қажет.

Сонымен қатар, киберқауіпсіздік тақырыбы да өзектілігін сақтап отыр. Цифрлық шабуылдардың жиілігі артқан сайын, осы саладағы мамандарға сұраныс көбейіп келеді. Киберқауіпсіздік бойынша білікті қызметкерлердің қажеттілігі 2025 жылға дейін екі есеге артуы мүмкін деген болжам бар. Бұл тек технологиялық құралдар мен әдістерді меңгеруді ғана емес, аналитикалық ойлау қабілетін де талап ететін сала. Мысалы, әрбір компанияның деректерін қорғау үшін киберқауіпсіздік жүйесін құру қажеттілігі бүгінде стандартқа айналып отыр. IT мамандары осы бағытта жаңашыл шешімдер мен стратегияларды әзірлеуі керек.

Ірі деректерді талдау немесе Big Data саласы да маңызды бағыттардың бірі болып табылады. Компаниялардың шамамен 80%-ы деректерге негізделген шешімдер қабылдауды басты орынға қойып отыр. Big Data мамандары Power BI, Tableau сияқты құралдармен жұмыс істей білуі қажет. Сонымен қатар, деректерді визуалдау дағдылары деректерді талдаудың маңызды бөлігін құрайды. Заманауи компаниялар нақты уақыт режимінде деректерді өңдеу мен болжауға ерекше назар аударуда. Мысалы, логистика саласында Big Data құралдары тасымалдау процестерін оңтайландырып, шығындарды азайтуға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, денсаулық сақтау саласында үлкен деректерді қолдану диагноз қою мен емдеу процестерін жақсартуға ықпал етеді.

Cloud Computing, яғни бұлттық технологиялар, IT индустриясының тағы бір маңызды бағыты болып табылады. Бұл технологиялар шығындарды азайту және деректерді сақтау тиімділігін арттыру арқылы бизнес процестерге үлкен үлес қосады. Бұлттық технологиялар бойынша мамандарға сұраныстың артуы компаниялардың өз операцияларын жеңілдету мен тиімділігін арттыруға ұмтылуымен түсіндіріледі. Мұндай мамандар Amazon Web Services (AWS), Microsoft Azure және Google Cloud

платформаларымен жұмыс істеуді білуі қажет. Сонымен қатар, бұлттық технологиялар стартаптар үшін бастапқы инвестицияларды азайтуға мүмкіндік береді, бұл олардың тез дамуына жағдай жасайды.

Сонымен қатар, IT мамандарын даярлауда жұмсақ дағдылардың (soft skills) маңызы артуда. Командада жұмыс істеу, шығармашылық ойлау, уақытты тиімді басқару сияқты дағдылар қазіргі еңбек нарығында үлкен сұранысқа ие. Бұл дағдылар адамның кәсіби біліктілігін толықтырып, оны жан-жақты маман ретінде қалыптастыруға мүмкіндік береді. Мысалы, IT жобаларында командалық жұмыстың тиімділігі жобаның сәтті іске асырылуына тікелей әсер етеді. Шығармашылық ойлау мен креативтілік жаңа IT өнімдерін жасау барысында басты рөл атқарады.

Жобалық оқыту және дуальды білім беру IT мамандарын даярлаудың тиімді тәсілдері болып табылады. Жобалық оқыту әдісі студенттерді нақты өмірлік жобаларға тартып, олардың практикалық тәжірибесін арттыруға бағытталған. Бұл әдіс студенттердің мәселелерді шешу қабілетін дамытып, олардың кәсіби деңгейін арттыруға көмектеседі. Ал дуальды білім беру IT компаниялармен бірлесіп, студенттердің оқу мен практиканы қатар алып жүруіне мүмкіндік береді. Бұл модель жұмысқа орналасу деңгейін айтарлықтай арттырып отыр. Мысалы, Германияның дуальды білім беру жүйесі жоғары нәтиже көрсетіп, түлектердің 80%-дан астамы жұмысқа бірден орналасады.

Цифрлық құралдарды тиімді қолдану білім беру процестерін де өзгертуде. IT білім беру жүйесінде виртуалды шындық (VR) және қосымша шындық (AR) технологияларын енгізу оқу тиімділігін арттыруда. Бұл технологиялар күрделі техникалық процестерді түсінуді жеңілдетеді. Мысалы, бағдарламалау курстарында VR қолдану студенттерге код жазудың визуалды тәжірибесін ұсына алады.

1. Цифрлық трансформация және еңбек нарығы

Цифрлық трансформация экономиканың барлық секторларын қамтып, еңбек нарығының жаңа талаптарын анықтауда. McKinsey & Company деректері бойынша, 2030 жылға қарай цифрландыру 375 миллионға жуық қызметкердің кәсіби дағдыларын жаңартуды талап етеді. Әсіресе, IT саласында жаңа технологияларды меңгерген мамандарға сұраныс артуда. Қазақстанда бұл үдеріс "Цифрлық Қазақстан" бағдарламасы аясында жүзеге асырылып, мемлекеттік және жеке секторлардың цифрлық әлеуетін дамытуға басымдық беріледі. Еңбек нарығына қажетті мамандықтарға киберқауіпсіздік, деректер талдаушысы және бұлттық инженерлер кіреді.

2. Кибершабуылдар және деректер қауіпсіздігі

Соңғы жылдары кибершабуылдардың саны күрт артты. 2022 жылы әлемдік деңгейде шамамен 2,8 миллиард кибершабуыл тіркелген, бұл 2020 жылмен салыстырғанда 15%-ға жоғары. Қазақстанда "Кибершабуылдарды талдау және зерттеу орталығы" деректері бойынша, күн сайын 500-ден астам кибершабуыл тіркеледі. Бұл еңбек нарығында ақпараттық қауіпсіздік мамандарына деген сұранысты күшейтіп, білім беру жүйесінде осы бағытқа ерекше көңіл бөлуді талап етеді.

3. Деректерді талдау және бизнес шешімдері

Ірі деректерді (Big Data) талдау экономиканың әртүрлі секторларында маңызды рөл атқарады. PwC компаниясының зерттеуіне сәйкес, Big Data технологияларын қолдану арқылы ұйымдар өз өнімділігін 20%-дан астам арттыра алады. Мысалы, банк секторы клиенттерге қызмет көрсету сапасын жақсарту үшін деректерді талдау алгоритмдерін пайдаланады. Қазақстанда "Цифрлық Қазақстан" бағдарламасы аясында ұлттық деңгейдегі Big Data платформалары енгізіліп, мемлекеттік қызметтерді оңтайландыруға бағытталған.

4. Бұлттық технологиялардың қолжетімділігі

Бұлттық технологиялар соңғы жылдары IT инфрақұрылымының негізіне айналды. Олар деректерді сақтау мен өңдеуді жеңілдетіп, ұйымдарға шығындарды азайтуға мүмкіндік береді. Gartner зерттеулері бойынша, 2025 жылға қарай бұлттық технологияларға арналған шығындар IT саласының жалпы шығындарының 60%-ын құрайды. Қазақстанда

бұл технологиялар мемлекеттік және жеке секторда кеңінен енгізілуде, әсіресе электрондық құжат айналымы мен білім беру саласында.

5. IT мамандарын даярлаудағы халықаралық тәжірибе

Германияның дуальды білім беру моделі IT мамандарын даярлауда жоғары нәтижелерге қол жеткізген. Бұл модель студенттерге теориялық білімді тәжірибемен ұштастыруға мүмкіндік береді. Жапонияда жобалық оқыту әдістемесі IT саласында ерекше танымал, ол студенттерге нақты өндірістік мәселелерді шешу арқылы дағдыларын дамытуға көмектеседі. Қазақстан бұл елдердің тәжірибесін белсенді қолдануда, IT колледждері мен жоғары оқу орындары халықаралық стандарттарға бейімделіп келеді.

6. Виртуалды және толықтырылған шындық

Виртуалды шындық (VR) және толықтырылған шындық (AR) технологиялары білім беру мен өндірістік оқытуда революциялық өзгерістер әкелуде. Бұл құралдар студенттердің теориялық материалдарды визуализациялап, практикалық тәжірибе алуына көмектеседі. Мысалы, бағдарламалау курстарында VR технологиялары кодтарды интерактивті түрде үйренуге мүмкіндік береді. Қазақстанда VR/AR технологияларын енгізу бойынша бірнеше пилоттық жобалар іске асырылуда.

7. Жұмсақ дағдылардың дамуы

Жұмсақ дағдылар (Soft Skills) IT саласында да айрықша маңызға ие. Зерттеулерге сәйкес, коммуникация мен креативтілікке ие қызметкерлердің өнімділігі 20%-ға артық болады. Әсіресе, стартаптар мен инновациялық жобаларда бұл дағдылар жоғары бағаланады. IT мамандарын даярлау кезінде командалық жұмыс, уақытты басқару және көпмәдениетті ортада тиімді әрекет етуге арналған тренингтер жиі өткізіледі.

8. IT саласында гендерлік теңдік

Дүниежүзілік экономикалық форумның 2023 жылғы деректеріне сәйкес, IT саласында әйелдер саны жалпы қызметкерлердің тек 30%-ын құрайды. Бұл гендерлік теңсіздікті жою үшін көптеген бастамалар қолға алынуда. Қазақстанда әйелдердің IT саласына қатысуын арттыру үшін арнайы гранттар мен курстар ұйымдастырылып, әйелдер стартаптары қаржыландырылуда.

Еңбек нарығының цифрлық революциясы

Бүгінгі күні цифрлық экономика әлемдік ЖІӨ-нің 15%-ын құрап, оның үлесі жыл сайын өсуде. Deloitte зерттеулеріне сәйкес, 2025 жылға қарай цифрлық экономиканың үлесі 25%-ға жетуі мүмкін. Бұл өзгерістер жұмыс орындарына қойылатын талаптарды қайта қарауды талап етеді. Еңбек нарығында автоматтандыру мен роботтандыру нәтижесінде дәстүрлі мамандықтардың 40%-ы жойылып, жаңа мамандықтар пайда болуда.

Интернет заттары (IoT)

Интернет заттары (IoT) технологиялары тұрмыстық құрылғылардан бастап өндірістік жабдықтарға дейінгі барлық жүйелерді байланыстыруда. IoT құрылғыларының саны 2023 жылы 15 миллиардтан асқан, ал 2030 жылға қарай бұл көрсеткіш 30 миллиардқа жетеді деп күтілуде. Қазақстанда IoT технологияларын ауыл шаруашылығында, өнеркәсіпте және "ақылды қала" жобаларында енгізу жұмыстары қарқынды жүруде.

IT саласындағы сертификаттаудың маңыздылығы

Халықаралық сертификаттар IT мамандарының біліктілігін растайтын негізгі құралға айналды. Microsoft, Cisco, Google сияқты ірі компаниялардың сертификаттарын алу еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілікті айтарлықтай арттырады. LinkedIn зерттеулері бойынша, IT саласындағы сертификатталған мамандардың жалақысы орташа есеппен 20%-ға жоғары болады. Қазақстандық оқу орындары мен тренинг орталықтары бұл сертификаттарға дайындық курстарын белсенді түрде ұсына бастады.

Экологиялық тұрақтылық және IT саласы

Экологиялық тұрақтылық IT саласындағы маңызды бағыттардың біріне айнауда. "Жасыл IT" концепциясы энергияны тиімді пайдалануға және көміртегі шығарындыларын азайтуға бағытталған. Мысалы, Google деректер орталықтарында энергия тұтынуды азайту үшін жасанды интеллектті қолданады. Қазақстанда да экологиялық мәселелерді шешу үшін

IT технологияларын енгізу бастамалары көтерілуде, оның ішінде қалдықтарды басқару және жасыл энергияны бақылау жүйелері бар.

Қазақстандағы IT стартап экожүйесі

Қазақстанда IT стартаптарының саны жыл сайын артып келеді. Astana Hub халықаралық технопаркі стартаптарға қолдау көрсететін негізгі орталыққа айналды. 2024 жылы Astana Hub стартаптарының жалпы инвестиция көлемі 200 миллион доллардан асқаны тіркелді. Бұл стартаптар білім беру, денсаулық сақтау және логистика салаларында инновациялық шешімдер ұсынуда.

Мектеп және колледж деңгейінде бағдарламалауды оқыту

Бағдарламалау дағдыларын ерте жастан дамыту әлемдік тәжірибеде маңызды үрдіске айналды. Code.org зерттеулеріне сәйкес, бағдарламалауды мектеп бағдарламасына енгізу студенттердің логикалық ойлау және математикалық қабілеттерін 30%-ға жақсартады. Қазақстанда "Al-Farabi School of Programming" сияқты жобалар мектеп оқушыларына Python және Scratch сияқты тілдерді үйретуде.

Тілдердің IT индустриясындағы рөлі

Көптілділік IT мамандары үшін бәсекеге қабілеттіліктің маңызды аспектісі болып табылады. Ағылшын тілі халықаралық IT қауымдастығымен байланыс үшін негізгі құрал болғанымен, басқа да тілдерді меңгеру — мысалы, қытай немесе испан тілдері — жаңа нарықтарға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Қазақстанда көптілді білім беру бағдарламалары IT мамандарының халықаралық деңгейде сұранысқа ие болуына ықпал етеді.

Ойын индустриясындағы IT мамандары

Ойын индустриясы — әлемдегі ең қарқынды дамып келе жатқан салалардың бірі. 2023 жылы оның жалпы нарықтық құны 220 миллиард долларды құрады. Ойын әзірлеу, гейм-дизайн, графикалық визуализация және деректер талдауындағы мамандарға сұраныс артауда. Қазақстанда Unity және Unreal Engine платформалары арқылы ойын әзірлеуді оқыту курстары көбейіп келеді.

Мамандықтардың болашақ картасы

World Economic Forum зерттеулері бойынша, 2030 жылға қарай еңбек нарығында сұранысқа ие мамандықтардың 70%-ы қазіргі таңда жоқ болуы мүмкін. Еңбек нарығының болашағы автоматтандыру, роботтандыру және биоинженерия салаларының дамуына тәуелді. Қазақстандық оқу орындары бұл үрдістерді назарға алып, жаңа технологияларға бейімделген мамандар даярлауды жоспарлап отыр.

IT саласындағы әйелдер рөлі

Әйелдердің IT саласына қатысуын арттыру — гендерлік теңдікті нығайту бағытындағы маңызды қадам. Google-дың "Women in Tech" бағдарламалары әйелдердің IT саласында мансап құруын қолдайды. Қазақстанда да әйелдерге арналған "TechWomen Kazakhstan" бағдарламасы іске қосылып, әйелдерді IT кәсіптеріне тартуда елеулі жетістіктерге қол жеткізуде.

Қорытынды

IT саласындағы трендтерді ескере отырып, білім беру жүйесін тұрақты түрде жаңарту қажет. Жасанды интеллект, Big Data, киберқауіпсіздік және бұлттық технологиялар сияқты бағыттар Қазақстанның IT индустриясында бәсекеге қабілетті мамандарды қалыптастыру үшін шешуші факторлар болып табылады. Жобалық оқыту мен дуальды білім беру әдістері еңбек нарығының талаптарына жауап беретін білікті мамандарды даярлауға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, заманауи технологияларды білім беру жүйесіне енгізу арқылы оқу сапасын арттыруға болады. Қазақстанның цифрлық болашағы білім беру жүйесінің осы талаптарға бейімделу қабілетіне байланысты болмақ. Бұл тек елдің экономикалық дамуына ғана емес, сондай-ақ оның халықаралық аренадағы бәсекеге қабілеттілігіне де ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. **World Economic Forum (WEF).** "The Future of Jobs Report 2023" — Жаһандық еңбек нарығындағы өзгерістер, цифрлық дағдылардың маңыздылығы және IT мамандарына сұраныс туралы соңғы мәліметтер мен трендтер.
○ <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2023>
2. **OECD.** "Skills for Jobs: Key Findings from the OECD Skills Strategy" — Еңбек нарығында сұранысқа ие дағдылар мен IT мамандарының қалыптасуы туралы түсінік береді.
○ <https://www.oecd.org/skills/>
3. **Cisco Networking Academy.** "The 2023 Cisco Annual Cybersecurity Report" — Киберқауіпсіздік және IT саласындағы мамандарға деген сұраныс, олардың болашағы және даму мүмкіндіктері туралы мәлімет.
○ <https://www.cisco.com/c/en/us/about/cybersecurity.html>
4. **LinkedIn.** "2023 Emerging Jobs Report" — LinkedIn платформасы арқылы шығатын жыл сайынғы есеп, онда IT мамандарына қатысты трендтер, жаңа мамандықтар және дағдылардың сұранысы туралы деректер бар.
○ <https://www.linkedin.com/pulse/2023-emerging-jobs-report-linkedin-news/>
5. **UNESCO.** "ICT Competency Framework for Teachers" — Бұл құжат IT мамандарын даярлау және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды тиімді пайдалану бойынша халықаралық стандарттарды қамтиды.
○ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000230881>

ТЖКБ ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫН ДАЙЫНДАУ АЛАҢЫ

Мусалимова Алмагуль Сахиевна,
аға шебері

Нургалиева Гулжаухар Океновна,
оқу-өндіріс шебері
Талғар политехникалық колледжінің

10-11 сынып оқушыларына еңбек дағдыларын үйретуге бағытталған «Талапкер» пилоттық жобасына Талғар политехникалық колледжінің қатысуы.

Техникалық және кәсіптік білім беруде колледжде жоғары сынып оқушыларына еңбек біліктілігін беру бойынша пилоттық жоба іске қосылды. 2022 жылғы желтоқсанда Қазақстан Республикасының Білім министрі «Талапкер» пилоттық жобасы туралы бұйрыққа қол қойды. 2023 жылдан бастап 10-11 сынып оқушылары пилоттық режимде мектепте де, колледжде де бір уақытта білім алу мүмкіндігіне ие болады.

Пайдаланған әдебиеттер:

Білім министрі Ғ.Б.Бейсембаевтың 2024 жылғы 10 қыркүйектегі Үкімет отырысында сөйлеген сөзі.

ТИПО площадка для подготовки рабочих профессий. Участие Талгарского политехнического колледжа в пилотном проекте «Талапкер», направленном на обучение трудовым навыкам учащихся 10-11 школ

В техническом и профессиональном образовании на базе колледжа запущен пилотный проект по обеспечению трудовой квалификацией учащихся старших классов. В декабре 2022 года Министром Просвещения Республики Казахстан подписан Приказ о пилотном проекте «Талапкер». С 2023 года обучающиеся 10-11 классов школ получают возможность, пока в пилотном режиме одновременно обучаться как в школе, так и в колледже.

2025 год в Казахстане объявлен Годом рабочих профессий. Это инициатива направлена на повышение статуса рабочих профессий, развитие профессионального образования и привлечение молодежи к техническим специальностям. Правительство планирует реализовать различные программы и мероприятия, чтобы поддержать эту инициативу и

улучшить квалификацию специалистов в различных отраслях. Какими же факторами обусловлена актуальность профессионального образования в современном мире:

1. **Динамика рынка труда:** Быстрые изменения в технологиях и производственных процессах требуют от специалистов постоянного обновления знаний и навыков.
2. **Конкуренция:** в условиях высокой конкуренции на рынке труда наличие квалифицированного образования становится ключевым фактором для успешного трудоустройства.
3. **Инновации и технологический прогресс:** Появление новых профессий и специальностей требует адаптации образовательных программ к актуальным требованиям.
4. **Глобализация:** Работа на международных рынках подразумевает знание иностранных языков и культур, что делает профессиональное образование ещё более важным.
5. **Развитие soft skills:** Современные работодатели акцентируют внимание не только на технических навыках, но и на мягких навыках, таких как коммуникация, критическое мышление и работа в команде.
6. **Поддержка государства:** Во многих странах наблюдается увеличение финансирования и программ, направленных на развитие профессионального образования.

Одним из этих шагов, направленных на развитие профессионального образования является - проект «Талапкер», который нацелен на развитие трудовых навыков у школьников, что очень важно для их будущей профессиональной ориентации и адаптации в мире труда. В рамках данного пилотного проекта учащиеся получают возможность практиковаться в различных областях. Такой подход помогает школьникам не только осваивать конкретные навыки, но и развивать уверенность в себе и понимание требований рынка труда. Участие в проекте также может способствовать улучшению карьерных перспектив и повышению мотивации к обучению и обрести следующие возможности:

1. **Стажировки:** сотрудничество с местными предприятиями, где ученики могут получать практический опыт.
2. **Мастер-классы:** занятия с профессионалами, которые делятся своим опытом и знаниями.
3. **Мягкие навыки:** развитие навыков общения, работы в команде, критического мышления.

В техническом и профессиональном образовании на базе колледжа запущен пилотный проект по обеспечению трудовой квалификацией учащихся старших классов. В декабре 2022 года Министром Просвещения Республики Казахстан подписан Приказ о пилотном проекте «Талапкер». С 2023 года обучающиеся 10-11 классов школ получают возможность, пока в пилотном режиме одновременно обучаться как в школе, так и в колледже. С 2023 года учащиеся 10-11 классов школ получают возможность учиться в школе и колледже одновременно в пилотном режиме. Если ученик 10-11 классов хочет получить квалификацию рабочего, он может учиться в школе во второй половине дня и во второй половине дня в колледже за счет бюджетных средств и получить необходимые компетенции.

Экспериментальное образование планируется запустить в качестве эксперимента в ближайшие два учебных года. В настоящее время заключены договора только с двумя профессионально-техническими образовательными организациями от каждого региона. Они готовят работающих специалистов по 16 специальностям. По этим специальностям каждый студент дополнительно получит диплом организации профессионально-технического обучения. Еще одним главным условием является то, что количество детей, получающих дополнительное образование в колледжах, не должно превышать 15 человек.

В их числе, согласно приказу областного управления образования от 17 января 2023 года «О внедрении образовательных программ в экспериментальном режиме», Талгарский политехнический колледж согласно приказу № 561 от 03.08.2023 года обучает по следующей специальности: 07230100 - Швейное производство и моделирование одежды, квалификация: 3W07230101 - Швея.

В ходе работы в библиотеке колледжа состоялось собрание с участием директоров школ Талгарского района, где они были ознакомлены с приказом №561 и экспериментальной образовательной программой. Было отмечено, что особенность программы заключается в том, что учащиеся 10-11 классов могут учиться в школе и колледже одновременно, а успешно завершившему обучение ребенку будет выдан сертификат о профессиональном образовании.

В целях привлечения студентов к квалификации «Швея» по специальности «Швейное производство и дизайн одежды» созданы профориентационные группы.

С 1 по 30 апреля в результате профориентационной работы были проведены собеседования с абитуриентами, желающими учиться среди учащихся общеобразовательных школ Талгарского района №7, №19, №42, №44, а также учащихся, перечисленных в ниже указанной таблице, были приняты на обучение и была проведена трехсторонняя встреча со школой и родителями и колледжем.

Таблица 1.

№	ФИО учащегося	№ школы
1	Куатжан Бота	42
2	Имаматдинқызы Балауса	42
3	Рысбаева Акниет	42
4	Қадырбек Аида	42
5	Абиджан Асель	42
6	Дүйсенбек Ұлмекен	42
7	Рыскелді Алтынай	42
8	Насурла Балнур	7
9	Ориналиева Муниса	7
10	Марат Яжан	7
11	Хасен Ақбөпе	7
12	Абильбек Аружан	19
13	Қанатқызы Гулназ	44
14	Набиева Аяулым	44
15	Нусипбай Мерей	44

В рамках обучения обучающимся была предоставлен транспорт от колледжа, который занимался развозкой девочек в течение учебного года, что положительно сказалось на организационном моменте.

Учебный процесс согласно кредитно-модульному плану работы на 2023-2025 учебный год состоит из 4 модулей:

- ПМ 1. Работа на современном технологическом оборудовании;
- ПМ 2. Швейные операции из различных материалов на машинах или вручную;
- ПМ 3. Проверка качества обработки деталей, соединений и изделий;
- ПМ 4. Производство одежды массового производства.

Рисунок 1.

Рисунок 2.

Учебно-практическая работа под руководством мастера производственного обучения Нурлыбековой Арай Тилеуовны проходила в швейном цехе фабрики ТОО «Clotwell», который является социальным партнером нашего колледжа.

Согласно модулю, студенты выполняли операции по шитью деталей одежды, узлов и специальной одежды. Они научились складывать детали одежды и шить готовое изделие. По результатам работы обучающиеся изготовили плечевые изделия, летние платья и поясные изделия, юбки и брюки для женщин.

Рисунок 3.

Рисунок 4.

На основании плана работы в 2023-2024 учебном году обучение осуществлялось по модулям ПМ01, ПМ02, ПМ03, модуль ПМ04 продолжился в 2024-2025 учебном году на сегодняшний день полностью освоен.

Кроме того, обучающиеся 19 группы пилотного проекта активно участвуют в общественной жизни колледжа.

В ноябре месяце 2024 года Рысбаева Акниет, Абилбек Аружан приняли участие в конкурсе «Я предприниматель», организованный областным управлением образования среди студентов организаций технического и профессионального образования и стали обладателями III места.

Таким образом, по реализации годового результата образовательных программ для 10-11 классов школ в рамках пилотного проекта «Талапкер» предлагаю следующие рекомендации:

- Сокращение дополнительных уроков в школе;
- Дать возможность свободы выбора будущей профессии;
- Создать условия для развития выбранной специальности в стенах школы;
- Создать условия для самостоятельной подготовки к выбранной профессии через усовершенствованную материально-техническую базу школы.

Подводя промежуточный результат обучения, можно отметить, что наши преподаватели, работающие с экспериментальной группой, развили свои методические, практические стороны обучения. Создали учебно-методический комплекс, который отвечает современным требованиям в рамках специальности, а также повысили исследовательский и творческий потенциал, свой профессиональный уровень, интерес к своей профессии проходя практику совместно с учащимися на базе швейной фабрики ТОО «Clotwell».

Использованная литература:

1. Выступление министра просвещения Бейсембаева Г. Б. на заседании Правительства 10 сентября 2024 года.

ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРДЫ ДАЯРЛАУДА ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНЫҢ НЕГІЗІНДЕ СТУДЕНТТЕРДІҢ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛГЕ ДЕГЕН МӘРТЕБЕСІН АРТТЫРУ

**Еділбаева Гүлнар Қуандыққызы,
Шәкірова Тұрсынқұл Жолдыбайқызы,**

қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі.

Қостанай автомобиль көлігі колледжі КМҚК

Қостанай облысы, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Баяндамада жұмысшы мамандықтар бойынша білім алатын студенттердің мемлекеттік тіл мәртебесін арттырудағы қазақ тілі мен әдебиетінің сабақтарының рөлі қарастырылады. Мақаланың негізгі мақсаты – студенттерді мемлекеттік тілді меңгеруге ынталандыру және олардың бойында тілге деген құрмет сезімін қалыптастыру арқылы кәсіби салада тілді қолдануды кеңейту жолдарын қарастыру болып табылады.

Зерттеу барысында жұмысшы мамандықтарда оқитын студенттерге арналған қазақ тілі мен әдебиетін оқыту әдістемесінің ерекшеліктерін талдайды. Атап айтқанда, тілдің функционалдық қолданысын арттыруға бағытталған жаттығулар мен тапсырмалар жүйесі, сондай-ақ әдеби шығармаларды талдаудың түрлі әдістері ұсынылады. Сондай-ақ, мақалада студенттердің тіл үйренудегі белсенділігін арттыру үшін қолданылатын әдістер де қарастырылған.

Нәтижелер жұмысшыларды даярлау кезінде қазақ тілінің мәртебесін арттыруға мүмкіндік беретін іс-шаралардың тиімділігін көрсетеді. Бұл жұмыста ұсынылған тәсілдер мемлекеттік тілді қолдану аясын кеңейтіп, оның әлеуметтік-мәдени маңызын арттыра отырып, болашақ мамандар арасында ұлттық құндылықтарға деген құрметті нығайтуға ықпал етеді.

Мақсаты: Студенттердің мемлекеттік тіл мәртебесін арттыруда қазақ тілі мен әдебиетінің маңыздылығын көрсету.

Міндеттері: Қазақ тілі мен әдебиетін оқыту арқылы студенттердің мемлекеттік тілді құрметтеу сезімдерін ояту, тілдік құзыреттіліктерін дамыту, ұлттық құндылықтарға деген сүйіспеншіліктерін арттыру.

Зерттеу нәтижелері: Оқу үдерісінде қазақ тілінің рөлі артып, студенттер арасында мемлекеттік тілдің мәртебесі жоғарылай түсті. Тілдік дағдылар дамыды, ұлттық мәдениетке қызығушылық артты.

Қорытынды: Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтары мемлекеттік тілдің мәртебесін арттыруға ықпал етеді, студенттерді отансүйгіштікке тәрбиелеп, мәдени мұраларды бағалауға үйретеді.

Кіріспе бөлім

Мемлекеттік тіл – ұлттың мәдени мұрасы мен ұлттық сәйкестігінің маңызды элементі болып табылады. Болашақ жұмысшылар үшін мемлекеттік тілді білу еңбек нарығында табысты әрекет ету және қоғамға кірігу үшін өте маңызды. Осы тұрғыдан

алғанда, студенттердің мемлекеттік тілге деген құрметін арттыру мәселесіне ерекше назар аудару қажет.

Әрбір сабақ білім, білік, дағдыларды қалыптастырудағы, студенттердің жағымды қасиеттерін дамытудағы кезең болып табылады. Біз сабақтарды әртүрлі әдістерді қолдана отырып өткіземіз. Материалды оқу кезінде студенттердің өмірлік тәжірибесін тартуға көп көңіл бөлінеді, бұл оқуға деген ынтаны арттырады. Оқытушылар танымдық қызметті жандандырудың келесі әдістерін қолданды-бұл проблемалық мәселелерді қою, интеграциялық тәсілді қолдану (жазбаша тапсырмаларды таңдау кезінде әдебиеттермен байланыс), публицистикалық мәтіндерден үзінділерді қолдану, ұлттық-аймақтық компонентті қолдану.

Барлық топтарда тыс іс-шаралар отансүйгіштікке тәрбиелеуге, туған өлкені, Қазақстанда тұратын халықтардың салт-дәстүрлерін құрметтеуге бағытталған. Іс-шаралар сөйлеу іс-әрекетін дамытуға және жетілдіруге, ойлау іс-әрекетін жандандыруға, студенттерде қазақ тілін үйренуге, дербестікке, шығармашылық белсенділікке тұрақты мотивация қалыптастыруға ықпал етеді. Қазақтың таңданысы өскелең ұрпақтың бойындағы ұлы бір ерік-жігері, батырлығы, шешендігі, алғырлығы байқауы, 1 курс студенті арасында "Жігіт сұлтаны" сайысы өткізіледі. Сайыс 5 бөлімден тұратынның сайысын көркемдік қыздырып, көрермендердің көңілінен шығу үшін студенттер бар өнерлерін ортаға салып, әртүрлі тапсырмалар орындайды. Сонымен қатар "Квист" интеллектуалды ойын өткізілді, ойынының мақсаты 1 курс студенттері арасындағы бәсекелестік рухында танымдық белсенділікті жандандыру болды. Іс-шарада студенттер қазақ халқының тарихы, мәдениеті, мемлекеттік мерекелер саласындағы білімдерін көрсетті. Наурыз мерекесі қарсаңында колледжде студенттер арасында ұлттық тағамдардан байқау өтті.

Конкурстың мақсаттары:

- рухани-адамгершілік білім беру жүйесін жетілдіру;
- ұлттық тағамдардағы халықтық дәстүрлерді жаңғырту, сақтау және дамыту;
- толеранттылық пен басқа халықтарға құрмет сезімін қалыптастыру;
- отансүйгіштікке тәрбиелеу.

"Ұлыстың ұлы күні - Наурыз" іс-шарасы барысында балалар Наурыз мейрамының тарихы, оның шығу тегі мен қазақтардың мәдени-рухани өміріндегі маңызы, қазақ халқының салт-дәстүрлері, ізгі ниет пен ғибадат сөздері, қазақтың ұлттық киіз үйі, ұлттық тағамдары, ұлттық ойындар, халық қолөнері және сан алуан түрлері туралы ақпарат алды. Студенттер ән шырқады, ұлттық ойындар ойнады, наурыз көжеден дәм татты, домбырада ойнайтын би композициялары көрсетілді. Іс-шара соңында Қыдыр ата бата беріп барша жұртқа бейбітшілік, жақсылық, денсаулық және көктемгі жақсы көңіл-күй тіледі.

Тіл және әдебиет циклдық комиссиясының онкүндігі аясында колледжде "Екі жұлдыз" музыкалық фестивалі өтті. Студент пен оқытушыдан құралған дуэттер қазақтың

танымал әндерін орындады. Ән, сөйлеу қарым-қатынасының бір түрі ретінде, лексикалық қорды берік игеру және кеңейту құралы болып табылады. Грамматикалық құрылымдар әндерде жақсы сіңеді және белсендіріледі. Олар айтылу дағдыларын жетілдіруге, музыкалық есту қабілетін дамытуға ықпал етеді, монологиялық және диалогтық мәлімдемелерді ынталандырады, сөйлеу әрекетін дамытуға негіз болады.

ҚР көрнекті қайраткерлерінің мерейтойлық күндерін мерекелеу қарсаңында жалпы колледждік тәрбие іс-шаралары өткізіледі. Бұл сыныптан тыс "Бір ел-бір кітап" іс-шарасы – қостанайлық жазушы, драматург, қоғам қайраткері Төлен Әбдіковке арналған" мемлекет қайраткері, Қазақ тіл білімі мен әдебиеттануының негізін қалаушы, XX ғасырдың басындағы қазақ жазуын реформалаушы, ағартушы, түркітанушы, публицист, педагог, аудармашы, қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсыновқа арналған «Ұлттың рухани ұстазы» іс-шарасы, қазақ педагог-ағартушысы, жазушы, фольклоршы, қоғам қайраткері, этнограф ғалым Ыбырай Алтынсариннің мерейтойына арналған, «Ы.Алтынсарин-Қостанай жерінің мақтанышы».атты іс-шаралар өткізілді. Сонымен қатар студенттер Қазақ тілі оқытушыларымен бірге Илияс Омаров атындағы Қазақ драма театрында өткен спектакльдердің премьераларына қатысады. Спектакльдерді көру сөздік қорын дамытуға, талғамға тәрбиелеуге ықпал етеді, қарым-қатынас, сезімдер мен эмоцияларды білдіру, адамдармен қарым-қатынасты жақсарту қабілеттерін дамытады. Сондай-ақ колледж қабырғасында қостанайлық жас жазушы, сатирик, драматург, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі Абылай Маудановпен кездесу өтті. Шараның мақсаты – жас ұрпақты адамгершілік тазалыққа, рухани дамуға, өмірді философиялық тұрғыдан түсінуге шақыратын ақын жазушының шығармашылығымен студенттерді таныстыру. Кездесуде студенттер жазушының әңгімелерінен үзінді оқыды. Онкүндікте Қостанай облыстық тарихи-өлкетану музейінің қызметкерлерімен кездесу өтті. Мұражай қызметкерлері балаларға қазақ халқының салт-дәстүрі, әдет-ғұрпы, тұрмыс-тіршілігі туралы әңгімелеп, оқушылардың салт-дәстүрі мен мәдениеті туралы білімдері бойынша викторина өткізіп, қазақ халқының тұрмыстық бұйымдарының көрмесімен таныстырды.

"Оқырман колледжі" тұжырымдамасын іске асыру бойынша жұмыс аясында біз "Кітапқа өз даусыңды бер" мемлекеттік тілдегі шығармашылық конкурсына қатысу үшін студенттер дайындадық. Жеңімпаздар дипломдармен және бағалы сыйлықтармен марапатталды. Сондай-ақ, "оқырман колледжі" тұжырымдамасын жүзеге асыру аясында "әдебиеттегі Отан тарихы" тақырыбында жалпы колледждік оқырмандар конференциясы өткізілді, онда студенттер Қазақстанның танымал ақындарының өлеңдерін мәнерлеп оқыды. Жарты жылда бір рет қалалық кітапхана қызметкерлерінің шақыруымен іс-шаралар өткізіледі

Оқу бағдарламаларында қарастырылған білімді кеңейтуге, тереңдетуге және жақсы игеруге арналған оқу құралдарының бірі-оқу құралы. Біз орыс тілінде оқытатын топтардың студенттеріне арналған "Қазақ тілі бойынша жаттығулар жинағы" Оқу-әдістемелік құралын басылым етіп шығардық.

Студенттердің ғылыми конференцияларға, олимпиадаларға, конкурстарға қатысуы - оқу үдерісіндегі маңызды сәт. Оқытушылар студенттердің ғылыми конференцияларға, олимпиадаларға, колледж деңгейіндегі, облыстағы, республикалық және халықаралық деңгейдегі конкурстарға қатысуын жандандырады. Қазақстан Республикасының Ұлттық мерекесі қарсаңында студенттер арасында "Атамекен" жалпы республикалық бірыңғай патриоттық диктант өткізілді. Жыл сайын техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарының 1 курс студенттері үшін Қазақ тілі мен әдебиетінен облыстық қашықтықтан олимпиада өтеді. Қатысқан студенттердің 90% - ы ҚР Тәуелсіздік күніне арналған "Білімді мыңды жығады" және "Жарқын болашақ" республикалық пәндік олимпиадасында жүлделі орындарға ие болып, жүлделі орындарға 1 орын алды. Олимпиада дарынды және дарынды оқушыларды анықтау және қолдау, оқушылардың лингвистикалық және коммуникативтік құзыреттілігін дамытуға жағдай жасау, тіл үйренуге деген қызығушылықтарын арттыру мақсатында өткізіледі.

Біздің студенттер республикалық шығармашылық мәнерлеп оқу конкурстарына қатысты. "Мақатаев оқулары", "Ілияс оқулары" сияқты 1 дәрежелі дипломдармен және бас жүлдемен марапатталды. Жыл сайын Студенттер Қазақстан Ғылым күніне арналған "Ғылым және жастар: зерттеудің өзекті мәселелері" атты халықаралық ғылыми-практикалық конференцияға қатысып жүлделі 1-2 орындар алды, сондай-ақ Республикалық олимпиадаларға қатысады. Қ. Битібаева ҚР колледж студенттері арасында қазақ тілі мен әдебиеті пәнінен олимпиадаға қатысып, сертификаттарын алды.

Қорытынды бөлім

Қазақ тілі мен әдебиетінің сабақтары студенттердің мемлекеттік тілге деген құрметін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Заманауи оқыту әдістерін қолдану және елдің

мәдени мұрасына назар аудару мемлекеттік тілді табысты меңгеруге және болашақ жұмысшылардың патриоттық сезімдерін дамытуға ықпал етеді.

Қазіргі заман талабына сай білім беру үрдісі білімді жеке тұлғаға қарай бағыттай отырып, тұлғаны жан-жақты дамытуға, шығармашылықпен айналыстыруға жол ашып отыр. Алайда, осы іс-шаралардың барлығы мұғалімнің ұйымдастыруы мен шеберлігінің нәтижесінде іске асырыларды.

Сондықтан студенттердің тілін дамыту, сөйлеу мәдениетін өрістетіп, жетілдіріп отыруды көздейтін мектеп көлемінде тиісті шаралар белгіленіп, жаппай жұмыс жүргізілмесе де, қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімдері оқу материалдарының мазмұны мен түрлеріне байланысты сынып жағдайында және одан тыс уақытта да бұл жұмысты үздіксіз жүргізіп отыруға міндетті.

«Білім туралы Қазақстан Республикасының Заңында», «Жеке адамның шығармашылық, рухани және дене мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, жеке басының дамуы үшін жағдай жасау арқылы интеллектін байыту»-дейтін тұжырымдар бүгінгі білім берудің мақсаттары мен міндеттерін ғана емес, тіл дамытудағы өзек жарды мәселелерді де айқындайды.

Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында студенттердің сөзді дұрыс қолдана білуге, өз ойын орнықты жеткізуге, еркін сөйлей білуге жетелейтін тәсілдің бірі – тіл дамыту жұмыстары. Студенттердің тіл дамыту жұмысын дұрыс ұйымдастырып, дұрыс жүргізіп отыру-әдебиетті сөз өнері ретінде шығармашылық шабытпен шебер оқыта білудің бір көрінісі болып саналады. Тіл дамыту мақсатындағы жүргізілетін жұмыстар студенттердің ойлау қабілетіне, сондай-ақ өз ойын жеткізе білуіне, шығармашылық ізденісіне жол ашады. Студенттердің білімі ғана жетіліп қоймайды, қабілетінің, дарын көзінің ашылуына түрткі болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Байтұрсынұлы А. – «Тіл тағылымы» (Оқу құралы). Алматы, 1992 ж.
2. Жұбанов Қ. – «Қазақ тілінің өзекті мәселелері». Алматы, 2000 ж.
3. Ахметов Ә. – «Мемлекеттік тіл және кәсіби білім беру». Астана, 2016 ж.
4. Оразбаева Ф.Ш., Оразбаев Б.К. – «Қазақ тілін оқыту әдістемесі». Алматы, 2008 ж.
5. Сыздық Р. – «Ана тілің – арың бұл». Алматы, 1987 ж.

ПОВЫШЕНИЕ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ В КАЗАХСТАНЕ: ПРАВОВЫЕ И СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ

Ибраева Шынар Кенжахметовна,

преподаватель социально-экономических дисциплин

Костанайский колледж автомобильного транспорта

Управления образования акимата Костанайской области

В условиях современного рынка труда Казахстана наблюдается острая нехватка квалифицированных рабочих кадров. Это связано с изменениями в экономике, технологическим прогрессом и изменением потребностей работодателей. Важным шагом в решении этой проблемы является повышение привлекательности рабочих профессий. У молодежи сложился некий стереотип о рабочих специальностях «это не престижно», «не круто», пришло время изменить этот стереотип. У работодателей изменились требования к рабочим специалистам сейчас нужны рабочие в разных отраслях на высокотехнологических оборудованьях, операторы, которые управляют на цифровых технологиях на заводах, предприятиях, промышленности, производстве.

Президент Республики Казахстан Касым-Жомарт Токаев в своем послании народу объявил 2025 год - Годом рабочих профессий. По словам Президента реформа

профессионального образования становится важным с точки зрения экономики и ее инвестиционной привлекательности.

В целях повышения престижа рабочих профессий и реформы технического и профессионального образования Правительством утвержден Республиканский план по проведению Года рабочих профессий, а также Министерством принята Дорожная карта трансформации технического и профессионального образования на 2025-2027 годы.

Ранее Правительством была утверждена концепция развития рынка труда Республики Казахстан на 2024-2029 годы, где расписаны план мероприятий включая школы, организации ТиПО, местных исполнительных органов. Согласно плану проводятся мероприятия по привлечению молодежи к рабочим специальностям. Одним из важных направлений является

профориентационная работа, которая должна быть направлена на реализацию прав обучающихся в области образовательных и профессиональных возможностей, свободном и осознанном выборе профессии и места учебы в соответствии с их профессиональными интересами и индивидуальными способностями. Именно в школах необходимо начать проводить профориентационную диагностику путем посещения профессиональных проб, экскурсии на заводы, производство, где принимают участие классные руководители и профориентаторы, которые помогают выбрать профессию. Профориентационная в колледже ведется у нас в колледже в течение года. Наши педагоги мастера производственного обучения посещают школы, информируют о разных специальностях. Рассказывают о работе с социальными партнерами.

ККАТ осуществляет подготовку специалистов в тесном взаимодействии с основными работодателями области и региона: ТОО «KamLit KZ», АО «АгромашХолдинг KZ», ТОО «СарыаркаАвтоПром» («Allur»), ТОО «Агротехмаш», ТОО «Hyundai Auto Kostanai» и многие другие.

Костанайский колледж автомобильного транспорта реализует инновационные проекты «КАМАЗ» и «Жас Маман» и поэтому определен базой для обеспечения двух новых заводов по производству чугунного литья и компонентов для мостов ПАО «КАМАЗ» квалифицированными кадрами.

Государство принимает меры для повышения статуса человека труда, оказывая социальную поддержку при трудоустройстве, повышая свою компетентность рабочие профессии могут хорошо зарабатывать, если они еще владеют иностранным языком, то возможности человека расширяются он будет востребован и на международном рынке труда. В рамках Года рабочих профессий АО «Отбасы банк» запустил государственную программу «Наурыз жұмыскер», где работники в сфере транспорта, энергетики, сферы обслуживания и других могут купить жилье по низкой процентной ставке.

Президент РК накануне нового подписал указ о государственных наградах куда включены почетные звания для ученых и изобретателей, инженеров, архитекторов и строителей, горняков и шахтеров, геологов, работников промышленной, транспортной, аграрной и водной отраслей". Таким образом признание рабочих профессий будет способствовать популяризации в обществе ценностей трудолюбия и профессионализма.

В заключение хочу подчеркнуть, что повышение привлекательности рабочих профессий в Казахстане требует комплексного подхода, включающего правовые изменения и социальные инициативы. Важно работать над изменением общественного восприятия, информировать о создающихся условиях труда и поддержкой образовательных программ. Только совместными усилиями мы сможем создать устойчивую систему, которая обеспечит будущее рабочих профессий в нашей стране.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРОФОРИЕНТАЦИОННОЙ РАБОТЫ В СИСТЕМЕ ТЕХНИЧЕСКОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Танибаев Тулеген Сабитович

исполняющий обязанности заведующего автомобильным отделением,
КГКП «Костанайский колледж автомобильного транспорта»,
Республика Казахстан, Костанайская область, г. Костанай

Ключевым фактором успешного развития общества является внимание государства к развитию системы образования на всех этапах. Техническое и профессиональное образование формирует у молодого поколения обязательные навыки в жизни, а именно умение трудиться и работать на современном оборудовании используя новейшие методы.

Профориентационная работа – это постоянная потребность в деятельности любого колледжа, педагогический коллектив которого взял себе за правило, как догму, что при наборе достойных студентов – учебное заведение в дальнейшем покажет хорошие результаты во всех сферах учебного процесса и выпустит квалифицированного специалиста своего дела.

Профориентационная работа в Костанайском колледже автомобильного транспорта направлена на решение следующих задач:

- формирование позитивного образа и повышение престижа технического и профессионального образования у будущих абитуриентов;
- повышения конкурентоспособности колледжа;
- подготовка квалифицированных кадров и сохранение контингента обучающихся для отечественных предприятий с дуальным обучением.

Создание условий для вовлечения более широкого спектра молодежи в ТиПО было и остается одним из направлений во всех стратегических документах страны. Исходя из демографических прогнозов и статистических данных, можно прийти к следующим выводам, что количество выпускников школ ежегодно будет увеличиваться, а, следовательно, и потребность в охвате молодежи в колледжах страны.

Согласно общемировой практике, система ТиПО рассматривается не только как провайдер рабочих и технических кадров, но и как инструмент интеграции социально уязвимой молодежи в общество и рынок труда.

Самая распространённая проблема для всех учебных заведений ТиПО — это слабая осведомленность родителей и будущих абитуриентов о специальностях. Выбор будущей профессии – важное и ответственное дело! Это сложная задача даже для взрослых людей, обладающих определенной личностной зрелостью. Еще более она сложна для подростков, которые стоят на пороге выбора профессии или специальности.

Вот наиболее распространённые ошибки абитуриентов:

1. Незнание мира профессий
 - слабая информированность о мире профессий;
 - устаревшие сведения о характере и условиях труда;
 - предубеждения в отношении престижности профессии.
2. Незнание себя
 - необъективная оценка своих способностей;
 - незнание своего здоровья;
 - нежелание или неумение соотнести свои способности к требованиям профессии.
3. Незнание правил выбора профессии
 - отождествление учебного предмета с профессией;
 - выбор профессии «за компанию»;
 - выбор профессии перекладывается на родителей.

В Костанайском колледже автомобильного транспорта из года в год стараются минимизировать ошибки потенциальных абитуриентов при выборе специальности. Так,

например, ежегодно педагогический коллектив во втором полугодии посещает все школы города и близлежащие населенные пункты по два раза.

В первый раз профориентаторы проводят разъяснительную работу со школьниками. Рассказывают о специальностях и квалификациях, правила и льготы при поступлении, особенности целевых заказов и возможность дальнейшего трудоустройства.

Ближе к завершению учебного года преподавательский коллектив проводит разъяснительную работу непосредственно с родителями на общих родительских собраниях. Это помогает родителям летом свободно ориентироваться в выборе учебного заведения и будущей специальности для своего ребенка.

За годы становления Независимого Казахстана материально-техническое оснащение учебных заведений ТиПО потеряли конкурентоспособность, престиж и спрос на рабочие специальности был на низком, значительная часть выпускников выбирала поступать на гуманитарные и экономические специальности в вузы. В этой связи досих пор остается актуальными вопросы информирования населения о динамичном развитии системы ТиПО, улучшение материально-технического оснащения.

Для улучшения осведомленности о текущем состоянии колледжа на постоянной основе проводятся экскурсии на базе Костанайского колледжа автомобильного транспорта и традиционнo в конце учебного года День открытых дверей.

Таблица 1

Количество экскурсий проведенных на базе колледжа (Таблица 1)		
2021-2022 учебный год	2022-2023 учебный год	2023-2024 учебный год
634 учащихся	929 учащихся	708 учащихся

Обучающимся школ параллельно с основной учебой представится возможность получения профессиональных навыков на базе колледжей. Проводятся профессиональные пробы по всем специальностям колледжа для учащихся школ. На системной основе проводится работа по освещению в СМИ преимуществ рабочих профессий с привлечением социальных партнёров. Разрабатывается и внедряется единая система профориентационной работы «школа – колледж – предприятие», с учетом потребностей регионального рынка труда и требований конкретных предприятий.

С каждым годом профориентационная работа и популяризация рабочих профессий занимает центральное место в региональных программах развития кадрового потенциала. Особое внимание уделяется конкурсу профессионального мастерства WorldSkills на региональном, национальном и международном уровнях.

Ключевым механизмом расширения доступа и интеграции молодежи в обучение и рынок труда стал проект «Бесплатное ТиПО для всех», однако проект реализуется не в полной мере, так как сохраняется значительное количество молодежи NEET, безработных, а также молодежи, работающей в качестве неквалифицированной рабочей силы. По данным Бюро национальной статистики Агентства по стратегическому планированию и реформам Республики Казахстан, доля молодежи данной категории по стране составляет 6,5% (215 831 чел.).

В связи с этим необходимо обеспечить их доступным образованием с дальнейшей перспективой трудоустройства.

Помимо получения первой рабочей профессии, будет обеспечено бесплатное получение второй профессии, востребованной на рынке труда.

Основной задачей профориентационной работы является сохранение контингента. Внедряется целевая подготовка кадров по заявкам предприятий, где работодатель берет на себя обязательство по организации практики и дальнейшего трудоустройства выпускников колледжей. Гарантированное трудоустройство с получением 2-3 квалификаций в рамках одной образовательной программы служит дополнительным стимулом для обучения в ТиПО. Однако, чтобы сохранить интерес к приобретаемой специальности в колледже постоянно ведется работа с непосредственно с ведущими предприятиями области

социальными партнерами автомобильным заводом ТОО «СарыАркаАвтоПром» и «KamlitKZ».

Немаловажной проблемой в профориентации является работа со школами на государственном языке обучения. Низкий показатель заинтересованности в получении технических специальностей, приводит к недобору в группах. Зачастую учащиеся школ на казахском языке обучения остаются в 10 классе для поступления ВУЗы. По статистическим данным среди поступивших абитуриентов на государственном языке обучения в Костанайский колледж автомобильного транспорта доля учащихся из городских школ составляет 15%.

Таблица 2

Количество поступивших абитуриентов На государственном языке обучения (Таблица 2)		
2022-2023 учебный год	2023-2024 учебный год	2024-2025 учебный год
50/50	50/50	50/50

В последние годы Костанайский колледж автомобильного транспорта принимает непосредственное участие в развитие программы «Жарқын болашақ». Так как Костанайская область с каждым годом развивается на пути индустриализации, от человеческого капитала зависит и личное благосостояние, и процветание экономики в целом. В Мангыстауской области большой процент прироста населения, именно программа «Жарқын болашақ» направлена на предоставление возможности обучаться в ведущих учебных заведениях страны подросткам города Жанаозен, Тупкараганского, Мангистауского, Каракиянского, Бейнеуского и Мунайлинского районов (Таблица 3).

Данная программа как инструмент позволяет интегрироваться социально уязвимой молодежи в общество и рынок труда, особенно индустриальных районах страны.

Возможности предоставляемые программой:

- оплата за обучение;
- плата за проживание;
- дорожные расходы;
- повышенная стипендия.

Количество поступивших абитуриентов по программе «Жарқын болашақ» (Таблица 3)		
2022-2023 учебный год	2023-2024 учебный год	2024-2025 учебный год
2	10	16

Список литературы

1. Статистические данные приемной комиссии Костанайского колледжа автомобильного транспорта.

ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ: КАК ПОВЫСИТЬ КАЧЕСТВО ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ВЕТЕРИНАРИЯ» В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО РЫНКА ТРУДА

**Комарова Юлия Ивановна,
Салимова Людмила Геннадьевна**
преподаватели специальных дисциплин,
КГКП «Сарыкольский колледж агробизнеса и права»
Костанайская область, п. Сарыколь, Республика Казахстан

Андатпа: Мақала Қостанай облысында "Ветеринария" мамандығы бойынша жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру мәселелеріне арналған. Мамандарды даярлау процесінде білім беру мекемелері мен жұмыс берушілердің алдында тұрған негізгі

проблемалар қарастырылады, сондай-ақ жастар арасында мамандықтың тартымдылығын арттыру жолдары ұсынылады.

Мақалада өз бетінше жүргізілген зерттеулердің нәтижелері, соның ішінде студенттердің сауалнамалары және саланың негізгі проблемалары мен қажеттіліктерін анықтаған жұмыс берушілермен сұхбаттар келтірілген. Теориялық және практикалық мәліметтер негізінде ветеринария саласындағы білім беру сапасын және оның еңбек нарығындағы сұранысын арттыру үшін нақты шаралар ұсынылды.

Аннотация: Статъя посвящена вопросам совершенствования системы подготовки рабочих кадров по специальности «Ветеринария» в Костанайской области. Рассмотрены основные проблемы, с которыми сталкиваются образовательные учреждения и работодатели в процессе подготовки специалистов, а также предлагаются пути повышения привлекательности профессии среди молодежи.

В статье приведены результаты самостоятельно проведенных исследований, в том числе опросов студентов и интервью с работодателями, которые выявили основные проблемы и потребности отрасли. На основе теоретических и практических данных предложены конкретные меры для повышения качества образования в сфере ветеринарии и его востребованности на рынке труда.

Профессиональное образование в Казахстане играет ключевую роль в подготовке квалифицированных кадров для различных отраслей экономики, включая сельское хозяйство и ветеринарию [1]. Ветеринарные специалисты необходимы для обеспечения здоровья животных, профилактики заболеваний и контроля качества продуктов питания, что напрямую влияет на экономическую безопасность страны [4]. Однако в последние годы существует ряд проблем, связанных с подготовкой специалистов в области ветеринарии, таких как нехватка практических навыков у выпускников, низкий статус профессии и непривлекательность профессии для молодёжи [2].

Для обеспечения устойчивого развития агропромышленного комплекса Казахстана необходимо реформировать систему ветеринарного образования, улучшить практическую подготовку студентов и повысить привлекательность профессии [3]. В связи с этим возникает необходимость комплексного подхода к решению этих проблем, что и стало целью данного исследования.

Актуальность данной темы обоснована рядом факторов, среди которых можно выделить:

1. **Нехватка квалифицированных кадров:** в последние годы наблюдается дефицит специалистов в области ветеринарии, особенно в сельской местности, что приводит к ухудшению качества ветеринарных услуг.

2. **Низкая привлекательность профессии:** несмотря на важность профессии, существует недостаток мотивации среди молодёжи для получения образования в области ветеринарии, что также связано с низким социальным статусом этой профессии.

3. **Несоответствие образования требованиям рынка труда:** образовательные программы не всегда соответствуют современным требованиям, что приводит к недостаточной подготовке выпускников.

Таким образом, проблема совершенствования системы подготовки кадров в области ветеринарии и повышения привлекательности профессии для молодёжи является актуальной для обеспечения роста сельского хозяйства и укрепления агропромышленного комплекса Казахстана.

Целью наших исследований является разработка рекомендаций по совершенствованию системы подготовки ветеринарных специалистов и повышению привлекательности профессии для молодёжи в Костанайской области. Для достижения этой цели были поставлены следующие задачи:

1. Оценить текущее состояние системы подготовки кадров по специальности «Ветеринария» в Костанайской области.

2. Выявить основные проблемы и потребности в подготовке ветеринарных специалистов.
3. Провести анализ международного опыта в подготовке ветеринарных кадров.
4. Разработать предложения по улучшению качества образования и практической подготовки студентов.
5. Рассмотреть меры по повышению социальной привлекательности профессии ветеринарного специалиста среди молодежи.

Техническое и профессиональное образование в Казахстане претерпело значительные изменения в последние десятилетия, что привело к улучшению качества образования в различных областях. Однако проблемы в сфере ветеринарии остаются актуальными. Образование по специальности «Ветеринария» в Костанайской области направлено на подготовку специалистов, способных решать задачи в области диагностики заболеваний животных, профилактики инфекций и обеспечения безопасности продуктов питания. Для этого необходимо сочетание теоретической подготовки с интенсивной практической подготовкой, которая требует взаимодействия образовательных учреждений с реальным сектором экономики.

Системы образования в различных странах мира, таких как Германия, Франция и США, активно используют дуальную систему обучения, которая предполагает получение знаний, как в учебных заведениях, так и на практике в ветеринарных учреждениях. Казахстан может заимствовать некоторые элементы этих систем для улучшения качества подготовки специалистов.

Кроме того, значительная роль в повышении качества образования принадлежит современным образовательным технологиям, таким как использование виртуальных симуляторов и цифровых платформ для изучения сложных процессов и диагностических процедур.

В рамках исследования нами были проведены ряд следующих исследований:

1. **Опрос студентов и преподавателей колледжа специальности «Ветеринария»:** результаты опроса показали, что студенты довольны теоретической частью образовательных программ, но имеют замечания по поводу недостаточной практической подготовки и ограниченного использования современных технологий в обучении.

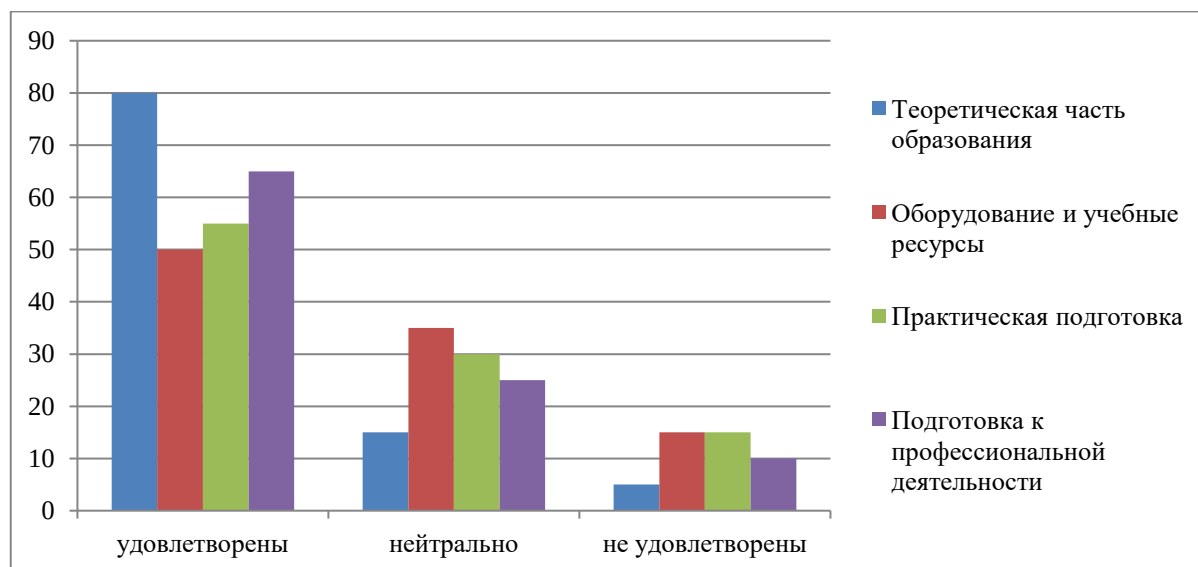

Диаграмма 1. Опрос студентов колледжа «Качество образования».

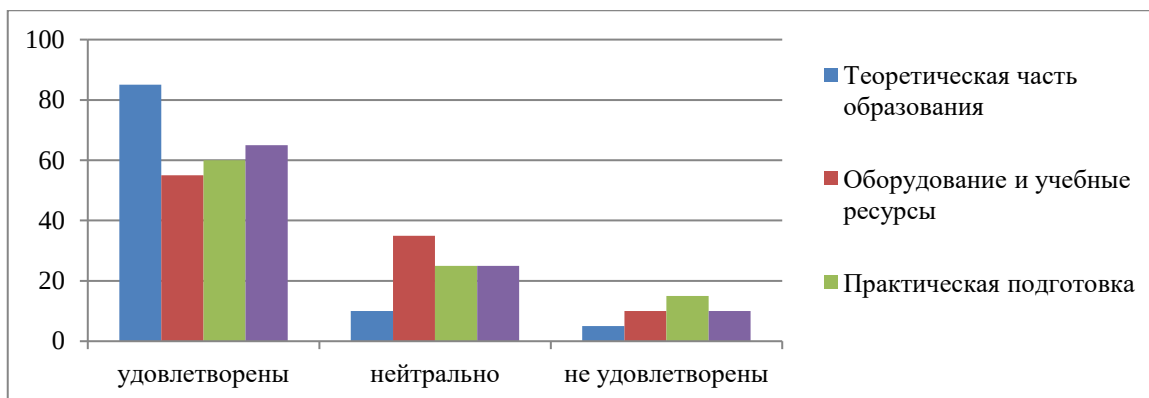

Диаграмма 2. Опрос преподавателей колледжа «Качество образования».

2. **Интервью с работодателями:** интервью с работодателями, представляющими ветеринарные клиники и станции, лаборатории, животноводческие комплексы, крестьянские хозяйства, выявили, что 60% работодателей сталкиваются с трудностями в поиске квалифицированных специалистов, которые обладают необходимыми практическими навыками.

Диаграмма 3. Опрос социальных партнеров

3. **Анализ учебных планов:** был проведен анализ учебных планов в образовательных учреждениях по специальности «Ветеринария» в Костанайской области. Оказалось, что программы обучения часто не соответствуют современным требованиям и не включают в себя достаточное количество практических занятий, что снижает их эффективность.

Практическая значимость исследования заключается в выработке рекомендаций для улучшения качества образования в области ветеринарии в Костанайской области.

Основные предложения включают:

1. **Применение дуальной системы образования,** которая позволит студентам получить знания и практические навыки в реальных условиях работы.

2. **Повышение качества преподавания и практической подготовки:** увеличение количества практических занятий, использование современных технологий, обновление лабораторного оборудования.

3. **Развитие международного сотрудничества преподавателей и студентов** укрепление взаимных связей и обмен знаниями, опытом и передовыми практиками между образовательными учреждениями разных стран.

4. **Развитие сотрудничества с работодателями:** налаживание связей между учебными заведениями и предприятиями, что позволит обеспечить студентов реальными практическими навыками и упростит их трудоустройство.

5. **Повышение социальной привлекательности профессии:** проведение информационных кампаний для молодежи, популяризация профессии ветеринара и создание программ поддержки для специалистов, работающих в сельских районах.

Анализ текущего состояния системы подготовки ветеринарных кадров в Костанайской области показал, что, несмотря на наличие образовательных программ и квалифицированных преподавателей, существует несколько серьёзных проблем:

1. **Дефицит квалифицированных специалистов:** по данным Министерства сельского хозяйства РК, в сельских регионах Казахстана наблюдается нехватка ветеринаров, что особенно ощущается в небольших населённых пунктах.

2. **Проблемы с трудоустройством:** 45% выпускников ветеринарных факультетов не могут найти работу по специальности в течение первого года после окончания учебного заведения.

3. **Низкая привлекательность профессии:** профессия ветеринара не пользуется популярностью у молодежи, особенно в сельской местности, из-за низкого уровня заработной платы и социальных льгот.

Международный опыт свидетельствует о высоком уровне подготовки ветеринарных специалистов в странах с развитой системой образования, таких как Германия и Нидерланды. В этих странах применяется дуальная система обучения, активно используются инновационные образовательные технологии и практическая подготовка на предприятиях [5].

Совершенствование системы подготовки рабочих кадров по специальности «Ветеринария» и повышение привлекательности профессии в Костанайской области требуют комплексного подхода. Необходимы изменения в образовательных программах, внедрение стопроцентной дуальной системы обучения, улучшение практической подготовки студентов и повышение социальной значимости профессии. Это обеспечит устойчивое развитие сельского хозяйства и укрепление агропромышленного комплекса Казахстана, а также повысит уровень здоровья животных и безопасности продуктов питания.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан «О высшем образовании и науке» (2018). – Алматы: Казахстанская академия образования.
2. Министерство сельского хозяйства Республики Казахстан. (2020). Отчет о ситуации с ветеринарными кадрами в сельских районах Казахстана.
3. Иващенко, Н. В. (2017). Совершенствование профессионального образования в области ветеринарии: зарубежный опыт и практика. – Москва: Ветеринарный вестник.
4. Всемирная организация по охране здоровья животных (OIE). (2019). Роль ветеринаров в обеспечении здоровья животных и общественного здоровья. – Париж: OIE.
5. Международная организация труда (МОТ). (2021). Образование и трудоустройство в сельской местности. – Женева: МОТ.

СТАНОВЛЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО СПЕЦИАЛИСТА НА ОСНОВЕ КОМПЕТЕНТНОГО РОСТА

Харьковская Надежда Павловна,
заместитель директора по учебной работе,
КГКП «Лисаковский технический колледж», магистр
Костанайская область, г.Лисаковск, республика Казахстан

Аннотация: в статье раскрывается понятие конкурентоспособности студентов начинающих трудовую деятельность, обладающих определёнными знаниями, навыками и компетенциями, позволяющими выполнять возложенные на него трудовые обязанности в полном объёме.

*Как познать самого себя?
Только отдаваясь делу.
Попробуй исполнить свой долг,
и ты узнаешь себе цену.*
Гёте

Важной характеристикой молодых людей, начинающих трудовую деятельность, является конкурентоспособность. Проблема подготовки конкурентоспособного специалиста на сегодняшний день является одной из самых приоритетных. Учебные заведения нацелены на новый уровень подготовки компетентных, способных адекватно воспринимать инновационные факторы и быстро реагировать на них, готовых к социально активным действиям, креативно мыслящих и творчески ориентированных специалистов.

Специалист XXI века – высокопрофессиональная личность, способная творчески мыслить, принимать нестандартные решения и нести за них ответственность. И современное состояние рынка труда Казахстана диктует необходимость дополнительного качества специалиста – конкурентоспособность. Конкурентоспособная личность – это личность, для которой характерны стремление и способность к высокому качеству и эффективности своей деятельности, а также к лидерству в условиях состязательности, соперничества и напряженной борьбы со своими конкурентами.

Конкурентоспособность специалиста характеризуется успешностью, эффективностью и результативностью его профессиональной деятельности, то есть профессиональной компетентностью.

К основным признакам конкурентоспособности относятся:

- профессиональная компетентность;
- общекультурная компетентность;
- сформированное научное мировоззрение;
- способность творчески подходить к решению проблем и ситуаций в практической деятельности.

Профессионализм – это не только высший уровень знаний, умений и результатов труда специалиста в данной области, а определенная системная организация психики человека с определенной социальной направленностью, отношением к внешнему миру, к людям, к себе, к представлению о своем месте в профессиональной общности.

Три составляющих профессионализма:

1. Адаптация к профессии – первичное усвоение норм, технологий;
2. Самоактуализация в профессии – осознание своих возможностей выполнения профессиональных норм;
3. Свободное владение профессией, проявляющейся в форме мастерства.

Широко используемое сегодня понятие «компетентность» означает «соответствовать и быть способным к достижению чего-либо».

Профессиональная компетентность – степень проявления профессионализма, глубокое доскональное знание своего дела и способность делать его хорошо и эффективно. Это условие эффективной трудовой деятельности и личностно-нравственная категория, корректирующая профессиональный рост.

Вам, вероятно, приходилось замечать, что престижная и интересная работа достается людям общительным и оптимистичным, которые способны быстро, легко и непринужденно устанавливать контакты с другими людьми; способны к точной передаче своих мыслей и чувств; адекватно воспринимают мысли и чувства партнера.

Все дело в том, что наша работа напрямую зависит от наших отношений с людьми, от нашей коммуникативной компетентности (культуры общения), от нашей психологической гибкости.

Коммуникативная компетентность – это условие успешного специалиста, который может и хочет состояться как профессионал и найти свою «нишу» на рынке рабочей силы.

Она включает в себя:

- способность к продуктивному диалогу;
- управление своими эмоциями, чувствами, поведением;
- умение прогнозировать возможные напряженные межличностные отношения и уметь достойно выходить из ситуации конфликта;

- способность выбирать оптимальный стиль общения в деловых ситуациях.

Важным аспектом решения проблемы формирования конкурентоспособного специалиста является определение качеств личности профессионала (специалиста).

Одним из общих вариантов их выделения является следующий:

- компетентность (знание необходимых нормативных актов, владение специальными знаниями по профессии, осведомленность в смежных областях, широкий профессиональный кругозор);
- организованность (способность четко организовать свой труд и труд подчиненных, способность прогнозировать и планировать, координировать и регулировать, контролировать и анализировать профессиональную деятельность);
- предприимчивость (заинтересованность и инициативность во внедрении инноваций в профессиональную деятельность, совершенствовать ее технологию, улучшать условия труда);
- лидерство (способность к руководству и воспитанию деловых качеств у коллег, сотрудников, к выработке принципов организации труда);
- адаптивность (способность адаптироваться к новой ситуации и предпринимать адекватные подходы к решению возникающих профессиональных проблем, способность быстро и четко принимать решения);
- социальная ответственность (способность сочетать в работе государственные, корпоративные и личные интересы);
- работоспособность (способность в короткие сроки справляться с большим объемом работы, своевременно выполнять профессиональные обязанности)

В процессе обучения и воспитания каждый обучающийся в сравнительно небольшой промежуток своей жизни должен получить представление о выбранном пути, необходимые базовые знания, умения и навыки, найти свое место в жизни, профессии, обществе и только тогда можно говорить о том, что выбранная им дорога оказалась правильной.

Подводя итог можно сделать следующий вывод – **все эти качества личности профессионала ведут к линии успеха**

Работодателю требуется работник высокой квалификации и широкого профиля, который готов обеспечить выполнение стандартов всех видов работ, предлагаемых фирмой клиенту, готовому платить за них деньги, а квалификация работника должна гарантировать клиенту выполнение предъявленных требований. При переходе к рыночным отношениям изменились условия деятельности предприятия, а, следовательно, и требования, как к специалисту, на рынке труда. Новые требования определяют не только профессиональные особенности специалиста, но и общую образованность специалиста, а также психологические особенности.

С моей точки зрения, подготовка современного специалиста должна ориентироваться на формирование компетентности в сфере профессиональной, социальной и личностной. Только так можно обеспечить современному выпускнику профессионального учебного заведения конкурентоспособность на рынке труда.

Проведя исследование, в котором получили оценку работодателей по качеству подготовки выпускника технического колледжа (табл. 1).

Таблица1. Результаты оценки работодателями качества подготовки выпускника технического колледжа

Показатель оценивания	Средняя оценка по 5-балльной шкале
Теоретическая подготовка	4
Профессиональные навыки	3
Общий кругозор	4
Личностные качества	3,5
Мотивы, потребности	3,5
Коммуникативность	4

Работодатели отмечают недостаточный уровень профессиональных навыков, средний уровень мотивации выпускников, недостаточную нацеленность на профессиональное развитие и карьерный рост, на успех. Среди положительных моментов выделяют теоретическая подготовка, общий кругозор, готовность молодых специалистов к работе в команде. Основные требования, предъявляемые работодателями к выпускнику, – способность быстро адаптироваться к новой ситуации, быстро воспринимать и анализировать новую информацию, уметь применить ее, прогнозировать результаты действий, принимать ответственные решения, работать в команде.

Анкетирование студентов 3-4 курса очной формы обучения по определению значимости профессионально важных качеств конкурентоспособного специалиста (табл. 2).

Таблица 2. Результаты анкетирования студентов по определению профессионально важных качеств конкурентоспособного специалиста

Профессионально важные качества	Ранг профессионально важных качеств
Владение коммуникативными навыками	1
Высокий уровень теоретической и практической подготовки	2
Владение практическими, профессиональными навыками	2
Творческий подход к решению профессиональных задач	2
Самостоятельность и инициативность	2
Способность к саморазвитию, самосовершенствованию	3
Способность адаптироваться к новым условиям	3
Гибкость мышления	3
Ответственность	3
Трудолюбие, исполнительность	3
Владение методами решения большого класса профессиональных задач	3
Умение адекватно вести себя в деятельности и в общении	4
Умение презентовать себя и результаты своего труда	4
Способность к достижению успеха	4
Умение работать в команде	4
Владение знаниями и умениями в смежных областях деятельности	5
Способность к разумному риску	5
Умение выбирать перспективу, прогнозировать свое развитие	6
Ценностные ориентации	7

Проведя анализ результатов, я увидели, что студенты на последние места поставили умение выбирать перспективу, прогнозировать свое развитие, ценностные ориентации. На основании этого можем считать, что студенты не видят значимой связи между конкурентоспособностью и получаемой специальностью.

Следовательно, встает вопрос о том, какие надо создать педагогические условия для формирования конкурентоспособности будущего специалиста в образовательном процессе.

Список литературы:

1. Ильин Г. Проективное образование и становление личности // Высш. Образование в России 2010.- №4
2. <http://nsportal.ru/shkola/mezhdistsiplinarnoe-obobshchenie/library/professionalnye-i-grazhdanskie-kachestva-3>
3. Арановская И. Подготовка специалиста как социокультурная проблема // Высшее образование в России, 2007.

4. Тимченко, В. В. Сопровождение карьеры выпускников: актуальный взгляд на проблемы взаимодействия вузов с работодателями // Аккредитация в образовании. – 2008. – Март.

**ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ОРИЕНТИР СТАНОВЛЕНИЯ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЙ ЛИЧНОСТИ
(ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ КГКП «ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИЙ
КОЛЛЕДЖ ИМЕНИ К. ДОНЕНБАЕВОЙ» УО АКО)**

Шульга Александр Николаевич,
заместитель директора по профессиональному обучению
КГКП «Профессионально-технический колледж имени К. Доненбаевой»
Управления образования акимата Костанайской области

Практика современной рыночной экономики требует решения задачи формирования специалистов нового типа, конкурентоспособных стремящихся к непрерывному повышению профессионального мастерства и обладающих высокой адаптационной и профессиональной мобильностью.

Конкурентоспособность, профессионализм и компетентность специалиста – это те качества, от которых зависят жизненные и трудовые успехи.

В свою очередь, в настоящее время ключевым преимуществом любого региона является развитие кадрового потенциала и необходимость повышения его конкурентоспособности. Как раз в сфере технического и профессионального образования (далее ТиПО) лежит ключ к обеспечению стабильного экономического роста, как предприятий, так и региона в целом.

Профессионально-технический колледж им. Камшат Доненбаевой является одним из старейших учебных заведений Костанайской области. За более чем 80-летнюю практику, было подготовлено более 50 тысяч специалистов для сельского хозяйства и сферы обслуживания. Несмотря на солидный возраст колледж им. К. Доненбаевой отвечает всем современным требованиям и задачам.

На протяжении всей своей деятельности колледж им. К. Доненбаевой являлся и является не только социальным лифтом для определенной прослойки молодежи, но и драйвером непрерывного роста и профессионального становления.

Наше учебное заведение сегодня – это колледж, устремленный в будущее. Это образовательное учреждение со своими традициями и достижениями, которые складывались не одним поколением из неустанной творческой работы руководителей, педагогов, мастеров производственного обучения, студентов, выпускников.

Колледж обладает рядом преимуществ, позволяющих обучающимся построить собственный трек становления конкурентоспособности и профессионализма:

– *мощная производственно-техническая база, современные лаборатории;*

При изучении технических дисциплин лабораторные занятия можно рассматривать не просто как один из видов практических занятий, а как прохождение практики на реальном производстве. Дело в том, что наличие лабораторий в сфере обслуживания и эксплуатации устройств электрооборудования, сельскохозяйственной техники, организации питания, сварочного дела является обязательным. Именно лабораторные знания могут сформировать общую техническую культуру специалиста, так как ряд навыков и умений получаемых при выполнении лабораторных работ являются универсальными и могут пригодиться при освоении любых других специальностей, что особенно важно в рыночных условиях, когда от человека требуется неоднократная смена профессий.

Колледж им. Камшат Доненбаевой может похвастаться действительно современной техникой и оборудованием. Колледж является участником республиканского проекта «Жас

Маман», благодаря которому была полностью обновлена материально-техническая база по специальностям «Механизация сельского хозяйства» и «Сварочное дело». Были приобретены не только современные лаборатории с тренажерами, дополненными оборудованием для создания виртуальной реальности, но и современная сельскохозяйственная техника: комбайны, трактора, навесные орудия от ведущей машиностроительной компании John Deere. Все это позволяет будущим специалистам в реальных производственных условиях уменьшить срок профессиональной адаптации, социализироваться в рабочем коллективе, успешно продвигаться по карьерной лестнице. В свою очередь предприятия региона получают квалифицированного выпускника, не требующего «доводки» и адаптации для ведения трудовой деятельности.

Оборудование, приобретенное нами по программе «Жас Маман», действительно является современным и технологичным и в рамках *проекта межсетевого взаимодействия «Серіктестік алаңы»* нами используется *практика обмена студентами*. Студенты из Рудного горно-технологического колледжа, Федоровского с.-х. колледжа, Сарыкольского колледжа агробизнеса и права и ряда других колледжей области имеют возможность получить основы работы на современном оборудовании, изучить механизмы и технику которой нет в их колледжах, но которая есть на предприятиях на которых они будут работать после окончания своих учебных заведений. Так же мы приглашаем *преподавателей специальных дисциплин и мастеров производственного обучения пройти стажировку* на новом оборудовании и сельскохозяйственной технике, на базе центра компетенций, функционирующем в нашем колледже.

- *качественный преподавательский состав;*

В структуре сферы технического и профессионального образования можно выделить триаду: субъект-инструмент-объект. В качестве инструмента рассматривается преподавательский состав. По уровню педагогического кадрового потенциала судят о качестве деятельности организации ТиПО и об уровне подготовки будущих специалистов. В конечном итоге, именно от качества преподавания зависит успех прохождения трека становления конкурентоспособности и профессионализма. Уровень квалификации педагогического коллектива колледжа представлен (33% педагогов имеют высшую и первую квалификационную категорию, 12% - педагогов экспертов исследователей, 17% - педагоги модераторы).

Преподавателями колледжа освоены следующие виды образовательных технологий:

- информационно-коммуникационные (работа в режиме видеоконференций, электронные учебники, презентации, др.);
- деятельностные (проектирование, моделирование профессиональной деятельности в учебном процессе, решение ситуационных (производственных) задач, организация профессионально-ориентированной учебно-исследовательской работы);
- организация коллективной мыслительной деятельности в малых и больших группах;
- опыт проектной деятельности;
- сплоченность, эмоциональная идентификация коллектива.

Для обучения студентов администрацией колледжа привлекаются наиболее компетентные и опытные специалисты с предприятий и организаций района. Развита система наставничества и стажировок.

В колледже действует *проект «Алмасу»*, подразумевающий прохождение стажировок специалистов с предприятий района на базе колледжа им. Камшат Доненбаевой. Свою очередь специалисты предприятий организуют мастер-классы для студентов, преподавателей специальных дисциплин и мастеров производственного обучения.

- *базы практик на крупнейших предприятиях района;*

С 2017 года в колледже внедрено дуальное обучение, данная технология позволяет студентам получать теоретические знания в колледже, а вот практические навыки

непосредственно на базе предприятий. Такой подход позволяет обучаться на том оборудовании и с применением тех технологий, при помощи которых будущий специалист будет выполнять трудовые действия при трудоустройстве на постоянное место работы. Дуальное обучение не только мотивирует студентов и повышает интерес к будущей профессии, но и помогает эффективно справиться с профессиональной адаптацией, социализироваться молодому специалисту на рабочем месте, а также сокращает разрыв между теоретическими знаниями и практическим навыком. На данный момент система дуального обучения введена по таким специальностям как: Механизация сельского хозяйства, Сварочное дело, Организация питания. Дуальным обучением в колледже охвачено более 30% обучающихся.

Кроме этого, обучающиеся всех специальностей проходят производственную практику согласно графикам учебного процесса. Практики проводятся на предприятиях (организациях), направление деятельности которых соответствует профилю подготовки обучающихся.

Базами производственных практик являются предприятия различных отраслей экономики, имеющие прямые связи с колледжем, и для которых колледж готовит специалистов (крупнейшие из них ТОО «Олжа Агро», ТОО «ПК ВИТА», агрофирма «Каркын»). Это создает взаимную заинтересованность в качественном проведении данного вида учебных занятий. При целесообразном сочетании учебных целей практики и потребностей предприятия можно осуществлять результативную практическую подготовку, способствовать развитию у обучающихся интереса к своей профессии. В то же время эффективная организация производственной практики служит важным источником дополнительных трудовых ресурсов для предприятий – баз практик.

– *социальное партнерство и межсетевое сотрудничество;*

Еще одним преимуществом колледжа, позволяющим обучающимся построить собственный трек становления конкурентоспособности, является социальное партнерство с ведущими предприятиями района. Договора заключены с более чем 40 предприятиями, среди которых ТОО «ПК Вита», ЭПК «Форфайт», ИП Каспий, ТОО «Олжа», ТОО «Агрофирма Каркын», ГКП «Боровское ЖКХ-2016», ТОО «Раскуль», ТОО «Азат и Д» и мн. др. Такое сотрудничество открывает следующие дополнительные возможности улучшает практическое обучение студентов и обеспечивает длительную закрепляемость молодых специалистов на селе по сельскохозяйственным специальностям, обеспечивает учет требований работодателей по содержанию подготовки специалистов, упрощает процедуру корректировки старых и разработку новых программ, отвечающих требованиям работодателей, расширяются возможности для организации практики и трудоустройства выпускников колледжей партнеров.

Одной из методик укрепления социального сотрудничества является инициатива правительства РК по внедрению целевого образовательного заказа. Другими словами, это обучение студентов конкретно для работы на определенном предприятии по их заявкам. Т.е. совместно с колледжами предприятие растит себе будущих специалистов. В колледже по целевому заказу обучается 12 человек, это будущие кадры для ТОО «Раскуль».

Преподаватели специальных дисциплин и мастера производственного обучения имеют возможность пройти стажировку на предприятиях социальных партнеров, принять участие в мастер-классах, семинарах, конкурсах профессионального мастерства, тем самым повышая свой уровень квалификации и осваивая новые технологические возможности и современное оборудование.

Особый интерес в апробации сетевого взаимодействия вызывают публичные мероприятия, когда студенты предъявляют результаты своих текущих и итоговых работ, а их эксперты – реальные сотрудники предприятия. Каждый решает свою персональную задачу, актуальную для производства. Студенты имеют возможность создать о себе мнение у работодателя с перспективой трудоустройства уже на конкретное место, где была

практика, выполнены проектные и исследовательские работы. А сотрудники предприятий отбирают будущих специалистов для производственной деятельности.

Отдельным направлением сетевого сотрудничества является сотрудничество колледжа с высшими учебными заведениями. Положительный эффект имеет *сотрудничество с Костанайским филиалом Челябинского государственного университета*. Студенты университета совместно с преподавателями провели серию мастер-классов для студентов родственных специальностей, что положительно отразилось на успеваемости обучающихся колледжа и на профессиональной адаптации. Так же возможность педагогической стажировки получили и преподаватели колледжа.

Отдельно следует рассказать про сотрудничество с Eurasia Group Kazakhstan. Компания является официальным дилером техники John Deere (США) в Казахстане. Специалисты компании организует для преподавателей, мастеров производственного обучения и студентов обучающие семинары, мастер-классы, презентуют новинки в сельскохозяйственной технике.

Можно сделать вывод, что современное качественное профессиональное образование действительно позволяет построить трек становления конкурентоспособности и профессионализма, воспитать грамотного специалиста готового к изменениям, к непрерывному обучению и совершенствованию.

Список использованной литературы

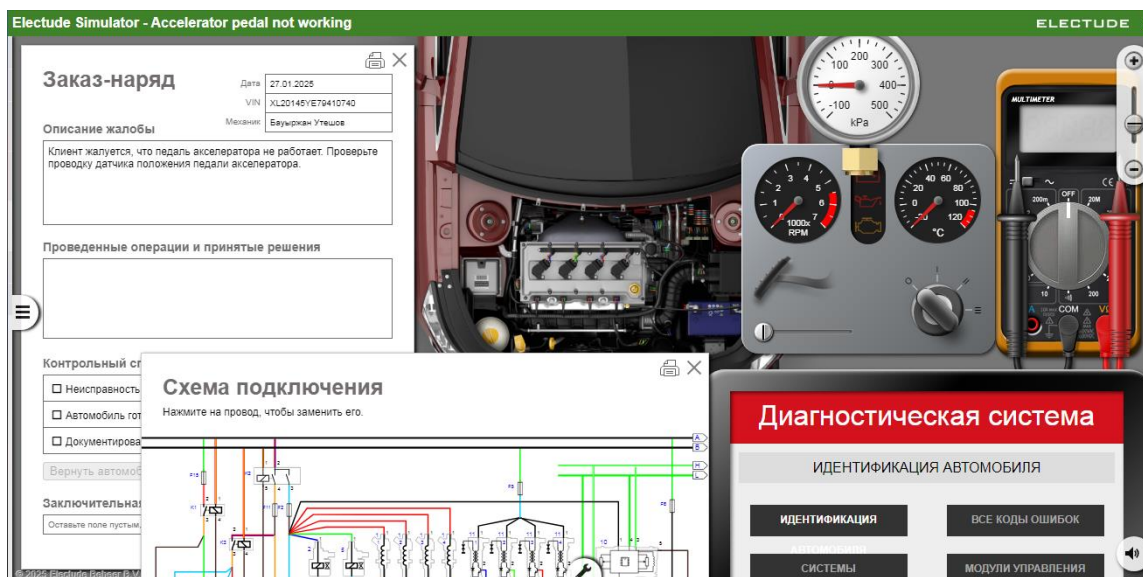
1. Бацун Г. Е. Социальное партнерство: проблемы, поиски, решения / Г. Е. Бацун, Л. С. Стацера. Москва: Межрегиональный центр поддержки и развития профессионального образования «Образовательная инициатива», 2007. 133 с
2. Головина, А. Г. Интеграция образовательной и производственной деятельности при подготовке специалистов // Universum: Психология и образование: электрон. научн. журн. 2022. № 8–9 (8). URL: <http://7universum.com/ru/psy/archive/item/1579> (дата обращения: 14.11.2024).
3. Богданов Ренат Анверович Социальное партнерство как фактор развития интереса к профессии у студентов колледжа // Universum: психология и образование. 2018. №6 (48). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsialnoe-partnerstvo-kak-faktor-razvitiya-interesa-k-professii-u-studentov-kolledzha> (дата обращения: 10.01.2025).
4. Кобзева Наталья Ивановна Профессиональные компетенции в контексте компетентностно-ориентированного подхода в образовании // Вестник ОГУ. 2018. №5 (217). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/professionalnye-kompetentsii-v-kontekste-kompetentnostno-orientirovannogo-podhoda-v-obrazovanii> (дата обращения: 21.01.2025).

СИМУЛЯТОР ELECTUDE: ПРАКТИКА БЕЗ РИСКА УЧЕБНАЯ ПЛАТФОРМА LCM ELECTUDE: РЕВОЛЮЦИЯ В ОБУЧЕНИИ АВТОМЕХАНИКОВ

Утешов Бауыржан Сагыналиевич,
преподаватель специальных дисциплин
ГККП Дорожно-транспортный колледж имени А.Иманова

Современные образовательные технологии стремительно развиваются, предоставляя студентам и преподавателям новые инструменты для эффективного обучения. Одной из таких инноваций является платформа **LCM Electude**, которая уже завоевала признание в учебных заведениях и тренинговых центрах

LCM Electude — это интерактивная платформа, созданная для подготовки специалистов в области ремонта и обслуживания автомобилей. Она предлагает широкий выбор образовательных материалов, симуляций и практических заданий, направленных на изучение сложных автомобильных систем и процессов.

Симулятор Electude: Практика без риска

Одним из ключевых элементов платформы является **симулятор Electude** — инструмент, который позволяет студентам выполнять задания в виртуальной среде, максимально приближенной к реальным условиям работы.

Возможности симулятора

1. Реалистичность

Симулятор имитирует работу реальных автомобильных систем, таких как двигатель, трансмиссия, электрические системы, системы диагностики и другие. Это позволяет студентам изучать взаимодействие компонентов и решать задачи, с которыми они могут столкнуться в своей будущей практике.

2. Практическая диагностика

В симуляторе Electude

- Выполнять практические работы в виртуальной среде
- Проводить тестирование систем автомобиля.
- Практикуйтесь в поиске и устранении проблем.

Такой подход помогает развивать навыки аналитического мышления и технического решения задач.

3. Безопасное обучение

Работа с реальным оборудованием может быть сопряжена с опасностью получить травмы.

4. Доступность и удобство

Симулятор доступен онлайн, поэтому студенты могут работать с ним в любое время и из любого места. Это особенно полезно для тех, кто учится дистанционно или хочет дополнительно попрактиковаться вне аудитории.

5. Гибридные и электрические автомобили

Симулятор позволяет работать с моделями гибридных и электрических автомобилей, что становится особенно актуальным в условиях роста популярности этих технологий.

Студенты могут изучать принцип работы электродвигателей, систем зарядки и управления.

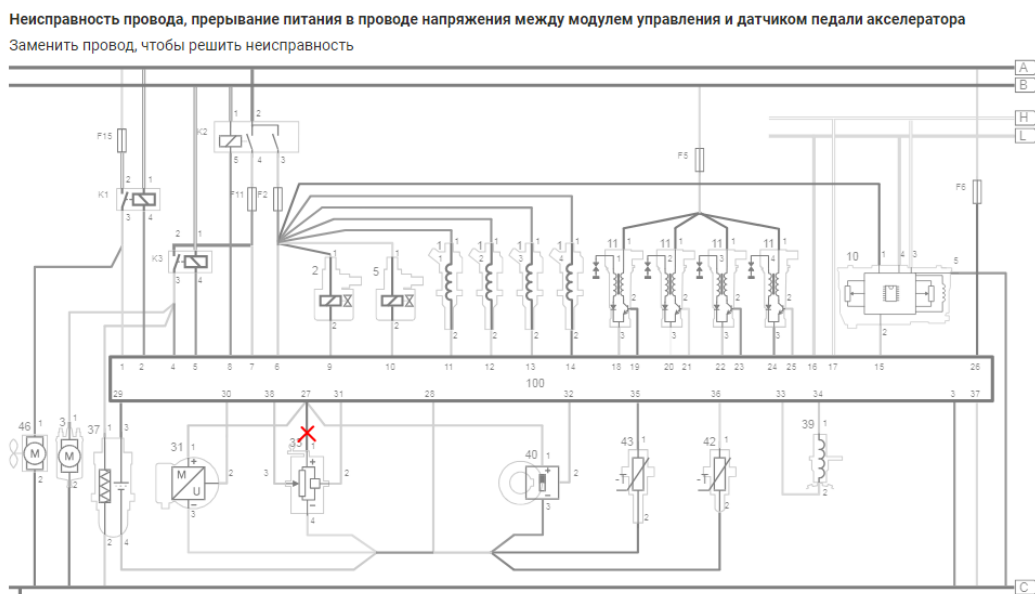
Преимущества для студентов и преподавателей

Для студентов симулятор Electude — это возможность отработать свои навыки на практике, не опасаясь ошибок. Для преподавателей — это инструмент, который помогает объективно оценивать уровень подготовки учащихся и настраивать учебный процесс в соответствии с их потребностями.

Симулятор Electude профессиональном образовании в Казахстане

Учитывая растущий интерес к современным автомобильным технологиям, симулятор Electude становится незаменимым помощником в образовательных учреждениях Казахстана. Колледжи и центры повышения квалификации активно внедряют его в свои

программы, чтобы готовить к международным соревнованиям WorldSkill и специалистов, соответствующих требованиям современного рынка труда.

Закключение

Симулятор Electude — это инновационный инструмент, который открывает перед студентами новые возможности. Он помогает развивать практические навыки в безопасной и удобной среде, подготавливая учащихся к реальным вызовам профессии автомеханика. Внедрение таких технологий, как симулятор Electude, — это шаг вперёд в подготовке высококвалифицированных специалистов, готовых работать с современными автомобильными системами и решать самые сложные задачи.

КӘСІБИ-ҚҰЗЫРЕТТІ МАМАН ДАЯРЛАУ САПАСЫ МЕН ТЖКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ –ЗАМАН ТАЛАБЫ

Сейдахметова Баян Аскарровна
Адылканова Асель Мадениетовна,
басшының ОӘЖ жөнінен орынбасары,
физика,математика пәні оқытушысы,арнайы пән
оқытушысы,мед.ғыл.кандидаты
Астана қаласы «Шипагер» медициналық колледжі
Қазақстан Республикасы

Түйін: Бұл мақалада Техникалық және кәсіптік білім беру саласы бойынша соңғы уақытта қабылданған қаулы мен жоспарлар негізге алына отырып, жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру, сонымен бірге ТЖКБ беруді тартымды ету мәселелері, соның ішінде жетілдіру жұмыстарының тиімді болуы үшін білім беру ұйымдарында негізгі атқарылатын жұмыстарға, оқу-әдістемелік бағыттағы, жаңадан қабылданған қаулы негізінде жасалатын жұмыстар олардан күтілетін нәтижелерге тоқталған, медицина мамандығына келетін талапкерлердің дұрыс таңдау жасауына ықпал ету жолдары қарастырылған.

Техникалық және кәсіптік білім беру саласына соңғы жылдары ерекше көңіл бөлініп, сонау модернизациялаудан бастау алып, осы күнгі жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру, сонымен бірге ТЖКБ беруді тартымды ету мәселелірімен жалғасуда. Еліміздің әрбір білім беру мекемесі осы бағыттағы жұмыстарды заман талабымен ілесе отырып, тиімді түрде жоспарлап жүзеге асыруды қолға алуда. Жаһандану мен индустрияландыру жағдайында кадр даярлауды жақсарту мемлекет саясатындағы өзекті міндеттердің бірі болуын шет мемлекеттердің тәжірибесі де дәлелдеп отыр. Дамыған елдерде өндіріс үшін

кадрлардың негізгі провайдері – техникалық және кәсіптік білім беру (ТЖКБ) жүйесі болып саналады екен, желілік ақпараттарға сүйенсек, ТЖКБ ұйымдарына ЮНЕСКО шеңберінде назар аударылып, БҰҰ декларациясы бұл жүйені мыңжылдық даму мақсатына жатқызуда. Біздің елімізде де осы бағыттағы мамандарды даярлау мен оны дәріптеп, имиджін арттырып, реформалау қолға алынып отыр. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2024 жылғы 2 қыркүйектегі **"Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм"** атты Қазақстан халқына Жолдауында «Кәсіптік білім беру саласына реформа жасау – айрықша өзекті мәселе. Бұл – экономиканың өсімін қамтамасыз ету және инвестициялық тартымдылығын арттыру үшін аса қажет қадам... **Мен 2025 жылды Жұмысшы мамандықтары жылы деп жариялаймын.** Осы уақыт ішінде техникалық және кәсіби білім беру жүйесін реформалау қажет. Сондай-ақ біз жұмысшы мамандықтарын дәріптеу арқылы қоғамда еңбекқор және нағыз маман болу идеясын насихаттаймыз.» деп атап көрсеткен болатын. [1]

Мемлекет басшысының жолдауы негізінде Жұмысшы мамандықтарының жылын өткізу жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметі 2024 жылғы 30 желтоқсанда № 1134 қаулысы, Мемлекет басшысының тапсырмасымен жаңа кәсіби бағдар беру тұжырымдамасын іске асыру, техникалық және кәсіптік білім беруді трансформациялау, жұмыс берушілердің кадрларды даярлау мен қолдауға қатысуын кеңейту, жұмысшы мамандықтарының тартымдылығын арттыру, өндірістегі жұмысшылардың құқықтарын қорғау механизмдерін жетілдіру бойынша 7 бағыттан тұратын іс-шаралар жоспары бекітілді. Жоспардың әр бағыты 10 қадамнан тұрады, соның ішінде 3,4,5 бағытына қысқаша тоқталуды жөн көріп отырмын. Үшінші бағыт «Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдірудің және ТЖКБ тартымдылығын арттырудың 10 қадамы» деп аталған, сол он қадамды қысқаша атап өтсек:

1-қадам. Техникалық және кәсіптік білім беруді трансформациялау жөніндегі жол картасын әзірлеу және бекіту.

Концепт: ТЖКБ жүйесін трансформациялау мақсатында кадрларды даярлаудың білім беру мазмұнынан бастап бітірушілерді жұмысқа орналастыруға дейінгі тәсілдері қайта қарау

2-қадам. ТЖКБ жүйесінде заңнаманы жетілдіру бойынша ұсыныстар әзірлеу.

Концепт: академиялық ұтқырлық, онлайн-оқыту, сараланған қаржыландыру, білім беру бағдарламаларының халықаралық стандарттарға сәйкестігін бағалау, колледждерді лигалар бойынша саралау бөлігінде "Білім туралы" Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу мәселесін қарау.

3-қадам. Кәсіби стандарттар мен білім беру бағдарламаларын әзірлеу және өзектілендіру

Концепт: кәсіби стандарттарды әзірлеу және өзектілендіру, олардың негізінде сұранысқа ие мамандықтар бойынша білім беру бағдарламаларын әзірлеу.

4-қадам. ТЖКБ-ны интернационалдандыру: бірлескен бағдарламаларды одан әрі іске асыра отырып, шетелдік колледждермен халықаралық әріптестікті дамыту.

Концепт: шетелдік колледждерді білім беру бағдарламаларын, оларды оқыту әдістемесін және бітірушілердің білім сапасын бағалау жүйесін әзірлеуге тарту, оқытушылар мен студенттердің тәжірибесімен алмасу.

5-қадам. Жетекші технологиялық көшбасшы колледждерді қалыптастыру.

Концепт: рейтинг қорытындылары бойынша көшбасшы колледждерді айқындау (жыл сайын 10 бірлік), олардың базасында халықаралық стандарттарға сәйкес келетін білім беру бағдарламаларын енгізу.

6-қадам. Жергілікті бюджет, жұмыс берушілер мен инвесторлар есебінен ТЖКБ ұйымдары мен жатақханалардың материалдық-техникалық базасын жаңарту және нығайту.

Концепт: жергілікті атқарушы органдардың, бизнес өкілдерінің колледждерді жарақтандыруға, жөндеу жүргізуге, сондай-ақ МТБ-ны нығайтуға қаржы қаражатын бөлуі.

7-қадам. Астана қаласында "WorldSkills" чемпионаттарын өткізу бойынша құзыреттер орталығын құру.

Концепт: құзыреттер орталығының базасында жыл бойы халықаралық чемпионаттарға, республикалық чемпионаттарға дайындай отырып, оқу-жаттығу лагерлері, педагогтерге арналған салалық курстар және халыққа арналған қысқа мерзімді курстар өткізілетін болады.

8-қадам. ТЖКБ үздік 1000 бітірушісін елдің жетекші компанияларына жұмысқа орналастыру.

Концепт: ТЖКБ үздік 1000 бітірушісін елдің жетекші компанияларына жұмысқа орналастыруға жәрдемдесу.

9-қадам. 500 мың мектеп оқушысы мен ТЖКБ студенттеріне мансап орталықтары арқылы "Электрондық еңбек биржасы" бірыңғай цифрлық платформасын пайдалана отырып, жұмыс іздеу және жұмысқа орналасу дағдыларына үйретуді ұйымдастыру.

Концепт: мектеп оқушылары мен ТЖКБ ұйымдарының студенттерін ақпараттық жүйелер арқылы жұмыс іздеуге үйрету, өз түйіндемелерін жолдау, онлайн-режимде әңгімелесуден өту, еңбек шарттарын жасасуды үйрену мүмкіндігі.

10-қадам. Өңірлерде сұранысқа ие мамандықтар бойынша ТЖКБ жүйесінде "Серпін" бағдарламасын қайта жаңғырту.

Концепт: батыс және оңтүстік облыстар мектептерінің бітірушілерін еліміздің жұмыс күші тапшы солтүстік өңірлердің ТЖКБ ұйымдарында оқыту, кейіннен оларды жұмысқа орналастыру. [2]

Жоспардың әр бағытының маңыздылығы ерекше екенін көруге болады. 4 бағытта «Жұмыс берушілердің жұмысшы кадрларды даярлауға және қолдауға қатысуын кеңейтудің 10 қадамы» деп аталып онда, ТЖКБ оқытушылары мен өндірістік оқыту шеберлерінің еліміздің және шетелдің кәсіпорындары базасында тағылымдамадан өтуін ұйымдастыру, ТЖКБ ұйымдарына өндірістен 200 шеберді (педагогтерді) тарту, Жұмыс берушілермен, салалық мемлекеттік органдармен бірлесіп кадрлар даярлау мәселелері бойынша өңірлік және республикалық форсайт-сессиялар өткізу, Дуальды оқытумен ұлғайту және ірі компаниялардың колледждерге қамқорлығы арқылы студенттердің кәсіби дайындығының сапасын арттыру, Кәсіпорындарда және ұйымдарда, оның ішінде "Жастар практикасы" жобасы шеңберінде тәлімгерлік институтын дамыту сияқты өзекті шаралар қамтылғанын көруге болады. 5 бағыт «Жұмысшы мамандықтарының имиджін ілгерілетудің 10 қадамы» деп аталған, ондағы 3-қадамда «ТЖКБ ұйымдары студенттерінің және кәсіпорындардың жас мамандарының кәсіби шеберлік чемпионаттарын өткізу, құзыреттер бойынша конкурстар және "WorldSkills", "AgroSkills", "**Medical Soft Skills**", "Dosti skills", "AstauFest", "Аграрлық көшбасшы" кәсіби шеберлік чемпионаттары, "MamandyqFest" фестивалі және т.б., ал 10-қадамда Колледждер базасында кәсіпорындар, орта бизнес өкілдерінің қатысуымен ашық есік күндерін және бос орындар жәрмеңкесін өткізу сияқты мәселелер қамтылған. Елімізде осы жоспар аясында жұмыстардың бастау алғанына куә болып отырмыз. 2025 жыл басталысымен ақ, жан-жақты қолға алынуда. Астана қаласында орналасқан «Шипагер» медициналық колледжі де барынша барды жалғастырып, сапасын арттыру, жаңаны енгізіп дамыту бағытында бар күшті салып атсалысуда. Мән беріп қарастыратын болсақ, жоғарыда айтылған жоспарлардағы шаралардың көп бөлігі осы уақытқа дейін де жүзеге асырылып отырғанын білеміз. Жұмысшы мамандардың имиджін көтеру мақсатында елімізде «"WorldSkills"» кәсіптік сайсының бастау алғанына да біраз жылдың жүзі болып отыр. Менің ойымша, жалпы ТЖКБ жүйесін жетілдіру мәселесін ең алдымен әрбір білім беруші өзінен бастауы қажет деп ойлаймын. Ең бірінші өзекті мәселе ол-өз білімін жетілдіру мәселесі дұрыс жолға қойылуы қажет, әр білім алушының қандай деңгейде білімді болуы, сол білімді беріп отырған білім берушінің біліміне байланысты болатыны айтпаса да түсінікті, сондықтан осы мәселе біздің колледжде жыл сайын жүйелі түрде жүзеге асуда, соңғы қабылданған заң негізінде..... 3 жыл сайын біліктілікті арттыру қолға алынды. Келесі ең маңызды мәселе ол, колледждің оқу-әдістемелік жұмысының өз

деңгейінде болу шарты, онсыз жүйелі жұмыс болуы мүмкін емес. Ол білім берушілердің әдістемелік бағыттағы сауаттылығы, пән бойынша оқытудың замамауи тәсілдерін игеруі, пәннің толықтай оқу-әдістемелік қамтылуы, өз білімін жетілдіруі, дәл уақытында білім саласында болып жатқан өзгерістермен хабардар болып, заманға сай төселе отырып, өзгерістерді дұрыс қабылдай білуі, т.с.с. бірнеше бағытты қамтитыны белгілі. Қазіргі таңдағы ең айтулы мәселеге айналып отырған білім берушілердің аттестаттаудан өту мәселесі де өзекті болып отырғанын білеміз, заманына қарай оның талаптарының да өзгеріске ұшырап, қиындатылып отырғанын да білеміз, сондықтан ол бағыттағы жұмыс та өз деңгейінде жүруі тиіс. Осы мәселелерді тиімді шешудің қандай жолдары бар? Оны қалай жүзеге асырамыз? деген сұрақтарды оңтайлы шешу үшін колледжде осы бағыттағы жұмыстар барынша тиімді ұйымдастырылуға бағытталуда. Білім берушілердің өз білімдерін көтеру үшін, тек арнайы курстармен шектелмей, өзара тәжірибе алмасу, шебер-сынаптар өткізу, ғылыми-тәжірибелік конференцияларға қатысу, заманауи форматтағы түрлі шараларға қатысу және өткізу жұмыстары жақсы жолға қойылған. Колледжде жыл сайын білім алушылардан сауалнамалар алынып отырады, соның негізінде қандай бағытта кімге қандай көмек, кеңес, курс қажет екені анықталып қосымша түсіндіру жұмыстары жүргізіледі. Әрбір сабақтың заман талабына сай өтуі үшін сол пән заман талабына сай жабдықтармен жабдықталуы да өте үлкен мәселе, сондықтан колледжде жыл сайын жоспарлы түрде заманауи ақпараттық техникалармен жабдықтау жақсы қолға алынған, ол білім берушілердің сапалы білім беруіне үлкен қолдау болуда. Сурееееет

Мемлекет басшысы Қ.Тоқаев «Білікті медицина мамандарының тапшылығы – әлі де өзекті мәселе.» деп ерекше атап өткен болатын. Осы салада білікті де білімді, нарық сұранысына жауап бере алатындай құзыретті мамандар даярлаудың саны мен сапасын арттыру заманның талабы екені түсінікті. Ол үшін осы салаға бет алушы саналы, өз шешіміне нық жастардың санын арттыру қажет. Жоғарыда айтылған жоспар негізінде колледжіміздің тарапынан 2025 жылдың қаңтарынан бастап Астана қаласы білім басқармасының басшылығымен қаладағы жалпы *үш мектепте* медициналық мамандық, соның ішінде «*Емдеу ісі*», «*Мейіргер ісі*» мамандықтарын дәріптеу, кәсіби бағдарды дамыту үшін арнайы сыныптар ашылып отыр, ол сыныптарда арнайы дайындалған бағдарлама бойынша сабақтар, шебер-сыныптар жүргізіледі, оның берер нәтижесі мол болары сөзсіз, атақты қытай данышпаны Конфуции айтқандай «Маған айтып берсең-ұмытып қаламын, көрсетсең-есімде сақтаймын, өзіме жасатсаң үйренемін».

Медицина мамандығы өте жауапкершілігі мол мамандық, тәжірибе көрсеткендей, білім алушылардың арасында кездейсоқ келе салған студенттер де кездеседі, бірақ уақыт өте келе олар өздерінің адасқанын ұғынып, өзінің жүрегі не қалайтынын түсініп, мамандықтарын ауыстырып жатады, осындай адасулар студенттің қанша уақытын босқа кетіруіне, қиындықтарға алып келеді, соның алдын алудың ең тиімді жолының бірі осындай сыныптарды көптеп ашу керек деп ойлаймын. Сонымен бірге колледжде әлеуметтік желілерде мамандықтар туралы құжаттар, жоспарлар, оқиғалар күнтізбесі, брендбуктер, сондай-ақ іс-шаралар туралы ақпарат орналастыру жұмыстары жақсы қолға алынған.

ҚР оқу-ағарту вице-министрі Еділ Оспан 2025 жылы қаңтардың 9 күні Мақсат Әселге берген сұхбатында, жыл сайын техникалық және кәсіптік білім алуға ұмтылушы жастардың қатары артып келе жатқанын, отандық еңбек нарығында оған сұраныс бар екенін, биылғы оқу жылында колледждерге жаңадан 177 мың студент қабылданғанын, мемлекет тарапынан жыл сайын білім беру тапсырысының көлемі ұлғайтылып отырғанын, биылғы оқу жылында колледждерде 143 мың мемлекеттік білім беру тапсырысы орналастырылғанын, алдағы оқу жылында бұл көрсеткіш әлі де арттырылатынын, жұмысшы мамандығын алуға ниет білдіруші жастардың колледждерде қолжетімді білім алуына барлық жағдай жасалып отырғанын атап өтті. [3]

Бір сөзбен айтқанда, әрбір білім беру саласының білім беруші маманы ретінде өзгеру мен жаңаруды өзінен бастап, заманнан артта қалмай, барынша алға ұмтыла отырып, білікті, білімді, құзыретті маман даярлаудың сапасын арттыру мен ТЖКБ деген тартылымдылықты

дамытуда өз үлесін тиімді қоса білуіміз керек. Соңғы қорытынды сөзді Мемлекет басшысы К.Тоқаевтың сөздерімен аяқтағым келіп отыр, «Азаматтардың бойында жаңа әдеттер, дағдылар қалыптасып, жаңа құндылықтар орнығуда. Саяси және қоғамдық болмысымыз, менталитетіміз және мәдени кодымыз өзгере бастады...Бір сөзбен айтсақ, Әділетті Қазақстан құрылып жатыр. Мұның бәрі, ең алдымен, халықтың қалауымен жасалуда. Сондықтан біз алған бетімізден қайтпаймыз, бағытымыздан таймаймыз. Бүгін біз алға қойған жоспарымызды пысықтап, мақсаттарымызды айқындаймыз.» [1]

Қолданылған әдебиеттер:

1. "Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм". Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2024 жылғы 2 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауы.
2. «Жұмысшы мамандықтарының жылын өткізу жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 30 желтоқсандағы № 1134 қаулысы
3. «Биыл техникалық және кәсіптік білім беру жүйесіне баса назар аударылмақ» ҚР оқу-ағарту вице-министрі Еділ Оспанның 09.01.25 күнгі Мақсат Әселге берген сұхбат

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТЖКБ ТАРТЫЛЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ. КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Нурмаханова Жадра Бектуғанқызы,
өндірістік оқыту шебері М.Ықсанов атындағы
Қызылорда политехникалық колледжі

Аннотация: Бұл баяндамада "Жұмысшы мамандықтар жылы" аясында кәсіптік бағдар берудің маңыздылығы қарастырылады. Қазіргі еңбек нарығында білікті жұмысшы кадрларға сұраныстың жоғары болуы жастарды осы бағытқа ынталандыру қажеттілігін арттырады. Кәсіптік бағдар беру оқушыларға мамандық таңдауда көмектесіп, техникалық және кәсіптік білімнің беделін көтеруге ықпал етеді. Сонымен қатар, жұмыссыздық деңгейін төмендетуге және экономиканы білікті мамандармен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Жұмысты тиімді ұйымдастыру үшін мектептер, колледждер, жұмыс берушілер және Бұқаралық ақпарат құралдары тығыз ынтымақтастықта болуы қажет. Жұмысшы мамандықтар қоғамның өндірістік және қызмет көрсету салаларында маңызды рөл атқаратын мамандықтар тобы. Жұмысшы мамандықтарының негізгі ерекшелігі-практикалық дағдыларға негізделген еңбекке бағыттау болып табылады. Жұмысшы мамандарға жаңа талаптар қою, олардың үздіксіз дамуына ықпал жасайды.

Жұмысшы мамандықтар жылында кәсіптік бағдар берудің маңыздылығы

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың Жарлығымен 2025 жыл Қазақстанда "Жұмысшы мамандықтар жылы" деп жарияланды. Бұл шешім ел экономикасының негізін құрайтын жұмысшы мамандықтарының мәртебесін көтеру және техникалық-кәсіптік білімнің маңыздылығын арттыру мақсатында қабылданды. Осыған байланысты кәсіптік бағдар беру – жастарға болашақ мамандығын дұрыс таңдауға көмектесетін маңызды құралға айналады.

Жұмысшы мамандықтардың жылы-еңбектің, кәсіпқойлықтың және қоғамның дамуындағы лайықты еңбек қағидаттарының маңыздылығы ерекше атап өтетін уақыт. Білім беру қызметінің кәсіптік біліктілігін арттыру және даярлау үздіксіз үрдіс болып табылады. Мемлекеттің негізгі стратегиялық басымдықтарының бірі- бәсекеге қабілетті мамандар даярлау. Бәсекеге қабілеттілік жеке тұлғаның еңбекке қабілеттілігінен, кәсіби бейімділігінен, еліміз үшін пайдалы әрекетінің шынайы көрінісінен туындайтын маңызды мәселе.

Жұмысшы мамандықтарын дәріптейтін оқушыларға кәсіптік бағдар беруде қоғамның рухани, адамгершілік құндылықтарымен байланыста жүргізу шарт.

Оқушыларды кәсіптік бағдар беруді көптеген мәселелерді ескере отырып жан-жақты зерттеген дұрыс. Кәсіби дайындық тұрғысынан қарастырып, кәсіби бағдарын құру қажет. Кәсіби дайындық еңбек, адамгершілік, саяси-идеялық құрылымдарынан тұратын тұлғаның интеграциялық санасы. Болашақ кәсібін саналы тандауды қамтамасыз етеін, кешенді қалыптасқан тұлға сапасын айқындайтын өлшем. Кәсіби дайындық тұлғаның тек қана танымдық емес, өмірлік көзқарас тұрғысынан көрінеді.

Кәсіптік бағдар берудің негізгі маңыздылығы:

1. Еңбек нарығының сұранысына сәйкес маман даярлау

Қазіргі таңда өндіріс, құрылыс, көлік, ауыл шаруашылығы салаларында білікті жұмысшы кадрларға сұраныс жоғары. Кәсіптік бағдар беру жастарды осы қажеттіліктерге бағыттайды.

2. Жастардың болашақ мамандығын саналы түрде таңдауы

Көптеген түлектер өз болашағын қалай бағыттау керектігін білмейді. Оларға кәсіптік бағдар беру арқылы қабілетіне сай мамандық таңдауға көмектесуге болады.

3. Техникалық және кәсіптік білімнің (ТЖКБ) беделін көтеру

Жастардың арасында жұмысшы мамандықтарға деген қызығушылық төмен болуы мүмкін. Оқу орындары мен жұмыс берушілер бірлесіп, олардың маңыздылығын түсіндіруі керек.

4. Жұмыссыздықты төмендету

Дұрыс бағытталған кәсіптік бағдар жастарды сұранысқа ие мамандықтарға бағыттайды, бұл өз кезегінде жұмыссыздық деңгейін азайтады.

5. Мамандықтың маңыздылығын көрсету және мотивация беру

Қоғамда "жоғары білім алмасаң, жетістікке жетпейсің" деген түсінік бар. Алайда, кәсіби мамандықтарға сұраныс жоғары, ал жұмысшы мамандық иелері лайықты жалақы алады.

Кәсіптік бағдар беруді қалай жүргізу керек?

Мектептерде кәсіби диагностика жүргізу (оқушылардың қабілеттерін анықтау);

Кәсіптік колледждер мен ЖОО-лармен тығыз байланыс орнату (ашық есік күндері, экскурсиялар ұйымдастыру);

Жұмыс берушілермен серіктестік орнату (өндірістік тәжірибелер ұйымдастыру);

Мамандықтар жәрмеңкелері мен мотивациялық кездесулер өткізу;

Жұмысшы мамандықтардың артықшылықтарын БАҚ арқылы насихаттау.

Ұсыныстар мен көзқарас

Жұмысшы мамандықтар жылы аясында кәсіптік бағдар беруді жүйелі түрде дамыту – елдің еңбек нарығын білікті кадрлармен қамтамасыз етудің негізгі тетіктерінің бірі. Бұл бағытта келесі ұсыныстарды жүзеге асыру маңызды:

1. Мектептерде кәсіптік бағдар беру жүйесін күшейту

– Оқушыларға мамандық таңдауға көмектесу үшін арнайы тесттер, кәсіби бағыт-бағдар сабақтары және тәжірибелік тренингтер ұйымдастыру қажет.

– Мектеп бағдарламасына еңбек нарығындағы сұранысқа ие мамандықтар туралы ақпаратты енгізу керек.

2. Техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерімен байланыс орнату

– Колледждер мен кәсіптік оқу орындары ашық есік күндерін жиі өткізіп, мектеп оқушыларын өндірістік орындармен таныстыруы тиіс.

– Кәсіптік білім беру мекемелеріне бөлінетін гранттар мен жеңілдіктерді көбейту маңызды.

3. Жұмыс берушілермен серіктестікті дамыту

– Ірі кәсіпорындар мен өндіріс орындары мектептермен және колледждермен ынтымақтаса отырып, дуальды оқыту жүйесін кеңінен енгізуі керек.

– Тәжірибелік білім мен өндірістік тәжірибелерді күшейту арқылы түлектердің жұмысқа орналасуын жеңілдету қажет.

4. Жастар арасында жұмысшы мамандықтарды насихаттау

– Бұқаралық ақпарат құралдары, әлеуметтік желілер және блогерлер арқылы жұмысшы мамандықтарының маңыздылығы мен артықшылықтары туралы түсіндіру жұмыстары жүргізілуі керек.

– Белгілі бір салада жетістікке жеткен жұмысшы мамандардың жетістіктерін көрсету арқылы жастарға мотивация беру қажет.

5. Кәсіптік бағдар беруді мемлекеттік деңгейде дамыту

– Мемлекеттік органдар арнайы бағдарламалар жасап, кәсіптік бағдар беруді стратегиялық жоспарға енгізуі тиіс.

– Өндірістік аймақтарда кәсіптік оқыту орталықтарын көбейтіп, жастарға тегін білім алу мүмкіндіктерін ұсыну қажет.

Жеке көзқарас:

Кәсіптік бағдар беру – жастардың болашағына тікелей әсер ететін маңызды процесс. Қазіргі кезде көптеген түлектер мамандық таңдауда қателесіп, кейіннен өз мамандығы бойынша жұмыс істемейді немесе жұмыссыз қалады. Сондықтан мектеп қабырғасынан бастап, оларға еңбек нарығындағы сұранысты, мамандықтардың маңыздылығын және өз қабілеттеріне сәйкес жолды таңдауды үйрету қажет. Жұмысшы мамандықтары – экономиканың негізі, ал бұл салада сапалы мамандар даярлау – елдің тұрақты дамуының кепілі.

Қорытынды:

Кәсіптік бағдар беру – жұмысшы мамандықтарын дамытудың және экономиканы білікті кадрлармен қамтамасыз етудің маңызды құралы. Оны дұрыс жүргізу арқылы жастарды тұрақты жұмыспен қамтып, ел экономикасының дамуына үлес қосуға болады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Президентінің 2024 жылды "Жұмысшы мамандықтар жылы" деп жариялау туралы Жарлығы.
2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. Техникалық және кәсіптік білімді дамыту стратегиясы. – Астана, 2023.
3. Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі. Қазақстандағы еңбек нарығының трендтері. – Астана, 2023.
4. Әбдіғалиұлы Ж. Кәсіптік бағдар беру: теория және тәжірибе. – Алматы: «Мектеп» баспасы, 2022.
5. Назарбаев Н.Ә. "Қазақстан-2050" стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. – Астана, 2012.

**КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ: ЖАСТАР АРАСЫНДА ЖҰМЫСШЫ
МАМАНДЫҚТАРЫНЫҢ БЕДЕЛІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ»**

Казиева Умут Жумағалиевна,

әдіскер, қазақ тілі және әдебиеті пәнінің оқытушысы,
«Қостанай жоғары политехникалық колледжі» КМҚК,
Қостанай облысы, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

Түйін сөздер: жұмысшы мамандықтары, кәсіби бағыт-бағдар, мектеп түлектері, сұраныс, еңбек нарығы, төмен мәртебелі, қолдау көрсету.

Аннотация: Мақалада жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру және жастар арасында осы мамандықтарға қызығушылықты ынталандыру мәселелері талқыланады. Мақаланың мақсаты - жастар арасында жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру жолдарын қарастыру және осы салаға деген қызығушылықты оятуға бағытталған нақты ұсыныстар беру. Мақаланың негізгі міндеттері – жастар арасында жұмысшы

мамандықтарының беделін арттыру, қоғамдағы стереотиптерді жою және еңбек нарығының талаптарына сәйкес мамандарды даярлау. Зерттеу барысында Қостанай жоғары политехникалық колледжінің тәжірибесіне сүйеніп, кәсіби бағдар беру жұмыстарын жақсарту жолдары ұсынылған. Зерттеу нәтижесінде колледждің қолданып отырған әдістері мен мемлекет тарапынан қолдау шараларының маңыздылығы анықталып, жұмысшы мамандықтарының тартымдылығын арттыруға бағытталған нақты ұсыныстар берілген.

Жұмысшы мамандықтары қазіргі қоғамның экономикалық және әлеуметтік дамуында маңызды рөл атқарады. Әсіресе, Қазақстанның индустриялық-инновациялық дамуында жоғары білікті жұмысшылардың қажеттілігі артып келеді. Осыған байланысты, Мемлекет басшысы 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтары жылы» деп жариялады. Бұл бастама жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру мен олардың қоғамдағы рөлін нығайтуға бағытталған маңызды қадам болып табылады, себебі ел экономикасының нақты секторын модернизациялау жоғары білікті жұмыс күшінсіз, атап айтқанда, жоғары білікті жұмысшылардың еңбегінсіз мүмкін емес. Сондықтан экономиканың осы кәсіптік топ өкілдеріне деген сұранысты арттыру өте маңызды және ол негізінен жастар есебінен толықтырылуы тиіс [1]. Алайда, мектеп бітіруші түлектердің көпшілігі бұл салаға қызығушылық танытпайды. Осы мәселені шешу үшін кәсіби бағдар беру жұмыстарын күшейту және жастар арасында жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру аса өзекті болып табылады. Менің басты мақсатым - жастар арасында жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру жолдарын қарастыру және осы салаға деген қызығушылықты оятуға бағытталған нақты ұсыныстар беру.

Саналы түрде таңдалған мамандық жеке тұлғаның болашақ өміріне әсер етеді. Өз кәсібін дұрыс таңдай білген оқушы оған әр уақытта шығармашылықпен, жауапкершілікпен, қабілеті мен бейімділігі белгілі бір кәсіп саласына сай қалыптасқанда ғана сапалы маман болатыны белгілі. Сол себепті, қазіргі таңда мектеп түлектеріне кәсіби бағыт-бағдар беру, кәсіби ақыл-кеңес беру мәселесіне аса назар аударғанымыз жөн. Кәсіби бағдар беру – шешімі табылуға тиісті өте күрделі кешенді мәселе. Заман талабына сәйкес кәсіптік білім беру саласында адамның табиғи ерекшеліктеріне сәйкес көптеген мамандықтар мен кәсіптерге дайындау – кезек күттірмейтін талап. Кәсіптік бағдар беру — қоғамның қажеттілігіне қарай әрбір оқушының қабілеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, кәсіпке қызығушылығын қалыптастыру мен болашақ мамандығын саналы түрде таңдауға көмектесу мақсатында атқарылатын жұмыс. Кәсіптік бағдар беру жұмысы жас ұрпақтың саналы түрде болашақ мамандығын қателеспей таңдауға үлкен мүмкіндік жасайды. ҚР Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің мәліметтері бойынша, 2023 жылы техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерін тәмамдаған түлектердің жұмысқа орналасу көрсеткіші 80%-ды құраған. Алайда, мектеп түлектерінің тек 30%-ы ғана техникалық және кәсіптік білім беруді таңдайды [2]. Бұл көрсеткіш кәсіби бағдар беру жұмыстарын жетілдіру қажеттігін көрсетеді, себебі мектеп бітіруші түлектердің көпшілігі бірден жоғары оқу орындарына барғысы келеді, ал олардың жоғары оқу орындарына деген ұмтылысы көбінесе қоғамдағы және отбасындағы көзқарастармен байланысты. Сонымен қатар, кәсіби бағдар беру жұмыстарының әлсіздігі, ата-аналардың пікірлері мен ақпараттың жеткіліксіздігі жұмысшы мамандықтарының танымал болмауына себеп болып отырғаны бәрімізге белгілі [3].

Мектеп оқушылары, олардың ата-аналары және біздің колледжге оқуға түскен 1 курс студенттері арасында сауалнама жүргізу арқылы жұмысшы мамандықтарына деген көзқарасты зерттеуге ерекше назар аудардым. Сауалнама нәтижелері жастар арасында жұмысшы мамандықтары туралы ақпараттың жеткіліксіз екенін және олардың болашағы туралы қате түсініктердің бар екенін көрсетті. Осы деректерге сүйене отырып, жұмысшы мамандықтарын таңдамаудың келесі себептерін атап айтуға болады:

1. Әлеуметтік стереотиптер: Көптеген ата-аналар мен жастар жоғары білімді ғана табысты мансаптың кепілі деп есептейді. Жұмысшы мамандықтары төмен мәртебелі болып көрінуі мүмкін.

2. Ақпараттың жеткіліксіздігі: Жастарға техникалық мамандықтардың артықшылықтары мен мүмкіндіктері туралы ақпарат жеткілікті түрде берілмейді. Олар жұмысшы мамандықтарының да беделді және табысты бола алатынын түсінбеуі мүмкін.

3. Қоғамдық қысым: Көптеген жастар үшін жоғары білімге қол жеткізу әлеуметтік мәртебе болып табылады. Бұл жағдай жұмысшы мамандықтарына деген қызығушылықтың төмендеуіне ықпал етеді.

4. Кәсіби бағдар беру жұмыстарының әлсіздігі: Мектептерде жұмысшы мамандықтарын насихаттау тиісті деңгейде ұйымдастырылмаған.

5. Жалақы мөлшерінің төмен болуы.

Жастардың арасында жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру үшін мектеп мұғалімдері мен әкімшілігіне келесі жұмыстарды жүйелі түрде жүргізіп отыруды ұсынамын:

1. Ақпараттық насихат жұмыстарын жүргізу.

- Жұмысшы мамандықтарының артықшылықтарын көрсету: жоғары жалақы, сұранысқа ие болу, тұрақты жұмыс орны және мансаптық өсу мүмкіндіктері туралы жастарға кеңінен ақпарат беру;

- Жұмысшы мамандықтарының беделді өкілдерін насихаттау: бұл салада жетістікке жеткен тұлғаларды таныстырып, олардың жетістіктерін үлгі ету.

2. Кәсіби бағдар беру бағдарламаларын жетілдіру.

- Мектептерде кәсіби бағдар беру: оқушыларға жұмысшы мамандықтары туралы ақпарат беру үшін арнайы бағдарлама әзірлеу.

- Тәжірибелік экскурсиялар: оқушыларды өндіріс орындарына апарып, нақты жұмыс барысымен таныстыру.

3. Ата-аналармен жұмыс.

- Ата-аналарға арналған семинарлар: жұмысшы мамандықтарының артықшылықтары мен маңыздылығын түсіндіру.

- Стереотиптерді жою: ата-аналардың жоғары білімді ғана таңдау қажеттілігі туралы ойларын өзгертуге бағытталған іс-шараларды ұйымдастыру.

4. Қоғамдық сананы өзгерту.

- Жұмысшы мамандықтарының беделін көтеру: Медиа, әлеуметтік желілер және мәдени шаралар арқылы қоғамдағы теріс пікірлерді өзгерту.

- Жастар арасындағы рөлдік модельдер: Танымал тұлғалардың бұл мамандықтарды қолдайтын бастамаларына назар аударту.

Колледж оқытушылары мен әкімшілігінің жұмысшы мамандықтарының беделін арттыруда атқаратын жұмыстары келесі бағыттарда болуы тиіс:

1. Білім беру сапасын арттыру.

- Техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерін модернизациялау: заманауи жабдықтармен қамтамасыз етіп, оқу бағдарламаларын нарық талаптарына сәйкестендіру.

- Жұмыс берушілермен әріптестік орнату: студенттерге тәжірибеден өту мүмкіндіктерін ұсыну және оқу бітіргеннен кейін жұмысқа орналасуға жағдай жасау.

2. Жұмыс берушілермен ынтымақтастық.

- Серіктестік келісімдер: жергілікті кәсіпорындармен келісімшарт жасап, студенттерді тағылымдамадан өткізу және жұмысқа орналастыру мүмкіндігін қамтамасыз ету.

- Өндірістік кеңестер: компаниялар өкілдерімен бірлескен кеңестер ұйымдастырып, оқу бағдарламасын нарық талаптарына сай бейімдеу.

3. Студенттердің мотивациясын арттыру.

- Марапаттау жүйесін енгізу: үздік студенттерді шет елдерге тағылымдамадан өтуге жіберу, қол жеткізген жетістіктері үшін сыйақылар тағайындау, сертификаттар беру.

- Жұмысшы мамандықтарын насихаттайтын жылдық шаралар: «Жұмысшы мамандықтары жылы» аясында көрмелер, байқаулар, марапаттау рәсімдерін ұйымдастыру.

4. Ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізу.
 - Мамандықтарды насихаттау: ашық есік күндерін, кәсіптік бағдар беру шараларын, шеберлік сыныптарын өткізу.
 - Әлеуметтік желілер мен медиа: колледж жетістіктерін, түлектердің табыстарын және қол жеткізген жобаларын жариялау.
 - Табысты түлектердің қатысуы: жұмысшы мамандықтары бойынша жетістікке жеткен түлектермен кездесулер ұйымдастыру.
5. Ата-аналармен жұмыс.
 - Ақпараттық семинарлар: ата-аналарға жұмысшы мамандықтарының артықшылықтарын түсіндіру.
 - Жетістіктерді көрсету: колледждің оқу сапасы мен түлектердің табысты мансабын айғақтайтын нақты мысалдарды ата-аналармен бөлісу.
6. Еңбек нарығын зерттеу және бейімделу.
 - Трендтерді бақылау: жұмысшы мамандықтарына сұранысты зерттеп, жаңа салаларға бағдар беру.
 - Оқу бағдарламаларын жаңарту: нарық талаптарына сәйкес мамандықтарды ашу және оқу мазмұнын жаңарту.

Бұл қадамдар колледждің беделін көтеріп қана қоймай, жастардың жұмысшы мамандықтарын таңдауына оң ықпал етеді. Жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру мәселесінде олардың төмен жалақы алуына және әлеуметтік мәселелеріне ерекше назар аудару қажет [4]. Бұл мәселелерді шешу үшін мемлекет өз тарапынан келесі ұсыныстарға назар аударса жақсы болар еді: ең төменгі жалақыны ұлғайту; жұмысшыларға тұрғын үй, медициналық сақтандыру, оқыту бағдарламаларына жеңілдіктер беру; қауіпті немесе күрделі жағдайларда жұмыс істейтін мамандарға үстемеақы төлеу; жұмыс берушілерге білікті жұмысшыларға лайықты жалақы төлеуді міндеттейтін саясат енгізу; жалақы мөлшерін жария ету: нарықтағы орташа деңгейден төмен жалақы төленетін ұйымдарды бақылау және тиісті шаралар қабылдау; жоғары сапалы жұмыс орындарын құруға бағытталған кәсіпорындарға қаржылай қолдау көрсету; мемлекет тарапынан әлеуметтік маңызды кәсіпорындарға қолдау көрсету; мамандарды құрметтеу мәдениетін қалыптастыру: жұмысшы мамандықтарының қоғамдағы беделін арттыру үшін олардың еңбегін кеңінен танымал ету.

Облыс төңірегінде кәсіптік білім беретін бірнеше оқу орындары бар, соның бірі - білім нарығында 50 жылдан астам сапалы білім мен саналы тәрбие беріп келе жатқан біздің Қостанай жоғары политехникалық колледжі. Колледжде «Жұмысшы мамандықтар» жылына арналған іс-шаралар жоспары бекітілді. Жоспарға сәйкес колледжегі кәсіптік бағдар беру жұмысын жандандыру үшін ағымдағы оқу жылында мектеп оқушыларына кәсіптік бағдар беруге бағытталған бірқатар іс-шаралар өткізу қарастырылып, жүзеге асырылуда. Колледж өңірдегі жұмысшы мамандықтарына деген қызығушылықты арттыру үшін бірқатар бастамаларды қолға алуда [5]. Атап айтқанда:

1. Кәсіптік бағдар беру жұмысын дамыту бағыты бойынша келесі іс-шаралар ұйымдастырылады: облыс мектептері мен колледждері үшін киберспорт бойынша турнир, Қостанай облысының мектеп оқушыларына арналған колледж мамандықтары бойынша «Ашық есік» күнін өткізу шеңберінде шеберлік сыныптар өткізу; Қостанай облысының оқушыларына арналған колледж мамандықтары бойынша мектеп директорларына, кәсіптік бағдар берушілерге, директорлардың оқу-тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасарларына арналған «Жұмысшы мамандықтарын дәріптеу» облыстық білім беру форумын өткізу; «IT Skills» Ақпараттық технологиялар фестивалі, «One School One Skill (бір мектеп - бір дағды)» жобасын іске асыру аясында «Дебет пен кредит, достар» іскерлік ойыны, «Шеберлер асханасы: кондитер және наубайшы мамандығының негіздері».

Жоспарланған іс-шаралар мектеп түлектерінің колледж мамандықтарына деген қызығушылығын арттырып, жұмысшы мамандықтарына деген көзқарастарын өзгертуге ықпал ететіні сөзсіз.

2. Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және ТЖКББ жүйесінің тартымдылығын арттыру бойынша: «Нан пісіру, макарон және кондитерлік өндірісі» мамандығы бойынша халықаралық салалық аккредиттеуден өту, колледж для облыс педагогтері үшін «Педагогтерге арналған нейрожелілер: жаңа мүмкіндіктерге жол!» шеберлік сыныптар топтамасы, «Электрмен қамтамасыз ету (салалар бойынша) мамандығы бойынша жұмысшы біліктілігін беру үшін лицензияға қосымша алу, «Ақпараттық кәсіпсіздік жүйелері» мамандығына лицензия алу, колледждің материалдық-техникалық базасын нығайту, металдарды термиялық өңдеудің оқу-өндірістік шеберханасын іске қосу, "Кәсіп - мұраға" еңбек әулеттерінің өкілдерімен кездесулер ұйымдастыру.

Бұл іс-шаралар техникалық және кәсіптік білім беру (ТЖКББ) жүйесінің сапасын арттыруға және оның тартымдылығын көтеруге елеулі септігін тигізіп, мамандықтың сапасын халықаралық деңгейде мойындауға ықпал етіп, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін арттырады және нарық сұранысына сай жаңа мамандықтар бойынша білім беруді қамтамасыз етеді.

3. Жұмыс берушілердің жұмысшы кадрларды даярлауға және қолдауға қатысуын кеңейту бойынша келесі іс-шаралар жоспарланған: облыс кәсіпорындарының қатысуымен «Бос орындар жәрмеңкесі», Серіктес кәсіпорындар базасында шеберлік сыныптары мен практикалық сабақтар өткізу, колледждің әлеуметтік серіктестерінің қатысуымен жұмысшы кәсіптері туралы ақпараттық материалдар (буклеттер, бейнероликтер) шығару.

Жоспарланған іс-шараларды жүзеге асыру барысында студенттер мен оқушылар нақты кәсіптер туралы мол ақпарат алады, әлеуметтік серіктестік нығаяды және кәсіпорындар білім беру процесіне белсенді түрде қатысады, жұмыс берушілер мен болашақ мамандар арасында тікелей байланыс қалыптасады, заманауи өндірістік технологияларды меңгеруге мүмкіндік береді.

4. Жұмысшы кәсіптерінің имиджін ілгерілету үшін: колледж блогерлері мен мобилографтары арасында "Еңбек адамының" үздік бейнесі конкурсын өткізу, халықаралық студенттік ғылыми-практикалық конференция, «WorldSkills» жұмысшы кәсіптерінің өңірлік чемпионатын ұйымдастыру, колледж базасындағы қолданыстағы құзыреттер бойынша WorldSkills алаңдарын дамыту, жаңа құзыреттер алаңдарын ашу және сарапшы (бас сарапшы, компатриоттар) санын арттыру, арнайы пәндер оқытушылары үшін «Есеп және аудит» мамандығы бойынша республикалық олимпиада өткізу, «Оқу процесінің цифрлық трансформациясы: оқытудың жаңа көкжиектері» ІТ-көшбасшыларының республикалық форумы, «KazRobotics 2025» робототехника чемпионаты, машина жасаудағы өнеркәсіптік технологиялар мен инновациялар бойынша І республикалық кейс чемпионат өткізу, студенттер арасында "Мамандығы бойынша үздік" байқауы.

Жұмысшы кәсіптерінің имиджін ілгерілетуге бағытталған іс-шаралар қоғамда жұмысшы мамандықтарының беделін арттыруға және жастардың осы салаларға қызығушылығын оятуға зор ықпал етеді. Атап айтқанда, жұмысшы мамандықтары туралы шығармашылық көзқараспен қарауға жол ашады, жастардың еңбек адамдарына деген құрметін арттырады, әлеуметтік желілерде мамандықтардың танымалдылығын жоғарылатады, жастардың кәсіби деңгейін халықаралық стандарттарға жақындатады, жұмыс берушілер мен студенттер арасында тәжірибе алмасуды күшейтеді.

5. Студенттердің әлеуметтік белсенділігін арттыру өңірлік мұражайларда «Ер дәулеті еңбек», «Еңбекпен ел көгерген» тақырыптық экскурсиялар мен көрмелер ұйымдастыру жоспарланып отыр.

Бұл іс-шаралар студенттердің тек әлеуметтік белсенділігін арттырып қана қоймай, оларды еңбекке құрметпен қарауға, кәсіби бағдарлануға және ұлттық мәдени мұраны бағалауға тәрбиелейді. Сонымен қатар, олардың дүниетанымын кеңейтіп, шығармашылық және азаматтық қасиеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

Жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру – ел экономикасының тұрақты дамуы мен бәсекеге қабілеттілігінің кепілі. Жастар арасында бұл мамандықтарға деген көзқарасты өзгерту үшін кәсіби бағдар беру жүйесін жетілдіру, қоғамдық стереотиптерді жою және жұмысшы мамандықтарын насихаттауды күшейту қажет. Қостанай жоғары политехникалық колледжінің тәжірибесі – өңірдегі техникалық және кәсіби білім берудің тиімді үлгісі болып табылады. Жоспарланған іс шаралар колледж мамандықтарын танымал етіп, түлектерге кәсіби бағдар беру жұмысын дұрыс ұйымдастыруға үлкен септігін тигізеді. Сонымен қатар, еңбек нарығының талаптарына сай білікті мамандарды даярлау үшін колледждің әлеуметтік серіктестерімен ынтымақтастық нығайтып, жұмысшы кәсіптерінің беделі артады.

Болашақта жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру мақсатында үкіметтік және жергілікті деңгейде қолдау шараларын күшейтіп, техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерінің материалдық-техникалық базасын нығайту, жалақы деңгейін көтеру, сонымен қатар, жастарға заманауи, бәсекеге қабілетті білім беру жүйесін ұсыну басты назарда болуы керек. Жастардың өз болашағын жұмысшы мамандықтарымен байланыстыруы – еліміздің тұрақты дамуының маңызды кепілі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2025 жылды "Жұмысшы мамандықтары жылы" деп жариялауы туралы Жарлығы.
2. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің 2023 жылғы есебі.
3. Нұрғалиева С.Ж. "Кәсіптік бағдар беру жүйесінің заманауи тәсілдері" // Педагогика және білім беру журналы. 2022.
4. "Жұмысшы мамандықтарының еңбек нарығындағы маңызы" – "Егемен Қазақстан" газеті, 2023 ж.
5. Қостанай жоғары политехникалық колледжінің ресми сайты: <https://kpvk.edu.kz/ru/>

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТЖКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Бахытбай Камшат Бахытбайқызы,
арнаулы пән оқытушысы,

"М.Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі" КМҚК
Қызылорда облысы, Қызылорда қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Президентіміздің 2025 жыл «Жұмысшы мамандықтар жылы деп жариялау туралы» жарлығына сәйкес атқарылатын шаралардың басым бөлімдеріне тоқталып, оның тиімді және кәсіптік білім беру саласына қосатын үлесі мен жұмысшы мамандықтар оқытуда тигізетін оң тұстарын көрсету. Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесіне бизнес-құрылымдар мен инвесторларды тарту - өз кезегінде дуальды оқыту жүйесін дамытуға және кәсіпорындардың тапсырысы негізінде экономика үшін қажетті мамандарды мақсатты даярлауды қамтамасыз етуге, колледждердің материалды-техникалық базасын нығайтуға мүмкіндіктерді тиімді пайдалану мақсаты мен міндеттерін құрайды. Білім беру мазмұнын жаңарту, техникалық және кәсіптік білімнің имиджін арттыру, мемлекет пен бизнестің ынтымақтастығы, қаржыландыру және қолдау, халықаралық тәжірибе алмасу жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру, техникалық және кәсіптік білім берудің тартымдылығын арттыруға ықпал ететін шаралар болып табылады.

Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына арнаған жолдауында келесі 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтары жылы» деп жариялады. «Осы уақыт ішінде техникалық және кәсіби білім беру жүйесін реформалау қажет. Әрі біз жұмысшы мамандықтарын дәріптеу

арқылы қоғамда еңбекқор және нағыз маман болу идеясын насихаттаймыз», - деді президент.

Жаһандану мен индустрияландыру жағдайында кадр даярлауды жақсарту мемлекет саясатындағы өзекті міндеттердің бірі. Дамыған елдерде өндіріс үшін кадрлардың негізгі провайдері – техникалық және кәсіптік білім беру (ТЖКБ) жүйесі.

Соңғы жылдары кәсіптік техникалық білім беру жүйесін дамытуда бірқатар прогрессивті қадамдар жасалды. Жылда техникалық және кәсіптік білім беру (ТЖКБ) жүйесіне инновациялар мен реформалар енгізіліп жатыр. Колледждерге академиялық дербестік берілді. Енді колледждер жұмыс берушілермен бірлесіп оқу мерзімдері мен білім беру бағдарламаларының мазмұнын дербес айқындайды.

«Жас маман» жобасы аясында колледждерді заманауи инфрақұрылыммен жарақтандыру жүргізілді. Жобаны іске асыру барысында ТЖКБ ұйымы стратегиялық даму жоспарларын жаңарта отырып, заманауи оқу жабдықтарымен жарақтандырылды, оларға жаңа білім беру бағдарламалары енгізілді, жұмыс оқу жоспарлары әзірленді, педагогтар мен басшылар біліктілікті арттыру курстарынан өтті. «Жас маман» жобасы аясында заманауи жабдықтар алған колледждер де өздерінің шағын кәсіпорындарының өз өнімдерін шығаратынын және сататынын, сондай-ақ WorldSkills қозғалысы шеңберінде конкурсқа қатысушылар мен кандидаттарды жарыстар мен чемпионаттарға дайындау үшін пайдаланылатын жаңа жабдықтармен жабдықталған құзыреттілік орталықтарын құруға мүмкіндік берді. Еңбек нарығының талаптарына сәйкес келетін білікті мамандарды даярлауды жүргізетін, сұранысқа ие мамандықтар мен біліктіліктер бойынша құзыреттілік орталықтарының желісі құрылды.

Білім беру менеджментін жетілдіру және педагогтердің құзыреттілік деңгейін арттыру бойынша шаралар қабылданды. Педагогтердің жалақысын екі есеге арттыру, педагогтер мен басшыларға қосымша ақы төлеу сияқты педагогтерді материалдық ынталандырумен қатар, колледж педагогтерінің аттестациясын өзгерту бойынша үлкен жұмыс атқарылды. Педагогтердің сапалық құрамы артты. Колледж педагогтарының тәжірибеге бағытталған курстарға көшуін ескере отырып, олардың біліктілігін арттыру жүйесі қайта қаралды, олар қазір теорияның 60%-ын және өндірістегі практиканың 40%-ын көздейді. Колледж педагогтары біліктілікті арттыру курстарынан өтті.

Жастарды тегін ТЖКБ-мен қамту кеңейтілді. Жалпы, «Тегін кәсіптік білім беру» және «Жас маман» жобаларын іске асыру техникалық және кәсіптік білім беру жүйесіне үлкен қолдау көрсетті. Осылайша өткен жылдың техникалық және кәсіптік білім беру (ТЖКБ) жүйесінде атқарылған айтарлықтай нәтижелі жұмыстары атқарылды.

Енді, 2025 жыл еліміздің тарихында техникалық және кәсіби білім беру жүйесінің жаңа даму кезеңін айқындайтын маңызды оқиғаларға толы болмақ. Мемлекет басшысының тапсырмасымен жаңа кәсіби бағдар беру тұжырымдамасын іске асыру, техникалық және кәсіптік білім беруді трансформациялау, жұмыс берушілердің кадрларды даярлау мен қолдауға қатысуын кеңейту, жұмысшы мамандықтарының тартымдылығын арттыру, өндірістегі жұмысшылардың құқықтарын қорғау механизмдерін жетілдіру бойынша 7 бағыттан тұратын іс-шаралар жоспары бекітілгені мәлім.

Үкімет басшысы экономиканың орнықты өсуі мен жаңа өндірістерді ашу кезінде елімізде білікті жұмысшылардың жетіспейтінін атап өтті. Білікті кадрлар даярлау – мемлекеттік саясаттың маңызды басымдығы болып қала бермек. Сондықтан еңбек нарығының, бизнестің және білім алушы жастардың мүдделері мен қажеттіліктерін ескеретін жүйелі шаралар кешенін әзірлеу керек.

Негізгі міндет – техникалық және кәсіптік білім беруді реформалау бойынша кешенді жоспар әзірлеу. Тиісті тапсырма мүдделі мемлекеттік органдармен, әкімдіктермен, «Атамекен» палатасымен бірлесе орындау үшін Оқу-ағарту министрлігіне берілді. Құжат колледждерді техникалық жағынан қамтамасыз ету, оқытушылар құрамы мен оқу бағдарламаларына қойылатын талаптар, колледждердің жұмыс сапасын бағалау және оларды қаржыландыру бағытында нақты шараларды қамтуы тиіс.

ҚР Үкіметі «Жұмысшы мамандықтарының жылын ұйымдастыру жөніндегі республикалық жоспарын» әзірлесе, Оқу-ағарту министрлігі кәсіптік-техникалық білім беруді трансформациялаудың 2025-2027 жылдарға арналған Жол картасын бекітті. Іс-шаралар жоспарында өңірлік ерекшеліктерді ескере отырып, «Жаңа мамандықтар атласын» әзірлеу, кәсіптік бағдар беру тұжырымдамасын жүзеге асыру, техникалық және кәсіптік білім беруді трансформациялау, кәсіби білікті кадрлар даярлау, сапалы жұмыс орындарын құру, жұмысшы кадрлардың құқықтарын қорғау және мәртебесін көтеру қамтылған. Осы мақсатта кәсіпорындармен бірлесіп мектептерде 1000 бейіндік сынып ашылатындығын жоспарда.

Оқу-ағарту министрі Ғани Бейсембаевтың айтуынша, «Кәсіптік бағдар берудің реформасы оқушыларға еңбек нарығындағы жаңа талаптар туралы білуге, экономиканың нақты секторларындағы мансап перспективаларын бағалауға және мамандықтарды дұрыс таңдауға мүмкіндік береді. Бұл үшін мектептердегі кәсіби бағдарлау қызметі күшейтіледі, осы арқылы оқушылар толығымен кәсіби диагностикамен қамтылады. Жоғары сынып оқушыларын практикалық дағдыларға және колледждер базасында алғашқы жұмыс кәсібіне оқыту тәжірибесі енгізіледі».

Министрліктің мәліметіне зер салсақ, елімізде кәсіптік-техникалық білім беру жүйесінде 772 колледж жұмыс істейді, онда жарты миллионнан астам студент оқиды. 2024 жылдың қорытындысы бойынша техникалық және кәсіптік білім берудегі мемлекеттік тапсырыс көлемі 143 мың орынға ұлғайса, студенттердің стипендиясы екі есеге өскен.

Мемлекет колледждерді қаржыландырудың жаңа нормативін қабылдады. Осыған орай 2025 жылғы 1 қыркүйектен бастап техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдары үшін жан басына шаққандағы қаржыландыру көлемі екі есеге ұлғайды.

Бәсекеге қабілетті мамандар даярлау, білім ұйымдарын заманауи материалдық-техникалық құралдармен жабдықтау және педагогтердің біліктілігін арттыруға басымдық беріледі. Сонымен қатар, дуальды оқыту жүйесін дамыту және кәсіпорындардың мақсатты тапсырысы негізінде мамандар даярлау үшін бизнес-құрылымдар мен инвесторларды белсенді түрде тарту жоспарлануда. Тағы бір тың бастама, шетелдік колледждермен тәжірибе алмасып, педагогтердің кәсіби құзыреттілігін арттыруға, сондай-ақ студенттердің академиялық ұтқырлық шеңберінде өз білімдерін жетілдіруіне мүмкіндік жасалады делінген.

Қазіргі таңда өзім қызмет жасап жатқан Мұстахым Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі де жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және техникалық және кәсіптік білім берудің тартымдылығын арттыру елдің экономикасын дамыту үшін айтарлықтай жұмыс жасап жатыр. Жаңа жүйе колледждің бренд-имиджі туралы, колледждің бәсекеге қабілеттілігін арттыру және әлеуетті талапкерлер, яғни біздің тұтынушылар үшін оның тартымдылығын арттыра түсетінін атап айтуға болады. Егер колледж білім алушылардың, ата-аналардың, әлеуметтік серіктестердің сеніміне ие болса, онда талапкер сол оқуға түсіп, білім алу үшін міндетті түрде сол колледжді таңдайды.

Ал ТЖКБ жүйесінде жан басына шаққандағы нормативтік қаржыландыру жүйесі бірнеше жылдан бері тәжірибеден өтуде. Бұл колледждің жалпы контингентін ескеріп, бір студентке арналған қаржыландыру сомасы анықталады. Яғни, колледжді таңдаған кез келген талапкер өзімен бірге колледжге қаржыландыру әкеледі, осылайша колледжде жалпы даму үшін көбірек мүмкіндіктер пайда болады.

Жұмысшы мамандықтарының қоғамдағы рөлі төмен болып келгені рас. Алайда, жыл сайын техникалық және кәсіптік білім алуға ұмтылушы жастардың қатары артып келе жатқанын да атап өткен жөн. Себебі, отандық еңбек нарығында оған сұраныс бар және жұмысшы мамандығын алуға ниет білдіруші жастардың колледждерде қолжетімді білім алуына барлық жағдай жасалып отыр десекте болады. Алдағы уақытта да бәсекеге қабілетті мамандар даярлауды онан әрі ұлғайту үшін «Жұмысшы мамандықтар» жылына жасалатын барлық мүмкіндіктер мен шараларды дер кезінде жүйелі орындау қажет.

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және техникалық және кәсіптік білім берудің тартымдылығын арттыру елдің экономикасын дамыту үшін маңызды факторлардың бірі болып табылады. Бұл бағытта келесі шараларды жүзеге асыруға болады:

1. Білім беру мазмұнын жаңарту.

- **Еңбек нарығына бейімделу:** Оқу бағдарламаларын қазіргі заманғы еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес әзірлеу. Жаңа технологияларды, цифрлық дағдыларды және өндірістік процестерді оқу процесіне енгізу. Білім беру бағдарламаларын бір мамандыққа жүйелі бір бағытта жасау.

- **Дуальды оқыту жүйесін кеңейту:** Теория мен практиканы ұштастыратын дуальды оқыту жүйесін барлық аймақтарда дамытуды жалғастыру. Оқу орындары мен кәсіпорындар арасындағы серіктестікті нығайту, студенттердің нақты өндіріс орындарында тәжірибе жинақтауына жағдай жасау – тиімді шешімдердің бірі.

2. Оқу орындарын материалдық-техникалық жабдықтау

- **Заманауи жабдықтарды енгізу:** Техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерін қазіргі заманғы өндірістік құрал-жабдықтармен қамтамасыз етуді кеңейту. Жаңа заманауи технологияларды пайдалану арқылы білім беру сапасын арттыру қажет. Құрылғылар мен жабдықтарды жаңарту, IT шешімдерді енгізу, қашықтан оқыту құралдарын қолдану білім алушылардың біліктілігін арттыруға мүмкіндік береді.

- **Цифрландыру:** Оқу үрдісінде заманауи IT-технологияларды қолдануды арттыру.

3. Оқытушылар құрамын даярлау

- **Біліктілікті арттыру:** Оқытушылардың кәсіби біліктілігін жүйелі түрде арттыру үшін курстар мен тағылымдамаларды жаңа форматта ұйымдастыру.

- **Өндірістік тәжірибе:** Оқытушылардың нақты өндірістік ортада тәжірибе жинақтауын қамтамасыз ету.

4. Техникалық және кәсіптік білімнің имиджін арттыру

- **Ақпараттық кампаниялар:** Кәсіптік білім берудің артықшылықтары туралы кеңінен насихаттау жұмыстарын жүргізу.

- **Табысты түлектердің үлгісі:** Жоғары жетістіктерге жеткен жұмысшы мамандық иелерін қоғамға таныту арқылы жастарды ынталандыру. Техникалық және кәсіптік білім алған жастардың мансаптық өсуіне жағдай жасау қажет. Олар үшін жоғары білім алу мүмкіндіктерін жеңілдету, үздіксіз білім беру жүйесін дамыту жұмыстары маңызды.

5. Мемлекет пен бизнестің ынтымақтастығы

- **Серіктестік орнату:** Кәсіпорындармен ынтымақтастықта кадрларды даярлау және түлектерді жұмысқа орналастыру жүйесін құру.

- **Жеке секторды тарту:** Жеке бизнестің техникалық және кәсіптік білім беру саласына инвестиция салуын ынталандыру.

6. Қаржыландыру және қолдау

- **Мемлекеттік гранттар:** Жұмысшы мамандықтары бойынша гранттар санын көбейту.

- **Материалдық және әлеуметтік қолдау:** Кәсіптік-техникалық мамандықтарда оқитын студенттерге қаржылық қолдау көрсету.

Студенттерге шәкіртақы көлемін ұлғайту, жатақханалармен қамтамасыз ету, оқу аяқталғаннан кейін жұмысқа орналасуға кепілдік беру жүйесін енгізу – ТЖКБ тартымдылығын арттырудың маңызды тетіктері.

7. Халықаралық тәжірибе алмасу

- **Шетелдік тәжірибені енгізу:** Алдыңғы қатарлы мемлекеттердің техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін зерттеп, бейімдеу.

- **Серіктес оқу орындары:** Шетелдік оқу орындарымен әріптестік байланыстар орнату арқылы тәжірибе алмасу.

8. ТЖКБ туралы дұрыс түсінік қалыптастыру

- Қоғамда техникалық және кәсіптік білім берудің маңыздылығын насихаттау жұмыстарын күшейту қажет. Бұл бағытта ақпараттық компаниялар, ашық есік күндері және кәсіби бағдарлау шараларын ұйымдастыру тиімділігі басым.

Мектеп бітірушілер мен олардың ата-аналары жиі бетпе-бет кездесіп, бас қатыратын өзекті мәселенің бірі – болашақ мамандықтарын таңдау. Өкінішке орай, кәсіби бағдар беруде жүйеліліктің болмауының салдарынан біз әлі күнге дейін еңбек нарығының сұранысын зерделеу, мамандарды оның талабына сай даярлау ісінде ақсап келеміз. Осы мәселелерді ескере отырып, бүгінде жастарға мектеп қабырғасынан бастап кәсіптік бағдар беру қолға алынуда. Яғни мектепте жоғары сынып оқушыларына еңбек нарығының заманауи талаптары, сұраныстары, перспективалары туралы ақпарат бере отырып, олардың болашақ мамандықтарын дұрыс таңдауы үшін кәсіпорындардың, колледждердің, университеттердің қатысуымен бейіндік сыныптар ашылып, кәсіби бағдарлау қызметі күшейеді деген жоспар бар.

Сондай-ақ қаржыландыру көздерін әртараптандыру, оның ішінде колледждерге мемлекеттік білім беру тапсырысынан бөлек, жұмыс берушілер тарапынан кадрлар даярлауға мақсатты тапсырыстар орналастыру, өз тауарын шығару, қызмет көрсету есебінен табыс табу мүмкіндігін беру қарастырылуда. Бұл колледждердің материалдық-техникалық базасын жақсартуға, бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етеді.

Осыған орай «Жұмысшы мамандықтар жылында» 15 мемлекеттік колледж ірі жұмыс беруші кәсіпорындар мен мекемелерге шефтік қамқорлыққа беріліп, келісім-шарт негізінде жұмыс жасайды. Осы орайда М.Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі базасында студенттер үшін «Бизнес-стартап» жобасы жүзеге асырылады.

Айта кетейік, жастарға кәсіби бағдар беру бағытындағы жұмыстарды облыстық білім басқармасы, жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар, кәсіпкерлік және өнеркәсіп басқармалары, кәсіпкерлер палатасы бірлесе отырып атқарды.

Сонымен қатар – оқыту сапасын арттыру. Кәсіби машығы мен күзиреттілігін көтеруге арналған педагогикалық кадрлардың сапасын арттыру бойынша жұмыс жүргізілуде. Бұл ТЖКБ жүйесіндегі жаңа формациядағы педагогтардың санын арттыруға септігін тигізеді. Яғни оқыту бағдарламасы құрылымына күзиреттілік көзқарас пен мазмұнының модульдік құрылысы, сапаны бағалаудың критериялық жүйесі, оқытуда қазақстандық және шетелдік озық тәжірибенің ұштастырылуы, интерактивті, практикалық бағдарланған сипаттың және курстық оқытудан кейін де кеңес беру жұмыстарының әрі қарай жалғасуы кіреді. Мәселен, Цифрлық технологиялар мен инновациялық құралдарды білім беру жүйесіне енгізу – қазіргі заман талабы. Олар оқу процесін тиімді, ыңғайлы және қолжетімді етіп қана қоймай, білім сапасын жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік береді. Бұл үрдіс оқыту әдістері мен құралдарын тереңінен және студенттердің білім алуға деген құштарлығы мен қызығушылығын арттырады. Оған дәлел өзім сабақ беріп жүрген мамандық студенттері арасындағы жоғары ынтыны атап айта аламын. Төменде өз тәжірибемде қолданып жүрген басым бағыттарды ұсынамын:

1. Цифрлық технологияларды қолдану бағыттары

- **Онлайн-платформалар мен қашықтықтан оқыту:** Zoom, Google Classroom, Microsoft Teams сияқты құралдар арқылы оқу процесін ұйымдастыру.

- **Виртуалды және толықтырылған шынайылық (VR/AR):** Зертханалық жұмыстар мен тәжірибелерді визуализациялау үшін VR/AR технологияларын пайдалану.

- **Электрондық оқулықтар мен цифрлық кітапханалар:** Оқу материалдарына кез келген уақытта және кез келген жерде қолжетімділікті қамтамасыз ету.

- **Оқытуды жекелендіру:** Жасанды интеллект пен машиналық оқыту арқылы әр студенттің қажеттіліктеріне бейімделген оқу жоспарларын құру.

2. Инновациялық құралдардың артықшылықтары

- **Тиімділік:** Сабақтың құрылымын оңтайландыру, студенттің қызығушылығын арттыру.
- **Дербестендіру:** Әр оқушының білім деңгейі мен қарқынына сәйкес оқыту.
- **Қолжетімділік:** Географиялық қашықтықты жеңу, ауылдық жерлерде білім беру сапасын арттыру.
- **Уақытты үнемдеу:** Мұғалімдер мен студенттер үшін уақытты тиімді ұйымдастыру.

3. Қиындықтар мен шешу жолдары

- **Инфрақұрылымның жеткіліксіздігі:** Ауылдық аймақтарда интернет пен техникалық құралдардың болмауы. Шешім: мемлекет тарапынан инфрақұрылымды дамытуға инвестиция салу.
- **Мұғалімдердің даярлығы:** Цифрлық технологияларды қолдануға қажетті дағдылардың жетіспеуі. Шешім: біліктілікті арттыру курстарын ұйымдастыру.
- **Студенттердің қызығушылығының төмендігі:** Интерактивті әдістерді енгізу арқылы қызығушылықты арттыру.

4. Болашағы

Цифрлық технологиялар мен инновациялар білім беру жүйесінде үздіксіз даму мен жетілдіруді қажет етеді. Олар болашақта жасанды интеллект негізінде толық автоматтандырылған оқыту жүйелерін, виртуалды сыныптарды және жаппай онлайн курстарды кеңінен пайдалануға мүмкіндік береді. Колледждің оң имиджін қалыптастырады.

Қорыта келгенде, жоғарыдағы шаралар жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіруге, техникалық және кәсіптік білімнің тартымдылығын арттыруға және жалпы еңбек нарығында жоғары сапалы мамандардың көбеюіне ықпал етеді.

Қасым-Жомарт Тоқаевтың айтуынша, жұмыстың жаманы жоқ, кез келген еңбек – қадірлі. Ең бастысы, әркім жауапкершілікті терең сезініп, өз міндетін сапалы атқаруға тиіс. Сонда ғана еліміз дамудың сара жолына түседі.

Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін жаңғырту – елдің тұрақты дамуының негізгі факторы. Бұл бағытта мемлекет, бизнес және қоғам бірлесе жұмыс істеуі қажет. Біз заманауи талаптарға сай келетін, кәсіби дағдыларға ие, болашағы зор кадрларды дайындауға ұмтылуымыз керек.

Осындай жүйелі қадамдар арқылы ТЖКБ тартымдылығы артып, ел экономикасына қажетті жұмысшы кадрлардың сапасы жақсарады деп сенемін.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Жұмысшы мамандықтары жылы» атты. Қазақстан халқына жолдауы – Астана, 02 қыркүйек 2024 ж. ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы– Астана, 01 қыркүйек 2021 ж.
2. Бабанский Ю. К., Поташник М. М. Педагогикалық процесті оптималдандыру /сұрақтар мен жауаптар/. – Алматы: Мектеп, 1984.
3. Әбдіғалиев Қ. Осы заманғы педагогикалық технологиялар. –//Қазақстан мектебі, 2001, №2.
4. Бұзаубақова К.Ж. Жаңа педагогикалық технология. 2003.
5. Раджерс Э. Инновация туралы түсінік. – //Қазақстан мектебі, №4, 2011.«Әлеуметтік әріптестік жағдайында техникалық және кәсіптік білім беру», Білім беру мекемесі басшыларының анықтамалығы №2 (26) 2013ж;
6. Блинов В. И., Есенина Е. Ю., Сергеев И. С. Педагогика 2.0. Организация учебной деятельности студентов: учебное пособие для среднего профессионального образования/В.И.Блинов, Е.Ю. Есенина, И.С.Сергеев. – Москва:Издательство Юрайт, 2023. –222с.–(Профессиональное образование).

7. Константинова Д.С., Кудасева М.М. Цифровые компетенции как основа трансформации профессионального образования // Экономика труда. – 2020. – Том 7. – № 11.

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ - ҚОҒАМ ТАЛАБЫ

Бақбергенова Қарлығаш Ажибековна

жоғары санатты арнай пән оқытушысы

Астана қаласы әкімдігінің «Техникалық колледжі» ШЖҚ МКК.

Астана қ. Қазақстан Республикасы

Аннотация (12 p.t.) Повышение статуса профессии рабочего - многогранный процесс, который осуществляется путем повышения достоинства работника в обществе, повышения его профессиональной квалификации, всесторонней оценки мироощущения работника. Для решения этой проблемы необходимо совершенствовать систему профессионального образования, повышать квалификацию, улучшать условия труда, повышать заработную плату и социальные гарантии, обновлять профессии работников, широко пропагандировать их значение, оказывать поддержку на уровне государства, общественности, и местном уровнях, а также систематически проводить комплексные мероприятия. Работающие специалисты – это граждане, получившие профессиональное образование, обладающие глубокими знаниями и навыками по своей профессии. Например, никто не может стать сварщиком или токарем без специального образования и образования. Профессиональную адаптацию следует начинать еще в школе.

Түйін: Жұмысшы мамандығы, кәсіби білім, еңбек ақы, мамандық мәртебесі.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «Жұмысшы мамандықтарының жылын жариялау туралы» Жарлыққа қол қойды. Бұл туралы Президент «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» атты Жолдауында: «Біз жұмысшы мамандықтарын дәріптеу арқылы қоғамда еңбекқор және нағыз маман болу идеясын насихаттаймыз. Бұл «Адал азамат – Адал еңбек – Адал табыс» қағидатына толық сай келеді. Қоғамда еңбекқорлық, кәсібилік сияқты қасиеттер өте жоғары бағалануға тиіс. Өз кәсібін жетік меңгерген мамандар ұлт сапасын арттырады. Жұмыстың жаманы жоқ, кез келген еңбек – қадірлі. Ең бастысы, әркім жауапкершілікті терең сезініп, өз міндетін сапалы атқаруға тиіс. Сонда ғана еліміз дамудың сара жолына түседі», деп атап көрсетті [1].

Жұмысшы мамандығының мәртебесін көтеру – қоғамда еңбек адамының қадірін арттыру, оның кәсіби біліктілігін шыңдау, жұмысшы қарым-қабілетін жан-жақты бағалау арқылы жүзеге асатын сан салалы үдеріс. Бұл міндетті шешу үшін кәсіби білім беру жүйесін жетілдіру, біліктілікті арттыру, еңбек жағдайларын жақсарту, еңбекақы мен әлеуметтік кепілдіктерді көбейту, жұмысшы мамандықтарын жаңарту, мән-маңызын кеңінен насихаттау, мемлекеттік, қоғамдық, жергілікті деңгейде қолдау көрсету сонымен қатар кешенді іс-шараларды жүйелі жүргізу қажет.

Жұмысшы мамандар деп кәсіби білім алған, өз мамандығын терең меңгеріп, дағдыланған азаматтарды айтамыз. Айталық, арнайы оқып, білім алмайынша кез келген адам дәнекерлеуші немесе токарь секілді мамандық иесі бола алмайды. Демек кәсіби білім алу арқылы белгілі бір мамандықты шебер игерген адамды жұмысшы мамандық иесі дейміз. Еңбек адамына аула сыпырушы, еден жуушы, көпшілік тамақтанатын асханадан мейманханаға дейінгі қоғамдық орындарды тазалаушы жандар да жатады. Дегенмен олардың бет-беделін әсте түсіруге болмайды. Өйткені қоғамға жайлы орта орнатып отырған осындай қарапайым, қатардағы еңбек азаматтары [3].

Бүгінде жұмысшы мамандықтарына оқытуда кейбір салада мамандардың аздығы қатты байқалады. Меніңше, қай бағытта ақсап тұрмыз, қандай мамандық иелеріне сұраныс көп, олар неге қат дегенді тереңдей талдап, соған баса мән берген дұрыс. Биыл осы мәселенің түйіні оңынан шешіледі деп сенемін. Жалпы, Президент атап өткендей, кәсіптік-техникалық білім беру жүйесіне ауқымды реформалар жасау керек. Жасалатын реформалар

аталған проблемаларды шеше алатын болу керек. Себебі жөнді-жөнсіз реформа жасаймыз деп барымыздан айырылып қалғандаймыз. Бұрынырақта салада жолға қойылған бірізді жүйе бар еді. Академиялық дербестік береміз дедік, өзге де өзгерістердің нәтижесінде бүгінде әр колледж оқыту бағдарламасын өздері жасайды. Мұның тиімділігі де бар шығар, бірақ орталықтан қадағалау, басқару тетігі іске қосылғаны да дұрыс.

Оқыту үдерісінде материалдық-техникалық базаны жаңартып, жаңғырту да маңызды. Оқыту шеберін колледжге қызметке шақыру оңай шаруа емес. Себебі, мардымсыз еңбекақыға жұмыс істегеннен гөрі жеке цех ашып, кәсібін дөңгелетіп, орасан пайда табуды жөн көрген. Материалдық-техникалық базаны нығайтып, күшейтудің маңыздылығы осында. Өйткені кәсіптік-техникалық білім алған жұмысшы мамандар оқумен қатар өндірістік тәжірибеден өтіп шыңдалады, кәсіби біліктілігін арттырады. Колледжді тәмамдағанда дайын мамандық иесі атанады. Жұмысшы мамандарды даярлау ісінде жатақхананың жетімсіздігі де күрмеулі мәселе. Заманауи үлгіде жабдықталған, бүгінгінің студенттеріне қажеттінің барлығы бар жатақхананың жетіспеушілігі де көп нәрсеге қолбайлау екені шындық.

Колледжде білім алуға ұмтылған бала қандай мамандықты таңдайтынын отбасынан айқындап, біліп келуі керек. Жапония сынды дамыған елдерде баланы балабақшадан еңбекке баулиды [2].

Колледжде оқытудағы басты кілтипан – студенттердің білім алуға аса құлықсыздығы, ол аз болғандай, оқуын бітірген түлектердің көпшілігі жұмысшы мамандығы бойынша жұмысқа барғысы келмейді. Дәнекерлеуші, ағаш шебері, сылақшы, қалаушы сынды мамандықты игергісі келетін жастардың қатары аз. Астана қаласында мұнаралы крандарға машинист тапшы. Осы мамандық бойынша оқуға ынталы студенттер сирек.

Кезінде ірі өндіріс орындарындағы білікті мамандар кәсіптік-техникалық білім беретін оқу орындарына арнайы іссапарға жіберіліп, тәжірибесімен бөлісіп, дәріс оқитын. Өндірістік оқыту сабақтарын өткізіп, жас мамандарды тәрбиелеу ісіне үлесін қосатын. Осы үрдіс қазір үзіліп қалды. Тағы бір назар аударарлық мәселе кәсіптік-техникалық білім беретін колледждердің оқытушы кадрлары жасамыз тартып, қартайып барады. Ай сайынғы еңбекақысы мардымсыз болғандықтан, жас оқытушылар колледжде жұмыс істеуге ықыласты емес.

Жасыратыны жоқ, мектепте оқу үлгерімі төмен, тәртібі қиын балаларды колледжге түсуіне үгіттейді. Осы қате түсінікті жою керек. Кәсіптік-техникалық білім беретін оқу орнына жұмысшы мамандықтарға бейімі бар, қызығушылығы жоғары, келешекте білікті маман атанатын талапты жастарды тарту керек. Қай сала бойынша қандай мамандық иелері керек деген сауалға жауап тауып, сұранысқа сай мамандық иелерін оқытуға басымдық берген ләзім. Әлеуметтік желінің алаңын насихат құралына дұрыс айналдыра білсек, жұмысшы мамандық иелерінің мәртебесін арттыруға зор серпін береді.

Қазір жастардың еңбекке деген көзқарасы өзгерді. Бірінші кезекте жұмысшылар жақсы еңбек жағдайында жұмыс істеуі керек. Жалақысы, құрал-жабдықтармен қамтылуы, қауіпсіздігі, денсаулық жағдайы бақылауда болуы тиіс. Заман оңалып келеді дейміз. Сол тұрғыда күйіп тұрған мәселені ашып айтудан именбеу керек, сонда ғана жұмысшы мәртебесі артады, түзелеміз, жаңарамыз, дамимыз.

Кәсіби бейімдеудің мектепте жолға қойған жөн. Өйткені бала мектепте оқып жүргеннен-ақ келешекте қандай маман иесі болатынын бағамдап, шешім қабылдауы қажет. Жұмысшы мамандығы иелерінің, еңбек адамдарының мәртебесін өсіру ісінде идеологиялық тетік іске қосылуға тиіс. Қоғам болып осы мамандық иелерін дәріптеу үрдісі белең алуы керек.

Использованная литература:

1. Президент жолдауы 2024ж 02.09.
2. «Болашақ үшін оқыту». ХХІ ғасырдың ақпараттық және білім технологияларына кіріспе: Оқу құралы. – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті», 2010.

ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫНЫҢ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ ЖӘНЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ

Асан Назерке Тимурқызы,

педагогика ғылымдарының магистрі, колледж оқытушысы,
«И.Әбдікәрімов атындағы Қызылорда аграрлық техникалық жоғары колледжі»
Қызылорда облысы, Қызылорда қ., Қазақстан Республикасы

Аннотация. Бұл баяндамада жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және техникалық және кәсіптік білім берудің тартымдылығын арттыру мәселелері қарастырылады. Мақсаты — білім беру жүйесін еңбек нарығының талаптарына сәйкестендіру. Міндеттері: оқу бағдарламаларын жаңарту, дуальды білім беру моделін енгізу, мұғалімдер біліктілігін арттыру және жастардың кәсіптік білімге қызығушылығын көтеру. Зерттеу нәтижелері бойынша, тиімді білім беру жүйесін құру үшін кәсіпорындармен серіктестік орнату, оқыту сапасын арттыру және ақпараттық науқандар өткізу маңызды екені анықталды. Қорытындысында, бұл шаралар ТжКБ жүйесін жетілдіріп, оның тартымдылығын арттыруға мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда еңбек нарығында білікті жұмысшы кадрларға сұраныс артып келеді. Экономика салаларының дамуы, жаңа технологиялар мен өндіріс әдістерінің енгізілуі жұмысшы кадрларды даярлау жүйесіне жаңа талаптар қойып отыр. Сондықтан да 2025 жыл Қазақстанда Жұмысшы мамандар жылы деп жарияланды. Бұл бастама елдегі жұмысшы кадрларын даярлау мен техникалық және кәсіптік білім беруді дамытуға ерекше көңіл бөлуді көздейді. Мемлекет бұл шараны еңбек нарығындағы сұранысты қанағаттандыру, жұмысшы мамандықтарының мәртебесін арттыру, сондай-ақ өндірістік сектор мен экономика салаларындағы білікті мамандарды даярлау үшін қолға алуда.

Жұмысшы мамандар жылының мақсаты:

- Жұмысшы мамандықтарына деген қызығушылықты арттыру. Жастар арасында жұмысшы мамандықтарына сұранысты жоғары көтеру мақсатында ақпараттық кампаниялар мен мотивациялық іс-шаралар ұйымдастырылуда.

- Техникалық және кәсіптік білім беруді дамыту. Жоғары сапалы білім беру жүйесін қалыптастыру, оқу орындарының материалдық базасын жақсарту, жаңа білім беру бағдарламаларын енгізу.

- Дуальды білім беру жүйесін енгізу. Бұл жүйе бойынша студенттер теория мен практикада жұмыс істей отырып, жұмысшы мамандықтарын меңгереді.

- Жастарды еңбек нарығына даярлау. Жастарды жұмысшы мамандықтарына тарту және олардың кәсіби дамуына ықпал ету мақсатында түрлі шаралар мен гранттар ұйымдастырылады.[1]

1. Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінің жағдайы

Техникалық және кәсіптік білім беру (ТжКБ) жүйесі еліміздің экономикасының маңызды бөлігі болып табылады. Бұл сала жұмысшы кадрлармен қамтамасыз етуде маңызды рөл атқаратындықтан, оның сапасы мен тиімділігі экономика үшін шешуші факторға айналады. Дегенмен, бүгінгі таңда ТжКБ жүйесі бірқатар қиындықтармен кездесуде:

- Білім беру бағдарламаларының еңбек нарығының нақты талаптарына сәйкес келмеуі;

- Жаңа технологиялар мен инновацияларға деген бейімделудің баяулығы;

- Кәсіптік білім беру мекемелерінің материалдық-техникалық базасының әлсіздігі;

- Жастардың жұмысшы мамандықтарына деген қызығушылығының төмендігі. [2]

2. Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру жолдары

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру үшін төмендегі шаралар ұсынылады:

2.1. Оқу бағдарламаларын жаңарту

Техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерінің оқу бағдарламалары еңбек нарығының сұраныстарына сәйкес жаңартылуы қажет. Жаңа технологиялар мен индустриалдық трендтерді ескере отырып, білім беру мазмұнын өзгерту маңызды. Мысалы, цифрлық технологияларды, робототехниканы, жасанды интеллектіні және басқа да заманауи салаларды енгізу қажет.

2.2. Практикалық тәжірибе мен дуальды білім беру моделін енгізу

Дуальды білім беру — білім мен тәжірибені біріктіретін модель болып табылады. Бұл модельде студенттер теориялық білімді оқу орындарында алып, практикасын кәсіпорындарда өтеді. Бұл тәсіл студенттерді жұмысқа дайындауда тиімді болып табылады және олардың еңбек нарығында бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

2.3. Мұғалімдер мен оқытушылардың кәсіби біліктілігін арттыру

Техникалық және кәсіптік білім беру саласында сапалы білім беру үшін педагогтардың біліктілігін үнемі арттырып отыру қажет. Бұл оларға жаңа әдістемелер мен технологияларды меңгеруге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, оқытушылардың өндірістегі тәжірибесі мен кәсіби дағдыларын жетілдіру керек. [3]

2.4. Материалдық-техникалық базаны жақсарту

Техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерінің материалдық-техникалық базасын жаңарту және жаңғырту қажет. Заманауи құрал-жабдықтар, оқу зертханалары, компьютерлер және техникалық құралдар студенттердің кәсіби дағдыларын дамыту үшін маңызды. Сонымен қатар, кәсіпорындармен серіктестік орнатып, оқу орындарының зертханаларын жаңартуға болады.

2.5. Жастардың кәсіптік білімге қызығушылығын арттыру

Жастардың жұмысшы мамандықтарына деген қызығушылығын арттыру үшін әлеуметтік маркетинг және ақпараттық науқандар жүргізу маңызды. Сонымен қатар, мектептерде кәсіби бағдар беру жұмыстары күшейтіліп, жұмысшы мамандықтарының маңыздылығы мен мүмкіндіктері туралы жастарға түсіндіру жұмыстарын жүргізу қажет. Кәсіптік білім алудың артықшылықтары мен перспективаларын жастарға көрсету үшін түрлі іс-шаралар ұйымдастыру қажет. [4]

3. Техникалық және кәсіптік білім берудің тартымдылығын арттыру

Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінің тартымдылығын арттыру үшін қоғамның кәсіптік білімге деген көзқарасын өзгерту қажет. Мектеп түлектері арасында кәсіптік білім алу маңызды әрі табысты жол ретінде танылуы тиіс. Бұл бағытта төмендегі шараларды қарастыруға болады:

- Мемлекеттік деңгейде техникалық және кәсіптік білім беруге арналған гранттар мен субсидиялар енгізу;

- Оқу орындары мен кәсіпорындар арасындағы тығыз байланыс орнату;

- Кәсіптік білім алған түлектерге жұмысқа орналастыру мәселелерінде жеңілдіктер жасау;

- Жастардың арасында кәсіптік білім алу туралы ақпараттық науқандар ұйымдастыру. [5]

Қазіргі таңда Қазақстанда дуальды білім беру жүйесін енгізу процесі жүріп жатыр. Бұл жүйе студенттердің жұмысқа орналаса алуына көмектесіп, білім сапасын арттырады.

Дуальды білім беру — білім мен тәжірибені біріктіретін тәсіл болып табылады. Бұл модельде студенттер теориялық білімді оқу орындарында алып, практикасын кәсіпорындарда өтеді. Дуальды білім беру жүйесінің артықшылықтары:

- Студенттер өз мамандығы бойынша нақты тәжірибе жинақтайды.

- Кәсіпорындар тәжірибелі мамандарды оқыту арқылы өз жұмысшыларын дайындауға қатысады.
- Оқу мен практиканың үйлесімділігі жұмыс нарығына жоғары білікті мамандарды шығарады.

Жастарды кәсіптік білімге тарту стратегиялары

Жастардың кәсіптік білімге деген қызығушылығын арттыру үшін бірқатар шараларды іске асыру қажет:

- Кәсіптік білім беру саласындағы имиджді арттыру: Жастарды кәсіби мамандықтарға қызықтыру үшін түрлі ақпараттық науқандар мен жарнамалық кампаниялар жүргізу керек.

- Мұғалімдер мен оқытушылардың рөлі: Жастарға кәсіптік білімнің маңызды екенін түсіндіруде мұғалімдердің рөлі үлкен. Олар студенттердің бойында кәсіби құндылықтарды қалыптастырады.

- Мамандардың еңбек нарығында сұранысқа ие болуы: Егер оқу орындары еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып мамандар даярласа, жастар осы мамандықтарды таңдауға ынталанады. [6]

Қазақстандағы техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінің ерекшеліктері

Қазақстанның техникалық және кәсіптік білім беру жүйесі соңғы жылдары жаңа реформаларға ұшырады. Жаңа стандарттар мен талаптар енгізілгеннен кейін көптеген білім беру мекемелері өз бағдарламаларын қайта қарап, жаңарту жұмыстарын жүргізді. Атап айтқанда, мемлекеттік гранттар мен субсидиялар арқылы білім алушыларға қолдау көрсетіліп, кәсіптік білім алу мүмкіндіктері кеңейді. [7]

Материалдық және техникалық база

Қазіргі таңда техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерінің материалдық-техникалық базасын жаңарту өте маңызды. Студенттер жаңа технологиялар мен құрал-жабдықтарды пайдалана отырып, өндірістік тәжірибе алу керек. Бұл үшін оқу орындары мен кәсіпорындар арасында тығыз қарым-қатынас орнату қажет.

Халықаралық тәжірибе

Дамыған елдердің тәжірибесі көрсетіп отырғандай, кәсіптік білім беру жүйесінің сапасын арттыру үшін бірнеше маңызды шаралар жүзеге асырылған. Мысалы, Германия мен Швейцарияда дуальды білім беру жүйесі өте жақсы дамыған және оны елімізде тиімді түрде қолдануға болады. Бұл жүйеде білім беру мекемелері мен жұмыс берушілер бірлесіп жұмыс істейді, сол арқылы білім алу мен еңбек нарығының арасында үздіксіз байланыс орнайды. [8]

Қорытынды

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және техникалық және кәсіптік білім беру тартымдылығын арттыру мәселелері экономиканың дамуына елеулі әсер етеді. Бұл салада тиімділікке қол жеткізу үшін жүйелі және кешенді шаралар қабылдау қажет. Оқу бағдарламаларын жаңарту, дуальды білім беру моделін енгізу, оқытушылардың біліктілігін арттыру, материалдық базаны жақсарту және жастарды кәсіптік білімге тарту — осылардың барлығы техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін жетілдіруге және оның тартымдылығын арттыруға ықпал етеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Алматы: Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі, 2015.
2. Қожахметова, М. Т. Техникалық және кәсіптік білім берудің мәселелері мен дамуы. – Алматы: Қазақ университеті, 2019.
3. Байменова, Р. Ж. Қазақстандағы техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінің даму тенденциялары. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2021.
4. Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы «Ұлттық біліктілік жүйесін жетілдіру» туралы Жарлығы. – Қазақстан Республикасының Президенті, 2020.

5. Смағұлова, А. К. Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесінің тиімділігін арттыру жолдары. – Шымкент: ОҚМУ, 2018.
6. Ұлыбаев, С. Қ. Жаңа технологиялар және кәсіптік білім беру. – Астана: «Ғылым» баспасы, 2020.
7. Демиров, Т. Н. Техникалық және кәсіптік білім беру: теория мен практика. – Алматы: Дәуір, 2017.
8. Үмбетқұлова, Б. А. Техникалық білім берудегі инновациялық тәсілдер. – Алматы: Қазақ университеті, 2019.

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДЫҢ ТИІМДІ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ДУАЛДЫ ОҚЫТУДЫ ЕНГІЗУ

Амирхамзина Бакыт Касенғалиевна

Арнайы пәндер оқытушысы, Экономика ғылымдарының магистрі
ҚМҚК «Қостанай жоғары политехникалық колледжі»
Қостанай облысы, Қостанай қаласы, Қазақстан Республикасы

Түйін: Бұл блицдоклад жұмысшы кадрларды даярлаудың тиімді құралы ретінде дуалды оқытуды зерттеуге арналған. Зерттеудің мақсаты - дуалды жүйенің артықшылықтары мен кемшіліктерін талдау, оны табысты енгізуге ықпал ететін факторларды анықтау және оны оңтайландыру жөнінде ұсынымдар әзірлеу. Міндеттер дуалды оқытудың теориялық негіздерін зерделеуді, оны әртүрлі елдер мен өңірлерде қолданудың практикалық тәжірибесін талдауды, сондай-ақ оның мамандар даярлау сапасына және оларды жұмысқа орналастыруға әсерін бағалауды қамтиды. Зерттеу нәтижелері кәсіпорындарды білікті кадрлармен қамтамасыз етуде дуалды жүйенің жоғары тиімділігін көрсетеді. Қысқаша тұжырымдар білім беру мекемелері мен кәсіпорындардың белсенді өзара іс-қимылының, сондай-ақ дуалды оқытуды табысты енгізу және дамыту үшін мемлекеттік қолдаудың қажеттілігін атап көрсетеді.

Дуалды оқыту: мәні, артықшылықтары және әлемдік тәжірибе

Дуалды оқытудың мәні: Білім беру мекемесінде теориялық оқытуды жұмыс орнында практикалық оқытумен үйлестіретін кадрларды даярлау нысаны ретінде дуалды оқытуды айқындау. Білім беру мекемесі мен кәсіпорынның оқу процесіне тең құқылы қатысуы атап өтіледі.

Дуалды оқытудың артықшылықтары:

Студенттер үшін: Практикалық дағдылар мен жұмыс тәжірибесін алу, еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілікті арттыру, өндіріс жағдайларына ерте бейімделу, оқу аяқталғаннан кейін кәсіпорында жұмысқа орналасу мүмкіндігі.

Кәсіпорындар үшін: өндіріс талаптарына сәйкес келетін білікті кадрларды даярлау, жаңа қызметкерлерді қайта даярлау және бейімдеу шығындарын азайту, одан әрі жұмысқа орналастыру үшін үздік студенттерді іріктеу мүмкіндігі.

Білім беру жүйесі үшін: Кәсіптік білім беру сапасын арттыру, білім беру бағдарламаларының еңбек нарығының талаптарына сәйкестігі, кәсіпорындармен байланысты нығайту.

Әлемдік тәжірибе: Германия, Швейцария, Австрия және басқа елдердегі дуалды оқытудың табысты модельдеріне қысқаша шолу. Білім беру мекемесі мен кәсіпорын арасында жауапкершілікті нақты бөлу, кәсіптік даярлық стандарттарының болуы, жұмыс берушілердің оқу бағдарламаларын әзірлеуге белсенді қатысуы сияқты осы үлгілердің негізгі элементтерін бөлу.

Дуалды оқытуды енгізу: сын-қатерлер мен мүмкіндіктер

Енгізу проблемалары:

Дуалды оқытуға қатысуға кәсіпорындардың жеткіліксіз дайындығы: Уәждеменің болмауы, ресурстардың жеткіліксіздігі, өндірісте оқу орындарын ұйымдастыруға дайын еместігі.

Білім беру бағдарламалары мен жұмыс берушілердің талаптары арасындағы келіспеушілік: Қазіргі заманғы технологиялар мен еңбек нарығының талаптарын ескере отырып, білім беру бағдарламаларын өзектендіру қажеттілігі.

Нақты нормативтік-құқықтық базаның болмауы: Дуалды оқыту шеңберінде білім беру мекемелері, кәсіпорындар мен студенттер арасындағы қатынастарды реттейтін нормативтік актілерді әзірлеу және қабылдау қажеттілігі.

Кәсіпорындарда білікті шебер-тәлімгерлердің жетіспеушілігі: Өз білімі мен тәжірибесін студенттерге беруге қабілетті тәлімгерлерді даярлау және олардың біліктілігін арттыру қажеттілігі.

Шешу жолдары:

Кәсіпорындар үшін ынталандыру жасау: Дуалды оқытуға қатысатын кәсіпорындарға салықтық жеңілдіктер, субсидиялар және мемлекеттік қолдаудың басқа да нысандарын беру.

Кәсіптік стандарттарды әзірлеу және өзектендіру: Білім беру бағдарламаларының еңбек нарығының талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету.

Нормативтік-құқықтық базаны әзірлеу: Дуалды оқытуды реттейтін нақты ережелер мен рәсімдерді жасау.

Шебер-тәлімгерлерді даярлау және біліктілігін арттыру: Тәлімгерлер үшін арнайы курстар мен тренингтер ұйымдастыру.

Дуалды оқытуды танымал ету жөніндегі ақпараттық кампания: Дуалды оқытудың артықшылықтары туралы кәсіпорындардың, студенттер мен жұртшылықтың хабардар болуын арттыру.

Дуалды оқыту: болашаққа инвестициялар

Күтілетін нәтижелер:

Жұмысшы кадрларды кәсіби даярлау сапасын арттыру.

Түлектердің өндіріске бейімделу мерзімдерін қысқарту.

Жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейін төмендету.

Кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттілігін арттыру.

Білім беру мекемелері мен кәсіпорындар арасындағы әлеуметтік әріптестікті дамыту.

Қорытынды:

Дуалды оқыту қазіргі заманғы экономика талаптарына жауап беретін білікті жұмысшы кадрларды даярлаудың тиімді тетігі болып табылады.

Дуалды оқытуды табысты енгізу білім беру мекемелері мен кәсіпорындардың белсенді өзара іс-қимылын, сондай-ақ мақсатты мемлекеттік қолдауды талап етеді.

Өңірлік еңбек нарығының ерекшелігін ескеріп, дуалды оқыту үлгілерін жергілікті жағдайларға бейімдеу қажет.

Дуалды оқытуды одан әрі жетілдіру үшін оның тиімділігіне тұрақты мониторинг және бағалау жүргізу маңызды.

Бұл блицдоклад жұмысшы кадрларды даярлаудың тиімді құралы ретінде дуалды оқыту туралы кешенді түсінік береді. Ол [сіздің еліңізде/өңіріңізде] осы жүйені одан әрі зерделеу және енгізу үшін негіз бола алады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Мемлекеттік басқару теориясы {Мәтін}: оқу құралы/ Л.Н.Бурлаков, М.Қ.Жамкеева, М.Ж.Нуркенова {ж.т.б.}-Алматы: Эверо, 2020 жыл
2. Теория государственного управления {Текст}: учебное пособие/ Р.А. Муратова - Алматы: 2018 жыл
3. Қазақстан Республикасының мемлекеті мен құқығының негіздері: 1-кітап: лоқулық\құраст.Е.Баянов. 3-баслым., өзгерт.,толықт. -Алматы Эверо,, 2015 жыл

ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫН НАСИХАТТАУ ЖӘНЕ ТЖКБ-НЫҢ БЕДЕЛІН КӨТЕРУ ЖОЛДАРЫ

Аблизова Дилнарым Пархатжановна,
директордың оқу ісі жөніндегі орынбасары,
«Шонжы политехникалық колледжі» МКҚК
Алматы облысы, Ұйғыр ауданы, Шонжы ауылы, Қазақстан Республикасы

Мақсаты: Жұмысшы мамандықтарының қоғамдағы маңыздылығын көрсету, техникалық және кәсіптік білім беру (ТЖКБ) жүйесінің беделін арттыру жолдарын анықтау және жастар арасында жұмысшы кәсіптерін таңдауға ынталандыру.

Міндеттері:

1. Жұмысшы мамандықтарын насихаттаудың маңыздылығын түсіндіру.
2. ТЖКБ жүйесін дамытуға бағытталған тиімді әдіс-тәсілдерді талдау.
3. Жастардың кәсіби бағдарын қалыптастыру үшін ақпараттық және практикалық шараларды ұсыну.
4. Әлемдік тәжірибені зерттеп, оны Қазақстан жағдайында қолданудың мүмкіндіктерін қарастыру.

Зерттеу нәтижелері:

- Жұмысшы мамандықтарына деген сұраныстың жоғары екені және олардың экономиканың тұрақты дамуына әсері анықталды.
- ТЖКБ беделін көтеру үшін заманауи технологияларды енгізу, дуалды оқыту жүйесін дамыту, жұмыс берушілермен серіктестікті күшейту қажеттігі дәлелденді.
- Ақпараттық-түсіндіру жұмыстарының тиімділігі артатыны, соның ішінде әлеуметтік желілер мен бұқаралық ақпарат құралдары арқылы мамандықтарды насихаттаудың өзектілігі айқындалды.
- Германия мен Финляндияның ТЖКБ жүйесін дамытудағы тәжірибелері талданып, Қазақстанда қолдануға лайықты ұсыныстар жасалды.

Жұмысшы мамандықтарын насихаттау және ТЖКБ беделін көтеру арқылы жастарды кәсіби бағытта дамытуға, жұмыссыздықты төмендетуге және ел экономикасының бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етуге болады. Бұл мақсатқа жету үшін мемлекет, бизнес және қоғам арасындағы ынтымақтастықты күшейту және жүйелі ақпараттық науқандар жүргізу қажет.

Жұмысшы мамандықтарын насихаттау және техникалық және кәсіптік білімнің (ТЖКБ) беделін көтеру дегеніміз – қоғамда жұмысшы мамандықтарының маңыздылығы туралы оң көзқарас қалыптастырып, жастарды осы салаға қызықтыру мақсатында жүргізілетін жүйелі жұмыстар мен іс-шаралар. Жұмысшы мамандықтарын насихаттау: Қоғамдық санада оң көзқарас қалыптастыру.

Жұмысшы мамандықтарының маңыздылығы мен беделін түсіндіру, бұл мамандықтар елдің экономикасы мен әлеуметтік дамуының негізі екенін көрсету. Жастарға кәсіби бағдар беру. Жұмысшы мамандықтарының артықшылықтарын мектеп оқушыларына, ата-аналарға және педагогтарға жеткізу. Көпшілікке арналған іс-шаралар:

Көрмелер, шеберлік сабақтары, кәсіби байқаулар (мысалы, *WorldSkills*) өткізу арқылы жастарды қызықтыру.

ТЖКБ беделін көтеру жолдары:

- Білім беру сапасын арттыру;
- Заманауи технологиялар мен жабдықтарды қолдану;
- Дуалды оқыту жүйесін дамыту (өндірістік тәжірибені біліммен ұштастыру).
- Демонстрациялық емтихандарды ұйымдастыру

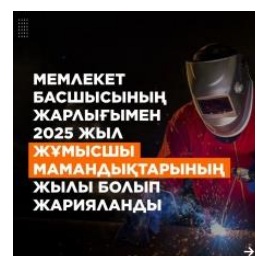
Мемлекеттік қолдау: Стипендиялар, гранттар, жұмысқа орналастыру бағдарламаларын ұсыну. ТЖКБ түлектерінің экономикалық және әлеуметтік жағдайын жақсарту. Бұқаралық ақпарат құралдары мен әлеуметтік желілер арқылы жұмысшы мамандықтарды дәріптей отырып, жастар арасында жұмысшы мамандықтарының

тартымдылығын арттыру. Қазақстанның индустриялық дамуына қажетті білікті мамандарды даярлау. Қоғамдағы "жұмысшы" деген ұғымды беделді және маңызды кәсіби сала ретінде көрсету.

Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы мен өндірістік секторын нығайтуда жұмысшы мамандықтары ерекше орын алады. Заманауи талаптарға сай, техникалық және кәсіптік білім беру (ТЖКБ) жүйесін дамыту – елдің тұрақты болашағын қамтамасыз етудің маңызды қадамы. Осыған орай, жұмысшы мамандықтарын насихаттау және ТЖКБ-ның беделін көтеру бағытында келесі ұсыныстарды атап өтуге болады:

1. Ақпараттық насихат жұмысын ұйымдастыру

• **БАҚ пен әлеуметтік желілердің рөлі:** Жұмысшы мамандықтарының артықшылықтары туралы бейнероликтер мен мақалалар жариялау, табысты жұмысшылардың жетістіктерін көрсету.

• **Кәсіптік бағдар беру:** Мектептерде оқушыларға ТЖКБ мүмкіндіктерін түсіндіретін семинарлар, кездесулер мен ашық есік күндерін өткізу.

2. Материалдық-техникалық базаны жақсарту

• **Заманауи жабдықтар:** ТЖКБ мекемелерін инновациялық технологиялармен жабдықтап, студенттерге практикалық дағдыларды үйретуге жағдай жасау.

• **Білім беру мазмұнын жаңарту:** Білім беру бағдарламаларын еңбек нарығының қажеттіліктеріне бейімдеу.

3. Жұмыс берушілермен серіктестік орнату

• **Дуальды оқыту жүйесі:** Оқу мен тәжірибені ұштастырып, студенттерді нақты өндірістік ортаға дайындау.

• **Стипендиялар мен гранттар:** Ірі компаниялардың қолдауымен студенттерді ынталандыру.

4. Қоғамдық беделді арттыру

• **Кәсіби шеберлік байқаулары:** «WorldSkills» және басқа да халықаралық деңгейдегі байқауларға қатысу арқылы жұмысшы мамандықтарын танымал ету.

• **Үлгі көрсету:** Жұмысшы мамандықтарының ел экономикасына қосқан үлесі туралы нақты деректермен насихаттау.

5. Халықаралық тәжірибе:

• Германия, Финляндия, Оңтүстік Корея сияқты елдердің ТжКБ саласындағы жетістіктері. Германия, Финляндия және Оңтүстік Корея елдерінің техникалық және кәсіптік білім беру (ТжКБ) жүйесіндегі жетістіктері бүкіл әлемге үлгі. Әр елдің өзіне тән тәсілдері мен тәжірибелері бар:

Германия

• **Дуальды білім беру жүйесі:** Теория мен практиканы біріктіру арқылы оқушылар кәсіпорындарда жұмыс істей отырып, кәсіби білім алады. Бұл модель жұмысқа орналасу деңгейін арттырады.

• **Кәсіпорындармен серіктестік:** Жеке сектор ТжКБ-ға белсенді қатысып, оқытудың мазмұны мен стандарттарын қалыптастыруға көмектеседі.

• **Біліктілік стандарттары:** Оқу бағдарламалары нақты еңбек нарығының талаптарына сәйкес әзірленеді.

Финляндия

• **Икемді оқу бағдарламалары:** Студенттер жеке оқу жолдарын таңдап, өз қажеттіліктеріне сай білім ала алады.

• **Технологияны қолдану:** Заманауи құралдар мен цифрлық платформалар оқу процесіне кеңінен енгізілген.

• **Тегін білім беру:** ТжКБ бағдарламалары тегін және әлеуметтік қолдаулармен қамтамасыз етіледі.

• **Педагогикалық шеберлік:** Мұғалімдер жоғары кәсіби дайындықтан өтеді және оларға үлкен сенім артылған.

Оңтүстік Корея

• **Үкіметтік қолдау:** ТжКБ жүйесін дамытуға үлкен қаражат бөлініп, арнайы мемлекеттік бағдарламалар іске асырылуда.

• **Инновациялық оқыту:** Техникалық білім беру жаңа технологиялар мен өндірістік үрдістерді қамтиды.

• **Жұмысқа орналастыру кепілдігі:** Оқуды аяқтаған студенттердің көпшілігі бірден жұмыс табады, себебі оқу бағдарламалары нарық сұранысына сай бейімделген.

• **Кәсіптік беделді арттыру:** Жұмысшы мамандықтарына қоғамда жоғары құрмет қалыптасқан.

Бұл елдердің тәжірибесі ТжКБ-ны дамытуда тиімді стратегиялар мен бағдарламаларды жүзеге асырудың маңыздылығын көрсетеді. Қазақстан осы үлгілерді

зерттеп, бейімдеп, еңбек нарығының сұранысына сәйкес ұлттық ТжКБ жүйесін жаңғырта алады.

• Қазақстанда қолдануға болатын идеялар мен әдістер.

Германия, Финляндия және Оңтүстік Кореяның тәжірибесін ескере отырып, Қазақстанда техникалық және кәсіптік білім беру (ТжКБ) жүйесін дамыту үшін төмендегі идеялар мен әдістерді қолдануға болады:

1. Дуальды білім беру жүйесін нығайту (Германия тәжірибесі)

• **Өндіріс және білім беру мекемелерінің серіктестігі:** Кәсіпорындармен бірлесіп, оқыту бағдарламаларын жасау және студенттерді тәжірибелік жұмысқа тарту.

• **Дуальды оқытудың ауқымын кеңейту:** Жұмыс орнындағы тәжірибені теориямен үйлестіретін оқу моделін барлық колледждерге енгізу.

• **Біліктілік стандарттарын әзірлеу:** Нарықтың қажеттіліктеріне сай жаңа кәсіби стандарттар қалыптастыру.

2. Оқушылардың икемді оқу жолдарын қамтамасыз ету (Финляндия тәжірибесі)

• **Жеке оқу траекториясы:** Студенттерге қызығушылықтары мен қабілеттеріне сәйкес курстар мен модульдерді таңдау мүмкіндігін беру.

• **ТжКБ мекемелерінде цифрлық технологияларды дамыту:** Заманауи IT құралдарын, платформалар мен симуляторларды оқу процесіне енгізу.

• **Көпбейінді білім беру орталықтары:** Бір мекемеде бірнеше бағытты оқыту, білім беру мен кәсіби дайындықты біріктіру.

3. Үкіметтік қолдауды арттыру және қаржыландыруды ұлғайту (Оңтүстік Корея тәжірибесі)

• **ТжКБ жүйесіне инвестициялар:** Жаңа оқу орындарын салу, заманауи зертханалар мен жабдықтарды сатып алу.

• **Стипендиялар мен гранттар:** Техникалық мамандықтарды таңдайтын студенттер үшін қосымша қаржылай қолдау көрсету.

• **ТжКБ тартымдылығын арттыруға арналған компаниялар:** Жұмысшы мамандықтарының беделін көтеру үшін медиа және қоғамда насихаттау жұмыстарын жүргізу.

4. Инновациялық оқыту әдістерін енгізу (барлық елдердің тәжірибесі)

• **STEM білім беру элементтері:** Жаратылыстану ғылымдарын, технологияларды, инженерияны және математиканы оқытуға баса назар аудару.

• **Жобалық оқыту:** Оқушыларға нақты өндірістік жобалармен жұмыс істеуге мүмкіндік беру.

• **Онлайн және қашықтан оқыту:** Аймақтық колледждер үшін қолжетімді онлайн оқыту платформаларын дамыту.

5. Еңбек нарығына бағдарлану

• **Жұмысқа орналастыру орталықтары:** Колледждер жанынан жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін кеңейтетін арнайы орталықтар құру.

• **Кәсіби бағдарлау:** Мектептерде кәсіби бағыт беру жұмыстарын күшейту.

• **Мамандар сұранысын болжау жүйесі:** Еңбек нарығының трендтерін зерттеу арқылы қажетті мамандықтарды анықтау.

6. Педагогикалық кадрларды дайындау

• **Оқытушылардың біліктілігін арттыру:** Шетелдік тәжірибені зерттеу үшін мұғалімдерді алмасу бағдарламаларына қатыстыру.

• **Жалақыны көтеру және мәртебені арттыру:** Оқытушылардың еңбекақысын көбейту және олардың беделін көтеру.

• **Жаңа педагогикалық технологиялар:** Оқытушыларға заманауи әдістер мен технологияларды үйрету.

7. Қоғамдық қолдауды қалыптастыру

• **Қоғаммен байланыс орнату:** Жұмысшы мамандықтарының артықшылықтарын насихаттайтын жобалар ұйымдастыру.

• **Жұмыс берушілерді ынталандыру:** Дуальды оқытуға қатысатын кәсіпорындарға салықтық жеңілдіктер беру.

Бұл идеялар Қазақстанның ТЖКБ жүйесін әлемдік тәжірибеге бейімдеп, бәсекеге қабілетті кадрларды даярлау деңгейін арттыруға көмектеседі.

Қорытынды

Жұмысшы мамандықтары – экономиканың негізі. Оларды насихаттау және ТЖКБ-ның беделін көтеру арқылы елдегі өндірістік саланы күшейтіп, жастарды еңбек нарығына тиімді түрде бейімдей аламыз. Әрбір азаматтың еңбекке деген дұрыс көзқарасын қалыптастыру – қоғамның жалпы дамуына ықпал етеді. Қорыта айтқанда, жұмысшы мамандықтарын насихаттау және техникалық және кәсіптік білімнің (ТЖКБ) беделін көтеру – елдің тұрақты дамуы мен экономикасының өркендеуіне негіз болатын маңызды бағыттардың бірі. Жұмысшы мамандықтары – бұл қоғамның негізгі тірегі, өнеркәсіп пен өндірістің іргетасы. Сондықтан олардың маңыздылығын арттыру үшін кешенді шаралар қажет.

Жастарды жұмысшы мамандықтарына тарту арқылы біз:

- Жұмыссыздық деңгейін төмендете аламыз;
- Білікті кадрлар тапшылығын жоямыз;
- Экономиканың әртүрлі салаларында бәсекеге қабілеттілікті арттырамыз.

Бұл мақсатқа қол жеткізу үшін мемлекет, бизнес және білім беру саласы бірлесе әрекет етуі тиіс. Заманауи білім беру бағдарламаларын әзірлеу, дуальды оқыту жүйесін дамыту, түлектерді жұмысқа орналастыруды қолдау, сондай-ақ, жұмысшы мамандықтары туралы оң қоғамдық пікір қалыптастыру – бұл бағытта атқарылуы тиіс негізгі қадамдар.

Жұмысшы мамандықтары тек жеке тұлғалар үшін ғана емес, жалпы елдің болашағы үшін маңызды екенін ұмытпай, олардың беделін арттыруға барлығымыз атсалысуымыз қажет. Бұл біздің ортақ міндетіміз!

Ұсыныстар:

- Жұмысшы мамандықтарын насихаттауға бағытталған арнайы мемлекеттік бағдарламаларды әзірлеу.
- Кәсіпорындардың оқу орындарымен ынтымақтастығын күшейту.
- Мамандықтар туралы қоғамдық пікір қалыптастыруға арналған жүйелі медиакомпаниялар өткізу.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының оқу-ағарту министрлігі. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2022 – 2026 жылдарға арналған тұжырымдамасы
2. Кәсіптік білім беру әдістемесі Автор: Сейдахметова З.К. Кәсіптік-техникалық білім беру әдістері мен инновациялық тәсілдер.
3. Индустриалды-инновациялық даму және техникалық мамандықтардың рөлі. Автор: Қасымов Б.Т. Экономиканың әртүрлі салаларындағы жұмысшы мамандықтарының маңыздылығы.
4. "Қазақстандағы ТЖКБ жүйесін дамытудағы заманауи үрдістер". Авторы: Қыдырғалиева А. Жарияланған: Педагогика және инновация журналы, 2023 ж.
5. "WorldSkills чемпионаттары және жастар арасындағы кәсіптік бағдар". Авторы: Сүлейменова А. Жарияланған: Білім беру мәселелері журналы, 2022 ж
6. "Жұмысшы мамандықтарының беделін арттырудағы дуальды оқытудың рөлі". Авторы: Әбдіқалықова Ж. Жарияланған: ҚР Білім беру жүйесі журналы, 2021 ж.

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТЖКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ: ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРДЫ ҚОЛДАУ ЖӘНЕ НАСИХАТТАУ ШАРАЛАРЫ

Әлкебай Гулнәр Игенқызы,
құқық негіздері пәнінің оқытушысы
М.Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі

Түйін: Бұл баяндамада Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтар жылы» деп жариялауына байланысты жұмысшы мамандықтарын қолдау, дәріптеу, мәртебесін көтеру жолдары туралы айтылды. Баяндаманың мақсаты - еңбек нарығында білікті жұмысшы кадрларға сұраныстың артуын ескере отырып, кәсіби білім беруді жетілдіру және жұмысшы мамандықтарының мәртебесін арттыру, жастарды осы салаға тарту. Шетелдік әріптестер арқылы цифрлық технологияларды меңгеріп, жұмысшы кадрларды даярлау жүйесіне жаңа мүмкіндіктер ашу. Сонымен қатар мектеп қабырғасында білім алушылардың кәсіптік мамандықтарға қызығушылығын анықтау, оларға жол көрсету, дамыту және кәсіптік мамандықтарды барынша дәріптеу. Біз кәсіптік білім беру мекемелерімен бірлесе жұмыс жасап, жастарды еңбекті сүюді, маңыздылықты және кәсібилікті насихаттау арқылы қоғамдағы еңбек мәдениетін дамытуға үлес қосамыз.

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтар жылы» деп жариялап, бұл салаға жаңа серпін беруді мақсат етті. Бұл шешім еліміздің еңбек нарығында білікті жұмысшы кадрларға деген сұраныстың артуымен байланысты. Жұмысшы кадрларды даярлау қазіргі экономика мен қоғамның талаптарына жауап беретін кәсіби мамандарды қалыптастыру мақсатында халықаралық деңгейде маңызды рөл атқарады. Заманауи цифрландыру технологиялары мен әдістерін қолдану арқылы кадрларды даярлау жүйесін дамыту, еңбек нарығына жаңа мүмкіндіктер ашуға септігін тигізеді. Бұл жұмысшы мамандықтарын насихаттау мен қолдау Қазақстанның дамуы үшін негіз болып табылады.

Бүгінгі таңда, еңбек нарығында білікті мамандардың тапшылығы байқалуда, бұл дегеніміз экономиканың дамуына кедергі келтіреді деген сөз. Жұмысшы мамандықтарын игерген адамдардың санының артуы, жаңа жұмыс орындарын ашуға және әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді

Сондықтан кәсіптік және техникалық білімге жастардың құлшынысын арттырып, жұмысшы мамандықтарды барынша дәріптеуіміз керек.

Қазіргі заманда көптеген біз білмеген, естімеген жаңа мамандықтар пайда болып, сұранысқа ие болуда. Кәсіпорындар заманауи құрылғылармен жабдықтала бастағандықтан кәсіптік техникалық білім беру ұйымдарына жаңа мамандықтар даярлайтын мамандарға деген сұраныс күшее түсті. Бұл кәсіптік білімнің жүйесіне өзгерістер енгізу керек екендігін көрсетті. Техникалық және кәсіптік білім саласына жаңашылдық енгізіліп, әлемдік стандарттарға сай мамандар даярлау міндеті қойылды.

Сондықтан жұмысшы мамандықтарға мейлінше қолдау көрсетіп, колледжде жақсы оқыған түлектерді мамандығы бойынша мемлекеттік қызметке алу мүмкіндігі де қарастырылуда. Түрлі саладағы мамандарға, қатардағы жұмысшыларға құрмет көрсетіп, ең алдымен, адал еңбекті бағалау арқылы қоғамда еңбекқор және нағыз маман болу идеясын насихаттаймыз. Сондықтан инженерлерге, геологтарға, кен орнын игеруші мамандарға, ауыл шаруашылығы, көлік және су саласының қызметкерлеріне, ғалымдар мен өнертапқыштарға берілетін құрметті атақтар мемлекеттік марапаттар санатына қосылып отыр. Мұндай марапаттар арқылы адам еңбегінің мемлекеттік деңгейде бағалануы барша кәсіп иесіне ерекше шабыт беріп, еңбек адамның абырой-беделін көтеретіні сөзсіз.

Еліміздің кадрлық әлеуетін арттыру ісінде білім беру жүйесі өте маңызды рөл атқаратыны белгілі. Кәсіптік білім беру жүйесінің тиімділігі, оның оқу бағдарламаларының

заманауи талаптарға сай болуы, оқытушылардың біліктілігі мен тәжірибесі, білім алушылардың практикалық дағдыларын дамыту – осының бәрі жұмысшы кадрларды даярлаудың сапасына әсер етеді. Цифрлық технологиялардың енгізілуі жұмысшы кадрларды даярлау жүйесіне жаңа мүмкіндіктер ашады. Ендігі мәселе осы жұмысшы мамандарды даярлайтын педагогтар, олардың білімі, біліктілігі, тәжірибесі. Қазіргі заманауи цифрлық технологияларды игеріп, оларды үйрету үшін педагогтардың сәйкесінше білімі, тәжірибесі болуы өте маңызды. Себебі білім алушылар ұстаздары арқылы білім алады, тәжірибе жинақтайды. Шын мәнінде әрбір педагог жаңа инновациялық технологияны меңгеру барысында өзін-өзі дамытады және өзін-өзі қалыптастырады, болашақ мамандарды даярлауда олардың кәсіби тұрғыдан маман болып қалыптасуына үлесін қосады.

Мәселен, қазіргі заманда «Автоэлектрик» мамандығына деген сұраныс өте жоғары. Себебі, көп адамда автокөлік бар, уақыт өте келе автокөліктің электрондық жүйесінде бұзылулар орын алуы мүмкін. Осындайда автоэлектрик маманына жүгінуге тура келеді. Алайда ол мамандықты даярлайтын оқу орындары сирек болса да бар болғанымен, мықты мамандар жоқтың қасы. Мұндайда бұл мамандықты жақсы меңгеру үшін алдымен білім беретін педагогтің тәжірибесі жоғары болуы керек.

Бұл ретте шетелдік әріптес ұйымдардың – білім беру ұйымдарына халықаралық стандарттарға сәйкестігіне оқыту бағдарламаларын дайындауда, педагогтерді мәлімделген мамандық бойынша оқытуда, қолдауда және бағалауда, сұранысқа ие және жаңа мамандықтар бойынша сұранысқа ие жабдықтар жөнінде ұсынымдар беруде жәрдем көрсетуі маңызды. Халықаралық стандарттарға сәйкес келетін білім беру бағдарламаларын енгізу, тәжірибелік оқыту мен стажировкаларды ұйымдастыру, жұмыс берушілермен тығыз байланыс орнату – осының бәрі жұмысшы кадрларды даярлаудың сапасын арттыруға ықпал етеді. Шетелдік әріптес ұйымдар арқылы педагогтар оқу процесінде пайдаланылатын заманауи өндірістік жабдықтардың қолданылуын оқып, үйреніп тәжірибе алмасады. Шетелдің кәсіпорындарында, білім беру мекемелерінде заманауи жабдықтардың жұмыс жасауын, пайдаланылуын өз көздерімен көріп, үйренуі сол мамандықты беруші педагогтың біліктілігін арттыра түсетіні сөзсіз.

Осындай тәжірибелі ұстаздар арқылы жаңа мамандықтарды үйренуге келген білім алушылардың оқуға деген құштарлығы арта түседі.

Жастардың техникалық және кәсіптік білімге қызығушылығын оятудың бір жолы – мамандықты саналы таңдауда адамның қабілеттілігінің үлкен маңызы бар екенін мектеп қабырғасынан түсіндіру, кәсіптік бағыт беру. Ол әрбір жеке адамның психологиялық санасының қалыптасуына байланысты. Олар: қабілеттілігі, қызығушылығы, бағыттың құндылығы, идеясы, сенімі, т.б. Мамандық таңдауға даярлауда, жеке адамның кәсіптік қажеттіліктері мен икемділіктерін, қызығушылығын және басқа да қасиеттерін анықтаған жөн. Сондықтан кәсіптік бағыт беруде білім алушылардың кәсіптік қызығушылығы мен жоспарын қалыптастыру ең бірінші міндет болып табылады. Бір қарағанда жастар кәсіптік техникалық, ауылшаруашылық мамандықтарына қызықпайтындай болып көрінеді. Бірақ баланың дәнекерлеу ісіне, жол құрылыс машиналарына, автомобиль жөндеуге, аспазшылыққа, мал шаруашылығына қызығушылықтары болуы мүмкін. Сондықтан оларға мамандық таңдаудағы ең бірінші фактор мамандыққа деген қызығушылық екенін түсіндіріп, оларға жол көрсету, көмек беру, жұмысшы мамандығының еліміздің өркендеуінде маңыздылығын айту, бір істі тындырымды атқаруына кеңес беру. Осылайша кәсіптік бағдар беру, өндірістік кәсіпорындарға, кәсіптік білім беру ұйымдарына саяхаттар ұйымдастыру кәсіптік және техникалық білім алуға тартымдылықты арттыра түспек.

Қорыта келгенде жұмысшы кадрларды даярлаудың өзектілігі, оның әлеуметтік-экономикалық мәні, цифрландырудың әсері, халықаралық тәжірибе, еңбек нарығындағы сұраныс пен ұсыныс, кәсіптік білім беру мекемелерінің рөлі, жұмысшы мамандықтарын насихаттау мен қолдау шаралары – бұл біздің зерттеуіміздің негізгі бағыттары болмақ. Бұл дегеніміз жастардың бәсекеге түсе алатын, жан-жақты хабары бар, нарық жағдайында

өздігінше өмір сүріп, өз мүмкіндіктері мен қабілеттерін еңбек әлемінде жарқыратып көрсетуіне кеңінен жол ашу болып табылады.

Пайдаланылға әдебиеттер:

1. Техникалық және кәсіптік білімі бар кадрларды даярлауды, "Мәңгілік ел жастары – индустрияға!" ("Серпін") жобасы бойынша қысқа мерзімді кәсіптік оқытуды, еңбек ресурстарын және қысқартылатын жұмыскерлерді қайта даярлауды, "100/200" қағидаты бойынша "Жас маман" жобасы шеңберінде еңбек нарығында сұранысқа ие білікті кадрлар даярлауды, сондай-ақ техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында кәсіпкерлік негіздеріне оқытуды ұйымдастыру және қаржыландыру қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 26 қарашадағы № 646 бұйрығы
2. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы 2024 жылғы 2 қыркүйек.
3. «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм»

МОДЕРНИЗАЦИЯ ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ И ПОВЫШЕНИЯ ПРЕСТИЖНОСТИ РАБОЧИХ КАДРОВ

Фирсова Татьяна Николаевна,

Преподаватель спецдисциплин,

КГКП «Рудненский колледж строительства и транспорта»

Костанайская обл., г. Рудный, Республика Казахстан

Аннотация: Цель исследования – определить пути модернизации образовательного процесса и повысить привлекательность рабочих профессий.

Задачи исследования:

- проанализировать современное состояние системы ТиПО, выявить основные проблемы и барьеры;
- изучить опыт других стран и успешные практики в области подготовки рабочих кадров;
- предложить способы популяризации рабочих профессий среди молодежи.

Результаты исследования:

- выявлены основные проблемы системы ТиПО: недостаточная материально – техническая база, слабое взаимодействие с работодателями, отсутствие мотивации у соцпартнеров в обучении практикантов, низкий престиж рабочих профессий;
- разработаны механизмы взаимодействия с соцпартнерами для стажировки, целевого обучения и трудоустройства выпускников;
- предложены подходы популяризации ТиПО;
- обоснована необходимость государственной поддержки.

Выводы:

Совершенствование системы подготовки рабочих кадров требует комплексного подхода, включающего модернизацию образовательных процессов, государственную поддержку, которая играет ключевую роль в повышении доступности и популяризации ТиПО. Для достижения результата необходимо активное участие всех сторон: образовательных учреждений, производства, государства и общества.

Актуальность темы обусловлена растущими требованиями рынка труда в квалифицированных специалистах рабочих профессий, способных адаптироваться к быстро меняющимся технологическим условиям. Техническое и профессиональное образование (ТиПО) играет ключевую роль в обеспечении конкурентноспособности рабочей силы. Однако престиж ТиПО в Казахстане по сравнению с другими странами мира остается низким, что требует незамедлительных мер по совершенствованию системы подготовки кадров и популяризации рабочих профессий.

Обобщая современные оценки состояния системы ТиПО, исследователи выделяют ряд ключевых проблем:

- несбалансированность системы с требованиями рынка труда;
- низкое качество образовательных программ (включая отсутствие кадрового потенциала, современных учебных материалов) и результатов обучения;
- низкий уровень индивидуализации обучения и отсутствие системы профориентации;
- низкий престиж рабочих профессий, молодежь и родители часто воспринимают ТиПО как менее перспективный путь;
- ограниченное участие работодателей в повышении стандартов образования и предоставлении практик, конкретно по получаемой специальности. [1]

Указанные проблемы особенно актуальны для моногородов в силу специфики их существования.

Рассмотрим основные направления, которые могут улучшить систему:

- Модернизация образовательных программ и разработка программ дополнительного профессионального образования. (согласование и разработка образовательных программ совместно с социальным партнером).
- Развития дуального обучения, заключение договоров с работодателями для проведения стажировок и практики;
- Укрепление материально – технической базы (оснащение образовательных учреждений современным оборудованием и технологиями, используемыми на производстве). Создание центров компетенций и лабораторий для практического обучения.
- Взаимодействие с работодателями (привлечение предприятий к разработке образовательных программ, организация целевого обучения для конкретных работодателей).
- обучение преподавателей и мастеров производственного обучения (повышения квалификации педагогического состава, организация стажировок на предприятиях с современными технологиями).
- Цифровизация образования (использование онлайн – платформ и симуляторов для обучения, создания электронных библиотек и доступных образовательных ресурсов).
- Государственная поддержка (увеличение финансирования на развитие системы ТиПО, разработка государственных программ и стратегий по популяризации рабочих профессий, формирование учебных и тренировочных центров, стимулирование предприятий по обеспечению налоговых льгот, участвующих в проекте партнерства в сфере среднего профессионального образования; нормативно-правовое обеспечение возможности создания соцпартнерам и образовательным организациям совместных предприятий, организация и проведение региональных, национальных и отраслевых чемпионатов профессионального мастерства, профессиональных конкурсов, проработка вопросов субсидирования из государственного бюджета части затрат для закупки оборудования в целях реализации образовательных программ). [2]

В настоящее же время соцпартнерство в сфере ТиПО основано на реальной социальной ответственности отдельных представителей частного бизнеса и сосредоточено на некоторых направлениях: предоставление мест для прохождения производственной практики студентами колледжей и техникумов; участие работников предприятий в разработке образовательных программ; преподавательская деятельность специалистов предприятия в образовательной организации; непосредственное участие в обновлении материально-технической базы образовательной организации; участие в процессах оценки результата учебной деятельности. [3]

Тем не менее, в реализуемых формах государственно-частного партнерства в сфере технического профессионального образования существуют определенные риски.

В частности, с точки зрения предприятия возникают:

– необходимость нанять специалистов по техническому профессиональному образованию (методистов, педагогов) в штат компании, либо вменить в должностные обязанности работников работу по экспертизе учебных планов и контролю соблюдения требований работодателя в программах колледжа;

– самостоятельно проводить оценку и мониторинг качества образования (разрабатывать или приобретать тесты, отвлекать сотрудников на организацию данного контроля);

– ограниченные и непрозрачные правила установления санкций для неуспевающих студентов (колледжи неохотно отчисляют студентов, чтобы не потерять субсидии);

– если работодатель направляет в колледж целевые пожертвования, то для обеспечения прозрачности данных затрат компания должна будет привлекать своих внутренних аудиторов или бухгалтеров для контроля расходования этих средств;

– эффективное расходование бюджетных и внебюджетных средств остается в личном ведении директора колледжа, а работодатель рискует регулярно и на постоянной основе получать списки потребности колледжа в ремонтах, дополнительном оснащении и т.п.;

– чтобы получить достоверные сведения об основных показателях образовательной и воспитательной деятельности колледжа, работодатель либо должен будет поверить тем данным, которые предоставляет колледж и управления образования, либо самостоятельно включаться в работу по постановке системы учета и отчетности, необходимой для принятия решений. [4]

Повышения привлекательности технического и профессионального образования (ТиПО) – это стратегическая задача, направленная на привлечение молодежи к рабочим профессиям. Рассмотрим ключевые подходы.

1. Пропаганда рабочих профессий:

- Проведение профориентационных мероприятий: (выездные презентации в школах, Дни открытых дверей в колледжах, организация экскурсий на предприятие).

- Популяризация через СМИ и социальные сети (выпуск видеороликов, статей и материалов о перспективах рабочих профессий, истории успеха выпускников ТиПО, привлечение лидеров и блогеров для создания контента, популяризирующего рабочую профессию).

- Организация конкурсов и соревнований (Чемпионаты профессионального мастерства – WorldSkills и др., конкурсы «Лучший по профессии» для обучающихся и молодых специалистов).

2. Модернизация системы обучения:

- Обновление образовательных программ (включая современные технологии и компетенции, востребованные на рынке труда, введение модульных и дуальных систем обучения, - Интеграция передовых технологий, таких как робототехника, искусственный интеллект делает процесс обучения более интересным и актуальным.

- Развитие практической подготовки (создание учебно – производственных мастерских и лабораторий, организация стажировок на предприятиях).

3. Улучшение условий для студентов:

- Материальное стимулирование (повышения стипендий для студентов ТиПО, предоставление грантов и льгот для абитуриентов, поступающих по востребованным профессиям, предоставление удобных общежитий).

- Введение стипендий, грантов и льгот для студентов, особенно для тех, кто показывает высокие результаты.

4. Сотрудничество с работодателями:

- Организация стажировок и практик для обучающихся с перспективой дальнейшего трудоустройства.

5. Развитие системы профессионального роста.

- Возможность продолжения обучения и повышения квалификации после окончания колледжа — важный стимул для молодых людей. Это может включать в себя программу бакалавриата для выпускников ТиПО, профессиональные сертификаты или дополнительные курсы.

- Организация краткосрочных курсов повышения квалификации и переквалификации для выпускников.

- Создание порталов для трудоустройства, где работодатели могут найти студентов и выпускников ТипО.

6. Информирование и продвижение ТиПО

- Разработка региональных и национальных программ популяризации ТиПО.

- Проведение финансовой информации о важности рабочих профессий для экономики страны.

- Участие учебных заведений на выставках, ярмарках вакансий и образовательных форумах.

7. Международное сотрудничество:

- Внедрение международных стандартов обучения.

- Участие в обменных программах для студентов и преподавателей.

- Признание дипломов и сертификатов ТиПО на международном уровне.

Примеры успешных стратегий:

Во многих странах реализуются успешные стратегии по внедрению инноваций в сферу ТиПО. Например, в Германии дуальная система обучения позволяет студентам одновременно учиться и работать, получая профессиональные навыки и зарплату. В программе Южной Кореи, интегрирующей техническое образование с постоянными технологиями, ТиПО является одним из основных факторов экономического роста. [5]

Заключение:

В ходе исследования мы разработали анкету и провели анкетирование выпускников Колледжа строительства и транспорта 2023 – 2024 года выпуска. Анкета предназначена для анализа востребованности выпускников различных специальностей и профессий на рынке труда. В опросе принял участие 80 выпускников. Из 80 опрошенных выпускников не трудоустроено 36 по полученной специальности, что составляет 44,8%. Таким образом, мы сталкиваемся с негативной ситуацией, при которой значительная часть выпускников, имеющих соответствующее профильное образование и обладающих профессиональными навыками, не работают по профессии, и это несмотря на дефицит кадров в промышленных предприятиях города. Анализ рынка труда показывает, по специальностям колледжа количество незакрытых вакансий превалирует над количеством выпускников, то есть специалистов необходимо больше, чем их сейчас выпускается, и при этом ряд молодых специалистов остаются нетрудоустроенными. Таким образом, мы можем прийти к выводу, что сложившаяся ситуация связана не с особенностями рынка труда, а именно с проблемами в образовательной сфере.

Повышение эффективности технического и профессионального образования требует комплексного подхода: от прогрессивных программ к активной популяризации рабочих профессий. Успешная реализация этих мер не только повысит интерес к ТПО, но и поможет сократить кадровый дефицит, поддержать развитие экономики и обеспечить достойное будущее.

Список литературы

1. Алиев, К. Т. Современные подходы к развитию профессионального образования в Республике Казахстан // Педагогика. – 2021. – №4. – С. 35-42.

2. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2023–2029 годы. – Астана, 2023.

3. Ергалиев, А. Ж. Тенденции прогрессивного профессионального образования в Казахстане // Образование и наука. – 2022. – №6. – С. 12-18.

4. Ильясов, И. Н. Привлекательность профессионального образования: социально-экономический аспект. – Алматы: КазНПУ им. Абая, 2021.

5. Хегай, Е. К. Международный опыт и его адаптация при подготовке рабочих кадров в Казахстане. – Алматы: КазННТУ, 2020.

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІБИ БІЛІМ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Қойшыбаева Гүлдана Әсетқызы,
Өндірістік оқыту шебері,
«Алматы автомеханика колледжі» КМҚК
Алматы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Жұмыскер кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру қазіргі заманғы экономикалық талаптар мен еңбек нарығының өзгерістеріне жауап беру үшін өте маңызды. Техникалық және кәсіптік білім беру саласындағы жаңашылдықтар мен заманауи әдістердің енгізілуі білім сапасын арттырып, жастардың осы салада бәсекеге қабілеттілігін жоғарылатады. Оқу орындары мен өндірістік мекемелер арасындағы тығыз байланыс, тәжірибелік дағдыларды игеру, жаңашыл оқыту әдістемелері еңбек нарығында сұранысқа ие мамандарды даярлауға мүмкіндік береді. Бұл жүйенің тартымдылығын арттыру арқылы елімізде білікті мамандардың санын көбейтіп, әлеуметтік-экономикалық дамуға оң әсер етуге болады.

Анотация: Бұл мақалада жұмыскер кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және техникалық, кәсіптік білімнің тартымдылығын арттыру мәселелері қарастырылады. Авторлар қазіргі еңбек нарығындағы өзгерістерге, жаңа технологиялар мен өндірістік талаптарға жауап беретін кәсіби білім беру жүйесінің маңыздылығын атап өтеді. Мақалада техникалық білімнің сапасын арттыру және оқу орындары мен өндіріс орындары арасындағы ынтымақтастықты күшейту арқылы білікті мамандарды даярлаудың тиімді жолдары ұсынылған. Сонымен қатар, жастардың кәсіби білімге қызығушылығын арттыру үшін заманауи әдіс-тәсілдер мен білім беру бағдарламаларын жетілдірудің қажеттілігі туралы пікірлер білдіріледі. Мақала білім беру жүйесін дамыту мен еңбек нарығының сұраныстарына бейімделген мамандарды даярлауға бағытталған стратегиялық қадамдарды айқындайды.

Қазіргі заман талабына сай еңбек нарығында білікті, тәжірибелі және жаңашыл мамандарға сұраныс артқан. Олардың кәсіби деңгейі мен дағдылары тек кәсіпорындар мен ұйымдардың тиімділігіне ғана емес, сондай-ақ мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық дамуына да тікелей әсер етеді. Осы орайда жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру еліміз үшін маңызды стратегиялық бағыт болып табылады.

«Жұмысшы кадрлар» дегеніміз – әртүрлі өндірістік, құрылыс немесе басқа да физикалық жұмыстарды орындаушы мамандар мен қызметкерлер. Олар техникалық білім мен дағдыларды меңгерген, көбіне қолмен жұмыс істейтін және кәсіби шеберлікке ие тұлғалар. Жұмысшы кадрлар өндіріс процесінде, қызмет көрсету саласында, құрылыс, ауыл шаруашылығы және басқа да салаларда маңызды рөл атқарады.

Қазақстан экономикасы даму жолында болғанымен, оның тұрақты әрі тиімді жұмыс істеуі үшін жұмысшы кадрлар мәселесі өзекті болып отыр. Елдегі өндіріс салаларынан бастап, қызмет көрсету салаларына дейін жұмысшы кадрларға қажеттілік зор. Жұмысшы кадрлар мәселесі тек еңбек нарығының емес, бүкіл экономиканың дамуына да тікелей әсер етеді.

Қазіргі кезде білім беру жүйесі жұмысшы кадрларды даярлауға көп көңіл бөлгенімен, өндірістің талаптарына толықтай жауап бере алмайды. Көп жағдайда оқыту бағдарламалары мен өндірістік тәжірибе арасында алшақтық бар. Осыған байланысты, кәсіпорындар жиі дайын мамандардың тапшылығын сезінеді.

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру үшін бірқатар шараларды қолға алу қажет:

Кәсіби білім беру мен нақты өндіріс саласының арасында тығыз байланыс орнату маңызды. Білім беру мекемелері өндіріс орындарымен серіктестік құрып, студенттерге кәсіби тәжірибе алуға мүмкіндік беруі қажет. Бұл жүйе «оқыту мен жұмыс орны» принципіне негізделіп, теория мен практиканың ұштасуын қамтамасыз етеді.

Кәсіби оқыту жүйесіне модульдік бағдарламалар енгізу жұмысшы кадрларды даярлау процесін икемді және тиімді етеді. Әрбір мамандыққа қажетті негізгі дағдыларды қамтитын қысқа мерзімді курстар мен сертификаттау бағдарламалары студенттердің кәсіби білімін жылдам жетілдіруге мүмкіндік береді. Бұл, әсіресе, жастардың еңбек нарығына ертерек дайын болуына ықпал етеді.

Жұмысшы кадрлардың біліктілігін арттыру процесіне назар аудару қажет. Бұл үшін тұрақты түрде қайта оқыту курстары мен тренингтер ұйымдастырылуы керек. Сонымен қатар, жұмысшы кадрлардың жаңа технологиялар мен инновацияларға бейімделуін қамтамасыз ету үшін кәсіпорындар мен оқу орындары арасында тығыз ынтымақтастық орнатылуы тиіс.

Қазіргі жастар көбінесе гуманитарлық салаларға, экономика мен басқару бағыттарына қызығады. Ал, өндіріс саласында жұмысшы кадрлардың тапшылығы байқалады. Бұл мәселені шешу үшін техникалық мамандықтардың беделін арттыру, жастар арасында кәсіптік бағдар беру жұмыстарын күшейту керек.

Еліміздегі жұмысшы кадрларды даярлау жүйесі жаңа талаптарға сай болуы үшін инновациялық технологияларды енгізу маңызды. Әсіресе, цифрлық дағдыларды меңгеру, робототехника, жасанды интеллект және автоматтандыру салаларындағы мамандарға сұраныс жоғары. Осыған байланысты, оқу бағдарламаларында осы салалар бойынша арнайы курстар мен оқу модульдерін енгізу қажет.

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіруде мемлекет маңызды рөл атқарады. Қазіргі таңда мемлекет кәсіпорындар мен білім беру мекемелерінің арасында байланысты арттыруға бағытталған түрлі бағдарламалар ұсынуда. Алайда, бұл қолдауларды нақты өндіріс салаларының қажеттіліктеріне сәйкес бағыттап, тиімді пайдалану керек. Сонымен қатар, мемлекет тарапынан жұмысшы кадрлардың біліктілігін арттыруға арналған гранттар, субсидиялар мен жеңілдетілген несиелер сияқты ынталандыру шараларын кеңейту қажет.

Техникалық және кәсіби білім (ТКБ) қазіргі уақытта қоғам мен экономика үшін маңызды рөл атқарады. Жоғары білікті мамандардың тапшылығы, әсіресе өнеркәсіп және сервис салаларында, ТКБ жүйесінің тиімділігін арттыруды қажет етеді. Техникалық және кәсіби білімнің тартымдылығын арттыру жастарды осы салаға қызықтыру және білім беру жүйесін жақсарту үшін бірнеше маңызды шараларды қарастыру қажет.

Техникалық және кәсіби білім — бұл жастарды еңбек нарығында сұранысқа ие мамандықтарға дайындыққа бағытталған жүйе. Ол жалпы білім беру мектептерінен кейінгі кезеңде ұсынылады және кәсіби дағдыларды меңгеруге көмектеседі. Бұл білім түрі әсіресе экономиканың өндірістік және техникалық салаларында сұранысқа ие мамандарды даярлау үшін өте маңызды.[1]

Қазақстанда ТКБ тартымдылығын арттыру мәселесі маңызды болып отыр. Қазіргі уақытта жастардың көпшілігі жоғары білімді таңдайды, бұл техникалық және кәсіби білім жүйесінің рөлін төмендетуге әкеп соғады. Бірақ, өнеркәсіп және кәсіпорындардың қажеттілігі жоғары білікті жұмыс күшіне көбейген сайын, ТКБ жүйесін жаңғырту мен тиімділігін арттыру аса маңызды болып тұр.

Техникалық және кәсіби білім беру бағдарламаларын жаңарту, заманауи технологиялар мен нарық талаптарына сәйкес келтіру өте маңызды. Оқушыларға қажетті дағдылар мен білімдер беру үшін кәсіби оқу орындары мен өндірістік кәсіпорындар арасындағы ынтымақтастықты күшейту қажет. Бұл жастарға өндірістік тәжірибе алу

мүмкіндігін арттырып, олардың болашақта жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін кеңейтеді [2].

Техникалық және кәсіби білім беру орындарын заманауи құралдармен, жабдықтармен және зертханалармен жабдықтау маңызды. Бұл жастардың білім алуға деген қызығушылығын арттырады және оқу үдерісін қызықты әрі тиімді етеді. Сондай-ақ, білім беру мекемелерінің ұстаздары мен оқытушыларының біліктілігін арттыру арқылы білім сапасын жақсартуға болады.

Техникалық және кәсіби білім алған жастар үшін арнайы ынталандыру жүйелерін енгізу пайдалы болады. Мысалы, кәсіби оқу орындарын бітірген студенттер үшін мемлекеттік гранттар, жеңілдікпен несие беру немесе жұмысқа орналасқан жағдайда салықтық жеңілдіктер енгізу олардың мотивациясын арттыруы мүмкін [3].

Жастарға ТКБ жүйесінің артықшылықтары мен мүмкіндіктерін түсіндіру үшін мектептерде және колледждерде кәсіби бағдар беру жұмыстарын жүргізу маңызды. Бұл жастардың өз қабілеттері мен қызығушылықтарына сәйкес дұрыс мамандықты таңдауына көмектеседі.

Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев 2025 жылға қарай жұмысшы мамандықтарына айрықша көңіл бөлу қажеттігін бірнеше рет атап өткен. Бұл бағытта мемлекет басшысы жұмысшы мамандықтарын дамыту мен кадр даярлау мәселелеріне зор назар аударатынын айтты. Мұндай шешімдер елдің индустриалдық дамуын қамтамасыз ету, еңбек нарығының қажеттіліктерін қанағаттандыру және білікті мамандарды даярлау тұрғысынан өте маңызды болып табылады.

Тоқаевтың айтуынша, елімізде техникалық және кәсіби білім беру жүйесін жаңғырту қажет. Бұл мәселе бойынша қазірдің өзінде көптеген шаралар қолға алынған. Президент еліміздің оқу орындары мен кәсіптік білім беру жүйесінде нақты талаптарға сәйкес мамандарды даярлау үшін оқу бағдарламаларын жетілдіру қажеттігін айта отырып, жастардың білім алуына қолайлы жағдайлар жасауды ұсынды. Бұл ретте, елімізде жұмысшы мамандықтарының беделін арттыруға бағытталған бағдарламалар жүзеге асырылуда.

Жұмысшы мамандықтарына қоғамдағы көзқарасты өзгерту аса маңызды. Бұл тұрғыда Тоқаев жұмысшы мамандықтарының мәртебесін арттыру қажеттігін атап өтті. Жұмысшы мамандарының еңбегін құрметтеу, олардың табысын арттыру және әлеуметтік жағдайларын жақсарту бойынша жүйелі шаралар қабылдануда. Бұл шаралар елімізде техникалық және кәсіптік білімнің маңыздылығын түсіндіруге және жастардың жұмысшы мамандықтарына деген қызығушылығын арттыруға көмектеседі.

2025 жылға қарай жұмысшы мамандықтарын дамыту үшін мемлекет қосымша қаржылық және әлеуметтік қолдау көрсету мәселесін қарастырады. Бұл өз кезегінде жастар арасында техникалық және кәсіптік білім алуға деген ынтаны арттырады. Сонымен қатар, еңбек нарығында сұранысқа ие мамандықтар бойынша гранттар мен субсидиялар беру жүйесі кеңейтіледі.

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру – бұл тек білім беру саласының ғана емес, бүкіл экономика мен қоғамның дамуына әсер ететін маңызды процесс. Осы бағыттағы тиімді шаралар іске асырылғанда, елімізде жоғары білікті мамандардың саны артатын болады, және бұл өз кезегінде өндірістің сапасын жақсартып, жұмыссыздық деңгейін төмендетуге септігін тигізеді. Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру – бұл қоғамның барлық салаларында тұрақты даму мен прогрестің негізі болмақ.

Техникалық және кәсіби білім тартымдылығын арттыру — бұл Қазақстан экономикасының қажеттіліктерін қанағаттандыру және жастардың жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін жақсарту үшін маңызды. Жоғарыда аталған шараларды жүзеге асыру арқылы ТКБ жүйесін жетілдіріп, қоғам мен экономика үшін тиімді әрі бәсекеге қабілетті мамандарды даярлауға болады. Техникалық және кәсіби білімге деген қызығушылықты арттыру, жоғары деңгейдегі білім беру мекемелерін қалыптастыру және әлеуметтік қолдау жүйесін дамыту жастар үшін жаңа мүмкіндіктерге жол ашады.

Қазақстанның индустриалды дамуы мен еңбек нарығының сұраныстарын ескере отырып, Қасым-Жомарт Тоқаевтың жұмысшы мамандықтарына көңіл бөлуі өте маңызды қадам болып табылады. Бұл мемлекетіміздің болашақтағы тұрақты экономикалық дамуына ықпал ететін болады. Жұмысшы мамандықтарының мәртебесін арттыру, кәсіби білім беру жүйесін жетілдіру және жастардың техникалық салаларға деген қызығушылығын арттыру арқылы Қазақстан бәсекеге қабілетті әрі дамыған елге айнала алады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Баймұханова Г.Т., Сүлейменова Қ.Ш. «Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінің дамуы». Алматы: «Қазақ университеті» баспасы, 2019.
2. Қажымұқанова Қ.М. «Кәсіби білім берудегі инновациялық әдістер». Қарағанды: «Қарағанды университетінің баспасы», 2020.
3. Ю. В. Каменский «Техникалық білім беру жүйесі: теориясы, тәжірибесі, болашағы». Мәскеу, 2021.

ПЕРЕЗАГРУЗКА СИСТЕМЫ СРЕДНЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В КАЗАХСТАНЕ

Шишкина Екатерина Юрьевна,

мастер производственного обучения

КГКП «Костанайский колледж сферы обслуживания»

Аннотация: Дефицит квалифицированных рабочих кадров нарастает и ставит под угрозу дальнейшее развитие экономики страны. Что такое среднее профессиональное образование, главные плюсы колледжей для молодёжи. Перспективы развития среднее профессиональное образование определяются необходимостью повышения отдачи от него. Прирост человеческого капитала — интегральный показатель, который определяет магистральное направление реформ в этом секторе. Профессионалитет станет новым уровнем послешкольного образования.

Все колледжи сейчас находятся в центре внимания государства — и как кузница специалистов среднего звена и рабочих, необходимых экономике, и как образовательный выбор почти 6 841 527 человек. Из них 3,5 млн — мальчики, 3,3 млн — девочки. Очевидно, что в системе среднего профессионального образования идёт перезагрузка — растёт его престиж и востребованность. Колледжи модернизируются и теснее интегрируются с экономикой.

Что такое среднее профессиональное образование?

Это система подготовки специалистов среднего звена и квалифицированных рабочих, важнейший ресурс развития экономики и человеческого капитала. По определению практико-ориентированная, Среднее профессиональное образование оперативно обеспечивает рынок труда представителями самых нужных профессий во всех отраслях: от сельского хозяйства до финансов, организация обслуживания и организация питания, IT и креативных индустрий.

Главные плюсы колледжей для молодёжи:

- быстрое обучение навыкам, востребованным работодателями, а также почти гарантированное трудоустройство;
- возможность раньше найти себя в профессии и стать финансово независимым;
- широкий выбор специальностей и территориальная доступность профессиональных образовательных организаций;
- шансы социального лифта для подростков из малообеспеченных семей;
- возможность реализации ярких, прорывных проектов.

Говорят, драйвером обновления среднее профессиональное образование станет «Профессионалитет» — что это за проект? «Профессионалитет» — это образование в колледже, позволяющее молодому человеку стать высококвалифицированным

специалистом на ведущем предприятии региона. Проект «призван соединить и усилить взаимодействие колледжа, отрасли и дать максимальную подготовку с максимальным трудоустройством».

Среди ключевых особенностей инициативы:

активное подключение работодателей к образовательному процессу и создание образовательно-производственных центров;

интенсификация обучения (его сроки сократятся до двух лет и десять месяцев для рабочих профессий и до трёх лет для более технологичных);

«учёба по-новому» — с упором на практику и информационно-компьютерные технологии, в современных мастерских, на высокотехнологичном оборудовании, со стажировками в ведущих отраслевых компаниях страны;

появление на базе колледжей коворкингов и центров молодежных инициатив.

Профессионалитет станет новым уровнем послешкольного образования. Уже сейчас благодаря «Профессионалитету» в регионах открыты образовательно-производственные кластеры, где готовят специалистов для металлургии и машиностроения, химической и фармацевтической отраслей, транспорта и пр.

Две трети студентов обучаются за счёт бюджета. Уровень образования семей учащихся среднее профессиональное образование по-прежнему ниже, чем у их сверстников в вузах. А вот с материальным положением ситуация изменилась. В колледжах растёт доля учеников из семей со средним и высоким доходом. Ежегодно повышают стипендию 42600 плюс проездные, а также бесплатное горячее питания.

Какие направления обучения в среднее профессиональное образование самые массовые?

Среди рабочих профессий самые популярные связаны с транспортом (мастер по ремонту автомобилей, тракторист-машинист, машинист локомотива), машиностроением (сварщик, электромонтёр), строительством (мастер отделочных, строительных и декоративных работ), сервисом и торговлей (повар, кондитер, парикмахер, продавец-кассир), а также сферой ИТ (мастер по обработке цифровой информации).

А что насчёт цифровой трансформации колледжей?

Это важнейшая задача — создание в среднее профессиональное образование цифровой образовательной среды, повышающей эффективность обучения. В соответствии с национальным проектом «Цифровая экономика в Казахстане», в ближайшие годы значительная часть выпускников должна обладать ключевыми цифровыми компетенциями. Образовательные организации планируется оснастить самыми современными сервисами и оборудованием.

Но среди приоритетов не менее важно и развитие кадрового потенциала колледжей. Нужно повышать квалификацию преподавателей и мастеров производственного обучения (включая цифровые компетенции). Улучшение компетенций преподавателей продолжается и в рамках программы «Молодые профессионалы». Актуален конкурс «Мастер года». Он выявляет самых талантливых педагогов среднее профессиональное образование и помогает распространять их профессиональный опыт.

Как молодёжь из ПОО осваивается на рынке труда?

Многие начинают работать ещё в годы учебы. В результате молодёжь понимает, как применять свои навыки, формирует профессиональные связи, обретает финансовую независимость. Понятно, что многое зависит от того, легко ли в регионе найти подработку.

Если говорить об основных мотивах совмещения учёбы и занятости, то это финансовые проблемы и необходимость заработка (53% опрошенных), стремление получить практический опыт (27%), а также желание лучше разобраться в реалиях рынка труда (13%).

Но стоит заметить, что первая работа соответствует специальности лишь у 48% студентов (бывает важно просто скорее начать зарабатывать!).

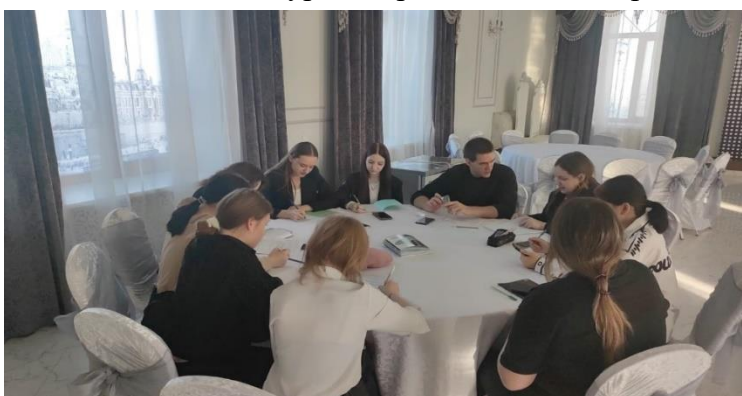
Сегодня образование стало модой, престижно иметь диплом, да и на рынке труда он необходим, так как обычному бутику требуется продавец-консультант с высшим образованием, знанием английского языка, и в возрасте до 25 лет, а продавать он будет простые колготки.

Поэтому у населения все меньше и меньше настоящего стремления к глубоким знаниям, а также желания изучать секреты будущей профессии. Многие учатся просто так, чтобы иметь диплом в кармане, а не владение знаниями о профессии. Однако, пока еще не все так плохо - у нас ещё имеется небольшой запас времени, и в Казахстане можно создать эффективный инновационный механизм, способный обеспечить не сырьевое, а интеллектуальное развитие страны. Для этого необходимо определить, что основной целью государственной политики в области науки, технологий и профессионального образования всех уровней должен стать переход к инновационному пути развития страны на основе выбранных приоритетов. Приоритеты же должны определяться общемировыми тенденциями развития науки и технологий, и опираться на имеющиеся в стране достижения в научно-технической и образовательной сферах.

Какие дальнейшие перспективы среднее профессиональное образование в нашей стране?

Техническое и профессиональное образование, призвано обеспечить экономику страны профессиональными техническими кадрами с целью дальнейшего перехода к высокоэффективной инновационной модели. В Казахстане в настоящее время проводится масштабная работа по модернизации профессионально-технического образования с учетом кадровых потребностей Программы индустриализации. Создан АО «Холдинг Касипкор» для развития сети колледжей мирового класса в партнерстве с бизнес-сообществом и ведущими мировыми учебными заведениями Сингапура, Германии и Нидерландов.

Заключены меморандумы, соглашения между Министерством Образования и Науки Республики Казахстан и крупными компаниями, акиматами; АО «КазМунайГаз», «Казахстан темир жолы», «Казахтелеком», «Казахмыс», «Казпочта», «Азия авто» Ойл «Союз Атамекен», Акимат Актюбинской области, Западно-Казахстанской, Акимат города Алматы.

Важнейший фактор здесь — сами студенты, связывающие с получением среднего профессионального образования свои жизненные планы. Перспективы развития СПО определяются необходимостью повышения отдачи от него. Прирост человеческого капитала — интегральный показатель, который определяет магистральное направление

реформ в этом секторе. Нужно обеспечить учащимся и выпускникам колледжей возможности для раскрытия их талантов и самореализации.

Список литературы:

1. Никулин Д.В. Повышение эффективности персонала путем оптимизации трудовых процессов / Д.В. Никулин // Научное обозрение. - 2015. - № 13.
2. Никулина Л.В. Совершенствование управления персоналом предприятий общественного питания / Л.В. Никулина // Вестник Международного института менеджмента ЛИНК. - 2015. - № 8 (37).
3. Новикова О.А. Эффективность системы управления персоналом и ее влияние на развитие бизнеса / О.А. Новикова, А.В. Ванюшкин // Вестник научных конференций. - 2015. - № 1-6 (1).
4. Уринов Б.Н. Факторы и условия, влияющие на эффективность управления персоналом / Б.Н. Уринов // Молодой ученый. - 2015. - № 14
5. Артемов О.Ю., Архипова Н.И., Ермакова И.Н. Овчинникова Н.В. Теория и практика работы с кадрами. - М.: РГГУ, 2017. - 789 с
6. Герасимова Е. А. Методологические основы формирования системы повышения квалификации персонала / Герасимова Е. А. – Самара, 2014.
7. Жданкин Н. Обучение персонала как фактор успеха // Управление персоналом. - 2017. - N 18. - С. 65-68.
8. Информационные технологии в управлении персоналом: учебное пособие по направлению подготовки 38.03.03 «Управление персоналом» / В.В. Кузина. – Пенза: ПГУАС, 2017. – 74 с.
9. Кононова И. В. Технологии развития кадрового потенциала организации. Методы повышения квалификации персонала // Сборники конференций НИЦ Социосфера. - 2012. - № 25. - С. 115-121.
10. Корниенко В. А. Проблемы организации и управления опережающим обучением персонала // Научные и технические библиотеки. - 2015. - N 7. - С. 65- 71

ЖЫПЫЛЫҚТАП ТҮРҒАН ЖАРЫҚТЫҢ СҰЛУЛЫҒЫ

Хасенов Дархан Конысбекович,
өндірістік оқыту шебері,

«Қостанай ауылшаруашылық колледжі» КМҚК
Тобыл қаласы, Қостанай облысы, Қазақстан Республикасы.

Түйін: Мақалада дәнекерлеуші мамандығының маңыздылығы, оның өнеркәсіптегі рөлі мен қоғамдағы орны қарастырылады. Автор дәнекерлеу процесінің металлургия және құрылыс салаларындағы рөліне тоқталып, бұл мамандықтың жоғары білімділік пен шеберлікті қажет ететіндігін атап өтеді. Қауіпсіздік ережелерін сақтау мен білікті мамандарды даярлау қажеттігі ерекше айтылған. Қасым-Жомарт Тоқаевтың жұмысшы мамандықтарын дәріптеу туралы бастамаларының дәнекерлеуші кәсібіне ықпалы көрсетілген. Автор өзінің осы мамандықты таңдаудағы жеке тәжірибесін бөлісіп, жастарды еңбекқорлық пен кәсібилікке шақырады. WorldSkills жарыстарындағы жетістіктер мен болашақта дәнекерлеушілерге сұраныс артатыны баса көрсетілген.

Дәнекерлеу - металдарды біріктіру өнері. Дәнекерлеу процесінде күрделі физикалық және химиялық реакциялар жүреді, сондықтан нәтиже жоғары сапалы болуы үшін технологияларды білу және сақтау маңызды. Дәнекерлеуші белгілі бір материал мен шарттар үшін дәнекерлеудің қандай әдісі мен түрін таңдау керектігін түсінуі керек.

Дәнекерлеушінің жұмысы тек теориялық білімді ғана емес, сонымен қатар жоғары дәлдік пен төзімділікті қажет етеді. Тапсырмаларды сәтті орындау үшін жақсы үйлестіру, назар аудару және шыдамдылық маңызды.

Дәнекерлеуші жұмысының маңызды бөлігі қауіпсіздік ережелерін сақтау болып табылады. Жоғары температурамен, балқытылған металдармен және дәнекерлеу жабдықтарымен жұмыс істеу ерекше назар аударуды, арнайы қорғаныс киімдерін, маскалар мен қолғаптарды пайдалануды талап етеді. Дәнекерлеуші ықтимал қауіптерді білуі және қауіпсіздік ережелерін қатаң сақтауы керек.

Қазақтың көрнекті геологы, қазақ геологтар мектебінің негізін қалаушы, сонымен қатар Қазақ КСР Ғылым академиясының тұңғыш президенті Қаныш Имантайұлы Сәтбаев Қазақстанның ғылымы мен экономикасының дамуына қосқан үлесі орасан зор, оның аты дәнекерлеу ісімен тікелей байланысты болмаса да, оның геология саласындағы зерттеулері мен әзірлемелері өнеркәсіптің, оның ішінде дәнекерлеу технологияларының тау-кен металлургия өнеркәсібінің дамуына әсер етті.

Сәтбаевтың еңбектері Қазақстанның тау-кен металлургия өнеркәсібінің белсенді дамуына түрткі болды. Металлургия шахталарды, өңдеу зауыттарын және көлік инфрақұрылымын салу үшін сенімді дәнекерлеу технологияларын қажет етеді. Дәнекерлеу өндіріс пен құрылыстың әртүрлі кезеңдерінде қолданылады: металл құрылымдарын жасаудан тау-кен кәсіпорындарында металл бөлшектерді қосуға дейін. Оның ашқан жаңалықтарының арқасында Қазақстан мыс, марганец және басқа металдарды өндіру бойынша жетекші елдердің біріне айналды, бұл металдарды өңдеу мен пайдаланудың дәнекерлеу технологиясын дамытуды талап етті. Геологиялық барлау, өнеркәсіптік құрылыс және энергетиканы дамыту күрделі дәнекерлеу жұмыстарын қажет етті, әсіресе өңдеу зауыттарының құрылысында дәнекерлеуші мамандарға сұранысты арттырды. Дәнекерлеу тау-кен металлургия өнеркәсібінде қолданылатын машиналар мен жабдықтарды жасауда шешуші рөл атқарады, оның дамуына Сәтбаевтың да қолы бар.

Дәнекерлеуші мамандығы жай жұмыс емес, ол жоғары білімді, біліктілікті, жауапкершілікті қажет ететін шеберлік. Қазіргі заманғы өнеркәсіпте дәнекерлеу негізгі рөл атқарады: құрылыс пен жөндеуден күрделі құрылымдар мен механизмдерді жасауға дейін. Дәнекерлеуші - уақыт пен сыртқы әсерлерге төзімді берік және сенімді құрылымдарды жасайтын бөлшектерді біріктіретін маман.

Өнеркәсіп өндірісінің өсуі, құрылыс пен инфрақұрылымның дамуымен дәнекерлеушілер сұранысқа ие мамандардың біріне айналды. Дегенмен, білікті дәнекерлеушілерді дайындау тек теориялық білімді ғана емес, тәжірибелі тәлімгерсіз игерілмейтін практикалық дағдыларды да қажет етеді. Дәнекерлеу шебері – жаңа мамандарды дайындау мен қалыптастыруда, білім, дағдылар мен тәжірибені кейінгі ұрпаққа беруде басты рөл атқаратын тәлімгер және кәсіпқой.

Дәнекерлеуші мамандығы әртүрлі салаларда сұранысқа ие. Дәнекерлеушілер құрылыста, машина жасауда, кеме жасауда, мұнай-газ өнеркәсібінде қажет. Олардың еңбегінсіз үйлердің, көпірлердің, әртүрлі өндірістік нысандар мен жабдықтардың құрылысын елестету мүмкін емес.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына арнаған «Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам» атты Жолдауында кез келген саланың білікті маманына әрдайым сұраныс болатынын айрықша атап өткен еді. Президент аталған Жолдауда: «Кәсібилік пен еңбекқорлық қоғамымызда ең жоғары орында тұруы қажет. Тағы да қайталап айтамын. Елімізде еңбекқор адам, кәсіби маман ең сыйлы адам болуға тиіс. Осындай азаматтар мемлекетімізді дамытады. Мен Ұлттық құрылтайда және «Жастар рухының» съезінде бұған арнайы тоқталдым. Біз қарапайым еңбек адамына құрмет көрсетуіміз керек. Қандай кәсіппен айналыссаң да оны сапалы атқару маңызды. Мен 2025 жылды Жұмысшы мамандықтары жылы деп жариялаймын. Осы уақыт ішінде техникалық және кәсіби білім беру жүйесін реформалау қажет. Сондай-ақ біз жұмысшы мамандықтарын дәріптеу арқылы қоғамда еңбекқор және нағыз маман болу идеясын насихаттаймыз» деді.

Елбасының осы сөзін алға тартқан Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасы жылда Қостанай облысының колледждері арасында үздік оқыту шеберін анықтау

мақсатында «Үздік өндірістік оқыту шебері» облыстық байқауын ұйымдастырады. Байқаудың түпкі мақсаты - педагогикалық ұстанымды және өндірістік оқудың шеберлерін шығармашылығын жоғары сатыға жетілдіру. Сайыс шығармашылық қабілеттерін ашуға, кәсіптік деңгейін жоғарлатуға, кәсіптік шеберлігін арттыруға бағытталған.

Дәнекерлеуші шебер тек ұстаз және тәлімгер ғана емес, сонымен бірге өзінің баға жетпес тәжірибесін бойына сіңіріп, жас мамандарға мамандықтың барлық қырларын меңгеруге көмектесетін кәсіби дәстүрді жеткізуші. Дәнекерлеушілерді сапалы дайындау әрбір баланың мүмкіндігін аша алатын, оны қауіпсіз, ұқыпты және өз еңбегін құрметтеуге үйрететін тәжірибелі шеберлердің қатысуынсыз мүмкін еместігін өмірден алынған мысалдар көрсетіп отыр.

WorldSkills Kazakhstan жобасының мәні – жұмысшы мамандықтарының мәртебесін арттыру. Ол маман тапшылығын азайтып, еліміздің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға, инновациялық дамуына қосар үлесі зор. Жастардың болашақта жұмыс тауып, отбасын асырай алатын мамандықтарды иеленуі де басты мақсаттардың бірі. Бұл жоба жас мамандардың кәсіби дағдылары мен құзыреттіліктерін көрсетуге мүмкіндік беретін үлкен бағыт.

Осыған орай, Қостанай облысында 2023 жылы WorldSkills қауымдастығы арқылы өткен жұмысшы мамандар студенттерінің арасындағы сайыста Вишняков Анатолий «Дәнекерлеу ісі» саласы бойынша менің жетекшілігімен жүлделі екінші орынның иегері атанды. Бұл үлкен жеңіс.

Менің бала кезімнен арманым - кәсіби дәнекерлеуші болу. Шеберлердің металды қалай біріктіріп, ауыр жүктемелерге төтеп бере алатын және көптеген жылдар бойы қызмет ететін төзімді құрылымдарды жасайтынын көргенді әрқашан ұнататынымын. Дәнекерлеушінің жұмысын қолөнер ғана емес, дәлдік, шыдамдылық, шеберлікті қажет ететін өнер ретінде қабылдадым.

Мамандық таңдауыма әсер еткен факторлардың бірі технология мен құрылысқа деген сүйіспеншілігім болды. Мен шеберлердің қалай жұмыс істейтінін, олардың қимыл-қозғалысын қызығушылықпен бақылап, қарапайым металл бөлшектердің шебер қолмен темір құрылымдарға қалай айналатынына таң қалатынымын. Мен осы дүниенің бір бөлігі болғым келеді, сонымен қатар бұйымдар жасай алатын шебер болғым келеді деп шештім.

Менің арманымға жету оңай болған жоқ. Дәнекерлеу елеулі білімді, тәжірибені және қауіпсіздік ережелерін сақтауды талап етеді. Білім алып, дәнекерлеудің әртүрлі түрлерімен және жұмыс техникасымен таныстым. Дәнекерлеу – ұқыптылық пен жауапкершілікті қажет ететін жұмыс болғандықтан, технологияны меңгеру ғана емес, сонымен қатар қауіпсіздік техникасын сақтау қажет болды. Әрбір бөлшектің, әрбір тігістің қаншалықты маңызды екенін түсініп, нағыз кәсіпқой болу үшін үлкен ынтамен оқып, жаттықтым.

Дәнекерлеуші - өз жұмысы арқылы құрылымдардың беріктігін және адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін көп жылдарға төзімді байланыстарды жасайтын адам. Бұл мамандықты таңдау арқылы мен бұл жай ғана қолөнер емес, жауапкершілік екенін түсінемін. Дәнекерлеуші болу – қолмен және баспен жұмыс істей білу, үнемі біліктілігін арттыру және жаңа нәрселерді үйрену.

Бүгін мен арманымның орындалғанын мақтан тұтамын. Мен жасаған бұйымдар адамдарға қызмет етеді және олардың өмірін ыңғайлы және қауіпсіз етуге көмектеседі деп ойлағым келеді. Дәнекерлеу мен үшін жай жұмыс емес, бала күнгі арманымды жүзеге асыруға және басқаларға пайдамды тигізу мүмкіндігі.

Күн сайын қолыма дәнекерлеу аппаратын алған кезде жаттығудың алғашқы күндеріндегідей қуаныш пен қанағат сезімін сезінемін. Дәнекерлеуші болу менің арманым еді, осы жолды таңдағанымға қуаныштымын.

Жұмысшыларды даярлау жүйесін жетілдіру және техникалық және кәсіптік білім беруді (ТЖКБ) тартымды ету – Қазақстанның өнеркәсіптік және әлеуметтік дамуының маңызды аспектілерінің бірі. Бұл бағыттағы негізгі басымдықтарды келесі түрде қорытындылауға болады:

1. Цифрлық технологияларды енгізу

- Дәнекерлеу ісінде цифрлық симуляторлар мен VR/AR технологияларын қолдану студенттердің қауіпсіз және тиімді тәжірибелік дағдыларды игеруіне жағдай жасайды.

2. Жұмыс берушілермен серіктестік

- Колледждер мен өндіріс орындары арасындағы ынтымақтастықты күшейту еңбек нарығының сұраныстарына сай білім беру бағдарламаларын әзірлеуге мүмкіндік береді. Дуалды оқыту жүйесін кеңінен қолдану жұмысшылардың өндірістік ортада тәжірибе жинақтауына ықпал етеді.

3. Біліктілік арттыру бағдарламалары

- Оқытушылар мен шеберлердің кәсіби деңгейін үнемі жетілдіру, халықаралық стандарттарға сәйкес оқыту әдістемелерін енгізу – сапалы маман даярлаудың негізгі кепілі.

4. Мамандықтарды дәріптеу

- Жұмысшы мамандықтарының қоғамдағы беделін арттыру үшін медиа жобалар мен арнайы науқандар ұйымдастыру, жастар арасында бұл мамандықтардың маңыздылығын көрсету қажет.

5. Стипендиялар мен жеңілдіктер

- Жұмысшы мамандықтарын таңдаған студенттерге мемлекет тарапынан қаржылық қолдау көрсету, шәкіртақыларды ұлғайту немесе басқа жеңілдіктер қарастыру, бұл мамандықтарға деген сұранысты арттырады.

6. WorldSkills сияқты байқаулар

- Мұндай іс-шаралар жас мамандардың қызығушылығын оятып, кәсіби шеберліктерін шыңдауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, халықаралық деңгейде тәжірибе алмасу бағдарламаларын ұйымдастыру қажет.

7. Халықаралық тәжірибе

- Қазақстан колледждерінің шетелдік оқу орындарымен ынтымақтастығын кеңейту, студенттердің халықаралық тәжірибе алмасуға мүмкіндіктерін арттыру және ISO стандарттарына сәйкес оқу бағдарламаларын енгізу арқылы бәсекеге қабілетті кадрлар даярлауға болады.

Жұмысшы мамандықтарын дамыту мен техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін реформалау – бұл еліміздің экономикалық өсуіне және әлеуметтік тұрақтылығына үлес қосатын маңызды қадам. Жастардың осы салаларға деген қызығушылығын арттырып, сапалы білім мен тәжірибені қамтамасыз ету арқылы біз ұлттық еңбек нарығында білікті мамандардың жаңа буынын қалыптастыра аламыз.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» атты Қазақстан халқына Жолдауы

ОҢТҮСҮТІК КӘРІС ЕЛІНДЕГІ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТАҒЫЛЫМДАМА

Сыдықаев Нұр-Мұстафа Амангелдіұлы

Алматы автомеханика колледжі

Өндірістік оқыту шебері

Түйін: Мақала республикалық деңгейде жүзеге асып отырған халықаралық тағылымдама жайлы, оның ішінде Алматы қаласы Білім басқармасының бастамасымен ұйымдастырылып отырған шетелдік тағылымдамаға тоқталып отыр. 2023 жылдан қалалық колледждердің арнайы пән оқытушылары мен өндірістік оқыту шеберлерін халықаралық тағылымдамаға жіберіле бастады. Әр колледждің өз мамандығы бойынша әлемдік деңгейде жоғары дәреже көрсетіп отырған елдерге тәжірибе алмасу мақсаты жайлы, кәсіби шеберлігін арттыру мақсаты туралы, әдістемелік іс-шараларымен танысуға бағытталған

бағдарлама жайлы жазылған. Мақалада бағдарламаның басты мақсаты мен барған елдің білім саласының әдістемелерін және кәсіби бағытқа сейкес өндірістердің жетістіктерін қала, колледж педагоктары қолданып, жақсы нәтижеге қол жеткізу екенін көрсетеді.

Оңтүстік Кәріс еліндегі халықаралық тағылымдама.

2024 жылдың 30-қазан 18-қараша аралығында Оңтүстік Кәріс (Кәріс Республикасы) елінің Пханджу қаласындағы Соён Университетінде шетелдік тағылымдама өткізілді. Кәріс елінің жаңа заман тарихына қысқа көз жүгіртсек, 1910-1945 жылдары Жапон оккупациясында болып, кейін АҚШ және КСРО келісімі бойынша 38 параллелге бөлу жоспарланады. 1950-1953 жылдары азамат соғысынан кейін Кәріс ұлты екі жеке саяси мемлекетке бөлініп кетті.

Кәріс түбегінің оңтүстігінде орналасқан Кәріс Республикасының географиялық орналасуы: Солтүстігінде Кәріс Халық Демократиялық Республикасымен (Солтүстік Кәріс) шекараласады, шығысы Жапон теңізімен, батысы Сары теңізбен және оңтүстігі Кәріс бұғазымен қоршалған. Қазіргі Кәріс Республикасының адам ресурсы мен білімге көңіл бөлген индустралды экономикасы дамыған ел. Конституция бойынша 6-шы Республика болып саналады.

Біз Кәріс елінің қонақжайлығы Сеул әуежайынан бастап сезіле бастады. Біздің қозғалу транспортымыз, тұрғылықты орынымыз, тамақтану жағы мен тағылымдама өткізу бағдарламасы мен демалу-мәдени шаралары жоғары деңгейде ұйымдастырылды.

Кәріс Республикасының білім саласы, технологиясы дамыған алдыңғы қатарлы ел. Білім алу кезеңдер: - міндетті түрдегі 3 қадамдық 12 жылдық жалпы орта білім; - 2 жылдық кәсіби білім; - 4 жылдық жоғары білім (бакалавр).

Соён Университеті көп салалы жеке меншік білім ордасы, Кәріс Республикасы бойынша топ-20 университеттер қатарына кіреді. Университте медицина саласы, сән саласы, аспаздық және автокөлік өндірісі мен жедел құтқару қызметі мамандарын дайындайды. Университеттің бастапқы бағыты жұмыс нарығына қажетті, шетелден келген білім алушыларға кәсіптік білім беру. Басты кампусы Кванджу қаласында орналасқан. Аумағында әкімшілік ғимараты, жалпы орта мектебі, кәсіби білім беретін арнайы жабдықталған корпустар, үлкен кітапхана, спорттық кешен, жатақхана, асхана орналасқан және де білім алушылардың бос уақытын тиімді өткізетін жастардың демалу орындары бар. Біздің білім алған Соён Университетінің филиалы, Сеул қаласынан солтүстікке қарай 30 шақырым жердегі Пхаджу қаласында орналасқан. Бұл жерде автокөлік өндірісі факультеті мен аспаздық мамандарын даярлауға арналған ғимараттар орналасқан.

Бізге дәріс оқыған және іс-жүзінде тәжірибе шараларын өткізген оқытушылар, Кәріс Республикасының және Соён Университетің білікті профессорлары мен Hyundai Motor Company, Kia Motors автоконцернінің білікті мамандары. Олар:

1) Автомобиль факультетің профессоры **Чо Джечхоль (Jaechol CHO)**, автотранспорт трансмиссия құралының маманы, автокөлік инженерия саласының философия докторы, Кәріс Республикасының адам ресурсын дамыту қызметінің мүшесі, эксперт.

Дәріс тақырыбы: - Трансмиссия; - Іштен жанатын қозғалтқыш; - Автокөліктің VVN (SI), GDI(SI), CRDI(CI) жүйелері; - Автокөлікке жалпы техникалық қызмет көрсету.

2) Kia Motors Корпорациясының тұрақты оқытушысы, кәсіптік эксперт **Пак Хи Чхоль (Park Hee-cheol)**, автокөлік электр және ADAS жүйесінің маманы, автокөлікті жөндейтін-шебер (Master Craftsman Motor Vehides Maintenance), Хонгик Университетінің жеке интеллектуалды саласының магистр дәрежесі иегері, Кёнсу қаласындағы Кәріс политехникалық Университеті Автокөлік факультетінің профессоры;

Дәріс тақырыбы: - Электромобильге талдау EV; - Батареканың компоненттары мен құрылымы; -Қуат беру жүйелері.

3) Диагностика мен коммуникация желілері. - Автокөлік жөндеу маманы **Кван Хван (Kwon Hwan)**, Hyundai Master сертификат бағдарламасы деңгейінің L4 Гранд-Мастері, Hyundai Motor Company компаниясының мықты қызметкері.

Дәріс тақырыбы: - Дизельді қозғалтқыштың пайдаланған газы; - Пайдаланған газдың Евро ережесі; - Евро-5 стандарты бойынша пайдаланған газдың азайту технологиясы; - Евро-6 стандарты бойынша пайдаланған газдың азайту технологиясы; - Дизельді қозғалтқыштың шығарылған газдың аяғына дейін тазалануына қысқа сипаттама беру; -BSM ішкі құрылымы; - BSM диаграммасын енгізу/шығару; - BSM тайм-чарт.

3) Hyundai Motor Company компаниясының үздік маманы **Чхве Янг Хо (Choi Yang-ho)**, NVN бойынша транспорттық құралдардың және серіктестік компаниясының қызмет көрсету тобын қолдаушы, тұрақты нұсқаушы және менеджер. Hyundai Master сертификат бағдарламасы деңгейінің L4 Гранд-Мастері, 2-ші деңгейдегі білікті мамандарды дайындайтын оқытушы, Hyundai Motor Company компаниясының үздік маманы.

Дәріс тақырыбы: - Автоматты беріліс қорабы; - АБҚ тексеру және диагностика; - CVT жүйесін қарау және диагностикасы; - IVT жүйесін тексеру және диагностикасы; - DCT жүйесін тексеру және диагностикасын өткізу.

4) Кәріс Республикасының атақты білікті технигі **Пак Чот Чхоль (Park Jongcheol)**, Кәріс Республикасының Президенті мойындаған маман, автокөлік аясында негізгі жетістіктері «i-Tech Group», Hyundai Master сертификат бағдарламасы деңгейінің L4 Гранд-Мастері.

Дәріс тақырыбы: - Дизельді автокөліктің шығару-қабылдау жүйесі; - Аккумулятор қуатын тексеретін мультитестерлер; - CAN протоколына түсініктеме; - Автокөліктің жүйелі коммуникациясына диагностика.

5) Инженер білімінің магистрі **И Санг Гын (Lee Sang-geun)**, Кәріс Республикасының көрнекті және білікті маман, Hyundai Master сертификат бағдарламасы деңгейінің L4 Гранд-Мастері, автокөлікті жөндейтін-шебер (Master Craftsman Motor Vehides Maintenance), Hyundai Motor Company компаниясының көрнекті білікті қызметкері.

Дәріс тақырыбы: - Рулдік басқару, жүріс бөліктері және тежегіш жүйесінің құрылысы мен диагностикасы; - Шиналар туралы; - ТМК (шиналардың модификацияларын кешені); - Тәуелсіз аспалы жүріс бөлігі; - Гидравликалық, вакумды күшейтілген тежегіш жүйе; - EPB (электронды тұрақ тежегіші); - ABS (антиблокирты тежегіш жүйе); - ECS (электро-басқармалы пневматикалық жүріс бөлігінің аспалы бөлшегі).

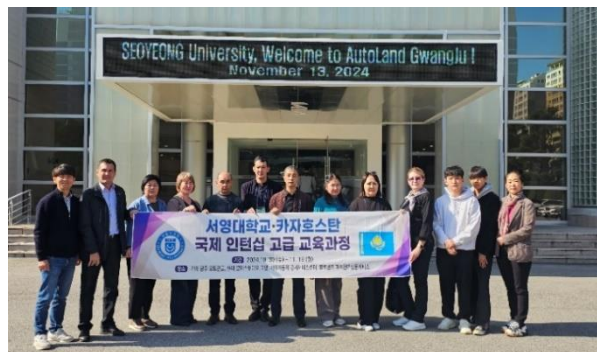

Жоғарыда айтылған мамандардың ішінде Hyundai Master сертификат бағдарламасы деңгейінің L4 Гранд-Мастер атағына ие болған тұлғалар бар. Ондай тұлғалар Республика бойынша 38 адам.

Кәріс автокөлік технологияларын модернизация және бөлшектерін жаңалауды жасаған құрметті тұлғалармен тілдесіп, шеберліктеріне куә болдық. Осы қысқа уақытта

автокөліктің құрлысын және бөлшектердің ерекшеліктерін бізге толық және жедел түрде түсіндірді.

Теория сабағы мен тәжірибе іс-жүзіндегі шаралардан бөлек күндері, тағылымдама бағдарламасына сәйкес: - Кванджу қаласында орналасқан KIA MOTORS заводымен барып таныстық. Өндірістің тарихына шолу жасап, автокөлік жасап-шығару конвейрлерін көзімізбен көрдік. Заводта жеңіл автокөлік түрлері K5, K8, K9, Niro, EV9, EV3, Carnival; және де автобустар, әскери техника мен шаруашылық тракторлар шығарады. Сағатына 49 жеңіл автокөлік, 3 автобус, 9 әскери хамер жасалады екен.

Қоян қаласында орналасқан Hyundai Motorstudio Goyang сервистік орталығында болып, автөлiктің модернизация және дизайн ерекшелiктерiмен таныстық. Шолуымыз үлкен қызық та әдемі көрiнiстермен жан түршiктiретiн ұқсас елiктеу құбылыстармен сүйемелдендi, ерекше сезiмде болдық.

Осы қаладағы Hyundai Motor Company үлкен көлікерге техникалық қызмет көрсету орталығына бардық. Автокөліктерге қызмет көрсететін орындарды және жөндеу жабдықтарын көріп, жұмыстарымен таныстық.

Тағылымдамадан тыс уақытта Сеул қаласының көне тарихи орындарды тамашаладық. Солтүстік Кәріс мемлектімен шекарасындағы арнайы туристік саябаққа барып таныстық. Бізді құрметімізге соңғы кеште, кәріс ұлт тағамдарына мол салтанатты дастарған жайылып, бәріміз отырып дәм таттық.

Сапарымыздың соңында біздің Алматы автомеханика колледжі мен Соён Университетінің арасында мемарандумға қол қойылды. Мемарандум бойынша өз-ара тәжірибе алмасу және колледждің ынталы білімалушыларын Соён Университетінен білім алуға мүмкіндік беру келісілді.

Осы тағылымдамадан алған білімді, тәжірибені және әдістемені болашақта білімалушылармен өткізетін өндірістік оқытудың және кәсіптік тәжірибеге арналған жұмыс-оқу жоспарына міндетті түрде өзгерістер мен қосымша енгіземін. Себебі білімалушылар заман қажеттілігіне сәйкес тақырыптарды зертеп, толықтыру керек. Маған бекітілген шеберханада өткізілетін дайындықтарда жаңа талаптарға сәйкес құралдар мен үлгелерді пайдалануға бет бұрамын. Осылай колледж түлектерін жай маман емес жоғары сұранысы ие білікті маман және қоғамда құрметті азамат дайындауға бар күшімді саламын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D1%81%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%8F?wprov=sfla1
2. Материалы международной стажировочной программы

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ И ПОВЫШЕНИЕ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТИПО

Косолапова Юлия Владимировна,
заведующая отделением

КГКП «Сарыкольский колледж агробизнеса и права,
Костанайская область, Сарыкольский район, п.Сарыколь

Аннотация: Современное общество требует от образованных людей способности самостоятельно ориентироваться во всех видах обширной информации, решать многочисленные производственные и социальные проблемы. Это значит, что будущее потребует от каждого сегодняшнего студента самостоятельного мышления, способности разбираться в ситуации и находить решение. Поэтому, важнейшей задачей современного технического профессионального образования, является подготовка нового поколения специалистов, обладающих профессиональными навыками, отвечающих современным

требованиям работодателей. Решение данной проблемы зависит от технологии обучения будущих специалистов и от того, насколько будет усовершенствована система подготовки рабочих кадров.

В связи с ростом требований к квалификации и качеству подготовки специалистов, главной задачей технического и профессионального образования является полный учет требований работодателей. Быстро реагировать на изменения конъюнктуры рынка труда возможно только при создании системы социального партнерства, которая сможет объединить всех вышеперечисленных субъектов с учетом интереса к взаимодействию с образовательными учреждениями на основе партнерских отношений.

Система подготовки квалифицированных рабочих кадров на современном этапе призвана обеспечивать рост человеческого капитала, необходимого для модернизации и технологического развития экономики страны.

Основные направления реформирования системы подготовки:

- Разработка нового перечня специальностей, специализаций и квалификаций. В его основу положен принцип укрепления специальностей, объединение их в ряд ведущих направлений подготовки. Это позволяет выпускникам расширить возможности трудоустройства, смены профессий и переквалификации.

Колледжам на данный момент предоставлена академическая самостоятельность. Теперь колледжи совместно с работодателями самостоятельно определяют сроки обучения и содержание образовательных программ, кроме того, актуализирован Классификатор специальностей и квалификаций ТиПО в соответствии с международными требованиями.

- Концепция непрерывного профессионального образования. Она рассматривается как комплекс государственных и частных образовательных учреждений, обеспечивающих организационное и содержательное единство, преемственность и взаимосвязь всех звеньев первоначального профессионального образования каждого человека.

Перспективы развития системы технического и профессионального образования могут включать следующие направления:

- **Повышение качества обучения.** Работа по таким направлениям, как развитие дуального образования, совершенствование процессов управления колледжами, улучшение их материально-технической базы в соответствии с современными требованиями. Ни одно техническое образование не способно дать такого глубокого знания производства изнутри, как дуальная система. Она предоставляет прекрасные возможности для построения профессиональной траектории, для управления карьерой, делая ее важной ступенькой на пути к успеху, дает возможность непрерывного развития профессиональных качеств будущего специалиста.

Считаю, что именно практика помогает студенту закрепить теоретические знания, приобрести профессиональные навыки, а самое главное – вплотную познакомиться со своей будущей трудовой деятельностью. Студент выполняет свою будущую работу, применяет знания, учится действовать «здесь и сейчас». Принятие решений в реальных условиях позволяет студенту максимально раскрыть свои таланты и умения. В течении работы он учится взаимодействовать с коллегами и руководством. Основы субординации и профессионального обучения даются в наиболее понятной и адаптированной форме. Именно в этот момент можно максимально углубить и расширить свои знания. Таким образом, применение инновационных технологий и практики в современном образовании делают его насыщенным, интересным, что положительно сказывается на эффективности всего образовательного процесса и является залогом формирования высококвалифицированного и конкурентоспособного специалиста.

- **Создание условий для получения качественных знаний, востребованной специальности и гарантии трудоустройства.** Это обусловлено трансформацией глобального рынка труда и новыми трендами в системе подготовки технических кадров для отраслей экономики.

Используются новые пути повышения качества образования и создания современной образовательной среды:

- использование практико-ориентированных методов обучения, дуального образования;
- использование опыта worldskills;
- переподготовка и систематическое повышение квалификаций педагогических кадров;
- постоянное обновление организационно-методического сопровождения учебного процесса в соответствии с требованиями к результатам освоения образовательных программ;
- проведение демонстрационного экзамена в соответствии с требованиями worldskills.

- **Реформа профориентационной работы.** Школьники должны узнать о новых требованиях на рынке труда, оценить карьерные перспективы в конкретных отраслях экономики, сделать правильный выбор профессии.

- **Привлечение бизнес-структур и инвесторов.** Это позволит развить систему подготовки специалистов на основе целевого заказа предприятий.

Внедрена целевая подготовка кадров по заявкам предприятий, что позволяет повысить солидарную ответственность как заказчика (предприятия), так и исполнителя (колледжа).

- **Интернационализация колледжей.** Обмен опытом с зарубежными колледжами позволит студентам совершенствовать свои знания в учебных заведениях в рамках академической мобильности, а также повышать профессиональные компетенции педагогов.

- **Создание Национального центра компетенций.** Он будет способствовать развитию и внедрению профессиональных компетенций, новых технологических решений и современных профессиональных навыков.

Для того, чтобы обеспечить выпуск квалифицированных рабочих кадров прежде всего необходимо повышение привлекательности к самой системе технического и профессионального образования, а это комплексная задача, требующая системного подхода и совместных усилий государства, бизнеса и образовательных учреждений. Цель такой работы – изменить общественное восприятие рабочих профессий, сделать их престижными и востребованными, а также обеспечить выпускников ТиПО необходимыми компетенциями для успешной карьеры.

К основным направлениям этой работы я бы отнесла:

- изменение имиджа рабочих профессий: принимать активное участие в информационных компаниях, демонстрирующие современные, высокооплачиваемые и перспективные рабочие профессии, использовать популярные платформы для создания позитивного образа выпускников ТиПО, демонстрируя их достижения и карьерный рост. Кроме того, необходимо тесное сотрудничество со средствами массовой информации в подготовке материалов, которые бы показывали, что рабочие профессии – это не только физический труд, но и творческий подход, инновации и постоянное развитие. А также заявлять о популяризации рабочих профессий через истории успешных людей, которые начинали свой путь с получения профессионального образования.

- модернизация образовательных программ: постоянное обновление учебных программ с учетом потребностей рынка труда и внедрение современных технологий в образовательный процесс, создание виртуальных лабораторий и тренажеров.

Ожидаемыми результатами такой работы должно стать повышение интереса молодежи к рабочим профессиям, улучшение качества подготовки специалистов, снижение дефицита квалифицированных кадров на производстве.

ИНТЕГРАЦИЯ МАТЕМАТИКИ И СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН У СТУДЕНТОВ, ОБУЧАЮЩИХСЯ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ЭЛЕКТРОГАЗОСВАРЩИК»

Койшина Асем Маликовна,
преподаватель математики КГКП «Костанайский колледж
автомобильного транспорта»
Костанай облысы, Костанай қ., Қазақстан Республикасы

Аннотация: В статье рассматривается значение интеграции математики и специальных дисциплин у студентов обучающихся по специальности «Электрогазосварщик» в системе технического и профессионального образования. Обсуждаются основные подходы к реализации интеграции, её преимущества и вызовы. Приведены примерные задания применяемые на уроках математики для специальности «Электрогазосварщик».

Современная система технического и профессионального образования требует комплексного подхода к обучению, где интеграция математики с профессиональной подготовкой играет ключевую роль. Математические знания становятся инструментом решения реальных задач, возникающих в профессиональной деятельности, и способствуют формированию у студентов системного мышления и профессиональных компетенций. В данной статье рассмотрим основные подходы к интеграции математики в подготовку электрогазосварщиков, а также её значение для формирования профессиональных компетенций.

Интеграция математики в профессиональную подготовку электрогазосварщиков включает:

1. **Расчёт материалов и параметров сварки:** применение математических формул для определения объёмов, массы и стоимости металлов.
2. **Оптимизация технологических процессов:** использование математического аппарата для выбора оптимального режима сварки (напряжение, ток, скорость).
3. **Анализ прочности соединений:** расчёт нагрузок, которые могут выдерживать сварные швы.
4. **Чертёжные и геометрические расчёты:** построение схем сварочных конструкций с учётом заданных параметров.

Приведу примеры задач прикладного характера, которые применяются на уроке математики:

Пусть требуется рассчитать количество металла, необходимое для изготовления данной ограды с заданным количеством пролетов.

Для решения этой производственной задачи тоже требуется умение чтения чертежа, или даже его построения по желанию заказчика.

Рассмотрим один пролет. Изделие изготавливается из металлического прутка или тонкой арматуры. Чтобы сосчитать количество металла (по длине), необходимо знать все линейные размеры этой конструкции.

Фрагмент 1

фрагмент 2

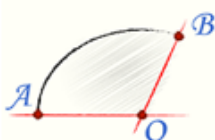
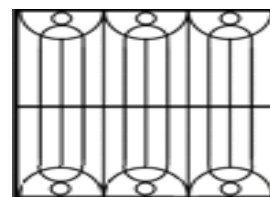

рис. 4 центральный угол

Кроме того, потребуется расчет длины окружности фрагмента 1 по формуле $L = 2\pi R$, где R – радиус окружности, и расчет длины дуги окружности фрагмента 2 по формуле $p = \frac{\pi R n}{180}$, где n – величина центрального угла (рис 4).

Сложив все размеры и умножив на количество пролетов, мы получим искомую величину – количество материала по длине.

При изучении темы «Многогранники» производим расчет площадей и объемов изделий, имеющих форму многогранников; расчеты количества материалов, идущего на изготовление изделия; изменение размеров фигур с учетом подобия. Например:

1. Сварщику необходимо изготовить бункер, имеющий форму правильной четырехугольной призмы, длина стороны основания которого равна 1,2 м, высота – 2,4 м. Сколько стали необходимо выполнения работы? (Прим.: на швы следует добавить 3% материала).

2. Сварщику необходимо узнать, сколько кубических метров шлака вместится в контейнер, имеющий форму усеченной пирамиды, длина сторон основания которой 1,2 м и 2,4 м, а высота – 2 м.

Профессионально значимые задачи – это задачи-модели будущей профессиональной деятельности, которые требуют ориентации на соотношение фундаментальных и прикладных знаний. В качестве примеров профессионально значимых задач приведем следующие задачи, рассматриваемые на уроках математики и в профессиональной деятельности:

1. Сварить металлическую конструкцию перпендикулярно заданной плоскости (укрепить трубу ограды клумбы перпендикулярно земельному участку; укрепить фонарный металлический столб перпендикулярно земле и др.);

2. Определить вес электродов, необходимых для создания металлической конструкции (для шва пожарного ведра конической формы; для арматуры заданной формы и др.), если на один погонный метр требуется 250-300 г электродов;

Будущим сварщикам необходимо научиться производить точный расчет длины сварных швов (стыковых, угловых) при изготовлении резервуаров, цистерн, емкостей, имеющих форму фигур вращения, уметь видеть фигуры вращения и их сечения в узлах стропильных ферм из круглых труб, плоскосвариваемых труб; научиться производить расчет расхода электродного материала с учетом размеров электродов; рассчитать материал и массу изделий, имеющих форму фигур вращения.

Примеры задач по данной теме:

1. Сварщику необходимо изготовить цистерну цилиндрической формы, высота которой – 3 м, радиус основания – 1,5 м. Вычислить, сколько электродов необходимо для сварки, если на 1 м расходуется 4 электрода, а масса одного электрода 60 г. Вычислить стоимость электродов, если 1 кг их стоит 70 рублей.

2. Необходимо изготовить воронку, представляющую форму усеченного конуса. Радиусы оснований: 2 м и 10 м, высота – 30 м. Сколько потребуется металла на изготовление такой воронки, если на сварку добавить 3% материала?

Интеграция математики и профессиональной подготовки имеет следующие преимущества:

- **Повышение мотивации студентов:** решение практических задач демонстрирует ценность математических знаний.
- **Развитие аналитического мышления:** студенты учатся применять теорию на практике.
- **Формирование профессиональных компетенций:** интеграция помогает овладевать навыками, необходимыми в реальной производственной среде.
- **Содействие успешной адаптации на рабочем месте:** выпускники, владеющие математическими инструментами, более уверенно работают с технической документацией и оборудованием.

Для профессии сварщика из области математики профессионально значимыми являются, в первую очередь, знания и навыки расчетного характера, умение выполнять действия с числами разного знака, оперировать обыкновенными и десятичными дробями,

в том числе **приближенными, умение оперировать процентами.** В техническом обиходе активно используются такие математические понятия, как соотношение величин, пропорции, прямая и обратная пропорциональные зависимости, степень числа.

Из геометрических знаний, прежде всего рабочему этой профессии необходимо освоить определения, виды и свойства взаимного расположения плоскостей, расположения плоскостей в угловых соединениях и научиться оперировать ими применительно к своей профессии; уметь производить расчет площадей и объемов изделий, имеющих форму многогранников; расчеты количества материалов, идущего на изготовление изделия и наверняка еще многое другое, чему предстоит научиться каждому, выбравшему эту нелегкую, но востребованную и, несомненно, уважаемую профессию.

Естественно-математическая подготовка сварщиков имеет решающее значение для формирования у них многих качеств – таких, как умение работать самостоятельно, в соответствии с требованиями сравнивать и оценивать качество выполняемой работы, умело координировать свои движения и быстро реагировать на изменения ситуаций. Развивается чувствительность зрительного и слухового анализаторов, формируются навыки соблюдения технологической последовательности выполняемых работ. Все это способствует росту компетентности будущего сварщика, высокой мобильности, что позволит ему быть конкурентным в сложных рыночных условиях.[4]

Интеграция математики и специальных дисциплин электрогазосварщиков способствует формированию у студентов системного подхода к решению профессиональных задач. Этот подход позволяет повысить качество подготовки специалистов и их востребованность на рынке труда. Для успешной реализации данной инициативы необходимы совместные усилия образовательных учреждений, работодателей и государства.

Подводя итог, хочется сказать, что в наше время, в связи с быстрым развитием научно-технического прогресса, постоянно происходит увеличение сфер или отраслей деятельности, где в той или иной степени применяется математика, все быстрее появляются новые технологии и с каждым годом они становятся все более сложными; а также с тем, что математические основы – это базовые знания, фундаментальный заклад, который нужен в любой науке[6]. И в связи с этим, хочется в очередной раз подчеркнуть, насколько важна роль математики в рабочих специальностях. Расчеты должны быть сверхточными для обеспечения полной безопасности прохождения тех или иных процессов, и чтобы этого достичь, он использует математические знания. Если же специалист не будет обладать достаточным уровнем квалификации, то он останется невостребованным, что в свою очередь для него весьма и весьма невыгодно. Таким образом, можно сделать вывод, что математика – это, в какой-то мере, основа любой науки, и без знания математики в современном мире существовать практически невозможно.

Использованная литература

1. Соколов В. С. Стандарты в управлении качеством образования. Монография. – Н. Новгород: ГГНУ, 1993. – 95 с
2. Зинченко А. П., Попов В. В. Интеграция математического образования с профессиональной подготовкой. — М.: Академия, 2018.
3. Образовательные технологии XXI века / Под ред. Н. В. Бордовской. — СПб.: Питер, 2010.
4. Алешина Т.Н. Дидактический материал проф. направленности как средство повышения эффективности обучения математике в средних профтехучилищах. – М.: Просвещение, 1990.
5. Алимов Ш.А. Алгебра и начала анализа. 10-11 класс. М.: Просвещение, 2011.
6. Нужны ли школьникам уроки математики? Мысли об учебной мотивации школьников. [Электронный ресурс]: http://www.researcher.ru/methodics/teor/a_150xjb.html

ОБНОВЛЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕБОВАНИЯМИ РЫНКА ТРУДА: СПЕЦИАЛЬНОСТЬ "БУХГАЛТЕР

Байжанова Гульнара Каппасовна,

преподаватель спецдисциплин

ЧУ «Колледж предпринимательства КИИЭУ»

Костанайская область, г. Костанай, Республика Казахстан

Аннотация: Работа содержит информацию о требованиях рынка труда по специальности «Бухгалтер» по данным сайта hh.kz. В ходе анализа данного сайта определены конкретные требования. Результат данного исследования позволил определить предложения по улучшению качества знаний, повысить профессиональный уровень на этапе обучения с учетом требований заказчика.

Ключевые слова: рынок труда, требования к специальностям, подготовка студентов к требованиям заказчика через образовательный процесс.

Развитие экономики, обновление требований к участникам трудового процесса, поставила задачу и к образовательным учреждениям.

Современный рынок труда предъявляет высокие требования к специалистам в области бухгалтерского учета. Анализ вакансий с сайта hh.kz позволяет выделить ключевые навыки и обязанности, которые работодатели ожидают от бухгалтеров.

На основе этих данных можно предложить конкретные изменения в образовательных программах, чтобы подготовить специалистов, соответствующих запросам рынка. [1]

Деятельность современного бухгалтера – это специалист, владеющий знаниями не только в экономической и финансовой сфере, но и в области новых информационных технологий, сочетающих высокую компьютерную грамотность решения по стратегии и тактике управления финансами.

Для решения данной проблемы необходимо знать какие требования и знания предъявляет работодатель. [2]

Для этого необходимо проводить мониторинг hh.kz - официального сайта рынка труда. Анализ вакансий на hh.kz показывает, что работодатели ожидают от бухгалтеров не только глубоких теоретических знаний, но и практических навыков, а также умения работать с современными технологиями.

Анализируя рынок требований к данной специальности, создается возможность последовательному внедрению практико-ориентированной модели обучения.

Рассмотрим конкретные требования из объявлений:

Обязанности бухгалтера:

1. Ведение бухгалтерского учета:
 - Полное ведение бухгалтерии организации.
 - Обработка первичной документации.
 - Составление и сдача налоговой и статистической отчетности.
 - Оплата обязательных платежей и сборов.
2. Работа с программами:
 - Ведение учета в 1С (управленческий, бухгалтерский, налоговый учет).
 - Использование СОНО, Кабинета Налогоплательщика, ЭСФ.
3. Внешнеэкономическая деятельность (ВЭД):
 - Оформление экспортно-импортных операций.
 - Подготовка и проверка сопроводительных документов (инвойсы, упаковочные листы, договоры, СНТ, сертификаты и заключения).
4. Банковские операции:
 - Работа с клиент-банком.
 - Взаимодействие с банками, включая валютный контроль.
5. Кадровое делопроизводство:

- Ведение кадровой документации.
- Учет сотрудников в рамках миграционного законодательства.

6. Производственный учет:

- Учет материалов и производственных остатков в 1С (с посещением производственных участков).

- Списание материалов на изделия по нормативам и факту.
- Проведение инвентаризаций.

7. Взаимодействие с юристами и госорганами:

- Отработка и согласование договоров.
- Взаимодействие с госорганами, включая налоговые и миграционные вопросы.

8. Работа на месте:

- Посещение производственных подразделений для учета материалов.
- Офисная работа в течение рабочего дня (без удаленного формата).

Требования к профессиональным навыкам:

- Полное ведение бухгалтерского учета организации.
- Обработка первичной документации.
- Знание портала ИС ЭСФ.
- Опыт работы с ВЭД, оформление СНТ и иных сопроводительных документов.
- Составление налоговой и статистической отчетности.
- Оплата обязательных платежей и сборов.
- Работа с клиент-банком, взаимодействие с кредитными учреждениями (включая валютный контроль).
- Ведение кадрового делопроизводства.
- Взаимодействие с госорганами, включая миграционное законодательство. [1]

Знания и использование программного обеспечения:

- 1С: Предприятие.
- СОНО.
- Кабинет Налогоплательщика.
- ЭСФ.

Знания и умения в сфере ВЭД:

- Оформление экспортно-импортных операций в рамках таможенного союза.
- Подготовка и проверка документов для импорта (инвойсы, упаковочные листы, договоры, транспортные счета, заключения об идентификации, сертификаты соответствия и др.).
- Оформление экспортных документов (сертификат происхождения, предварительное заключение таможни, заключения по идентификации, СНТ и товарные накладные).

Дополнительные требования:

- Знание учета склада и производства в 1С (управленческий, бухгалтерский и налоговый учет).
- Делопроизводство организации.
- Ведение первичного производственного учета.
- Списание материалов на производимые изделия по нормативам и сравнение с фактом.
- Отработка с юристами договоров.
- Посещение производственных подразделений для учета остатков материала, приемки материалов по факту, инвентаризации.
- Работа в офисе в течение рабочего дня, без удаленной работы.

В связи с требованием работодателей и формированием системы постоянного мониторинга текущих и перспективных потребностей рынка труда в специалистах возникает:

- максимально тесная связь учебного процесса с производством;
- максимальная адаптация учебных курсов к требованиям заказчика.

Используя данный сайт, можно решить проблему производственных практик, быстрее адаптировать студентов к работе, заинтересовать уровнем заработной платы, карьерным ростом, определить направления деятельности как бухгалтера. [1]

Предложения по обновлению образовательных программ

На основе анализа требований рынка труда можно предложить следующие изменения в образовательных программах для специальности "Бухгалтер":

1. Внедрение современных технологий в учебный процесс:

-Курсы по работе с 1С:

-Включить в программу углубленное изучение 1С: Предприятие с акцентом на управленческий, бухгалтерский и налоговый учет.

-Обучение работе с ЭСФ и СОНО: добавить модули по работе с электронными системами, такими как ЭСФ, СОНО и Кабинет Налогоплательщика.

-Практика работы с клиент-банком: -ввести занятия по работе с банковскими системами, включая валютный контроль.

2. Углубление знаний в области ВЭД:

-Курс по внешнеэкономической деятельности: -включить в программу изучение экспортно-импортных операций, оформление документов (инвойсы, упаковочные листы, СНТ, сертификаты и др.).

-Практические кейсы по ВЭД: -разработать кейсы, основанные на реальных ситуациях, связанных с таможенным оформлением и взаимодействием с иностранными партнерами.

3. Развитие навыков производственного учета:

-Модуль по учету производства: добавить курс по учету материалов, списанию на изделия, проведению инвентаризаций.

-Практика на производстве: -организовать выездные занятия на производственные предприятия для изучения реальных процессов учета.

4. Усиление кадрового делопроизводства:

-Курс по кадровому учету: -включить в программу изучение миграционного законодательства и ведение кадровой документации.

-Практика работы с договорами: -добавить занятия по составлению и согласованию договоров с юристами.

5. Практико-ориентированный подход:

-Стажировки в компаниях: -организовать стажировки для студентов в компаниях, где они смогут применять полученные знания на практике.

-Привлечение работодателей: -вовлечь представителей компаний в разработку учебных программ и проведение мастер-классов.

6. Развитие soft skills:

-Тренинги по коммуникации: -включить в программу тренинги по взаимодействию с коллегами, госорганами и клиентами.

-Управление временем и стрессоустойчивость: -добавить модули по развитию навыков работы в условиях многозадачности и стресса.

Заключение

Обновление образовательных программ для бухгалтеров в соответствии с требованиями рынка труда — это необходимость, продиктованная современными реалиями.

Анализ вакансий с сайта hh.kz показывает, что современный бухгалтер должен быть многозадачным специалистом, владеющим не только основами бухгалтерского учета, но и современными технологиями, навыками ВЭД, производственного учета и кадрового делопроизводства.

Внедрение этих изменений в учебный процесс позволит готовить специалистов, которые будут востребованы на рынке труда и смогут успешно конкурировать за лучшие вакансии. Образовательные учреждения, которые оперативно реагируют на изменения в требованиях работодателей, смогут не только повысить качество подготовки студентов, но и укрепить свою репутацию на рынке образовательных услуг.

Использованная литература

1. сайт hh.kz.
2. «Технические характеристики профессионального стандарта бухгалтера» 2023 март РК

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ – СТРАТЕГИЯЛЫҚ МІНДЕТ

Аннатбаева Мира Айтөреқызы

М. Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық
колледжінің өндірістік оқыту шебері

Техникалық және кәсіптік білім берудің беделін арттыру – бүгінгі білім беру жүйесінің өзекті міндеттерінің бірі. Кәсіптік колледждердің түлектері отандық өндірісті дамыту, оның қарқынды өсуі, елдің экономикалық тәуелсіздігіне қол жеткізу, демек, баршаның гүлденуі мен әл-ауқаты үшін негізгі адам капиталын құрайды. Мемлекет жастардың жоғары деңгейдегі кәсіптік білімге қол жеткізуі үшін барлық шараларды қабылдауда. Бұл міндеттер «Жас маман» және «Баршаға тегін кәсіптік білім беру» жобаларын шешуге арналған, олардың шеңберінде үлкен жұмыс атқарылып, елеулі нәтижелер алынды.

Қазіргі уақытта жүргізіліп жатқан және алдағы жылдарға жоспарланған инновациялар мен реформалар туралы айтатын болсақ, жаһандану, экономика мен қоғамдық өмірдің әртүрлі салаларында жаңа технологияларды белсенді енгізу мамандықтар мен жоғары деңгейдегі дағдыларды қажет ететін жұмыс орындарының саны артып келеді. Кәсіби құзіреттіліктермен қатар – жаңа кәсіби дағдылар қажет. Осы сын-тегеуріндердің барлығына жауап беру үшін кадрларды даярлау жүйесі сапалы жаңғыртудан өтті. Колледждерге академиялық дербестік берілді. Енді колледждер жұмыс берушілермен бірлесіп оқу мерзімдері мен білім беру бағдарламаларының мазмұнын дербес айқындайды. Халықаралық талаптарға сәйкес ТЖКБ мамандықтары мен біліктіліктерінің жіктеуіші өзектендірілді.

«Жас маман» жобасы аясында колледждерді заманауи инфрақұрылыммен жарақтандыру жүргізілді. Жобаны іске асыру қорытындысы бойынша 180 ТЖКБ ұйымы стратегиялық даму жоспарларын жаңарта отырып, заманауи оқу жабдықтарымен жарақтандырылды, оларға жаңа білім беру бағдарламалары енгізілді.

Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша мемлекеттік білім беру тапсырысы техникалық мамандықтарға қайта бағдарланған және 2025 жылға дейін оларға мемлекеттік тапсырыстың 70%-ы берілетін болады. Еңбек нарығының талаптарына сәйкес келетін білікті мамандарды даярлауды жүргізетін, сұранысқа ие мамандықтар мен біліктіліктер бойынша құзіреттілік орталықтарының желісі құрылды. Сонымен қатар, колледждер басқа ТЖКБ ұйымдарының студенттерін нақты жұмыс үдерістері мен сала талаптарына үйрету үшін жабдықты пайдаланады, бұл түлектердің жұмысқа орналасуға дайындығын арттырады. «Жас маман» жобасын іске асыру кадрларды даярлаудың жаңа деңгейіне шығуға мүмкіндік берді. Сондай-ақ, Мемлекет басшысының тапсырмасын іске асыру шеңберінде «Сапалы білім - білімді ұлт» ұлттық жобасында 2025 жылға қарай талап етілетін мамандықтар бойынша жастарды тегін ТЖКБ-мен жүз пайыз қамту көзделген. Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес мемлекеттік тапсырысты техникалық мамандықтарға қайта бағдарлау бойынша тиісті жұмыстар жүргізіліп келеді.

ТЖКБ-ға жастардың неғұрлым кең спектрін тарту үшін жағдай жасау елдің барлық стратегиялық құжаттарындағы бағыттардың бірі болып келеді.

Әлемдік тәжірибеге сәйкес, ТЖКБ жүйесі жұмысшы және техникалық кадрлардың провайдері ретінде ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік осал жастарды қоғам мен еңбек нарығына интеграциялау құралы ретінде қарастырылады.

«Баршаға арналған тегін ТЖКБ» жобасы жастарды оқытуға және еңбек нарығына интеграциялауға қолжетімділікті кеңейтудің негізгі тетігі болды. Бірінші жұмысшы мамандығын алудан басқа, еңбек нарығында сұранысқа ие екінші мамандықты тегін алу қамтамасыз етілді. Кәсіпорындардың өтінімдері бойынша кадрларды мақсатты даярлау енгізілуде, онда жұмыс беруші колледж түлектерін одан әрі жұмысқа орналастыру және практиканы ұйымдастыру бойынша міндеттеме алады. Бір білім беру бағдарламасы шеңберінде 2-3 біліктілік ала отырып, кепілді жұмысқа орналасу ТЖКБ-да оқу үшін қосымша ынталандыру болады.

Біздің еліміздің Үкіметі ТЖКБ саласында жоғары білікті мамандарды даярлауға үлкен үміт артып отыр.

2022 жылғы 16 наурыз күні Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К.Тоқаевтың Қазақстан халқына арнаған “Жаңа Қазақстан: жаңару мен жаңғыру жолы” атты Жолдауы жарияланған болатын.

Осылайша, Президенттің 2022 жылғы Жолдауында ТЖКБ оқу орындары еңбек нарығының нақты қажеттіліктеріне бағдарлануы және елдің жаңа экономикалық бағытының міндеттеріне сәйкес келуге тиіс екендігі көрсетілген болатын.

Мемлекет басшысының Жолдауы - еліміздің таяу жылдарға арналған әлеуметтік-экономикалық даму жолын айқындайтын стратегиялық маңызы бар құжат.

Жолдау 5 бөлімнен тұрады:

Заман талабына сай тиімді мемлекет;

Азаматтардың құқықтары мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

Қарқынды дамыған және инклюзивті экономика;

Әлеуметтік жаңғырудың жаңа кезеңі;

Қуатты өңірлер – қуатты ел.

Жолдаудың 7 көздеген нысаны:

Пандемиядан кейінгі экономикалық даму;

Денсаулық сақтау жүйесінің тиімділігін арттыру;

Сапалы білім беру;

Өңірлік саясатты жетілдіру;

Еңбек нарығында тиімді экожүйе қалыптастыру;

Саяси жаңғыру және адам құқығын қорғау;

Ұлттың ұйысуы – одан әрі дамудың басты факторы.

Жаңа Қазақстан – жаңару мен жаңғыру жолы, бүгінгі буынның болашақ ұрпаққа аманаты.

Қазақстан Республикасының президенті «Жаңа Қазақстан: жаңару мен жаңғыру жолы» атты жолдауында бірқатар маңызды мәселелерді көтерген болатын. Әсіресе, басты назар ел тұтастығы мен бейбітшілігіне, болашақтағы әртүрлі қауіп-қатерлерге дайындық жасау, дағдарыстар мен сын-қатерлерден өтуде алғышарт болатын реформаларға аударылды.

Қазақстан жұртшылығы тәуелсіздіктің 30-жылдық тарихының, жетістіктер мен кемшіліктердің куәгері болды. Ендігі кезекте жаһанда болып жатқан өзгерістер мен сын-қатерлерге ұтымды жауап бере алатын, ел іргесін шайқалтпай, Республиканың әрі қарай дамуына берік негіз қалайтын жаңа саяси-экономикалық тұрғыда өзгерістерді жүзеге асыру кезек күттірмейтін мәселе болмақ. Оның кейбір бағыттарын мемлекет басшысы өз жолдауында атап өтті. «Біз кез келген мәселені ашық айтып, оны шешудің оңтайлы жолдарын бірге іздеуіміз қажет», – делінген. Яғни, әр азамат жолдауға қатысты өз көзқарасын білдіріп, талқыға салуы қажет.

Біздің мұратымыз – «Жаңа Қазақстанды құру». Менің түсінігім бойынша, Жаңа Қазақстан – статистикалық көрсеткіштер үшін емес, нақты сапалы нәтижеге қол жеткізуді өмірлік ұстанымы етіп алған халық – «Қағаз бетінде ғана жүзеге асырылған, бірақ шындыққа еш жанаспайтын жалған табыстарға масаттанып отыратын заман келмеске кетті. Халыққа – көпірме сөз, бос уәде емес, көзбен көріп, қолмен ұстауға болатын оң өзгерістер керек», - деп жолдауда Қ.К. Тоқаев дәп басып айтқан болатын.

Алаш ардақтылары қалайша халық жадында позитивті кейіпте сақталып келеді? Оның жауабы – адалдықта. Яғни, алаш арыстары өз халқына, жеріне, тіліне, дініне адалдығы. Басын бәйгеге тігіп, қызыл террор заманында жасқанбай, ұлт болашағы үшін күресуі. Сонымен қатар, ел ішіндегі көзі ашық азаматтар мүдделерінің бір жерде тоғысып, бір бағытта еңбек етуі. Олай болса, бүгінгі таңда мемлекет басшысы жариялаған жолдауды саралап, оған үн қосып, еліміздің жарқын болашағы үшін ұсыныстар айтылуы қажет.

«Жаңа Қазақстан», ол – ең алдымен осы мемлекетте тұратын азаматтар. Олай болса, «санның сапаға айналатын» ескі тұжырымдамадан бас тартып, «адал еңбек, озық білім және үздік тәжірибе» негізінде еліміздің санасын жаңғыртып, Жаңа мемлекет құруға бар күш-жігерді салу керек. Бұл тек президенттің немесе билік өкілдерінің жұмысы емес, керісінше әрбір қарапайым тұрғынның міндеті.

Президентіміз бұл Жолдаудың мән-маңызы айрықша екендігін, ауқымы кең, мазмұны бөлек, Жаңа Қазақстанды құрудағы биік мақсаттарға негізделгенін жеткізді.

Жолдауда Қазақстан Республикасының жүйесіндегі кейбір кемшілік тұстары және алдағы уақытта ешқандай заңсыз іс-әрекеттерге жол берілмейтіні туралы баяндалды.

Енді Президент және тағы бірқатар билік өкілдері партия мүшесі бола алмайды. Бұл – еліміздегі барлық партиялардың бірдей деңгейде болуына ықпал етеді. Президенттің өкілеттігі де бұрынғыдан өзгеріп, қысқарады, Парламенттің рөлін арттыру қолға алынады.

Президентіміз өз жолдауында жергілікті өзін-өзі басқару, бұқаралық ақпарат құралдары, әкімшілік-аумақтық құрылым бойынша нақты қадамдарды ұсынып отыр. Ендігі мәселе тек қана жаңарған елдің жаңа азаматтары ретінде барлығымыздың осы Жолдаудың орындалуын қамтамасыз етуімізде.

Үкімет дағдарысқа қарсы кезек күттірмейтін кешенді шаралар топтамасын тез арада жүзеге асыруға міндеттелді. Ең алдымен ұлттық валютаның тұрақтылығын қамтамасыз ету керектігі тапсырылды. Қазіргі таңда Үкімет Президент тапсырмасы бойынша нақты іс-әрекеттер жасауда. Мұны бұқаралық ақпарат құралдарынан да, әлеуметтік желілерден де байқауға болады.

Президент валютаны шетелге шығаруға шектеу енгізетін жарлыққа қол қойғанын да мәлімдеді.

Тізе берсек, тізгінделетін іс көп. Жолдауда қарастырылған мәселелер кезең-кезеңімен іске асқан кезде, Қазақстан халқының жағдайы да, еліміздің саясаты да тек жақсаратыны анық.

Бүгінгі ел Президенті Қ.К.Тоқаевтың халыққа Жолдауының мән-маңызы айрықша. Мемлекет басшысы өз сөзінде өзгерістерді жұртқа жақсы көріну үшін жасамайтындығын, қағаз бетінде ғана жүзеге асырылған, бірақ шындыққа еш жанаспайтын жалған табыстарға масаттанып отыратын заман келмеске кеткендігін айтты.

Президент қоғамның қажеттілігі мен сұранысына сәйкес еліміздің саяси жүйесін кешенді жаңғырту бағдарламасын ұсынды. Осы орайда, еліміз үлкен реформалар мен жаңғыртудан өткелі отыр.

Жолдауда елдің даму бағыты айқындалып, қазақстандықтардың өмір сүру сапасын арттыруға бағытталған нақты міндеттер белгіленді.

Қорыта айтқанда, Мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауы – ел дамуының негізгі бағыттарын жарқын болашаққа айқындайтыны белгілі.

Қасым-Жомарт Кемелұлы Мемлекет басшысы қызметіне кіріскен сәттен бастап, бұрын-соңды болмаған жүйелі және жан-жақты реформаларды іске қосып, жаңа Қазақстанды құруға кіріскені анық.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы ымырасыз күрес жарияланды, құқық қорғау жүйесін жаңа қалыпта құру және жылдар бойы қордаланып қалған әлеуметтік проблемалар дәйекті түрде шешімін таба бастады.

Бұл Мемлекет басшысының бастамасымен тыныс-тіршіліктің барлық саласын іс жүзінде қайта құру үшін заңнамалық деңгейде негіз қалайтын реформалардың бір бөлігі ғана.

Қоғам Президенттің барлық бастамаларын ықыласпен қабылдады және қолдау білдірді.

Ең алдымен, қоғамның барлық мүшелерінің әл-ауқатын арттыру мақсатында әлеуметтік теңсіздікті, ұлттық табысты әділетсіз бөлуді, әлеуметтік-экономикалық тепе-теңдіктегі олқылықтарды еңсеру қажет.

Біз жастар - мемлекет басшысының қоғамда, әсіресе жастар арасында, еңбексүйгіштік пен білімге құштарлықты ілгерілету жөніндегі ойларын толық қолдаймыз. Онсыз қазіргі заманғы сын-қатерлер мен қауіптер алдында әлемде бірде-бір мемлекетке төтеп беру мүмкін емес.

Жүргізіліп жатқан ауқымды реформалардың негізі ретінде мықты заңнамалық база қалыптастыру қажет. Біз, Парламент депутаттары, тиісінше, осы міндетті жедел іске асыру үшін сапалы заңдар қабылдау жөніндегі өз қызметімізге одан әрі қарқын беруге тиіспіз.

Президент барша қазақстандықтарды – «Жаңа Қазақстан» құруға шақырып отыр, қоғам санасындағы оң өзгерістер осы жолдың бірден-бір әрі жалғыз дұрыс жол екенін атап көрсетті.

Кәсіптік бағдар беру жұмысы және жұмысшы кәсіптерін танымал ету кадрлық әлеуетті дамытудың өңірлік бағдарламаларында орталық орын алады.

Техникалық және кәсіптік білім беру секторын әлемдік білім беру кеңістігіне интеграциялау біздің еліміз үшін өзекті және стратегиялық маңызды міндет болып табылады.

Бұл үдерістің бірқатар артықшылықтары бар:

Қазақстанның ТЖКБ әлемдік кеңістікке интеграциялануы біздің жаһандық еңбек нарығындағы ұстанымымызды нығайтуға және түлектеріміздің жоғары бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді;

Кадрларды даярлау, тәжірибе алмасу және озық білім беру практикалары саласындағы халықаралық ынтымақтастықты кеңейту білім беру сапасын арттыруға пайдалы әсер етеді;

Озық елдердің тәжірибесін және кадрларды даярлаудың әлемдік стандарттарына, мысалы, WorldSkills стандарттарына сәйкестігін ескере отырып, білім беру бағдарламаларын әзірлеу студенттердің оқу нәтижелеріне оң әсерін тигізеді. Алайда, Қазақстан Республикасының ТЖКБ секторын әлемдік білім беру кеңістігіне табысты интеграциялау үшін бірқатар кедергілер бар.

Тілдік кедергі. Әлемдік білім беру кеңістігіне интеграциялау ағылшын тілін және басқа да әлемдік тілдерді білуді талап етеді.

Қаржылық инвестициялардың қажеттілігі. Мақсатты даму және интеграция жаңартуға, білім беру бағдарламаларын өзектендіруге, заманауи жабдықтармен қамтамасыз етуге қосымша қаржы ресурстарын талап етеді.

Мәдени-құқықтық айырмашылықтар. Білім беру жүйелерін реттейтін мәдени аспектілер мен құқықтық нормалардағы айырмашылықтар халықаралық институттармен және серіктестермен өзара әрекеттесуде қиындықтар тудыруы мүмкін.

Елімізде білім беру жүйесінің өзекті мәселелерінің бірі – заман талабына сай білімді, білікті және ақпараттық технологияны еркін түрде меңгерген мамандарды дайындау.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. «Егемен Қазақстан» газеті, 12 сәуір 2017ж.

2. Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың Ұлт жоспары «100 нақты қадам» бағдарламасы (20 мамыр, 2015ж.)
3. Аймауытов Ж. «Психология» – Алматы: Рауан, 1995 – 120б.
4. Жұмабаев М. «Педагогика» – Алматы: Рауан, 1993 – 154 б.
5. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі №319-III Қазақстан Республикасының Заңы (2015.21.07. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен)

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ К РЕШЕНИЮ АКТУАЛЬНЫХ ГЕОГРАФИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ ЧЕРЕЗ ЦИФРОВИЗАЦИЮ ОБРАЗОВАНИЯ.

Суфиярова Людмила Викторовна,

педагог-эксперт, преподаватель географии
КГКП «Костанайский политехнический высший колледж»
Управления образования акимата Костанайской области,
г. Костанай, Республика Казахстан

Аннотация: В условиях стремительного развития технологий и глобальных изменений географическая наука сталкивается с новыми вызовами. Цифровая трансформация общества требует подготовки специалистов, обладающих не только глубокими теоретическими знаниями, но и практическими навыками работы с современными геоинформационными системами и инструментами анализа пространственных данных.

Цель работы – анализ существующих подходов к интеграции цифровых технологий в географическое образование и разработка рекомендаций по оптимизации подготовки будущих специалистов для решения актуальных географических проблем.

Цифровизация географического образования является одним из ключевых факторов подготовки специалистов, способных решать актуальные географические проблемы. Интеграция цифровых технологий в учебный процесс позволяет повысить мотивацию студентов, сделать обучение более эффективным, а также подготовить специалистов, обладающих необходимыми компетенциями для работы в современном мире.

Введение

В современном мире стремительно возрастает роль цифровых технологий во всех сферах жизни, включая образование. География, как наука о пространстве и взаимосвязях, не может оставаться в стороне от этих процессов. Стремительно меняющийся мир требует от специалистов не только глубоких знаний в области географии, но и способности применять цифровые технологии для решения актуальных проблем. Цифровизация образования открывает новые возможности для подготовки квалифицированных кадров, способных анализировать и интерпретировать географическую информацию с использованием инновационных инструментов.

В условиях глобализации и ускоренного научно-технического прогресса географические проблемы становятся все более сложными и междисциплинарными. Это требует от специалистов навыков работы с геоинформационными системами (ГИС), анализа больших данных и использования цифровых платформ для моделирования и прогнозирования.

Географические проблемы сегодня являются одними из наиболее острых и комплексных вызовов, стоящих перед человечеством. Они тесно связаны с изменениями климата, ростом населения, урбанизацией и развитием технологий. Рассмотрим некоторые из наиболее актуальных проблем.

Изменение климата и его последствия:

Глобальное потепление – повышение средней температуры планеты, что приводит к таянию ледников, повышению уровня моря, экстремальным погодным явлениям (засухам, наводнениям, ураганам).

Повышение уровня моря угрожает прибрежным городам и низменным территориям затоплением, что вынуждает миллионы людей мигрировать.

Опустынивание – расширение пустынь и засушливых земель, что значительно сокращает площади пригодных для сельского хозяйства земель.

Экстремальные погодные явления становятся все более частыми и интенсивными, вызывая значительные экономические и социальные потери.

Деграация окружающей среды

Загрязнение окружающей среды: воздуха, воды и почвы промышленными отходами, пластиком и другими загрязнителями наносит ущерб экосистемам и здоровью людей.

Вырубка лесов, сокращение лесных массивов приводит к потере биоразнообразия, усилению эрозии почвы и изменению климата.

Утрата биоразнообразия: исчезновение многих видов растений и животных нарушает природные экосистемы и угрожает пищевой безопасности.

Социально-экономические проблемы:

Неравномерное развитие – различия в уровне развития между странами и регионами приводят к миграции, социальным конфликтам и нестабильности.

Урбанизация – быстрый рост городов создает проблемы с обеспечением жильем, инфраструктурой, здравоохранением и образованием.

Обеспечение продовольствием: рост населения и изменение климата создают угрозу продовольственной безопасности, особенно в развивающихся странах.

Водные ресурсы: дефицит пресной воды и загрязнение водных объектов становятся всё более острыми проблемами.

Геополитические проблемы:

Территориальные споры, конфликты из-за границ и природных ресурсов дестабилизируют регионы и могут привести к войнам.

Массовая миграция, вызванная конфликтами, бедностью и изменением климата, создаёт давление на принимающие страны и вызывает социальную напряженность.

Для решения этих проблем необходимо, во-первых, международное сотрудничество, так как только совместными усилиями государств можно эффективно бороться с изменением климата, за сохранение биоразнообразия и устойчивого развития. Во-вторых, развитие инновационных технологий для очистки окружающей среды, повышения эффективности использования ресурсов и адаптации к изменению климата. В-третьих, изменение образа жизни, переход к более устойчивому потреблению и производству, снижение углеродного следа. И, в-четвёртых, инвестиции в образование и науку, чтобы подготовить специалистов для решения экологических и социальных проблем.

Подготовка будущих специалистов к решению актуальных географических проблем требует комплексного подхода, который сочетает теоретические знания, практические навыки и междисциплинарное обучение. В колледже важно создать условия для развития аналитического мышления, критического восприятия информации и умения работать с современными инструментами географического анализа.

Основными реальными шагами по организации подготовки будущих специалистов можно считать:

1. Разработку учебной программы с учётом

- *интеграции актуальных тем:* в программу включены вопросы изменения климата, урбанизации, опустынивания, управления природными ресурсами и геополитических изменений;
- *междисциплинарного подхода:* география объединена с экологией, экономикой, информатикой и правом (разделы курса – «Геоинформатика», «Геоэкология», «Геоэкономика», «Геополитика», «Страноведение» и т.д.);
- *практической направленности:* курс составлен с упором на прикладные задачи и кейсы, связанные с актуальными географическими проблемами Казахстана и мира.

2. Использование современных технологий

ГИС (геоинформационные системы): обучение студентов работе с ГИС для анализа данных, составления карт и моделирования сценариев.

Онлайн-карты и спутниковые данные: проведение практических работ по определению географических характеристик с использованием спутниковых карт.

Виртуальные симуляции: использование программного обеспечения для моделирования климатических изменений, миграции населения или урбанистических процессов.

Эти технологии не только упрощают процесс получения данных, но и значительно расширяют возможности для их анализа, визуализации и моделирования. Рассмотрим основные технологии, их применение и перспективы.

ГИС (геоинформационные системы)

ГИС – это программное обеспечение, позволяющее собирать, хранить, анализировать и визуализировать пространственные данные. ГИС используется для:

- Анализа данных – определение природных ресурсов, изучение экологических проблем.
- Составления карт – разработка тематических карт (климатические, демографические, экономические).
- Моделирования сценариев – прогнозирование последствий изменения климата, урбанизации, природных катастроф.
- Пространственного планирования – оценка территории для строительства, сельского хозяйства, транспорта.

Примеры использования в образовательной практике: составление карт землепользования в Казахстане, изучение морфологии рельефа с использованием ГИС-инструментов, создание проектов по территориальному планированию.

В перспективе с помощью технологии ГИС можно будет создавать более глубокий анализ данных за счёт использования искусственного интеллекта, разрабатывать интерактивные 3D-карты, создавать "умные" территории за счёт интеграции с Интернетом вещей (IoT).

К слабым сторонам этой технологии можно отнести высокую стоимость лицензий на профессиональные ГИС-программы, необходимость специальной подготовки преподавателей и студентов и ограничение доступа к актуальным данным из-за конфиденциальности.

Онлайн-карты и спутниковые данные

Онлайн-карты (Google Maps, OpenStreetMap) и спутниковые снимки (NASA EarthData, Sentinel Hub) позволяют в реальном времени изучать географические характеристики и проводить анализ.

Примеры использования в географии: практические работы по определению природных зон Казахстана, анализ землепользования с помощью спутниковых снимков, оценка изменений ландшафта, вызванных деятельностью человека (вырубка лесов, строительство).

Достоинство технологии: доступность бесплатных спутниковых данных для образовательных целей, повышение точности изображений за счёт развития технологий

спутниковой съёмки, интеграция с дополненной реальностью для визуализации данных на местности.

Некоторые трудности вызывает ограниченная детализация в бесплатных версиях карт и интерпретация спутниковых данных без подготовки.

Виртуальные симуляции

Это программное обеспечение для виртуального моделирования позволяет студентам изучать сложные географические процессы в интерактивной форме, например:

а) *Моделирование климатических изменений* (изучение последствий глобального потепления на локальном и глобальном уровне).

б) *Миграция населения* (анализ влияния экономических и экологических факторов на перемещение людей).

с) *Урбанистические процессы* (симуляция роста городов, транспортных систем и демографических изменений).

Примеры программ:

- ArcGIS CityEngine для создания моделей городов.

- Climate Interactive для моделирования климатических сценариев.

- AnyLogic для симуляции процессов урбанизации и миграции.

Сильной стороной этой технологии является интеграция симуляций в образовательные курсы, повышение визуализации и наглядности сложных процессов и учёт большого количества факторов для получения точных прогнозов.

К слабым сторонам можно отнести высокие требования к компьютерам для работы с 3D-симуляциями, ограниченный доступ к профессиональным программам и сложность использования без предварительного обучения.

Использование современных технологий в географии позволяет глубже изучать окружающий мир, анализировать процессы и прогнозировать изменения. Эти технологии расширяют образовательные возможности, однако требуют значительных усилий для внедрения: обучения студентов и преподавателей, доступа к программному обеспечению и решению технических задач.

3. Использование на занятиях заданий практической направленности

Проекты и исследования: организация индивидуальных и групповых проектов, связанных с анализом конкретных географических проблем (например, оценка водных ресурсов в регионе или исследование влияния промышленности на окружающую среду).

4. Формирование критического мышления с помощью

дискуссий: организация обсуждения и дебатов на темы глобальных и локальных географических проблем;

анализа данных: привитие навыков работы с аналитическими отчётами, статистическими данными и картографическим материалом;

решения кейсов: моделирование реальных ситуаций для поиска решений (например, разработка стратегии управления водными ресурсами в условиях засухи).

5. Развитие навыков межличностного взаимодействия

работа в команде и коммуникация: обучение студентов эффективно сотрудничать, распределять задачи и принимать совместные решения. Формировать навыки презентации проектов и ведения переговоров на научных конференциях и других площадках.

6. Мотивация и воспитание экологической ответственности

эко-проекты: поощрение участия в экологических акциях, конкурсах, исследованиях. Ознакомление с примерами успешных решений географических проблем в Казахстане и за его пределами.

Каждое занятие имеет примерный формат:

а) Теоретическая часть состоит из краткого обзора проблемы и современных подходов к её решению.

б) Практическая часть включает работу с реальными данными, моделирование или решение кейса.

с) Рефлексия направлена на обсуждение результатов, выводов и потенциальных улучшений.

Организуя работу таким образом, вы поможете студентам стать не просто теоретиками, но и профессионалами, готовыми решать реальные задачи в своей профессиональной деятельности.

Заключение

Подготовка будущих специалистов к решению актуальных географических проблем через цифровизацию образования является ключевым направлением в развитии современной образовательной системы. Использование цифровых технологий позволяет не только повысить качество обучения, но и подготовить кадры, способные эффективно реагировать на вызовы современности. Это требует совместных усилий со стороны государства, образовательных учреждений и частных структур.

Список литературы:

1. <https://translated.turbopages.org/> (ГИС-технологии)
2. <https://www.google.kz/> (онлайн-карты)
3. <https://www.esri.com/> (ArcGIS CityEngine)

КӘСІБИ БАҒДАР БЕРУ: ЖАСТАР АРАСЫНДА ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫНЫҢ БЕДЕЛІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Казиева Умут Жумагалиевна,

әдіскер, қазақ тілі және әдебиеті пәнінің оқытушысы,
«Қостанай жоғары политехникалық колледжі» КМҚК,
Қостанай облысы, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

Түйін сөздер: жұмысшы мамандықтары, кәсіби бағыт-бағдар, мектеп түлектері, сұраныс, еңбек нарығы, төмен мәртебелі, қолдау көрсету.

Аннотация: Мақалада жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру және жастар арасында осы мамандықтарға қызығушылықты ынталандыру мәселелері талқыланады. Мақаланың мақсаты - жастар арасында жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру жолдарын қарастыру және осы салаға деген қызығушылықты оятуға бағытталған нақты ұсыныстар беру. Мақаланың негізгі міндеттері – жастар арасында жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру, қоғамдағы стереотиптерді жою және еңбек нарығының талаптарына сәйкес мамандарды даярлау. Зерттеу барысында Қостанай жоғары политехникалық колледжінің тәжірибесіне сүйеніп, кәсіби бағдар беру жұмыстарын жақсарту жолдары ұсынылған. Зерттеу нәтижесінде колледждің қолданып отырған әдістері мен мемлекет тарапынан қолдау шараларының маңыздылығы анықталып, жұмысшы мамандықтарының тартымдылығын арттыруға бағытталған нақты ұсыныстар берілген.

Жұмысшы мамандықтары қазіргі қоғамның экономикалық және әлеуметтік дамуында маңызды рөл атқарады. Әсіресе, Қазақстанның индустриялық-инновациялық дамуында жоғары білікті жұмысшылардың қажеттілігі артып келеді. Осыған байланысты, Мемлекет басшысы 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтары жылы» деп жариялады. Бұл бастама жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру мен олардың қоғамдағы рөлін нығайтуға бағытталған маңызды қадам болып табылады, себебі ел экономикасының нақты секторын модернизациялау жоғары білікті жұмыс күшінсіз, атап айтқанда, жоғары білікті жұмысшылардың еңбегінсіз мүмкін емес. Сондықтан экономиканың осы кәсіптік топ өкілдеріне деген сұранысты арттыру өте маңызды және ол негізінен жастар есебінен толықтырылуы тиіс [1]. Алайда, мектеп бітіруші түлектердің көпшілігі бұл салаға қызығушылық танытпайды. Осы мәселені шешу үшін кәсіби бағдар беру жұмыстарын күшейту және жастар арасында жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру аса өзекті болып табылады. Менің басты мақсатым - жастар арасында жұмысшы мамандықтарының

беделін арттыру жолдарын қарастыру және осы салаға деген қызығушылықты оятуға бағытталған нақты ұсыныстар беру.

Саналы түрде таңдалған мамандық жеке тұлғаның болашақ өміріне әсер етеді. Өз кәсібін дұрыс таңдай білген оқушы оған әр уақытта шығармашылықпен, жауапкершілікпен, қабілеті мен бейімділігі белгілі бір кәсіп саласына сай қалыптасқанда ғана сапалы маман болатыны белгілі. Сол себепті, қазіргі таңда мектеп түлектеріне кәсіби бағыт-бағдар беру, кәсіби ақыл-кеңес беру мәселесіне аса назар аударғанымыз жөн. Кәсіби бағдар беру – шешімі табылуға тиісті өте күрделі кешенді мәселе. Заман талабына сәйкес кәсіптік білім беру саласында адамның табиғи ерекшеліктеріне сәйкес көптеген мамандықтар мен кәсіптерге дайындау – кезек күттірмейтін талап. Кәсіптік бағдар беру — қоғамның қажеттілігіне қарай әрбір оқушының қабілеттілігі мен бейімділігін ескере отырып, кәсіпке қызығушылығын қалыптастыру мен болашақ мамандығын саналы түрде таңдауға көмектесу мақсатында атқарылатын жұмыс. Кәсіптік бағдар беру жұмысы жас ұрпақтың саналы түрде болашақ мамандығын қателеспей таңдауға үлкен мүмкіндік жасайды. ҚР Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің мәліметтері бойынша, 2023 жылы техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерін тәмамдаған түлектердің жұмысқа орналасу көрсеткіші 80%-ды құраған. Алайда, мектеп түлектерінің тек 30%-ы ғана техникалық және кәсіптік білім беруді таңдайды [2]. Бұл көрсеткіш кәсіби бағдар беру жұмыстарын жетілдіру қажеттігін көрсетеді, себебі мектеп бітіруші түлектердің көпшілігі бірден жоғары оқу орындарына барғысы келеді, ал олардың жоғары оқу орындарына деген ұмтылысы көбінесе қоғамдағы және отбасындағы көзқарастармен байланысты. Сонымен қатар, кәсіби бағдар беру жұмыстарының әлсіздігі, ата-аналардың пікірлері мен ақпараттың жеткіліксіздігі жұмысшы мамандықтарының танымал болмауына себеп болып отырғаны бәрімізге белгілі [3].

Мектеп оқушылары, олардың ата-аналары және біздің колледжге оқуға түскен 1 курс студенттері арасында сауалнама жүргізу арқылы жұмысшы мамандықтарына деген көзқарасты зерттеуге ерекше назар аудардым. Сауалнама нәтижелері жастар арасында жұмысшы мамандықтары туралы ақпараттың жеткіліксіз екенін және олардың болашағы туралы қате түсініктердің бар екенін көрсетті. Осы деректерге сүйене отырып, жұмысшы мамандықтарын таңдамаудың келесі себептерін атап айтуға болады:

1. Әлеуметтік стереотиптер: Көптеген ата-аналар мен жастар жоғары білімді ғана табысты мансаптың кепілі деп есептейді. Жұмысшы мамандықтары төмен мәртебелі болып көрінуі мүмкін.

2. Ақпараттың жеткіліксіздігі: Жастарға техникалық мамандықтардың артықшылықтары мен мүмкіндіктері туралы ақпарат жеткілікті түрде берілмейді. Олар жұмысшы мамандықтарының да беделді және табысты бола алатынын түсінбеуі мүмкін.

3. Қоғамдық қысым: Көптеген жастар үшін жоғары білімге қол жеткізу әлеуметтік мәртебе болып табылады. Бұл жағдай жұмысшы мамандықтарына деген қызығушылықтың төмендеуіне ықпал етеді.

4. Кәсіби бағдар беру жұмыстарының әлсіздігі: Мектептерде жұмысшы мамандықтарын насихаттау тиісті деңгейде ұйымдастырылмаған.

5. Жалақы мөлшерінің төмен болуы.

Жастардың арасында жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру үшін мектеп мұғалімдері мен әкімшілігіне келесі жұмыстарды жүйелі түрде жүргізіп отыруды ұсынамын:

1. Ақпараттық насихат жұмыстарын жүргізу.

- Жұмысшы мамандықтарының артықшылықтарын көрсету: жоғары жалақы, сұранысқа ие болу, тұрақты жұмыс орны және мансаптық өсу мүмкіндіктері туралы жастарға кеңінен ақпарат беру;

- Жұмысшы мамандықтарының беделді өкілдерін насихаттау: бұл салада жетістікке жеткен тұлғаларды таныстырып, олардың жетістіктерін үлгі ету.

2. Кәсіби бағдар беру бағдарламаларын жетілдіру.

- Мектептерде кәсіби бағдар беру: оқушыларға жұмысшы мамандықтары туралы ақпарат беру үшін арнайы бағдарлама әзірлеу.

- Тәжірибелік экскурсиялар: оқушыларды өндіріс орындарына апарып, нақты жұмыс барысымен таныстыру.

3. Ата-аналармен жұмыс.

- Ата-аналарға арналған семинарлар: жұмысшы мамандықтарының артықшылықтары мен маңыздылығын түсіндіру.

- Стереотиптерді жою: ата-аналардың жоғары білімді ғана таңдау қажеттілігі туралы ойларын өзгертуге бағытталған іс-шараларды ұйымдастыру.

4. Қоғамдық сананы өзгерту.

- Жұмысшы мамандықтарының беделін көтеру: Медиа, әлеуметтік желілер және мәдени шаралар арқылы қоғамдағы теріс пікірлерді өзгерту.

- Жастар арасындағы рөлдік модельдер: Танымал тұлғалардың бұл мамандықтарды қолдайтын бастамаларына назар аударту.

Колледж оқытушылары мен әкімшілігінің жұмысшы мамандықтарының беделін арттыруда атқаратын жұмыстары келесі бағыттарда болуы тиіс:

1. Білім беру сапасын арттыру.

- Техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерін модернизациялау: заманауи жабдықтармен қамтамасыз етіп, оқу бағдарламаларын нарық талаптарына сәйкестендіру.

- Жұмыс берушілермен әріптестік орнату: студенттерге тәжірибеден өту мүмкіндіктерін ұсыну және оқу бітіргеннен кейін жұмысқа орналасуға жағдай жасау.

2. Жұмыс берушілермен ынтымақтастық.

- Серіктестік келісімдер: жергілікті кәсіпорындармен келісімшарт жасап, студенттерді тағылымдамадан өткізу және жұмысқа орналастыру мүмкіндігін қамтамасыз ету.

- Өндірістік кеңестер: компаниялар өкілдерімен бірлескен кеңестер ұйымдастырып, оқу бағдарламасын нарық талаптарына сай бейімдеу.

3. Студенттердің мотивациясын арттыру.

- Марапаттау жүйесін енгізу: үздік студенттерді шет елдерге тағылымдамадан өтуге жіберу, қол жеткізген жетістіктері үшін сыйақылар тағайындау, сертификаттар беру.

- Жұмысшы мамандықтарын насихаттайтын жылдық шаралар: «Жұмысшы мамандықтары жылы» аясында көрмелер, байқаулар, марапаттау рәсімдерін ұйымдастыру.

4. Ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізу.

- Мамандықтарды насихаттау: ашық есік күндерін, кәсіптік бағдар беру шараларын, шеберлік сыныптарын өткізу.

- Әлеуметтік желілер мен медиа: колледж жетістіктерін, түлектердің табыстарын және қол жеткізген жобаларын жариялау.

- Табысты түлектердің қатысуы: жұмысшы мамандықтары бойынша жетістікке жеткен түлектермен кездесулер ұйымдастыру.

5. Ата-аналармен жұмыс.

- Ақпараттық семинарлар: ата-аналарға жұмысшы мамандықтарының артықшылықтарын түсіндіру.

- Жетістіктерді көрсету: колледждің оқу сапасы мен түлектердің табысты мансабын айғақтайтын нақты мысалдарды ата-аналармен бөлісу.

6. Еңбек нарығын зерттеу және бейімделу.

- Трендтерді бақылау: жұмысшы мамандықтарына сұранысты зерттеп, жаңа салаларға бағдар беру.

- Оқу бағдарламаларын жаңарту: нарық талаптарына сәйкес мамандықтарды ашу және оқу мазмұнын жаңарту.

Бұл қадамдар колледждің беделін көтеріп қана қоймай, жастардың жұмысшы мамандықтарын таңдауына оң ықпал етеді. Жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру мәселесінде олардың төмен жалақы алуына және әлеуметтік мәселелеріне ерекше назар

аудару қажет [4]. Бұл мәселелерді шешу үшін мемлекет өз тарапынан келесі ұсыныстарға назар аударса жақсы болар еді: ең төменгі жалақыны ұлғайту; жұмысшыларға тұрғын үй, медициналық сақтандыру, оқыту бағдарламаларына жеңілдіктер беру; қауіпті немесе күрделі жағдайларда жұмыс істейтін мамандарға үстемеақы төлеу; жұмыс берушілерге білікті жұмысшыларға лайықты жалақы төлеуді міндеттейтін саясат енгізу; жалақы мөлшерін жария ету: нарықтағы орташа деңгейден төмен жалақы төленетін ұйымдарды бақылау және тиісті шаралар қабылдау; жоғары сапалы жұмыс орындарын құруға бағытталған кәсіпорындарға қаржылай қолдау көрсету; мемлекет тарапынан әлеуметтік маңызды кәсіпорындарға қолдау көрсету; мамандарды құрметтеу мәдениетін қалыптастыру: жұмысшы мамандықтарының қоғамдағы беделін арттыру үшін олардың еңбегін кеңінен танымал ету.

Облыс төңірегінде кәсіптік білім беретін бірнеше оқу орындары бар, соның бірі - білім нарығында 50 жылдан астам сапалы білім мен саналы тәрбие беріп келе жатқан біздің Қостанай жоғары политехникалық колледжі. Колледжде «Жұмысшы мамандықтар» жылына арналған іс-шаралар жоспары бекітілді. Жоспарға сәйкес колледжегі кәсіптік бағдар беру жұмысын жандандыру үшін ағымдағы оқу жылында мектеп оқушыларына кәсіптік бағдар беруге бағытталған бірқатар іс-шаралар өткізу қарастырылып, жүзеге асырылуда. Колледж өңірдегі жұмысшы мамандықтарына деген қызығушылықты арттыру үшін бірқатар бастамаларды қолға алуда [5]. Атап айтқанда:

1. Кәсіптік бағдар беру жұмысын дамыту бағыты бойынша келесі іс-шаралар ұйымдастырылады: облыс мектептері мен колледждері үшін киберспорт бойынша турнир, Қостанай облысының мектеп оқушыларына арналған колледж мамандықтары бойынша «Ашық есік» күнін өткізу шеңберінде шеберлік сыныптар өткізу; Қостанай облысының оқушыларына арналған колледж мамандықтары бойынша мектеп директорларына, кәсіптік бағдар берушілерге, директорлардың оқу-тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасарларына арналған «Жұмысшы мамандықтарын дәріптеу» облыстық білім беру форумын өткізу; «IT Skills» Ақпараттық технологиялар фестивалі, «One School One Skill (бір мектеп - бір дағды)» жобасын іске асыру аясында «Дебет пен кредит, достар» іскерлік ойыны, «Шеберлер асханасы: кондитер және наубайшы мамандығының негіздері».

Жоспарланған іс-шаралар мектеп түлектерінің колледж мамандықтарына деген қызығушылығын арттырып, жұмысшы мамандықтарына деген көзқарастарын өзгертуге ықпал ететіні сөзсіз.

2. Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және ТжКББ жүйесінің тартымдылығын арттыру бойынша: «Нан пісіру, макарон және кондитерлік өндірісі» мамандығы бойынша халықаралық салалық аккредиттеуден өту, колледж для облыс педагогтері үшін «Педагогтерге арналған нейрожелілер: жаңа мүмкіндіктерге жол!» шеберлік сыныптар топтамасы, «Электрмен қамтамасыз ету (салалар бойынша) мамандығы бойынша жұмысшы біліктілігін беру үшін лицензияға қосымша алу, «Ақпараттық кәсіпсіздік жүйелері» мамандығына лицензия алу, колледждің материалдық-техникалық базасын нығайту, металдарды термиялық өндеудің оқу-өндірістік шеберханасын іске қосу, "Кәсіп - мұраға" еңбек әулеттерінің өкілдерімен кездесулер ұйымдастыру.

Бұл іс-шаралар техникалық және кәсіптік білім беру (ТжКББ) жүйесінің сапасын арттыруға және оның тартымдылығын көтеруге елеулі септігін тигізіп, мамандықтың сапасын халықаралық деңгейде мойындауға ықпал етіп, түлектердің бәсекеге қабілеттілігін арттырады және нарық сұранысына сай жаңа мамандықтар бойынша білім беруді қамтамасыз етеді.

3. Жұмыс берушілердің жұмысшы кадрларды даярлауға және қолдауға қатысуын кеңейту бойынша келесі іс-шаралар жоспарланған: облыс кәсіпорындарының қатысуымен «Бос орындар жәрмеңкесі», Серіктес кәсіпорындар базасында шеберлік сыныптары мен практикалық сабақтар өткізу, колледждің әлеуметтік серіктестерінің қатысуымен жұмысшы кәсіптері туралы ақпараттық материалдар (буклеттер, бейнероликтер) шығару.

Жоспарланған іс-шараларды жүзеге асыру барысында студенттер мен оқушылар нақты кәсіптер туралы мол ақпарат алады, әлеуметтік серіктестік нығайды және кәсіпорындар білім беру процесіне белсенді түрде қатысады, жұмыс берушілер мен болашақ мамандар арасында тікелей байланыс қалыптасады, заманауи өндірістік технологияларды меңгеруге мүмкіндік береді.

4. Жұмысшы кәсіптерінің имиджін ілгерілету үшін: колледж блогерлері мен мобилографтары арасында "Еңбек адамының" үздік бейнесі конкурсын өткізу, халықаралық студенттік ғылыми-практикалық конференция, «WorldSkills» жұмысшы кәсіптерінің өңірлік чемпионатын ұйымдастыру, колледж базасындағы қолданыстағы құзыреттер бойынша WorldSkills алаңдарын дамыту, жаңа құзыреттер алаңдарын ашу және сарапшы (бас сарапшы, компатриоттар) санын арттыру, арнайы пәндер оқытушылары үшін «Есеп және аудит» мамандығы бойынша республикалық олимпиада өткізу, «Оқу процесінің цифрлық трансформациясы: оқытудың жаңа көкжиектері» ІТ-көшбасшыларының республикалық форумы, «KazRobotics 2025» робототехника чемпионаты, машина жасаудағы өнеркәсіптік технологиялар мен инновациялар бойынша І республикалық кейс чемпионат өткізу, студенттер арасында "Мамандығы бойынша үздік" байқауы.

Жұмысшы кәсіптерінің имиджін ілгерілетуге бағытталған іс-шаралар қоғамда жұмысшы мамандықтарының беделін арттыруға және жастардың осы салаларға қызығушылығын оятуға зор ықпал етеді. Атап айтқанда, жұмысшы мамандықтары туралы шығармашылық көзқараспен қарауға жол ашады, жастардың еңбек адамдарына деген құрметін арттырады, әлеуметтік желілерде мамандықтардың танымалдылығын жоғарылатады, жастардың кәсіби деңгейін халықаралық стандарттарға жақындатады, жұмыс берушілер мен студенттер арасында тәжірибе алмасуды күшейтеді.

5. Студенттердің әлеуметтік белсенділігін арттыру өңірлік мұражайларда «Ер дәулеті еңбек», «Еңбекпен ел көгерген» тақырыптық экскурсиялар мен көрмелер ұйымдастыру жоспарланып отыр.

Бұл іс-шаралар студенттердің тек әлеуметтік белсенділігін арттырып қана қоймай, оларды еңбекке құрметпен қарауға, кәсіби бағдарлануға және ұлттық мәдени мұраны бағалауға тәрбиелейді. Сонымен қатар, олардың дүниетанымын кеңейтіп, шығармашылық және азаматтық қасиеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

Жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру – ел экономикасының тұрақты дамуы мен бәсекеге қабілеттілігінің кепілі. Жастар арасында бұл мамандықтарға деген көзқарасты өзгерту үшін кәсіби бағдар беру жүйесін жетілдіру, қоғамдық стереотиптерді жою және жұмысшы мамандықтарын насихаттауды күшейту қажет. Қостанай жоғары политехникалық колледжінің тәжірибесі – өңірдегі техникалық және кәсіби білім берудің тиімді үлгісі болып табылады. Жоспарланған іс шаралар колледж мамандықтарын танымал етіп, түлектерге кәсіби бағдар беру жұмысын дұрыс ұйымдастыруға үлкен септігін тигізеді. Сонымен қатар, еңбек нарығының талаптарына сай білікті мамандарды даярлау үшін колледждің әлеуметтік серіктестерімен ынтымақтастық нығайып, жұмысшы кәсіптерінің беделі артады.

Болашақта жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру мақсатында үкіметтік және жергілікті деңгейде қолдау шараларын күшейтіп, техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерінің материалдық-техникалық базасын нығайту, жалақы деңгейін көтеру, сонымен қатар, жастарға заманауи, бәсекеге қабілетті білім беру жүйесін ұсыну басты назарда болуы керек. Жастардың өз болашағын жұмысшы мамандықтарымен байланыстыруы – еліміздің тұрақты дамуының маңызды кепілі.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2025 жылды "Жұмысшы мамандықтары жылы" деп жариялауы туралы Жарлығы.

2. Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің 2023 жылғы есебі.
3. Нұрғалиева С.Ж. "Кәсіптік бағдар беру жүйесінің заманауи тәсілдері" // Педагогика және білім беру журналы. 2022.
4. "Жұмысшы мамандықтарының еңбек нарығындағы маңызы" – "Егемен Қазақстан" газеті, 2023 ж.
5. Қостанай жоғары политехникалық колледжінің ресми сайты: <https://kpvk.edu.kz/ru/>

ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ ПОДХОД – ДЕЙСТВИЕ НА РЕЗУЛЬТАТ

Ловягина Татьяна Владимировна,

преподаватель специальных дисциплин

КГКП «Костанайский строительный колледж»

Костанайская область, г. Костанай, Республика Казахстан

Түйін: Мақалада оқытудағы тәжірибеге бағытталған тәсіл болашақ мамандарды даярлау сапасын арттыру құралы ретінде қарастырылады, оның мәні ашылады және бұл тәсіл таңдалған мамандықтың мәнін білуге мүмкіндік беретіндігін дәлелдейтін мысал келтірілген, соның арқасында студенттердің мамандыққа енуіне, алған білімдері мен практикалық дағдыларын қолдануға, кәсіби деңгейін арттыруға, қатысушы болуға нақты мүмкіндігі бар және серіктестер қоғам үшін маңызды, нақты міндеттерді шешуде.

Аннотация: В статье рассмотрен практико-ориентированный подход в обучении как средство повышения качества подготовки будущих специалистов, раскрыта его сущность и приведен пример, доказывающий, что данный подход позволяет познать суть выбранной специальности, благодаря ему у студентов есть реальная возможность погрузиться в профессию, применить полученные знания и практические навыки, повысить свой профессиональный уровень, быть соучастниками и партнерами в решении важных, конкретных задач для общества.

В настоящий момент в нашей стране много внимания уделяется профессионально-техническому образованию, которое должно быть встроено в процессы модернизации во всех сферах. Современные подходы к решению образовательных задач должны соответствовать требованиям государственного общеобязательного стандарта. В связи с требованиями, выдвигаемыми в нем, и требованиями современного рынка труда к подготовке конкурентоспособных специалистов возникает необходимость внедрения большого количества практики и самостоятельной работы студентов в процессе обучения, для того чтобы сформировать определённые компетенции, которые обучающийся сможет реализовать в профессиональной сфере [1].

Мы, педагоги, осознаем, что от нас требуется иной подход к организации образовательной среды и иные образовательные технологии. Все активнее внедряется практико-ориентированный подход в учебный процесс, направленный на совершенствование системы подготовки квалифицированных специалистов, расширение сотрудничества с предприятиями и организациями.

Под практико-ориентированным обучением в организации технического и профессионального образования подразумевается процесс освоения студентами образовательной программы с целью формирования у них профессиональной компетенции за счёт выполнения ими реальных практических задач. А в основе практико-ориентированного обучения должно лежать оптимальное сочетание фундаментального общего образования и профессионально-прикладной подготовки. Благодаря такой системе, студенты могут обучаться не только в аудитории, но и в реальных условиях, выполняя конкретные практические задачи как в учебное время, так и в удобное для каждого, повышая профессиональные компетенции [3]. Главное, практико-ориентированное обучение направлено на формирование у обучающихся умений и навыков практической

работы, которые необходимы сегодня в разнообразных сферах социальной и профессиональной практики, или, другими словами, на формирование у них понимания того, где, как и для чего полученные умения употребляются на практике – это и есть то, что мы должны получить на выходе студентов из колледжа.

Современные работодатели рассматривают знания, умения и навыки выпускников в контексте способности и готовности эффективно применять их на практике, удовлетворять стандартам качества отраслевых и региональных рынков услуг. А реализация практико-ориентированного подхода – один из путей решения этой проблемы. Ведь такой подход в профессиональном обучении направлен, во-первых, на приближение образовательного учреждения к потребностям практики, жизни. Во-вторых, позволяет создавать условия для целенаправленного формирования конкурентоспособности будущих рабочих и служащих.

При внедрении профессионально-ориентированных технологий обучения компетенции формируются в процессе деятельности и ради будущей профессии. Тут стоит отметить, что одним из эффективных подходов к обучению является использование метода проектов, и, в частности, практико-ориентированного проекта, который предполагает проведение обучения на основе активной профессиональной деятельности обучающихся и их личной заинтересованности в приобретении знаний [4]. Под практико-ориентированным проектом в данном случае понимается работа над проблемой через проектную деятельность обучающихся, которая предусматривает практическое решение этой проблемы и умение на практике применять приобретённые ими знания, что проходит красной линией в подготовке профессионала – это особенно касается техника-проектировщика.

Студенты Костанайского строительного колледжа ориентированы на генерацию идей для создания по заказу социальных партнеров инновационных проектов, которые станут основой для строительства зданий и сооружений.

В нашем колледже широко практикуется выполнение междисциплинарных проектов в рамках взаимодействия с потенциальными работодателями по их заказу. Опыт реализации такого рода проектов был осуществлен в рамках курсового проектирования: «3-х уровневый таунхаус», «Девятиэтажный каркасный жилой дом», «Общежитие на 250 мест», «Торгово-развлекательный комплекс». Разработка данных проектов для большей наглядности и презентабельности сопровождается 3d визуализацией и созданием анимационных фильмов, что демонстрирует уровень владения BIM-технологиями.

Обучающимся на архитектурном отделении колледжа, не раз приходилось выполнять заказы от разных организаций, в т.ч. акимата города: по цветовому решению имеющихся зданий в микрорайонах и на центральных улицах, благоустройству территории набережной; управления образования по дизайнерскому решению интерьеров в принадлежащем ему здании; интерьеры разрабатывались и для общежития колледжа автомобильного транспорта и другое. Другими словами, студенты нашего колледжа специализируются именно на выполнении практико-ориентированных проектов.

При этом, принимая заказ от предприятия, социальных партнеров, проводится в обязательном порядке определенная исследовательская работа по заданной теме, чтобы достойно в соответствии с нормами и требованиями предоставить свою разработку проекта и отдельных предложений.

Будет к месту привести конкретный пример практико-ориентированного подхода (один из последних). В рамках сотрудничества с Департаментом по чрезвычайным ситуациям Костанайской области МЧС РК в этом году было получено задание на эскизный проект здания пожарной части. Все началось с того, что на первой встрече с представителями департамента была поставлена задача, высказаны предложения, пожелания, сделаны установки (оговорена форма объекта, строительный материал, тип здания), определены сроки исполнения, а также был назначен ответственный за сотрудничество с нами от департамента (с ним поддерживалась связь в дистанционном формате и при личном общении).

В течение месяца, во внеурочное время, под руководством преподавателя - архитектора студентами третьего курса «Архитектурного отделения» выполнены проекты пожарных гарнизонов, отличающегося от существующих типовых, имеющих несложное конструктивное решение, которые рассчитаны на сокращение стоимости объекта и скорость его возведения. Два из пяти проектов рекомендованы к применению.

Об этом подробнее. Чтобы выполнить заказ, необходимо было провести исследование данной темы, которая оказалась малознакомой для студентов. Цель работы заключалась в выполнении заказа от МЧС – разработка проекта здания пожарной части, предназначенного для массового строительства.

Для достижения поставленной цели студенты поставили перед собой ряд задач: изучить состояние темы (суть, назначение, история); проследить развитие темы в регионе; разобраться в нормативных документах для проектирования; провести социологическое исследование об отношении к предметной области; проанализировать методику проектирования; разработать проект, отвечающий требованиям заказчика. А также была выдвинута гипотеза, которую в итоге нужно было доказать: проекты современных зданий производственного назначения могут иметь простое архитектурное решение, экономичными, простыми в возведении и эксплуатации, при этом, отвечать своему назначению. Предварительно студенты проанализировали несколько литературных источников и изучили методические, нормативные и проектные материалы по теме исследования, провели сравнительный анализ отечественного и зарубежного опыта проектирования зданий на заданную тему, побывали на экскурсии (побеседовали со штатными сотрудниками и ознакомились с имеющейся постройкой), просмотрели материал в интернете.

Приступая к этому, достаточно интересному проекту, на начальном этапе ребятами было выполнено несколько клаузур, чтобы окончательно определиться с задуманной формой, конфигурацией и попытаться сделать проект, который прекрасно вписался бы в общую застройку города (или отдельного микрорайона).

Предпочтение в создании проекта было отдано программному пакету для архитекторов, основанному на технологии информационного моделирования – ArchiCAD.

Архитектурно-строительные решения приняты на основании действующих норм, правил и стандартов, исходных данных, климатических, геологических условий. Тщательно были продуманы архитектурно-планировочные решения: здание ангарного типа в два уровня, прямоугольного в плане, полукруглого в разрезе. Предусмотрены все необходимые помещения и стоянки для пожарных автомобилей. Затем разработано конструктивное решение: фундамент, система каркаса; подобраны строительные материалы и оборудование.

Поскольку заказ был на проект эскизный, то в процессе проектирования были разработаны чертежи планов этажей, фасады. Выполнена 3д-визуализация проекта (рис.1).

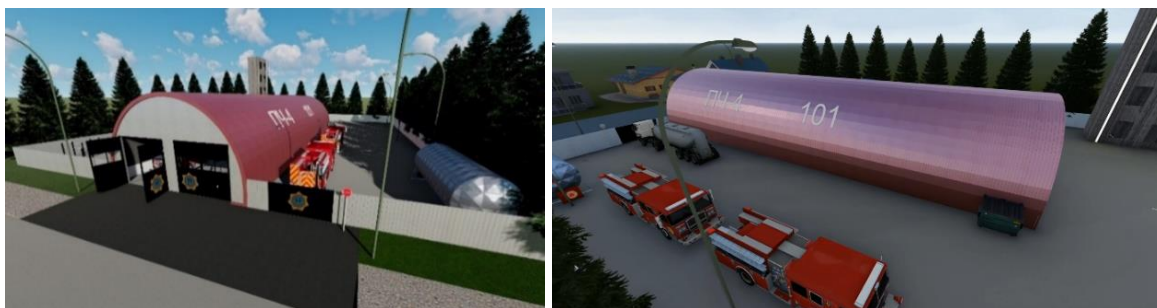

Рисунок 1. Фрагменты 3-д визуализации проектируемого здания

Кроме этого студентами был предложен и разработан интерьер здания, выполненный в стиле минимализм (рис.2). Для более наглядного представления о проекте был создан видеоролик.

Рисунок 2. Интерьеры

Данный проект удешевляет постройку здания и срок строительства в несколько раз. На это и должен был сделан упор при проектировании, именно такое условие было поставлено перед нами Департаментом МЧС по Костанайской области. На протяжении разработки проекта его авторы находились в постоянной связи с заказчиком: проверяли, уточняли, советовались.

С данным заказом студенты достойно справились. Стоит отметить, с каким настроением студенты занимались этим востребованным проектом для важной отрасли: они почувствовали свою конкретную профессиональную значимость, оценили реально свои профессиональные компетенции.

По завершении работы над проектом вновь была организована встреча с представителями МЧС, на которой прошла презентация проекта с показом видеоматериала. Пять проектов были предоставлены на рассмотрение, один из которых одобрен и рекомендован к применению.

В адрес студентов были высказаны слова благодарности и вручена грамота от Министерства по чрезвычайным ситуациям (рис.3).

Рисунок 3. Награждение авторов проекта

На этом сотрудничество с МЧС не закончилось: поступил заказ на проектирование зданий с «островами жизни» – оно оказалось еще более интересным и захватывающим. С ним наши студенты достойно справились: был выполнен проект и записан видеоматериал.

Неожиданно было, но очень приятно, когда эта работа была освещена на официальных сайта и в соцсетях («Наша газета», «zakon.kz», «instagram»). А также приходили отзывы в личных сообщениях: «Молодцы. У нас коллеги обсуждают по Казахстану. Все вас хвалят».

Стоит отметить, что на проекте Пожарной части связь с Департаментом МЧС не закончилась. Было получено еще одно задание на разработку эскизного проекта с помещениями в объектах разного назначения, которым название «Острова жизни»: это небольшие площади, обнесенные толстыми стенами, которые в момент ЧС не разрушаются, позволяют людям сохранить жизнь, находясь в них некоторое время в надежде на спасение. Спрятавшихся в «островах» (это могут быть толстые стены гардеробной в жилом доме, небольшие ячейки в стенах между коридорами и учебными классами в школе) можно будет эвакуировать при авиации с воздуха, когда нет возможности быстро разобрать спасателям руины и подойти наземному транспорту и технике. Этот проект понравился сотрудникам МЧС, но в данное время массовое строительство таких зданий не предусматривается, к большому сожалению. Так же были выполнены основные чертежи и видеоролик, показывающий «Остров жизни» в действии.

Итак, практико-ориентированный подход является одним из эффективных инструментов формирования профессиональных компетенций и личностно-деятельностной подготовки студентов. Оно оказывает систематизирующее воздействие на процесс обучения и позволяет комплексно реализовать задачи теоретической и практической подготовки, творческого развития и воспитания специалиста, приобретения студентами навыков профессиональной работы [2].

Вопрос сотрудничества с постоянно стоит на повестке дня, т.к. благодаря ему у студентов есть реальная возможность погрузиться в профессию, применить полученные знания и практические навыки, повысить свой профессиональный уровень, быть соучастниками и партнерами в решении важных, конкретных задач для общества. Одиночный проект в рамках социального партнёрства – это возможность оценить себя и свои способности, познать суть выбранной специальности и почувствовать себя профессионалом.

Список литературы:

1. Дороничева, Р. М. Практико-ориентированный подход в подготовке конкурентоспособных специалистов в системе СПО / Р. М. Дороничева, Г. А. Иващенко. — Санкт-Петербург: Свое издательство, 2016. — С. 167-170. — URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/209/11392/> (дата обращения: 25.09.2024).
2. Мизева Ж. А., Практико-ориентированное обучение как эффективная форма обеспечения требований работодателей к уровню подготовки будущих специалистов. — URL: <https://nsportal.ru/npo-spo/obrazovanie-i-pedagogika/library/2022/11/19/statya-praktiko-orientirovannyu-podhod-v> (дата обращения: 10.10.2024)
3. Практико-ориентированный подход в организации образовательного процесса - важный фактор в подготовке специалистов. — URL: <https://infolesson.kz/statya-praktiko-orientirovannyj-podhod-v-organizacii-obrazovatel'nogo-processa-vazhnyj-faktor-v-podgotovke-specialistov> (дата обращения: 30.09.2024)
4. Реализация практико-ориентированных подходов. — URL: <https://multiurok.ru/blog/realizatsiia-praktiko-orientirovannykh-podkhodov.html> (дата обращения: 30.09.2024)

МОДЕРНИЗАЦИЯ ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ И ПОВЫШЕНИЯ ПРЕСТИЖНОСТИ РАБОЧИХ КАДРОВ

Фирсова Татьяна Николаевна,

Преподаватель спецдисциплин,

КГКП «Рудненский колледж строительства и транспорта»

Костанайская обл., г. Рудный, Республика Казахстан

Аннотация: Цель исследования – определить пути модернизации образовательного процесса и повысить привлекательность рабочих профессий.

Задачи исследования:

- проанализировать современное состояние системы ТиПО, выявить основные проблемы и барьеры;
- изучить опыт других стран и успешные практики в области подготовки рабочих кадров;
- предложить способы популяризации рабочих профессий среди молодежи.

Результаты исследования:

- выявлены основные проблемы системы ТиПО: недостаточная материально – техническая база, слабое взаимодействие с работодателями, отсутствие мотивации у соцпартнеров в обучении практикантов, низкий престиж рабочих профессий;
- разработаны механизмы взаимодействия с соцпартнерами для стажировки, целевого обучения и трудоустройства выпускников;

- предложены подходы популяризации ТиПО;
- обоснована необходимость государственной поддержки.

Выводы:

Совершенствование системы подготовки рабочих кадров требует комплексного подхода, включающего модернизацию образовательных процессов, государственную поддержку, которая играет ключевую роль в повышении доступности и популяризации ТиПО. Для достижения результата необходимо активное участие всех сторон: образовательных учреждений, производства, государства и общества.

Актуальность темы обусловлена растущими требованиями рынка труда в квалифицированных специалистах рабочих профессий, способных адаптироваться к быстро меняющимся технологическим условиям. Техническое и профессиональное образование (ТиПО) играет ключевую роль в обеспечении конкурентноспособности рабочей силы. Однако престиж ТиПО в Казахстане по сравнению с другими странами мира остается низким, что требует незамедлительных мер по совершенствованию системы подготовки кадров и популяризации рабочих профессий.

Обобщая современные оценки состояния системы ТиПО, исследователи выделяют ряд ключевых проблем:

- несбалансированность системы с требованиями рынка труда;
- низкое качество образовательных программ (включая отсутствие кадрового потенциала, современных учебных материалов) и результатов обучения;
- низкий уровень индивидуализации обучения и отсутствие системы профориентации;
- низкий престиж рабочих профессий, молодежь и родители часто воспринимают ТиПО как менее перспективный путь;
- ограниченное участие работодателей в повышении стандартов образования и предоставлении практик, конкретно по получаемой специальности. [1]

Указанные проблемы особенно актуальны для моногородов в силу специфики их существования.

Рассмотрим основные направления, которые могут улучшить систему:

- Модернизация образовательных программ и разработка программ дополнительного профессионального образования. (согласование и разработка образовательных программ совместно с социальным партнером).
- Развития дуального обучения, заключение договоров с работодателями для проведения стажировок и практики;
- Укрепление материально – технической базы (оснащение образовательных учреждений современным оборудованием и технологиями, используемыми на производстве). Создание центров компетенций и лабораторий для практического обучения.
- Взаимодействие с работодателями (привлечение предприятий к разработке образовательных программ, организация целевого обучения для конкретных работодателей).
- обучение преподавателей и мастеров производственного обучения (повышения квалификации педагогического состава, организация стажировок на предприятиях с современными технологиями).
- Цифровизация образования (использование онлайн – платформ и симуляторов для обучения, создания электронных библиотек и доступных образовательных ресурсов).
- Государственная поддержка (увеличение финансирования на развитие системы ТиПО, разработка государственных программ и стратегий по популяризации рабочих профессий, формирование учебных и тренировочных центров, стимулирование предприятий по обеспечению налоговых льгот, участвующих в проекте партнерства в сфере среднего профессионального образования; нормативно-правовое обеспечение возможности создания соцпартнерам и образовательным организациям совместных предприятий, организация и проведение региональных, национальных и отраслевых

чемпионатов профессионального мастерства, профессиональных конкурсов, проработка вопросов субсидирования из государственного бюджета части затрат для закупки оборудования в целях реализации образовательных программ). [2]

В настоящее же время соопартнерство в сфере ТиПО основано на реальной социальной ответственности отдельных представителей частного бизнеса и сосредоточено на некоторых направлениях: предоставление мест для прохождения производственной практики студентами колледжей и техникумов; участие работников предприятий в разработке образовательных программ; преподавательская деятельность специалистов предприятия в образовательной организации; непосредственное участие в обновлении материально-технической базы образовательной организации; участие в процессах оценки результата учебной деятельности. [3]

Тем не менее, в реализуемых формах государственно-частного партнерства в сфере технического профессионального образования существуют определенные риски.

В частности, с точки зрения предприятия возникают:

- необходимость нанять специалистов по техническому профессиональному образованию (методистов, педагогов) в штат компании, либо вменить в должностные обязанности работников работу по экспертизе учебных планов и контролю соблюдения требований работодателя в программах колледжа;
- самостоятельно проводить оценку и мониторинг качества образования (разрабатывать или приобретать тесты, отвлекать сотрудников на организацию данного контроля);
- ограниченные и непрозрачные правила установления санкций для неуспевающих студентов (колледжи неохотно отчисляют студентов, чтобы не потерять субсидии);
- если работодатель направляет в колледж целевые пожертвования, то для обеспечения прозрачности данных затрат компания должна будет привлекать своих внутренних аудиторов или бухгалтеров для контроля расходования этих средств;
- эффективное расходование бюджетных и внебюджетных средств остается в личном ведении директора колледжа, а работодатель рискует регулярно и на постоянной основе получать списки потребности колледжа в ремонтах, дополнительном оснащении и т.п.;
- чтобы получить достоверные сведения об основных показателях образовательной и воспитательной деятельности колледжа, работодатель либо должен будет поверить тем данным, которые предоставляет колледж и управления образования, либо самостоятельно включаться в работу по постановке системы учета и отчетности, необходимой для принятия решений. [4]

Повышения привлекательности технического и профессионального образования (ТиПО) – это стратегическая задача, направленная на привлечение молодежи к рабочим профессиям. Рассмотрим ключевые подходы.

1. Пропаганда рабочих профессий:

- Проведение профориентационных мероприятий: (выездные презентации в школах, Дни открытых дверей в колледжах, организация экскурсий на предприятие).
- Популяризация через СМИ и социальные сети (выпуск видеороликов, статей и материалов о перспективах рабочих профессий, истории успеха выпускников ТиПО, привлечение лидеров и блогеров для создания контента, популяризирующего рабочую профессию).
- Организация конкурсов и соревнований (Чемпионаты профессионального мастерства – WorldSkills и др., конкурсы «Лучший по профессии» для обучающихся и молодых специалистов).

2. Модернизация системы обучения:

- Обновление образовательных программ (включая современные технологии и компетенции, востребованные на рынке труда, введение модульных и дуальных систем

обучения, - Интеграция передовых технологий, таких как робототехника, искусственный интеллект делает процесс обучения более интересным и актуальным.

- Развитие практической подготовки (создание учебно – производственных мастерских и лабораторий, организация стажировок на предприятиях).

3. Улучшение условий для студентов:

- Материальное стимулирование (повышения стипендий для студентов ТиПО, предоставление грантов и льгот для абитуриентов, поступающих по востребованным профессиям, предоставление удобных общежитий).

- Введение стипендий, грантов и льгот для студентов, особенно для тех, кто показывает высокие результаты.

4. Сотрудничество с работодателями:

- Организация стажировок и практик для обучающихся с перспективой дальнейшего трудоустройства.

5. Развитие системы профессионального роста.

- Возможность продолжения обучения и повышения квалификации после окончания колледжа — важный стимул для молодых людей. Это может включать в себя программу бакалавриата для выпускников ТиПО, профессиональные сертификаты или дополнительные курсы.

- Организация краткосрочных курсов повышения квалификации и переквалификации для выпускников.

- Создание порталов для трудоустройства, где работодатели могут найти студентов и выпускников ТиПО.

6. Информирование и продвижение ТиПО

- Разработка региональных и национальных программ популяризации ТиПО.

- Проведение финансовой информации о важности рабочих профессий для экономики страны.

- Участие учебных заведений на выставках, ярмарках вакансий и образовательных форумах.

7. Международное сотрудничество:

- Внедрение международных стандартов обучения.

- Участие в обменных программах для студентов и преподавателей.

- Признание дипломов и сертификатов ТиПО на международном уровне.

Примеры успешных стратегий:

Во многих странах реализуются успешные стратегии по внедрению инноваций в сферу ТиПО. Например, в Германии дуальная система обучения позволяет студентам одновременно учиться и работать, получая профессиональные навыки и зарплату. В программе Южной Кореи, интегрирующей техническое образование с постоянными технологиями, ТиПО является одним из основных факторов экономического роста. [5]

Заключение:

В ходе исследования мы разработали анкету и провели анкетирование выпускников Колледжа строительства и транспорта 2023 – 2024 года выпуска. Анкета предназначена для анализа востребованности выпускников различных специальностей и профессий на рынке труда. В опросе принял участие 80 выпускников. Из 80 опрошенных выпускников не трудоустроено 36 по полученной специальности, что составляет 44,8%. Таким образом, мы сталкиваемся с негативной ситуацией, при которой значительная часть выпускников, имеющих соответствующее профильное образование и обладающих профессиональными навыками, не работают по профессии, и это несмотря на дефицит кадров в промышленных предприятиях города. Анализ рынка труда показывает, по специальностям колледжа количество незакрытых вакансий преобладает над количеством выпускников, то есть специалистов необходимо больше, чем их сейчас выпускается, и при этом ряд молодых специалистов остаются нетрудоустроенными. Таким образом, мы можем прийти к выводу,

что сложившаяся ситуация связана не с особенностями рынка труда, а именно с проблемами в образовательной сфере.

Повышение эффективности технического и профессионального образования требует комплексного подхода: от прогрессивных программ к активной популяризации рабочих профессий. Успешная реализация этих мер не только повысит интерес к ТПО, но и поможет сократить кадровый дефицит, поддержать развитие экономики и обеспечить достойное будущее.

Список литературы

1. Алиев, К. Т. Современные подходы к развитию профессионального образования в Республике Казахстан // Педагогика. – 2021. – №4. – С. 35-42.
2. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2023–2029 годы. – Астана, 2023.
3. Ергалиев, А. Ж. Тенденции прогрессивного профессионального образования в Казахстане // Образование и наука. – 2022. – №6. – С. 12-18.
4. Ильясов, И. Н. Привлекательность профессионального образования: социально-экономический аспект. – Алматы: КазНПУ им. Абая, 2021.
5. Хегай, Е. К. Международный опыт и его адаптация при подготовке рабочих кадров в Казахстане. – Алматы: КазНИТУ, 2020.

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫҢ КӘСІБИ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Маманова Замира Сериковна,

арнайы пән оқытушысы

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК

Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Жұмысшы кадрлардың кәсіби дамуына әсер ететін факторлар мен олардың еңбек нарығындағы сұранысқа сай біліктіліктерін арттырудың маңызы атап өтіледі.

Аннотация: Кәсіби білім беру мен кадрларды дамыту жүйесін жаңғырту арқылы еліміздің еңбек нарығында білікті мамандарды дайындау және олардың мансаптық өсуіне мүмкіндік жасау мүмкіндігі қарастырылады.

Қазіргі заманда экономиканың тұрақты дамуы мен кәсіпорындардың тиімді жұмыс істеуі жұмысшы кадрларының біліктілігіне тікелей байланысты. Әсіресе индустриалдық және технологиялық өзгерістерді ескере отырып, жұмысшы кадрлардың кәсіби біліктілігін арттыру маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Бұл үрдіс тек жұмысшылардың өз білімі мен дағдыларын жетілдіруге ғана емес, сондай-ақ бүкіл еңбек нарығының сұранысына жауап беру үшін қажет.

Жұмысшы кадрлардың кәсіби біліктілігін арттыру - еңбек нарығында бәсекеге қабілеттілікті арттыру үшін маңызды. Бұл процесс әртүрлі әдістер мен құралдарды қолдануды қажет етеді. Төменде жұмысшы кадрлардың кәсіби біліктілігін арттыру жолдары ұсынылған:

Кәсіби даярлық және қайта даярлау курстары:

Жұмысшы мамандықтарына сәйкес арнайы курстар өткізу, яғни жұмысшылардың жаңа білім мен дағдыларды игеруі үшін қысқа мерзімді курстар ұйымдастыру.

Қайта даярлау бағдарламалары арқылы жұмысшыларға жаңа мамандықты үйрету.

Оқыту мен тренингтер:

Семинарлар мен тренингтер арқылы жұмысшылардың практикалық дағдыларын жетілдіру. Бұл әртүрлі саладағы жаңа технологиялар мен әдістерді меңгеруге мүмкіндік береді. Жұмыс орнында ұйымдастырылатын ішкі тренингтер арқылы қызметкерлердің кәсіби дағдыларын үнемі жаңартып отыру.

Мамандық бойынша сертификаттау:

Жұмысшыларды мамандығы бойынша арнайы сертификаттау жүйелері арқылы олардың кәсіби біліктілігін арттыру. Сертификаттар жұмысшылардың еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуына ықпал етеді.

Кәсіби стандарттар мен біліктілік талаптарын енгізу:

Әрбір жұмысшы үшін кәсіби стандарттарды қалыптастыру және оларды орындауға бағытталған жұмыстар жүргізу. Жұмысшы кадрлардың біліктілігін арттыру мақсатында халықаралық және ұлттық стандарттарды қабылдау.

Жұмыс орнында тәжірибе алу (менторлық жүйе):

Жұмысшы кадрлардың тәжірибе алмасуына жағдай жасау. Жоғары білікті мамандар жас жұмысшыларға ментор болып, тәжірибесін бөліседі. Жас мамандарға оқытушының жетекшілігімен нақты тапсырмалар беру арқылы кәсіби дағдыларын жетілдіру.

Жұмысшы кадрлардың қатысуымен кәсіби конкурстар мен байқаулар:

Мамандық бойынша кәсіби конкурстар мен байқаулар өткізу, бұл жұмысшылардың біліктілігін арттырып, өз саласында үздік болуға ұмтылуына ықпал етеді.

Халықаралық тәжірибені енгізу:

Шет елдердің жұмысшы кадрларын даярлау жүйелерімен танысып, олардың үздік тәжірибелерін енгізу. Бұл жұмысшылардың кәсіби дағдыларын халықаралық деңгейде бағалауға мүмкіндік береді.

Жұмысшының өз білімін өз бетінше арттыруы:

Жұмысшылардың оқуға деген ынтасын арттыру мақсатында өзін-өзі дамытуға бағытталған жұмыстар жүргізу, мысалы, кітаптар оқу, кәсіби журналдарды оқып отыру.

Мамандыққа байланысты онлайн ресурстар мен видеокурстарды қолдануға кеңес беру.

Құзыреттілікке бағытталған оқыту:

Құзыреттілік моделін енгізу, яғни білім мен дағдылардың нақты бір салаларда қолданылуын қамтамасыз ету. Бұл жұмысшылардың тек теориялық білімдерін ғана емес, тәжірибелік дағдыларын да жетілдіреді.

Өндірістік тәжірибе және кәсіби іс-тәжірибе:

Жұмысшыларды кәсіби біліктілікті арттырудың тиімді жолдарының бірі – өндірістік тәжірибе. Бұл әдіс жұмысшыларға теориялық білімдерін іс жүзінде қолдануға, шынайы жұмыс жағдайларында дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік береді. Кәсіпорындарда тәжірибелік оқыту жүйесін енгізу арқылы жұмысшылардың кәсіби дағдыларын арттыруға болады.

Осы жолдар арқылы жұмысшы кадрлардың кәсіби біліктілігін арттыру нәтижесінде ұйымның өнімділігі мен сапасы жақсарады, сондай-ақ еңбек нарығында бәсекеге қабілетті мамандар саны артады.

Жұмысшы кадрлардың кәсіби біліктілігін арттыру - экономиканың тұрақты дамуы мен бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етудің маңызды шарттарының бірі. Кәсіби біліктілікті арттыру арқылы жұмысшылардың еңбек өнімділігін, шығармашылық және кәсіптік дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік беріледі. Осы мақсатта заманауи білім беру технологиялары мен инновациялық әдістерді қолдану, тұрақты оқу және қайта даярлау бағдарламаларын ұйымдастыру, еңбек нарығының талаптарына сәйкес біліктілікті көтеру курстарын енгізу аса маңызды. Сонымен қатар, өндірістік тәжірибе мен кәсіпорындардағы іс-тәжірибелерді ескере отырып, кадрларды оқыту жүйесін жетілдіру қажет.

Кәсіби біліктілікті арттырудың тағы бір тиімді жолы - онлайн және қашықтықтан оқыту жүйелерін пайдалану, бұл жұмысшыларға өз білімін кез келген уақытта және ыңғайлы жерде толықтыруға мүмкіндік береді. Бұл үрдіс әсіресе цифрлық дәуірде маңыздылығы артып отырған дағдыларды игеруде тиімді болады.

Қорытынды

Қорытындылай келе, жұмысшы кадрлардың кәсіби біліктілігін арттыру - өндірістік әлеуетті көтеру, қызметкерлердің мансаптық өсуі және жалпы экономикалық дамуға ықпал ету үшін қажетті процесс болып табылады. Жаңашылдыққа бейімделген білім беру жүйесі

мен үздіксіз даму қағидаттарын негізге ала отырып, елдің еңбек нарығындағы сапалы өзгерістерге қол жеткізуге болады.

Жоғарыда аталған жолдарды пайдалану арқылы жұмысшылардың дағдыларын жетілдіріп, еңбек нарығындағы сұранысқа сәйкес олардың кәсіби деңгейін көтеруге болады. Бұл өз кезегінде ел экономикасының тұрақты дамуымен қатар, кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, жұмысшы кадрлардың кәсіби дамуы еңбек өнімділігінің артуына, инновациялық шешімдердің енгізілуіне және кәсіпорындардың жаңа нарықтарға шығуына ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Төреханова, Ж.А. (2019). Кәсіби білім беру және кадрларды қайта даярлау жүйесі. Алматы: Қазақ университеті.
2. Нұрғалиева, А.Е. (2018). Кәсіби біліктілікті арттырудың инновациялық әдістері. Астана: Жоғары білім баспасы.
3. Ұлмұхамедов, М.Ә. (2020). Жұмысшы кадрларды даярлау және біліктілікті арттыру жүйелері. Қарағанды: ҚарМУ.

ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҒЫНЫҢ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ: ТӘЖІРИБЕ ЖӘНЕ ІЗДЕНІС

Исаханова Шынар Кабиевна,

Алматы облысы әдістемелік орталығының
техникалық және кәсіптік бөлім басшысы

Президент 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтар жылы» деп жариялады. Бұл – еңбек адамдарына деген ерекше құрметтің белгісі. Қазақ халқы - отаншылдық, еңбекқорлық және біліктілік секілді қасеттерге айрықша мән берген халық. Адал еңбек, адал табыс - бақытты өмірдің үлгісі. Қоғамда қызмет етіп жатқан барлық саланың мамандарын кәсіптік білім беру ұйымдары даярлайды. Олар біздің жайлы өмірімізге жағдай туындату үшін қиындықтарға қарамастан жұмыс істейді. Мұны өз ісіне деген адалдықтың нағыз үлгісі деуге болады. Осы мәтінді кәсіптік білім саласында жүрген әрбір оқытушы үкен қуанышпен қарсы алғаны рас. Қазіргі таңда барлық облыстар Президент жарлығын іске асыру мақсатында өңірлік жоспарларын бекітіп, ауқымды шаралар арқылы жұмысшы мамандығын насихаттау жұмыстарын бастап кетті[1].

7 бағыт 70 қадамнан тұратын іс-шаралар жоспарында жаңа мамандықтар атласын әзірлеу, кәсіптік бағдар беру тұжырымдамасын жүзеге асыру, техникалық және кәсіптік білімді трансформациялау, кәсіби білікті кадрлар даярлау, сапалы жұмыс орындарын құру, жұмысшы кадрлардың құқықтарын қорғау, мәртебесін көтеру бағыттары өңірлік ерекшеліктерді ескере отырып жүзеге асырылмақ. Алматы облысының білім басқармасы атаулы жылдың жоспарын 12 басқармамен бірлесе әзірлеп бекітті. Жоспарымызда ерекшеліктер жетерлік. Ұйымдастыру бағытына ашылу салтанатын, концерттік шараларды жоспарладық. Бұдан әрі кәсіптік білімнің бизнестегі жолын айқындау мақсатында форум, кәсіптік білімге енгізіліп жатқан өзгерістерді талқылауға конференция, дөңгелек үстел, кездесу, челлендж, бейнематериалдар жариялау, семинарлар жоспарланды.

Кәсіби біліктілікті жетілдіріп, ынтымақтастық аясын кеңейту бағыты да басты орында. Өндіріске еніп отырған жаңашылдықтарды дер кезінде еңсеру, нарық талабына төтеп беру әр оқу орнының басты мақсаты. Биыл республикада колледждер жұмыс берушілермен бірге 2 мыңнан астам білім беру бағдарламасын әзірлейді деп жоспарланып отыр, сондай-ақ 1,5 мың педагог өндіріс базасында тағылымдамадан өтетін болады.

Нәтижесінде бизнеспен ынтымақтастық жаңа деңгейге көтеріліп, колледждер нақты экономика салалары үшін жұмысшы маман даярлаудың негізгі буынына айналады. Себебі, жұмысшы мамандықтар ел экономикасының дамуының негізі.

Алматы облысындағы 31 колледж 244 білім беру бағдарламасын әзірледі. Білім беру бағдарламасын жұмыс берушілермен бірге әзірлейміз.

Қазақстандық колледждердің жаһандық деңгейде бәсекеге қабілеттілігін арттыру, білім беру бағдарламаларын халықаралық стандарттарға сәйкестендіру мақсатында әлемдік үздік менеджмент тәжірибесін енгізу көзделуде. Оның аясында педагогтеріміз шетелдік колледждермен тәжірибе алмасып, кәсіби деңгейін арттырады, ал студенттеріміз академиялық ұтқырлық тәртібімен отандық және шетелдік үздік оқу орындарында білімдерін жетілдіреді[2].

Жұмысшы мамандықтары жылында іске асырылатын реформаның бірі - техникалық және кәсіптік білімді интернационалдандыру. Кәсіптік білім өз арнасын халықаралық деңгейге шығарып, білім беру үрдісіндегі қарым-қатынасын халықаралық дәрежеде іске асыратын болады. Бұған жету үшін оқу орындары шетелдік кәсіпорындармен, колледждермен, жоғары оқу орындарымен әлеуметтік серіктестік орнатып, аккредитациядан өтіп, білім беру бағдарламаларын шетелдік әріптестермен әзірлеп, педагогтерді тағылымдамадан, студенттерді оқытып, қос диплом алу мүмкіндіктерін туындатады. Өткен оқу жылында 500-ден астам педагог біліктілігін арттырды. Жаңа кәсіпорындармен әлеуметтік серіктестік орнатылды. Нарықтың алдағы 5-10 жылдағы болжамдарына зер сала отырып, өңірге қажетті мамандардың болжамдық көрсеткішіне назар аударылып отыр. Өткен оқу жылында жаңа мамандықтар атласы негізінде 4 колледж жаңа мамандықтарын ашқан болса, алдағы оқу жылында тағы да 4 мамандық, 1 колледж ашу жоспарланды.

Алматы облысының білім басқармасы техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарында іске асырылатын жалпы білім беретін мектептердің 10-11 сыныптарының білім алушылары үшін жұмысшы біліктілігі бойынша эксперименттік білім беру бағдарламаларын енгізу туралы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2022 жылғы 25 қарашадағы №478 бұйрығына сәйкес, эксперттік топ құрамын бекітіп, білім беру бағдарламаларын енгізудің жұмыс жоспарын әзірледі.

Алматы облысы 2023 жылы техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарында жалпы білім беретін мектептердің 10-11 сыныптарының білім алушылары үшін жұмысшы біліктілігі бойынша эксперименттік білім беру бағдарламаларының пилоттық жобасы іске қосылған. Жоба аясында қабылданған оқушылар түске дейін мектепте, түстен кейінгі уақытта колледжде білім алды. Жоба жоғары сынып оқушыларына үлкен мүмкіндіктердің есігін ашты: Оқушылар оқу жүктемесі 48 кредиттен құралған, бір күнде 4 сағаттан аспайтын сабақтарды оқып, мамандықты 1 жыл 5 айдың меңгерді; Оқу жылының соңында жобадағы оқушылар аттестатпен бірге кәсіптік білімнің дипломын алып, арнайы маман иесі болды. Жоба аясында Алматы облысында 2023 – 2024 оқу жылында Талғар политехникалық, Қонаев қаласының көпсалалы колледждеріне «Тігінші», «Аспазшы» мамандықтары бойынша 30 оқушы, 2024-2025 оқу жылында Жамбыл атындағы Ұзынағаш кәсіптік, Шонжы политехникалық колледждеріне «Автомобиль көлігіне техникалық қызмет көрсету, жөндеу және пайдалану», «Дәнекерлеу ісі» мамандықтары бойынша 30 оқушыны қабылдады. Қазіргі таңда 56 оқушы білім алуда. 30 оқушы «Тігінші», «Аспазшы» мамандықтары бойынша желтоқсан айында өңірлік «Глазман», «Текстиль», «Эфир», «Маки-Маки» мейрамханаларының базасынан өндірістік тәжірибеден өтті. Оқушылардың үлгерім сапасының мониторингін колледж тұрақты жүргізді. Оқушылардың кәсіби құзыреттілігін бағалау жұмыстары арнайы жоспарланған іс-шаралар аясында ұсынылды. Өткізілген шараларға Алматы облысының білім басқармасының мамандары, мектеп мұғалімдері, ата-аналар тұрақты қатысты. Ағымдағы жылдың мамыр айында жобаның алғашқы түлектеріне яғни 23 оқушыға колледж дипломы табысталатын болады. Жұмысшы мамандықтар жылының аясында пилоттық жобаның көлемі арттырылады. Алдағы оқу жылында Қарасай, Еңбекшіқазақ, Балқаш аудандарындағы колледждерге 100 оқушыны «Шаштараз өнері», «Ауылшаруашылығын механикаландыру», «Аспаз», «Тігінші», «Автомобиль көлігіне техникалық қызмет көрсету,

жөндеу және пайдалану», «Дәнекерлеу ісі» мамандықтары бойынша қабылдау жоспарланған болатын. Алайда өз еркімен сұраныс білдіріп жатқан оқушылар қатары артып жатқаны қуантарлық жағдай.

Кәсіптік білімнің мәртебесін арттырудағы басты бағыттың бірі – мектеп оқушыларына ерте жастан кәсіптік бағдар беру. Бұл тұрғыда оқу оындары кәсіпкерлермен бірлесе отырып, бейінді мектептер ашу жұмысын да қолға алды.

Өскелең ұрпаққа жұмысшы мамандығының мәртебесін танытуда орын алатын өмірдегі кейіпкерлер, көркем шығармалар. «Парасатты оқырман» жобасы барлық оқырман қауымға көркем шығармаларды оқыту арқылы мәдени, кәсіби көзқарасын дамытуға мүмкіндік береді. Жоба биылғы оқу жылына да 100-ден астам шығарманы ұсынып отыр. Шығармалар қарапайым жұмысшы мамандығын игерген адал еңбектің азаматтары. Елеулі еңбектің талай қиындығын еңсерген кейіпкерлер біздің өмірімізге қашан да үлгі болады емес пе? Жобаның басты мақсаты адал еңбек пен адал табыстың жетегіндегі өмірдің шынайы, бақытты екенін түсіндіру. Жоба өз мүмкіндігін жыл соңындағы байқауда ұсынатын болады.

Жұмысшы мамандықтар жылы – бұл тек білім беру саласында ғана емес, еліміздің экономикасын дамытуға да үлес қосатын маңызды кезең болмақ. Мемлекет басшысының бастамасы жұмысшы мамандықтарының рөлін, әлеуметтік мәртебесін көтеруге, еңбек жағдайларын жақсартуға бағытталған. Бұл жалпыхалықтық шаралар қоғамда «Еңбек адамы» идеясын ілгерілетудің алғышарттарына айналатынына сенімдімін. Ең бастысы, ол үшін мемлекет, бизнес және қоғам күш біріктіріп, ынтымақтастықта жұмыс жасауы тиіс[3].

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Ел президентінің жарлығы [Orda.kz] 27 желтоқсан 2024
2. Время компетенций [Электронный ресурс] Режим доступа : http://niro53.ru/sites/default/files/public/Region_coord_centр/zhurnal_vremya_kompet enciy.pdf. Дата доступа : 20.09.2017.
3. WorldSkills – магутны рэсурс для развіцця эканомікі краіны / Настаўніцкая газета // [Электронный ресурс] / Режим доступа : <https://nastgaz.by/worldskills-magutny-resurs-dlya-razvitstsiya-ekanomiki-krainy/>. Дата доступа : 02.02.2019.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ РАБОЧИХ КАДРОВ И ПОВЫШЕНИЕ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТИПО В КАЗАХСТАНЕ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ВЫЗОВОВ

Брежнева Татьяна Анатольевна,
мастер производственного обучения, ГККП “Каскеленский
профессионально-технический колледж имени С. Жандосова”
Алматинская область, г. Каскелен, Республика Казахстан

Аннотация: Статья посвящена анализу актуальных проблем системы подготовки рабочих кадров в Казахстане и повышению привлекательности технического и профессионального образования (ТиПО). Рассматриваются современные вызовы, такие как дефицит квалифицированных специалистов, снижение интереса молодежи к техническим специальностям и необходимость внедрения инновационных методов обучения. Цель исследования — предложить меры по совершенствованию подготовки рабочих кадров в условиях цифровизации и глобализации. Задачи включают анализ существующих проблем, предложений по улучшению системы ТиПО и повышение престижа технических профессий. В результате предложены направления для улучшения качества образования и адаптации к потребностям рынка труда.

Система подготовки рабочих кадров в Казахстане нуждается в модернизации, что связано с быстрым развитием технологий и изменениями на рынке труда. В Казахстане

потребность в квалифицированных специалистах в различных отраслях, таких как горное дело, машиностроение, энергетика и IT, значительно возросла.

По данным Министерства труда и социальной защиты РК, на 2024 год в стране наблюдался дефицит квалифицированных кадров, особенно в таких отраслях, как нефтегазовая промышленность и информационные технологии. Например, по данным Казахстанского агентства по развитию информационных технологий, в 2025 году в Казахстане будет не хватать более 30 000 IT-специалистов.

Одной из ключевых проблем является низкая привлекательность ТиПО среди молодежи. Технические профессии часто воспринимаются как менее престижные, что приводит к значительному снижению числа абитуриентов на специальности с профессиональной квалификацией. В 2024 году только 18% студентов казахстанских вузов обучались по техническим направлениям, в то время как страна сталкивается с нехваткой специалистов среднего звена.

Современные вызовы в подготовке рабочих кадров:

Недостаток квалифицированных специалистов: В таких сферах, как строительство и машиностроение, наблюдается нехватка рабочих кадров, которые могут эффективно работать с новыми технологиями. Проблема также касается энергетического сектора, где спрос на квалифицированных инженеров и техников растет быстрее, чем система образования может удовлетворить эту потребность. По данным Казахстанского института статистики, в 2024 году уровень безработицы среди специалистов в технических сферах составил 7%, что указывает на несоответствие между количеством квалифицированных специалистов и требованиями рынка.

Снижение привлекательности ТиПО: Молодежь, ориентированная на высшее образование, зачастую избегает технических профессий, что ведет к дефициту рабочих кадров. Согласно опросу, проведенному Министерством образования и науки Казахстана, более 50% школьников выбирают университеты, в то время как технические колледжи и профессиональные училища остаются менее популярными.

Инновации и цифровизация: Казахстан, как и многие страны, внедряет новые технологии, и это требует подготовки специалистов, способных работать с цифровыми системами и автоматизированным оборудованием. Например, в 2025 году планируется внедрение новых технологий в сфере «умных городов» и цифровизации промышленности, что потребует множества специалистов с соответствующей квалификацией. Однако, по данным АТФ, только 25% выпускников технических образовательных учреждений обладают необходимыми цифровыми компетенциями для работы в таких областях.

Направления совершенствования подготовки рабочих кадров:

Модернизация учебных планов: Важно адаптировать программы технического и профессионального образования под нужды современных технологий и бизнеса. В частности, нужно внедрять в курсы цифровые платформы для обучения, симуляторы и реальные кейсы, связанные с автоматизацией и роботизацией. В Казахстане в 2024 году начали обновление учебных программ в рамках программы «Цифровой Казахстан», что поможет студентам осваивать новейшие технологии.

Развитие дуального образования: Казахстан активно развивает модель дуального образования, которая предполагает обучение студентов как в учебных заведениях, так и на реальных производствах. В 2023 году Министерство образования и науки РК подписало соглашение с 50 крупными предприятиями для создания стажировок и практик для студентов ТиПО. Это позволяет повысить квалификацию студентов и улучшить их трудовую адаптацию.

Тесное сотрудничество с предприятиями: важно расширить взаимодействие с работодателями для более точной корректировки образовательных программ и удовлетворения потребностей рынка труда. В рамках соглашений с крупными компаниями, такими как KazMunayGas и KazTransOil, будет вестись совместная работа по подготовке специалистов, особенно в нефтегазовой и энергетической отрасли.

Повышение престижа ТиПО: Для привлечения молодежи к техническим профессиям необходимо повышать их престиж через активные информационные кампании, которые будут подчеркивать высокие карьерные перспективы и уровень доходов в этих областях. Например, в Алматы в 2024 году стартовала федеральная кампания по продвижению технических специальностей, которая ориентирована на учащихся старших классов и студентов колледжей.

Важность повышения привлекательности ТиПО:

Реализация карьерных перспектив: В таких отраслях, как машиностроение, энергетика и IT, специалисты с техническим образованием имеют значительные карьерные перспективы. Средняя зарплата инженера в Казахстане в 2024 году варьировалась от 70 000 до 150 000 тенге в зависимости от квалификации и региона. Высококвалифицированные специалисты, например, в нефтегазовой отрасли, могут зарабатывать до 300 000 тенге.

Образование как ключ к инновациям: Развитие технического образования непосредственно связано с ростом инноваций. К примеру, страны, такие как Германия и Южная Корея, которые инвестируют в развитие технических и профессиональных специальностей, добились успеха в цифровизации и промышленной автоматизации, что положительно сказалось на их экономическом росте.

Социальная значимость: Привлечение молодежи в технические профессии поможет не только снизить уровень безработицы, но и повысить общий уровень благосостояния в стране. Появление высококвалифицированных специалистов способно улучшить производительность труда и повысить конкурентоспособность Казахстана на международной арене.

Совершенствование системы подготовки рабочих кадров и повышение привлекательности ТиПО требует комплексного подхода. Важно обновлять учебные программы, развивать дуальное образование, укреплять связи с бизнесом и повышать престиж технических профессий среди молодежи. Реализация предложенных шагов, с учетом мирового опыта и потребностей казахстанской экономики, обеспечит рост числа высококвалифицированных кадров, которые смогут успешно развивать отечественные отрасли и способствовать технологическому прогрессу страны.

Список использованной литературы:

1. Министерство образования и науки Республики Казахстан. (2023). Программа модернизации образования в Казахстане: актуальные проблемы и решения. Алматы: КазНУ.
2. Казахстанский институт статистики. (2024). Трудовой рынок Казахстана: анализ дефицита квалифицированных кадров. Астана: Информационный центр.
3. Министерство труда и социальной защиты Республики Казахстан. (2024). Отчет о потребностях в рабочих кадрах на 2024 год. Алматы: Книгоиздательский центр.
4. National Agency for Vocational Education (2023). Vocational education in the digital age: Kazakhstan's challenges and prospects. Astana: National Agency Press.
5. Министерство образования и науки Республики Казахстан. (2024). Модернизация системы профессионального образования в условиях глобализации. Алматы: Научное издательство.

ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН ҰЙЫМДАРДА ОҚУ ҮРДІСІНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ НЕГІЗДЕРІН КІРІСТІРУ

Мырзабеков Бағдат Талғатұлы,
аға оқытушы Талдықорған жоғары политехникалық колледжі
Талдықорған, Қазақстан

Аңдатпа: Бұл мақалада жалпы білім беретін ұйымдарда жасанды интеллект адам өмірін жеңілдетуге, оңтайландыруға бағытталған жүйенің бірі екеніне көзіміз жетті. Ғылым

даму үшін, ақпаратты жинау мен талдау үшін жасанды интеллект негіздерін білу тек арнайы маман иелеріне ғана емес, мұғалімдерге, оқушыларға, болашақ мамандарға білуі керек дағдының бірі екені талқыланып жүр. Осыған байланысты әлем бойынша жалпы білім беретін мектептердің оқу үрдісіне жасанды интеллект негіздерін кірістіру өзекті тақырыптарыдың біріне айнауда. Мақалада қатар жалпы білім беретін мектептердің оқу үрдісіне жасанды интеллект негіздерін кірістіруалгоритмдері талқыланды. Сонымен қатар жалпы білім беретін мектептердің оқу үрдісіне жасанды интеллект негіздерін кірістіру жолы оқыту мазмұнына байланысты қарастырылды.

Кілт сөздер: жасанды интеллект, информатика, оқу үрдісі, білім беру жүйесі, оқыту мазмұны.

Аннотация: В данной статье мы пришли к выводу, что искусственный интеллект является одной из систем, направленных на облегчение и оптимизацию жизни человека в образовательных учреждениях. Для развития науки, сбора и анализа данных знание основ искусственного интеллекта необходимо не только узким специалистам, но и учителям, ученикам и будущим профессионалам. В связи с этим включение основ искусственного интеллекта в учебный процесс общеобразовательных школ становится актуальной темой по всему миру. В статье также обсуждаются алгоритмы внедрения основ искусственного интеллекта в учебный процесс общеобразовательных школ. Кроме того, рассматриваются пути интеграции основ искусственного интеллекта в содержание образовательных программ.

Ключевые слова: искусственный интеллект, информатика, учебный процесс, система образования, содержание обучения.

Abstract: In this article, we explored the idea that artificial intelligence (AI) is one of the systems aimed at simplifying and optimizing human life within general education institutions. It has become clear that understanding the basics of AI is not just important for specialized professionals, but also for teachers, students, and future specialists as a necessary skill for scientific progress, data collection, and analysis. Consequently, the integration of AI fundamentals into the educational process of general schools is becoming a highly relevant topic worldwide. The article also discusses the algorithms for introducing AI basics into the curriculum of general education schools. Additionally, the approach to incorporating AI fundamentals into the educational process is examined in relation to the content of the teaching materials.

Keywords: artificial intelligence, computer science, educational process, education system, teaching content.

Кіріспе

Білім беру саласында ақпараттық технологияларды қолдану қазіргі уақытта кеңінен талқыланып және өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Соңғы онжылдықтарда жасанды интеллект әртүрлі салаларда, соның ішінде білім беру жүйесінде, елеулі жетістіктерге жетті. Оған негізделген құралдар мен қосымшалардың қарқынды дамуы білім беру жүйесінде түбегейлі өзгерістердің орын алуына себеп болып жатыр. Жасанды интеллектке қатысты, оның ішінде жалпы білім беретін мектептердің оқу процессіне жасанды интеллект негіздерін енгізу мәселелері жаһандық назарды тартуда. Белгілі бір елдерде, атап айтқанда АҚШ-та, Қытайда, Англияда, Германияда және Үндістанда жасанды интеллект негіздерін оқу үрдісіне кірістіру тәсілдері әртүрлі. Мысалы кейбір елдер жоғары сынып оқушыларының практикалық іс-әрекеттеріне баса назар аударады, кейбіреулер жасанды интеллекттің теориялық негіздерін оқытуға көбірек көңіл бөледі, ал кейбіреулері бастауыш сынып оқушыларына жасанды интеллект негіздері сабақтарын ұсынады.

Л.Л.Босова [2], И.А.Калинин және Н.Н.Самылкина [3], Л.Н.Ясницкий [4] және басқа ресейлік ағартушылар өз зерттеулерінде «жасанды интеллект негіздерін оқыту мектептегі информатика бағдарламасының маңызды бөлігі болуы керек деп санайды және жасанды интеллект негіздерін оқыту оқушыларды ақпараттық қоғам мен цифрлық экономиканың дамуының қозғаушы күші болып табылатын ақпараттық технологиялар мен жасанды интеллект секторында жұмыс іздеуге ынталандырады» – дейді.

А.В. Анненков өз зерттеуінде жасанды интеллект негіздерін білім беру жүйесіне енгізудің кейбір ерекшеліктерін талдаған. Онда жасанды интеллект негіздері екі маңызды рөлді атқара алады: ол оқу құралы және оқу пәні бола алады. Оқыту құралы ретінде жасанды интеллект негіздері білім беру бағдарламасында оқу үрдісін және сабақтан тыс іс шараларды сүйемелдейтін қосымша құрал ретінде әрекет етеді. Бұл тұрғыда жасанды интеллект оқушылардың тест жұмыстарын орындау нәтижелерін бағалай алады, сонымен қатар қашықтықтан оқытуда көмекші құрал ретінде пайдаланылады. Екінші жағдайда, оқу пәні бола отырып, жасанды интеллект бөлек зерттелуі мүмкін, мысалы робототехника, авионика, зымыран ғылымы, микробиология, нейромодельдеу, медицина, индустриясы және т. б. сияқты ғылымды қажет ететін салаларды дамыту және жетілдіру контекстінде қарастырылуы мүмкін [1].

Зерттеу материалдары мен әдістері

Зерттеу мақсаты – жалпы білім беру ұйымдарының оқу процесіне жасанды интеллект (ЖИ) негіздерін енгізудің мүмкіндіктері мен перспективаларын зерделеу, осы бағытты іске асырудың оңтайлы әдістері мен құралдарын айқындау.

Зерттеу міндеттері:

1. Қазіргі жағдайды талдау: білім беруде жасанды интеллектті қолданудың қолданыстағы тәжірибелерін зерттеу, күшті және әлсіз жақтарын анықтау.

2. Қолданудың ықтимал бағыттарын анықтау: мектеп білімінде ЖИ қолданудың ең перспективалы бағыттарын анықтау.

3. Әдістемелік ұсынымдарды әзірлеу: Оқу процесінде ЖИ қолдану бойынша педагогтарға әдістемелік ұсынымдар жасау.

4. Тиімділікті бағалау: білім беру процесіне ЖИ енгізудің тиімділігін бағалау үшін критерийлер мен құралдарды әзірлеу.

Зерттеу нысаны – жасанды интеллект элементтерін енгізуді ескере отырып, жалпы білім беретін ұйымдарда оқыту процесі.

Зерттеу пәні – білім беру процесінің тиімділігі мен сапасын арттыру үшін жасанды интеллектті қолдану әдістері мен құралдары.

Зерттеу әдістері:

– әдебиеттерді талдау: ғылыми мақалаларды, оқу құралдарын, жасанды интеллект және білім беру саласындағы зерттеулер туралы есептерді зерттеу.

– нормативтік-құқықтық құжаттарды талдау: білім беру және ақпараттық технологияларды пайдалану саласын реттейтін заңнамалық актілерді зерттеу.

– салыстырмалы талдау: білім беруде жиі қолданудың әртүрлі тәсілдерін салыстыру.

– сарапшылардың сауалнамасы: педагогтардың, әдіскерлердің, жиі саласындағы мамандардың пікірлері мен тәжірибелерін анықтау үшін сауалнамасы.

– эксперимент: әзірленген әдістемелердің тиімділігін бағалау үшін білім беру мекемелерінің базасында эксперименттік зерттеулер жүргізу.

Қажетті материалдар мен ресурстар. Ақпараттық ресурстар: ғылыми мақалалар, оқу құралдары, зерттеу есептері, заңнамалық актілер. Бағдарламалық қамтамасыз ету: жасанды интеллект жүйелері, онлайн оқыту платформалары, деректерді талдау құралдары. Техникалық құралдар: компьютерлер, проекторлар, интерактивті тақталар, мобильді құрылғылар.

Зерттеу кезеңдері:

1. Дайындық кезеңі: зерттеудің мақсаттары мен міндеттерін анықтау, зерттеу әдістерін таңдау, қажетті ақпаратты жинау.

2. Теориялық талдау: әдебиеттерді зерттеу, нормативтік құжаттарды талдау, қолданыстағы тәсілдерді салыстырмалы талдау.

3. Практикалық кезең: Әдістемелік ұсынымдар әзірлеу, эксперименттік зерттеулер жүргізу.

4. Нәтижелерді талдау: алынған мәліметтерді өңдеу, тұжырымдарды тұжырымдау.

5. Есепті дайындау: жүргізілген зерттеу туралы есеп жазу.

Күтілетін нәтижелер:

- білім беру процесінде жиі қолдану бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірлеу;
- адаптивті оқыту үшін модельдер мен алгоритмдер құру;
- жиі енгізу тиімділігін бағалауға арналған құралдарды әзірлеу;
- білім беруде жиі қолдану бойынша білім базасын қалыптастыру.

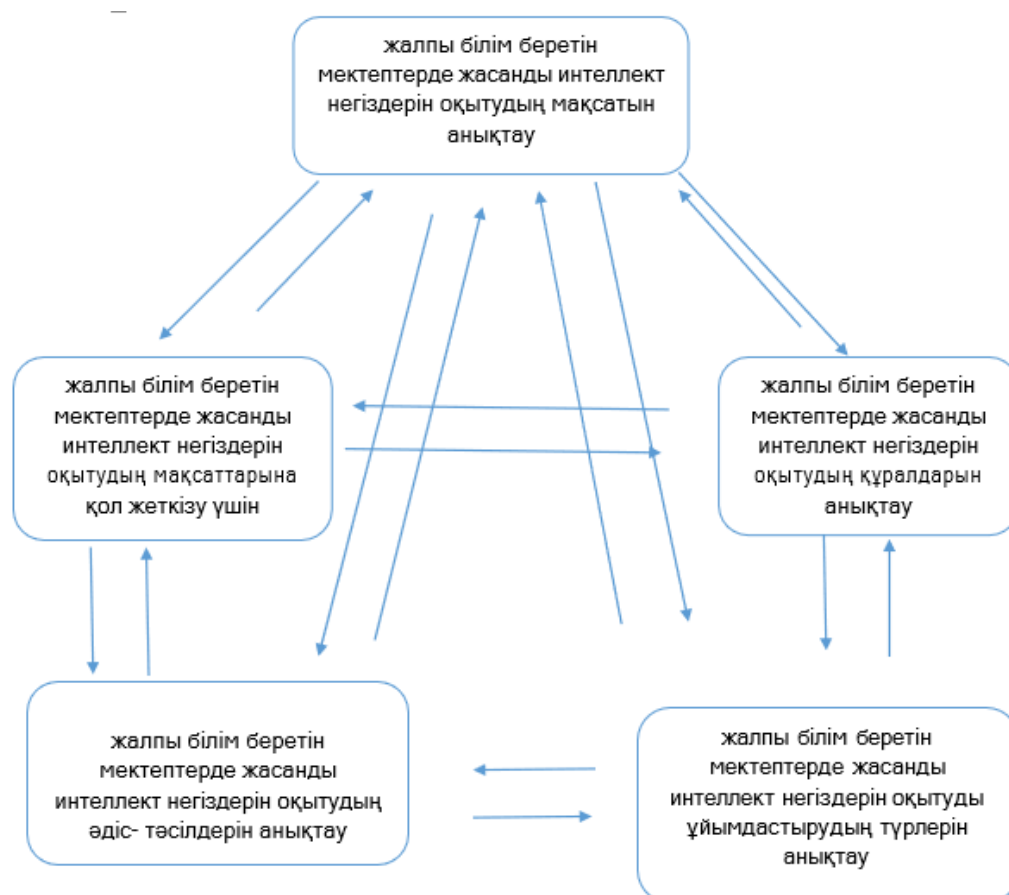
Зерттеу нәтижелері жаңа білім беру бағдарламаларын әзірлеу, оқытудың инновациялық әдістерін жасау, сондай-ақ педагогтарды даярлау жүйесін жетілдіру үшін пайдаланылуы мүмкін.

Қазақстанның білім беру жүйесінде жасанды интеллект негіздерінің оқытылуы соңғы онжылдықта, әсіресе 2020 жылдардан бастап қарқынды түрде қарастырылуда. Қазіргі таңда жасанды интеллект негіздері Ұлттық бірінғай тестілеу сұрақтарына енгізілу себепті мектеп информатикасында жасанды интеллект негіздерін әртүрлі мазмұнды оқулықпен оқытуға байланысты тестілеу кезінде оқушыларға біршама қиындықтар туғызады. Бұл дегеніміз информатика пәнінің мазмұнын, соның ішінде жасанды интеллект негіздері бойынша оқу материалдарын жүйелендіру қажеттігін көрсетеді.

Жасанды интеллектті мектеп бағдарламасына кірістірудің тиімділігі төрт факторға байланысты:

- 1) білім беру мазмұнын құрудың әдістемелік негіздерін анықтау;
- 2) сәйкес оқу мазмұнын таңдау және құрылымдау;
- 3) мазмұнды әртүрлі жас ерекшеліктеріне қарай бейімдеу;
- 4) мектеп бағдарламаларына мазмұнды кіріктіру [2].

Жалпы білім беретін мектептердің оқу үрдісіне жасанды интеллект негіздерін кірістірудің келесі қадамдары анықталды:

1-сызба. Жалпы білім беретін мектептердің оқу үрдісіне жасанды интеллект негіздерін кірістірудің қадамдары

Жалпы білім беретін мектептердің оқу үрдісіне жасанды интеллект негіздерін кірістіру жолдарын оқыту мазмұнына байланысты қарастырайық. Жасанды интеллект

негіздерін оқытудың мазмұнын анықтауда біз инвариантты және вариативті бөліктеріне көңіл бөлуіміз керек.

Инвариантты (іргелі ғылым) бөлік – қажетті іргелі ғылыми негіздер кіреді, жасанды интеллект туралы негізгі идеялар, күн өткен сайын іргелене беретін білім жатады. Жалпы білім беретін мектептердің оқу үрдісінде жасанды интеллект жүйелерін оқыту іргелі, жүйелік-белсенділік және пәнаралық тәсілдер интеграциясына негізделуі тиіс, оқушыларға ақпараттық іс-әрекеттің жалпыланған әдістерін дамытудың маңыздылығына ерекше назар аударылады. Сонымен қатар, іргелі көзқарасты ескеру жасанды интеллект жүйелерін оқытудың инвариантты мазмұнын бөліп көрсетуге, мектеп оқушыларын жүйелі оқытуға, оларда жүйе құраушы білім мен дағдыларды қалыптастыруға бағыттылықты қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Жүйелік-белсенділік тәсілін ескере отырып, оқушылардың білімді ашу және меңгеру процесіне белсенді қатысуы шартымен оқу-танымдық іс-әрекеттің әртүрлі түрлерінде жасанды интеллект негіздерін өздігінен дамытудың оңтайлы кепілі болады [6].

Вариантты (өзгеруі міндетті материалдар) бөлік – жасанды интеллект негіздерінің дамуына байланысты жаңаруды қажет етеін материалдар. Теориялық аспектілермен жұмыс жасау барысында вариативті оқыту тұжырымдамасы қарастырылды, бұл позицияны тұжырымдауға мүмкіндік берді, жалпы білім беретін мектептердің оқу үрдісінде жасанды интеллект негіздерін оқытудың әртүрлі нұсқаларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Білім беру үрдісінің қатысушыларының қажеттіліктеріне сай білім беру траекториясының әртүрлі нұсқаларын іске асыру үшін, мазмұнның негізгі және қосымша деңгейлерін анықтап, оқу процесін ұйымдастыру арқылы информатиканы оқытудың әдістемелік жүйесі құрылады [7].

Қорытынды

Мақаланың нәтижелері мен ғылыми деректерді талдау арқылы жасанды интеллект негіздерін білім беру жүйесіне енгізу өзекті тақырып екендігі анықталды. Жалпы білім беретін мектептерде жасанды интеллект негіздерін қолдану білім беру сапасын арттыруға, оқу тәсілдеріндегі қолжетімділікті және инновацияларды кеңейтуге едәуір мүмкіндік береді. Дегенмен, жасанды интеллект негіздері бойынша оқыту әдістері мен құралдары болашақта қосымша зерттеуді талап етеді.

Жалпы білім беретін ұйымдарда оқу үдерісіне жасанды интеллект (ЖИ) негіздерін енгізу – қазіргі заманның білім беру саласындағы қажеттілікке айналып отыр. Цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы оқушыларды болашақта сұранысқа ие дағдылармен қамтамасыз ету үшін білім беру мазмұнын жаңартуды талап етеді. ЖИ негіздерін енгізу оқушыларға деректерді талдау, машиналық оқыту, автоматтандыру сияқты заманауи технологиялармен жұмыс істеуге мүмкіндік береді, бұл олардың цифрлық сауаттылығын арттырады. Зерттеу барысында қолданылған әдістер – әдебиеттерге шолу, сауалнамалар, эксперименттер және кейс-стадилер – ЖИ негіздерін оқытуға қатысты педагогикалық тәсілдердің тиімділігін анықтауға мүмкіндік берді. Оқушылар мен мұғалімдердің жасанды интеллектке деген қызығушылығы және осы технологияны меңгеруге ұмтылысы айқындалды.

Сонымен қатар, жасанды интеллектті тиімді түрде оқыту үшін сапалы оқу материалдары, практикалық тапсырмалар мен жобалар, деректер жиынтықтары және робототехника жиынтықтары сияқты ресурстарды пайдалану маңызды екендігі көрсетілді. ЖИ негіздерін игеру оқушылардың аналитикалық ойлау қабілеттерін дамытып қана қоймай, оларды технологиялық өзгерістерге бейімделген болашақ мамандар ретінде қалыптастырады.

Жалпы алғанда, жасанды интеллект негіздерін жалпы білім беретін ұйымдарда оқу үдерісіне енгізу білім беру сапасын жақсартуға, оқушыларды жаңа дәуір талаптарына сай дайындауға және олардың ақпараттық технологияларға бейімділігін арттыруға септігін тигізеді.

Пайдаланылган әдебиеттер тізімі:

1. Анненкова А.В. искусственный интеллект: некоторые особенности внедрения в систему образования в условиях цифровизации общества и экономики // международный научно-исследовательский журнал. -2023. №9. –р.135.
2. Левченко И., Садыкова А., Карташова А., Меренкова П., teaching artificial intelligence in secondary school: from development to practice // rudn journal of informatization in education. -2023. №3. –р. 265-280.
3. Босова Л.Л. современные тенденции развития школьной информатики в России и за рубежом // информатика и образование. 2019. № 1. с. 22–32.
4. Калинин И.А., Самылкина Н.Н. информатика. м.: бином. лаборатория знаний, 2013. 212 с.
5. Ясницкий Л.Н. искусственный интеллект. элективный курс. м.: бином. лаборатория знаний, 2012. 197 с.
6. Меренкова П. А., вариативное обучение системам искусственного интеллекта в рамках учебного предмета
7. «Информатика» основной школы: диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Москва, 2023. 188 с.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ПОДГОТОВКЕ РАБОЧИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ

Молдыбеков Бағжан Бақбергенұлы

Талдықорганский высший политехнический колледж

Андатпа: Бұл мақалада цифрлық трансформацияның еңбек нарығына әсері және жұмыс күшін даярлаудағы қазіргі заманғы үрдістер талқыланады. Бүгінгі таңда цифрлық технологиялар қарқынды дамып, барлы салаларда жаңа талаптар қойып отыр. Оқу орындарында жұмысшыларды дайындау үрдістері өзгеруде, автоматтандырылған жүйелерді, робототехниканы, цифрлық құралдарды пайдалану арқылы жаңа білім беру тәсілдері қалыптасуда. Мақалада цифрлық технологияларды енгізу арқылы білім беру бағдарламаларының қалай өзгеретіні, еңбек нарығына қажетті жаңа дағдылардың қалыптасуы туралы талқыланады. Сонымен қатар, цифрлық сауаттылық, киберқауіпсіздік және жаңа өндірістік платформаларды қолдану мәселелері қарастырылады.

Кілт сөздер: цифрлық трансформация, жұмысшы кадрлар, цифрлық технологиялар, ТЖКБ, VR/AR, автоматтандыру, роботтандыру.

Анотация: В данной статье рассматриваются современные тенденции подготовки кадров в условиях цифровой трансформации, а также влияние цифровых технологий на рынок труда. В эпоху стремительного технологического прогресса изменяются требования к квалификации рабочих. Учебные заведения всё чаще применяют автоматизированные системы, роботов и цифровые инструменты для обучения. В статье обсуждается интеграция цифровых технологий в образовательные программы, подготовка специалистов к работе с большими данными, кибербезопасность и современными производственными платформами. Особое внимание уделено вопросам формирования цифровой грамотности и новым подходам к профессиональному обучению.

Ключевые слова: цифровая трансформация, рабочие кадры, цифровые технологии, ТИПО, VR/AR, автоматизация, роботизация.

Abstract: This article discusses modern trends in workforce training and the impact of digital transformation on the labor market. As digital technologies advance rapidly, industries impose new skill requirements. Educational institutions are changing their approaches to workforce training by incorporating automated systems, robotics, and digital tools into curricula. The article explores how digital technologies are transforming educational programs and shaping the skills necessary for the future workforce, such as data analytics, cybersecurity, and the use of

modern industrial platforms. It also emphasizes the importance of digital literacy and the need for innovative approaches in professional training.

Keywords: digital transformation, workforce, digital technologies, VET, VR/AR, automation, robotics.

Введение

Цифровая трансформация оказывает значительное влияние на все отрасли экономики и общества, изменяя подходы к подготовке специалистов и рабочей силы. Рабочий рынок стремительно меняется под воздействием новых технологий, таких как автоматизация, роботизация, искусственный интеллект (AI), интернет вещей (IoT), большие данные и облачные вычисления. Это ставит перед образовательными учреждениями задачу не только подготовить квалифицированные кадры для цифровой экономики, но и обеспечить гибкость обучения, адаптируясь к изменениям и вызовам, связанным с новыми технологиями.

1. Интеграция цифровых технологий в образовательный процесс

Современное образование всё активнее использует цифровые инструменты, чтобы подготовить рабочие кадры к изменяющимся условиям рынка труда. Одним из ключевых направлений является внедрение симуляторов, виртуальной и дополненной реальности (VR/AR), а также онлайн-платформ для обучения практическим навыкам. Например, виртуальная реальность позволяет студентам имитировать производственные процессы, осваивать сложные или опасные операции в безопасной среде, что значительно снижает риски и улучшает качество обучения.

Онлайн-платформы для дистанционного и самостоятельного обучения, такие как Moodle, Zoom, Microsoft Teams и Google Classroom, стали важными инструментами, особенно в условиях пандемии. Это позволило образовательным учреждениям продолжать обучение студентов, независимо от их местоположения, и сделало образование более доступным и гибким.

Также наблюдается активное использование облачных технологий для управления учебным процессом и предоставления студентам удалённого доступа к образовательным ресурсам. Облачные платформы облегчают хранение и обмен учебными материалами, а также делают обучение более персонализированным.

1. Интеграция цифровых технологий в образовательный процесс

Цифровизация образовательного процесса становится ключевым аспектом подготовки квалифицированных рабочих кадров в условиях цифровой трансформации. Сегодня применение новейших цифровых решений в учебных заведениях позволяет повысить качество и эффективность подготовки специалистов для различных отраслей экономики. Одним из наиболее эффективных инструментов является использование виртуальной реальности (VR) и дополненной реальности (AR). Эти технологии создают безопасную виртуальную среду, где учащиеся могут моделировать реальные производственные процессы, выполняя задания без риска для себя и оборудования. Например, в таких сферах, как машиностроение, медицина или строительство, использование VR и AR позволяет обучающимся проходить подготовку по сложным специальностям, отрабатывая навыки работы с техникой, оборудованием или симуляцией операций в виртуальной реальности.

Также большую роль в обучении играют онлайн-платформы, такие как Moodle, Coursera, Google Classroom, Zoom и другие, которые предлагают гибкость и доступность. Студенты могут получать материалы для обучения из любой точки мира, что открывает новые возможности для профессионального роста. Онлайн-курсы, вебинары и мастер-классы позволяют адаптировать учебные программы под индивидуальные потребности учащихся и обновлять учебные материалы в соответствии с актуальными требованиями рынка труда.

Элементы искусственного интеллекта (AI) также постепенно внедряются в образовательный процесс. Например, адаптивные образовательные платформы на базе AI

анализируют успеваемость студентов и предлагают индивидуальные рекомендации по улучшению знаний. Это позволяет повысить эффективность обучения и помогает каждому учащемуся осваивать материал в его собственном темпе, что особенно важно при подготовке к сложным техническим специальностям.

Кроме того, **облачные технологии** стали важным элементом образовательного процесса. Облачные сервисы позволяют студентам и преподавателям хранить, делиться и совместно работать над учебными проектами и документами в реальном времени, обеспечивая непрерывный доступ к образовательным ресурсам. Это особенно важно в условиях гибридного и дистанционного обучения.

Интернет вещей (IoT) также находит свое применение в учебных заведениях. Системы IoT могут отслеживать и контролировать процессы в реальном времени, будь то управление учебным оборудованием, контроль за состоянием зданий или мониторинг производственных процессов на учебных площадках. Это позволяет студентам получить доступ к реальным данным и опыту работы с передовыми технологиями, что повышает их готовность к профессиональной деятельности.

Гибридные формы обучения становятся все более популярными, сочетая традиционные методы обучения с онлайн-ресурсами и интерактивными технологиями. Это позволяет образовательным учреждениям более гибко реагировать на потребности учащихся и рыночные требования. Такая модель подготовки способствует развитию самостоятельности и адаптивности у студентов, которые учатся применять полученные знания в условиях постоянно меняющегося мира.

Таким образом, интеграция цифровых технологий в образовательный процесс способствует созданию более гибкой, адаптивной и персонализированной системы обучения. Это повышает конкурентоспособность учебных заведений и позволяет готовить квалифицированных специалистов, готовых к работе в условиях цифровой экономики.

2. Автоматизация и роботизация: новые требования к квалификации

Автоматизация и роботизация промышленных процессов требуют от работников новых навыков и знаний. Современные рабочие не только выполняют ручные операции, но и управляют автоматизированными системами, программируют роботов и контролируют их работу. Таким образом, специалисты должны обладать базовыми навыками программирования, знать основы работы с робототехническими системами, а также уметь анализировать и обрабатывать большие объемы данных.

Например, на предприятиях таких компаний, как Tesla и Siemens, уже активно внедряются автоматизированные системы обучения, использующие цифровые тренажеры. Эти системы помогают сотрудникам быстрее осваивать новые технологии и адаптироваться к работе на высокотехнологичном оборудовании.

Также роботизация и внедрение искусственного интеллекта требуют более глубокого понимания процессов программирования и работы с алгоритмами. Многие профессии, которые считались традиционными, требуют новой квалификации для успешного взаимодействия с технологическими системами.

2. Автоматизация и роботизация на производстве: новые требования к квалификации

С развитием цифровых технологий и автоматизации, особенно в производственных процессах, возникает необходимость в изменении подходов к подготовке рабочих кадров. Современные производства все больше переходят на автоматизированные и роботизированные системы, что требует от сотрудников новых навыков и знаний, связанных с управлением, обслуживанием и программированием этих систем.

Автоматизация производства подразумевает применение специализированных программных комплексов и оборудования, которые способны выполнять целый ряд операций без участия человека. Это снижает необходимость в ручном труде, однако требует от работников высокого уровня технической компетентности и способности взаимодействовать с цифровыми системами. Важно, чтобы будущие специалисты,

работающие на автоматизированных линиях, имели навыки работы с программируемыми логическими контроллерами (PLC), системами управления производственными процессами (SCADA), а также умели обслуживать и программировать промышленные роботы.

Для успешной работы на современных производствах необходимо владеть **цифровыми компетенциями**, такими как умение работать с программным обеспечением для автоматизации производственных процессов и понимание основ программирования. В частности, требуется знание таких языков программирования, как Python, C++ и других, которые активно применяются при разработке и настройке робототехнических систем.

Промышленные роботы занимают все более важную роль в современных производственных процессах. Они выполняют множество задач — от сборки и сварки до упаковки и контроля качества. Это требует от рабочих знаний в области робототехники, включая программирование роботов, их обслуживание и наладку. С каждым годом растет спрос на специалистов, которые могут не только управлять роботизированными системами, но и модернизировать их в зависимости от требований конкретного производства.

Примером успешной интеграции робототехники на производстве может служить компания **Tesla**, которая использует тысячи роботов на своих заводах для сборки электромобилей. Работники таких предприятий должны обладать знаниями о принципах работы автоматизированных систем, быть способны диагностировать и устранять неполадки, а также оптимизировать производственные процессы с помощью роботизированных решений.

Цифровизация в логистике и управлении производством также меняет требования к квалификации рабочих кадров. Например, системы управления цепями поставок на основе искусственного интеллекта и больших данных помогают оптимизировать процессы и улучшить производительность. Работники, задействованные в логистике, должны уметь работать с программным обеспечением для управления складом, транспортными системами и анализом данных.

Современные учебные программы должны учитывать эти изменения и готовить студентов к работе в условиях автоматизированных производств. Это подразумевает введение дисциплин, связанных с **цифровыми технологиями**, робототехникой, программированием и аналитикой данных. Учебные заведения, особенно системы ТИПО, должны предлагать курсы, которые позволяют обучающимся освоить управление и обслуживание роботизированных систем, а также развивать **творческие способности**, необходимые для разработки и внедрения новых цифровых решений.

В конечном итоге, автоматизация и роботизация требуют пересмотра традиционных подходов к подготовке кадров. Специалисты должны быть готовы работать в цифровой среде, где важную роль играют инновационные технологии, искусственный интеллект и большие данные.

3. Модернизация образовательных программ в ТИПО

Важным шагом для подготовки квалифицированных рабочих является модернизация образовательных программ в системе технического и профессионального образования (ТИПО). Новые дисциплины, связанные с цифровыми технологиями — такими как программирование, управление цифровыми платформами, аналитика данных и IoT — всё активнее внедряются в учебные планы.

Кроме того, большое внимание уделяется развитию практических навыков студентов. Симуляционные системы и практические занятия с использованием реальных производственных задач помогают учащимся лучше понимать рабочие процессы и применять полученные знания на практике. Компетенции в области кибербезопасности, обработки данных, использования IoT и работы с промышленными системами управления (SCADA) становятся важнейшей частью подготовки.

3. Модернизация образовательных программ в ТИПО

Цифровая трансформация экономики и индустрии требует от системы технического и профессионального образования (ТИПО) адаптации к новым условиям. Для того чтобы подготовить квалифицированные кадры, соответствующие запросам современного рынка труда, необходимо провести модернизацию образовательных программ. Модернизация включает как обновление учебных планов, так и использование новых методов и технологий обучения.

Одним из ключевых направлений модернизации является **введение новых учебных дисциплин, связанных с цифровыми технологиями**. В частности, в учебные программы необходимо интегрировать курсы по искусственному интеллекту, программированию, обработке и анализу данных, управлению цифровыми платформами и робототехнике. Это позволит студентам осваивать навыки, которые востребованы в условиях цифровой экономики и автоматизированных производственных процессов.

Подготовка специалистов для работы с большими данными и аналитикой данных становится особенно актуальной. Большие данные используются во многих отраслях: от логистики и маркетинга до медицинских и производственных процессов. Специалисты, способные анализировать и интерпретировать большие объемы данных, становятся неотъемлемой частью любой цифровой экосистемы. В этом контексте важно, чтобы учебные заведения предлагали не только теоретические курсы, но и практические занятия, которые помогают студентам овладеть инструментами для работы с данными, такими как Python, R и другие аналитические платформы.

Кроме того, модернизация образовательных программ должна учитывать растущую потребность в специалистах, способных работать с **интернетом вещей (IoT)**. Устройства, объединенные в единую сеть и работающие с использованием больших данных и искусственного интеллекта, требуют особой квалификации от рабочих. Учебные программы должны включать дисциплины, связанные с проектированием, программированием и обслуживанием IoT-устройств, а также обеспечением их безопасности.

Еще одной важной задачей модернизации является интеграция **VR/AR-технологий** в учебный процесс. Технологии виртуальной и дополненной реальности позволяют студентам воссоздавать реальные производственные условия и развивать профессиональные навыки в безопасной среде. Виртуальные симуляторы могут использоваться для обучения в таких областях, как сварочные работы, техническое обслуживание оборудования, медицина и многое другое. Это не только снижает затраты на обучение, но и повышает качество подготовки специалистов.

Переход к гибким формам обучения также является важной частью модернизации. Платформы дистанционного и онлайн-обучения позволяют студентам осваивать учебные материалы в удобном для них режиме, не привязываясь к физическому месту обучения. Такие платформы, как Moodle, EdX, Coursera, уже активно используются в образовательных процессах и становятся важным элементом системы ТИПО.

Примером успешной интеграции цифровых технологий в образовательный процесс является программа подготовки специалистов в области робототехники и автоматизации производства в таких странах, как Германия и Япония. Учебные заведения этих стран активно внедряют цифровые технологии, предоставляя студентам возможность работать с высокотехнологичным оборудованием и программным обеспечением.

Наряду с введением новых дисциплин, важно также развивать **цифровую грамотность** студентов на всех уровнях подготовки. Это включает базовые навыки работы с компьютерами, интернетом и цифровыми инструментами, а также понимание кибербезопасности и защиты данных. Современные образовательные программы должны готовить студентов не только к выполнению специфических профессиональных задач, но и к успешной работе в цифровом пространстве, что особенно важно в условиях глобальной цифровой трансформации.

Таким образом, модернизация образовательных программ в ТИПО является неотъемлемой частью подготовки кадров для цифровой экономики. Это требует интеграции новых технологий и дисциплин, развития цифровых компетенций у студентов и внедрения инновационных методов обучения, что позволит подготовить специалистов, способных работать в условиях цифровой трансформации и отвечать на вызовы современного рынка труда.

4. Цифровые компетенции как часть подготовки рабочих кадров

Цифровая грамотность становится необходимой составляющей для подготовки специалистов в любой отрасли. Рабочие должны владеть не только традиционными техническими навыками, но и уметь пользоваться современными цифровыми инструментами, которые интегрируются в производственные процессы.

Например, специалисты по техническому обслуживанию и ремонту могут использовать интернет вещей для мониторинга работы оборудования и предотвращения сбоев в его работе. Кроме того, знание цифровых инструментов для анализа производственных данных и оптимизации процессов позволяет специалистам повышать производительность труда и снижать издержки.

Работа с большими данными, использование аналитических программных продуктов и инструментов для прогнозирования также становятся неотъемлемой частью квалификации работников. Внедрение методов предиктивной аналитики на основе данных позволяет компаниям заранее прогнозировать возможные неполадки оборудования и обеспечивать его надёжную работу, что снижает риски простоев и аварий.

5. Новые формы организации образовательного процесса

Одной из ключевых тенденций в подготовке рабочих кадров является внедрение гибридных и онлайн-форматов обучения. Компании и учебные заведения всё чаще применяют комбинированные подходы к обучению, которые включают в себя как дистанционные курсы, так и практические занятия в лабораториях и на производственных площадках.

Важное значение также приобретает система непрерывного обучения (Lifelong Learning), которая позволяет работникам постоянно обновлять свои знания и навыки в условиях быстроменяющихся технологий. Компании всё чаще инвестируют в обучение своих сотрудников, предлагая им участие в курсах повышения квалификации, семинарах и тренингах, чтобы быть готовыми к новым вызовам цифровой эпохи.

Заключение

Цифровая трансформация влечет за собой кардинальные изменения во всех сферах жизни, и сфера подготовки рабочих кадров не является исключением. В условиях бурного развития технологий, таких как искусственный интеллект, интернет вещей, виртуальная и дополненная реальность, а также автоматизация и роботизация процессов, системы образования должны адаптироваться, чтобы подготовить специалистов, которые могут эффективно работать в новых условиях.

Модернизация образовательных программ в ТИПО становится ключевым элементом в процессе подготовки квалифицированных кадров для цифровой экономики. Введение новых учебных дисциплин, таких как программирование, аналитика данных, искусственный интеллект и кибербезопасность, интеграция новых технологий в учебный процесс и развитие цифровых компетенций студентов становятся важнейшими задачами.

Цифровизация в образовании позволяет значительно повысить качество обучения, используя передовые инструменты, такие как симуляторы, VR/AR, а также развивать гибкие формы обучения, доступные для широкого круга студентов. Эти изменения не только позволяют учащимся освоить актуальные и востребованные навыки, но и делают процесс обучения более доступным и эффективным.

Таким образом, подготовка рабочих кадров в условиях цифровой трансформации требует системного подхода, направленного на обновление образовательных программ, внедрение современных технологий и развитие цифровой грамотности. Это обеспечит

успешную адаптацию специалистов к вызовам цифровой экономики и позволит им эффективно работать в высокотехнологичных и быстро меняющихся условиях.

Современные тенденции в подготовке рабочих кадров требуют пересмотра традиционных методов обучения и внедрения цифровых технологий на всех уровнях. Использование симуляторов, автоматизированных систем и цифровых платформ помогает ускорить процесс адаптации к новым требованиям рынка труда. Модернизация образовательных программ, развитие цифровых компетенций и гибкость образовательного процесса позволяют создавать высококвалифицированных специалистов, готовых к работе в условиях цифровой трансформации.

Таким образом, цифровизация образовательных процессов не только меняет способы обучения, но и предоставляет новые возможности для подготовки специалистов, которые смогут успешно работать в условиях высокотехнологичных производств.

Использованные источники:

1. Бибикова В.В. Цифровая трансформация образования: вызовы и возможности // Вестник образования. — 2023. — № 7. — С. 45–53.
2. Карев Д.А. Влияние цифровых технологий на профессиональное образование // Современное образование. — 2022. — Т. 14, № 2. — С. 15–20.
3. Маркова И.П., Васильева Е.Н. Внедрение VR/AR-технологий в подготовку рабочих кадров // Инновации в образовании. — 2023. — № 9. — С. 33–41.
4. Siemens AG. Industry 4.0: Driving Manufacturing Innovation with Advanced Automation and Robotics. Siemens Report. — 2022.
5. Glukhova M.V., Kuznetsov A.V. Digital Skills in Workforce Training: Current Practices and Future Trends // Journal of Educational Research. — 2021. — Vol. 12, No. 3. — P. 112–118.
6. WEF (World Economic Forum). The Future of Jobs Report 2020. [Электронный ресурс] // Доступ: <https://www.weforum.org/reports>.
7. Раков А.В. Цифровизация и модернизация ТИПО: основные вызовы и решения // Профессиональное образование. — 2021. — № 5. — С. 28–35.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ В СИСТЕМЕ СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Турарбекова Алмагул Есилбековна,

преподаватель русского языка и литературы

КГКП «Талдыкорганский высший политехнический колледж»

Жетысуская область, город Талдыкорган, Республика Казахстан

Аннотация: В статье предложены способы овладения русским языком на уровне профессионально-ориентированных навыков, позволяющие повысить коммуникативную активность студентов, а также подготовить к практической деятельности, к русскоязычному профессиональному общению.

Ключевые слова: практическая деятельность, специальная терминология, лексико-грамматический материал, коммуникативно-деятельностный подход, коммуникативная компетенция.

Подготовка специалистов в системе образования РК осуществляется на нескольких уровнях. Большой вклад в формирование кадрового потенциала страны вносит система среднего профессионального образования. С каждым годом реформированию и дальнейшему развитию этой системы уделяется все больше внимания.

Не случайно Президент Касым-Жомарт Кемелевич Токаев объявил 2025 год Годом рабочих профессий. Выступая с Посланием народу Казахстана, Глава государства заявил о важности реформы профессионального образования. "Объявляю 2025 год Годом рабочих профессий. За это время предстоит осуществить реформу системы технического и

профессионального образования. Год рабочих профессий будет также содействовать продвижению в нашем обществе идеи трудолюбия и профессионализма", - отметил Президент.[1]

Владение русским языком на уровне профессионально ориентированных коммуникативных навыков выделяется как один из функциональных компонентов будущей деятельности специалистов научно-технических, социально-экономических и других сфер деятельности.

Одной из важнейших задач преподавания русского языка в национальных группах высшего политехнического колледжа является подготовка к практической деятельности, к русскоязычному профессиональному общению. Основой профессиональной информации является терминология.

Специальная терминология является важным разделом терминосистемы русского языка, что обусловлено, в первую очередь, местом и ролью в жизни и деятельности человека самой специальности и специальных знаний.

Разрабатываемая стратегия освоения языка специальности строится на коммуникативно-деятельностном подходе и характеризуется определенной функциональной направленностью в организации и презентации учебного материала. Под методической системой работы по расширению словарного запаса учащихся колледжа специальной терминологией мной понимается совокупность приемов и методов презентации учебного лексико-грамматического материала в соответствии с целями и задачами профессионально направленного обучения. Осуществление коммуникативно-деятельностного преподавания определяет его практическую направленность, которая обуславливает необходимость ввода языковых категорий в связном тексте, комплексного преподнесения единиц различных уровней языка (фонетики, лексики, словообразования, грамматики и т. п.)

Формирование коммуникативной компетенции связано с организацией речевого общения и конкретизируется задачей обогащения ее специальной терминологией. Под обогащением словарного запаса обучаемых понимается: количественное и качественное расширение словаря, осознание системных связей терминов-слов, формирование готовности словаря к активному употреблению в речи, как активного, так и пассивного.

Все типы компетенций делают возможным моделирование содержания обучения для решения практических задач с учетом общедидактических принципов развивающего обучения, связи теории с практикой, научности, сознательности, доступности и последовательности, наглядности, прочности знаний.

Принцип развивающего обучения в рамках профессионального русского языка предполагает развитие познавательной способности обучаемых посредством активизации мыслительной деятельности для усвоения понятийной, структурно-семантической и функциональной сторон специальной терминологии.

Принцип связи теории с практикой воплощается в профессиональной направленности обучения языку в неязыковом колледже. Реализация этого принципа отражается в коммуникативном подходе, ориентированном на овладение языком специальности для реализации своих потребностей в системе специальной коммуникации.

Принцип научности предусматривает применение данных лингвистической характеристики специальной терминологии в контексте современного состояния терминоведения и лингводидактически обоснованный ее отбор с учетом коммуникативно-деятельностных интересов будущих специалистов.

Принцип сознательности ориентирует на осознание необходимости усвоения особенностей специальной терминологии, ее системной организации, парадигмических и синтагматических связей в целях практического использования в профессиональной среде.

Принцип доступности определяет учет уровня усвоения семантических, грамматических структур терминов учащимися-казахами, которые при подаче должны рационально распределяться по степени возрастающей сложности.

Принцип наглядности выступает как средство обучения и как средство познания. Средством обучения являются таблицы, схемы, служащие образцами для восприятия речевого материала. Как источник познания наглядность представляет обучающимся ценный материал о системной структуре, языковой организации терминов в процессе обучения специальной лексике.

Такая органическая, присущая научным профессиональным текстам опора на наглядность должна быть учтена при презентации учебно-языкового материала на практических занятиях по научному стилю речи. Здесь наглядные средства могут компенсировать языковую информацию учебного текста, а также могут привносить дополняющую экстралингвистическую информацию. Параллельное привлечение текста и визуальных компонентов порождает так называемый комбинированный текст, который выражает специфическое содержание профессионального текста.

Принцип прочности реализуется при сопоставлении, сравнении и обобщении системных связей специальной терминологии и основан на интенсивной речемыслительной деятельности обучаемых. Реализация данного принципа предусматривает закрепление знаний при осмыслении лингвистической природы термина, выработку умений и навыков нормированного употребления ТЕ в сфере профессионального общения.

Принцип речемыслительной активности предполагает такую организацию обучения, когда обучаемый постоянно вовлечен в процесс практического пользования языком на основе использования коммуникативно- ценного речевого материала.

При обучении русскому языку как неродному принцип учета контекста деятельности обучаемого приобретает особую актуальность, основой которого может служить индивидуальность обучаемого как система свойств человека в трех аспектах его жизнедеятельности: как индивида, как субъекта и как личности.

Принцип комплексного развития видов речевой деятельности в психолого-педагогическом плане предусматривает формирование коммуникативных умений. В методической литературе выделяют 4 вида коммуникативных умений: 1) умение говорить; 2) умение слушать; 3) умение читать; 4) умение писать. Все перечисленные виды умений в учебном процессе взаимодействуют. В реальной коммуникации говорение и аудирование тесно связаны как две стороны устной речевой деятельности. Умения чтения и письма также выступают в единстве. Сформированные умения аудирования и чтения являются необходимыми условиями для говорения и письма и наоборот. Поэтому аудирование оказывает положительное влияние на говорение, а говорение на аудирование, что обусловлено психологическими закономерностями совместного функционирования слухового и речемоторного анализаторов как при говорении, так и при аудировании, и зрительно-графическими и двигательными связями при чтении и письме. Это свидетельствует о большой сложности формирования коммуникативных умений. Принцип комплексного развития видов речевой деятельности обусловлен общим развитием обучаемого уровнем языковой подготовки, условиями и профилем обучения.

В результате взаимосвязанного обучения разным видам речевой деятельности на русском языке формируются навыки работы с научным текстом (план, конспект, реферат, аннотация и т.д.). При этом внимание обучаемых направлено на усвоение терминосистемы изучаемых специальных дисциплин, которая составляет специальную лексику данной отрасли. Сферы общения, темы и ситуации являются компонентами коммуникативного содержания обучения. Учебно-профессиональная сфера общения реализуется в профессиональном русском языке, в информации о содержательной стороне терминов, которой необходимо овладеть, чтобы правильно употреблять термины в своей речи и понимать их при восприятии чужой в процессе общения.

Профессиональная компетенция специалиста связана с принципом учета специальности. Повышение и углубление профессиональной компетенции учащихся за счет осмысления ими профессионально значимой лексики, обсуждение способов и средств ее выражения, возможность использования в речи при обсуждении проблем избранной

специальности – одна из задач не только профессионального русского языка, но и совершенствовании личности учащихся. Повышению профессиональной компетенции обучаемых может способствовать также чтение специальной литературы на русском языке. Большое количество печатных произведений, освещающих различные аспекты развития той или иной отрасли опубликованы не на родном языке обучаемых.

Таким образом, дидактические и методические принципы, отражающие закономерности овладения иноязычной речью, определяют исходные положения предлагаемой методической системы обучения специальной терминологии в казахской аудитории.

Использованные источники:

1. Послание Президента Республики Казахстан <https://www.akorda.kz/ru/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-183048>
2. Амонашвили Ш. А. «Школа жизни», Алматы, «Раритет» 2012.
3. Бейсенбаева А. А. Теория и практика гуманизации школьного образования. – Алматы, «Гылым», 2009.
4. Колесов В. В. Язык и ментальность. – СПб.: «Петербургское востоковедение», 2020.

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТЖКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Абдирасил Кенжегуль Санакуловна,

өндірістік оқыту шебері,

"М. Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі" КМҚК
Қызылорда облысы, Қызылорда қ., Қазақстан Республикасы

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және Техникалық және кәсіптік білім беру (ТЖКБ) тартымдылығын арттыру мақсаты – қазіргі заман талабына сай мамандар даярлау процесін жаңғырту. Зерттеудің міндеттері: ТЖКБ жүйесінің мәселелерін анықтау, білім беру сапасын көтеру және жастар арасында оның беделін арттыру жолдарын ұсыну. Нәтижесінде, білім беру мен кәсіпорындардың ынтымақтастығы күшейіп, инновациялық оқыту әдістері енгізілді. Қорытындыда, ТЖКБ жүйесінің тиімділігін арттыру үшін мемлекеттік қолдау мен кәсіптік бағдар беру жұмыстарының маңыздылығы баса көрсетілді.

Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтары жылы» деп жариялауды ұсынған болатын. Бұл шешім еліміздің әлеуметтік-экономикалық дамуында үлкен маңызға ие. Өйткені жұмысшы мамандықтардың ел экономикасындағы рөлі айтарлықтай артып келеді, ал білікті жұмысшы кадрларды даярлау мәселесі бүгінгі таңда ерекше өзектілігін жоғалтпайды. Қазақстанда ТЖКБ жүйесі соңғы жылдары айтарлықтай реформалардан өтті. Елдің индустриаландыру саясаты мен еңбек нарығындағы өзгерістерге сәйкес, жұмысшы мамандықтар мен кәсіптік білім алуға сұраныс артуда. Алайда, ТЖКБ жүйесі көптеген мәселелермен бетпе-бет келуде. Олар:

- Жастардың жұмысшы мамандықтарға қызығушылығының төмендігі;
- Білім беру мекемелерінің еңбек нарығының нақты сұранысына сай кадр даярламауы;
- Дуалды оқыту жүйесінің толыққанды енгізілмеуі.

Соған қарамастан, бүгінгі күні жұмысшы кадрларды даярлау жүйесінде жақсы нәтижелер мен оң өзгерістер бар, олар:

- Техникалық мамандықтар бойынша оқу орындарының жаңартылған бағдарламалары;

- Кәсіпорындармен серіктестік орнату арқылы тәжірибелік білім беру деңгейінің артуы.

Қазақстанда жұмысшы кадрларды даярлау жүйесі маңызды әлеуметтік және экономикалық мәселелердің бірі болып табылады. Қазіргі кезде бұл жүйе кейбір кемшіліктер мен қиындықтарға тап болса да, елімізде жұмыспен қамту мен білікті кадрларға сұраныс артуда. Әсіресе, өндіріс салаларының және жаңа технологиялардың дамуы жұмысшы кадрларға үлкен сұраныс тудырады. Осыған орай, жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдірудің бірқатар жолдары қарастырылуы қажет.

1. Дуалды оқыту жүйесін толыққанды енгізу және кеңейту

Қазақстанның білім беру жүйесін жетілдіру мен еңбек нарығының сұранысына жауап беру үшін маңызды қадам болып табылады. Бұл жүйе студенттерді нақты еңбек жағдайларына дайындап, жұмысшы кадрлардың сапасын арттырып, еліміздің экономикалық дамуына өз үлесін қосады.

2. Қазіргі заманғы білім беру бағдарламаларын енгізу.

Жұмысшы мамандықтарды дамытуда маңызды рөл атқаратын фактор — білім беру бағдарламаларының еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес болуы. 2025 жылға қарай жаңа технологиялар, робототехника, жасанды интеллект сияқты салаларда жұмысшы мамандарға сұраныс жоғары болады. Осыған сәйкес, жұмысшы кадрларды даярлау жүйесінде осы салаларға қажетті білім беру бағдарламаларын енгізу керек. Мысалы, робототехника, ақпараттық технологиялар, 3D басып шығару сияқты жаңа мамандықтарды оқу бағдарламаларына енгізу жастарды болашақ еңбек нарығына дайындайды.

3. Цифрландыру мен инновацияларды енгізу.

Цифрландыру қазіргі уақытта барлық салада кеңінен қолданылып жатқан үрдіс. Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінде де цифрлық технологияларды енгізу қажет. Студенттер үшін онлайн оқыту платформалары мен виртуалды зертханалар құру, жаңа технологиялар мен өндіріс құралдарын қолдана отырып оқу процесін жетілдіру маңызды. Сондай-ақ, жұмысшы мамандарды дайындауға арналған заманауи техникалық құрал-жабдықтар мен бағдарламалық қамтамасыз ету оқу орындарында енгізілуі тиіс.

4. Жұмысшы мамандықтардың беделін көтеру.

Жұмысшы мамандықтардың беделі төмен болғандықтан, жастардың көпшілігі жоғары білім алу немесе шығармашылық бағыттарды таңдайды. Бұл мәселені шешу үшін жұмысшы мамандықтардың қоғамдағы рөлін және маңыздылығын көрсету керек. Атап айтқанда, жұмысшы мамандықтардың артықшылықтарын көрсететін ақпараттық науқандар ұйымдастыру, қоғамның көзқарасын өзгерту қажет. Жоғары жалақы, тұрақты жұмыс, әлеуметтік қамтамасыз ету сияқты ынталандырулар жастарды осы мамандықтарды таңдауға қызықтыруы мүмкін.

5. Кәсіптік бағдар беру және ақпараттық жұмыс

Жұмысшы мамандықтардың беделін көтеру үшін мектеп оқушылары мен жастар арасында кәсіби бағдар беру жұмысын күшейту қажет. Мектептердің жоғары сыныптарында техникалық және кәсіптік білім туралы ақпарат беру арқылы оқушыларды осы салаға тарту керек. Оқушыларға жұмысшы мамандықтардың мүмкіндіктері мен артықшылықтарын түсіндіретін тренингтер мен семинарлар өткізу қажет. Сонымен қатар, ата-аналар арасында осы мамандықтардың қажеттілігі мен маңыздылығын түсіндіру де маңызды.

6. Қаржылық қолдау мен ынталандыру

Жастарды жұмысшы мамандықтарға тарту үшін қаржылық қолдау шараларын енгізу қажет. Студенттер үшін стипендиялар мен гранттар жүйесін кеңейту, жұмысшы мамандықтарды таңдаған жастарға оқу кезінде қолдау көрсету арқылы олардың қызығушылығын арттыруға болады. Сонымен қатар, жұмысқа орналасқан жастар үшін қосымша төлемдер мен әлеуметтік кепілдіктер ұсыну, оларды кәсіби тұрғыдан дамыту үшін жаңа мүмкіндіктер ашу да маңызды.

7. Кәсіпорындармен серіктестік орнату

Жұмысшы кадрларды даярлауда кәсіпорындардың оқу орындарымен тығыз серіктестігі қажет. Кәсіпорындар оқу орындарын өздері үшін қажетті кадрларды дайындау мақсатында қатысуы тиіс. Бұл өз кезегінде жұмысшы кадрларды даярлау сапасын арттыруға, түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін жоғарылатуға ықпал етеді. Кәсіпорындар мен оқу орындары бірлесіп оқу бағдарламаларын әзірлеу, студенттерге өндірістік тәжірибе ұйымдастыру арқылы мамандарды дайындау сапасын арттыра алады.

8. Жұмысшы мамандардың сертификаттау жүйесін жетілдіру

Жұмысшы мамандарды сертификаттау жүйесін дамыту жұмысшылардың кәсіби біліктілігін көтеруге, еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін арттыруға мүмкіндік береді. Сертификаттау арқылы маманның белгілі бір саладағы кәсіби деңгейі анықталады және жұмыс беруші үшін бұл қосымша ақпарат көзі болады. Сонымен қатар, халықаралық сертификаттау жүйелеріне сәйкестікті қамтамасыз ету — жұмысшы мамандарды халықаралық нарыққа шығару үшін маңызды.

9. Халықаралық тәжірибені енгізу

Халықаралық тәжірибені зерттеу және оны Қазақстанның жұмысшы кадрларын даярлау жүйесіне енгізу маңызды. **Халықаралық білім беру стандарттарын зерттеп, үздік тәжірибелерді енгізу. Еуропалық және халықаралық сертификаттау жүйелерімен келісімдер жасау, халықаралық кәсіптік білім беру жүйесіне қосылу.**

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру — елдің экономикалық дамуы мен еңбек нарығындағы сұраныстарға жауап беретін маңызды міндет. Дуалды оқыту жүйесін кеңейту, жаңа білім беру бағдарламаларын енгізу, цифрландыру және инновациялар арқылы білім беру сапасын арттыру, жұмысшы мамандықтардың беделін көтеру — бұл қадамдар еліміздегі жұмысшы кадрлардың сапасын арттыруға және еңбек нарығын тиімді басқаруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, кәсіпорындар мен білім беру мекемелері арасындағы тығыз серіктестік орнату, қаржылық қолдау мен ынталандыру шараларын дамыту арқылы жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіруге болады.

ТЖКБ тартымдылығын арттырудың жолдары. 2025 жылы «Жұмысшы мамандықтары жылы» деп жариялануымен байланысты жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдірудің бірнеше маңызды бағыты анықталады.

Жұмысшы мамандықтардың беделін көтеру. ТЖКБ тартымдылығын арттыру үшін жұмысшы мамандықтардың қоғамдағы мәртебесін жоғарылату қажет. Білім беру мекемелері мен жұмыс берушілер бірігіп, жастарды осы салада жұмыс істеуге ынталандыратын шараларды қолға алуы тиіс. Мысалы, кәсіптік білім алған мамандарды жоғары жалақымен, әлеуметтік қолдаумен және кәсіби дамуға мүмкіндікпен қамтамасыз ету арқылы жұмысшы мамандықтардың беделін арттыруға болады. Жұмысшы мамандықтардың беделін көтеру — бүгінгі таңда Қазақстанның техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінің маңызды мәселелерінің бірі. Жұмысшы мамандықтары қоғамда әдетте төменгі деңгейде бағаланып келеді, бұл өз кезегінде жастардың осы саланы таңдауына кедергі болады. Беделін көтеру үшін бірнеше бағыттағы шараларды жүзеге асыру қажет.

Жұмысшы мамандықтарының қоғамдағы рөлін түсіндіру. Жұмысшы мамандықтарының маңыздылығы мен қажеттілігі туралы ақпаратты қоғамға жеткізу — беделін көтерудің алғашқы қадамы. Қазақстанда өндірістік сектор, құрылыс, ауыл шаруашылығы, көлік, энергетика және басқа да салаларда білікті жұмысшы мамандарға сұраныс артып келеді. Мұндай мамандар өндірістің тиімділігі мен ел экономикасының дамуы үшін маңызды рөл атқарады. Бұл туралы қоғамды кеңінен ақпараттандыру мақсатында арнайы ақпараттық науқандар, медиа және әлеуметтік желілерде жастарға арналған мотивациялық жобалар өткізу қажет.

Жоғары жалақы және әлеуметтік қолдау. Жұмысшы мамандықтардың беделін арттырудың бір жолы — осы салалардағы еңбек ақысын жақсарту. Өндірісте жұмыс істейтін мамандардың жалақысын көтеру, оларға еңбек жағдайлары мен әлеуметтік кепілдіктерді жақсарту маңызды. Қоғамда жұмысшы мамандықтардың сапасы мен маңыздылығын мойындау үшін, олар жоғары жалақы мен кәсіби даму мүмкіндіктерімен

қамтамасыз етілуі тиіс. Мысалы, құрылысшылар, механиктер, электриктер, сантехниктер сияқты мамандардың еңбек жағдайлары мен жалақыларын жоғары деңгейде ұсыну — олардың мәртебесін көтеруге әсер етеді.

Кәсіби дамуға және білім алу мүмкіндіктерін арттыру. Жұмысшы мамандықтар бойынша білім алу мен кәсіби дамуға арналған мүмкіндіктерді арттыру қажет. Бұл мамандарға кәсіптік дағдыларын жетілдіру, сертификаттау, қайта даярлау және қосымша білім алу үшін түрлі курстар мен тренингтер ұйымдастыруды қамтиды. Жастардың жұмысшы мамандыққа қызығушылығын арттыру үшін оқу орындарында заманауи құрал-жабдықтармен жабдықталған зертханалар мен тәжірибелік алаңдар құру қажет. Сондай-ақ, кәсіпорындар мен оқу орындары арасында дуалды оқыту жүйесін дамыту жұмысшы мамандықтардың бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

Жастарды жұмысшы мамандықтарға тарту. Жастарды жұмысшы мамандықтарға тарту үшін мемлекеттік және жеке сектор тарапынан ынталандыру шаралары қажет. Жұмысшы мамандықтарды таңдаған жастарға гранттар, стипендиялар және басқа да қаржылық қолдау көрсету арқылы олардың білім алуына мүмкіндік жасау керек. Сонымен қатар, еңбек нарығында жұмысшы мамандарға сұраныс жоғары болатын салаларға арнайы мамандандырылған оқу бағдарламалары мен оқыту жобаларын енгізу қажет. Осылайша, жастар өз мамандықтарының болашағына сенімді болуы керек.

Психологиялық және ақпараттық жұмыстар жүргізу. Жұмысшы мамандықтардың беделін арттыру үшін ақпараттық және психологиялық жұмыстар маңызды рөл атқарады. Мектеп оқушылары мен студенттер арасында осы мамандықтардың маңыздылығын түсіндіретін мотивациялық бағдарламалар ұйымдастыру керек. Мысалы, жұмысшы мамандықтардың мүмкіндіктері мен артықшылықтарын көрсететін бейнемазмұндар мен әлеуметтік жобалар арқылы жастардың көзқарасын өзгертуге болады. Сонымен қатар, ата-аналардың да жұмысшы мамандықтарға қатысты көзқарасын өзгерту маңызды, себебі ата-аналар көбінесе балаларын жоғары білім алу үшін бағыттайды, бірақ жұмысшы мамандықтар да бәсекеге қабілетті маман даярлау үшін қажетті салалар болып табылады.

Қоғамда жұмысшы мамандықтардың беделін көтерген тұлғалар. Жұмысшы мамандықтардың беделін көтеру үшін осы салада табысты жұмыс істеп жүрген мамандарды үлгі ретінде ұсыну қажет. Олар жастарға кәсіби өсу мен табысқа жетудің нақты мысалдарын көрсетіп, жұмысшы мамандықтарды таңдауға қызығушылық тудырады. Мысалы, шеберлер, инженерлер, токарьлар мен басқа да кәсіби мамандардың жетістіктері мен өмір жолдарын үлгі ету арқылы жастарға жұмысшы мамандықтардың артықшылықтарын көрсетуге болады. Жұмысшы мамандықтардың беделін көтеру — тек жұмысшы кадрларды даярлау мәселесі ғана емес, ол жалпы қоғамның экономикаға, өндіріс саласына деген көзқарасын өзгерту, жастардың дұрыс таңдауға бағытталған маңызды қадам. Бұл бағытта білім беру жүйесін жетілдіру, қаржылық және әлеуметтік қолдауды арттыру, жастарды кәсіби дамуға ынталандыру — жұмысшы мамандықтар саласындағы беделді қайта қалыптастыруға ықпал етеді. Жұмысшы мамандықтарды жоғары жалақы, кәсіби даму және қоғамдағы мәртебесі арқылы жастарға тартымды етіп көрсету ел экономикасын дамытуға және қоғамның әлеуметтік тұрақтылығын қамтамасыз етуге үлкен үлес қосады.

Қорытынды

Қазақстанның ТЖКБ жүйесін жетілдіру мен жұмысшы кадрларды даярлау бағытындағы жұмыстарды күшейту — ел экономикасын дамытуға ықпал ететін маңызды қадам. 2025 жылы «Жұмысшы мамандықтары жылы» деп жариялау — жұмысшы мамандықтарының беделін арттырып, жастарды осы салаға тартудың нақты қадамы болып табылады. Дуалды оқыту жүйесін дамыту, цифрландыруды енгізу, жұмысшы мамандықтардың тартымдылығын арттыру арқылы еліміз еңбек нарығына қажетті білікті мамандарды даярлап, экономикалық өсімді қамтамасыз ете алады. ТЖКБ жүйесін реформалау арқылы біз жұмысшы мамандықтарды тек жастар үшін емес, жалпы қоғам үшін маңызды әрі қажетті сала ретінде тануға көмектесеміз. Сондықтан, ТЖКБ тартымдылығын

арттыру және жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру мәселелері 2025 жылға қарай елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына айтарлықтай үлес қосатыны сөзсіз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының 2020-2025 жылдарға арналған кәсіптік және техникалық білім беру жүйесін дамыту бағдарламасы. – Астана: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі, 2020.
2. Баймұханова, Н. Қ., Күнтуарова, А. Б. Қазақстандағы техникалық және кәсіптік білім беру жүйесі: мәселелер мен даму перспективалары. – Алматы: Ғылым, 2019.
3. Мұсабекова, Ш. А. Техникалық және кәсіптік білім берудің теориясы мен әдістемесі. – Алматы: Қазақ университеті, 2021.
4. Сағындықова, Б. Т., Жанабаев, С. Қ. Жоғары және кәсіптік білім беруді жаңғырту жолдары. – Қарағанды: Қарағанды мемлекеттік университеті, 2022.
5. Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі. – Астана, 2020.
6. OECD (Organization for Economic Cooperation and Development). Skills beyond School: Synthesis Report. – OECD, 2013.
7. Зайцова, Л. В. Дуалды оқыту жүйесі: теория мен практика. – Мәскеу: Жоғары мектеп, 2021.
8. Әділет, Д. Ә. Заманауи білім беру технологиялары: теориясы мен тәжірибесі. – Алматы: Білім, 2020.
9. World Bank. Education and Training in the Knowledge Economy. – Washington, D.C.: World Bank, 2017.
10. Қуанышбекова, А. А. Жастарды кәсіптік білімге тартудың әлеуметтік аспектілері. – Алматы: Экономика, 2018.

ВЛИЯНИЕ VR/AR РЕШЕНИЙ НА КАЧЕСТВО ЗНАНИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Солонская Богдана Валерьевна

преподаватель спецдисциплин

ЧУ «Колледж предпринимательства КИНЭУ»

Костанайская область, г.Костанай, Республика Казахстан

Аннотация: В данной статье рассматривается влияние VR/AR решений на качество профессионального образования по квалификации «техник-теплотехник». Описываются преимущества данных технологий. Приведены примеры, которые наглядно показывают повышение качества знания по профессиональным модулям.

По ряду причин в современном профессиональном образовании все больше используются VR/AR решения. И вот почему:

1. Безопасность обучения
2. Контролируемая среда
3. Практика без ограничений
4. Интерактивность и вовлеченность
5. Обратная связь и анализ ошибок.

Для того что бы перейти к частности необходимо сделать небольшое отступление для расшифровки понятия «VR/AR решения».

VR (Virtual Reality) – виртуальная реальность. Если коротко, то эта технология позволяет пользователю «переноситься» в искусственно созданное пространство, где он может взаимодействовать с объектами, выполнять задачи. Применительно к образованию это могут быть виртуальные тренажеры, моделирование аварийных ситуаций или проведение экскурсий.

AR (Augmented Reality) – дополненная реальность. Эта технология накладывает цифровые объекты или информацию на реальный мир. например пользователь может взаимодействовать с элементами (вращать 3D-модель). Непосредственно для студентов с квалификацией техник-теплотехник это может быть визуализация сложных процессов, например, движение теплоносителя в трубах (Рис.1).

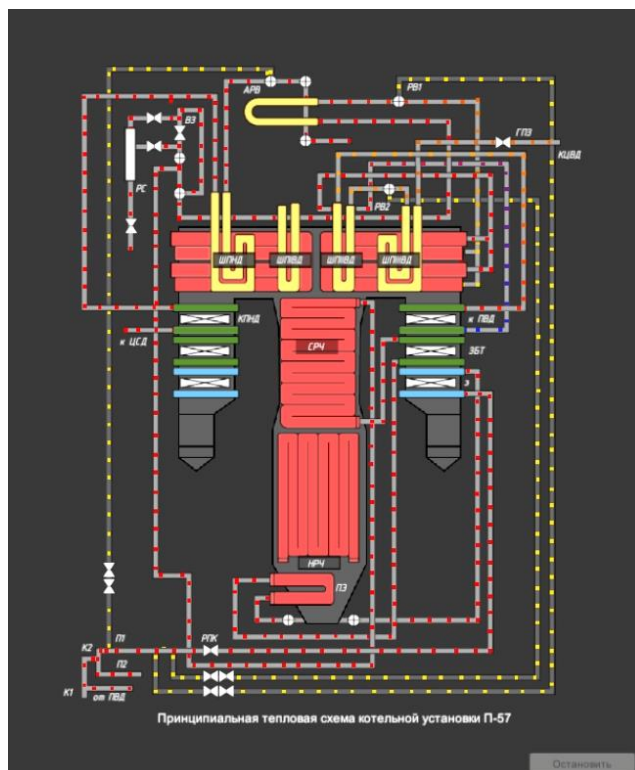

Рисунок 1 – Движение теплоносителя в тепловой схеме котла

Или интерактивные учебные материалы (3D-модели котлов или теплообменников)

Перейдем к частности. Для студентов квалификации техник-теплотехник мною используются именно AR – тренажер сварщика ТСВ-2. Он предназначен для обучения процесса ручной дуговой сварки (рис. 2).

Рисунок 2 - VR – тренажер сварщика ТСВ-2

На экране монитора демонстрируется процесс сварки при помощи 3D-моделирования в режиме реального времени, физических процессов поведения сварочной ванны и образования сварочного шва, статистическая и графическая оценки результатов тренажера.

Кроме всего прочего этот тренажер позволяет в равной степени получить навыки как мальчикам, так и девочкам (рис.3)

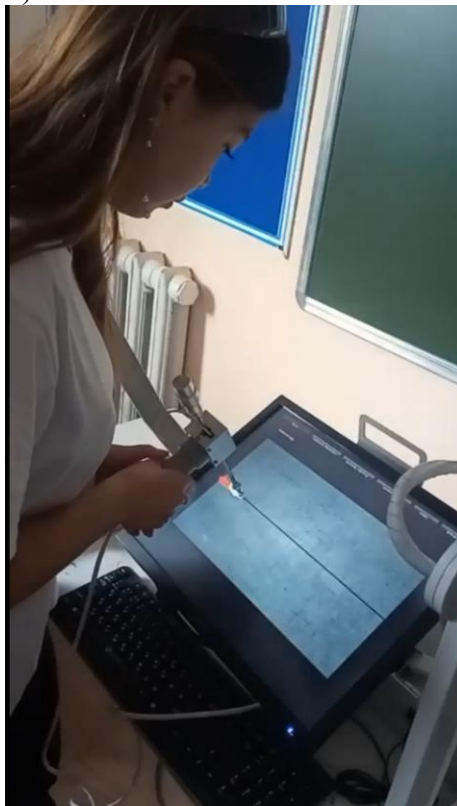

Рисунок 3 – Работа студентки второго курса на тренажере ТСВ-2

По результатам наблюдения на последние 3 года качество знаний по модулю ПМ 01 благодаря работе на VR – тренажере увеличилось на 18,7%.

Также, при обучении по квалификации техник-теплотехник, используется специализированный комплекс «Котельные установки тепловых электрических станций» который можно отнести к AR решениям. Он позволяет реализовать подачу материала в более доступной форме. В комплексе реализованы трехмерные модули установок и оборудования ТЭЦ (рис.4)

Рисунок 4 – Скрин во время работы комплекса, где можно наглядно видеть все процессы получения тепла и электричества в реальном времени

По результатам наблюдения на последние 3 года качество знаний по модулю ПМ 02 благодаря работе на специализированном комплексе увеличилось на 21,3%.

Резюмируя все вышеописанное, можно сделать вывод, что использование VR/AR решений существенно повышает усвоение как практических, так и теоретических знаний.

Список литературы

1. Смирнов А.Н., Кузнецова Е.В. Применение VR/AR-технологий в профессиональном образовании // Инновации в образовании. – 2021. – № 5. – С. 45-52.
2. Козлова Т.И. Виртуальная и дополненная реальность в обучении техническим специальностям // Высшее образование в России. – 2020. – № 8. – С. 112-120.
3. Григорьев С.Г., Роберт И.В. Технологии виртуальной реальности в образовании: возможности и перспективы // Педагогическая информатика. – 2019. – № 3. – С. 23-30.
4. Лаптев В.В., Шаров А.А. Использование AR-технологий в инженерном образовании // Инженерное образование. – 2022. – № 12. – С. 67-74.

КОМПЕТЕНЦИИ МАСТЕРА ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ОБУЧЕНИЯ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ ПРОИЗВОДСТВА

Солнцев Сергей Михайлович

мастер производственного обучения

КГКП «Профессионально-технический колледж имени К. Доненбаевой» УО АКО
Костанайская область, Мендыкаринский район, п. Боровское, Республика Казахстан

Подготовка квалифицированных рабочих кадров для современного аграрного сектора является одной из актуальных проблем для промышленности и образования Республики Казахстан. Данная проблема является комплексной и сложилась она и из-за перехода к рыночной экономике, из конъюнктурных изменений производства, из-за снижения престижности рабочих профессий. Кроме того, на возникновение данной проблемы повлияло обновление мощностей многих предприятий, техническое перевооружение отрасли.

Несмотря на то, что учебные заведения системы ТиППО готовят и выпускают квалифицированные рабочие кадры дисбаланс между запросом производства и имеющимся уровнем квалификации рабочих кадров, в том числе для эксплуатации высокотехнологичного оборудования сохраняется.

Одним из решения сложившейся проблемы является, наравне с другими мерами увеличения эффективности работы учебных заведений системы ТиППО, повышение уровня компетенций участников процесса профессиональной подготовки – мастеров производственного обучения.

Современная модель подготовки мастеров производственного обучения, базируется на требованиях профессионального стандарта педагога профессионального обучения. Модель включает в себя три интегративных составляющих: специальную, психолого-педагогическую и по рабочей профессии, практическая часть которой проходит как в учебных мастерских, так и на конкретном производственном предприятии [3]. Так же в данную модель включаются ключевые элементы из базовых моделей обучения на рабочем месте в профессиональном образовании европейских стран: схемы стажировок или ученичества, включение периодов практической деятельности на рабочих местах конкретных предприятий в профессиональные образовательные программы, интеграция локальных лабораторий, мастерских, кухонь, симуляций или реальных бизнес-проектов [4].

Фигура мастера производственного обучения является ключевой в системе подготовке квалифицированных рабочих кадров. Именно от него зависит уровень освоения практических навыков и умений. В какой-то степени, именно мастером производственного обучения формируется будущее отношение к профессии, к выполнению трудовых обязанностей, стремление к дальнейшему совершенствованию своих знаний и умений,

создается престиж рабочих специальностей. Как следствие, он должен быть не только профессионалом в своей области, но и обязательно должен владеть педагогическим мастерством, современными образовательными и информационными технологиями. Таким образом, подготовка работников должна опережать развитие технологий и техники.

В исследованиях М. А. Дремина, В. А. Копнова, и А. И. Лыжин требования идеальной компетентностной модели мастера производственного обучения дополнены следующими критериями:

регулярное изучение принципов работы оборудования, сопроводительной документации, материалов в сети Интернет, касающихся особенностей работы на новом оборудовании;

наличие умения устанавливать коммуникации с дилером и производителем относительно особенностей обучения и работы на оборудовании и т. д. [4].

Рассмотрев некоторые аспекты компетентностной модели мастера производственного обучения и мнение исследователей интересно обратиться к точке зрения представителей аграрного сектора производства. Одним из потребителей квалифицированных рабочих кадров в Костанайской области является ТОО «Олжа Агро». ТОО «Олжа Агро» - крупный агропромышленный холдинг в Казахстане, представляющий собой комплекс производственных и перерабатывающих компаний. В агрохолдинг «Олжа Агро» входит 25 фермерских хозяйств Костанайской области, которые разделены на 5 регионов. Они занимаются производством зерновых, масличных, кормовых и других культур. Также в каждом сельхозпредприятии имеется животноводство мясного либо молочного направления. В состав холдинга входят 9 элеваторов, расположенных в Костанайской области, общей ёмкостью хранения 1,5 млн тонн зерна. Элеваторы принимают зерновые и масличные культуры. Лаборатории оснащены современным оборудованием, которое ежегодно сертифицировано. Мельничный комплекс с оборудованием турецкого производства, расположенный в Костанае, позволяет перерабатывать до 300 тонн зерна в сутки. Производимая продукция – мука – имеет активный спрос на рынке Центральноазиатских стран. Костанайский агромеханический завод (КАМЗ) — крупный завод по производству сельскохозяйственных орудий и агрегатов. Завод имеет конструкторское бюро, лабораторию, литейный участок, участок плазменной резки, всё необходимое технологическое оборудование (станочный парк – более 800 ед.). Разрабатываемые на заводе новые агрегаты и проводят испытания машин, в первую очередь, на полях агрохолдинга «Олжа Агро» и с применением внедряются в производство.

Таким образом, предприятие постоянно нуждается в высококлассных специалистах. Для решения кадрового вопроса на базе ТОО «Олжа агро» разработаны и реализуются обучающие программы. Но несмотря на это, агрохолдинг заинтересован в привлечении рабочих кадров и как следствие в развитии и выходе на новый уровень подготовки мастеров производственного обучения, которые, в свою очередь, смогут обучать высококвалифицированных рабочих кадров.

Руководитель одного из подразделений холдинга, ТОО «Олжа Боровское» Нурмагамбетов Дидар Батырбаевич в ходе интервью отметил, что по мастеру производственного обучения можно напрямую судить о компетенциях выпускника пришедшего устраиваться на работу. ТОО «Олжа Боровское» является социальным партнером Профессионально-технического колледжа имени К. Доненбаевой» и предприятием-базой дуального обучения. Довольно тесное сотрудничество выстроено благодаря дуальному обучению, когда специалисты подразделения видят не только студентов, занимающихся на их производственной базе, но и уровень мастеров производственного обучения.

Дидар Батырбаевич подчеркнул, что речь идет не о профессиональных умениях мастеров производственного обучения, а об общепедагогических. Мастер

производственного обучения должен отвечать традиционным требованиям к педагогам, среди них:

- психолого-педагогическая подготовка. Уметь увлечь, заинтересовать обучающихся, создать комфортную среду для обучения, привить любовь к профессии и т.д.,
- коммуникабельность,
- креативность,
- умение подбирать методы обучения, знание и использование новых педагогических технологий.

Дидар Батырбаевич отмечает, что к общепедагогическим умениям он бы еще добавил здоровое чувство юмора, умение разрешать конфликты и взаимодействовать с инсайдерами.

Но для эффективной работы ТОО «Олга Боровское» наиболее важными являются компетенции в области профессионального мастерства именно по преподаваемому предмету. И вот здесь руководитель подразделения отмечает постоянное стремление к обучению и саморазвитию.

Дидар Батырбаевич особенно важным моментом считает наличие собственной инициативы мастера производственного обучения для достижения профессионализма в области преподаваемого предмета. Современный мастер производственного обучения что бы быть включенным в существующие на современных предприятиях рабочие процессы должен постоянно заниматься саморазвитием и получать необходимую информацию, быть в курсе мирового научно-технического прогресса, современных тенденций мировой экономики, социально-экономического состояния собственного региона, изучать новые технологии и оборудование и т.д. и т.п.

Новые социально-экономические условия Республики Казахстан требуют постоянного повышения качества профессионального образования педагогических работников. В связи с техническим перевооружением предприятий агропромышленного сектора нашего региона, усложнением технологических процессов и оборудования, меняются и требования к подготовке квалифицированных рабочих кадров. В компетенцию мастера производственного обучения сегодня входят не только знания программного материала, но и владение значительным кругом дополнительных знаний. Не только находящихся в области hard skills, но и в значительной мере отвечающие понятию soft skills. Но тем не менее компетенции мастера производственного обучения должны изменяться и развиваться, ориентирясь на рыночного заказчика.

Список литературы

1. Богомаз, З. А. Модель формирования профессионально-педагогической позиции преподавателей и мастеров производственного обучения: теоретическое обоснование / З. А. Богомаз. Текст: непосредственный // Среднее профессиональное образование. 2020. № 12 (304).
2. Власова, О. И. Мастера производственного обучения как профессиональная группа: современное состояние и проблемы развития: монография / О. И. Власова [и др.]; под науч. ред. Т. В. Пермяковой, В. А. Копнова. Екатеринбург: Изд-во Рос. гос. проф.-пед. ун-та, 2022.
3. Дорожкин, Е. М. Современная модель подготовки мастеров производственного обучения в условиях сетевого взаимодействия / Е. М. Дорожкин, О. В. Тарасюк, А. И. Лыжин. // Среднее профессиональное образование. 2021. № 8.
4. Дремина, М. А. Подготовка кадров для работы на высокотехнологичном производстве / М. А. Дремина, В. А. Копнов, А. И. Лыжин. // Образование и наука. 2022. № 1 (130).
5. Шмурыгина, О. В. Базовые модели обучения на рабочем месте в профессиональном образовании европейских стран / О. В. Шмурыгина, М. А. Дремина.

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ-- СТРАТЕГИЯЛЫҚ МІНДЕТ

Ильяс Сая Қуандыққызы

өндірістік оқыту шебері, педагог-сарапшы

М. Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі
Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Қазақстан Республикасы

Аннотация: Инновациялық жобалар да мемлекеттің жұмысшы кәсібінің беделін арттыру мен насихаттауға мүдделілігін көрсетеді. Жұмысшы кәсіптерінің беделі өзекті тақырыптардың біріне айналуға, елді білікті жұмысшы кадрлармен қамтамасыз ету, сол арқылы жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру қажеттілігі көрсетілген.

Мемлекет басшысының Жарлығымен 2025 жыл жұмысшы мамандықтар жылы болып жарияланды. Жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру, техникалық және кәсіптік білім беруді реформалау мақсатында Үкімет жұмысшы кәсіптер жылын өткізу жөніндегі Республикалық жоспарды бекітті, сондай-ақ Министрлік техникалық және кәсіптік білім беруді трансформациялаудың 2025-2027 жылдарға арналған Жол картасын қабылдады.

2024 жылғы 27 желтоқсанда Қазақстан Президенті 2025 жылды жұмысшы мамандықтар жылы деп жариялады.

Бұл бастама жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыруға, елдегі техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін реформалауға бағытталған.

Қазақстан Республикасының Үкіметіне бастаманы табысты іске асыру үшін барлық қажетті шараларды қабылдау тапсырылды. Жұмысшы мамандықтар жылы шеңберінде жұмысшы мамандықтардың маңыздылығына жастардың назарын аударуға және олардың кәсіби өсуі үшін жағдай жасауға бағытталған түрлі іс-шаралар өткізу жоспарлануда.[1]

Жарлықтың орындалуын бақылауды Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігі жүзеге асырады. Жарлық қол қойылған сәттен бастап күшіне енеді, бұл қойылған міндеттердің маңыздылығы мен өзектілігін көрсетеді.

Мамандық таңдау мәселесі көптеген жылдар бойы өзекті болып келеді. Болашақта адам не істейтіні қаржылық жағдайға, әлеуметтік мәртебеге, тұтастай алғанда бүкіл өмірге айтарлықтай әсер етеді. Алайда, белгілі бір салада маман болмас бұрын, "кім болу керек" деген ойдан бастап, жұмыс істеу үшін барлық қажетті білім мен тәжірибені алуға дейінгі үлкен жол бар. Қазіргі уақытта еңбек нарығында өндірістік күштер көлемінде әр түрлі салаларда 60-тан 80 пайызға дейін құрайтын және инновациялық экономикалық өсудің маңызды факторы болып табылатын жұмысшылар мен орта буын мамандарына сұраныс артып келеді. Бұл жағдайда кадрларды даярлаудағы орта кәсіптік білім берудің рөлі объективті түрде артып келеді.

Кәсіптік білім беру мемлекеттің айқын қолдауын сезінеді және әлеуметтік саясаттың маңызды саласына айналады. ҚР Білім министрлігі орта буын оқу орындарын дамытуға бағыт алды. Қазақстан Үкіметі орта кәсіптік білім беру мекемелерін қолдау мен дамыту жөніндегі шаралар кешенін бекітті және бұл мекемелерді басым ұлттық жобаға енгізді. Еңбек нарығында әр аймақ өзінің жұмыс күшіне деген сұранысын қалыптастырады.

Әлеуетті жұмыс берушілер өз міндеттерін сәтті және тиімді орындай алатын ең жақсы жұмысшыларды таңдауға тырысады. Осыған байланысты жастардың кәсіби қалыптасуы және осы жұмысты сүйемелдеу мәселелері өте маңызды болып отыр. Қазіргі білім берудің негізгі міндеті -- әр баланың толыққанды психикалық және жеке дамуы, оның интеллектуалды қабілеттерін ашу, сайып келгенде, оқушыларды әлеуметтік және кәсіби қалыптасуға дайындау. Оқушы мамандықты еркін таңдауға құқылы, бірақ белгілі бір мамандық бойынша жұмыс істеуге деген ұмтылыс пен оған деген қызығушылық жеткіліксіз. Мамандықты саналы түрде таңдауға негіз жасөспірімнің мамандық таңдауға

дайындығы деп атауға болатын білім мен дағдылардың тұтас кешені болуы керек. Мансапты жоспарлау--бұл әр адамның жеке ісі, оның еркіндігі мен жауапкершілігінің ең жоғары көрінісі.

Таңдау парадоксы, бір жағынан, әр мамандық--бұл зерттеуге жылдар қажет бүкіл әлем. Бір жағынан, мамандық таңдамас бұрын, неден таңдау керектігін алдын-ала білуіңіз керек. Кәсіптер әлемі өзгермелі болғандықтан, ол үнемі зерттеу, қадағалау тақырыбы болуы керек. Қазіргі уақытта кәсіптердің саны бес таңбалы санмен өлшенеді, ал олардың әлемі жылжымалы сурет болып табылады.

Әр түрлі зерттеулерге сәйкес, мысалы, тоғызыншы сынып оқушылары орта есеппен 20 кәсіпті атай алады. Мектеп оқушыларының мамандық таңдау мотивтерін зерттеулер көрсеткендей, бұл жерде басқалардың кеңестері үлкен рөл атқарады: жасөспірімдердің 25%-ы достарының әсерінен, 17%-ы ата-аналарының кеңесі бойынша, 9% - ы бұқаралық ақпарат құралдарының әсерінен мамандық таңдайды. Тағы 9% - ы оқу орынның үйге жақын орналасқандығын ескереді, ал жасөспірімдердің тек 40% - ы қызметтің мазмұнына назар аударып отырып, мамандықты таңдайды.

Жоғары оқу орындарынан, колледжді бітіргеннен кейін, мамандық бойынша жұмыс істегісі келетіндер негізгі кедергіге тап болады бұл—еңбек нарығындағы жағдайы (алынған мамандық талап етілмейді, төмен төленеді немесе, керісінше, еңбек нарығындағы бәсекелестік өте жоғары, сондықтан жұмысқа орналасу мүмкін емес). Қазіргі қоғамда жалпы орта білім беретін оқу орындарының түлектерінің кәсіби өзін-өзі табысты анықтауы үшін жағдай жасау мәселесі өзекті бола түсуде. Оның ең маңызды аспектісі—оқушылардың қабілеттері мен мүдделерін, сондай-ақ қоғамның қажеттіліктерін ескере отырып, олардың кәсіби өзін-өзі анықтауын сүйемелдеуді ұйымдастыру. ХХІ ғасырдың басынан бастап қазіргі уақытқа дейін жоғары білікті жұмысшы кадрлардың тапшылығы байқалды. Жұмысшы кәсібінің мәртебесіне қатысты мемлекеттік саясат 21 ғасырдың соңғы онжылдығында өзгере бастады.

Инновациялық жобалар да мемлекеттің жұмысшы кәсібінің беделін арттыру мен насихаттауға мүдделілігін көрсетеді. Жұмысшы кәсіптерінің беделі өзекті тақырыптардың біріне айналуға, елді білікті жұмысшы кадрлармен қамтамасыз ету, сол арқылы жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру қажет.

Оқушылардың кәсіби өзін-өзі анықтауының өзектілігі жалпы білім берудің жоғары сатысында оқытуды дараландыруға, білім алушыларды әлеуметтендіруге бағытталған және білім беру процесінің құрылымындағы, мазмұнындағы, ұйымдастырылуындағы өзгерістер есебінен оқушылардың мүдделерін, бейімділіктері мен қабілеттерін неғұрлым толық ескеруді, жоғары сынып оқушыларын кәсіптік қызығушылықтары мен ниеттеріне сәйкес оқытуға жағдай жасауды көздейтін қазіргі заманғы бейіндік оқыту тұжырымдамасында да атап өтіледі.

Әдетте, студент бірінші курста ақ – бұл оның мамандығы ма немесе жоқ па түсіне бастайды. Өз таңдауына қанағаттанғандар—санаулы ғана (оқушының кәсіптік бағдар берудегі қателік проблемалары көпшіліктің алдында тұр). Бұл мәселені мектептің барлық оқушыларымен жүргізілетін кәсіптік бағдар беру жұмысы шешеді. Әрбір мұғалім оқушылармен кәсіптік бағдар беру жұмысының мақсаттары мен міндеттері туралы жалпы түсінікке ие. Бұл жұмысты әдетте пән мұғалімдері мен сынып жетекшілері жүргізеді.

Қазіргі әлемде кәсіптік білім жаңа маңызды рөлге ие болады және экономиканың, қоғамның және жалпы адами ресурстардың дамуына әсер етеді. Экономикадағы өзгерістер және жаңа технологияларды қолданудың өсуі экономиканың жаһандануы, әртүрлі елдердің экономикалық, мәдени, қоғамдық кооперациясы, үнемі өзгеріп отыратын факторлар сияқты факторлармен анықталатын, жұмысшылардың кәсіби дайындығының сапасына жаңа талаптар қояды. Техника мен технологиялар, шын мәнінде, ақпараттық және коммуникациялық технологиялардағы революция, және соның салдарынан әлеуметтік өзгерістердің қарқыны. Өз кезегінде, бұл өзгерістер еңбек, капитал ұтқырлығының өсуімен және білімге негізделген қоғамның құрылуымен қатар жүреді.

Нәтижесінде ХХІ ғасырдағы білім құбылысы шындыққа айналатын қоғамның жаңа түрі қалыптасады. Бұл бағалау жұмысшылардың кәсіби дайындығының мазмұнын өзгерту қажеттілігін растайды.

Негізгі кәсіптік білім беру бағдарламасын іске асыру шарттарына қойылатын қазіргі заманғы талаптардың бірі, білім беру мекемесі оқытушылар мен өндірістік оқыту шеберлері тарапынан, осы жұмысты басқаруды жетілдіру үдерісімен ұштастыра отырып, білім алушылардың тиімді өзіндік жұмысын қамтамасыз етуге міндетті болып табылады.

Жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру жастарға өздерін қоғамдық пайдалы және өзекті салада іске асыруға, нашар менеджер немесе экономист болудың орнына ондағы үздік болуға; өндірістік Қазақстанда жұмысшылар тапшылығының өткір проблемасын шешу жолына түсуге мүмкіндік береді.

Әлеуетті жұмыс берушілер өз міндеттерін сәтті және тиімді орындай алатын ең жақсы жұмысшыларды таңдауға тырысады. Осыған байланысты жастардың кәсіби қалыптасуы және осы жұмысты сүйемелдеу мәселелері өте маңызды болып отыр.

Мұндай педагогикалық практика көптеген мәселелерді шешуге мүмкіндік береді: әр оқушының дамуына жеке қарау, "іс жүзінде" оқушыларды әртүрлі бейіндік бағыттардағы мамандықтармен таныстыру, кәсіби таңдаудағы қателіктерден аулақ болу, қабылдау кезінде әрқайсысының оқу дайындығын күшейту. [2]

Жасөспірімдерді жұмысшы мамандықтарына бағыттаудың екі негізгі бағыты бар:

- кәсіби насихат және кәсіби білім беру;
- оқушылардың қызығушылықтарын, бейімділіктерін, қабілеттерін, өзін-өзі бағалауын әр түрлі оқу және сабақтан тыс жұмыстарға қосу арқылы дамыту.

Түлектерді кәсіптік бағдарлаудағы басты рөлі: белгілі бір кәсіптің мазмұны, шарттары, еңбекті ұйымдастыру және оқыту, еңбекақы төлеу, оның адам ағзасына және жеке басына қойылатын талаптары, кәсіптік-біліктілік және лауазымдық өсу мүмкіндіктері (мансапты жоспарлау) туралы ақпарат; ағымдағы және перспективалық кадрлық сұраныс туралы ақпарат алады.

Бұған дейін Үкімет «Жұмысшы мамандықтары жылының» республикалық жоспарын бекітсе, Білім министрлігі 2025-2027 жылдарға арналған техникалық және кәсіптік білім беруді трансформациялаудың жол картасын әзірлеген болатын.

Жұмысшы мамандықтары жылына арналған іс-шаралар жоспары жасалды. Олардың орындалуын үйлестіру Білім министрлігіне жүктелді.

Расында, 2025 жыл Қазақстанның техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін дамытуда шешуші жыл болмақ. Мемлекет басшысының тапсырмасын орындау аясында «Жұмысшы мамандықтары жылына арналған іс-шаралар жоспары» бекітіліп, осы саладағы алдағы реформалардың негізгі құралы болатын техникалық және кәсіптік білім беруді трансформациялаудың 2025-2027 жылдарға арналған Жол картасы әзірленді. Көгілдір жұмыс орындарының беделін арттыру және кадрларды даярлау сапасын арттыру мақсаттарына қол жеткізу мақсатында 20 өңірлік және 13 салалық жоспарлар да әзірленген.

Мемлекет басшысы өз Жолдауында ерте кәсіптік бағдар берудің маңыздылығын атап өтті. Министрлік мектеп қабырғасында кәсіптік бағдар беру жұмысын бастауды ұсынып отыр, өйткені мектеп оқушыларының мамандық таңдау мәселесі өзекті болып отыр. Көптеген жоғары сынып оқушылары мансап мүмкіндіктерінің алуандығы туралы жеткілікті түрде хабардар емес.

Кәсіптік бағдар беру жұмысындағы жаңа тәсілдер білім алушыларға еңбек нарығындағы заманауи талаптарды білуге, экономиканың әртүрлі салаларындағы мансаптық перспективаларды бағалауға және саналы түрде мамандық таңдауға мүмкіндік береді. Осы бастамалар аясында мектептердегі кәсіптік бағдар беру қызметінің жұмысы күшейтіліп, оқушылардың кәсіптік диагностикамен толық қамтылуын қамтамасыз етеді. Кәсіпорындармен және колледждермен бірлесе отырып, мектептерде 1000 бейіндік сыныптар ашылады. Сондай-ақ колледждерде жоғары сынып оқушыларын практикалық

дағдыларға және олардың алғашқы жұмысшы мамандығының негіздеріне үйрету тәжірибесі енгізіледі.

Осы бағыттағы жұмыстарды жүйелі дамыту үшін барлық өңірлердегі кадр қажеттілігін ескере отырып, «Жаңа мамандықтар атласы» әзірленетін болады.

Жұмысшы мамандықтары әрқашан сұранысқа ие болады. Технология мен автоматиканың өсуіне қарамастан, механик, автослесарь және сантехник сияқты бірқатар мамандықтар машиналармен алмастырылмайтын арнайы білім мен дағдыларды қажет етеді. Техникалық білім беруді таңдаған жастардың саны жыл сайын артып келе жатқаны маңызды.

Сонымен қатар, мемлекеттік тапсырыс бойынша оқитын колледж білім алушыларының шәкіртақысы екі есеге өсті.

Бүгінгі білім беру жүйесінің өзекті міндеттерінің бірі – техникалық және кәсіптік білім берудің беделін арттыру. Кәсіптік колледждердің түлектері отандық өндірісті дамытудың, оның қарқынды өсуінің, еліміздің экономикалық тәуелсіздігіне қол жеткізуінің, демек, баршаның әл-ауқатының өсуінің негізгі адами капиталын құрайды.

Мемлекет жастардың жоғары кәсіби білім алуына қол жеткізу үшін барлық шараларды қабылдауда. «Жас Маман» және «Баршаға арналған тегін кәсіптік білім» жобалары осы мәселені шешуге бағытталған.

Колледждерге академиялық еркіндік берілді. Енді колледждер жұмыс берушілермен бірлесіп оқытудың ұзақтығы мен білім беру бағдарламаларының мазмұнын дербес белгілейді.

Техникалық және оқу орындарының мамандықтары мен біліктілік классификаторы халықаралық талаптарға сәйкес жаңартылды.

«Жас Маман» жобасы аясында колледждер заманауи инфрақұрылыммен жабдықталды. Жобаны іске асыру нәтижесінде колледжіміз жаңартылған стратегиялық даму жоспарлары бар заманауи білім беру 2020 жылы жабдықтарымен жабдықталды, жаңа білім беру бағдарламалары енгізілді, жұмыс оқу жоспарлары әзірленді, мұғалімдер мен басшылар біліктілігін арттыру курстарынан өтті.

Білім беруді басқаруды жетілдіру және мұғалімдердің құзыреттілік деңгейін арттыру бойынша шаралар қабылданды. Мұғалімдердің жалақысын екі есеге арттыру, мұғалімдер мен басшыларға қосымша ақы төлеу сияқты мұғалімдерді материалдық ынталандырумен қатар, колледж оқытушыларының аттестациясын өзгерту бойынша ауқымды жұмыстар атқарылды.

Педагогикалық құрамның сапасы жақсарды. Колледж оқытушыларының біліктілігін арттыру жүйесі олардың тәжірибелік-бағдарлы курстарға көшуін ескере отырып, қайта қаралды, олардың қазіргі уақытта өндірісте 60% теория және 40% практика қамтылған.

Соңғы бес жылда кәсіптік-техникалық білім беру білім алушылар санының өсу тенденциясын көрсетті, ол осы білімге деген нақты қажеттіліктен гөрі квази-сұранысқа негізделген. Колледждер жоғары оқу орындарына түспегендер үшін өтемақы құралы ретінде қарастырылады, өйткені бұл білім тегін және аз қамтылған отбасыларға бағытталған. Санға ұмтылғанда сапа жоғалады.

Сондықтан бүгінгі таңда білім беру жүйесінде мамандарды даярлау, қайта даярлау және біліктілігін арттыру сапасын айтарлықтай арттыруды қамтамасыз ететін жаңа тәсілдерді табу қажет.

Қазақстандағы ТЖКБ жүйесінің дамуымен байланысты мәселелер:

Кадрлық қамтамасыз ету. Колледж студенттерінің өндірістік қызметке дайындық деңгейі инженерлік-педагогикалық кадрлардың, соның ішінде арнайы пән оқытушыларының кәсіби дайындығына байланысты. Алайда, бүгінгі таңда инженерлік-педагогикалық кадрлардың да, өндірістік оқыту мамандарының да тапшылығы бар, оның себептері еңбекақы деңгейінің төмендігінен, оқытушылық қызметке өндірістен тәжірибелі жұмысшыларды тартуға мүмкіндік бермеуде.

Педагогикалық кадр ұжымы қартаюуда, зейнеткерлікке шыққан мұғалімдердің орнын тиісті салаларда кәсіби тәжірибесі бар мамандар сирек алмастырады. Педагогикалық және басқарушы кадрларды кәсіби қайта даярлау мен біліктілігін арттыруға байланысты проблемалар бар.

Нәтижесінде, елдегі жұмыс күшінің кадрлары компьютерлік дизайн дағдылары, күрделі дәнекерлеу құрылымдарымен жұмыс істеу немесе техникалық ағылшын тілі төмен деңгейде.

Материалдық-техникалық ресурстармен қамтамасыз ету. Кәсіптік білім беруді және оқытуды дамытумен байланысты проблемаларға колледждердің ескірген материалдық-техникалық базасы да жатады, бұл кадрларды даярлаудың сапасын және кәсіптік білім беру мен оқыту жүйесінің тартымдылығын қамтамасыз етпейді. Мамандардың айтуынша, көп жылдар бойы қымбат құрал-жабдықтар сатып алынбаған. Нәтижесінде студенттердің білімі практикалық дағдылармен бекітілмейді. Бұл жерде студенттерді жатақханамен және оқу корпустарымен қамтамасыз ету сияқты материалдық-техникалық базаның маңызды құрамдас бөлігін де атап өтуге болады – бұл нысандардың әбден тозығы жеткен.

Дуальды оқыту, техникалық және кәсіптік білім мен кәсіпкерлік, өндіріс байланысы. Орта техникалық білім беру студенттердің нақты өндірістік жағдайларда айтарлықтай практикалық дайындығын талап етеді, бұл оқыту нәтижелерінің өндірістік қажеттіліктерге сәйкестігін арттырудың негізгі жолы болып табылады. Жұмыс берушілермен өзара байланысуы ғана өндірістің материалдық-техникалық базасын оқу процесінде пайдалануды, білім алушыларды ерекше жабдықтарда, заманауи автоматтандырылған кешендер жағдайында оқытуды қамтамасыз ете алады.

Оқу орындары мен еңбек саласы арасындағы байланыстың әлсіз болуына жұмыс берушінің өзі кінәлі: оның әлеуметтік пісіп-жетілмегендігі, білім беру жүйесімен әлеуметтік әріптестікке дайын еместігі, білім беру тәртібін құрастыра алмауы. Білім беру қызметін тұтынушы міндетті түрде осы қызметті өндіруге қатысуы керек, өйткені оның белсенді қатысуынсыз және зияткерлік қатысуынсыз бұл процесс өзінің мәнін жоғалтып, ақшаны босқа жұмсауға айналады. Бұл тұрғыда Германиядағы техникалық және кәсіптік білім беру жүйесіне қаржылық инвестицияларды ең орнатылған байланыстардың мысалы ретінде келтірген жөн, мұнда техникалық және кәсіптік білім беру бюджетінің 40 миллиард еуронының $\frac{2}{3}$ – 26 миллиард жұмыс берушілер инвестициялайды.

Ең алдымен, жағдайдың дамуына оң әсер ететін бірқатар факторларды ескеру қажет.

Бұл еңбек нарығының нақты сұраныстары мен экономиканың перспективалық бағыттарының даму тенденцияларын ескере отырып, жұмысшылар мен мамандарға қажеттілік болжамы негізінде қажетті біліктілігі бар, жоғары білікті жұмысшыларды сапалы дайындауды қамтамасыз ету. Еңбек нарығының қажеттіліктерін қанағаттандыратын кадрларды даярлау мәселелері көлемі жағынан да, мамандықтары бойынша да бүгінгі күнге дейін шешімін таппағандықтан, білікті жұмысшылардың тапшылығы және өңірлік теңгерімсіздік сақталуда.

Өз бетінше жұмысқа орналасу жағдайында кәсіптік білім беру ұйымдарының түлектері ең алдымен жергілікті және аймақтық еңбек нарықтарына назар аударады. Сондықтан орта кәсіптік білім берудің өңірлік жүйелерін қалыптастыруға бағдарламалық-мақсаттық көзқарастың маңыздылығы, олардың жергілікті халықтың және олардың қызмет салаларында әрекет ететін экономикалық құрылымдардың мүдделері мен сұраныстарын жүзеге асыруға дәйекті бағдарлануы маңызды болып табылады. [3]

Кадрларды сапалы даярлау үшін техникалық-кәсіптік білім беру оқу орындарында материалдық-техникалық қамтамасыз ету, колледждің инфрақұрылымын жаңарту, практиктерді педагогикалық ұжымға көбірек тарту, олардың кәсіби құзыреттілігін ұдайы жетілдіру мәселелері шешілуі тиіс.

Оқытудың практикалық бағыттылығы мен білім берудің екіжақтылығын қамтамасыз етудің де маңызы зор.

Пайдаланылған әдебиет тізімі:

1. Жұмысшы мамандықтарының жылын жариялау туралы Жарлығы 27 желтоқсан 2024 жыл.
2. Фонарев, А. Р. Психология становления личности профессионала [Текст] : учеб. пособие / А. Р. Фонарев. — М. : Изд-во МПСИ ; Воронеж : Изд-во НПО «МОДЭК», 2005. — 240 б.
3. Профессиональное образование и занятость молодежи — глобальная проблема XXI века/С. В. Иванова, Е. А. Пахомова, М. П. Пальянов, Е. Л. Руднева//Педагогика. — 2013. — № 8. — 44 б.

КАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ОҚУ-ӨНДІРІСТІК ІСІНІҢ РӨЛІ: КӘСІПТІК БАҒДАР МЕН ТҮЛЕКТІҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН АРТТЫРУ

Сдыкова Гулшат Габиденовна

«Н.Бекбосынов атындағы
Маңғыстау энергетикалық колледж»
басшының оқу- өндірістік ісі
жөніндегі орынбасары

Оқу-өндірістік ісі білім беру процесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Ол студенттердің оқу кезеңінде алған теориялық білімдерін өндірістік тәжірибемен ұштастырып, еңбек нарығына қажетті дағдыларды қалыптастыруға мүмкіндік береді. Бұл процесс студенттерге нақты өндірістік жағдайларда жұмыс істеу тәжірибесін алуға, кәсіби дағдыларын жетілдіруге және болашақ мамандықтарына нақты көзқарас қалыптастыруға септігін тигізеді.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесі экономика мен қоғамның үнемі өзгеріп отыратын талаптарына жауап беруі тиіс. Бұл өз кезегінде кәсіптік бағдар мен түлектердің бәсекеге қабілеттілігін арттыру мәселелеріне ерекше назар аударуды қажет етеді. Осы орайда оқу-өндірістік ісінің маңызы зор, өйткені ол теория мен тәжірибені ұштастырып, студенттерді нақты еңбек нарығына дайындауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, оқу-өндірістік ісі кәсіптік бағдар беру қызметін де жүзеге асырады. Әрбір студент өз болашақ кәсібін таңдауда дұрыс шешім қабылдауы үшін тәжірибеден өту арқылы саланың ерекшеліктері мен талаптары туралы нақты түсінік алады. Оқу-өндірістік ісі олардың болашақта жұмыс істейтін салаларымен танысуына, еңбек нарығының тенденцияларына бейімделуіне, сондай-ақ өз мүмкіндіктерін дұрыс бағалауға мүмкіндік береді. Осы орайда «Н.Бекбосынов атындағы Маңғыстау энергетикалық колледжі» МКҚК колледждің өндірістік шеберханаларында оқу танысу тәжірибелерін, шебер сыныптар үздіксіз өткізіп келеді. «Н.Бекбосынов атындағы Маңғыстау энергетикалық колледжі» МКҚК колледждің өндірістік шеберханаларында оқу танысу тәжірибелерін және шебер сыныптарды үздіксіз өткізіп отырылады. Мақсаты – студенттерді практикалық дағдылармен қамтамасыз ету, оларды өндірістік процестерге дайындау және кәсіби маман ретінде қалыптастыру болып табылады. Бұл шаралар студенттердің теориялық білімдерін тәжірибемен ұштастырып, еңбек нарығына қажетті кәсіби біліктіліктерді дамытуға бағытталған. Өз мамандығына деген қызығушылығын оятудың бірі бұл әлеуметтік серіктес мекемелерге саяхат сабағын ұйымдастыру. Колледж әкімшілігі жаңадан қабылданған 1 курс студенттеріне қауіпсіздік ережесін толық ұстанып, өндірістік кәсіпорындарға саяхат сабақтары жиі ұйымдастырылады.

Кәсіптік бағдар беру және түлектің бәсекеге қабілеттілігі. Кәсіптік бағдар беру білім беру жүйесінде маңызды рөл атқарады. Бұл процесс арқылы студенттер тек қана өздерінің білімін тереңдетіп қана қоймай, сонымен бірге нақты еңбек нарығының талаптарына сәйкес дағдыларды да меңгереді. Оқу-өндірістік ісі кәсіптік бағдар беруді нақтылай түсіп, студенттің кәсіби таңдауы мен еңбек нарығына дайындық деңгейін арттырады.

Бәсекеге қабілетті түлек дегеніміз – тек білімді ғана емес, сонымен қатар тәжірибесі мол, практикалық дағдылары қалыптасқан маман. Оқу-өндірістік ісі арқылы студенттер еңбек нарығында жұмыс берушілердің қойылатын талаптарына жауап беретін жоғары сапалы мамандар болып шығады. Бұл түлектің бәсекеге қабілеттілігін арттырады және жұмысқа орналасу мүмкіндігін айтарлықтай жақсартады. Кәсіпорындар мен колледждердің бірлесіп өткізетін «Бос жұмыс орындар жәрмеңкесі» жобасы – студенттер мен түлектерге жұмыс табуға мүмкіндік беретін маңызды шара болып табылады. Мұндай жәрмеңкелер кәсіпорындар мен оқу орындарының ынтымақтастығын арттырып, жұмыс берушілердің сұранысқа сәйкес келетін мамандарды таңдауға мүмкіндік береді. Жәрмеңке барысында қатысушылар:

1. Кәсіпорындар мен ұйымдардың бос жұмыс орындары туралы ақпарат алады – әртүрлі салалар бойынша жұмысқа орналасуға ұсыныстар, талаптар мен шарттар таныстырылады.

2. Студенттер мен түлектер өздерінің түйіндемелерін тапсырып, жұмыс берушілермен байланыс орнатады – болашақ мамандар жұмыс орындарына сұхбаттасуға шақырылуы мүмкін.

3. Кәсіби дағдылар мен құзыреттерді жетілдіру мүмкіндігі туындайды – кейбір жәрмеңкелерде тренингтер, семинарлар, шеберлік сабақтары да ұйымдастырылуы мүмкін.

Бұл жоба студенттердің жұмыс нарығына енуіне көмектесіп, кәсіпорындар үшін сапалы мамандарды іздеу үдерісін жеңілдетеді.

Білімдерін жоғарғы оқу орындарында жалғастыру мақсатында колледж Қазақстанның жоғарғы оқу орындарымен жүйелі түрде жұмыс жасап келеді. «Н.Бекбосынов атындағы Маңғыстау энергетикалық колледжі» МКҚК және «Ғұмарбек Дәукеев атындағы Алматы энергетика және байланыс университеті» коммерциялық емес АҚ арасында жасалған өзара келісім және стратегиялық ынтымақтастық меморандум бойынша атқарылатын жұмыстар талқылау үшін, АЭЖБУ колледж директоры Аршидинов Малик Мамеджанович, «Жаратылыстану және гуманитарлық ғылымдар» институтының директоры Дүйсенғалиева Меруерт Сериковна, студенттерді қабылдау департаментінің директоры Султанали Аида Маликовна, қабылдау комиссиясының жауапты хатшысы, студенттерді қабылдау департаментінің директорының орынбасары Альмуратова Камшат Бимуратовнамен кездесу ұйымдастырылды. Кездесу барысында екі ұйым арасында 2025 жылға арналған жоспар талқыланды. Ынтымақтастықтың негізгі бағыттары:

1. Оқытудың инновациялық технологияларын қолдану бойынша тәжірибе алмасу;
2. Ағымдағы зерттеулер туралы басылымдармен және материалдармен алмасу,
3. Оқытушылардың және өндірістік оқыту шеберлердің ғылыми-әдістемелік біліктілігі мен кәсіби шеберлігін арттыру;
4. Бірлескен ғылыми-практикалық конференциялар, семинарлар, олимпиадалар, интернет-кеңестер, қонақ дәрістер өткізу;
5. Колледж оқытушыларын халықаралық семинарларға, біліктіліктерін арттыру бағдарламаларына қатысу.
6. Кәсіби шеберлікті дамыту және білім, тәжірибе арттыру мақсатында колледж студенттері мен оқытушыларымен алмасу.
7. Колледж түлектерін жоғарғы оқу орындарына қабылдау бойынша бағдарламалар әзірлеу.

Колледж Париж академиясы білім министрлігінің бас инспекторы Реда Фарамен колледж мамандықтарын халықаралық аккредиттеу бойынша келіссөздер жүргізу жұмыстарын жүзеге асырды. Нәтижесінде, 2024 жылы Н.Бекбосынов атындағы Маңғыстау энергетикалық колледжі Париж академиясы білім министрлігі арқылы 3 мамандық бойынша халықаралық салалық аккредиттеуден өтті. 07130200 – Электрмен қамтамасыз ету (салалар бойынша); 07140100 – Технологиялық процестерді автоматтандыру және басқару (бейін бойынша); 06130100 – Бағдарламалық қамтамасыз ету (түрлері бойынша).

Академиялық ұтқырлық аясында колледж Франция Республикасы Париж академиясының қолдауымен Raspail энергетикалық мамандардың жоғарғы мектебімен және High school Marcel Deprez лицейімен әлеуметтік серіктестік туралы халықаралық меморандум аясында 3 мамандық бойынша 6 топта онлайн сабақтар жүргізілуде. Екі жақтық меморандум аясында екі кезеңнен тұратын студенттермен оқытушыларға арналған онлайн кездесулер өткізіліп, тағылымдамадан өту бойынша іріктеу жүргізілді. Меморандум негізінде 2025 жылдың наурыз айында 6 студент 5 оқытушы тағылымдамадан өтеді.

Оқу-өндірістік ісінің кәсіпорындармен байланысы.

Білім беру мекемелерінің оқу-өндірістік ісінде кәсіпорындармен тығыз байланыс орнатуы маңызды. Осылайша, студенттер тек қана оқу орындарында білім алмай, нақты кәсіпорындарда жұмыс істей отырып, өздерінің кәсіби қабілеттерін жетілдіреді. Кәсіпорындар да осындай ынтымақтастық арқылы болашақ мамандарды өз қажеттіліктеріне сәйкес даярлауға мүмкіндік алады. Бұл білім мен тәжірибенің тиімді алмасуына жол ашады.

Кәсіпорындармен серіктестік барысында студенттер нақты жұмыс процесін түсініп, өздерін кәсіби ортада сынай алады. Сонымен қатар, олар кәсіпорындарда жұмыс істей отырып, өндірістік процестер мен технологияларды меңгереді. Мұндай байланыс студенттер үшін үлкен мүмкіндіктер ашып, олардың кәсіби өсуіне, өзіне деген сенімін арттыруға көмектеседі. Осы орайда «Н.Бекбосынов атындағы Маңғыстау энергетикалық колледжі» МКҚК Маңғыстау өңіріндегі ірі кәсіпорындармен келісім -шарт жасап студенттердің өндірістік, дипломалды тәжірибелерден өтуге ықпалдастық жасалуда. Атап айтсақ «Мобил Сервис Групп» ЖШС, «Маңғыстау Жылу» МКК, «Маңғыстауэнерго» МКК, «SCAT Service» ЖШС, «Qarmet Tubular Products Aktau» АҚ, «Каспий жылу,су арнасы» МКК, «BR LTD» ЖШС, «Қазпошта» МОФ, «KTM Service» ЖК, «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясы КЕАҚ, «Маңғыстау өңірлік электротораптық компаниясы» АҚ, «Каскор-Машзавод» ЖШС, «Грин Парк» тұрғын үй кешенінің меншік иесі келісім – шарт жасалды. Мекемеде тәжірибеден өту студенттер үшін маңызды кезең болып табылады. Бұл процесс студенттерге теориялық білімдерін практикалық түрде қолдануға мүмкіндік береді және кәсіби дағдыларды дамытуға көмектеседі. Тәжірибе кезінде студенттер жұмыс орнындағы нақты тапсырмаларды орындап, жұмыс ортасын зерттей алады. Осылайша, олар өз мамандықтарына қатысты тәжірибе жинақтап, болашақта жұмысқа орналасуға дайын болады. Тәжірибе өтудің шарттары мен мақсаты әр түрлі мекемелер мен оқу орындарына байланысты өзгеріп отыруы мүмкін, бірақ негізгі мақсат — студенттерге өз кәсібін игеруге көмектесу.

Оқу-өндірістік ісінің түлектердің кәсіби дамуына әсері. Оқу-өндірістік ісі түлектің кәсіби дамуына маңызды әсер етеді. Студенттер тәжірибе барысында нақты жұмыс жағдайында шешім қабылдай білу дағдысын қалыптастырады. Бұл дағдылар оларды болашақта тиімді жұмыс жасауға, қиындықтарды шешуге және командалық жұмыста сәтті жұмыс істеуге дайындайды.

Кәсіби құзіреттердің дамуы түлектің бәсекеге қабілеттілігін арттырып, оны еңбек нарығында сұранысқа ие маманға айналдырады. Оқу-өндірістік ісі тек тәжірибе жинаумен шектелмей, сондай-ақ студенттерді нақты кәсіби талаптарға сәйкес дайындайды, оларды жоғары деңгейдегі мамандар ретінде қалыптастырады. Қазіргі білім беру жүйесінде оқу-өндірістік ісінің рөлі зор. Ол студенттердің кәсіби білімдері мен дағдыларын нақты еңбек нарығы талаптарына сай қалыптастырып, түлектің бәсекеге қабілеттілігін арттырады. Оқу-өндірістік ісі кәсіптік бағдар берумен тығыз байланысты болып, студенттердің болашақ кәсібіне дұрыс таңдау жасауына ықпал етеді. Білім беру мекемелері мен кәсіпорындардың бірлескен жұмысы жастардың кәсіби дамуына маңызды үлес қосады, бұл өз кезегінде еліміздің еңбек нарығын сапалы мамандармен қамтамасыз етуге септігін тигізеді.

Пайдаланылған әдеби дереккөздер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы. 2007 ж.

2. Еркебаева Г.Г. Қазақстан Республикасының ұлттық білім беру жүйесінің міндеттері, бағыттары мен мазмұны. Халықаралық ғылыми-практикалық конференция. Шымкент, 2011. – Б.6-9.

3. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы

4. Қазақстан – 2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы

5. Дуальды оқытуды ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 21 қаңтардағы № 50 бұйрығы.

АЛҒАШҚЫ ӘСКЕРИ ЖӘНЕ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ПӘНІН ОҚЫТУДА ТҮРЛІ ИНТЕРАКТИВТІ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР

Әйтенов Тұрар Нұртазаұлы

Алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнінің оқытушысы

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК

Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Мақалада алғашқы әскери және технологиялық дайындық пәнін оқытуда қолданылатын түрлі интерактивті және инновациялық әдістер қарастырылған. Автор оқу үдерісінде оқушылардың қызығушылығын арттыру және әскери дағдыларды тиімді меңгерту мақсатында рөлдік ойындар, тактикалық жаттығулар, 3D модельдер мен виртуалды симуляторларды пайдалану сияқты әдістерді ұсынады. Сонымен қатар, оқушылардың әскери білімін тереңдету үшін шығармашылықпен оқыту, топтық жұмыс, тарихи-мәдени байланыс және мотивациялық әдістер қолданудың маңызы атап өтіледі. Бұл тәсілдер студенттердің танымдық және физикалық дамуына, әскери қызметке деген жауапкершілік сезімін қалыптастыруға ықпал етеді. Мақалада ұсынылған әдістер оқу үдерісін тиімді әрі тартымды етіп, оқушыларды Отан қорғауға дайын, рухани дамыған азамат ретінде тәрбиелеуге бағытталған.

Аннотация: В статье рассмотрены различные интерактивные и инновационные методы, применяемые при обучении предмету начальной военной и технологической подготовки. Автор предлагает такие методы, как ролевые игры, тактические упражнения, использование 3D-моделей и виртуальных симуляторов с целью повышения интереса учащихся к учебному процессу и эффективного овладения военными навыками. Кроме того, подчеркивается важность использования методов творческого обучения, групповой работы, историко-культурного общения и мотивации для углубления военных знаний учащихся. Эти подходы способствуют познавательному и физическому развитию студентов, формированию чувства ответственности за военную службу. Методы, представленные в статье, призваны сделать процесс обучения более эффективным и увлекательным, воспитать учащихся как духовно развитых граждан, готовых защищать Родину.

Бүгінгі студент- Егемен еліміздің ертеңгі болашағы екенін ескерсек осы балалардан қоғамның тұлғасы болар білімді, мәдениетті, отансүйгіш еліге адал азаматтарды қалай шығарамыз деген ой толғандырады. Сондықтан өскелең ұрпақты, дәстүрлі оқытумен бірге заманауи, ұлттық құндылықтар негізінде білім мен тәрбиелеу бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналып отыр. Өйткені қазақ қоғамының діңгегі осында жатыр. «Жас бала шыбық тәріздес, оны қалай иегін болсаң сол қалпы өсе береді» деген нақыл сөз осының айғағы екенін білеміз.

Білім алушыларды отансүйгіштікке, елжандылыққа тәрбиелеуде басқа пәндермен қатар алғашқы әскери дайындық пәнінің атқаратын жүгі қомақты. Дені сау, мықты болашақ жауынгерлерді тәрбиелеудің маңыздылығын жан жүрегімен түсініп, студенттерді ерлік, дәстүр рухында тәрбиелеуді мақсат тұтқан ұстаз ғана ел намысын қорғайтын, пендешілік мүддеден ұлт мүддесін жоғары қоятын шын мәнісіндегі азаматтарды тәрбиелей алады. Әр

студентті бала ретінде емес, терезесі тең азамат ретінде, елдің ертеңі ретінде бағалап, зор сенім артуы арқылы балғын жігіттердің сеніміне ие бола аламыз. Алғашқы әскери даярлыққа үйретудің басты міндеттері негізінде нақты дидактикалық тапсырмалар арқылы қарастырылады, оның ішінде аса маңыздысы студенттердің сенімділігін, саналы түрде Қазақстан Республикасы егемендігін қорғау қажеттілігін, қызметке жауапкершілікпен қарауды қалыптастыру болып табылады.

Басқа пәндердегі білім беру үдерісі секілді, әскери дайындық негізі бойынша оқыту оқытудың бірегей үдерісінен құралатын (мұғалімнің іс-әрекеті) және оқу үдерісінен тұратын (білім алушының іс әрекеті) екі жақты үдеріс.

Пәннің міндеті – келешекте Отанын, жерін, елін қорғай алатын, ұлттық намысы мол, жігерлі ұл, қыз тәрбиелеу, әскер қатарына сауатты, моральдық жағынан дайын азамат даярлау. Патриоттар даярлаудағы жауапкершілікті неғұрлым терең сезініп, бар мүмкіндікті пайдаланып, шыныққан шымыр отансүйгіш азаматтар даярлау үшін АӘД пәні мұғалім-ұйымдастырушыларына үлкен талап қойылады, сондықтан оларға өз ісінің жетік маманы болу жеткіліксіз, сонымен қатар жан-жақты білімді, тың ақпараттардан хабары мол болуы шарт. Әскери пәндерді оқыту арқылы Қазақстан Республикасы азаматын тәрбиелей отырып, оқыту арқылы адамгершілік-рухани тұрғыда егемен еліміздің ұлттық сана-сезімі мен намысы оянған, рухани ойлау дәрежесі биік, мәдениетті, еңбекқор, бойында білімге негізделген ізгілікті қасиеттері қалыптасқан азамат тәрбиелеуге болатынына біздің көзіміз жетіп отыр.

АӘД пәнінің оқытушы-ұйымдастырушысы сабақ беру үдерісінде, студенттің танымдық және тәжірибелік іс-әрекетін ұйымдастырады. Оқу үдерісіндегі студенттің іс-әрекеті білім, біліктілік және дағдыларды меңгеруден тұрады. Оқыту үдерісі тәрбие үдерісімен бірге қарастырылады. Яғни, студенттердің бойында тек қана пән бойынша білім, біліктілік пен дағды қалыптастырып қана қоймай, сонымен бірге адамгершілік қасиеттер, өзін-өзі ұстай білу мен танымдық мүмкіндіктерді дамыту керек. Білімді игеру, сол білімді қабылдаумен басталып және сонымен тоқтап қалмайды. Студенттің оқу үдерісінде қабылдаған мәліметтері оның түйсігінде қорытылып, оған мән беріледі. Тек мән берілген білім ғана, тәжірибелік іс-әрекетте қолданылуы мүмкін. Оқыту үдерісі мазмұнының алғашқы және жетекші құралы - білім болып табылады. Білімді игеру — бұл көріністерді, түсініктерді және заңдылықтарды оқу. Оқушылардың жекелеген фактілерді емес, білімнің белгілі бір жүйелерін игеруі өте маңызды. Мәселен, студент Калашников автоматының бөлшектерін жақсы біліп, бірақ оны әскери қару ретінде қолдануды нашар білетін болса, онда оның білім-біліктілік деңгейін қанағаттандырырлық деп қана бағалауға болады. Оқушылардың білімі механикалық түрде жатталған емес, мәнін нақты түсінген және өзінің әскери міндеттерін тиісті деңгейде атқаруға жететіндей болуы керек.

АӘД пәнін оқытуда оқушылардың қызығушылығын арттырып, материалды тиімді меңгерту үшін түрлі интерактивті және инновациялық әдістерді қолдануға болады. Төменде солардың бірнешеуі ұсынылады:

1. Ойындық әдістер

- Рөлдік ойындар: Оқушылар әскери қызметшілердің рөлін ойнап, нақты өмірлік жағдайларды модельдейді (мысалы, командирдің шешім қабылдауы, төтенше жағдайдағы әрекет).

- Тактикалық ойындар: Шағын топтарға бөлініп, карта арқылы әскери тактикаларды жоспарлайды.

- Квест-сабақтар: Әскери тапсырмалардан тұратын квест ұйымдастыру (мысалы, “әскери лагерьден аман шығу”).

2. Интерактивті технологиялар

- Видеосабақтар мен тренажерлер: Әскери техниканың жұмысын түсіндіретін 3D модельдер мен анимациялар.

- Қолданбалар мен симуляторлар: Әскери іс-қимылдарды имитациялайтын виртуалды шынайылық бағдарламаларын қолдану.

- Кибероқу жаттығулары: Компьютерлік тактикалық ойындарды немесе симуляторларды пайдалану.

3. Практикалық әдістер

- Тактикалық алаңдағы жаттығулар: Жаттығу орындарында әскерге тән іс-қимылдарды пысықтау (мысалы, окоп қазу, тактикалық жүріс).

- Физикалық дайындық: Әскери-спорттық жарыстар ұйымдастыру (кросс, эстафета, турнир жаттығулары).

- Қару-жарақпен жұмыс: Қауіпсіздік ережелерін сақтай отырып, атыс қаруын бөлшектеу және жинау бойынша жарыстар.

4. Теорияны шығармашылықпен оқыту

-Дебаттар: “Әскери міндет – парыз ба, әлде құқық па?” тақырыбында пікірталас.

- Презентациялар: Әскери тарих немесе белгілі бір елдің қарулы күштері туралы жеке жобалар.

- Кроссвордтар мен викториналар: Әскери терминологияға негізделген ойындар.

5. Топтық жұмыс

- Топтық шешім қабылдау: Әскери жаттығуларды бірге жоспарлау және талдау.

- Көшбасшылық қабілетті дамыту: Топ мүшелері арасында рөлдерді бөліп, командалық жұмыс істеу.

6. Тарихи-мәдени байланыс

- Экскурсиялар: Әскери мұражайларға, ескерткіштерге немесе әскери бөлімдер-ге экскурсия ұйымдастыру.

- Тарихи кейстер: Белгілі бір тарихи оқиғаны талдау және оны шешу жолдарын ұсыну.

7. Мотивациялық әдістер

- Ардагерлермен кездесу: Әскери қызмет атқарған адамдармен немесе Ұлы Отан соғысы ардагерлерімен сұхбат.

- Марапаттау жүйесі: Жаттығулар мен сабақтарда жақсы нәтиже көрсеткен оқушыларды марапаттау.

Бұл әдістер АӘД пәнін оқушылар үшін тартымды, пайдалы және есте қаларлық етуге көмектеседі. Білім алушылардың жас ерекшелігі мен дайындық деңгейін ескере отырып, әдістерді шығармашылықпен үйлестіріп қолдану ұсынылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Жазнаев Нұрсұлтан Әлімханұлы. «Алғашқы әскери дайындық пәнінің патриоттық тәрбие берудегі ролі» 2022ж

2. Н.Р. Рамашов Е.Ж. Қожамжаров М.Т. Бөдеев. «Алғашқы әскери дайындық бойынша оқу үдерісін ұйымдастырудың педагогикалық негіздері». Қазақстан Республикасы Жоғары оқу орындарының қауымдастығы. Алматы. 2012 жыл

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ - ҚОҒАМ ТАЛАБЫ

Бақбергенова Қарлығаш Ажибековна

жоғары санатты арнай пән оқытушысы

Астана қаласы әкімдігінің «Техникалық колледжі» ШЖҚ МКК.

Астана қ. Қазақстан Республикас

Аннотация: Повышение статуса профессии рабочего - многогранный процесс, который осуществляется путем повышения достоинства работника в обществе, повышения его профессиональной квалификации, всесторонней оценки мироощущения работника. Для решения этой проблемы необходимо совершенствовать систему профессионального образования, повышать квалификацию, улучшать условия труда, повышать заработную плату и социальные гарантии, обновлять профессии работников, широко пропагандировать их значение, оказывать поддержку на уровне государства, общественности, и местном

уровнях, а также систематически проводить комплексные мероприятия. Работающие специалисты – это граждане, получившие профессиональное образование, обладающие глубокими знаниями и навыками по своей профессии. Например, никто не может стать сварщиком или токарем без специального образования и образования. Профессиональную адаптацию следует начинать еще в школе.

Түйін: Жұмысшы мамандығы, кәсіби білім, еңбек ақы, мамандық мәртебесі. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «Жұмысшы мамандықтарының жылын жариялау туралы» Жарлыққа қол қойды. Бұл туралы Президент «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» атты Жолдауында: «Біз жұмысшы мамандықтарын дәріптеу арқылы қоғамда еңбекқор және нағыз маман болу идеясын насихаттаймыз. Бұл «Адал азамат – Адал еңбек – Адал табыс» қағидатына толық сай келеді. Қоғамда еңбекқорлық, кәсібилік сияқты қасиеттер өте жоғары бағалануға тиіс. Өз кәсібін жетік меңгерген мамандар ұлт сапасын арттырады. Жұмыстың жаманы жоқ, кез келген еңбек – қадірлі. Ең бастысы, әркім жауапкершілікті терең сезініп, өз міндетін сапалы атқаруға тиіс. Сонда ғана еліміз дамудың сара жолына түседі», деп атап көрсетті [1].

Жұмысшы мамандығының мәртебесін көтеру – қоғамда еңбек адамының қадірін арттыру, оның кәсіби біліктілігін шыңдау, жұмысшы қарым-қабілетін жан-жақты бағалау арқылы жүзеге асатын сан салалы үдеріс. Бұл міндетті шешу үшін кәсіби білім беру жүйесін жетілдіру, біліктілікті арттыру, еңбек жағдайларын жақсарту, еңбекақы мен әлеуметтік кепілдіктерді көбейту, жұмысшы мамандықтарын жаңарту, мән-маңызын кеңінен насихаттау, мемлекеттік, қоғамдық, жергілікті деңгейде қолдау көрсету сонымен қатар кешенді іс-шараларды жүйелі жүргізу қажет.

Жұмысшы мамандар деп кәсіби білім алған, өз мамандығын терең меңгеріп, дағдыланған азаматтарды айтамыз. Айталық, арнайы оқып, білім алмайынша кез келген адам дәнекерлеуші немесе токарь секілді мамандық иесі бола алмайды. Демек кәсіби білім алу арқылы белгілі бір мамандықты шебер игерген адамды жұмысшы мамандық иесі дейміз. Еңбек адамына аула сыпырушы, еден жуушы, көпшілік тамақтанатын асханадан мейманханаға дейінгі қоғамдық орындарды тазалаушы жандар да жатады. Дегенмен олардың бет-беделін әсте түсіруге болмайды. Өйткені қоғамға жайлы орта орнатып отырған осындай қарапайым, қатардағы еңбек азаматтары [3].

Бүгінде жұмысшы мамандықтарына оқытуда кейбір салада мамандардың аздығы қатты байқалады. Меніңше, қай бағытта ақсап тұрмыз, қандай мамандық иелеріне сұраныс көп, олар неге қат дегенді тереңдей талдап, соған баса мән берген дұрыс. Биыл осы мәселенің түйіні оңынан шешіледі деп сенемін. Жалпы, Президент атап өткендей, кәсіптік-техникалық білім беру жүйесіне ауқымды реформалар жасау керек. Жасалатын реформалар аталған проблемаларды шеше алатын болу керек. Себебі жөнді-жөнсіз реформа жасаймыз деп барымыздан айырылып қалғандаймыз. Бұрынырақта салада жолға қойылған бірізді жүйе бар еді. Академиялық дербестік береміз дедік, өзге де өзгерістердің нәтижесінде бүгінде әр колледж оқыту бағдарламасын өздері жасайды. Мұның тиімділігі де бар шығар, бірақ орталықтан қадағалау, басқару тетігі іске қосылғаны да дұрыс.

Оқыту үдерісінде материалдық-техникалық базаны жаңартып, жаңғырту да маңызды. Оқыту шеберін колледжге қызметке шақыру оңай шаруа емес. Себебі, мардымсыз еңбекақыға жұмыс істегеннен гөрі жеке цех ашып, кәсібін дөңгелетіп, орасан пайда табуды жөн көрген. Материалдық-техникалық базаны нығайтып, күшейтудің маңыздылығы осында. Өйткені кәсіптік-техникалық білім алған жұмысшы мамандар оқумен қатар өндірістік тәжірибеден өтіп шыңдалады, кәсіби біліктілігін арттырады. Колледжді тәмамдағанда дайын мамандық иесі атанады. Жұмысшы мамандарды даярлау ісінде жатақхананың жетімсіздігі де күрмеулі мәселе. Заманауи үлгіде жабдықталған, бүгінгінің студенттеріне қажеттінің барлығы бар жатақхананың жетіспеушілігі де көп нәрсеге қолбайлау екені шындық.

Колледжде білім алуға ұмтылған бала қандай мамандықты таңдайтынын отбасынан айқындап, біліп келуі керек. Жапония сынды дамыған елдерде баланы балабақшадан еңбекке баулиды [2].

Колледжде оқытудағы басты кілтипан – студенттердің білім алуға аса құлықсыздығы, ол аз болғандай, оқуын бітірген түлектердің көпшілігі жұмысшы мамандығы бойынша жұмысқа барғысы келмейді. Дәнекерлеуші, ағаш шебері, сылақшы, қалаушы сынды мамандықты игергісі келетін жастардың қатары аз. Астана қаласында мұнаралы қрандарға машинист тапшы. Осы мамандық бойынша оқуға ынталы студенттер сирек.

Кезінде ірі өндіріс орындарындағы білікті мамандар кәсіптік-техникалық білім беретін оқу орындарына арнайы іссапарға жіберіліп, тәжірибесімен бөлісіп, дәріс оқитын. Өндірістік оқыту сабақтарын өткізіп, жас мамандарды тәрбиелеу ісіне үлесін қосатын. Осы үрдіс қазір үзіліп қалды. Тағы бір назар аударарлық мәселе кәсіптік-техникалық білім беретін колледждердің оқытушы кадрлары жасамыз тартып, қартайып барады. Ай сайынғы еңбекақысы мардымсыз болғандықтан, жас оқытушылар колледжде жұмыс істеуге ықыласты емес.

Жасыратыны жоқ, мектепте оқу үлгерімі төмен, тәртібі қиын балаларды колледжге түсуіне үгіттейді. Осы қате түсінікті жою керек. Кәсіптік-техникалық білім беретін оқу орнына жұмысшы мамандықтарға бейімі бар, қызығушылығы жоғары, келешекте білікті маман атанатын талапты жастарды тарту керек. Қай сала бойынша қандай мамандық иелері керек деген сауалға жауап тауып, сұранысқа сай мамандық иелерін оқытуға басымдық берген ләзім. Әлеуметтік желінің алаңын насихат құралына дұрыс айналдыра білсек, жұмысшы мамандық иелерінің мәртебесін арттыруға зор серпін береді.

Қазір жастардың еңбекке деген көзқарасы өзгерді. Бірінші кезекте жұмысшылар жақсы еңбек жағдайында жұмыс істеуі керек. Жалақысы, құрал-жабдықтармен қамтылуы, қауіпсіздігі, денсаулық жағдайы бақылауда болуы тиіс. Заман оңалып келеді дейміз. Сол тұрғыда күйіп тұрған мәселені ашып айтудан именбеу керек, сонда ғана жұмысшы мәртебесі артады, түзелеміз, жаңарамыз, дамимыз.

Кәсіби бейімдеудің мектепте жолға қойған жөн. Өйткені бала мектепте оқып жүргеннен-ақ келешекте қандай маман иесі болатынын бағамдап, шешім қабылдауы қажет. Жұмысшы мамандығы иелерінің, еңбек адамдарының мәртебесін өсіру ісінде идеологиялық тетік іске қосылуға тиіс. Қоғам болып осы мамандық иелерін дәріптеу үрдісі белең алуы керек.

Список использованной литературы

1. Президент жолдауы 2024ж 02.09.
2. «Болашақ үшін оқыту». ХХІ ғасырдың ақпараттық және білім технологияларына кіріспе: Оқу құралы. – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті», 2010.
3. Иманбаева А. Оқу-тәрбие үрдісін ақпараттандыру білгірлігі. Қазақстан мектебі. №2, 2015

ПРОБЛЕМА ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ СЕТЕВОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛ, ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ, ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ И ПРЕДПРИЯТИЙ

Арбузова Олеся Александровна

мастер производственного обучения

КГКП «Профессионально-технический колледж имени Камшат Доненбаевой»

Костанайская область, Мендыкаринский район, с.Боровское, Республика Казахстан

На профессиональное образование в Республике Казахстан сегодня большое влияние оказывают императивы, сформированные в мировом сообществе в контексте глобализации и в плане развития глобальной экономики, ориентированной на

инновационные и высокопродуктивные производства. Несмотря на достаточно высокий уровень образования в Казахстане, значительная часть рабочих кадров, к сожалению, не владеет навыками необходимыми для достойной конкурентной борьбы отечественных предприятий на мировом рынке.

Модель профессионального образования Республики постоянно терпит изменения и нововведения, в каком-то смысле она превратилась в опытную площадку для экспериментов по поиску идеальной эффективной модели. Зачастую, эти эксперименты не являются адекватными из-за того, что научно-методическая и материально-техническая база не соответствует заявленным высоким современным стандартам и требованиям. Педагогические технологии обучения в большинстве организаций остаются неизменными в течении достаточно долгого промежутка времени. Они являются традиционными, привычными и понятными для большинства педагогов.

Но, между тем в мире, да и в Республике Казахстан накоплен большой опыт в области подготовки квалифицированных рабочих кадров. Которые не просто отвечают современным требованиям, но и способны развивать технологии. И как следствие экономику и всемирную глобализацию.

Наиболее эффективный и успешный на наш взгляд опыт имеется в Германии. Немецкое дуальное образование получило распространение во многих странах мира, в том числе и в Казахстане. Дуальное образование – вид профессионального образования, при котором практическая часть осуществляется непосредственно на предприятии, а теоретическое обучение проводится в организации образования.

Изучая методологические основы, исторический аспект и современные реалии можно утверждать, что дуальное образование, реализуемое в Германии и других странах, уже давно доказало свою эффективность. В идеале данная модель образования подразумевает участие нескольких организаций. В Республике Казахстан — это школы, организации ТиППО и предприятия. Все участники должны быть заинтересованы в развитии региональной и республиканской экономики, в повышении благосостояния общества.

Характеристика дуального образования и перечень ее преимуществ позволяет задуматься о механизме реализации данной модели образования. Мы видим этот механизм как совокупность нескольких составляющих: профориентация (возможно даже пропедевтика) – сам процесс профессионального обучения – производственная практика – научно-методическое сопровождение. Таким образом, модель сетевого взаимодействия должна состоять из таких субъектов как школа-организация ТиППО-предприятие-ВУЗ (высшее учебное заведение).

Подобное сетевое взаимодействие должно строится на принципах результативности, проектности, синергетичности и системности.

Резюмируя вышесказанное можно предположить, что предложенное сетевое взаимодействие для реализации дуального обучения позволит:

- оптимизировать использование всех имеющихся ресурсов участников сетевого взаимодействия (образовательных, трудовых, производственных)
- снизить дисбаланс между требованиями работодателей и фактическим результатом образовательных услуг
- увеличить инновационную составляющую любого участника сетевого взаимодействия за счет привлечения ресурсов друг друга
- расширить перечень образовательных услуг
- повысить профессиональную компетенцию педагогов организации ТиППО и за счет практико-ориентированных технологий, и за счет использования методического сопровождения высших учебных заведений.

В КГКП «Профессионально-технический колледж имени Камшат Доненбаевой» сетевое взаимодействие реализуется в формате школа-колледж-организация ТиППО (другой колледж)-предприятие (рис. 1).

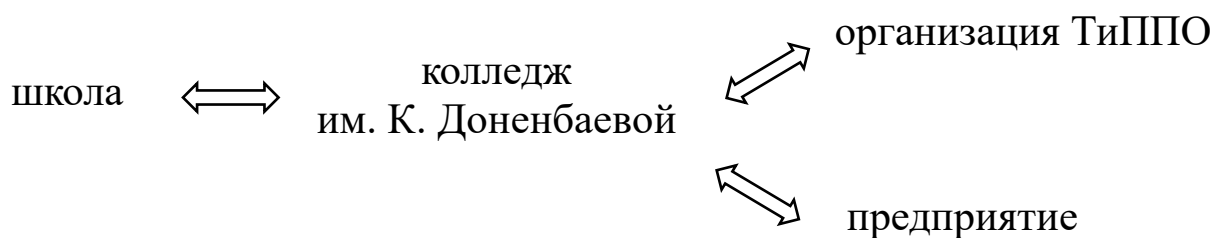

Рисунок 1 – Модель сетевого взаимодействия КГКП «Профессионально-технический колледж имени Камшат Доненбаевой»

Сегмент «колледж-колледж» организован в рамках проекта сетевого взаимообучения «Серіктестік алаңы».

Проект разработан с целью создания взаимовыгодного социального партнерства, системы сетевого взаимообучения между организациями технического и профессионального, послесреднего образования для функционирования в режиме открытого образовательного пространства, направленного на повышение качества образовательных услуг. И в свою очередь является эффективным дополнением к предложенной модели сетевого взаимодействия.

Сегмент «школа-колледж» функционирует в рамках профориентационной работы, пропедевтики и совместной воспитательной работы. Данные направления реализуются через организацию экскурсий, профессиональных проб, мотивационную деятельность с выпускниками школ как потенциальных студентов колледжа. Совместной работы социально-психологических служб школ района и колледжей по профилактике правонарушений, насилия, воспитания гражданственности и нравственности.

Колледж имени Камшат Доненбаевой расположен в Мендыкаринском районе Костанайской области и является единственным колледжем на 2 района области с общей численностью населения около 50 тысячи человек. В двух районах 37 общеобразовательных школ с общим количеством выпускников 9х классов - 359 человек (2024 год). Со всеми школами налажено плодотворное сотрудничество, за каждой закреплён педагог или мастер производственного обучения, который проводит профориентационную работу, организует совместные мероприятия, взаимодействует с родителями выпускников и администрацией.

Сегмент «колледж-предприятие» реализует свою деятельность через дуальное обучение и социальное партнерство. С колледжем заключили договора о социальном партнерстве 16 предприятий района. Среди них сельскохозяйственные предприятия, предприятия общественного питания и государственные учреждения. На базе 5 из них осуществляется подготовка по дуальной системе.

Дуальную форму обучения колледж осуществляет с 2016 года по квалификации «Тракторист-машинист сельскохозяйственного производства», с 2018 года по квалификации «Мастер производственного обучения, техник-технолог (всех наименований)», с 2021 года по квалификациям «Бухгалтер-кассир» и «Техник-механик». Всего в 2024-2025 учебном году в рамках дуального обучения обучаются 143 студента, что составляет 29, 4% от общего контингента обучающихся. Учебные планы, календарные графики и программы разработаны с учетом деятельности социального партнера, участвующего в дуальном обучении.

В действующей в колледже системе сетевого взаимодействия отсутствует на наш взгляд очень важный сегмент – «колледж-ВУЗ». Колледжи, заинтересованы в сотрудничестве с вузами, в первую очередь, как звеном системы непрерывного образования. Подобная интеграция позволила бы преподавателям колледжа повышать свою квалификацию и вести инновационную деятельность используя возможности научно-методического сопровождения и ресурсы высшего учебного заведения. Обучающиеся колледжа смогли бы выстраивать свою индивидуальную образовательную траекторию с учетом возможности получения высшего образования, так же имея доступ к

образовательным ресурсам ВУЗов. В свою очередь высшие учебные заведения смогут подбирать абитуриентов из числа выпускников колледжа, оценивая их через призму профессиональных конкурсов и других совместных мероприятий. Таким образом, функционирование данного сегмента будет крайне продуктивным для всех участников сетевого взаимодействия.

На сегодняшний день в колледже ведется работа в данном направлении. Проводится мониторинг высших учебных заведений области, изучаются особенности работы механизма данного взаимодействия.

Предложенная нами модель сетевого взаимодействия способствует активизации внедрения инновационных методов обучения и внедрению многоуровневой системы профессиональной ориентации и подготовки, позволяют создать в рамках сети центр концентрации интеллектуальных, методических и технологических ресурсов профессионального обучения.

Список используемой литературы

1. Бацун Г. Е. Социальное партнерство: проблемы, поиски, решения / Г. Е. Бацун, Л. С. Стацера. Москва: Межрегиональный центр поддержки и развития профессионального образования «Образовательная инициатива», 2007. 133 с

2. Головина, А. Г. Интеграция образовательной и производственной деятельности при подготовке специалистов // Universum: Психология и образование: электрон. научн. журн. 2022. № 8–9 (8). URL: <http://7universum.com/ru/psy/archive/item/1579> (дата обращения: 14.11.2024).

3. Кутумова А.А. РОЛЬ СЕТЕВОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ СТАРШЕКЛАССНИКОВ И БАКАЛАВРОВ // Современные проблемы науки и образования. – 2021. – № 4.; URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=21087> (дата обращения: 14.11.2024).

10-11 СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫ ҮШІН ЖҰМЫСШЫ БІЛІКТІЛІГІ БОЙЫНША ЭКСПЕРИМЕНТТІК БІЛІМ БЕРУДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ

Пржанов Адилжан Орынбасарович,
арнайы пән оқытушысы

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК
Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Қазақстанның білім беру жүйесінде жастардың кәсіби біліктілігін арттыру және жұмысшы мамандықтарын игеру мақсатында техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында 10-11 сынып оқушылары үшін эксперименттік білім беру бағдарламалары енгізілуде. Бұл бағдарлама жалпы білім беретін мектептердің оқушыларына теориялық біліммен қатар практикалық дағдыларды меңгеруге мүмкіндік береді. 2024-2025 оқу жылында Қазалы аграрлы-техникалық колледжінде «Дәнекерлеу ісі» мамандығы бойынша эксперименттік топтар ашылып, оқушылар кәсіби модульдер бойынша білім алуда. Бағдарламаның негізгі мақсаттары — еңбек нарығында сұранысқа ие жұмысшы кадрларды даярлау, ауылдық аймақтардағы маман тапшылығын азайту, және жастардың еңбекке деген ынтасын арттыру. Осы білім беру жүйесі оқушыларға кәсіби дағдыларды меңгеріп, жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін кеңейтуге ықпал етеді.

Аннотация: В целях повышения профессиональной квалификации молодежи и освоения рабочих специальностей в системе образования Казахстана в организациях технического и профессионального образования внедряются экспериментальные образовательные программы для учащихся 10-11 классов. Данная программа позволяет учащимся общеобразовательных школ наряду с теоретическими знаниями овладеть практическими навыками. В 2024-2025 учебном году в Казалинском аграрно-техническом колледже открыты экспериментальные группы по специальности «Сварочное дело»,

учащиеся обучаются по профессиональным модулям. Основные цели программы-подготовка рабочих кадров, востребованных на рынке труда, снижение дефицита специалистов в сельских регионах, повышение мотивации молодежи к труду. Данная система образования способствует приобретению учащимися профессиональных навыков и расширению возможностей трудоустройства.

Қазақстанның білім беру жүйесінде жастардың кәсіби біліктілігін арттыру және жұмысшы мамандықтарын игеру маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Ел экономикасының дамуына, еңбек нарығындағы өзгерістерге жауап беру үшін кәсіби білім беру жүйесін жаңғырту қажет.

10-11 сынып оқушылары үшін жұмысшы біліктілігі бойынша эксперименттік білім беруді ұйымдастыру — қазіргі білім беру жүйесінің маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Бұл білім беру үлгісі оқушыларға теориялық біліммен қатар практикалық дағдыларды да игеруге мүмкіндік береді.

Соның ішінде, жалпы білім беретін мектептердің 10-11 сынып оқушылары үшін техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында жұмысшы біліктілігі бойынша эксперименттік білім беру бағдарламаларының ұйымдастырылуы маңызды қадам болып табылады.

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы «25» қарашадағы № «478» бұйрығымен «Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарында жалпы білім беретін мектептердің 10-11 сыныптарының білім алушылары үшін жұмысшы біліктілігі бойынша эксперименттік білім беру бағдарламаларын енгізу алгоритмі» бекітілді.

Бұл бағдарлама аясында жергілікті оқушылар мектепте негізгі білім алып қана қоймай, колледж қабырғасында жұмысшы мамандықтарын да меңгеруге мүмкіндік алды.

Осы бағдарлама бойынша 2024-2025 жылы Қазалы аграрлы-техникалық колледжінде 07150500 – Дәнекерлеу ісі мамандығы, 3W07150501 – Электргазымен дәнекерлеуші біліктілігі бойынша эксперименттік топ ашылды.

Эксперименттік білім беру бағдарламасы Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарының базасында жүзеге асырылады және екі оқу жылын (2024-2025, 2025-2026) қамтиды.

Бұл бағдарламаға мектеп оқушыларының негізгі біліммен қатар жұмысшы біліктіліктері бойынша да білім алуы көзделген. Мектептегі оқу кестесіне сәйкестендіре аудиториялық, өндірістік, кәсіби практика кестесі жасалды. Бағдарлама бойынша білім алушылар күнделікті колледжде оқытылады.

Оқу бағдарламасына жергілікті мектеп оқушылары мен жақын маңайдағы ауыл мектептерінің оқушылары қамтылды:

№	Мектеп атауы	Оқушы саны
1.	Ғ. Мұратбаев атындағы №17	6
2.	Қ. Нұрмаханов атындағы №95	4
3.	№16 мектеп-лицей	10
4.	А. Құнанбаев атындағы №90	1
5.	№190 мектеп	1
6.	Е.Бозғұлов атындағы № 249 мектеп-лицей	3

Оқуға қабылдау ТЖКБ ұйымына қабылдау Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 18 қазандағы «Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы» № 578 бұйрықтарына сәйкес жүзеге асырылады.

Нәтижесінде 25 оқушы эксперименттік білім беру бағдарламасы бойынша үш жақты келісім шарт бойынша оқуға қабылданды.

Бағдарламаның негізгі мақсаттары:

- мектеп оқушыларының білімі мен тәжірибесін кеңейту;
- олардың еңбек нарығында сұранысқа ие болуына мүмкіндік беру;
- еңбек нарығындағы кадр тапшылығын азайту;
- ауылдық аймақтарда жұмысшы кадрларға деген сұранысты қанағаттандыру.

Оқушылар 07150500 – Дәнекерлеу ісі мамандығы, 3W07150501 – Электргазымен дәнекерлеуші біліктілігі бойынша кәсіптік модульдерді меңгереді:

№	Кәсіптік модульдер	Сағат саны
1.	КМ1. Конструкторлық және техникалық құжаттамаларға сәйкес металдарды өңдеуді орындау	72
2.	КМ2. Электрдоғалы доғалық дәнекерлеуді орындау	96
3.	КМ3. Газбен пісіру және металдарды кесу технологиясын қолдану	144
4.	КМ4. Автоматты және жартылай автоматты машиналармен жұмыс жасау	120
5.	КМ5. Қорғаныш газ ортасында металдарды дәнекерлеу технологиясын орындау	96
6.	КМ6. Плазмалық, лазерлік дәнекерлеу және кесуді орындау	72

Осы оқу жылының I семестрінде КМ1, КМ2 модульдері бойынша білім алды. Аудиториялық, өндірістік сабақтар, кәсіптік практика «Жас маманмен» жабдықталған «Дәнекерлеу ісі» шеберханасында жүргізілді.

Алдағы уақытта қалған кәсіптік модульдер бойынша білім алуды жалғастырады.

Оқушылар оқуын аяқтаған соң, мамандықтарына сай диплом алып шығады. 2026 жылдың қаңтар айында өз дипломдарын қолдарына алады деп күтілуде. Осылайша, мектеп түлектері оқуын аяқтап, жұмысшы мамандықтары бойынша дайын маман ретінде еңбек нарығына жолдама алады.

Осы эксперименттік білім беру бағдарламасы облыс жастарын еңбекке баулуда маңызды рөл атқарады. Оқушылар кәсіптік білім алудың арқасында еңбек нарығында бәсекеге қабілетті маман болуға дайындалуда. Сонымен қатар, бұл тәжірибе олардың өз болашағына сенімділік сыйлайды.

Мектеп пен кәсіптік дайындықты үйлестіре отырып, жастардың еңбекке, жауапкершілікке және кәсіби өсуге деген ынтасын арттыруға бағытталған.

Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін жаңғырту арқылы жалпы білім беретін мектептердің 10-11 сынып оқушыларына жұмысшы біліктілігін беру — бұл білім берудің тиімділігін арттырудың маңызды бағыты болып табылады. Осылайша, оқушылар тек теориялық білім алып қана қоймай, еңбек нарығына бейімделген кәсіби дағдыларға ие болады. Бұл жүйені жүзеге асыру үшін білім беру ұйымдары, кәсіпорындар, мұғалімдер мен оқушылар арасындағы тығыз ынтымақтастық, заманауи оқу құралдары мен өндірістік тәжірибенің маңызы зор.

Жұмысшы біліктілігі бойынша білім беру бағдарламалары оқушылардың еңбек нарығында сұранысқа ие мамандықтар бойынша біліктіліктерін арттырып, олардың жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін кеңейтеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы «25» қарашадағы № «478» бұйрығы.
2. https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=33804497&pos=5;-108#pos=5;-108
3. https://vk.com/wall-117248987_1541

ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ ПРАКТИКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ КОЛЛЕДЖА КАК УСЛОВИЕ СТАНОВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ

Кашарин Александр Васильевич

КГКП «Профессионально-технический колледж имени К. Доненбаевой»,
заместитель директора по учебно-производственной работе
Костанайская область, Мендыкаринский район, п. Боровское

На сегодняшний день в Республике Казахстан качество образования является достаточно актуальной проблемой и к сожалению, она прослеживается на всех уровнях образования. Особенно это касается технического и профессионального, послесреднего образования. Глобализация всего мирового сообщества, быстрый рост и изменения технологий, совершенствование и усложнение техники и оборудования, постоянно меняющийся список необходимых навыков и умений усложняют процесс технического образования.

В таких условиях становление профессионального благополучия, как интегрального показателя позитивного функционирования человека в профессиональной сфере затруднено. В общем смысле профессиональное благополучие включает в себя 4 компонента, характеризующие отношения человека к себе как к профессионалу, к своей профессии, к конкретной профессиональной среде и организационному контексту в ней:

эмоциональный,
когнитивный,
поведенческий,
деятельный. [1]

На рисунке 1 показаны проблемные области, относящиеся к каждому из компонентов.

Рисунок 1 – Компоненты профессионального благополучия

Формирование профессионального благополучия возможно только непосредственно в профессиональной среде. Студенты во время производственной практики имеют возможность окунуться в трудовую деятельность, взаимодействовать с трудовым коллективом, осознать свое отношение к получаемой профессии, оценить свои способности через призму профессиональной деятельности. Это уникальная возможность приобрести самостоятельность, адаптироваться к взрослой жизни и попробовать себя в своей будущей профессии.

Производственная практика является важным компонентом при подготовке квалифицированных рабочих кадров. Зачастую от ее организации и проведения зависит будущее трудоустройство и занятость студентов, их профессиональное благополучие, мотивация на саморазвитие и непрерывное обучение, заинтересованность в достижении профессионального успеха.

В КГКП «Профессионально-технический колледж имени К. Доненбаевой» Управления образования акимата Костанайской области производственная практика по всем специальностям организована в соответствии с учебными планами согласованными с предприятиями-социальными партнерами. Базами производственных практик являются предприятия различных отраслей экономики, имеющие прямые связи с колледжем, и для которых колледж готовит специалистов (крупнейшие из них ТОО «Олжа Агро», ТОО «ПК ВИТА», агрофирма «Каркын»). Это создает взаимную заинтересованность в качественном проведении данного вида учебных занятий. При целесообразном сочетании учебных целей практики и потребностей предприятия можно осуществлять результативную практическую подготовку, способствовать развитию у обучающихся интереса к своей профессии. В то же время эффективная организация производственной практики служит важным источником дополнительных трудовых ресурсов для предприятий – баз практик.

В колледже развито социальное партнерство с ведущими предприятиями района. Договора заключены с более чем 30 предприятиями. Такое сотрудничество открывает следующие дополнительные возможности улучшает практическое обучение студентов и обеспечивает более быструю адаптацию на рабочем месте после окончания колледжа, обеспечивает учет требований работодателей по содержанию подготовки специалистов, упрощает процедуру корректировки старых и разработку новых программ, отвечающих требованиям работодателей, расширяются возможности для организации практики и трудоустройства выпускников колледжей партнеров.

С 2016 года в колледже внедрено дуальное обучение, данная технология позволяет изучать те технологии, при помощи которых будущий специалист будет выполнять трудовые действия при трудоустройстве на постоянное место работы. На данный момент система дуального обучения введена по таким специальностям как: Механизация сельского хозяйства и Учет и аудит. На данный момент количество обучающихся по дуальной форме составляет 46%, один из немногих высоких показателей области.

Таким образом, производственная практика представляется нам важнейшим условием становления профессионального благополучия. Но, вопрос касательно эффективности прохождения и результативности практики на предприятиях остается открытым.

Важным источником информации о прохождении производственной практики обучающимися является изучение мнения студентов, закончивших курс обучения в колледже.

С этой целью нами была разработана анкета (на платформе Google Forms), ответы на вопросы которой отражают мнение выпускников о качестве организации и проведения производственной практики, степень удовлетворенности студентов практикой, проблемы и трудности, с которыми они встретились на практике, влияние практики на будущую профессию [2].

Опрос прошли 70 студентов, выпускники специальности «Механизация сельского хозяйства». Данная специальность является флагманом в колледже.

Первый вопрос был открытым и направлен на получение информации об отношении студентов к практике. «Производственная практика для вас — это ...?», ответы разделились следующим образом: 51% анкетированных считают, что это возможность познакомиться с профессией, 28% уверены в том, что во время прохождения практики можно получить практические навыки необходимые при дальнейшем трудоустройстве, 9% отметили, что это является хорошей возможностью трудоустроится сразу после выпуска из колледжа, 8%

считают, что практика эффективный метод обучения, в отличие от теории и 4% респондентов ответили «практика необходима т.к. она есть в учебном плане».

Можно сделать вывод по первому вопросу, для более чем половины респондентов производственная практика является возможностью, связанной с профессиональным развитием

Второй вопрос «Хватило ли Вам теоретических знаний для прохождения производственной практики?» распределил ответы респондентов следующим образом: 51% - «да», 22% - «скорее да, чем нет», 17% - «скорее нет, чем да», 10% - «нет». Полученные ответы заставляют задуматься о том, 27% обучающихся имеют пробелы в теоретических знаниях, но 73% используют знания, полученные на спецдисциплинах в профессиональной деятельности во время прохождения производственной практики.

Ответы на следующий вопрос – «Производственная практика помогла Вам сформировать профессиональные навыки?» подтвердили наше убеждение в то, что производственная практика ключевое условие становления профессионального благополучия в рамках образовательного процесса колледжа. 70% анкетированных ответили положительно на этот вопрос, 18% - «скорее да, чем нет»; 12 % — «скорее нет, чем да»; ответа «нет» не было.

На вопрос «Испытывали ли Вы затруднения во время практики?» большая часть анкетированных ответила отрицательно, но некоторые отметили затруднения, связанные с личными качествами и недостаточную теоретическую подготовленность.

Заключительным вопросом была просьба оценить производственную практику в целом. Более половины анкетированных (52%) отметили, что производственная практика дала возможность закрепить полученные теоретические знания и умения. 21% считают, что практика позволила им увидеть пробелы в знаниях, еще 20% уверены, что именно практика подтвердила правильный выбор будущей профессии. 6% практика помогла трудоустроится. И 1% утверждают, что практика носила формальный характер.

Анализируя ответы выпускников и их комментарии, делаем вывод, что в формировании профессионального благополучия на этапе получения профессии производственная практика позволяет приобрести опыт работы, уверенность в правильности своего выбора, развивает профессиональные навыки и soft skills, показывает возможные сложности и «подводные камни» в будущей профессиональной деятельности, позволяет научиться преодолевать их до возникновения в реальной рабочей ситуации.

Важно отметить, что производственная практика позволяет удовлетворить все 4 компонента профессионального благополучия, через положительное влияние на профессиональное самосознание будущих квалифицированных рабочих кадров, способствование формированию у них устойчивых позитивных установок на работу по профессии, приобретение опыта работы, адаптацию к новой среде, проверку своих профессиональных интересов и предпочтений, формирование понимания у студентов каким образом обеспечить свой профессиональный рост и развитие.

Список используемой литературы

1. <https://web.snauka.ru/issues/2016/12/76347> Профессиональное благополучие человека и психологические аспекты профессиональной адаптации и профессиональных деструкций.
2. <https://cyberleninka.ru/article/n/interpretatsiya-rezultatov-anketirovaniya-studentov-medikov-po-organizatsii-uchebnoy-oznakomitelnoy-praktiki-v-usloviyah-pandemii/viewer> Bolotova MI, Glazeva MA. Interpretation of the results of a survey of medical students on the organization of educational practice in a pandemic. Problemy sovremennogo pedagogicheskogo obrazovaniya = Problems of modern pedagogical education. 2021.

ӨНДІРІСТІК ТӘЖІРИБЕ - КӘСІБИ МАМАН ДАЯРЛАУДЫҢ КЕПІЛІ

Исмаилов Даурен Алтынбекович,

өндірістік оқыту шебері

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК

Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Техникалық және кәсіптік білім беру саласында білім алушылардың кәсіптік тәжірибенің түрлері мен соның ішінде өндірістік тәжірибеден өту барысы баяндалған. Білім алушыларға өндірістік тәжірибенің әсері. Жұмысқа орналасу деңгейі баяндалған

Аннотация: Изложены виды профессиональной практики обучающихся в области технического и профессионального образования, в том числе ход прохождения производственной практики. Влияние производственной практики на обучающихся. Изложен уровень трудоустройства

Өндірістік тәжірибе маман даярлау жүйесінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады, себебі ол теориялық білімді практикалық дағдылармен ұштастырып, студенттердің кәсіби шеберліктерін дамытуға мүмкіндік береді. Өндірістік тәжірибенің рөлі бірнеше маңызды аспектілермен сипатталады:

Теория мен практиканың байланысын нығайту

Өндірістік тәжірибе студенттерге оқу барысында алған теориялық білімдерін нақты өндірістік ортада қолдануға мүмкіндік береді. Бұл оларға сол білімдердің шынайы өмірде қалай жүзеге асатынын түсінуге, практикалық дағдыларды меңгеруге көмектеседі.

Кәсіби дағдыларды дамыту

Тәжірибе барысында студенттер нақты жұмыс процесінде жұмыс жасайды, мамандық бойынша нақты міндеттерді орындау арқылы кәсіби дағдыларын дамытады. Мұндай тәжірибе олардың өз саласындағы шеберліктерін арттырады.

Кәсіпорындармен байланыс орнату

Өндірістік тәжірибе кезінде студенттер белгілі бір мекемелер немесе ұйымдармен танысып, осы саланың кәсіби мамандарымен байланыс орнатуға мүмкіндік алады. Бұл болашақта жұмысқа орналасуға немесе кәсіби мансапты бастауға көмектеседі.

Жұмыс процесінің ерекшеліктерін түсіну

Студенттер өндірістік тәжірибе барысында нақты өндірістік және жұмыс орнындағы қиындықтарды, еңбек жағдайларын, қауіпсіздік талаптарын және кәсіби этика мәселелерін терең түсінеді.

Жұмысқа орналасуға мүмкіндік

Өндірістік тәжірибе кезінде студенттер өздерінің кәсіби деңгейін көрсетіп, компанияларда жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады. Кейбір компаниялар практика барысында жақсы көрсеткіштер көрсеткен студенттерді тұрақты жұмысқа қабылдайды.

Жауапкершілік пен тәртіптілікке үйрету

Өндірістік тәжірибе студенттердің еңбек нарығына дайын болуына, жауапкершілікті сезінуіне және өз міндеттерін уақытында орындауға дағдылануға мүмкіндік береді.

Жаңа ақпарат пен технологияларды меңгеру

Өндірістік тәжірибе жаңа технологиялар мен әдістерді үйренуге, өндірістік процестердегі өзгерістерге бейімделуге септігін тигізеді. Бұл студенттерге заманауи талаптарға сай болуға мүмкіндік береді.

Сондықтан, еңбек нарығында өз түлектерінің жоғары бәсекеге қабілеттілігін және олардың табысты кәсіби қызметін қамтамасыз ету үшін колледждер білім алушыларға өзінің болашақ кәсіби қызметі саласында кең ауқымды мәселелерді шешуде біліктер мен дағдыларды дарыту, сондай-ақ олардың жеке қасиеттерін дамыту қажет. Диплом алған маман, ең алдымен, өндірістік жұмысқа жақсы дайындалуы керек. Болашақ маманды дайындау мен қалыптастыруда маңызды нысан болашақ мамандардың практикалық жұмыс дағдыларын қалыптастыруды, колледжде алған теориялық білімдерін бекітуді қамтамасыз ететін оқу және өндірістік тәжірибе болып табылады.

Техникалық және кәсіптік білім беру саласында білімалушының мамандығы, біліктілігі, жұмысының мазмұны мен сипаты бойынша өндірістік тәжірибе 3 кезеңге бөлінеді:

I кезең — оқу. Оның мақсаты- практикаға теориялық тұрғыдан дайындау. Мамандыққа байланысты оқу практикасы оқу және оқу-өндірістік шеберханаларда, өндірістік шаруашылықтарда, оқу полигондарында, білім беру ұйымдарының оқу-көмекші объектілерінде, сондай-ақ кәсіпорындарда (ұйымдарда) өткізіледі. Оқу практикасында білім алушылардың жұмыс күнінің ұзақтығы жасына және өндірістік жағдайларға байланысты жұмысшылардың тиісті санаттарына арналған қолданыстағы еңбек туралы заңнамаға сәйкес кәсіпорындарда (ұйымдарда) 6 академиялық сағатты құрайды.

II кезең — өндірістік. Өндірістік практика (тиісті мамандық бойынша) кәсіпорындарда өткізіледі.

III кезең — диплом алды практика – болашақ кәсіптік қызметпен байланысты белгілі бір жұмыс түрлерін орындау процесінде теориялық білімдерді, дағдыларды бекітуге, практикалық машықтар мен құзыреттерді иемденуге және дамытуға бағытталған оқу қызметінің түрі;

Өндірістік тәжірибеден өту-құзыретті маман даярлауды жеделдетудің негізгі құралдарының бірі. Теориялық білімді ұштастыру және оларды практикада қолдану жас қызметкерлерге өз ісін барынша толық білу мен анық түсінуге мүмкіндік береді.

Колледжде №22-3 топ білімалушылары 9 қыркүйектен 25 қазан аралығында төмендегі кесте бойынша кәсіпорындар мен жеке кәсіпкерліктерде өндірістік тәжірибеден өтті.

Амандос Ильяс	«Сыр Маржаны» ЖШС
Әбдіханұлы Еркебұлан	
Бұхарбаев Жанболат	
Бүркіт Бейбарыс	
Еркінов Ерасыл	
Жамка Ержан	
Жеткербай Сыраш	
Кемал Диас	
Кенжебай Мансур	
Кеңес Ақниет	
Қансұлтан Икрам	
Максутов Ақниет	
Нұрланұлы Қорған	
Оңдасын Темірлан	
Өмірзақов Ералы	
Рамберген Әкімжан	
Ратов Дәулет	
Сағымбай Құбыл	
Сайлаубай Бөлтірік	
Самат Нұрхан	
Сахиев Серікбол	
Шегебаев Жанарыс	
Імадат Ринат	

Өндірістік тәжірибеден өту-құзыретті маман даярлауды жеделдетудің негізгі құралдарының бірі. Теориялық білімді ұштастыру және оларды практикада қолдану жас қызметкерлерге өз ісін барынша толық білу мен анық түсінуге мүмкіндік береді.

Үздіксіз өндірістік тәжірибе өзін білім алушылардың, ең алдымен тәрбиелеуші, оқытатын және дамытушы тұлғаның тұлғасына кешенді әсер ету факторы ретінде көрсетті.

Студенттерде өз мамандығы туралы нақты түсінік қалыптасты, оған деген құрмет пен барлығына қажетті жауапты міндеттерді шешуге қатыстылығы үшін мақтаныш артты.

Оқу зертханаларында ешқашан игерілмеген, олардың болашақ жұмысы үшін пайдалы көптеген іскерліктер мен дағдылар қалыптасты. Жауапкершілігі күшейтілді, және өсіп қызығушылық меңгеруге оқу пәндерінің орната отырып, ең жақсы дайындықты, кәсіби қызметтің үлгерімін арттыру.

Басқа да оң нәтижелер анықталды. Мекеменің өзінде білім беру процесі үздіксіз өндірістік тәжірибенің ықпалымен жетілдіріледі. Сабақ өткізу кезінде теорияның практикамен байланысы артты. Студенттердің дәрістерінде, жауаптарында және сөз сөйлеулерінде өндірістік тәжірибе тәжірибесінен алынған мысалдар жиі қолданылады. Мұндай мысалдар семинарлар мен практикалық сабақтарда үлкен қызығушылықпен, терең және пәндермен талқыланады.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600013395>
2. <https://aemk.kz/өндірістік-және-кәсіптік-тәжірибе>

БІЛІМАЛУШЫЛАР ҮШІН ӨЗІНДІК ЖҰМЫСТЫҢ МАҢЫЗЫ

Ибайдаева Бақытгүл Алданқызы,
арнайы пән оқытушысы

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК
Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Бұл баяндамада өзіндік жұмыстың білімалушы үшін маңызына тоқталған. Өзіндік жұмыстың негізгі міндеттерін айқындап, оның түрлеріне сипаттама береді. Өзіндік жұмыс тапсырмалары білімалушы үшін түсінікті деңгейіне сәйкес болуын атап өтеді. Қазіргі уақыттағы студенттердің өзіндік жұмыстарына анықтама бере отырып, оны бағалау дискрипторын көрсетеді.

Аннотация: В данном докладе подчеркивается значение самостоятельной работы для обучающегося. Определяет основные задачи самостоятельной работы и дает характеристику ее видов. Отмечает, что задания самостоятельной работы соответствуют понятному для обучающегося уровню. Дает определение самостоятельной работе студентов в настоящее время, указывает на дискриптор ее оценки.

Қазіргі уақытта өз бетімен жұмыс атқара отырып, функционалды ойлайтын, алдына мақсат қойып және оған жетудің әдіс-тәсілін анықтап, сондай-ақ қолдана алатын өз ісінің маманы болуы қажет. Осындай тұлғаның дамуына бағытталған білім берудің негізі болып тұлғаның өздігінен білім алу, өзін-өзі тәрбиелеу, өзін жетілдіру процесі жатады.

Студенттердің танымдық қызметі барысында өзіндік жұмыстарын ұйымдастырудың маңызы зор. Көптеген ғалымдар, мысалы, Ястребова Е.Б., Ерецкий М.И., Гарунов М.Г., Блохина Р.А., Сабодашев В.П., Вербицкий А., т.б үлкен мән берген, зерттеген.

Бұл зерттеулердің өзектілігі – студенттердің теориялық және практикалық білімді саналы игеріп, интеллектуалдық қызмет жасай білуге тәрбиелеу болып табылады. Студенттердің өздік жұмысының ерекшелігі – студент өз алдына мақсат қойып, оған жету үшін жұмыс түрін, тапсырманы таңдайды.

Студенттің өзіндік жұмысының негізгі мақсаты білім алушыларды дербес қызмет дағдыларын қалыптастыру жолымен аудиториялық сабақтарға, оның ішінде оқытушымен білімалушының өзіндік жұмысына тиімді даярлау болып табылады.

Студенттің өзіндік жұмысының негізгі міндеттері:

- оқыту нәтижесін/ модульді оқу кезінде алынған материалды бекіту;
- ақпарат көздерімен өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын жетілдіру;

- тапсырмаларды шешу және жобаларды орындау кезінде талдау, жинақтау және сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамыту;

- оқу қызметінің нәтижелерін өзіндік бақылау және өзіндік бағалау дағдыларын дамыту;

- командада жұмыс істеу дағдыларын дамыту.

Студенттің өзіндік жұмысы жоспарлау, тапсырманы, ұсынылатын әдебиеттер тізбесін жасау, бақылау нысандарын анықтау және т.б. кезеңдерді қамтиды. Студенттік өзіндік жұмыс оқу бағдарламасына негізделеді. Студенттің өзіндік жұмысы орындалу мерзімі, олардың түрі, рәсімделуіне қойылатын талаптар бағдарламада көрсетілуі қажет. Студенттік өзіндік жұмысты жеке білімалушы немесе екі-үш білімалушы бірігіп орындайды және бағалау аудиториялық сабақта немесе оқытушы мен білімалушының өзіндік жұмысы кезінде жүзеге асады.

Өзіндік жұмысқа арналған тапсырмалардың келесі түрлері болуы мүмкін:

1) жаңа білімді игеру үшін:

- оқу материалын, негізгі және қосымша әдебиетті зерделеу;

- дәріс бойынша сызбалар, диаграммалар және кестелер жасау;

- мәтінді конспектілеу;

- тақырыпты тереңдетіп оқытуға арналған оқу-зерттеу қызметі;

- аудио- және бейнематериалдар (тағамның дайындау жолы) және т.б.

2) білімді бекіту және жүйелеу үшін:

- Интернет-ресурстарды қосымша зерделеу;

- тезистерін жасау;

- оқу материалын жүйелеу үшін кестелер құру;

- бақылау сұрақтарына жауап дайындау;

- рефераттар, баяндамалар, эсселер, мақалалар жазу;

- тақырыптық кроссвордтар құрастыру.

3) дағдыларды қалыптастыру үшін:

- тапсырмалар мен жаттығуларды шешу;

- сызбаларды, схемаларды желілік платформадағы тапсырмаларды орындау;

- есеп айырысу-графикалық жұмыстарды орындау;

- жағдаяттық тапсырмаларды шешу;

- жобалау жұмысын орындау;

Студенттердің өз бетінше жұмыс істеуіне арналған тапсырмалар олардың қауіпсіздігін ескере отырып әзірленуі тиіс. Студенттердің денсаулығына немесе әлауқатына қарай дайындалады. Өз бетінше жұмыс істеу тапсырмаларын бермес бұрын, оқытушылар олардың қауіпсіздігін мұқият бақылап және студенттердің өздеріне немесе айналасындағыларға қауіп төндірмей оларды орындау үшін қажетті білімдері, дағдылары мен құралдары бар екеніне көз жеткізуі тиіс.

Студенттің өзіндік жұмыс түрлері:

1) Реферат - міндетті түрде әдебиетті шолу мәселесін жазбаша баяндау немесе ғылыми жұмыстың, кітаптың мазмұнын талдамалық сипаттау.

2) Глоссарий - берілген тақырып бойынша терминдер мен ұғымдарды қысқаша түсіндіру.

3) Жағдаяттық тапсырмаларды шешу

Оқытушы тарапынан жағдаятты тапсырмалар беріледі. Ол желілік платформадағы тапсырмаларда болуы мүмкін. Тапсырманың күрделілігі, оларды орындауға қажетті уақытты оқытушы білімалушының деңгейіне қарай анықтайды.

4) Презентация - слайдтар, бейнероликтер және басқалар түрінде сөйлеудің негізгі ережелерін ұсына отырып, берілген мәселе бойынша ауызша сөз сөйлеу.

Көрсетілім уақыты 8-10 минут. Таныстырылым тақырыптың қаншалықты ашылғандығы және айналасындағылардың қызығушылығын тудырғандығы, сондай-ақ

студенттің қаралып отырған мәселеге қаншалықты кәсіби тұрғыдан қарағандығы бағаланады.

5) Эссе - түрлі жанрлардағы өзекті мәселе бойынша өз пікірін жазбаша баяндау: сын, публицистика және т.б.

Эссе мақсаты - көзқарасты тұжырымдау және студент таңдаған ұстанымның артықшылығын негіздейтін дәйекті дәлелдер жүйесін қалыптастыру

6) Аннотация жазу

Аннотация - кітаптың, қолжазбаның, монографияның, мақаланың, фильмнің немесе басқа басылымның қысқаша мазмұны, сондай-ақ оның қысқаша сипаттамасы.

7) Топтық жоба - 3-5 оқушыдан тұратын топпен жобаны әзірлеу бойынша тапсырма. Мысалы, өтілетін тақырып бойынша кластер құрастыру.

8) Жеке жоба - неғұрлым дайындалған білім алушыларға есептелген өзекті тақырып бойынша зерттеу жобасын әзірлеу жөніндегі тапсырма. Бұл ғылыми жоба, шағын бизнестік жоба болуы мүмкін.

9) Оқу жағдайлары (*Case Study*) - студенттерге сұрақтарға жауап беретін немесе мәселеге өз көзқарасын жазатын көптеген қарапайым және күрделі жағдайлар ұсынылады;

СӨЖ бағалау дискриптор арқылы жүргізіледі.

Мысалы:

СӨЖ түрі	Бағалау критерийлері	Дискриптор	Балл
Реферат	Жұмыстың тақырыпқа сәйкестігі	Жұмыс тақырыпқа сәйкес орындаған	20
		Толық сипаттады	10
	Сипаттаудың толықтығы	Орташа сипаттады	5
		Сипаттай алмады	0
		Әдеби дереккөздер толық жазылған	10
	Әдеби дереккөздердің жазылуы	Әдеби дереккөздер толық берілмеген	5
		Әдеби дереккөздер мүлдем жазылмаған	0
	Жұмысты орындауы	Жұмысты толық орындаған	10
	Материалды баяндаудың сауаттылығы	Материалды толық баяндады (кіріспе, негізгі, қорытынды бөлімі бар)	20
		Материалды орташа баяндады. Қорытындысын айтпады	15
		Материалды толық баяндай алмады	5
	Рәсімдеу талаптарына сәйкестігі	Рәсімделуі талапқа сай	10
	Жұмысты қорғау кезіндегі жауаптардың нақтылығы	Жұмысты қорғау кезінде өзіне сенімді	10
		Жұмысты қорғау кезінде өзіне сенімсіз	5
		Қайта қорғауды қажет	0
	Қосымша сұрақтарға жауап беруі	Қосымша сұраққа мүдірмеді	10
		Қосымша сұрақтарға ішінара жауап берді	5
		Мүлдем жауап бермеді	0

СӨЖ-студенттің өз белсенділігін көрсете алатын іс-әрекеті. Оның ұйымдастырылуына қарай студенттің кәсіби дайындығының нәтижесі көрінеді. Студенттің өзіндік жұмысы танымдық әрекетті құралы ретінде тек педагогикалық құбылыс қана емес, ішкі мазмұны жағынан студенттің алдына қойған мақсатына жету тәсілі болып табылатын оқу және ғылыми танымның ерекше бір формасы ретінде саналады.

Пайдаланылған дереккөздердің тізімі

1. Ахметова Т.Ә. Оқытудың кредиттік жүйесінде студенттердің қазақша сөйлеу тілін өздік жұмыс арқылы дамыту әдістемесі (13.00.01) / Т.Ә. Ахметова. - Алматы : "КИЕ" лингвоелтану инновациялық орталығы, 2008. - 24 б. - ПК Pentium 4 1800МГц; 256 Мб ОЗУ; MS Windows 98/XP/2000;.

2. Зацепина О.В. Технология организации самостоятельной работы будущих педагогов профессионального обучения// Новые педагогические исследования: Прил. к журн. «Проф. образование» М.: ИСОМ.- 2007.- № 2.- С. 34- 43.

3. Зацепина, О.В. Педагогические условия реализации технологического подхода к организации самостоятельной работы будущих педагогов профессионального обучения// Ползунов. вести. -2006. -№ 2-3.- С. 81-89.

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ ЖӘНЕ ТЖКБ ТАРТЫМДЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ: ЗАМАНАУИ ТАЛАПТАР МЕН МҮМКІНДІКТЕ

Маханбетова Ляйла Мұратбекқызы

«Экономикалық пәндер» оқытушысы

М. Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі ҚМКК
Қызылорда облысы, Қызылорда қ, Қазақстан Республикасы

Түйін: Бұл баяндама Қазақстан экономикасының дамуы үшін жұмысшы кадрларды даярлау жүйесінің тиімділігін арттыру мәселелерін қарастырады. Еліміздің индустриалды-сервистік кезеңге өтуіне байланысты еңбек нарығында жоғары білікті мамандарға деген сұраныс артып отыр. Баяндамада техникалық және кәсіптік білім (ТЖКБ) беру жүйесінің қазіргі жағдайы талданып, білім сапасы мен тәжірибе жетіспеушілігі, кәсіптік бағдар берудің кемшіліктері, заманауи технологиялардың жетіспеушілігі және техникалық мамандықтарға деген қоғамдық көзқарастың теріс болуы сияқты мәселелер көтеріледі.

Жұмысшы кадрларды даярлауды жетілдіру жолдары ретінде білім беру бағдарламаларын жаңарту, кәсіптік бағдарлау жүйесін күшейту, практикалық дағдыларды арттыру, мамандарды қайта даярлау, жоғары білікті мамандарды тарту қарастырылады. Сонымен қатар, ТЖКБ тартымдылығын арттыру үшін қоғамдық көзқарасты өзгерту, материалдық-техникалық базаны жақсарту, дуалды оқыту жүйесін дамыту, халықаралық ынтымақтастықты кеңейту және түлектерді жұмыспен қамтуды қолдау сияқты ұсыныстар беріледі. Баяндама ТЖКБ саласындағы мамандарға, білім беру мекемелерінің басшыларына, саясаткерлерге және осы саладағы зерттеушілерге арналған

Кіріспе: Қазақстан экономикасының дамуы үшін жұмысшы кадрларды даярлау жүйесінің тиімділігі маңызды орын алады. Еліміздің индустриалды-сервистік кезеңге өтуі еңбек нарығында жоғары білікті мамандарға деген сұранысты арттырып отыр. Осыған байланысты техникалық және кәсіптік білім (ТЖКБ) беру жүйесін жетілдіру, оны заман талабына сай жаңарту және кәсіби білім беру мекемелерінің тартымдылығын арттыру өзекті мәселелерге айналады.

Бұл баяндаманың мақсаты — жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және ТЖКБ жүйесінің тартымдылығын арттыру жолдарын қарастыру, осы саладағы мәселелерді талқылау және шешу жолдарын ұсыну.

1. Техникалық және кәсіптік білім жүйесінің қазіргі жағдайы

Қазіргі кезде Қазақстанда техникалық және кәсіптік білім беру жүйесі түрлі саладағы жұмысшы кадрларды даярлауда маңызды рөл атқарып келеді. ТЖКБ жүйесінің

негізгі мақсаты — еңбек нарығында сұранысқа ие мамандарды даярлау, жастарға кәсіби дағдылар мен білім беру, олардың болашақта өз кәсіптерінде табысты еңбек етуіне ықпал жасау.

Алайда, ТЖКБ жүйесінде бірқатар мәселелер бар:

- Білім сапасы мен тәжірибе жетіспеушілігі: Көптеген ТЖКБ мекемелері теориялық білім беруге баса назар аударса, практика мен нақты жұмыс орнында тәжірибе жинақтауға жеткілікті көңіл бөлінбейді.

- Кәсіптік бағдарлау: Оқушылар мен студенттерге техникалық мамандықтарды таңдауда дұрыс кәсіптік бағдар берілуі керек. Әсіресе, ауылды жерлерде бұл мәселе өткір тұр.

- Қазіргі заманғы технологияларды енгізу: Білім беру мекемелерінде жаңашылдықтарға, жаңа технологияларға және кәсіби дағдыларға сәйкес келетін жабдықтардың жетіспеушілігі байқалады.

- Қоғамдық көзқарас: Техникалық мамандықтарды таңдауға деген қоғамдағы көзқарас көбінесе теріс болып келеді. «Жұмысшы мамандықтары» деген ұғым көбіне төмен деңгейлі жұмысшы кадрлары деп қабылданады.

2. Жұмысшы кадрларды даярлаудың тиімді жолдары

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру үшін бірнеше маңызды бағыттар бойынша шаралар қабылдау қажет:

- Білім беру бағдарламаларын жаңарту

Оқушылар мен студенттерге қазіргі заманғы талаптарға сай білім беру үшін оқу бағдарламаларын жаңарту керек. Осы орайда, заманауи өндірістік технологиялар мен цифрлық құралдарды оқу үдерісіне енгізу маңызды. Мәселен, «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасы аясында IT саласының мамандықтарын оқыту бойынша арнайы курстарды ұйымдастыру қажет.

- Кәсіби бағдарлау жүйесін күшейту

ТЖКБ мекемелері мектептермен және колледждермен тығыз байланыста жұмыс істеуі тиіс. Жастарға әртүрлі сала бойынша ақпарат беру, мамандықтардың болашағы туралы нақты деректермен таныстыру, сонымен қатар жұмысшы мамандықтарының мәртебесін арттыру үшін ақпараттық кампаниялар ұйымдастыру маңызды. Кәсіптік бағдар беру қызметін жақсарту үшін кәсіпкерлермен, жұмыс берушілермен тығыз байланыс орнату керек.

- Практикалық дағдыларды арттыру

Техникалық білім беру жүйесінде теориялық білімдермен қатар практикалық дағдыларды дамыту аса маңызды. Колледждер мен кәсіптік білім беру мекемелерінің оқу үрдісінде өндірістік тәжірибелер мен кәсіби оқытушылардың тәжірибелері маңызды рөл атқаруы тиіс. Бұл үшін жұмыс берушілермен серіктестікті нығайту, колледж студенттерін өндіріс орындарына практикаға жіберу іс-шараларын кеңінен енгізу қажет.

- Мамандарды қайта даярлау және біліктілігін арттыру

Әрбір мамандық өзгеріп отыратын еңбек нарығына сәйкес жаңартылып, жаңғыртылуы қажет. Қазіргі таңда жұмысшы мамандарды қайта даярлау және олардың біліктілігін арттыру қажеттілігі туындап отыр. Мемлекеттік бағдарламалар мен гранттар аясында, сондай-ақ жеке кәсіпкерлер мен компаниялар тарапынан кәсіби қайта даярлау курстары ұйымдастырылуы тиіс.

- Жоғары білікті мамандарды тарту

Жоғары білікті мамандарды ТЖКБ мекемелерінде ұстаздық етуге тарту қажет. Олардың тәжірибесі мен білімдері жастарға нақты өндірістік талаптарды жеткізуде үлкен рөл атқарады. Мұндай мамандарды тарту үшін материалдық ынталандыру шаралары мен кәсіби даму бағдарламаларын енгізу қажет.

3. ТЖКБ тартымдылығын арттыру жолдары

Техникалық және кәсіптік білімнің тартымдылығын арттыру үшін бірқатар шаралар қарастырылуы тиіс:

- Қоғамдық көзқарасты өзгерту

Техникалық мамандықтарды беделді ету үшін жастар арасында олардың маңыздылығын түсіндіру жұмыстары жүргізілуі тиіс. Жұмысшы мамандықтарының қоғам үшін қажеттілігі мен оларды игерген жастардың жоғары табыс табуы мүмкіндігін насихаттау қажет.

- Жалақы деңгейін көтеру

Жұмысшы мамандарға жұмыс істегенде қолайлы еңбек жағдайлары мен жоғары жалақы ұсынылуы тиіс. Қазіргі уақытта техникалық және кәсіптік білім алған мамандардың жалақысы төмен болып қалады, бұл да осы мамандықтарға қызығушылықты азайтады. Осы мәселені шешу үшін мемлекеттік қолдау көрсету қажет.

- Қосымша білім беру мен мотивация

Техникалық білім алған мамандардың мотивациясын арттыру мақсатында оларды қосымша білім беру және кәсіби дағдыларды дамыту курстарымен қамтамасыз ету қажет. Сонымен қатар, жастарға кәсіби жолында үздік болуға ынталандыратын түрлі марапаттар мен конкурстар ұйымдастыру маңызды.

- Қоғамдық серіктестік

Үкімет, білім беру мекемелері, бизнес қауымдастығы және жұмыс берушілер арасында тығыз серіктестік орнату маңызды. Бизнеске қажетті мамандарды даярлау үшін нақты салалардағы жұмыс берушілердің пікірлерін ескеріп, оқу бағдарламаларын құру қажет.

ТЖКБ тартымдылығын арттыру жолдары

ТЖКБ тартымдылығын арттыру үшін бірнеше бағытта жұмыс істеу керек:

- Ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізу. ТЖКБ-ның артықшылықтары туралы халыққа түсіндіру жұмыстарын ұйымдастыру, кәсіптік білім берудің беделін арттыру мақсатында медиакампаниялар өткізу қажет.

- Оқушыларды ынталандыру. ТЖКБ-ға түсетін оқушылар үшін стипендиялар, гранттар және басқа да ынталандыру жүйелерін енгізу маңызды.

- Материалдық-техникалық базаны жақсарту. Оқу орындарын заманауи жабдықтармен қамтамасыз ету және оқу процестерін автоматтандыру қажет. Бұл оқу сапасын арттырып, студенттердің тәжірибелік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

4. Халықаралық тәжірибе

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және ТЖКБ тартымдылығын арттыру бойынша шетелдік тәжірибені зерттеу маңызды. Мысалы, Германия, Финляндия және Оңтүстік Корея сияқты елдерде жұмысшы кадрларды даярлау жүйесі жоғары деңгейде дамыған. Олардың тәжірибесін зерттеу және енгізу арқылы Қазақстанда да осы саладағы жетістіктерге қол жеткізуге болады.

- Германия. Германияда дуальды білім беру жүйесі жақсы дамыған, онда теориялық оқыту мен практикалық дайындық үйлесімді түрде жүзеге асырылады. Бұл жүйе студенттердің еңбек нарығына бейімделуін жеңілдетеді.

- Финляндия. Финляндияда техникалық және кәсіптік білім беру жүйесі жоғары сапалы білім берумен ерекшеленеді. Онда оқу орындары мен жұмыс берушілер арасындағы тығыз ынтымақтастық маңызды рөл атқарады.

- Оңтүстік Корея. Оңтүстік Кореядағы жұмысшы кадрларды даярлау жүйесі инновациялық әдістер мен технологияларды қолдану арқылы жүзеге асырылады. Бұл оқу орындарының бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

5. Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесінің болашағы

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесінің болашағы жаңа технологиялар мен инновацияларды енгізу арқылы байланысты. Сандық технологиялар, жасанды интеллект және робототехника сияқты жаңа бағыттар бойынша мамандар даярлау маңызды.

- Сандық технологиялар. Оқу процестерінде сандық технологияларды пайдалану арқылы студенттердің оқу тиімділігін арттыруға болады. Мысалы, онлайн-курстар, виртуалды зертханалар және интерактивті оқулықтар қолдану.

- Жасанды интеллект. Жасанды интеллект негізінде оқыту әдістерін енгізу арқылы оқу процестерін жекелендіру және студенттердің жеке қажеттіліктеріне бейімделу мүмкіндігі бар.

- Робототехника. Робототехника саласында мамандар даярлау арқылы өндіріс орындарында автоматтандыру деңгейін арттыруға болады.

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесінің қазіргі жағдайы

Қазақстанда жұмысшы кадрларды даярлау жүйесі соңғы жылдары біршама өзгерістерге ұшырады. Мемлекет жұмысшы мамандарды даярлау мен оларды еңбек нарығына бейімдеу мақсатында бірқатар бағдарламалар мен жобаларды жүзеге асырып келеді. Дегенмен, бұл жүйеде әлі де шешімін таппаған мәселелер бар:

- Мамандықтар бойынша оқыту сапасы төмен. Көптеген оқу орындарында қажетті материалдық-техникалық база мен заманауи жабдықтар жетіспейді, бұл оқу процесінің сапасына әсер етеді.

- Оқытушылардың кәсіби деңгейі. Оқытушылардың кәсіби біліктілігін арттыру қажеттілігі бар. Білікті педагог кадрларды даярлау және олардың кәсіби өсуіне жағдай жасау маңызды.

- Еңбек нарығындағы сұраныс пен ұсыныс арасындағы дисбаланс. Көп жағдайда жұмысшы кадрларды даярлау еңбек нарығының нақты сұранысымен үйлесім таппайды.

2. Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру жолдары

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру үшін кешенді шаралар қажет. Бұл шаралар бірнеше бағытта жүзеге асырылуы тиіс:

- Материалдық-техникалық базаны жақсарту. Оқу орындарын заманауи жабдықтармен қамтамасыз ету және оқу процестерін автоматтандыру қажет. Бұл оқу сапасын арттырып, студенттердің тәжірибелік дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

- Оқытушылардың кәсіби біліктілігін арттыру. Оқытушылардың біліктілігін арттыру курстары мен семинарларын ұйымдастыру, шетелдік тәжірибені енгізу арқылы педагог кадрлардың кәсіби деңгейін көтеру қажет.

- Еңбек нарығымен байланыс орнату. Жұмыс берушілермен тығыз байланыс орнату арқылы оқу бағдарламаларын еңбек нарығының сұранысына сәйкес бейімдеу маңызды. Сонымен қатар, студенттердің өндірістік тәжірибеден өтуін ұйымдастыру қажет.

Қорытынды

Жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдіру және ТЖКБ тартымдылығын арттыру — қазіргі заманның маңызды міндеттерінің бірі. Бұл міндеттерді шешу үшін білім беру жүйесін жаңартып, жұмысшы мамандықтарын жоғары деңгейде дамыту, қоғамда осы мамандықтардың беделін арттыру және кадрларды қайта даярлау жүйесін жетілдіру қажет.

Осы бағытта атқарылатын жұмыстар жастардың кәсіби дамуына, еліміздің экономикалық әлеуетін арттыруға және еңбек нарығындағы сұраныстарды қанағаттандыруға ықпал ететін болады. Техникалық және кәсіптік білім жүйесінің тиімділігі тек білім сапасына ғана емес, сонымен қатар оның тартымдылығына да байланысты. ТЖКБ жүйесін дамыту – еліміздің болашағы үшін маңызды қадам.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Айтбаева, Ш.Қ. (2018). Кәсіптік білім беру жүйесін жетілдіру мәселелері. Алматы: Фолиант баспасы.
2. Бейсенова, А.Ш. (2016). Техникалық және кәсіптік білім беру: заманауи үрдістер мен перспективалар. Астана: Қазақ университеті баспасы.
3. Жұмабеков, С.Р. (2019). Кәсіптік білім беру жүйесіндегі инновациялық технологиялар. Алматы: Дәуір баспасы.
4. Ермекова, Г.Т. (2020). Кәсіптік білім беруді дамыту және жұмысшы кадрларды даярлау жүйесі. Шымкент: Мектеп баспасы.
5. Қарасартова, Л.К. (2017). Жұмысшы кадрларды даярлау: халықаралық тәжірибе және Қазақстандағы жағдай. Астана: Фолиант баспасы.

6. Молдабекова, Р.Т. (2018). Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін жетілдіру стратегиялары. Алматы: Қазақ педагогикалық баспасы.
7. Сағындықова, А.Б. (2019). Кәсіптік білім беру жүйесінің тиімділігі мен сапасын арттыру жолдары. Шымкент: Мектеп баспасы.
8. Тұрсынқұлов, Н.М. (2020). Кәсіптік білім берудің тартымдылығын арттыру әдістері. Астана: Дәуір баспасы.
9. Үсенова, К.М. (2017). Кәсіптік білім беру жүйесіндегі инновациялар мен тәжірибелер. Алматы: Қазақ университеті баспасы.
10. Халықаралық еңбек ұйымы (2019). Жұмысшы кадрларды даярлау және кәсіптік білім беру жүйесін жетілдіру: халықаралық тәжірибе. Женева: ХЕҰ баспасы.

СЕКЦИЯ №2 АНАЛИЗ СООТВЕТСТВИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ ТРЕБОВАНИЯМ РЫНКА ТРУДА (В ФОРМЕ РЕЧНА КУСНА).

ИНТЕГРАЦИЯ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ: РОЛЬ ФИЗИКИ В ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ

Толегенова Раушан Курманбековна,
преподаватель физики
КГКП «Костанайский колледж автомобильного транспорта»
Управления образования акимата Костанайской области

В современном обществе рабочие профессии играют ключевую роль в развитии экономики и обеспечении устойчивого будущего нашей страны. Однако повышение престижа таких профессий остается одной из приоритетных задач, требующих стратегического подхода и объединения усилий.

В нашем мире стремительное развитие технологий требует подготовки высококвалифицированных специалистов, способных эффективно применять научные знания на практике. В этой связи интеграция науки и образования становится важным инструментом для формирования компетентных кадров, особенно в рабочих профессиях.

Физика, как фундаментальная наука, играет ключевую роль в подготовке специалистов рабочих специальностей. Многие процессы и технологии, используемые в промышленности, энергетике, строительстве, транспорте и других отраслях, базируются на физических принципах. Поэтому важно, чтобы будущие рабочие имели не только практические навыки, но и глубокое понимание научных основ.

Основные направления интеграции науки и образования в подготовке кадров:

➤ **Модернизация образовательных программ.**

Включение в учебные планы прикладных аспектов физики, связанных с реальными производственными процессами.

➤ **Создание лабораторных баз.**

Оснащение учебных заведений современным оборудованием для проведения практических и исследовательских работ.

➤ **Сотрудничество с предприятиями.**

Разработка совместных учебных проектов и стажировок, где физические знания применяются на практике.

➤ **Популяризация физики среди молодежи.**

Проведение научно-популярных мероприятий, таких как конкурсы, олимпиады и мастер-классы, для формирования интереса к техническим специальностям.

Так глава государства Касым-Жомарт Токаев в январе 2022 году на встрече с крупнейшими бизнесменами Казахстана, сообщил о планах реформировать систему образования в Казахстане.

«Я в целом хочу переформатировать образование в нашей стране. Мы слишком много производим экономистов, юристов, менеджеров и прочих. Нам сейчас нужно поставить образование на технические рельсы», – добавил глава государства.

"Казахи, молодые казахи, должны быть технарями. Это моё глубокое убеждение. Правительству следует детально проработать все эти вопросы. Если каждая финансовая промышленная группа поставит современный завод, обучит по тысяче-другой ребят из аулов, пригородов, даст им возможность честно зарабатывать, это уже серьёзная гарантия социальной стабильности", – заявил Касым-Жомарт Токаев.

С 1 сентября 2023 года в колледжах были внедрены новые типовые учебные программы по шести направлениям и 16 дисциплинам. В их числе педагогическое, социально-экономическое, технико-технологическое, художественно-технологическое, аграрно-технологическое, общественно-гуманитарное направления. В новых типовых учебных программах предусмотрена возможность изменять количество часов и содержание тем до 25% с учетом требований.

80% поступающих в колледжи – выпускники 9 классов, которые в первый год обучения изучают общеобразовательные дисциплины. Если ранее колледжи основывались на типовые учебные программы общего среднего образования, то теперь у студентов появится возможность изучать предметы на практических занятиях, ориентированных на выбранную специальность.

Физика, являясь фундаментальной дисциплиной, закладывает основы для понимания многих процессов, происходящих в технике и технологиях. Для специалистов автомобильного транспорта, знание физических законов, таких как механика, динамика, теплотехника и электричество, необходимо для анализа и решения задач в области эксплуатации и ремонта автомобилей, разработки новых технологий и оценки их эффективности. Интеграция физики с такими дисциплинами, как устройство автомобиля, основы технического обслуживания, диагностика и ремонт транспортных средств, позволяет студентам формировать целостное представление о принципах работы различных систем и компонентов автомобиля.

Методы интеграции физики с техническими и специальными дисциплинами

Для того чтобы сделать обучение более эффективным и ориентированным на практику, применяются различные формы интеграции физики с техническими дисциплинами. Рассмотрим основные методы, которые способствуют формированию профессиональных компетенций у студентов колледжа автомобильного транспорта.

1. Проектное обучение

Проектное обучение позволяет студентам не только изучать теоретический материал, но и применять его в решении реальных задач. Например, проект по расчету энергозатрат автомобиля при движении на различных скоростях может включать как физические расчеты, так и применение знаний по устройству автомобиля и его характеристикам. В рамках проектной работы студенты изучают такие аспекты, как сила трения, сопротивление воздуха, ускорение и мощность двигателя. В результате они осваивают важные технические понятия и методы, что способствует формированию умений, востребованных на практике.

2. Использование кейс-методов и ситуационных задач

Кейс-методы и ситуационные задачи способствуют развитию аналитического мышления у студентов. Например, рассмотрение случая перегрева двигателя может включать изучение физических причин перегрева (теплопередача, сопротивление материалов), а также мер по предотвращению этой проблемы, которые изучаются в рамках дисциплин по обслуживанию автомобилей. Анализ таких ситуаций позволяет студентам понять, как теория физики применяется для решения практических задач в автомобильной технике, и развивает навыки диагностики и поиска неисправностей.

Решение качественных задач по физике, содержание которых непосредственно связано с устройством, ремонтом и эксплуатацией автомобиля, и способствует

установлению межпредметных связей курса физики и дисциплины «Конструкции и конструктивные особенности агрегатов и узлов автомобиля». Практика преподавания показывает, что использование таких задач способствует формированию у студентов интереса к избранной ими профессии. Умение анализировать различные физические явления подготавливает студентов к более сознательному и успешному изучению.

Интегративный подход к профессиональной подготовке специалиста в современных условиях является одним из важнейших средств повышения качества профессионального образования. Физика готовит информационную основу для решения межпредметных проблем, а также углубляет и расширяет знания о применении обобщенных умений или действий, вооружает обучающихся опытом их реализации. В этом заключаются особенности межпредметной интеграции физики с другими естественными, специальными и общетехническими дисциплинами. Важно, чтобы работа по реализации межпредметной интеграции была системной, постоянной, целенаправленной и общей для всех дисциплин.

3. Практические занятия и лабораторные работы.

Практическое применение физических знаний особенно важно в дисциплинах, связанных с эксплуатацией и обслуживанием автомобилей. Например, лабораторные работы по изучению электрических цепей и систем автомобиля можно организовать на базе знаний, полученных на занятиях физики. Такие практические занятия включают исследование работы аккумуляторов, генераторов, двигателей и других электрических компонентов, что помогает студентам понять, как физические принципы реализуются в автомобильной технике.

4. Интерактивные цифровые технологии и симуляции

Использование цифровых технологий и симуляций дает возможность студентам наблюдать и моделировать физические процессы, которые происходят в автомобиле. Виртуальные лаборатории позволяют экспериментировать с параметрами и наблюдать, как изменения влияют на работу автомобиля. Например, симуляции динамики движения автомобиля дают наглядное представление о законах Ньютона и принципах действия тормозных систем. Это помогает студентам лучше понять теоретический материал и связать его с прикладными аспектами. (Применяем виртуальные лаборатории, как: PhET колорадо, PhET Simulations).

5. Междисциплинарные семинары и обсуждения

Проведение междисциплинарных семинаров, на которых студенты обсуждают вопросы, требующие знания и физики, и технических дисциплин, помогает создать целостное представление о профессии. Например, темы для обсуждения могут включать анализ работы двигателей внутреннего сгорания, эффективность различных конструкций трансмиссий или исследование факторов, влияющих на тормозной путь автомобиля. Обсуждение таких вопросов расширяет кругозор студентов и способствует более глубокому пониманию принципов работы автомобильной техники.

Интеграция физики с техническими дисциплинами позволяет формировать у студентов колледжа автомобильного транспорта ключевые профессиональные компетенции, которые необходимы для их успешной карьеры, а также не только улучшает понимание студентами физических законов, но и делает процесс обучения более увлекательным и мотивирующим.

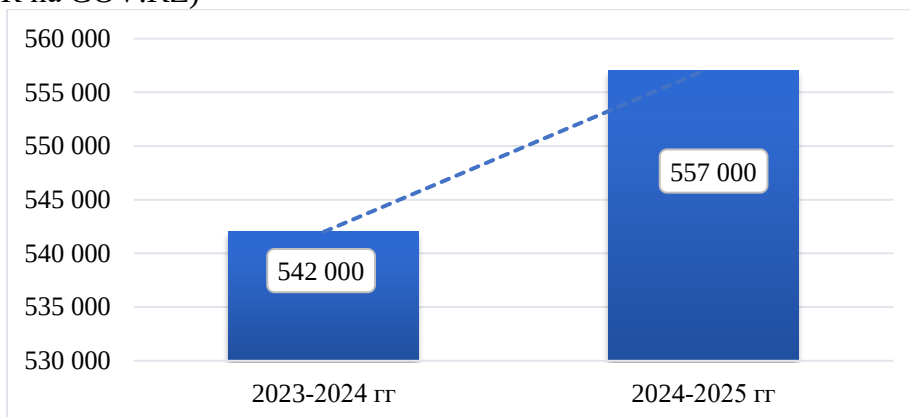
Интеграция физики в образовательный процесс — это не только способ улучшить профессиональные навыки, но и возможность показать молодым людям, что рабочие профессии связаны с передовыми технологиями и являются важной частью научно-технического прогресса Казахстана.

АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВЫПУСКНИКОВ ТИПО НА РЫНКЕ ТРУДА

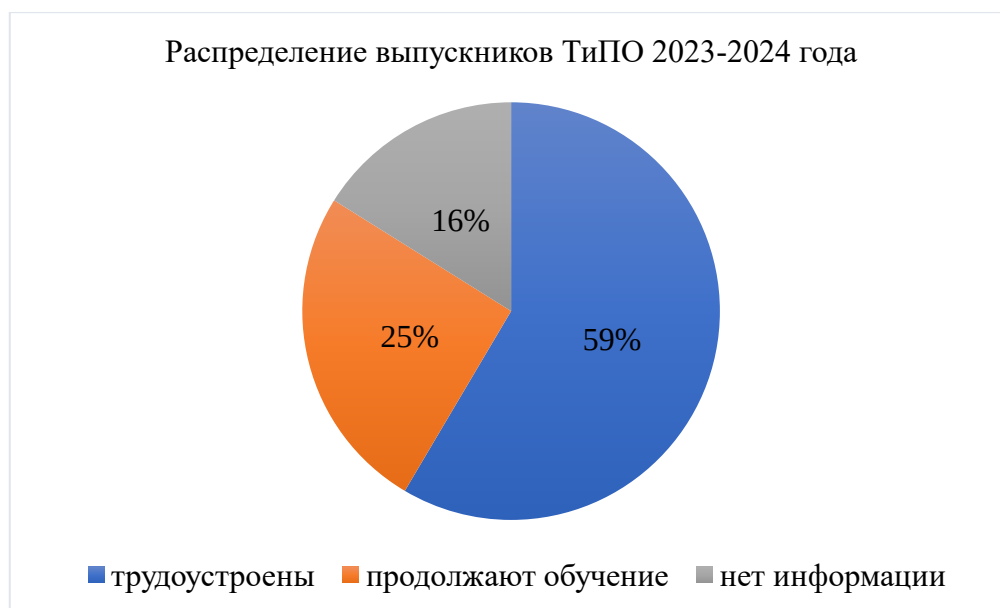
Елисеенко Эльнара Фаизовна,
учитель английского языка, педагог
КГКП «Рудненский горно-технологический колледж»
Костанайская область, Костанайский район, город Рудный

Уважаемые коллеги, участники обсуждения! Сегодня я хотела бы представить вашему вниманию важный аспект подготовки специалистов в системе технического и профессионального образования (ТиПО) — владение английским языком. Это не просто дополнительный навык, а реальный инструмент, который способствует повышению конкурентоспособности выпускников на рынке труда в Казахстане.

На начало 2024-2025 учебного года в Казахстане функционировало 706 самостоятельных организаций технического и профессионального образования (ТиПО) и 39 филиалов. По сравнению с предыдущим учебным годом численность студентов увеличилась на 1,2%, что свидетельствует о росте интереса к ТиПО. (данные мин просвещения РК на GOV.KZ)

В 2023-2024 учебном году ТиПО выпустил 158,7 тысяч студентов. Из них 92,9 тысяч человек (58,5%) трудоустроены, что говорит о востребованности выпускников на рынке труда. Ещё 25,6 тысяч человек (16,1%) продолжили обучение в вузах и колледжах (данные мин просвещения РК на GOV.KZ). Это подчёркивает значимость подготовки в системе ТиПО как этапа, способствующего дальнейшему образовательному и профессиональному развитию.

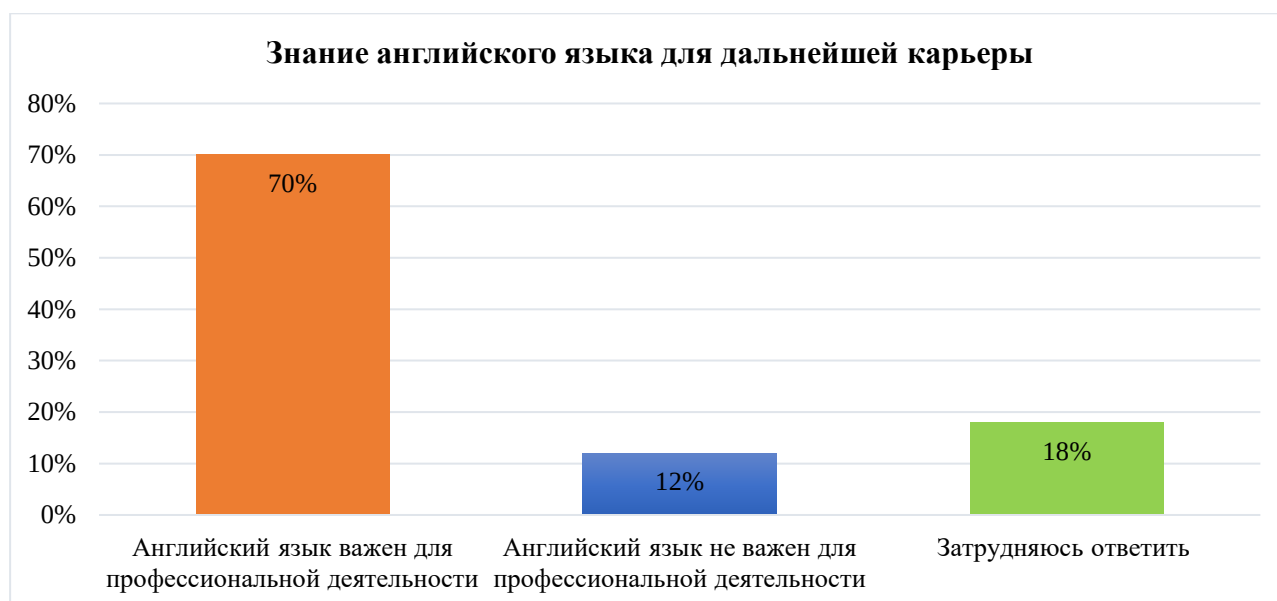

Согласно исследованиям платформы вакансий *hh.kz*, более 60% работодателей отмечают знание английского языка как важное преимущество. Это особенно актуально для таких отраслей, как ИТ, инженерия, экономика и туризм. Компании, работающие на международной арене, требуют от сотрудников навыков коммуникации с иностранными партнёрами. Владение языком также способствует профессиональному росту, позволяя специалистам участвовать в международных проектах, стажировках и образовательных программах, а также расширяя доступ к мировым знаниям и технологиям.

Практическая значимость изучения английского языка в системе ТиПО очевидна. Это повышает шансы выпускников на трудоустройство не только на внутреннем рынке труда, но и за его пределами. Владение языком открывает доступ к международным стажировкам, проектам и ресурсам. Знание языка позволяет студентам изучать специализированную литературу и современные тенденции в своей профессиональной области, что повышает уровень их подготовки. Кроме того, успешные выпускники способствуют укреплению имиджа учебных заведений ТиПО.

Чтобы подтвердить актуальность этой темы, было проведено исследование, включающее анализ вакансий, опрос студентов и выпускников, а также интервью с работодателями. Результаты показали, что около 40% объявлений в сфере ИТ и 35% в сфере инженерии требуют знания английского языка.

Более 70% опрошенных студентов считают, что знание языка важно для их будущей карьеры.

Для эффективного внедрения английского языка в образовательные программы ТиПО рекомендуется интегрировать его в профильные дисциплины, например, изучать техническую терминологию на английском языке. Также важно создавать языковую среду, организуя клубы и мероприятия, где студенты могли бы практиковать язык. Использование онлайн-ресурсов, таких как курсы и приложения, также является эффективным методом. Привлечение иностранных специалистов для проведения семинаров и мастер-классов на английском языке даст студентам возможность погрузиться в реальную языковую среду.

Особенность такого подхода заключается в том, что английский язык рассматривается не как отдельный предмет, а как интегрированная часть профессиональной подготовки. Это позволяет не только повысить уровень владения языком, но и улучшить качество освоения специальности.

Таким образом, английский язык становится стратегическим ресурсом, способным сделать выпускников ТиПО конкурентоспособными на современном рынке труда. Его внедрение в образовательный процесс является важной инвестицией в будущее молодых специалистов и развитие экономики Казахстана в целом.

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕР

Болатбаева Гулзада Аманкосовна
орыс тілі және әдебиеті пән оқытушысы
Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы,
Жаңаөзен политехникалық колледжі

Аңдатпа: Бұл мақалада инклюзивті білім беруді жетілдірудегі инновациялық тәсілдер қарастырылады. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқытуда қолданылатын жаңа технологиялар, педагогикалық әдістер және цифрлық құралдардың тиімділігі талданады. Сонымен қатар, инклюзивті орта қалыптастырудағы халықаралық тәжірибе мен заманауи оқыту платформаларының маңызы қарастырылады. Инновациялық әдістерді енгізу арқылы ерекше білім алушылардың оқу процесіне толыққанды қатысуына жағдай жасауға болады.

Кілт сөздер: инклюзивті білім беру, инновациялық технологиялар, цифрлық оқыту, ерекше білім беру қажеттіліктері, инклюзивті педагогика, арнайы білім беру платформалары, оқыту әдістері.

Аннотация: В данной статье рассматриваются инновационные подходы к развитию инклюзивного образования. Анализируются современные технологии, педагогические методы и цифровые инструменты, используемые в обучении детей с особыми образовательными потребностями. Особое внимание уделяется международному опыту и значению современных образовательных платформ в создании инклюзивной среды. Внедрение инновационных методов позволяет обеспечить полноценное участие детей с особыми потребностями в учебном процессе.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инновационные технологии, цифровое обучение, особые образовательные потребности, инклюзивная педагогика, специальные образовательные платформы, методы обучения.

Abstract: This article examines innovative approaches to the development of inclusive education. The study analyzes modern technologies, pedagogical methods, and digital tools used in teaching children with special educational needs. Special attention is paid to international experience and the role of modern educational platforms in creating an inclusive learning environment. The implementation of innovative methods ensures full participation of students with special needs in the educational process.

Keywords: inclusive education, innovative technologies, digital learning, special educational needs, inclusive pedagogy, special educational platforms, teaching methods.

Білім – әрбір адамның негізгі құқығы. Бірақ ерекше білім беру қажеттіліктері (ЕБҚ) бар балалар үшін сапалы білім алу кейде қиындық тудырады. Қазіргі уақытта инклюзивті білім беру жүйесін дамыту – тек білім саласындағы ғана емес, тұтастай қоғамның әлеуметтік бейімделуіндегі маңызды қадам. Менің ойымша, инклюзивті білім беруді дамыту үшін инновациялық тәсілдерді енгізу қажет, өйткені жаңа технологиялар мен заманауи әдістер ерекше балалардың оқыту үдерісін жеңілдетіп, олардың әлеуетін толықтай ашуға мүмкіндік береді.

Инклюзивті білім беру – ерекше қажеттіліктері бар балаларды жалпы білім беру үдерісіне толықтай тарту болып табылады [4]. Мұнда әрбір бала өзінің қабілетіне қарай оқып, білім ала алады. Бірақ бұл жүйе дұрыс ұйымдастырылмаса, көптеген кедергілер туындайды. Инклюзивті оқыту дәстүрлі оқыту жүйесінен өзгеше. Ол балаларға білім алудың біркелкі шарттарын емес, олардың ерекшеліктерін ескере отырып, жеке бағдарланған әдістерді қолдануды талап етеді [1].

Инклюзивті білім берудегі инновациялық технологиялар

Қазіргі уақытта инклюзивті білім беруде инновациялық технологиялардың қолданылуы білім беру сапасын арттыруға және ерекше қажеттіліктері бар балалардың оқуға деген қолжетімділігін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Цифрлық технологиялар

мұғалімдер мен оқушылар үшін жаңа мүмкіндіктер ашып, оқу процесін жеңілдетеді және жекелендірілген оқыту әдістерін дамытуға ықпал етеді.

Онлайн платформалар мен цифрлық ресурстар

Онлайн платформалар ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқытуда маңызды рөл атқарады. Олар оқушыларға өз қарқынымен білім алуға мүмкіндік беріп, оқу процесін интерактивті және тартымды етеді:

- Google Classroom, BilimLand, Kahoot, Quizlet – мұғалімдерге оқу материалдарын әзірлеуге, оқушылардың білімін тексеруге және жеке оқу жоспарларын құруға көмектеседі. Бұл платформалар білім алушының оқу жетістіктерін бақылауға және түзету енгізуге мүмкіндік береді.
- Udemu, Coursera, Khan Academy – қашықтан білім алуға және оқытудың қосымша материалдарын пайдалануға жағдай жасайды.
- Microsoft Teams, Zoom – қашықтан оқытуды ұйымдастыруға арналған платформалар. Олар ерекше балалардың мұғалімдермен және құрдастарымен байланысын жеңілдетіп, олардың әлеуметтік интеграциясын қолдайды.

Мобильді қосымшалар және бейімделген оқу құралдары

Ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін арнайы әзірленген мобильді қосымшалар олардың сөйлеу, есте сақтау, зейін қою дағдыларын дамытуға көмектеседі:

- Lingokids, Special Words, Speech Blubs – сөйлеу қабілетін дамытуға бағытталған. Бұл қосымшалар дислексия, сөйлеу бұзылыстары және басқа да коммуникациялық қиындықтары бар балаларға қолайлы.
- ABA Flash Cards & Games, Proloquo2Go – аутизм спектрі бұзылыстары (АСБ) бар балаларға арналған бейімделген оқыту құралдары. Бұл қосымшалар олардың қарым-қатынас жасаудағы дағдыларын дамытуға көмектеседі.
- Epic!, Starfall – ерекше балаларға оқудағы дағдыларын жетілдіруге арналған қосымшалар.

Жасанды интеллект (AI) және бейімделген оқыту жүйелері

Жасанды интеллект (AI)

мүмкіндіктері білім алушыларға дербес оқыту әдістерін ұсынуға мүмкіндік береді:

- AI негізінде бейімделген оқыту – оқушылардың оқу үлгерімін талдау арқылы олардың әлсіз жақтарын анықтап, жеке оқу бағдарламасын жасайды [2].
- Мәтінді дауыстап оқу бағдарламалары (Text-to-Speech) – көру қабілеті шектеулі немесе дислексиясы бар балаларға арналған. Microsoft Immersive Reader, Natural Reader сияқты құралдар мәтінді оқып беруге мүмкіндік береді.
- AI-мен басқарылатын аудармашылар – ымдау тілін танитын бағдарламалар, есту қабілеті бұзылған балаларға арналған мәтінді аудармашылар.

Виртуалды және толықтырылған шындық (VR/AR) технологиялары

Виртуалды және толықтырылған шындық (VR/AR)

технологиялары ерекше балалар үшін оқу процесін қолжетімді және қызықты ете алады:

- VR құралдары – көру немесе есту қабілеті шектеулі балаларға арналған баламалы оқыту әдістерін ұсынады. Олар 3D модельдер арқылы қоршаған орта туралы түсінік қалыптастыруға көмектеседі [3].
- Quiver, Merge Cube, Google Expeditions – оқушыларға виртуалды экскурсиялар ұйымдастыруға және олардың кеңістікті түсініп, дамытуға мүмкіндік береді.
- Eye Gaze Technology – қозғалыс мүмкіндігі шектеулі балаларға көзбен басқару арқылы компьютерлік интерфейсті пайдалануға көмектесетін құрал.

Инклюзивті білім беру үшін инновациялық педагогикалық әдістер

Инновациялық технологиялармен қатар, инклюзивті білім беру үдерісінде арнайы педагогикалық әдістер де маңызды рөл атқарады:

- Дифференциалды оқыту – оқушылардың қабілеті мен қажеттіліктеріне қарай жеке оқу жоспарларын құру.
- Геймификация – ойын элементтеріненгізу арқылы оқушылардың қызығушылығын арттыру.
- Кооперативті оқыту – топтық және жұптық жұмыстар арқылы инклюзивті орта құру.
- Тьюторлық және менторлық жүйе – ерекше балаларды оқу процесіне бейімдеу үшін оларға жеке көмек көрсету.

Инклюзивті білім беруде инновациялық технологиялардың қолдану – ерекше қажеттіліктері бар балалардың сапалы білім алуына мүмкіндік беретін маңызды құрал. Онлайн платформалар, мобильді қосымшалар, жасанды интеллект және VR/AR технологиялары оқыту үдерісін бейімдеп, балалардың мүмкіндіктерін кеңейтеді.

Менің ойымша, инклюзивті білім беруді дамыту үшін жаңа технологияларды белсенді түрде енгізу қажет. Бұл тек ерекше қажеттіліктері бар балаларға ғана емес, бүкіл білім беру жүйесінің тиімділігіне оң әсер етеді. Мұғалімдер цифрлық құралдарды шебер пайдалана білсе, ерекше балалардың оқу үлгерімі мен әлеуметтік бейімделу деңгейі артады. Сондықтан инклюзивті білім беруді жетілдіру – тек педагогтардың ғана емес, бүкіл қоғамның ортақ міндеті.

Инклюзивті білім беруде қолданылатын педагогикалық әдістер

Технологиялардан бөлек, менің ойымша, педагогикалық әдістерді дұрыс таңдау өте маңызды. Дифференциалды оқыту арқылы әрбір баланың қабілетіне қарай жеке тәсіл қолдану керек. Бұл әдіс әр оқушыға ыңғайлы қарқынмен білім алуға мүмкіндік береді [1]. Сонымен қатар, кооперативті оқыту мен геймификация тәсілдері ерекше балалардың білім алуын жеңілдетеді. Ойын арқылы оқыту – олардың мотивациясын арттырудың ең тиімді әдістерінің бірі [4].

Инклюзивті білім берудегі халықаралық тәжірибе

Көптеген дамыған елдерде инклюзивті білім беру жүйесі жоғары деңгейде дамыған.

- Финляндия – барлық мектептер инклюзивті білім беруге бейімделген, ал мұғалімдер арнайы дайындықтан өтеді.
- Канада – ерекше қажеттіліктері бар балалардың ата-аналары оқу бағдарламасына белсенді қатысады.
- Жапония – технологиялық инновациялар ерекше балалардың оқыту үдерісін қолдау үшін кеңінен қолданылады [5].

Қазақстандағы инклюзивті білім беру жүйесі қарқынды дамып келеді, бірақ әлі де көптеген қиындықтар бар. Менің ойымша, халықаралық тәжірибеден үлгі алып, оны біздің ұлттық ерекшелігімізге бейімдеу қажет.

Инклюзивті білім беруді дамытудағы негізгі қиындықтар мен оларды шешу жолдары
Инклюзивті білім беруді дамытуда бірнеше негізгі қиындықтарды атап өтуге болады:

1. Материалдық-техникалық база мен инфрақұрылымның жеткіліксіздігі – арнайы құралдар мен технологиялар барлық мектептерде қолжетімді емес. Бұл мәселені шешу үшін білім беру мекемелерін қажетті техникалық құралдармен жабдықтау қажет [3].
2. Педагогтардың инклюзивті оқытуға дайындығы – көптеген мұғалімдер ерекше қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеу үшін жеткілікті тәжірибеге ие емес. Сондықтан инклюзивті білім беру бойынша біліктілікті арттыру курстарын кеңінен ұйымдастыру қажет [2].
3. Ата-аналар мен қоғамның инклюзивті білімге көзқарасы – қоғамда инклюзивті білім беруді қабылдау деңгейі әртүрлі. Бұл мәселені шешу үшін ақпараттық жұмыстар жүргізу маңызды.

Менің ойымша, инклюзивті білім беруді дамыту тек мектеп пен мұғалімдердің ғана емес, ата-аналар мен бүкіл қоғамның ортақ жауапкершілігі болуы тиіс.

Қорытынды

Инклюзивті білім беру – тек ерекше балалар үшін ғана емес, бүкіл қоғам үшін маңызды үрдіс. Ол тең мүмкіндіктерге негізделген әділетті білім беру жүйесін қалыптастыруға бағытталған. Бүгінде инновациялық технологиялар мен заманауи оқыту әдістерін қолдану арқылы ерекше қажеттіліктері бар балаларға сапалы білім беруге толық мүмкіндік бар.

Менің ойымша, инклюзивті білім беруді дамыту үшін білім беру мекемелері, педагогтар, ата-аналар және қоғам бірлесіп жұмыс істеуі қажет. Егер біз бұл бағытта жүйелі түрде жұмыс жасасақ, онда ерекше балалар қоғамның толыққанды мүшесі ретінде өз әлеуетін жүзеге асыра алады. Инклюзивті білім – бұл тек арнайы оқыту әдісі емес, бұл – болашаққа бағытталған маңызды қадам.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Ахметова Г. «Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларға арналған педагогика». – Алматы, 2022. 76-б.
2. Исаева М. «Инклюзивті білім берудегі инновациялық технологиялар». – Нұр-Сұлтан, 2023. 64-б.
3. Құрманов Л. «Цифрлық білім беру және арнайы педагогика». – Шымкент, 2022. 116-б.
4. Сүлейменова А. «Инклюзивті білім беру әдістері». – Қарағанды, 2021. 58-б.
5. UNESCO. "Inclusive Education: Key Principles and Strategies". – Paris, 2021.

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЭМОЦИОНАЛДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ЖӘНЕ ОНЫҢ МАҢЫЗЫ

Мұратов Арман Асқарұлы,

арнайы пән оқытушысы

Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы,

Жаңаөзен политехникалық колледжі

Аңдатпа: Эмоционалды интеллект (ЭИ) қазіргі білім беру жүйесінде маңызды рөлге ие. Бұл мақалада студенттердің эмоционалды және әлеуметтік дамуына ЭИ-дің ықпалы қарастырылады, сонымен қатар ЭИ-ді оқу бағдарламасына енгізу әдістері, оның тиімділігі және педагогтар үшін эмоционалды зияткерлік сынып мәдениетін қалыптастыру стратегиялары зерделенген. Зерттеу нәтижелері жоғары ЭИ-і бар оқушылардың академиялық жетістіктері, психологиялық денсаулығы және әлеуметтік дағдыларының жақсарып келе жатқанын көрсетеді. ЭИ-дің дамуы табиғатынан күрделі, сондықтан бұл мақала білім беру жүйесіне оны қалай тиімді енгізу керектігі жөнінде практикалық кеңестер ұсынады.

Кілтсөздер: эмоционалды интеллект, білім беру, әлеуметтік даму, эмоционалды даму, оқу бағдарламасы, педагогика, өзара қатынастар

Abstract: Emotional intelligence (EI), the ability to recognize, understand, and manage our own emotions and those of others, has become a pivotal aspect of modern education. Integrating EI in educational settings fosters students' social and emotional development, enhancing their ability to navigate interpersonal relationships, manage stress, and make informed decisions. By prioritizing EI, educators can create more inclusive and supportive learning environments, ultimately preparing students for success in both academic and personal spheres.

Keywords: emotional intelligence, education, social development, emotional development, curriculum, pedagogy, relationships

Аннотация: Эмоциональный интеллект (ЭИ) - это способность распознавать, понимать и управлять своими эмоциями и эмоциями других людей. В современной системе

образования ЭИ играет ключевую роль, способствуя социальному и эмоциональному развитию студентов. Интеграция ЭИ в образовательный процесс улучшает способность студентов налаживать межличностные отношения, справляться со стрессом и принимать обоснованные решения. Приоритет ЭИ позволяет педагогам создавать более инклюзивную и поддерживающую учебную среду, готовя студентов к успеху в академической и личной сферах.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, образование, социальное развитие, эмоциональное развитие, учебная программа, педагогика, отношения

Эмоциональный интеллект (ЭИ) - бұл өзінің және басқалардың эмоцияларын тану, түсіну және басқару қабілеті. Қазіргі білім беру жүйесінде ЭИ-ді интеграциялау студенттердің әлеуметтік және эмоционалды дамуына ықпал етеді, олардың әлеуметтік қатынастарды басқаруға, стрессті жеңуге және шешім қабылдауға қабілеттерін жақсартады. ЭИ-ге басымдық беру арқылы педагогтар қолдау және инклюзивті оқу ортасын құруға ықпал етеді, оқушыларды білім беру мен жеке даму жолында жетістікке жеткізеді.

Бұл мақала білім беру саласында эмоционалды интеллекттің маңыздылығын талдайды. ЭИ-дің студенттердің дамуына әсері барған сайын танылып келеді, олардың эмоционалды және әлеуметтік компетенцияларына мән беріледі. Бұл зерттеу ЭИ-ді оқу бағдарламасына енгізу әдістерін, оның тұлғалы жетілуді қалыптастырудағы тиімділігін және педагогтар үшін эмоционалды зияткерлік сынып мәдениетін қалыптастыру стратегияларын зерделейді. Зерттеу нәтижелері жоғары ЭИ деңгейіндегі оқушылардың академиялық үлгерімі, психикалық денсаулығы және әлеуметтік дағдылары жоғары болатындығын көрсетеді. Эмоционалды интеллект дегеніміз - адамның эмоционалды компоненттері, атап айтқанда өзін-өзі тану, өзін-өзі реттеу, мотивация, эмпатия және әлеуметтік дағдылар. Өзін-өзі тану адамның өз эмоцияларын білу және түсіну қабілетін қамтиды. Өзін-өзі реттеу өз эмоцияларын басқару қабілетімен байланысты, ал мотивация ішкі ынта мен мақсатқа қол жеткізуге деген ұмтылысты білдіреді. Эмпатия өзгелердің эмоцияларын түсіну қабілеті, ал әлеуметтік дағдылар адамдармен тиімді қарым-қатынас жасау қабілеті болып табылады.

ЭИ даму теориялары көп зерттеліп келген. Гарвард ғалымы Говард Гарднер суреттеген "Көп интеллект теориясынан" алынған, эмоционалды интеллект идеясы көптеген уәждемелерді қамтиды. Ғалымдар Мейер және Саловей ЭИ компоненттері туралы түсінік берді. ЭИ модельдері өзгенің эмоцияларын анықтап, түсініп, басқаруды үйретеді. Эмоционалды интеллектінің студенттердің дамуына үлкен әсері бар. Жоғары ЭИ бар студенттер академиялық көрсеткіштердің жақсаруына, когнитивті қабілеттерін арттыруға, саналы шешім қабылдау қабілеті жоғарылайды. Сонымен қатар, ЭИ эмоционалды әл-ауқат пен психикалық денсаулықты да жақсартады. Бұл оқушыларға эмоцияларын тиімді басқаруға және стрессті жеңуге көмектеседі. ЭИ-і дамыған студенттер әлеуметтік дағдыларды жақсартып, қақтығыстарды шешу қабілетін жетілдіреді.

Қорытынды

Эмоционалды интеллект жан-жақты білім берудің маңызды компоненті болып табылады. Оның интеграциясы академиялық нәтижелерді жақсартуға ғана емес, оқушыларды сыныптан тыс өмірдің күрделіліктеріне бейімделуге дайындайды. Педагогтар ЭИ практикаларын қабылдап, жетілдірген сайын, болашақта эмоционалды тұрақты және әлеуметтік икемді ұрпақтың қалыптасуына ықпал етеді.

Цифрлық технологиялардың білім беру саласында қолданылуы оқушыларға теориялық білімді тиімді меңгеруге, практикалық дағдыларын дамытуға және шынайы жұмыс жағдайларын имитациялау арқылы тәжірибе жинақтауға көмектеседі. Онлайн платформалар, виртуалды зертханалар, AR/VR технологиялары, диагностикалық бағдарламалар – мұның бәрі білім беру үдерісінің сапасын арттырып, оқытудың тиімділігін жоғарылатады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Гоулман, Д. (1995). "Эмоционалды интеллект: Ол неге IQ-дан маңызды болуы мүмкін". Bantam Books баспасы.
2. Майер, Дж. Д., & Саловей, П. (1997). "Эмоционалды интеллект дегеніміз не?". Саловей, П. & Слуйтер, Д. Дж. (Ред.), Эмоционалды даму және эмоционалды интеллект: Білім беру ықпалы (3-31 беттер). Basic Books баспасы.
3. Элиас, М. Дж., Зинс, Дж. Е., Вейсберг, Р. П., Фрей, К. С., Гринберг, М. Т., Хайнс, Н. М., ... & Шрайвер, Т. П. (1997). "Өлеуметтік және эмоционалды оқытуды насихаттау: Педагогтарға арналған нұсқаулықтар". ASCD баспасы.
4. Гарднер, Х. (1983). "Ақылдың формалары: Көптік интеллект теориясы". Basic Books баспасы. Начало формы

РАЗРАБОТКА ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПРОГРАММ СООТВЕТСТВУЮТ ТРЕБОВАНИЯМ РЫНКА ТРУДА

**Крупко Анастасия Александровна,
Болатқызы Әсем,**

преподаватели специальных дисциплин.

КГКП «Костанайский колледж автомобильного транспорта»

Управления образования акимата Костанайской области

Аннотация: Цель любой организации, осуществляющий образовательную деятельность, в сфере образования, выпуск квалифицированного специалиста. Для реализации этой цели организация занимается разработкой образовательной программы на основе требований работодателя по направлению.

Ключевые слова: образовательная программа; анализ.

Аңдатпа: Білім беру саласында білім беру қызметін жүзеге асыратын кез келген ұйымның мақсаты – білікті маман шығару. Осы мақсатқа жету үшін ұйым жұмыс берушінің саладағы талаптарына негізделген білім беру бағдарламасын әзірлейді.

Түйін сөздер: білім беру бағдарламалары; талдау.

Annotation: The goal of any organization carrying out educational activities in the field of education is to graduate a qualified specialist. To achieve this goal, the organization is developing an educational program based on the employer's requirements in the field.

Keywords: educational programs; analysis.

Качество – это степень соответствия присущих характеристик требованиям. Качество, как понятие относительное, имеет два аспекта: первый – это соответствие стандартам или спецификации; второй – соответствие запросам потребителя. В последнее время сфера образования представлена как сфера специфических услуг, связанных с формированием личности человека, воспроизводством интеллектуальных ресурсов, передачи ценностей культуры. Соответственно, к качеству образования можно подходить как к качеству услуги. Необходимо начать с анализа наиболее востребованных навыков и знаний, требуемых работодателями. Это можно сделать через исследования, опросы работодателей и анализ вакансий. Проведение опросов среди выпускников и работодателей может помочь понять, насколько образовательные программы готовят студентов к реальным условиям работы. На основе полученных данных необходимо адаптировать и обновлять программы для обеспечения их актуальности. Важно не только проводить первоначальный анализ, но и регулярно пересматривать и обновлять программы с учетом изменений на рынке труда. После того как мы определили ключевые навыки, сравнили их с целями и содержанием образовательной программы. Перечисляются компетенции из программ и требования рынка труда. Такой подход позволит обеспечить соответствие образовательных программ требованиям рынка труда и повысить шансы выпускников на успешное трудоустройство. Образовательные программы дают возможность подготовить хороших специалистов.

Еще один подход позволяет рассматривать качество образования не только как результат, но и как процесс, обладающий сложной динамикой развития, обусловленной как изменениями деятельности образовательных учреждений и самой личности, так и трансформацией окружающей их социальной, экономической, технологической и политической среды. Исходя из данного определения, критериями качества образовательного процесса являются: условия (нормативно правовые, учебные, методические, кадровые, информационные, материально-технические, психологические, финансовые); средства (материальные объекты и предметы духовной культуры, предназначенные для организации и осуществления образовательного процесса); методы и формы организации образовательного процесса.

Показателями данных критериев выступают: соответствие критериев современным требованиям; положительная динамика результатов образовательного процесса. Качества образовательного процесса помогут выявить руководителям и методистам сильные и слабые стороны образовательного процесса в учреждении, своевременно принять управленческие решения по обеспечению его качества. Данная стратегия будет способствовать повышению качества образовательного процесса в дополнительном образовании, удовлетворению потребностей обучающихся и их родителей, общественности, государства. На сегодняшний день проблема качества образования является одной из приоритетных государственных и общественных проблем. Современное общество нуждается не просто в специалистах-исполнителях, а в профессионалах, способных к системному осмыслению и принятию ответственных решений за последствия своих действий, к активному созиданию и преобразованию. Вследствие этого, основным социокультурным контекстом является синтез субъективной парадигмы обучающегося с целостным образовательным процессом, где важные элементы – образовательная программа и условия ее функционирования. В ходе аналитического исследования были определены критерии, К, который определил направления для улучшения в реализации образовательной программы с учетом требований социальных заказчиков, специфики образовательного процесса — это учебное, методическое, кадровое и материально-техническое обеспечение.

Организация, осуществляющая образовательную деятельность в сфере образования, обязана разработать образовательную программу на основе обязательных требований по направлению. При анализе программ по направлению 07320700 «Строительство и эксплуатация автомобильных дорог и аэродромов». Объем программы составляет 300 кредитов, при очной форме обучения. Каждый обучающийся в течение всего периода обучения обеспечен доступом к одной или нескольким электронно-библиотечным системам, содержащим все издания основной литературы, перечисленные в рабочих программах дисциплин (модулей), практик.

Подводя итог, необходимо отметить, что проектирование и обновление образовательной программы – многоэтапная задача, требующая многофакторного обследования. Вследствие этого необходима консолидация всех участников образовательного процесса: обучающихся, преподавательского состава, администрации колледжа, работодателей, научных руководителей. Применение образовательные программы на соответствие требованиям профессиональных стандартам образования.

Список литературы:

1. Александрова О.А. Образование: доступность или качество — последствия выбора // Знание. Понимание. Умение. — 2005. — № 2. — С. 83—93.
2. Ганиева Ш.О., Астанова М.М., Мухамадиева З.Л. Методы обучения и важнейшие факторы повышения эффективности качества образования // Молодой ученый. — 2015. — №4. — С. 555-556.
3. Бирюкова, Н. А. Образование как фактор профессиональной мобильности выпускника. Пути повышения качества профессиональной подготовки студентов:

ОБРАЗОВАНИЕ И КАРЬЕРА: СОЗДАНИЕ ПРОГРАММ, ОТВЕЧАЮЩИХ ТРЕБОВАНИЯМ РАБОТОДАТЕЛЕЙ

Булат Николай Сергеевич,

заместитель директора по ИТ

Ротман Инесса Михайловна,

преподаватель специальных дисциплин, педагог-эксперт

КГКП «Костанайский колледжа автомобильного транспорта»

Управления образования акимата Костанайской области, г.Костанай Казахстан

Түйін. Мақала білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілердің талаптарына бейімдеу қажеттілігіне баса назар аудара отырып, білім беру және еңбек нарығындағы өзекті мәселелерді талдауға арналған. Мақалада жұмыс берушілер талап ететін өзекті Дағдылар мен құзыреттер, соның ішінде техникалық білім, коммуникативті және ұйымдастырушылық қабілеттер, сондай-ақ белгісіздік жағдайында жұмыс істеу қабілеті зерттеледі. Авторлар жетекші компаниялардың мамандарының қатысуымен Кәсіби Стандарттар, WorldSkills стандарттары негізінде әзірленген білім беру бағдарламаларын құру тәжірибесін сипаттайды. Қорытындылай келе, түлектерге мансапты сәтті бастауға және кәсіби ортаға тез бейімделуге көмектесетін тиімді бағдарламаларды қалыптастыру үшін білім беру мекемелері мен жұмыс берушілердің өзара әрекеттесуінің маңыздылығы атап өтілді.

Аннотация. Статья посвящена анализу текущих проблем в области образования и трудового рынка, с акцентом на необходимость адаптации образовательных программ под требования работодателей. В статье исследуются актуальные навыки и компетенции, которые востребованы работодателями, включая технические знания, коммуникативные и организационные способности, а также умение работать в условиях неопределенности. Авторы описывают свой опыт создания образовательных программ, которые разрабатывались на основе профессиональных стандартов, стандартов WorldSkills, при участии специалистов ведущих компаний. В заключение подчеркивается важность взаимодействия образовательных учреждений и работодателей для формирования эффективных программ, которые помогут выпускникам успешно начать карьеру и быстро адаптироваться к профессиональной среде.

Разработка образовательной программы – это многосложный процесс, требующий системного подхода. С чего стоит начать разработку? На первом месте стоит анализ потребностей, т.е.: определение целевой аудитории (кто будет учиться по этой программе) и исследование потребностей рынка и требований работодателей.

Целевую аудиторию выбирать не приходится, госзаказ четко определяет возраст будущих студентов, а реализация требований работодателей ставит перед образовательным учреждением определённые вызовы. На самом деле, зачем нужно чтобы образовательные программы соответствовали требованиям работодателей? Ответ достаточно прост, если мы хотим быть востребованным колледжем, иметь соответствующую репутацию, что повышает шансы в «борьбе» за хорошего абитуриента:

1. Подготовка к реальной работе: образовательные программы, адаптированные к потребностям рынка, помогают студентам получить знания и навыки, которые требуются в современных рабочих условиях. Это повышает их шансы на успешное трудоустройство.
2. Устранение разрыва между теорией и практикой: взаимодействие с работодателями помогает образовательным учреждениям понимать, какие конкретные компетенции и практические навыки наиболее востребованы.

3. Инновации и адаптация: совместная работа с работодателями позволяет образовательным учреждениям быстрее реагировать на изменения в индустрии и адаптировать программы обучения, чтобы они соответствовали текущим тенденциям и технологиям.
4. Повышение конкурентоспособности: выпускники, обладающие актуальными знаниями и навыками, становятся более конкурентоспособными на рынке труда, что также улучшает репутацию образовательного учреждения.

Важно, чтобы образовательные учреждения своевременно реагировали на изменения на рынке труда, чтобы выпускники могли успешно стартовать в карьере и быстро встраиваться в профессиональную среду.

Создание образовательных программ, соответствующих потребностям работодателей, требует активного взаимодействия образовательных учреждений с производством. Недостаточная коммуникация может привести к тому, что мы, как преподаватели колледжа не будем в курсе актуальных требований рынка труда.

Это многогранный процесс, включающий в себя различные формы взаимодействия, направленные на достижение общей цели – подготовку квалифицированных кадров. Ежегодно мы проводим встречи с работодателями ведущих компаний, где получаем обратную связь о текущих потребностях рынка. Проводим анализ текущих учебных планов. Получаем обратную связь о студентах, проходящих практику на предприятиях.

Другим важным аспектом является соответствие образовательных программ профессиональным стандартам, установленным государственными и международными организациями. Программы, ориентированные на международные стандарты, позволяют выпускникам иметь конкурентоспособные навыки, которые востребованы не только в стране, но и за рубежом. При разработке ОП мы используем не только профессиональные стандарты, отраслевые рамки квалификаций, Атлас новых профессий, но и стандарты WorldSkills. Участие в национальных и международных чемпионатах позволяет нам быть в курсе передовых инноваций и внедрять их в ОП.

С 2016 года наш колледж активно участвует в движении WorldSkills по компетенции «Сетевое и системное администрирование», что позволило познакомиться с требованиями мирового уровня к профессиональным навыкам в области информационных технологий.

Студенты, участвующие в конкурсах, демонстрируют высокие результаты и получают ценный опыт, который помогает им в дальнейшей карьере. Преподаватели, готовящие студентов к соревнованиям, постоянно повышают свою квалификацию, изучают новые технологии и методики обучения.

Благодаря участию в WorldSkills, колледж смог модернизировать свою учебно-материальную базу. Было закуплено современное оборудование, программное обеспечение и учебные материалы, соответствующие мировым стандартам. Это позволяет студентам получать знания и навыки, необходимые для успешной работы в сфере сетевого и системного администрирования.

WorldSkills — это не только соревнования, но и возможность для профессионального роста, обмена опытом и повышения качества образования.

На современном рынке труда важную роль играют так называемые «мягкие» навыки, такие как способность к командной работе, лидерство, стрессоустойчивость, креативное мышление. Эти навыки необходимы для успешной работы в быстро меняющемся мире. Работодатели все чаще требуют от сотрудников не только технических знаний, но и развитых коммуникационных навыков, умения работать в многозадачном режиме, принимать решения в условиях неопределенности. Технологии развиваются настолько быстро, что образовательные программы могут не успевать за этими изменениями, что создает разрыв между навыками, которые получают студенты, и теми, которые требуют работодатели.

Все это требует регулярного обновления учебных планов и привлечения специалистов-производственников для разработки и корректировки образовательных

программ. Однако по разным причинам преподаватели могут быть не готовы к изменениям или видеть в них угрозу привычным методам преподавания, учебная нагрузка часто не оставляет времени на собственное (самостоятельное) профессиональное развитие. Один из выходов – «примерить на себя» производственные технологии, ситуации и инновации. Прохождение курсов и стажировок на производстве преподавателями позволяют сформировать уникальные знания и опыт, которые сложно получить в рамках обычной работы, что в свою очередь влияет на содержание модулей и определение профессиональных компетенций.

Создание образовательных программ, которые отвечают требованиям работодателей, – это ключевая задача для современных учебных заведений. Только при правильном взаимодействии между образовательными учреждениями и работодателями можно быть уверенными, что выпускники будут иметь навыки, необходимые для успешной карьеры в условиях динамичного рынка труда. Сотрудничество с производством, внедрение новых технологий и развитие «мягких» навыков обеспечат будущим специалистам конкурентоспособность и возможность быстро адаптироваться к меняющимся условиям.

Эффективное взаимодействие с работодателями – залог успешной реализации образовательных программ, направленных на подготовку конкурентоспособных специалистов, востребованных на рынке труда. Это взаимовыгодный процесс, который способствует развитию как образовательных учреждений, так и предприятий, а в конечном итоге – экономики в целом.

Список литературы:

1. <https://atameken.kz/ru/services/16-professionalnyye-standarty-i-tsentry-sertifikatsii-nsk>
2. НАО «Talar». Методические рекомендации по разработке образовательных программ по специальностям и квалификациям технического и профессионального, послесреднего образования. – Астана: 2023.
3. Потенциал развития механизмов взаимодействия профессиональных образовательных организаций с работодателями для региональных рынков труда: мат-лы Междунар. науч.- практ. конф. (Кемерово, 7–8 ноября 2023 г.) – Кемерово: ГБУ ДПО «КРИПО», 2023. – 1 электрон. опт. диск (CD-R). – ISBN 978-5-9572-0255-4. – Текст: электронный.
4. Фомицкая Г.Н., Базарова Т.С. Механизмы взаимодействия работодателей и профессиональных образовательных организаций в ситуации неопределенности // Вестник Самарского Государственного Технического Университета. Серия «Психолого-педагогические науки». 2021. Т. 18. № 4.

«ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ ЧЕРЕЗ ТИПОВУЮ УЧЕБНУЮ ПРОГРАММУ ПО ДИСЦИПЛИНЕ ХИМИЯ В СИСТЕМЕ ТИПО: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ»

Баймагамбетова Гульжан Ермаковна,
преподаватель химии

КГКП «Костанайский колледжа автомобильного транспорта»
Управления образования акимата Костанайской области, г.Костанай Казахстан

«...каждый ученик в соответствии с талантом и возможностями желает
изучить определенную область знаний. При небрежении их желаниями
учебный процесс будет неэффективным».

Абу Али ибн Сина (Авиценна)

Аннотация. В статье рассматриваются ключевые аспекты формирования профессиональной направленности студентов через использование типовой учебной программы по дисциплине химия в системе технического и профессионального образования (ТиПО). Актуальность темы обусловлена необходимостью подготовки специалистов, способных к адаптации в условиях быстро меняющегося рынка труда. Автор выделяет современные подходы к организации обучения, акцентируя внимание на интерактивных методах, проектировании учебного процесса и междисциплинарной интеграции. Важным аспектом является внедрение элементов практической деятельности, что способствует повышению мотивации учащихся и укреплению их профессиональной идентичности.

Ключевые слова: профессиональная направленность, учебная программа, химия, ТиПО, современные подходы, практические рекомендации, активное обучение, междисциплинарная интеграция.

Развитие системы технического и профессионального образования ориентировано на удовлетворение существующих и будущих потребностей рынка труда. Фокус образовательных программ в системе ТиПО направлен на предоставления качественных профессиональных и социальных навыков, востребованных у работодателей.

с 1 сентября текущего года в колледжах будут внедрены новые типовые учебные программы по шести направлениям и 16 дисциплинам. В их числе педагогическое, социально-экономическое, технико-технологическое, художественно-технологическое, аграрно-технологическое, общественно-гуманитарное направления.

В новых типовых учебных программах предусмотрена возможность изменять количество часов и содержание тем до 25% с учетом требований работодателей и региональных особенностей [1].

В большинстве случаев у студентов колледжа успешность обучения часто определяется не ограниченными умственными способностями, а доминированием внешней мотивации к обучению над внутренней, а значит, отсутствием самоконтроля. Человек с таким типом мотивации будет учиться в том случае, если его вынуждают обстоятельства. Так, даже если высокомотивированный абитуриент, в течение обучения на первом курсе не видит ценности в самом обучении и его полезности для выбранной специальности, то профессиональные и когнитивные мотивы перестают управлять его учебной деятельностью, вследствие чего заметно снижается его познавательная активность, как следствие, успешность в учёбе, и образуется так называемый «синдром разочарования» [2].

Предположим, что при поступлении в колледж познавательная активность большинства первокурсников достаточно высока. Их интересуют такие вопросы, как актуальность выбранной профессии, её конкретные функции, процесс обучения данной специальности, тонкости и специфика будущей профессиональной деятельности, приобретение необходимых практических навыков. Значит, основным мотивом обучения для них выступает, прежде всего, осознание значимости изучаемых дисциплин для их будущей профессиональной деятельности и их практическое применение. А вот ещё в школе наскучившие дисциплины общеобразовательного цикла, при изучении которых обучающиеся не видят их реального, конкретного применения в будущей специальности, вызывают у первокурсников недовольство и представляются малозначимыми и нигде не пересекающимися с дисциплинами профессионального цикла. Таким образом в сознании студентов первого курса возникают представления о параллельности областей дисциплин общеобразовательного и профессионального циклов. Поэтому обучение будет успешным только тогда, когда каждая предметная область воспринимается обучающимся как необходимый элемент его профессионального становления. Другими словами, формирование профессиональной направленности должно идти средствами всех изучаемых предметов.

Общеобразовательная подготовка в профессиональных организациях – это базовая ступень подготовки квалифицированного специалиста, а обучение необходимо выстроить

так, чтобы первокурсник постоянно ощущал, что при изучении общеобразовательного предмета он приближается к более глубокому пониманию своей профессии. Поэтому акцентирование информации, необходимой для будущей специальности, безусловно, активизирует действия студента, который понимает, что она нужна ему не для общей эрудиции, а как нужная информация для совершения конкретных действий специалиста данного профиля.

В конечном итоге, через реализацию профессиональной направленности, мы способствуем достижению таких целей, как:

- повышение у первокурсников мотивации к изучению дисциплин общеобразовательного цикла, а, значит, их дальнейшему обучению в колледже;
- развитие у обучающихся интереса к будущей профессии;
- профессиональное закрепление студентов;
- сохранение контингента учебного заведения [3].

Профессиональная направленность преподаваемых дисциплин является одним из необходимых условий эффективности подготовки специалистов. Специалисты технико-технологического направления, при изучении дисциплины химия, для решения задач профессиональной деятельности должны быть осведомлены о свойствах металлах и сплавов, из которых состоят основные узлы и детали в автомобиле строения, об использовании веществ (топливо, смазочные и защитно-восстановительные покрытия).

При изучении дисциплины Химия, необходимо ориентироваться на инвариантную структуру содержания подготовки по специальности. В этом случае не будет разрыва между отдельной дисциплиной и подготовкой к профессии. Этот аспект важен как на уровне общего определения ключевых разделов химического знания, так и при подборе содержания, обеспечивающего готовность обучаемого к освоению последующих дисциплин, и на заключительных этапах, когда подбираются примеры, иллюстрирующие теоретические положения, задания с профессионально-ориентированным контентом [4].

Специфика изучения химии при овладении профессиями и специальностями технико-технологического направления отражена в результатах обучения и критериях оценивания к каждой теме. Результаты обучения определяют, что обучающиеся должны знать, понимать и демонстрировать по завершении изучения дисциплины. Результаты обучения закладывают основу учебного процесса по дисциплине, на базе которой впоследствии формируется:

- структура и содержание дисциплины;
- система учебной деятельности и оценочных мероприятий, обеспечивающая достижение запланированных результатов обучения;
- система учебных материалов, необходимая для организации обучения.

В типовой учебной программе по дисциплине химия, критерии оценивания дополнены профессиональной составляющей, которая будет отражать специфик будущей профессиональной деятельности обучающихся. Профессиональная направленность дисциплины предполагает «выход» студента за рамки учебного процесса, в пространство учебной или производственной практики, что в конечном счете позволяет:

- развить мотивацию к обучению, освоению базовых и профессиональных компетенций;
- актуализировать предметные знания с целью решения личностно- и профессионально-значимых проблем на деятельностной основе.

Например, при изучении темы «Сплавы, состав, свойства» для специальности «Техническое обслуживание, ремонт и эксплуатация автомобильного транспорта, студенты должны знать не только состав и свойства данных сплавов, но и должны объяснять на каких свойства находит применения данный сплав для изготовления деталей автомобиля. При изучении данной темы применяю метод опережающих заданий. Домашним заданием к данной теме будет предложены основные узлы и детали автомобиля, где студенты не только должны записать сплав, из которого изготовлена данная деталь и на каких свойствах

основано применение данного сплава, но и найти назначение данной детали. Такая домашняя работа обеспечивать содержательную подготовку обучающегося к последующей познавательной деятельности, ориентированной на получение практического опыта.

При изучение этой же темы для специальности «Газоэлектросварщик» мы рассматриваем такой вопрос как сварка цветных и черных металлов. Где говорим о трудности сварки таких сплавов как бронза, латунь, сплавы алюминия и какие технологические особенности нужно соблюдать при сварочных работах с данными сплавами.

Профессиональная направленность дисциплины обеспечивает применимость получаемых знаний и умений в процессе профессиональной подготовки и позволяет продемонстрировать способы применения на практике. знаний изучаемых основ наук, влияние на развитие техники и технологий, на эффективность производственной деятельности специалиста.

Организация обучения с учетом профессиональной направленности повышает мотивацию обучающихся и обеспечивает опережающий вход в профессию/специальность [5].

Использованная литература:

1. https://www.kt.kz/rus/education/v_kazahstane_dan_start_transformatsii_tehnicheskogo_i_1377972889.html
2. Рубанова Е.Ю. Психологические аспекты профессиональной социализации личности // Электронное научное издание «Ученые заметки ТОГУ» 2015, Том 6, № 4, С. 189 – 193. – URL: http://pnu.edu.ru/media/ejournal/articles-2015/TGU_6_178.pdf
3. Рогова Д. Б., Кучерявенко С. В. Профессиональная направленность при реализации общеобразовательного цикла как инструмент активизации познавательной деятельности обучающихся первого курса в системе СПО // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2017. – Т. 30. – С. 1–5. – URL: <http://e-koncept.ru/2017/770951.htm>.
4. https://www.kt.kz/rus/education/v_kazahstane_dan_start_transformatsii_tehnicheskogo_i_1377972889.html
5. ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ Агроинженерия. 2024. Т. 26, № 6. С. 93-97 Григорьева М.В. Разработка профессионально-ориентированного содержания дисциплины «Химия» для студентов

СПОРТ В ТУРИЗМЕ

Чернышова Татьяна Александровна,
магистр, старший преподаватель
Костанайский инженерно-экономический
университет им. М. Дулатова
г. Костанай, Казахстан

Түйіндеме. Бұл мақалада Туризмдегі спорттың маңызы, оның адам өміріндегі рөлі, сондай-ақ саяхаттың бір бөлігі бола алатын әртүрлі спорттық іс-шаралар қарастырылады. Ұсынылған мысалдар спорт пен туризмнің үйлесуі денсаулықты нығайтуға, жарқын әсер алуға және тұлғаның үйлесімді дамуына қалай ықпал ететінін көрсетеді.

Аннотация. В данной статье рассматривается значение спорта в туризме, его роль в жизни человека, а также различные виды спортивных активностей, которые могут стать частью путешествий. Представленные примеры показывают, как совмещение спорта и туризма способствует укреплению здоровья, получению ярких впечатлений и гармоничному развитию личности.

Abstract. This article examines the importance of sports in tourism, its role in human life, as well as various types of sports activities that can become part of travel. The presented examples

show how the combination of sports and tourism promotes health promotion, vivid impressions and harmonious personal development.

Түйінді сөздер: спорт, белсенді туризм, денсаулықты нығайту, демалыс, саяхат, белсенділік, тәжірибе.

Ключевые слова: спорт, активный туризм, укрепление здоровья, отдых, путешествия, активность, впечатления.

Key words: sports, active tourism, health promotion, recreation, travel, activity, impressions.

Введение

Прежде всего, необходимо дать понятие спортивному туризму. Спортивный туризм — вид спорта, имеющий целью спортивное совершенствование человека в преодолении естественных препятствий.

Такой вид деятельности, как спортивный туризм, способствует, по мнению спортсменов и специалистов, оздоровлению всех жизненноважных систем организма и помогает тренировать механизмы реакции на преодоление препятствий, с которыми, учитывая урбанизацию и развитие общества, человек в повседневной жизни не сталкивается. Широко известно, что данный вид спорта способствует улучшению также эмоционального состояния человека, а постоянные упражнения мышц поддерживают бодрость и жизненный тонус.

Современный туризм становится всё более разнообразным, охватывая множество направлений и форм отдыха. Одним из таких направлений является спортивный и активный туризм, который сочетает путешествия с физической активностью. Этот вид туризма уникален тем, что он не только позволяет изучать новые места, но и способствует улучшению здоровья, повышению выносливости и обогащению жизненного опыта.

Спортивный туризм особенно ценен для тех, кто хочет разнообразить свой отдых, испытать адреналин или просто активно провести время на природе. Различные виды активностей — от лёгких пеших прогулок до экстремальных видов спорта — помогают адаптировать этот вид туризма под индивидуальные предпочтения каждого человека.

Этот вид отдыха создаёт уникальную связь между физической активностью и исследованием мира. В статье рассмотрены основные виды активного туризма, которые делают путешествия не только яркими и интересными, но и полезными для физического и психического здоровья.

Спорт в туризме: значение в жизни человека.

Туризм и спорт по отдельности имеют огромное значение для жизни человека. Туризм расширяет кругозор, помогает отвлечься от повседневной рутины, а также дарит уникальную возможность исследовать природные и культурные достопримечательности. Он способствует восстановлению эмоционального равновесия, снятию стресса и вдохновению.

Спорт, в свою очередь, помогает укрепить физическое здоровье, развивает силу, выносливость, улучшает координацию и дисциплину. Он делает человека более уверенным в своих силах и помогает выработать навыки работы в команде.

Их объединение даёт возможность для комплексного подхода к отдыху. Спортивный туризм — это не только путешествия и исследования, но и шанс активно работать над своим физическим состоянием. Такие путешествия могут быть насыщены приключениями, которые развивают как тело, так и дух. Спортивный туризм даёт каждому возможность найти свой идеальный баланс между отдыхом и физической активностью, делая жизнь ярче и разнообразнее.

Список самых необходимых предметов для туриста

1. Компас или GPS. В связи с техническим прогрессом вместо компасов начали успешно использовать GPS-навигаторы. Это электронное устройство является хорошей заменой компасу, но если оно выйдет из строя (сядет аккумулятор), то у туриста могут возникнуть некоторые проблемы, что с компасом случиться не может.

2. Солнцезащитные очки.
3. Солнцезащитный крем.
4. Фонарик.
5. Спички или зажигалка.
6. Куртка.
7. Нож.
8. Аптечка первой помощи.
9. Средства от защиты насекомых.
10. Спальник.
11. Котелок.

Активный туризм: классификация и виды

Активный туризм можно условно разделить на летний, зимний и иные виды туризма. Каждый из них предлагает широкий спектр активностей, от расслабляющих прогулок и водных развлечений до экстремальных и приключенческих видов спорта, адаптированных под различные условия и интересы.

Летний туризм:

1. Велосипедный туризм

Велосипедный туризм включает поездки на велосипеде по различным маршрутам — от лёгких прогулок по паркам до сложных многодневных экспедиций через пересечённую местность. Этот вид активности улучшает сердечно-легочную выносливость, способствует укреплению мышц ног и позвоночника, а также помогает улучшить общее состояние здоровья, снижая уровень стресса и улучшая настроение.

2. Пешеходный туризм (трекинг)

Пешеходные походы по природным тропам помогают развить выносливость, улучшить физическую форму и стабилизировать обмен веществ. Прогулки на свежем воздухе снижают уровень стресса, укрепляют все системы организма, а также способствуют улучшению настроения благодаря контактам с природой.

3. Спелеотуризм

Исследование пещер — это не только увлекательный процесс, но и хорошая физическая нагрузка. Преодоление природных препятствий, таких как узкие проходы и крутые спуски, требует силы, гибкости и выносливости. Этот вид активности развивает координацию и силу, а также улучшает дыхательную систему.

4. Альпинизм и скалолазание

Альпинизм и скалолазание требуют высокой физической подготовки и умения работать в команде. Эти виды спорта укрепляют мышцы всего тела, повышают выносливость, улучшают координацию движений, а также развивают уверенность и психологическую стойкость.

5. Горный туризм

Горный туризм включает передвижение группы людей по определённым маршрутам в горной местности с использованием силы мышц. Этот вид туризма практикуется в условиях высокогорья, где важным элементом является физическая подготовка участников для преодоления сложных рельефов и экстремальных погодных условий. Горный туризм сочетает активный отдых с исследованием природных ландшафтов и требует навыков ориентирования, выносливости и подготовки к сложным физическим нагрузкам.

Водный туризм:

1. Рафтинг

Рафтинг включает сплав по бурным рекам с преодолением препятствий, таких как пороги и водопады. Этот вид спорта развивает командный дух, улучшает координацию и выносливость, а также положительно влияет на сердечно-сосудистую систему и улучшает психологическое состояние благодаря адреналину.

2. Морской каякинг

Путешествия на каяке по озёрам и морям укрепляют мышцы рук, плеч, спины и пресса. Каякинг улучшает кардио-систему, увеличивает выносливость и способствует расслаблению в природе.

3. Виндсерфинг и серфинг

Виндсерфинг — это катание на доске с парусом, а серфинг — катание на волнах без паруса. Эти виды спорта развивают силу и выносливость, улучшая координацию движений и баланс. В обоих случаях работа с парусом и серфингом также способствует укреплению сердечно-сосудистой системы и укреплению мышц всего тела.

4. Дайвинг

Подводные погружения с аквалангом улучшают дыхательные функции, укрепляют мышцы всего тела и снимают стресс. Этот вид спорта помогает улучшить способность к расслаблению и координации, а также является отличным способом укрепления легких и дыхательной системы.

Зимний туризм:

1. Лыжный туризм и горные лыжи

Спуски на лыжах по горным склонам развивают мышцы ног, спины и пресса. Лыжный спорт способствует улучшению координации движений и выносливости, а также является отличным кардио-упражнением.

2. Сноубординг

Сноубордисты работают над улучшением равновесия, укреплением мышц ног и спины. Это интенсивная физическая нагрузка, которая развивает выносливость и улучшает координацию, а также укрепляет сердечно-сосудистую систему.

3. Скитур

Горный туризм с использованием лыж и специального оборудования для подъёма в горы развивает выносливость, силу и помогает улучшить координацию движений в условиях сложной местности.

4. Путешествия на снегоходах и собачьих упряжках

Эти зимние виды спорта включают активную работу на свежем воздухе, способствуя улучшению общего состояния здоровья, укреплению дыхательной системы и повышению физической выносливости.

Иные виды туризма:

1. Конный туризм

Путешествия верхом на лошадях благоприятно влияют на спину, укрепляют мышцы ног и развивают выносливость. Также этот вид туризма способствует улучшению психоэмоционального состояния, снимая напряжение и стресс благодаря общению с лошадьми.

2. Приключенческий туризм

Включает путешествия в экзотические и труднодоступные места, такие как сафари, экспедиции и кругосветные путешествия. Эти виды туризма развивают физическую подготовленность, выносливость и позволяют научиться адаптироваться к различным условиям.

3. Экстремальный туризм

Сюда входят такие виды активности, как банджи-джампинг, парапланеризм и прыжки с парашютом. Эти виды туризма способствуют активному выработыванию эндорфинов и улучшению настроения, а также развивают силу воли и уверенность в себе.

4. Автотуризм

Автотуризм как форма спортивного туризма позволяет исследовать отдалённые и труднодоступные места, комбинируя поездки с различными видами спорта, такими как велосипедные маршруты, пешеходные походы, альпинизм и водные виды активностей. Это гибкая форма туризма, дающая возможность перевозить необходимое оборудование и путешествовать по собственному маршруту. Автотуризм в сочетании с активным отдыхом

предлагает уникальную свободу и удобство, позволяя организовать насыщенные спортивные путешествия в комфортных условиях.

Вывод:

Спорт в туризме — это не только способ активно отдыхать, но и отличная возможность улучшить физическую форму и психологическое состояние. Все виды активного туризма способствуют укреплению сердечно-сосудистой системы, развитие физических качеств. Способствует снятию стресса, улучшению психоэмоционального состояния и делают отдых ярким и полезным для здоровья.

Список литературных источников

1. <https://e-koncept.ru/2016/76361.htm>
2. https://trekkingmania.ru/vidyi_aktivnogo_turizma/
3. Алексеева, О.В. Основы спортивно-оздоровительного туризма: учебное пособие для студентов специальности 032103 «Рекреация и спортивно-оздоровительный туризм»/О.В. Алексеева.— Улан-Удэ: БГУ, 2016. — 179с.
4. Бабкин, А.В. Специальные виды туризма/А.В. Бабкин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2016. - 252 с.
5. 1. Байковский, Ю.В. Теория и методика горных видов спорта (альпинизм, скалолазание, ледолазание, ски-альпинизм) 490 часов / Ю.В. Байковский, Д.Н. Гиндия. — М.: РИО РГУФК, 2016. — 38 с.
6. Боголюбов, В.С. Организация специальных видов туризма/В.С. Боголюбов. - Санкт-Петербург: СПб ГИЭУ. 2015.— 48 с.
7. Боголюбов, В.С. Организация специальных видов туризма/В.С. Боголюбов. - Санкт-Петербург: СПб ГИЭУ. 2015.— 48 с.

**ВЗАИМОСВЯЗЬ ТЕХНИЧЕСКОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
С ТРЕБОВАНИЯМИ РЫНКА ТРУДА: СОВРЕМЕННЫЕ ВЫЗОВЫ И
ПЕРСПЕКТИВЫ**

Астапкова Татьяна Сергеевна,

преподаватель специальных дисциплин

Частное учреждение «Колледж предпринимательства КИИЭУ»

Костанайская обл., г.Костанай, Республика Казахстан

Аннотация: Данная статья посвящена актуальной проблеме соответствия технического и профессионального образования современным требованиям рынка труда. В работе анализируется взаимосвязь между образовательными программами и потребностями работодателей, выявляются основные проблемы и предлагаются пути их решения. Особое внимание уделяется таким аспектам, как гибкость образовательных программ, развитие практических навыков, использование современных образовательных технологий и укрепление связей с работодателями. Ключевые слова: техническое образование, профессиональное образование, рынок труда, адаптивность, цифровые навыки, практическая подготовка, дуальное обучение.

Ключевые слова: техническое образование, профессиональное образование, рынок труда, адаптивность, цифровые навыки, практическая подготовка, дуальное обучение.

По последним данным Министерства труда и социальной защиты РК в их базе зарегистрировано свыше 44 тысяч человек, ищущих работу по различным специальностям и квалификации, и всего лишь чуть менее 14 тысяч вакансий, то есть можно сказать, что предложение рабочей силы превышает спрос в три раза. Один только этот факт говорит о высокой степени конкуренции на казахстанском рынке труда. При этом многие работодатели отмечают, что качество подготовки специалистов часто не удовлетворяют запросам и требованиям современного производства и уровня технологий. С учетом этого предлагается в Казахстане модернизировать систему профессионального образования,

увеличить эффективность подготовки кадров как высшего -управленческого звена, так и среднего звена - квалифицированных специалистов. «Знания и профессиональные навыки - ключевые ориентиры современной системы образования, подготовки и переподготовки кадров. Чтобы стать развитым конкурентоспособным государством, мы должны стать высокообразованной нацией. В современном мире простой поголовной грамотности уже явно недостаточно. Наши граждане должны быть готовы к тому, чтобы постоянно овладевать навыками работы на самом передовом оборудовании и самом современном производстве» - эти строки из послания Президента РК «Стратегия - 2050» закрепляют совершенствование профессионального образования, как долгосрочный приоритет развития.

Чтобы решить актуальные проблемы системы профессионального обучения необходимо целенаправленно вести ее реформу, чтобы уровень развития сферы профессиональной подготовки и переподготовки кадров соответствовал уровню развития производительных сил и требованиям работодателей. Но эти цели развития надо решать в комплексном порядке, например, если разрабатывается проект по программе индустриально- инновационного развития, то при обосновании ее ресурсного обеспечения нужно брать во внимание не только наличие сырьевой базы, обеспеченность инфраструктурой, материальными ресурсами, но и наличие резерва рабочей силы. Причем профессиональной структуре спроса по возможности должна соответствовать и структура предложения. Если, например, строится машиностроительный завод, то понадобятся сначала ресурсы строителей- монтажников, прорабов, архитекторов и механиков. В будущем для работы на таком предприятии понадобятся квалифицированные рабочие- сборщики, токари, слесари, сварщики и т.п. и конечно же, высококвалифицированные инженеры, технологи, менеджеры среднего и высшего звена. И соответственно, необходимо оценить, насколько рабочая сила в регионе соответствует по уровню образования, по направлению специализации, по профилю подготовки, по уровню квалификации требованиям к претендентам на вышеуказанные рабочие места. Если в регионе слабый уровень подготовки такого рода специалистов, то может остро встать проблема дефицита кадров при избытке рабочей силы в регионе. Чтобы решить эту проблему, надо изначально, на стадии разработки проекта предусмотреть развитие системы профессионального обучения кадров. Здесь необходимо знать имеющиеся предпосылки, создавать условия для улучшения и расширения базы профессионально- технического и гуманитарного образования, привлекать для преподавания специалистов, профессионалов в необходимой сфере. Можно наладить подготовку и переподготовку на базе действующих учреждений профессионального образования, проведя их модернизацию и совершенствование методологической базы под запросы современной практики. Либо можно строить новые центры подготовки кадров.

Введение

Современный рынок труда характеризуется стремительными изменениями, вызванными технологическим прогрессом, глобализацией и новыми формами организации труда. В этих условиях особую актуальность приобретает вопрос о соответствии технического и профессионального образования потребностям экономики. Цель данной статьи – проанализировать существующую взаимосвязь между образованием и рынком труда, выявить основные проблемы и наметить пути их решения.

Современные требования рынка труда к образованию

Рынок труда сегодня предъявляет к выпускникам образовательных учреждений целый ряд новых требований:

- * Гибкость и адаптивность: способность быстро осваивать новые технологии и знания, адаптироваться к изменяющимся условиям работы.

- * Комплексные навыки: сочетание технических компетенций с умением работать в команде, решать нестандартные задачи, принимать решения.

* Креативность и инновационность: способность генерировать новые идеи, находить нестандартные решения, разрабатывать инновационные продукты и услуги.

* Цифровая грамотность: владение современными цифровыми инструментами и технологиями.

Проблемы взаимосвязи образования и рынка труда

Несмотря на растущие требования рынка, в системе технического и профессионального образования существует ряд проблем:

* Отставание образовательных программ от потребностей рынка: учебные планы часто не успевают за стремительным развитием технологий и меняющимися требованиями работодателей.

* Недостаточная связь с работодателями: образовательные учреждения недостаточно взаимодействуют с предприятиями, что приводит к разрыву между теоретической подготовкой и практическими навыками выпускников.

* Недостаток практической подготовки: в образовательных программах часто преобладает теоретический компонент, в то время как практическая подготовка остается недостаточной.

* Отсутствие гибких форм обучения: традиционные формы обучения не всегда позволяют удовлетворить индивидуальные потребности обучающихся и требования современного рынка труда.

Пути решения проблем

Для повышения эффективности взаимосвязи образования и рынка труда необходимо предпринять следующие меры:

* Обновление образовательных программ: регулярный анализ потребностей рынка и внесение соответствующих изменений в учебные планы.

* Усиление практической направленности обучения: расширение практики, стажировок, производственных практик.

* Развитие дуального обучения: сочетание теоретического обучения в образовательном учреждении и практической подготовки на предприятии.

* Использование современных образовательных технологий: применение цифровых платформ, онлайн-курсов, интерактивных методов обучения.

* Укрепление связей с работодателями: создание совместных образовательных программ, организация стажировок, проведение ярмарок вакансий.

* Развитие гибких форм обучения: внедрение модульных программ, микрокурсов, онлайн-обучения.

Заключение

Взаимосвязь технического и профессионального образования с требованиями рынка труда является одним из ключевых факторов развития экономики. Для обеспечения конкурентоспособности выпускников необходимо постоянно совершенствовать систему образования, делая ее более гибкой, практикоориентированной и отвечающей потребностям современного рынка труда.

Список использованной литературы

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» от 27 июля 2007 года № 319-III ЗРК// <http://www.educontrol.kz/ru/content/закон-рк-об-образовании>

2. Общие требования, предъявляемые к профессиональной подготовке, переподготовке и повышению квалификации кадров в организации: Утв. постановлением Правительства РК от 29 нояб. 2007г., № 1147 // Казахст. правда. - 2007. - 1 дек. - С.10

3. О развитии людских ресурсов: образование, подготовка кадров и непрерывное обучение // Труд в Казахстане. - 2006.- N 2.- С. 37

4. Тайжанова Ж.А. Конкурентоспособная экономика - конкурентоспособные кадры // ҚазҰУ хабаршысы. Экономика сериясы = Вестн. КазНУ. Сер. экономическая. - 2007.- № 6.- С. 13-16

АНАЛИЗ РАЗРАБОТАННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ ДЛЯ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ТЕХНИЧЕСКОЕ ОБСЛУЖИВАНИЕ, РЕМОНТ И ЭКСПЛУАТАЦИЯ ЭЛЕКТРОМЕХАНИЧЕСКОГО ОБОРУДОВАНИЯ»

**Белекбаева Лаура Кадырхановна,
Данибекова Перизат Аменовна**

преподаватели электротехнических дисциплин
ЧУ «Политехнический колледж корпорации «Казахмыс»
Карагандинская область, г. Балхаш, Республика Казахстан

Аннотация: В статье разрабатывается процесс разработки образовательных программ, ориентированных на актуальный рынок труда. На основе корпоративного колледжа компании «Казахмыс» описаны основные подходы к созданию программ для подготовки специалистов в области эксплуатации и ремонта электромеханического оборудования. Особое внимание уделяется использованию профессиональных стандартов, опыта WorldSkills, стажировок преподавателей на предприятиях и обратной связи с работодателями. Анализируются сильные и слабые стороны образовательных программ, а также обнаруживаются возможности для их появления.

Анализ разработки программ, учитывающих требования рынка труда, является ключевой задачей для образовательных учреждений, работодателей и органов управления образованием. Этот процесс способствует адаптации обучения к современным условиям, улучшению трудоустройства выпускников и повышению конкурентоспособности организаций.

Образовательные программы необходимо разрабатывать на специальности, которые востребованы на рынке труда.

Наш колледж является корпорационным колледжем компании «Казахмыс». Корпорация «Казахмыс» занимается добычей и переработкой медных руд, состоит из множества производственных площадок, где электрооборудование является основным элементом всех технологических процессов. Для его монтажа, обслуживания и ремонта требуются специалисты соответствующей квалификации, такие как монтажник электрооборудования, электрослесарь по обслуживанию и ремонту электромеханического оборудования, техник-электромеханик.

С 2023 года каждая организация образования ТиПО самостоятельно разрабатывает образовательные программы на основании Нормативно-правовых актов в области образования (Закон РК «Об образовании»; Государственный общеобязательный стандарт технического и профессионального образования; Классификатор специальностей и квалификаций ТиППО; Типовые учебные программы цикла или модуля общеобразовательных дисциплин для организаций ТиПО) и профессиональных стандартов. Также используются стандарты WorldSkills, Атлас новых профессий, должностные инструкции работодателей.

Немаловажную роль в создании образовательных программ имеет опыт прохождения стажировки преподавателей на различных предприятиях. Стажировка помогает повысить эффективность образовательного процесса через актуализацию содержания программ (после стажировки могут быть выявлены новые тенденции, технологии или методы работы); расширение практической части обучения (опыт, полученный на стажировке, может указать на необходимость увеличения объема практической работы в рамках модуля или включения дополнительных практических занятий для более полного освоения профессиональных навыков); обновление учебных материалов (могут быть выявлены новые учебные материалы, книги, статьи или онлайн-ресурсы, которые могут быть полезными для обогащения образовательной программы и обеспечения студентов актуальной информацией); добавление дополнительных результатов обучения (опыт стажировки может показать нехватку определенных компетенций у студентов); изменение форматов обучения (можно пересмотреть форматы

обучения, включая более интерактивные методы, проектную работу, мастер-классы, чтобы более эффективно передавать студентам практические навыки); обновление оценочных критериев.

В начале каждого года с работодателями обсуждаются и утверждаются рабочие учебные программы профессиональных модулей. За месяц до практики непосредственно с начальниками, мастерами цехов обсуждаются и корректируются тематики практик.

Учитывая результаты апробации образовательных программ — такие как качество знаний, результаты опросов, анкетирования, конкурсов и чемпионатов профмастерства, семинаров с участием наставников с производства, а также отзывы руководителей практик — и анализируя требования производства, включая внедрение нового оборудования и изменение технологий производственных процессов, образовательные программы по профильным специальностям обновляются ежегодно с целью их соответствия актуальным потребностям рынка труда и повышению качества подготовки специалистов.

При разработке образовательной программы 2023-2024 учебного года для специальности 07130700 – Техническое обслуживание, ремонт и эксплуатация электромеханического оборудования (по видам и отраслям), квалификации: монтажник электрооборудования, электрослесарь по обслуживанию и ремонту электромеханического оборудования, техник-электромеханик были использованы следующие профессиональные стандарты:

1. Электротехнические и монтажные работы по установке электропроводки и осветительных приборов;
2. Обслуживание, монтаж и наладка электрооборудования;
3. Эксплуатация и ремонт электрооборудования;
4. Обслуживание оборудования подстанций электрических сетей;
5. Профессиональный стандарт WorldSkills по компетенции Электромонтаж.

Навыки, прописанные в разделах спецификации стандарта были включены в результаты обучения, входящие в профессиональные модули и в тематику изучаемых специальных дисциплин. Дополнительно была введена дисциплина «Промышленные контроллеры». В результате изучения Атласа новых профессий, целью которого является анализ текущих профессий, определение будущих трендов рынка труда, специальностей и навыков, которые станут актуальными или появятся в ближайшем десятилетии, с учетом трансформирующихся и исчезающих профессий была введена дисциплина «Альтернативная энергетика» и факультатив «Умный дом», также увеличены часы для изучения базового модуля «Применение информационно-коммуникационных и цифровых технологий».

SWOT-анализ – Оценка сильных и слабых сторон образовательных программ

Сильные стороны:

1. использование профессиональных стандартов;
2. разработка совместно с работодателями;
3. использование опыта и результатов чемпионатов WorldSkills;
4. применение материала полученного преподавателями на стажировках.

Слабые стороны:

1. ограниченные ресурсы для обновления научных материалов и технологий;
2. недостаточность технической литературы на государственном языке;
3. отсутствие профессиональных стандартов на государственном языке.

Угрозы:

1. использование на предприятиях дорогостоящего оборудования, которого нет в колледже или которое при неправильном подключении студентом может легко выйти из строя и не подлежит восстановлению (контроллеры, преобразователи частоты, датчики, реле);

2. отсутствие у студента возможности отрабатывать навык на применяемом на предприятии оборудовании;
3. увеличение расходного материала.

Возможности:

1. расширение сотрудничества с работодателями;
2. изучение образовательных программ других передовых колледжей;
3. участие в семинарах и тренингах по разработке и обновлению образовательных программ.

Разработка и ежегодное обновление образовательных программ, соответствующих требованиям рынка труда, является сложной задачей и требует определенных усилий. Наш опыт показывает, что качественная разработка программ и их адаптация осуществляется через оперативное взаимодействие с работодателями, использование современных профессиональных стандартов, участие в чемпионатах профессионального мастерства, изучение опыта передовых образовательных учреждений и внедрения современных технологий в образовательный процесс.

Список литературы

1. Методические рекомендации по разработке образовательных программ по специальностям и квалификациям технического и профессионального, послесреднего образования. Приложение 2 Одобрено на заседании РУМС от 28 марта 2023 года.
2. Закон РК «Об образовании» от 27 июля 2007 года №319-III.
3. Государственный общеобязательный стандарт технического и профессионального образования, утвержденный приказом Министра просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348 (в редакции приказа Министра просвещения РК от 04.10.2023 № 303).
4. Классификатор специальностей и квалификаций ТиППО, утвержденным приказом МОН РК от 27 сентября 2018 года № 500.
5. Типовые учебно-образовательные программы цикла или модуля общеобразовательных дисциплин для организаций ТиПО, утвержденными приказом Министра просвещения РК от 6 января 2023 года № 1 (в редакции приказа Министра просвещения РК от 19.06.2023 № 177).
6. Электротехнические и монтажные работы по установке электропроводки и осветительных приборов. Приложение № 10 к приказу НПП РК «Атамекен» от 26.12.2019 № 262.
7. Обслуживание, монтаж и наладка электрооборудования. Приложение № 1 к приказу НПП РК «Атамекен» от 07.08.2023 № 125.
8. Эксплуатация и ремонт электрооборудования. Приложение № 3 к приказу НПП РК «Атамекен» от 02.05.2019г. № 86.
9. Обслуживание оборудования подстанций электрических сетей. Приложение № 11 к приказу НПП РК «Атамекен» от 07.08.2023 № 125.
10. WSC2017_WSSS18_Electrical_Installations, date 03.05.2017.

СЕКЦИЯ №3 ВНЕДРЕНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ИННОВАЦИОННЫХ ИНСТРУМЕНТОВ В ОБРАЗОВАНИЕ *(В ФОРМЕ МАСТЕР-КЛАССА)*

ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР БҮГІНГІ ТАҢДА ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУДІҢ АЖЫРАМАС БӨЛІГІ

Саметова Нургуль Серикбаевна,
әдіскер, «Қостанай автомобиль көлігі колледжі» КМҚК
Қостанай облысы, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

Аннотация: Мақалада еліміздегі білім саласында кеңінен қолданылып жатқан инновациялық технологиялар мен құрылғылармен сипатталатын цифрлық жаһандануға бағытталуы, оқыту үрдісіне заманауи технологияларды енгізу, бұрын енгізілген технологияларды дамыту, педагогтердің білім алушылармен жұмысының әдістемелері мен техникаларын трансформациялау, оқу үрдісіне және оның нәтижелеріне қойылатын талаптарды өзгерту жайында баяндалған.

Түйін сөздер: заманауи білім беру, цифрлық жаһандануға бағытталу, оқыту үрдісі, заманауи технология.

XXI ғасыр – озық технологиялар ғасыры. Сондықтан білім беру жүйесінде жаңа технологияларды тиімді пайдалану заман талабы. Заманауи білім беру саласында жаңашыл мұғалімге қойылатын талаптар жаңашыл болары сөзсіз. Еліміздің жарқын болашағын құра отырып, оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп, жаңа педагогикалық технологияларды меңгеретін білімді, білікті, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру – ұстаз алдындағы басты міндет. Жаңа технологияларды меңгеру оқытушылардың кәсіби, рухани, азаматтық және басқа да қасиеттерін қалыптастыруға оң әсерін тигізеді, оқу-тәрбие процесін дамытып, ұйымдастыруға көмектеседі. Қазіргі таңда инновациялық әдістер мен ақпараттық технологияларды пайдалана отырып, білім берудің басты мақсаты – колледж студенттерінің ойлау қабілетін, ізденімпаздығын, қызығушылығын, белсенділігін арттыру [2].

Цифрлық технологиялар бүгінгі таңда заманауи білім берудің ажырамас бөлігі дәрежесіне ие болды [1]. Ғылыми еңбектер мен мақалаларда "цифрлық" термині білім беру іс-әрекетінің келесі түрлерін жиі сипаттайды: білім беру e-learning форматында, ақпараттық және электрондық технологияларды қолдана отырып қашықтықтан білім беруді ұйымдастыру[2]. Дегенмен, цифрлық білім беру мен қашықтықтан онлайн форматта білім беру – екі бөлек ұғымдар. «Цифрландыру» термині – әлдеқайда ауқымдырақ болып табылады. Бұл қашықтан да, тікелей білім беру ұйымынан да электрондық оқыту үшін әртүрлі бағдарламаларды, қолданбаларды және басқа цифрлық ресурстарды пайдалануды білдіреді .

Цифрлық технологиялар мазмұндық құрылымы бойынша іс жүзінде шектеусіз, алуан түрлі білім беру ресурстарымен қаныққан ортаны құруға мүмкіндік береді. Бұл жағдайда білім алушы өз бетінше (мүмкін мұғалімдердің, тьюторлардың және т.б. немесе бейімделгіш оқыту жүйелерін шақыру кезінде) бірқатар маңызды білім беру мәселелерін шешеді. Олардың біріншісі – жеке білім беру сұранысын түсіну және тұжырымдау және осы негізде жеке білім беру бағытын қалыптастыру. Болашақта ол өзінің білім беру бағыты дұрыс немесе дұрыс салынбағаны туралы шешім қабылдауы керек, онлайн-курстарды қашықтан игеру жағдайында білім алушыдан білім беру принципін барлық кезеңдерінде өзінің оқу қызметін дербес ұйымдастыру қабілеті талап етіледі. Осылайша, цифрлық білім беру ортасы – бұл тұлғаның білім алуына, дамуына, әлеуметтенуіне арналған ресурстардың, жағдайлар мен мүмкіндіктердің ашық кешені. Бұл ортаның педагогикалық әлеуеті қаншалықты сұранысқа ие болатындығы және білім алушының белсенділігі мен оқу дербестігіне байланысты. Осыған байланысты, цифрлық кәсіптік білім беру және оқыту жалпы орта білім беретін мектеп түлегінің оқу тәуелсіздігін қалыптастырумен байланысты

және түбегейлі жаңа сұранысты, цифрлы білім беру ортасының ресурстарын белсенді және тиімді қолдана отырып, оқу принципін дербес ұйымдастыруға және ынталандыруға дайын болуды ұсынады. Алгоритмдер ансамблі деп аталатын жасанды интелект технологиялары әр түрлі күрделілік дәрежесіндегі логикаға негізделген. Бұл оқытудың жеке траекторияларын құруға немесе сабақ жоспарының тиімділігін талдауға жауап береді. Бір нақты тапсырманы орындау үшін жасайтын және оларды үлкен көлемде оқытатын алдын ала дайындалған нейрондық желілер тілді автоматты түрде түсінуге немесе студенттердің бетіндегі эмоцияларды тануға жауапты болуы мүмкін. Әдетте, шетелдік GPT-3 және BERT сияқты opensource модельдері немесе Yandex-тен отандық YaLM 100B немесе SberDevices-тен RUGPT-3 осы мақсатқа жету жолында көмектеседі. Нейрожүйелер күрделі математикалық есептерді шешуде қолданылады, мұнда белгілі бақылау деректері негізінде олардың көп санымен қандай да бір мәнді табу қажет. Робототехникада, қауіпсіздік жүйелерінде, іздеу жүйелерінде, математикалық талдауда, медицинада және білім беруде де жиі қолданылады. Олар тілдік сауаттылық пен мәтінді түсінуді тексеретін тапсырмаларды жасай алады. Мысалы, мәтіннің шатастырылған сөйлемдерін ретке келтіріңіз немесе сөйлемдегі бос орынды толтыру үшін сәйкес фразаны таңдайды. Сабақ барысында ресурстармен платформаларды қолдану арқылы ұстаз білімалушыларды пәнге қызықтыра алады. Әртүрлі ойындар, викториналар, пікірталастар білім алушылардың сабақта жалықпауын және өз бетінше білім алуын қамтамасыз етеді.

Қорытындылай келе, білім берудегі цифрлық бетбұрыс - қазіргі заманғы оқу процесінің үрдістерін айқындайтын білім беру және оқу тәжірибесін дамытудың жаңа кезеңі. Сабақтың тартымды өтуі, ұтымды тәсілдерді дұрыс қолдана білу бүгінгі мұғалімнен ізденісті талап етеді. Ғылым мен техниканың жедел дамыған, ақпараттар ағыны күшейген заманда ақыл-ой мүмкіндігін қалыптастырып, адамның қабілетін, талантын дамыту колледждің басты міндеті болып тұр. Цифрлық оқыту формаларының ең тиімді тұсы – уақыт үнемдеу, студентті сабаққа қызықтыру, жан-жақты, түрлі тапсырмалар орындату, өз шығармашылығыңызды дамыту, ең бастысы - заман талабымен оқыту. Халқымыздың рухани көсемі Ахмет Байтұрсынұлының «Мұғалім әдісті көп білуге тырысу керек, оларды өзіне сүйеніш, қолғабыс нәрсе есебінде қолдану керек» дегені әр маманның есінде болуға тиісті деп ойлаймын.

Президентіміз нұсқағандай, цифрлық технологияны қолдану және қолданып сабақ өткізу – цифрлық сауаттылыққа жетелейтін жасампаз жол!

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. М.А. Болотина, «Цифровое образование на современном этапе: перспективы и проблемы»;
2. Бутова, А.В. Современные методы обучения взрослых профессионально ориентированному иностранному языку / А.В. Бутова, // Актуальные проблемы языковой подготовки в техническом вузе: традиции и инновации: Всероссийской заочной науч.-практ. 5 конф. с междунар. участием (г. Красноярск, 25-30 ноября 2019 г.): материалы. – Красноярск: ФГБОУ ВО «Сибирский государственный университет науки и технологий им. академик М.Ф. Решетнева», 2020. – С. 92-95.

ВИРТУАЛЬНЫЙ МЕТОДИЧЕСКИЙ КАБИНЕТ КАК СРЕДСТВО ОПТИМИЗАЦИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ ПОО

Пермина Валентина Евгеньевна
методист ГБПОУ «ЧелПК»,
Россия, Челябинская область, г. Челябинск

В современном образовательном процессе методическая деятельность преподавателя играет важную роль. Она направлена на обеспечение эффективности

обучения и развития студентов, а также на повышение профессионального уровня преподавателей. Однако, с появлением новых технологий и цифровых инструментов, возникает необходимость в оптимизации методической деятельности с использованием современных средств.

Одним из таких средств является виртуальный методический кабинет. Виртуальный методический кабинет представляет собой электронную платформу, которая объединяет все необходимые материалы и ресурсы для проведения методической работы преподавателя в одном месте. Он позволяет удобно и эффективно организовать процесс разработки и использования методических материалов, а также обмена опытом между преподавателями [1].

Роль и значение методической деятельности в профессионально-образовательной организации неоспоримы. Методическая деятельность направлена на обеспечение качества образования и формирование профессиональных компетенций студентов. Она включает в себя разработку и апробацию методических материалов, организацию методических мероприятий, а также консультационную работу с преподавателями.

Однако, в современных условиях, традиционные методы и инструменты методической работы оказываются недостаточно эффективными. Традиционные методические кабинеты часто страдают от нехватки места для хранения материалов, сложности в организации доступа к информации, а также ограничений во времени и пространстве. Все это затрудняет проведение методической работы и снижает ее результативность.

Разработка и внедрение виртуального методического кабинета в ГБПОУ Челябинский профессиональный колледж позволит оптимизировать методическую деятельность преподавателей и повысить ее результативность. Виртуальный методический кабинет будет предоставлять преподавателям удобный инструмент для разработки, хранения и обмена методическими материалами. Кроме того, он позволит организовать эффективное взаимодействие между преподавателями, обмен опытом и передачу знаний [2].

Виртуальный методический кабинет является современным средством оптимизации методической деятельности преподавателей профессионально-образовательной организации. Он позволяет удобно и эффективно организовать процесс разработки и использования методических материалов, а также обмена опытом между преподавателями. Разработка и внедрение виртуального методического кабинета в ГБПОУ Челябинский профессиональный колледж позволит оптимизировать методическую деятельность преподавателей и повысить ее результативность [6].

В современных условиях развития информационных технологий и электронного обучения, актуальность исследования «Виртуальный методический кабинет как средство оптимизации методической деятельности преподавателя профессионально-образовательной организации» становится все более значимой. Виртуальный методический кабинет представляет собой электронную платформу, на которой преподаватели могут обмениваться методическими материалами, разрабатывать и адаптировать учебные программы, проводить онлайн-консультации и обучение. Это позволяет существенно улучшить организацию методической работы, повысить качество образования и эффективность обучения, а также сократить временные и материальные затраты. Такое исследование позволит выявить преимущества и недостатки виртуального методического кабинета, а также разработать рекомендации по его внедрению и использованию в профессионально-образовательных организациях.

Основная цель методической деятельности заключается в создании условий для развития творческого потенциала преподавателя и студентов, формирования у них умений и навыков самостоятельной работы, а также повышения качества образования. Методическая деятельность включает в себя разработку и апробацию новых методик

обучения, подготовку учебно-методических материалов, организацию семинаров и конференций, а также консультационную работу с преподавателями [1].

Методическая деятельность играет важную роль в профессионально-образовательной организации, особенно в контексте обучения и развития преподавателей. Она направлена на обеспечение качества образовательного процесса, повышение профессиональной компетентности педагогов и создание условий для эффективного обучения студентов. Методическая деятельность помогает преподавателям осуществлять свою профессиональную деятельность на высоком уровне, с учетом современных требований и инновационных подходов [5].

«Челябинский профессиональный колледж» является многопрофильным, многоуровневым и многофункциональным учебным заведением, которое осуществляет подготовку специалистов среднего звена и квалифицированных рабочих и служащих в различных направлениях деятельности. Контингент студентов – более 1600 человек.

Виртуальный методический кабинет Челябинского профессионального колледжа разработан как инновационная платформа, целью которой является максимальная поддержка преподавателей в их профессиональной деятельности. Расположен на сайте колледжа: <https://xn--e1akcq1b.xn--p1ai/metodicheskaya-rabota-3/>.

Он предоставляет возможность не только получать актуальную информацию и методические рекомендации, но и взаимодействовать с коллегами, обмениваться опытом и находить новые формы сотрудничества, а также обеспечения педагогических работников всесторонними ресурсами для эффективной профессиональной деятельности.

Стоит отметить, что виртуальный методический кабинет не просто дополняет, но и значительно расширяет возможности традиционных методов методической работы, интегрируя в себя преимущества современных информационно-коммуникационных технологий. Запуск данного кабинета на сайте ГБПОУ «Челябинский профессиональный колледж» состоялся в сентябре 2022 года. Подробное описание функций и возможностей кабинета, а также его структура и основные направления деятельности представлены на рисунке 1.

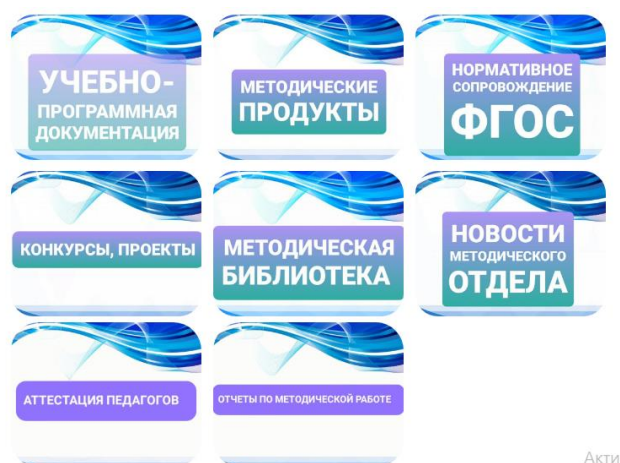

Рисунок 1 - Интерфейс раздела «Виртуальный методический кабинет»

Рассмотрим процесс разработки и внедрения виртуального методического кабинета (ВМК) в ГБПОУ «Челябинский профессиональный колледж» с последующей оценкой результативности использования данного инструмента.

Первый этап разработки ВМК включает в себя анализ потребностей и требований преподавателей. Для этого проводился опрос преподавателей колледжа с целью выяснения их предпочтений и ожиданий от ВМК. Опрос позволяет определить функциональность, необходимую для эффективного использования ВМК, а также выявить возможные проблемы и ограничения, которые могут возникнуть при его внедрении.

На основе результатов анализа потребностей и требований преподавателей производится проектирование и разработка ВМК. В данном этапе определяются основные модули и функции ВМК, а также разрабатывается дизайн и структура системы [5].

ВМК должен обеспечивать доступ преподавателя к методическим материалам, позволять создавать и редактировать учебные материалы, а также обеспечивать коммуникацию между преподавателями и администрацией колледжа.

Второй этап - тестирование и отладка работы системы. В данном этапе проверяется работоспособность всех модулей и функций ВМК, а также исправляются возможные ошибки и недочеты.

Перед внедрением ВМК необходимо провести подготовку преподавателей. Для этого проводятся тренинги и семинары, на которых преподаватели знакомятся с основами работы в ВМК, учатся создавать и редактировать учебные материалы, а также осваивают коммуникационные функции системы.

Внедрение ВМК в рабочий процесс происходит также поэтапно. На первом этапе преподаватели знакомятся с основными функциями ВМК и начинают использовать его для доступа к методическим материалам. На следующих этапах преподаватели осваивают возможности создания и редактирования учебных материалов, а также активно используют коммуникационные функции ВМК для взаимодействия со студентами.

Для оценки эффективности использования ВМК проводится сбор и анализ данных. Данные собираются с помощью опросов преподавателей и студентов, а также анализа статистических показателей использования ВМК.

Одним из основных критериев результативности использования ВМК является удовлетворенность преподавателей и администрации колледжа. Для оценки удовлетворенности проводятся опросы, в которых преподаватели и администрация колледжа высказывают свое мнение о работе ВМК, его преимуществах и недостатках. Для оценки результативности использования ВМК также проводится анализ уровня достижения педагогических результатов. Сравниваются результаты работы преподавателей до внедрения ВМК и после.

Таким образом, оптимизация методической работы посредством внедрения виртуального методического кабинета Челябинского профессионального колледжа за период 2022-2024 год осуществлена по следующим пунктам: Учебно-программная документация 100%, Аттестация педагогов 100%, конкурсное направление 85% (Рисунок 2)

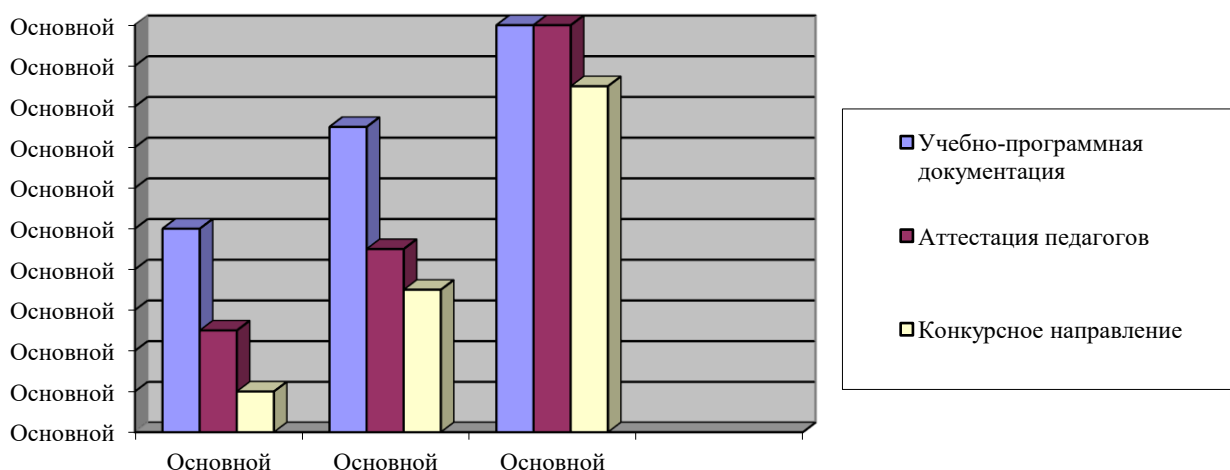

Рисунок 2 – Оптимизация методической работы колледжа

Результатом оптимизации методической деятельности Челябинского профессионального колледжа посредством разработки и внедрения виртуального методического кабинета является:

- улучшение доступа преподавателей к методическим материалам,
- возможность создания и редактирования учебных материалов,
- улучшение коммуникации между преподавателями и администрацией колледжа,
- перевод в электронный документооборот учебно-программную и отчетную документацию преподавателей и мастеров производственного обучения,
- оптимизация процесса аттестации педагогических работников,
- оптимизация конкурсного направления.

Оценка результативности использования ВМК показала положительные результаты: удовлетворенность преподавателей и студентов, а также повышение уровня достижения образовательных целей. ВМК стал эффективным инструментом оптимизации методической деятельности преподавателей профессионально-образовательной организации.

Библиографический список:

3. Белова Е. Н. и др. Управление развитием инновационной деятельности в современном образовательном учреждении. – 2013. URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=23055314> (дата обращения: 26.03.2024).

4. Белова С. Н. и др. Конкурсы профессионального мастерства и ресурсного обеспечения как инструмент повышения качества среднего профессионального образования // Управление образованием: теория и практика. – 2021. – №. 2 (42). – С. 170-180. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/konkursy-professionalnogo-masterstva-i-resursnogo-obespecheniya-kak-instrument-povysheniya-kachestva-srednego-professionalnogo> (дата обращения: 26.03.2024).

5. Бронштейн С. П. Сайт «Виртуальный методический кабинет» как средство непрерывного повышения профессиональной компетенции педагогов муниципальной системы образования // Методист. 2012. № 10. С. 12–15. 2.

6. Выползова В. В. Самообразовательная деятельность педагогов как одна из форм организации методической работы в образовательной организации // Методист. 2018. № 3. С. 66–68. 3. Кендиван О. Д. Электронный методический кабинет // Современные наукоемкие технологии. 2005. № 8. С. 51–52. 33 4.

7. Виртуальный методический кабинет Челябинского профессионального колледжа. – Сайт. URL: <https://xn--e1akcq1b.xn--p1ai/metodicheskaya-rabota-3/> (Дата обращения 30.05.2024)

8. Глебов Александр Александрович Критерии оптимизации системы педагогических средств // Известия ВГПУ. 2014. №1 (86). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kriterii-optimizatsii-sistemy-pedagogicheskikh-sredstv> (дата обращения: 03.05.2024)

SMART-БІЛІМ БЕРУ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ БІЛІМГЕ ӘСЕРІ

Жоламанов Улан Андрейұлы,

арнайы пән оқытушысы,

«Ақтөбе құрылыс-техникалық колледжі» МКҚК

Ақтөбе облысы, Ақтөбе қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Қазіргі заманғы білім беру саласында цифрлық технологиялардың рөлі артып келеді. SMART-білім беру жүйесі оқушылар мен мұғалімдер арасындағы өзара әрекеттестікті жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік береді. Бұл мақалада Mentimeter сияқты заманауи құралдардың оқу процесіндегі орны мен маңызы қарастырылады. Mentimeter платформасы оқушылардың белсенділігін арттырып, олардың ойларын еркін жеткізуге

мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бұл технология мұғалімдерге кері байланыс алу және оқу барысын интерактивті форматта жүргізуге көмектеседі. SMART-білім беру жүйесінің негізгі артықшылықтары – оқытудағы икемділік, интерактивтілік және тиімділік. Оқушылардың назарын аудару, білімін бағалау және түсіну деңгейін бақылау үшін осындай құралдарды пайдалану маңызды.

Кілт сөздер: SMART-білім, цифрлық технологиялар, интерактивті оқыту, Mentimeter.

Қазіргі әлемде білім беру технологиялары қарқынды дамып келеді. Сандық технологиялар оқу процесіне терең еніп, дәстүрлі оқыту әдістерін жаңа мүмкіндіктермен толықтыруда. Білім беру жүйесінің бұл өзгерістері оқытушылар мен оқушылар арасындағы қарым-қатынасты жаңа деңгейге шығарады. SMART-білім беру – оқытудың заманауи технологиялары мен цифрлық құралдарын пайдалану арқылы оқушылардың білім алуын жеңілдету мен тиімділігін арттыруға бағытталған әдіс.

SMART-білім беру жүйесі тек ақпаратты жеткізу әдісін ғана емес, сонымен қатар білім алушылардың материалды меңгеру деңгейін де жақсартады. Оқу үдерісін икемді ету, оқушылардың дербес қабілеттерін дамыту және мұғалімдермен тиімді қарым-қатынас орнату – SMART-білім берудің басты артықшылықтарының бірі. Осы тұрғыдан алғанда, Mentimeter сияқты құралдар білім алушыларды белсенді тартуға және олардың білімін визуалды түрде бағалауға мүмкіндік береді.

Бұл мақалада SMART-білім беру жүйесінің негізгі ерекшеліктері қарастырылып, Mentimeter технологиясының білім беру процесіне ықпалы мен тиімділігі сарапталады. Сонымен қатар, цифрлық технологиялардың болашақтағы дамуы мен олардың оқыту жүйесіне ықпалы жөнінде болжамдар жасалады.

Негізгі мәтін

SMART-білім беру жүйесі және оның маңызы

Білім беру саласында цифрлық технологияларды қолдану оқыту үдерісін жаңа деңгейге шығарды. SMART-білім беру – бұл білім алушылар мен оқытушылар арасындағы өзара әрекеттестікті күшейтуге, оқыту әдістерін жетілдіруге және оқу материалын меңгеруді жеңілдетуге бағытталған жүйе. Оның негізгі принциптері:

- Интерактивтілік – оқушыларды сабаққа белсенді қатыстыру;
- Индивидуалды оқыту – әрбір білім алушының қажеттіліктерін ескеру;
- Деректерді визуализациялау – оқу материалын графиктер, диаграммалар және инфографикалар арқылы көрсету;
- Кері байланысты жылдам алу – оқушылардың білім деңгейін бағалау және жетілдіру.

Цифрлық технологиялар оқытушыларға оқу үдерісін тиімді жоспарлауға көмектеседі, ал оқушыларға жаңа білімді оңай меңгеруге мүмкіндік береді.

Mentimeter технологиясы және оның артықшылықтары

Mentimeter – білім беру барысында интерактивті элементтерді қолдануға мүмкіндік беретін веб-платформа. Бұл құрал онлайн және дәстүрлі оқытуда қолданылып, оқушылармен белсенді қарым-қатынас жасауға көмектеседі.

Mentimeter-дің негізгі мүмкіндіктері:

1. Интерактивті сауалнамалар және тесттер

Мұғалімдер оқушылардың білімін тексеру үшін тесттер, викториналар, сұрақ-жауаптар ұйымдастыра алады. Бұл әдіс дәстүрлі сұрау әдістерімен салыстырғанда уақытты үнемдейді және оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз етеді.

2. Нақты уақыттағы кері байланыс

Оқушылар Mentimeter көмегімен жауап бере отырып, өз пікірлерін еркін жеткізе алады. Мұғалімдер оқушылардың түсіну деңгейін бірден бағалап, қажет болған жағдайда материалды қайта түсіндіре алады.

3. Деректерді визуализациялау

Платформада жауаптарды диаграмма, график, бұлт түрінде көрсетуге болады. Бұл оқушыларға материалды жақсырақ қабылдауға көмектеседі.

4. Қашықтықтан оқыту мүмкіндігі

Онлайн сабақтарда Mentimeter оқушыларды белсенді тартып, олардың қатысу деңгейін бақылауға мүмкіндік береді.

SMART-білім берудің артықшылықтары

SMART-білім беру жүйесі көптеген артықшылықтарға ие:

- Белсенді оқыту – оқушылар сабаққа тек тыңдаушы ретінде емес, қатысушы ретінде араласады;
- Оқытудың тиімділігі – визуалды материалдар арқылы ақпаратты жеңіл қабылдау;
- Оқушылардың мотивациясын арттыру – ойын элементтері мен интерактивті тапсырмалар оқу үдерісін қызықты етеді;
- Икемділік – оқушылар өз қарқынымен білім ала алады;
- Оқытушылар үшін оңай бақылау – оқушылардың жауаптарын автоматты түрде талдау және бағалау.

Mentimeter қолдану арқылы сабақтың тиімділігі

Зерттеулер көрсеткендей, Mentimeter қолданылған сабақтарда оқушылардың белсенділігі жоғарылайды. Олар өз ойын ашық жеткізіп, материалды тереңірек түсіне алады. Сонымен қатар, мұғалімдер тез кері байланыс алып, сабақ барысында түсінбеген сұрақтарды анықтай алады.

Мысалы, математика сабағында оқушыларға графиктерді интерпретациялау бойынша тапсырмалар беруге болады, ал тарих сабағында тарихи оқиғаларға қатысты пікірлерін білдіру үшін Word Cloud функциясын қолдануға болады. Бұл әдістер оқу үдерісін қызықты әрі тиімді етеді.

Төменде мен қолданған негізгі функциялар сипатталып, олардың жұмыс істеу принципі мен сабақта қолдану жолдары қарастырылады.

1. Multiple Choice (Көп таңдаулы сұрақтар)

Қалай жұмыс істейді:

- Мұғалім сұрақ қояды және оған бірнеше жауап нұсқаларын ұсынады.
- Оқушылар өздерінің дұрыс деп есептеген жауаптарын таңдайды.
- Нәтижелер автоматты түрде диаграмма түрінде көрсетіледі.

Сабақта қалай қолдануға болады?

- ✓ Тест немесе білімді тексеру:
- Сабақ соңында оқушылардың түсіну деңгейін бағалау үшін.
- ✓ Пікірлерді анықтау:
- Тарих немесе әдебиет сабағында оқушылардан белгілі бір оқиғаға қатысты көзқарастарын сұрау үшін.
- ✓ Сыныптағы дауыс беру:
- Қандай тақырыпты талқылау керектігін анықтау немесе оқушылардың таңдауларын ескеру.

2. Word Cloud (Сөз бұлтты)

Қалай жұмыс істейді:

- Оқушылар сұраққа қысқа жауап жазады.
- Жауаптар бұлт тәрізді визуалды түрде көрсетіледі, жиі қайталанатын сөздер іріленіп көрсетіледі.

Сабақта қалай қолдануға болады?

- ✓ Миға шабуыл:
- Жаңа тақырыпты бастамас бұрын оқушылардан тақырып бойынша не білетіндерін сұрау.
- ✓ Рефлексия:
- Сабақ соңында оқушылардан "Бүгін не үйрендіңіз?" деп сұрау.

✓ Шығармашылық ойлау:

- Әдебиет сабағында белгілі бір кейіпкерді сипаттайтын сөздерді жинау.

3. Pin on Image (Суретке белгі қою)

Қалай жұмыс істейді:

- Мұғалім сурет жүктейді (карта, диаграмма, схема).
- Оқушылар сұраққа жауап ретінде суреттегі белгілі бір нүктеге белгі қояды.
Сабақта қалай қолдануға болады?

✓ География сабақтарында:

- Картаға белгілі бір қаланы немесе елді белгілеу.
- ✓ Биология пәнінде:
- Адам денесінің бөліктерін немесе жасушаның құрылымдарын анықтау.
- ✓ Тарих сабақтарында:
- Белгілі бір тарихи оқиғалар болған жерлерді көрсету.

4. Select Answer (Дұрыс жауапты таңдау)

Қалай жұмыс істейді:

- Мұғалім бірнеше нұсқалар ұсынады, бірақ олардың ішінде тек біреуі немесе бірнешеуі дұрыс.
- Оқушылар өз жауаптарын таңдайды.
Сабақта қалай қолдануға болады?
- ✓ Тест жұмыстары:
- Грамматикалық ережелерді тексеру, есеп шығару жолдарын таңдау.
- ✓ Күнделікті сабақта:
- "Осы ақпарат дұрыс па?" деген сұраққа жауап беру арқылы теорияны бекіту.
- ✓ Логикалық ойлау дағдыларын дамыту:
- Талдау жасау немесе аргументтерді бағалау үшін жауап таңдау тапсырмалары.

5. Type Answer (Жауап жазу)

Қалай жұмыс істейді:

- Оқушылар сұраққа өздері толық жауап жазады.
- Мұғалім барлық жауаптарды көре алады және оқушылармен бірге оларды талқылай алады.
Сабақта қалай қолдануға болады?
- ✓ Шығармашылық тапсырмалар:
- Әдебиет сабағында белгілі бір тақырып бойынша қысқа мәтін жазу.
- ✓ Ашық сұрақтар:
- Тарих немесе философия сабақтарында оқушылардың көзқарастарын білу үшін.
- ✓ Практикалық есептер:
- Математика сабағында оқушылардан есептің шешімін түсіндіріп жазуды сұрау.

Қорытынды

Қазіргі таңда цифрлық технологиялар білім беру саласында маңызды рөл атқарып, оқыту үдерісін жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік береді. SMART-білім беру жүйесі білім алушылардың белсенділігін арттырып, оқытудың тиімділігін жақсартады. Бұл жүйенің негізгі артықшылықтарының бірі – интерактивті құралдарды пайдалану арқылы оқушылар мен мұғалімдер арасындағы өзара әрекеттестікті күшейту.

Mentimeter платформасы осындай инновациялық құралдардың бірі ретінде білім беру процесінде кеңінен қолданылады. Оның Multiple Choice, Word Cloud, Pin on Image, Select Answer, Type Answer сияқты функциялары мұғалімдерге оқушылардың білім деңгейін жылдам бағалауға, сабақ материалдарын қызықты әрі түсінікті етуге көмектеседі. Сонымен қатар, бұл құрал оқушылардың пікірін еркін білдіруіне, дербес ойлауын дамытуға және сабаққа белсенді қатысуына мүмкіндік береді.

SMART-білім берудің негізгі қағидалары – интерактивтілік, дербестік, икемділік және визуализация – оқу процесін тиімдірек әрі қызықты етуге бағытталған. Оқушылардың

пәнге деген қызығушылығын арттыру үшін мұғалімдер цифрлық технологияларды белсенді қолдануы керек.

Жалпы, SMART-білім беру мен Mentimeter сияқты цифрлық құралдарды дұрыс пайдалану оқыту сапасын арттырып, оқушылардың оқу материалын жақсы меңгеруіне ықпал етеді. Болашақта цифрлық технологиялар білім беру жүйесінде одан әрі дамып, оқу үдерісін жетілдіруге жаңа мүмкіндіктер береді.

Әдебиет тізімі:

1. Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті. (2023). Цифрлық университет – ғылыми-білім беру ортасы. KAZNPU.KZ
2. Smart-педагог.kz. (2023). Цифрлық технологиялар және білім беруді акпараттандыру. SMART-PEDAGOG.KZ
3. Scribd. (2023). Білім беру үдерісінде SMART-технологияларды қолдану бойынша әдістемелік ұсыныстар. SCRIBD.COM
4. Adisnama.edu.kz. (2024). Digital Kazakhstan: заманауи білім беру педагогтердің цифрлық құзыреттіліктерін қалыптастыру. ADISNAMA.EDU.KZ
5. Moodle.enu.kz. (2024). Smart оқулық және Smart оқытушы. MOODLE.ENU.KZ
6. Smart-педагог.kz. (2023). Цифрлық білім беру ортасы және оның компоненттері.

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ОБРАЗОВАНИИ

Жанузакова Айгерим Нуржановна,

преподаватель специальных дисциплин,

ЧУ «Колледж предпринимательства КИИЭУ»

Костанайская область, г.Костанай, Республика Казахстан

Түйіндеме. Мақалада автор жасанды интеллект технологияларын ұсынады, соның арқасында оқушыларды қажетсіз күнделікті істерден босатып, студенттерге олардың әрқайсысы үшін арнайы таңдалған оқу материалдарына үнемі қол жетімділікті ұсына отырып, білім беру тәсілін сапалы өзгертуге болады. ЖИ қолданудың негізгі бағыттарының бірі оқытудың тиімділігін едәуір арттыратын және студенттердің қызығушылығын оятуға мүмкіндік беретін интерактивті білім беру материалдарын жасау болып табылады.

Аннотация. В статье автор передает технологии ИИ, благодаря которой качественно можно поменять подход к образованию, освобождая преподавателей от ненужной рутины и предлагая обучающимся постоянный доступ к учебным материалам, которые еще и подобраны специально под каждого из них. Одним из ключевых направлений применения ИИ является создание интерактивных образовательных материалов, которые значительно повышают эффективность обучения и позволяют стимулировать интерес студентов.

Abstract. In the article, the author transfers AI technologies, thanks to which it is possible to qualitatively change the approach to education, freeing teachers from unnecessary routine and offering students constant access to educational materials, which are also selected specifically for each of them. One of the key areas of AI application is the creation of interactive educational materials that significantly increase the effectiveness of learning and allow students to stimulate interest.

Түйінді сөздер: ЖИ - жасанды интеллект, автоматтандырылған жүйелер, болашақ технологиясы.

Ключевые слова: ИИ - искусственный интеллект, автоматизированные системы, технология будущего.

Keywords: AI - artificial intelligence, automated systems, technology of the future.

Введение

Искусственный интеллект (ИИ) стремительно меняет мир, и образование не является исключением. Эта аннотация кратко рассматривает потенциал ИИ в образовании, подчеркивая его преимущества и вызовы.

Искусственный интеллект (ИИ) может быть мощным инструментом для преподавателей, позволяя им повысить эффективность обучения и улучшить взаимодействие с обучающимися.

Объект и методика:

Вот один из способов использования ИИ на уроках:

1. Персонализация обучения:

- Адаптивные системы обучения: ИИ может анализировать данные о прогрессе обучающихся и создавать индивидуальные учебные планы, адаптированные к их потребностям и стилю обучения.

Искусственный интеллект (ИИ) революционизирует образование, открывая новые возможности для персонализации обучения. Вот некоторые ключевые аспекты персонализации обучения с помощью ИИ:

1. Адаптивное обучение:

- Анализ данных: ИИ анализирует данные о прогрессе обучающихся, их сильных и слабых сторонах, чтобы создать индивидуальные учебные планы.
- Динамическое изменение сложности: Системы ИИ могут изменять сложность заданий в зависимости от успеваемости обучающегося.
- Индивидуальные темпы обучения: Каждый обучающийся может учиться в своем темпе, получая поддержку, когда это необходимо.

2. Индивидуальные рекомендации:

- Рекомендации по учебным ресурсам: ИИ может предлагать обучающимся подходящие учебные материалы, видео, статьи и другие ресурсы, исходя из их потребностей.

3. Интеллектуальная обратная связь:

- Автоматизированная оценка: ИИ может автоматически оценивать работы обучающихся, предоставляя им мгновенную обратную связь.
- Анализ ошибок: Системы ИИ могут анализировать ошибки обучающихся и предлагать им индивидуальные решения.
- Персонализированная обратная связь: ИИ может предоставлять обучающимся более персонализированную обратную связь, адаптированную к их конкретным потребностям.

4. Улучшение преподавания:

- Анализ данных о преподавании: ИИ может анализировать данные о преподавании, чтобы помочь преподавателям улучшить свои методы преподавания.
- Автоматизация рутинных задач: ИИ может автоматизировать рутинные задачи, такие как проверка домашних заданий, освобождая преподавателей для творческой работы.

Примеры использования ИИ в персонализированном обучении:

- Платформы онлайн-обучения: Khan Academy, Duolingo, Coursera
- Инструменты для адаптивного обучения: Knewton, DreamBox Learning
- Системы интеллектуальной обратной связи: Grammarly, Google Classroom

Преимущества персонализации обучения с помощью ИИ:

- Повышение мотивации и вовлеченности обучающихся: Студенты чувствуют себя более заинтересованными в обучении, когда оно адаптировано к их потребностям.
- Улучшение результатов обучения: Персонализация обучения помогает студентам достичь лучших результатов.
- Эффективное использование ресурсов: ИИ позволяет преподавателям более эффективно использовать свои ресурсы, сосредотачиваясь на индивидуальных потребностях студентов.

В целом, персонализация обучения с помощью ИИ открывает огромные возможности для улучшения образования. Однако, необходимо тщательно продумать

этические и практические вопросы, связанные с использованием ИИ, чтобы обеспечить его справедливое и эффективное применение.

Результаты исследований:

- Персонализация обучения: ИИ может анализировать данные о студентах и создавать индивидуальные учебные планы, адаптированные к их потребностям и стилю обучения.
- Автоматизация рутинных задач: ИИ может освободить учителей от рутинных задач, таких как проверка домашних заданий, предоставляя им больше времени для взаимодействия со студентами.
- Интерактивное обучение: ИИ может создавать интерактивные и увлекательные учебные материалы, повышая мотивацию и вовлеченность студентов.
- Доступность: ИИ может сделать образование более доступным для всех, независимо от географического положения или финансовых возможностей.

В целом, персонализация обучения с помощью ИИ открывает огромные возможности для улучшения образования. Однако, необходимо тщательно продумать этические и практические вопросы, связанные с использованием ИИ, чтобы обеспечить его справедливое и эффективное применение.

Выводы:

ИИ обладает огромным потенциалом для улучшения образования, но его внедрение требует осторожного подхода. Необходимо учитывать как преимущества, так и вызовы, чтобы обеспечить этическое и эффективное использование ИИ для повышения качества образования для всех. ИИ делает обучение более доступным и эффективным. Будущее образования с ИИ обещает быть ярким, но требует осознанного подхода и постоянного контроля.

Список литературы:

1. Сайт на основе искусственного интеллекта <https://ai.mitup.ru/>
2. Russell, S., & Norvig, P. (2020). Artificial Intelligence: A Modern Approach.
3. Luckin, R. (2018). Machine Learning and Human Intelligence: The Future of Education for the 21st Century.
4. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning.

ТЕМІРЖОЛ КӨЛІГІ САЛАСЫНДА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ПӘНІ БОЙЫНША ИНТЕРАКТИВТІ ТАПСЫРМАЛАРДЫ ӘЗІРЛЕУ

Ерсайын Асыл Болатқызы

Педагог-сарапшы ағылшын тілі пәні оқытушысы
Қызылорда облысы Қазалы ауданы Әйтеке би кенті
«Қазалы көлік-техникалық жоғары колледжі» КМҚК

Аннотация: Теміржол көлігі кадрларын кәсіби даярлау жүйесіндегі сын-қатерлердің бірі жаңа тәсілдер мен технологияларды іздеу болып табылады, қазіргі заманғы салалық білім ордаларында Қашықтан оқытудың толық ауқымды курстарын әзірлеуге және енгізуге мүмкіндік береді. Оларды іске асыру білім алушылардың өздігінен білім алу қызметінің сапасын арттырады, өзекті оқу материалдарына қолжетімділікті кеңейтеді, оқуға жұмсалатын шығындар азаяды. Теміржол көлігі кадрларын даярлау жүйесінің барлық деңгейлеріндегі пәнаралық интеграцияның өзектілігі "цифрлық теміржол" масштабындағы жобаларды іске асыру жағдайында кәсіби қызмет міндеттерін шешуге дайын және қабілетті жаңа технологиялық буын көлігі қызметкерін қалыптастыру үшін әр оқу пәнінің жергілікті міндеттерін жан-жақты жүзеге асыру қажеттілігімен түсіндіріледі.

Түйінді сөздер: цифрлық экономика, қашықтан оқыту, теміржол көлігі, білім беру, әдістемелік қолдау, ағылшын тілі, электрондық курс

Abstract: One of the challenges to the professional training system for railway transport is finding new approaches and technologies, allowing the development and implementation of full-scale distance learning courses in a modern industry colleges. Their implementation improves the quality of self-education activities of students, expands access to relevant educational materials, reduces the cost of training. The relevance of interdisciplinary integration at all levels of rail transport training personnel is explained by the need for a holistic implementation of local tasks of each academic discipline to form a transport worker of the new technological generation ready and able to solve the tasks of professional activity in the context of implementing projects of the Digital Railway scale.

Keywords: digital economy, distance learning, railway transport, education, methodological support, English, e-course

Білім беру мақсаттарында шет тілін меңгеру қоғамның әлеуметтік-экономикалық, ғылыми- техникалық және жалпы мәдени тұрғысынан ұтымды факторы болып табылады. Соңғы жылдары студенттердің оқу талаптарының өсуімен, осыған орай шет тілін оқытуда кәсіби бағдар принципі ерекше мәнге ие. Кәсіби-бағытталған шет тілін оқыту дегеніміз - студенттерге шет тілін өз мамандықтарына қатысты тақырыптармен байланыстыра отырып үйретіп, шет тілінде сөйлеу қатынастарын, сөйлеу контекстерде грамматикалық, лексикалық және құрылымдықты қолданып оқыту. Яғни, кәсіби бағытталған шет тілін оқытуда білім беру мазмұнын мұқият іріктеу талап етіледі. Оқу материалдары оларға кәсіби өсу мүмкіндігін беруге қатысты тақырыптармен бағытталуы қажет. Кәсіби бағытталған ағылшын тілін оқыту 1960 жылдары ғылыми пән ретінде шетелде бастау алды. Қазіргі уақытта, кәсіби-бағытталған ағылшын тілі оқыту білім беру қызметтерінің басты мәселесі болып отыр. Кәсіби-бағытталған шет тілін оқыту өз кезегінде, болашақ маманның шетел тілін үйренуі келешектегі қажеттіліктеріне негізделген білімді үйретуді талап етеді.

Педагогикалық зерттеулер жүргізу барысында ағылшын тілін оқытуда инновациялық процестердің ролі зор екенін көрсетті. Дәстүрлі кәсіби-бағытталған ағылшын тілі негізінен оқу, түсіну, мамандандырылған мәтіндерді аудару және грамматикалық ерекшеліктерін үйренуге бағытталған. Алайда, қазіргі уақытта шет тілін оқытуда ауызша қарым-қатынас қабілетін дамытуға аса назар аударылып отыр. Ауызекі тіл - тыңдау, оқу, түсіну, естіген немесе оқылған ауызша (диалог немесе монолог) және жазбаша түрде айту, қайталауды қамтиды.

Қазалы көлік-техникалық жоғары колледжінде теміржол мамандығына бойынша оқыту мерзіміне 78 сағат кәсіби шет тілі пәніне бөлінгендігін атап өтуге болады. Осы тұрғыда пәндік оқу-авторлық бағдарлама әзірленді.

Бұл ұсынылып отырған әдістемелік нұсқау орта арнаулы оқу орындарында теміржол мамандығы бойынша қазақ топтарында оқитын студенттерге арналған. Әдістемелік нұсқаулық «Теміржолдың техникалық ережелерін пайдалану» пәнін басшылыққа ала отырып әзірленді.

Әдістемелік нұсқауда мамандыққа байланысты мәтіндер барынша іріктеліп алынды. Мәтіндер бойынша сұрақтар, тапсырмалар берілді. Бұл студенттердің өзінше жұмыс жасауын, ойлауын, жүйелі сөйлеуін жетілдіреді.

Мәтіндерде бағдарламалар түрлері, рельс, бағыттама бұрмалары, сигнал түрлері, автоматты басқару жүйесі, доңғалақ жұптары, вагон түрлері, поезддарды жөнелту және рұқсат беру, қабылдауды басқару, жолаушы және жүк тасымалын ұйымдастыру, поезд қозғалысы кестесінің орындалуын қамтамасыз ету, қозғалыс қауіпсіздігі туралы айтылады. Мәтіндермен жұмыс жасау үшін түсіндірме, аударма, терминдерді, сөздіктерді, мәтіндерді тек сабақта ғана емес, өздік жұмыстарында да қолдануға болады. Сонымен қатар, оқушылардың білімдерін тексеру үшін тест сұрақтары берілген.

Сонымен бірге, кәсіби құзыреттілікке бағытталған шет тілі сабағында студенттерді интерактивті тапсырмалармен қызықтыру және тиімді орындай алу қабілетін жоғары деңгейде көрсету мұғалім шеберлігіне жатады.

Қашықтан оқыту – бұл педагогтың алыстағы оқушымен немесе студентпен ақпараттық технологиялар көмегімен байланысуы арқылы білім беру формасы. Түпкі атауы – *distance learning*.

Студент – әзірленген бағдарламамен өз бетінше жұмыс істейді. Алдын –ала жазылған бейнесабақ, дәрістерді көреді, тыңдайды.

Онлайн оқыту – компьютер яки планшет, смартфон көмегімен онлайн режимінде «нақ осы жерде» және дәл қазір ұстанымымен білім беру формасы. Түпкі атауы – *e-learning*.

Онлайн оқыту барысында кәсіби шет тілін оқытуда интерактивті тапсырмалар мен платформалар жиынтығын атап көрсетеміз:

- **Quizizz**
- **Liveworksheets**
- **Learning apps**
- **Plickers**
- **Wordwall**
- **Kahoot**
- **Classtime**
- **Nearpod**

Атап көрсетілген, платформалардан кәсіби шет тілі пәні бойынша ұсынылған тақырыптардан сабақ әзірленіп, студенттерге жолданып отырды. Соның ішінде, «**Live worksheets**» платформасында «*Railway*», «*At the station*», «*Station duty officer*» және т.б. тақырыптарында интерактивті тапсырмалар әзірленіп, студенттер керемет қызығушылықпен орындап отырды. Бұл платформадан тапсырма орындау артықшылығы, оқытушы тапсырма дайындап, **Smart Nation College** платформасына интерактивті тапсырманың сілтемесін жүктейді. Тапсырманы орындап өткен соң, платформа студентті орындалу ретіне қарай бағалап береді.

Сонымен қатар, студенттердің сабақта белсенділігін арттырау мақсатында, **Learning apps** платформасын да сабақ орындау таптырмас мүмкіндік. Атап айтатын болсақ, теміржол мамандықтарына және кәсіби құзыреттілікке бағытталған шет тілі мамандықтарына пайдалануға болады. Теміржол мамандығына сәйкес әзірленген тапсырмалар топтамасы:

Кәсіби құзыреттілікке бағытталған шет тілі сабағында бағалау бөлігі ең маңызды бөлігі деп ата көрсетуге болады. Барлық бағалау жүйесінде, мамандыққа сай жасаса, сабақ

тартымды, қызықты өтеді. Осы орайда, кәсіби шет тілінде осындай бағалау жүйесін пайдалануға болады:

Кәсіби тіл – лексикалық сипаттамасы жағынан айқын ерекшеленетін, белгілі бір кәсіптің шеңберінде жиі пайдаланатын сөздер, терминдер, сөз тіркестері және пайдалану ережелерінің жинағы. Ал, кәсіби сөздер – белгілі бір шаруашылыққа, кәсіпке байланысты қолданылатын, жалпы халыққа бірдей түсінікті бола бермейтін, қолданылу өрісі шектеулі сөздер.

Әдебиеттер тізімі:

1. Журнал «Информатика и образование», № 2 -2006ж. (49-57 б)
2. Қазақстан және ТМД елдеіндегі білім беруді ақпараттандырудың IV Халықаралық форумының ғылыми мақалалар жинағы (18-19 бет. 38-39 бет. 118-119 бет. 460-461 бет).
3. Молодой учёный Научный журнал № 23 (103) / 2015
4. <https://nearpod.com/library/>
5. <https://infourok.ru/vystuplenie-na-temu-ispolzovanie-on-line-platformy-nearpod-na-urokah-matematiki-4247057.html>
6. <http://didaktor.ru/nearpod-kak-instrument-distancionnogo-obucheniya/>

САНДЫҚ ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІ ДАМУҒА ҮШІН ОҚУ ҮРДІСІНЕ GIS-ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КІРІКТІРУ

Демесинова Жанна Болатовна
география пәні оқытушысы

«Қостанай жоғары педагогикалық колледжі» КМҚК
Қостанай облысы, Қостанай қ-сы, Қазақстан Республикасы

Түйін: Берілген мақалада қазіргі білім беру саласында білім алушылардың сандық құзіреттілігін дамыту туралы сөз болады. География пәні жаңартылған білім беру мазмұны аясында сабақ барысында көптеген геоақпараттық жүйе түрлерін қолдану арқылы оқытылады. ГАЖ технологиялар білім алушылар бойында географиялық білім-дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Мақалада тек қана география емес, басқа да жалпы білім беру пәндері аясында ГАЖ технологиялар қолдану мысалдары берілген.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы развития цифровой компетентности обучающихся в современном образовании. На уроках географии в рамках обновленного содержания образования используются различные виды геоинформационных систем. ГИС-технологии позволяют развивать географические знания и навыки обучающихся. В статье приводятся примеры использования ГИС-технологий не только в географии, но и в рамках других общеобразовательных предметов.

Қазіргі кезеңде сандық технологиялар біздің өміріміздің барлық салаларына белсенді түрде еніп келеді, осының арқасында қазір криптовалюта, жасанды интеллект,

виртуалды шындық, бұлтты сервистер, QR-код деген ұғымдар біздің өміріміз бен педагогикалық қызметіміздің бір бөлшегіне айналды. Осы үрдіс қоғам дамуының әртүрлі кезеңдерінде бұл кезең алдымен компьютерлендірумен, содан кейін ақпараттандырумен, ал бүгінде – біздің өміріміздің әртүрлі салаларын, соның ішінде білім беру саласын цифрландырумен, яғни сандық технологияға көшумен байланысты болды.

ГАЗ технологиясы даму геоақпараттық жүйелердің пайда болу уақыты белгісіз. Карталардың келісілген жиынтығын (ГАЗ негізгі принципі) қолдана отырып, кеңістіктік деректерді біріктіру мен қабаттастырудың "қабатты" принципін қолданудың алғашқы сәтті тәжірибелерінің бірі XVIII ғасырға жатады. Француз картографы Луи-Александр Бертье (Louis-Alexandre Berthier) Йорктаун шайқасында (Йорктаун) әскерлердің қозғалысын көрсету үшін базалық картаға салынған мөлдір қабаттарды қолданды. Географиялық ақпараттық жүйелердің пайда болуы өткен ғасырдың 60-жылдарының басына жатады. Дәл сол кезде Географиялық кеңістікті модельдеуге және кеңістіктік мәселелерді шешуге байланысты қызмет салаларын ақпараттандыру мен компьютерлендірудің алғышарттары мен шарттары қалыптасты. Өткен уақыт ішінде геоақпараттық технологиялардың дербес жұмыс істейтін саласын құруға мүмкіндік беретін бірнеше кезеңдер өтті. [1]

Геоақпараттық картографияның негізгі жетістіктері АҚШ, Канада және Еуропада қол жеткізілді.

ГАЗ жүйелері экологиялық жағдайларды бақылау, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану, сондай-ақ инфрақұрылымдық жобалау, қалалық және аймақтық жоспарлау, Төтенше жағдайлар кезінде жедел шаралар қабылдау және т. б. бойынша ғылыми және қолданбалы міндеттерді шешу мақсатында әзірленуде. Өмірде туындайтын көптеген міндеттер келесі белгілер бойынша жіктеледі, әртүрлі ГАЗ құруға әкелді:

Кеңістіктік немесе аумақтық қамту бойынша (геокеңістіктің көлеміне байланысты және ГАЗ дерекқорын қалыптастыру үшін пайдаланылатын сандық картографиялық материалдардың ауқымды қатарына байланысты):

- жаһандық немесе планетарлық, ГАЗ, global GIS (1 : 4 500 000 және одан аз масштабқа сәйкес келеді);

- субконтинентальды ГАЗ;

- ұлттық (мемлекеттік) ГАЗ (ауқымына сәйкес 1 : 2 500 000 - 1 : 20 000 000);

- аймақтық ГАЗ, (масштабқа сәйкес келеді 1 : 500 000 - 1 : 4 000 000); [2]

Мұғалімнің география сабақтарында ГАЗ технологияларын қолдануы бірқатар пәндер бойынша **интеграцияланған сабақтар** өткізуге мүмкіндік береді. Бұл биология, экология, тарих, информатика және математика болуы мүмкін.

География

ГАЗ географияда қолданылады:

1. Кеңістіктік деректерді талдау және картография. Табиғи процестерді зерттеу (мысалы, климаттың өзгеруі, жануарлардың көші-қоны, Топырақ эрозиясы, өсімдіктердің таралуы).
2. Экологиялық процестерді модельдеу(мысалы, судың немесе ауаның ластануы).
3. Табиғи ресурстарды бағалау және оларды бөлу.
4. Жерді пайдалану мен урбанизацияның өзгеруін зерттеу.
5. Табиғи апаттар (жер сілкінісі, су тасқыны, дауыл) тәуекелдеріне талдау жүргізу.

Математика

ГАЗ-ны математика курсына біріктіруге болады:

1. Деректерді кеңістіктік талдау және математикалық модельдерді құру.
2. Статистикалық әдістерді зерттеу, мысалы, популяцияның таралуын немесе әртүрлі географиялық нүктелердегі басқа құбылыстарды талдау.
3. Картадағы координаттар, қашықтықтар және аудандар сияқты геометриялық ұғымдарды қолдану.
4. Координаттар жүйелерінде оңтайлы маршруттарды, есептеулерді табу үшін алгоритмдерді қолдану.

Тарих

Тарихтағы ГАЖ мүмкіндік береді:

1. Әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді көрсететін тарихи карталар жасаңыз.
2. Тарихи оқиғаларды олардың геореференциясын ескере отырып талдаңыз (мысалы, шайқастар, халықтардың көші-қоны, отарлау).
3. Өркениеттердің дамуына географиялық жағдайдың әсерін бағалау.
4. Аумақтық даулар мен шекаралардың өзгеруін зерттеу.

Биология

Биологияда ГАЖ үшін қолдануға болады:

1. Жануарлар мен өсімдіктер түрлерінің таралуын бақылау.
2. Климаттық факторларды ескере отырып, экожүйелерді және олардың өзгеруін модельдеу.
3. Биогеографиялық аймақтарды зерттеу және адам қызметінің табиғатқа әсерін талдау.
4. Қоршаған ортаның жай-күйін бағалау, мысалы, су объектілерінің ластануына немесе ауаның ластануына қатысты.

Физика

Физикада ГАЖ көмектесе алады:

1. Толқындар, жер сілкінісі немесе цунами сияқты табиғи құбылыстардың таралуын модельдеу.
2. Климаттық құбылыстарды талдау үшін кеңістіктік деректерді пайдаланыңыз (мысалы, температураның өзгеруі, қысым).
3. Геофизикалық процестерді және олардың қоршаған ортамен өзара әрекеттесуін зерттеу.

Экономика

Экономикадағы ГАЖ үшін пайдалануға болады:

1. Экономикалық ресурстар мен мүмкіндіктердің бөлінуін бағалау (мысалы, сауда нүктелерінің, ресурстардың және өндірістік қуаттардың орналасуы).
2. Географиялық жағдайды ескере отырып, нарықтарға талдау жүргізу және экономикалық үрдістерді болжау.
3. Инфрақұрылымды бағалау (мысалы, көлік жолдары, электр энергиясын бөлу).

Технология және информатика

1. ГАЖ ақпараттық технологияларды зерттеудегі маңызды құрал болып табылады.
2. Карталармен және кеңістіктік деректермен жұмыс істеу негіздерін үйрету.
3. Картографиялық қосымшаларды бағдарламалау және құру.
4. Географиялық ақпаратты өңдеу және талдау үшін алгоритмдерді әзірлеу және қолдану.

Экология

ГАЖ үшін қолданылады:

1. Экожүйелерді модельдеу және олардың уақыт бойынша өзгеруі.
2. Адам қызметінің табиғи ресурстарға әсерін бағалау.
3. Климаттың өзгеруінің флора мен фаунаға әсерін болжау.
4. Табиғатты қорғау шараларын әзірлеу және биоәртүрлілікті талдау.

Әлеуметтік зерттеулер

ГАЖ әлеуметтік, мәдени және экономикалық процестерді талдауға көмектеседі:

1. Әр түрлі аймақтардағы әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштерді талдау және визуализациялау.
2. Халықтың таралуын және урбанизацияға әсер ететін факторларды зерттеу.
3. Карта деректерін пайдалана отырып, көші-қон және урбанизация мәселесін зерттеу.

Тілдер мен әдебиет

ГАЖ үшін пайдалануға болады:

1. Шығармалардың географиялық контекстін визуализациялау (мысалы, кейіпкерлердің саяхат карталары, Тарихи сілтеме).
2. Шығармалар мен авторлардың оқиғаларын көрсететін әдеби карталарды зерттеу.
3. Шығармаларды талдау контекстінде географиялық модельдер құру (мысалы, шығармалардағы кеңістік, орындардың бейнелері және олардың мағыналары).

Білім беру және дағдыларды дамыту

Оқытуда ГАЖ қолдану дағдыларды дамытады:

1. Кеңістіктік ойлау және аналитикалық қабілеттер.
2. Техникалық сауаттылық және заманауи цифрлық құралдармен жұмыс істей білу.
3. Деректерді талдау, ақпаратты жинау және түсіндіру арқылы зерттеу және практикалық дағдылар. [3]

Seterra-география бойынша тегін интерактивті ресурс. Seterra-бұл 100-ден астам дидактикалық ойындар мен білім берудің қызықты түріндегі интерактивті жаттығулар.

MapChart, №1 карта жасау веб-сайты. Карталарды бояуды, географияны немесе тарих пен фантастикалық карталарды үйренуді ұнататындар үшін өте қолайлы.

Бағдарламада таңдауға болатын әртүрлі карталар бар:

- ✓ Өлем карталары
- ✓ Еуропа, Африка, Америка, Азия, Океания
- ✓ Тарихи карталар: 1815, 1880, 1914, 1938, Бірінші дүниежүзілік соғыс, Екінші дүниежүзілік соғыс
- ✓ Жекелеген елдердің карталары: Ұлыбритания, Италия, Франция, Германия, Испания, Қазақстан және тағы 20 +

Google Earth - Жер планетасының бетін үш өлшемді көріністе көруге мүмкіндік беретін бағдарлама. Сурет спутниктен өте жоғары ажыратымдылықта түсірілген фотосуреттерден тұрады. Google Maps аналогынан айырмашылығы, қызмет компьютерге жүктелген жеке бағдарлама түрінде ұсынылған, бұл пайдаланушыға трафиктің көп мөлшерін жұмсамауға және қосымша мүмкіндіктерді, атап айтқанда ыңғайлы интерфейсті пайдалануға мүмкіндік береді. [4]

Осылайша, ГАЖ пәнаралық оқытудың қуатты құралы болып табылады, ол оқушылардың оқу процесіне деген қызығушылығын едәуір арттыра алады, сонымен қатар олардың аналитика, деректермен жұмыс және кеңістіктік қабылдау дағдыларын дамытады.

Әдебиет тізімі

1. Берлянт А.М. Жер туралы ғылымдардағы географиялық ақпараттық жүйелер Сорос білім журналы. Мәскеу қ.,— 1999. — №5.
2. Мазбаев О., Алиева Л., Демеуов А., Географиялық білім берудің проблемалық мәселелері / Алматы қ., 2020, 166.
3. Асылбеков, У. Б. WEB - технологиялар = WEB - технологии : [оқу құралы] ҚР Білім және ғылым министрлігі /Алматы : Бастау.-Т. 2. - 2019. - 248 бет.
4. И.К.Лурье, Геоинформатика негіздері./оқу құралы./ Мәскеу мемлекеттік университетінің баспасы. - 2016. - 200 с.

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИОННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ В ОБРАЗОВАНИИ

Балыкбаева Асемгуль Советкановна,
преподаватель химии и биологии

КГКП «Высший колледж ИТ и новых технологий»

Управления образования области Абай, г. Семей, Республика Казахстан

Аннотация. Цифровые технологии — это совокупность методов, процессов и инструментов, основанных на использовании цифровых данных и вычислительных систем. Они позволяют создавать, обрабатывать, хранить, передавать и представлять информацию в различных форматах и с различными целями.

Цифровые технологии активно используются субъектами хозяйствования во всех сферах деятельности.

Отличительные характеристики цифровых технологий: высокая скорость обработки информации, возможность автоматизации рутинных операций, масштабируемость и гибкость. Они позволяют адаптировать их к разнообразным задачам и условиям применения.

Цифровые технологии играют значимую роль в современном образовании, позволяют не только улучшить качество обучения, но и сделать его более доступным и интерактивным.

Благодаря цифровым технологиям, можно создавать новые формы взаимодействия между преподавателями и студентами, а также между самими студентами, открывают возможности для персонализации обучения, что особенно важно в условиях массового образования. А также цифровые технологии способствуют развитию навыков, необходимых в современном мире, таких как критическое мышление, креативность и способность к самостоятельному обучению.

Современные образовательные платформы, такие как Moodle, Google Classroom и Coursera, предоставляют широкий ряд возможностей для организации учебного процесса, также позволяют создавать курсы, проводить тестирование, отслеживать успеваемость студентов и многое другое. Платформы предлагают инструменты для коммуникации, такие как форумы и чаты, что способствует активному взаимодействию между участниками учебного процесса [1].

Moodle является одной из самых популярных платформ для управления обучением (LMS). Предоставляет гибкие инструменты для создания курсов, управления контентом и оценки знаний студентов. Google Classroom интегрируется с другими сервисами Google, что делает его удобным для использования в колледже.

Виртуальные классы: Zoom и Microsoft Teams – незаменимые инструменты для дистанционного обучения, позволяют проводить лекции и семинары в режиме реального времени, обеспечивая интерактивное взаимодействие между преподавателями и студентами. Виртуальные классы также предлагают функции записи занятий, что позволяет студентам пересматривать материал и лучше усваивать его.

Zoom предлагает много функций, таких как возможность делиться экраном, использовать виртуальные доски и проводить опросы. Microsoft Teams интегрируется с другими продуктами Microsoft, что делает его удобным для использования в корпоративной среде и образовательных учреждениях, инструменты позволяют создавать полноценные виртуальные учебные среды, которые могут быть эффективными, как и традиционные классы.

Интерактивные учебные материалы: электронные учебники, видеоуроки и симуляторы, делают процесс обучения эффективным, позволяют студентам лучше усваивать материал и применять полученные знания на практике. Интерактивные материалы способствуют развитию навыков самостоятельного обучения, критического мышления [2].

Электронные учебники часто включают в себя интерактивные элементы, такие как видео, аудио и задания с мгновенной обратной связью. Видеоуроки позволяют студентам учиться в своем темпе, останавливая и пересматривая материал по мере необходимости. Симуляторы и виртуальные лаборатории позволяют студентам применять теоретические знания на практике, что особенно важно для технических и естественнонаучных дисциплин (химия, биология).

Геймификация предполагает использование игровых элементов в образовательном процессе. Это может быть система баллов, уровней, наград и конкурсов, которые стимулируют студентов к активному участию в учебном процессе и повышают их мотивацию. Способствует развитию навыков командной работы и конкурентоспособности.

Примеры геймификации включают в себя образовательные игры, платформы с элементами игры и системы наград. Например, Duolingo использует систему уровней и наград для мотивации пользователей к изучению языков. Kahoot позволяет создавать

викторины и конкурсы, которые делают процесс обучения более увлекательным и интерактивным. Эти инструменты помогают сделать обучение более привлекательным и мотивирующим для студентов [3].

При изучении химии и биологии на уроках весьма эффективны видео лекции, видеофильмы, flash-анимации, анимационные модели, интерактивные схемы и рисунки, компьютерные лабораторные практикумы, которые позволяют частично компенсировать недостаток натуральных объектов и наглядного материала, без которого нельзя полно показать разнообразие живого мира, особенности его строения, развития, механизмы протекания и целостность биологических, химических и других процессов.

Формы организации деятельности учащихся при использовании ЦОР на уроках:
коллективно-распределенное (в группах) и индивидуальное исследование;
индивидуальный информационный поиск;
письменная дискуссия между учащимися;
творческие работы (проекты, сообщения)
различные дидактические игры;
практические работы;
выбор и движение по индивидуальной образовательной траектории (проектная деятельность);
зачетные работы (тесты, разборы, ответы на контрольные вопросы).

Цифровые технологии в образовании — необходимое условие для подготовки современных специалистов, готовых к вызовам и возможностям цифрового мира. Необходимо продолжать исследовать и внедрять новые технологии, а также разрабатывать стратегии для преодоления вызовов, связанных с их применением, что позволит создать более эффективную образовательную систему, которая будет отвечать потребностям современного общества и готовить студентов к успешной карьере в цифровом мире.

Список литературы:

1. <https://solncesvet.ru/opublikovannyye-materialyi/ispolzovanie-cor-v-formirovani-estestve.7885953190/>
2. <https://www.openclass.ru/node/358102>
3. <https://edu-time.ru/pub/145400>

ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ РӨЛІ

Өтеш Нұрзада Мухитдинқызы,
дене шынықтыру пәні оқытушысы
Жаңаөзен политехникалық колледжі
Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы,

Аңдатпа. Бұл мақалада заманауи білім беру жүйесіндегі цифрлық технологиялардың рөлі қарастырылады. Білім беру үдерісінде цифрлық құралдарды пайдалану оқытудың тиімділігін арттырып, оқушылардың танымдық белсенділігін дамытуға ықпал етеді. Қазіргі таңда онлайн платформалар, жасанды интеллект, виртуалды және толықтырылған шындық (VR/AR), мобильді қосымшалар, интерактивті тақталар мен қашықтықтан оқыту жүйелері білім беру саласының ажырамас бөлігіне айналды. Мақалада цифрлық технологияларды қолданудың артықшылықтары, сондай-ақ олардың білім беру сапасына тигізетін әсері талданады. Сонымен қатар, Қазақстандағы білім берудің цифрландыру үрдістері мен болашағы қарастырылады.

Кілт сөздер: цифрлық технологиялар, білім беру, онлайн платформалар, қашықтықтан оқыту, жасанды интеллект, VR/AR, мобильді қосымшалар, цифрлық білім беру ортасы.

Abstract. This article examines the role of digital technologies in the modern education system. The use of digital tools in the learning process increases its effectiveness and contributes

to the development of students' cognitive activity. Today, online platforms, artificial intelligence, virtual and augmented reality (VR/AR), mobile applications, interactive whiteboards, and distance learning systems have become an integral part of the education sector. The article analyzes the advantages of using digital technologies and their impact on the quality of education. In addition, the digitalization processes of education in Kazakhstan and future perspectives are discussed.

Keywords: digital technologies, education, online platforms, distance learning, artificial intelligence, VR/AR, mobile applications, digital educational environment.

Аннотация. В данной статье рассматривается роль цифровых технологий в современной системе образования. Использование цифровых инструментов в образовательном процессе повышает его эффективность и способствует развитию познавательной активности учащихся. В настоящее время онлайн-платформы, искусственный интеллект, виртуальная и дополненная реальность (VR/AR), мобильные приложения, интерактивные доски и системы дистанционного обучения стали неотъемлемой частью сферы образования. В статье анализируются преимущества использования цифровых технологий, а также их влияние на качество образования. Также рассматриваются процессы цифровизации образования в Казахстане и перспективы их дальнейшего развития.

Ключевые слова: цифровые технологии, образование, онлайн-платформы, дистанционное обучение, искусственный интеллект, VR/AR, мобильные приложения, цифровая образовательная среда.

Қазіргі таңда цифрлық технологиялар білім беру жүйесін түбегейлі өзгертіп жатыр. ХХІ ғасырда технологиялық прогресс білім саласына да елеулі қол жеткізуде. Онлайн платформалар, жасанды интеллект, қашықтықтан оқыту құралдары – мұның бәрі оқыту үдерісін анағұрлым қолжетімді, тиімді және жекелеңдірілген етеді.

Менің ойымша, цифрлық технологиялардың тиімді пайдалану арқылы оқытудың сапасы арттыруға, білім алушылардың ыңыраушылығын оятуға және ақпаратқа қолжетімділікті кеңейтуге болады. Дегенмен, бұл бағытта кейбір қиындықтар да кездеседі. Сондықтан осы эсседе цифрлық білім беру жүйесінің артықшылықтары мен оны қамдауын тежейтін факторларды қарастырып, Қазақстандағы цифрлық технологиялардың болашағына шолу жасағым келеді.

Цифрлық технологиялардың білім берудегі рөлі

Менің ойымша, цифрлық технологиялар оқытуды мүлдем жаңа деңгейге көтерді. Бұрынғы дәстүрлі оқыту әдістерімен салыстырғанда, қазіргі білім беру жүйесі оқышыларға анағұрлым ыңғайлы, интерактивті және жекелеңдірілген білім алуға мүмкіндік береді [1].

Қашықтықтан оқыту құралдары әсіресе пандемия кезінде білім беру процесін үздіксіз жалғастыруға көмектесті. Мысалы, Google Classroom, Zoom, Moodle платформалары арқылы оқытушылар мен оқушылар арасындағы байланыс жаңа форматқа ауысты. Мен өзім қашықтықтан оқыту кезінде Google Classroom-ды белсенді қолдандым және бұл платформаның қолжетімділігі мен ыңғайлылығын байқадым.

Сондай-ақ, цифрлық технологиялар оқыту үдерісін дәстүрлі сабақтардан әлдеқайда қызықты әрі тартымды ете алады. BilimLand, Khan Academy, Udemus сияқты онлайн платформалар арқылы әрбірадам өзіне қажетті білімді қалаған уақытында ала алады [2].

Цифрлық технологиялардың негізгі түрлері және олардың қолданылуы

Цифрлық білім беру жүйесінің негізгі құралдарын бірнеше топқа бөлуге болады:

1. Онлайн платформалар

Coursera, Udemu, Khan Academy – түрлі бағыттағы курстарды ұсынатын платформалар. BilimLand – қазақстандық оқушылар үшін бейімделген білім беру ресурсы.

2. Қашықтықтан оқыту жүйелері
Google Classroom, Zoom, Moodle – сабақтар мен тапсырмаларды ұйымдастыруға арналған платформалар.

3. Жасанды интеллект
Бейімделген оқыту жүйелері оқушылардың жеке қабілеттеріне сәйкес келіп, тиімді білім беру траекториясын қалыптастырады [4].

4. Виртуалды және толықтырылған шындық (VR/AR)
AR/VR технологиялары STEM пәндеріне оқытуда кеңінен қолданылады.

5. Мобильді қосымшалар
Duolingo – тілді үйренуге арналған қолданба.
Quizlet, Kahoot – тесттер мен ойын элементтері арқылы оқыту.

6. Интерактивті тақталар мен мультимедиялық құралдар
Сабақ барысында интерактивті тақталарды пайдалану оқушылардың назарын сабаққа аударып, материалды тез меңгеруге көмектеседі.

Цифрлық технологиялардың қолданудың артықшылықтары

Цифрлық технологиялардың білім беру жүйесінде енгізілуі бірнеше артықшылық береді:

- Ақпаратқа қолжетімділік

Онлайн платформалар мен электронды оқулықтар арқылы оқушылар кез келген тақырып бойынша қажетті материалды оңай тап ала алады [3].

- Оқытудың жеке келендірілген тәсілдері

Жасанды интеллект

технологиялар арқылы әр оқушының қабілетіне қарай жеке оқыту әдістері ұсынылады.

- Қашықтықтан оқыту мүмкіндіктері

Әсіресе шалғай аймақтарда оқушылар үшін қашықтықтан оқыту тиімді шешім бола алады.

- Оқушылардың ынтасын арттыру

Интерактивті ойындар, видео сабақтар мен

виртуалды шындық элементтері білім алуға қызығушылық тудырады.

Қазақстандағы цифрлық білім берудің дамуы және болашағы

Қазақстанда цифрлық білім беруді дамыту – мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі. ХХІ ғасырда ақпараттық-коммуникациялық технологиялар қарқынды дамып жатқандықтан, білім беру жүйесі де осы үрдіске бейімделуі қажет. Осы мақсатта «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы жүзеге асырылып, мектептер мен жоғары оқу орындарында IT бағытындағы білім беруді дамытуға ерекше көңіл бөлінуде.

Цифрлық білім берудің қазіргі дамуы

Қазіргі таңда Қазақстанда білім беруді цифрландыру бірнеше бағытта дамуда:

1. Онлайн платформалар мен қашықтықтан оқыту:

- BilimLand, Daryn.online, Khan Academy, Coursera және Open Education сияқты платформалар арқылы оқушылар мен студенттер өздігінен білім алуға мүмкіндік алады.
- Google Classroom, Microsoft Teams және Moodle секілді жүйелер қашықтықтан оқытуда кеңінен қолданылып жатыр.

2. STEM және IT білімін дамыту:

- Мектептерде робототехника, бағдарламалау, 3D-модельдеу сияқты пәндер енгізілуде.
- Назарбаев Зияткерлік мектептері (НЗМ), IT-лицейлер және арнайы мамандандырылған орталықтар STEM білімін ілгерілетуде.

3. Мектептер мен ЖОО-лардың цифрлық инфрақұрылыммен қамтамасыз ету:

- Интернет жылдамдығын арттыру, компьютерлік сыныптарды жаңарту, интерактивті тақталар мен планшеттерді енгізу жұмыстары жүргізілуде.

- «Цифрлық мектеп» жобасы аясында оқушылардың цифрлық сауаттылығын дамыту қолға алынады [3].

Болашағы мен перспективалары

Менің ойымша, алдағы жылдары цифрлық технологиялар білім беру процесіне одан әрі тереңірек енеді. Әсіресе, жасанды интеллект (AI) пен виртуалды шындық (VR/AR) технологиялары білім беру жүйесінің ажырамас бөлігіне айналады. Бұл оқушылар мен студенттерге күрделі тақырыптарды жеңіл әрі тиімді меңгеруге мүмкіндік береді.

1. Жасанды интеллект және адаптивті оқыту:

- AI көмегімен жекелегендірілген оқыту жүйелері жасалады. Әр оқушының білім деңгейіне байланысты жеке оқу бағдарламалары ұсынылады.
- Оқушылардың үлгерімі мен әлсіз тұстарын алдайтын алгоритмдеренгізіледі.

2. Виртуалды және толықтырылған шындық:

- Медицина, инженерия, химия, физика пәндерінде AR/VR технологияларын қолдану арқылы оқушылар теорияны практикамен үйлестіре алады.
- Мысалы, виртуалды зертханалар арқылы химиялық тәжірибелер жасау немесе тарихи оқиғаларды VR форматында зерттеу мүмкіндігі пайда болады [4].

3. Цифрлық бағалау жүйелері:

- Дәстүрлі тесттерден бөлек, онлайн бағалау жүйелері енгізіліп, интерактивті тапсырмалар, бейнесұхбаттар, кодтау тапсырмалары сияқты бағалау түрлері кең таралады.

4. Гибридті оқыту әдісі:

- Онлайн және офлайн білім беруді біріктіру арқылы оқушылар ғайлы форматтар ұсынылады.
- Қазақстанда «Цифрлық педагог» жобасы арқылы мұғалімдерді қашықтан оқыту әдістеріне үйрету жұмыстары жүргізілуде.

Қазақстандағы цифрлық білім беру

жүйесі қарқынды дамуда және болашақта инновациялық технологиялар арқылы жаңа деңгейге көтерілуі тиіс.

Цифрлық трансформацияны тиімді жүзеге асыру үшін инфрақұрылымды жақсарту, мұғалімдердің біліктілігін арттыру және білім беру мекемелерінің жаңа технологияларды енгізуіне қолдау көрсету қажет.

Менің ойымша, егер цифрлық білім беру жүйесі дұрыс бағытта дамыса,

Қазақстандағы білім сапасы жаңа деңгейге көтеріліп, оқушылардың білімалуға деген қызығушылығы арта түседі.

Алдағы жылдары цифрлық технологиялардың көмегімен әр бірі оқушы мен студент сапалы әрі заманауи білімалу мүмкіндігіне ие болады.

Қорытынды

Цифрлық технологиялар қазіргі білім беру жүйесінің ажырамас бөлігіне айналды.

Олар оқыту әдістерін жаңғыртып, білімалушыларға ақпаратты қолжетімді және ыңғайлы түрде меңгеруге мүмкіндік береді. Цифрлық құралдар мұғалімдер үшін оқытудың тиімділігін арттырып, оқушылардың қызығушылығын оятып, олардың өздігінен білімалуына жағдай жасайды.

Менің ойымша, Қазақстанда цифрлық білім беру жүйесі дамуын жалғастыру қажет.

Цифрлық трансформация арқылы білім беру сапасын жақсартуға, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға және оларды болашақ технологиялық қоғамға бейімдеуге болады.

Бұл процесті тиімді жүзеге асыру үшін мұғалімдердің цифрлық сауаттылығын арттыру, білім беру

мекемелерін заманауи технологиялармен қамтамасыз ету және оқушылардың интернеттегі қауіпсіздігін қамтамасыз ету қажет.

Болашақта жасанды интеллект, виртуалды және толықтырылған шындық (VR/AR) сияқты технологиялар оқыту процесіне кеңінен енгізілетінін есенімдімін. Сонымен қатар, онлайн платформалар мен интерактивті оқыту әдістері білім беруді икемді, тиімді және инновациялық етеді.

Сондықтан, жаңа технологияларды игеру – қазіргі заман мұғалімдері мен оқушылары үшін басты міндеттердің бірі. Цифрлық білім беру жүйесін дамыту арқылы біз Қазақстандағы білім сапасын жаңа деңгейге көтере аламыз және болашақ ұрпақты бәсекеге қабілетті етіп тәрбиелей аламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ахметова Г. «Цифрлық білім беру: теориясы мен практикасы». – Алматы: Білім, 2021. – 156 б.
2. Сүлейменова А. «Инновациялық оқыту әдістері». – Астана: Ғылым, 2022. – 144 б.
3. Құрманов Л. «Қашықтықтан оқыту және оның мүмкіндіктері». – Шымкент: Оқулық, 2022. – 98 б.
4. Исаева М. «Білім беру жүйесіндегі жасанды интеллект». – Қарағанды, 2023. – 91 б.
5. Нұрғалиева А. «Цифрлық Қазақстан: білім беру трансформациясы». – Астана, 2023. – 112 б.

АВТОКӨЛІКKE ТЕХНИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ БОЙЫНША БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ РӨЛІ

Алиев Руслан Абайұлы,

арнайы пән оқытушысы

Жаңаөзен политехникалық колледжі
Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы

Аңдатпа. Бұл мақалада автокөлікке техникалық қызмет көрсету саласында цифрлық технологиялардың маңыздылығы қарастырылады. Қазіргі заманғы білім беру бағдарламаларында цифрлық құралдарды қолдану оқу үдерісін жеңілдетіп қана қоймай, болашақ автомеханиктердің тәжірибелік дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік береді. Зерттеу барысында диагностикалық жүйелер, виртуалды оқыту платформалары, AR/VR технологиялары және жасанды интеллектке негізделген бағдарламалық шешімдер талданады. Сонымен қатар, цифрлық технологияларды білім беру жүйесіне енгізу барысында кездесетін негізгі қиындықтар мен оларды шешу жолдары ұсынылады.

Кілт сөздер: автокөлікке техникалық қызмет көрсету, цифрлық технологиялар, виртуалды оқыту, диагностика жүйелері, AR/VR, жасанды интеллект, білім беру бағдарламалары.

Abstract. This article explores the role of digital technologies in automotive maintenance education programs. The integration of digital tools in modern educational curricula not only facilitates the learning process but also enhances the practical skills of future automotive mechanics. The study examines diagnostic systems, virtual learning platforms, AR/VR technologies, and AI-based software solutions. Additionally, it addresses the key challenges in implementing digital technologies in the education system and suggests possible solutions.

Keywords: automotive maintenance, digital technologies, virtual learning, diagnostic systems, AR/VR, artificial intelligence, educational programs.

Аннотация. В данной статье рассматривается роль цифровых технологий в сфере технического обслуживания автомобилей. Использование цифровых инструментов в современных образовательных программах не только облегчает учебный процесс, но и способствует развитию практических навыков будущих автомехаников. В ходе исследования анализируются диагностические системы, виртуальные обучающие платформы, технологии AR/VR и программные решения на основе искусственного

интеллекта. Кроме того, рассматриваются основные трудности при внедрении цифровых технологий в систему образования и предлагаются пути их решения.

Ключевые слова: техническое обслуживание автомобилей, цифровые технологии, виртуальное обучение, системы диагностики, AR/VR, искусственный интеллект, образовательные программы.

Қазіргі заманғы автомобиль өнеркәсібі цифрлық технологиялардың қарқынды дамуының нәтижесінде айтарлықтай өзгеріске ұшырады. Сандық диагностика жүйелері, жасанды интеллект негізіндегі техникалық қызмет көрсету және виртуалды оқыту құралдары көлік жөндеу саласын түбегейлі өзгертіп жатыр. Бұл өзгерістер автокөлікке техникалық қызмет көрсету (ТҚК) мамандарын даярлау жүйесіне де үлкен әсерін тигізуде.

Менің ойымша, қазіргі заманғы автомеханик тек дәстүрлі құралдармен жұмыс істейтін маман ғана емес, ол цифрлық технологияларды жетік меңгерген білікті инженер болуы керек. Осыған байланысты, автомеханиктерді оқыту жүйесінде инновациялық әдістерді енгізу өте маңызды. Осы эсседе мен ТҚК саласындағы цифрлық технологиялардың рөлі, оларды білім беру жүйесінде қолданудың артықшылықтары мен қиындықтары туралы ой қозғаймын.

1. Автокөлікке техникалық қызмет көрсету саласындағы цифрлық технологиялар

Қазіргі таңда автомобиль өнеркәсібі қарқынды түрде дамып, техникалық қызмет көрсету (ТҚК) саласына цифрлық технологиялар кеңінен енгізілуде. Автокөліктердің күрделенуі мен заманауи қауіпсіздік талаптарының күшеюі техникалық диагностика мен жөндеу процестерін жетілдіруді қажет етеді. Цифрлық технологиялар автомобильдердің жұмысын оңтайландыруға, қызмет көрсету сапасын арттыруға және механиктердің жұмысын жеңілдетуге мүмкіндік береді.

Диагностикалық жүйелер

OBD-II (On-Board Diagnostics) жүйесі – бұл автокөлік жүйелеріндегі ақауларды жылдам анықтауға мүмкіндік беретін борттық диагностика технологиясы. Бұл жүйе көлік иесіне қозғалтқыштың жұмысындағы кез келген ақауды ерте кезеңде анықтап, оған шара қолдануға мүмкіндік береді. OBD-II көмегімен автосервис мамандары қозғалтқыш жүйелерін, трансмиссияны, тежегіштерді және электр жүйелерін толық тексере алады[1].

Сонымен қатар, заманауи диагностикалық бағдарламалар көлік жөндеу орталықтарында кеңінен қолданылады. Bosch ESI[tronic], AutoEnginuity, Delphi DS секілді жүйелер механиктерге ақауларды тереңірек талдауға және жөндеу уақытын қысқартуға мүмкіндік береді. Бұл бағдарламалар автокөліктің әртүрлі жүйелері туралы нақты мәліметтерді ұсынып, механикке жөндеу жұмыстарын тиімді жоспарлауға көмектеседі.

Жаңа буын диагностикалық жабдықтары нақты уақыт режимінде деректерді талдап, көліктегі ықтимал ақауларды алдын ала болжай алады. FLIR тепловизорлары сияқты құралдар қозғалтқыштағы қызып кеткен аймақтарды анықтауға мүмкіндік береді, бұл электрлік немесе механикалық проблемаларды ерте кезеңде анықтауға көмектеседі.

Жасанды интеллект (AI) және Big Data

Жасанды интеллект (AI) технологиялары қазіргі заманғы автосервисерде маңызды рөл атқарады. AI негізіндегі жүйелер көлік ақауларын диагностикалауда механиктің жұмысын жеңілдетіп, жөндеу уақытын қысқартады. Big Data технологиялары әртүрлі автокөліктер туралы жинақталған деректерді талдау арқылы ықтимал ақаулардың пайда болу қаупін болжай алады [2].

Мысалы, Predictive Maintenance (Болжамды техникалық қызмет көрсету) жүйелері көліктің әртүрлі параметрлерін бақылай отырып, қай бөлшек жақын арада істен шығуы мүмкін екенін алдын ала хабарлай алады. Бұл әдіс техникалық қызмет көрсету шығындарын азайтып, көліктің пайдалану мерзімін ұзартуға мүмкіндік береді.

AI қолданылатын негізгі салалар:

- Диагностика: Көліктегі ақауларды автоматты түрде анықтау.
- Жөндеу процестерін оңтайландыру: Механиктерге нақты ұсыныстар беру.

- Автожөндеу бизнесін басқару: Автосервиске келушілер ағынын болжау және тиімді жоспарлау.

Қашықтан техникалық қызмет көрсету (IoT – заттар интернеті)

Заттар интернеті (IoT) технологиясы автокөлік саласында үлкен жетістіктерге жетуде. Бұл технология арқылы көлік өндірушілері мен автосервис орталықтары көлік жағдайын қашықтан бақылап, жүргізушіге қажетті ескертулер жібере алады.

IoT негізіндегі шешімдер:

- Connected Car (Қосылған автомобильдер): Заманауи көліктер интернетке қосылып, автосервиске өз жағдайы туралы деректер жібере алады.
- Қашықтықтан диагностика: Кейбір өндірушілер автокөліктің жүйелерін онлайн режимде тексеріп, қажет болған жағдайда сервистік орталыққа ескерту жібереді.
- OTA (Over-the-Air) жаңартулары: Электронды басқару жүйелерін (ECU) жаңартуды автокөлікті сервистік орталыққа апармай-ақ, қашықтан жүргізуге мүмкіндік береді.

Мысалы, Tesla компаниясының автокөліктері үнемі бағдарламалық жаңартуларды қашықтан алып, жаңа мүмкіндіктерге ие болады. Бұл техникалық қызмет көрсетудің тиімділігін арттырып, жөндеу процесін жеңілдетеді.

3D модельдеу және CAD бағдарламалары

Автокөлік саласында AutoCAD, SolidWorks, CATIA сияқты бағдарламалар автомобиль бөлшектерін жобалауда қолданылады. Бұл технологиялар инженерлерге көліктің әртүрлі компоненттерін үш өлшемді кеңістікте модельдеуге және олардың беріктігін есептеуге мүмкіндік береді.

CAD технологияларын қолдану артықшылықтары:

- Дәлдік: Инженерлер көлік бөлшектерін жоғары дәлдікпен модельдей алады.
- Уақыт үнемдеу: Дизайнерлер жаңа бөлшектерді тез жасайды және оларды өндірісте қолдануға дайын етеді.
- Өнімді тестілеу: Прототипті физикалық түрде жасамай тұрып, оның беріктігі мен сенімділігін тексеруге мүмкіндік береді.

Цифрлық технологиялардың техникалық қызмет көрсету саласына тигізетін артықшылықтары

1. Диагностикалық дәлдікті арттыру: Компьютерлік жүйелер ақауларды дәлірек анықтайды, бұл көлікті жөндеу уақытын қысқартады.
2. Жөндеу жұмыстарының тиімділігін арттыру: Автомеханиктер цифрлық технологиялардың көмегімен күрделі жөндеу жұмыстарын жеңілдетеді.
3. Тұтынушыларға қызмет көрсету сапасын жақсарту: IoT жүйелері автокөлік иелеріне көлік жағдайы туралы нақты ақпарат беріп, олардың көліктерін ұзақ мерзімді пайдалануға көмектеседі.
4. Оқытудың тиімділігін арттыру: Виртуалды шындық (VR) тренажерлары болашақ автомеханиктердің тәжірибелік машықтарын жетілдіруге мүмкіндік береді.

Цифрлық технологиялар автокөлікке техникалық қызмет көрсету саласында үлкен рөл атқарады. Диагностикалық жүйелер, жасанды интеллект, IoT және 3D модельдеу сияқты құралдар көлік жөндеу жұмыстарын оңтайландырып, мамандардың жұмысын жеңілдетеді. Бұл технологиялардың дамуы техникалық қызмет көрсету сапасын арттырып, көліктің қызмет ету мерзімін ұзартуға мүмкіндік береді.

Болашақта цифрлық технологияларды кеңінен енгізу автомеханиктердің кәсіби дағдыларын жетілдіруге және көлік қызмет көрсету саласының дамуына үлкен үлес қосады. Сондықтан техникалық білім беру жүйесі де осы өзгерістерге бейімделуі қажет.

2. Автокөлік жөндеуде қолданылатын заманауи бағдарламалық құралдар

Қазіргі заманғы автомобиль өнеркәсібінде көлік жөндеу және техникалық қызмет көрсету процесі цифрлық технологияларсыз мүмкін емес. Жаңа буын бағдарламалық құралдар автомеханиктерге көлік жүйелерін диагностикалауға, жөндеу жұмыстарын оңтайландыруға және бөлшектерді модельдеуге көмектеседі. Бұл технологиялар

автосервис қызметінің сапасын жақсартып, көлік иелеріне уақыт пен қаражат үнемдеуге мүмкіндік береді.

Автокөлік жүйелерін диагностикалауға арналған бағдарламалар

Автомобильдер күрделене түскен сайын, олардың жұмысын қадағалау мен диагностика жүргізу де жаңа технологияларды талап етеді. Bosch ESI[tronic], AutoEnginuity, Delphi DS, Autel Maxisys сияқты бағдарламалық жүйелер көлік жүйелерін жан-жақты тексеруге мүмкіндік береді.

Bosch ESI[tronic] – бұл қозғалтқыш, трансмиссия, тежеу жүйелері мен электр жабдықтарын нақты уақыт режимінде диагностикалауға арналған кәсіби бағдарлама. Ол автомобиль өндірушілерінің техникалық мәліметтерін, жөндеу нұсқаулықтарын және қызмет көрсету тарихын қамтиды [1].

AutoEnginuity – заманауи көліктердің электронды басқару жүйелерін сканерлеуге арналған бағдарлама. Ол CAN-Bus жүйесін қолдайды, ақаулар кодтарын анықтап, қозғалтқыштың жұмыс көрсеткіштерін нақты уақыт режимінде бақылауға мүмкіндік береді.

OBD-II сканерлері (On-Board Diagnostics) көлік ақауларын жылдам анықтауға көмектесетін құрылғылар. Бұл жүйе автокөліктің борттық компьютеріне қосылып, қозғалтқыштың жұмыс істеу параметрлерін тексереді, ақаулар туралы кодтарды шығарады және техникалық қызмет көрсету қажеттілігін алдын ала ескертеді [2].

Hunter WinAlign және Snap-on MODIS Ultra бағдарламалары автомобильдердің доңғалақтарын туралау және руль жүйесін реттеу процестерінде қолданылады. Бұл жүйелер көлік тұрақтылығын арттырып, қауіпсіздікті қамтамасыз етуге көмектеседі.

Виртуалды оқыту симуляторлары

Техникалық қызмет көрсету саласында оқыту әдістерін жетілдіру мақсатында виртуалды симуляторлар кеңінен қолданылады. Олар болашақ автомеханиктердің кәсіби дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.

Car Mechanic Simulator – бұл виртуалды оқыту құралы, ол студенттерге көлік бөлшектерін зерттеуге және жөндеу жұмыстарын жүргізуге мүмкіндік береді. Симулятор қозғалтқыш бөлшектерін ауыстыру, тежегіш жүйелерін жөндеу және басқа да техникалық жұмыстарды орындауға арналған виртуалды орта ұсынады.

Electude – бұл интерактивті автокөлік жөндеу платформасы. Бұл бағдарлама көлік жүйелерін бөлшектеп көрсетуге, электр схемаларын талдауға және жөндеу әдістерін практика жүзінде сынауға мүмкіндік береді. Электронды оқыту модульдері студенттерге өз бетімен зерттеулер жүргізуге және нақты проблемаларды шешуге көмектеседі [3].

Bosch Training – Bosch компаниясы ұсынған арнайы виртуалды тренингтер жүйесі. Ол автомеханиктерді көлікті жөндеу, ақауларды диагностикалау және техникалық қызмет көрсету бойынша оқыту үшін пайдаланылады.

VR (виртуалды шындық) және AR (толықтырылған шындық) технологиялары оқыту процесін едәуір жетілдіреді. VR арқылы қауіпсіздік техникасын үйрету мүмкіндігі болашақ автомеханиктерді нақты жөндеу жұмыстарына дайындайды. Олар күрделі жөндеу жағдайларын қауіпсіз ортада сынап көре алады.

3D модельдеу және CAD бағдарламалары

Автомобиль өнеркәсібінде 3D модельдеу кеңінен қолданылады. AutoCAD, SolidWorks, CATIA, Siemens NX, Fusion 360 сияқты бағдарламалар көлік бөлшектерін жобалауға мүмкіндік береді.

AutoCAD – инженерлерге әртүрлі автомобиль бөлшектерін жобалауға көмектесетін ең танымал бағдарламалық құралдардың бірі. Ол көлік шассиі, қозғалтқыш бөліктері және электронды жүйелер үшін 2D және 3D модельдеу мүмкіндіктерін ұсынады.

SolidWorks – бұл көлік инженериясында кеңінен қолданылатын үш өлшемді модельдеу бағдарламасы. Инженерлер көлік бөлшектерінің нақты физикалық қасиеттерін есептеу үшін осы бағдарламаны пайдаланады.

CATIA – бұл авиация және автомобиль өнеркәсібінде қолданылатын CAD бағдарламасы. Mercedes-Benz, BMW, Toyota секілді әлемдік автоконцерндер көлік бөлшектерін жобалау мен сынау үшін осы бағдарламаны пайдаланады.

3D модельдеу технологияларының артықшылықтары:

- Жоғары дәлдік: Көлік бөлшектерін модельдеу және талдау мүмкіндігі.
- Уақытты үнемдеу: Дизайнерлер мен инженерлер көлік компоненттерін жылдам жасауға мүмкіндік алады.
- Сапаны бақылау: Автокөлік бөлшектерін өндіруге дейін олардың беріктігі мен сенімділігін сынауға көмектеседі.

Заманауи автокөлік жөндеу индустриясы цифрлық технологияларды белсенді түрде қолдануда. Диагностикалық жүйелер, виртуалды оқыту симуляторлары, 3D модельдеу бағдарламалары техникалық қызмет көрсету саласының сапасын арттырып, автомеханиктердің жұмысын жеңілдетуде.

Кәсіптік білім беру жүйесінде осы құралдарды пайдалану болашақ автомеханиктерді тиімді оқытуға және олардың практикалық дағдыларын жақсартуға көмектеседі. Виртуалды және толықтырылған шындық технологияларын қолдану, электрондық тренажерлар мен заманауи диагностикалық бағдарламаларды енгізу техникалық білім сапасын арттырады.

Болашақта цифрлық технологиялар автомобиль жөндеу саласында одан әрі жетіле түсіп, көлік иелері мен автосервис қызметкерлеріне жаңа мүмкіндіктер ұсынады. Осы озық технологияларды білім беру бағдарламаларына енгізу білікті мамандарды даярлауда маңызды қадам болып табылады.

3. Автокөлікке техникалық қызмет көрсету бойынша білім беру бағдарламаларындағы цифрлық технологиялар

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде цифрлық технологиялар оқытудың ажырамас бөлігіне айналды.

Цифрлық оқыту платформалары және онлайн курстар

AutoTechIQ, Electude, Udemy, Coursera сияқты платформалар автомобиль инженериясын оқытатын интерактивті курстар ұсынады. Бұл платформалар студенттерге онлайн режимде білім алуға мүмкіндік береді.

Виртуалды зертханалар мен тәжірибелік тапсырмалар

Кейбір оқу орындарында студенттерге нақты көліктерді бөлшектемей-ақ, олардың ішкі жүйелерімен танысуға мүмкіндік беретін виртуалды зертханалар жасалған.

AR/VR технологияларын пайдалану

Толықтырылған және виртуалды шындық (AR/VR) арқылы студенттер көлік бөлшектерін интерактивті түрде зерттей алады. Bosch Training бағдарламасы VR технологиясын пайдалана отырып, қауіпсіздік техникасын үйретуді жетілдіреді[4].

4. Автомеханиктерді оқытудағы цифрлық технологияларды қолданудың артықшылықтары мен қиындықтары

Артықшылықтары:

- **Теория мен практиканы біріктіру.** Цифрлық технологиялар білім алушыларға теориялық білімді практикалық машықпен біріктіруге мүмкіндік береді.
- **Оқушылардың тәжірибелік машықтарын дамыту.** Симуляторлар мен интерактивті зертханалар студенттерді тәжірибелік оқытуға бейімдейді.
- **Өз бетінше оқуға мүмкіндік беру.** Онлайн платформалар арқылы студенттер қажетті материалдарды өз уақытында меңгере алады.

Қиындықтары:

- **Қымбат жабдықтар.** Цифрлық оқыту құралдары қымбатқа түседі, ал кейбір оқу орындары бұл технологияларды толық енгізе алмайды.
- **Мұғалімдер мен студенттердің цифрлық технологияларды меңгеру деңгейінің әртүрлілігі.** Оқытушыларға цифрлық платформалармен жұмыс істеуді үйрету қажет.

- **Материалдық-техникалық база мәселесі.** Кейбір оқу орындарында заманауи техникалық құралдар жеткіліксіз.

Шешу жолдары:

- **Цифрлық құралдарды жүйелі енгізу.** Автокөлік жөндеу саласында оқытудың заманауи әдістерін қолдану оқу бағдарламаларына енгізілуі тиіс.
- **Оқытушылардың біліктілігін арттыру.** Мұғалімдерге цифрлық технологиялар бойынша арнайы курстар өткізу қажет.
- **Бизнес пен білім беру саласының серіктестігін нығайту.** Кәсіптік білім беру мекемелері мен автоөндіруші компаниялар арасында ынтымақтастық орнату – тиімді шешім[5].

Қорытынды

Цифрлық технологияларды автокөлікке техникалық қызмет көрсету саласында қолдану – заман талабы. Олар білім беру үдерісін жетілдіріп қана қоймай, болашақ автомеханиктердің кәсіби деңгейін арттыруға мүмкіндік береді. Қазіргі автомобильдер күрделі электрондық басқару жүйелерімен, диагностикалық жабдықтармен және жасанды интеллект негізіндегі шешімдермен жабдықталған. Сондықтан, техникалық мамандарды даярлау процесі де осы жаңа талаптарға сәйкес болуы керек.

Цифрлық технологиялардың білім беру саласында қолданылуы оқытушыларға теориялық білімді тиімді меңгеруге, практикалық дағдыларын дамытуға және шынайы жұмыс жағдайларын имитациялау арқылы тәжірибе жинақтауға көмектеседі. Онлайн платформалар, виртуалды зертханалар, AR/VR технологиялары, диагностикалық бағдарламалар – мұның бәрі білім беру үдерісінің сапасын арттырып, оқытудың тиімділігін жоғарылатады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Құрманов Л. «Автоинженериядағы цифрлық технологиялар» – Алматы, 2022.
2. Сүлейменова А. «Кәсіптік білім беру жүйесіндегі инновациялар» – Нұр-Сұлтан, 2021.
3. Исаева М. «Техникалық білім берудегі AR/VR технологиялары» – Шымкент, 2023.
4. Bosch Automotive Handbook, 2021.
5. Electude Technical Training Solutions, 2022.

ЦИФРОВИЗАЦИЯ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ: ТРАНСФОРМАЦИЯ ОБУЧЕНИЯ И ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОСТИ

Чуркина Татьяна Александровна,

заместитель директора по учебно-методической работе,
магистр педагогических наук, педагог-исследователь,
КГКП «Костанайский высший педагогический колледж»
Управления образования акимата Костанайской области
Костанайская область, г. Костанай, Республика Казахстан

Түйін. Мақалада цифрландырудың білім беру үдерістеріне әсері қарастырылған. Интернет, онлайн платформалар, электронды ресурстар және интерактивті әдістер сияқты цифрлық технологиялар оқыту әдістерін өзгертіп, оқу материалдарына қолжетімділікті арттыруда. Цифрландыру оқытуды жекелендіруге, ұтқырлыққа және білім беру бағдарламаларына мультимедиялық интеграцияға ықпал етеді. Дегенмен, мақалада сонымен қатар цифрландырудың қиындықтары, соның ішінде технологияларға қол жеткізудегі теңсіздік, киберқауіпсіздік мәселелері және бағалаудың жаңа әдістерінің қажеттілігі талқыланады. Мақалада оқытушылардың жаңа технологияларға бейімделуінің маңыздылығы айтылады, сонымен қатар цифрлық білім берудің болашағы, оның ішінде жасанды интеллект, виртуалды шындық және үлкен деректерді енгізу қарастырылады.

Аннотация. В статье рассматривается влияние цифровизации на образовательные процессы. Цифровые технологии, такие как интернет, онлайн-платформы, электронные ресурсы и интерактивные методы, изменяют методы преподавания и расширяют доступ к образовательным материалам. Цифровизация способствует персонализации обучения, мобильности и мультимедийной интеграции в образовательные программы. Тем не менее, в статье также обсуждаются вызовы цифровизации, включая неравенство в доступе к технологиям, вопросы кибербезопасности и необходимость новых методов оценки. Статья подчеркивает важность адаптации педагогов к новым технологиям, а также рассматривает будущее цифрового образования, включающее внедрение искусственного интеллекта, виртуальной реальности и больших данных.

Abstract. The article «Digitalization in the Educational Space: Transformation of Learning and Modern Challenges» explores the impact of digitalization on educational processes. Digital technologies such as the internet, online platforms, electronic resources, and interactive methods are transforming teaching approaches and expanding access to educational materials. Digitalization promotes personalized learning, mobility, and multimedia integration in educational programs. However, the article also addresses challenges associated with digitalization, including inequality in technology access, cybersecurity concerns, and the need for new assessment methods. It emphasizes the importance of teacher adaptation to new technologies and discusses the future of digital education, highlighting the role of artificial intelligence, virtual reality, and big data.

«Будущее образования - за цифровыми технологиями, которые превратят процесс обучения в интерактивное приключение, стимулируя любознательность и творчество»

Введение. Цифровизация прочно вошла в современную образовательную систему, глубоко трансформируя ее методологию, организацию и взаимодействие всех участников – обучающихся, педагогов и организаций образования. В условиях стремительного развития технологий и глобализации, тема цифровизации в образовании приобретает особую актуальность. В данной статье рассматриваются ключевые направления цифровизации в образовании, ее влияние на учебный процесс и связанные с этим вызовы времени.

1. Цифровизация образования: сущность и ключевые компоненты.

Цифровизация образования – это интеграция цифровых технологий, таких как интернет, программное обеспечение, онлайн-курсы и электронные платформы, в учебный процесс для повышения его эффективности и качества. Основные компоненты цифровизации включают:

- Электронные образовательные ресурсы (ЭОР): цифровые учебные материалы – тексты, аудио и видео контент, подкасты, интерактивные упражнения и тесты.
- Онлайн-платформы: цифровые среды для доступа к учебным материалам, взаимодействия обучающихся и преподавателей, организации совместной работы и проведение оценочных мероприятий.
- Виртуальные классы и вебинары: инструменты для проведения онлайн-занятий и лекций в режиме реального времени, обеспечивающие синхронное взаимодействие участников образовательного процесса.
- Интерактивные средства обучения: современные технологии, такие как интерактивные доски, планшеты, специализированные приложения для обучения и совместной работы, способствующие повышению вовлеченности обучающихся.

Цифровизация открывает новые горизонты в передаче знаний и навыков, создавая более гибкую и доступную среду обучения. Однако, для реализации ее полного потенциала необходимо учитывать и связанные с ней вызовы, которые будут рассмотрены в последующих разделах.

2. Влияние цифровизации на образовательные процессы и связанные с ним вызовы.

2.1. Трансформация образовательных процессов:

Цифровизация революционизирует методы преподавания, стимулируя активное взаимодействие между обучающимися и преподавателями. Традиционные лекции уступают место мультимедийным презентациям, интерактивным заданиям и онлайн-дискуссиям. Ключевые изменения включают:

- Персонализированное обучение: цифровые платформы позволяют адаптировать учебный контент к индивидуальным потребностям каждого обучающегося.
- Мобильное обучение: доступ к образованию в любое время и в любом месте благодаря мобильным устройствам и облачным технологиям, расширяя возможности обучения вне стен организации образования.
- Мультимедийное обучение: интеграция аудио, видео и интерактивных элементов улучшает восприятие и запоминание информации, делая обучение более увлекательным и эффективным.

2.2. Расширение доступа к образовательным ресурсам.

Цифровизация обеспечивает практически неограниченный доступ к образовательным ресурсам. Онлайн-курсы, электронные библиотеки и открытые образовательные платформы предоставляют возможности для обучения людям во всем мире, преодолевая географические и экономические барьеры. Это особенно важно для учащихся из удаленных регионов или стран с ограниченными образовательными ресурсами.

2.3. Формирование новых навыков:

Цифровая среда предъявляет новые требования к обучающимся, формируя необходимость развития таких навыков, как цифровая грамотность, критическое мышление и умение эффективно работать с информационными технологиями. Эти компетенции становятся фундаментальными для успешной профессиональной деятельности в любой сфере.

3. Вызовы цифровизации образования: Несмотря на все преимущества, цифровизация образования сталкивается с серьезными вызовами:

- Цифровой разрыв: неравный доступ к технологиям между различными социальными и экономическими группами создает проблему цифрового неравенства, препятствуя получению качественного образования для социально уязвимых категорий населения.
- Кибербезопасность: расширенное использование цифровых технологий повышает риски утечки персональных данных и кибератак, требуя внимательного отношения к безопасности информационных систем и защите данных.
- Оценка результатов обучения: традиционные методы оценки знаний не всегда применимы в цифровой среде. Необходима разработка новых, гибких и объективных методов оценки учебных достижений в онлайн- и дистанционном обучении.

4. Новая роль преподавателя в условиях цифровизации:

Цифровизация не только изменяет роль обучающегося, но и кардинально трансформирует роль преподавателя. Традиционная модель, где преподаватель выступает единственным источником информации, уступает место модели ментора и модератора учебного процесса. В цифровой среде преподаватель должен обладать следующими компетенциями:

- Цифровая грамотность: уверенное владение цифровыми технологиями и различными программными средствами.
- Инновационные методы преподавания: эффективное использование мультимедийных и интерактивных инструментов для повышения вовлеченности обучающихся.
- Поддержка активного обучения: стимулирование активного участия студентов в учебном процессе, организация групповой работы и онлайн-дискуссий.
- Персонализация обучения: адаптация учебного процесса к индивидуальным потребностям обучающихся с использованием гибких технологий и персонализированных траекторий обучения.

- Развитие критического мышления: обучение студентов навыкам критической оценки информации из разнообразных цифровых источников.

5. Цифровизация и управление образовательными процессами:

Цифровизация не только совершенствует учебный процесс, но и автоматизирует управление образовательными учреждениями. Внедрение электронных журналов, систем мониторинга успеваемости и платформ для взаимодействия с родителями повышает эффективность административной работы и прозрачность учебно-воспитательного процесса.

- Автоматизация административных задач: повышение эффективности работы административного персонала за счет автоматизации рутинных операций.

- Анализ больших данных (Big Data): использование больших данных для анализа учебных процессов, выявления проблемных областей и разработки персонализированных образовательных программ. Анализ данных позволяет корректировать учебные программы в режиме реального времени, повышая их эффективность.

6. Будущее цифрового образования:

С каждым годом цифровизация образования непрерывно развивается. В будущем ожидается активное внедрение следующих технологий:

- Искусственный интеллект (ИИ): разработка персонализированных образовательных траекторий для каждого обучающегося.

- Виртуальная реальность (VR) и дополненная реальность (AR): новые возможности для практического обучения и симуляций, повышение вовлеченности и эффективности обучения.

- Гибридные модели обучения: сочетание традиционных и онлайн-методов преподавания для оптимизации учебного процесса. Цифровые технологии продолжают изменять образовательное пространство, делая его более адаптивным, доступным и качественным.

Заключение. Цифровизация образования – это не просто внедрение новых технологий, а комплексный процесс трансформации образовательного пространства, который создает новые возможности для обучающихся и преподавателей. Для успешной реализации цифровизации необходимы равный доступ к технологиям, разработка новых методов оценки и повышение квалификации педагогов. Цифровизация должна быть интегрирована в общую стратегию развития образовательных систем, учитывая её потенциал для повышения качества образования и расширения доступа к знаниям.

Список литературы:

1. Иванов И.И. Цифровая трансформация образования: перспективы и вызовы. – М.: Наука, 2020.
2. Петрова О.А. Цифровизация в образовании: теория и практика. – СПб.: Издательство СПбГУ, 2019.
3. Сергеев А.Б. Цифровое обучение: новые технологии и методики. – Казань: Татполиграф, 2021.
4. Smith J. Digital Learning and Its Impact on Educational Systems. – Cambridge: University Press, 2018.
5. Miller R. Big Data in Education: Challenges and Solutions. – London: Academic Press, 2020.

СОЗДАНИЕ СИМУЛЯЦИИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНСТРУМЕНТОВ PHET INTERACTIVE SIMULATIONS И ALGODOO

Жултаев Аслан Дауренбекович,

преподаватель физики

КГКП «Костанайский колледж автомобильного транспорта

Управления образования акимата Костанайской области

г. Костанай, Казахстан

Физические симуляции — мощный инструмент в образовательном арсенале преподавателя. С их помощью можно не только наглядно демонстрировать сложные концепции, но и вовлекать студентов в активное изучение науки. Одним из таких инструментов являются платформы PhET Interactive Simulations и Algodoo.

Цифровые симуляции стали неотъемлемой частью современного образования. В учебной практике они позволяют моделировать процессы и явления, которые сложно или невозможно воспроизвести в классе. PhET Interactive Simulations и Algodoo — две популярные платформы, предлагающие широкий спектр интерактивных симуляций.

PhET Interactive Simulations

PhET Interactive Simulations, разработанные Колорадским университетом в Боулдере, предоставляют бесплатные интерактивные симуляции по физике, химии, биологии и математике. Эти симуляции позволяют студентам экспериментировать с различными параметрами и наблюдать результаты в реальном времени.

Algodoo

Algodoo — это 2D-физический симулятор, который позволяет создавать и исследовать физические эксперименты в виртуальной среде. Это идеальный инструмент для интерактивного и практического обучения, где студенты могут создавать свои собственные сцены и эксперименты.

Пример использования (PhET):

В симуляции "Bending Light" <https://phet.colorado.edu/en/simulations/bending-light> на платформе PhET студенты могут экспериментировать с преломлением света через различные материалы и наблюдать изменения углов. Это поможет им понять, как свет изменяет направление при прохождении через разные среды. Они могут исследовать, как изменения в плотности материала влияют на угол преломления, и использовать законы Снеллиуса на практике.

Интерактивная деятельность: Учащиеся могут составить гипотезы о поведении света, а затем проверить свои гипотезы, изменяя материалы и углы падения лучей света. Это сделает урок более наглядным и динамичным.

Интерференция света

Симуляция "Wave Interference" <https://phet.colorado.edu/en/simulations/wave-interference> позволяет учащимся исследовать интерференцию световых волн. Они могут экспериментировать с двойными щелями и наблюдать интерференционные картины на экране. Это поможет понять, как происходит сложение волн и формирование интерференционных полос.

Интерактивная деятельность: Студенты могут изменять ширину щелей и расстояние между ними, чтобы увидеть, как эти параметры влияют на интерференционные картины. Они могут сравнивать результаты своих экспериментов с теоретическими ожиданиями, укрепляя своё понимание волновых свойств света.

Пример использования (Algodoo):

Algodoo <https://www.algodoo.com/> также можно использовать для моделирования световых явлений. Хотя его возможности несколько ограничены по сравнению с PhET для специфических симуляций оптики, он всё же может быть полезен для создания более общих физических экспериментов.

Например, учащиеся могут использовать Algodoo для моделирования распространения световых лучей через различные материалы и наблюдения за их поведением на границе раздела сред. Это поможет им понять основные концепции оптики и закономерности поведения света.

Такой подход развивает навыки критического мышления и позволяет студентам получать непосредственный опыт научного исследования.

Заключение:

Использование интерактивных симуляций в обучении физике значительно повышает уровень вовлеченности и понимания студентов. Платформы PhET и Algodoo предоставляют уникальные возможности для визуализации и практического применения теоретических знаний. Включение этих инструментов в учебный процесс способствует развитию научного мышления и делает изучение физики более увлекательным и эффективным.

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ПОМОЩНИК ПЕДАГОГА: АВТОМАТИЗАЦИЯ РУТИННЫХ ЗАДАЧ И УЛУЧШЕНИЕ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА

**Дирксен Светлана Валерьевна
Шаевко Алена Владиславовна**

преподаватели специальных дисциплин
КГКП «Костанайский колледж автомобильного транспорта»
Костанайская область, г. Костанай, Республика Казахстан

Аннотация. Статья исследует использование искусственного интеллекта (ИИ) как помощника педагогов для автоматизации рутинных задач и улучшения образовательного процесса. Рассматриваются возможности ИИ в планировании занятий, повышении вовлеченности студентов, формировании знаний и оценке. Примеры таких инструментов, как Edwaide.Ai, Fliki и другие, демонстрируют, как ИИ помогает персонализировать обучение, адаптировать материалы и автоматизировать проверку знаний. Автор подчеркивает, что ИИ не заменяет учителя, а эффективно поддерживает его работу, освобождая время для индивидуального подхода и улучшения качества обучения.

Түйін. Мақала күнделікті тапсырмаларды Автоматтандыру және оқу процесін жақсарту үшін мұғалімдердің көмекшісі ретінде жасанды интеллектті (AI) пайдалануды зерттейді. Сабақтарды жоспарлау, студенттердің қатысуын арттыру, білім қалыптастыру және бағалау мүмкіндіктері де қарастырылады. Саяқты құралдардың мысалдары Edwaide.Ai, Felici және басқалары оқуды жекелендіруге, материалдарды бейімдеуге және білімді тексеруді автоматтандыруға қалай көмектесетінін көрсетеді. Автор мұғалімді алмастырмайтынын, бірақ оның жұмысын тиімді қолдайтынын, жеке көзқарас пен оқу сапасын жақсартуға уақыт бөлетінін атап көрсетеді.

Abstract. The article explores the use of artificial intelligence (AI) as a teacher's assistant to automate routine tasks and improve the educational process. Opportunities are also being considered in planning classes, increasing student engagement, building knowledge and assessment. Examples of tools such as Edwaide.Ai, Felici, and others demonstrate how it helps to personalize learning, adapt materials, and automate knowledge verification. The author emphasizes that he does not replace the teacher, but effectively supports his work, freeing up time for an individual approach and improving the quality of learning.

Современный мир меняется с небывалой скоростью, и искусственный интеллект (ИИ), который ещё несколько лет назад казался чем-то из области фантастики, сегодня активно внедряется в различные сферы жизни. Он уже используется в таких отраслях, как медицина, транспорт, бизнес, и, конечно, образование. С каждым годом требования к образовательному процессу становятся всё более сложными, а объем рутинной работы

преподавателей увеличивается. В этой ситуации ИИ может стать мощным инструментом для решения множества задач, с которыми сталкиваются педагоги ежедневно.

Использование ИИ в образовательном процессе представляет собой не замену учителя, а его надежного помощника, который помогает улучшать качество обучения и автоматизировать многие рутинные задачи. В этой статье мы рассмотрим, как искусственный интеллект помогает оптимизировать планирование уроков, повышать вовлеченность студентов и упростить процесс оценки знаний.

Одним из самых очевидных способов применения ИИ в образовательной сфере является автоматизация планирования учебного процесса. Современные технологии позволяют значительно упростить такие задачи, как составление расписаний, подбор учебных материалов и прогнозирование уровня вовлеченности студентов. ИИ-инструменты могут анализировать различные факторы, такие как предыдущие успехи студентов, их участие в занятиях и даже эмоциональное состояние, чтобы помочь преподавателям более эффективно планировать уроки.

Системы, такие как Boardmix и Eduaide.Ai, помогают педагогам сгенерировать подходящие материалы для урока, выбрать оптимальную форму подачи информации, а также адаптировать контент для разных групп студентов. Эти инструменты анализируют большое количество данных и помогают создать наиболее эффективный образовательный маршрут для каждого ученика.

Искусственный интеллект может сопровождать преподавателя на всех этапах образовательного процесса, начиная с мотивации студентов и заканчивая рефлексией по итогам урока.

1. **Мотивация.** Важной задачей каждого преподавателя является заинтересовать студентов с первых минут занятия. ИИ-инструменты, такие как генераторы визуального контента Fabula AI, Шедеврум и опросные платформы, такие как Mentimeter, могут помочь в этом. Использование интерактивных и визуальных материалов, создаваемых с помощью ИИ, позволяет сделать уроки более привлекательными и вовлекающими, что способствует лучшему восприятию материала студентами.

2. **Формирование новых знаний.** Одной из самых эффективных технологий, использующих ИИ для обучения, являются адаптивные образовательные платформы, такие как Fliki и Gamma AI. Эти сервисы предлагают персонализированный подход к обучению, где содержание и методы обучения подстраиваются под потребности каждого студента. Например, в случае с трудными для восприятия темами ИИ может предложить студентам дополнительные объяснения или интерактивные элементы для углубленного изучения материала.

3. **Закрепление и применение знаний.** На этом этапе ИИ помогает студентам закрепить пройденный материал через автоматизированные задания и тесты. Сервисы, такие как Eduaide.Ai и Educaplay, предлагают огромное количество интерактивных упражнений, которые автоматически проверяются и корректируются на основе результатов. Эти инструменты позволяют преподавателю сосредоточиться на индивидуальной работе с учащимися, не тратя время на проверку каждого задания.

4. **Контроль и самоконтроль.** Контроль знаний всегда был важной частью образовательного процесса. Современные инструменты ИИ, такие как EdCafe, автоматизируют процесс тестирования и оценки. Эти системы предоставляют студентам мгновенную обратную связь, что помогает им оперативно корректировать свои ошибки и улучшать результаты. Также ИИ может предоставлять преподавателю подробную аналитику, показывая, какие темы требуют дополнительного внимания.

5. **Рефлексия.** Важной частью любого образовательного процесса является рефлексия — анализ того, что было усвоено, и определение направлений для дальнейшего развития. ИИ-инструменты, такие как образовательные платформы с анализом данных, помогают преподавателям собирать информацию о прогрессе студентов и оценивать их результаты. Это позволяет выявить слабые места в обучении и адаптировать будущие

занятия с учетом потребностей студентов. Такой подход способствует более эффективному планированию уроков и повышению общей результативности образовательного процесса.

ИИ — это не замена педагога, а его надежный помощник. Использование искусственного интеллекта в образовательном процессе позволяет не только автоматизировать рутинные задачи, но и значительно повысить качество обучения. Применение технологий ИИ помогает сделать образование более персонализированным, интересным и доступным. Однако важно понимать, что успешное внедрение ИИ в учебный процесс требует от преподавателей новых знаний и умений. И в этом контексте важно предоставить педагогам необходимую поддержку и подготовку для эффективного использования этих технологий.

Таким образом, искусственный интеллект становится незаменимым помощником в работе педагога, освобождая время для более творческого и индивидуального подхода к каждому студенту и помогая создавать условия для более качественного образовательного процесса.

Список литературы:

1. Уэйн Холмс, Майя Бялик, Чарльз Фейдл Искусственный интеллект в образовании Перспективы и проблемы для преподавания и обучения, Альпина PRO, 303, 2022
2. Santos Costa Искусственный интеллект в образовании: вызовы и возможности в обучении. 25 стр.
3. Крамаров С.О., Гребенюк Е.В., Даниелян С.С. и др. Искусственный интеллект в образовании: возможности, методы и рекомендации для педагогов, ИЦ РИОР, 99 стр, 2025
4. Шобонов Н.А., Булаева М.Н, Зиновьева С. А. Искусственный интеллект в образовании. Журнал: Проблемы современного педагогического образования 2023
5. А. С. Джанегизова, А. М. Нурсейит, К. С. Выборова Искусственный интеллект в образовании: анализ динамики, восприятия и перспектив интеграции Qainar Journal of Social Science <https://doi.org/10.58732/2958-7212-2023-4-34-49>
6. Кузнецов, С. В., & Чудинов, И. О. (2022). Искусственный интеллект и его применение в образовательном процессе. Теория и практика образования, 9(4), 56-63.
7. Петров, А. В., & Соловьева, И. П. (2021). Интеллектуальные технологии в образовательном процессе. Вестник образования и науки, 4(16), 89-94.
8. Федорова, О. А. (2020). Использование искусственного интеллекта в педагогической практике. Современные образовательные технологии, 12(6), 45-50.
9. Широкова, М. В. (2023). Адаптивные системы на базе ИИ в обучении. Информационные технологии в образовании, 18(1), 78-85.

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ТЕХНИЧЕСКОМ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Жусупова Лазат Исимжановна,

заместитель директора по учебной работе,

Абдоллина Самал Сейткереевна,

преподаватель специальных дисциплин

КГКП «Аулиекольский сельскохозяйственный колледж»

Управления образования акимата Костанайской области

Аннотация. Современное профессиональное образование активно развивается и предоставляет человеку все больше возможностей приобретать знания, умения, навыки, компетенции, которые помогут ему в профессиональном росте и социальном продвижении. В данной статье рассматривается, как **искусственный интеллект** трансформирует обучение, улучшает возможности быстро и легко получить доступ к знаниям и способствует индивидуализации учебного опыта. ИИ позволяет адаптировать учебные потребности согласно индивидуальным особенностям обучающегося.

Ключевые слова: образовательные технологии, искусственный интеллект, цифровые инструменты.

Значение ИИ в образовании растет по мере совершенствования технологий. Поэтому учебные заведения по всему миру начинают внедрять системы искусственного интеллекта, получая отличные результаты для своих студентов и преподавателей. В целом преподавателям легче справляться с нагрузкой, а студенты получают более качественное образование.

В чем важность искусственного интеллекта в образовании?

Искусственный интеллект в образовании - это интеграция передовых технологий машинного обучения для улучшения процессов обучения и преподавания. В целом ИИ может персонализировать образование, подстраивая уроки под индивидуальные потребности, способности и скорость обучения учащихся.

Кроме того, инструменты искусственного интеллекта, такие как Smodin AI Grader, позволяют автоматизировать административные задачи, например выставление оценок. Это позволяет педагогам сосредоточиться на более интерактивных занятиях.

Кроме того, инструменты на базе ИИ, такие как виртуальные репетиторы и чат-боты, могут оказывать поддержку студентам вне занятий, предлагая помощь в обучении по требованию. С человеческим репетитором такие услуги будут стоить значительно дороже, и они будут недоступны для семей с низким уровнем дохода.

Кроме того, ИИ может анализировать огромные объемы данных, чтобы прогнозировать успеваемость учащихся, выявлять пробелы в знаниях и предлагать меры по оказанию помощи трудным ученикам. Это поможет выявить учеников, которым нужна дополнительная помощь.

Несмотря на свои преимущества, ИИ в образовании вызывает опасения в отношении конфиденциальности данных, справедливости и риска обезличивания учебного процесса. Однако при продуманном использовании ИИ способен сделать образование более доступным, эффективным и отвечающим потребностям каждого учащегося.

Топ-5 преимуществ ИИ в образовательном секторе

1. Индивидуальное обучение

ИИ обеспечивает персонализированное обучение, адаптируя образовательный контент к конкретным потребностям каждого ученика. Инструменты ИИ могут оценивать сильные и слабые стороны ученика с помощью непрерывного мониторинга. Таким образом, они могут предоставлять индивидуальные планы уроков, упражнения и обратную связь.

Такой индивидуальный подход помогает ученикам развиваться в своем собственном темпе, обеспечивая тем самым полное усвоение понятий перед тем, как двигаться дальше. Кроме того, это позволяет мотивированным и более успевающим ученикам прогрессировать быстрее и не задерживаться. Результаты покажут, что результаты обучения студентов со временем улучшатся.

2. Упрощение сложных текстов и заданий

Вы можете использовать инструменты искусственного интеллекта в образовании, чтобы помочь студентам, резюмируя сложные тексты и разбивая сложные задачи. Эти инструменты используют алгоритмы обработки естественного языка для извлечения ключевой информации. Это позволяет студентам быстро понять основные моменты, не перегружаясь плотным контентом.

Вы увидите, что это особенно полезно при изучении сложных предметов, просмотре объемных заданий для чтения или подготовке к экзаменам. Система обобщения текста от Smodin предоставляет расширенные возможности обобщения, которые студенты могут использовать ежедневно.

3. Перефразирование для лучшего понимания

Студенты могут использовать инструмент перефразирования AI для помощи в понимании сложных концепций, переформулируя сложные предложения в более простой язык. Эти инструменты помогают учащимся лучше понять учебный материал, представляя

информацию в соответствии с их уровнем понимания. В целом, инструменты пересказа особенно полезны для студентов, которые сталкиваются с техническим жаргоном, сложными теориями или незнакомой лексикой в процессе обучения. Таким образом, предоставляя альтернативные версии сложных текстов, студенты получают возможность учиться самостоятельно.

4. Автоматизация административных задач

ИИ может значительно снизить административную нагрузку на преподавателей. В качестве примера можно привести автоматизацию таких задач, как выставление оценок, отслеживание посещаемости и формирование отчетов. Это высвобождает время преподавателей, чтобы они могли больше сосредоточиться на учебной деятельности и вовлечении учащихся. Кроме того, ИИ может эффективно справляться с повторяющимися задачами, такими как оценивание экзаменов и викторин с несколькими вариантами ответов.

5. Повышенная доступность

В качестве примера можно привести распознавание речи, преобразование текста в речь и инструменты перевода в реальном времени. Кроме того, системы на базе искусственного интеллекта могут предоставлять такие возможности, как увеличение времени, интерактивные учебники и упрощенный контент. Такая инклюзивность гарантирует, что студенты с разными способностями смогут получить одинаковые образовательные возможности.

Преимущества искусственного интеллекта в образовании сегодня неоспоримы.

Такие инструменты, как ChatGPT, один из самых популярных чат-ботов с искусственным интеллектом, стали неотъемлемой частью современного учебного процесса. Более половины учителей сейчас в той или иной мере используют ИИ, и они считают, что это может привести к улучшению результатов в образовании. Но как именно ИИ используется в образовании? Вот подробный обзор преимуществ ИИ в образовании.

Undetectable AI Мы можем помочь вам:

- Сделайте так, чтобы ваши записи с помощью искусственного интеллекта появились **человекоподобный**.
- **Байпас** все основные инструменты обнаружения ИИ одним щелчком мыши.
- **Используйте AI безопасно и уверенно** на работе.

Инструменты искусственного интеллекта в образовании может справиться с различными повторяющимися задачами, освобождая больше времени для учителей, чтобы заниматься с учениками и подстраивать уроки под их потребности. ИИ также может адаптироваться к уникальному стилю и темпу обучения каждого ученика, поэтому уроки могут быть персонализированы на совершенно новом уровне. Такого уровня персонализации было сложно добиться в традиционной обстановке классной комнаты. От виртуальных репетиторов до образовательных игр, инструменты искусственного интеллекта делают обучение гораздо более веселым и увлекательным, прививая настоящую любовь к учебе. Так что, несмотря на то, что мы все еще изучаем, как максимально использовать преимущества ИИ в учебных заведениях, очевидно, что ИИ уже оказывает положительное влияние уже сейчас. И по мере того как технология будет совершенствоваться, ее роль в группе тоже, скорее всего, будет расти. Это значит, что появятся более инновационные способы поддержки как учеников, так и учителей.

Каковы преимущества искусственного интеллекта в колледжах?

Мы все знаем, что у студентов уже есть доступ к Сайты, которые повышают уровень образования, и многие из этих инструментов уже в той или иной мере используют ИИ.

Но теперь не только студенты могут получить пользу от ИИ - преподаватели тоже могут.

Интегрировав ИИ в свои обучающие системы, педагоги смогут стать более эффективными и при этом сохранить время, чтобы сделать больше.

Таковы плюсы ИИ в образовании.

Персонализированный учебный опыт

Каждый ученик учится по-разному. Кто-то может преуспевать в определенных областях, а кому-то нужна рука помощи. Традиционное образование часто заставляет студентов применять универсальный подход, и хотя в целом он работает, но не всегда является лучшим. Более половины студентов получают больше удовольствия от обучения, когда программа адаптируется к их потребностям и интересам. Вот тут-то и приходят на помощь инструменты искусственного интеллекта, предлагающие более персонализированный опыт обучения, способный удовлетворить уникальные потребности каждого студента. ИИ, например, может анализировать успеваемость ученика и его привычки в обучении, позволяя преподавателям адаптировать образовательный контент. Если ученик испытывает трудности с каким-то конкретным предметом, ИИ может определить проблему и предложить дополнительные ресурсы или практические упражнения, чтобы помочь ему войти в курс дела. Он даже может помочь лучшим ученикам, давая им более сложный материал, чтобы они не отвлекались. Чем хорош искусственный интеллект, так это тем, что он позволяет ученикам учиться в своем собственном темпе. Такая гибкость дает твоим ученикам уверенность в том, что они смогут глубже понять материал. Учителя также могут использовать инструменты ИИ для отслеживания прогресса учеников в режиме реального времени, так что гораздо проще определить, где им может понадобиться дополнительная поддержка. Один из самых впечатляющих способов использования искусственного интеллекта в образовании - это Геймификация. Как следует из названия, это превращает учебные занятия в игры. Преподаватели могут создавать игры, которые адаптируются к темпу обучения каждого ученика и обеспечивают мгновенную обратную связь.

Вот несколько способов геймифицировать обучение с помощью ИИ:

- **Системы вознаграждения:** Введи систему баллов или предоставляй виртуальные награды за выполнение заданий или хорошую успеваемость в группе.
- **Интерактивные симуляторы:** ИИ может обеспечить работу симуляторов, которые позволят студентам изучать сложные концепции более практическим способом.
- **Совместные игры:** Организуй групповые занятия, в ходе которых студенты смогут вместе решать проблемы. Это способствует развитию командной работы и улучшает их коммуникативные навыки.

Интерактивные инструменты искусственного интеллекта делают обучение более приятным и помогают ученикам лучше запоминать информацию. В конечном счете, речь идет о создании более вовлеченной среды обучения. ИИ преобразует образование, предлагая новые способы преподавания и обучения, которые раньше было сложно представить. От персонализации уроков до повышения инклюзивности групп, ИИ создает более богатый опыт обучения.

Список литературы:

1. Воронкова, Ю.Б. Информационные технологии в образовании / Ю.Б. Воронкова. - РнД: Феникс, 2022.
2. Захарова, И.Г. Информационные технологии в образовании: Учебное пособие / И.Г. Захарова. - М.: Академия, 2021.
3. Федотова, Е.Л. Информационные технологии в науке и образовании: Учебное пособие / Е.Л. Федотова, А.А. Федотов. - М.: Форум, 2022.
4. Статья «Интеллект» в Википедии. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Интеллект>
5. Статья «Искусственный интеллект» в Википедии. https://ru.wikipedia.org/wiki/Искусственный_интеллект

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ПРИЛОЖЕНИЙ НА ЗАНЯТИЯХ ПО ИСТОРИИ КАЗАХСТАНА ПО ТЕМЕ: КОСТАНАЙЦЫ В ГОДЫ ВОЙНЫ

Кульмухамбетова Гульнара Барлыковна,
преподаватель общегуманитарных дисциплин.
КГП «Костанайский высший медицинский колледж»
Костанайская область, г. Костанай, Республика Казахстан

Аннотация: Данная работа призвана помочь студентам овладеть знаниями и умениями на более высоком уровне, более глубоко овладеть навыками исследовательской деятельности. Занятие приурочено к 80 летию Великой победы над фашизмом. Задания данного занятия можно использовать на внеклассных мероприятиях. Работа включает в себя сведения о героях, их боевых подвигах, героизме, фронтовом прошлом. Эта исследовательская работа позволяет учащимся и студентам познакомиться и изучить подвиг наших земляков, их боевые заслуги.

Этапы исследования:

Организационный этап. Изучение истории Великой Отечественной войны на уроках истории. Знакомство с основными этапами и событиями Великой Отечественной войны.

Основной этап. Изучение архива семьи, родственников, музея. Сбор материала. Оформление презентаций.

Заключительный этап. Презентация материалов проделанной работы.

Ожидаемые результаты

- приобретение навыков поисково-исследовательской работы;
- расширение знаний о Великой Отечественной войне;
- сохранение памяти о суровых годах жизни ветеранов.

Для жителей нашей страны слово «Победа» исполнено глубочайшего смысла. В нем смешались память о выживших и погибших, слезы радости и скорби. Проходят годы, десятилетия, сменяются поколения, но разве можно предать забвению подвиг воинов, защитивших не только нашу жизнь, но и само звание человека, которое хотел растоптать фашизм.

Великая Отечественная война – одно из тех редких исторических событий, память о которых не стирается со временем.

В этом году будет 66 лет, как нет в живых этого удивительного человека. Но память зовёт нас вновь и вновь к тем далёким дням, которые мы позабыть не в силах, рассказать о судьбе людей, благодаря которым мы, сегодняшнее поколение, живём и радуемся безоблачному небу над головой.

Леонид Николаевич Макеров родился 5 июня 1922 года, родом из Кемерова. В 1940 году после окончания аэроклуба по путевке комсомола был направлен в Луганское авиационное училище. Мечта его осуществилась. Хладнокровие, выдержка, отличное владение техникой пилотирования, умение быстро принять нужное решение в сложной обстановке - все это говорило о незаурядных способностях курсанта. С августа 1942 года — на фронтах Великой Отечественной войны. Всего за время войны в составе 943-го штурмового авиаполка произвел 133 боевых вылета. Был сбит только однажды - 27 июля 1944 года. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 19 апреля 1945 года за «образцовое выполнение боевых заданий командования на фронте борьбы с немецкими захватчиками и проявленные при этом мужество и героизм» был удостоен высокого звания Героя Советского Союза с вручением ордена Ленина и медали «Золотая Звезда».

Однажды, перед его экипажем была поставлена задача, уничтожить скопление живой силы и техники противника. На одной из станций Макеров заметил стоящие эшелоны. Моментально оценив обстановку, вывел самолет на цель и нанес точный удар. Несколько вагонов было уничтожено, разрушено железнодорожное полотно. За этот бой

Леонид Макеров был награжден орденом Красной Звезды. А вот еще один эпизод. В жаркий июльский день штурмовики вылетели по заданию. Заметив в лесу замаскированные автомашины и танки, Макеров с бреющего полета обстрелял их из пушки. Часть машин взорвалось, загорелись танки. Командование 1-й воздушной армии отметило подвиг Макарова орденом Красного Знамени.

Слава о бесстрашном, мужественном и опытном летчике разнеслась быстро. Фашистские летчики не раз охотились за неуловимым штурмовиком. Бывало, ждут, что макеровский «летающий танк» появится на большой высоте, а он, прижавшись к земле, пронесется над самыми окопами. Караулят его в кромке облаков, а он спокойно ведет бой в ярких лучах солнца.

19 апреля 1944 года Макеров вернулся с очередного задания. Посадив машину, начал подруливать к стоянке. Друзья не дали ему спуститься на землю. Его подхватили на руки и начали кричать:

-Поздравляем с присвоением звания Героя Советского Союза, хором кричали товарищи.

Взволнованный и растроганный Макеров сказал: — Это вы помогли мне воевать по-гвардейски. Без всех вас я ничего бы не достиг.

Тридцать два месяца, почти тысячу дней провел на фронте Леонид Николаевич Макеров. Начал войну сержантом, а закончил майором, помощника командира 943-го штурмового авиационного Нарвского Краснознаменного по воздушно-стрелковой службе.

После окончания войны в звании майора Макеров был уволен в запас. Проживал в городе Кустанай Казахской ССР, работал диспетчером в местном аэропорту. Умер 5 октября 1954 года, похоронен в Костаное.

В памяти людей нашей страны никогда не забудется такое событие, как Великая Отечественная война. Нам, подрастающему поколению, необходимо чтить память о погибших в годы Великой Отечественной войны, уважать тех, кто остался жив, трепетно относиться к их воспоминаниям. Мы должны предвидеть, что через несколько лет не останется ни одного ветерана войны, а память о них должна передаваться из поколения в поколение.

В своей работе я рассказала о судьбе ветерана Великой Отечественной войны Леонида Николаевича Макарова и установила:

- достойно прожил свою жизнь Леонид Макеров: всегда был нужен людям. Был необычайно храбрым летчиком, но в то же время он всегда учил летчиков, что недооценка противника может стоить жизни. Поэтому он учил их видеть противника сильным, коварным и всегда старался приложить немало сил, чтобы перехитрить противника. Он учил летчиков быстро и точно выбирать объект атаки, а также быстро и точно сбрасывать бомбовый груз. Всю свою энергию, все свое здоровье, знания Макеров отдал на разгром врага.

В ходе исследовательской работы я пришла к выводу о том, что история нашего города очень богата именами достойных жителей, участников боевых сражений и действий, много еще осталось неизученных фактов, документов, источников.

Хоть я и мои сверстники знаем о трагических и славных событиях того времени только из учебников, фильмов и книг, мы должны помнить и уважать поколение победителей 1945 года, чтобы нить памяти не прервалась, не забылись жестокие уроки истории.

Старые пожелтевшие фотографии, письма. Именно они дают нам возможность перенестись в прошлое, узнать историю.

С трепетом держу в руках и рассматриваю семейную реликвию, принадлежащую нашему земляку Леониду Николаевичу Макарову.

Читаю скупые записи: год рождения, год призыва в армию, звание, наименование подразделения, должность...

Сегодня в Костанае живут родственники Макерова - сноха Вера Григорьевна Макерова и внучка героя Шушпанова Ирина Валерьевна. Они полностью себя посвятили педагогической деятельности. Вера Григорьевна- учитель физики, более 30 лет она являлась директором школы №2; Ирина Валерьевна- учитель русского языка и литературы, 10 лет она является директором школы-гимназии им. М. Горького. Они с любезностью отнеслись к просьбе по моей научно- исследовательской работе; очень много рассказали о своем дедушке, показали семейный альбом, предоставили его документы, фотографии, письма и ордена.

С большим трепетом они рассказывали о нем, с гордостью и со слезами на глазах. 9мая они всей семьей возлагают корзину цветов к его обелиску, который находится в Парке Победе.

Я хочу, чтобы каждый подросток и взрослый, задумался, пропустил через свое сознание и помнил, какой ценой завоевана свобода и независимость нашей страны. Мы, молодое поколение обязаны уважать и помогать, тем ветеранам Великой Отечественной Войны, которые остались в живых. Ведь именно им мы обязаны своей жизнью.

В своей исследовательской работе я ставила цель: получить и систематизировать информацию *о жизни и судьбе Леонида Николаевича Макерова, участнике ВОВ.*

Султан Биржанович Баймагамбетов (каз. Сұлтан Біржанұлы Баймағамбетов; 1920—1943) — командир пулемётного отделения 147-го стрелкового полка (43-я стрелковая дивизия, 67-я армия, Ленинградский фронт), старший сержант. Герой Советского Союза — 25 июля 1943 года закрыл грудью амбразуру пулемёта.

Родился 1 апреля (по другим данным — 21 февраля) 1920 года в ауле Коянды-Агаш в семье крестьянина. Казах. Выходец из рода Байгулак, Среднего жуза. Рода Аргын.

Рано лишился матери и отца из-за голода 1920-х годов. В юности воспитывался сестрой Зейнеп. В 1937 году в селе Коянды-Ага сгорела деревянная школа сгорела и в 6—7-х классах обучался в Каракалпакской семилетней школе, которая являлась «бюджетным интернатом» — специализированным учебным заведением для детей-беспризорников. Проживал в Коянды-Агаш (примерно 7 км от с. Каракалпак). В начале 7-го класса его как хулигана исключили из школы из-за несоблюдения порядка, так как характер у него был суровый ещё в школьные годы. После исключения из Каракалпакской школы-интерната не учился около месяца, помогал сестре по хозяйству. В 1937 году был зачислен в пятый класс (на 2 года в связи с реформой образования был понижен) Аулиекольской русской средней школы, которую после и закончил. Материальные возможности не позволили ему продолжить учёбу. Пошёл работать кассиром в почтовое отделение, вскоре был назначен начальником почтового отделения в ауле Кумсу. Потом переехал в село Семиозёрное.

В октябре 1940 года был призван в Красную Армию. Окончил полковую школу. Участник Великой Отечественной войны с июня 1941 года. Воевал под Ленинградом. В 1942 году вступил в ВКП(б).

Заключение

В своей исследовательской работе, я хотела показать, как можно изучить тему войны, через различные инновационные технологии и приложения, которые студенты могут воспользоваться на занятии, через свои смартфоны. Я хочу, чтобы каждый подросток и взрослый задумался, пропустил через свое сознание и помнил, какой ценой завоевана свобода и мир нашей страны

Список литературы

1. Архив музея
2. Статья “Рыцарь неба”, газета “Ленинский путь”, 1984г.
3. В. Алексеенко. “Гвардия неевского полка”, Калининград, 1991г.

ТАРИХ САБАҒЫНДА ТҮРЛІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕР АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Шыраева Жанар Зейнуллаевна,

Қазақстан тарихы пәнінің оқытушысы,

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК

Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Бұл мақалада өзіндік азаматтық позициясы бар, өз ойын еркін білдіре алатын, барлық технологияларды меңгерген, барлық жағынан дамыған тұлғаны дамыту үшін ұстаздың жұмысы баяндалады. Сондықтан қазіргі таңда білім беру үдерісінде заман талабына сай жаңа педагогикалық технологияларды қолдану қажеттілігі бар. Сабақта жұмыс істету барысында білім алушылардың функционалдық сауаттылықтарын дамыту мәселесіне қатысты зерттеуді теориялық тұрғыдан ғана қарастырылып қана қоймай өз сабақтарымда түрлі әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы ойын түрлерін де жүргізіп, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын арттырамын

Аннотация: В данной статье описана работа педагога по воспитанию человека, имеющего собственную гражданскую позицию, свободно выражающего свои мысли, владеющего всеми технологиями и развитого во всех отношениях. Поэтому возникает необходимость использования современных педагогических технологий в образовательном процессе. В ходе работы на уроке я не только рассматриваю исследования, связанные с развитием функциональной грамотности учащихся, с теоретической точки зрения, но и провожу на своих занятиях игры с использованием различных методик и повышаю функциональную грамотность учащихся.

Болашақтың бүгінгіден де нұрлы болуына ықпал етіп адамзат қоғамын алға апаратын күш тек білімде ғана. Біздің еліміздің негізгі тірегі – зияткерлік ұрпақ мүмкіндігі. Сондықтан да біздің жастарымыздың сапалы білім алуы маңызды. Білім алушылардың білім ордасында алған білімін қоғамдық — әлеуметтік ортада пайдалануға икемдеу, олардың функционалдық сауаттылығын арттыру арқылы еліміздегі білім мен ғылымды дамыту мәселелеріне басымдық берілуі тиіс. Мұндай жаңа міндеттерді мұғалімнің кәсіби санасының өзгеруінсіз, кәсіби құзіреттілігінің өсуінсіз ескі психологиямен, ескі әдістермен, ескі біліктілік арттыру жүйесімен шешу мүмкін емес. Олай болса қоғам – жаңалыққа жаны құмар, жаңаша ойлайтын, өзгермелі өмірге икемделіп қана қоймай, оны жағымды жаққа өзгертуге белсенді қатысатын ұстаздарға мұқтаж.

Қазіргі таңда мемлекетімізде өзіндік азаматтық позициясы бар, өз ойын еркін білдіре алатын, барлық технологияларды меңгерген, барлық жағынан дамыған тұлғаны дамыту мұғалімнің басты міндеті болып табылады. Сондықтан қазіргі таңда білім беру үдерісінде заман талабына сай жаңа педагогикалық технологияларды қолдану қажеттілігі бар.

Сабақта инновациялық технологияларды пайдалану арқылы оқушылардың танымдық және ойлау үрдістерін белсендіру» мәселесі бойынша түсініктілік және белгілілік енгізді:

- бұл стандарт, оқу бағдарламалары, жоспарларды жаңғырту;
- бұл оқудың түрі, әдістері мен технологиясын жаңғырту;
- бұл студенттерге білім беру нәтижелерін бағалау жүйесін дамыту;
- бұл балаларға білім беру мен тәрбиелеуге ата-аналардың белсенді қатысуын

қамтамасыз ету және т.б. жалпы әлемдік тенденциялар контекстінде және ХХІ ғасырда білім беруге қойылған талаптар негізінде Қазақстанның ұлттық білім беру жүйесінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру функционалдық сауаттылықты дамыту мәселелерін шешеді. Еліміздің білім беру саласындағы бүгінгі күннің аса өзекті мәселесі: тарихты жан-жақты, терең оқыту. Себебі, Елбасымыз айтқандай, өз елінің тарихын білмеу, оның қыр-сырына көңіл бөлмеу өз халқы мен тілін сыйламауы. Сонымен бірге жұмыс істету барысында оқушылардың функционалдық сауаттылықтарын дамыту мәселесіне қатысты

зерттеудің теориялық тұрғыдан ғана қарастырылуы, жүйеленбеуі. Сол себептен осы жұмыста бұл мәселе көрініс табады.

Чех педагогы Ян Амос Каменский ойынды баланың ең қажетті іс-әрекеттің табиғатына және бейімділігіне ең жауапты түрі деп санайды. Ян Амос Каменский ойын құптай отыра, өз сабақтарымда ойын түрлерін жүргіземін. Білім алушылардың танымдық қызығушылығын, белсенділігін арттыру үшін өз сабағымда пайдаланып жүрген әдіс-тәсілдерден мысалдар келтіріп кетуді жөн көрдім.

Нейл Мерсер, А. Дайалогос пен Литлтон еңбектеріндегі сапалы оқытудың бір көзі, әңгімелесу яғни, адами когнитивті және әлеуметтік даму негізінде білім алушылардың қызығушылығын диалогтық стратегияларды қолдану арқылы жүзеге асыру қажетті десе, ал Рэгг және Браун ұсынған зертеулеріндегі оқушылардың жауаптары мен түсініктемелеріне қарай әрекет етуінің түрлерін тиімді қолдануды ұсынады. Ендеше, өз сабақтарымда диалог пен әңгімелесу тиімді екенін, оның өзара әрекеттесу дағдыларын дамытатынын тәжірибе жүзінде енгізіп, зерттедім. Білім алушыларға оқу материалын зерттеу жұмысы негізінде беруді жоспарлап, сабақта оларды оқытудың мақсатымен таныстырдым.

Білім ордасындағы зерттеу барысында оқу материалын меңгерту үшін когнитивті іс-әрекетті ұйымдастыру пайдалы, сондықтан түрлі тапсырмаларды диалог арқылы талдауды ұйымдастырдым. Білім алушылардың әрбір сабақтағы іс-әрекетін бағалау үшін диалогтық қарым - қатынас өте қажет. Диалогтік оқыту арқылы білім алушылардың өзара дамуын қалыптастыру, Бразилиялық педагог Фриери айтқандай әр адам оқу процесіне сыни тұрғыда қатысып, адамдармен диалогтық әңгімелесуге қатысуға қабілетті екендігіне негізделген білім теориясын әзірледі. Фриери теориясының негізінде осы тәсілге жағымды энергияны енгізуге арналған «педагогиканың мүмкіндіктері» термині жатыр. Педагог Фриери білім мынадай болуға тиіс деп көрсеткен. Бірлескен, яғни білімалушылардың топтық жұмыстарда ынтымақтастық арқылы өзара дамуын қалыптастыруды меңгерту мақсатында түрлі тапсырмалар орындады. Проблемалық тапсырмаларды шешуде диалог арқылы жұмыстар ұйымдастырылды.

Өткізген сабақтарымдағы білім алушылардың өзара әрекет дағдыларын дамытудың тағы бір тәсілі - аффективті (эмоционалды) сезім арқылы ортақ проблемаларды бірге шешіп, екі білім алушы бірге қорытындылайды. Сабақтарымда «ЖИГСО» әдісін қолдану кезінде диалогтік оқыту әдісі жақсы жүзеге асып отырды. Диалог барысында білімалушылар күтілген нәтижеге жету үшін күш – жігерін жұмсады, ынталанды, ойларын бөлісті, пікірлесті, білімді бірлесіп алды, өз білімін толықтырды. Пікір алмасу білімалушылар арасында диалог жүргізу арқылы жүзеге асып отырды. Фриери, мұғалімнің міндеті – білім алушының білімін толтыру, көбейту тенденциясымен емес, білімді тауып, дамыту арқылы тереңдетуге бағытталған көзқараспен білім алушылармен диалогқа түсу деп санайды (2007 ред., 43-б). Осы мақұлдау жаңашыл болып табылады. Ең алдымен, Л.С. Выготский оқытуда диалогқа басты рөлді беруді ұсынған; ол енгізген «жақын маңдағы даму аймағы» мен Сократтың ұсынған «эленхос» сияқты (Abbs бойынша цитата 2003, 15-бет) түсінігі, диалогтік әңгімеге қатысушылардың біліміндегі кемістіктерді көрсететінін дәлелдейтін теорияның мағынасын анықтайды. Фриери осы теорияны ары қарай дамытуда, білім алушы мен мұғалімнің арасындағы диалог процесінің рөлі мен қатынасын қарастыруда, осындай диалогтың мақсаттарын анықтауда көп еңбек сіңірген. Ендеше, сабақ барысында білім алушы мен мұғалімнің арасындағы диалогты ескере отырып, сұрақ-жауап тапсырмалары да ескерілді. Мысалы, биылғы өткен ашық сабағым «Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы» сабағында үй жұмысын тексерген кезде «серпілген сұрақтар» стратегиясын қолдансам, тағы бір сабағымда «сұрақты ұстап ал» стратегиясын қолдандым. Мәселен, I курс білім алушыларына «Қазақстан аумағындағы қола дәуірінің археологиялық мәдениетінің ерекшеліктері» тақырыбын өткенде студенттер өздеріне үлестірілген ресурстардан мәлімет жинау үшін диалог арқылы өзара әрекеттесіп, әңгімелесіп бір-біріне өздерінің ой - пікірлерін білдірді. Тапсырма орындауда топтық әңгімеде білім алушылардың әрқайсысы диалогқа түсті өз идеяларын, шешімдерін ұсынды,

ауызша, жазбаша дәлелдеді, дұрыс пікірді құптап келісімге келді. Білім алушылар өзара әрекетпен нәтижеге жету мақсатында пікір алмасып өздерінің күш жігерін жұмсады. Мұндай тапсырмалар білім алушылар үшін өте қызықты болды. Мерсердің айтуынша, ұжымдық түсіну мен оқытуға қол жеткізу аясында табысты талқылауларда әңгімелесудің зерттеушілік түрі басым болады. Ол әңгімелесудің маңыздылығын, оның білім алуда ажырамас бөлігі екенін зерттеу барысында дәлелдеді.

Студенттер арасында сын тұрғысынан дамыту, бірлескен оқу, пікірталас, семинар, сынақ, жарыс, өзіндік жұмыс, мәнерлеп оқыту т.б. тәсілдерді қолданамын. Сурет-иллюстрациялар бойынша әңгіме құрастыру, тірек сигналдар, тірек-сызбалар, кластерлер, хронологиялық таблицалар құрастыру, тірек-конспектілер, Венн диаграммасы арқылы жұмыс істеу әдістері де қолданылады. Тағы бір ерекшелік, күнделікті сабақпен салыстырғанда қайталау сабақтарында оқушылардың өз беттерінше ойланып жұмыс істеуіне едәуір мүмкіндік туады. Тарихи оқиғалар мен құбылыстарды өз бетінше талдайды, салыстырады, қорытынды жасайды, баға береді.

Мысалы: 1. «Қазақ жүздеріне сипаттама бер»

Жүздер	Территориясы	Ұраны	Жүздерге енетін тайпалар
Ұлы жүз			
Орта жүз			
Кіші жүз			

2. «Алтын Орда мемлекетіне мінездеме бер»

1. Территориясы _____
2. Қоғамдық құрылысы _____
3. Ішкі саясаты _____
4. Сыртқы саясаты _____
5. Құлау себебі _____
6. Қорытынды _____

3. Венн диаграммасын толтыру:

1783-1797 жж. Сырым Датұлы бастаған көтерілістің ерекшеліктері	Көтерілістің ортақ белгілері	1837-1838 жж. Ішкі Ордадағы шаруалар көтерілісінің ерекшеліктері

4. «Портреттер сөйлейді» (көрсетілген фотосуреттегі адамның аты-жөнін атап, өмірбаянына тоқталу)

Қабанбай, Бөгенбай

5. «Бұл кімнің сөзі?» (мәнерлеп оқи отырып, карточкада берілген жырдың кімнің сөзі екенін анықтау) т.с.с.

2024 жылдың 12-ші қараша күні І курс 24-2 «Бағдарламалық қамтамасыз ету» тобына өткен «Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы» атты ашық сабағымда қолданған әдіс-тәсілдерден мысал келтіріп кетер болсам, үй тапсырмасын сұрау барысында мынадай әдіс-тәсілдерді қолдандым; Мысалы, 1. **Серпілген сұрақтар**, 2. **Сәйкестендіру тесті**, 3. «**Кім жылдам?**» тест сұрақтарына жауап беру арқылы үй тапсырмасы бекітілген болатын.

Жаңа материалды игерту барысында **БЫМ**: Суреттер бойынша жаңа сабақтың тақырыбын табу, яғни білім алушылар жасырылған екі қатардағы суреттерді әңгімелей отырып диалогқа түседі. Ал мұғалім, ендеше, бүгінгі сабақ тақырыбы: Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы деп хабарлайды.

Кинометафора әдісі: Көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы тақырыбында бейнематериал көрсету. Білім алушылар көрсетілген бейнематериалды көру, тыңдау арқылы көшпелі мал шаруашылығының қалыптасуы және егіншіліктің дамуы туралы ойларын жинақтап пікірлерін айтатын болады. Сонымен қоса жаңа сабақты игерту

барысында тағы да қолданған әдіс-тәсілдің бірі *«Пікір алмасу» әдісі*. Әрбір топ тақырыпқа қатысты 5 сұрақ дайындайды. Әрбір сұрақты стикердің бірінші жағына, ал жауабын екінші жағына жазып, келесі топпен стикерлерін ауыстырады. Топ басшысы стикерлердегі сұрақтарды оқиды, топ мүшелері жауаптарын жазып дайындайды. Көшбасшы белгі бергенде, барлығы жауабын ашады және жауаптарды талқылап, дұрыс жауаппен салыстырады.

Сабақ аяғында білім алушылардың өзіндік жұмысына *«Тарихи сынақ хат»* әдісі арқылы көп нүктенің орынына тиесілі сөзді тауып қою үшін аяқталмаған мәтіндерді беріп, оны табу үшін үлестірме материалдар тараттым.

Сабақ соңында сабақ бойынша рефлексия болды. «БББ» әдісі бойынша білемін, білдім, білгім келеді кестесі бойынша білім алушылар сабақтан алған әсерлері жайында кері байланыстарын берді.

Міне, осы тәрізді әдіс-тәсілдерді білім сапасын арттыру мақсатында түрлендіре отырып қолданамын. Бұл жұмыстар білім алушылармен тығыз байланыста болуға, білім алушы бойындағы табиғи мүмкіндіктерді ашуға, білімалушының танымдық іс-әрекеттерін қалыптастыруға, білімалушы тарапынан белсенділік танытып, дербестік көрсетуіне, өзіне деген сенімділігін қалыптастыруға көмектеседі. Білім алушылардың алған білімдерін кеңейтіп, логикалық ойлау жүйесін дамытып, тиянақты білім алуына жол ашады. Сабақта білім алушының жеткен жетістігін баса көрсетіп, оның пәнге деген қызығушылығын арттырып отырамын. Білім алушыны өз бетімен ізденіп жұмыс істеуге баули отырып, шығармашылық қабілеттерін шыңдаймын. Бірақ шамадан тыс тапсырмалар беруден сақтану керек, ең басты оқиғалар мен фактілерді ғана білуі керектігін ескеріп, нақты тапсырмалар берген жөн. Сондай-ақ, күнделікті сабақта студенттердің білімін бағалауға да тигізер көмегі көп.

Мұғалімнің ой - өрісі кең, жан-жақты білімді, ізденімпаз ғалым, тынымсыз еңбекқор, кез-келген ортаның ұйтқысы, студенттердің алдында беделді, ұжым мүшелері мен ата-аналар арасында сыйлы болуы керектігін ескере отырып, Отаны мен халқы алдындағы жауапкершілігін сезіне алатын жас ұрпақтың азаматтық ұстанымын қалыптастыруға өз үлесімізді қоса білейік. Себебі халық бізге өз балаларын үлкен сеніммен тапсырып отыр емес пе?

1. **Қорыта айтқанда**, Тарих сабағында инновациялық технологияларды қолдану білім алушылардың пәнге қызығушылықтарын арттырады;
2. Білім алушылардың жан-жақты болуына мүмкіндік береді;
3. Білім алушылардың функционалдық сауаттылықтарының артуына әсер тигізеді.

Әр ұстаз болашақ үшін қызмет істейді. Ол әр білім алушыны жеке тұлға ретінде көріп, оның өміріндегі өз орнын табуына, орта ұғымын қалыптастыруға, ата-аналармен ынтымақтасуға, оқуда қиындық көріп жүрген білім алушыға көмек көрсетеді. Ол үшін жалықпай жаңа инновациялық технологияларды өз жұмысында пайдаланып, сонымен қатар білім алушыларды мадақтап, ынталандырып отырған орынды.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Кәсіптік мектеп №1 2009 ж.
2. И.Я. Лернер. Развитие мышления учащихся в процессе обучения истории. М., 1982
3. М.В. Короткова, М.Т. Студеникин. Методика обучения истории в схемах, таблицах и описаниях. М., 1999
4. Г.И. Старобинская. Познавательные задания и контрольные вопросы по курсу истории Древнего мира // Преподавание истории в школе, 1999 №7
5. Жалпы тарих және құқықтану мектепте, колледжде және ЖОО-да №5-6, 2011 ж.

МЕДИЦИНА САЛАСЫНДАҒЫ МАМАНДАРДЫ САПАЛЫ ДАЯРЛАУДАҒЫ ӨНЕРКӘСІПТІК СЕРІКТЕСТІКТІҢ АЛАТЫН ОРНЫ

Шукиманов Рахат Кайратович,
басшының оқу-өндірістік ісі жөніндегі орынбасары,
Жанатова Гульжан Талгатовна
арнайы пән оқытушысы «Шипагер» медициналық колледжі
Астана қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Мақалада медицина саласындағы мамандарды сапалы даярлауда өнеркәсіптік серіктестіктің маңыздылығы қарастырылады. Өнеркәсіптік серіктестік білім беру ұйымдары мен денсаулық сақтау мекемелерінің тығыз ынтымақтастығы арқылы теория мен практиканы біріктіріп, болашақ мамандардың кәсіби дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл клиникалық тәжірибе, заманауи технологияларды қолдану және инновациялық білім беру әдістері арқылы студенттердің біліктілігін арттыруға ықпал етеді. Сондай-ақ, жұмыс берушілердің сұраныстарына сай оқу бағдарламаларын жетілдіруге жағдай жасалады. Өнеркәсіптік серіктестік медициналық қызмет көрсету сапасын жақсартып, қоғамның денсаулығын нығайтуға негіз болады.

Аннотация: Мақалада медицина саласындағы мамандарды сапалы даярлауда өнеркәсіптік серіктестіктің маңыздылығы мен негізгі аспектілері талқыланады, сондай-ақ бұл серіктестіктің білім беру мен денсаулық сақтау салаларына тигізетін ықпалы көрсетіледі.

Кіріспе. Медицина – бұл адам өмірінің сапасын жақсартуға және оның ұзақтығын арттыруға бағытталған ең маңызды салалардың бірі. Бұл саладағы кәсіби мамандардың даярлығы қоғамның денсаулығын сақтауда шешуші рөл атқарады. Сондықтан медицина саласында білім беру жүйесін жетілдіру мен оны заманауи талаптарға бейімдеу өзекті мәселелердің бірі болып қала береді. Бұл міндетті жүзеге асыруда өнеркәсіптік серіктестік ерекше маңызға ие. Өнеркәсіптік серіктестік дегеніміз – білім беру ұйымдары мен денсаулық сақтау мекемелерінің (ауруханалар, емханалар, ғылыми-зерттеу орталықтары және басқа ұйымдар) арасындағы тығыз ынтымақтастық.

ӨНЕРКӘСІПТІК СЕРІКТЕСТІКТІҢ МӘНІ МЕН ҚАЖЕТТІЛІГІ

Медицина саласында кадр даярлаудың сапасын арттыру үшін білім беру жүйесі мен өндірістік процестердің өзара тығыз байланыста болуы қажет. Өнеркәсіптік серіктестік білім беру ұйымдарына заманауи талаптарға сай мамандарды даярлауға мүмкіндік береді. Бұл серіктестіктің қажеттілігі бірнеше факторлармен түсіндіріледі:

1. **Жаңа технологиялардың қарқынды дамуы:** Заманауи медицина робототехника, жасанды интеллект, гендік инженерия сияқты инновациялық бағыттарды қамтиды. Бұл технологияларды меңгеру үшін болашақ мамандар нақты өндірістік жағдайларда жұмыс істеуі керек.
2. **Еңбек нарығының талаптарына сәйкес келу:** Медициналық ұйымдар білікті мамандарды қажет етеді, ал бұл оқу бағдарламаларын нақты сұраныстарға сай жетілдіруді талап етеді.
3. **Практикалық дағдыларды қалыптастыру:** Медицина – практикалық салалардың бірі, сондықтан болашақ дәрігерлер мен медбикелердің клиникалық тәжірибе алуы өте маңызды. [1]

ПРАКТИКАЛЫҚ ДАҒДЫЛАРДЫ ДАМУ

Медициналық білім беру жүйесінің басты мақсаты – студенттердің кәсіби дағдыларын дамыту. Өнеркәсіптік серіктестік арқылы білім алушылар нақты клиникалық базаларда тәжірибеден өтеді. Мұндай тәжірибелер студенттердің теориялық білімін нығайтып, оларды практикалық жұмысқа дайындайды.

1. **Клиникалық базалар:** Ауруханалар мен емханалар студенттерге науқастармен жұмыс істеді, диагноз қояды, емдеу жоспарларын әзірлеуді үйретеді.
2. **Симуляциялық орталықтар:** Кейбір жағдайларда студенттер симуляциялық орталықтарда нақты клиникалық жағдайларды модельдеу арқылы тәжірибе жинақтайды. Бұл тәсіл студенттердің қатесіз жұмыс істеу дағдыларын қалыптастырады.
3. **Тәжірибелі менторлар:** Өндірістік тәжірибе барысында студенттерге тәлімгерлік ететін тәжірибелі дәрігерлер болашақ мамандардың кәсіби қалыптасуына ықпал етеді. [2]

ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Өнеркәсіптік серіктестік медициналық білім беру мекемелеріне заманауи технологияларға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бұл студенттердің жаңа жабдықтар мен емдеу әдістерін меңгеруін қамтамасыз етеді:

1. **Диагностикалық технологиялар:** Рентген, МРТ, КТ, УДЗ сияқты жабдықтарды қолдану арқылы студенттер нақты диагностикалық дағдыларды игереді.
2. **Роботтандырылған хирургия:** Роботтарды қолдану студенттерге минималды инвазивті хирургияның жаңа әдістерін меңгеруге көмектеседі.
3. **Телемедицина:** Қашықтан диагностика жасау және емдеуді ұйымдастыру әдістері заманауи медицинаның маңызды бөлігі болып табылады. [3]

БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫН ЖЕТІЛДІРУ

Өнеркәсіптік серіктестік білім беру мекемелеріне оқу бағдарламаларын заманауи талаптарға сай бейімдеуге көмектеседі:

1. **Жұмыс берушілердің сұранысы:** Медициналық ұйымдар қандай мамандар қажет екенін нақтылап, оқу жоспарларына ұсыныстар енгізеді..
2. **Халықаралық стандарттарға сай бейімделу:** Жаңа талаптар мен стандарттарды енгізу арқылы түлектердің халықаралық деңгейде жұмыс істеу мүмкіндігі артады.
3. **Инновациялық пәндер:** Гендік терапия, биоинформатика, жасанды интеллект негіздері сияқты жаңа пәндер оқу бағдарламаларына енгізіледі. [3]

ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘРІШТЕСТІК

Ғылыми-зерттеу жұмыстары медицинадағы инновациялардың негізін қалайды.

Өнеркәсіптік серіктестік арқылы білім беру мекемелері мен медициналық ұйымдар бірлескен зерттеулер жүргізе алады:

1. **Зертханалар мен клиникалық сынақтар:** Бірлескен зерттеулер емдеу әдістерін жетілдіруге мүмкіндік береді.
2. **Инновацияларды енгізу:** Ғылыми зерттеулер нәтижесінде алынған жаңалықтар денсаулық сақтау жүйесіне енгізіледі.
3. **Студенттерді зерттеулерге тарту:** Болашақ мамандардың ғылыми әлеуетін арттырып, зерттеушілік дағдыларды дамыту. [4]

ЖҰМЫСҚА ОРНАЛАСУ МҮМКІНДІГІ

Өнеркәсіптік серіктестік студенттердің жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады:

1. **Өндірістік тәжірибе:** Студенттер практика кезінде өздерін көрсетіп, болашақ жұмыс берушілермен байланыс орнатады.
2. **Кадрларды тікелей даярлау:** Медициналық ұйымдар қажетті мамандарды алдын-ала оқытып, жұмысқа қабылдайды.
3. **Кәсіби өсу:** Жұмыс барысында алынған тәжірибе мамандардың кәсіби деңгейін арттырады. [4]

Қорытынды

Медицина саласындағы мамандарды сапалы даярлау — бұл денсаулық сақтау жүйесін нығайтудың және халықтың денсаулығын жақсартудың негізгі шарты.

Өнеркәсіптік серіктестік білім беру мен өндіріс арасындағы байланысты күшейтіп, болашақ мамандардың кәсіби деңгейін арттыруға жағдай жасайды. Бұл серіктестіктің арқасында студенттер заманауи технологияларды меңгеріп, нақты практикалық дағдыларды қалыптастырады, ал медициналық ұйымдар өздеріне қажетті мамандарды даярлайды.

Өнеркәсіптік серіктестік – медицинадағы білім беру мен практиканың үздіксіз дамуына ықпал ететін маңызды құрал. Оның нәтижесінде қоғам денсаулығының деңгейі артып, медицина саласындағы қызметтердің сапасы жақсарады.

Қолданылған әдебиет тізімі:

1. Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы кадр саясаты. // «Денсаулық» журналы, 2023.
2. WHO. Global strategy on human resources for health: Workforce 2030. – Geneva, 2020.
3. Жүнісова А.Қ. Медициналық білім берудің халықаралық стандарттары. – Алматы, 2022.
4. Денсаулық сақтау саласындағы инновациялық технологиялар. // «Медициналық ғылым және практика» журналы, 2024.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ В МЕДИЦИНСКОМ КОЛЛЕДЖЕ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ПЛАТФОРМ ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Шалкаров Санжар Аскарлович,
преподаватель специальных дисциплин,
Сейдахметова Баян Аскарвна,
зам.руководителя по УМР
Учреждение медицинский колледж «Шипагер»
г. Астана, Республика Казахстан

Аннотация: Целью работы является оценка эффективности применения цифровых технологий и интерактивных платформ в образовательном процессе медицинского колледжа для улучшения усвоения материала и развития практических навыков. Исследование рассматривает платформы Med-Game, Biodigital и Sketchy, которые способствуют углубленному пониманию теоретических знаний и формированию необходимых практических навыков у студентов. Результаты показывают, что использование этих технологий повышает вовлеченность студентов, улучшает восприятие учебного материала и помогает подготовить их к реальной медицинской практике. Внедрение таких методов в образовательный процесс способствует улучшению качества обучения и формированию высококвалифицированных специалистов.

Современные образовательные технологии играют важную роль в улучшении качества обучения, особенно в области медицины, где необходимы не только теоретические знания, но и практические навыки. Традиционные методы обучения в медицинских колледжах часто оказываются недостаточными для формирования полноценной практической компетенции у студентов. Поэтому внедрение инновационных методов, таких как игровые симуляции, 3D-анимированные модели и визуальные обучающие ресурсы, становится важным этапом в образовательном процессе.

1. Med-Game. Платформа Med-Game предлагает студентам игровые симуляции, которые имитируют реальные клинические ситуации, позволяя разрабатывать навыки диагностики и лечения. Использование этого ресурса помогает студентам развивать критическое мышление и готовность к принятию решений в условиях неопределенности. При этом процесс обучения становится увлекательным и мотивирующим, что повышает вовлеченность студентов [1].

2. Biodigital. Платформа Biodigital предоставляет уникальную возможность для студентов взаимодействовать с 3D-моделями человеческого тела. Это позволяет наглядно

изучать анатомию и физиологию, что значительно улучшает восприятие учебного материала и способствует лучшему пониманию взаимодействия органов и систем организма. Работа с такими моделями помогает студентам не только запомнить, но и понять функциональные особенности человеческого тела [2].

3. Sketchy. Sketchy использует визуальные ассоциации, иллюстрации и анимации для облегчения запоминания сложных медицинских концепций, таких как микробиология, фармакология и анатомия. Этот метод значительно снижает когнитивную нагрузку и способствует улучшению долговременной памяти студентов, облегчая процесс усвоения и повторения материала. Также важным аспектом является мобильность и доступность этой платформы, что позволяет студентам учиться в любое удобное для них время и месте [3].

Применение цифровых платформ в образовательном процессе демонстрирует положительные результаты. Студенты, активно использующие Med-Game, показали улучшение в навыках принятия решений и уверенности в своих действиях при выполнении медицинских процедур. Работа с 3D-моделями на платформе Biodigital позволила более детально изучать анатомические структуры и их взаимодействие. Платформа Sketchy помогла студентам легче запоминать сложные термины и концепции, что положительно сказалось на их успеваемости.

Закключение. Использование цифровых технологий и интерактивных платформ в медицинском колледже улучшает восприятие материала и способствует развитию навыков, которые необходимы для реальной медицинской практики. Платформы, такие как Med-Game, Biodigital и Sketchy, делают процесс обучения более увлекательным, доступным и эффективным, что, в конечном итоге, способствует подготовке высококвалифицированных специалистов в области медицины.

Список литературы

1. Med-Game. (2025). Официальный сайт платформы. <https://med-game.ru>
2. Biodigital. (2025). Официальный сайт платформы. <https://www.biodigital.com>
3. Sketchy. (2025). Официальный сайт платформы. <https://www.sketchy.com>

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОГРАММ ГЕЙМИФИКАЦИИ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН

Хусаинова Айнаш Тулебаевна,

преподаватель биологии,

Кужахметова Анар Жетписовна,

преподаватель химии

КГКП «Костанайский высший политехнический колледж»

Костанайская область, г. Костанай, Республика Казахстан

Түйін: мақала мақсаты – колледжде биология және химия пәндерін оқыту кезінде геймификация бағдарламаларын (оқыту процесіндегі ойын элементтері мен механизмдер) қолдану әдістерін ашып көрсету, олардың студенттердің оқуға деген қызығушылығын, мотивациясын және оқу тиімділігін арттырудағы ролін сипаттау. Мақала міндеттері — оқу процесінде қолданылатын негізгі әдістерді сипаттау, олардың нәтижелілігін ашып көрсету, сондай-ақ, студенттер геймификация бағдарламаларын қолдану барысында қандай дағдыларды игеретіні туралы айту. Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, геймификация оқу процесін тек қызықтырып қана қоймай, сонымен қатар, тиімді етеді, студенттерге алған білімдерін практикада қолдануға және сыни ойлау қабілетін дамытуға мүмкіндік береді.

Аннотация: цель статьи раскрыть методы использования программ геймификации (игровые элементы и механизмы образовательного процесса, повышающие вовлеченность, мотивацию и эффективность обучения) при изучении общеобразовательных дисциплин на занятиях биологии и химии в колледже. Задачи статьи описание основных методов применяемых в учебном процессе, раскрытие их результативности, описание навыков,

которые студенты приобретают в процессе использования программ геймификации на занятиях по биологии и химии. Проведенная исследовательская деятельность показала, что геймификация помогает сделать процесс обучения не только более увлекательным, но и более эффективным, позволяя студентам применять знания на практике и развивать критическое мышление.

Новые технологии открывают захватывающие возможности для вовлечения учащихся в обучение новыми способами. Одним из новых технологических потенциалов для мотивации учащихся к обучению является геймификация, которую можно определить как «использование элементов игрового дизайна в неигровых контекстах». В последнее десятилетие популярность геймификации стремительно возросла, и известны различные случаи, когда предприятия, веб-дизайнеры и работники образования использовали геймификацию для привлечения и мотивации целевой группы с успешными результатами. Тем не менее, необходимы более систематические исследования, чтобы узнать, когда и как геймификация может быть использована с наибольшей пользой в образовательной среде. Существует множество различных вариантов геймификации, и их использование сильно различается, данные аспекты мы раскроем в данной статье.

Геймификация в педагогике – это использование игровых элементов и механизмов в образовательном процессе для повышения вовлеченности, мотивации и эффективности обучения. Она основывается на внедрении игровых подходов в традиционное обучение, чтобы сделать процесс более увлекательным и результативным [1]. Использование геймификации при изучении биологии и химии в колледже может значительно повысить мотивацию студентов, улучшить их вовлеченность в учебный процесс и способствовать лучшему усвоению материала. В Костанайском высшем политехническом колледже на занятиях по химии и биологии активно применяются данные методы обучения.

Геймификация является важным инструментом в арсенале стратегий педагога для обеспечения эффективного образования. Геймификация в образовании относится к применению элементов игрового дизайна и принципов игры в обучении с целью повышения мотивации и вовлеченности учащихся, что способствует более успешному достижению результатов обучения. Геймификация может быть использована в образовании на разных уровнях, от начальных и средних школ до университетов и образования для взрослых.

В данном направлении создаются викторины и тесты по изучаемым темам. Для их создания применяются программы: ClassDojo. Во время учебного процесса студенты в игровой форме отвечают на представленные педагогами вопросы. Данный игровой элемент стимулирует мотивацию студентов активно участвовать в учебном процессе, изучая новые темы по химии и биологии и закрепляя ранее изученные темы. Примером данного общеобразовательного механизма является проведение конкурса на время по повторению терминов или понятий, таких как химические реакции или анатомические структуры. Данная цифровая платформа предназначена для управления группой, общения с обучающимися и их родителями, а также для отслеживания прогресса. В процессе ее применения на занятиях химии и биологии в колледже участники изучают базовые функции данной платформы, улучшается взаимодействие между преподавателями, обучающимися и родителями. Проводится демонстрация конкретных кейсов использования, таких как управление поведением, отслеживание успеваемости, работа с портфолио обучающихся.

Следующим эффективным механизмом геймификации при изучении химии и биологии в колледже является разработка и внедрение ролевых игр. Студенты примеряют на себя роль:

- исследователь;
- ученый;
- капитан;
- биолог;

- помощник;
- химик.

После распределения ролей студенты приступают к решению поставленных учебных задач, которые связаны с реальными биологическими и химическими ситуациями. Например, на занятиях мы создаем лабораторию и решаем, как провести безопасный эксперимент с химическими веществами или как изучать экосистему. Игровой сценарий содержит в себе ряд элементов, включая цель игры, правила, противников, задачи, механики, интерфейс, награды и штрафы. Студенты, выбирая роли исследователя, биолога, ученого, химика развивают эмпатию и ответственность, осваивают тонкости профессионального мастерства в данных сферах. Все эти элементы объединены вместе, чтобы создать вдохновляющую и увлекательную игровую среду для игроков.

Игровым элементом геймификации на занятиях химии и биологии в колледже являются баллы. Студенты зарабатывают очки за выполнение заданий, участвуя в дискуссиях и в процессе проявления активности в процессе проведения учебного процесса. Данные баллы учитываются при выставлении оценок [2]. Еще один элемент – это вручение студентам значков и наград. Студенты награждаются за достижения в процессе прохождения учебного материала, по завершению разных тем. К наградам можно отнести категории «Лучший исследователь», «Мастер решения задач». Таким образом, мы проводим визуальное признание прогресса студента.

На занятиях создана уровневая система, влияющая на оценивание учебного прогресса студентов, начиная от новичка и заканчивая экспертом. Она направлена на стимулирование студентов достигать новых целей. По ее результатам формируются таблицы лидеров. Они представлены в виде публичных списков успеха, мотивирующих студентов к конкуренции и совершенствованию, применяются для индивидуальных и групповых соревнований. Система баллов и наград за активность на занятиях, выполнение домашних заданий и участие в обсуждениях, формирует здоровую конкуренцию среди студентов.

С целью комбинирования изученного материала и решения игровых задач на занятиях химии и биологии в Костанайском высшем политехническом колледже разрабатываются задания с элементами приключений или головоломок. Студенты выполняют миссии и задания, связанные с темами уроков. Например, участвуют в играх, где нужно решить проблему загрязнения окружающей среды с использованием знаний о биологии или химии, а затем представляют проекты, описывающие решения данной проблемы. Помимо этого в учебный процесс внедрены элементы симуляции и виртуальных лабораторий, что дает возможность студентам проводить эксперименты в виртуальной среде. Например, использовать виртуальную лабораторию для исследования химических реакций или экосистем, где студенты изменяют параметры эксперимента и наблюдают результаты.

Активно на занятиях по химии и биологии применяется игра «Нить Ариадны». Нить Ариадны –это игровая методика, которая может использоваться в образовательном процессе для ориентира в сложных и многосоставных темах по химии и биологии. Эта игра, по сути, является образовательной стратегией, направленной на помощь студентам в преодолении трудных моментов обучения, аналогично мифологической «нити Ариадны», которая помогала Тесею выйти из лабиринта. В образовательном контексте Нить Ариадны помогает студентам «выходить» из сложных тем, облегчая их понимание и запоминание материала.

Принцип игры: нить Ариадны в контексте биологии и химии может использоваться как интерактивное руководство по изучаемым темам. Это структурированная цепочка задач или вопросов, которые студент должен решить шаг за шагом, получая правильные ответы как «нить», которая приведет его к цели, а именно правильному пониманию темы. Создается серия вопросов, каждый из которых связан с предыдущим и поможет двигаться дальше по цепочке. В химии это последовательность вопросов по химическим реакциям: от объяснения основных понятий до составления уравнений реакций. В биологии идет

последовательность от простых вопросов о клеточной структуре до сложных тем, таких как генетика или экосистемы. Данный подход помогает структурировать учебный материал, что способствует лучшему запоминанию учебной информации студентами [3, 4]. Студенты учатся пошагово решать проблемы, так как игровые элементы могут встроены в каждое задание, что мотивирует продолжить изучение. На занятиях такую функцию выполняют баллы за правильные ответы или ускоренные переходы к новым вопросам. Студенты могут «путешествовать» по лабиринту тем, разгадывая их с помощью «нитей», шаг за шагом получая знания.

Благодаря цифровой платформе ClassDojo создаются дополнительные виртуальные «нити», в ней студенты накапливают баллы за каждое правильно выполненное задание. Эти баллы становятся своего рода «нитью», которая ведет их через более сложные вопросы и задания. Внедрение командных элементов в учебный процесс, где группа студентов, работая вместе, должна ответить на вопросы и решить задачи, преодолевая все «петли лабиринта», способствует развитию командной работы и улучшает коллективное решение проблем. В процессе игры студенты перемещаются по «лабиринту» заданий, решая их по порядку. Каждый шаг в лабиринте соответствует отдельной теме или важному вопросу, который ведет к решению главной проблемы (например, понимание сложной химической реакции или биологического процесса).

В процессе внедрения в учебный процесс по химии и биологии в Костанайском высшем политехническом колледже «нитей Ариадны» у студентов развиваются личные и профессиональные навыки и повышается результативность обучения. Они увлекаются темами, тем самым повышается мотивация к обучению. Процесс превращается в игру, что увеличивает вовлеченность студентов, помогает им почувствовать себя активными участниками учебного процесса и мотивирует к получению знаний [5,6]. Студенты учатся анализировать и решать задачи последовательно, что развивает их способность к логическому и критическому мышлению и оценке информации.

Пошаговое изучение материала помогает студентам не просто запоминать информацию, а понимать взаимосвязи и закономерности, которые существуют между различными биологическими и химическими процессами сотрудничества и командного взаимодействия. Геймификация в виде «Нити Ариадны» может быть использована для моделирования реальных ситуаций, таких как проведение экспериментов в химии или решение экологических проблем в биологии.

Помогает в проведении занятий с механизмами геймификации интерактивные учебники, по которым студенты занимаются как на занятиях, так и при выполнении домашнего задания. Они также относятся к важным структурным элементам геймификации. В процессе выполнения проектной деятельности с элементами геймификации, студенты работают над проектами, связанными с биологией или химией, и получают награды за достижения на каждом этапе. Они разрабатывают проекты по устойчивым методам сельского хозяйства или химическим инновациям, с учетом всех этапов выполнения работы [7]. Создание лабораторных заданий, где студенты выполняют эксперименты, получая виртуальные баллы за успешное выполнение и точность результатов, делают данные задания интересными и интерактивными, что мотивирует студентов к более глубокому изучению предмета.

В завершении отметим, что метод геймификации особо актуален в образовательной сфере. Интерактивные учебники и обучение через игровые методы, это эффективный способ активизировать и постоянно удерживать внимание обучающихся. Геймификация становится популярным методом вовлечения учащихся в учебный процесс на всех уровнях образовательного сообщества. Эффективная интеграция игровой деятельности в учебные программы курса может улучшить обучение, мотивацию и приобретение студентами знаний по целому ряду дисциплин. Игра «Нити Ариадны» в колледже на занятиях по химии и биологии позволяет структурировать процесс обучения, делает его более увлекательным и интерактивным, способствует глубокому восприятию материала и развитию различных

навыков, таких как критическое мышление, аналитические способности и командная работа.

Статья расширяет понимание современных практик, связанных со сферами, использованием и характеристиками геймификации в образовании. Она имеет особое значение для образовательных учреждений, уделяющих особое внимание разработке инновационных методов преподавания и учебных программ, использующих методы геймификации в междисциплинарном, межнациональном контексте на всех этапах формального обучения. Исследования в области геймификации необходимо продолжить, предлагать соответствующие педагогические и технологические рамки, которые облегчили бы использование геймификации в колледже педагогам.

Список литературных источников

1. Баймуханова А.Ш. Использование технологий геймификации в образовательном процессе: современные тенденции и практические аспекты. – Алматы: КазНУ, 2020. – 176 с.
2. Жумабаев М. Геймификация в образовании: применение игровых методов в обучении студентов колледжей. – Алматы: Оқулық, 2019. – 127 с.
3. Сағындыкова Н.К. Технологии активного обучения в колледжах Казахстана: применение геймификации в обучении. – Астана: ҚазГПУ, 2021. – 238 с.
4. Ахметова Г.Т. Инновационные методы обучения в Казахстане: использование геймификации на занятиях в средней школе и колледже. – Алматы: Білім, 2018. – 156 с.
5. Калиев Н. Цифровизация образования в Казахстане: от традиционных методов к геймификации. – Астана: Лидер, 2020. – 184 с.
6. Сарсенова Л.К. Геймификация как инструмент повышения мотивации студентов в процессе обучения. – Алматы: Қазақ университеті, 2022. – 134 с.
7. Болатова К.С. Развитие критического мышления у студентов через игровые методы. – Алматы: Абай атындағы ҚазҰПУ, 2019. – 196 с.

ИНФОРМАТИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА САНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН ҚОЛДАНУ

Хатенова Майрагул Мукарамовна

информатика пән оқытушысы, педагогика ғылымдарының магистрі
О. Көшекөв атындағы атырау аграрлы-техникалық колледжі,
Атырау облысы, Атырау қаласы, Қазақстан республикасы

Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К.Тоқаев «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» атты Қазақстан халқына Жолдауында «Қазіргі заманда бәсекеге қабілеттіліктің басты факторының бірі – барынша цифрландыру. Қазақстан үшін заманауи сандық технологиялар элементтерін енгізу айрықша маңызды. Осы және басқа да міндеттер мемлекеттік секторды толығымен «сандық қайта жүктеуді» талап етеді. [3]

Заманауи білім беруді дамыту үшін бұрынғыдай тек адами капиталдың ықпалы жеткіліксіз болып қалды, сонымен қатар оның білім беру ортасын өзгерту, тек білім берудің көлемін ғана емес, оның мазмұнын, әдіс-тәсілі мен құралдарының сапасын қайта қарау мәселесі *өзектілікке* айналды.

Мақсатым: білімнің жаңа үлгісін жасап, оқу үдерісінде сан түрлі жаңа әдіс-тәсілдерін іздестіру, жаңа технологияларды сабақта тиімді пайдалана білу, информатика пәнінен сандық білім ресурстарын пайдалану әдістемесін жасау.

Міндетім:

- Информатикадан жинақталған сандық білім ресурстарын сабақтың мақсатына сай пайдалану әдістемесін жасау және оның тиімділігін көрсету;
- Сандық білім беру ресурстарын пайдаланудың ерекшеліктерін айқындау;

- Информатикадан сандық білім ресурстарының жіктемесін жасау.

Аталған мақсат пен міндеттерді орындау барысында мұғалімнің сандық білім беру ресурстарын тиімді қолдануын анықтап алдым.

Оқытудың жаңа ақпараттық-коммуникациялық технологияларын меңгеру – қазіргі заман талабы. ХХІ ғасыр – ақпараттық технология ғасыры. Қазіргі қоғамдағы білім жүйесін дамытуда ақпараттық – коммуникациялық технологиялардың маңызы зор.

Жалпы сандық білім беру ресурстары дегеніміз – бұл міндетті түрде сандық форматта бізге ұсынылатын картографиялық материалдар, фотосуреттер, инфографикалар, бейнежазбалар мен бейнефрагменттерден үзінділер, көптеген жазба материалдары, символдық объектілер, графикалық материалдар, мәтіндік құжаттар сонымен қатар көптеген оқу процесін ұйымдастыруға қолданылатын басқа да оқу материалдары.[4]

Ақпараттандыру технологиясы дамыған заманда мемлекетіміздің болашағы – жас ұрпаққа заман талабына сай білім беріп, жан-жақты дамуына ықпал ету мұғалімнен шығармашылық ізденісті, үлкен сұранысты талап етеді.

Осы орайда, сабақта қолданылатын сандық білім беру ресурстарының жіктемесін құрастырдым.

1-сурет . Сандық білім беру ресурстарының топтамасы

01. ОНЛАЙН ТАҚТАЛАР	02. ОНЛАЙН ВЕБ-СЕРВИСТЕР
Онлайн тақталар сабақ барысында тиімдilikти арттырады. Тақтайың жауаг, сызгуга арылган функциялары уақытты үнемдейдi және көрнекиликтер жасауга көмек береді	Сабақ процесинде қулгизгз тесттер уақытты үнемдеуге мүмкинлик береді. Студенттердi жылдамдатып, баскелестіріп атырады.

2-сурет. Онлайн тақталар.

3-сурет. Онлайн веб-сервистер

02. ОНЛАЙН ВЕБ-СЕРВИСТЕР			03. ПРЕЗЕНТАЦИЯ		
 https://www.flippity.net/	 https://joyteka.com.ua	 https://www.classmate.com.ua/ru/	 https://wordwall.net/ru	 https://www.canva.com/	 https://genially.com/
 https://www.nearpod.com/ru	 https://www.nearpod.com/ru	 https://www.nearpod.com/ru	 https://www.nearpod.com/ru	 https://www.nearpod.com/ru	 https://www.nearpod.com/ru
 https://www.nearpod.com/ru	 https://www.nearpod.com/ru	 https://www.nearpod.com/ru	 https://www.nearpod.com/ru	 https://www.nearpod.com/ru	 https://www.nearpod.com/ru

4-сурет. Презентация жасауға арналған сервистер.

5-сурет. Онлайн видео платформалар

6-сурет. Фото-видео өңдейтін бағдарламалар.

7-сурет. Әр түрлі қолданбалы сервистер

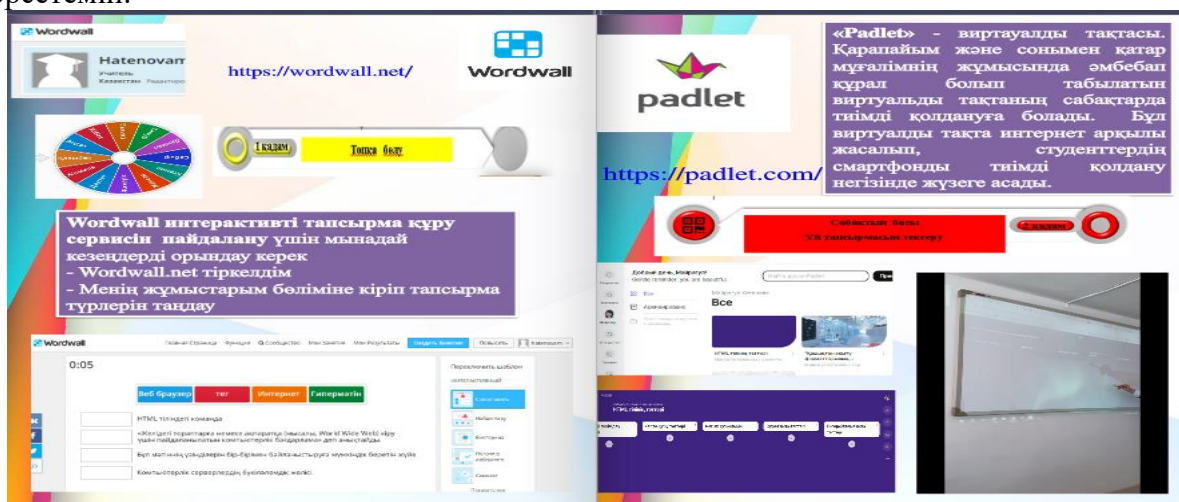
Сандық білім беру ресурстары – студенттерге әр тақырып бойынша жаңа материалдарды мультимедиялық көріністермен түсіндіріп, интербелсенді тапсырмалар мен бақылау тапсырмаларын орындау арқылы алған білімдерін бекітуге мүмкіндік береді.

Ағылшын ғалымдары Р.Вильямс пен К.Маклиннің еңбектерінде ақпараттық-коммуникациялық технология құралдарын қолдану арқылы білім алушылардың оқуға деген ынтасын арттыру қажеттілігі туралы айтылған. [8].

Сандық білім беру ресурстарының басқа да маңызды ерекшелігі, ол– интерактивтігі, яғни сұхбат, кері байланыс орнату мүмкіндігі.

“Мұғалім – сандық білім ресурсы – студент” үштігіндегі кері байланыс мұғалімге де, студентке де түсуі мүмкін. Студентке сандық білім қорынан түскен мәлімет, студенттің оқудағы іс-әрекетіне қорытынды жасауға мүмкіндік береді. [5]

Информатика пәнін оқытудағы тиімді ресурстарды пайдалану үшін, қысқа мерзімді жоспарды жасау барысында осы аталған тиімді ресурстардың қолдану жолдарын атап көрсетемін.

6-сурет. Жүзеге асыру жолдары 1 қадам - топқа бөлу, 2 қадам - сабақтың басы үй тапсырмасын сұрау

Wordwall интерактивті тапсырма құру сервисін пайдалану үшін мынадай кезеңдерді орындау керек: *Wordwall.net* тіркелу, менің жұмыстарым бөліміне кіріп тапсырма түрлерін таңдау, топқа бөлу (шеңбер) таңдау, студенттердің аты-жөнін енгізіп, барабанды айналдыру арқылы бөлу.

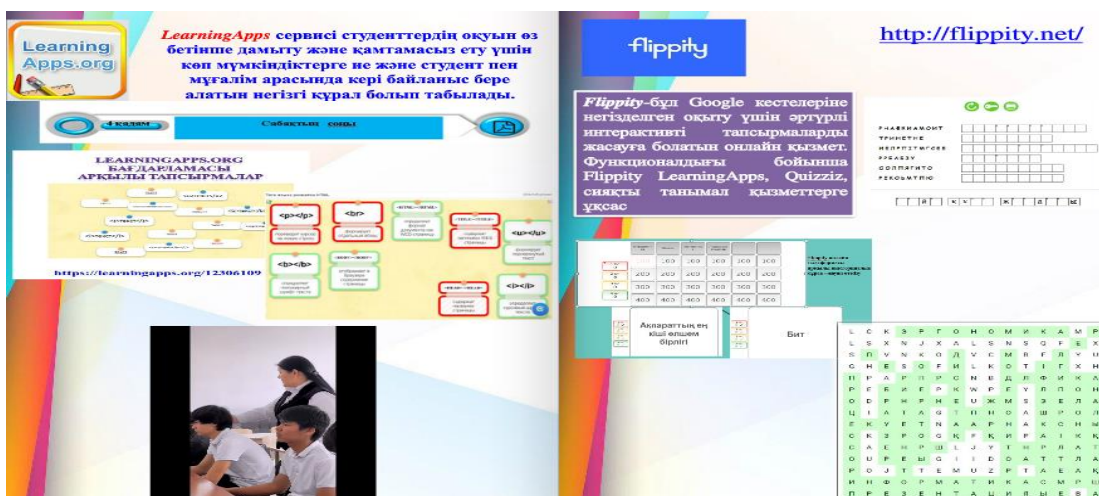
«Padlet» - виртуалды тақтасы. Қарапайым және сонымен қатар мұғалімнің жұмысында әмбебап құрал болып табылатын виртуальды тақтаның сабақтарда тиімді қолдануға болады. Бұл виртуалды тақта интернет арқылы жасалып, студенттердің смартфонды тиімді қолдану негізінде жүзеге асады.

7-сурет. Жүзеге асыру жолдары 3 қадам - сабақтың ортасы, жаңа сабақ

Joyteka веб-сервис студенттердің сабаққа қызығушылығын тудыратын, креативтілік пен логиканы дамытатын қызмет. Мұғалімге тақырып бойынша сәйкес келетін квест-бөлмені таңдап, өз тапсырмаларын мәтіндік форматта қою жеткілікті. Сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтау барасында тапсырмалар дайындалып, студенттер тапсырманы орындау арқылы бөлменің есігін ашқан кезде, сабақтың мақсаты мен тақырыбы анықталады.

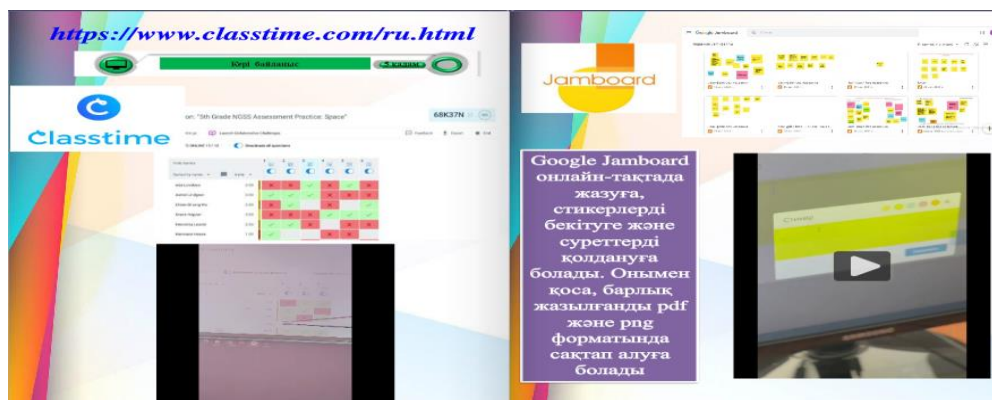
QR ақпаратты кескін, құжат, файлдар, электрондық хаттар және т.б. үстіне тарату үшін оны электрондық форматта таратудың ең оңай жолы. Тақырып бойынша берілген лекцияларды, анықтамаларды **QR** арқылы студенттерге тараттым.

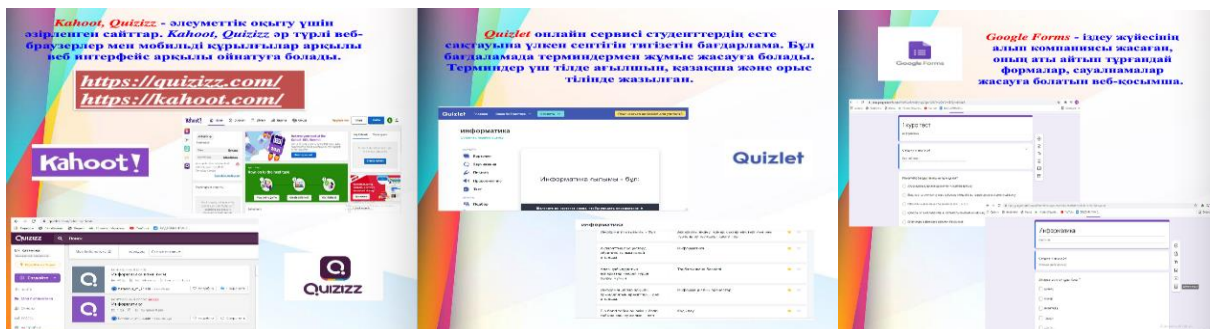
8-сурет. Жүзеге асыру жолдары 4 қадам - сабақтың соңы

Flippity - бағдарламасы арқылы түрлі интерактивті тапсырмаларды түрлі шаблондарды қолданып құрастыруға болады. Мұндай тапсырмалар түрлі әдістер негізінде студент білімін анықтауға және оқушылардың сабаққа қызығушылығын арттыруға тиімді. Бағдарламаның түрлі шаблондарын қолдану арқылы студенттердің тыңдалым, жазылым, оқылым дағдыларын дамытуды көздеймін. Мен бұл бағдарламаны өз тәжірибиемде қолданамын. Flippity бағдарламасын өтілген тақырыпты қорыту мақсатында қолданған өте ыңғайлы. (<http://flippity.net/>)

LearningApps сервисі студенттердің оқуын өз бетінше дамыту және қамтамасыз ету үшін көп мүмкіндіктерге ие және студент пен мұғалім арасында кері байланыс бере алатын негізгі құрал болып табылады.

10-сурет. Жүзеге асыру жолдары 5 қадам кері байланыс

11- сурет. Интерактивті тапсырмалар құрастыруға арналған платформалар

Kahoot, Quizizz - әлеуметтік оқыту үшін әзірленген сайттар. Kahoot, Quizizz әр түрлі веб-браузерлер мен мобильді құрылғылар арқылы веб интерфейсі арқылы ойнатуға болады.

Quizlet онлайн сервисі студенттердің есте сақтауына үлкен септігін тигізетін бағдарлама. Бұл бағдаламада терминдермен жұмыс жасауға болады. Терминдер үш тілде ағылшын, қазақша және орыс тілінде жазылған.

Google Forms - іздеу жүйесінің алып компаниясы жасаған, оның аты айтып тұрғандай формалар, сауалнамалар жасауға болатын веб-қосымша.

Оқу үрдісіне СБР-ды қолдану нәтижесінде:

- сабақтың түрлі кезеңдеріне СБР элементтерін енгізу арқылы оқу үрдісінің тиімділігі артады;
- оқытушы мен білім алушылар сабаққа дайындалу кезінде сан-алуан материалдарды пайдалануға мүмкіндік алады;
- басқаша әдістермен көрсетуге болмайтын нысандарды көруге мүмкіндік береді;

Сандық білім беру ресурсы мұғалімді алмастыра алмайды, бірақ мұғалімге қосымша материалдарды ұсынады, яғни сабақ мазмұнын ақпараттық коммуникациялық технологиялардың жаңа мультимедиялық мүмкіндіктерімен толықтыруға жол ашады. Сандық білім беру ресурстарын сабақта қолдану барысында студенттердің талпынысын, ынтасын, қызығушылығын байқадым. Түрлі білім порталдары арқылы да дайындығымды пысықтап, студенттердің пәнге деген қызығушылығын одан әрі дамыта алдым деп ойлаймын. Оны студенттердің жасаған кері байланысынан-ақ байқауға болады.

«Цифрлық білім беру заманауи оқытудың кілті» тақырыбында зерттеу жұмыс жасап келе жатқаным бірнеше жылдар өтті. 2014 жылы «Компьютерлік желілер» пәні бойынша алғашқы электронды оқулықымды жасадым. Осы электронды оқулықпен облыстық үздік авторлық бағдарлама байқауына қатысып І дәрежелі дипломмен марапатталдым.

Сондай-ақ информатика пән оқытушысы ретінде колледж оқытушыларына 2020-2021 оқу жылында қашықтықтан оқыту кезінде, оқытушыларға әдістемелік көмек көрсету мақсатында «Қашықтықтан оқыту кезінде қолданылатын онлайн платформалар» тақырыбында колледж оқытушыларына шеберлік сынып өткіздім. Сонымен қатар сабақты бекітуде, үй тапсырмасын сұрауда **Quizizz, Kahoot, LearningApps, Google Forms, Quizlet**

Педагогтерге кезекті біліктілік санаттарын беруде электронды портфолио жасақтау керектігі нақты айтылған. Сол мақсатта колледж оқытушыларына 2021-2022 оқу жылында «Электронды портфолио жасау әдістемесі» тақырыбында шеберлік сыныбын өткіздім. Бұл шеберлік сыныпта Google Sites арқылы электронды портфолионың жасау жолдары көрсетілді. Оқытушылар ол шеберлік сыныпта өздерінің электронды портфолиосын жасақтады.

The collage features several key elements:

- Diploma:** A diploma from the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, awarded to the "Атырау аэрия" project.
- Certificate:** A certificate of completion from the Ministry of Education and Science, awarded to the "Атырау аэрия" project.
- Computer Screen:** A screenshot of a computer screen displaying a presentation with the text "Атырау аэрия - техникалық көмөкчө".
- Video Conference:** A screenshot of a video conference with multiple participants, showing a grid of video feeds.
- Computer Screen:** A screenshot of a computer screen displaying a presentation with the text "Атырау аэрия - техникалық көмөкчө".

[illegible]

2022 жылы тамыз айында «Білімнің басты құндылықтары: отаншылдық, білімге құштарлық, еңбекқорлық» тақырыбындағы облыстық тамыз кеңесі сессия жұмысына

«Информатика сабағында цифрлық білім беру ресурстарының мүмкіндіктерін пайдалану» тақырыбында баяндама оқып, өзімнің сабақта қолданып жүрген цифрлық білім беру ресурстарымен бөлістім.

Атырау облыстық білім беру басқармасы әдістемелік кабинетінің ұйымдастыруымен «Көшпелі интенсив – цифрлық білім беру лагері» оқыту семинары «Google sites арқылы электронды портфолио құрастыру» тақырыбында облыс оқытушылары мен колледж оқытушыларына оқыту семинарын өткіздім.

«Өз білімін жетілдіру-педагогтің кәсіби өсуінің шарты» дегендей СБР бойынша бірнеше біліктілік арттыру курстарынан өттім.

Сонымен қатар колледжде 2 курс «Геодезия және картография» және «Цифрлық техника» мамандықтарына базалық модуль бойынша AutoCad, Autodesk Inventor бағдарламаларын оқытамын және студенттер бағдарламалармен тапсырмалар орындайды.

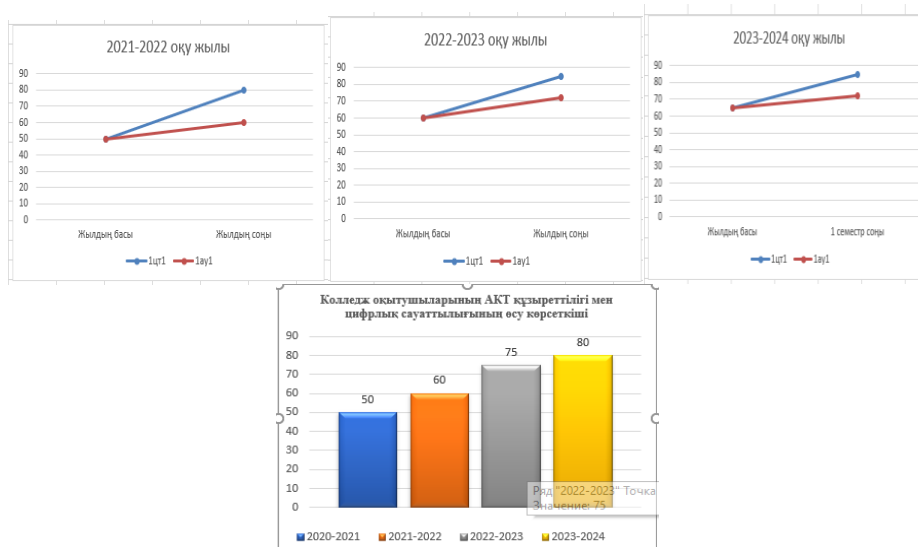
«Pisa» оқушыларды бағалаудың халықаралық бағдарламасына студенттерді дайындау кезінде Google Form, LearningApps сервистері арқылы тапсырмалар дайындалып, студенттерге сілтемелер арқылы жіберіліп, кері байланыс алынды.

Қорыта келе, оқу үдерісінде студенттер сандық білім ресурстарды тиімді пайдаланудың нәтижесінде, студенттердің пәнге деген қызығушылығы артып, шығармашылық жұмыстарын шыңдап, ғылыми көзқарастары қалыптасты. 2021-2022 оқу жылынан бастап екі оқу тобын (1цт1, 1ау1) салыстыра отырып қорытынды шығарып диаграмма жасалды және колледж студенттерінің АКТ құзыреттілігі артты. Сонымен сандық ресурстарды қолдану барысында мынадай нәтижеге қол жеткіздім:

- сандық білім беру ресурстарын пайдаланудың ерекшеліктерін айқындалды;
- информатикадан сандық білім ресурстарының жіктелімі жасалды;
- сандық білім ресурстарын сабақта пайдалану әдістемесі жасалды.

Информатиканың өзінің пәндік ерекшелігіне қарай сандық білім беру ресурстарының мазмұны мен оны жасаудың технологиясын қолдану жолдарына тоқталдым.

«Сабақ – мұғалімнің педагогикалық мәдениетінің айнасы», -деп А. Сухомлинский айтқандай, әр мұғалім өз сабағының – көшбасшысы. Ал көшті дұрыс бағытта білу ол шеберлігіне байланысты. Әрине әр оқытушы өз сабағына жауапкершілікпен қарап, СБР мен интерактивті тапсырмаларды қолдана отырып өткізсе нұр үстіне нұр болар еді.

Қазіргі уақыт жылдам жылжуда, тез құбылуда. Барлық нәрсенің моделі сәт санап өзгеруде. Кеше ғана үйреніп білген біліміміз, бүгін жарамай қалатын дәуірде өмір сүріп жатырмыз. Ендеше, қандай жаста болсақ та, қандай жағдайда болсада оқуды, үйренуді тоқтатпаған жөн. Әр күніміз жақсы нәселерді үйренумен, білім көкжиегімізді кеңейтумен өтсін.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы
2. “Сандық Қазақстан” мемлекеттік бағдарламасы. - Астана 2017 ж.
3. Қ.К.Тоқаев «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» ҚР Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы [электронный ресурс]: <http://www.akorda.kz>
4. Авдеева С. «Цифровые ресурсы в учебном процессе». Народное образование. – 2008. – № 1. – С. 176-182.
5. Савелова Е. В. «Цифровые образовательные ресурсы в колледже: методика использования». Обществознание. Сборник учебно-методических материалов для педагогических вузов. — М.: Университетская книга, 2008. — 224 с.
6. Әлкен С. «Жаңа технологиялар арқылы шығармашылыққа баулу».
7. Жүнісбек Ә. «Жаңа технология негізі – сапалы білім». Қазақстан мектебі. – 2008. - №4. – Б.1-2.
8. Вильямс Р., Маклин К. «Оқыту мен оқу сапасын арттыру үшін сабақтарда сандық технологияларды қолдану». Педагогикалық диалог. №2 (12) 2015 [13, б. 17].
9. Тапаева А. П. «Оқушыларға сапалы білім берудегі озық инновациялық технологиялардың тиімділігі». Молодой ученый. – 2014. - №20. – Б. 43-48.
10. Мұхамбетжанова С.Т. «Ақпараттық технология және қашықтықтан оқыту».
11. Ж.Досова «Жаңа технологияны оқытуда қолдану». Педагогикалық кеңес. – 2009. - №4. – Б. 16-25.
12. Сарбасова Қ. Инновациялық педагогикалық технологиялар.-2006жыл
13. Мұғалімге арналған нұсқаулық 1 деңгей, 2 басылым, 2014 жыл

МАСТЕР-КЛАСС «СОЗДАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ УРОКОВ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПЛАТФОРМЫ TWEE»

Подгаец Светлана Викторовна,
преподаватель общеобразовательных дисциплин,
КГКП «Казахстанский агротехнический колледж»
Костанайская область, п. Карабалык, Республика Казахстан

Аннотация Мастер-класс посвящен использованию инновационной платформы Twee для создания разнообразных учебных материалов. Мастер-класс направлен на то, чтобы познакомить педагогов с основными функциями платформы и научить их создавать увлекательные и эффективные уроки, используя различные интерактивные задания и упражнения. Будут рассмотрены такие темы, как: генерация учебных материалов на основе искусственного интеллекта, создание персонализированных заданий, использование мультимедийных элементов в обучении. Мастер-класс будет полезен для всех, кто хочет повысить эффективность своих уроков и сделать процесс обучения английскому языку более интересным.

Цель мастер-класса:

- Познакомить участников с возможностями платформы Twee для создания интерактивных уроков английского языка.
- Научить создавать различные типы заданий и упражнений.
- Показать, как использовать Twee для персонализации обучения.
- Дать практические навыки работы с платформой.

Необходимое оборудование:

- Интерактивная доска
- Компьютеры с доступом в интернет
- Аккаунт на платформе Twee для каждого участника

Ход мастер-класса:

1. Введение

- Приветствие участников.
- Представление платформы Twee и ее основных функций.
- Постановка целей мастер-класса.

2. Теоретическая часть

Современные технологии стремительно меняют мир образования. Одной из таких инноваций является платформа Twee, которая предлагает преподавателям английского языка уникальные возможности для создания интерактивных и увлекательных уроков.

Что такое Twee? Twee – это мощный инструмент, основанный на искусственном интеллекте, который позволяет создавать разнообразные учебные материалы для изучения английского языка. Платформа предлагает широкий спектр функций, таких как:

- **Генерация текстов:** Twee может создавать тексты на различные темы, адаптированные под уровень обучающихся.
- **Создание заданий:** Платформа предлагает множество типов заданий: от простых упражнений на заполнение пропусков до сложных заданий на сопоставление, аудирование и письмо.
- **Персонализация обучения:** Twee позволяет создавать индивидуальные учебные планы для каждого обучающегося, учитывая его уровень знаний и интересы.
- **Интерактивные элементы:** Платформа поддерживает добавление изображений, аудио и видео материалов, что делает обучение более интересным и эффективным.
- **Автоматическая проверка заданий:** Twee может автоматически проверять задания обучающихся и предоставлять обратную связь.

3. Практическая часть

Давайте, создадим задания к уроку с использованием небольшого видео.

1. Выбор инструмента

Для работы с видеоматериалами воспользуйтесь функционалом блока *Watch and Listen*. Здесь вы найдете все необходимые инструменты для создания заданий на видео.

2. Выбор шаблона

Платформа предлагает широкий спектр инструментов для работы с видео. Вы можете создать транскрипт видео, разработать различные типы заданий или подготовить обучающихся к просмотру с помощью вопросов для обсуждения. Давайте начнем с последнего варианта - выберем шаблон *Warm-up discussion questions*.

3. Загрузка видео на платформу

Загрузите свое видео на платформу. Вы можете взять его с YouTube или с компьютера. После загрузки видео вы сможете выбрать уровень сложности заданий, которые будут сгенерированы. Это позволит адаптировать материал под конкретную группу обучающихся. Я, например, загружу видео с YouTube и выберу уровень B1-B2.

4. Планируем следующие действия.

Итак, у меня есть список из 5 вопросов для обсуждения перед просмотром видео. Так как Twee - это искусственный интеллект, перед занятием стоит внимательно их проверить, чтобы убедиться, что они соответствуют уровню обучающихся и целям урока. После этого можно будет планировать оставшуюся часть урока.

5. Задания на понимание содержания видео

Помимо вопросов, Twee предлагает еще одно интересное задание: сопоставить видео с одним из трех кратких пересказов. Это поможет нам оценить, насколько глубоко обучающиеся поняли суть видео. Задания удобно структурированы и расположены сверху вниз, так что можно легко вернуться к предыдущим.

6. Задание TRUE / FALSE на основе транскрипта

Чтобы создать задание "Верно/Неверно", нам понадобится точная расшифровка видео. Для этого выберем инструмент *Audio and Video to text*. После создания расшифровки, платформа предложит нам несколько вариантов заданий. После этого выберем задание на соответствие утверждений тексту. Платформа автоматически сгенерирует утверждения на основе расшифровки, а ниже даст правильные ответы. Важно тщательно проверить, чтобы все имена и названия были написаны правильно. Все созданные задания можно легко скопировать для дальнейшего использования

7. Вопросы для дискуссии

Мы можем организовать обсуждение видео, сгенерировав вопросы с помощью платформы

8. Упражнения для аудирования

Платформа Twee предлагает широкий спектр инструментов для работы с видео. Мы сами выбираем, какие задания будут наиболее эффективны для наших учеников. Например, можно создать задание на выбор ответа *ABCD questions* или упражнение на заполнение пропусков *Fill in the gaps*, выбрав ключевые слова и фразы из транскрипции. Это позволит нам глубже проработать материал и проверить, насколько хорошо обучающиеся поняли содержание видео.

Далее платформа предлагает нам попрактиковаться с ключевыми словами.

9. Формирование лексических навыков

Подбор определений к словам

Одним из заданий является сопоставление слов и их значений *Word-definition matching*.

Предложения с ключевыми словами

Платформа Twee позволяет нам увидеть, как новые слова могут использоваться в разных ситуациях. Давайте создадим предложения на заданную тему с помощью

инструмента *Create a list of sentences with your vocabulary*. Это поможет обучающимся лучше запомнить слова и научиться применять их на практике.

После того, как платформа сгенерирует предложения, вы сможете выбрать дополнительные задания для закрепления материала. Например, вы можете попробовать составить слова из букв *Scramble the words*, вставить пропущенные слова в предложения *Fill in the gap* или сопоставить начала и концы предложений *Create an exercise with matching halves*.

10. Творческие задания

Мини-тексты с новой лексикой

Чтобы лучше понять, как использовать новую лексику, давайте создадим небольшие тексты. Выберите задание *Reading bits and pieces* и попробуйте написать несколько заголовков на заданную тему, которые заинтригуют любого читателя. Предложите обучающимся представить, о чем могла бы быть статья с таким заголовком. Это поможет развивать навыки письма и расширять словарный запас обучающихся.

11. Домашнее задание

В качестве домашнего задания можно создать упражнение *Creative writing* и предложить обучающимся написать свой текст к следующему занятию на основе изученных слов.

Итак, благодаря платформе, мы превратили короткое видео в полноценный уникальный урок, адаптированный под нужды наших обучающихся и сэкономили массу времени с помощью автоматизированных инструментов.

4. Подведение итогов. Обсуждение и ответы на вопросы

- Обмен опытом между участниками.
- Обсуждение возможностей применения Tweek в своей работе.
- Ответы на вопросы участников.

МЕДИЦИНАЛЫҚ КОЛЛЕДЖ СТУДЕНТТЕРІ ҮШІН ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУ ҚҰРАЛДАРЫН ПАЙДАЛАҢУ АРҚЫЛЫ БІЛІМ АЛУДЫ ЖЕТІЛДІРУ

**Оралсын Нурайым,
Молдаш Гулмарал Жомартовна**
арнайы пән оқытушысы
«Шипагер» медициналық колледжі мекемесі
Астана қ., Қазақстан Республикасы

Аннотация: Бұл мақалада медициналық колледж студенттерінің білім алу процесін тиімді ету мақсатында интерактивті оқыту құралдарын пайдалану жолдары қарастырылады. Заманауи цифрлық технологиялар мен әдіс-тәсілдер студенттердің белсенді қатысуын, топтық жұмыс жасауды және олардың теориялық және практикалық білімдерін жетілдіруге ықпал етеді. Мақалада интерактивті оқыту әдістерінің маңызы, цифрлық құралдардың медициналық білімде қолданылуы, сондай-ақ оларды практикалық сабақтарда пайдалану бойынша ұсыныстар берілген. Зерттеу нәтижесі бойынша, осы құралдардың студенттердің оқу процесіне қосар үлесі мен білім сапасын арттыруда маңызды рөл атқаратыны көрсетілген.

1. Заманауи білім беру технологияларының маңызы

Қазіргі уақытта білім беру саласы ақпараттық технологиялармен тығыз байланыста дамып келеді. Бұл әсіресе медициналық білім саласында айқын көрініс табады. Дәстүрлі оқыту әдістері мен заманауи цифрлық құралдардың үйлесімі студенттерге оқуды қызықты әрі тиімді етеді. Қазіргі уақытта оқу материалдарын интерактивті түрде ұсыну, кері байланысты арттыру және студенттердің білім деңгейін бағалау тиімдірек жүзеге асырылуда.

2. Интерактивті оқыту әдістерінің мәні мен артықшылықтары

Интерактивті оқыту әдістері студенттердің оқу процесіне белсенді қатысуына ықпал етеді. Олар оқытушы мен студент арасындағы қарым-қатынасты нығайтып, студенттердің өз бетінше жұмыс жасау дағдыларын дамытады. Әсіресе, медициналық білімде бұл әдістер өте маңызды, себебі медицина саласы үнемі дамып, жаңа мәліметтер мен технологияларды қажет етеді. Бұл әдістер теория мен практиканы ұштастырып, медициналық мамандықтарды меңгеруде маңызды рөл атқарады.

3. Цифрлық құралдардың медициналық білімде қолданылуы

Цифрлық құралдар медициналық білім саласында түрлі мақсатта қолданылады. Мысалы, визуалды презентациялар мен интерактивті карталар студенттерге күрделі медициналық ақпаратты түсінуге көмектеседі. Аурулар мен олардың симптомдарын түсіндіруде Gamma.app сияқты құралдар маңызды роль атқарады. Educaplay және Quizlet сияқты платформалар студенттердің теориялық білімдерін тексеруге және нығайтуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, ChatGPT сияқты чат-боттар медициналық тақырыптарды талқылау үшін пайдалы құрал бола алады.

4. Әдіс-тәсілдердің медициналық колледждердегі қолданылу ерекшеліктері

Медициналық колледждерде теория мен практиканы ұштастыра отырып, заманауи цифрлық құралдарды қолдану оқу процесінің тиімділігін арттырады. Мысалы, топтық жұмыс әдісі студенттерді ынтымақтастыққа үйретеді, бұл дәрігерлік жұмыстың негізі болып табылады. Оқытушы бұл әдістерді қолдана отырып, студенттерді түрлі медициналық тақырыптар бойынша тапсырмалармен қызықтыра алады.

5. Цифрлық құралдар арқылы білімді бағалау және кері байланыс

Цифрлық құралдар білімді бағалау процесін жеңілдетіп, кері байланысты жақсартуға мүмкіндік береді. Quizlet немесе Educaplay сияқты платформалар студенттердің білімін тексеруге және оқытушыға оқу процесін тиімді басқаруға көмек көрсетеді. ChatGPT сияқты платформалар студенттерге қосымша түсініктер мен материалдар беру үшін қолданылады.

Қолданылатын әдістер мен олардың әрқайсысының көмегі:

1. **Random Group Generator.** Топтық жұмыстарды ұйымдастыру үшін тиімді құрал. Студенттерді кездейсоқ топтарға бөлу арқылы әртүрлі адамдармен жұмыс істейді, бұл командалық жұмыс дағдыларын дамытады. [1]
2. **Gamma.app**
Визуалды презентациялар мен анимациялар жасауға арналған құрал. Бұл құрал медициналық тақырыптарды түсіндіргенде өте пайдалы, студенттердің оқу материалдарын қабылдауын жеңілдетеді. [2]
3. **Educaplay**
Интерактивті тапсырмалар мен викториналар жасауға мүмкіндік беретін құрал. Студенттердің білімін тексеру және қайталау үшін өте тиімді. [3]
4. **ChatGPT**
Студенттердің сұрақтарына жауап беретін және медициналық тақырыптарды талқылауға көмек көрсететін құрал. Сонымен қатар, оқытушыға дәріс материалдарын түсіндіруде көмек береді. [4]
5. **Quizlet**
Оқу карталарын жасау және жаттығу үшін қолданылатын құрал. Бұл студенттерге медициналық терминдер мен емдеу әдістерін жаттауға көмектеседі. [5]
6. **Padlet**
Студенттер мен оқытушылардың зерттеу жұмыстарын бір платформада талқылауына мүмкіндік беретін онлайн құрал. [6]

Әдістердің жалпы пайдасы:

- **Интерактивтілік:** Студенттермен белсенді жұмыс істейтін әдістер білімді терең меңгеруге мүмкіндік береді.
- **Қызығушылықты арттыру:** Оқу процесіне жаңа технологияларды енгізу студенттердің қызығушылығын арттырады.

- **Топтық жұмыс дағдылары:** Топтарда жұмыс жасау арқылы студенттер бір-бірінен үйреніп, өзара қарым-қатынастарын жақсартады.
- **Қашықтан оқыту мүмкіндігі:** Оқу құралдары арқылы студенттер үйден немесе басқа жерлерден оқу материалдарына қол жеткізе алады.

Әдебиеттер тізімі

1. <https://www.classtools.net/random-group-generator/>
2. <https://gamma.app/>
3. https://www.educaplay.com/user/11842737-learning_resource/
4. <https://chatgpt.com/>
5. <https://quizlet.com/>
6. <https://padlet.com/>

COREAPP ПЛАТФОРМАСЫНЫҢ ОҚУ ҮРДІСІНДЕГІ ҚОЛДАНУ МҮМКІНДІГІ

Калиева Арайлым Мұратқызы,

Әбдіман Назерке Әбілханқызы,

арнайы пәндер оқытушылары

"Жетісу облысының білім басқармасы "мемлекеттік мекемесінің"

Талдықорған жоғары политехникалық колледжі" шаруашылық

жүргізу құқығындағы мемлекеттік коммуналдық кәсіпорны

Жетісу облысы, Талдықорған қаласы, Жансугурова 226А

Түйін: COREAPP платформасы, цифрлық технология, оқу үрдісі.

Аннотация: Бұл мақалада COREAPP платформасының оқу үдерісіндегі қолдану мүмкіндіктері қарастырылады. Зерттеудің мақсаты – платформаның білім беру саласына қосатын үлесін, оның тиімділігін және оқыту сапасын арттыруға ықпал ететін артықшылықтарын анықтау. Авторлар заманауи цифрлық технологиялардың білім беру ортасында маңыздылығын талдап, COREAPP-тың функционалдық ерекшеліктерін сипаттайды. Зерттеу нәтижесінде платформаның оқушылар мен мұғалімдер арасындағы өзара әрекеттестікті жақсартып, оқу материалдарын меңгеруді оңтайландыратыны дәлелденді. COREAPP платформасын пайдалану әдістері мен оның практикалық қолдану мысалдары ұсынылады. Мақала білім беру саласындағы цифрлық құралдарды енгізу мәселелеріне қызығушылық танытқан мамандарға арналған.

Цифрлық білім беру ресурстары (ЦБР) – бұл білім беру үдерісін жақсарту және оны цифрлық технологиялар көмегімен тиімді әрі қызықты етуге бағытталған құралдар мен материалдар. ЦБР білім беру мекемелерінде, онлайн курстарда, сондай-ақ өзін-өзі оқытуда қолданылады. Олар әртүрлі форматта болуы мүмкін.

Цифрлық білім беру ресурстарының түрлері:

1. Онлайн курстар және оқу платформалары: Coursera, edX, Khan Academy, Stepik, BilimLand (Қазақстан)
2. Виртуалды және қашықтықтан оқыту платформалары: Microsoft Teams, Zoom, Google Classroom, Moodle, Canvas, Platonus .
3. Цифрлық оқулықтар және кітапханалар: Google Books, Open Library, eBilim.kz, Znanium.
4. Тілдерді үйренуге арналған платформалар: Duolingo, Busuu, Babbel, MEL Science.
5. Оқу симуляторлары мен ойындары: Kahoot, Quizlet, Code.org, Minecraft Education Edition:.
6. Цифрлық лабораториялар: PhET Interactive Simulations:, Labster.
7. Мобилді қосымшалар: Google Arts & Culture, GeoGebra, Photomath.

Цифрлық білім беру ресурстарының артықшылықтары

1. Қолжетімділік: Интернет арқылы әлемнің кез келген жерінде оқуға мүмкіндік береді.
2. Икемділік: Кез келген уақытта және жеке қарқынмен оқу.
3. Әртүрлілік: Әртүрлі форматтағы (видео, интерактивті сабақтар, мәтіндер) білім беру материалдары.
4. Жеке даралау: Әрбір студенттің қажеттіліктеріне сай оқыту траекториясын құру.
5. Көрнекілік: Интерактивті симуляциялар мен визуализациялар оқыту тиімділігін арттырады.

Цифрлық білім беру ресурстарын қолдану мәселелері

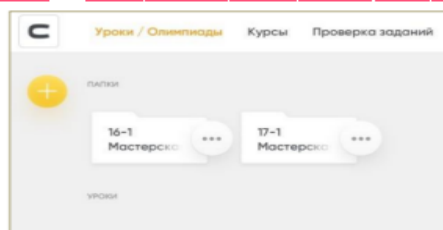
1. **Техникалық инфрақұрылымның жетіспеушілігі:** Ауылдық жерлерде интернеттің әлсіздігі немесе болмауы.
2. **Цифрлық сауаттылықтың төмендігі:** Кейбір мұғалімдер мен оқушылардың технологияларды қолдануда тәжірибесінің болмауы.
3. **Құрылғылардың жетіспеушілігі:** Оқушылар мен мұғалімдерге қажетті компьютерлер мен планшеттердің болмауы.
4. **Контент сапасы:** Кейбір платформалардағы материалдардың сапасыз немесе бейімделмеген болуы.

Соның ішінде **CoreApp платформасының қолдану мүмкіндіктерін атап өтейік.**

CoreApp – бұл заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың (АКТ) мүмкіндіктерін біріктіретін, қолданушыларға деректерді басқару, қосымшаларды құру, автоматтандыру және процестерді оңтайландыру бойынша қызмет көрсететін әмбебап платформа. CoreApp платформасы әртүрлі салаларда – білім беру, бизнес, IT және басқа да бағыттарда – кеңінен қолданылады.

CORE платформасымен жұмыс істеу жөніндегі нұсқаулық
 Қызметпен жұмыс істеу үшін сілтеме бойынша өту керек <https://coreapp.ai/app/> "Кіру" түймесін басып, бөлімнің жеке кабинетінен логин мен парольді енгізіңіз.

Жеке кабинетте топ нөмірі бойынша қажетті қалтаны тауып басыңыз оған

Сурет-1

CoreApp платформасының негізгі мүмкіндіктері

1. Қолданбаларды әзірлеу және интеграциялау

CoreApp қолданушыларға қосымшаларды оңай әзірлеуге және үшінші тарап жүйелерімен интеграциялауға мүмкіндік береді.

Бұл:

- қолданушыларға ыңғайлы интерфейс;
- жылдам әзірлеу және тестілеу құралдары;
- API интерфейстері арқылы әртүрлі жүйелермен байланыс.

2. Деректерді басқару

CoreApp платформасы деректерді сақтауды, өңдеуді және сараптауды жеңілдетеді. Оның басты артықшылықтары:

- деректерді қауіпсіз сақтау;
- талдау құралдары арқылы шешім қабылдауды қолдау;
- үлкен көлемдегі деректермен жұмыс істеуге арналған оңтайландырылған жүйе.

3. Автоматтандыру және тиімділік

CoreApp автоматтандыру құралдары қайталанатын процестерді оңтайландырады, бұл:

- уақыт пен ресурстарды үнемдейді;
- бизнес процестердің тиімділігін арттырады;
- қызмет көрсету сапасын жақсартады.

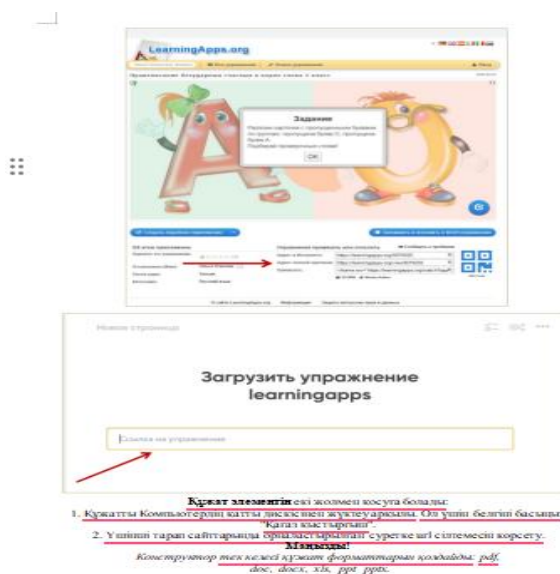
4. Ынтымақтастық және қолжетімділік

Платформа командалық жұмыс пен пайдаланушылар арасындағы ынтымақтастықты жеңілдетеді. Қызметтердің бұлттық негізде жұмыс істеуі кез келген құрылғыдан деректерге қол жеткізуге мүмкіндік береді.

5. Қауіпсіздік

CoreApp платформасында деректердің құпиялылығы мен қауіпсіздігі басты назарда. Платформа:

- деректерді қорғаудың заманауи стандарттарын қолдайды;
- рұқсат деңгейлерін басқаруға мүмкіндік береді;
- қолданушы әрекеттерін бақылау мен журналдау функцияларын ұсынады.

Сурет-2

CoreApp қолдану салалары

Білім беру

CoreApp білім беру мекемелеріне оқу материалдарын басқару, тапсырмаларды бақылау және оқушылардың жетістіктерін талдау құралдарын ұсынады. Онлайн оқыту мүмкіндіктері арқылы оқыту сапасын жақсартуға көмектеседі.

Бизнес

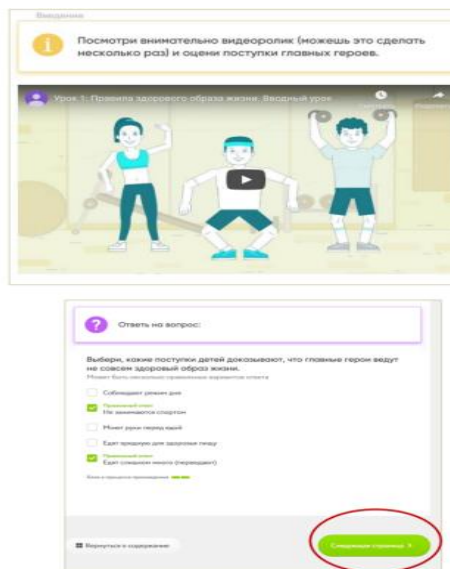
CoreApp платформасы бизнес-процестерді автоматтандыруға, аналитикалық есептер құруға және қызметкерлердің жұмыс тиімділігін арттыруға арналған. Ол деректерге негізделген шешімдер қабылдауға көмектеседі.

IT индустриясы

Бағдарламалық қамтамасыз етуді әзірлеушілер үшін CoreApp жаңа қосымшаларды жасауға, тестілеуге және орналастыруға арналған құралдар жиынтығын ұсынады. Бұл өнімділікті арттырып, әзірлеу уақытын қысқартады.

CoreApp-тың артықшылықтары

- Қолдануға ыңғайлы және икемді интерфейс.
- Әмбебап интеграция және кеңейту мүмкіндіктері.
- Жоғары қауіпсіздік стандарттары.
- Бұлттық технологиялар арқылы қолжетімділік.
- Автоматтандыру мен деректерді талдау құралдары.

Сурет-3

CoreApp платформасы – бұл кез келген ұйымның АКТ қажеттіліктерін қанағаттандыратын заманауи шешім. Оның жан-жақты мүмкіндіктері білім беру, бизнес және IT салаларындағы қолданушыларға өнімділік пен тиімділікті арттыруға көмектеседі. CoreApp – бұл болашақтың платформасы, ақпараттық технологияларды пайдалануда жаңа деңгейге көтеруге арналған құрал.

Қолданылған әдебиеттер:

1. <https://7-su.kz/news/cat-12/10454/?ysclid=m5wgf7u18b163906207/>
2. <https://nsportal.ru/shkola/obshchepedagogicheskie-tehnologii/library/2022/03/10/ispolzovanie-obrazovatelnoy-platformy>
3. <https://multiurok.ru/files/opyt-ispolzovaniia-platformy-coreapp-ai-v-dists.html?ysclid=m5wghx9lgh757883419>

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР – МЕДИЦИНАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН АРТТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ.

**Әсілтай Асылбек Серікбайұлы,
Жумагулова Шайзада Сериковна**
арнайы пән оқытушысы
«Шипагер» медициналық колледжі мекемесі
Астана қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Мақалада инновациялық технологиялардың медициналық білім беру сапасын арттырудағы рөлі қарастырылады. Виртуалды шындық (VR), толықтырылған шындық (AR), Anatomage Table, стандартталған пациенттермен тренингтер, диагностика және терапия симуляторлары, клиникалық шешімдер қолдау жүйелері (CDSS),

медициналық подкасттар мен вебинарлар сияқты заманауи әдістердің мүмкіндіктері талданған. Бұл технологиялар студенттердің тәжірибелік дағдыларын қауіпсіз және тиімді түрде дамытуға, шынайы клиникалық жағдайларға дайын болуға және оқу үдерісін интерактивті әрі иммерсивті етуге ықпал етеді. Инновациялық әдістерді қолдану медициналық білім сапасын жоғарылатудың негізі ретінде көрсетіледі.

1. Виртуалды шындық (VR) және толықтырылған шындық (AR) технологияларының маңызы

Виртуалды шындық (VR) және толықтырылған шындық (AR) технологиялары медициналық білім беру саласында маңызды инновациялар болып табылады. Бұл технологиялар студенттерге қауіпсіз виртуалды ортада тәжірибелік дағдыларды меңгеруге мүмкіндік береді, сондықтан олар медициналық процедураларды, хирургиялық операцияларды немесе диагностикалау дағдыларын қауіпсіз және тиімді түрде үйрене алады. VR және AR құралдары медицина студенттерінің білімін арттырып, оларға шынайы өмірде кездесетін күрделі медициналық жағдайларды меңгеруге мүмкіндік береді. Бұл тәсіл дәстүрлі білім беру әдістерін толықтырып, оқытудың интерактивті және иммерсивті түрін ұсынады.

Артықшылығы: Студенттерге қауіпсіз ортада тәжірибелік дағдыларды меңгеруге мүмкіндік береді; науқастарды емдеудің нақты әдістерін көрнекі түрде үйренуге жағдай жасайды.

2. Anatomage Table және анатомиялық білімнің маңызы

Anatomage Table — бұл анатомияны 3D форматта зерттеуге мүмкіндік беретін құрал. Бұл технология адам денесінің әртүрлі жүйелерін, құрылымдарын, сонымен қатар ауруларды терең әрі нақты зерттеуге мүмкіндік береді. Медициналық білім беруде анатомияның негіздерін түсіну өте маңызды, себебі бұл барлық медициналық мамандықтардың базасы болып табылады. Anatomage Table студенттерге анатомиялық білімдерін нақты уақыт режимінде меңгеруге және көрнекі түрде оқу материалдарын қабылдауға мүмкіндік береді. Бұл құрал жоғары дәлдікпен анатомияны көрсету арқылы студенттердің терең білім алуына ықпал етеді.

Артықшылығы: Студенттерге анатомияны жоғары дәлдікпен зерттеуге мүмкіндік береді, күрделі медициналық құрылымдарды визуализациялайды.

3. Стандартталған пациенттермен тренингтің тиімділігі

Стандартталған пациенттермен жүргізілетін тренингтер медицина студенттеріне нақты науқастармен қарым-қатынас жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Бұл әдіс студенттерге медициналық біліктіліктерін дамытуға, диагноз қоюды үйренуге, емдеу әдістерін меңгеруге көмектеседі. Стандартталған пациенттер — бұл нақты медициналық жағдайларды симуляциялайтын адамдар, олар студенттерге өз іс-әрекеттерін көрсетуге және қателіктерін түзетуге мүмкіндік береді. Бұл әдіс әсіресе медицина саласында маңызды, себебі науқаспен жұмыс істеу — бұл тек теориялық білім ғана емес, сонымен қатар практикалық дағдыларды да талап етеді.

Артықшылығы: Студенттер нақты жағдайларда практикалық дағдыларды үйренеді, қателіктерден үйрену мүмкіндігі бар.

4. Диагностика және терапия симуляторларының қолданылуы

Диагностика және терапия симуляторлары, мысалы, Medbelle және iSimulate, студенттерге нақты уақыт режимінде медициналық жағдайларды модельдеуге және оларды диагностикалауға мүмкіндік береді. Бұл симуляторлар шұғыл жағдайларда дұрыс шешім қабылдауды және емдеу әдістерін тиімді түрде үйренуді қамтамасыз етеді. Студенттер симуляторлар арқылы ауруларды анықтауды, емдеуді және дәрігерлердің күнделікті жұмысында кездесетін жағдайларды меңгеруді үйренеді. Бұл әдіс студенттерді нақты өмірде кездесетін күрделі жағдайларға дайындаудың тиімді жолы болып табылады.

Артықшылығы: Студенттер шынайы медициналық жағдайлармен танысып, олардың диагностикасы мен терапиясына дайын болады.

5. Клиникалық шешімдер қолдау жүйелерінің маңызы

Клиникалық шешімдер қолдау жүйелері (CDSS) медициналық білім беру жүйесінде студенттерге нақты уақыттағы клиникалық деректерге негізделген шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді. CDSS жүйелері, мысалы, UpToDate және Medscape, студенттерге ауруларды диагностикалау және емдеу әдістері туралы соңғы ақпаратты ұсынады. Бұл құралдар студенттерге медициналық шешімдерді қабылдау кезінде жаңартылған ақпаратқа қол жеткізуге мүмкіндік береді, сонымен қатар дәрігерлік тәжірибеде қолданылатын әдістер мен зерттеулерге негізделген білімдерге ие болуға көмектеседі.

Артықшылығы: Студенттер соңғы ғылыми зерттеулер мен жаңартылған деректерге негізделген шешімдер қабылдайды.

6. Медициналық подкасттар мен вебинарлар

Медициналық подкасттар мен вебинарлар студенттердің білімін кеңейту үшін маңызды қосымша ресурс болып табылады. Олар студенттерге соңғы ғылыми зерттеулер мен медициналық жаңалықтарды тыңдауға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде олардың кәсіби біліктілігін арттыруға көмектеседі. Бұл әдіс медицина саласындағы теориялық білімді тыңдаушыға ыңғайлы форматта жеткізуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, подкасттар мен вебинарлар студенттерге уақыт пен кеңістіктен тәуелсіз түрде білім алуға жағдай жасайды.

Артықшылығы: Студенттерге білім алу үшін ыңғайлы формат, кез келген уақытта тыңдау мүмкіндігі.

Қолданылатын әдістер мен олардың әрқайсысының көмегі:

1. Виртуалды шындық (VR) және толықтырылған шындық (AR) технологиялары (мысалы, **Osso VR** немесе **Body Interact**)
 - VR және AR технологиялары студенттерге қауіпсіз виртуалды ортада медициналық жағдайларды тәжірибеден өткізуге мүмкіндік береді. Бұл әдіс хирургиялық дағдыларды, диагноз қоюды және медициналық процедураларды үйренуде аса пайдалы. [1]
 2. **Anatome Table**
 - **Қалай көмектеседі:** Anatome Table — бұл адамның анатомиясын 3D форматта зерттеуге мүмкіндік беретін интерактивті құрылғы. Студенттер мүшелер мен жүйелердің құрылымдарын жоғары дәлдікпен зерттеп, медициналық білімдерін тереңдетеді. [2]
 3. Стандартталған пациенттермен тренинг (мысалы, **Simulated Patients**)
 - **Қалай көмектеседі:** Симуляциялық пациенттер арқылы студенттер науқастармен қарым-қатынас дағдыларын, диагноз қоюды және емдеу әдістерін үйренеді. Бұл әдіс студенттердің тәжірибелік дайындықтарын жетілдіреді. [3]
 4. Диагностика және терапия симуляторлары (мысалы, **Medbelle, iSimulate**)
 - **Қалай көмектеседі:** Бұл құралдар медициналық жағдайларды модельдеп, студенттерге нақты уақыт режимінде диагностика және емдеу әдістерін үйренуге мүмкіндік береді. [4]
 5. Клиникалық шешімдер қолдау жүйелері (CDSS) (мысалы, **UpToDate, Medscape**)
 - **Қалай көмектеседі:** CDSS жүйелері дәрігерлер мен студенттерге ауруларды диагностикалау және емдеу туралы соңғы деректерге негізделген ұсыныстар береді. Бұл студенттерге өз білімдерін кеңейтуге көмектеседі. [5]
 6. Медициналық подкасттар және вебинарлар
 - **Қалай көмектеседі:** Медициналық подкасттар мен вебинарлар арқылы студенттер жаңа ғылыми зерттеулер мен әдістерді тыңдай отырып, өз білімдерін арттырады. [6]
- Әдістердің жалпы пайдасы:**
- **Тәжірибелік дайындық:** Инновациялық әдістер студенттерге медициналық дағдыларды нақты жағдайларда қолдануға мүмкіндік береді.
 - **Оқу мүмкіндіктерінің кеңдігі:** Виртуалды құралдар мен симуляторлар студенттерге кез келген уақытта оқу материалдарына қол жеткізуге мүмкіндік береді.

- **Дәлдік және тиімділік:** Инновациялық технологияларды қолдану медициналық білімді тереңдетеді және студенттердің оқу тиімділігін арттырады.

Әдебиеттер тізімі

1. <https://bodyinteract.com/>
2. <https://anatomage.com/table/>
3. <https://laerdal.com/>
4. <https://www.isimulate.com/>
5. <https://www.medscape.com/>
6. <https://edhub.ama-assn.org/>

ОҚУ ПРОЦЕСІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ГРАФИКАЛЫҚ МӘДИНИЕТІН ДАМУ

Абилшеева Айнагул Койшигуловна,

Халел Өзбекғалиев атындағы Маңғыстау жоғары
политехникалық колледжінің информатика пән оқытушысы,
педагог-зерттеуші, педагогика ғылымдарының магистрі

Андатпа. Информатика сабақтарында білім алушылардың графикалық мәдениетін дамытудың кейбір аспектілері қарастырылады. Информатика сабақтарында білім алушылардың графикалық мәдениетін дамыту деңгейін арттыру бойынша тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың нәтижелері ашылады.

Түйінді сөздер: информатика, оқу процесі, графикалық мәдениет, графикалық дизайн Cad, графикалық бағдарламалық құралдар.

Қазіргі уақытта технологиялық прогресс пен компьютерлендіру дәуірінде қазіргі әлемдегі ақпараттық технологиялардың рөлін асыра бағалау қиын. Компьютерлер мен гаджеттер әр адамның өмірінің ажырамас бөлігіне айналды, Тек ересектер ғана емес, балалар да ақпараттық жүйелердің ықпалына түсті. Бала кезінен бастап балалар деректерді визуализациялайды, оқиды, өңдейді және суреттер жасайды, кеңістіктік ойлауды қолданады. Жоғарыда айтылғандардың барлығы графикалық мәдениеттің маңызды компоненттері болып табылады. Графикалық мәдениет-бұл білім, дағдылар, оқу дағдылары, графикалық кескіндерді, сондай-ақ объектілерді құру және түрлендіру. Графикалық дағдылар-бұл визуалды-моторлық үйлестіруді, фигуралық-фондық қатынастарды қабылдауды, кеңістіктегі позицияны және т. б. қалыптастыруды қамтитын күрделі кешен.

Қазіргі уақытта мектептегі графикалық мәдениетке уақыт жеткіліксіз, мектеп бағдарламаларының көпшілігі графикалық негіздерді толық зерттеген сурет салу сияқты пәнді жойды. Бұл қарастырылып отырған тақырыптың өзектілігін анықтады.

Зерттеудің мақсаты - білім алушылардың графикалық мәдениетін қалыптастыру деңгейін анықтау, информатиканың бір саласы бойынша, атап айтқанда, Графикалық дизайн, графикалық дизайн Cad бағдарламаларын қолдана отырып, білім алушылардың графикалық мәдениетін дамыту.

Осы мақсатқа байланысты келесі **міндеттер** тұжырымдалды:

- информатиканы оқу процесінде оқушылардың компьютерлік графика рөлін анықтау;
- информатиканы оқу процесінде оқушылардың компьютерлік графиканы оқыту тәсілдерін анықтау;
- графикалық дизайн Cad, графикалық бағдарламалық құралдар тапсырмаларды жүйелеу.

Аннотация. На занятиях информатикой рассматриваются некоторые аспекты развития графической культуры учащихся. На уроках информатики раскрываются результаты опытно-экспериментальной работы по повышению уровня развития графической культуры учащихся.

Ключевые слова: информатика, учебный процесс, графическая культура, графический дизайн Cad, графические программные средства.

В настоящее время, в век технологического прогресса и компьютеризации, сложно переоценить роль информационных технологий в современном мире. Компьютеры и гаджеты стали неотъемлемой частью жизни каждого человека, причем под влияние информационных систем попали не только взрослые, но и дети. Уже с раннего детства ребята визуализируют данные, читают, обрабатывают и создают изображения, используют пространственное мышление. Все перечисленное является важнейшими компонентами графической культуры. На данный момент графической культуре в школе уделяется недостаточное количество времени, большинство школьных программ упразднили такой предмет как черчение, где в полной мере происходило изучение графических основ. Это и определило актуальность рассматриваемой темы.

Графическая культура – это совокупность знаний, умений, навыков чтения, создания и преобразования графических изображений, а также объектов.

Графические умения – сложный комплекс, включающий формирование зрительно-моторной координации, восприятия фигурно-фоновых отношений, положения в пространстве и др.

Целью исследования - является определение уровня формирования графической культуры учащихся, развитие графической культуры обучающихся по одной из областей информатики, в частности, с использованием программ Cad графического дизайна, графического дизайна.

В связи с этой целью были сформулированы следующие задачи:

- определение роли компьютерной графики учащихся в процессе изучения информатики;
- определение способов обучения учащихся компьютерной графике в процессе изучения информатики;
- графический дизайн Cad, графические программные средства систематизация задач.

Графикалық мәдениетті дамыту оқу үрдісінде білім алушылардың шығармашылық және көркемдік қабілеттерін жетілдірудің маңызды бағыты болып табылады.

Графикалық мәдениетті дамытудың мақсаттары

1. Көркемдік ойлау қабілетін дамыту – білім алушылардың сурет, графика және дизайн арқылы ойлау қабілетін жетілдіру.
2. Шығармашылық жақтарын ашу – өз ойын жеткізу және графикалық түрде көрсету қабілетін қалыптастыру.
3. Эстетикалық талғам қалыптастыру – әсемдік пен үйлесімділікті бағалау дағдысын дамыту.
4. Техникалық сауаттылық – заманауи графикалық құралдарды пайдалануға дайындау.

Графикалық мәдениет бұл білім, білік, оқу, графикалық бейнелерді құру және түрлендіру дағдыларының жиынтығы ретінде білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытады, жұмыстағы ұқыптылық пен дәлдікті қалыптастырады, эстетикалық талғамның қалыптасуына жағымды әсер етеді.

Графикалық дағдылар-бұл визуалды-моторлық үйлестіруді, фигуралық-фондық қатынастарды қабылдауды, кеңістіктегі позицияны және т. б. қалыптастыруды қамтитын күрделі кешен.

Қазіргі уақытта технологиялық прогресс пен компьютерлендіру дәуірінде қазіргі әлемдегі ақпараттық технологиялардың рөлін асыра бағалау қиын. Компьютерлер мен гаджеттер әр адамның өмірінің ажырамас бөлігіне айналды, Тек ересектер ғана емес, балалар да ақпараттық жүйелердің ықпалына түсті. Бала кезінен бастап балалар деректерді визуализациялайды, оқиды, өңдейді және суреттер жасайды, кеңістіктік ойлауды

қолданады. Жоғарыда айтылғандардың барлығы графикалық мәдениеттің маңызды компоненттері болып табылады.

Қазіргі уақытта білім беру ұйымдарында графикалық мәдениетке уақыт жеткіліксіз.

Компьютерлік графиканың қазіргі саласы әртүрлі сипаттағы (растрлық, векторлық екі өлшемді, векторлық үш өлшемді, фракталдық) компьютерлік екі өлшемді және үш өлшемді кескіндерді жасау әдістерін, технологиялары мен құралдарын, сондай-ақ компьютерлік анимацияны, бейнені өңдеуді, интерактивті және анимациялық өнімдерді және т.б. қамтитын ғылыми білімнің кең саласы болып табылады.

Информатиканы оқу процесінде оқушылардың компьютерлік графиканы оқыту тәсілдерін анықтау мәселесі бойынша

Компьютерлік графиканы оқыту-дербес компьютерді қолданудың маңызды бағыттарының бірі, бүгінгі күні білім берудің маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады. АКТ саласындағы жетістіктер графикалық бейнелер: сызбалар, схемалар, суреттер, эскиздер, тұсаукесерлер, визуализация, анимациялық роликтер, виртуалды әлемдер және т. б. түрінде ақпаратты ұсыну саласында маман даярлау мәселелерін өзектендіреді. Компьютерлік графика саласындағы болашақ мамандарды кәсіптік даярлау білім беруді ақпараттандырудың өсу қарқыны жағдайында еңбек нарығында сұранысқа ие бәсекеге қабілетті маман даярлауға, бірыңғай ақпараттық орта құруға және АКТ саласындағы қарқынды дамып келе жатқан бағдарламалық, зияткерлік өнімдер мен шешімдер жағдайында тиісті кәсіби құзыреттерді қалыптастыруға бағытталуы керек.

Бұл - үш өлшемді модельдеу және виртуалды шындық элементтерін құру. Бүгінгі таңда үш өлшемді компьютерлік графикамен байланысты маңызды жобаларда төрт маманның күш-жігерін біріктіру қажет: креативті, дизайнер, модельер және визуализатор.

Пәнді оқу нәтижесінде білім алушылар компьютерлік графиканың теориялық негіздерін, графика түрлерін, негізгі түсті модельдерді, графикалық редакторлардың мақсатын, жұмыс үстеліндегі баспа жүйесінің тұжырымдамасын, Web-графиканың негізгі ұғымдарын, анимациялық суреттерді әзірлеу технологиясын, шеңбер құруға арналған Брезенхэм алгоритмін, сегментті, өзгермелі Горизонт алгоритмін, Робертс алгоритмін үйренеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Бегімбай К.М. Графикалық дизайн: Оқулық. – Алматы: Эверо, 2018. - 192 б.
2. Левковец Л.Б. Уроки компьютерной графики. Photoshop CS. - СПб.: Питер, 2014. - 368 с.
3. Панкратова Т.В. Photoshop: учебный курс. - СПб.: Питер, 2015. - 524 с.
4. Божко А.Н., Жук Д.М., Маничев В.Б. Компьютерная графика. - МГТУ им. Баумана, 2011. – 418 с.
5. Текесбаева Н.А. Компьютерлік графика. Оқытудың ақпараттық жүйелері. - Алматы, 2012. – 184 б.
6. Кофтанюк Ю.С. Corel Draw 10 для дизайнера. - К.: Юниор, Диасофт, 2001. – 880 с.
7. Autodesk Inventor 2016. Трехмерное моделирование деталей и выполнение электронных чертежей. Учебное пособие Гузненков Владимир Николаевич, Винцулина Елена Владимировна

ИННОВАЦИЯЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ: ТЕОРИЯ, ТЕХНОЛОГИЯ, ПРАКТИКА

Қарасай Гүлнәз Сұңғатқызы,
өндірістік оқыту шебері

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі»

коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Түйін: «Инновациялық білім беру: теория, технология, практика» тақырыбы қазіргі білім беру жүйесінде өзгерістер мен жаңалықтардың қажеттілігін көрсетеді.

Аннотация: Бұл саладағы теориялық тұжырымдамалар мен жаңа әдістемелер білім беру процесінің тиімділігін арттыруға бағытталған. Инновациялық технологиялар мен әдістер білім беруде оқытудың жаңа тәсілдерін енгізуге мүмкіндік береді, олар студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытуға, олардың аналитикалық ойлауын арттыруға және тәжірибелік дағдыларын жетілдіруге септігін тигізеді. Сонымен қатар, инновациялық білім беру жүйесінің әртүрлі аспектілері - педагогикалық процестердің жаңаруына, білім алушылардың мотивациясының артуына және жалпы білім сапасының жоғарлауына ықпал етеді.

Инновациялық білім беруге бағытталған «Тағам special» жобалық жұмысын енгізу - басты міндет.

Бұл жобадан күтілетін нәтижелер:

Бірлескен жобалық жұмыстарға қатыса отырып, жалпы студенттер санының 90% :

- командаларда жұмыс істейді, көмектеседі, бір-бірін қолдайды;
- бір-бірімен белсенді түрде өзара әрекеттеседі, мәселелерді, жалпы тапсырмаға қатысты мәселелерді ашық талқылайды,
- кері байланыс жағымды болып, мұғалімнің тәжірибесін жақсартуға бағытталады;
- басқаларға төзімділік пен өзара құрмет көрсетеді;
- команданың басқа мүшелерімен жақсы іскерлік қарым-қатынасын орнатады;
- сабақты түрлендіріп өтуде өз тәжірибесімен бөліседі, тәжірибесі жақсарады;
- ұйым ішінде оқыту әдісі жүзеге асады.

«Бұрынғы өткен заманда» (1960-90 жылдары) ақпарат көздері өте аз еді.

Ал бүгінде біз басқа уақытты бастан кешудеміз: бұл заманның ең басты ерекшелігі, керісінше, - ақпараттың тым көптігі. Қазір ақпараттың көптігі сондай – оны өңдеуге адам миының мүмкіншіліктері жетпейді.

Кешегі күні біз ақпарат көздерін издесек, бүгінде ақпараттың көптігінен тіпті бас сауғалайтын дәрежеге жеттік. Ақпарат өмірімізді мықтап жаулап алған: көшеде жарнамадан аяқ алып жүре алмайсың, үйде теледидар ақпараттың көп бөлігін ұсынады, бірақ ақпараттың ең үлкен көзі – Интернет және оған қосылған компьютер мен ұялы телефон. Өміріміздің әр мезеті ақпаратқа тәуелді, онсыз өмір жоқ сияқты болып көрінеді.

Бүгінгі балалар ақпаратқа қол жеткізу тұрғысынан бұрынғыдай ересектерге тәуелді емес. Бүгінгі «Бас бармақ ұрпағы» тіпті ересектерден де көп біледі. Алайда білім дегеніміз тек ақпарат емес екендігі бәрімізге аян. Демек, студенттерге баяғыдай ақпарат тасымалдаумен айналыспай, үйретуде басқа идея мен ұстанымдарды, өзгеше амал мен құралдарды пайдалану қажеттілігі бүгінгі күні туындауда.

Ендігі кезек оқытудың мазмұны мен формасын өзгертуге бағытталған эдьютейнмент пен геймификация туралы болмақ.

Ғұлама Сократ баяғыда «Таным таңғалудан басталады» деп, таным мен білім алудың негізгі шартын анықтап кеткен. Бүгінде балаларды таңғалдыру оңай емес! Өйткені олар үшін ақпарат көздері қолжетімді.

Әрине, көп мәліметтен хабардар студенттердің дәстүрлі сабақ барысында ынталары жоғары болмайтындығы сөзсіз. Егерде мұғалім оларға репродуктивті тұрғыдан оқулықта берілгенді тасымалдап тұрса, бұл ақпаратпен таныс әрі оқу процесінің белсенді қатысушысы болғысы келетін студенттерге бұл әрекеттердің қызықты болмасы анық.

Ал эдьютейнмент ұғымы студенттерді таңғалдырып, олардың оқып, үйренуге деген қызығушылығын тудырып, білім алуға ынталандырумен байланысты.

«Эдьютейнмент» термині (edutainment) - ағылшынның екі сөзінің қосындысы: education (білім беру) мен entertainment (ермек, көңіл-көтеру). Демек, бұл термин ойын, ойнау арқылы үйрету дегенді білдіреді: эдьютейнмент – білім алушылардың оқуын қызықты қылып ұйымдастыру. Білім алушылар ойнап жүріп үйренгенде көп нәрсені жадына түйіп алатындығын психологтар бұрыннан байқаған.

Оқу мен оқытуды қызықты жасап, көңілді түрде өткізу идеясының барлық адамдарға ұнауы екіталай, өйткені біздің ұғымымызда білім игеру – «инемен құдық қазғандай», яғни өте ауыр жұмыс, мұнда еш қызыққа жол жоқ, мұнда асқан шыдамдылық пен төзімділік керек, жоғары тәртіп қажет, өзінді ұзақ уақытқа орындыққа шегелеу керек. Алайда балалардың бұл жұмысқа деген зауқы жоғары болмауы заңды, өйткені олардың «көңілі далада», ойында. Аталарымыз бекерден бекер оларды «ойын баласы» деп атамаған болар.

Демек, эдьютейнмент дегеніміз оқытуды қызықты жасау, көңіл көтеру арқылы үйрену, үйренуде көңіл көтеру. Көңілді оқытудың негізі - үйретуді қызықты жасау, қарапайым түрде білім алушыларға түсінікті етіп ұйымдастыру, кез-келген сабақты іш пыспайтындай етіп өткізу: эдьютейнмент оқушылардың қызығушылығын оятып, оларды мотивациялап оқыту (білім беру), қызықты нәрселерді қызығып жасау. Ойнап жүріп үйрену - әрі қызық, әрі жеңіл әрекет.

Сонымен, эдьютейнментті оқытудың ерекше түрі деп атауға тұрарлық. Оның негізінде білім алушыларды қызықтыру арқылы оқу материалына назарын аудартып, оларды таным үдерісіне белсенді түрде қатысып, өздігімен танып, үйренуге ынталандыру.

Міне, осы дүниелерді ескере отырып, инновациялық білім берудің дамуына бағытталған «Тағам special» жобалық жұмысын әзірледім.

Адами капитал - жұмыскердің еңбек ету мүмкіндігін, олардың еңбегінің жемісті болуын, еңбек өнімділігі мен сапасын көтеретін білім, біліктілік ілім, тәжірибе нысанында адамдарға салынатын капитал.

Әлеуметтік капитал – бұл жеке адамдарға жалпы мақсатқа тиімді жету үшін топта бірлесіп жұмыс істеуге мүмкіндік беретін ортақ құндылықтар жиынтығы.

Кәсіби капитал – кәсіби құзіреттіліктердің жиыны. Шеберлігі.

Жоба аясында білім алушылардың кәсіби деңгейі артып, бойында өмірлік постулат қалыптасады.

Инновациялық білім берудің дамуына бағытталған «Тағам special» жобалық жұмысын енгізу жоспары

Басымдықтары / мақсаттары	Табыстың өлшемшарттары / күтілетін нәтижелер
Инновациялық білім берудің дамуына бағытталған «Тағам special» жобалық жұмысын енгізу	Бірлескен жобалық жұмыстарға қатыса отырып, жалпы студенттер санының 90% : - командаларда жұмыс істейді, көмектеседі, бір-бірін қолдайды, - бір-бірімен белсенді түрде өзара әрекеттеседі, мәселелерді, жалпы тапсырмаға қатысты мәселелерді ашық талқылайды, - кері байланыс жағымды болып, мұғалімнің тәжірибесін жақсартуға бағытталады, - басқаларға төзімділік пен өзара құрмет көрсетеді, - команданың басқа мүшелерімен жақсы іскерлік қарым-қатынасын орнатады. -сабақты түрлендіріп өтуде өз тәжірибесімен бөліседі, тәжірибесі жақсарады -ұйым ішінде оқыту әдісі жүзеге асады

P/c	Іс-шаралар	Іс-шараның мақсаты	Күтілетін нәтижелер	Қатысушылар	Мерзімде рі	Жауапты
Басымдылық: Инновациялық білім берудің дамуына бағытталған «Тағам special» жобалық жұмысын колледждерде енгізу						
1	Студенттер арасында бірлескен жобаларға қатысуға ниет білдірушілерді анықтау	Студенттер арасында бірлескен жобаларға қатысқысы келетіндерді анықтау.	Бірлескен жобалау жұмыстарына қатысатын студенттердің тізімі жасалады.	Студенттер	Қаңтар	
2	Бірлескен жобалау жұмыстарына қатысатын студенттермен кездесу.	Әдістемелік қолдау жолдары мен бағыттарын анықтау.	Команда құрамы қандай тақырыпта және қандай бағытта жұмыс жасайтындар ын біледі және түсінеді.	Студенттер	Ақпан	
3	Командалардың іс-әрекет жоспарларын әзірлеу.	Бірлескен жобалық жұмыстарды жүргізудегі командалардың іс-әрекеттерін анықтау.	Командалардың іс-әрекет жоспарлары.	Студенттер	Наурыз	
4	Команда мүшелерімен күнделікті кездесу.	Командалардың жұмыстарын дағы қиындықтар мен сәттіліктерді талқылау.	Команда мүшелерінің әрекеті жөніндегі шешімдер.	Студенттер	Үнемі	
5	Не жақсы болды? Нені жақсарту керек?	Сабақты командамен талдау	Әлеуметтік желіде жарияланған посттарда нені жақсарту керектігі айқындалады	Студенттер	Сәуір	
6	Студенттердің білім сапасын арттыруға қосқан үлесін анықтау	Марапаттау	Ынталылық танытушы студенттер қатары артады.	Студенттер	Мамыр	

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Кен Робинсон «Дарынға қарсы білім» Мәскеу, 2013ж
2. Massaget сайты
3. Клаус Шваб «Білім беруге жаңа көзқарас» Давос, 2015ж
4. Ғаламтор материалдары

КАК ПОДДЕРЖИВАТЬ БАЛАНС МЕЖДУ ТРАДИЦИОННЫМ И ИННОВАЦИОННЫМ ПОДХОДОМ В ОБУЧЕНИИ

Шолохова Ирина Сергеевна,

Мастер производственного обучения,

ЧУ «Колледж предпринимательства КИИЭУ»

Костанайская область, г.Костанай, Республика Казахстан

Түйін/Аннотация: В статье рассматривается проблема поиска баланса между традиционным и инновационным подходом к обучению. Традиционные методы, основанные на структурированности и фундаментальности, остаются важными для формирования базовых знаний, в то время как инновационные технологии предлагают индивидуализацию, интерактивность и вовлечение учащихся. Автор описывает преимущества каждого подхода, подчеркивает важность их интеграции, учета индивидуальных особенностей учащихся, а также обучения преподавателей работе с современными инструментами. Делается акцент на необходимости сохранения эмоционального контакта и живого общения, которые играют ключевую роль в образовательном процессе. Статья предлагает практические рекомендации по эффективному сочетанию традиционных и инновационных методов для достижения оптимальных образовательных результатов.

Современное образование переживает период активной трансформации под влиянием цифровых технологий и инновационных методов. Тем не менее, традиционные подходы, проверенные временем, продолжают оставаться важной частью образовательного процесса. Главный вызов для педагогов и образовательных учреждений — найти баланс между этими двумя направлениями. Как добиться гармоничного сосуществования традиционного и инновационного подходов? Рассмотрим основные аспекты.

1. Понимание сильных сторон каждого подхода.

Традиционный подход опирается на проверенные методики, структурированность и дисциплину. Его преимущества:

- системность в изложении материала;
- формирование базовых навыков и знаний;
- акцент на личном взаимодействии между учителем и учеником.

Инновационные подходы, в свою очередь, предлагают:

- персонализацию обучения через технологии;
- интерактивные формы взаимодействия;
- доступ к неограниченному количеству образовательных ресурсов онлайн.

Важно понимать, что каждый из подходов имеет свои сильные и слабые стороны. Баланс достигается тогда, когда они дополняют друг друга, а не конкурируют.

2. Интеграция технологий в традиционные методы.

Одним из способов сочетания двух подходов является использование технологий в рамках классических уроков. Например:

- Презентации и интерактивные доски могут оживить лекции.
- Образовательные платформы позволяют задавать и проверять домашние задания автоматически.
- Видеоматериалы и симуляции помогают наглядно объяснять сложные темы.

При этом технологии не должны заменять базовые методы обучения, такие как чтение, письмо и живое обсуждение.

3. Сохранение роли учителя как наставника

Несмотря на внедрение инноваций, роль учителя как наставника остается ключевой. Технологии могут облегчить рутинные задачи, но они не способны заменить человеческий фактор:

- Учитель помогает формировать у учащихся критическое мышление.
- Он вдохновляет и мотивирует на достижение результатов.
- Наставник учитывает индивидуальные потребности учеников, что часто недоступно алгоритмам.

4. Гибкость образовательной программы

Эффективная образовательная программа должна быть гибкой, чтобы адаптироваться к разным группам учеников и изменениям в образовательной среде. Это может включать:

- Чередование традиционных лекций с практическими заданиями на компьютерах.
- Использование проектов, где сочетаются исследования, творческие задания и технологии.
- Гибкие временные рамки для самостоятельного освоения материала.

5. Подготовка педагогов к работе с инновациями

Учителя часто испытывают трудности при внедрении новых технологий. Образовательные учреждения должны предоставлять:

- Курсы повышения квалификации по использованию EdTech-инструментов.
- Поддержку в адаптации традиционных методик под цифровые форматы.
- Платформы для обмена опытом между педагогами.

6. Оценка результатов и обратная связь

Регулярный анализ эффективности методов — ключ к успеху. Для этого важно:

Использовать данные об успеваемости учеников, чтобы определить, какие подходы работают лучше.

Проводить опросы среди студентов и преподавателей о восприятии методов обучения.

Корректировать программу на основе обратной связи.

Результатами исследования данной статьи можно сделать, следующие выводы:

- Сформировать понимание баланса между традиционным и инновационным подходом, определены ключевые аспекты, которые необходимо учитывать при их интеграции.
- Практические кейсы и успешные примеры внедрения цифровых технологий, которые доказали свою эффективность в образовательных учреждениях.
- Рекомендации для преподавателей и администраторов по планированию учебного процесса с учетом сочетания методов.
- Обоснованные данные о влиянии комбинированного подхода на успеваемость, вовлеченность и удовлетворенность учащихся образовательным процессом.
- Решения для преодоления барьеров на пути внедрения инноваций — разработаны стратегии обучения педагогов работе с новыми инструментами и повышения их цифровой грамотности.

Эти задачи и результаты помогут выстроить систему, в которой традиционные и инновационные методы дополняют друг друга, создавая оптимальную образовательную среду для современного общества.

Заключение

Баланс между традиционным и инновационным подходом — это не статичное состояние, а процесс постоянного поиска. Успех достигается, когда традиционные методы

дополняются новыми технологиями, а не вытесняются ими. Главной целью должно оставаться качество образования, развитие критического мышления и подготовка учеников к вызовам современного мира.

Список литературы:

1. <https://skillspace.ru/blog/что-такое-цифровизация-образования-i-zachem-ona-nuzhna/>
2. <https://skillbox.ru/media/education/что-такое-цифровизация-образования-i-zachem-ona-nuzhna/>
3. <https://1economic.ru/lib/118580>

МОИ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАХОДКИ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ВНЕКЛАССНОГО МЕРОПРИЯТИЯ

Таран Ирина Анатольевна,
магистр педагогических наук,
преподаватель специальных дисциплин,
КГКП «Сарыкольский колледж агробизнеса и права»

Аннотация: В данной работе представлен инновационный подход к организации внеклассной деятельности по экономическим дисциплинам в колледже. Автор описывает разработанный и апробированный экономический квест-марафон "ЭконоМикс", который направлен на повышение интереса студентов к экономике и развитие их практических навыков. Квест-марафон состоит из пяти этапов, включающих разработку бизнес-идеи, решение финансовых задач, создание маркетинговой стратегии, анализ экономических трендов и участие в деловой игре. Особенностью проекта является использование реальных экономических ситуаций и взаимодействие с местными предприятиями. В работе представлены результаты проведения квест-марафона, включая данные анкетирования студентов до и после мероприятия. Автор отмечает положительное влияние проекта на мотивацию студентов, их понимание экономических процессов и развитие soft skills.

В соответствии с Законом Республики Казахстан "О статусе педагога" от 27 декабря 2019 года, особое внимание уделяется непрерывному профессиональному развитию педагогов и внедрению инновационных методов обучения [1]. Опираясь на эти положения, я, как преподаватель специальных (экономических) дисциплин в колледже, постоянно ищу новые подходы к организации внеклассной работы со студентами. Мой многолетний опыт показывает, что традиционные формы внеклассных мероприятий не всегда эффективны для формирования практических навыков в области экономики. Поэтому я разработала и апробировала систему интерактивных внеклассных занятий, которая позволяет студентам погрузиться в реальные экономические процессы и применить полученные знания на практике.

Современные исследования показывают, что использование инновационных технологий в образовании значительно повышает эффективность учебного процесса [2].

Особенно это касается преподавания экономических дисциплин, где важно сочетание теории и практики [3]. Одним из эффективных методов повышения интереса студентов к экономике является геймификация [4].

Актуальность работы обусловлена необходимостью повышения качества экономического образования в системе среднего профессионального образования путем внедрения инновационных форм внеклассной работы. В условиях быстро меняющейся экономической ситуации важно формировать у студентов не только теоретические знания, но и практические навыки принятия экономических решений. Кроме того, современные студенты нуждаются в более интерактивных и увлекательных формах обучения, которые повысят их мотивацию к изучению экономических дисциплин.

Цель работы: разработать и внедрить систему интерактивных внеклассных мероприятий по экономическим дисциплинам, способствующую формированию практических навыков и повышению экономической грамотности студентов колледжа.

Задачи:

- ✓ Разработать план и структуру экономического квест-марафона.
- ✓ Привлечь студентов разных курсов к участию в квест-марафоне.
- ✓ Использовать игровые элементы для повышения интереса студентов к экономике.
- ✓ Оценить результаты проведенного квест-марафона и его влияние на знания студентов.

Новизна работы заключается в создании комплексной системы внеклассных мероприятий, интегрирующей теоретическое обучение, практическую деятельность и игровые технологии в рамках долгосрочного экономического квест-марафона.

Опираясь на свой опыт преподавания экономических дисциплин в колледже, я пришла к выводу, что эффективное обучение требует сочетания теории и практики. За годы работы я заметила, что студенты лучше усваивают материал, когда могут применить его в реальных ситуациях. Особенно это касается таких сложных тем, как финансовое планирование, инвестиции и анализ рынка.

Я также обнаружила, что использование игровых элементов значительно повышает вовлеченность студентов в учебный процесс. Квесты и командные соревнования не только делают обучение более увлекательным, но и развивают важные “soft skills”: умение работать в команде, критическое мышление, навыки презентации.

Кроме того, моя практика показывает, что длительные проекты, растянутые на семестр, дают студентам возможность глубже погрузиться в предмет и лучше понять взаимосвязи между различными экономическими концепциями. Важным аспектом также является создание междисциплинарных связей, например, с математикой и информатикой, что помогает студентам воспринимать экономику как часть более широкой системы знаний.

В процессе разработки и проведения внеклассных мероприятий по экономическим дисциплинам я обнаружила несколько эффективных педагогических приемов. Одним из наиболее успешных стало создание «экономического квест-марафона», который объединяет элементы игры, исследования и практического применения знаний. Использование местных экономических кейсов и привлечение студентов к анализу реальных бизнес-ситуаций значительно повысило их интерес к предмету. Кроме того, внедрение системы виртуальных наград и рейтинга команд создало здоровую конкуренцию и мотивировало студентов к более активному участию во внеклассных мероприятиях.

Мои педагогические находки при проведении внеклассного мероприятия показывают, что интеграция игровых элементов и практических задач в формате долгосрочного квеста значительно повышает вовлеченность студентов в изучение экономических дисциплин. Кроме того, использование реальных экономических ситуаций и взаимодействие с местными предприятиями помогает студентам лучше понять связь между теорией и практикой, что положительно влияет на их профессиональное развитие.

В рамках моей педагогической деятельности я разработала и апробировала экономический квест-марафон “ЭконоМикс” для студентов нашего колледжа. Этот проект рассчитан на один семестр и состоит из пяти основных этапов.

Этап 1: “Экономический старт-ап”. На этом этапе студенты формируют команды по 5-6 человек и получают задание разработать бизнес-идею. Каждая команда должна провести анализ рынка, составить бизнес-план и подготовить презентацию своего проекта. Для оценки проектов я пригласила местного предпринимателя, что добавило реалистичности и практической значимости заданию.

Этап 2: “Финансовый лабиринт”. Здесь команды сталкиваются с серией финансовых задач, основанных на реальных экономических ситуациях. Например, им нужно составить бюджет предприятия, рассчитать налоги, выбрать оптимальную стратегию инвестирования.

Для решения задач студенты используют онлайн-калькуляторы и специальные приложения, что помогает им освоить современные инструменты финансового анализа.

Этап 3: “Маркетинговый квест” На этом этапе команды разрабатывают маркетинговую стратегию для своего виртуального предприятия. Они проводят опросы, создают рекламные материалы, планируют акции.

Этап 4: “Экономический форсайт” Здесь команды анализируют экономические тренды и делают прогнозы развития различных отраслей экономики. Они изучают статистические данные, читают аналитические отчеты и готовят презентацию о перспективах выбранной ими отрасли. Этот этап развивает навыки анализа и прогнозирования, которые крайне важны в современной экономике.

Этап 5: “Большая экономическая игра” Заключительный этап представляет собой деловую игру, где команды управляют виртуальными предприятиями в условиях меняющейся экономической ситуации. Они принимают решения о производстве, ценообразовании, инвестициях, сталкиваются с “экономическими шоками” и учатся адаптироваться к изменениям рынка.

На протяжении всего квест-марафона я использую систему баллов и рейтинга команд, что создает дополнительную мотивацию для студентов. Результаты каждого этапа отражаются в сводной таблице:

Таблица 1. Результаты команд в квест-марафоне “ЭконоМикс”

Команда	Этап 1	Этап 2	Этап 3	Этап 4	Этап 5	Итого
Альфа	85	92	88	90	95	450
Бета	80	88	95	85	90	438
Гамма	90	85	82	93	88	438
Дельта	78	90	90	88	92	438

Для оценки эффективности квест-марафона я провела анкетирование студентов до и после его проведения. Результаты показали значительное улучшение понимания экономических процессов и повышение интереса к предмету:

Таблица 2. Результаты анкетирования студентов

Показатель	До квест-марафона	После квест-марафона
Интерес к экономическим дисциплинам	60%	85%
Понимание практического применения экономики	45%	80%
Уверенность в решении экономических задач	50%	75%
Желание связать будущую карьеру с экономикой	30%	55%

Опыт проведения квест-марафона “ЭконоМикс” показал, что такой формат внеклассной работы не только повышает интерес студентов к экономике, но и помогает им лучше понять связь между теорией и практикой. Кроме того, участие в проекте способствует развитию важных навыков, таких как работа в команде, критическое мышление и навыки презентации.

В будущем я планирую расширить проект, привлекая к участию студентов из других учебных заведений и создавая межколледжные команды. Это поможет обмену опытом и расширению кругозора участников.

В рамках разработанного мной квест-марафона "ЭконоМикс" особое внимание уделяется практико-ориентированному подходу, что соответствует современным тенденциям в преподавании экономических дисциплин [5].

Таким образом, разработанный и апробированный мной экономический квест-марафон "ЭконоМикс" показал свою эффективность как инновационная форма внеклассной работы по экономическим дисциплинам. Этот формат позволяет органично сочетать теоретические знания с практическими навыками, повышая интерес студентов к экономике и их понимание реальных экономических процессов. Использование игровых элементов, работа в команде и решение практических задач способствуют развитию критического мышления, коммуникативных навыков и креативности студентов. Результаты анкетирования подтверждают положительное влияние квест-марафона на мотивацию студентов и их профессиональную ориентацию в сфере экономики.

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года № 293-VI ЗРК «О статусе педагога» (с изменениями по состоянию на 01.01.2023 г.) // Информационно-правовая система нормативных правовых актов Республики Казахстан "Әділет".
2. Жетписбаева Б.А., Шелестова Т.Ю. Инновационные технологии в образовании. - Караганда: Изд-во КарГУ, 2021. - 186 с.
3. Мухамедханова А.К., Жумагулова К.А. Современные методы обучения экономическим дисциплинам // Вестник КазНПУ им. Абая. - 2022. - №3. - С. 45-52.
4. Сагинов К.М. Геймификация в образовании: опыт казахстанских вузов // Высшая школа Казахстана. - 2023. - №2. - С. 78-85.
5. Ермекбаева Б.Ж., Мусабеков Д.К. Практико-ориентированный подход в преподавании экономических дисциплин // Казахстанский экономический вестник. - 2023. - №1. - С. 112-120.

РАЗВИТИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ КОММУНИКАТИВНО-ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И СОВРЕМЕННЫЕ ЦИФРОВЫЕ УГРОЗЫ

Мурзина Татьяна Анатольевна,
преподаватель I квалификационной категории ГАПОУ
«Технический колледж им. В.Д. Поташова» г. Набережные Челны
Магфурова Светлана Олеговна
канд.филолог.наук, доцент, ГАПОУ
«Технический колледж им. В.Д. Поташова» г. Набережные Челны

Аннотация. В данной статье авторами рассматривается такая разновидность современных цифровых угроз, как информационный терроризм, его главные характеристики и методы воздействий; также приводятся наглядные примеры реальных кибератак и киберпреступлений. Для более полного понимания исследуется воздействие информационного терроризма на общество, с учетом влияния на образовательное пространство, и на средства массовой информации. Анализируются меры по предотвращению и борьбе с информационным терроризмом, включая международное сотрудничество и законодательство. Результаты исследования позволяют сделать вывод о необходимости сохранения информационной безопасности и повышения эффективности противодействия информационному терроризму в современном цифровом обществе.

Abstract. This annotation discusses the concept of information terrorism, its main characteristics and methods of action, as well as real-life examples. For a better understanding, the impact of information terrorism on society and the mass media is investigated. Measures to prevent and combat information terrorism, including international cooperation and legislation, are analyzed. The results of the study allow us to conclude that it is necessary to preserve information

security and increase the effectiveness of countering information terrorism in a modern digital society.

Ключевые слова: Информационный терроризм, фальшивая информация, киберпреступления, хакерские атаки, личная безопасность, нарушение конфиденциальности, международное сотрудничество, законодательные меры, развитие кибербезопасности.

Keywords: Information terrorism, fake information, cybercrimes, hacker attacks, personal security, violation of confidentiality, international cooperation, legislative measures, development of cybersecurity.

В концепции современного профессионального образования большое внимание уделяется развитию коммуникативно-информационным технологиям. Преподаватели в учебный процесс должны вводить интерактивное обучение на основе цифровых технологий, компьютерных игр. С развитием цифровизации студенты получили большой доступ к скачиванию необходимой информации в интернете, созданию собственных контентов, однако, информационная безопасность становится одним из наиболее актуальных и серьезных вопросов. С развитием цифровых технологий появилась новая угроза - информационный терроризм. Этот вид терроризма относится к использованию информационных инструментов и технологий в качестве оружия для достижения политических, социальных и идеологических целей террористических организаций или отдельных хакеров. Всё чаще в поле информационных новостей попадают темы о приобщении студентов к несанкционированным шествиям и публичным выступлениям в политических прениях. Плохая осведомлённость, фейки в интернете пагубно влияют на мировоззрение подростков.

Целью данной статьи является изучение и анализ информационного терроризма для определения его характеристик, видов применения и последствий для общества. В статье будет рассмотрено определение информационного терроризма, его основные характеристики, инструменты и методы, а также его последствия и возможные меры его противодействия.

Информационный терроризм относится к преднамеренному использованию информационных технологий для запугивания, принуждения или причинения вреда отдельным лицам, организациям или правительствам. Его основные характеристики включают распространение ложной или вводящей в заблуждение информации, взлом компьютерных систем с целью срыва операций и распространение пропаганды с целью манипулирования общественным мнением.

Одним из примечательных примеров является кибератака 2015 года на французскую телевизионную сеть TV5Monde, совершенная группой, утверждающей, что она связана с ИГИЛ. Атака привела к полному прекращению вещания телеканала и захвату его аккаунтов в социальных сетях для распространения экстремистской пропаганды.

Другим случаем является атака программы-вымогателя WannaCry, которая произошла в мае 2017 года. Используя уязвимость в операционной системе Microsoft Windows, WannaCry быстро распространился по сетям, затронув сотни тысяч компьютеров по всему миру. Атака зашифровала файлы пользователей, требуя выплаты выкупа в биткоинах за их освобождение. Его влияние ощущалось в различных секторах, включая здравоохранение, телекоммуникации и производство, что подчеркивало уязвимость критически важной инфраструктуры перед киберугрозами. WannaCry подчеркнула важность оперативного обновления программного обеспечения и внедрения надежных мер кибербезопасности для предотвращения и смягчения последствий таких крупномасштабных атак. [1]

Анализ методов и инструментов информационного терроризма раскрывает сложную и многогранную природу современных цифровых угроз. Преднамеренное распространение ложной информации и фейковых новостей использует уязвимости информационных

онлайн-экосистем, стремясь манипулировать общественным восприятием, сеять раздор и подрывать доверие к устоявшимся институтам и средствам массовой информации.

Кроме того, хакерские атаки и киберпреступления представляют собой серьезную проблему, поскольку террористы используют методы взлома для получения несанкционированного доступа к компьютерным системам и сетям. Они могут украсть конфиденциальную информацию, разрушить критически важную инфраструктуру и вызвать финансовые потери. Киберпреступления, такие как фишинг, кража личных данных и атаки с использованием программ-вымогателей, также используются для достижения своих целей. [2]

Более того, манипулирование общественным мнением с помощью социальных сетей стало мощным инструментом, позволяющим целенаправленно распространять индивидуальные сообщения и нарративы для конкретной демографической группы, способствуя поляризации и усугубляя разногласия в обществе.

Всестороннее понимание и оценка этих методов и инструментов подчеркивают критическую важность внедрения надежных мер кибербезопасности, повышения медиаграмотности и повышения устойчивости к цифровым технологиям для противодействия повсеместным угрозам, создаваемым информационным терроризмом в современном цифровом ландшафте. [2]

Последствия информационного терроризма охватывают целый ряд угроз, включая распространение паники и хаоса в обществе, влияние на политическую систему и решения государственных органов, а также угрозу личной безопасности и нарушение конфиденциальности данных.

Распространение паники и хаоса в обществе является существенным последствием информационного терроризма, поскольку это может привести к повсеместному страху, замешательству и социальным волнениям. Кампании по дезинформации, фальшивые новости и дезинформация, распространяемая со злым умыслом, могут манипулировать общественным восприятием, подрывать доверие к институтам и сеять раздор, в конечном счете дестабилизируя структуру общества. [3]

Влияние на политическую систему и решения государственных органов вызывает серьезную озабоченность, поскольку информационный терроризм может быть использован для манипулирования общественным мнением, влияния на выборы и подрыва целостности демократических процессов. Злоумышленники могут использовать целенаправленные кампании дезинформации для манипулирования поведением избирателей, дискредитации политических оппонентов и влияния на формирование политики, тем самым ставя под угрозу демократические основы нации.

Угроза личной безопасности и нарушение конфиденциальности данных является прямым следствием информационного терроризма, поскольку кибератаки, утечка данных и кража личных данных могут привести к серьезным финансовым, психологическим и социальным последствиям. Вредоносные программы, фишинговые атаки и кибершпионаж могут скомпрометировать конфиденциальную информацию, что приводит к мошенничеству с личными данными, финансовым потерям и нарушению конфиденциальности, тем самым делая людей уязвимыми для эксплуатации и причинения вреда.

Понимание этих многогранных последствий и угроз имеет важное значение для разработки всеобъемлющих стратегий борьбы с информационным терроризмом и защиты целостности цифровых экосистем и социального благополучия.

Противодействие информационному терроризму требует многогранного подхода, охватывающего законодательные меры, международное сотрудничество, развитие кибербезопасности, защиту информации, а также поощрение информационной грамотности и критического мышления.

Законодательные меры и международное сотрудничество имеют решающее значение для создания правовых рамок, которые определяют информационный терроризм

и борются с ним. Опираясь на существующие международные соглашения, такие как Будапештская конвенция о киберпреступности и Глобальная контртеррористическая стратегия Организации Объединенных Наций, страны могут сотрудничать в целях укрепления правовых механизмов для решения этой проблемы.

Развитие кибербезопасности и защиты информации предполагает внедрение надежных стандартов шифрования, инвестиции в передовые технологии безопасности и развитие государственно-частного партнерства для обеспечения устойчивости информационных систем. Сотрудничество между правительствами, субъектами частного сектора и международными организациями имеет важное значение для усиления киберзащиты от вредоносных действий.

Повышение информационной грамотности и критического мышления является ключом к расширению возможностей людей распознавать и оценивать достоверность онлайн-информации. Внедрение комплексных образовательных программ, ориентированных на медиаграмотность, проверку фактов и критический анализ, помогает людям стать более разборчивыми потребителями цифрового контента, тем самым уменьшая распространение дезинформации. [4]

Осуществляя эти стратегии и меры согласованным образом, страны могут укрепить свою оборону от всепроникающей угрозы информационного терроризма и способствовать созданию более безопасной цифровой среды для всех.

Эффективность борьбы с информационным терроризмом зависит от нескольких факторов, включая технологические исследования и разработки, регулирование и этические стандарты в области информационных технологий, а также развитие общественного сознания и ответственности.

Технологические исследования и разработки играют решающую роль в том, чтобы опережать возникающие угрозы в цифровой сфере. Инвестиции в передовые технологии, такие как искусственный интеллект, машинное обучение и блокчейн, могут укрепить возможности по обнаружению изощренных методов, используемых информационными террористами, и противодействию им.

Регулирование и этические стандарты в области информационных технологий играют ключевую роль в создании структуры, регулирующей ответственное использование цифровых платформ и инструментов. Разработка строгих правил, в которых приоритет отдается конфиденциальности пользователей, защите данных и этическому поведению в технологическом секторе, может способствовать пресечению неправомерного использования информации в злонамеренных целях.

Развитие общественного сознания и ответственности является обязательным условием для создания цифровой среды, в которой люди осознают последствия своих действий в Интернете. Продвижение цифровой грамотности, обучение онлайн-этике и поощрение ответственного поведения в сети могут привить пользователям чувство ответственности, тем самым сводя к минимуму непреднамеренное распространение вредоносного контента и дезинформации. [5]

Рассматривая эти факторы комплексно, общество может укрепить свою защиту от информационного терроризма и создать цифровой ландшафт, характеризующийся инновациями, этической практикой и ответственным взаимодействием.

В ходе исследования информационного терроризма мы дали его определение, раскрыли основные характеристики и его негативные последствия. Было выявлено, что информационный терроризм представляет серьезную угрозу для общества, влияя на отдельных людей, группы, весь социум и политическую сферу. Он состоит из широкого спектра действий, осуществляемых различными силами и средствами.

В результате исследования были сделаны следующие основные выводы:

1. Информационный терроризм имеет долгосрочные и широкие последствия, которые могут негативно влиять на стабильность государств и обществ.

2. Целенаправленные действия информационного терроризма могут вызывать панику, страх, раздоры и дезинформацию, ослабляя конституционный порядок и нарушая доверие в обществе.
3. Эффективная борьба с информационным терроризмом требует развития комплексных подходов, включая международное сотрудничество, законодательные меры, образование и осознанность общества.

На основе проведенного исследования, мы рекомендуем принять следующие меры для борьбы с информационным терроризмом:

1. Укрепление законодательства: Разработка законов и политик, которые обеспечивают эффективную борьбу с информационным терроризмом, защищают права и свободы граждан, а также обеспечивают государственную безопасность.
2. Повышение кибербезопасности: Расширение мер по защите компьютерных систем, сетей и информации от кибератак, включая сотрудничество между государственными и частными секторами.
3. Образование и осведомленность: Развитие образовательных программ, нацеленных на повышение осведомленности о рисках информационного терроризма, развитие навыков критического мышления и анализа информации.
4. Международное сотрудничество: Укрепление сотрудничества между странами в борьбе с информационным терроризмом, обмен опытом и информацией, разработка общих стратегий и международных норм.

Перспективы дальнейшего исследования в области информационного терроризма представляют большой интерес. Будущие исследования могут сосредоточиться на анализе новых тенденций в информационном терроризме, изучении эффективности предлагаемых мер и разработке новых стратегий для борьбы с этой угрозой. Также стоит обратить внимание на роль и влияние социальных сетей, алгоритмов и искусственного интеллекта в распространении информационного терроризма.

Итак, для обеспечения безопасности и стабильности в информационной среде, включая реальную образовательную практику в рамках системы профессионального образования, необходима постоянная работа по борьбе с информационным терроризмом. Развитие стратегий, принятие эффективных мер и широкое сотрудничество на международном уровне будут играть ключевую роль в защите общества от этой угрозы.

Список литературы:

1. "Кибербезопасность и кибервойна: что нужно знать каждому" П.У. Сингера и Аллана Фридмана, 2014 год.
2. Стратегические рамки Минестерства внутренней безопасности по противодействию терроризму и целенаправленному насилию «Национальная безопасность», сентябрь 2019, [электронный ресурс], URL: https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/19_0920_plcy_strategic-framework-countering-terrorism-targeted-violence.pdf
3. Семинар «Кибертерроризм и информационная война: угрозы и ответные меры», апрель 1998, [электронный ресурс], URL: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/seminar-cyber-terrorism-and-information-warfare-threats-and>
4. Организация Объединенных Наций «Использование интернета в террористических целях», Нью-Йорк, 2012, [электронный ресурс], URL: https://www.unodc.org/documents/frontpage/Use_of_Internet_for_Terrorist_Purposes.pdf
5. Арутюнян Каринэ Сергеевна «Проблема управления сознанием в информационном обществе: социально-философский анализ», [электронный ресурс], URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problema-upravleniya-soznaniem-v-informatsionnom-obschestve-sotsialno-filosofskiy-analiz>

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИОННЫХ ИНСТРУМЕНТОВ В ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

Мурзабаев Бахытбек Батыржанович,

преподаватель специальных дисциплин,

ЧУ «Колледж предпринимательства КИНЭУ»,

Костанайская область, г Костанай, Республика Казахстан

Түйін. Бұл мақалада электроэнергетика саласының инфрақұрылымын жаңғыртудағы өзекті проблемалар қарастырылып, оның себептері көрсетіліп, бақылау мүмкіндігін, энергетикалық жүйенің сенімділігін, энергетикалық компанияларды басқару тиімділігін арттыру, электр қуатын жоғалтуды азайту үшін цифрлық технологияларды пайдалануға көшу ұсынылады. Инновациялық құралдар ұсынылып, электр энергетикасы саласындағы технологияларды дамытудың негізгі қадамдары көрсетілген.

Аннотация. В данной статье рассмотрены текущие проблемы на пути модернизации инфраструктуры электроэнергетической отрасли, выделены причины и предложен переход на использование цифровых технологий для повышения наблюдаемости, надежности энергосистемы, эффективности управления энергокомпаниями, снижения потерь в электросетях. Предложены использование инновационных инструментов и выделены основные шаги для развития технологий в электроэнергетической отрасли.

Электроэнергетическая отрасль является одной из важнейших составляющих экономики страны, от ее функционирования зависит развитие и устойчивая деятельность предприятий, качество жизни населения и безопасность государства в целом. Развитие электроэнергетической отрасли в последние десятилетия происходило в несколько этапов: от единого объединения всех компонентов энергосистемы в одной организации до разделения энергосистемы на отдельные функциональные составляющие, такие как генерация, транспорт, диспетчерское управление, сбытовая деятельность. Разделение единой энергосистемы на составляющие было призвано повысить инвестиционную привлекательность энергетических компаний для дальнейшей модернизации инфраструктуры электроэнергетической отрасли, обеспечить мощностью вновь вводимые предприятия, повысить надежность энергообеспечения страны.

Минимальный рост производительности труда связывают с общей экономической ситуацией, снижением инвестиционной активности, что в последние годы замедлило темпы технического обновления и повлияло на уровень производительности труда. Для снижения потерь, повышения надежности электроснабжения, снижения эксплуатационных расходов энергокомпаний и повышения производительности труда в отрасли необходимо искать внутренние источники, не зависящие от общей экономической ситуации, снизивших инвестиционную активность. Таким внутренним источником может быть внедрение цифровых технологий в электроэнергетической отрасли страны. Внедрение цифровых технологий в электроэнергетической отрасли страны подразумевает создание цифровой инфраструктуры (создание цифровых подстанций (далее — ЦПС), цифровых РЭС, цифровых интеллектуальных приборов учета и т.д.) и системы интеллектуального управления цифровой инфраструктурой. Использование цифровых технологий позволит:

- повысить наблюдаемость и надежность всей энергосистемы;
- повысить производительность труда за счет использования высокотехнологичного оборудования и снижения обслуживающего персонала (до одного человека на одной цифровой подстанции);
- повысить эффективность управления энергетическими компаниями за счет снижения эксплуатационных расходов, инвестиционных издержек, снижения уровня потерь электроэнергии в сетях, роста прибыльности капитала;
- обеспечить финансовую устойчивость компаниям отрасли (не допустить убытки за счет оперативного устранения аварийных ситуаций и повышения наблюдаемости сети);

●повысить удовлетворенность потребителей за счет управления тарифами, снижения сроков технологического присоединения;

Для преодоления имеющихся ограничений в развитии цифровых технологий предполагается параллельная разработка и внедрение следующих элементов цифровой инфраструктуры и системы управления цифровой инфраструктурой (далее — элементов):

1. ЦПС.

2. Интеллектуальных приборов учета.

3. Систем связи.

4.Систем удаленного и интеллектуального управления, включая устройства телеуправления.

5. Интеллектуальных систем учета электрической энергии.

Ожидаемые действия заинтересованных лиц для развития цифровых технологий в электроэнергетической отрасли.

№	Заинтересованные лица	Ожидаемые действия
1	Государство	1.Стимулирование разработок в области цифровых технологий, разработка единых стандартов (протоколов обмена, форматов данных и других). 2. Создание условий возврата инвестиций.
2	Производители оборудования	1. Разработка и апробация инновационных продуктов, в том числе и направленных на защиту информационных данных. 2. Анализ наиболее успешных проектов по результатам разработки и апробации продуктов для дальнейшего их масштабного внедрения в крупных компаниях отрасли.
3	Институты (научные, финансовые)	1.Проведение исследований в области цифровых технологий. 2.Оценка эффективности применения цифровых технологий, рекомендации по наиболее эффективному использованию технологий для крупных компаний отрасли.
4	Крупные компании, отрасли	1. Внедрение новых цифровых технологий и использование инновационных продуктов в пилотных проектах. 2. Масштабное внедрение новых цифровых технологий по результатам анализа эффективности использования технологий в пилотных проектах. 3. Обеспечение безопасности энергетической отрасли.
5	Потребители	1. Участие в публичных обсуждениях применения цифровых технологий. 2. Готовность к новым введениям (к установке новых интеллектуальных приборов учета, к применению различных тарифов, управлению потреблением). 3. Повышение ответственности за потреблением электрической энергии и погашение финансовых обязательств, с пониманием возможностей ограничения потребления в случае неоплаты услуг.

Корреляция основополагающих документов, выполнение ожидаемых действий от всех заинтересованных лиц позволит достигнуть следующих результатов: наблюдаемости сети, снижение потерь от текущих параметров, рост, производительности труда, снижение эксплуатационных и инвестиционных расходов, снижение времени на восстановление электроснабжения и аварийности на объектах электроэнергетики, улучшение показателей надежности. Таким образом, модернизация инфраструктуры электроэнергетической отрасли, основанная на цифровых технологиях, приведет к повышению эффективности,

наблюдаемости, надежности электроснабжения, улучшения качества жизни населения и повышения безопасности страны в целом.

Список литературы:

1. Ключков В.В., Данилин М.Н. Анализ влияния новых технологий в энергетике на экономику в долгосрочной перспективе. Национальные интересы: приоритеты и безопасность. 2015. С. 13–28.
2. Софьин В.В., Капустин Д.С., Туманин А.Е. ПИР на весь электросетевой комплекс. Энергоэксперт. 2017. С. 22–24.
3. Балашов О.В. Информационная безопасность в интеллектуальных электроэнергетических сетях Энергоэксперт. 2016. С. 77–79.
4. Хузмиев И.К. Цифровая энергетика — основа цифровой экономики. Автоматизация и ИТ в энергетике. 2017. С. 5–10.
5. Волкова И.О. Интеллектуальная энергетика в России: оценка существующего потенциала развития ЭКО. 2016. С. 90–100.
6. Грушников В.А. Инновации в области использования энергии. Компетентность. 2016. С. 44–51.
7. Ровных Е.А. Цифровая экономика. Инструменты стимулирования производства инновационных товаров. Компетентность. 2017. С. 4–12.

ГЕЙМИФИКАЦИЯ ЭЛЕМЕНТТЕРІН ОҚУ ҮРДІСІНДЕ ПАЙДАЛАНУ

Қойшыбай Талғат Болатұлы,

«Талдықорған жоғары политехникалық колледжі» ШЖҚ МҚК
Жетісу облысы, Талдықорған қ, Қазақстан Республикасы

Аңдатпа. Бұл мақала білім беру саласында цифрлық технологиялар мен инновациялық құралдардың негізгі құралы геймификация ұғымы жайлы айтылады. Мақала да геймификация құралдары, мысалдары нақты көрсетілген. Сонымен қатар, геймификацияның оқу үрдісіндегі негізгі анықтылығын нақты мысалдармен көрсетіледі. Мақала да геймификация сабақ үрдісінің заманауи бет-бұрыс құралы ретінде білімгерлердің заманауи дағдыларды қабылдастыруы ретінде қарастырылады.

Кілт сөздер: геймификация,, цифрлық технологиялар, ТЖКҚБ, kahoot, plickers, learningapps, gim kit.

Кіріспе. Геймификация – бұл ойын элементтері мен механикасын қолдану арқылы адамдардың қатысуын, мотивациясын, оқуын және әр түрлі міндеттерді шешуін ынталандыру әдісі. Бұл әдіс адамдарды белсенді әрекетке тарту және белгілі бір мақсаттарға жету үшін интерактивті, қызықты және кейде бәсекелестік ортаны құру арқылы жұмыс істейді. Геймификация сыйлықтар, деңгейлер, ұпайлар, лидерлік кестелер, жарыстар және басқа да ойын механика сияқты ойын элементтері арқылы орындалады. Геймификация білім беру саласында кеңінен қолданылатын әдіс болып табылады және оның оқу процессін жақсартуға, білімгерлердің оқуға деген ынтасын арттыруға және олардың білімді жылдамдығын арттыруға үлкен әсері бар.

1.Геймификация түсінігі

Геймификация - бұл компьютерлік ойындардың принциптері мен механикасы ойыннан тыс тапсырмаларға қолданылатын әдіс: білім беруде, бизнесте, маркетингте. Ойындық емес контекстке геймификация концепциялары енгізілгенде, ол адамдардың еңбек өнімділігі мен белсенділігін арттырады екен.

Мұнда мақсаттары мен қолдану аясына қарамастан ойын тәсілі орындайтын тапсырмалар тізімі берілген:

- Алдына мақсат қойып, оған жетуге ынталандырады
- Іс-әрекеттерге мағына мен мән береді
- Зейін мен қатысуды арттырады

- Қиындықтарды шешуге және тапсырмаларды орындауға көмектеседі
- Әдеттерді қалыптастырады
- Жалпы қанағаттану сезімін арттырады

Бұл геймификацияның негізгі мақсаттары. Басқалары оның қолдану аясына байланысты. Мысалы, маркетинг пен бизнесте ойын элементтерін енгізу сатуды арттырады, ал білім беруде коммуникация және өздігінен білім алу дағдыларын дамытады.

1.1. Білім беруде геймификация элементтерін қолдануды талдау

Оқытудағы геймификацияны мектеп сабақтарында да, қосымша курстарда да, колледждік оқытуда да қолдануға болады. Наталья Кошлякованың айтуынша, кез келген жаттығуды ойынға айналдыруға болады. Мектепте математиканы оқытудан бастап қызметкерлерді басқару дағдыларына үйретуге дейінгі кез келген процесс ойын әлеміне немесе ойын аңызына айналуы мүмкін. Оқытудың геймификациясында шек жоқ.

Тренингті марапаттау мен рейтингтер жүйесін пайдалану арқылы да, үшінші тарап бағдарламаларының көмегімен де өткізуге болады. Мысалы, балалар смартфондар мен интерактивтілік арқылы оқуға деген сүйіспеншілікті оятады, ал VR технологиялары оларға сыныпта әлем бойынша саяхаттау арқылы әлемді зерттеуге көмектеседі. Мұндай ойындарды әзірлеуге және концепциялауға ойын дизайнерлері қатысады.

Білімді геймификациялау балалардың да, ересектердің де оқуға деген қызығушылығын оятуға көмектеседі. Бұл барлық жастағы адамдарға жарамды әмбебап әдіс. Сонымен бірге ойын арқылы оқыту өз мақсатына жетеді: дұрыс әдіс-тәсіл арқылы білім алуға және оны іс жүзінде қолдануға үйренуге көмектеседі.

Бұл тәсілдің бірден-бір кемшілігі - ол барлық оқытуды толығымен алмастыра алмайды және бағдарламаның бір бөлігін ғана қамтуы керек, әсіресе мектептегі білімге қатысты. Тіпті ең белсенді балалар сабақ кезінде тұрақты ойындардан шаршайды.

Kahoot платформасы

Қазіргі таңда білім беру мен оқыту әдістері технологиялардың дамуына байланысты жаңарып келеді. Цифрлық технологиялар негізінде онлайн-платформалар оқушылардың білімін жетілдіруде маңызды рөл атқарады. Солардың бірі – **Kahoot** платформасы.

1.1 сурет -Kahoot платформасы

Kahoot – бұл оқыту мен бағалауға арналған танымал онлайн-платформа. Викториналар, тест арқылы ойын жүргізуге негізделген. 2013 жылы Норвегияда құрылған бұл платформа бүкіл әлемдегі мұғалімдер, оқушылар, студенттер және кәсіпкерлер арасында кеңінен қолданылады.

Кажут-ты пайдалану өте қарапайым:

1. Тіркелу және тест жасау –
2. Қатысушыларды қосу–
3. Жауап беру процессы – сұрақтар
4. Әрбір қатысушы нәтижелерін талдау

Кажуттың негізгі мүмкіндіктері

- Тестер мен викториналар құру
- Кері байланыс алу
- Жеке және командалық ойындар
- Геймификация

Кахут-тың артықшылықтары

- Қызықты және интерактивті элемент ойын
- Қолдану оңай
- Жылдам кері байланыс
- Кез келген жерде қолдануға болады

Қорытынды

Кахут – бұл оқыту процессін жандандыруға және оқушылардың белсенділігін арттыруға көмектесетін тиімді құрал. Ол түрлі деңгейдегі білім беру мекемелері мен кәсіпорындарда кеңінен қолданылады. Егер сіз оқытуды қызықты әрі нәтижелі етуді қаласаңыз, Кахут – ең жақсы шешімдердің бірі болып табылады.

Кахут қолдану арқылы оқыту әдістеріңізді жаңғыртып, білім беру процессін тиімді әрі қызықты ете аласыз!

LearningApps платформасы

LearningApps – толық интерактивті онлайн-платформа. Ол білім беру процессін қызықты әрі тиімді ету үшін қолданылады. Платформа әртүрлі пәндер бойынша тапсырмалар құруға және оларды оқушылармен бөлісуге арналған.

1.2 сурет -learningapps платформасы

LearningApps қалай жұмыс істейді?

1. Тіркелу және тапсырма жасау
2. Тапсырмалар түрін таңдау
3. Мазмұн қосу– тапсырмаға мәтін жазу
4. Оқушылармен бөлісу – дайын тапсырмалар
5. Нәтижелерді талда .

LearningApps - негізгі мүмкіндіктері:

- Әртүрлі интерактивті тапсырмалар –
- Қолдануға оңай интерфейс–
- Мультимедиялық қолдау –
- Білім алушылардың белсенділігін арттыру

LearningApps-тың артықшылықтары:

Тегін қолжетімділік–

Барлық пәндерге қолдануға болады

Қашықтықтан оқытуға ыңғайлы

Креативті ойлау қабілетін дамыту–

Plickers платформасы

Пликерс дегеніміз не?

Plickers – бұл мұғалімдерге оқушылардың жауаптарын жылдам жинап, бағалауға көмектесетін интерактивті бағалау құралы. Бұл платформа қағаз карталарын (Plickers карталары) пайдаланып, оқушылардың жауаптарын мобильді құрылғы арқылы сканерлеу негізінде кері байланыс алу құралы болып табылады.

1.3 сурет - Pickers платформасы

Pickers қалай жұмыс істейді?

1. Тіркелу және сынып құру
2. Сұрақтар дайындау
3. Оқушыларға карталар тарату
4. Жауап беру процесі
5. Сканерлеу
6. Нәтижелерді талдау – жауаптар алу

Pickers-тің негізгі мүмкіндіктері:

- Қағаз карталарын пайдалану
- Жылдам жауап жинау
- Тікелей бағалау жүйесі
- Тегін және қолжетімді

Pickers-тің артықшылықтары:

Интерактивті бағалау

Технологиялық дағдылар қажет емес – смартфон арқылы басқару
Уақытты үнемдейді

Барлық пәндерге жарамды

Gimkit платформасы

Gimkit - бұл білімгерлердің электронды құрылғыларында сұрақтарға жауап беру арқылы бәсекелесетін оқу ойыны платформасы. Білімгерлер ұпай жинаудың орнына виртуалды валюта жинайды, оны ойын барысында өз ұпайларын арттыру үшін «инвестициялай» алады. Ойындар тікелей ойналатын немесе тәуелсіз жаттығу ретінде тағайындалуы мүмкін. Білімгерлер ойын кодтары арқылы немесе сынып есептік жазбасы арқылы қосылады және кез келген интернетке қосылған құрылғыдағы веб-шолғышта ойнай алады. Олар бір-бірімен бәсекелесе алады немесе командаларда немесе бүкіл сыныппен бірге жұмыс істей алады. Оқытушы ойынды іске қосқанда, олар әртүрлі ойын моделін таңдап және ойын ішіндегі параметрлерін орнатады. Режим KitCollab в режиме оқушылар ойын басталғанға дейін сұрақтар жіберу арқылы ойын құруға көмектеседі. Мұғалімдер әр ойыннан кейін егжей-тегжейлі бақылап, есептерін қарап және оны жүктей алады.

1.4 сурет - Gimkit платформасы

Қорытынды

Геймификация – қазіргі заманғы оқыту мен жұмыс процестерін тиімді етудің қуатты құралы. Ол адамдарды қызықтырып, мотивациясын арттыруға көмектеседі. Білім

беру, бизнес, денсаулық сақтау және басқа да салаларда кеңінен қолданылатын бұл әдіс болашақта да маңызды рөл атқарады.

Геймификация білім беру саласында кеңінен қолданылатын әдіс болып табылады және оның оқу процессін жақсартуға, білімгерлердің оқуға деген ынтасын арттыруға және олардың білімді жылдамдығын арттыруға үлкен әсері бар деп айта аламын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізбесі:

1. Бибикова В.В. Цифровая трансформация образования: вызовы и возможности // Вестник образования. — 2023. — № 7. — С. 45–53.
2. Дадли П. Lesson Study: теория и практика применения [Электронный ресурс] – Электрон. Текстовые данные.- Астана.: Центр педагогического мастерства, 2013.- 46 с.-Режим доступа: http://figym.kz/uploads/LS_tpp.pdf
3. Руководство для учителей по реализации коучинга и менторинга /
4. А.К. Айдосова, А.Т. Айтпукешев, З.Е. Идришева, Г.М. Кусаинов, К.М. Сагинов, С.Е. Ултанбаева. – Астана: ЧУ «Центр педагогического мастерства»
5. АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2014. – 46 с
6. <https://www.youtube.com/watch?v=eoFz8aSnVQY>
7. <https://kahoot.it/>
8. <https://get.plickers.com/>
9. <https://learningapps.org/>
10. <https://www.gimkit.com/>

ХИМИЯ ПӘНІНЕ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚ ТУДЫРУ ҮШІН "SMART" СТУДЕНТТЕРГЕ АРНАЛҒАН ЖИ ҚҰРАЛДАРЫ

Кененбаева Жадыра Жұманқұлқызы,
«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМКҚ
Химия пәнінің оқытушысы

Аннотация: Бұл баяндамада химия пәніне қызығушылық тудыру үшін "Smart" студенттерге арналған Жасанды Интеллект (ЖИ) құралдарының қолданылуы қарастырылады. Жасанды интеллект білім беру процесінде оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру, білімді тереңдету және оқу әдістерін жаңарту үшін тиімді құрал ретінде пайдаланылады. Баяндамада химия пәнін оқытуда қолданылатын түрлі ЖИ құралдары, оның ішінде интерактивті платформалар, молекулалық модельдеу, химиялық реакцияларды визуализациялау және жеке оқыту траекторияларын жасау тәсілдері талқыланады. Сонымен қатар, осы құралдардың химияны түсінуді жеңілдетуі, оқу процесін қызықты әрі тиімді етуі жөнінде мысалдар мен тәжірибелер келтіріледі. Баяндама оқушыларға химия пәнін үйренуге деген мотивация мен қызығушылықты арттыру үшін ЖИ жүйелерін пайдалану мүмкіндіктерін көрсетеді.

Қазіргі уақытта білім беру саласында жаңа технологиялардың, әсіресе жасанды интеллекттің (ЖИ) рөлі айтарлықтай артып келеді. Химия пәні сияқты абстрактілі және күрделі ғылымды оқыту барысында ЖИ құралдарын қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, олардың білімін тереңдетуге көмектеседі. ЖИ технологиялары студенттердің оқу процесін интерактивті, қызықты және тиімді ете алады.

ЖИ жүйелері оқушылардың жеке ерекшеліктеріне сәйкес оқыту бағдарламаларын құра алады. Бұл жүйелер студенттердің білім деңгейін анықтап, әрбір оқушыға арнайы тапсырмалар мен материалдар ұсынады. Бұл әдіс химия пәнін әрбір студенттің өз қарқынымен меңгеруіне мүмкіндік береді.

Химия пәні мен химиялық реакциялар — бұл күрделі және абстрактылы ұғымдар, әсіресе олардың молекулалық деңгейде қалай жүретінін түсіну үшін. Бұл жерде жасанды интеллект (ЖИ) технологиялары химиялық реакцияларды модельдеу мен визуализациялауда маңызды рөл атқара алады. Жасанды интеллект және машиналық оқыту

әдістері химиялық процестерді зерттеуге, олардың механизмдерін түсінуге және реакциялардың молекулалық құрылымын визуализациялауға мүмкіндік береді.

Химиялық реакциялардың механизмдерін визуализациялау үшін қолдануға болатын бірнеше жасанды интеллект құралдары мен технологиялары бар. Міне, солардың кейбіреулері:

Avogadro

Avogadro — Молекулалық редактор ретінде, молекулалық құрылымдарды құру, өңдеу және визуализациялау үшін қолданылатын ашық бастапқы кодты бағдарламалық құрал. Пайдаланушыларға молекулалық геометрия мен химиялық байланыстарды бейнелеуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, ол есептеу химиясының симуляцияларын жүргізуге қол жеткізу береді. Avogadro молекулалардың 3D моделін жасау және оларды химиялық реакцияларда қалай өзгеретінін көрсету үшін өте пайдалы.

Avogadro молекулалардың 3D модельдерін құруға және оларды химиялық реакцияларда қалай өзгеретінін көрсетуге мүмкіндік береді. Бұл құралды химиялық реакциялардың механизмдерін оқыту және түсіндіру үшін қолдануға болады.

Avogadro молекулалардың құрылымын визуализациялап, химиялық реакцияның әртүрлі кезеңдерінде молекулалардың орналасуын көруге мүмкіндік береді.

Avogadro бағдарламасында химиялық реакцияның әрбір кезеңінде молекулалардың өзгерістерін көрсету үшін анимациялар жасауға болады.

MolView

Онлайн платформа болғандықтан, MolView химиялық құрылымдарды интерактивті түрде қарау және 3D режимінде көру үшін өте ыңғайлы. Мұндай құралдар химия сабағында мәселелерді жақсырақ түсінуге көмектеседі. Ол молекулалардың 2D және 3D құрылымдарын көрсетуге, химиялық реакцияларды модельдеуге, молекулалық сипаттамаларды анықтауға мүмкіндік береді. MolView — ғылыми зерттеулер мен оқу процесі үшін өте ыңғайлы және қолдануға қарапайым платформа болып табылады.

Молекулаларды салу үшін пайдаланушы атомдар мен байланыстарды қосу арқылы молекуланың құрылымын жасай алады. Бұл құрылымдардан кейін оларды түрлі визуализация әдістері арқылы көруге болады:

Оқушылар мен студенттер химиялық қосылыстардың құрылымдарын модельдеп, оларды визуалды түрде көре алады. Мысалы, органикалық қосылыстардың молекулалық құрылымдарын құрастыру немесе күрделі химиялық реакцияларды модельдеу.

MolView молекулалардың химиялық қасиеттерін зерттеуге мүмкіндік береді. Бұл құралды қолдану арқылы студенттер химиялық байланыстар, изомерия, функционалдық топтар және молекулалардың басқа да қасиеттерін үйренуге болады.

MolView химиялық реакцияларды түсіндіру үшін қолданылатын пайдалы құрал болып табылады. Мұғалімдер мен оқушылар реакция механизмдерін және молекулалардың өзгерістерін көрсету үшін оны пайдалана алады.

MolView қосымшасы химиялық заттардың молекулалық құрылымдарын ғана емес, олардың физикалық қасиеттерін де зерттеуге мүмкіндік береді. Бұл талдау құралдары молекулалардың қайнау және балқу температурасы, олардың полярлығы, электронды құрылымы сияқты қасиеттерін зерттеуге мүмкіндік береді.

MozaWeb — бұл оқу процесін интерактивті және визуалды түрде қолдайтын онлайн білім беру платформасы. Ол білім алушылар мен мұғалімдерге химия, физика, биология, география, математика сияқты пәндер бойынша жоғары сапалы интерактивті контент ұсынады. MozaWeb платформасы оқу материалы мен тақырыптарды қызықты және түсінікті түрде ұсынуға арналған түрлі мультимедиялық құралдар мен мүмкіндіктерді қамтиды.

MozaWeb платформасында оқушылар мен мұғалімдерге арналған әртүрлі интерактивті құралдар бар. Бұл құралдар оқу процесін қызықты әрі тиімді етеді, себебі олар тек мәтінмен шектелмей, көрнекі және тәжірибелік тұрғыдан да білім береді.

Платформада әртүрлі пәндер бойынша 3D модельдер бар. Мысалы, химия сабағында молекулалардың құрылымы, биологияда адам ағзасының мүшелері, физикада күштер мен энергияның әсері сияқты ұғымдарды 3D модельдер арқылы нақты көрсетуге болады. Бұл оқушыларға абстрактілі білімді нақты түсінуге мүмкіндік береді.

Оқушылар өз білімдерін тексеріп, әр түрлі тапсырмаларды орындау арқылы білімдерін бекіте алады. MozaWeb платформасында әртүрлі деңгейдегі тапсырмалар мен тесттер бар, оларды оқушылар өз бетімен шешіп, нәтижелерін көре алады.

2. Көптеген пәндер бойынша контент

MozaWeb платформасы химия, физика, биология, география, математика, тарих сияқты пәндерге арналған контентпен қамтамасыз етеді. Оқушылар бұл пәндерді тек теориялық түрде ғана емес, практикалық және визуалды тұрғыдан да үйрене алады.

3. Қолданушылар үшін ыңғайлы интерфейс

Платформа пайдаланушыларға ыңғайлы интерфейс ұсынады. Оқушылар мен мұғалімдер үшін платформаны қолдану оңай, ол ешқандай күрделі тіркеу немесе орнатуды талап етпейді. Қолданушыларға қажетті барлық құралдар мен ресурстар бір жерде шоғырланған.

4. Мұғалімдер үшін ресурстар мен құралдар

MozaWeb мұғалімдерге оқыту процесін ұйымдастыруға арналған түрлі құралдар мен ресурстарды ұсынады. Мұғалімдер платформадан дайын сабақ жоспары мен интерактивті материалдарды ала алады. Сонымен қатар, мұғалімдер оқушылардың жұмысын бақылап, олардың жетістіктері мен кемшіліктерін оңай қадағалай алады.

5. Қашықтықтан оқу мүмкіндігі

MozaWeb платформасы қашықтықтан оқыту жағдайларында өте тиімді. Оқушылар үйде отырып, платформаның көмегімен пәндерді зерттей алады. Оқытушылар мен студенттер өзара байланыс жасап, материалдарды оқып, тапсырмаларды орындап, кері байланыс ала алады.

6. Сандық ресурстардың кең ауқымы

MozaWeb сандық ресурстардың үлкен көлемін ұсынады. Платформада 3D модельдер, видеолар, графикалар, анимациялар, инфографика және басқа да құралдар бар. Бұл ресурстар оқушылардың оқуына үлкен көмек береді, өйткені олар тек мәтінмен оқып қоймай, көру, тыңдау және тәжірибе жасау арқылы материалды меңгереді.

7. Мобильді қосымша

MozaWeb платформасы мобильді қосымшасын да ұсынады. Бұл оқушыларға және мұғалімдерге платформаға кез келген уақытта, кез келген жерден қол жеткізуге мүмкіндік береді. Мобильді қосымша арқылы оқушылар тапсырмаларды орындап, интерактивті материалдармен жұмыс істей алады.

8. Жеке оқу траекториясы

Платформа оқушылардың оқу траекториясын жеке түрде құруға мүмкіндік береді. Оқушылардың білім деңгейіне қарай тапсырмалар мен ресурстар ұсынылады. Бұл оқушыларға өз қарқынымен оқу процесін жүргізуге мүмкіндік береді.

9. Тақырыптық және пәндік ресурстар

MozaWeb платформасы әр түрлі тақырыптар мен пәндерге арналған толыққанды контент ұсынады. Мысалы:

- Физика: Қуат, энергия, механика, термодинамика, электрлік және магниттік өрістер, оптика және т.б.
- Химия: Химиялық элементтер, қосылыстар, реакциялар, химиялық байланыстар, органикалық химия және т.б.
- Биология: Ағза құрылымы, генетика, экология, адам физиологиясы және т.б.
- География: Жердің құрылымы, климат, табиғи ресурстар, жер бедері, адамдар мен қоғамдар және т.б.

Бұл құралдардың көмегімен, студенттер мен зерттеушілер химиялық реакциялардың механизмдері мен қасиеттерін тереңірек түсіне алады, бұл өз кезегінде оқу процесін

қызықты әрі өнімді етеді. Технологияларды пайдалану, мысалы, анимациялар, интерактивті сызбалар немесе виртуалды зертханалар, оқушылардың үш өлшемді көзқарасын қалыптастыруға және олардың химиядағы қызығушылығын арттыруға көмектеседі.

ZipGrade — бұл мұғалімдерге студенттердің тест тапсырмаларын жылдам және тиімді тексеруге мүмкіндік беретін мобильді қосымша. Бұл құрал әсіресе көп таңдау жауаптары бар тесттер мен сауалнамаларды автоматты түрде бағалау үшін өте ыңғайлы. ZipGrade мобильді қосымшасы, негізінен, мұғалімдерге тапсырмаларды сканерлеу және тексеру процесін айтарлықтай жеңілдетеді.

ZipGrade-тің пайдалану салалары:

1. Мектептер мен колледждер: Мұғалімдер оқу процесінде тесттерді жылдам тексеру үшін ZipGrade қолдана алады.

2. Қашықтықтан оқу: Қашықтан оқу кезінде студенттердің жұмысын бағалауға арналған құрал ретінде ZipGrade өте тиімді.

3. Қосымша сабақтар мен курстар: Қосымша сабақтарда немесе курстарда да ZipGrade тесттерді бағалау үшін қолданылуы мүмкін.

4. Ауызша және жазбаша тапсырмаларға арналған тесттер: ZipGrade тек тесттерді бағалау үшін ғана емес, сонымен қатар ауызша және жазбаша тапсырмаларға да қолайлы.

ZipGrade — бұл мұғалімдер үшін бағалау процесін жеңілдететін тамаша құрал. Ол көп таңдау сұрақтарына арналған тесттерді тез әрі дәл тексеруге мүмкіндік береді, бұл уақытты үнемдейді және бағалау қателерін азайтады. Мобильді құрылғылармен үйлесімділігі, қарапайым интерфейсі және пайдалы бағалау мүмкіндіктері ZipGrade-ты білім беру саласында өте танымал әрі тиімді құрал етеді.

Lumio — бұл оқушылар мен мұғалімдерге интерактивті оқу тәжірибесін ұсынуға арналған білім беру платформасы. Бұл құрал мұғалімдерге өз сабақтарын динамикалық және қызықты түрде ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Lumio — SMART Technologies компаниясының өнімдерінің бірі, ол көбінесе интерактивті тақталарды, білім беру ресурстарын және оқу процестерін басқаруды жеңілдетуге арналған.

Lumio мұғалімдерге оқу материалының интерактивті элементтерін қосуға мүмкіндік береді. Бұл құралдарды қолдана отырып, мұғалімдер сабақ барысында түрлі ойындар, тесттер, викториналар, тапсырмалар мен интерактивті жаттығулар ұйымдастыра алады. Бұл оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырып, оқу процесін белсенді етеді. Платформа өте қарапайым және пайдаланушыға ыңғайлы. Мұғалімдер интерактивті сабақтарды бірнеше рет басу арқылы оңай құра алады. Lumio-ның интерфейсі білім беру ресурстарын жүйелендіруді жеңілдетеді, сабақтарды жоспарлауды және ұйымдастыруды оңайлатады. Lumio оқушылардың белсенді қатысуын қамтамасыз ету үшін әр түрлі оқу құралдарын ұсынады. Оқушыларға арналған тапсырмалар мен тапсырмаларды жасау, презентациялар, мәтіндер, суреттер мен видеоларды көрсету мүмкіндігі бар. Сонымен қатар, мұғалімдер дайын сабақтарды немесе ресурстарды Lumio кітапханасынан ала алады. Lumio платформасы әртүрлі оқу стилі мен жылдамдықтағы оқушыларды қолдайды.

Lumio веб-негізделген платформа болып табылады, сондықтан ол кез келген құрылғыда, соның ішінде планшеттер мен смартфондарда да жұмыс істей алады. Бұл оқушылар мен мұғалімдерге оқу процесіне кез келген жерден қатысуға мүмкіндік береді.

Lumio мұғалімдерге оқушылардың жетістіктерін бақылауға мүмкіндік береді. Мұғалімдер оқушылардың тапсырмаларды орындау нәтижелерін көре алады, сабақты қаншалықты тиімді өткенін бағалай алады және қажетті түзетулер енгізе алады. Оқушылардың прогресін бақылау жүйесі мұғалімдердің жеке тәсілмен жұмыс істеуіне мүмкіндік береді.

Lumio — бұл білім беру процесін жаңартып, тиімді және қызықты етуге арналған қуатты құрал. Ол мұғалімдерге сабақтарды интерактивті түрде ұйымдастыруға, оқушылардың қатысуын арттыруға және әр оқушының қажеттіліктерін ескере отырып жеке оқыту мүмкіндігін ұсынады. Lumio платформасы білім беру саласында технологияларды

қолдану арқылы оқыту сапасын арттыруға бағытталған, сондықтан ол оқу процесін белсенді әрі қызықты етіп жасауға мүмкіндік береді.

Қорытынды

Жасанды интеллект құралдары химия пәні бойынша оқушылардың қызығушылығын арттыруда үлкен рөл атқарады. Олар химиялық реакцияларды модельдеу, молекулаларды визуализациялау, виртуалды зертханаларда тәжірибелер жасау, ойындар мен викториналар ұйымдастыру арқылы химияны түсінуді жеңілдетеді. ЖИ жүйелері оқушыларға жеке оқыту мүмкіндігін ұсынып, оқу процесін тиімді әрі қызықты етеді. Осылайша, ЖИ құралдары химия пәнін оқу барысында жаңа инновациялық тәсілдер мен әдістерді қолдануға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Айтбаева, Г. Б., & Тұрғанбаева, С. Т. (2020). Жаңа педагогикалық технологиялар және олардың білім беру жүйесінде қолданылуы. Алматы: Паритет баспасы.
2. Кулиев, А. К. (2018). Жаңа технологиялар арқылы химия пәнін оқыту әдістемесі. Алматы: Қазақ университеті.
3. Russell, S., & Norvig, P. (2020). Artificial Intelligence: A Modern Approach (4th ed.). Pearson.
4. MozaWeb (2021). MozaWeb platform for interactive learning. Retrieved from <https://www.mozaweb.com>
5. ZipGrade (2020). ZipGrade: A mobile app for grading multiple choice tests. Retrieved from <https://www.zipgrade.com>
6. Avogadro (2020). Avogadro: Open-source molecular editor. Retrieved from <https://avogadro.cc>
7. MolView. (2021). MolView: A web-based molecular visualization tool. Retrieved from <https://molview.org>
8. SMART Technologies. (2021). Lumio: Transform your lessons with engaging activities. Retrieved from (<https://www.smarttech.com>)

СТУДЕНТТЕРДІҢ ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫНЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІН ҚОЛДАНУ - БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН КӨТЕРУДІҢ НЕГІЗІ

Әлменова Нұргүл Айкөргенқызы,

география пәнінің оқытушысы

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» коммуналдық
мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

*«Мұғалім өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді
тоқтатысымен оның мүмкіндігі де жойылады»
К.Д. Ушинский.*

Аннотация: Бұл баяндамада студенттердің жаңа технологияларды тиімді қолданудың білім беру сапасын арттырудағы маңызы қарастырылады. Блум таксономиясы негізінде білім алушылардың танымдық деңгейін жоғары деңгейге көтеру үшін заманауи технологиялар мен инновациялық әдістерді пайдалану тәсілдері ұсынылады. Баяндамада Блумның "Білім беру мақсаттары" жүйесіне негізделген оқыту стратегиялары, соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, интерактивті платформалар және онлайн ресурстардың қолданылуы зерттеледі. Студенттерге терең әрі берік білім беру үшін, оларды сыни ойлау, проблемаларды шешу, шығармашылық дағдыларды дамыту жолдары қарастырылады. Сонымен қатар, жаңа технологиялар мен әдіс-тәсілдер студенттердің өз бетімен білім алуына, оларды практикада қолдану дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Бұл баяндама білім беру жүйесіндегі инновациялық өзгерістер мен тиімді әдістердің студенттердің академиялық нәтижелеріне тигізетін оң әсерін талқылайды.

Қазақ халқының ғұлама жазушысы М.Әуезов: «Халық пен халықты, адам мен адамды теңестіретін нәрсе-білім» деген екен. Дүние жүзінде азаматтардың білім алуға деген құлшынысы артып, адамның болашағы оның алған білімінің сапасына, ойлау деңгейіне байланысты болуда. Осы тұрғыда жалпы білім беретін колледждегі география пәнінің оқу мазмұны Студенттердың қызығушылығы мен қабілетін қанағаттандыру мақсатында Студенттердің жаңа технологиясы мен әдіс-тәсілдерімен және дәстүрлі емес сабақтар өткізілуімен көрініс беруі тиіс.

Технология - бұл қандай да болсын істегі, шеберліктегі, өнердегі амалдардың жиынтығы. Академик В.М.Монаховтың айтуынша: технология оқушы мен ұстазға бірдей қолайлы жағдай тудыруда оқу процесін ұйымдастыру және жүргізу, бірлескен педагогикалық әрекетті жобалаудың жан-жақты ойластырылған үлгісі. Қазіргі білім беру саласындағы Студенттердің озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес. Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық және басқа адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Мұғалім қай технологиямен жұмыс істесе де олардың алдына қоятын мақсаты студенттің жеке басының дара және дербес ерекшеліктерін ескеріп, олардың өз бетінше ізденуін, шығармашылықпен жұмыс істеуін қалыптастыру.

Блум жүйесі Студенттердің нәтижесі терең де берік білім беріп қою немесе тәсілдерін үйретумен тынбайды, Студенттердің ақылы жаңа сапаға ие болады, ой-өрісі кеңейіп, ширақы тез ойланады да, студенттер мұғалімнің сұрағына тезірек жауап беріп, өз біліміне және оқылып отырған материалға сын көзімен қарауға дағдыланады. Блум токсномиясы студенттердің негізгі кезеңдерін шартты түрде анализ, синтез және интерактивті оқыту деп үш топқа бөлуге болады.

Анализ қарастыратын осы мақсатта студенттің өз бетімен ойлануына көбірек жағдай жасаймын. Студент материалды шартты түрде меңгеріп қана қоймай, сонымен қатар сұрақтар қойып, оған жауап іздеуге қабілетті болғаны жөн.

II курста география пәнінен «Жер қабықтары» тарауын өткен кезде алдымен жердің жаратылуы, қабықтардың түзілуі туралы еске түсірілді. Осыдан соң «ой қозғау» стратегиясы бойынша Студенттерге «Қабықтардың Жер бетіндегі тіршілік үшін қандай маңызы бар?» деген сұрақ қойылып, мынадай жауап алынды: / кесте -1/

Атмосфера қабаты	Гидросфера қабаты
Ауасыз дем ала алмаймыз; Озон қабаты бар; Ауа түссіз; Әртүрлі газдардың қосындысы; Биіктік бойынша өзгеріске ұшырайды; Тропосфера қабаты бар; Ауа ластануда; Ауаның салмағы бар; Барометрмен өлшенеді;	Сусыз тіршілік жоқ; Балық ауланады; Мұхиттар жылуды сақтайды; Мұхиттарда да жеуге жарамды өсімдік-жануарлар бар; Толқындар көтеріледі; Теңіз-кеме қатынасында пайдаланылады; Тек Жерде ғана сұйық күйде таралған;.....

Ой қозғаудың қарапайым әдісін жиі қолданамын. Немесе мұны «идеялар картасы» деуге болады. Салыстыру немесе кестесін, тақырыптағы баяндалатын оқиғаларды, себептерін анықтаған жағдайда пайдаланамын.

Синтез әдістерін сабақта қолданғанда Студенттің елестету, ой-қиялын дамыту сияқты мәселелерге көңіл бөлемін. Адамның миы санадағы түрлі елестерді жеке элементтерге бөлуге және қиялдау арқылы ойлардан жаңа суреттер жасап шығаруға қабілетті. Мысалы: «Қазақстанның пайдалы қазбалары» тақырыбы түсіндірілгеннен кейін сабақта негізгі желіден ауытқымай болжам жасау әдісін үйренді. Мәселен: студенттерге сонау ежелгі уақыттардан бері пайдалы қазбалардың қалай түзілгені қызық. Олардың қалай әр түрлі түзілетіндігі, сирек кездесетін, бағалы түрлерінің әр түрлі жағдайда пайда болғаны

таңданарлық нәрсе. «Егер Жер бетінде темір әп-сәтте мүлде жойылып кетсе, не болар еді?, «Қазір сондай минералдар түзіліп жатыр ма екен?» дегендей болжамдар жасалды. Бұл сұрақтар Студенттерге кәдімгідей әсер етіп, ол салмақты түрде, тура сол сәттерді басынан өткеріп жатқандай әңгімеледі.

Интерактивті оқыту мұғалім мен оқушы арасындағы өзара сенімді және белсенді іс-қимылға бағытталады. Студенттің пікір айтуы, сабақ материалын меңгеруі өзара қарыс-қатынастық жүйеде жүзеге асырылады. Бұл жердегі мақсат-оқушы белсенділігін арттыра отырып, білім деңгейін көтеру, Студенттің әңгімелесу, зерттеу, шешім қабылдау дағдысын қалыптастыру, коммуникативтік мүмкіндіктерін арттыру.

Студенттердің жаңа технологияларының элементтерін пайдалана отырып өтілетін дәстүрлі емес сабақ түрлері менің сабақтарымның құрамдас бір бөлігі. Мұндай сабақ түрлері (ойын-сабақтар, Фишбоун» әдісі, зерттеу, саяхат, ойлан тап, постер әдісі т.б.) тек студенттердің пәнге деген қызығушылығын арттырып қана қоймайды, сонымен қатар, оларды ізденуге, өз бетімен жұмыстануға үйретеді. Тек қана осындай сабақтарды ұйымдастырудың өзі студенттердің қоршаған ортаның құндылығын бағалауға, табиғат пен адамзат арасындағы байланысты көре, түсіне білуге үйретеді.

Студенттер тақырыпты игеріп, үйден әрі қарай ізденуге тапсырмалар алады. Мысалы: II курс студенттермен өткізілген «Қ.Р экономикасының дамуы» тақырыбындағы сабағымның барысында Блум токсономиясы- оқыту технологиясы элементтерін пайдаландым.

Сабақ аралас сабақ түрінде және Б.Блумның 5 бағыттағы БІЛУ, ТҮСІНУ, ТАЛДАУ, ҚОЛДАНУ, ЖИНАҚТАУ жүйелері бойынша өткізіліп, ең алдымен сабақ барысының технологиялық картасын жасап алдым. / кесте -2 /

Б.Блум жүйесі	Мұғалімнің қызметі	Студенттің қызметі	Тапсырмалар
Білу	«Қ.Р.Мемлекеттің қалыптасуы мен құрылымы. Халқы. Табиғат жағдайы мен ресурстары» тақырыбына жоспар жасау. Интерактивті тақтамен жұмыс жасауды түсіндіру	Негізгі жоспар мен түсінікті білу. Интерактивті тақтамен жұмыс жасай білу	Интерактивті тақтаны жоспар бойынша пайдалана білу. «Интернет және біз» «Сөздік жұмысы» «Географиялық шағын әңгіме»
Түсіну	1.Қ.Р туралы жалпы түсінік 2.Мемлекеттің қалыптасу тарихы 3.Табиғат жағдайлары мен ресурстары 4.Халқы.	Интерактивті тақтамен жұмыс жасай отырып, нақта түсінік қалыптастыру	«Есте сақтау үшін Миға шабуыл» стратегиясы бойынша қажетті мәліметтерді жазып алу»
Қолдану	Жеке студентпен жұмыс, нақты жауабын жазуға, ойлауға жетелейді	Ойларын қорытындылап, дәптермен жұмыс жасап, тапсырманы орындайды	1.«Сәйкестендір» Жеке студенттерге озық тапсырма беру 2.«Термин сөздер» 3.«Сен білесің бе?» пікір-талас
Талдау	Топқа бақылау жасау	«Кім жылдам?» тест тапсырмаларын орындайды, талдайды	«Кім жылдам?»
Топтау	Жаңа сабақты бекіту, негізгі түсінік қалыптастыру	Сұрақтарға жауап беру	«Ең...Ең...Ең...» Қ.Р өзіне тән ерекшеліктерін «Ең»

			сөзімен бастап, айтып шығу, қорытып, бекіту.
Бағалау	«Бағалау кестесі» арқылы Студенттерді бағалау. Студенттердің білімін сараптау, қорыту.	Өз біліміне сараптама жасау	Әр студенттің қатысуын, білімін анықтау, бағалау.

Сабақ барысында «Интернет және біз» айдарымен Студенттердің интернет ақпараттары арқылы дайындалған тақырыптық тапсырмалары слайд түрінде қорғалды.

Тақырыптар бойынша Қазақстан Республикасының экономикасының дамуы туралы Студенттерден сұралады. Сабақ барысында кездесетін кейбір географиялық терминдермен жұмыс жасау үшін «Термин сөздерді пайдаландым»

I – тапсырма I топ Термин сөздермен жұмыс

Қазақша	Орысша	Ағылшынша
Референдум	Референдум	Referendum
Теңге	волюта	volute
Дүниежүзілік сауда ұйымы	Всемирная торговая организация	World trade organization

II -топ тапсырма

Қазақша	Орысша	Ағылшынша
Интеграция	Интеграция	Integration
Сауда	Бизнес	Business
Жанару	Инновация	innovation,

Студент тапсырманы орындау барысында қалған студенттермен «Географиялық шағын әңгіме» құрау арқылы АҚШ пен Қазақстан арасындағы сыртқы экономикалық және мәдени байланыстар туралы әңгімелеу жұмысы жүргізіледі. Үй тапсырмасын және меңгеріп, сабаққа белсенді араласқан Студенттерді «Бағалау парағына» түсіріп отыру.

Жаңа сабақты түсіндіру барысында Б.Блум жүйесін қолдандым.

Білу. Жаңа тақырып жоспары:

1. Қазақстан туралы жалпы түсінік
2. Мемлекеттің қалыптасу тарихы.
3. Табиғат жағдайлары мен ресурстары.
4. Халқы.

Түсіну. Тақырып бойынша алған білімдерін жоспар бойынша пайдаланып, нақты түсінік қалыптастыру. Балалардың жаңа білімді есте сақтауына ықпал жасау бағытында «Есте сақтау үшін» Миға шабыл стратегиясын қолдана отырып, дәптермен жұмыс жасаттым.

Мысалы:

1.Қазақстан жерінің ауданы-.2 724 902 км²

-Халқы-20 223 218

Астанасы - Астана

-Мемлекеттік құрылымы - Унитарлы президенттік республика

-Мемлекеттік басшысы-Қасым-Жомарт Тоқаев

-Мемлекеттік тілі-қазақ тілі

-Ұлттық валютасы-теңге

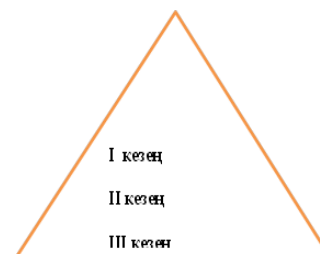
Қолдану жүйесінде «Сәйкестендіру әдісі» атты берілген сөздерден тән сөз тіркестерін табу мақсатында жедел тапсырма орындауға берілді. Студенттер осы сөздерді Қазақстан және Канадаға байланысты сөздерді тауып сәйкестендіреді.

Қазақстан	Канада
Оттава	Унитарлы
Теңге	Тянь-Шань
Британия королевасы	Астана
Алматы	Монреаль,
Мигер	Доллары

Қабілетті Студенттерге арналған жеке студенттерге озық тапсырма беру мақсатында Пирамида әдісі арқылы ҚР экономикасының даму кезеңдеріне талдау жасайды.

Сонымен қатар «Сен білесің бе?» айдарымен Қ.Р халқы – туралы білетін мағлұматтарын айту арқылы тапсырма беріледі.

Талдау. Жүйесінде жаңа сабақты Студенттердің игеру деңгейін анықтау мақсатында «Кім жылдам?» тест тапсырмаларын интерактивті тақтадан барлық студенттер бірге орындауға беріледі.

1. Қ.Р астанасы:

- А) Дели
- В) Анкара
- С) Астана
- Д) Оттава
- Е) Сеул

2. Қ.Р ұлттық валютасы:

- А) Юань
- В) Үнді рупиясы
- С) Түріклирасы
- Д) Теңге
- Е) Канада доллары

3. Жер көлемі жөнін нешінші орында:

- А) 1
- В) 9
- С) 2
- Д) 5
- Е) 3

4. Қ.Р теңгесі қай жылы қабылданды

- А) 1991
- В) 1995
- С) 1995
- Д) 1998
- Е) 1992.....

5. Қазақстан Біріккен Ұлттар Ұйымына мүше болып қай жылы қабылданды

- А) 1991
- В) 1995
- С) 1992
- Д) 1994
- Е) 1993.....

Жинақтау. Жаңа сабақты бекіту үшін «Ең,Ең,Ең...» деп басталатын сөздер мен Қ.Р өзіне тән ерекшеліктерін атап өту. Негізгі түсініктерді қалыптастыру.

Бағалау. Студенттерді сабаққа қатысуы мен белсенділігі, үлгірімі, тапсырмаларды орындауына орай толтырылған «Бағалау кестесі» бойынша студенттердің білімін сараптау, бағалау.

Үйге тапсырма. Тақырыпты талапқа сай оқып, кескін картамен жұмыс жасау және интернеттен, электронды оқулықтардан мәліметтер іздеу тапсырылады.

Сабақ барысында мұғалім өзі ғана жұмыс істемей, студентті де тартуы тиіс. География сабағында Блум токсономиясы оқыту - технологиясын қолдану барысында студент бойында өзінің ұққанын тұжырымдап айта алу, өзіне қажетті материалды таба білу, алғашқы логикалық талдау жасай білу қасиеттері қалыптасты.

Сабақ барысында оқушы ой қозғайтын әр түрлі проблемалық сұрақтар тастап отыруға болады. Сабақ сәтіне қолайлы жағдай туғыза отырып, бірлескен жұмыс барысында мынадай ұсыныстарды: бір-біріне бірдей бағынышта болу, яғни сыйластық, жауапкершілік, ойын ашық айту, жеткізу сияқты ұсыныстарды есте сақтауды ұсынамын. Осы айтылған жағдайларға қол жеткізу үшін мұғалім өз білімін үнемі жетілдіріп отыруы, оқыту процесінде кездесетін қиындықтардан шығу жолын іздестіруі, студенттердің тиімді әдіс-тәсілдерін әр сабақта жүйелі пайдалануды жолға қоюы тиіс.

«Блум токсономиясы-оқыту технологиясын нәтижесінде:

-Өзіне-өзі сенімді, пікірін ашық айтуға дағдыланды;

-Өз ойын сауатты жеткізе білуге үйренді;

-Сабақты меңгеруде мұғалімге тәуелділік азайды;

-Өз бетімен берілген материалды меңгере алатын халге жетті;

-Коммуникативтік қабілеті күшейді;

Осыған орай география сабағында өзім қолданып жүрген Блум токсономиясы оқыту технологиясы жүйесі - білім берудің болашақ көкжиегін кеңейтетініне сенімім зор. Қорыта келе айтарым, мұғалім жаңалықтан қашпауы тиіс, қайта әдісті көп білуге тырысқаны жөн, одан ұтпаса, ұтылмайды.

XXI ғасыр - білімділер ғасыры. Ендеше бізге ой өрісі жоғары дамыған, зерделі, жан-жақты дамыған, парасатты ұрпақ керек екенін бір сәтте естен шығармағанымыз жөн.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан – 2030» Жолдау
2. Қазақстан Республикасының Білім Заңы
3. Кәсіби даму мектебі // Алматы, Верена 2007,93-97 б.
4. Құдайбергенова К.С. Инновациялық тәжірибе орталығы-педагогикалық технология көзі. Алматы//2001. -75б.
5. Білімдегі жаңалықтар//2007. №4 26-28 б.

ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫНДАҒЫ STEM ЖӘНЕ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ БАҒЫТТАР

Әбдрейім Айдана Алмасқызы,

математика пәні оқытушысы

М.Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі

Аннотация

1. Өзектілігі

Технологиялардың қарқынды дамуы және білім беру бағдарламаларына STEM-білім беру бағытын (ғылым, технология, инженерия, математика) енгізу жағдайында техникалық пәндерді шығармашылық бағыттармен біріктіре алатын жаңа тәсілдерді іздеу қажеттілігі артып келеді. STEM-білім беру бағытына деген қызығушылықтың артуына қарамастан, оны білім беру қызметінде қолдану тәжірибесін жүйелеу жеткілікті зерттелмеген күйінде қалып отыр. Ғылыми жұмыстардың басым бөлігі студенттердің академиялық үлгеріміне STEM-білім беру бағытының әсері, ал қарым-қатынас, ынтымақтастық және әлеуметтік бейімделу сияқты жеке қасиеттерді дамытуға бағытталған білім беру компоненті зерттеушілердің назарында.

Әртүрлі жас топтары мен оқу орындарының жағдайларына бейімделуі мүмкін білім беру қызметінде STEM-білім беру бағытының жобаларын ұйымдастырудың бірыңғай тәсілі жоқ. Қолданыстағы тәжірибелер көбінесе жергілікті сипатта болады және білім беру бағдарламаларына жүйелі түрде кіріктірілмейді. Бұл өз қызметіне STEM-білім беру

бағытының элементтерін енгізгісі келетін, бірақ әдістемелік ұсыныстардың, ресурстардың және сәтті енгізу мысалдарының жетіспеушілігіне тап болған мұғалімдер үшін кедергілер тудырады.

Осылайша, STEM-білім беру бағыты және оқу іс-әрекетіндегі өнерді пайдалану тәжірибесін жүйелеуге бағытталған зерттеулерінің жетіспеуінен, бұл тәсілдерді білім беру тәжірибесіне кеңінен енгізуге кедергі келтіреді.

Мұндай тәжірибені зерделеу және жалпылау тиімді әдіс-тәсілдерді игеруге мүмкіндік беріп қана қоймайды, сонымен қатар оқушылардың жеке тұлғасын дамытуға ықпал ететін неғұрлым үйлесімді және жан-жақты білім беру ортасын құруға көмектеседі.

2. Зерттеу мақсаты

Білім беру бағдарламасына STEM-білім беру және шығармашылық бағыттарды интеграциялаудың педагогикалық тәсілдерін зерделеу және олардың оқушылардың жеке дамуына әсерін анықтау.

3. Зерттеу міндеттері

1. STEM-білім беру бағытын және өнерді біріктірудің теориялық тәсілдеріне талдау жасау
2. Тәрбие қызметінде STEM-тәсілдерді іске асырудың үздік тәжірибелерін зерделеу
3. STEM және шығармашылық элементтерін қамтитын білім беру бағдарламасын әзірлеу.
4. Оқушылардың негізгі құзыреттіліктерін дамытудағы бағдарламаның әсерін бағалау (шығармашылық, сыни ойлау, топтық жұмыс, эмоционалды интеллект).

Кіріспе

STEM-білім беру бағыты білім сыни ойлауды, проблемаларды шешу дағдыларын және техникалық және математикалық ұғымдарды түсінуді дамытуға бағытталған. STEM-білім беру бағыты сферасының кейбір мысалдары: **Ғылым (Science)**: биология, химия, физика, астрономия, экология; **Технология (Technology)**: бағдарламалау, қосымшаларды әзірлеу, жасанды интеллект, робототехника; Инженерлік (**Engineering**): ғимараттарды, машиналарды, инфрақұрылымды, электротехниканы жобалау. 4) **Математика (Mathematics)**: статистика, мәліметтерді талдау, сандар теориясы, есептеу математикасы. [1]

Білім берудегі шығармашылық пәндердің маңызы

1. *Сыни және жаңашыл ойлауды дамыту.* Өнер, музыка, әдебиет және театр сияқты шығармашылық пәндер балаларға кеңірек ойлауға, инновациялық шешімдерді көруге және жаңа идеяларды тудыруға көмектеседі. Бұл тез өзгеретін әлемге бейімделу қабілетін дамытады.
2. *Эмоциялық дамыту.* Шығармашылық әрекеттер сіздің эмоцияларыңызды көбірек білуге және оларды білдіруге көмектеседі. Бұл балаларға өздерін және басқаларды жақсы түсінуге көмектеседі, бұл эмпатия мен күйзеліске төзімділікті дамыту үшін маңызды.
3. *Қарым-қатынас дағдыларын жетілдіру.* Өнер өз ойларыңыз бен идеяларыңызды сурет салу, музыка немесе орындаушылық арқылы әртүрлі формалар арқылы жеткізуге үйретеді. Мұндай дағдылар қазіргі қоғамда және кәсіби ортада қажет.
4. *Моториканы және үйлестіруді дамыту.* Музыка, сурет немесе би сабақтары ұсақ моториканы, қозғалысты үйлестіруді және шоғырлануды дамытады. [2]
5. *Даралықты қалыптастыру.* Шығармашылық пәндер өзін-өзі көрсетуге мүмкіндік береді, бұл балаларға өздерінің бірегейлігін білуге және өзіне деген сенімділікті қалыптастыруға көмектеседі.
6. *Шығармашылықты басқа пәндермен біріктіру.* Өнер математиканы, технологияны және ғылымды тереңірек түсінуге көмектеседі. Мысалы, музыка математикалық ұғымдармен байланысты ритмді сезімін дамытады, ал бейнелеу өнері пропорциялар мен симметрияны түсінеді.
7. *Болашақ мамандықтарына дайындық.* Көптеген заманауи мамандықтар аналитикалық және шығармашылық дағдыларды біріктіруді қажет етеді. Графикалық дизайн, бейне өндірісі, сәулет және бағдарламалау-бұл өнер мен технология бір-бірімен тығыз байланысты салалардың мысалдары.

8. Мәдениет пен құндылықтарды қалыптастыру. Шығармашылық пәндер балаларды мәдени дәстүрлер мен құндылықтарға баулиды, өнер мен тарихты құрметтеуге тәрбиелейді, әлемді эстетикалық қабылдауды дамытады. [3]

STEM-білім беру бағытын және өнерді біріктірудің теориялық тәсілдеріне талдау жасау

Өнерді STEM-білім беру бағытына біріктіру ғылым, технология, инженерия, математика және өнерді біріктіру арқылы шығармашылық және аналитикалық ойлауды дамытуға бағытталған пәнаралық тәсіл. STEM-білім беру бағытын енгізудің негізгі теориялық тәсілдерін және олардың педагогикалық негіздемелерін қарастырайық.

STEM-білім беру бағытының концептуалды негіздері

1. Пәнаралық көзқарас

- STEM-білім беру бағытының негізі тұтас білім беру тәжірибесін жасау үшін әртүрлі пәндерді біріктіру болып табылады.
- Джон Дьюидің практикалық іс-әрекет арқылы оқыту теориясы Балалар білімді нақты өмірде қолдануды көргенде жақсы меңгереді деп тұжырымдайды.
- STEM-білім беру бағытында өнер абстрактілі ұғымдар мен олардың практикалық қолданылуы арасындағы байланыс ретінде әрекет етеді, студенттерге шығармашылық жобалар арқылы идеяларын білдіруге көмектеседі. [4]

2. Ховард Гарднердің бірнеше интеллект теориясы

- Гарднер логикалық-математикалық және лингвистикалық интеллектті ғана емес, сонымен қатар кеңістіктік, музыкалық және кинестетикалық интеллектті дамытудың маңыздылығын атап көрсетеді.
- STEM-білім беру бағыты математика мен технологияны бейнелеу өнерімен, музыкамен немесе бимен біріктіретін жобалар арқылы интеллекттің осы түрлерін дамытуға мүмкіндік береді. [5]

3. Конструктивизм

- Жан Пиаже мен Лев Выготскийдің көзқарасы оқушылардың білім құруға белсенді қатысуын қамтиды.
- STEM-білім беру бағыты техникалық дағдыларды көркем шығармашылықпен байланыстыру арқылы оқушыларды жаңа идеялар мен өнімдер жасауға ынталандырады.

STEM-білім беру бағытындағы өнер рөлдері

1. Мотивациялық рөл

- Өнер күрделі STEM-пәндерін қолжетімді және қызықты етеді.
- Көркем элементтерді қамтитын жобалар оқушыларды практикалық әрекеттер арқылы күрделі ұғымдарды меңгеруге ынталандыруы мүмкін.

2. Шығармашылық өрнек құралы

- Өнер студенттерге дерексіз идеяларды елестетуге және стандартты емес шешімдерді табуға көмектеседі. Мысалы, 3D дизайнымен молекулалардың модельдерін жасау.

3. Әлеуметтік-эмоционалды даму

- Шығармашылық қызмет эмпатияны, қарым-қатынасты және командалық жұмысты дамытуға ықпал етеді, бұл әсіресе тәрбие қызметінде маңызды.

STEM және өнер интеграциясының модельдері

1. Қосымша модель

- Өнер STEM пәндеріне жеке компонент ретінде қосылады.
- Мысал: деректердің көркемдік визуализациясын жасау немесе ғылыми жаңалықтардың иллюстрациясы.

2. Интегративті модель

- Өнер мен STEM бір жобаға қосылады, мұнда екі компонент те тең.
- Мысал: би қимылдарын орындайтын робот жасау немесе музыкалық шығармаларды бағдарламалау.

3. Проблемаға бағытталған оқыту

- Оқушылар STEM және өнерді қолдануды қажет ететін кешенді мәселелерді шешеді.
- Мысал: эстетикалық екпінмен тұрақты архитектуралық шешімдерді әзірлеу. [6]

STEM және өнер интеграциясының артықшылықтары

1. Шығармашылық ойлауды дамыту

- STEM аналитикалық тәсілі мен шығармашылық өнер тәсілінің үйлесімі студенттерге стандартты емес шешімдерді табуға мүмкіндік береді.

2. Нақты өмірмен байланысты нығайту

- STEAM жобалары оқытуды практикалық және нақты тапсырмаларға бағытталған етеді.

3. ХХІ ғасырдың дағдыларын дамыту

- Қарым-қатынас, топтық жұмыс, эмоционалды интеллект және бейімделу шығармашылық тапсырмалар арқылы дамиды.

Интеграцияның қиындықтары

1. Мұғалімдерді оқытудың жеткіліксіздігі

- Көптеген STEM мұғалімдерінің өнермен жұмыс істеу тәжірибесі жоқ және керісінше.

2. Ресурстардың жетіспеушілігі

- STEM-білім беру бағытын сәтті енгізу көбінесе арнайы материалдар мен жабдықтарды, сонымен қатар қосымша уақытты инвестициялауды қажет етеді.

3. Нәтижелерді бағалаудың қиындығы

- Біріккен жобаларды стандартты критерийлер арқылы бағалау қиын, бұл бағалаудың жаңа тәсілдерін әзірлеуді талап етеді. [7]

Тәрбие қызметінде STEM-тәсілдерді іске асырудың үздік тәжірибелерін зерделеу

Финляндиядағы STEM-білім беру бағыты

1970 жылдардан бастап Финляндияда білім беру жүйесі реформаланды. Ол орталықсыздандырылды, өйткені әрбір мектепке немесе оқу орнына өз білімін жетілдіруге автономия берілді. Реформа үш аспектіге бағытталған:

- педагогикадағы жаңа тәсілдер;
- оқытудың жаңа шарттары;
- білім беруді цифрландыру

Реформаның мақсаты оқу нәтижелерін жақсарту, болашақ күзiреттiлiктердi есепке алу, эксперимент арқылы педагогиканы жаңарту және оқуды шабыттандыратын өмір бойы үрдіске айналдыру болды. Қазіргі уақытта STEM білім беру технологиялары Финляндияның мектеп бағдарламасының барлық бөлімдеріне енгізілген. STEM технологиясы 21 ғасырдың жаңа құзыреттіліктерін қалыптастыру үшін оқу материалдарын жасауға және оларды білім беру стандарттарымен үйлестіруге проблемалық бағдарланған тәсілдегі қосымша стандарттар жиынтығы емес. STEM тәсілі оқушылардың қызығушылығы мен шығармашылығына ықпал етуі мүмкін. Проблемалық мазмұнды жасау қиынға соқпайды, өйткені жоба тақырыптары қоршаған ортаны қорғау мәселелерін, азық-түлік өндірісін, энергияны және бүкіл әлем бойынша өзекті басқа тақырыптарды қамтуы мүмкін. [8]

Ирландиядағы STEM-білім беру бағыты

Ирландияда STEM білім беру сарапшылармен кеңескеннен кейін жоғары білікті жұмыс күшін құру тәсілі ретінде анықталды. Бұл ирланд контекстінде STEM білімін нақты түсінуді қажет етті. Бұл түсінікті білім беру жүйесіне енгізу оқушылардың STEM оқу тәжірибесін ерте жастан бастап бастауыш мектепті бітіргенге дейін өзгертуге көмектеседі. STEM-білім беру саясаты туралы өтінішті және оны іске асыру жоспарын әзірлеу кезінде 2017 жылдың мамыр-шілде айлары аралығында STEM-білім беру саясаты туралы мәлімдеме туралы хабардар ету үшін негізгі мүдделі тараптардың пікірлерін жинау мақсатында STEM-білім беру бойынша консультациялар сериясы өткізілді. Бұл тәсілді енгізу 2017 жылдан 2026 жылға дейін бірнеше кезеңдерде жүзеге асырылады. [9]

Швециядағы STEM-білім беру бағыты

Швеция инновацияға, тұрақты дамуға және заманауи технологияларды оқу процесіне біріктіруге баса назар аударуының арқасында STEM білім беру саласындағы көшбасшы елдердің бірі болып табылады. STEM-білім беру мұнда практикалық дағдыларды, шығармашылық ойлауды дамытуға және оқушыларды болашақтың синтезгеуіне дайындауға бағытталған.

Швециядағы STEM-білім беру бағытының негізгі компоненттері

1. Бастауыш және орта білім

- STEM курстары бастауыш сыныптардан басталады, онда оқушылар математика мен жаратылыстану ғылымдарының негіздерін оқытудың ойын түрлері мен эксперименттер арқылы үйренеді.
- Орта мектепте жобалық қызметке және нақты міндеттерді шешуге баса назар аударылады.

2. Сыныптан тыс жұмыстың рөлі

Хакатондар, ғылыми байқаулар және робототехникалық турнирлер маңызды рөл атқарады.

- Мысал: мектеп оқушыларының FIRST LEGO League сияқты халықаралық жарыстарға қатысуы.

3. Жоғары білім және STEM бағыттарын қолдау

- Швеция университеттері жоғары сынып оқушыларына тәлімгерлік, зертханалық зерттеулер және тағылымдамалар ұсына отырып, мектептермен белсенді жұмыс істейді.
- Үкімет STEM саласындағы әйелдерге олардың техникалық және инженерлік мамандықтарға қатысуын ынталандыратын бағдарламалар арқылы қолдау көрсетеді. [10]

Ресей Федерациясындағы STEM-білім беру бағыты

STEM білім беру, ол «оқушылардың мектеп, қауымдастық, жұмыс және жаһандық кәсіпорын арасында байланыс жасайтын контексттерде ғылымды, технологияны, инженерияны және математиканы қолдануы кезінде академиялық тұжырымдамаларды нақты әлем сабақтарымен біріктіретін оқуға пәнаралық тәсіл, оларға STEM сауаттылығын және онымен бірге жаңа экономикада бәсекелестік қабілетін дамытуға мүмкіндік береді. Қазіргі уақытта әлем болашақ жұмыс күшін қалыптастыратын жаңа экономиканы құруда.

STEM біліктілігі мен дағдылары Ресей Федерациясының қазіргі және болашақ жұмыс күшіне саяси және экономикалық қысымдарға, сондай-ақ білім беруді жақсартуға және жұмысқа қабілеттілік дағдыларын дамытуға байланысты қажет екені айтпаса да түсінікті. Алғашқы кеңестік жер серігі ұшырылғаннан бері ғылыми-математикалық және технологиялық білімдер технологиялық жетістіктерге ілесу үшін қажет болды. STEM және АКТ-мен байланысты дағдылар 21 ғасырдағы тұрақты экономика үшін өте маңызды. STEM нәтижелері инновацияларға және жетекші салаларда жұмыс орындарын құруға ықпал етеді. Ұлттар жоғары технологиялық тауарлар мен қызметтерді, әскери шешімдер мен тұрмыстық электрониканы зерттеуді, инновацияны және өндіруді экономикалық прогресс пен қорғаныс үшін қажетті жағдайлар ретінде қарастырады. [11]

STEM және шығармашылық элементтерін қамтитын білім беру бағдарламасын әзірлеу.

Бағдарламаның мақсаты: Оқушылардың шығармашылық және сыни ойлауын, топпен жұмыс істеу дағдыларын дамыту, шығармашылықты оқу үдерісіне кіріктіру арқылы ғылыми-техникалық пәндерге қызығушылықтарын арттыру.

Негізгі міндеттер:

1. STEM білім беру принциптерін және шығармашылық көзқарасты ескере отырып, оқу қызметін ұйымдастыру.
2. Оқушыларды жобалық және зерттеушілік іс-әрекетке тарту.
3. Балалардың эмоционалдық интеллектін, қарым-қатынас дағдыларын және оқуға тұрақты мотивациясын дамыту.
4. Пәнаралық жобалар аясында шығармашылық әлеуетті дамытуға жағдай жасау.

Принциптері:

1. **Пәнаралық байланыс:** ғылыми-техникалық және шығармашылық элементтерді біртұтас жобалар аясында біріктіру.
2. **Тәжірибеге бағытталған:** білім мен дағдыларды нақты қолдануға баса назар аудару.
3. **Даралау:** әр оқушының қызығушылығы мен қабілетін ескеру.
4. **Ынтымақтастық:** өзара әрекеттесу дағдыларын дамыту үшін топта жұмыс істеу.

Әдістері:

1. **Жобаның қызметі:** ғылым мен өнердің қиылысында бұйымдарды (модельдер, тәжірибелік үлгілер) жасау.
2. **Проблемалық оқыту:** STEM және креативті тәсілдер арқылы шынайы мәселелерді шешу.
3. **Шығармашылық шеберханалар:** технология (мысалы, 3D басып шығару, робототехника) және өнер (кескіндеме, музыка, театр) интеграциясы.
4. **Оқытудың интерактивті формалары:** хакатондар, көрмелер, квесттер және практикумдар.

Тақырыптық жобалардың үлгісі:

1. **«Болашақ қаласы»:** инженерлік шешімдер мен көркем дизайнды пайдалана отырып, қала моделін құру.
2. **Студенттер 3D модельдеу бағдарламалық құралын пайдаланып тұрақты инфрақұрылымды жобалайды және көркем құралдарды пайдалана отырып презентация жасайды.**
3. **«Өнердегі роботтар»:** шығармашылық тапсырмаларды орындайтын бағдарламалау роботтары (сурет салу, би билеу, музыка).
4. **«Өнер арқылы ғылым»:** ғылыми ұғымдарды визуализациялау (мысалы, физикалық құбылыстарды көрсететін қондырғылар жасау).
5. **«Табиғат энергиясы»:** жаңартылатын энергия көздеріне негізделген жобаларды әзірлеу және олардың көркемдік тұсаукесері.

Күтілетін нәтижелер:

1. STEM пәндеріне және шығармашылық іс-әрекеттерге қызығушылықтарын арттыру.
2. Балаларда 21 ғасырдағы негізгі дағдыларды дамыту: сыни тұрғыдан ойлау, шығармашылық, қарым-қатынас және ынтымақтастық.
3. Эмоциялық интеллект пен топта жұмыс істеу қабілетін нығайту.
4. Техникалық және көркемдік аспектілерді біріктіретін түпнұсқа жобаларды жасау.

Бағдарламаның табыстылығының критерийлері:

1. Оқушылардың жобаларға қатысу деңгейі.
2. Аяқталған жұмыстың сапасы (тәжірибелік үлгілер, шығармашылық жобалар).
3. Бағдарлама туралы қатысушылар мен мұғалімдердің кері байланысы.
4. Оқушылардың STEM пәндері мен өнерге деген көзқарасын өзгерту.

Бағдарламаны тестілеу кезеңдері:

1. Дайындық: әдістемелік материалдар жинағы, мұғалімдерді STEM принциптеріне және шығармашылық интеграцияға үйрету.
2. Жүргізу: бағдарламаны білім беру ортасында жүзеге асыру (мысалы, бір оқу жылы ішінде).
3. Бағалау: бағдарламадан кейінгі нәтижелерді талдау (сауалнама, студенттердің жетістіктерін алдыңғы және кейінгі салыстыру), кері байланыс негізінде бағдарламаны реттеу.

Даму перспективалары: бағдарламаны аймақтық және республикалық білім беру бастамалары деңгейіне дейін кеңейту, басқа мектептер мен ұйымдардың қатысуымен желілік жобаларды құру, халықаралық STEM тәжірибесі мен шығармашылық педагогиканың интеграциясы. [12]

Оқушылардың негізгі құзыреттіліктерін дамытудағы бағдарламаның әсерін бағалау

1. Шығармашылық: бағдарлама ғылым, технология және өнерді біріктіретін пәнаралық жобалар арқылы шығармашылық ойлауды дамытуға ықпал етеді.
2. Сыни тұрғыдан ойлау: оқушылар ғылыми-зерттеу және жобалық әрекеттер арқылы күрделі мәселелерді талдауға, баламалы нұсқаларды бағалауға және оңтайлы шешімдер табуға үйренеді.
3. Топтық жұмыс: топпен жұмыс істеу ынтымақтастық, рөлдерді бөлу, бірлесіп жоспарлау және ортақ мақсаттарға жету дағдыларын дамытады.
4. Эмоциялық интеллект: өзара әрекеттестікке бағытталған жобалар эмпатияны, эмоцияларды білдіру және басқалардың сезімдерін түсіну қабілетін дамытуға көмектеседі.

Қорытынды

Білім беру бағдарламаларында STEM және креативтілікті біріктіру болашақ ұрпақты заманауи әлемнің сын-қатерлеріне дайындаудың кілті болып табылады. Бұл техникалық және аналитикалық дағдыларды дамытып қана қоймай, шығармашылықты, жаңашыл ойлауды және дәстүрлі емес шешімдерді таба білуді ынталандыратын тәсіл. Әлемді өзгерте алатын ең күшті және прогрессивті идеялар ғылымның, техниканың, техниканың, математиканың және өнердің тоғысқан жерінде туатынын түсіну маңызды. STEM және шығармашылықты біріктіретін білім беру бағдарламалары балалардың жан-жақты дамуына ықпал етеді, олардың тез өзгертін жағдайларға бейімделуіне көмектеседі және оларға жай ғана маман емес, ғылыми және көркемдік пәндер тоғысқан және бірін-бірі толықтыратын болашақ салалардың көшбасшысы болуға мүмкіндік береді.

- Балаларды жан-жақты дамыту үшін осы әдісті қолдануға мұғалімдер мен ата-аналарға үндеу.
- Ұстаздар мен ата-аналар, балаларымыздың болашағы тек ғылым мен техника саласындағы білім ғана емес, сонымен бірге шығармашылықпен ойлау, стандартты емес мәселелерді шешу және дамудың жаңа жолдарын таба білу екенін есте ұстаған жөн. STEM және креативтілікті білім беру бағдарламаларында біріктіру балаларға тез өзгертін әлемге сәтті бейімделуге көмектесетін өзін-өзі көрсетуге және дағдыларды дамытуға бірегей мүмкіндіктер береді.
- Мен сізді ғылым, технология, техника, математика және өнер элементтерін оқу үдерісіне белсенді түрде енгізуге шақырамын. Балаларыңызды жаңашылдыққа және мәселелерді шығармашылықпен шешуге шақырыңыз. Оларды тәжірибе жасауға, бірлесіп жұмыс істеуге және қораптан тыс ойлауға шабыттандырыңыз. Бұл әдісті қолдану арқылы сіз балаларға білім беріп қана қоймай, олардың өз бетінше ойлау, сыни тұрғыдан талдау және жаңа нәрсе жасау қабілеттерін дамытасыз.
- Балаларымыздың өз мүмкіндіктерін ашатын, білуге құштарлығы мен өзіне деген сенімділігін арттыратын білім беру ортасын жасайық. Бұл олардың болашағына және бүкіл қоғамның болашағына салынған инвестиция.

Әдебиеттер тізімі

1. Байби, Р.В. (2013). STEM білім беру жағдайы: қиындықтар мен мүмкіндіктер. Арлингтон: NSTA баспасөзі.
2. Робинсон, К. (2015). Шығармашылық мектептер: білім беруді өзгертетін тамырлар революциясы. Лондон: Пингвин кітаптары.
3. Штернберг, Р.Дж. (2006). Білім берудегі шығармашылық: теория, зерттеу және тәжірибе. Нью-Йорк: Кембридж университетінің баспасы.
4. Bequette, J. W., & Bequette, M. B. (2012). STEM сұхбатындағы өнер және дизайн біліміне арналған орын. Көркем білім, 65(2), 40-47.
5. Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century*. New York: Basic Books.

6. Якман, Г. (2008). STEAM Education: Интегративті білім беру моделін құруға шолу. Оқушылардың технологияға қатынасы конференциясының материалдарында. Нидерланды: Эйндховен технологиялық университеті.

7. Робинсон, К. (2015). Шығармашылық мектептер: білім беруді өзгертетін тамырлар революциясы. Лондон: Пингвин кітаптары.

8. Лаукканен Р. (2008). Барлығына жоғары сапалы білім берудің Финляндия стратегиясы. Теоксесса Н.К. Согуэль және П. Жаккар (тоим.), Білім беру жүйесінің басқару және тиімділігі. Springer. cc. 305-324

9. <https://arrow.tudublin.ie/st4/2/>

10. <https://www.kth.se/en/larande/stem/kurser-1.826546>

11. Дмитриева, И.А. (2019). STEM білім беруді мектеп тәжірибесіне енгізу: заманауи тәсілдер. Білім беру технологиясы журналы, 22(4), 102-113.

12. Иванова, М.К. (2022). STEM элементтері бар білім беру бағдарламасын әзірлеу және тестілеу: мұғалімдер тәжірибесі. Білім беру технологиясы журналы, 29(4), 121-134.

ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ – ҰЛТ БОЛАШАҒЫ

Ерғазы Бактияр Махмұджанұлы,

дене тәрбиесі пәнінің оқытушысы,

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі»

коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Қызылорда облысы, Қазалы қаласы

Аннотация. Бұл баяндамада қазақ халқының бала тәрбиесіндегі орны мен ерекшелігі айтылады. Ұлттық тәрбие беру барысында өскелең ұрпаққа сана-сезім қалыптастырумен ұлттық құндылықтар және жалпы азаматтық құндылықтарға тәрбиелеу болып табылады.

Адамгершілігі мол, сапалы да салауатты ұрпақ тәрбиелеуде халықтық тәрбиенің алатын орны ерекше. Қазіргі кезде барлық оқу орындарында ұлттық тәрбиеге айрықша мән берілуде. «Жастар біздің болашағымыз» дейтін болсақ, сол жастарымызды ұлтын сүйетін ұлтжанды, Отанын сүйетін патриот, жоғары адамгершілік иесі, ұлттық рухы биік парасатты азамат етіп тәрбиелеу үшін оларға ұлттық тәрбие, ұлттық құндылықтарымызды бойына сіңіруіміз қажет.

Ұлттық тәрбие – ұлттық сана-сезімі жоғары болашақ жастарды тәрбиелеуге негізделген білім беру жүйесінің құрамдас бөлігі.

Ұлттық тәрбиенің мақсаты – ұлттық сана-сезімі қалыптасқан, ұлттық мүдденің өркендеуіне үлес қоса алатын ұлттық құндылықтар мен жалпы адамзаттық құндылықтарды өзара ұштастыра алатын ұлтжанды тұлғаны тәрбиелеу.

Ұлттық тәрбиенің міндеті – мәдени-әлеуметтік өзгермелі жағдайдағы ұлттық тәрбиенің діңгегі – ана тілі болып қалатынын негіздеу, қазақ тілі мен тарихын, мәдениеті мен тілін, салт-дәстүрі мен дінін құрметтеуде жастардың ұлттық интеллектуалдық мінез-құлқын қалыптастыру, бүгінгі қазақ елінің индустриалық-инновациялық жүйесінің дамуын қамтамасыз ететін парасатты, ұлттық сипаттағы белсенді іс-әрекетке тәрбиелеу.

Жас ұрпаққа сапалы біліммен бірге саналы тәрбие беру қай кезде де өзектілігін жоғалтқан емес. Сондықтан да біздің алдымызда тұрған басты міндет - білім алушының ұлттық сана-сезімін оятып, тәрбиелеп қана қоймай, оның бойына халықтық педагогиканы, ғасырлар бойы қалыптасқан тіл, дін, ұлттық салт-дәстүр, үлгі-өнегені сіңірту, халқымыздың тілін, тарихын, ұлттық дәстүрін, ата салтын ұмыта бастаған бүгінгі ұрпақты тәрбиелеуге ат салысу, халқымыздың асыл қазынасын тиімді пайдалануды, салт-дәстүріміз бен мәдениетімізге құрметпен қарауға үйрету.

Ұлттық тәрбиенің көздеріне халық ауыз әдебиеті, ұлттық әдебиет, әдет-ғұрып, салт-дәстүр, ұлағатты қағидалар, шешендік сөздер, мақал-мәтелдер, ұлы ойшылдардың еңбектері жатады. Ұлттық сезім – өзінің ұлттық өкілділігін мойындай отырып ұлтына деген сүйіспеншілік, жанашырлық, халық мұраларын бағалай білу. Әрбір адам өз Отанына деген

мақтаныш сезімі, өз ұлтын терең сүюі арқылы басқа ұлттарды танып, құрметтеуге тиіс. Ұлттың сана-сезімімен ана тілін білу де, жері елінің тарихына зер салу, төл мәдениетін игеру де туындайды. Ана тілін білмейтін адам өзінің де, ел-жұртының да қадір-қасиетін жетік біліп, бағалай алмайды. Жалпы, патриоттық сезімнің қалыптасуы отбасынан бастау алады. Патриоттық тәрбие, ұлттық намыс, ұлттық сана-сезім рухани байлықтан көрініс табады. Олай болса, рухани байлыққа, ең алдымен, тілімізді, дінімізді, салт-дәстүрімізді жатқызсақ, тіл - қазақ болуымыз үшін, дін - адам болуымыз үшін, салт-дәстүр - ұлт болуымыз үшін қажет.

Бүгінгі таңда ХХІ ғасыр табалдырығын еркін аттаған азат ұрпаққа тәлім-тәрбие мен білім беруді жетілдірудің басым бағыттарын айқындап, педагогика ғылымында ұлттық сананы қалыптастыру көкейкесті мәселелердің бірі болып отырғаны анық. Сондықтан келешек ұрпақты ұлттық, халықтық тұрғыдан тәрбиелеу қажет.

Олай болса, басты мақсат – жас ұрпақты ұлттық игіліктер мен адамзаттық құндылықтар, рухани-мәдени мұралар сабақтастығын сақтай отырып тәрбиелеу.

Ұлттық құндылықтарымызды әлемдік деңгейге шығаруға қабілетті тұлға тәрбиелеу үшін:

- білім алушылардың ұлттық сана-сезімін қалыптастыру;
- жас ұрпақ санасына туған халқына деген құрмет, сүйіспеншілік, мақтаныш сезімдерін ұялату, ұлттық рухын дамыту;
- ана тілі мен дінін, оның тарихын, мәдениетін, өнерін, салт-дәстүрін, рухани-мәдени мұраларды қастерлеу;
- жас ұрпақ бойында жанашырлық, сенімділік, намысшылдық тәрізді ұлттық мінездерін қалыптастыру сияқты міндеттерді орындағанда ғана басты мақсатқа жетеміз.

Ұлттық тәрбие қазір елімізде орын алып отырған көптеген мәселелерді: ана тілін, ата тарихын, ұлттық салт-дәстүрін білмейтін жастар, тастанды жетім балалар, «қиын» балалар, қарттар үйлеріндегі әжелер мен аталар, нашақорлыққа салынған жастар, тағы басқаларды бірте-бірте жоюдың және олардың алдын алып, болдырмаудың негізгі жолы. Ұлттық тәрбие алған ұрпақ дені сау, білімді, ақылды, ұлтжанды, еңбекқор, сыпайы, кішіпейіл болып өседі. Сондықтан да ұлттық тәрбие - ел болашағы. Қазақ халқының ғасырлар тұңғыығынан бері тарихымен біте қайнасып келе жатқан ұрпақ тәрбиелеудегі тәжірибелері бізге сол рухани мәдениет, этикалық, эстетикалық құндылықтарын құрайтын ұлттық әдет-ғұрып, салт-дәстүрлер, әдеби, музыкалық, кәсіби, тұрмыстық фольклорлар мазмұны арқылы жетіп отыр. Сонымен бірге ұрпақ тәрбиесіне, жалпы халықтың рухани дамуына байланысты ұлттық тәлім-тәрбиелік ой-пікірлерді: Қорқыт ата, Әл-Фараби, Қожа Ахмет Иассауи, Мұхамед Хайдар Дулати, Жүсіп Баласағұн, Махмұт Қашқари, Асанқайғы, т.б. қазақ ақын - жырауларының мұраларынан, билер мен шешендердің тәлімдік сөздерінен көреміз. Қазақ отбасында балаға тілі шығып, анық сөйлей бастаған кезден-ақ, ағайын туысты, нағашы жұртын, ата-тегін, руын, ел жұртын білдіруге ерекше көңіл бөлген. «Жеті атасын білу» заң болған. Ата-бабаларымыз өз тегінің шығу тарихын білуді әр азаматқа парыз деп ұққан. «Жеті атасын білмеген ер жетім», «Жеті атасын білген ұл, жеті жұрттың қамын жер» деген аталы сөз содан қалса керек. Баланың өзі шыққан тегін білуі оның азаматтық, елжандылық, отансүйгіштік қасиеттерін қалыптастырады деп есептеген. Отбасы мүшелері балаға тек жеті атасына дейінгі бабаларының атын жаттатып қана қоймаған. Олардың қандай адам болғанын, өнегелерін үлгі етіп отырған. Әрі сол арқылы отбасы шежіресін жалғастыруға баулуды мақсат еткен. Қазіргі медицина ғылымы дәлелдегендей, жеті атаға дейін қыз алыспай қанның тазалығын, яғни ұлттың таза болуына әкеледі екен, екіншіден, қазақ ұрпағы жеті атасына дейін араласып, ынтымағы бір болсын дегеннен болса керек. Қазақ халқының салт-дәстүрінің ұрпақ тәрбиесіне қосар үлесі аса зор, мәні үлкен, сондықтан бала санасына халқымыздың асыл қазынасы – салт-дәстүрлерін дұрыс жеткізе білсек, ертеңгі күні олардан зор ұлтжанды қазақ азаматы шығатынына кәміл сенуге болады.

Ата-бабаларымыздың сан ғасырлар бойы ұрпағына азық болған ақыл-кеңес, өсиеттері, асыл мұрасы ұлттық рух, ұлттық мақтаныш, ұлттық намыс, ана тілі мен ұлттық

мәдениетін қалыптастыру сезімін ояту - баршамыздың парызымыз. Сонда ғана ұлттық сана-сезімі толыққанды жетілген, туған тілін еркін білетін, ұлттық сипаты мен ұлттық рухын жоғалтпаған ұрпақ тәрбиелей аламыз. Адамзат баласының алға қарай сатылай өркениет өріне жетуі әр адамның дұрыс ой түйіп, өнегеге жол сілтеуі, рухани күшін нығайтуға, аға буын өкілдеріне ізет көрсетуі отансүйгіштік тәрбенің бастамасы болып табылады. Түбегейлі өзгерістерге бет бұрған жаңа қоғамда тек білімді болу жеткіліксіз, сондықтан әрбір ұстаз келешек ұрпақ бойына адамгершілік, ізгілік кішіпейілділік, қарапайымдылық, отансүйгіштік қасиеттерін дарыта білуі тиіс.

Осы орайда, сабақ үрдісінде білім алушыларға салт-дәстүрлер, ырым-тыйымның рөлі, сәлемдесу әдебі, сыйластық, қонақ күту, ас ішу әдебі, инабаттылық дәстүрлері, сөйлеу әдебі және киім кию тәрбиесі, ұлттық тәрбиедегі еңбек тәрбиесінің орны, қазақ халқының озық мәдениет үлгілері мен олардың тәрбиелік мәні сияқты ұлттық құндылықтарымызды оқытуымыз керек.

Сондай-ақ, халық педагогикасының мәйегіне айналған бесік жырында халықтың төл тарихының, дәстүрлі мәдениетінің, ежелгі наным-сенімінің, дүниетанымының көрнісі барын, бесік жырын дана халқымыз ұлттық тәрбиенің кәусарбұлағы деп танитынын бала санасына берік орнатуға тиіспіз.

Атап айтар болсам, өзім жетекшілік ететін топтарда «Дін мен дәстүр», «Желтоқсан ызғары», «Домбыра- асыл мұра» тақырыбында тәрбие сағаттарын өттім және топ студенттері колледжішілік айтысқа қатысып, жүлделі орынға ие болды. Сонымен қатар колледжішілік түрлі ұлттық байқауларға қатысып, жүлделі орындарға ие болды.

Тәрбие сағаттарда білім алушыларға көркем сөздерді жалаң жаттатып, құр оқытып қана қоймай, оны санасына сіңіріп, мағынасына терең бойлатуға тырысамын. Ол үшін түрлі әдіс- тәсілдерді пайдаланып, кейіпкерлерді өздеріне ойнатып, жан-жақты амал-тәсілдерді қолданамыз. Сондай-ақ ежелгі ата-бабаларымыздан жалғасып келе жатқан салт-дәстүрлеріміз бен әдет-ғұрыптарымызды, тарихымызды бейнероликтер арқылы көрсетіп, түсіндіреміз. Ол болашақ ұрпақты ұлтын сүйе білуіне мүмкіндік береді.

Сонымен қатар «Сақина салу», «Орамал тастау» сияқты ұлттық ойындар мен қазақтың ұлттық киімдері және ою-өрнектерімен танысып, «Нағыз қазақ қазақ емес, нағыз қазақ – домбыра» дегендей, домбырамыз бен «бесік жырын» айтып, «Бесікке салу, тұсау кесу, сырға салу т.б салт-дәстүрлерді тәрбие сағаттарында көрсетеміз.

Қазақ халқы «Бесіксіз үйде береке жоқ» деп өмірге келер сәбиді асыға күткен. Бесікті қазақтың құрмет тұтуы соншалық, кейде атасы жатқан бесікке немерелері жатқан. Қазақтың туған жерді алтын бесікке теңеуі де бесікті ардақтаудан шыққан.

Міне, осындай тәлім тәрбиеміз бен мәдениетімізгетүрлі ұлт өкілдері қызығып та, қызғана қарайтыны белгілі таң қалдырғаны тарихи жазбалардан белгілі.

Шет елдіктер қазақ халқының ежелгі тұрмыс тіршілігі, мәдениеті мен ауыз әдебиеті туралы, ер адамдар мен әйелдердің моральдік этикалық ерекшеліктері туралы, олардың тұрмыстағы, кәсіптегі, отбасындағы, әулеттегі, рудағы әлеуметтік орны туралы, ұлттық наным, сенім, әдет ғұрпы, мінезі, көшпенді өмір сүргеніне қарамастан салты мен дәстүрінің біртұтастығы, біртұтас тілде сөйлеуі, қолөнері мен бейнелеу өнерінің, ауыз әдебиеті және музыка өнерінің жалпы дала мәдениетінің таң қаларлық үлгілері туралы таңдай қаға айтып, баяндайды. Ендеше осындай ұлылықты, халқымыздың бай, саралы да саналы дәстүрлерін еліміздің болашағы -өзіміздің алдымызда отырған ұрпағымызға үйрету –ұстаз қауымының бірінші міндеті деп білемін.

Қорытындылай келе, халқымыздың маңдайына біткен ұлттық құндылықтарымызды, сонау өткен ғасырлардан өшпес мұра болып қалыптасып келе жатқан дархан халқымыздың таратқан үлгі-насихаты-асыл мұраларымызды ұрпақ бойына сіңіріп, ұлттық мәдениетімізді сақтай білейік.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Әбдешев Б.М. «Ұлттық тәрбие бастауы». Ақиқат -2007. -№4.

2. Адильбаева Е. «Ұлттық тәрбие берудің маңызы» Бастауыш -2010.№2.-47-48б
3. С.Әбенбаев. Тәрбие теориясы мен әдістемесі. Алматы, 2004ж.
4. С.Г.Губашева, А.Ж.Отарбай. Тәрбие жұмысының әдістемесі. Алматы, 2004ж.
5. Ж.Қ.Қожахмедова. Мектептің ұлттық тәрбие жүйесі. Алматы, 1994ж.

ИНФОРМАТИКА САБАҒЫНДА ЗАМАНАУИ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Ахмет Тогжан Максутжановна
«Арқалық политехникалық колледжі» КМҚК
Информатика пәнінің оқытушысы

Егеменді еліміздің тірегі – білімді ұрпақ. ХХІ ғасыр білімділер ғасыры болмақ. Жаңа кезеңге бет бұру оңай емес. Ол үшін болашақ ұрпағын тәрбиелеу керек. Қоғам дамуының қазіргі кезеңінде аддитивті технологиялар саласындағы құзыреттілікке ие мамандарға деген қажеттілік туындауда.

Бұл мақалада сабақ барысында цифрлық платформаларды қолданудың тиімділігі жөнінде айтылған. Сабақ құрылымына сәйкес сабақтың әр кезеңінде қолдануға болатын заманауи цифрлық білім беру ресурстарының түрлері мен ерекшелігі білім алушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттыруға бағытталғаны жөнінде қамтылды.

ХХІ ғасыр – бұл ақпараттық қоғам дәуірі, технологиялық мәдениет дәуірі, айналадағы дүниеге, адамның денсаулығына, кәсіби мәдениеттілігіне мұқият қарайтын дәуір. Ғылыми-техникалық әлеумет және оның өзін-өзі дамытуға қабілеттілігі жалпыға бірдей бәсекелестік жағдайында басты фактор ретінде қарастырылуда. Қазіргі кезең – білімділердің кезеңі. Сол үшін де заман ағымынан қалмау, ашылып жатқан жаңалықтарға ілесу, жаңа заман көшбасшыларының қатарынан болу, бәсекеге қабілетті болу үлкен білімді талап етеді. Бүгінгі күнде басты назарда тұрған мәселе – ол білімді, ой өрісі кең, жан-жақты тұлғаларды дамыту. Себебі тәуелсіз елді өркениетті әлемге танытатын, дамыған елдер қатарында терезесін тең ететін күш – білім және білімді ұрпақ. Келер ұрпақты білімді ету үшін ең алдымен білім сапасын арттыру қажет. Осы орайда мұғалімнің алар жауапкершілігі зор. Ол оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыра отырып, білім сапасын арттыруды көздеуі тиіс. Бұл көп ізденісті, жаңа технологияларды пайдалану шеберлігі мен жаңашылдықтың болуын талап етеді. Қазіргі цифрлық даму кезеңінде цифрлық ресурстарды пайдалану қажеттілігі де осыдан келіп туындайды[1]

Ақпараттық технология – экономиканың және бүкіл қоғам мен мемлекеттің “ілгерілеуінің” белгісі. Біздің өркениетті дамуымыздың барлық маңызды өмірлік салалары бүгінде ақпараттық технологиялармен және жасалымдармен тікелей байланысты десек, асыра айтқанымыз емес. . .

Бүгінгі білім мазмұны мұғалім мен оқушының арасындағы байланысты субъективті деңгейде көтерудегі демократиялық бастамалардың барлығы мұғалімдер арқылы жүзеге асырылады. Мұғалім қоғам айнасы. Яғни,білім беру үрдісін ақпараттандыру – жаңа инновациялық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаны бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу — тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарылатуды көздейді. Цифрлық білім беру ресурстары арқылы жасалып жатқан оқыту процесі білім алушылардың жаңашыл ойлау қабілетін қалыптастырып, оларды жүйелік байланыстар мен заңдылықтарды табуға итермелейді. Соның ішінде цифрлық білім беру ресурстарын сабақ барысында тиімді қолдануды қарастырсақ.

Инновациялық технология электрондық есептеуіш техникасымен жұмыс істеуге, оқу барысында компьютерді пайдалануға, модельдеуге, электрондық оқулықтарды, интерактивті тақтаны қолдануға, интернетте жұмыс істеуге, компьютерлік оқыту бағдарламаларына негізделеді. Ақпараттық әдістемелік материалдар коммуникативтік байланыс құралдарын пайдалану арқылы білім беруді жетілдіруді көздейді.

Заманауи цифрлық технологияларды қолдану: оқыту үдерісінің аясын кеңейтеді, оның практикалық бағыттылығына себеп болады, оқушылардың білім алуға, оқуға деген уәждемелерін көтереді.

Өз жұмысымда мен көптеген электрондық ресурстарды қолданамын: Мультимедиялық бағдарламалар, Интернетте табылған материалдар, интерактивті тестілер, бағдарламалар. Олар сабақты түрлендіреді әрі қызық етеді, балаларды әр түрлі жаңа технологияларды пайдалануға үйретеді.

Мен өзімнің информатика сабағымда 3D презентацияларды қолданамын. Презентацияларға мәтінмен бірге суреттер, графиктер, кестелер, бейнекөрініс және музыкалық сүйемелдеулерді кірістіру қажет.

Мультимедиа — медиялық презентациялардың артықшылықтары мынадай:

- Барлық оқушылардың зейінін белсендіреді;
- Оқушылардың сыныптық және сыныптан тыс жұмыстарын байланыстырады;
- Оқу уақытын үнемдейді;
- Презентацияға интерактивті тақтаны қолдану жаңа лексикалық, грамматикалық, фонетикалық материалдарды көрнекі жүйелеуге мүмкіндік жасайды және де барлық тілдік әрекеттерді оқытуға тірек болады;
- Түрлі мәтіндік аудио және бейне көрнекіліктерді қиыстырады.

Ақпараттық технологияны пайдалану іс-тәжірибесі тиімді әдіс деп ойлаймын. Техникалық және кәсіптік білім беруде жаңа оқыту технологияларын қолдану, инновациялық бағытта жұмыс жасау заман талабына сай талап етілуде. Оқу процесінде компьютерді тиімді пайдалану және қолдану кейінгі жылдары айтарлықтай оң тәжірибе беріп отыр. Атап айтсақ, білім алушылардың өз бетімен ізденісі, пәнге деген қызығушылығын арттырып, шығармашылығын дамытуға, оқу қызметінің мәдениетін қалыптастыруға, дербес жұмыстарын ұйымдастыруға ерекше қолайлы жағдай туғызып отыр.

Цифрлық білім беру ресурстарын педагог сабақ жүргізу үшін де, оқушылар оны өз беттерімен сабаққа дайындалу үшін де пайдалана алады. Цифрлық білім беру ресурстары педагогтарға оқытудың әр түрлі мақсаттары үшін оқу материалын қалыптастыруға мүмкіндік береді. [2].

Қазіргі кезде өндірістік оқыту шебері және де информатика пәнінің оқытушысы ретінде өзім де цифрлық білім беру ресурстарын өз тәжірибемде, сабақтарымда қолданып жүрмін. Сабақты жүйелі құруда қолдануға болатын цифрлық платоформаларды сабақ кезеңдеріне сәйкес бөліп қарастыруға болады:

- Топқа бөлуге қолдануға болатын платформалар: QR код арқылы топқа бөлу, www.classtools.net, flippity.net, quickqr.art;
- Жаңа сабақты түсіндіруде қолдануға болатын платформалар: www.learnis.ru, ed.ted.com, www.thinglink.com;
- Сабақ барысында(жаңа материалды меңгеру) онлайн тақталар: <https://ru.mathigon.org>, <https://jamboard.google.com>, <https://qazmath.net>
- Сабақ барысында(оқу міндеттерін шешу)) қолдануға болатын дидактикалық ойындар құрастыруға арналған платформалар: <https://wordwall.net>, <https://app.genial.ly>, [blooket](https://blooket.com), [umaigra](https://umaigra.com), [kahoot](https://kahoot.com), [Baamboozle](https://Baamboozle.com) және т.б
- Сабақ барысында(бекіту кезеңінде) қолдануға болатын quizizz- тест құрастыруға арналған платформалар: <https://play.myquiz.ru>, <https://www.gimkit.com>, <https://www.menti.com>, <https://madtest.ru>, <https://www.zipgrade.com/>
- Кері байланыс жасауға қолдануға болатын платформалар: <https://app.sli.do>, <https://padlet.com>
- Электронды кітапша жасау(<https://ru.flipbuilder.com/flip-pdf-pro/>) және жасанды интелект арқылы (<https://www.d-id.com/>) суреттерді жандандыру

Learning apps, quizizz, kahoot, classMarker сервистері – интерактивті оқу-әдістемелік қосымшалар жасауға, білім алушылардан кері байланыс алуға мүмкіндік беретін тиімді

сервистер. Ал canva, animoto, animaker платформаларын сабақты түсіндіруді, сабақты өткізуді тиімді әрі қызықты етіп ұйымдастыру үшін қолданамын. Осылардың ішінде сабағымда тиімділігі зор және педагогикалық тәжірибемде басым қолданыс тапқан – «learning apps» және MyQuizz ресурсы. Ол интерактивті модульдердің көмегімен оқыту және оқыту процесін қолдауды, модульдерді жылдам құру мен өзгертуді, тапсырмалар базасын жинақтап, қолжетімді етуді қамтамасыз етеді. Бұл сервисте тапсырмаларды орындатудың, ұйымдастырудың сан алуан түрлері мен жолдары бар. Онда тест, салыстыру, жұбын табу, бос орындарды толтыру, мәтін енгізу, хронологиялық кесте, жіктеу, топтастыру тапсырмалары бар. Сонымен қоса ол арқылы суреттермен жұмыс жасатып, білім алушылардың қызығушылығын оятатын, сабақта сергітетін тапсырмаларды да құрастыруға болады. Бұдан бөлек викториналық сұрақтар, пазл, аудио/видео контент, сөзжұмбақ т.б. модульдерін ұсынады. Мұғалімнің міндеті – осылардың арасынан қайсысын қай тапсырмаға қолдану тиімді екенін саралап алып, берілген тапсырманы орындауда ұтымды әрі тиімді болатынын алу[3].

Сонымен қатар технологияның қарқынды дамуы және осы технологияларды білім беру ортасында пайдалану әртүрлі технологияларды үнемі зерттеуді және білім беру аспектілерін талдауды талап етеді. Атап айтқанда, виртуалды шындық технологиялары пайдаланушыларды визуалды әлемге қолжетімді тәсілмен орналастырады және пайдаланушыларға меншікті технологияларды немесе қосымша технологияларды пайдалана отырып, қоршаған ортамен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді.

Виртуалды шындыққа негізделген жаңа онлайн білім беру платформаларының дамуы мен танымал болуына ықпал ету үшін студенттердің дәстүрлі онлайн білім беру платформаларынан жаңа платформаларға көшуіне қандай факторлар әсер етті деген ой келеді.

"EMAZE" - онлайн 3D презентация жасайтын құрал. "EMAZE" – онлайн платформасы мультимедиялық онлайн презентациялар жасауға арналған қызмет. Сервисте кез келген мультимедиялық объектілерді ендіру мүмкіндігі бар (аудио сүйемелдеу, бейне, анимациялық диаграммалар және т.б.), сонымен қатар заманауи дизайн, динамикалық ауысулар.

Merge EDU - практикалық цифрлық оқыту платформасымен жұмыс істейді, ол студенттерге 3D нысандарды түртіп, ұстап тұру және өзара әрекеттесе алатын модельдеу арқылы ғылым мен STEM-ді тиімді меңгеруге көмектесетін платформа.

JigSpace - мобильді құрылғыдағы жүздеген интерактивті 3D оқу нысандарына қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Corinth – интерактивті білім беру құрылғысы, 3D нысандарға қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Білім беру үдерісін ақпараттандырудың негізі тек техникалық жағынан ғана емес, сонымен қатар шығармашылықты да талап етеді. Сабақ барысында мұғалімге көмекші болатын презентациялар, бейнероликтер тағы басқа да материалдар сапалы дизайнды, заманауи графикалық дизайнның ерекшеліктерін түсінуді қажет етеді. Сабақта бір сарынды презентациялар мен бейнематериалдарды көрсете беру оқушының қызығушылығын төмендетіп, ынтасын түсіреді. Сондықтан сабақта canva, animoto, animaker сияқты цифрлық ресурстарды қолданудың пайдасы зор. Мәселен информатика сабағында жаңа тақырыпты түсіндіруде де, түсіндіріп болған соң жаңа сабақты игеруде «mathigon.org», «kazmath.net», «mozaik.web» платформасын пайдалану ұтымды болады. Ондағы әр санат, мысалы, «жаттығу парағы» немесе «диаграмма» және «3D модельдік суреттер» ондаған тақырыптық үлгілерден тұрады. Мұғалімге тиімділігі де осыдан көрінеді. Мұғалім барлығын нөлден бастап жасамайды, тек тапсырмаларды орындау үшін қол жетімді дайын үлгілерді дұрыс пайдаланады. Қажет болған жағдайда ол үлгілерге өзінің сабағына сәйкес өзгертулер енгізе алады.

Қорыта келгенде, цифрлық білім беру ресурсы мұғалімге қосымша материалдар ұсынып, сабақты шығармашылық бағытта жүргізуге жағдай жасайды. Тапсырманы тиімді

ұйымдастырып, оқу мақсатына жетуге мүмкіндік береді. Сабақ мазмұнын ақпараттық коммуникациялық технологиялардың жаңа мүмкіндіктерімен толықтыруға, білім алушылардың назарын аударуға, ақпараттарды көрнекі түрде көрсетуге бағыттайды.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. file:///D:/Downloads/moluch_304_ch4.pdf электронды журнал 295 бет
2. Ақпараттық – әдістемелік журнал «Техникалық және кәсіптік білім» №2(29)/2017 жыл. 45 бет.
3. Ақпараттық – әдістемелік журнал «Техникалық және кәсіптік білім» №3(26)/2016 жыл. 42 бет.
4. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2020 жылғы 1 қыркүйек. <https://www.akorda.kz/kz>
5. Интернет жүйесі. www.google.kz, www.infourok.ru сайттары. Іздеу сөзі: Инновациялық технология.

ЦИФРЛЫҚ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ТЕМІРЖОЛ САЛАСЫНДАҒЫ ЕНГІЗУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Алқамбай Индира Есенқұлқызы
арнайы пәндер оқытушысы.
«ҚИнЭУкәсіпкерлік колледжі» ЖМ

Түйіндеме. Бұл мақалада теміржол көлігінде цифрлық технологиялар мен жасанды интеллектті еңізу перспективалары қарастырылады. Авторы теміржол инфрақұрылымын жұмысын оңтайландыру, жолаушыларды еңбек сіңірген мен жайлылығын жағарту және қолтық процестерінің тиімділігін арттыру үшін осы технологияларды пайдалануды қамтамасыз ету.

Аннотация. В данной статье рассматриваются перспективы внедрения цифровых технологий и искусственного интеллекта на железнодорожном транспорте. Авторы описывают возможности использования данных технологий для оптимизации работы железнодорожной инфраструктуры, улучшения безопасности и комфорта пассажиров, а также повышения эффективности транспортных процессов.

Abstract. This article discusses the prospects for the introduction of digital technologies and artificial intelligence in railway transport. The authors describe the possibilities of using these technologies to optimize the operation of railway infrastructure, improve passenger safety and comfort, as well as increase the efficiency of transport processes.

Түйін сөздер. jasands intellect, VR kozildirigi, zhakzart services, kauipsizdik, temirzhol koligi, resource tardy baskar.

Ключевые слова. искусственный интеллект, VR очки, улучшение сервиса, безопасность, железнодорожный транспорт, управление ресурсами.

Key words. artificial intelligence, VR glasses, service improvement, security, railway transport, resource management.

Кіріспе:

Теміржол көлігіндегі цифрлық технологиялар:

Цифрлық технологиялар теміржол саласында барған сайын маңызды рөл ойнап, компанияларға процестерді оңтайландыруға және қауіпсіздік пен тиімділікті арттыруға көмектеседі. Теміржол көлігінде қолданылатын негізгі цифрлық технологиялардың кейбіріне мыналар жатады: Жолаушыларға арналған цифрлық платформалар мен қосымшалар – билеттерді сатып алуға, пойыздар кестесін қадағалауға және кешігулер туралы ақпарат алуға мүмкіндік беру арқылы жолаушыларға жайлылық пен ыңғайлылықты жақсарту.

Жасанды интеллект пен деректерді талдау пойыз бағыттарын оңтайландыруға, тасымалдау қауіпсіздігі мен тиімділігін арттыруға көмектеседі.

Теміржол көлігіне цифрлық технологияларды енгізудің арқасында компаниялар қызмет көрсету сапасын арттырып, шығындарды азайтып, нарықтағы бәсекеге қабілеттілігін арттыра алады.

Виртуалды шындық (VR) - компьютерде жасалған визуализация, оған батыру құрылғылары: каскалар, қолғаптар, құлаққаптар арқылы қол жеткізуге болады. Бейне адамға сезім мүшелері арқылы беріледі: көру, есту, иіс, сипап сезу. Пайдаланушы виртуалды шындыққа әсер етіп, өзгерістер енгізе алады. VR басқару үшін қимылды тану контроллері және тактильді (немесе сенсорлық) кері байланыс пайдаланылады.

Толықтырылған шындық - нақты әлемді таратуға қосымша сандық қабаттарды қосуға мүмкіндік беретін технология. Өнеркәсіпте VR/AR қолданудың негізгі бағыттары: жобалау және құрастыру: жабдық конструкциясы мен жұмысын цифрлық модельдеу, енгізу алдында цифрлық модельді сынау және модификациялау; виртуалды ортада оқыту қызметкерлерге жаңа жағдайларға тез бейімделуге мүмкіндік береді; визуализация және ақпараттық құралдарды пайдалана отырып, бақылау және бақылау мүмкіндігі; Техникалық қызмет көрсету немесе жөндеу тапсырмаларын қолдау үшін нақты уақыттағы визуализация мен ақпаратты пайдалану.

Әдістеме және объект:

Цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект теміржол көлігінде қолдану үшін орасан зор әлеуетке ие. Олар теміржол кәсіпорындарының тиімділігі мен қауіпсіздігін айтарлықтай жақсартып алады, шығындарды азайтады және жолаушылар мен жүктерге қызмет көрсету сапасын арттырады.

Теміржол көлігінде цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект табысты жүзеге асуы үшін осы саланың ерекшеліктері мен алға қойылған мақсаттарды ескеретін арнайы әдістеме әзірлеу қажет. Бұл техника келесі қадамдарды қамтуы керек:

1. Темір жол саласының қазіргі жағдайын талдау және цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект көмегімен шешуге болатын негізгі проблемалар мен міндеттерді анықтау.
2. Цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект енгізудің мақсаттары мен міндеттерін анықтау, стратегия мен іс-қимыл жоспарын әзірлеу.
3. Қойылған міндеттерді шешу үшін қажетті технологиялар мен бағдарламалық қамтамасыз етуді таңдау және бейімдеу.
4. Кадрларды дайындау және жаңа технологияларды тәжірибеге енгізу.
5. Цифрлық технологиялар мен жасанды интеллект енгізу нәтижелерін бақылау және талдау, алынған мәліметтерге сәйкес стратегияны түзету.

Бұл әдістеменің объектісі темір жол көлігі және оның барлық құрамдас бөліктері – пойыздар, инфрақұрылым, жабдықтар, персонал және клиенттер болады. Цифрлық технологияларды және жасанды интеллектті енгізу теміржолды пайдалану процестерін оңтайландырады, техникалық қызмет көрсету уақыты мен шығындарын қысқартады, тұтынушыларға қызмет көрсету сапасын арттырады.

Виртуалды шындық (VR) техникасы -пайдаланушыға виртуалды әлеммен өзара әрекеттесу тәжірибесін беретін виртуалды ортаны жобалау және енгізу үшін қолданылатын тәжірибелер мен тәсілдер жиынтығы. VR әдістері қызықты және шынайы виртуалды ортаны құру үшін әртүрлі технологияларды, бағдарламалық жасақтаманы, аппараттық құралдарды және дизайнды қамтиды. VR техникасын білім, медицина, сәулет, ойын индустриясы және т.б. сияқты әртүрлі салаларда қолдануға болады. Ол виртуалды шындықты пайдаланушылар үшін бірегей және иммерсивті тәжірибе жасауда маңызды рөл атқарады.

Зерттеу нәтижелері:

1. Теміржол көлігіндегі операциялардың тиімділігін арттыру: Цифрлық технологиялар мен жасанды интеллектті енгізу көптеген процестерді автоматтандыруға, болжау мен жоспарлауды жақсартуға, сондай-ақ теміржол саласындағы қауіпсіздік пен бақылау деңгейін арттыруға мүмкіндік береді.

2. Шығындарды азайту және табыстылықты арттыру: Темір жол көлігіндегі процестерді автоматтандыру және оңтайландыру шығындарды азайтуға, өнімділікті арттыруға және қызмет көрсету сапасын жақсартуға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде кәсіпорындар үшін пайданың өсуіне әкеледі.
3. Жолаушыларға қызмет көрсетуді жақсарту: Цифрлық технологияларды енгізу жолаушыларға қызмет көрсету сапасын арттырады, күту уақытын қысқартады, жол жүру қауіпсіздігі мен жайлылығын арттырады.
4. Инновацияларды дамыту және жаңа шешімдерді құру: Темір жол көлігінде жасанды интеллектті енгізу жаңа технологияларды дамытуға және теміржол көлігінде ғана емес, басқа салаларда да қолдануға болатын бірегей шешімдерді жасауға ынталандырады.

Осылайша, теміржол көлігінде цифрлық технологиялар мен жасанды интеллектті енгізу тиімділікті арттыруға, шығындарды азайтуға, жолаушыларға қызмет көрсетуді жақсартуға және саладағы инновацияларды ынталандыруға үлкен үміт береді.

Виртуалды шындықтың (VR) теміржол көлігіндегі еңбек қауіпсіздігі үшін артықшылықтарына мыналар жатады:

1. Қауіпсіздік жаттығулары: VR теміржол жұмысшылары кездесетін әртүрлі қауіпті жағдайларды модельдеуге мүмкіндік береді, бұл оларға нақты қауіп-қатерге ұшырамай-ақ практикалық дағдылар мен тәжірибе алуға мүмкіндік береді.
2. Тәжірибелік оқыту: жұмысшылар VR көмегімен темір жолды күтіп ұстауға және қауіпсіздікке қатысты әртүрлі дағдыларды меңгеру үшін қолдана алады, бұл оларға нақты өмірлік жағдайларға жақсырақ дайындалуға көмектеседі.
3. Тәуекелді азайту: VR қолдану арқылы компаниялар өз қызметкерлері үшін қауіпсіз жұмыс ортасын қамтамасыз ете отырып, өндірістегі жарақаттар мен жұмыс орнындағы жазатайым оқиғалардың қаупін азайта алады.

Қорытынды:

Цифрлық технологиялар мен жасанды интеллекттің дамуы теміржол көлігі үшін үлкен перспективалар береді. Бұл технологиялар теміржол қозғалысының тиімділігі мен қауіпсіздігін арттыруға, ресурстарды пайдалануды оңтайландыруға және жолаушылар тәжірибесін жақсартуға мүмкіндік береді.

Теміржол көлігіне жасанды интеллект енгізу бағыттарының бірі логистикалық менеджмент жүйесін құру және тасымалдауға сұранысты болжау болып табылады. Машиналық оқыту алгоритмдерін пайдалану маршрутты жоспарлауды, түгендеуді басқаруды және тасымалдауды ұйымдастыруды оңтайландырады.

Үлгілерді тану және деректерді талдау технологияларын теміржол қауіпсіздігін жақсарту үшін де қолдануға болады. Бейнебақылау және аномалияларды анықтау жүйелері жолдағы ақауларды ерте анықтауға және апаттардың алдын алуға көмектеседі.

Жолаушылар тасымалы үшін цифрлық технологиялар жақсартылған қызмет пен жайлылықты ұсынады. Жолаушыларға пойыздардың жүру кестесін қадағалауға, билеттерді сатып алуға және кешігулер туралы хабарламаларды алуға мүмкіндік беретін мобильді қосымшалар танымал бола бастады.

Осылайша, теміржол көлігінде цифрлық технологиялар мен жасанды интеллектті енгізу жолаушылар үшін тиімділікті, қауіпсіздікті және ыңғайлылықты арттыру үшін орасан зор әлеуетке ие және жақын арада бұл салада елеулі өзгерістерді күтуге болады.

Дегенмен, бұл мүмкіндіктерді сәтті жүзеге асыру үшін бірқатар техникалық, ұйымдастырушылық және мәдени кедергілерді еңсеру қажет. Бұған инфрақұрылымды жаңарту, басқару мен бақылаудың жаңа жүйелерін енгізу, персоналды оқыту, теміржол көлігінің әртүрлі қатысушыларының өзара әрекеттесу стандарттары мен ережелерін реттеу және үйлестіру кіреді.

Әдебиет:

1. Жасанды интеллект [Электрондық ресурс]: Википедия. Тегін энциклопедия. URL: <https://goo.su/42uf>.
2. Ресейдегі ұшқышсыз көліктердің болашағы [Электронды ресурс]. URL: <https://goo.su/42uF>.
3. Автокөліктердің интернеті: ұшқышсыз жүргізуге алғашқы қадамдар [Электронды ресурс]. URL: <https://habr.com/ru/company/itelma/blog/518166/>.
4. Темір жол көлігіндегі ұшқышсыз технологияларды дамыту [Электрондық ресурс]. URL: <https://habr.com/ru/post/502202/>.
5. Өнеркәсіптік революция [Электрондық ресурс]: Википедия. Тегін энциклопедия. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Industrial_revolution.

ПЛАТФОРМА ДЛЯ АНАЛИЗА ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ УЧАЩИХСЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

**Тулегенов Еркебулан Нурланович,
Бега Виталий Борисович,**

магистр техники и технологии, преподаватели специальных дисциплин,
«Костанайский политехнический высший колледж»,
Костанайская область, г. Костанай, Республика Казахстан

Түйін: Қазіргі жағдайда оқушылардың психологиялық әл-ауқаты мәселесі ерекше мәнге ие болады. Стресстің жоғарылауы, әлеуметтік қиындықтар және технологияның әсері студенттердің едәуір бөлігінде стресс пен мазасыздыққа әкеледі, бұл олардың эмоционалды денсаулығын қолдаудың жаңа тәсілдерін қажет етеді. Мақалада жасанды интеллектті қолдана отырып, оқушылардың психологиялық жағдайын талдауға арналған платформаны әзірлеу жобасы ұсынылған.

Платформа мәтіндік деректерді талдау және психологиялық қиындықтардың белгілерін анықтау үшін AI алгоритмдерін қолдану арқылы оқушылардың өзін-өзі көрсетуі үшін анонимді кеңістікті қамтамасыз етеді. Негізгі функционалдылыққа тесттері бар жеке кабинет, деректерді автоматты түрде өңдеу және тәрбиешілер мен психологтар үшін аналитикалық есептер шығару кіреді. Деректердің құпиялылығы мен қауіпсіздігіне ерекше назар аударылады.

Жоба оқушыларды қолдау үшін білім беру ортасында заманауи технологияларды пайдалану әлеуетін көрсетеді, эмоционалды проблемаларды анықтауға және жоюға ықпал етеді және осындай шешімдерді білім беру мекемелеріне біріктіру перспективаларын ашады.

Аннотация: В современных условиях проблема психологического благополучия учащихся приобретает особую значимость. Увеличивающиеся нагрузки, социальные вызовы и влияние технологий приводят к стрессу и тревожным состояниям у значительной части студентов, что требует новых подходов к поддержке их эмоционального здоровья. В статье представлен проект разработки платформы для анализа психологического состояния учащихся с использованием искусственного интеллекта.

Платформа предоставляет анонимное пространство для самовыражения учащихся, применяя алгоритмы ИИ для анализа текстовых данных и выявления признаков психологических трудностей. Основные функциональные возможности включают личный кабинет с тестами, автоматическую обработку данных и генерацию аналитических отчетов для педагогов и психологов. Особое внимание уделяется вопросам конфиденциальности и безопасности данных.

Проект демонстрирует потенциал использования современных технологий в образовательной среде для поддержки учащихся, способствует выявлению и устранению эмоциональных проблем, и открывает перспективы интеграции подобных решений в образовательные учреждения.

Проблема психологического благополучия учащихся становится все более актуальной в условиях современного общества. Растущая нагрузка на студентов, стремительное развитие технологий и социальные вызовы нередко приводят к стрессу, тревоге и другим психологическим трудностям. Исследования показывают, что около 20% учащихся испытывают трудности, связанные с депрессией или тревожными расстройствами, но лишь немногие из них обращаются за помощью.

Платформа, разрабатываемая в рамках проектной деятельности, предоставляет безопасное пространство для учащихся, где они могут анонимно делиться своими эмоциями и получать помощь. Использование искусственного интеллекта позволяет автоматизировать процесс анализа данных, делая его быстрым, объективным и масштабируемым.

Цели и задачи проекта. Целью разработки платформы является создание эффективного инструмента для выявления психологических трудностей среди учащихся. Основные задачи включают:

- Разработку интерфейса, обеспечивающего простоту и удобство использования.
- Внедрение технологий искусственного интеллекта для анализа текстовых данных и результатов тестов.
- Предоставление анонимного пространства для учащихся, где они могут безопасно делиться своими эмоциями.
- Генерацию аналитических отчетов, которые могут использоваться педагогами и психологами.

Методология. Проект реализуется с использованием современных технологий и инструментов.

1. Технологическая база:

- Язык программирования **Python** используется для разработки алгоритмов анализа данных и машинного обучения.
- **PHP** и фреймворк **Yii2** применяются для создания серверной части и пользовательского интерфейса.

2. Функциональные возможности:

- Личный кабинет учащегося, где он может пройти психологические тесты.
- Алгоритмы ИИ, анализирующие ответы для выявления психологических паттернов.
- Тестовые данные используются для настройки и улучшения модели.

3. Роль студентов:

- Разработка интерфейса платформы.
- Тестирование алгоритмов искусственного интеллекта на основе собранных данных.

Результаты работы. На текущий момент реализованы следующие компоненты:

1. Личный кабинет учащегося, обеспечивающий доступ к тестам.
2. Базовые алгоритмы анализа данных, которые обрабатывают ответы учащихся и выдают предварительные результаты.
3. Тестирование функционала, проведенное студентами, подтвердило корректность работы ключевых модулей.

Искусственный интеллект анализирует данные и выдает рекомендации на основе собранной информации. Например, если в ответах учащихся наблюдаются признаки тревожности, платформа предлагает ресурсы для эмоциональной поддержки.

Этика и конфиденциальность. Одним из важнейших аспектов проекта является обеспечение безопасности данных. Поскольку учащиеся работают с платформой анонимно, в будущем планируется внедрение дополнительных мер защиты, включая:

- Шифрование данных на сервере.
- Разработку политики конфиденциальности, соответствующей международным стандартам.

- Аудит безопасности, чтобы минимизировать риски утечки информации.

Применение и перспективы. Платформа ориентирована на использование в образовательных учреждениях — колледжах. Она может быть интегрирована в образовательный процесс и использоваться педагогами для анализа эмоционального состояния учащихся.

The image shows a web application interface for a student survey. The header includes navigation links: My Application, Home, Test, Help Developer, About, Contact, Users, Register, Logout (Роман). The main content area is titled "Опросник для учащихся" (Survey for students) and shows the student's name "Студент: Роман" (Student: Roman). The survey consists of four questions with dropdown menus for the first three and a text input for the fourth. The questions are: 1. How often do you feel anxiety or stress during the school day? (Answer: Иногда - Sometimes), 2. How do you evaluate your mood for the last two weeks? (Answer: Нейтральное - Neutral), 3. Have you ever thought about skipping school lately? (Answer: Часто - Often), 4. What, in your opinion, can be improved in school to make it more comfortable for you? (Answer: Сократить количество занятий - Reduce the number of lessons). A green "Отправить" (Send) button is at the bottom. Below the button, a red-bordered box contains a feedback message in Russian. Below the survey form, a terminal window titled "C:\Windows\system32\cmd.exe" displays the survey results, including the student's name and the answers to all four questions.

Рисунок 1 – Тестовый опрос и генерации ответа

Будущие этапы работы включают:

1. Расширение возможностей алгоритмов искусственного интеллекта, чтобы учитывать большее количество факторов.
2. Внедрение новых типов тестов, включая опросники по социальным отношениям и уровням стресса.
3. Адаптацию платформы для мобильных устройств, что повысит её доступность.

Заключение. Представленный проект демонстрирует потенциал использования искусственного интеллекта в образовании. Платформа позволяет учащимся анонимно делиться своими переживаниями, а преподавателям — оперативно выявлять признаки проблем и принимать меры.

В дальнейшем планируется расширение функционала, доработка механизмов конфиденциальности и внедрение платформы в образовательные учреждения.

Список литературы

1. Баева, И.А., и Волкова, Е.Н. "Психологическая безопасность образовательной среды: теоретические основы и практические аспекты". Москва: Педагогическое издательство, 2020.
2. Панкратова, С.А. "Использование технологий искусственного интеллекта для анализа данных в образовании". Вестник образовательных технологий, 12(3), 2023.

ПРОЕКТНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ОБЩИХ И ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ

Шектыбаева Лейсан Филаридовна,
Ахметжанова Динара Косылбековна,

преподаватели истории
Костанайский политехнический высший колледж,
г.Костанай

Аннотация. В условиях модернизации казахстанского образования проблема применения метода проектов как средства формирования профессиональных компетенций будущих специалистов актуальна и является перспективным направлением в обучении студентов политехнического колледжа. Умение успешно адаптироваться к постоянно меняющемуся миру является основой социальной успешности - этому должно учить сегодня любое образовательное учреждение. Современный образовательный процесс немыслим без поиска новых, более эффективных технологий, призванных содействовать развитию творческих способностей обучающихся, формированию навыков саморазвития и самообразования.

Ключевые слова: модернизация, система обучения, содержание, проект, интеграция, профессиональное образование, педагогические технологии, методика.

В настоящее время новые требования к профессиональному образованию вступают в противоречие с традиционными системами обучения. В связи с этим необходима модернизация традиционного обучения и осуществление инновационного подхода к обучению. Сущность современного образовательного процесса заключается в обновлении содержания обучения, создании образовательной среды, способствующей развитию у обучающихся творческого и критического мышления, опыта учебно-исследовательской деятельности, формированию умений самостоятельно пополнять знания, ориентироваться в стремительном потоке информации.

В связи с этим ключевое значение для деятельности учреждений среднего профессионального образования в условиях реализации ГСОО имеют современные педагогические технологии формирования общих и профессиональных компетенций.

Основное предназначение метода проектов состоит в предоставлении студентам возможности самостоятельного приобретения знаний и умений в процессе решения поставленной проблемы, требующих интеграции знаний из различных предметных областей. Суть этого метода – стимулировать интерес студентов к определенным проблемам, решение которых предполагает владение определенной суммой знаний и через проектную деятельность практическое их применение. Этот метод позволяет реально соединить теоретические знания с практическим опытом их применения. Метод проектов - путь познания, способ организации процесса познания. Поэтому, если мы говорим о методе проектов, то имеем в виду именно способ достижения дидактической цели через детальную разработку проблемы (технологии), которая должна завершиться вполне реальным, осязаемым практическим результатом, оформленным тем или иным образом. Творческие проекты дают возможность организовать деятельность на уроках истории в увлекательной форме. В процессе работы над проектом происходит взаимодействие студента и преподавателя на принципах равного партнерства. Представляемые студентами изделия - готовый продукт - изготовлены из различных материалов с применением интересных технологий обработки материалов на высоком уровне, имеют высокое качество. В науке и практике образовательной деятельности предлагается большое разнообразие педагогических технологий, рекомендуемых для формирования компетенций у обучающихся. В своей практической работе мы взяли на вооружение проектные технологии, которые на наш взгляд позволяют решать проблему формирования компетенций у студентов как одно из требований образовательных стандартов [1, с.5].

Общеизвестен факт, что в настоящее время огромное значение приобрели качества личности, которые раньше не были столь важны для деятельности в социуме, такие как способность быстро реагировать на изменения в обществе, осваивать новые компетенции и области научных знаний, умение налаживать коммуникативный контакт с людьми различных профессий, конфессий и культур. Внедрение современных государственных образовательных стандартов среднего профессионального образования позволяет решить задачу формирования общих и профессиональных компетенций как при изучении теоретической, так и практической составляющих образования. Таким образом, учащиеся смогут хорошо овладеть набором необходимых теоретических знаний, перестанут испытывать значительные трудности в будущей профессиональной деятельности, требующей использования полученных знаний для решения конкретных жизненных и профессиональных задач или проблемных ситуаций.

Методика обучения продуктивным видам деятельности с практикумом большое внимание уделяется практической деятельности студентов. Занятия носят практико-ориентированный характер. Студенты имеют возможность самостоятельно определять наличие проблемы, которую нужно решить, планируют собственную деятельность и продукт, который должен получиться в результате решения данной проблемы. В ходе деятельности студенты понимали, для чего это все надо, и знали, где и как можно будет это применить в дальнейшем на практике. Преподаватель является равноценным партнером для студентов. Проектная деятельность позволяет отойти от авторитарности в обучении, всегда ориентирована на самостоятельную работу учащихся. С её помощью студенты не только получают сумму тех или иных знаний, но и обучаются приобретать эти знания самостоятельно, пользоваться ими для решения познавательных и практических задач. Кроме того, проектная деятельность предусматривает самостоятельный поиск в сочетании с групповой организацией этой деятельности, что позволяет приобретать коммуникативные навыки и умения. Это становится тем актуальней, чем интенсивней развиваются средства информационных коммуникаций, деловое и культурное сотрудничество между людьми – носителями разных культур мирового сообщества [2, с.13]. Метод проектов предполагает высокий уровень интеграции содержания дисциплин, а также междисциплинарных курсов в рамках профессионального модуля. Это способствует созданию мотивации, интереса будущих специалистов к обучению, и позволяет им убедиться в необходимости получения определенных знаний, умений, приобретения практического опыта не только в рамках одной дисциплины. В настоящее время педагогическому обществу известно много различных технологий активного обучения, способных формировать и развивать общие и профессиональные компетенции. Одним из таких направлений является проектное обучение.

Решающим звеном внедрения проектной деятельности в системе среднего профессионального образования является преподаватель. В связи с этим меняется роль преподавателя и его основная задача. Современный педагог становится не просто носителем необходимых теоретических знаний, а организатором деятельности студентов и консультантом по решению поставленных профессиональных задач. Соответственно личность преподавателя должна обладать такими качествами, чтобы соответствовать запросам общества по воспитанию «свободной, высокоинтеллектуальной, адаптивной личности, обладающей ключевыми компетенциями, способной к адекватному самоопределению в будущей профессиональной сфере»

Актуальность проектного метода обучения в современной системе среднего профессионального образования обуславливается необходимостью будущими профессионалами понимать смысл и предназначение своей профессии, уметь самостоятельно ставить профессиональные цели и задачи, а также находить пути и способы их решения [3, с.224].

В процессе использования проектного метода обучения мы получаем одновременно два результата. Первый выражается в том педагогическом эффекте, который мы получаем

от студентов при включении их в процесс добывания знаний и их оправданном применении при решении профессиональных задач. При успешном достижении целей проекта можно говорить о качественно новом результате, выражающемся в эффективном развитии когнитивных способностей студента, его самостоятельности в учебно-познавательной деятельности. Вторым результатом, безусловно, является сам учебный проект, качественно новый продукт теоретических знаний и практических умений. Таким образом, проектный метод обучения создает положительную мотивацию для самообразования, что является главным достоинством использования данной технологии обучения. Поиск необходимой для выполнения проекта информации требует постоянной работы с учебной, справочной, периодической литературой, а также методическими пособиями. Согласно наблюдениям при выполнении проекта более 70 % учащихся обращаются к различным источникам справочной, научной и учебно-методической литературы. Традиционная же форма обучения студентов компьютерной графике по методическим указаниям практически исключает возможность работы с дополнительными источниками информации. Таким образом, включение проектной деятельности в учебный процесс способствует повышению уровня компетентности учащегося в области решения профессиональных проблем и коммуникации. Данный способ организации учебной деятельности студентов, осуществляющийся в виде практикума, достаточно эффективен при условии соблюдения всех главных этапов проектной деятельности. Одной из важных составляющих проектного метода обучения является подготовка и защита презентации. Несомненна практичность подготовки проектов, которая выражается, прежде всего, индивидуальной направленностью процесса обучения и в реализации желаний будущего профессионала. Результат выполненных проектов должен иметь практическую направленность[4,с.10].

Современные педагогические технологии, в нашем случае, это проектная деятельность обучающихся, формируют у будущих специалистов умения ставить и решать задачи для разрешения возникающих проблем - не только профессиональных, но и жизненных. Внимание многих педагогов к проектной деятельности обусловлено, прежде всего, необходимостью требованием повышения качества профессиональной подготовки обучающихся учреждений профессионального образования. Участие всех субъектов образовательного процесса в проектировании позволяет формировать общие и профессиональные компетенции будущих специалистов, а значит, обеспечивает их конкурентоспособность в соответствии с запросами рынка труда. Выведение проектной деятельности за пределы урочной создает простор для творчества, позволяет максимально учесть личностно ориентированный подход в обучении.

Задачей преподавателя является найти такие пути применения проектных технологий, которые привлекли бы к ней студентов с различным уровнем знаний и умений, расположили бы их к общей совместной деятельности, сориентировали бы их на будущую профессиональную успешность. Работа с новой, профессионально значимой информацией приближает будущего специалиста к производственным условиям, что стимулирует желание обучающихся достичь продуктивных результатов и положительно отражается на формировании профессиональной компетенции. Работа в проекте побуждает их решать профессиональные проблемы, искать нестандартные решения, изучать специальную литературу, расширять свой кругозор. Вся обработанная и проанализированная информация может впоследствии лечь в основу как курсовой работы по специальным предметам, так и выпускной квалификационной работы.

Оценивание степени сформированности общих и профессиональных компетенций важный этап, причем и для обучающихся, и для преподавателя. В нашей работе мы отслеживали этот процесс в виде поставленного определенным образом вопроса, стимулирующего участника проектной деятельности к размышлениям и самостоятельной оценки своей работы. Дальнейшее использование в образовательном процессе проектной деятельности позволяет обеспечить продвижение студентов по компетентностной

образовательной траектории и способствует подготовки высококвалифицированных специалистов[5,с.124].

Включение обучающихся в проектную деятельность позволяет преобразовывать теоретические знания в профессиональный опыт и создает условия для саморазвития личности, позволяет реализовывать творческий потенциал, помогает обучающимся самоопределиваться и самореализоваться, что, в конечном счете, формирует общие и профессиональные компетенции выпускников учреждений среднего профессионального образования, обеспечивающих конкурентоспособность и востребованность на рынке труда. Анализ показал, что у студентов отмечена положительная динамика формирования профессиональных компетенций, студенты успешно проявляют себя на уроках, что подтверждает целесообразность использования метода проектов. Таким образом, метод проектов является одним из эффективных средств формирования профессиональных компетенций будущих специалистов в рамках ТиПО.

Список литературы:

1. Послание Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана 16 марта 2022 г. «Новый Казахстан: Путь обновления и модернизации»
2. Якимова, З. В. Оценка компетенций : профессиональная среда и вуз / З. В. Якимова, В. И. Николаева // Образование в Казахстане. - 2012. - № 12. - С. 13-22.
3. Самоукина Н.В. Эффективная мотивация персонала, М., Вершина, 2008.-224с.
4. Столбова И. Д. Организация предметного обучения: компетентностный подход / И. Д. Столбова // Преподавание истории . - 2012. - № 7. - С. 10-20.
5. Дубровина О. С. Использование проектных технологий формировании общих и профессиональных компетенций обучающихся. Проблемы и перспективы развития образования (II): материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Пермь, май 2012 г.). - Пермь: Меркурий, 2012. - С. 124-126.

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИННОВАЦИОННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ КОСТАНАЙСКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ВЫСШЕГО КОЛЛЕДЖА

Уайсова Майра Маликовна,

магистр технических и экономических наук

преподаватель специальных дисциплин,

Костанайский политехнический высший колледж,

Костанайская область, г. Костанай, Республика Казахстан

Түйін. Мақалада Қостанай политехникалық жоғары колледжінің білім беру процесінде қолданылатын заманауи технологиялар зерттеледі. Цифрландыру, виртуалды зертханалар мен симуляторларды, оқытудың интерактивті әдістерін енгізу және педагогтардың кәсіби өсуі мәселелеріне ерекше назар аударылды. Бұл жаңалықтар білім беру процесінің сапасын жақсартуға ықпал етеді, оны қолжетімді және бейімделетін етеді, сондай-ақ оқушыларды жылдам өзгеріп жатқан әлемде табысты жұмысқа орналасуға дайындайды. Сондай-ақ оқытуға оң әсер ететін «Компьютердің аппараттық-бағдарламалық қамтамасыз етуіне қызмет көрсету және баптау» ПМ02 модулінің оқу процесіне чат-ботты енгізу қарастырылуда. Чат-бот студенттерге оқу-әдістемелік ресурстарға тәулік бойы қолжетімділік береді, оқу процесін дараландырады, оқушылардың тартымдылығын арттырады, өткен материалды тиімді қайталауға көмектеседі, оқытушыларға жүктемені азайтады және студенттердің үлгерімін бақылауға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: чат-боттар, білім беру, оқыту әдістері, үздіксіз білім беру, цифрландыру, аппараттық-бағдарламалық қамтамасыз ету, автоматтандыру, тестілеу, оқытуды дербестендіру

Аннотация. В статье исследуются современные технологии, применяемые в образовательном процессе Костанайского политехнического высшего колледжа. Особое

внимание уделено вопросам цифровизации, внедрению виртуальных лабораторий и симуляторов, интерактивных методов обучения и профессионального роста педагогов. Эти нововведения способствуют улучшению качества образовательного процесса, делают его более доступным и адаптивным, а также готовят учащихся к успешному трудоустройству в стремительно изменяющемся мире. Также рассматривается внедрение чат-бота в учебный процесс модуля ПМ02 «Обслуживание и настройка аппаратно-программного обеспечения компьютера», которое оказывает положительное воздействие на обучение. Чат-бот предоставляет студентам круглосуточный доступ к учебно-методическим ресурсам, индивидуализирует процесс обучения, увеличивает вовлечённость учащихся, помогает эффективно повторять пройденный материал, снижает нагрузку на преподавателей и позволяет отслеживать успеваемость студентов.

Ключевые слова: чат-боты, образование, методы обучения, непрерывное образование, цифровизация, аппаратно-программное обеспечение, автоматизация, тестирование, персонализация обучения.

Современная система образования претерпевает значительные изменения благодаря активному внедрению передовых технологий и методик обучения. В условиях цифровой трансформации традиционные методы уже не могут полностью соответствовать требованиям динамично развивающегося рынка труда и современного общества. Поэтому особое значение приобретает концепция непрерывного образования, предполагающая постоянное обновление знаний и умений на протяжении всей жизни.

Костанайский политехнический высший колледж (КПВК) занимает лидирующие позиции в области внедрения современных технологий в образовательный процесс, что делает его одним из ведущих учебных заведений региона. Применение информационных технологий в рамках системы непрерывного образования позволяет колледжу не только обеспечивать актуальность знаний студентов, но и способствовать развитию профессиональных компетенций среди всех участников учебного процесса.

Одной из приоритетных задач КПВК является цифровизация всех этапов образовательной деятельности. Введение электронных образовательных платформ и систем управления существенно упрощает процессы преподавания и получения знаний.

В колледже активно используются следующие технологии:

- **Moodle.** Это платформа, позволяющая эффективно организовать процесс дистанционного и смешанного обучения. В КПВК данная система интегрирована в ежедневный образовательный процесс, что позволяет студентам иметь постоянный доступ к учебным материалам, заданиям и тестам.

- **Виртуальные лаборатории.** Важно, что в процессе обучения техническим специальностям использованы программы моделирования, виртуальные лаборатории и симуляторы, которые помогают студентам изучать сложные технологические процессы без необходимости использования дорогостоящего оборудования. Это особенно актуально для студентов, изучающих программирование, автоматизацию производства и другие технические специальности.

- **Цифровые ресурсы и базы данных.** Студенты и преподаватели КПВК имеют доступ к многочисленным образовательным платформам и электронным библиотекам, что делает учебный процесс более насыщенным и актуальным.

Современные инструменты управления образовательным процессом играют ключевую роль в системе непрерывного образования. КПВК внедрил специализированные программные решения для автоматизации учебного процесса, что облегчает планирование уроков, мониторинг успеваемости студентов и управление учебными ресурсами.

Одним из таких решений является система электронных журналов и дневников, позволяющая преподавателям в реальном времени следить за посещаемостью и успехами студентов. Это заметно улучшает прозрачность и эффективность образовательного процесса. Родителям также предоставляется возможность получать информацию об

успеваемости своих детей через электронные сервисы, что стимулирует ответственность и мотивацию учеников.

Система непрерывного образования в КПКВ ориентирована на то, чтобы студенты могли обучаться в удобное для них время и в соответствии со своими возможностями. Колледж предлагает разнообразные варианты дистанционного обучения, ставшие особенно популярными в период пандемии COVID-19. Гибкий график учебы дает студентам возможность совмещать учебу с работой, что является важной составляющей непрерывного образования.

Одной из инноваций, активно применяемых в КПКВ, является использование мобильных технологий в образовательном процессе. Разработка и внедрение мобильных приложений для обучения помогает студентам быть постоянно на связи с учебным процессом.

Мобильные технологии позволяют сделать процесс обучения более гибким и доступным, что особенно важно в контексте непрерывного образования.

Цифровизация образования открывает новые возможности для улучшения учебного процесса, и одной из наиболее востребованных инноваций становится использование чат-ботов.

В Костанайском политехническом высшем колледже (КПКВ) внедрение чат-ботов в образовательную среду способствует повышению эффективности коммуникации между студентами, преподавателями и администрацией, а также улучшению качества обучения за счет автоматизации ряда процессов.

Чат-боты — это программы, которые используют искусственный интеллект для общения с пользователями в текстовом или голосовом формате. Они могут выполнять различные функции, начиная от предоставления информации и заканчивая выполнением рутинных задач. В образовательном контексте чат-боты могут служить помощниками для студентов, преподавателей и администрации колледжей.

Чат-боты обеспечивают круглосуточный доступ к информации. Студенты могут задавать вопросы о расписании занятий, экзаменах, учебных материалах и других аспектах учебного процесса в любое время. Это особенно важно для студентов, которые могут учиться в удобное для себя время или совмещать учебу с работой.

С помощью чат-ботов можно создать персонализированные образовательные пути для студентов. Боты могут отслеживать прогресс учащихся, предлагать дополнительные материалы на основе их успеваемости и интересов, а также напоминать о предстоящих заданиях и сроках.

Чат-боты могут быть использованы как инструменты для дополнительной поддержки студентов. Они могут отвечать на вопросы по учебным материалам, предлагать объяснения сложных тем и даже проводить тестирование для проверки знаний. Это позволяет студентам самостоятельно работать над своими слабостями и углублять знания.

Чат-боты способствуют более активному взаимодействию между студентами и преподавателями. Они могут использоваться для организации обсуждений, опросов и обратной связи. Это создает более открытую и доступную образовательную среду, в которой студенты чувствуют себя комфортно, задавая вопросы и высказывая свое мнение.

Чат-боты могут взять на себя часть рутинной работы преподавателей, освобождая их время для более важных задач, таких как разработка учебных программ и индивидуальная работа со студентами. Это позволяет повысить качество образования и улучшить взаимодействие между преподавателями и учащимися.

Примеры использования чат-ботов в колледжах

1. Консультационные боты: Чат-боты могут предоставлять консультации по вопросам выбора курсов, карьерного роста и других аспектов обучения.

2. Боты для изучения языков: Они могут проводить интерактивные уроки, тесты и игры, помогая студентам улучшать свои языковые навыки.

3. Организационные боты: Помогают студентам следить за расписанием занятий, сообщают о предстоящих мероприятиях и сроках сдачи работ.

Использование чат-ботов в образовательном процессе колледжей открывает новые возможности для оптимизации обучения и повышения его эффективности. Эти технологии не только упрощают доступ к информации, но и способствуют созданию более интерактивной и персонализированной образовательной среды. Внедрение чат-ботов может стать важным шагом на пути к модернизации образования и подготовке студентов к вызовам современного мира.

Так, например, внедрение чат-бота в образовательный процесс по модулю ПМ02 “Обслуживание и настройка аппаратно-программного обеспечения компьютера” значительно повысило качество обучения студентов на 10% благодаря следующим факторам:

- Доступность информации в любое время. Чат-бот предоставляет студентам круглосуточный доступ к учебным материалам и ответам на вопросы, что способствует самостоятельной подготовке и углубленному изучению темы.

- Индивидуальный подход к обучению. Система автоматизированных ответов позволяет студентам получать персонализированные советы и рекомендации в зависимости от их уровня подготовки и успеваемости, что способствует более эффективному усвоению материала.

- Повышение вовлеченности студентов. Использование чат-бота делает процесс обучения более интерактивным и увлекательным. Студенты могут задавать вопросы, выполнять тесты и получать мгновенные результаты, что поддерживает их интерес к предмету.

- Эффективное повторение материала. Чат-бот может напоминать студентам о важной информации и проводить регулярные опросы, что помогает лучше закрепить знания.

- Снижение нагрузки на преподавателей. Благодаря автоматизации ответов на часто задаваемые вопросы и предоставлению дополнительных учебных материалов, преподаватели могут сосредоточиться на более сложных аспектах преподавания и уделять больше внимания индивидуальным потребностям студентов.

- Анализ прогресса студентов. Чат-бот собирает данные о взаимодействии студентов с материалом, что позволяет преподавателям отслеживать прогресс каждого студента и своевременно корректировать учебный процесс.

В результате использования чат-бота, студенты стали демонстрировать более высокий уровень понимания технических аспектов настройки и обслуживания компьютеров, а также улучшилась их способность применять полученные знания на практике.

Чат-бот, разработанный для модуля ПМ02 “Обслуживание и настройка аппаратно-программного обеспечения компьютера”, может быть эффективно применен в различных образовательных и профессиональных сферах, связанных с техническим обслуживанием компьютерных систем и IT-инфраструктур.

Искусственный интеллект (ИИ) играет ключевую роль в этом процессе. В колледже разрабатываются и применяются программы, которые могут анализировать успеваемость студентов, их сильные и слабые стороны, а также предлагать индивидуальные рекомендации по улучшению результатов. Эти системы помогают формировать персонализированные образовательные траектории для каждого студента, что значительно повышает эффективность обучения.

В колледже активно используется технология больших данных для анализа учебных процессов. На основе собранных данных о результатах студентов и преподавателей, колледж может эффективно контролировать качество образовательных программ, проводить мониторинг успеваемости и вносить необходимые корректировки в учебные планы.

Анализ данных позволяет колледжу более оперативно реагировать на изменения в требованиях рынка труда и адаптировать образовательные программы в соответствии с запросами работодателей. Это делает обучение не только эффективным, но и релевантным для будущей профессиональной деятельности студентов.

Костанайский политехнический высший колледж демонстрирует высокий уровень инновационности в своей системе непрерывного образования, активно внедряя современные технологии и подходы. Цифровизация образовательного процесса, использование мобильных технологий, искусственного интеллекта и больших данных позволяет колледжу быть на передовом рубеже профессионального образования. Важнейшими элементами успешного внедрения этих технологий являются гибкость учебных программ, возможность дистанционного обучения и персонализация образовательного процесса.

В условиях стремительного развития технологий и изменений на рынке труда, система непрерывного образования становится ключевым инструментом для подготовки квалифицированных специалистов, способных адаптироваться к новым вызовам. КПВК с успехом реализует эту концепцию, подтверждая свою роль как одного из лидеров в образовательной сфере региона.

И внедрение чат-ботов в образовательный процесс Костанайского политехнического высшего колледжа существенно улучшает коммуникацию между участниками учебного процесса, автоматизирует рутинные задачи и способствует персонализации обучения. Чат-боты становятся важным элементом цифровизации образования, обеспечивая более гибкий и доступный процесс обучения для студентов.

Использование таких технологий помогает не только повысить эффективность работы преподавателей, но и сделать обучение более ориентированным на потребности каждого студента, что особенно важно в условиях современной системы образования.

Список литературы:

1. Бим-Бад, Б.М. Педагогический энциклопедический словарь. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2002.
2. Власова, В.В. Цифровая трансформация образования: возможности и вызовы. – М.: Изд-во "Просвещение", 2020.
3. Зинченко, В.П., и Чернова, О.Е. Технологии электронного обучения в системе непрерывного образования. – М.: МГУ, 2019.
4. Игошев, А.В. Мобильные технологии в обучении. – СПб.: Питер, 2021.
5. Кузьмин, Е.И., и Кузьмина, Л.В. Чат-боты в образовательной деятельности // Педагогика и образование в современном мире: Сборник научных статей, 2022.
6. Назаров, А.Н. Применение искусственного интеллекта в образовании. – М.: Наука и технологии, 2021.
7. Панфилова, Е.В., и Лавров, И.А. Цифровые технологии в профессиональном образовании. – М.: Академия, 2020.
8. Савельев, И.Г. Непрерывное образование и современные образовательные технологии. – Казань: Университетская книга, 2021.
9. Сидоров, П.Л. Автоматизация образовательного процесса с использованием чат-ботов // Вестник современных образовательных технологий, 2022, №3, с. 58-65.

«ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ К ПРЕДМЕТУ «НАЧАЛЬНАЯ ВОЕННАЯ И ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА»

Нурканов Мырзабек Карабалинович, майор запаса,
Фатхудинов Ринат Рифович, старшина запаса

преподаватели-организаторы НВиТП
КГКП «Костанайский политехнический высший колледж»
г.Костанай

Аңдатпа. Бұл мақалада алғашқы әскери және технологиялық дайындық сабақтарында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану қарастырылады. Жалпыға бірдей ақпараттандыру дәуірінде оқытушыдан ақпараттық компьютерлік технологиялардың негіздерін меңгеруді талап ететіні атап өтілген.

Сабақтарда ақпараттық - коммуникациялық технологияларды ұтымды және органикалық пайдалану студенттердің жеке қабілеттерін дамытуға, танымдық қабілеттерін қалыптастыруға, өзін-өзі жетілдіруге ұмтылуға ықпал етеді деген қорытындыға келеміз.

Аннотация. В данной статье рассматривается использование информационно-коммуникационных технологий на уроках начальной военной и технологической подготовке. Подчеркивается, что в век всеобщей информатизации требует от преподавателя владения основами информационных компьютерных технологий. Сделан вывод о том, что рациональное и органичное использование информационно-коммуникационных технологий на уроках будет способствовать развитию индивидуальных способностей студентов, формированию познавательных возможностей, стремлению к самосовершенствованию.

Annotation. This article discusses the use of information and communication technologies in primary military and technological training lessons. It is emphasized that in the age of universal informatization requires the teacher to possess the basics of information computer technology. It is concluded that the rational and organic use of information and communication technologies in lessons will contribute to the development of individual abilities of students, the formation of cognitive abilities, the desire for self-improvement.

Түйін сөздер: Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, алғашқы әскери және технологиялық дайындық, мультимедиялық жабдықтар, цифрлық технологиялар, компьютерлік бағдарламалар.

Ключевые слова: Информационно-коммуникационные технологии, начальная военная и технологическая подготовка, мультимедийное оборудование, цифровые технологии, компьютерные программы.

Key words: Information and communications technology, basic military and technological training, multimedia equipment, digital technology, computer programs.

Состояние современного образования требует совершенно новых подходов к развитию образовательной среды. Век всеобщей информатизации требует от преподавателя владения основами информационных компьютерных технологий. На сегодняшний день во многих сферах человеческой деятельности активно используются интерактивные технологии. Умение пользоваться ими и применять их в работе и учебе становится жизненной необходимостью.

Интерактивное оборудование просто необходимо в учебных заведениях. Оно дает возможность преподавателю сделать процесс обучения более интересным и запоминаемым. Интерактивное оборудование изменяет саму культуру подачи материала, так как эти системы хороши не только для проведения презентаций, но и для организации групповой работы.

Использование ИКТ на уроках НВиТП является значимым инструментом, помогающим преподавателю в обучении, позволяющим ему облегчить объяснение и

обеспечить понимание студентов научных понятий. Следовательно, очень важно, чтобы преподаватель тщательно обдумывал использование ИКТ на своих уроках.

Ведущей целью применения интерактивного оборудования на уроке НВиТП является достижение более глубокого запоминания учебного материала через образное восприятие. Это происходит за счет использования видеопроектора, электронной доски и компьютера, обеспечивающего выход в Интернет. [1]

Использование интерактивной доски на уроках НВиТП повышает мотивацию студентов, положительно сказывается на развитии внимания, зрительной памяти, восприятии и технике чтения. Занятия с использованием интерактивной доски позволяют разрядить эмоциональную напряженность и создать благоприятный климат на различных занятиях.

Применение ИКТ способствует положительному отношению студентов к преподавателю, к своим одноклассникам, росту самостоятельности и добыванию знаний, повышению мотивации к обучению. Применение интерактивного оборудования в процессе обучения позволяет полностью видоизменить весь процесс обучения.

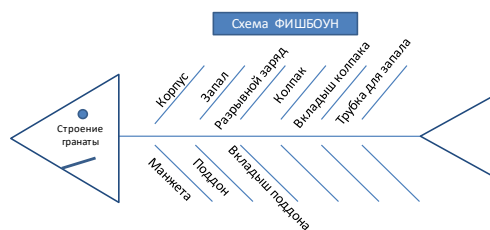
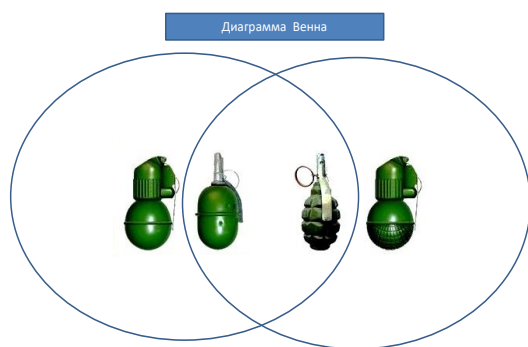
При работе с компьютерными технологиями меняется и роль преподавателя, основная задача которого – поддерживать и направлять развитие личности студентов, их творческий поиск. Отношения со студентами строятся на принципах сотрудничества и совместного творчества. В этих условиях неизбежен пересмотр сложившихся сегодня организационных форм учебной работы: увеличение самостоятельной индивидуальной и групповой работы студентов, отход от традиционного урока с преобладанием объяснительно-иллюстративного метода обучения, увеличение объема практических и творческих работ поискового и исследовательского характера. [2]

С этой целью в своей практике мы усиливаем использование модуля информационные коммуникационные технологии. Ранее мы не придавали особого значения использованию компьютера и его возможностей, считая, что на наших уроках это не важно.

Использование информационно-компьютерных технологий открывает для нас новые возможности в преподавании нашего предмета. Изучение такой дисциплины, как НВиТП, с использованием ИКТ дает детям возможность для размышления и участия в создании элементов урока, что способствует развитию интереса студентов к предмету. В век цифровой технологии использование ИКТ стало жизненной необходимостью. Здесь предоставляются широкие горизонты использования интерактивной доски, снятия видео - аудио роликов, создание презентаций, флипчартов, интервью родителей, преподавателей, сверстников, которые, например, снимаются на телефон или видеокамеру, затем монтируются и демонстрируются. Использование ИКТ нам помогло на различных этапах урока. [3]

Например, во время организационного этапа во вступительной части урока мы поясняли цель и содержание последующей работы. На данном этапе целесообразно показывать слайды с указанием темы и перечня вопросов для изучения. Показ такой информации на экране ускоряет конспектирование. Во время проверки домашнего задания более успешным студентам мы давали опережающие задания, где они уже потом готовили краткие сообщения и презентации со слайдами, которые затем включались в урок. Мотивационный и познавательный эффект от такой формы домашнего задания, конечно же, был намного выше, чем прежде. Когда выполнялось изучение нового материала, созданные презентации к урокам позволяли вовлечь студентов в объяснение нового материала. Студенты давали определения, опираясь на демонстрирующий им текст на интерактивной доске. В заключительной части урока для поддержания познавательного интереса студентам давалось итоговое закрепление в форме тестирования. При подведении итогов урока с применением модуля ИКТ, мы кратко напоминали содержание изученного материала, включив презентацию, где на экране интерактивной доски шел показ слайдов, которые уже были знакомы студентам. [4]

ИКТ на уроке используется для такого задания, как заполнение диаграммы Венна, составление кластера, при заполнении схемы Фишбоун в виде скелета рыбы, а также при работе с перфокартой, где студенты должны найти верный-неверный ответ и, конечно же, при работе с флипчартом.

ПЕРФОКАРТА

№ вопроса	Верно	Неверно
1. Все гранаты и запалы надо хранить в заводской упаковке?	+	
2. Перед укладкой в сумку и перед заряданием гранаты запалы не осматриваются?		+
3. Запалы с трещинами или зеленым налетом пригодны к применению?		+
4. Необходимо оберегать гранаты и запалы от сильных толчков, ударов, огня, грязи и сырости?	+	
5. Неправильные гранаты и запалы выбрасывают на свалку бытовых отходов?		+
6. Заряжать гранату (вставлять запал) разрешается только перед ее метанием?	+	
7. Для изучения устройства гранат, приемов и правил их метания выданы боевые гранаты?		+
8. При метании гранат можно не соблюдать меры предосторожности?		+
9. Гранаты, хранящиеся в сумках длительное время должны периодически осматриваться?	+	
10. К метанию боевых гранат допускаются все подряд солдаты?		+

Благодаря использованию на уроке модуля ИКТ темп урока стал более динамичным и насыщенным, появилась возможность полнее, понятнее и эмоциональнее освещать учебные вопросы, создавать проблемные ситуации.

Во время урока ИКТ применяется в виде просмотра видеороликов.

Вследствие применения на своих уроках модуля ИКТ, мы стали лучше знать каждого студента, выделять для себя его особенности и строить урок таким образом, чтобы учитывать особенности каждого. Работоспособная атмосфера в группе позволяет нам выполнить всё задуманное и запланированное, а это обеспечивает активное усвоение и прочные знания необходимого материала. Студенты в ходе таких занятий учатся выражать свои мысли вне зависимости от окружающих их людей. Применение современных компьютерных технологий помогает развивать у студентов умение самостоятельно планировать, оценивать и корректировать свою деятельность, повышает их мотивацию, познавательную деятельность, развивает интеллектуальные способности, умение находить и обрабатывать информацию, расширяет кругозор, а также повышается динамика уровня обученности, изменяется отношение обучающихся к предмету. Повышается уровень познавательной активности. Применение ИКТ меняет характер деятельности студента, позволяет направить его на самостоятельное освоение учебного материала, перейти от фронтальных форм работы к индивидуальным, изменить характер взаимодействия преподавателя и студента, от оценивания результатов деятельности учителем перейти к самооценке и взаимооценке. Используя ИКТ, познавательная активность студентов на уроках НВТП изменяется, что объясняется превращением студента из объекта учебного процесса в его субъект посредством применения ИКТ в процессе обучения. Применение

ИКТ способствует достижению высоких результатов в развитии познавательной активности в процессе обучения. Использование ИКТ деятельность студентов способствует активизации процессов саморазвития и самообразования студентов, позволяет добиться успешности каждого студента в процессе изучения курса НВиТП. [5]

На основании вышеизложенного можно сделать вывод о том, что рациональное и органичное использование информационно-коммуникационных технологий на уроках будет способствовать развитию индивидуальных способностей студентов, формированию познавательных возможностей, стремлению к самосовершенствованию. Также необходимо отметить, что применение компьютерных технологий способствует решению еще одной задачи - повышению общей информационной культуры студентов, которая сегодня является не только важнейшим фактором успешной профессиональной и непрофессиональной деятельности, но и одним из условий социальной защищенности личности в информационном обществе.

Применение интерактивного оборудования будет создавать положительное отношение студентов к предмету, к преподавателю, к своим однокурсникам, к личностному росту и самостоятельному добыванию знаний, повышению мотивации к обучению. Именно преподаватель поможет студентам приобрести багаж знаний и навыки, которые им помогут в будущем стать достойными и образованными гражданами нашей республики.

Использование информационно-коммуникативных технологий в преподавании стимулирует обучение студентов и развивает познавательный интерес к изучению предоставленного материала. С помощью интерактивной доски показываю студентам ситуации, над которыми они должны задуматься, а также презентации к урокам, флипчарты. Использование интерактивной доски позволяет экономить время преподавателя и даёт возможность обучающимся проявить себя. [6]

Список использованной литературы:

1. «Начальная военная и технологическая подготовка» - часть 1, учебник для 10 классов, Алматы «Мектеп» 2019г.
2. Республиканский военно-патриотический педагогико-методический журнал Начальная военная подготовка. Основы безопасности жизнедеятельности. 2016 г.
3. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании 2005 г.
4. Матрос Д.Ш. «Управление качеством образования на основе новых информационных технологий и образовательного мониторинга» 2001 г.
5. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования 2007 г.
6. Трайнев В.А. Информационные коммуникационные педагогические технологии 2007 г.

МАСТЕР-КЛАСС «ИНФОГРАФИКАНЫ ҚҰРУ: ОҚУ МАТЕРИАЛЫН ВИЗУАЛИЗАЦИЯЛАУ ҮШІН НАРКІН.АІ ПРАКТИКАЛЫҚ ҚОЛДАНУ»

**Шаракулова Акерке Абубакировна,
Журсиналина Гульсум Сайлаукановна,
КГКП «Қостанай жоғары политехникалық колледжі»,
Қостанай облысы, Қостанай, Қазақстан Республикасы**

Мастер-класса мақсаты: мұғалімдерге инфографика жасауға көмектесетін заманауи жасанды интеллект қызметтерін зерттеу.

1. Сәлемдесу және таныстыру (5 минут)

- Қатысушыларды қарсы алу.
- Мастер-класс бағдарламасына шолу.

2. Тыңдаушылардың білімін пысықтау (5 минут)

- АИ туралы ағымдағы білімді талқылау

3. Теориялық бөлім

Napkin AI - оқу материалдарын жасауда жаңа мүмкіндіктерді ашатын инновациялық платформа. Біздің мастер-класста біз уақыт пен күш-жігерді үнемдей отырып, мәтіндер мен көрнекі материалдарды тиімді құруға көмектесетін **Napkin AI**-дің негізгі мүмкіндіктерімен танысамыз.

Napkin AI дегеніміз не?

Napkin AI — мәтінге негізделген схемалар мен диаграммаларды жасауға мүмкіндік беретін онлайн құрал.

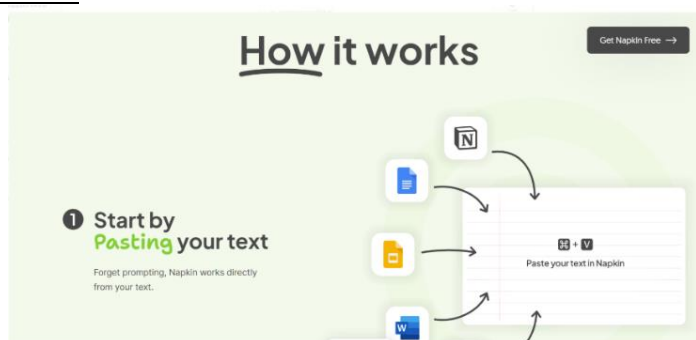
*Тек мәтінді қойыңыз, сонда **Napkin AI** сіз үшін бәрін жасайды!*

Napkin AI не істей алады?

- ✓ мәтіндік нұсқауларды диаграммалар мен схемаларға айналдыру;
- ✓ алынған кескіндерді өңдеу және жаңа элементтер қосу мүмкіндігі;
- ✓ дизайн дағдыларын қажет етпестен қарапайым визуализация жобаларда қолдануға арналған дайын диаграммаларды жасау;
- ✓ презентацияларда, мақалаларда және басқа жылдам экспорттау.

4. Практикалық бөлім.

<https://www.napkin.ai/> *сілтеме*

Қызмет интерфейсі интуитивті түсінікті. **Napkin AI**-ді қолдануды бастау үшін сізге email-ді көрсету арқылы қарапайым тіркеуден өту керек, сонымен қатар **Google** есептік жазбасы арқылы кіру мүмкіндігі бар.

[Home](#) [Pricing](#) [About us](#)

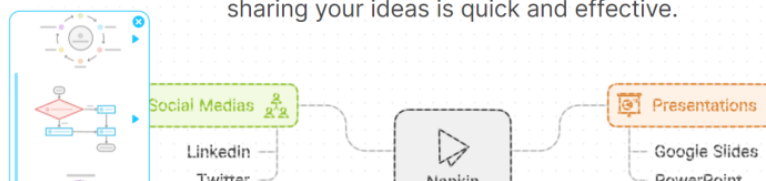
[Sign in](#)

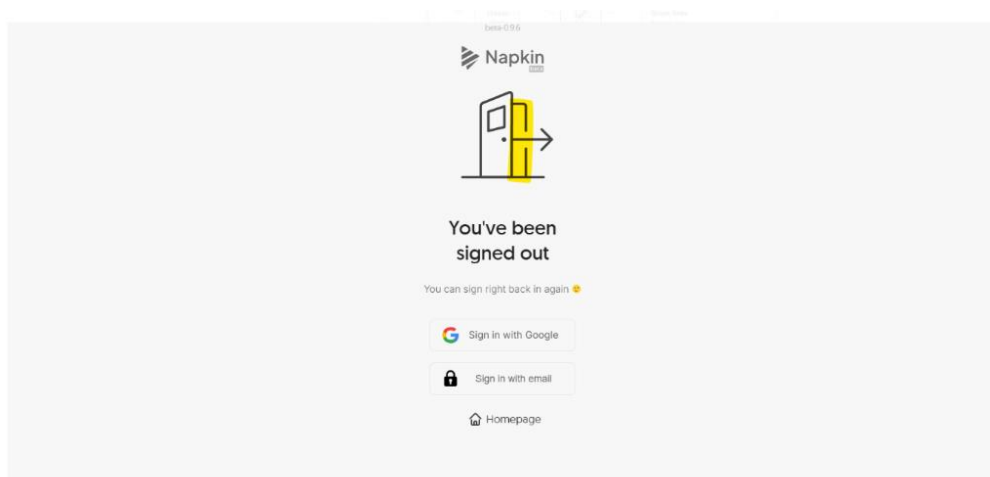
[Get Napkin Free →](#)

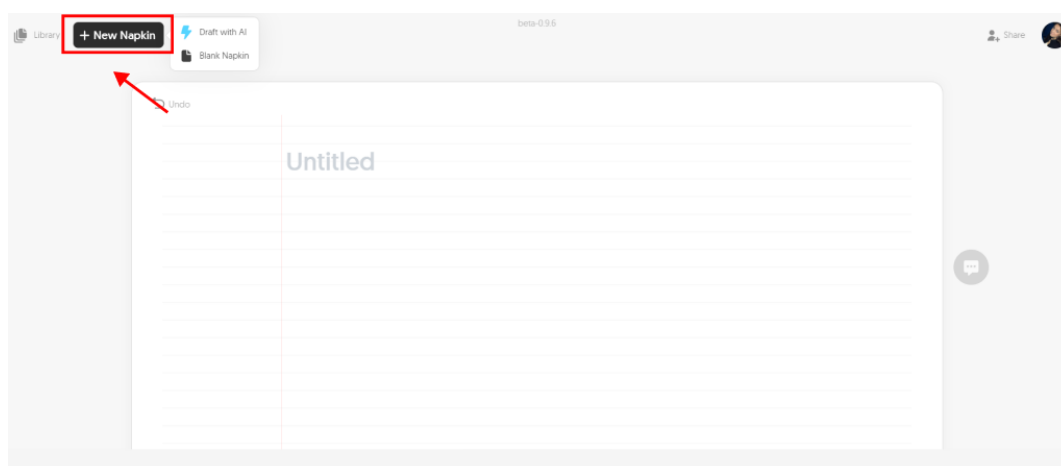
Get visuals from your text

Napkin turns your text into visuals so sharing your ideas is quick and effective.

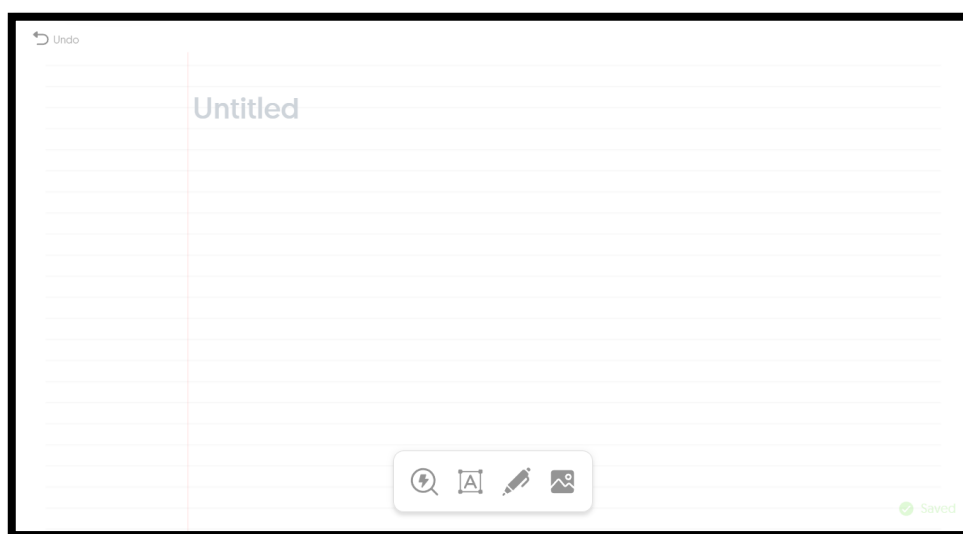

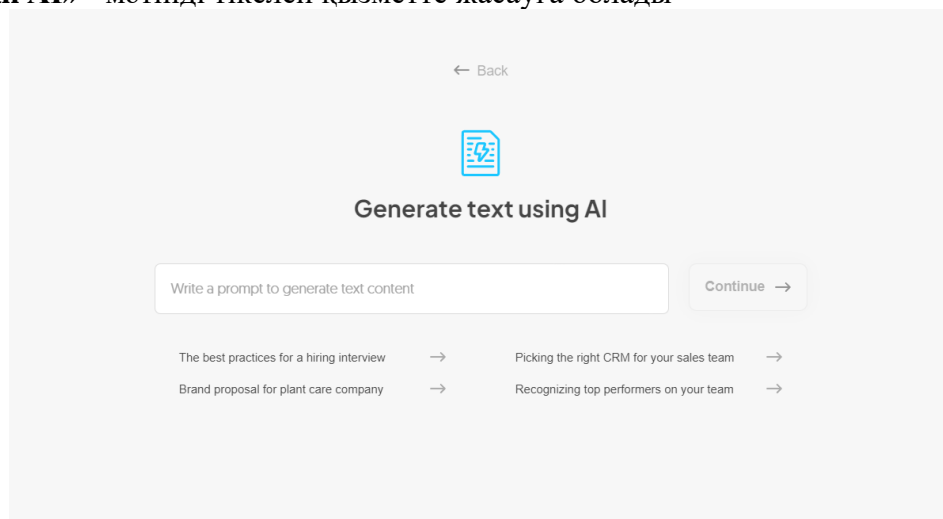
Жаңа визуализация жасау үшін терезенің жоғарғы сол жақ бұрышындағы " New Napkin" батырмасын басып, AI немесе " Draft with AI" көмегімен мәтіндік сипаттама жасау үшін "AI – мен жобалауды" таңдау керек-бұл жағдайда мәтінді басып шығаруға немесе қоюға болатын бос жұмыс кеңістігі ашылады.дайын.

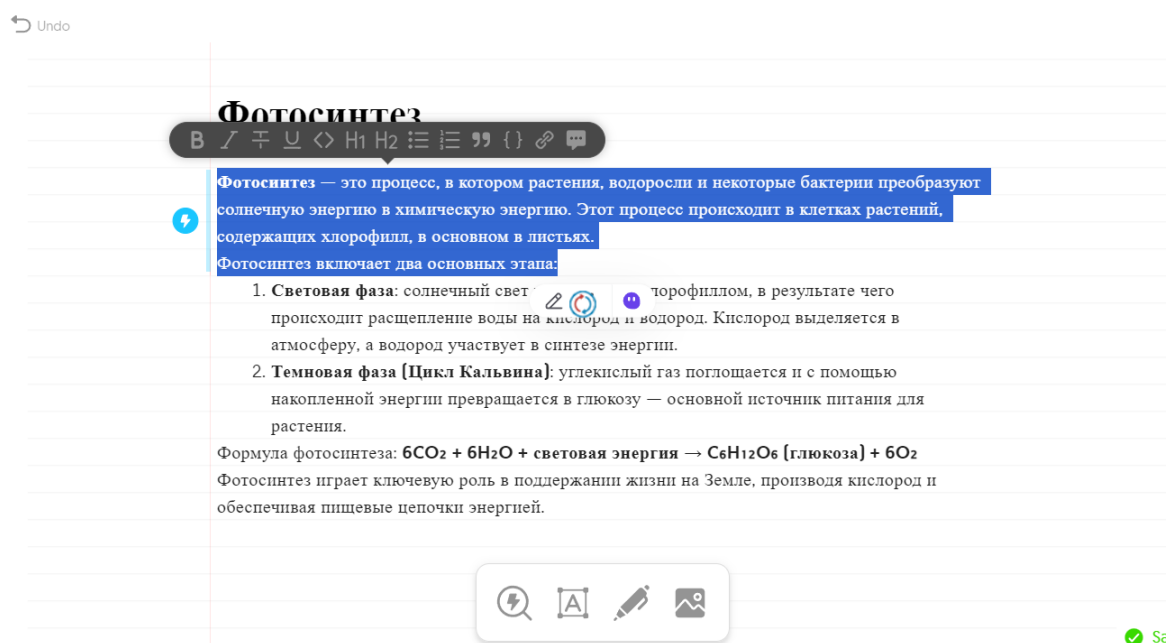
«Blank Napkin» - сіз өзіңіздің мәтініңізді қоса аласыз, оның негізінде визуализация жасалады, оны кез-келген құжаттан, слайдтан және т. б. көшіру арқылы орыс тіліне қолдау көрсетіледі.

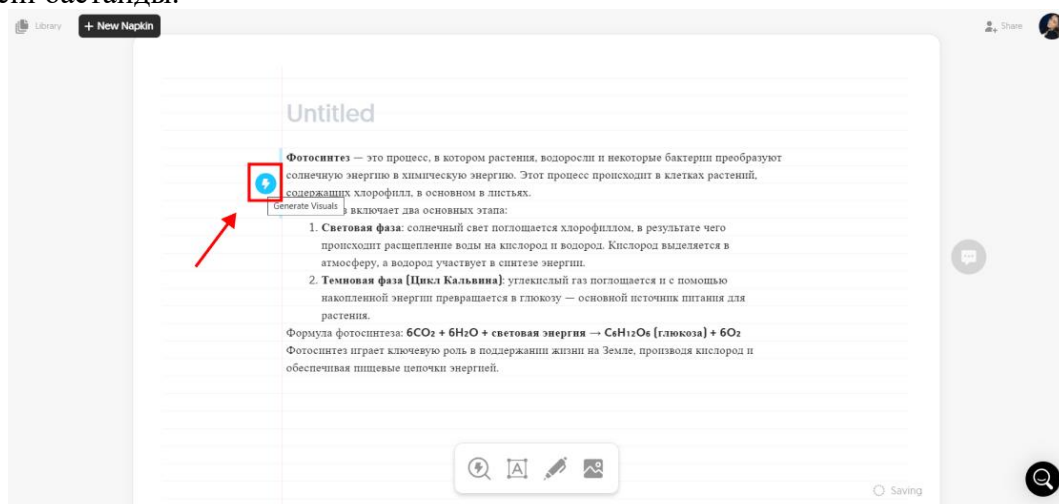
«Draft with AI» - мәтінді тікелей қызметте жасауға болады

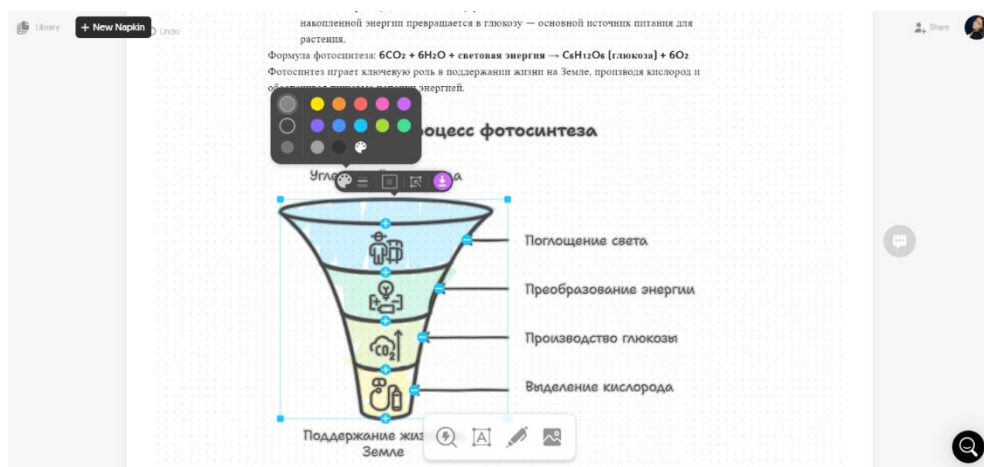
Кірістірілген мәтінді арнайы құралдар тақтасын пайдаланып пішімдеуге болады (сызбаны өзгерту, тізімдер жасау, тақырыптарды бөлектеу және т.б.).

Мәтінді таңдағанда, сол жақта **найзағай белгішесі** пайда болады, оны басу схеманы құру процесін бастайды.

Аі мәтінді талдайды және бірнеше секундтан кейін схеманың әр түрі үшін дизайн стилін өзгерту мүмкіндігімен сипаттаманың негізгі элементтеріне негізделген визуалды шешімді ұсынады.

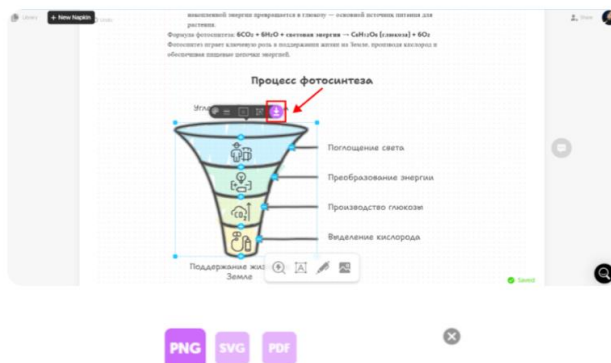
Схемалар мен диаграммалардың көптеген түрлерінің ішінен мазмұнға сәйкес келетін визуализация опциясын таңдауға болады

Napkin AI жасалған диаграммаларды өңдеуге және өзгертуге ыңғайлы құралдарды ұсынады, бұл дайын графикаға қажетті өзгертулерді оңай енгізуге мүмкіндік береді.

Диаграмма элементтерін бөлектеу кезінде түсті, сызықтардың қалыңдығын, белгішелерді ауыстыруды және басқа параметрлерді таңдауға арналған түймелері бар панель пайда болады. Мәтін элементтерінде қаріпті, өлшемді, туралауды және т.б. өзгертуге болады.

Дайын графиканы PNG, PDF немесе SVG файлдарына экспорттауға болады. Ол үшін схеманы бөлектеп, құралдар тақтасындағы төмен көрсеткі түймесін басыңыз.

5. Бекіту

Практикалық тапсырма

Бұл файлды жүктеп алып оны napkin AI де ИНФОГРАФИКА жасау үшін пайдалану керек

Текст для инфографики по теме "Крупнейшие реки мира"

1. Амазонка (Южная Америка):

- Длина: 7 062 км.
- Вторая по длине река в мире, но самая полноводная.
- Протекает через Бразилию, Перу и Колумбию.
- Основной источник пресной воды на планете.

2. Нил (Африка):

- Длина: 6 650 км.
- Самая длинная река в мире, течет с юга на север.
- Протекает через 11 стран, включая Египет, Судан и Эфиопию.
- Источник воды для египетской цивилизации.

3. Янцзы (Азия, Китай):

- Длина: 6 300 км.
- Самая длинная река в Азии и третья в мире.
- Обеспечивает пресной водой более 400 млн человек.
- Место крупнейшей гидроэлектростанции в мире — плотины "Три ущелья".

4. Миссисипи (Северная Америка):

- Длина: 6 275 км (с Миссури).
- Главная река США, протекает с севера на юг.
- Важный торговый путь и источник воды для сельского хозяйства.

5. Обь (Евразия, Россия):

- Длина: 5 410 км.
- Протекает через Западную Сибирь и впадает в Карское море.
- Одна из крупнейших рек России, важная для транспортировки ресурсов.

Список литературы

1. Алейникова, Д. В. К проблеме общения человека с искусственным интеллектом / Д. В. Алейникова // Вестник Московского государственного лингвистического университета. Образование и педагогические науки. – 2023.
2. <https://www.napkin.ai/>
3. https://www.linkedin.com/posts/mushtaqbilalphpd_napkin-is-an-ai-app-that-can-turn-any-piece-activity-7249726695992086529-mG4D/
4. <https://www.youtube.com/watch?v=hpiaTq9YrNU>

ЦИФРОВЫЕ ЗАДАНИЯ ПО ЛИТЕРАТУРЕ КАК НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ДЛЯ ПОНИМАНИЯ ОБУЧАЮЩИМИСЯ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ

Амантаева С.К.,

Дюсекеева Л.К.,

преподаватели русского языка и литературы

КГКП «Костанайский политехнический высший колледж»

Управления образования акимата Костанайской области

г. Костанай, Республика Казахстан

Аннотация. Данная статья посвящена рассмотрению вопроса применения цифровых творческих заданий по литературе на занятиях в организациях технического и профессионального образования. Авторами раскрыт потенциал творческих заданий по литературе с применением IT-инструментов в развитии у обучающихся мотивации к чтению художественных произведений и навыков читательской и медийной грамотности.

Практическая ценность работы заключается в частичном представлении опыта работы преподавателей и даже рекомендаций коллегам по применению данной методики.

Ключевые слова: литературное образование, цифровизация литературного образования, цифровые творческие задания, фанфик, буктрейлер, подкаст.

Введение

В современном мире цифровизация проникает во все сферы нашей жизни, включая образование. В Казахстане действует Государственная программа «Цифровой Казахстан», которая направлена на развитие человеческого капитала через цифровые технологии, активизирующие жизнедеятельность общества и интенсификацию всех сфер [1]. Цифровизация активно используется в системе образования.

Сегодня в системе технического и профессионального образования наблюдается кризис литературного образования. Современные студенты в большей массе не читают литературные произведения, не умеют анализировать тексты и писать творческие сочинения. У многих ребят отсутствует подлинный интерес к литературе. Исследования показали, что 36% казахстанских подростков не читают художественную литературу [3]. В этих условиях напрашивается вопрос – как преодолеть эту проблему? Выход в одном – сегодня литературное творчество обучающихся может и должно быть поддержано с помощью цифровых инструментов. Цифровизация литературного образования, в том числе и через включение в учебный процесс творческих заданий нового типа, – условие его развития в XXI веке, так как цифровые образовательные технологии делают процесс обучения более релевантным в современном мире [4].

Выполнение цифровых творческих заданий обретает для обучающихся ценность и смысл, потому что эти задания отличаются конвергентностью (раскрыть значение) и партиципаторностью (раскрыть значение). Именно через них происходит вовлечение современных студентов в культуру соучастия, в рамках которой сегодня живут тексты художественной литературы. Система творческих заданий цифрового характера, безусловно, является необходимым условием постижения обучающимися художественного текста и продуктивного диалога с ним.

Изучение дисциплины «Русская литература» в организациях технического и профессионального образования призвано воздействовать на интеллектуально-нравственное и мировоззренческое развитие личности, на освоение передовых современных технологий, использование и трансферт которых способны обеспечить личностный профессиональный и карьерный рост. Одной из ключевых задач изучения русской литературы является применение обучающимися приобретенных знаний, умений и навыков при создании собственного текста аналитического характера, в процессе создания собственной интерпретации изученного текста с привлечением информационно-коммуникационных технологий [5]. Решению этой задачи будет способствовать применение преподавателями колледжей цифровых творческих заданий по литературе.

Сегодня творчество современного студента погружено в коммуникативную среду, в актуальные для него жанры – инфографику, записи в блоге, создание постов в социальных сетях и их активное комментирование, фанфики, буктрейлеры, интерактивные комментарии и другие медийные форматы.

Одной из эффективных методик освоения художественного произведения обучающимися является применение цифровых творческих заданий по литературе. Эта методика построена на индивидуальной работе обучающихся с текстами литературных произведений, что способствует последовательному формированию у них мотивации к чтению книг, развитию навыков читательской и медийной грамотности, критического и креативного мышления. Современные виды творческих заданий по литературе (фанфик, подкаст, буктрейлер, интерактивный комментарий и другие), выполненные с использованием IT-инструментов, есть необходимое условие приобщения студентов к чтению литературных произведений и постижения ими художественного текста.

Целью данного исследования является определение эффективности цифровых творческих заданий по литературе в развитии интереса обучающихся к чтению художественных произведений и способности работать с литературным текстом. В задачи исследования входит определить первоначальные показатели мотивации обучающихся к чтению художественных произведений, навыков осмысленного чтения и постижения содержания текста, умений интерпретировать текст и создавать собственные тексты на основе художественного произведения, способности делиться плодами своего литературного творчества с помощью интернета, навыков рефлексии, самооценки и обратной связи.

Методика

Вовлеченность студента в чтение и создание собственных текстов поддерживают его познавательный интерес к занятиям по литературе. Без культуры соучастия нет эффективного учебного процесса на занятиях по литературе, нет развития и движения вперед. Мотивация обучающихся к чтению художественных произведений, навыки осмысленного чтения и постижения содержания текста, умения интерпретировать текст и создавать собственные тексты на основе художественного произведения, способность делиться плодами своего литературного творчества с помощью интернета, навыки рефлексии, самооценки и обратной связи последовательно формируются через выполнение творческих заданий мультимедийного характера по литературе [6].

Для проведения исследования по данной теме осуществлялось динамическое наблюдение студентов 1 курса (25 человек, из них 14 юношей и 11 девушек, возраст 15-16 лет), обучающихся по различным специальностям в Костанайском политехническом высшем колледже.

Первоначальный уровень развития вышеназванных навыков и умений студентов был определен на основе комплекса диагностических методик: анкета по выявлению уровня мотивации к чтению художественных произведений; методики «Превращаем текст в инфографику», «Интерактивный комментарий», «Сочинение фанфика», «Литературный подкаст», «Рекламный буктрейлер к литературному произведению», «Самооценка и обратная связь».

Результаты оценивались следующим образом:

4 балла – высокий уровень: студент продемонстрировал выдающиеся навыки и полное выполнение заданий.

3 балла – средний уровень: студент справился со всеми заданиями на приемлемом уровне, но без выдающихся результатов.

2 балла – низкий уровень: студент показал ограниченные навыки, испытывая трудности в выполнении заданий.

1 балл – очень низкий уровень: студент не смог выполнить все задания, либо отказался от их выполнения.

Общий уровень определялся по сумме баллов за все задания диагностической методики.

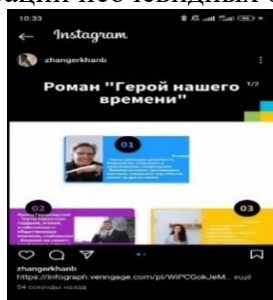
Эти наблюдения указывают на необходимость системной и целенаправленной работы в направлении развития интереса обучающихся к чтению художественных произведений и способности работать с литературным текстом (таблицы 1-6 с пометкой «До»).

Практическое применение

Задание «Превращаем текст в инфографику» предполагало зашифровку большого массива информации по содержанию литературного произведения с помощью средств визуализации – иконок, картинок, наглядных элементов. Обучающиеся должны были прочитать произведение, определиться с темой, найти в тексте нужную информацию, сделать наброски и визуализировать эту информацию с помощью удобного и простого сервиса для создания инфографики. При изучении романа Ф.М.Достоевского «Преступление и наказание» обучающиеся создавали инфографику о психологическом

развитии главного героя, динамике преступления и наказания. И первое, с чего они начали работу по выполнению задания, с определения «цветовой» гаммы произведения. Они читали текст с карандашом в руках, отмечая все цвета – синий, красный, черный и т.д., отраженные в романе.

По роману М.Ю.Лермонтова «Герой нашего времени» студенты создавали инфографику о главных персонажах, их чертах характера и влиянии на сюжет. В инфографике обучающиеся показывали глубокий внутренний конфликт главного героя как с самим собой, так и с окружающим миром через визуализацию характеристик второстепенных героев, с которыми Печорин вступает в сложные, порой весьма драматические взаимоотношения. Ключевой принцип, который усвоили студенты – инфографика создана для демонстрации неочевидных фактов.

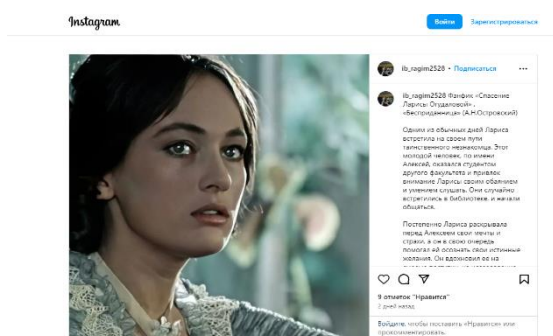

Методика «Интерактивный комментарий» направлена на формирование умения писать комментарии к прочитанным книгам. Главное условие, которое должны были соблюсти обучающиеся при написании интерактивного комментария, это создание оригинального контента к прочитанному тексту. Интерактивный комментарий по литературному произведению должен содержать такие ключевые элементы, как: эмоциональные реакции и личные взгляды автора, цитирование конкретных фрагментов текста, которые особенно ценны или вызвали особый интерес у автора, сравнение литературного произведения с другими произведениями, событиями в реальной жизни или личными опытами, задавание вопросов автору, выяснение непонятных моментов, обсуждение возможных интерпретаций и исследование структуры произведения, выявление особенностей композиции, персонажей, времени и места действия. На занятии при изучении романа М.А.Булгакова «Мастер и Маргарита» обучающиеся визуализировали ключевые сцены с Мастером и Маргаритой, добавляя комментарии к важным моментам. По роману А.С.Пушкина «Евгений Онегин» студенты создавали интерактивный комментарий к отношениям между Онегиным и Татьяной, демонстрируя развитие сюжета и характеров.

Методика «Сочинение фанфик» направлена на популяризацию интереса обучающихся к чтению с помощью создания произведений в жанре фанфикшн. Сочинение фанфика – это литературные эксперименты над персонажами: помещение их в другие жизненные условия, комбинирование их с другими образами и т.д. [7] Сочиняя фанфики, студенты осваивают прием амплификации («пополнения» произведения, расширения его границ), который будит их творческую фантазию. Сочинение фанфик усиливает читательскую активность студентов, способствует развитию социального чтения как новой

практики, раскрывает их креативный потенциал. Участие в фандоме (или в фандомах) не «уводит» студента от программного чтения, а, наоборот, «возвращает» к нему. Педагогический потенциал фанфикшена заключается в том, что он является инструментом приобщения современного подрастающего поколения к чтению классической литературы [8]. Студенты, перед тем как написать сочинение фанфик, должны обязательно прочитать произведение – предшественник, так как очень важно понять его тему, идею, авторскую позицию. На занятиях по литературе нами часто используется эта методика. Познавательными для студентов явились такие темы для фанфиков, как «Продолжение «Мастера и Маргариты» в современности: представьте, что произошло бы с Мастером и Маргаритой в современном мире. Как бы они адаптировались к современным технологиям и обществу?»; «Артемий Лебедев в Интернет-эпоху»: перенеси Артемия Лебедева, героя «Мастера и Маргариты», в современный интернет-мир. Как бы он использовал свои навыки и познания в сфере IT-технологий?»; «Спасение Ларисы Огудаловой» – представь, что действие романа А.Н.Островского «Бесприданница» происходит сегодня и в судьбе Ларисы Дмитриевны случился поворот. Как бы изменились события в ее жизни?».

Методика «Литературный подкаст» предполагает создание обучающимися звукового художественного контента – монолога или беседы нескольких человек по теме. Задача, стоящая перед студентами, – донести информацию до целевой аудитории, поделиться контентом с теми, кому это интересно. Ребятам предлагается альтернатива – можно подготовить аудио или видеоконтент. Для создания подкастов по литературе студенты должны детально изучить произведение и затем подготовить литературный подкаст. Ребята чаще готовили видеоролики с записью процесса беседы участников, так как многие лучше воспринимают именно визуальную информацию. При изучении романа Л.Н.Толстого «Война и мир» студенты обсуждали в подкасте жизнь русского общества в начале 19 века, образы героев и воздействие произведения на восприятие истории того времени. По пьесе А.В.Вампилова «Утиная охота» студенты создали литературный подкаст о скрытых смыслах пьесы, о нравственной деградации главного героя. При изучении поэмы А.А.Ахматовой «Реквием» обсуждали тему народной памяти и скорби, материнского сострадания, любви и патриотизма. Такие задания способствовали как развитию мотивации обучающихся к прочтению литературного произведения, так и формированию умения организовать увлекательное обсуждение книги в подкасте.

Методика «Рекламный буктрейлер к литературному произведению» направлена на развитие умения обучающихся рассказать о книге, заинтересовать потенциального читателя. Это своего рода видеореклама литературного произведения. Мы знакомим ребят с главным правилом при создании буктрейлера – чем короче, тем лучше. По времени хороший буктрейлер должен идти от одной до трех минут. На занятиях преподаватели учат ребят, как делать буктрейлер по литературе, советуя начинать с создания слайд-шоу. Интересным материалом для создания буктрейлеров стали такие программные произведения по литературе, как роман А.Рыбакова «Дети Арбата», поэма О.Сулейменова «Земля, поклонись Человеку!» и другие.

Цель обратной связи – обеспечение студентов информацией о качестве проделанной ими работы и предоставление практических рекомендаций по улучшению и дальнейшему развитию необходимых навыков.

Процесс самооценки и обратной связи состоит из нескольких этапов:

- презентация каждым студентом своего проекта, то есть выполненного цифрового творческого задания: студенты демонстрируют проделанную работу перед аудиторией, что становится отправной точкой для последующего анализа и оценки;
- после презентации каждый обучающийся дает оценку своей работы, акцентируя внимание на сильных сторонах и обозначая области для улучшения: студенты оценивают свой уровень сформированности навыков работы с художественным произведением, умений интерпретировать текст, писать собственные тексты, создавать творческие проекты;
- обратная связь от преподавателей и студентов: присутствующие предоставляют конструктивную обратную связь выступающим по их презентациям, включающую в себя анализ сильных сторон и предложения по улучшению;
- открытая дискуссия – на данном этапе участники дискуссии высказывают свои точки зрения, обсуждают предложенные идеи, что способствует конструктивному обмену опытом и взаимному обучению;
- рефлексия и разработка плана улучшений: на основе самооценки и полученной обратной связи студенты проводят рефлексию и разрабатывают план дальнейшего совершенствования собственных навыков и умений.

После проведения формирующей работы было проведено контрольное исследование уровня мотивации обучающихся к чтению художественных произведений, навыков осмысленного чтения и постижения содержания текста, умений интерпретировать текст и создавать собственные тексты на основе художественного произведения, способности делиться плодами своего литературного творчества с помощью интернета, навыков самооценки и обратной связи (таблица с пометкой 1-6 с пометкой «После», результаты диагностики в графическом виде, представленные в столбцах «До» и «После» в рисунках 1-6).

Рисунок – 1. Уровень мотивации обучающихся к чтению художественных произведений

Рисунок – 2. Уровень сформированности навыков осмысленного чтения и постижения содержания текста

Рисунок – 3. Уровень сформированности умения интерпретировать текст

Рисунок – 4. Уровень сформированности умения создавать собственные тексты на основе художественного произведения

Рисунок – 5. Уровень сформированности способности делиться плодами своего литературного творчества с помощью интернета

Рисунок – 6. Уровень сформированности навыков самооценки и обратной связи

Таким образом, контрольный этап исследования показал, что, несмотря на то, что у незначительной части студентов сохраняется низкий уровень мотивации к чтению художественной литературы, развитости навыков осмысленного чтения и постижения содержания текста, умений интерпретировать текст и создавать собственные тексты на основе художественного произведения, навыков рефлексивной культуры, большинство обучающихся продемонстрировало положительную динамику развития навыков читательской и медийной грамотности.

Заключение

Данное исследование было направлено на изучение эффективности методики применения цифровых творческих заданий по литературе, являющейся необходимым условием постижения современными студентами художественного текста и продуктивного диалога с ним. В статье представлена система работы преподавателей по применению творческих заданий по литературе с применением ИТ-инструментов, выявлены показатели развития навыков читательской и медийной грамотности обучающихся до и после, на

основе проведенного исследования определены основные направления работы по развитию вышеперечисленных навыков.

Список использованных источников

1. Государственная программа «Цифровой Казахстан» – URL: www.adilet.zan.kz
2. Бузаубакова К.Д., Елубаева М.С., Кудабая П.А. Теория и практика формирования цифровых компетенций будущих педагогов в условиях дистанционного обучения в РК. Монография /К.Д.Бузаубакова, М.С.Елубаева, П.А. Кудабая. – Тараз: «ИП Бейсенбекова А.Ж.», 2023. – 331 с.
3. <https://informburo.kz/stati/digital-texnologii-v-skolax-i-vuzax-kazaxstana-sest-yarkix-primerov-ispolzovaniya>
4. «Об утверждении типовых учебных программ цикла или модуля общеобразовательных дисциплин для организаций технического и профессионального образования» Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 6 января 2023 года №1. <https://adilet.zan.kz/rus/docs>
5. Особенности цифрового чтения современных подростков: результаты теоретико-эмпирического исследования / Н.А.Борисенко, К.В.Миронова, С.В.Шишкова, Г.Г.Граник // Science for Education Today. 2020. Т. 10. №5. С. 28-49.
6. С.Петрова. Что такое фанфик, как его написать и значение фанфиков в молодежной культуре. Читайте больше: <https://www.nur.kz/leisure/entertainment/1838280-cto-takoe-fanfiki-i-kak-ih-pisat/> <https://www.nur.kz/leisure/entertainment/1838280-cto-takoe-fanfiki-i-kak-ih-pisat/>
7. Мокшина Ю.Л. Фанфикшн как инструмент приобщения современных школьников к чтению классической литературы. Санкт-Петербург: 2019. 455 с. <https://www.dissercat.com/content/fanfikhshn-kakinstrument-priobshcheniya-sovremennykh-shkolnikov-k-chteniyu-klassicheskoi-lit>

ӨНДІРІСТІК САБАҚТЫ ОҚЫТУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІ ҚОЛДАНУДЫҢ НЕГІЗГІ ҚАҒИДАТТАРЫ МЕН ТӘСІЛДЕРІ

Смағұлов Тұрар Жалғасханұлы

Өндірістік оқыту шебері

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК

Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Өндірістік сабақты оқытуда жасанды интеллект (ЖИ) қолдану білім беру процесін оңтайландыру және тиімділігін арттыру мақсатында бірнеше негізгі қағидаттар мен тәсілдерге негізделеді. Жасанды интеллекттің мүмкіндіктері оқу материалын тиімді жеткізу, студенттердің білімін бағалау, жеке оқыту жолдарын жасау, және өндірістік дағдыларды дамытуда маңызды рөл атқара алады.

Аннотация: Өндірістік сабақты оқытуда жасанды интеллект қолдану тиімділігін арттыру үшін белгілі бір қағидаттарға негізделуі тиіс. Бұл қағидаттар оқушылардың білімін дамыту мен дағдыларын қалыптастыруда жасанды интеллект мүмкіндіктерін толықтай пайдалану үшін маңызды.

XXI ғасыр-ғылым мен техниканың дамыған кезеңі. Заман талабына сай қазіргі білім жүйесіндегі игі өзгерістер мен жаңалықтар соның нәтижесі. Бүгінгі білім беру үрдісіндегі жаңа ақпараттық қоғам дәуірінің негізгі көзі. Егеменді еліміздің ең басты мақсаты өркениетті елдер қатарына көтерілу болса, ал өркениетке жетуде жан-жақты дамыған, рухани бай тұлғаның алатын орны ерекше. Қазіргі білім берудің мақсаты да сол жан-жақты дамыған, рухани бай тұлға қалыптастыру болып табылады. Осыған орай және уақыт талабына сай білім берудегі ескі мазмұнның орнына жаңасы келуде. Жаңа білім беру жүйесі білім алушы өзін - өзі тану, өзін - өзі өзектендіру, өзін - өзі дамушы тұлға ретінде қалыптастыруға бағытталған. Яғни колледж білім алушысын ғылым, білімнің қоғамдық

қажетті деңгейімен қамтамасыз ету, оларды Отандық, ұлттық және әлемнің мәдениет арналарына сусындату қажет. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіптік шыңдауға бағытталған сапалы білім үшін қажетті жағдайлар жасау; жеке адамның шығармашылық, рухани және күш-қуат мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, даралықты дамыту үшін жағдай жасау арқылы ой-өрісін байыту» деп атап көрсетілген.

1. Білім алушының жеке ерекшеліктерін ескеру.

Жасанды интеллекттің бір негізгі қағидаты – оқушылардың жеке білім деңгейіне, қабілеттеріне және оқу стилдеріне қарай бейімделу. Әрбір оқушының жеке оқу траекториясын құру арқылы оның мүмкіндіктерін толық ашуға көмектесуге болады. Мысалы: Адаптивті оқыту: Жасанды интеллект жүйелері әр оқушының білім деңгейін анықтап, тапсырмаларды және оқу материалдарын оның қабілеттеріне сәйкес бейімдейді. Жеке кері байланыс: Жасанды интеллект оқушының жетістіктерін бақылап, оған нақты уақытта кеңес, ұсыныс немесе кері байланыс бере алады.

2. Өндірістік дағдыларды дамытуды қолдау. Жасанды интеллект өндірістік дағдыларды дамытуда маңызды рөл атқарады. Ол оқушыларға нақты өндірістік процестерді үйрену мен тәжірибе жинауға мүмкіндік береді. Бұл қағидат бойынша: Виртуалды тренажерлер мен симуляторлар: Өндірістік жағдайды виртуалды ортада модельдеу арқылы оқушылар нақты жұмыстарды орындау дағдыларын үйренеді. Қателіктерді түзету және бағыт-бағдар беру: Жасанды интеллект жүйелері оқушының орындаған жұмысына байланысты қателіктерді анықтап, оларды түзету үшін нақты кеңестер береді.

3. Жеке оқыту траекториясын құру. Жасанды интеллект оқушылардың түрлі қажеттіліктерін ескеріп, оларға жеке оқу траекторияларын ұсына алады. Бұл қағидат бойынша: Жеке оқыту жоспарлары: Жасанды интеллект әр оқушының қарқыны мен қызығушылықтарын ескере отырып, оқу жоспарын индивидуалды түрде құра алады. Оқыту жылдамдығын реттеу: Жасанды интеллект оқушының алға жылжуын бақылап, оның оқу жылдамдығына сәйкес материалдарды ұсынады.

4. Үнемі кері байланыс және бағалау. Өндірістік сабақта оқушылардың оқу барысын үнемі бағалап, кері байланыс беруге мүмкіндік береді. Бұл қағидат бойынша: Автоматтандырылған бағалау: Жасанды интеллект жүйелері студенттердің жұмысын тез және тиімді бағалап, олардың деңгейін нақты көрсете алады. Жылдам кері байланыс: Студенттер тапсырмаларды орындағаннан кейін тез арада кері байланыс ала отырып, өз білімін жақсартып алады.

5. Өндірістік процестер мен технологиялармен сәйкестік. Жасанды интеллект білім беру жүйесіне енгізілгенде, ол өндірістік саланың соңғы жаңалықтары мен трендтеріне сай болуы керек. Бұл қағидат бойынша: Заманауи технологияларды қолдану: Жасанды интеллект өндірістік процестер мен технологиялардың дамуына сәйкес жаңа құралдар мен әдістерді оқушыларға ұсына алады.

Өндірістік талаптарға сай білім беру: ЖИ жүйелері студенттерді нақты өндірістік ортаға бейімдеп, оларды осы саладағы өзекті мәселелер мен қажеттіліктермен таныстырады.

Жасанды интеллект білім беру саласында үздіксіз дамуды талап етеді. Бұл қағидат бойынша: Оқу мазмұнын жаңарту: ЖИ жүйелері оқыту мазмұнын үнемі жаңартып отырады, жаңа ақпарат пен технологияларды оқушыларға ұсынып, олардың бәсекеге қабілетті болуына көмектеседі.

Жасанды интеллекттің мүмкіндіктері оқу материалын тиімді жеткізу, студенттердің білімін бағалау, жеке оқыту жолдарын жасау, және өндірістік дағдыларды дамытуда маңызды рөл атқара алады. Төменде осы бағыттағы негізгі қағидаттармен бірнеше тәсілдерді қарастырып өтейін:

1. Жеке оқыту мен адаптивті оқыту (Adaptive Learning)

Жасанды интеллект студенттердің оқу үлгерімін және қызығушылығын мониторингтеу арқылы әрбір оқушының жеке қажеттіліктеріне бейімделген оқыту жоспарын ұсына алады. Мысалы:

- Жеке оқыту жолдары: Жасанды интеллект жүйелері студенттің бұрынғы білім деңгейін бағалап, оқу мазмұнын жеке деңгейде ұсынаалады.

- Адаптивті тапсырмалар: Оқушының жетістіктеріне қарай тапсырмалар мен жаттығулардың қиындық деңгейі автоматты түрде өзгеріп отырады.

2. Ақпараттық және теориялық білімнің автоматтандырылған жеткізілуі:

Жасанды интеллект технологиялары өндірістік оқыту барысында теориялық білімді автоматтандырылған түрде ұсынуға көмектеседі. Мысалы:

- Интерактивті оқыту құралдары: Жасанды интеллект негізінде жұмыс істейтін виртуалды оқыту платформалары немесе қосымшалар студенттерге теориялық материалды интерактивті түрде ұсынаалады, олар әртүрлі сұрақтарға жауап бере алады және тапсырмаларды шешуге көмектеседі.

- Симуляциялар мен виртуалды зертханалар: Студенттер өндірістік процесстерді нақты уақыт режимінде немесе виртуалды ортада, қауіпсіз және тиімді түрде үйрене алады.

3. Оқытушының жұмысын жеңілдету:

Жасанды интеллект мұғалімдерге сабақты жоспарлау, тапсырмаларды тексеру, және студенттердің жетістіктерін бағалау бойынша көмектеседі. Мысалы:

- Автоматтандырылған бағалау: Студенттердің тапсырмаларын автоматты түрде тексеріп, оларды бағалайды.

- Оқу нәтижелерінің талдауы: Жасанды интеллект студенттердің оқу нәтижелерін талдай отырып, қай тақырыптар бойынша қиындықтар туындайтынын анықтап, оқытушыларға қай бағытта жұмыс жасау қажеттігін көрсетеді.

4. Өндірістік жағдайларға бейімделген оқыту. Өндірістік сабақтарда жасанды интеллект арнайы дағдылар мен кәсіптік білімдерді қалыптастыру үшін тиімді пайдаланыла алады.

Мысалы:

- Виртуалды тренажерлер мен симуляторлар: Жасанды интеллект негізіндегі тренажерлер нақты өндірістік процестерді модельдеуге мүмкіндік береді, бұл студенттерге қолмен жұмыс істеуде дағдыларын дамытуға жәрдемдеседі.

- Қателіктерді анықтау және түзету: Жасанды интеллект жүйелері өндірістік жұмыстарда кездесетін қателіктерді талдап, оларды түзету жолдарын ұсына алады, бұл студенттерге нақты бағалау мен түзету үшін маңызды.

5. Өндірістік шеберлік және дағдыларды дамыту. Өндірістік сабақты оқытуда Жасанды интеллект қолдану студенттердің практикалық дағдыларын дамытуда үлкен рөл атқарады.

Мысалы:

- Тапсырмаларды орындауда қолдау: Жасанды интеллект жүйелері студенттерге әртүрлі өндірістік тапсырмаларды орындау кезінде кеңестер мен бағыт-бағдар бере алады, бұл оқу процесін жеңілдетеді.

- Құрал-саймандарды дұрыс қолдануды үйрету: Жасанды интеллект негізінде жұмыс істейтін бағдарламалар мен тренажерлер студенттерге нақты құрал-саймандарды қолдануды үйретеді, олар өндірістік процестерде өз дағдыларын жетілдіре алады.

6. Үнемі жаңартылған және нақты мәліметтермен қамтамасыз ету. Өндірістік сала үнемі дамып келеді, сондықтан жасанды интеллект жүйелері студенттерді осы саладағы соңғы жаңалықтар мен инновациялармен үнемі қамтамасыз етіп отырады. Бұл студенттерге өндірістік үрдістер мен технологияларды дұрыс түсінуге және жаңа дағдыларды игеруге көмектеседі.

Қорытындылай келе жасанды интеллекттің өндірістік сабақтарда қолданылуы оқыту процесін әлдеқайда тиімді әрі динамикалық етуге мүмкіндік береді. Бұл технологиялар оқушылардың қабілеттерін максималды түрде дамытуға, оқу сапасын жақсартуға және өндірістік дағдыларды үйретуде үлкен мүмкіндік туғызады. Алайда, жасанды интеллект құралдары мұғалімнің рөлін толық алмастырмайды, керісінше, оны толықтырып, қолдау

көрсетеді. Қазір қоғам жан-жақты үйлесімді жетілген жаңа ұрпақты – жаңа адамды тәрбиелеуді талап етеді. Қоғам талабы – заман талабы.

Әдебиеттер тізімі:

1. Рассел, С., және Норвиг, П. (2010). Жасанды интеллект: заманауи тәсіл. 3-ші басылым. Пирсон.
2. Бейкер, Р.С., &Инвентадо, П.С. (2014). Білім беру деректерін өндіру және оқыту аналитикасы.Көктем.
3. Кәсіптік білім беру мен оқытудағы АИ рөлі . Кәсіптік білім беру мен техникалық білім берудегі АИ рөлі(2016). *Харрисон, С., & Грин, Д.* Кәсіптік білім беруді зерттеу журналы.
4. Жасанды интеллекттің білім берудегі қолданылуы - Siemens, G.(2013).

ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ ЭЛЕМЕНТОВ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН

Смагулов Бегайдар Зарылханулы,

преподаватель специальных дисциплин

г.Костанай, ЧУ «Колледж предпринимательства КИИЭУ»

Аннотация. В статье рассматриваются особенности использования элементы инновационных технологий в преподавании специальных дисциплин. Затрагивая вопрос о содержании термина «инновация», введенный впервые в научный оборот Н.Нурахметовым, автор приводит примеры «повального» использования инновационных технологий в учебном процессе в условиях современного глобализирующегося общества.

Как отметил М. Ауэзов, «знание, которое приравнивает народ к народу, человека к человеку», для будущего продвижения нашей страны необходимы прежде всего знания. Образование, отвечающее духовным национальным потребностям – самое качественное образование, только поколение, питаемое духовным национальным воспитанием, - будет твердо двигаться в светлое будущее и внесет несомненный вклад в процветание независимой страны. Все мы знаем, что стоящая перед преподавателем ориентировочная цель и четкая задача – качественное образование и сознательное воспитание, формирование личности, отвечающей требованиям и течениям времени. Для выполнения указанных задач перед каждым преподавателем ставится вопрос: "как организовать процесс обучения интересно?», "Что нужно сделать, чтобы вызвать у студентов интерес к будущим профессиям?", "Какие методы обучения наиболее эффективны для того, чтобы студенты соответствовали современным требованиям и осваивали новые профессиональные задачи?"возникают важные вопросы. Один из способов решения этих вопросов-использование инноваций в обучении, то есть широкое использование элементов инновационных технологий в качестве нового оружия преподавателя. Инновация-это внедрение новизны, привнесение новизны, новая методология и новые технологии. Если да, то лучше рассматривать использование инновационных технологий в процессе обучения как требование жизни. Согласно китайской мудрости: "я забываю то, что сказано устно. Если покажешь, может, вспомню. Если я участник, я понимаю". В этих словах находит свое отражение сущность инновационного обучения.

Впервые в Казахстане понятие «Инновация» определено на казахском языке ученым Немребаем Нурахметовым. Он предлагает определение” инновации, инновационный процесс – это отдельная деятельность образовательных учреждений, связанная с созданием, освоением, применением и распространением инноваций”.

Большое значение в становлении студентов как будущих специалистов имеет преподавание специальных дисциплин. Внедрение инновационных подходов в процесс преподавания специальных дисциплин в соответствии с новыми потребностями общества требует неутомимой любознательности и творческих способностей преподавателя. В этой связи необходимо стремиться к овладению современными инновационными технологиями,

осуществляющими обучение, воспитание самостоятельности, любознательности, творчества в зависимости от способностей любого студента. Так как организация учебного процесса в соответствии с государственным образовательным стандартом возлагает на себя внедрение новых педагогических технологий, инновационных контрольно - измерительных средств контроля знаний обучающихся. Предусматривает задачи внедрения новых технологий обучения, информатизации, развития образования. Эффективно и четко прокладывает путь к изучению личности преподавателя, к ее полному познанию и достижению целей обучения. «В наше время необходимо дать молодым людям новые знания, соответствующие мировым стандартам, связанным с информационными технологиями», - подчеркнул Елбасы, подчеркнув, что инновационные методы и приемы являются единственным условием нового образования. Как преподаватель специальных дисциплин, я ставлю перед собой следующие задачи для своей повседневной работы:

- * максимально использовать новые технологии в образовательном процессе;
- * дифференциация познавательной деятельности студентов;
- * обеспечение важности темы и высокого качества доставки информации;
- * оснащение учебно-воспитательного процесса необходимым технологическим оборудованием (компьютер, интерактивная доска и др.).

Для достижения вышеуказанных целей в своем классе я часто использую следующие элементы инновационных технологий. Что касается их видов и особенностей:

1.игровые технологии. Технология педагогических игр представляет собой совокупность методов и приемов организации педагогической работы в игровой форме. Работы в игровой форме появляются в благоприятных условиях на уроках и используются в качестве привлекательного инструмента для учащихся и в целях продвижения, для развития уровня любознательности.

2.Технология критического мышления. Выполнение целей и задач реализуется через следующие долгосрочные планы: 1) ассоциация; 2) объединение деятельности; 3) защита видения в виде анализа и аргументации. По этой технологии: 1) повышается интерес к учебному процессу; 2) рождается возможность учащемуся учиться самостоятельно; 3) совершенствуется информационное языковое богатство учащегося.

3. Технология уровневой дифференциации. Технология дифференцированного обучения, охватывающая определенную часть процесса обучения, проявляется в виде организационных решений, совокупности средств ее обучения. Цель технологии уровневого обучения: каждый студент обеспечивает усвоение учебного материала на уровне своего развития. Особенности: 1) позволяет каждому студенту создавать условия для получения образования, используя свои возможности; 2) позволяет студентам разного уровня, дифференцированно работать с ними. 3) в структуре уровневого обучения предусматривается несколько уровней усвоения знаний: минимальный уровень (базовый), программный, усложненный, поэтому обеспечивается информационная система, которую должен освоить каждый студент.

4.коллективный метод обучения (УМК). УМО-выполнение людьми в процессе обучения взаимных и парных трудовых действий, т. е. групповых работ. Особенности коллективного метода: 1) стремление к высоким достижениям; 2) передача полученной информации друг другу без мгновенной задержки; 3) взаимопомощь и единство между студентами; 4) разнообразие тем и заданий.

5.компьютерная технология обучения – действия по подготовке и передаче данных с помощью компьютера. Данная технология основывается на использовании некоторых образцов содержания материала.

6. технология презентаций. Эта технология, с одной стороны, является средством наглядного представления учащимся нового материала (изображения, фотографии, дидактические материалы и т. д.) На уроке, а с другой стороны, позволяет учителям использовать этот материал также облегчает приготовление и процесс нанесения. Использование технологии

предыдущих экспериментов, презентаций на уроке повышает мотивацию студентов к обучению, обеспечивает увлекательное прохождение урока, сокращает сроки его подготовки, а главное – приучает преподавателей к использованию новых информационных сетевых технологий.

7. технология поэтапного обучения. Формирование мыслительной деятельности по этапам, технология направленности цели-эффективное овладение ориентировочными знаниями, умениями и навыками. Эта технология требует, чтобы каждый ученик контролировал работу, каждый шаг учителя. Наблюдение на всех этапах освоения урока становится одной из важнейших составляющих технологии. Он будет направлен на страхование студента от ошибок.

8. технологии развивающего обучения. Система развивающего обучения Л. В. Занкова. Основная мотивация учебной деятельности-познавательный интерес. Метод Занкова-метод обучения в различных видах деятельности, в обучении, использовании в дискуссионных, дидактических играх, а также в области обогащения мышления, воображения, речи.

Например, в процессе преподавания специальных дисциплин, в том числе по своей специальности «Организация дорожного движения», «условия дорожного движения и безопасность дорожного движения», «экспертиза дорожно-транспортных происшествий и трассология:

1. В организационный период целесообразно использовать игровые технологии с целью контроля познавательной деятельности студентов, запроса домашнего задания и повышения интереса к теме.

2. При освоении нового урока, используя компьютерную технологию и презентационную технологию, технологию поэтапного обучения, тема раскрывается всесторонне, информация передается компактно и понятно.

3. Видео в обобщении, обобщении и закреплении опор знаний студентов - в роликах, презентационных выступлениях в рамках темы выгодно использовать технологию уровневой дифференциации и метод коллективного обучения. В результате, в настоящее время студенты обучены командной работе, могут открыто выражать свои мысли и мнения по теме и понимать, что их специальности-это ответственная сфера деятельности.

В заключение хочу сказать, что инновационное образование следует рассматривать как новый вид бизнеса. Инновационная деятельность направлена на развитие учебного дела, углубление сущности дисциплин, повышение профессионального мастерства преподавателя, внедрение, использование и проведение творческих работ других новых технологий. Применение таких технологий-во-первых, преподаватель выигрывает, то есть помогает эффективно организовать урок, повышается интерес студентов к предмету, во-вторых, студенты выигрывают, так как расширяется его познание по теме.

Об этом в статье 8 Закона Республики Казахстан «Об образовании» отмечается, что «одной из главных задач системы образования является внедрение новых технологий обучения, информатизация образования, выход в международные глобальные коммуникационные сети».

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011 – 2020 годы.
2. Послание Президента Республики Казахстан Н. А. Назарбаева «Казахстан -2030».
3. М. Валиева методическое пособие «новые педагогические технологии», 2002 год
4. Образование. Познание. Воспитание. Республиканский научно-методический журнал. №1, 2016 год.
5. Поиск и перспективы развития. Методическое пособие. Алматы, 2016 год.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ ПӘНДЕРІНДЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

**Қарақұл Мейрамқұл Байболатқызы,
Құрманәлі Әйгерім Қалмаханқызы,**

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің оқытушысы

И.Әбдікәрімов атындағы Қызылорда аграрлық техникалық жоғары колледжі КМҚК
Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Қазақстан Республикасы

Аннотация. Қоғамдағы өзгерістерге қарай білім беру үдерісі бейімделеді. Осы орайда оқушылардың білім деңгейін қоғамның кез келген саласына икемдеп отыру – ұстаздар қауымының негізгі міндеті. Баяндамада қазақ тілі мен әдебиеті пәндерін оқыту барысында қолданылатын цифрлық білім беру технологияларын пән мазмұнына сай қолдану тиімділігі қарастырылған. Мобильді оқыту әдісінің мобильді құрылғылар (смартфон, планшет, ноутбук) және сымсыз интернетті пайдалану арқылы білім алудың заманауи тәсілі ретінде тиімділігіне тоқталдық. Сабақ барысында қолданылатын цифрлық платформалар түрлері мен мүмкіншіліктеріне тоқталып, нақты мысалдар арқылы көрсетілді. Бұл әдіс білім алушыларға оқу процесін икемді, қолжетімді және интерактивті етуге мүмкіндік береді. Сабақ барысында білім алушылардың оқуға ынтасын арттырып, қабілеттерін жоғарылату мақсатында мобильді оқыту әдісінің қолдану бағыттары талдану арқылы оның маңыздылығы айқындалды.

Цифрлық білім беру технологиялары мен мобильді оқытудың тиімділігі

Цифрлық сауаттылық ХХІ ғасырда ең маңызды дағдыға айналды. Бұл адамзаттың өмірінің барлық салаларында цифрлық технологияларды тиімді, қауіпсіз және сыни тұрғыдан қолдануға дайын болуын білдіреді. Цифрлық сауаттылық қоғамдағы қауіпсіздікті қамтамасыз етудің және заманауи білім алу мен жұмыс істеу тәсілдерінің негізі болып табылады. Оқырмандық, математикалық және жаратылыстану сауаттылығы сияқты басқа да дағдылармен қатар цифрлық сауаттылықты дамыту да аса маңызды болып отыр. Осы орайда оқыту үдерісінде цифрлық сауаттылыққа негізделген білім беру әдістемесін қалыптастыру қажеттілігі туындап отыр. Цифрлық білім беру технологиялары білім беру үдерісін жетілдіруге бағытталған инновациялық тәсілдердің бірі болып табылады. Олар оқу процесін ыңғайлы, тиімді және қызықты ететін көптеген мүмкіндіктер ұсынады. Бұл технологиялардың мақсаты — оқу сапасын арттыру, оқу процесін жеңілдету, сондай-ақ студенттерді заманауи қоғамға табысты әлеуметтендіруге мүмкіндік беру. Цифрлық сауаттылықты дамыту және мобильді оқытуға негізделген білім беру әдістері қазіргі уақытта маңызды әрі өзекті болып табылады.

Қазіргі қоғамда мобильді байланыс пен коммуникация және мобильді интернет қолжетімді және көпшілікке ортақ құбылысқа айналды. Он жылдан астам уақыт бұрын ағылшын ғылыми педагогикалық әдебиеттерінде «мобильді оқыту» немесе «m-learning» термині қолданысқа түсіп, біздің елімізде де жиі кездесуде. Қазіргі уақытта ғылыми әдебиеттерде «мобильді оқыту» ұғымының бірнеше анықтамасы және түсіндірмесі бар, осы анықтамалардың негізінде құрылғылардың технологиялық немесе дидактикалық мүмкіндіктері жатады. Мобильді оқыту – қашықтықтан оқытудан ерекшеленетін оқытудың жаңа формасы, ал мобильді оқыту технологиясы оқу үрдісін түрлендіреді және білім алушының өз білім алуына белсенді қатысуға (оқушы оқу үрдісінің субъектісі) ықпал етеді. оқытудың осындай форматта өтуі оқушылардың өздерінің біліміне деген көзқарасын өзгертіп, аналитикалық ойлауын, өзін-өзі ұйымдастыру, өзін-өзі дамыту, кәсіби дағдыларын дамытуға, алынған білімдерін сыни түрде талдай білуге және оларды іс жүзінде қолдануға мүмкіндік беретіндігін атап өтті.

Жүргізілген талдаудың негізінде мобильді оқытудың қағидаларын анықтадық. Ең бастысы қағидаларға келесілер жатады:

үздіксіздік және бейімделу;
оқу үрдісін даралау;

оқытудың мазмұндылығы;
қолжетімділігі;
уақытты және оқытуды басқару;
оқытушының білім алушы мен икемді өзара әрекеттесуі. [1]

Мобильді оқыту (m-learning) – бұл мобильді құрылғылар (смартфон, планшет, ноутбук) және сымсыз интернетті пайдалану арқылы білім алудың заманауи тәсілі. Бұл әдіс студенттер мен оқушыларға оқу процесін икемді, қолжетімді және интерактивті етуге мүмкіндік береді. Мобильді оқытудың негізгі сипаттамаларына төмендегілер жатады:

- **Икемділік:** Оқу уақыты мен орнын өз еркімен таңдай алады.
- **Жылдамдық:** Қажетті ақпаратты немесе білімді жылдам алу мүмкіндігі.
- **Интерактивтілік:** Әртүрлі қосымшалар мен платформаларды қолдану арқылы тапсырмаларды орындау.
- **Көп функциялылық:** Бір уақытта мәтін, бейне, аудио сияқты бірнеше ресурсты қолдану мүмкіндігі.
- **Дербестік:** Оқушылардың жеке қарқынымен білім алуына жағдай жасау.

Мобильді оқыту үдерісі оқу процесінің тиімділігі мен сапасын арттыруға мүмкіндік береді, себебі ол студенттерге кез келген уақытта және кез келген жерде білім алу мүмкіндігін ұсынады.

Цифрлық білім беру технологияларының түрлері

Бұлт технологиясы. Оқу материалдарын сақтауға және оларды кез келген уақытта, кез келген жерде қолжетімді етуге мүмкіндік береді. Бұлттық технологияларды пайдалану студенттердің білім алу үдерісін жеңілдетеді, себебі олар оқу ресурстарын электронды түрде сақтап, кез келген уақытта қолжетімді болуын қамтамасыз етеді.

3D платформалар. Бұл платформалар оқушыларға оқу материалдарын визуалды және қызықты түрде ұсынуға мүмкіндік береді. 3D технологияларын STEM (ғылым, технология, инженерия, математика) және өнер пәндерінде қолдану өте тиімді. Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында ой шақыру, миға шабуыл, сабақ тақырыбын болжау, жаңа тақырып материалдарын сілтемелер арқылы өз бетінше оқып, меңгеру барысында қолданылады. Қазақ тілі сабағында тыңдалым дағдысын қалыптастыруда, сондай-ақ қазақ әдебиеті сабақтарында берілген тақырыпқа байланысты сілтеме арқылы шығарма мазмұнымен танысады. Оқушылар бұл платформаларды пайдалану арқылы материалдарды нақты әрі қызықты түрде меңгере алады. [2]

DID жасанды интеллект сабақ барысында қызығушылықты ояту мақсатында жасанды интеллект бойынша түрлі тапсырмалар мен ақын-жазушылардың өмірбаянын таныстыру мүмкіндігіне ие бола аламыз. [3]

Жасанды интеллект.mp4

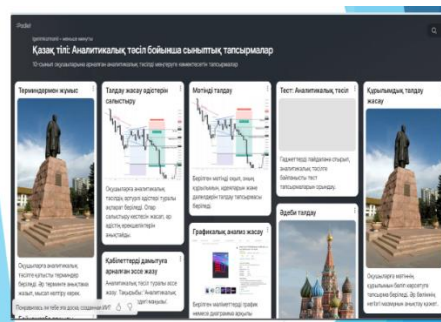
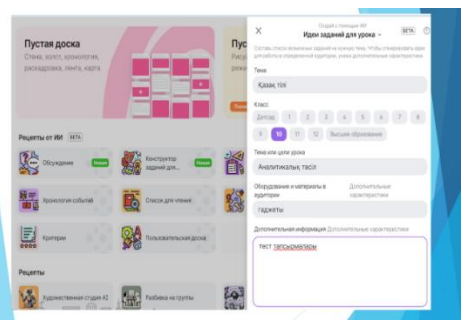
Цифрлық құралдар мен платформалар

Сабақ барысында **3D платформаларды** қолдану білім беру үдерісін заманауи технологиялармен байытады, оқушылардың белсенділігін арттырып, материалды визуалды әрі қызықты түрде ұсынуға мүмкіндік береді. Мұндай платформалар әсіресе STEM (ғылым, технология, инженерия, математика) және өнер пәндерінде тиімді.

Цифрлық құралдар мен платформалар оқу үдерісінде маңызды рөл атқарады, себебі олар оқушылардың білім алуын интерактивті және қызықты етеді. Сабақ барысында төмендегідей құралдар мен платформаларды қолдануға болады:

Padlet: Интерактивті тақта құруға арналған платформа. Веб-квест тапсырмаларын орналастыру үшін өте ыңғайлы және топтық жұмысты ұйымдастыруға мүмкіндік береді. [4]

Quizizz, Kahoot
Тесттерді құруға,
іздеуге және таратуға,
сондай-ақ тесттерді өткізуге
арналған құрал

- **QuestGarden:** Бұл платформа мұғалімдерге веб-квесттер құруға және басқа мұғалімдермен ресурстармен бөлісуге мүмкіндік береді. Бұл құрал қадамдық веб-квесттер жасауға арналған.

- **Kahoot & Quizizz:** Бұл платформалар викториналар мен тесттер құру үшін қолданылады. Олар студенттердің білімін тексеруге және бәсекелестік рухын қалыптастыруға көмектеседі. [5]

Мелеу Сәрсек.
К.Сәтбаев роман-эссесі.
«Сібір шамшырағында»
бөліміне арналған
тапсырмалар

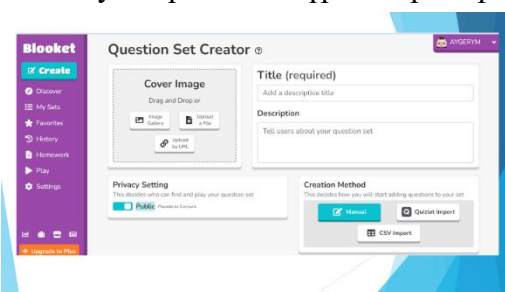
Wordwall: Пазл, сөзжұмбақ, сәйкестендіру сияқты интерактивті ойындар құруға мүмкіндік береді. Бұл ойындар оқушылардың логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. [6]

бағалауға арналған құрал. Бұл жүйе

Plickers: Тез сұрақ-жауап форматында білімді оқушылардың білімін жылдам тексеруге мүмкіндік береді. Білім беру барысында баланың сабаққа деген ынта-жігерін арттыратын тапсырмалардың бірі-ойын сабақтары.

Blooket: Әртүрлі тақырыптардағы сөздік ойындар жасауға арналған платформаларды жиі пайдалануға тырысамыз. Бұл платформалармен жұмыс істеу оңай әрі сабақ барысында баланың қызығушылығын арттыруға мүмкіндік көптеп береді. [7]

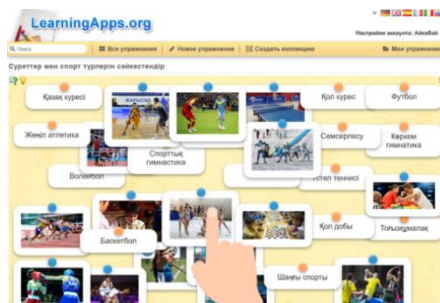
Online Test Pad-платформа тесттерді, сауалнамаларды, кроссвордты, логикалық ойындар мен күрделі тапсырмалары жасауға арналған онлайн-білім беру қызметі. [8]

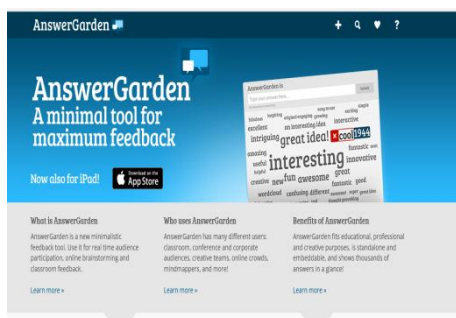
LearningApps.org. Оқытушы LearningApps.org платформасында жеке пайдаланушы ретінде

тіркеліп, аккаунт құрады. Өз оқу модульдерін жасап, сақтайды, сонымен қатар басқарады. Пайдаланушы оқу модульдерінің авторы ретінде жасаған контентті жасырын статистикада көре алады. Оқытушы «Барлық жаттығу», «Жаңа жаттығу», «Менің сыныптарым», «Менің жаттығуларым» қызметтерін пайдаланады. «Жаңа жаттығу» қызметі: жұпты табу,

классификация, хронологиялық кесте, мәтін енгізу, суреттерді іріктеу, викториналық сұрақтар, бос орындарды толықтыру, аудио/видео контент, кім миллионер болғысы келеді?, пазл, сөзжұмбақтар сияқты модульдерді ұсынады. Модуль құрылымы: жаттығу атауы, жаттығу сипаттамасы, тапсырма түрі, мәтін, сурет, аудио, видео, элемент қосу, кері байланыс, фон, көмектен тұрады. Оқытушы модульдерге тапсырма енгізіп, сақтау арқылы «Менің жаттығуларым» базасын толықтырады. Барлық жеке оқу модульдерінің шифрленген веб-сілтемелері болады. Білім алушылар іздеу жүйелері немесе LearningApps.org оқу модулінің авторы шифрланған веб-сілтемесі арқылы өтеді немесе бағдарламаны белгілі бір аудитория үшін қолжетімді ету үшін кірістіру кодын пайдалана алады. Оқу модулінің авторы тапсырмаларды сайтта жариялай алады.[9]

AnswerGarden. Сабақтың кері байланыс бөлімінде гаджеттерін тиімді пайдаланып, оң нәтижелерге қол жеткізіп келеміз. Бүгінгі таңда түрлі эмоциялар тудыра алатын сан түрлі кері байланыс түрлері көптеп қарастырылған.[10]

мен түсіну процестерін едәуір жақсартады. [11]

4D платформасы арқылы оқушылар оқу материалын 3D модельдер, анимациялар мен виртуалды оқыту құралдары арқылы көріп, тәжірибеден өткізу мүмкіндігін алады. Бұл көзбен көру арқылы есте сақтау

Мобильді оқыту – бұл компьютерлік коммуникацияны қажет ете отырып, техникалық оқыту құралдарын және ақпараттық телекоммуникациялық технологиялар мүмкіндіктерін пайдалану арқылы ақпаратты қабылдаудың табиғи процесі, адамның табиғи бейімділігін зерттеуге бағытталған. Мобильді оқыту қажет, ол сұрақтар қоюға және өздігінен ойын білдіруге, танып білу және түсіну қажеттілігіне негізделген. Оқытудың әдіс-тәсілдерін тиімді таңдап алу оқытуда табысқа жетуге негіз болады. Сабақтың тиімділігі мен сапасын барынша арттыруға мүмкіндік береді.

Цифрлық білім беру технологиялары мен мобильді оқыту әдістері оқу үдерісін сапалы және тиімді етіп өзгертуге мүмкіндік береді. Мобильді оқыту студенттерге оқу уақыты мен орнын еркін таңдауға мүмкіндік берсе, цифрлық құралдар мен платформалар оқу процесін қызықты әрі интерактивті етеді. Бұл тәсілдер білім алушылардың білім сапасын арттырып, олардың цифрлық сауаттылығын қалыптастыруға ықпал етеді. XXI

ғасырда табысты әлеуметтендіру мен дамудың негізі ретінде цифрлық технологияларды пайдалану білім беру жүйесінің болашақта тиімділігін қамтамасыз етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер мен сілтемелер:

1. Цифрлық дәуір педагогикасы. ХХІ ғасырдағы білім беру. Мобильді оқыту білім берудегі жаңа технология ретінде. Қазақстанның ашық университеті. https://openu.kz/storage/lessons/382/cifrlly-dur-pedagogikasy-hh-asyrday-blm-beru_20_lecture.pdf
2. <https://cloud.mail.ru>
3. https://padlet.com/dashboard/learn?mobile_page=Learn#creating
4. <https://quizizz.com/admin/quiz>
5. <https://wordwall.net/ru>
6. <https://play.blooket.com/play>
7. <https://onlinetestpad.com/ru/crosswords>
8. <https://learningapps.org>
9. <https://answer garden.ch/>
10. <https://augmentedreality.by/apps/animal-4d>

DIGITAL CONTENT – КӘСІПТІК БІЛІМ АТМОСФЕРАСЫНДА

Ильясова Аяжан Куандыковна,

арнайы пән оқытушысы,

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК

Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Emaze платформасы – қазіргі уақытта кеңінен қолданылатын, мультимедиялық 3D онлайн презентациялар жасауға арналған сервис. Көптеген мүмкіндіктерін қолдана отырып, сабақ барысында, тәрбие сағаттарында және кәсіби бағдар жұмыстарын ұйымдастыруда, әртүрлі мақсаттарда 3D презентация әзірледім.

Аннотация: Жұмыс барысында басқа презентация жасайтын бағдарламалармен салыстыра отырып, Emaze программасының көптеген мүмкіндіктерін пайдаландым.

Қазіргі қоғам алдында тұрған өзекті мәселелердің бірі жан-жақты дамыған, жаңашыл тұлға қалыптастыру. Білім алушы қабілетін дамытып, шығармашылығын ұштай білу үшін ұстаз өзі шығармашыл тұлға болуы тиіс. Білім беру саласында озық технологиялардың енуі оқытушының ойлану стилін, оқыту әдістемесін өзгертеді.

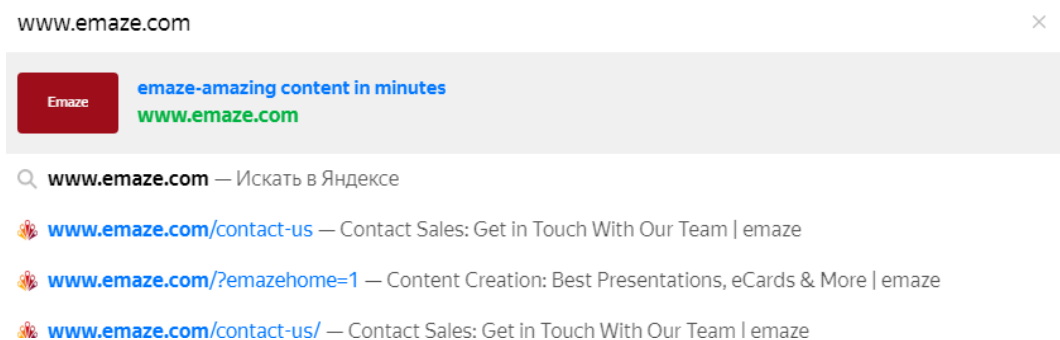
Ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану бәсекеге қабілетті ұлттық білім беру жүйесін дамытуға және оның мүмкіндіктерін әлемдік білімдік ортаға енудегі сабақтастыққа қолдану негізгі мәнге ие болып отыр.

Білім беруді ақпараттандыру, білім салаларының барлық қызметіне ақпараттық технологияны енгізу және ұлттық модельді қалыптастыру Қазақстандық білім беруді сапалы деңгейге көтерудің алғы шарты.

Білім берудің ең маңызды мәселесінің бірі ол оқыту ақпараттарын тиімді көрсету болып табылады. Дәстүрлі білім беру қарапайым статикалық көрнекіліктерді қолдана отырып, вербальды қарым-қатынас түрінде құрастырады. Бүгінгі күні мұндай жүйе ескірген немесе кәсіби жаңартуды керек ететін жүйе болып табылады. Қазіргі кезде мультимедиялық қолдауды пайдаланып сабақ өткізу, дәріс, оқулықтарды көрнекі етіп жасағысы келген кез-келген оқытушы, пайдаланушы үшін арналып жасалған программалар бар. Көрнекілікті жасау аспабы ретінде PowerPoint, Prezi және ispring өнімдерін айтып кетуге болады. Digital Content – білім атмосферасында интерактивті тапсырмалар, онлайн 3D презентация жасайтын ресурстар, кері байланыс, топқа бөлуге арналған платформа. Заманауи білім беру мазмұны – мәтін, бейне, анимация (қозғалыс), графика, дыбыс.

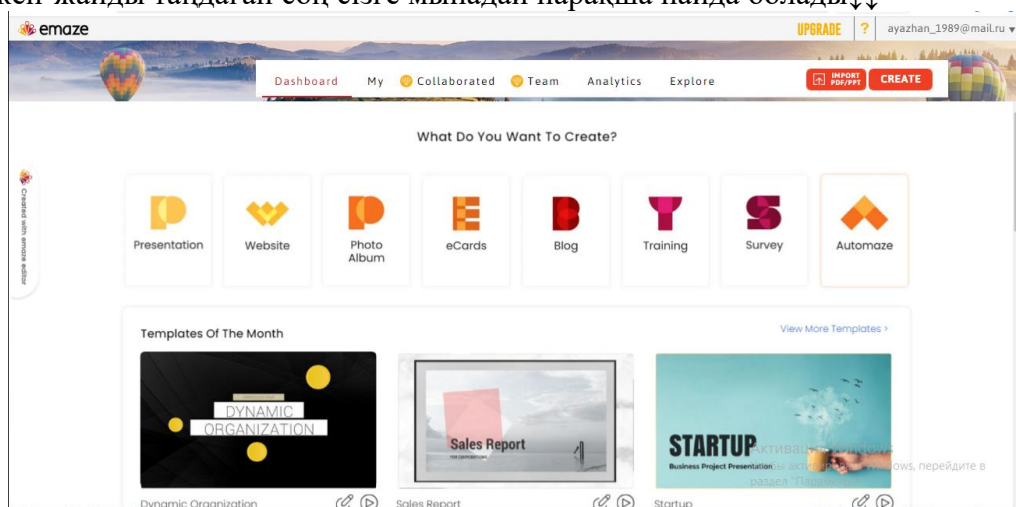
Сондай өнімдердің бірі Emaze – қазіргі уақытта кеңінен қолданылатын, мультимедиялық 3D онлайн презентациялар жасауға арналған сервис. Emaze

платформасында мәтін ұйымдастырылады және гипермәтіндік сілтемелер, графика, бейне, музыка және аудио сериясы (бірақ міндетті емес, барлығы бірге) тіркесімі болуы мүмкін. Платформаны ашу үшін www.emaze.com мекен-жайы арқылы кіреміз.

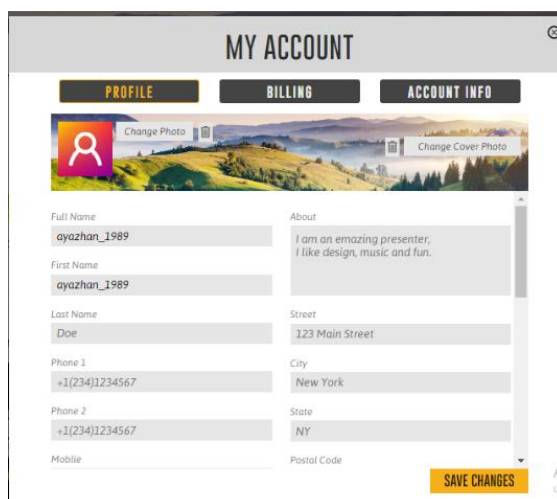
Сурет 1. Платформаны ашу

Осы мекен-жайды таңдаған соң сізге мынадай парақша пайда болады↓

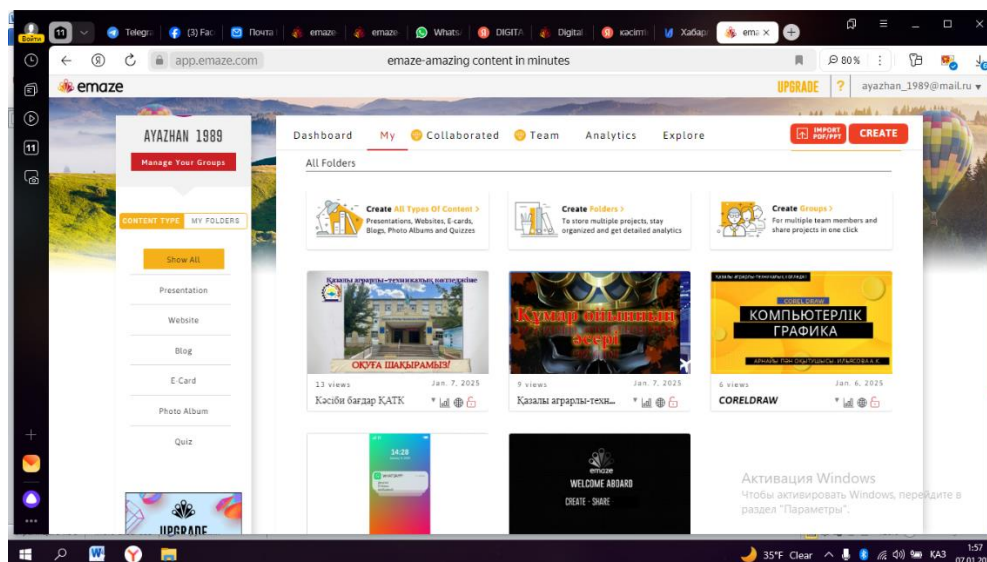
Сурет 2. Платформа ашылғаннан кейінгі пайда болатын терезе

Осы бет Emaze.com сайтының негізгі беті болып табылады. Emaze.com сайтына тіркелу үшін @mail.ru мекен-жайын және құпия сөзді жазасыз.

Сурет 3. Платформасға кіру

Emaze.com сайты тек ағылшын әріптерін ғана қабылдайды. Жасалған әрекеттерден кейін презентация жасауға мүмкіндік болады.

Сурет 4. Негізгі бет

Emaze.com сайты Power Point программасы сияқты бірнеше беттік слайд жасауға арналған. Негізгі аударымдар:

My – менің

Shared – пайдаланылғандар

Explore – пайдаланылатындар

Slide – слайд

Section – бөлім

Themes – тақырып

Text – мәтін

Image – сурет

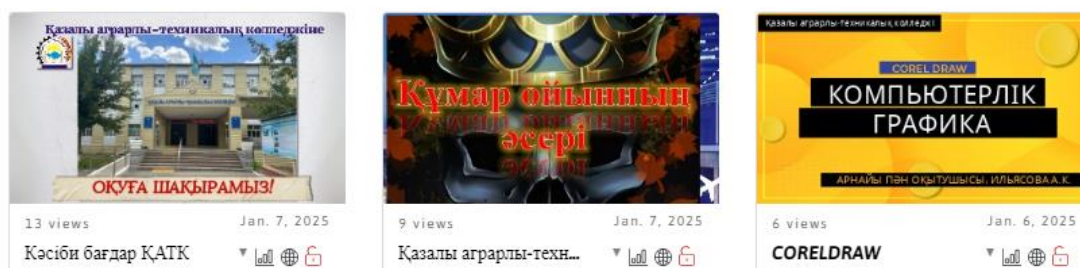
Media – медиа

Shape – форма

Save – сақтау

Осы терминдерді пайдалана отырып слайдтарды жасай беруге болады. Әр жасаған слайд беттерін сақтап отыруыңыз шарт.

Emaze программасы арқылы жасаған өз жұмыстарымды мысалға келтіретін болсам...

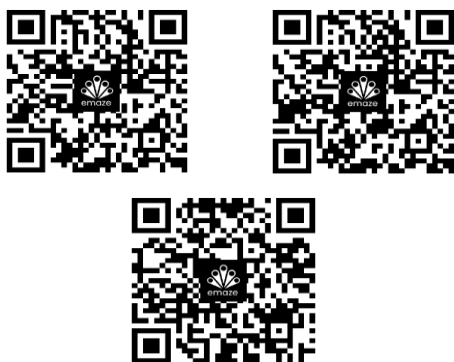

Сурет 5. Emaze бағдарламасында жасалған презентациялар

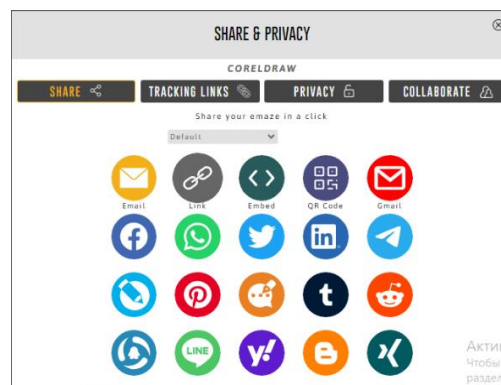
Осы жұмысты жасау барысында Emaze платформасының басқа презентация жасайтын программалардан айырмашылықтары мен артықшылықтарын байқадым. Көптеген мүмкіндіктерін қолдана отырып, сабақ барысында, тәрбие сағаттарында және кәсіби бағдар жұмыстарын ұйымдастыруда, әртүрлі мақсаттарда 3D презентация жасадым.

Жұмыс барысында басқа презентация жасайтын программалармен салыстыра отырып, Emaze программасының көптеген мүмкіндіктерін пайдаландым.

Платформаның тағы да бір артықшылығы, соңында автоматты түрде жобаның QR кодын дайындап береді. (сурет 6.) Оны жүктеп алып дайын күйінде пайдаланушыға ұсына аласыз және сілтемесін көшіріп қою аласыз. (Сурет 7.) Және де кезкелген әлеуметтік желіде тікелей бөлісе аласыз.

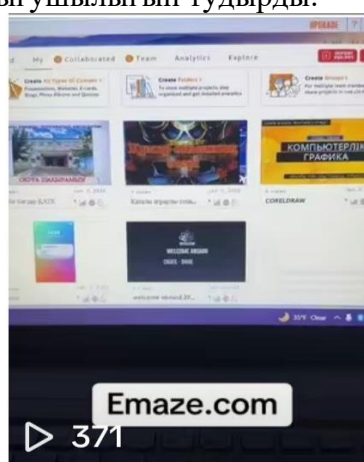
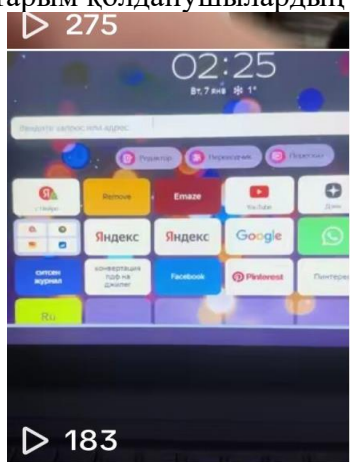
Сурет 6.

Сурет 7.

- <https://www.emaze.com/@ALIQOICQI/---> - Тәрбие сағатының 3D презентациясы;
- <https://www.emaze.com/@ALIQOIWZI/--> - Кәсіби бағдарға арналып жасалған 3D презентация;
- <https://www.emaze.com/@ALIQOIQIO/coreldraw> - Компьютерлік графика пәніне арнап жасалған 3D презентациясы

Осы орайда шығармашылыққа баулудың өзіндік іс-әрекетін ұйымдастыруда өз тәжірибемде Emaze платформасын түрлі шараларда, сабақтарымада жиналыстарда пайдаланып жүрмін. XXI ғасыр цифрлық технологиялардың дамыған заманында білім алушылар мен оқытушыларды қарапайым презентациямен қызықтыра алмаймыз. Альфа ұрпақтың бойына заманауи құндылықтарды қалыптастыру және де әріптестерге қолдау көрсету мақсатында әлемдегі ең әйгілі желінің бірі TikTok арқылы насихаттау мақсатында өзімнің жеке TikTok парақшамда Emaze платформасы туралы түрлі мәліметтермен бөлісіп, жасаған жұмыстарым қолданушылардың қызығушылығын тудырды.

Қазіргі таңда Emaze программасы кеңінен қолданылады және де сұранысқа ие. Emaze платформасы – 3D презентация жасаудың жаңаша үлгісі. Оның ең бірінші артықшылығы тегін қолданылуында. Оқытушы үшін Emaze кез-келген сабақта көмекші және кәсіби бағдар жұмыстарын жүргізу барысында QR кодтарды тарату арқылы жұмыс жүргізуге болады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Цифрлық контенттің кәсіптік білім беру саласындағы рөлі айтарлықтай маңызды және оны тиімді пайдалану білім беру жүйесін жетілдіруге мүмкіндік береді. Бұл инновациялық тәсілдер студенттердің білім сапасын арттырып, олардың кәсіби дағдыларын қалыптастыруға септігін тигізеді. Алдағы уақытта, цифрлық контенттің дамуы мен жаңа технологиялардың енгізілуі білім беру жүйесінің тиімділігін тағы да арттыра алады.

Сондықтан, білім беру мекемелері мен мамандар осы өзгерістерге дайын болу керек, ол үшін жаңашылдыққа ашық болу және цифрлық құралдарды тиімді пайдалану маңызды.

Ұсыныстар

1. *Цифрлық платформа мен ресурстарды дамыту*
2. *Жеке оқу траекторияларын құру*
3. *Оқытушылардың сандық дағдыларын дамыту*
4. *Қашықтан оқыту және аралас оқыту моделін үйлестіру*
5. *Цифрлық контенттің сапасын бақылау*

Цифрлық контент кәсіптік білім беру жүйесін жаңа деңгейге көтеруге ықпал етеді. Осы саладағы өзгерістерді тиімді жүзеге асыру үшін инновациялық әдістер мен жаңа технологияларды пайдалану қажет. Бұл ұсыныстар кәсіптік білім беру жүйесін жетілдіру және студенттердің кәсіби дағдыларын дамыту жолында маңызды қадам болады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Гриншкун В.В. Григорьев С.Г. Образовательные электронные издания и ресурсы. // Учебно-методическое пособие для студентов педагогических вузов и слушателей системы повышения квалификации работников образования. / Курск: КГУ, Москва: МГПУ-2006, 98 с.
2. Бидайбеков Е.Ы., Гриншкун В.В., Григорьев. Создание и использование образовательных электронных изданий и ресурсов. Алматы, «Білім», 2006.-134с
3. <https://infolesson.kz>
4. www.emaze.com

БІЛІМ БЕРУ БАРЫСЫНДА ӘРТҮРЛІ ПЛАТФОРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Карсакбаева Айнуры Рысовна,

арнайы пән оқытушысы

И.Әбдікәрімов атындағы Қызылорда аграрлық техникалық жоғары колледжі КМҚК
Қызылорда облысы, Қызылорда қ., Қазақстан Республикасы

Қазіргі заман талабы мұғалімдер мен оқушылардан технологияларды тиімді пайдалануды талап етеді. Цифрлық технологиялар білім беру саласын түбегейлі өзгертуде, олар оқыту әдістерін жеңілдетіп қана қоймай, студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытып, оқуға деген қызығушылығын арттыруға ықпал етеді. Бүгінгі күні инновациялық құралдарды пайдалану – білім беру процесінің ажырамас бөлігіне айналып, әлемдік деңгейде цифрлық трансформацияға жол ашуда.

Цифрлық технологиялардың білім беру жүйесіндегі рөлі

1. Ақпаратқа қолжетімділікті арттыру.

Цифрлық технологиялар студенттер мен оқытушыларға шектеусіз ақпарат көзіне жол ашады. Онлайн кітапханалар, бейне дәрістер және цифрлық платформалар арқылы оқу материалдарына еркін қол жеткізуге болады.

2. Оқыту үдерісін жекелеңдіру.

Дәстүрлі білім беру барысында барлық студенттердің қажеттіліктерін бірдей қанағаттандыру қиынға соғады. Ал цифрлық құралдар әр студенттің білім деңгейіне сәйкес жеке тапсырмалар ұсынуға мүмкіндік береді. Мысалы, Wordwall, Classtools.net немесе Quizlet сияқты платформалар әрбір студент үшін дара жол қалыптастыруға мүмкіндік береді.

3. Қашықтықтан білім алу мүмкіндігі.

Цифрлық технологиялар кез келген уақытта және кез келген жерде білім алуды жеңілдетті. Пандемия кезіндегі қашықтықтан білім беру тәжірибесі мұның қаншалықты маңызды екенін көрсетті. Zoom, Microsoft Teams, Google Meet сияқты платформалар сабақтарды үзбей өткізуге мүмкіндік берді.

Инновациялық құралдарды қолданудың артықшылықтары

1. Интерактивті оқу материалдары.

Көрнекі материалдар студенттердің білімін тиімді меңгеруіне ықпал етеді. Инновациялық құралдар арқылы графикалар, диаграммалар және виртуалды шындық элементтері пайдаланылады.

Nearpod, Padlet платформалары студенттердің оқу материалдарымен интерактивті жұмыс жасауына мүмкіндік береді.

2. Ойын арқылы оқыту.

Ойын элементтері білімге қызығушылықты арттырады. Мысалы, Kahoot! немесе Quizizz ойын платформалары сабақтарды жандандыру үшін қолданылады. Олар студенттерді белсенділік танытуға ынталандырады.

3. Бағалау және кері байланыс

Цифрлық технологиялар оқытушыларға студенттердің жетістіктерін оңай бақылауға және жылдам кері байланыс ұсынуға мүмкіндік береді. Google Forms, Plickers немесе Edmodo сияқты құралдар оқушылардың тапсырмаларын бірден тексеріп, нәтижелерді автоматты түрде шығарады.

Білім беру саласындағы инновациялық технологиялар

1. Виртуалды шындық (VR) және толықтырылған шындық (AR)

VR мен AR технологиялары сабақты көру және сезу арқылы қабылдау мүмкіндігін береді. Мысалы, студенттер тарих сабағында ежелгі ғимараттарды «аралай алады» немесе биология сабағында молекулалық құрылымдарды зерттейді.

2. Білім беру ойындары

Геймификация студенттердің мотивациясын арттырып, білімге деген құштарлығын оятады. Ойын түріндегі тапсырмалар қиын тақырыптарды жеңіл түсінуге көмектеседі.

3. Жасанды интеллект (AI)

AI оқытушыларға тапсырмаларды автоматты түрде бағалау, студенттердің әлсіз жақтарын анықтау және жеке оқу бағдарламаларын ұсыну үшін қолданылады.

4. Робототехника және STEM

STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) білім беру бағдарламалары инновациялық құралдарды пайдаланып, студенттерді инженерия мен технология саласына қызықтырады. Робот жасау, программалау сабақтары – қазіргі заманғы білімнің ажырамас бөлігі.

Білім беру саласына цифрлық технологиялар мен инновациялық құралдарды енгізу заман талабы ғана емес, оқыту жүйесінің келешегіне бастайтын негізгі бағыт. Олар студенттерді оқуға қызықтырып қана қоймай, оларға жаңа дағдыларды меңгеруге жол ашады. Инновациялық әдістерді тиімді пайдаланса, білім беру сапасын арттырып, келешек ұрпақтың жан-жақты дамуына үлес қосуға болады.

Қолданылған платформалар тізімі:

1. www.wordwall.net
2. www.quizizz.com
3. www.classtools.net
4. www.educaplay.com

ФОРМИРОВАНИЕ 4К – КОМПЕТЕНЦИЙ У СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Синько Олеся Викторовна

преподаватель математики

КТКП «Костанайский строительный колледж»,
Управления образования акимата Костанайской области

Аннотация. Данная статья посвящена анализу методов развития 4К компетенций (критическое мышление, креативность, коммуникация, кооперация) в контексте математического образования в колледже. Цель исследования – проанализировать и

показать эффективные методы и практики внедрения 4К компетенций в процесс обучения математики на основе своего педагогического опыта. В статье рассмотрены ключевые методы имплементации этих компетенций, описаны примеры педагогической практики внедрения успешных проектов, методов и приемов, а также сделаны выводы о возможностях развития этих навыков у студентов организаций технического и профессионального образования на уроках математики. Применение этих методов способствует не только академическому успеху, но и подготовке студентов к профессиональной деятельности, требующей развитых навыков коммуникации и кооперации.

Современное образование стремительно трансформируется в ответ на вызовы времени, и ключевым аспектом успешного обучения становится развитие так называемых 4К компетенций: критического мышления, креативности, коммуникации и кооперации. Эти навыки играют важную роль в формировании у студентов способности адаптироваться к изменениям, решать сложные проблемы и эффективно взаимодействовать в коллективе. В условиях стремительного научно-технического прогресса и глобализации 4К компетенции становятся неотъемлемой частью подготовки конкурентоспособных специалистов [1].

Математика, как одна из фундаментальных дисциплин, предоставляет уникальные возможности для развития этих компетенций. Математические задачи и исследования способствуют развитию критического мышления и креативности, а групповая работа и совместное обсуждение решений – коммуникации и кооперации. В контексте технического и профессионального образования важно не только передавать базовые знания, но и формировать у студентов навыки, необходимые для успешной профессиональной и личной жизни.

Цель данной статьи – анализ методов и практик, направленных на развитие 4К компетенций в процессе преподавания математики в колледже. Рассмотрим подходы, которые способствуют всестороннему развитию студентов и подготовке их к современным вызовам.

Значение 4К компетенций в образовательном процессе требует внедрения разнообразных методов обучения, которые способствуют их развитию.

Критическое мышление является важным элементом математического образования. Развитие этого навыка происходит через использование задач, требующих анализа, сравнения, обобщения и логического обоснования. Методы, такие как работа с доказательствами, анализ сложных математических теорем и решение нестандартных задач, способствуют развитию у студентов способности к структурированному и глубокому анализу. Это помогает им находить оптимальные решения, аргументированно обосновывать свои выводы и проверять правильность своих ответов, что является основой критического мышления.

Ситуационные задачи и кейс-стади предоставляют студентам возможность применять математические знания в контексте реальных жизненных ситуаций. Эти методы способствуют развитию способности к анализу и принятию решений в условиях неопределенности [2]. Работая с кейсами, студенты учатся анализировать данные, формулировать проблемы и предлагать решения на основе математических моделей. Это развивает не только критическое мышление, но и креативность, поскольку часто необходимо находить нестандартные подходы и решения.

Проектная работа предоставляет студентам возможность углубленно изучить математическую тему через исследовательскую деятельность [3]. В ходе выполнения проектов студенты разрабатывают гипотезы, проводят анализ данных, моделируют различные ситуации и делают выводы на основе своих исследований. Такой подход развивает навыки критического мышления, так как требует от студентов самостоятельного поиска информации, анализа данных и обоснования своих выводов. Кроме того, проектная работа способствует развитию кооперации и коммуникации, поскольку часто выполняется

в группах, где студенты должны эффективно взаимодействовать и совместно решать задачи.

Примерами развития критического мышления на уроках математики могут служить применение метода кейс-стади, обсуждение в малых группах:

- При изучении применения интегралов, студентам предлагается анализ реальных технических задач, таких как расчет объема жидкости в резервуаре сложной формы. Студенты должны проанализировать задачу, выбрать подходящие методы интегрирования и обосновать свой выбор.

- При изучении логарифмической функции студенты разбиваются на группы, где каждая группа анализирует различные способы применения логарифмов в реальной жизни (например, в экономике или биологии). Группы должны обсудить, какие аспекты применения логарифмов являются наиболее значимыми и почему.

Развитие креативности на уроках математики может быть достигнуто через использование нестандартных задач и исследований, которые требуют от студентов оригинального мышления и поиска уникальных решений. Нестандартные задачи часто имеют несколько возможных решений или требуют применения нестандартных методов, что стимулирует творческий подход. Исследовательская работа, связанная с математикой, позволяет студентам углубленно изучить интересующую их тему, найти новые подходы к решению проблем и предложить свои инновационные идеи.

Интеграция математики с другими дисциплинами, такими как физика, информатика или экономика, способствует развитию творческого подхода к решению задач. Этот междисциплинарный подход позволяет студентам видеть взаимосвязи между различными областями знаний, что стимулирует их интерес и способствует более глубокому пониманию изучаемых тем [4]. Например, при изучении геометрии можно использовать элементы архитектуры, а для анализа данных – элементы программирования и статистики.

Креативные задания и проекты могут включать разработку математических моделей для реальных жизненных ситуаций, создание собственных математических игр или исследование исторических математических открытий с целью создания презентации или эссе [5]. Примером может служить проект по созданию модели оптимального туристического маршрута, включающий элементы геометрии и теории вероятностей. Еще один пример – разработка и программирование приложения для решения математических задач, что требует от студентов как математических знаний, так и навыков программирования.

Приведу примеры развития креативного мышления на своих занятиях:

- Метод мозгового штурма. При решении иррациональных уравнений студентам предлагается использовать метод мозгового штурма для генерации различных способов решения уравнений. Затем они выбирают наиболее эффективные подходы и объясняют свой выбор.

- Проектное обучение. Студенты разрабатывают проекты, где они применяют интегралы для решения конкретных технико-технологических задач. Например, создание модели теплового распределения в материале. Это позволяет студентам использовать свои знания творчески и видеть практическое применение математических концепций.

Командная работа играет ключевую роль в развитии кооперативных навыков, необходимых для успешного взаимодействия в профессиональной и социальной среде. В процессе совместной работы над математическими задачами студенты учатся слушать друг друга, делиться идеями, принимать совместные решения и решать конфликты. Это способствует формированию умения эффективно работать в команде, что является важным компонентом современного образовательного процесса.

Кооперативные задания в учебном процессе реализуются через создание групп, в которых каждому участнику назначается своя роль. Например, при решении комплексной математической задачи один студент может быть ответственным за сбор и анализ данных, другой – за разработку стратегий решения, третий – за оформление и презентацию

результатов. Такое распределение ролей способствует эффективному использованию сильных сторон каждого участника и позволяет всем членам команды активно участвовать в процессе.

Примеры кооперативных заданий могут включать разработку и проведение математического эксперимента, создание интерактивной презентации по теме или совместное решение крупного кейса с последующим анализом и обсуждением. Этот подход не только развивает кооперативные навыки, но и укрепляет чувство ответственности и взаимопомощи среди студентов [6].

Пример из моей педагогической практики использования командной работы при выполнении квеста по математике.

Тема квеста: Геометрия и её применение в реальной жизни

Цель квеста: углубить знания студентов о геометрических фигурах и их свойствах через практические задания и кооперативную работу.

Этапы квеста:

1. Разделение на группы: Студенты делятся на группы по 4-5 человек. Каждой группе выдается набор заданий и ролей:

- Исследователь: отвечает за поиск информации и теоретическую часть.
- Практик: проводит измерения и расчеты.
- Дизайнер: отвечает за визуальное оформление результатов.
- Докладчик: готовит итоговый отчет и презентацию.
- Координатор: следит за соблюдением времени и общей организацией.

2. Первый этап - Теоретическое задание: Группы получают задание на исследование различных геометрических фигур и их свойств. Исследователь собирает информацию, делится ею с командой, после чего все участники обсуждают, как эти свойства можно применить в практической задаче.

3. Второй этап - Практическое задание: Группам предлагается измерить определенные объекты на территории колледжа (например, спортивное поле, фасад здания) и рассчитать их площади или объемы. Практик выполняет измерения, а команда совместно проводит расчеты, используя знания о геометрических формулах.

4. Третий этап - Творческое задание: Группы должны создать постер или модель, демонстрирующую применение геометрии в архитектуре или дизайне. Дизайнер берет на себя оформление, а остальные участники помогают с содержанием и идеями.

5. Заключительный этап - Презентация: Докладчик каждой группы представляет результаты работы команды. Презентация включает теоретическую часть, практические расчеты и творческий проект.

Результат квеста: в ходе выполнения заданий студенты не только закрепляют свои знания по теме, но и развивают навыки сотрудничества, распределения ролей и ответственности. Каждый участник вносит свой вклад, что помогает глубже понять материал и применить его на практике.

Коммуникация играет ключевую роль в успешном усвоении материала на уроках математики в колледже. Умение выражать свои мысли, обсуждать сложные темы и презентовать свои решения способствует не только пониманию материала, но и развитию навыков, необходимых для будущей профессиональной деятельности.

Групповые дискуссии позволяют студентам обмениваться идеями, развивать критическое мышление и учиться аргументированно отстаивать свою точку зрения. Например, при обсуждении свойств функций или методов решения сложных уравнений студенты делятся на группы и совместно анализируют предложенные задачи. Такое взаимодействие способствует глубинному пониманию темы и формированию навыков коллективной работы.

Презентации помогают студентам улучшить навыки публичного выступления и ясного изложения математических концепций. Группы студентов готовят презентации по изучаемым темам, где подробно объясняют теоретические основы и практическое

применение математических понятий. Например, презентация на тему «Применение производных в реальной жизни» может включать объяснение теории, примеры из экономики или физики, что делает обучение более интересным и практико-ориентированным.

После индивидуальной работы над задачами студенты собираются в группы для совместного обсуждения своих решений. Это помогает выявить и исправить ошибки, обменяться различными подходами к решению задач и укрепить понимание материала. Обсуждение способствует развитию навыков сотрудничества и умения находить компромиссные решения.

Приведу конкретные примеры развития коммуникации:

- Для темы «Логарифмическая функция, ее свойства и график» организуются дебаты, где одна команда аргументирует важность логарифмов в науке, а другая - в повседневной жизни. Это помогает студентам улучшать навыки аргументации и публичных выступлений.

- Студенты готовят и проводят презентации своих проектов по применению интегралов, объясняя свои решения и подходы. Это способствует развитию навыков устного общения и структурирования информации.

Также приведу Примеры, использования упражнений на развитие математической терминологии и ясности изложения:

1. **Упражнение «Перефразируй задачу»:** Студенты учатся переформулировать сложные математические задачи в более простой и понятный формат. Это развивает навык ясного изложения и понимания сути задачи.

2. **Упражнение «Объясни однокласснику»:** Один студент объясняет другому решение задачи, стараясь использовать простые и доступные термины. Это упражнение помогает развить способность к эффективному коммуникационному обмену и обучению.

3. **Упражнение «Терминологический марафон»:** Студенты по очереди объясняют математические термины своими словами. Это способствует углублению понимания терминологии и улучшению навыков её использования в речи.

Эти подходы не только способствуют лучшему усвоению математического материала, но и развивают важные коммуникативные навыки, необходимые для успешной работы в современных условиях.

Внедрение 4К компетенций на уроках математики в колледже способствует развитию у студентов навыков, необходимых для успешной карьеры и жизни в современном обществе. Методы, направленные на развитие критического мышления, креативности, коммуникации и кооперации, помогают студентам колледжа не только лучше усваивать математические концепции, но и готовят их к успешной карьере в будущем. Применение таких методов делает процесс обучения более интерактивным и эффективным. Исследования, проведенные в рамках учебного года, показывают, что такие подходы способствуют более глубокому усвоению материала и развитию ключевых компетенций у студентов.

В результате применения описанных методов в течение учебного года было отмечено значительное улучшение качества знаний студентов. Показатели успеваемости и уровня освоения математических концепций значительно возросли. Особое внимание привлекло улучшение навыков критического мышления и кооперации, что отражалось в успешном решении сложных задач и активном участии студентов в групповых проектах. Данные результаты подчеркивают эффективность внедрения методов, направленных на формирование 4К компетенций.

Список использованной литературы

1. Саидов З.А., Ярычев Н.У., Соколова Н.И. Навыки XXI века в контексте современных образовательных реалий // Мир науки, культуры, образования. – 2021 – № 2 (87), с. 318-320.

2. Айтмухаметов, А.Б. Методы развития критического мышления в процессе обучения математике // Образование и наука Казахстана. – 2020 – № 4, с. 45-47.
3. Нурмуханова, Г.Т. Применение проектного метода в обучении математике // Вестник КазНУ. – 2022 – № 5, с. 112-118.
4. Байжигитов, М.А. Интеграция дисциплин как способ развития креативности // Инновации в образовании. – 2021 – № 4, с. 82-89.
5. Абдрахманов, К.С. Креативное мышление в процессе изучения математики // Научный Казахстан. – 2020 – № 2, с. 35-39.
6. Жанузакова, Л.С. Влияние кооперативного обучения на успехи студентов // Педагогика и психология. – 2021 – № 1, с. 67-72.

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ПОДГОТОВКЕ РАБОЧИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ

Молдыбеков Б.Б.

магистр, аға оқытушы, Талдықорған жоғары политехникалық
колледжі, Талдықорған, Қазақстан

Аңдатпа. Бұл мақалада цифрлық трансформацияның еңбек нарығына әсері және жұмыс күшін даярлаудағы қазіргі заманғы үрдістер талқыланады. Бүгінгі таңда цифрлық технологиялар қарқынды дамып, барлық салаларда жаңа талаптар қойып отыр. Оқу орындарында жұмысшыларды дайындау үрдістері өзгеруде, автоматтандырылған жүйелерді, робототехниканы, цифрлық құралдарды пайдалану арқылы жаңа білім беру тәсілдері қалыптасуда. Мақалада цифрлық технологияларды енгізу арқылы білім беру бағдарламаларының қалай өзгеретіні, еңбек нарығына қажетті жаңа дағдылардың қалыптасуы туралы талқыланады. Сонымен қатар, цифрлық сауаттылық, киберқауіпсіздік және жаңа өндірістік платформаларды қолдану мәселелері қарастырылады.

Кілт сөздер: цифрлық трансформация, жұмысшы кадрлар, цифрлық технологиялар, ТЖКБ, VR/AR, автоматтандыру, роботтандыру.

Анотация. В данной статье рассматриваются современные тенденции подготовки кадров в условиях цифровой трансформации, а также влияние цифровых технологий на рынок труда. В эпоху стремительного технологического прогресса изменяются требования к квалификации рабочих. Учебные заведения всё чаще применяют автоматизированные системы, роботов и цифровые инструменты для обучения. В статье обсуждается интеграция цифровых технологий в образовательные программы, подготовка специалистов к работе с большими данными, кибербезопасностью и современными производственными платформами. Особое внимание уделено вопросам формирования цифровой грамотности и новым подходам к профессиональному обучению.

Ключевые слова: цифровая трансформация, рабочие кадры, цифровые технологии, ТИПО, VR/AR, автоматизация, роботизация.

Abstract. This article discusses modern trends in workforce training and the impact of digital transformation on the labor market. As digital technologies advance rapidly, industries impose new skill requirements. Educational institutions are changing their approaches to workforce training by incorporating automated systems, robotics, and digital tools into curricula. The article explores how digital technologies are transforming educational programs and shaping the skills necessary for the future workforce, such as data analytics, cybersecurity, and the use of modern industrial platforms. It also emphasizes the importance of digital literacy and the need for innovative approaches in professional training.

Keywords: digital transformation, workforce, digital technologies, VET, VR/AR, automation, robotics.

Введение

Цифровая трансформация оказывает значительное влияние на все отрасли экономики и общества, изменяя подходы к подготовке специалистов и рабочей силы.

Рабочий рынок стремительно меняется под воздействием новых технологий, таких как автоматизация, роботизация, искусственный интеллект (AI), интернет вещей (IoT), большие данные и облачные вычисления. Это ставит перед образовательными учреждениями задачу не только подготовить квалифицированные кадры для цифровой экономики, но и обеспечить гибкость обучения, адаптируясь к изменениям и вызовам, связанным с новыми технологиями.

1. Интеграция цифровых технологий в образовательный процесс

Современное образование всё активнее использует цифровые инструменты, чтобы подготовить рабочие кадры к изменяющимся условиям рынка труда. Одним из ключевых направлений является внедрение симуляторов, виртуальной и дополненной реальности (VR/AR), а также онлайн-платформ для обучения практическим навыкам. Например, виртуальная реальность позволяет студентам имитировать производственные процессы, осваивать сложные или опасные операции в безопасной среде, что значительно снижает риски и улучшает качество обучения.

Онлайн-платформы для дистанционного и самостоятельного обучения, такие как Moodle, Zoom, Microsoft Teams и Google Classroom, стали важными инструментами, особенно в условиях пандемии. Это позволило образовательным учреждениям продолжать обучение студентов, независимо от их местоположения, и сделало образование более доступным и гибким.

Также наблюдается активное использование облачных технологий для управления учебным процессом и предоставления студентам удалённого доступа к образовательным ресурсам. Облачные платформы облегчают хранение и обмен учебными материалами, а также делают обучение более персонализированным.

1. Интеграция цифровых технологий в образовательный процесс

Цифровизация образовательного процесса становится ключевым аспектом подготовки квалифицированных рабочих кадров в условиях цифровой трансформации. Сегодня применение новейших цифровых решений в учебных заведениях позволяет повысить качество и эффективность подготовки специалистов для различных отраслей экономики. Одним из наиболее эффективных инструментов является использование виртуальной реальности (VR) и дополненной реальности (AR). Эти технологии создают безопасную виртуальную среду, где учащиеся могут моделировать реальные производственные процессы, выполняя задания без риска для себя и оборудования. Например, в таких сферах, как машиностроение, медицина или строительство, использование VR и AR позволяет обучающимся проходить подготовку по сложным специальностям, отрабатывая навыки работы с техникой, оборудованием или симуляцией операций в виртуальной реальности.

Также большую роль в обучении играют онлайн-платформы, такие как Moodle, Coursera, Google Classroom, Zoom и другие, которые предлагают гибкость и доступность. Студенты могут получать материалы для обучения из любой точки мира, что открывает новые возможности для профессионального роста. Онлайн-курсы, вебинары и мастер-классы позволяют адаптировать учебные программы под индивидуальные потребности учащихся и обновлять учебные материалы в соответствии с актуальными требованиями рынка труда.

Элементы искусственного интеллекта (AI) также постепенно внедряются в образовательный процесс. Например, адаптивные образовательные платформы на базе AI анализируют успеваемость студентов и предлагают индивидуальные рекомендации по улучшению знаний. Это позволяет повысить эффективность обучения и помогает каждому учащемуся осваивать материал в его собственном темпе, что особенно важно при подготовке к сложным техническим специальностям.

Кроме того, **облачные технологии** стали важным элементом образовательного процесса. Облачные сервисы позволяют студентам и преподавателям хранить, делиться и совместно работать над учебными проектами и документами в реальном времени,

обеспечивая непрерывный доступ к образовательным ресурсам. Это особенно важно в условиях гибридного и дистанционного обучения.

Интернет вещей (IoT) также находит свое применение в учебных заведениях. Системы IoT могут отслеживать и контролировать процессы в реальном времени, будь то управление учебным оборудованием, контроль за состоянием зданий или мониторинг производственных процессов на учебных площадках. Это позволяет студентам получить доступ к реальным данным и опыту работы с передовыми технологиями, что повышает их готовность к профессиональной деятельности.

Гибридные формы обучения становятся все более популярными, сочетая традиционные методы обучения с онлайн-ресурсами и интерактивными технологиями. Это позволяет образовательным учреждениям более гибко реагировать на потребности учащихся и рыночные требования. Такая модель подготовки способствует развитию самостоятельности и адаптивности у студентов, которые учатся применять полученные знания в условиях постоянно меняющегося мира.

Таким образом, интеграция цифровых технологий в образовательный процесс способствует созданию более гибкой, адаптивной и персонализированной системы обучения. Это повышает конкурентоспособность учебных заведений и позволяет готовить квалифицированных специалистов, готовых к работе в условиях цифровой экономики.

2. Автоматизация и роботизация: новые требования к квалификации

Автоматизация и роботизация промышленных процессов требуют от работников новых навыков и знаний. Современные рабочие не только выполняют ручные операции, но и управляют автоматизированными системами, программируют роботов и контролируют их работу. Таким образом, специалисты должны обладать базовыми навыками программирования, знать основы работы с робототехническими системами, а также уметь анализировать и обрабатывать большие объемы данных.

Например, на предприятиях таких компаний, как Tesla и Siemens, уже активно внедряются автоматизированные системы обучения, использующие цифровые тренажеры. Эти системы помогают сотрудникам быстрее осваивать новые технологии и адаптироваться к работе на высокотехнологичном оборудовании.

Также роботизация и внедрение искусственного интеллекта требуют более глубокого понимания процессов программирования и работы с алгоритмами. Многие профессии, которые считались традиционными, требуют новой квалификации для успешного взаимодействия с технологическими системами.

2. Автоматизация и роботизация на производстве: новые требования к квалификации

С развитием цифровых технологий и автоматизации, особенно в производственных процессах, возникает необходимость в изменении подходов к подготовке рабочих кадров. Современные производства все больше переходят на автоматизированные и роботизированные системы, что требует от сотрудников новых навыков и знаний, связанных с управлением, обслуживанием и программированием этих систем.

Автоматизация производства подразумевает применение специализированных программных комплексов и оборудования, которые способны выполнять целый ряд операций без участия человека. Это снижает необходимость в ручном труде, однако требует от работников высокого уровня технической компетентности и способности взаимодействовать с цифровыми системами. Важно, чтобы будущие специалисты, работающие на автоматизированных линиях, имели навыки работы с программируемыми логическими контроллерами (PLC), системами управления производственными процессами (SCADA), а также умели обслуживать и программировать промышленные роботы.

Для успешной работы на современных производствах необходимо владеть **цифровыми компетенциями**, такими как умение работать с программным обеспечением для автоматизации производственных процессов и понимание основ программирования. В

частности, требуется знание таких языков программирования, как Python, C++ и других, которые активно применяются при разработке и настройке робототехнических систем.

Промышленные роботы занимают все более важную роль в современных производственных процессах. Они выполняют множество задач — от сборки и сварки до упаковки и контроля качества. Это требует от рабочих знаний в области робототехники, включая программирование роботов, их обслуживание и наладку. С каждым годом растет спрос на специалистов, которые могут не только управлять роботизированными системами, но и модернизировать их в зависимости от требований конкретного производства.

Примером успешной интеграции робототехники на производстве может служить компания **Tesla**, которая использует тысячи роботов на своих заводах для сборки электромобилей. Работники таких предприятий должны обладать знаниями о принципах работы автоматизированных систем, быть способны диагностировать и устранять неполадки, а также оптимизировать производственные процессы с помощью роботизированных решений.

Цифровизация в логистике и управлении производством также меняет требования к квалификации рабочих кадров. Например, системы управления цепями поставок на основе искусственного интеллекта и больших данных помогают оптимизировать процессы и улучшить производительность. Работники, задействованные в логистике, должны уметь работать с программным обеспечением для управления складом, транспортными системами и анализом данных.

Современные учебные программы должны учитывать эти изменения и готовить студентов к работе в условиях автоматизированных производств. Это подразумевает введение дисциплин, связанных с **цифровыми технологиями**, робототехникой, программированием и аналитикой данных. Учебные заведения, особенно системы ТИПО, должны предлагать курсы, которые позволяют обучающимся освоить управление и обслуживание роботизированных систем, а также развивать **творческие способности**, необходимые для разработки и внедрения новых цифровых решений.

В конечном итоге, автоматизация и роботизация требуют пересмотра традиционных подходов к подготовке кадров. Специалисты должны быть готовы работать в цифровой среде, где важную роль играют инновационные технологии, искусственный интеллект и большие данные.

3. Модернизация образовательных программ в ТИПО

Важным шагом для подготовки квалифицированных рабочих является модернизация образовательных программ в системе технического и профессионального образования (ТИПО). Новые дисциплины, связанные с цифровыми технологиями — такими как программирование, управление цифровыми платформами, аналитика данных и IoT — всё активнее внедряются в учебные планы.

Кроме того, большое внимание уделяется развитию практических навыков студентов. Симуляционные системы и практические занятия с использованием реальных производственных задач помогают учащимся лучше понимать рабочие процессы и применять полученные знания на практике. Компетенции в области кибербезопасности, обработки данных, использования IoT и работы с промышленными системами управления (SCADA) становятся важнейшей частью подготовки.

3. Модернизация образовательных программ в ТИПО

Цифровая трансформация экономики и индустрии требует от системы технического и профессионального образования (ТИПО) адаптации к новым условиям. Для того чтобы подготовить квалифицированные кадры, соответствующие запросам современного рынка труда, необходимо провести модернизацию образовательных программ. Модернизация включает как обновление учебных планов, так и использование новых методов и технологий обучения.

Одним из ключевых направлений модернизации является **введение новых учебных дисциплин, связанных с цифровыми технологиями**. В частности, в учебные программы

необходимо интегрировать курсы по искусственному интеллекту, программированию, обработке и анализу данных, управлению цифровыми платформами и робототехнике. Это позволит студентам осваивать навыки, которые востребованы в условиях цифровой экономики и автоматизированных производственных процессов.

Подготовка специалистов для работы с большими данными и аналитикой данных становится особенно актуальной. Большие данные используются во многих отраслях: от логистики и маркетинга до медицинских и производственных процессов. Специалисты, способные анализировать и интерпретировать большие объемы данных, становятся неотъемлемой частью любой цифровой экосистемы. В этом контексте важно, чтобы учебные заведения предлагали не только теоретические курсы, но и практические занятия, которые помогают студентам овладеть инструментами для работы с данными, такими как Python, R и другие аналитические платформы.

Кроме того, модернизация образовательных программ должна учитывать растущую потребность в специалистах, способных работать с **интернетом вещей (IoT)**. Устройства, объединенные в единую сеть и работающие с использованием больших данных и искусственного интеллекта, требуют особой квалификации от рабочих. Учебные программы должны включать дисциплины, связанные с проектированием, программированием и обслуживанием IoT-устройств, а также обеспечением их безопасности.

Еще одной важной задачей модернизации является интеграция **VR/AR-технологий** в учебный процесс. Технологии виртуальной и дополненной реальности позволяют студентам воссоздавать реальные производственные условия и развивать профессиональные навыки в безопасной среде. Виртуальные симуляторы могут использоваться для обучения в таких областях, как сварочные работы, техническое обслуживание оборудования, медицина и многое другое. Это не только снижает затраты на обучение, но и повышает качество подготовки специалистов.

Переход к гибким формам обучения также является важной частью модернизации. Платформы дистанционного и онлайн-обучения позволяют студентам осваивать учебные материалы в удобном для них режиме, не привязываясь к физическому месту обучения. Такие платформы, как Moodle, EdX, Coursera, уже активно используются в образовательных процессах и становятся важным элементом системы ТИПО.

Примером успешной интеграции цифровых технологий в образовательный процесс является программа подготовки специалистов в области робототехники и автоматизации производства в таких странах, как Германия и Япония. Учебные заведения этих стран активно внедряют цифровые технологии, предоставляя студентам возможность работать с высокотехнологичным оборудованием и программным обеспечением.

Наряду с введением новых дисциплин, важно также развивать **цифровую грамотность** студентов на всех уровнях подготовки. Это включает базовые навыки работы с компьютерами, интернетом и цифровыми инструментами, а также понимание кибербезопасности и защиты данных. Современные образовательные программы должны готовить студентов не только к выполнению специфических профессиональных задач, но и к успешной работе в цифровом пространстве, что особенно важно в условиях глобальной цифровой трансформации.

Таким образом, модернизация образовательных программ в ТИПО является неотъемлемой частью подготовки кадров для цифровой экономики. Это требует интеграции новых технологий и дисциплин, развития цифровых компетенций у студентов и внедрения инновационных методов обучения, что позволит подготовить специалистов, способных работать в условиях цифровой трансформации и отвечать на вызовы современного рынка труда.

4. Цифровые компетенции как часть подготовки рабочих кадров

Цифровая грамотность становится необходимой составляющей для подготовки специалистов в любой отрасли. Рабочие должны владеть не только традиционными

техническими навыками, но и уметь пользоваться современными цифровыми инструментами, которые интегрируются в производственные процессы.

Например, специалисты по техническому обслуживанию и ремонту могут использовать интернет вещей для мониторинга работы оборудования и предотвращения сбоев в его работе. Кроме того, знание цифровых инструментов для анализа производственных данных и оптимизации процессов позволяет специалистам повышать производительность труда и снижать издержки.

Работа с большими данными, использование аналитических программных продуктов и инструментов для прогнозирования также становятся неотъемлемой частью квалификации работников. Внедрение методов предиктивной аналитики на основе данных позволяет компаниям заранее прогнозировать возможные неполадки оборудования и обеспечивать его надёжную работу, что снижает риски простоев и аварий.

5. Новые формы организации образовательного процесса

Одной из ключевых тенденций в подготовке рабочих кадров является внедрение гибридных и онлайн-форматов обучения. Компании и учебные заведения всё чаще применяют комбинированные подходы к обучению, которые включают в себя как дистанционные курсы, так и практические занятия в лабораториях и на производственных площадках.

Важное значение также приобретает система непрерывного обучения (Lifelong Learning), которая позволяет работникам постоянно обновлять свои знания и навыки в условиях быстроменяющихся технологий. Компании всё чаще инвестируют в обучение своих сотрудников, предлагая им участие в курсах повышения квалификации, семинарах и тренингах, чтобы быть готовыми к новым вызовам цифровой эпохи.

Заключение

Цифровая трансформация влечет за собой кардинальные изменения во всех сферах жизни, и сфера подготовки рабочих кадров не является исключением. В условиях бурного развития технологий, таких как искусственный интеллект, интернет вещей, виртуальная и дополненная реальность, а также автоматизация и роботизация процессов, системы образования должны адаптироваться, чтобы подготовить специалистов, которые могут эффективно работать в новых условиях.

Модернизация образовательных программ в ТИПО становится ключевым элементом в процессе подготовки квалифицированных кадров для цифровой экономики. Введение новых учебных дисциплин, таких как программирование, аналитика данных, искусственный интеллект и кибербезопасность, интеграция новых технологий в учебный процесс и развитие цифровых компетенций студентов становятся важнейшими задачами.

Цифровизация в образовании позволяет значительно повысить качество обучения, используя передовые инструменты, такие как симуляторы, VR/AR, а также развивать гибкие формы обучения, доступные для широкого круга студентов. Эти изменения не только позволяют учащимся освоить актуальные и востребованные навыки, но и делают процесс обучения более доступным и эффективным.

Таким образом, подготовка рабочих кадров в условиях цифровой трансформации требует системного подхода, направленного на обновление образовательных программ, внедрение современных технологий и развитие цифровой грамотности. Это обеспечит успешную адаптацию специалистов к вызовам цифровой экономики и позволит им эффективно работать в высокотехнологичных и быстро меняющихся условиях.

Современные тенденции в подготовке рабочих кадров требуют пересмотра традиционных методов обучения и внедрения цифровых технологий на всех уровнях. Использование симуляторов, автоматизированных систем и цифровых платформ помогает ускорить процесс адаптации к новым требованиям рынка труда. Модернизация образовательных программ, развитие цифровых компетенций и гибкость образовательного процесса позволяют создавать высококвалифицированных специалистов, готовых к работе в условиях цифровой трансформации.

Таким образом, цифровизация образовательных процессов не только меняет способы обучения, но и предоставляет новые возможности для подготовки специалистов, которые смогут успешно работать в условиях высокотехнологичных производств.

Использованные источники:

1. Бибикова В.В. Цифровая трансформация образования: вызовы и возможности // Вестник образования. — 2023. — № 7. — С. 45–53.
2. Карев Д.А. Влияние цифровых технологий на профессиональное образование // Современное образование. — 2022. — Т. 14, № 2. — С. 15–20.
3. Маркова И.П., Васильева Е.Н. Внедрение VR/AR-технологий в подготовку рабочих кадров // Инновации в образовании. — 2023. — № 9. — С. 33–41.
4. Siemens AG. Industry 4.0: Driving Manufacturing Innovation with Advanced Automation and Robotics. Siemens Report. — 2022.
5. Glukhova M.V., Kuznetsov A.V. Digital Skills in Workforce Training: Current Practices and Future Trends // Journal of Educational Research. — 2021. — Vol. 12, No. 3. — P. 112–118.
6. WEF (World Economic Forum). The Future of Jobs Report 2020. [Электронный ресурс] // Доступ: <https://www.weforum.org/reports>.
7. Раков А.В. Цифровизация и модернизация ТИПО: основные вызовы и решения // Профессиональное образование. — 2021. — № 5. — С. 28–35.

ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СИСТЕМА В ЭПОХУ ПЕРЕМЕН: АДАПТАЦИЯ, ИННОВАЦИИ И БЕЗОПАСНОСТЬ

Литвинцев Дмитрий Павлович,

магистр, специалист отдела службы поддержки студентов,
КГП «Костанайский высший медицинский колледж.
Костанайская область, г. Костанай, республика Казахстан

Аннотация. Статья посвящена анализу трансформации системы образования в последние десятилетия, обусловленной изменением потребностей общества, технологическим прогрессом, глобализацией и научными исследованиями в области педагогики и психологии. Рассматриваются ключевые факторы, влияющие на образовательный процесс, такие как внедрение современных технологий, адаптация к изменениям на рынке труда и развитие инклюзивной среды. Приводится пример внедрения отдела по оказанию поддержки, укреплению взаимопонимания и взаимодействия между субъектами учебно - воспитательного процесса, а также промежуточные результаты исследования.

Ключевые слова: образование, инновации, безопасная образовательная среда, инновационные технологии.

Во временном срезе последнего столетия можно явно проследить тот путь, что проделала система воспитания и обучения личности, как сильно она видоизменилась и как стремительно продолжает меняться [1 с. 33–34]. Образование – непрерывный процесс воспитания и обучения, осуществляемый в целях нравственного, интеллектуального, культурного, физического развития и формирования профессиональной компетентности [2]. Создается впечатление что образование — это явление которое находится в вечном поиске себя, да, безусловно имеется определенная база, определенный костяк того что изменениям не подлежит, но остальное (а этого большинство) ежегодно видоизменяется и дополняется. С чем это может быть связано? – вопрос не из простых, здесь задействовано много факторов, таких как:

- Изменение потребностей учащихся в сторону интерактивного и практикоориентированного подхода в обучении, что требует изменений в методиках преподавания;

- Развитие современных технологий, что ведет за собой их интеграцию в образовательный процесс для улучшения качества обучения и доступности знаний;
- Изменения на рынке труда (так же в большей мере связаны с технологическим прогрессом) объясняющие повышенные требования к навыкам и компетенциям выпускников;
- Прогресс в исследованиях по педагогике и психологии, дающий понимание того как лучше усваиваются полученные знания, какие способы, методы и методики обучения более эффективны;
- Изменения в социальной сфере, в ценностях общества, глобализация, обучение в мультикультурной среде, государственная поддержка сферы образования и т.д. [3].

Как можно заметить, факторов влияющих на изменения в образовательном процессе действительно множество, и при этом все они взаимосвязаны.

Такие частые, а порой и координальные изменения, не могут не сказаться на участниках образовательного процесса. Педагогам приходится регулярно осваивать новые технологии, методики и подходы к преподаванию, что требует дополнительного времени, усилий и профессиональной гибкости. Возрастает нагрузка, связанная с адаптацией к новым стандартам и требованиям, что может приводить к стрессу и эмоциональному выгоранию. В то же время это открывает возможности для профессионального роста и более эффективного взаимодействия с учениками [4 с. 51-55].

Обучающиеся, в свою очередь, сталкиваются с необходимостью быстрее адаптироваться к новым форматам обучения, осваивать цифровые инструменты и проявлять больше самостоятельности в образовательном процессе. Частые изменения могут вызывать у них чувство неопределённости, но при этом развивают такие важные навыки, как критическое мышление, гибкость и умение учиться на протяжении всей жизни.

Таким образом, накопившийся в связи с постоянными изменениями стресс, может оказывать негативное влияние на образовательный процесс через конфликты (внутриличностные и межличностные), снижение когнитивных способностей, уменьшение мотивации, повышение тревожности, астении, формирование депрессии, развитие психосоматических заболеваний и неврозов [5]. В связи с этим встает вопрос о создании безопасной и поддерживающей образовательной среды в организациях образования. Что же можно для этого предпринять?

Выше я уже касался вопроса о стремительном развитии современных технических средств и будет не дальновидно препятствовать их внедрению и использованию для создания безопасной и поддерживающей образовательной среды. Так, например, повсеместно уже внедрены **цифровые платформы позволяющие** эффективно контролировать доступ к образовательным учреждениям, отслеживать посещаемость и управлять безопасностью на территории образовательного учреждения. Помимо этого, уже существуют интеллектуальные системы видеонаблюдения с элементами искусственного интеллекта способны распознавать подозрительные действия и предотвращать чрезвычайные ситуации [6].

Так же не стоит избегать и вопроса внедрения VR (виртуальной реальности) и AR (дополненной реальности) в образовательные учреждения. По известным исследованиям [7] это способствует созданию интерактивной и безопасной среды для обучения. Например, симуляции чрезвычайных ситуаций позволяют обучающимся на практике отрабатывать действия в условиях риска, не подвергаясь реальной опасности. Но естественно, с увеличением объема онлайн-образования возрастает и угроза кибератак. Внедрение современных решений по защите данных, таких как шифрование, двухфакторная аутентификация и системы обнаружения вторжений, является важной частью образовательной среды ближайшего будущего.

Системы на основе машинного обучения и аналитики данных так же могут принести безопасность в образовательный процесс. Они помогают идентифицировать

потенциальные риски, такие как буллинг, насилие или эмоциональное выгорание учащихся. На момент написания этой статьи, в Казахстане активно внедряется автоматизированная система психолого-педагогического мониторинга «HR+» (ASPPM HR+) [8] по заявлениям разработчиков она помогает проводить мониторинг психологического состояния, выстраивать индивидуальные траектории развития личности обучающегося и планировать работу с каждым учеником учитывая его индивидуальные особенности и потребности на основе динамики его психических изменений.

Так же следует уделить внимание внедрению локальных онлайн-платформ для психологической поддержки студентов и преподавателей. Такие сервисы могут включать анонимные чаты с психологами, онлайн-тестирование на уровень стресса и депрессии, а также курсы по ментальному здоровью. Дополнительно, виртуальные учебные среды позволяют адаптировать образовательный процесс под нужды учащихся с ограниченными возможностями.

Все вышеперечисленное, можно отнести к пассивным подходам создания безопасной и поддерживающей образовательной среды в организациях образования, так как во многом их основа заключается в наблюдении и не предполагает прямого воздействия на участника образовательного процесса. В свою очередь, к активным подходам, можно отнести те методы, где имеется прямое взаимодействие компетентного специалиста и участника образовательного процесса.

Например, интеграция психолого-педагогической поддержки на всех этапах обучения помогает справляться с эмоциональными и психологическими трудностями, которые могут возникнуть у учащихся. Важным аспектом является раннее выявление проблем и своевременное вмешательство специалистов [9].

Регулярное повышение квалификации, участие в вебинарах и тренингах, а также доступ к ресурсам профессионального развития позволяют педагогам эффективно применять инновации в своей работе. Создание безопасной образовательной среды невозможно без подготовки педагогов к использованию новых технологий и методик.

Применение инновационных педагогических подходов, таких как проектное обучение, геймификация, смешанное обучение и методики, основанные на индивидуальных траекториях развития, способствует созданию поддерживающей и инклюзивной образовательной среды. Эти методики делают процесс обучения более увлекательным и эффективным [7].

Относительно активных подходов, в 2024 году на базе Костанайского высшего медицинского колледжа был открыт отдел службы поддержки студентов. Целью отдела является оказание поддержки по укреплению взаимопонимания и взаимодействия между субъектами учебно - воспитательного процесса.

С целью создания безопасной и поддерживающей образовательной среды в организациях образования, отделом службы поддержки студентов КВМК, проводится исследование, направленное на разработку и обоснование эффективных подходов к интеграции психолого-педагогической поддержки, инновационных образовательных методик и современных технологий в образовательный процесс для создания инклюзивной, поддерживающей и безопасной образовательной среды, обеспечивающей успешное преодоление учащимися эмоциональных и психологических трудностей, а также повышение профессиональной компетентности педагогов.

В течении трех месяцев было проведено 4 тренинга в мини группах по 10 человек. Общее количество участвующих педагогов составило 177 человек. Тематика тренингов: эмоциональный интеллект, этика педагогического общения, 6 шляп мышления, лабиринт идей. Все тренинги имели под собой цель развитие профессиональных и личностных компетенций педагогов, способствующих созданию инклюзивной, поддерживающей и безопасной образовательной среды.

Особенностью тренингов являлось то, что:

1. За основу были взяты инновационные методы преподавания, педагоги не только имели возможность ознакомиться с ними теоретически (чему была посвящена первая часть нашего тренинга), но и непосредственно выступали в роли студентов (вторая часть - практическая).

2. В качестве инструментов, нами были использованы различные технические средства и платформы для обеспечения удобства проведения занятий и обучения, а так же для обучения педагогов работе с инновационными техническими средствами.

3. Сквозной линией через все наши занятия проходила тема психологического просвещения, касаясь вопросов эмоционального интеллекта, этики педагогического общения и взаимодействия со студентами, принципа работы мыслительного процесса и гибкости мышления.

Касаясь промежуточных результатов исследования можно сделать следующие выводы (См. Рис.1)

Рисунок 1 - диаграмма использования инновационных методов преподавания

1. 48 преподавателей (27%) ответили, что часто применяли приведенные нами методы преподавания в своей практике, что говорит об их заинтересованности и готовности использовать новые подходы.

2. 71 преподаватель (40%) ответил, что приведенные нами методы преподавания в своей практике применяли редко, что может указывать на необходимость дополнительной поддержки, практики или адаптации методов к их конкретной профессиональной медицинской среде.

3. 58 преподавателей (33%) не применяли приведенные нами методы преподавания в своей педагогической практике, что может свидетельствовать о:

- Неподготовленности к изменениям.
- Недостатке уверенности или понимания, как эти методы вписать в текущую образовательную практику.
- Возможных барьерах (например, технических, временных или организационных).

Исследование продолжится, но уже сейчас, на основании оставленных отзывов и заинтересованности от преподавателей, можно сказать, что проведенные тренинги способствовали развитию профессиональных и личностных компетенций педагогов, направленных на создание инклюзивной и поддерживающей образовательной среды. Основными направлениями дальнейших улучшений исследования могут стать укрепление практических навыков, устранение барьеров для внедрения инновационных подходов и предоставление дополнительной поддержки педагогам. Это поможет более эффективно интегрировать полученные знания в образовательный процесс.

Таким образом, образование находится в постоянном процессе трансформации, адаптируясь к изменяющимся условиям и требованиям общества. Это связано с рядом

факторов, таких как технологический прогресс, изменяющиеся потребности учащихся, развитие рынка труда и научных исследований в области педагогики и психологии. Однако постоянные изменения создают как возможности для роста, так и вызовы для всех участников образовательного процесса.

С одной стороны, педагоги сталкиваются с необходимостью освоения новых технологий и методов, что требует значительных усилий, профессиональной гибкости и может вызывать стресс. С другой стороны, это способствует их профессиональному росту и более эффективному взаимодействию с учениками. Для обучающихся изменения несут в себе вызовы в виде адаптации к новым форматам обучения, но развивают важные навыки, такие как критическое мышление и способность к непрерывному обучению.

Создание безопасной и поддерживающей образовательной среды требует как пассивных (внедрение технологий, мониторинг), так и активных (психолого-педагогическая поддержка, тренинги) подходов. Примеры успешной реализации таких методов можно увидеть в практике тренингов для педагогов, направленных на развитие их профессиональных и личностных компетенций. Хотя внедрение новых методов сопровождается трудностями, результаты показывают их потенциал в создании безопасной образовательной среды.

Для дальнейшего развития важно сосредоточиться на устранении барьеров для внедрения инноваций, укреплении практических навыков педагогов и предоставлении им необходимой поддержки. Это поможет эффективнее адаптировать образовательный процесс к вызовам времени, обеспечивая высокое качество обучения и психологическое благополучие всех участников.

Список литературы:

1. Князев, Е. А. История педагогики и образования : учебник и практикум для академического бакалавриата / Е. А. Князев. — Москва : Издательство Юрайт, 2019. — 505 с.
2. Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III «Об образовании» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 13.12.2024 г.) статья 1 пункт 9-1.
3. Как изменилось образование за последние пять лет// сайт. URL: <https://trends.rbc.ru/trends/education/6628a7ef9a794779ce5ed5d6?from=copy> (дата обращения 10.01.2025).
4. Баркер А. Алхимия инноваций. М.: ООО «Вершина», 2004. 224 с.
5. Каусова Г.К., Уразиманова Г.С. Медико-социальная оценка состояния здоровья и оптимизация медицинской помощи студентам // Вестник КазНМУ. - 2017. - №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mediko-sotsialnaya-otsenkasostoyaniya-zdorovya-i-optimizatsiya-meditsinskoj-pomoschi-studentam> (дата обращения: 3.01.2025).
6. Бекназарова С. С., Ганиева Ш. Н. технологии виртуальной реальности в образовании // ReFocus. 2022. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tehnologii-virtualnoy-realnosti-v-obrazovanii-1> (дата обращения: 5.01.2025).
7. Москвина Д.А. исследование технологий виртуальной реальности в образовании // Научный журнал. 2024. №2 (69). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/issledovanie-tehnologiy-virtualnoy-realnosti-v-obrazovanii> (дата обращения: 5.01.2025).
8. Автоматизированная система психолого-педагогического мониторинга «HR+» (ASPPM HR+) сайт. URL: <https://asppm.kz/?ln=ru> (дата обращения: 12.01.2025)
9. Пакалина Е.Н. Психолого-педагогическая поддержка и сопровождение как условие предупреждения отчуждения от образовательного процесса в детском, подростковом и юношеском возрастах // Эксперимент и инновации в школе. 2011. №1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologo-pedagogicheskaya-podderzhka-i-soprovozhdenie-kak-uslovie-preduprezhdeniya-otchuzhdeniya-ot-obrazovatel'nogo-protssessa-v-1> (дата обращения: 10.01.2025).

ИНТЕРАКТИВТІ ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА КӨКЖИЕКТЕРІ: ВИРТУАЛДЫ ШЫНДЫҚ ҚҰРАЛДАРЫ

Ашкенова Шынар Амандыковна,

Информатика пәнінің оқытушысы,

ЖМ «Қазақмыс» корпорациясының политехникалық колледжі

Қарағанды облысы, Балқаш қ, Қазақстан Республикасы

Цифрлық технологиялардың білім беру саласына енуі оқу процесін әлдеқайда тиімді әрі қызықты етеді. Қазіргі білім беру жүйесіне цифрлық технологиялар мен инновациялық құралдарды енгізудің мақсаты - мұғалімдер мен оқытушыларға цифрлық платформалар мен құралдарды пайдалану арқылы оқыту сапасын арттыру жолдарын үйрету. Міндеттерін атап өтсек, CoSpaces, Merge Cube құралдарының мүмкіндіктерімен таныстыру, практикалық дағдыларды дамыту. Зерттеуімнің нәтижелері көрсеткендей, цифрлық технологиялар оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға зор ықпал етеді. Қорытындылай кететін болсам, инновациялық құралдарды қолдану білім беру процесін жаңартып, тиімділігін жоғарылатады.

Сабақ өткізудегі тәжірибелеріме сүйенсем, цифрлық технологияларды қолдану, оқу процесін әлдеқайда тиімді әрі қызықты етеді. Мұғалімдер мен оқушылар жаңа құралдарды пайдалану арқылы ақпаратты тиімді меңгеріп, шығармашылық дағдыларын дамыта алады. Заманауи технологиялар білім алуды тек өндірістік емес, шығармашылық тұрғыдан да жақсартып алады.

Әлем бойынша білім беру жүйесінде VR, AR, онлайн платформалар мен басқа да цифрлық құралдар белсенді түрде қолданысқа еніп жатыр. Олар оқытудағы дәстүрлі әдістермен салыстырғанда, білім алушының қызығушылығын арттырып, оқу мазмұнын тереңірек меңгеруге мүмкіндік береді. Қазақстанда да цифрлық білім беру жүйесін дамытуға үлкен көңіл бөлінуде.

Мемлекет басшысы Қ. Тоқаев Ұлттық құрылтайдың «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» атты үшінші отырысында сөйлеген сөзінде «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» бағдарламасы бойынша негізгі құндылықтарды атап өтті. Соның ішінде «Жасампаздық және Жаңашылдық» құндылығы бойынша «Заманауи технологияларды меңгеру және оларды кәсіби мәселелерді шешу үшін тиімді пайдалану»; «Өзгерістерді болжауға және оларды тиімді қолдануға бейімдеуге мүмкіндік беретін әлемдік трендтер мен инновациялар туралы білу» атты тармақтарына және «SMART BALA» жобасына сәйкес колледжіміздің студенттеріне инновациялық технологияларды қолдана отырып, жоғары деңгейде білім берілуде. Бұл құндылықтар «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының негізіне айналады. [1]

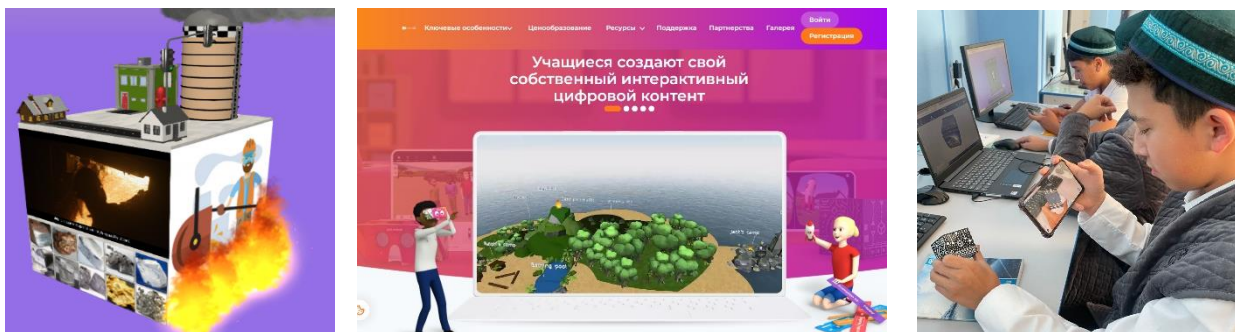
Қазіргі таңда білім беру процесінде қолданылатын көптеген цифрлық платформалар мен құралдар бар. Олардың әрқайсысы өз ерекшеліктерімен білім беру процесін жақсартады. Олардың ішінде кеңейтілген шындық (AR) тоқталып өтсем. AR оқушыларға 3D моделдермен жұмыс істеуге мүмкіндік береді, мысалы, Merge Cube қолдану арқылы.

Заманауи білім беру процесінде инновациялық технологияларды қолдану қажеттілігі күннен-күнге артуда. Әсіресе, цифрлық білім беру ресурстары оқытудың тиімділігін арттыруда маңызды рөл атқарады. Соның ішінде CoSpaces және Merge Cube құралдары білім беру процесін қызықты әрі интерактивті етуге мүмкіндік береді. Бұл мақалада аталған платформалардың негізгі мүмкіндіктері мен оларды педагогикалық мақсатта қолдану жолдары талқыланады.

CoSpaces: Виртуалды әлем құру құралы

CoSpaces – бұл қолданушыларға виртуалды және кеңейтілген шындық (VR/AR) әлемдерін құруға мүмкіндік беретін білім беру платформасы. Оқушылар мен мұғалімдерге бірегей шығармашылық орта ұсынатын бұл құрал арқылы кез келген идеяны виртуалды кеңістікте жүзеге асыруға болады. [2]

Колледжімізде студенттер осы аталған бағдарламалармен жұмыс жасайды. Төмендегі суретте бағдарлама интерфейсі және оқушының жасаған жұмысы көрсетілген. Атап айтсақ, «Түсті металдар металлургиясы» мамандығының 1 курс студенті «Менің болашақ мамандығым» тақырыбына жасаған 3Д кубы (1-сурет).

1 - сурет. «CoSpaces» бағдарламасының интерфейсі және оқушының орындаған «Менің болашақ мамандығым» жобасы

CoSpaces артықшылықтары:

1. Қарапайым интерфейс: платформа кез келген деңгейдегі қолданушыға ыңғайлы етіп жасалған. Тегін және ақылы түрде жұмыс атқаруға болады.
2. Көпфункционалдылық: қолданушылар 3D модельдер құрып, оларды кодтау арқылы анимациялауға мүмкіндік алады.
3. Интеграция: CoSpaces басқа білім беру құралдарымен, мысалы, Scratch және Tinkercadпен сәтті интеграцияланады.

Педагогикалық қолданысы:

1. Виртуалды зертханалар: оқушыларға тәжірибе жасауға және қауіпсіз ортада зерттеулер жүргізуге мүмкіндік береді.
2. Тарихи реконструкциялар: тарихи оқиғаларды немесе мәдени ескерткіштерді 3D форматта қайта құруға болады.
3. Топтық жобалар: командалық жұмыс арқылы оқушылардың қарым-қатынас және шешім қабылдау дағдыларын дамытуға көмектеседі.

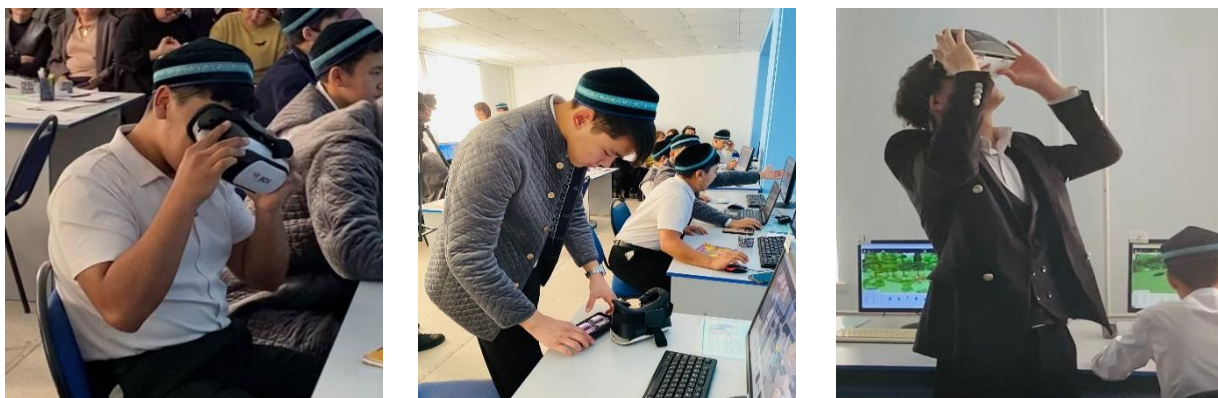
Merge Cube – кеңейтілген шындықты (AR) пайдалана отырып, 3D объектілермен өзара әрекеттесуге мүмкіндік беретін инновациялық құрал. Бұл куб смартфон немесе планшет арқылы кеңейтілген шындықта әртүрлі ақпаратты көрсету үшін қолданылады. [3]

Merge Cube артықшылықтары:

1. Интерактивтілік: кубтың әр жағы түрлі ақпарат немесе визуализация көрсетуге арналған.
2. Бейімделу мүмкіндігі: білім беру қосымшаларына оңай интеграцияланады.
3. Ыңғайлылық: құрал шағын, жеңіл және қолдануға өте ыңғайлы.

Педагогикалық қолданысы: Биология және анатомия: адам ағзасының құрылымын үшөлшемді форматта зерттеуге мүмкіндік береді. География: жер бедерінің модельдерін немесе ғарыштық объектілерді интерактивті түрде көрсетуге болады. STEM білім беру: ғылым, технология, инженерия және математика саласындағы күрделі концепцияларды көрнекі түрде түсіндіру үшін қолданылады.

CoSpaces бағдарламасында сонымен қатар, виртуалды саяхат жасауға болады. Ол дегеніміз студенттер кеңістікте кез келген тақырып бойынша виртуалды әлем құрап, сол әлемге VR көзілдірік арқылы ене алады. Тәжірибелік тапсырмаларды студенттер орындау барысында, өте жақсы әсерлер алады. Яғни, қиялға-ғажайыпқа шомылып, еркін түрде ойларын іс жобаға асырады. Алайда, виртуалды әлемнің жағымды және жағымсыз жақтары жайында атап өткен де жөн. Виртуалды әлемді қолдану кезінде оның шектеулерін ескеріп, балансты сақтау маңызды. Оқытушылар үшін басты міндет — технологияны білім беру мақсаттарына тиімді және қауіпсіз түрде пайдалану. (2-сурет)

2 – сурет. VR көзілдірік арқылы виртуалды саяхат жасау

Қорытындылай кетсем, CoSpaces және Merge Cube құралдары білім беру процесінде жаңа мүмкіндіктер ашып, оқушылардың шығармашылық ойлауын дамытуға және білімді терең меңгеруге ықпал етеді. Бұл технологиялар заманауи оқытудың ажырамас бөлігіне айналып, білім беру сапасын арттыруға зор үлес қосады.

Цифрлық технологиялар мен инновациялық құралдар білім беру саласында жаңа мүмкіндіктер ашады. *CoSpaces және Merge Cube* секілді платформалар оқушылардың пәндерді тереңірек меңгеруіне көмектесіп, оқу үдерісін қызықты әрі тиімді етеді. Мұғалімдер мен оқытушыларға осы құралдармен жұмыс істеуді үйрену, оларды сабақта қолдану арқылы оқытудың сапасын арттыруға және жаңа заманауи әдістерді енгізуге мүмкіндік береді.

Әдебиет тізімі:

1. www.gov.kz
2. www.cospaces.io
3. <https://mergeedu.com/>

ЗАМАНАУИ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР КӨМЕГІМЕН ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУЛЫҚ ҚҰРУ

Аманбек Онергуль,
информатика пәні оқытушысы,
Разбекова Айнагуль Сағытаевна,
физика пәні оқытушысы

"Қазақмыс" корпорациясының политехникалық колледжі" ЖМ,
Қарағанды облысы, Балқаш қ., Қазақстан Республикасы

Түйін

Аннотация

Мақсаты: Оқу процесінде ақпараттық технологияларды қолдану арқылы студенттердің сандық сауаттылығын арттыру және олардың кәсіби дағдыларын дамыту.

Міндеттері:

Студенттерге ақпараттық технологиялардың негіздерін таныстыру.

Сандық құралдарды тиімді пайдалану дағдыларын қалыптастыру.

Оқу үдерісінде технологияларды қолдану арқылы білім беру сапасын жақсарту.

Зерттеу нәтижелері:

Студенттердің цифрлық сауаттылығы артты, оқу нәтижелері жақсарды.

Ақпараттық технологиялар оқу процесінде тиімді құрал ретінде қолданылды.

Қорытындылар:

Сандық құралдар оқу үдерісін жетілдіруге мүмкіндік береді, студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамытуға септігін тигізеді.

Қазіргі уақытта білім беру жүйесінде электронды оқулықтарды қолдану бірнеше маңызды себептерге байланысты қажеттілікке айналды. Біріншіден, электронды оқулықтар білім алушыларға оқу материалдарына кез келген уақытта және кез келген жерде қол жеткізуге мүмкіндік береді, бұл әсіресе қашықтан оқыту жағдайында аса маңызды. Бұл тәсіл білім алушылардың білімге қолжетімділігін арттырып, оны кең ауқымды аудиторияға ұсынуға мүмкіндік береді.

Екіншіден, электронды оқулықтар оқытуды тиімдірек әрі қызықты ете отырып, кіріктірілген тесттер, анимациялар, бейне және аудио материалдар сияқты интерактивті элементтерді қамтиды. Бұл білім алушылардың оқу материалын терең түсініп, тиімді меңгеруіне ықпал етеді. Сонымен қатар, электронды оқулықтар үнемі жаңартылып, заманауи білімнің жаңа жетістіктері мен тенденцияларын енгізуге мүмкіндік береді.

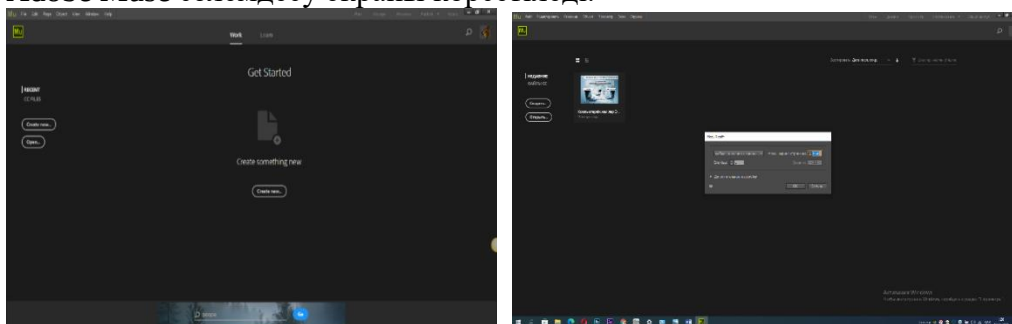
Электронды оқулықтарды пайдалану оқу үдерісін тиімді етуге, ресурстарды үнемдеуге және білім беру мазмұнының өзектілігін сақтауға жағдай жасайды. Бұл заманауи білім берудің маңызды талабы болып табылады.

Оқу-тәрбие үдерісінің тиімділігін арттыру мақсатында сапалы электронды оқулықтарды жасау өзекті мәселе ретінде қарастырылуда. Осыған байланысты Adobe Muse бағдарламасында электронды оқулық құру жолдары ұсынылады.[1]

Электронды оқулық дегеніміз – компьютер арқылы қолданылатын, оқу курсын өздігінен немесе оқытушының көмегімен меңгеруді қамтамасыз ететін бағдарламалық-әдістемелік кешен. Бұл жұмыс аясында Adobe Muse бағдарламасының мүмкіндіктері қолданылып, электронды оқулық құрудың негізгі кезеңдері қарастырылады.

Электронды оқулық жасауға арналған көптеген бағдарламалар бар. Сол бағдарламалардың бірі Adobe Muse бағдарламасы. Adobe Muse бағдарламасы-HTML тілі негізінде веб-беттерді оффлайн режимде құруға арналған графикалық компьютерлік бағдарлама. Бағдарламада портфолио, визитка, бір бетті сайттарды және электронды оқулықты құруда өте ыңғайлы бағдарламалардың бірі болып табылады. Бағдарламаны Adobe Systems, компаниясының ресми <https://helpx.adobe.com/ru/muse/get-started.html> парақшасынан 30 күндік тегін нұсқасын жүктеп алуға болады. Жүктелген бағдарламаны нұсқаулықтар бойынша орнатасыздар.

Бағдарламаға кіргеннен кейін Adobe Muse жұмыс ортасы іске қосылады. Adobe Muse сәлемдесу экраны көрсетіледі.

Сурет 1. Adobe Muse сәлемдесу экраны

Келесі әрекеттер орындалады.

Жаңа оқулық құру үшін «Создать» батырмасын басамыз, «жаңа сайт» құру параметрлері шығады. Параметрлерді еш өзгертусіз қалдырып ОК батырмасын басамыз.

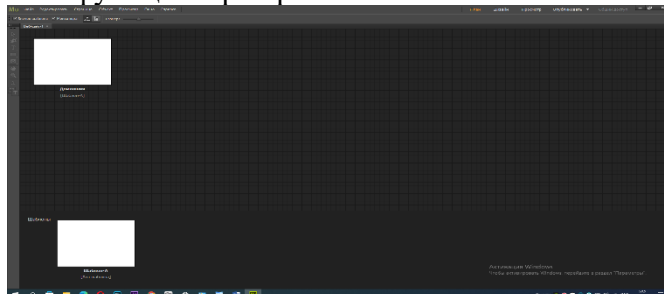
Adobe Muse бағдарламасының жұмыс ортасы төрт режимде жұмыс жасайды План, Дизайн, Просмотр, Публикация. Әр бір режимнің өзіндік атқаратын қызметі бар.

Мысалға жаңа оқулықты құрған кезде бірден екі элементі бар "План" көру режимі ашылады. Мұнда веб-парағымыздың иерархиялық орналасу құрылымы мен веб-парақшаның картасы көрсетіледі. Жоғарғы сол жақтағы "Шаблон-А" - Бұл электронды оқулықтың веб парақшасының басты беті, оқулықты жариялаған кезде алдымен жүктелетін бет. "Шаблон-А" бетіне орналастырылған элементтер оқулықтың барлық беттерін көрсетеді. Мұнда оқулықта жасалған барлық жаңартулар іске қосылып, көрсетіліп отырады. Төменде орналасқан "Шаблон" веб-прақшасының шаблон беті болып табылады.

Сонымен қатар План режимінде веб-парақшаға жасалған барлық жаңартулар осы режимде іске қосылып, жаңартылып отырады.

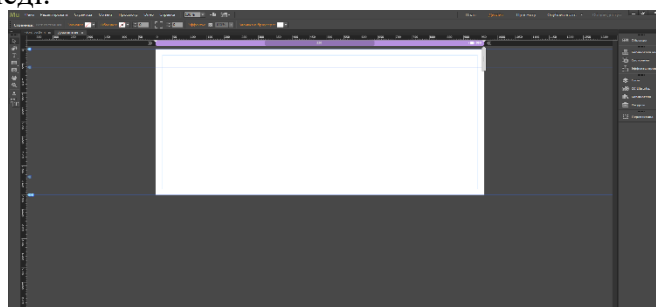
"Басты беттегі" Шаблон-А парағын екірет шерткенде Дизайн режиміне көшеміз. Дизайн терезесінде электронды оқулыққа қажетті барлық операцияларды жасаймыз. Дизайн режимінде бағдарлама саймандар панелі және басқару панелдері бар.

"Дизайн" режимін бағдарламаның ең маңызды және орталық компоненті болып табылады. Онда код жазусыз көп функциялы және күрделі веб-парақшаны құруға болатын құралдар, виджеттер және функциялар бар.

Сурет 2. Басты бет-Шаблон-А парағы

"Дизайн" режимінде веб-парақты құру аймағы, әр түрлі құралдарды, виджеттерді, және басқа дизайн элементтерін қолдана отырып, оқулықтың дизайнының құруға болады. Веб-парақша құру аймағында веб-бетті оңтайлы пайдалану үшін бағыттағыштар мен сызғыштар да көрсетіледі.

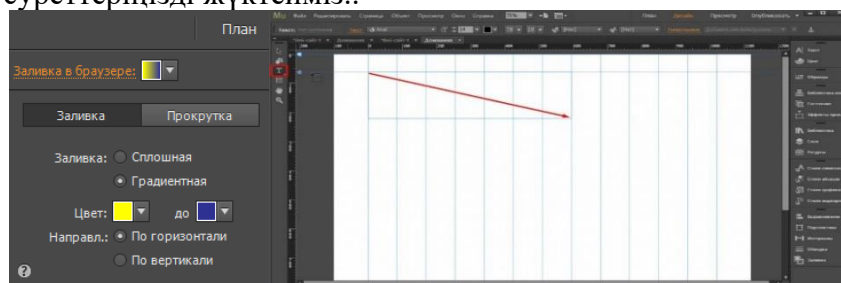

Сурет 3. "Дизайн" режимі

Дизайн режимінде оқулықтың басты-бетінің дизайнының құрамыз.

Оқулықтың дизайнының оқулықтың тақырыбына байланысты және өздеріңіздің талғамдарыңызға байланысты құрасыздар.

Веб-парақшаның дизайнның, түсін немесе сурет қою үшін басқару панелінен заливка браузераны таңдаймыз. Заливка браузера панелінде толығымен бояу және градиент арқылы өзгертулер бар. Веб-парақшаны өздерінің қалаған түске өзгерте аласыздар. Сонымен қатар веб-парақшаны сурет арқылы толтыра аласыздар. Ол үшін алдын ала дайындап қойған суреттеріңізді жүктейміз..

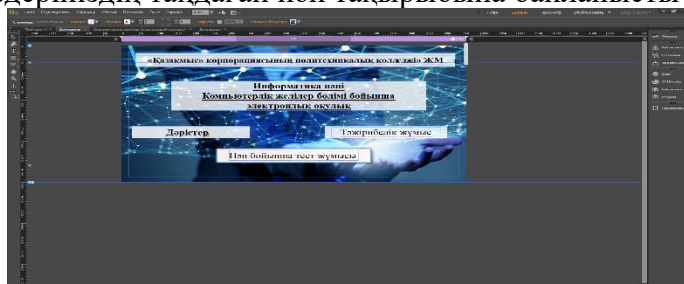
Сурет 4. Веб-парақшаның дизайнның, түсін немесе сурет қою жолдары

Электронды оқулығымыздың дизайнның құрдық. Енді Мәтіндермен жұмыс жасаймыз.

Мәтін электронды оқулықтың ең маңызды бөліктердің бір болып табылады. Мәтін блогын құру үшін сол жақ құралдар тақтасында "Мәтін" құралын таңдаңыз немесе пернетақтадағы "Т" түймесін басыңыз, тінтуірдің оң жақ батырмасын басып, блокты

қажетті мөлшерге дейін созыңыз. Мәтіндік блокты Мәтін шрифттың, өлшемін, заливка, обводка, эффектілер және гиперссылка жасай аламыз. Сонымен қатар, мәтіндік блокты 2 рет шерту арқылы біз кез-келген мәтінді блокқа жаза аламыз. Жоғарғы құралдар тақтасында мәтінмен жұмыс істеу үшін қосымша параметрлер ашылады. Осы қосымшалар арқылы мәтінді өзгерте аламыз.

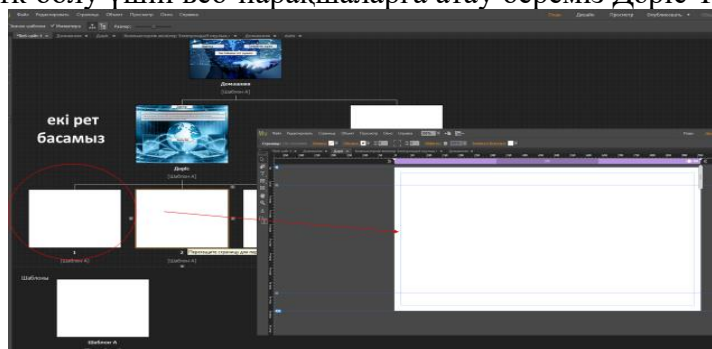
Төменде өзімнің авторлық оқулығым ұсынылған. Электрондық оқулық үш бөлімнен тұрады: дәріс, тәжірибе жұмысы, пән бойынша тест жұмысынан. Электронды оқулық бөлімдерін өздеріңіздің таңдаған пән тақырыбына байланысты құрасыздар

Сурет 5. Электронды оқулық дизайны

Мысалы: Дәрістер бөліміне арналған жаңа веб-парақ құру үшін План режиміне кіреміз, Басты беттің төменгі жағында «+» белгішесін басамыз, «+» белішесін басу арқылы келесі веб-парақшалар құра аламыз.

Өзімізге түсінікті болу үшін веб-парақшаларға атау береміз Дәріс Тест Тәжірибе.

Сурет 6. План режимінде веб-парақшаның құрылу жолдары

Дәріс шаблонуна 2 рет шертеміз дизайн режиміне көшеміз. Басты бетте дизайн режимінде көрсетілгендей фон түсін өзгертіп не сурет қоя аламыз, Мәтін блогын құру үшін сол жақ құралдар тақтасында "Мәтін" құралын таңдаңыз немесе пернетақтадағы "Т" түймесін басыңыз. тінтуірдің оң жақ батырмасын басып, блокты қажетті мөлшерге дейін созыңыз.

Веб-парақ дәріс бөлімі болғандықтан веб-парақшаға виджеттердің көмегімен видео қоя аламыз. Adobe Muse бағдарламасында виджеттерді қолдануға болады.

Бағдарламада Виджет: «Композиция», «Форма», «Меню», «Панель», «Слайд-шоу», «Социальная сеть» тұрады.

Виджиттер бағдарламаның оң жақ панелдер құралдарында орналасқан. Виджет Библиотека-мини приложенияда оналасқан.

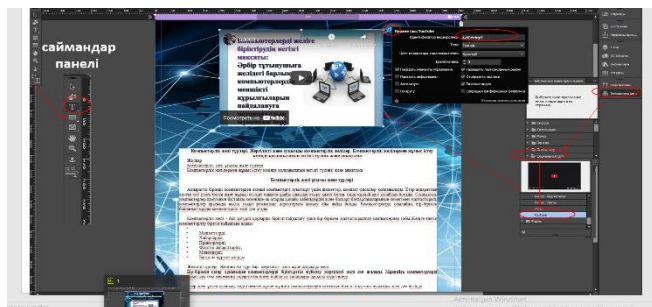
Бізге керек «Социальная сеть» виджет. Adobe Muse бетіне «Социальная сеть» виджетін қосу үшін келесі әрекеттерді орындаңыз.

Библиотека-мини приложениясына кіргенде толық виджиттер тізімі шығады.

Тізімнен YouTube виджитті тандаймыз, веб-параққа апарып қоямыз.

Виджет параметрлерін өзгертеміз. Идентификатор видео. Жолына YouTube каналымызға алыдың ала жүктеген видео сабақтың сілемесін көшіріп қоямыз

Автозапуск жолына белі қоямыз. Бұл видеомыз веб-параққа кірген кезде автоматты түрде қосылу үшін керек. Осылай виджеттердің көмегімен видео қоямыз.

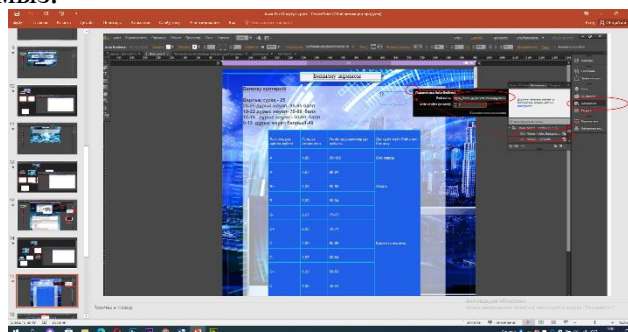
Сурет 7. Adobe Muse бағдарламасында виджеттерді қою жолдары

Тест бөліміне арналған жаңа веб-парақ құру үшін План режиміне кіреміз, Дәрістер бөліміне арналған веб-парақша құрғандай «+» белгішесін басамыз және веб парақшаға атау береміз ТЕСТ шаблонына 2 рет шертеміз дизайн режиміне көшеміз.

Дизайн режимінде фон түсін өзгертіп не сурет қоя аламыз, Мәтін блогын құрамыз.

Библиотека қосымшасы арқылы парақшаға сілтеме береміз. Ол үшін интернеттен - MuseThemes - Toolbox қосымшасын жүктеп аласызда оны нұсқаулықтар бойынша орнатамыз. Орнатылған қосымша Adobe Muse бағдарламасының библиотека қосымшасында көрсетілетін болады. MuseThemes - Toolbox қосымшасынан 006 - Auto Redirect Widget яғни автоматты түрде қосылатын виджетті таңдаймыз. Бұл виджетті сайттың кез келген бетіне орналастыра аласыз. Виджет сілтеме берген сайтқа 2 секунд ішінде кіреді.

Мысалы: электронды оқулықтың тест жұмысына гугл формалары алды. Гугл формада тест құрып, форманың сілтемесін көшіріп Auto Redirect Widget параметрлерінде «Redirect to» жолына қоямыз.

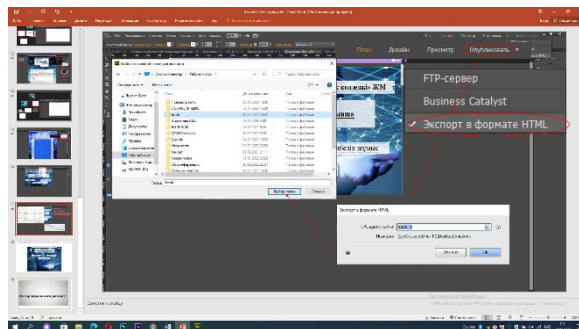
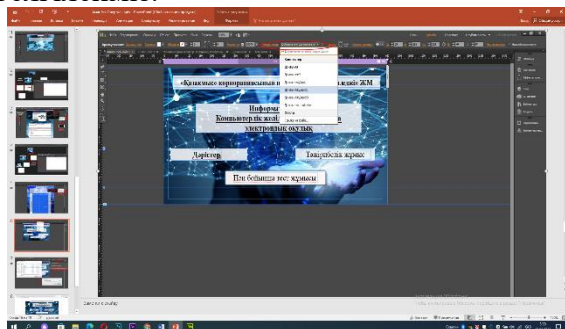

Сурет 8. Библиотека қосымшасы

Басты веб-парақшасының дизайн режиміне көшеміз, онда біз текстік блоктар құрған болатынбыз.

Дәріс, пән бойынша тест жұмысы, тәжірибе деп оқулықтың бөлімдерін және әр бөлімге веб-парақша құрған болатынбыз. Енді әр бір бөлімдерге веб-парақшаларды байланыстырумыз керек .

Ол үшін Мәтінді белілеп басқару панелінен гиперссілтеме панелін таңдаймыз Гиперссілтемеден тізім шығыады, бұл тізімнен белгіленген мәтін атауын тауып белгілейміз.

Сурет 9. Басқару панелінен гиперссілтемені қою жолдары

Құрылған оқулығымызды алдын-ала қарау үшін Просмотр режимін пайдалануға болады. Бұл режим оқулықтың браузерлердегі көрінісін көрсетеді.

Adobe Muse бағдарламасы веб-парақшаларды жариялау немесе экспорттау кезінде автоматты түрде орындайды. Электронды оқулықты HTML –құжатына әуспорттау үшін келесі әрекеттер орындалады. «Экспортировать как HTML» басамыз «Экспорт в HTML» терезесі ашылады. Файлдарды сақтау үшін компьютерден орынды таңдап, "ОК" тбатырмасын басыңыз. Біздің элетронды оқулығымыз сақталды. Сақталған папканы ашамыз файлдардың ішінен index файылын таңдау керек.

Adobe Muse бағдарламасын қолдана отырып, электронды оқулық құру оқытушыларға қолжетімді және ыңғайлы құрал ұсынады. Бұл бағдарлама күрделі код жазусыз оқулықтың дизайнын жасауға, қажетті мультимедиялық элементтерді біріктіруге және оқу мазмұнын өзектендіруге мүмкіндік береді. Бағдарламаның қарапайымдылығы мен көпқырлылығы оны білім беру саласында электронды оқулықтар жасау үшін тиімді құралға айналдырады.

Электронды оқулықтарды жасау және пайдалану оқу үдерісін жаңғыртуға, білім беру ресурстарының тиімділігін арттыруға, сондай-ақ білім алушылардың танымдық белсенділігін ынталандыруға мүмкіндік береді. Осылайша, білім беру технологияларын дамыту заманауи білім беру стандарттарының негізгі талаптарының бірі болып қала береді.[2]

Әдебиеттер тізімі

1. Байғожанова Д.С. "Ақпараттану" Талдықорған, 2006
2. Бөрібаева Б., Балапанов Е., Ақпараттық технологиялары , Алматы , 2000
3. Компьютерлік желілер: Оқулық. Алматы: ЖСШ РПБК "Дәуір", 2011.

«ЖАС ҚЫРАН» КОЛЛЕДІШІЛІК МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН ЛАГЕРІ

Тулеуова Айгуль Жанабаевна

Колледж басшысының оқу – әдістемелік жұмысы жөніндегі орынбасары «Жаңаөзен қызмет көрсету және жаңа технологиялар колледжі» МКҚК Қазақстан Республикасы, Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы, Көктем ш/а, 9 ғимарат

Аннотация.

Мақсаты: Жаз мезгілінде 7-9 сынып жалпы білім беретін мектеп оқушыларын жұмысшы мамандығының дағдыларын үйрету.

Міндеті: Техникалық және кәсіптік білім беру ұйымы қабырғасында мамандандырылған лагерь ашу.

Зерттеу нәтижелері: Лагерьдің ашылуының бірінші жылында екі ауысымда 30 оқушыдан келді.

Қорытынды: Мамандандырылған колледішілік лагерь өте жақсы нәтиже берді. Алдағы уақытта да жыл сайын колледжішілік лагерьді ұйымдастыру жоспарланып отыр.

«Жас қыран» колледішілік мамандандырылған лагері

Үздіксіз білім беру жүйесінде жалпы демалыс, әсіресе жазғы демалыс балалар мен жасөспірімдерді дамыту, тәрбиелеу және сауықтыру үшін өте маңызды рөл атқарады. Жазғы демалыс тек әлеуметтік қорғау ғана емес, бұл балалар "өз өмірін" қызықты шараларға, пайдалы хобби мен іс-шараларға толы ете алатын, ән айтуды, билеуді, ойнауды, бос уақытын тиімді өткізуді үйренетін кезең.

Жазғы демалыс жүйесінің тәрбиелік мәні - бұл оқушылардың педагогикалық тұрғыдан орынды, эмоционалды тартымды бос уақытын өткізуге, олардың денсаулығын қалпына келтіруге, әсерлердің жаңалығына, шығармашылық өзін-өзі жүзеге асыруға, еңбек, таным, өнер, мәдениет, ойын және басқа да өзін-өзі анықтау салаларын қамтитын әр түрлі формадағы қарым-қатынас пен әуесқойлыққа қажеттіліктерді қанағаттандыруға жағдай жасайды.

Барлық балалардың қала маңындағы лагерьлерге баруға, үйден туыстарына басқа жерлерге баруға мүмкіндігі жоқ. Өздеріне берілген балалар көшенің, жол-көлік оқиғаларының, жазатайым оқиғалардың әсеріне ұшырайды, олар байқаусызда тәуекел тобына түседі. Мұның бәрі балалардың жазғы демалысын ұйымдастыру бағдарламасын құруға түрткі болды.

Сол себепті, ағымдағы жылдың 01 – шілдесінен бастап «Жаңаөзен қызмет көрсету және жаңа технологиялар колледжі» МКҚК 27.06.2024 жылғы №02-03/183жқ бұйрығымен Жаңаөзен қаласының 7 – 9 сынып мектеп оқушыларына алдын – ала кәсіптік бағыт – бағдар беру, кәсіби бейімдеу мақсатында «Жаңаөзен қызмет көрсету және жаңа технологиялар» колледжі қабырғасында «Жас қыран» жазғы кәсіби – мамандандырылған лагерьі ашылды.

Лагерьдің Ережесі мен бағдарламасы колледждің педагогикалық кеңесінің шешімімен бекітілді.

Лагерь төмендегідей бес үйірмеден тұрады:

- Майлау және безендіру үйірмесі;
- Дәнекерлеу үйірмесі;
- Кірпіш қалау үйірмесі;
- Тақтатаспен қаптау үйірмесі;
- Тігін өндірісі үйірмесі.

Әр үйірменің жетекшісі тағайындалды.

Ақиқатта тек денсаулығы жақсы, психологиялық тұрақтылығы, жоғары адамгершілігі бар сау адам ғана бақытты бола алады, белсенді өмір сүре алады, әртүрлі қиындықтарды сәтті жеңіп, кез-келген іс-әрекетте жетістікке жетеді. Сондықтан ата-аналар, мұғалімдер дені сау, физикалық тұрғыдан мықты баланы тәрбиелеу және ондағы шығармашылық қабілеттерін дамыту мәселелеріне алаңдайды.

Жоғарыда айтылғандардың бәрін ескере отырып, жазғы мамандандырылған лагерьінің педагогикалық ұжымы келесі мақсаттар мен міндеттерді қояды:

Бағдарламаның мақсаты: балалардың толыққанды және қауіпсіз жазғы сауықтыру демалысын ұйымдастыру үшін жағдай жасау.

Бағдарламаның міндеттері:

- * балалардың мазмұнды демалысын ұйымдастыру үшін қажетті жағдайлар жасау;
- * балалардың танымдық белсенділігін, шығармашылық және зияткерлік әлеуетін дамыту;
- * салауатты өмір салты дағдыларын нығайту;
- * қарым-қатынас және төзімділік дағдыларын қалыптастыру;
- * балалардың туған қаласы, ауылы, оның тарихы, көрікті жерлері, адамдары туралы білімдерін кеңейту және тереңдету.

Бағдарлама 7 – сыныптан жоғары мектеп оқушыларына арналған.

Лагерь жұмысының уақыты: таңертеңгі 10:00 – ден 12:00 – ге дейін 10 жұмыс күні болды.

Лагерьде санитарлық – гигиеналық норма мен ережелер, қауіпсіздік техникасы ережелері қатаң сақталды.

Лагерьде медициналық қамтамасыз ету формасы қолданылады. Күн тәртібін сақтау, санитарлы – гигиеналық іс – шараларды, оқушының жарақаттануы туралы санитарлы – ағартушылық жұмыстардың жүруін бақылау қатаң жүргізілді.

Лагерьде оқушыларды тамақтандыру жүргізілмеді.

Лагерьдің жұмысы әр үйірме бойынша жасақталған оқу бағдарламасы негізінде жүзеге асырылды.

Лагерьдің шекті толымдылығы әр үйірмеде кемінде 10 оқушыдан болды.

Жинақтау кезінде аз қамтылған, толық емес отбасылардағы, зейнеткер ата-аналары бар отбасылардағы балаларға, сондай-ақ өмірлік қиын жағдайға тап болған балаларға ерекше көңіл бөлінді.

Лагерьге балалар мынадай құжаттар болған кезде қабылданады: ата-аналардың өтініштері, туу туралы куәлік (көшірме).

Бұл бағдарлама дәстүрлі әдістерді қолдана отырып жүзеге асырылатын жұмыстың топтық, жеке және ұжымдық формаларын қолдану арқылы жүзеге асырылды:

- конкурстар, ойындар, жарыстар, мерекелер, презентациялар, экскурсиялар; серуендеу, сауалнама.

Оқу кеңістігін ұйымдастырудың маңызды құралдары мен әдістерінің бірі- Тәуелсіздік, бастама, шешім қабылдау және өзін-өзі жүзеге асыру үшін жағдай жасау.

Лагерьге келетін оқушыларды келесі принциптер арқылы тәрбиеленді:

- * бір-біріне, қоршаған әлемге моральдық қатынас принципі;
- * іске шығармашылық көзқарас принципі;
- * істерге қатысу еріктілігі қағидаты;
- * балалардың жас ерекшеліктерін есепке алу принципі;
- * таңдалған жұмыс формаларының қол жетімділік принципі;
- * барлық іс-шараларды өткізу кезіндегі қауіпсіздік қағидаты.

Бұл бағдарлама ұзақтығы бойынша қысқа мерзімді болып табылды, яғни бір ауысым ішінде жүзеге асырылды. Өзінің бағыты бойынша ол жан-жақты, яғни әр түрлі әрекеттерді қамтып, салауатты өмір салтының, дамудың, демалудың және күндізгі жазғы сауықтыру алаңында балаларды тәрбиелеудің әртүрлі бағыттарын біріктірді.

Бағдарламаны құру кезінде әр түрлі жастағы мүмкіндіктер, балалардың, мұғалімдердің, ата-аналардың мүдделері және іске асыру жолдары ескерілді.

Жұмыс кестесі

Уақыты	Тақырып	Іс - шаралар
10.00	«Қош келдіңіздер!»	Оқушыларды қарсы алу
10.10	«Жас қыран – шығармашыл ұрпақ»	Оқу шеберханаларындағы сабақтар
12.00	Сенің жетістіктерің!	Үйге кету

Мәдени – қоғамдық іс – шаралар жоспары

№	Іс – шаралар атауы	Мақсаты	Күні	Жауапты
1.	Лагерьдің ашылуы: • Оқушыларды қабылдау; • ҚТ бойынша алғашқы нұсқаулықты жүргізу;	Оқушыларды үйірмелерге бөлу. Тапсырмалар беру Лагерь ережелерімен, жұмыс кестесімен танысу	1 шілде	
2.	Маусым ашылуы «Қош келдің, Жаз!»: • Сауықтыру – танымдық іс - шаралар; • Жасалған бұйымдар конкурсы	Оқушының құқығы мен міндеттері. Оқушыда жұмысшы мамандығына сай дағдыны қалыптастыру. Оқушыға жоба түсінігін түсіндіру	3 шілде	
3	«Жаман әдеттер» тақырыбында әңгіме - талқы.	Салауатты өмір салтын ұстануға тәрбиелеу	10 шілде	
4	Ауысымның жабылуы: • қорытынды көрме: бейнелеу және қолданбалы шығармашылық; • концерт; белсенді балаларды марапаттау	Шығармашылық, актерлік, музыкалық қабілеттерін дамыту	12 шілде	

Нәтижелерді бақылау мен бағалау:

- * балалардың қызығушылықтарын, жазғы сауықтыру алаңында болу себептерін анықтау мақсатында сауалнама жүргізу;
- * көшбасшылық қасиеттерді, қарым-қатынас деңгейін анықтауға мүмкіндік беретін ойындар кезінде балалардың мінез-құлқын бақылау;
- * балалардың бейнелеу және қолданбалы шығармашылығының көрмесі;
- * балалардың сауықтыру алаңының өміріне белсенді және шығармашылық қатысқаны үшін грамоталар, естелік сыйлықтар тапсыру

Күтілетін нәтижелер:

- * балалардың демалысын, сауығуын және жұмыспен қамтылуын ұйымдастырудың тиімді нысандарын енгізу;
- * салауатты өмір салтын, демалыс мәдениетін және мінез-құлықты ұйымдастыру дағдыларын игеру;
- * балалардың коммуникативтік, шығармашылық және танымдық қабілеттерін дамыту, әртүрлі жастағы балалар арасындағы достық пен ынтымақтастықты нығайту;
- * қолданбалы шығармашылық, дене шынықтыру және басқа да қызмет түрлері саласындағы ой-өрісін, дағдыларын кеңейту;
- * жазғы демалыс өміріне қатысу процесінде балалар мен жасөспірімдердің өзін-өзі тануы, өзін-өзі дамытуы және өзін-өзі жетілдіруі.
- * балалардың туған қаласы, оның тарихы, көрікті жерлері, адамдары туралы жаңа білім алу.

Лагерьде өткізген уақыт ересектер үшін де, балалар үшін де із-түзсіз өтпейді және келесі жылы олар лагерь жұмысына қатысуға қуанышты болады деп болжануда. Оқушылардың жұмысшы мамандықтары бойынша дағдыларын дамытып, келешектегі таңдайтын мамандығына бағыт – бағдар беріледі деп күтілуде.

ЛАГЕРЬДІҢ ЖҰМЫС РЕЖИМІ

Күн тәртібі

Күн тәртібінің элементтері	Балалардың лагерьде болуы
Оқушыларды жинау	10.00-10.10
Лагерь үйірмелеріндегі оқушылардың жұмысы	10.10-12.00
Үйге кету	12.00

Библиография:

ТАРИХ САБАҒЫНДА STEAM – ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ

Шайжанова Гулзада Карифуллаевна,

тарих пәнінің оқытушысы, гуманитарлық ғылымдар магистрі
«Қазақмыс» корпорациясының политехникалық колледжі ЖММ
Қарағанды облысы, Балқаш қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Мақала STEAM-технологияларын (ғылым, технологиялар, инженерия, өнер және математика) тарих пәнінде қолдануды енгізуге арналған. Зерттеудің мақсаты - тарих пәнінде STEAM-технологияларын қолданудың тиімділігін талдау. Зерттеу барысында келесі міндеттер қойылды: тарих сабағында STEAM-әдістерін интеграциялау әдістерін анықтау, оларды оқушылардың сыни ойлау, шығармашылық және аналитикалық дағдыларын қалыптастыруға әсерін бағалау. Зерттеу мультимедиялық ресурстарды, виртуалды экскурсияларды, тарихи оқиғаларды модельдеуді және жобалық жұмыстарды қолдануға ерекше назар аударды. Зерттеу нәтижелері STEAM-технологияларын енгізудің тарихи оқиғаларды тереңірек түсінуге, оқушылардың белсенділігін арттыруға, көпсалалы дағдылар мен шығармашылық қабілеттерді дамытуға ықпал ететінін көрсетеді, бұл оқу материалының жақсы меңгерілуіне және тарихи процестерді терең талдауға септігін тигізеді.

STEAM технологиясы интерактивті сабақтарды құрудың жаңа мүмкіндіктерін беру арқылы тарихты оқытуда маңызды рөл атқарады. Тарих сабағы «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының басты құралы болса, STEAM технологиясы соны жүзеге асыратын бір тетігі ретінде қарастыруға болады. STEAM технологияларын пайдалану студенттердің назарын аударуға және оқу процесін қызықты және түсінікті етуге, ұлттық құндылықтарды бойына сіңіруге мүмкіндік береді.

STEAM дегеніміз не? «STEAM» аббревиатурасы ғылым, технология, инженерия және өнер, математика дегенді білдіреді. Жоғары технологиялық STEAM – бұл салалардағы білім мен дағдылар жаңа инновациялық шешімдерді әзірлеу және енгізу үшін пайдаланылатын сала. Яғни, инновацияларға қол жеткізу үшін шығармашылық тұрғыдан ойлау қабілетін дамытуға бағытталған.

Мысалы, студенттер интерактивті форматта тарихи фактілерді зерттей алатын тарихи орындар мен оқиғаларға виртуалды саяхаттар жасай аласыз. Сондай-ақ STEAM технологияларын тарихи оқиғаларды модельдеу, виртуалды мұражайлар құру немесе тарихи шайқастарды қайта құру үшін пайдалануға болады.

STEAM технологиясының арқасында студенттер тарихты виртуалды кеңістікте өзара әрекеттесу арқылы жақсырақ түсіне алады, бұл олардың білімін тереңдетуге және сыни ойлауды дамытуға көмектеседі. Тарихты оқытудағы бұл әдіс сабақты қызықты етіп қана қоймай, сонымен қатар нәтижелі болады, өйткені ол оқушылардың белсенді қатысуына мүмкіндік береді.

Осылайша, STEAM технологияларын тарихты оқытудың жаңа перспективаларын ашып, оқу үдерісін оқушылар үшін тиімді әрі қызықты етеді.

Тарих сабақтарында ғылым, технология, техника, өнер және математика элементтерін оқу процесіне біріктіру үшін Steam технологиясының әртүрлі әдістерін қолдануға болады. Міне, тарих сабақтарында қолдануға болатын бірнеше STEAM технологиясы әдістері:

1. Виртуалды саяхаттарды пайдалану: Виртуалды және толықтырылған шындықты пайдалана отырып, өткенге виртуалды саяхат жасау студенттерге сыныптан шықпай-ақ тарихи оқиғаларға енуге, ежелгі елдерге немесе мұражайларға баруға мүмкіндік береді.

2. 3D модельдеу және интерактивті графика: 3D модельдерін және тарихи оқиғалардың интерактивті визуализациясын жасау студенттерге тарихтың кеңістіктік және уақыттық аспектілерін жақсы түсінуге көмектеседі.

3D модельдеу және интерактивті графика тарих сабақтарында көрнекі және қызықты оқу тәжірибесін жасау үшін пайдалы құрал бола алады. Міне, оларды пайдаланудың бірнеше жолы:

1. Тарихи орындар мен архитектураны визуализациялау: 3D модельдеу ежелгі қалалардың, құлыптардың, храмдардың және басқа да тарихи орындардың нақты үлгілерін жасауға мүмкіндік береді. Бұл үлгілерді оқушыларға бұл жерлердің бұрын қандай болғанын көрсету үшін пайдалануға болады.

2. Тарихи оқиғаларды қайта құру: Интерактивті графиктерді пайдалана отырып, сіз шайқастар, революциялар немесе дипломатиялық келіссөздер сияқты маңызды тарихи оқиғаларды қайта жасай аласыз. Студенттер бұл оқиғаларды 3D кеңістігінде зерттеп, интерактивті модельдеулерге қатыса алады.

3. Тарихи жәдігерлерді көрсету: 3D модельдеу қару-жарақ, зергерлік бұйымдар немесе тұрмыстық заттар сияқты тарихи заттардың нақты үлгілерін жасауға мүмкіндік береді. Студенттерге бұл заттардың бұрын қалай қолданылғанын елестету оңайырақ болады.

4. Виртуалды мұражайларды құру: 3D модельдеуді пайдалана отырып, виртуалды мұражайлар жасауға болады, онда әрбір көрме интерактивті графиктер мен модельдер түрінде көрсетіледі. Оқушылар мұражайды емін-еркін аралап, экспонаттарды жан-жақты зерттей алады.

5. Тарихи картаны зерттеу: 3D модельдеу және интерактивті графиктерді пайдалана отырып, сіз тарихи карталардың 3D үлгілерін жасай аласыз және оларды география мен уақыт бойынша аумақтық өзгерістерді зерттеу үшін пайдалана аласыз.

6. Тарихи бейне ойындарды жасау: 3D модельдеу және интерактивті графиканы оқушылар тарихи оқиғалар арқылы өмір сүре алатын және оларға берілген ақпарат негізінде шешім қабылдай алатын білім беретін тарихи бейне ойындарын жасау үшін пайдалануға болады.

Тарих сабақтарында 3D модельдеу және интерактивті графиктерді пайдалану студенттерді қызықтырады, оқуды көрнекі және интерактивті етеді және оларға тарихи оқиғалар мен орындарды толық зерттеуге мүмкіндік береді.

3. Тарихи ойындар мен симуляциялар: Тарихи оқиғаларға негізделген ойын қолданбалары мен модельдеулерді пайдалану студенттерге интерактивті және көңілді формат арқылы тарихты үйренуге көмектеседі.

Көптеген тарихи ойындар мен симуляциялар бар. Ең танымалдарының кейбірі мыналарды қамтиды:

1. «Өркениет» "Civilization" - бұл ойыншылар өркениеттерді басқаратын және оларды тарихи кезеңдерден басқаратын стратегиялық ойындар сериясы.

2. «Тотал соғыс» («Total War») – әртүрлі тарихи кезеңдердегі соғысқа бағытталған стратегиялық ойындар сериясы.

3. «Империялар дәуірі» («Age of Empires») - ойыншылар әртүрлі тарихи дәуірлерде империялар құратын стратегиялық ойындар сериясы.

4. "Ортағасырлық: Толық соғыс" Medieval: Total War - ойыншылар ортағасырлық әскерлер мен мемлекеттерді басқаратын стратегиялық ойын.

5. «Тәуелсіздік дәуірі» Қазақстан тарихынан ұлттық олимпиада.

Бұл бірнеше мысалдар және әртүрлі тарихи кезеңдер мен оқиғаларды қамтитын көптеген тарихи ойындар мен симуляциялар бар.

4. Зерттеу жобалары: Студенттер STEAM қолданбасының әртүрлі салаларындағы білімдерін тарихи тақырыптарды зерттеу үшін қолданатын ғылыми жобаларды жүргізу сыни ойлау мен шығармашылық дағдыларды дамытуға көмектеседі.

5. Мультимедиялық презентация жобалары: Студенттер тарихи оқиғалардағы маңызды сәттерді жеткізу үшін бейне, аудио, анимация және басқа медиа форматтарын қамтитын мультимедиялық презентацияларды жасай алады.

6. Тарихи контекст арқылы бағдарламалау мен робототехниканы оқыту:

Тарихи оқиғаларды имитациялау үшін роботтарды бағдарламалау және құрастыру пайдалану студенттерге технологияның тарихқа ықпалын және процестерін жақсырақ түсінуге көмектеседі.

Бұл әдістер тарих сабақтарын қызықты, интерактивті етуге және STEAM технологияларын қолдану арқылы оқу процесін ынталандыруға көмектеседі.

STEAM білім беруді жүзеге асыруға көптеген мүмкіндіктер береді, өйткені студенттердің проблеманы анықтау, ақпарат жинау және өңдеу, эксперименттер жүргізу, шыққан нәтижелерді талдау сияқты зерттеу дағдыларын өз беттерімен қалыптастыруға бағытталған. Сонымен қатар, жобаларды жүзеге асыру пәнаралық байланысты нығайтуға, студенттердің шығармашылық қабілеттері мен логикалық ойлау қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Оқу үдерісі барысында алған білімдерін біріктіреді, өмірлік маңызы бар нақты мәселелерді талқылауға қатыстырады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. STEM білімді енгізу бойынша әдістемелік нұсқаулық. – Астана, 2017. - 325 б.
2. Научно-практическое образование, исследовательское обучение, STEAM-образование: новые типы образовательных ситуаций Москва, 2018 г. – 258 с.

ВНЕДРЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЕТИ ИНТЕРНЕТ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС

Бардюжа Любовь Павловна,

преподаватель специальных дисциплин учреждение

«Костанайский высший колледж Казпотребсоюза»

Костанайская область, г.Костанай, Республика Казахстан

Аннотация. В рамках данной темы осуществляется рассмотрения современных тенденций и инноваций в области использования интернета в образовательном процессе, новые технологии, инструменты и ресурсы, которые могут быть полезны для обучения.

На третьем заседании Национального курултая «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» Президент Республики Казахстан К. Токаев обозначил инициативы модернизации государства. Обозначены единое видение развития государства и консолидация усилий общества на его достижение, вместе с этим, образ будущего нашей страны отражается в триаде: «Справедливый Казахстан – Ответственный гражданин – Прогрессивная нация».

Идея «Прогрессивная нация» ориентирована на формирование нации, способной адаптироваться к изменениям и использовать инновационные технологии для достижения успеха через развитие у детей и молодежи таких ценностей, как креативность и инновационное мышление, профессиональное развитие и образование, сотрудничество.

Реализовать данное направление возможно с помощью внедрения инноваций – педагогические новшества, направленные на содержание образования, организацию и управление учебным процессом, повышение его качества, совершенствование технологий обучения, воспитания и оценки.

Инновационные процессы в образовании имеют ряд значительных преимуществ, которые способствуют улучшению качества образования и развитию студентов [2].

Рассмотрим некоторые из них:

1. Улучшение образовательного процесса. Инновации в образовании позволяют внедрять новые методы и подходы к обучению, которые могут быть более эффективными и интересными для студентов. Например, использование интерактивных технологий и онлайн-ресурсов позволяет создать более интерактивную и гибкую образовательную среду.

2. Развитие критического мышления и творческого потенциала. Инновации могут стимулировать развитие критического мышления и самостоятельности учащихся. Например, введение проектной деятельности и решение проблемных задач может помочь

студентам применять свои знания и навыки на практике, а не просто запоминать информацию.

3. Подготовка к требованиям современного рынка труда. Инновации в сфере образования помогают учащимся развить навыки и компетенции, востребованные на рынке труда. К примеру, внедрение информационных технологий и обучение цифровым навыкам в рамках образовательного процесса дает учащимся возможность освоения новых инструментов и технологий, которые могут пригодиться в их будущей профессиональной деятельности.

В настоящее время активно используются различные инновации в сфере образования. К ним можно отнести:

- Цифровые технологии: введение компьютеров, интерактивных досок, онлайн-платформ для обучения и электронных учебников.

- Учебные кейсы: использование реальных ситуаций и проблем для изучения предметов и развития критического мышления.

- Внедрение STEM-образование: обучение в научных, технических, инженерных и математических областях, включая практическую деятельность и проектную работу. Это модель, которая объединяет естественные науки и инженерные предметы в единую систему.

- Blended Learning (смешанное обучение): комбинирование традиционных методов обучения с использованием онлайн-технологий для улучшения доступности и качества образования.

- Внедрение системы оценки компетенций: переход от оценки знаний и запоминания фактов к оценке умений, навыков и компетенций учащихся;

- Подкасты в преподавании. Это аудиозаписи, часто объединенные в сериалы, которые можно скачивать и слушать онлайн. Данный инструмент служит средством обучения как своеобразная мини-лекция либо аудирование на занятиях по иностранному языку. Также это может быть момент неформального обсуждения поднятой на занятии проблемы.

Одним из современных методов инноваций в образовательном процессе является применение возможностей сети Интернет. Учащийся может не только изучить необходимый материал, с помощью различных образовательных сайтов, но и пользоваться многими библиотечными ресурсами.

Особая актуальность применения различных образовательных платформ была выявлена в период пандемии, когда онлайн образование стало неизбежным и необходимым. На официальном сайте «Министерства просвещения Республики Казахстан»

(<https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/press/article/details/19664?lang=ru>) опубликованы рекомендуемые онлайн площадки для обучения путем применения сети Интернет, такими платформами являются [1]:

1. Kundelik
2. Platonus
3. Daryn.online
4. BilimLand
5. Унивеп 2.0
6. BilimAl7MektepEdu
7. Diadem E-Learning
8. FluentClass
9. Vicon
10. Bilgen academy
11. e-learn!kz
12. Live.edu

В данной статье предлагается рассмотреть возможность применения сети Интернет для оценивания знаний и умений учащихся в онлайн режиме.

В сети существует множество платформ для оценивания студентов, хотелось бы рассмотреть одну из них.

Данный сайт позволяет преподавателю создать самостоятельно оценочный материал в различных форматах (рисунок 1).

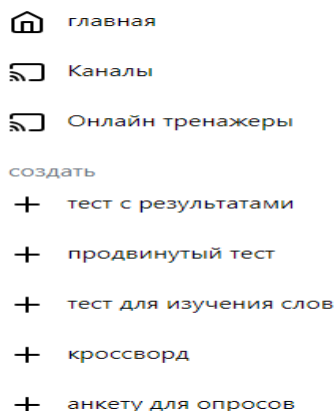

Рисунок 1 – Возможные направления создания заданий для студентов

После выбора вида опроса учащихся преподаватель заполняет необходимые поля, такие как «Название теста» и его описание (рисунок 2). Заполнение этих полей является обязательным условием, так как учащийся должен понимать, по какой именно теме он выполняет задание.

A form with a header 'Изображение : Выберите файл' and 'Файл не выбран'. Below are three input fields: 'название теста', 'описание теста', and 'Настройки'.

Рисунок 2 – Обязательные к заполнению поля

Наиболее популярным и распространенным является тестирование учащихся. Система оценки может подразумевать как выставление «традиционных» оценок (2 – неудовлетворительно, 3-удовлетворительно, 4 – хорошо, 5 – отлично), так и бальную оценку (от 0 до 100 баллов).

Далее производится создание вопросов, в которых указывается правильный ответ (рисунок 3).

A form titled 'ВОПРОСЫ' with a header 'Вопрос 1' and 'Изображение : Выберите файл' and 'Файл не выбран'. The question text is 'Какова норма разового подъема тяжестей для женщин?'. Below is a section 'сообщение о результатах' with three answer options: 'Вариант ответа 1' (Не более 10 кг, баллы: 0), 'Вариант ответа 2' (Не более 15 кг, баллы: 10), and 'Вариант ответа 3' (Не более 20 кг, баллы: 0). At the bottom is a link '+ добавить вариант ответа'.

Рисунок 3 – Создание тестового вопроса

При создании задания преподаватель самостоятельно определяют критерии оценки задания, как говорилось ранее, это может быть любая форма оценки. Так же предусмотрена возможность написать комментарий, который увидит обучающийся пройдя тестирование (рисунок 4).

РЕЗУЛЬТАТЫ ТЕСТА

Вариант1

Изображение : Файл не выбран

Если будет набрано от 0 (мин) до 10 (макс) баллов

Вы ответили на 10%

0 10

МИН МАКС

Рисунок 4 – Определение критериев оценки

Самым главным достоинством при данном виде опроса учащихся это то, что преподаватель в своем «личном кабинете», сразу после выполнения учащимся задания, может увидеть результаты каждого учащегося. Результат будет показан согласно заданным заранее критериям (рисунок 5).

2024-09-17 11:22 **Андрей**

Результат (60 баллы):

Вы ответили на 60%

2024-09-17 11:24 **Алихан**

Результат (70 баллы):

Вы ответили на 70%

2024-09-17 11:24 **Роман**

Результат (60 баллы):

Вы ответили на 60%

Рисунок 5 – Просмотр результатов выполненных заданий

Подводя итог, можно сказать, что использование различных возможностей сети Интернет, не только повысит интерес у учащихся к выполнению задания, но и позволит преподавателю более эффективно их оценить.

Инновационные процессы в образовании имеют множество преимуществ, которые способствуют улучшению качества образования и развитию студентов. Они помогают создать более эффективную и интересную образовательную среду, развивают критическое мышление и творческий потенциал, развивают самостоятельность и ответственность.

Эффективность использования инноваций в образовании в России будет зависеть от устранения экономических, педагогических и управленческих препятствий. Увеличение финансирования, подготовка учителей и создание гибкой и адаптивной системы

образования являются ключевыми факторами, которые способствуют успешному внедрению инновационных методов и технологий в образовательный процесс.

Список литературы

1. Официальном сайт «Министерства просвещения Республики Казахстан» (<https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/press/article/details/19664?lang=ru>)
2. Ксензова, Г. Ю. Инновационные процессы в образовании. Реформа системы общего образования : учебное пособие для вузов / Г. Ю. Ксензова. — Москва : Издательство Юрайт, 2024. — 349 с. — (Высшее образование). — ISBN 978-5-534-06899-3. — Текст : электронный // Образовательная платформа Юрайт [сайт]. — URL: <https://urait.ru/bcode/540926> (дата обращения: 19.09.2024).
3. Белоконь О.С., Яковенко Е.Г. Инновации в образовании // НАУ. 2023. №88-1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsii-v-obrazovanii-3>

REPL.IT GHOSTWRITER, GITHUB COPILOT IT МАМАНЫН ОҚЫТУДАҒЫ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ КӨМЕКШІСІ

Әбілда Нургуль Ергаликызы,
«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК
өндірістік оқыту шебері

Repl.it Ghostwriter: IT маманын оқытудағы жасанды интеллект негізіндегі виртуалды көмекшісі

Repl.it - кодты жазуға және жөндеуге арналған қуатты онлайн платформа, ол студенттерге де, кодты үйренетін мамандарға да арналған. Ол бірнеше бағдарламалау тілін қолдайды және оқуға көмектесу үшін оқу ресурстарын, бірлесіп жұмыс істеу құралдарын және AI интеграциясын ұсынады. Бұл Repl.it-ті әсіресе бағдарламалау және АТ дағдыларын үйренетін студенттер үшін пайдалы етеді.

IT студенттеріне арналған Repl.it негізгі мүмкіндіктері:

Бірнеше бағдарламалау тілдерін қолдайды

Repl.it студенттерге 50-ден астам бағдарламалау тілдерімен (Python, JavaScript, Java, C++, HTML/CSS және т.б.) жұмыс істеуге мүмкіндік береді, бұл оны әртүрлі технологияларды үйренуге арналған әмбебап платформаға айналдырады.

Браузердегі онлайн IDE

Repl.it браузер арқылы қол жетімді толық әзірлеу ортасын (IDE) қамтамасыз етеді, бұл студенттерге арнайы бағдарламалық құралды орнату қажеттілігін болдырмайды. Бұл кодтауға қол жеткізуді жеңілдетеді және оқу процесін жеңілдетеді.

Нақты уақыттағы ынтымақтастық және кодтау

Платформа студенттер мен мұғалімдерге жобаларда бірлесіп жұмыс істеуге мүмкіндік береді, бұл топтық жобалар мен жұптық бағдарламалау үшін пайдалы. Нақты уақыттағы бірлескен өңдеу мүмкіндіктері Repl.it-ті оқу сабақтары үшін тамаша етеді.

Ghostwriter - AI-мен жұмыс істейтін виртуалды көмекші

Ghostwriter кірістірілген AI көмекшісі кеңестерді, кодты автоматты түрде толтыруды және қателерді түзетуді ұсынады. Ghostwriter әсіресе студенттер үшін пайдалы, себебі ол қателіктерден аулақ болуға және қиын ұғымдарды тезірек меңгеруге көмектеседі.

Кодты аяқтау: Ghostwriter кодты толтыруды ұсынады, бұл студенттерге кодты тезірек және дәлірек жазуға көмектеседі.

Қатені түзету: AI көмекшісі нақты уақытта синтаксистік қателерді тауып, түзете алады.

Кодтау бойынша кеңестер мен анықтама: Ghostwriter шешімдерді түсіндіруге көмектеседі, бұл әсіресе жаңа тілдер мен кітапханаларды үйрену кезінде пайдалы.

Оқу материалдары мен тапсырмалар

Repl.it бағдарламалау негіздерін қамтитын арнайы модульдер мен оқу жоспарларын ұсынады және күрделірек тапсырмаларға өту. Бұл студенттерге курс құрылымын сақтауға және дағдыларды қалыптастыруға көмектеседі.

Жобаны сақтау және ортақ пайдалану

Студенттер өз жобаларын сақтап, мұғалімдермен және әріптестермен бөлісе алады. Бұл жобаларды ыңғайлы ұйымдастыруға және кері байланыс алуға мүмкіндік береді.

Консоль және веб-қосымшалар

Repl.it консольдік қолданбаларды ғана емес, сонымен қатар веб-қосымшаларды жазуды қолдайды. Студенттер өз жобаларын тікелей платформада жасап, орналастыра алады, бұл веб-әзірлеуді үйрену және дерекқорлармен жұмыс істеу үшін пайдалы.

Жарыстар мен хакатондар

Repl.it студенттерді жаңа технологияларды меңгеруге ынталандыратын және олардың дағдыларын көрсетуге мүмкіндік беретін жарыстар мен хакатондарды үнемі өткізеді.

IT студенттерін оқыту үшін Repl.it артықшылықтары:

Қол жетімді және оңай: Орнату қажет емес, студенттер интернетке қол жетімді кез келген жерден кодтауды бастай алады.

Бірнеше тілді қолдау: бұл студенттерге бір платформада бірнеше тілді меңгеруге мүмкіндік береді.

AI интеграциясы: Ghostwriter студенттерге жақсырақ код жазуға, қателерді түзетуге және қателерінен үйренуге көмектеседі.

Топтық жұмысты қолдайды: кодты бірлесіп өңдеу және жобаларды ортақ пайдалану мүмкіндігі оқу процесін жеңілдетеді және интерактивті етеді.

GitHub Copilot IT мамандарын оқытудағы көмекші ретінде: терең көзқарас

GitHub Copilot — GitHub ұсынған инновациялық әзірлеме, ол бағдарламашыларға көмектесуге арналған жасанды интеллект. Негізінде, әзірлеу процесін тезірек және жеңілдететін жазу кезінде код ұсыныстарын ұсынатын виртуалды серіктесіңіз.

Copilot қалай жұмыс істейді?

Copilot ашық бастапқы кодтың үлкен көлеміне үйретілген қуатты нейрондық желілерге негізделген. Кодтауды бастаған кезде, Copilot контекстті, стильді және жобаның құрылымын талдап, бүкіл функцияларды, жеке жолдарды немесе тіпті кодтың тұтас блоктарын ұсынады. Бұл сізге мүмкіндік береді:

Дамуды жеделдету: күнделікті тапсырмаларға аз уақыт жұмсалады, күрделі мәселелерді шешуге көп уақыт жұмсалады.

Өнімділікті арттыру: кодты автотолтыру бағдарламаның жалпы логикасына назар аударуға мүмкіндік береді.

Жаңа тілдер мен шеңберлерді үйреніңіз: Копилот сіздің біліміңізді кеңейтуге көмектесетін әртүрлі тілдер мен стильдерде кодтау ұсыныстарын бере алады.

Қателерді азайту: Тексерілген кодты ұсына отырып, сіз синтаксистік және логикалық қателердің ықтималдығын азайтасыз.

Копилоттың негізгі артықшылықтары:

Ақылды аяқтау: мәтінмәнге және бағдарламалау стиліңізге сәйкес келетін кодты ұсынады.

Көп тілді қолдау: ең танымал бағдарламалау тілдерімен жұмыс істейді.

Танымал IDE-мен интеграция: Visual Studio Code, Neovim және басқа әзірлеу орталарына оңай қосылады.

Үздіксіз оқыту: Копилот үлгісі жаңа деректерден үйрену арқылы үнемі жетілдіріліп отырады.

Копилот кімге арналған?

Copilot тәжірибелі әзірлеушілер үшін де, жаңадан бастағандар үшін де пайдалы болады. Тәжірибелі бағдарламашылар өз жұмысын тездетіп, кодының сапасын жақсарты

алады, ал жаңадан бастағандар жаңа технологиялар мен бағдарламалау тілдерін тез меңгереді.

Шектеулер мен маңызды тұстар:

Бағдарламалаушыны алмастырмайды: Копилот - тәуелсіз әзірлеуші емес, көмекші. Ұсынылған кодты тексеру және оның логикасын түсіну маңызды.

Деректер сапасына тәуелділік: Копилоттың өнімділігі ол оқытылған деректердің сапасына байланысты.

Құны: коммерциялық пайдалану үшін жазылым қажет.

GitHub Copilot – әзірлеуші ретінде өнімділікті айтарлықтай арттыратын қуатты құрал. Ол кәдімгі тапсырмаларды жасанды интеллектке қалдырып, бағдарламалаудың шығармашылық аспектілеріне назар аударуға мүмкіндік береді.

GitHub Copilot - бұл кодтауды жылдамдату құралы ғана емес, сонымен қатар IT мамандарын оқыту мен дамытудың қуатты құралы. Оны білім беру мақсаттарында қалай пайдалануға болатынын егжей-тегжейлі қарастырайық:

1. Тәжірибедегі интерактивті оқыту:

Нақты уақыттағы код үлгілері: Copilot ең жақсы тәжірибелер мен әртүрлі мәселелердің шешімдерін көрсететін дайын код үзінділерін ұсынады. Бұл студенттерге тек теорияны ғана емес, сонымен қатар оның практикада қалай қолданылатынын көруге мүмкіндік береді.

Эксперимент және барлау: Copilot көмегімен сіз материалды терең түсінуге көмектесетін мәселелерді шешудің әртүрлі тәсілдерін жылдам прототипке және тәжірибе жасауға болады.

Жаңа тілдер мен технологиялар бойынша оқыту: Копилот студенттерге жаңа технологияларды жылдам меңгеруге мүмкіндік беретін әр түрлі бағдарламалау тілдері мен шеңберлерін қолдайды.

2. Есептерді шешу дағдыларын дамыту:

Идеяларды қалыптастыру: Копилот бір мәселеге бірнеше шешімдер ұсына алады, шығармашылықты ынталандырады және алгоритмдік ойлауды дамытады.

Басқалардың кодын талдау: Copilot ұсынған код үзінділерін зерттеу арқылы студенттер басқа әзірлеушілерден үйрене алады, әртүрлі кодтау мәнерлерін түсінеді және оңтайлы шешімдерді таба алады.

3. Оқытудың тиімділігін арттыру:

Уақытты үнемдеу: Күнделікті тапсырмаларды автоматтандыру студенттерге бағдарламалаудың күрделі аспектілеріне назар аударуға мүмкіндік береді.

Мотивацияның жоғарылауы: Копилот көмегімен есептерді қаншалықты тез және тиімді шешуге болатынын көргеннен кейін студенттер одан әрі оқуға ынталы болады.

Жекелендірілген тәсіл: Копилот қарапайым немесе күрделі кодтау опцияларын ұсына отырып, әрбір студенттің білім деңгейіне бейімделе алады.

4. Нақты жұмысқа дайындық:

Үлгіленген өндіріс ортасы: Копилотпен жұмыс студенттерге шынайы өмірдегі жобаларда қолданылатын құралдар мен тәсілдерге үйренуге көмектеседі.

Топтық жұмыс дағдыларын дамыту: Копилот ұсынған код опцияларын талқылау және ең жақсы шешімді таңдау ынтымақтастық дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Копилотты оқу процесінде қалай қолдануға болады?

Оқу курстарына ықпалдасу: Копилотты оқу бағдарламаларына енгізу студенттерге алған білімдерін іс жүзінде қолдануға мүмкіндік береді.

Тапсырмалар мен жобаларды құру: Копилотты пайдалануды қажет ететін тапсырмаларды жасау студенттерге құралмен танысуға және қажетті дағдыларды дамытуға көмектеседі.

Жарыстар мен хакатондарды ұйымдастыру: Copilot көмегімен жарыстар ұйымдастыру студенттерді құралды шығармашылықпен пайдалануға ынталандыруы мүмкін.

Копилотты оқытуда қолданудың маңызды аспектілері:

Сыни тұрғыдан ойлау: Copilot сапалы кодты ұсынса да, студенттерге нұсқаларды сыни тұрғыдан бағалауға және олардың логикасын түсінуге үйрету маңызды.

Негізгі білім: Копилот іргелі бағдарламалау білімін алмастырмайды. Бұл құралды тиімді пайдалану үшін студенттерде мықты негіз болуы керек.

Қолдану этикасы: Бағдарламалауда жасанды интеллекттің этикалық қолданылуын студенттермен талқылау қажет.

Қорытынды

Repl.it, GitHub Copilot - бұл IT студенттері үшін өз бетімен оқуға және тәжірибе жасауға ыңғайлы және көп функционалды құрал. Оның нақты уақыттағы кодтау мүмкіндіктері, AI қолдауы, әртүрлі бағдарламалау тілдері және білім беру интеграциясы оны студенттер мен оқытушылар үшін қуатты құрал етеді.

Қорытындылай келе, GitHub Copilot IT мамандары үшін құнды оқу құралы болып табылады. Ол оқу процесін интерактивті, тиімді және нақты өндірістік ортаға жақындатуға мүмкіндік береді. Дегенмен, Copilot жай ғана құрал екенін есте ұстаған жөн, ал мұғалім оқушыларды бағыттау және ынталандыру арқылы оқу тәжірибесінде негізгі рөл атқарады.

Әдебиеттер тізімі:

1. <https://medium.com/coinmonks/ai-copilot-revolutionizing-productivity-across-industries-in-2024-bd5dd98dad60>
2. copilot.microsoft.com
3. <https://swimm.io>replit-qh>
4. <https://replit.com>Copilot>
5. <https://replit.com>comparison>
6. <https://habr.com>piter>articles>

ЭКСПЕРИМЕНТТІК БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Калабаева Орынгуль Джаумитбаевна,

колледж әдіскері, «Жаңаөзен қызмет көрсету және
жаңа технологиялар колледжі» МКҚК

Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы, Қазақстан Республикасы

Түйін: Эксперименттік бағдарламалар, шығармашылық қабілет, инновациялық әдістеме.

Аннотация: Эксперименттік білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты — білім беру жүйесінде инновациялық тәсілдерді енгізу, оқыту әдістері мен оқу материалдарын жетілдіру арқылы білім сапасын арттыру.

1. Жаңа білім беру әдістерін енгізу — оқыту мен тәрбиелеудің жаңа әдістерін, технологияларын және құралдарын сынақтан өткізу.

2. Оқушылардың білім алу тиімділігін арттыру — оқу процесін жетілдіріп, білім сапасын көтеру.

3. Педагогикалық тәжірибені дамыту — мұғалімдердің кәсіби шеберлігін арттыру, жаңа әдістемелерді қолдану арқылы тәжірибе алмасу.

4. Құзыреттіліктерді қалыптастыру — оқушыларды жаңа дағдылар мен құзыреттіліктерге баулу, қазіргі заманғы талаптарға сай білім беру.

5. Бағдарламаның нәтижелілігін бағалау — эксперименттің нәтижелерін зерттеп, тиімділігін анықтау, қажет болса, түзетулер енгізу.

6. Әлемдік тәжірибені енгізу — халықаралық білім беру тәжірибелерін зерттеу және оларды өз білім беру жүйесіне интеграциялау.

Бұл міндеттер арқылы эксперименттік бағдарламалар білім беру жүйесін жетілдіру мен инновациялық өзгерістер енгізуге бағытталған.

Кіріспе

Білім беру жүйесі әрқашан өзгеріс пен дамуға ұмтылуда. Қазіргі заманғы білім беру талаптары, технологиялар мен қоғамдағы өзгерістерге бейімделу қажеттілігі, жаңа әдіс-тәсілдерді енгізу мен инновациялық идеяларды жүзеге асыруды талап етеді. Осы тұрғыда, эксперименттік білім беру бағдарламалары маңызды рөл атқарады. Олар жаңа педагогикалық әдістер мен тәсілдерді сынақтан өткізіп, білім беру процесін жақсартуға бағытталған. Эксперименттік бағдарламалардың мақсаты — оқыту сапасын арттыру, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, мұғалімдер мен білім беру ұйымдарының тәжірибесін жетілдіру.

Бұл бағдарлама аясында оқу жүйесінде қолданылатын жаңа әдістер мен оқу жоспарлары тәжірибе жүзінде тестіленеді, нәтижелері талданып, оқу үдерісіне енгізіледі. Эксперименттік бағдарламалар білім беру сапасын арттырудың жолы ретінде инновациялық шешімдер мен үздік әлемдік тәжірибені интеграциялауды көздейді. Сонымен қатар, олар білім беру жүйесінің қазіргі жағдайын зерттеп, оны жақсарту үшін нақты қадамдар жасауға мүмкіндік береді.

Біз осы бағдарламаның негізінде білім беру үдерісін одан әрі жетілдіру, жаңа тәсілдерді тиімді енгізу, сонымен қатар оқушылардың білім алу тәжірибесін байыту мақсатында жұмыс істейміз.

1. Эксперименттік білім беру бағдарламасының ерекшеліктері

Колледждегі эксперименттік білім беру бағдарламасының ерекшеліктері оның оқу үдерісін жаңарту және жетілдіру бағытында бірнеше маңызды аспектілерді қамтиды:

1. Жаңа әдіс-тәсілдерді енгізу: Эксперименттік бағдарламалар колледжде оқыту әдістемелерін жаңартуға бағытталған. Бұл әдістер инновациялық технологиялар мен білім беру әдіснамаларын, мысалы, flipped classroom (кері сынып) немесе проекттік әдіс сияқты оқытудың заманауи тәсілдерін енгізуді қамтиды.

2. Оқу процесінің икемділігі: Эксперименттік бағдарламалар колледжде оқытудың дәстүрлі әдістерінен тыс, әртүрлі оқыту форматтарын қолдануға мүмкіндік береді. Бұл оқу жоспарының бейімделуі мен студенттің жеке қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне сәйкес оқу процесін ұйымдастыруға жағдай жасайды.

3. Тәжірибеге бағытталған оқу: Бағдарлама теориялық білім мен практикалық дағдыларды үйлестіреді, оқу үдерісінде нақты кәсіптік міндеттер мен жобаларға негізделген тапсырмалар беріледі. Бұл студенттердің кәсіби біліктілігін арттыруға мүмкіндік береді.

4. Бағалау жүйесінің жаңаруы: Эксперименттік бағдарламада бағалау жүйесі де өзгеруі мүмкін. Көп жағдайда білімді тек қана емтихан арқылы емес, жобалар, презентациялар, тәжірибелік тапсырмалар арқылы бағалау енгізіледі, бұл студенттердің терең ойлау дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі.

5. Оқытушылардың кәсіби дамуы: Эксперименттік бағдарламалар колледж оқытушыларының педагогикалық шеберлігін арттыруға бағытталған. Олар жаңа әдістемелерді үйреніп, кәсіби біліктілігін жетілдіреді, бұл өз кезегінде білім сапасын жақсартады.

6. Студенттердің зерттеу және шығармашылық қабілеттерін дамыту: Бағдарламаның негізгі ерекшеліктерінің бірі — студенттердің зерттеу жүргізу, сыни ойлау мен шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік беру. Бұл студенттерді тек дайын ақпаратты қабылдайтын емес, жаңа білімді өздігінен іздейтін және қолданатын мамандар етіп тәрбиелейді.

7. Әлемдік білім беру тәжірибесін енгізу: Эксперименттік бағдарламалар әлемдік тәжірибені зерттеуді және оны ұлттық білім беру жүйесіне бейімдеуді көздейді. Бұл студенттерге халықаралық деңгейде бәсекеге қабілетті болуға мүмкіндік береді.

8. Қатысушылар арасындағы кері байланыс: Эксперименттік бағдарламалар барысында студенттер мен оқытушылар арасында үздіксіз кері байланыс орнатылып, оқу

үдерісінің тиімділігі үнемі бағаланып отырады. Бұл оқыту әдістерін уақытында түзетуге және дамытуға мүмкіндік береді.

9.Техникалық және сандық құралдардың қолданылуы: Колледждерде эксперименттік бағдарламалар ақпараттық-коммуникациялық технологияларды кеңінен пайдалану арқылы оқу процесін жетілдіреді, онлайн платформалар, цифрлық құралдар және ресурстарды енгізеді.

Осы ерекшеліктер колледждерде білім беруді модернизациялау мен оның тиімділігін арттыруға, сондай-ақ студенттердің кәсіби дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

2. Эксперименттік білім беру бағдарламасының тиімділігі

Эксперименттік білім беру бағдарламасының колледждерге келер тиімділігі бірнеше маңызды аспектілерден тұрады:

1.Инновациялық әдістердің енгізілуі: Эксперименттік бағдарламалар жаңа педагогикалық әдіс-тәсілдерді сынақтан өткізіп, оқу процесіне енгізуге мүмкіндік береді. Бұл колледж оқытушылары мен студенттері үшін заманауи, тиімді әдістерді қолдануға жол ашады.

2.Білім сапасының артуы: Бағдарлама оқу материалдарын, әдістерін және оқу үдерісін жетілдіруге бағытталған. Бұл студенттердің білім деңгейін көтеріп, колледждерде білім беру сапасын жақсартады.

3.Кәсіби дағдылардың дамуы: Эксперименттік бағдарламалар студенттердің шығармашылық, сыни ойлау, проблемаларды шешу және басқа да маңызды дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Бұл олардың еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуына көмектеседі.

4.Мұғалімдер үшін кәсіби өсу мүмкіндігі: Эксперименттік бағдарлама мұғалімдерге жаңа әдістемелер мен технологияларды меңгеруге мүмкіндік береді. Олар өздерінің педагогикалық тәжірибесін жетілдіріп, кәсіби құзыреттілігін арттырады.

5.Оқу процесін әртараптандыру: Әртүрлі оқыту әдістері мен технологияларының қолданылуы оқу процесін қызықты әрі тиімді етеді, студенттерге әртүрлі тәсілдермен білім алу мүмкіндігін береді.

6.Колледждер арасындағы тәжірибе алмасу: Эксперименттік бағдарламалар колледждер арасында тәжірибе алмасу мен ынтымақтастықты арттырады. Бұл оқу орындарының өзара байланысын нығайтады және білім беру сапасын жалпы жақсартуға әсер етеді.

7.Қазіргі заманғы талаптарға сай білім беру: Эксперименттік бағдарламалар колледждерге білім беру жүйесінің әлемдік стандарттарына жақындауға мүмкіндік береді, бұл студенттердің халықаралық деңгейде білім алу мүмкіндіктерін арттырады.

Бұл тиімділіктер колледждердің білім беру сапасын көтеруге, оқытушы мен студенттің әлеуетін толық ашуға, сондай-ақ оқу процесін заман талабына сай жаңартуға мүмкіндік береді.

3. Жұмыстың нәтижесі

Білім беру бағдарламалары

ҚОРЫТЫНДЫ

Колледждегі эксперименттік білім беру бағдарламаларының қорытындысы ретінде мынадай пікірді айтуға болады:

Эксперименттік білім беру бағдарламалары колледждерде білім беру сапасын арттыруға, оқу үдерісін жаңартуға және заманауи талаптарға сай бейімдеуге мүмкіндік береді. Бұл бағдарламалар оқыту әдістерін, оқу материалдарын және бағалау жүйесін жаңа деңгейге көтеріп, студенттердің терең білім алуы мен кәсіби дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, мұғалімдерге жаңа педагогикалық тәжірибелерді меңгеріп, кәсіби құзыреттіліктерін жетілдіруге мүмкіндік береді.

Әрине, эксперименттік бағдарламалардың тиімділігі оқу орындары мен қатысушылардың белсенділігіне, жаңа әдіс-тәсілдер мен технологиялардың дұрыс енгізілуіне байланысты. Егер дұрыс жоспарланып, жүзеге асырылса, мұндай бағдарламалар колледждердегі білім беру үдерісін сапалы түрде жаңартып, әлемдік білім стандарттарына жақындата алады.

Негізінде, эксперименттік білім беру бағдарламалары колледждерге білім беру жүйесінде жаңалықтар енгізу, тәжірибе жинақтау, және оқу орнының дамуына нақты ықпал ету мүмкіндігін ұсынады. Бірақ бұл өзгерістерді енгізу барысында педагогикалық зерттеулер, тиімді мониторинг және тұрақты бағалау қажет. Тек осылайша, колледждердегі білім беру жүйесін тұрақты түрде жетілдіруге қол жеткізуге болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. <https://primeminister.kz/assets/media/pr-292-kz.pdf>
2. <https://www.youtube.com/watch?v=BMxoN9bIGno>
3. <https://www.gov.kz/memleket/entities/vko-bilim/press/news/details/506733>

СЕКЦИЯ №4 ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАНИЯ И ПАРТНЁРСТВА С ПРОМЫШЛЕННЫМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ (В ФОРМЕ ВИДЕОПРЕЗЕНТАЦИИ).

ВИРТУАЛЬНЫЙ МЕТОДИЧЕСКИЙ КАБИНЕТ КАК ФОРМА ЭФФЕКТИВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ МНОГОПРОФЕЛЬНОГО КОЛЛЕДЖА

Легович Маргарита Владимировна,

заместитель директора по учебно-методической работе,
Государственное бюджетное профессиональное образовательное
учреждение «Челябинский профессиональный колледж»
г. Челябинск, Российская Федерация

Аннотация. В статье анализируется функционал виртуального методического кабинета, который служит центральным источником для предоставления педагогам доступа к ключевой информации, методическим указаниям, а также к обширной электронной базе научно-методических ресурсов и передовых образовательных технологий.

Ключевые слова: виртуальный методический кабинет, научно-методические ресурсы

В эпоху цифровой трансформации традиционные методы профессионального общения и обмена знаниями обогащаются благодаря новейшим коммуникационным подходам. Электронная почта, видеоконференции и вебинары теперь интегрированы в профессиональную деятельность преподавателей. Особое значение приобретает создание и развитие виртуальных методических служб на официальных сайтах образовательных учреждений. Такие платформы позволяют собрать в одном месте все ресурсы, инструменты

и материалы, необходимые для эффективной педагогической деятельности. Одними из вероятных инструментов научно-методической поддержки педагогов к быстро изменяющимся условиям считается виртуальный методический кабинет. Виртуальный методический кабинет как форма, заключается в определении подходов к организации методической работы, обеспечивающих повышение профессиональной компетентности педагогов образовательной организации и интенсивное их включение в инновационную деятельность:

- компетентностный подход, в основе которого лежит культура самоопределения, саморазвития, самореализации. [4];
- системный подход, предполагающий систему взаимосвязанных структур методической направленности, функционально обеспечивающих повышение уровня профессиональной компетентности педагогов дошкольной образовательной организации, в основе которого лежат отношения в структуре методической поддержки с социокультурной средой [2];
- инновационный подход, основывающийся на актуализации эффективного использования методов, форм, содержания методической работы, в основе которого лежит способность педагогов разрабатывать и реализовывать современные образовательные технологии [3].

Виртуальный методический кабинет (ВМК) Челябинского профессионального колледжа является примером успешной реализации такой концепции. Этот кабинет был разработан как инновационная платформа, цель которой – максимальная поддержка преподавателей в их профессиональной деятельности. Он предоставляет возможность не только получать актуальную информацию и методические рекомендации, но и взаимодействовать с коллегами, обмениваться опытом и находить новые формы сотрудничества, значительно расширяя возможности традиционных методов методической работы. Запуск данного кабинета на сайте ГБПОУ «Челябинский профессиональный колледж» с осени 2022 года стал значимым событием в регионе. Основные направления деятельности ВМК представлены

1. Раздел «Нормативно-методическое сопровождение ФГОС» служит централизованным хранилищем для ключевых нормативных документов. Он включает в себя не только основополагающие законодательные акты, такие как «Закон об образовании в Российской Федерации» и ФГОС, но и предоставляет доступ к видеоконсультациям от экспертов, помогающим разобраться в тонкостях применения данных документов.

2. В разделах «Учебно-методическая поддержка» и «Промежуточная аттестация» педагоги могут найти детализированные рекомендации по разработке учебных программ, методике ведения и оформления различной документации, необходимой в образовательном процессе.

3. Разделы «Аттестация педагогов» и «Портфолио педагогов» предоставляют информацию и ресурсы, направленные на повышение квалификации преподавателей и их профессиональное развитие.

4. В разделах «Методические продукты» и «Педагогическая Мастерская Пятиминутка» собраны материалы, отражающие опыт и достижения коллектива колледжа, а также предоставляется платформа для обмена педагогическими находками и методиками.

5. Разделы «Конкурсы и проекты» и «Конференция ЧелПК» не только содержат методические рекомендации по организации научной и проектной деятельности, но и представляют базу исследовательских работ студентов. Кроме того, здесь можно найти такие ценные ресурсы, как Электронный справочник «Информо» и специализированную «Библиотеку».

Через год после успешного внедрения Виртуального методического кабинета в образовательный процесс методическая служба колледжа инициировала комплексное исследование с целью выявления степени его востребованности среди педагогического состава. Для эффективного взаимодействия педагогического сообщества, в рамках продуктивной работы ВМК, проведены фасилитационные сессии с педагогами колледжа. Участники фасилитационной сессии выделили следующие **плюсы**: возможность

взаимодействовать с педагогами из разных точек мира, страны, городов – 20 %; быстрый обмен информацией, быстрая обратная связь – 15 %; автоматизированный сбор данных – 15 %; возможность выбрать наставника самому – 5 %; возможность общения из дома – 5 %; освоение новых технологий – 5 %; возможность общения в удобное время – 5 %; малый расход средств – 10 %; передача опыта без отрыва от рабочего процесса – 5 %; рост мотивации к профессиональному развитию – 5 %; экономия времени на обучение – 10 %.

Участники фасилитационной сессии выделили следующие **минусы**: отсутствие личного контакта, живого общения и эмоциональной взаимосвязи – 35 %; сложность выбора удобного времени для всех – 5 %; недостаток практических занятий – 5%; недостаточное владение ИКТ-компетенциями, низкий уровень компьютерной грамотности – 25 %; ухудшение состояния здоровья: осанка, зрение – 5 %; техническая возможность не всегда позволяет продуктивно проводить работу – 10 %; деградация языковых норм: замещение слов смайликами – 5 %; дефицит кадров – 5 %; малая осведомленность о программе – 5 %. В ответ на высказанные пожелания, администрация колледжа и методическая служба разработали план действий, направленный на дальнейшее совершенствование ВМК:

1. Регулярное обновление и дополнение информационного контента на портале.
2. Интеграция новых виртуальных инструментов и методов работы для педагогов.
3. Создание и внедрение интерактивного форума, который позволит преподавателям обмениваться актуальным опытом, обсуждать вопросы и делиться нововведениями в рамках работы ВМК.

Список литературы

1. Бронштейн С.П. Сайт «Виртуальный методический кабинет» как средство непрерывного повышения профессиональной компетенции педагогов муниципальной системы образования // Методист. 2012. № 10. С. 12 - 15.
2. Выползова В.В. Самообразовательная деятельность педагогов как одна из форм организации методической работы в образовательной организации // Методист. 2018. № 3. С. 66-68
3. Кендиван О.Д Электронный методический кабинет // Современные наукоемкие технологии. 2005. № 8. С. 51-52.
4. Лукьянова М.И. Развитие компетентности учителя в личностноориентированной педагогической деятельности: учебное пособие. Ульяновск: УИПКПРО, 2008. 264 с.

КӘСІПОРЫНДАРҒА ТАЛАНТТЫ ЖҰМЫС КҮШІНЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗУ, ЗЕРТТЕУ МЕН ДАМУҒА МҮМКІНДІКТЕРІН КЕҢЕЙТУ

Тукеева Жанна Сейдуалиевна
Атеева Динара Кабылбековна
Талғар политехникалық колледжі

Мақсаты: Жаңа кәсіптерді қажет ететін жаңа экономикаға көшу кезеңінде білімді әрі білікті, нарықта сұранысқа ие мамандар даярлау; оқу бағдарламасын жұмыс берушілермен бірлесе, жұмыс берушінің талабына сай модульдер мен оқу нәтижесін құрастыру;

Міндеті: Кәсіпорындарға талантты жұмыс күшіне қол жеткізу, зерттеу мен дамыту мүмкіндіктерін кеңейту; кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін қажетті ресурс болып табылатын талантты жұмыс күшін тарту;

Қорытынды:

1. Білім беруді дамыту және өнеркәсіптік кәсіпорындармен әріптестік білім берудің сапасын арттырады;
2. Бұл әріптестік білім алушыларға тәжірибелік оқу, жаңа білімдер және жұмысқа орналасуға мүмкіндік береді;

3. Кәсіпорындарға талантты жұмыс күшіне қол жеткізу, зерттеу мен дамыту мүмкіндіктерін кеңейту және өнеркәсіптік тәжірибе мен білімді біріктіреді;
4. Білім беру мекемелері өнеркәсіптік қажеттіліктерге сай оқу бағдарламаларын жаңарта алады, зерттеу мен дамыту мүмкіндіктерін кеңейтеді;

Мемлекет басшысының Жарлығымен 2025 жыл жұмысшы мамандықтарының жылы болып жарияланды. Оның мақсаты – жұмысшы мамандықтарын дәріптеу арқылы қоғамда еңбекқор және нағыз маман болу идеясын насихаттау. Бүгінгі таңда кәсіптік білім жүйесі сапалық тұрғыда өзгеруде. Кәсіптік білім беру мазмұнын жаңарту нарық сұранысын ескеретін және халықаралық стандарттарға сәйкес әзірленген жаңа бағдарламалар енгізу заманауи кәсіби білім беру моделін құрып, дамытудың негізгі факторларының бірі болып отыр. Осы талапқа сай, колледжде білім беруді дамытуды негіздей отырып, оқытылып жатқан мамандықтардың білім беру бағдарламасын әлеуметтік серіктестермен бірлесе жүзеге асырудамыз.

Үнемі ізденісті қажет ететін ұстаз үшін оқытудың озық технологияларын меңгергермейінше сауатты, жан-жақты маман болу мүмкін емес. Нәтижесінде біз колледждерде білім алушыға бағытталған орталық қағидасын қамтамасыз етеміз, және де студенттердің мамандықты таңдау мүмкіндігін береміз. Яғни жергілікті атқарушы билік, еңбекпен қамту қызметтері, қоғамдық ұйымдар, сондай-ақ жастарды кәсіби қалыптастыру, жалпы еңбек нарығын игеру үдерісіне қатысушы барлық тараптар әлеуметтік серіктестеріміз болып саналады.

Бұл тақырып өте маңызды әрі қазіргі заман талабына сай. Кәсіпорындар үшін талантты жұмыс күшіне қол жеткізу және зерттеу мен дамыту мүмкіндіктерін кеңейту — табысты болашақтың кілті. Талғар политехникалық колледжінің түлегі Аскербек Аружан мамандығы «Тамақтандыруды ұйымдастыру», біліктілігі «Аспаз-кондитер» 2017-2019 оқу жылында тәмамдады. Еңбек жолын осы колледждің қабырғасында 3 курс аясында «Даму орталығынан 500 мың теңге көмек алып, «Молодежная практика» бағыты бойынша бастады. Осы бағдарламаламаның көмегімен Аскербек Аружан үлкен мүмкіндіктерге ие болды. Мемлекет жастардың жұмысқа орналасуына мейлінше көбірек мүмкіндік беру мақсатында аймақтағы экономика құрылымын ескеретін жаңа жұмыс орындарының ашылуына жағдай жасайды.

Өз кәсібін «Дайана тәттілері» кондитерлік өнімдері желісін ашумен жалғастырды. Талғар қаласы бойынша 7 кондитерлік дүкендері, кафетерийлері жүйелі жұмыс жүргізуде. Талантты жұмыс күшін тарту, ынталандыру үшін біздің Талғар политехникалық колледжінде демонстрациялық емтиханға Аскербек Аружан серіктестік комиссиясының мүшесі ретінде қатысады. Ол білім алушылардың жасаған жұмыстарын бағалап, өз тіжірбиесімен бөлісіп, жұмыс орындарын ұсынады. Бұл бітіруші түлектерімізге үлкен мүмкіндік және өзіне деген сенімділік береді.

Колледжімізде әр оқу жылында зерттеу жұмыстарын жүргізе отырып білім алушыларды дамытамыз: 2024-2025 жылы 3 курс «Тамақтандыруды ұйымдастыру» білім алушыларына сапалы білім алуға, әртүрлі ұйымдар мен кәсіпорындарда, оның ішінде шетелде тәжірибеден өтуге ұсыныс түсті.

Өңір мен сала кәсіпорындарындағы үздік тәжірибелерді қалыптастыру, нарықтық экономикаға сұранысқа ие кәсіби қабілетті мамандарды дайындау үшін өндірістік оқу шеберлері біліктіліктерін арттырып, бейресми оқиды және дағдыларын дамытады және түрлі байқауларға қатысады.

2021-2022 оқу жылында тәуелсіздігіміздің 30 жылдығына орай онлайн форматта Ақтау қаласындағы «Маңғыстау туризм колледжі» ұйымдастырған «Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарының педагогтері арасындағы Атеева Динара Қабылбековна І-ші республикалық кәсіптік шеберлік конкурсына "Кондитерлік ісі" құзыреттілігі бойынша қатысып, «Жас кондитер» номинациясымен марапатталдым. Осы аталған колледжде 2022-2023 оқу жылында офлайн форматта ІІ -ші республикалық кәсіптік шеберлік конкурсына "Кондитерлік ісі" құзыреттілігі бойынша қатысып, жүлделі ІІ орынға ие болды. Бұл ұйымдастырылған конкурстың мақсаты: кондитерлік өнімдердің қолдан жасалған шоколад, кәмпиттер мен шоколадтан түрлі декорлар, қант, марципан немесе басқа сәндік материалдар мен ингредиенттерден жасалған зергерлік бұйымдардың әртүрлі түрлерін модуль бойынша жасау.

Колледжіміздің білім алушылары WorldSkills чемпионатына қатысып отырады. WorldSkills – бұл жастар арасында кәсіби шеберлікті дамытуға бағытталған халықаралық қозғалыс. Ол әлемнің түкпір-түкпірінен келген білім алушыларға көптеген мүмкіндіктер мен артықшылықтар ұсынады:

1.Кәсіби дағдыларын шыңдау:

WorldSkills байқауларында білім алушылар өздерінің кәсіби дағдыларын нақты жағдайларда қолданады. Бұл олардың теориялық білімдерін практикалық дағдыларға айналдыруға көмектеседі.

Байқаулар саланың ең жоғары стандарттарына негізделген, бұл білім алушыларға үздік тәжірибелерді үйренуге және өсуге мүмкіндік береді.

Байқауларға қатысу студенттерді өздерінің дағдыларын үнемі жетілдіруге және бәсекеге қабілетті болуға итермелейді.

2. Мансаптық мүмкіндіктер:

- Байқаулар білім алушыларға өз салаларындағы сарапшылармен, жұмыс берушілермен және басқа да кәсіпкерлер мен танысуға мүмкіндік береді.

- WorldSkills қатысушылары көбінесе өз салаларында көшбасшылық қызметтерге қол жеткізеді немесе өз бизнесін бастайды.

3. Жеке даму:

- Байқауларға қатысу және жетістікке жету білім алушылардың өздеріне деген сенімділігін арттырады.

- күрделі мәселелерді шешуді талап етеді, бұл студенттердің сыни ойлау дағдыларын дамытады.

- Кейбір байқаулар топтық жұмысты қажет етеді, бұл білім алушылардың командалық жұмыс дағдыларын дамытуға көмектеседі.

- Байқауларға қатысу білім алушыларға өз әрекеттері үшін жауапкершілік алуды үйретеді. WorldSkills студенттерге кәсіби дағдыларын шыңдауға, мансаптық мүмкіндіктерге қол жеткізуге, жеке дамуға және халықаралық тәжірибе алуға мүмкіндік беретін бірегей платформа болып табылады. Бұл қозғалыс студенттерді өз салаларының көшбасшылары болуға және әлемді өзгертуге дайындайды.

2022-2023 оқу жылында Талдықорған қаласындағы «Талдықорған агротехникалық, колледжі» ұйымдастырған «Worlds Kills Zhetysu– 2023» аймақтық чемпионатына "Кондитерлік ісі" құзыреттілігі бойынша Тукеева Жанна Сейдуалиевна білім алушы Лаубер Павелмен қатысып, жүлделі II орынға ие болды.

<https://www.instagram.com/reel/CrSWVA3sCJi/?igshid=YmMyMTA2M2Y=>

2022-2023 оқу жылында Алматы қаласындағы «Алматы облысының қызмет көрсету және тамақ көрсету саласындағы инновациялық технологиялық колледжі » ұйымдастырған «Worlds Kills Almaty – 2023» Алжанбай Мейрамбек Аспаз құзіреттілігі бойынша II орын алды. «Тары» мейрамхана желісінде шеф-повар болып қызмет атқарады.

2023-2024 оқу жылында Талдықорған қаласындағы «Талдықорған агротехникалық, колледжі» ұйымдастырған «Worlds Kills Zhetysu– 2024» аймақтық чемпионатына "Кондитерлік ісі" құзыреттілігі бойынша Атеева Динара Қабылбековна және білім алушы Хрушидов Халил қатысып, жүлделі ІІ орынға ие болды

Талантты жұмыс күшін ұзақ уақыт ұстап тұру үшін олардың кәсіби дамуына, білім алу мүмкіндіктеріне ерекше көңіл бөлу қажет. Колледж білім алушыларын Талғар

қаласындағы ірі кәсіпорындарға («Зам-зам», «Каусар», «Бақыт сарайы», «Бал сарайы», «Даулет», «Алтын арна» мейрамханаларында, «Дайана тәттілері», «Малина», «Құлпынай», «Той дәмі» т.б кондитерлік және аспаздық өнімдер мекемелері) тұрақты түрде өндірістік тәжірибеден өткізіп отырамыз. Кәсіпорындар (ұйымдар) базасында курстық оқыту нәтижесінде алынған кәсіптік дағдыларды пысықтап бекітеміз.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. <https://www.instagram.com/reel/CrSWVA3sCJi/?igshid=YmMyMTA2M2Y=>
Жаңалық пен кәсіпкерлік тұрғысынан талантты жұмыс күшін тарту және зерттеу мен дамыту (R&D) қызметінің маңызы жөнінде;
2. Коттлер, Ф. (2015). The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail. Harvard Business Review Press;
3. Bappington, K. (2018). Strategic Talent Management in Small and Medium Enterprises. Wiley.
4. Смарт, К. (2020). Corporate Research and Development: Strategies and Management. Springer.
5. <https://www.facebook.com/share/v/18S5vKUF3t/?mibextid=wwXlfr>

БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУ ЖӘНЕ ӨНЕРКӘСІПТІК КӘСІПОРЫНДАРМЕН ӘРІПТЕСТІК ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ

Акылбекова Айдана Шагдатовна

Шиелі индустриалды аграрлық колледжінің
арнайы пән оқытушысы

Елбасымыздың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасының бір бағыты-Іскер азамат-ел тірегі деп аталады. Ондағы міндет-бизнес идеясын қоғамды қайта құру мен жаңғыртуда жаңа қозғаушы күш, ұлт тірегі ретінде жүзеге асыру. Әр мектеп түлегі алдында болашақ мамандықты таңдау міндеті тұр. Бүгінде әлем нарығы көптеген мүмкіндік ұсынып отыр. Қазіргі қоғам алдына қойылған негізгі міндеттердің бірі- жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру. Дәл бүгін заман талабына сай мамандықтарды игерген жастарға сұраныс жоғары. Нарықтағы бәсекелестік күннен күнге артып келеді. Бүгінгі заман талабы кәсіптік білім беру саласында адамның табиғи ерекшеліктеріне сәйкес мындағын мамандықтар мен кәсіптерге дайындау-кезек күттірмейтін талап.

Бүгінде Қызылода облысы, Шиелі ауданындағы Шиелі индустриалды-аграрлық колледжінің базасы заман талаптарына сай жаңа технологиялық жабдықтармен қамтамасыз етілген. Мамандықтарға сәйкес зертханалар мен шеберханалары оқу-әдістемелік, көрнекі құрал-жабдықтармен жабдықталған.

Қазіргі аспазшы мен тігіншіге, дәнекерлеуші мен электриктерге, жүргізуші мен ақпараттарды қайта өңдеу маманы бойынша білім алушыларға болашақта заман көшінен қалмай, заманауи техниканы жетік меңгерген жоғары және бірінші санатты оқытушылар мен өндірістік оқыту шеберлері білім береді.

Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К.Тоқаевтың Қазақстан халқына жолдауында «Мен 2025 жылды **Жұмысшы мамандықтары** жылы деп жариялаймын. Осы уақыт ішінде техникалық және кәсіби білім беру жүйесін реформалау қажет. Сондай-ақ біз жұмысшы мамандықтарын дәріптеу арқылы қоғамда еңбекқор және нағыз маман болу идеясын насихаттаймыз.

Адал әрі табанды еңбегімен табысқа жеткен адамдар қашанда құрметті, сыйлы болуы керек. Бұл біз ұсынып отырған "Адал азамат – Адал еңбек – Адал табыс" қағидатына толық сай келеді.

Білім беру жүйесі - сабақтастығы бар білім беру бағдарламалары мен әр түрлі деңгей мен бағыттағы мемлекеттік білім беру стандарттары жүйесінің, оларды әртүрлі

ұйымдастыру құқықтық формадағы, типтегі және түрдегі білім беру мекемелерінде іске асырушы тармақтардың, сонымен бірге білім беруді басқару органдары жүйесінің жиыны.

Бүгінгі таңда басты назар кәсіптік бағдар беру, кәсіпорындар басшыларымен әріптестікте жұмыс істеу туралы меморандумдарға қол қою. Өндіріс орнында практикалық оқуды ұйымдастыру, студенттерді жұмыспен қамту және практикалық оқуды ұйымдастыру кезінде ұшжақты келісімге қол қоюда болып отыр.

Осылайша, өндіріс орындары техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерімен біріге отырып, өздерінің талаптары бойынша білім алып шыққан дайын кадрларды бірден жұмысқа алатын болады.

Қорытындылай келе, әлемдік тәжірибеден алынған бұл оқыту жүйесінің тиімді жақтарының көп екендігін байқауымызға болады. Оған басты себеп, ел экономикасын көтеруде техникалық мамандықтағы жоғары технологияны меңгерген мамандар азшылық етуде, сондай-ақ, қоғамдағы жұмыссыздық мәселесінің шешуде де алар орны ерекше. Білімді де, білікті маман қалыптастыру талабы білім берудің мазмұнын өзгертуді, білімді тасымалдау негізінде беруді емес, білім алу жолдарын игертудің маңыздылығын алға тартып отыр. Яғни, әр адам қоғамнан өз орнын бағдарлай алуы, өзіне қажетті білім алатын ортаны, білім мазмұны мен қажет пәндерді таңдай білуі тиіс. Осыған сай, оқытудың сипаты да өзгеріп, оны негізінен білім алушылардың өздерін ұйымдастыруға бағыттау қажеттігі туындайды.

Елбасы Жолдауында атап өткендей, кәсіптік білім беруге байланысты нақты міндеттерді орындау, еңбек нарығында бәсекелестікке қабілетті, шебер жұмысшылар мен мамандыра даярлауды жүзеге асыру- бүгінгі күні кәсіптік білім берушілердің алдында тұрған үлкен міндет. Ел ертеңі – жастардың қолында. Олай болса, еліміздің болашағы жастарымызға сенім білдіріп, мұрат жолында бірлігімізді танытайық.

СОЦИАЛЬНОЕ ПАРТНЕРСТВО — ЭТО ПОДГОТОВКА КАДРОВ В СОВМЕСТНОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Жайлаубаева Гульмира Мейрхановна,

заместитель директора по учебно-производственной
работе, магистр экономических наук
КГКП «Аркалыкский политехнический колледж»

Стратегическая цель Аркалыкского политехнического колледжа состоит в развитии колледжа, как одной из составляющих образовательного комплекса, обеспечивающего высококвалифицированными специалистами предприятия города и региона.

Одна из приоритетных задач в Аркалыкском политехническом колледже развитие взаимодействия колледжа с социальными партнерами. В этот год – Год рабочих профессий взаимодействие особенно актуально.

От решение этой важнейшей задачи зависит, главным образом, правильная организация учебно-производственных практик от эффективности которых зависит квалификация выпускников колледжа.

Чтобы подготовить хорошего специалиста, как известно, необходимы следующие основные условия: хорошая учебно-материальная база, творчески мыслящие педагогические кадры, конечно же социальные партнеры.

Профессиональное обучение в колледже обеспечивается за счет работы обучающихся в учебных мастерских и на предприятиях, базах практик, с которыми колледж заключил договора. На сегодня колледж имеет 32 социальных партнера.

Большую помощь в повышении качества подготовки и развития материально-технической базы колледжа оказывает социальный партнер ТОО «Адюминстрой» во главе с генеральным директором Мукановым А.К., это наше шефское предприятие, также Муканов А. К. является председателем попечительского совета. Так 2024-2025 учебном

году предприятием были изготовлены стенды на сумму 180000 тенге для мастерских колледжа. В весенне-летний период сельскохозяйственных и строительных работ обучающиеся остаются работать на предприятие, что повышает их профессиональные навыки, как строительный отряд. Одним из подразделений ТОО «Адюминстрой» является предприятие ТОО «Торгай ЕТ», где проходят практику студенты по специальности «Зоотехния».

Для обучающихся колледжа по специальности «Техническое обслуживание, ремонт и эксплуатация электромеханического оборудования (по видам и отраслям)» социальными партнерами являются КГП «КЮЭС» и ГКП «АТЭК», силами которых произведена реконструкция лаборатории. Они же предоставили недостающие инструменты, расходный материал во время проведения демонстрационного экзамена. Хочется отметить также партнерство и в культурных мероприятиях, таких как выездные концертные программы, спортивные соревнования. Так в декабре месяце в честь Дня энергетика было проведено мероприятие в КГП «КЮЭС».

Важным направлением взаимодействия с социальными партнерами в области содержания образования является их привлечение к разработке учебно-программной документации по подготовке специалистов. Такое взаимодействие направлено на обеспечение учета современных и перспективных требований к специалистам, предъявляемых со стороны работодателей.

Все обучающиеся при выходе на практику обеспечиваются 100%-ми рабочими местами, некоторые оформляются на предприятия как временно работающие и получают заработную плату. Появилась тенденция - место прохождения профессиональной практики становится местом работы выпускника.

Большая работа в колледже ведется и по поиску новых предприятий, как для прохождения практики, так и закрепления после окончания колледжа. Так в этом учебном году было заключено договора о сотрудничестве с двумя предприятиями ТОО «Сосновый бор» и ИП «Маистепанов». Поскольку большинство предприятий частные, то связь с ними идет на обоюдно выгодной основе. по специальности : «Организация питания» ТОО «Сосновый бор» 6 студентам, практика была оплачиваемой ИП «Омарова» столовая «Шафран» практику оплачивала 3 студентам, по специальности :« Вычислительная техника и информационные сети (по видам)» КЦ СЭТ 2 студентам, по специальности: «Парикмахерское искусство» ИП «Асем» 4 студентам.

По отзывам студентов за время практики они успевают познакомиться с условиями работы предприятия, оборудованием, получить практические навыки, поэтому после окончания колледжа они смело идут на производство.

Хорошую помощь в проведении практик оказывают и другие предприятия:

1. ТОО «Arkalyg Qus»
2. ИП «Жарасканова»
3. КЦ «СЭТ»
4. ИП «Асем»
5. Парикмахерская «Силуэт» и др.

По итогам практики с социальными партнерами проведено анкетирование. В анкетировании приняли участие 10 работодателей, которые ответили на 4 вопроса:

1. Какова степень реализации теоретических знаний на практике?
 2. Насколько уровень знаний соответствует требованиям рынка труда?
 3. Какова степень удовлетворения прохождением практики?
 4. Какие личностные качества и умения были необходимы на практике студенту?
- практику оценили на «отлично»-30%, на «хорошо»-60%, на «удовлетворительно»-10%

КГКП «Аркалыкский политехнический колледж» ведет большую работу по поиску новых рабочих мест для трудоустройства выпускников. Для этого проводятся деловые встречи с первыми руководителями баз-практик с выявлением их кадрового дефицита.

Работодателей интересуют грамотные, качественно подготовленные специалисты, в совершенстве владеющие выбранной профессией.

Ежегодно в колледже проходят дни открытых дверей, конкурсы профессионального мастерства, день работодателя на которые приглашаются представители социальных партнеров. В ходе этих мероприятий имеется возможность проинформировать работодателей о специальностях и профессиях, по которым ведется подготовка, заключить договора о сотрудничестве и трудоустройстве выпускников.

В заключение хочется отметить, что социальное партнерство в колледже способствует не только повышению качества получаемого образования, но и наиболее полной реализации права на труд. В современных условиях только в тесном контакте с работодателями колледж выполняет свою главную миссию – подготовку конкурентноспособных специалистов востребованных на рынке труда.

«КӘСІПОРЫНДАР БАЗАСЫНДА ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРДІ АВТОМАТТАНДЫРУ БОЙЫНША КӘСІБИ ТӘЖІРИБЕНІ ҰЙЫМДАСТЫРУ»

Балхаева Гаухар Науаневна,

арнайы пән оқытушысы

Жаңаөзен политехникалық колледжі

Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы

Андатпа. Технологиялық процестерді автоматтандыру — қазіргі заманғы кәсіпорындар үшін тиімділікті арттыру, шығындарды азайту және сапаны бақылауды күшейту мақсатында маңызды бағыт болып табылады. Кәсіби тәжірибені ұйымдастыру осы процесті меңгеруге және кәсіпорындарда нақты жағдайларға сай технологияларды енгізуге көмектеседі. Бұл тәжірибе студенттер мен мамандарға автоматтандыру жүйелерін, жабдықтарды пайдалану, бағдарламалық қамтамасыз етуді енгізу және өндірістік процестерді оңтайландыру бойынша терең білім мен дағдыларды меңгеруге мүмкіндік береді.

Осы бағыттағы тәжірибе барысында студенттер неғұрлым күрделі өндірістік міндеттерді шешуге арналған құралдарды игеріп, нақты өндірістік ортада жұмыс істей отырып, жаңа технологиялармен танысады. Бұл кәсіби тәжірибе олардың технологиялық процестерді талдау, диагностикалау, жобалау және автоматтандыру жүйелерін қолдануда кәсіби шеберліктерін арттыруға ықпал етеді.

Аннотация. Автоматизация технологических процессов – важное направление для современных предприятий с целью повышения эффективности, снижения затрат и усиления контроля качества. Организация профессионального опыта помогает освоить этот процесс и внедрить технологии, подходящие для конкретных ситуаций на предприятиях. Этот опыт позволяет студентам и специалистам приобрести глубокие знания и навыки в области использования систем автоматизации, оборудования, внедрения программного обеспечения и оптимизации производственных процессов.

В ходе практики по данному направлению студенты осваивают инструменты для решения более сложных промышленных задач и знакомятся с новыми технологиями, работая в реальной промышленной среде. Данный профессиональный опыт способствует совершенствованию их профессиональных навыков в области анализа, диагностики, проектирования и применения систем автоматизации технологических процессов.

Abstract. Automation of technological processes is an important direction for modern enterprises in order to increase efficiency, reduce costs and strengthen quality control. Automation of technological processes is an important direction for modern enterprises in order to increase efficiency, reduce costs and strengthen quality control.

During practice in this area, students master tools for solving more complex industrial problems and become familiar with new technologies while working in a real industrial

environment. This professional experience helps to improve their professional skills in the analysis, diagnostics, design and application of process automation systems.

Кәсіпорындар базасында технологиялық процестерді автоматтандыру бойынша кәсіби тәжірибені ұйымдастыру — бұл өндірістік процестердің тиімділігін арттыру, еңбек өнімділігін жоғарылату және ресурстарды үнемдеу мақсатында маңызды қадам.

Жаңаөзен политехникалық колледжі мен Автоматтандыру және телекоммуникациялар басқармасы мекемесі арасындағы серіктестік — бұл білім беру мен өндіріс саласындағы ынтымақтастықтың бір көрінісі болып табылады. Бұл серіктестік кәсіпорындардың талаптарына сай мамандарды дайындауға, заманауи технологиялар мен тәжірибелік дағдыларды үйретуге, сондай-ақ жастарды жұмысқа орналастыруға бағытталған.

Жаңаөзен политехникалық колледжі мен Автоматтандыру және телекоммуникациялар басқармасы мекемесінің серіктестігінің мақсаттары мен міндеттері:

1. Білім беру сапасын арттыру:
 - Колледждің оқытушылары мен студенттері Автоматтандыру және телекоммуникациялар басқармасы мекемесінің өндірістік процестерінде нақты тәжірибе алуға мүмкіндік алады. Бұл, өз кезегінде, оқу бағдарламаларының тиімділігін арттырып, жастардың кәсіби құзыреттілігін арттыруға ықпал етеді.
2. Технологиялық инновациялар мен автоматтандыру:
 - Автоматтандыру және телекоммуникациялар басқармасы мекемесі жаңа технологиялар мен автоматтандыру жүйелерін енгізу бойынша тәжірибелі мамандарды ұсынады. Колледждің студенттері осы заманауи жүйелерді оқу барысында меңгеріп, өз мамандықтары бойынша жаңашылдыққа қадам басады.
3. Мамандарды даярлау:
 - Серіктестік оқу орны мен кәсіпорын арасындағы көпжақты ынтымақтастықты нығайтады. Бұл студенттерге өндіріс алаңында тағылымдамадан өту мүмкіндігін береді, ал мекемелерге даярланған, кәсіби біліммен қаруланған мамандарды жұмысқа қабылдау мүмкіндігі туады.
4. Жұмыс орындарын құру:
 - Жаңаөзен политехникалық колледжі мен Автоматтандыру және телекоммуникациялар басқармасы мекемесі арасында серіктестік аясында студенттерге өндірісте жұмысқа орналасу мүмкіндіктері ұсынылады. Бұл, әсіресе, Жаңаөзен қаласы үшін маңызды, себебі жастардың жұмыссыздығын азайтуға ықпал етеді.
5. Ғылыми-зерттеу жобалары мен инновациялар:
 - Қос тарап жаңа технологиялар мен ғылыми зерттеулер жүргізу бойынша бірлесе жұмыс істей алады. Бұл өндірістің тиімділігін арттырып, жаңа шешімдер мен инновациялар енгізуге мүмкіндік береді.

Серіктестіктің нәтижелері мен болашағы:

- Өндіріс пен білім беру интеграциясы: Жаңаөзен политехникалық колледжі мен Автоматтандыру және телекоммуникациялар басқармасы мекемесі арасындағы серіктестік тек студенттер үшін ғана емес, өңірдегі өндірістік сектор үшін де маңызды. Оқу мен өндіріс арасындағы байланыс дамып, колледждің студенттері еңбек нарығында қажетті дағдыларды игереді.
- Аймақтық даму: Бұл серіктестік Жаңаөзен қаласының әлеуметтік-экономикалық жағдайына оң әсер етіп, аймақтағы жоғары білікті мамандардың санын арттыруға ықпал етеді.

Осылайша, Жаңаөзен политехникалық колледжі мен Автоматтандыру және телекоммуникациялар басқармасы мекемесі арасындағы серіктестік екі тараптың да дамуына септігін тигізетін әрі аймақтың индустриалдық және білім беру әлеуетін арттыратын маңызды бастама болып табылады.

Мұндай тәжірибе келесі негізгі бағыттар бойынша ұйымдастырылуы мүмкін:

1. Мақсаттарды анықтау: Автоматтандыру процесінің мақсаттарын нақты қою. Бұл өндірістік шығындарды азайту, сапаны жақсарту немесе өндіріс қарқынын арттыру болуы мүмкін.

2. Технологиялық процестерді талдау: Қазіргі заманғы технологиялық процестердің тиімділігін бағалау. Бұл үшін кәсіпорынның барлық өндірістік тізбегін зерттеп, қай процестерді автоматтандыру тиімді екенін анықтау қажет.

3. Құралдар мен бағдарламалық қамтамасыз ету таңдау: Автоматтандыру үшін қажетті құрылғылар мен бағдарламалық өнімдер таңдалады. Бұл сенсорлар, басқару жүйелері, роботталған жүйелер және өндіріс бағдарламалары болуы мүмкін.

4. Жобаны жоспарлау: Автоматтандырудың әрбір кезеңіне қатысты жоспар жасау. Жоба уақытында орындалуы үшін қажетті ресурстарды есептеу және тиісті бюджет құру қажет.

5. Қызметкерлерді оқыту: Автоматтандыруды енгізу барысында жұмысшыларды жаңа технологиялар мен жүйелерді пайдалану үшін оқыту. Бұл үшін арнайы курстар мен тренингтер ұйымдастыру қажет.

6. Пилоттық жобаны жүзеге асыру: Толық енгізуден бұрын пилоттық жобаны жүргізу арқылы автоматтандыру жүйесінің тиімділігін тексеру.

7. Қолдану және мониторинг: Автоматтандыру жүйесі енгізілгеннен кейін оның жұмысын бақылау, техникалық қызмет көрсету және қажет болған жағдайда түзетулер енгізу.

8. Қорытынды бағалау: Жобаның жүзеге асырылуы мен нәтижелерін бағалау, тиімділікті арттыру үшін қосымша шаралар қабылдау.

Бұл қадамдар кәсіби тәжірибенің негізін қалайды, ал технологиялық процестердің автоматтандырылуы кәсіпорынның жұмысын айтарлықтай жақсартуға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Смирнов В.И., “Кәсіпорындарды автоматтандыру және басқару жүйелері”, М., 2019.
2. Өндірістік процестерді автоматтандыру негіздері:
3. Козлов А.Ю., “Автоматтандырылған басқару жүйелері”, Санкт-Петербург, 2021.
4. Калинин С.Н., “Өндірістік процестерді автоматтандырудың негіздері”, М., 2020.
5. Рябова И.Ю., “Ақпараттық және автоматтандырылған басқару жүйелері”, М., 2017.
6. Барканов П.В., “Цифрлық өндіріс: автоматтандыру және роботтандыру”, М., 2022.

ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҒЫ - КӘСІПКЕРЛІККЕ БАСТАЙДЫ

Тулепбергенова Сафура Рысбаевна

Шиелі индустриалды аграрлық колледжінің
арнайы пән оқытушысы

Қазақстан экономикасында ауылшаруашылығы ерекше маңызды сала болғандықтан аграрлық салаға байланысты мәселе мемлекет саясатының стратегиялық маңызы бар бағыты болып табылады. Мемлекеттің аграрлық саясаты біріншіден – қазақ халқының тағдырына, өсіп-өркендеу және әлемдік өркениетке қосылу мәселелеріне қатысты шешуші рөл атқарады. Ауылшаруашылығы дамуының деңгейі көбінесе елдің экономикалық қауіпсіздігін анықтайды. Қазақстанның ауылшаруашылығына қолайлы жерлері көп болғандықтан, әлем нарығында бәсекелестікке қабілетті агроөнеркәсіп секторын дамытуға барлық мүмкіндіктері бар.

Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К.Тоқаевтың Қазақстан халқына жолдауында «*Мен 2025 жылды Жұмысшы мамандықтары жылы деп жариялаймын. Осы уақыт ішінде техникалық және кәсіби білім беру жүйесін реформалау қажет. Сондай-ақ*

біз жұмысшы мамандықтарын дәріптеу арқылы қоғамда еңбекқор және нағыз маман болу идеясын насихаттаймыз.

Адал әрі табанды еңбегімен табысқа жеткен адамдар қашанда құрметті, сыйлы болуы керек. Бұл біз ұсынып отырған "Адал азамат – Адал еңбек – Адал табыс" қағидатына толық сай келеді.

Бір сөзбен айтқанда, біздің қоғамда еңбекқорлық, кәсібилік сияқты қасиеттер өте жоғары бағалануға тиіс. Өз кәсібін жетік меңгерген мамандар ұлт сапасын арттырады. Сондықтан біз еңбек адамының мәртебесін көтеріп жатырмыз. Біз қарапайым еңбек адамына құрмет көрсетуіміз керек. Қандай кәсіппен айналыссаң да, оны сапалы атқару маңызды.» деген болатын. Бұл сөздерімен ауылшаруашылығы саласы мамандарын абыройын көтеріп, қажеттілігін айқындап берді

Жастар нақты бір мамандықтың қыр-сырын жетік білуге ұмтылғаны жөн. Өз саласының шеберіне әрдайым сұраныс болады. Өскелең ұрпақ Қазақстанда ғана емес, өзге елдерде де бәсекеге қабілетті болуы керек.

Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К.Тоқаев: «Техникалық және кәсіби білім беретін оқу орындары еңбек нарығының нақты сұранысына бейімделуі және еліміздің жаңа экономикалық бағдарының міндеттеріне сай болуы керектігін атап өткен. Кәсіби-техникалық және жоғары білім ең бірінші кезекте ұлттық экономиканың мамандарға деген қазіргі және келешектегі сұранысын барынша өтеуге бағдар ұстауы керек. Көп жағынан бұл халықты еңбекпен қамту мәселесін шешіп береді. Шаруашылықтың қай саласында да өздері таңдаған мамандықтарын кәсіби тұрғыдан жан-жақты игеріп, озық технология мен заманауи техника тілін меңгергендер ғана дамыта алады.

Ауылшаруашылық өнімдерін өңдеу кәсіпорындарының салынуы жастардың өнеркәсіппен ауыл экономикасын көтеруіне жол ашары ақиқат. Демек, ғылыми техника жетістіктері және озық тәжірибе деңгейіне даярланған жекеменшік фермерлік шаруашылығын жүргізе алатын жоғары сапалы мамандар даярлау қажеттігі арта түсуде. Әлеуметтік экономикалық салада аграрлық білімі бар мамандардың маңызы зор. Біздің болашақтың жоғары технологиялық және ғылыми өндірістері үшін кадрлар қорын жасауымыз қажет.

Нарықтық экономика жағдайында жұмыс берушілермен тығыз байланыста жұмыс істейтін оқу орны ғана - өзінің басты жоғары кәсіби даярлыққа және еңбек нарығындағы сұранысқа ие, бәсекеге қабілетті маманды даярлайды.

Шиелі индустриалды - аграрлық колледжінің басты мақсаты - еңбек нарығында бәсекеге қабілетті, өз кәсібін еркін меңгерген, жұмысқа қабілетті, үнемі кәсіби өсуге дайын және жауапкершілігі мол маман даярлау. Біз дуалды жүйенің негізінде білім алушылардың өндірістік тәжірибеде атқараған жұмыстарына үнемі куә болып келеміз.

Уақыт өте келе еңбек нарығы мен заман ағымына сәйкес біздің білім ордамыз жақсы жағына қарай өзгеріп, ілгерілеп өсу сатысында дамып келеді. Алғаш ашылғанда аграрлық бағытта ғана «Ауыл шаруашылығындағы кең профильді тракторист –машинист» мамандығы бойынша білім берген болса, қазіргі таңда аудан көлемінде орналасқан өндіріс орындарынан сұранысқа ие 18 мамандық, 28 біліктілік бойынша мамандар дайындап, қоғам сұранысын өтеп келеді.

Табысты болудың ең іргелі факторы білім екені белгілі. Ал білімнің тәжірибелік бөлігі басты назарда болуы қажет. Колледж дуалды оқыту формасы элементтерін қолдана отырып, аудан көлемінде орналасқан шаруа қожалықтармен келісім шарт негізінде өндірістік оқу мен тәжірибелерді шаруа қожалықтарда өтізу арқылы білім алушылардың дағдыларын қалыптастырып келеді.

Колледждің әлеуметтік серіктес шаруа қожалықтары «Төңкеріс – К» ШҚ, «Байсын» ШҚ, «Талаптан» ШҚ, «Бидайкөл» ШҚ, «Халық» ШҚ, «Мақсат» ШҚ және т.б. Аталған шаруа қожалықтармен байланыс жасай отырып, білім алушылар өндірістік тәжірибеден өтуде. Өндірістік оқу сабақтары ішара шаруа қожалықтарда өткізіліп, білім алушылар жаңа үлгідегі тракторлар, ауыл шаруашылығы машиналары және комбайндармен

танысады. Ал өндірістік тәжірибе кезінде осы тракторлар мен комбайндарға техникалық күтім жасап, жөндеуге араласады және жүргізіп жұмыстар орындайды.

Бүгінгі күннің болмысы -кәсіби білім жүйесі алдында еңбек нарығында бәсекеге қабілетті, озық ойлы мамандар даярлау. Колледжіміз жастарға сапалы білім беріп, өз мамандықтарын жетік меңгерген, өз мамандығы бойынша тиімді жұмыс жасауға қабілетті маман даярлап, ертеңгі жарқын болашағымызды қамтамасыз ету үшін әлеуметтік серіктестермен бірлесіп сапалы жұмыстар атқарып келеді.

Біздің бірлесіп дайындаған білім алушыларымыз ел экономикасына орасан зор үлес қосатын үздіктер қатарында боларына сеніміміз мол.

ШИЕЛІ Өңірінің Өндіріс Орындарының «Пайдалы Қазбаларды Игеру» Мамандығына Сұранысы

Қуандық Жалғасбек Ергалиұлы
Шиелі индустриалды-аграрлық колледжінің
арнайы пән оқытушысы

Білім беруді дамыту және өнеркәсіптік кәсіпорындармен әріптестік — қазіргі заманғы білім беру жүйесінің маңызды аспектілерінің бірі.

«Тенденция» сөзі бір нәрсенің даму бағыты, үрдісі немесе өзгерісінің белгілі бір бағытта жүріп отыруын білдіреді. Бұл термин әртүрлі салаларда қолданылады, мысалы, экономика, мәдениет, ғылым және т.б. Тенденциялар қоғамдағы өзгерістерді, жаңа бағыттарды немесе сұраныстарды көрсетеді.

Білім беру саласындағы тенденциялар келесідей болуы мүмкін:

1. **Цифрландыру және онлайн білім беру:** Интернет және ақпараттық технологиялар білім алудың жаңа тәсілдерін, онлайн курстар мен оқу платформаларын дамытуға әкелді. Бұл студенттерге білім алу үшін кең мүмкіндіктер ашады.
2. **Дуальды білім беру жүйесі:** Теория мен тәжірибенің ұштастырылуы, кәсіпорындар мен оқу орындарының тығыз әріптестігі, бұл студенттерге кәсіби дағдыларды өндіріске қажетті талаптармен үйлестіруге мүмкіндік береді.
3. **Интернационализация:** Әлемдік деңгейде білім беру жүйелерінің бірігуі, халықаралық студенттер алмасу бағдарламалары мен университеттердің әлемдік рейтингтерге шығуы.
4. **Өнеркәсіп пен білім беру арасындағы серіктестік:** Өндірістік кәсіпорындар білім беру мекемелерімен бірлесіп, жұмысшылардың жаңа дағдыларын дамыту үшін оқу бағдарламаларын жаңартуға қатысады.
5. **Жеке тұлғаға бағытталған білім беру:** Оқушылардың жеке қажеттіліктері мен мүдделеріне негізделген оқыту әдістері мен технологияларды дамыту.

Тенденцияларды түсіну мен қабылдау білім беру жүйелерінің тиімділігін арттыру үшін маңызды рөл атқарады.

Мұндай әріптестік білім беру мен өндіріс салаларын бір-бірімен байланыстырып, олардың тиімділігін арттырады. Қазіргі кезде осы бағыттағы негізгі тенденциялар мыналар болып табылады:

1. Дуальды білім беру жүйесі

Дуальды білім беру жүйесі — теориялық білім мен практикалық дағдыларды ұштастырып, студенттерді кәсіпорындарда жұмыс істей отырып, оқыту әдісі. Бұл жүйе оқушыларды нақты өндірістік жағдайларда еңбек нарығында сұранысқа ие болатындай етіп даярлайды. Кәсіпорындар мен білім беру мекемелері бірлесіп оқу бағдарламаларын жасап, өндірістік тәжірибе бағдарламаларын жүзеге асырады.

2. Оқу мен өндірісті интеграциялау

Қазіргі білім беру жүйесінің маңызды аспектілерінің бірі — оқытуды өндіріс қажеттіліктерімен байланыстыру. Кәсіпорындар өз қажеттіліктерін ескере отырып, оқу

бағдарламаларын қалыптастыруда белсенді қатысады. Мұндай интеграция оқу бағдарламаларын жаңартуды және білім беру сапасын арттыруды көздейді.

3. Ғылым мен өнеркәсіп арасында әріптестік

Ғылыми-зерттеу жұмыстары мен өндірістің арасындағы байланысты нығайту қажет. Кәсіпорындар инновациялар мен жаңа технологияларды енгізу барысында ғылыми мекемелермен бірлесіп жұмыс істейді. Бұл әріптестік өнеркәсіптің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға, жаңа өнімдер мен қызметтерді нарыққа шығаруға мүмкіндік береді.

4. Кәсіби оқыту және қайта даярлау

Өнеркәсіптік кәсіпорындар мен білім беру мекемелері арасында келісімдер мен бағдарламалар жасау арқылы қызметкерлердің кәсіби деңгейін арттыруға бағытталған әртүрлі курстар мен бағдарламалар іске асырылуда. Қайта даярлау бағдарламалары жұмысшыларды жаңа технологиялар мен өндіріс әдістері бойынша оқытады.

5. Технологиялық инновациялар мен білім беру

Цифрлық білім беру ресурстары мен жаңа технологияларды енгізу — бұл білім беру жүйесінің тиімділігін арттыруға бағытталған маңызды қадам. Онлайн оқу платформалары мен виртуалды симуляциялар студенттерге өндірістік процесстер мен жабдықтарды зерттеуге мүмкіндік береді.

6. Кәсіпорындардың әлеуметтік жауапкершілігі

Өнеркәсіптік кәсіпорындар білім беру саласына демеушілік жасап, студенттер мен оқытушыларға қажетті ресурстарды ұсынуда белсенділік танытуда. Бұл қаржылай қолдау көрсету немесе мамандардың біліктілігін арттыру үшін арнайы тренингтер ұйымдастыру түрінде жүзеге асырылады.

7. Карьера мен еңбек нарығына бағытталған білім беру

Оқу орындары мен кәсіпорындар арасында тығыз байланыс орнату, еңбек нарығында сұранысқа ие мамандықтар бойынша студенттерді даярлау — білім беру мен жұмыс күшінің арасындағы алшақтықты азайтуға көмектеседі. Студенттердің еңбек нарығына бейімделуін жеңілдету үшін кәсіпорындармен келісімдер жасалады.

Білім беру мен өнеркәсіп арасындағы өзара байланыс қазіргі кезде өте маңызды болып табылады. Бұл өз кезегінде жұмыс күшінің сапасын арттыруға, кәсіпорындардың тиімділігін күшейтуге және инновациялық шешімдерді дамытуға мүмкіндік береді.

Нақтырақ пунктерге бөліп қарастырдым, енді мысал ретінде өз оқу орынымызды соның ішінде дуалды оқыту алаңындағы мамандықты ала отырып тақырыпты ашуға тырыстым.

БІЛІМАЛУШЫНЫҢ МАМАН БОЛЫП ҚАЛЫПТАСУЫНДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРМЕН ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ПЕН СЕРІКТЕСТІКТІҢ РӨЛІ

Кабылдаева Куралай Амангельдиевна,

арнайы пәндер оқытушысы, өңдеу өндірістерінің технологиясы магистрі,
«Алматы мемлекеттік бизнес колледжі» МКҚК, Алматы қаласы

Аннотация. Бұл мақаланың мақсаты оқу орындары мен кәсіпорындар арасындағы ынтымақтастықтың мамандар дайындау үрдісіне әсерін нақтылау және олардың түлектердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға қосқан үлесін зерделеу мақсатында, оқу орындары мен кәсіпорындар арасындағы ынтымақтастықтың қазіргі үлгілерін талдау, кәсіпорындардың студенттерді оқыту үрдісіне қатысу деңгейін айқындау негізгі міндеті болып табылады. Практикалық дайындықтың кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға әсері зерттеліп және талданып, нәтижесінде мамандарды дайындау сапасын арттыру және олардың еңбек нарығының талаптарына сәйкес бейімделуін қамтамасыз ету үшін оқу орындары мен кәсіпорындардың өзара байланысын үзбей, тұрақтандырып, жаңа деңгейге өту маңызын айқындадық.

Өндіріс орындарымен ынтымақтастықтың ең маңызды артықшылықтарының бірі — теориялық білімді нақты жағдайларда қолдану мүмкіндігі. Дәстүрлі білім беру көбінесе

теориялық ұғымдарға бағытталған, олар маңызды болғанымен, кейде кәсіби ортада өзектілігін толық түсіну үшін тәжірибелік түсінік қажет болуы мүмкін. Өнеркәсіптік серіктестіктер студенттерге жобаларға, тәжірибеге және тақырыптық зерттеулерге қатысуға мүмкіндік береді, бұл оларға теориялық білімді нақты кәсіби мәселелерді шешу мақсатында қолдану бойынша тәжірибе береді. Мұндай эксперименттік оқыту студенттердің теориялық ұғымдарды терең түсінуін арттырып қана қоймай, сонымен қатар олардың туындаған мәселелерді шешу және сыни тұрғыдан ойлау қабілеттерін дамытады.[2]

Кәсіби әлем үнемі дамып, жаңа тенденциялар, технологиялар мен тәжірибелер жылдам пайда болып жатыр. Өнеркәсіппен ынтымақтастық студенттерге осы саланың соңғы жаңалықтарына тікелей қатысуға мүмкіндік береді, олардың білімі өзекті және заманауи болып қалатынына кепілдік береді. Өнеркәсіптік серіктестермен бірге жұмыс істеу барысында студенттер қазіргі нарықтық тенденциялар, жаңа технологиялар және инновациялық кәсіби-модельдер туралы түсінік алады. Мұндай танысу олардың академиялық оқуын жақсартып қана қоймай, сонымен қатар үнемі өзгеріп отыратын кәсіби бейімделуге дайындап, оларды еңбек нарығында бәсекеге қабілетті етеді.

Теориялық білім кәсіби білімнің негізін құраса да, кәсіби дағдылар жұмыс орнындағы жетістіктер үшін өте маңызды. Кәсіпорынмен ынтымақтастық студенттерге кәсіби тәжірибе арқылы осы дағдыларды дамытуға және жетілдіруге мүмкіндік береді. Тәжірибеден өту, нақты жобалар немесе салалық семинарлар болсын, студенттер нақты мәселелерді шешуге, кәсіби мамандармен бірге жұмыс істеуге үйренеді. Бұл тәжірибе студенттерге коммуникация, топтық жұмыс, жобаны басқару және шешім қабылдау сияқты кәсіби жетістікке жету үшін өте маңызды дағдыларды дамытуға көмектеседі.[1]

Кәсіпорындармен серіктестіктердің негізгі артықшылықтарының бірі – студенттерге кәсіби бағдар құруға мүмкіндік беруі. Тәжірибеден өту, менторлық бағдарламалар және салалық іс-шаралар арқылы студенттер кәсіби мамандармен, салалық лидерлермен және болашақ жұмыс берушілермен танысады. Бұл байланыстар мансапты дамыту үшін бағалы болып табылады, өйткені студенттерге сала туралы түсінік береді, жұмысқа орналасу мүмкіндіктеріне қол жеткізуге және мансап жолын таңдауға кеңес береді. Берік кәсіби бағдар құру үздік маман болу үшін қажет, ал өндіріс орындарымен ынтымақтастық студенттерге осы байланыстарды орнату үшін алаң береді.[3]

Тәжірибеден өту кәсіби білім берудің маңызды компоненті болып табылады, өйткені ол студенттерге өндірістік тәжірибе алуға, өз дағдыларын кәсіби ортада қолдануға және болашақтағы мансап жолдарын зерттеуге мүмкіндік береді. Кәсіби серіктестіктер көбінесе жетекші өндіріс орындарында жоғары сапалы тәжірибеден өтуге мүмкіндік береді. Бұл тәжірибелер студенттерге құнды жұмыс тәжірибесін беріп қана қоймай, сонымен қатар оқуды бітіргеннен кейін тұрақты жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттырады. Тәжірибеден өту барысында жетістікке жеткен көптеген студенттерге кәсіпорындар жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін ұсынады, бұл өндірістік ынтымақтастықтың жұмысқа орналасуды арттырудағы маңыздылығын көрсетеді.[5]

Кәсіби ынтымақтастықта жиі кездесетін менторлық бағдарламаларда студенттер өз мансаптарын дамытуға кеңес, қолдау және кеңес беретін салалық мамандармен жұмыс істейді. Бұл менторлар өз тәжірибесімен бөліседі, салалық тенденциялар туралы түсінік береді және студенттерге академиялық ортадан кәсіби әлемге көшу кезіндегі қиындықтарды жеңуге көмектеседі.[6]

Корпоративтік мәдениетті түсіну мансаптағы жетістік үшін қажет, өйткені ол адамдардың ұйымда қалай өзара әрекетіне, қалай қарым-қатынас жасайтынына және жұмыс істейтініне әсер етеді. Кәсіби ынтымақтастық студенттерге тәжірибеден өту, өндіріс орындарына бару және кәсіби мамандармен өзара байланысу арқылы әртүрлі корпоративтік мәдениеттермен тікелей қарым-қатынас құруға мүмкіндік береді. Мұндай өзара байланыс студенттерге жұмыс орнындағы мінез-құлықты қалыптастыратын құндылықтарды, нормалар мен үлгілерді түсінуге көмектеседі. Әртүрлі корпоративтік мәдениеттерді бастан

кешіру арқылы студенттер өздері сәтті болатын ортаны анықтап, мансапты таңдау туралы негізделген шешім қабылдай алады.

Кәсіби ынтымақтастық студенттерде кәсіпкерлік ойлауды дамытуда шешуші рөл атқарады. Нақты жобаларда жұмыс істеу және кәсіби мамандармен өзара қарым-қатынас арқылы студенттер шығармашылықты ойлауға, мүмкіндіктерді табуға және өндіріс мәселелеріне инновациялық шешімдер әзірлеуге ынталандырылады. Кәсіби серіктестер жиі студенттерге кәсіпкерлік жобаларын жүзеге асыру үшін қажетті ресурстарды, менторлықты және қолдауды ұсынады. Мамандармен мұндай танысу студенттерге кез келген кәсіби ортада құнды болып табылатын кәсіпкерлік ойлауды сіңіруге мүмкіндік береді.[4]

Кәсіби серіктестіктер студенттерге оқу орындарында болуы мүмкін емес ресурстар мен сараптамаға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Бұл заманауи технологияларға, өндірістік құрал-жабдықтарға және кәсіби білімге қол жеткізуді қамтиды, олар оқу үрдісін жақсартады. Кәсіби сарапшылар жиі оқыту бағдарламаларын бірлесіп әзірлеу, қонақ дәрістер оқу және семинарлар өткізу үшін оқытушылармен бірге жұмыс істейді, бұл студенттерге академиялық қатаңдықты практикалық идеялармен үйлестіретін жан-жақты білім алуды қамтамасыз етеді. Колледж және кәсіпорын арасындағы ынтымақтастық инновациялық мәдениетті қалыптастыруға ықпал етеді, онда студенттер жаңа идеяларды зерттеуге, әртүрлі тәсілдермен тәжірибе жасауға және дәстүрлі ойлау шеңберін кеңейтуге ынталандырылады.

Көптеген оқу орындары кәсіби серіктестермен бірлесіп, студенттік стартаптар мен инновациялық жобаларды қолдау үшін бизнес инкубаторлар мен күзінет орталықтарын құрды. Бұл бастамалар студенттерге өз кәсіпорындарын жоспарлау және іске қосу үшін қажетті инфрақұрылымды, менторлықты және қаржыландыруды ұсынады. Кәсіби серіктестер осы бастамаларда маңызды рөл атқарып, стартаптардың сәтті болуы үшін қажетті сараптамалық білімдерді, нарықтық білімдерді және желілерге қол жеткізуді қамтамасыз етеді. Инновациялар мен кәсіпкерлікті қолдау арқылы кәсіби ынтымақтастық әлем экономикасына өзгерістер енгізуге және құндылық жасауға дайын болашақ кәсіби лидерлерді дамытуға ықпал етеді.

Өндіріс орындарымен ынтымақтастық жиі кәсіби сарапшылар оқытушылармен тығыз жұмыс істеп, саланың қажеттіліктері мен тенденцияларына сәйкес келетін курстарды әзірлеу үшін оқу бағдарламасын бірлесіп әзірлеуді қамтиды. Бұл ынтымақтастық оқу бағдарламасының өзекті, заманауи және өндірісте қажетті дағдылар мен білімдерді көрсететініне кепілдік береді. Кәсіби идеяларды оқу бағдарламасына интеграциялау арқылы оқу орындары студенттерге теориялық білімді практикалық қолданумен үйлестіретін жан-жақты білім бере алады. Кәсіби сарапшылардың оқу бағдарламасын әзірлеуге қатысуы студенттердің жұмыс берушілер күтетін жоғары стандарттарға сай болуын талап ету арқылы академиялық жауапкершілікті арттырады.

Студенттерге практикалық тәжірибе және нақты идеялар беру үшін көптеген оқу орындары оқу бағдарламасына кәсіби жобалар мен практикалық мысалдарды енгізеді. Бұл жобалар жиі өндірістік серіктестер ұсынған нақты мәселелерге негізделген, бұл студенттерге өз білімдері мен дағдыларын шешімдер әзірлеу үшін қолдануға мүмкіндік береді. Өндірістік жобаларда жұмыс істеу студенттерге кәсіби ортада жұмыс істеудің қандай екенін сезінуге, яғни әріптестермен бірлесіп жұмыс істеуге, мерзімдерді сақтауға және саланың күткен нәтижелерін ұсынуға мүмкіндік береді. Практикалық мысалдар, өз кезегінде, студенттерге нақты идея сценарийлерін талдауға және олардан үйренуге мүмкіндік беріп, олардың сыни тұрғыдан ойлау және шешім қабылдау қабілетін жақсартады.

Өндіріс орындарымен ынтымақтастыққа жиі кәсіби мамандардың оқушыларға соңғы тенденциялар, мәселелер және мүмкіндіктер туралы ақпарат беретін қонақ дәрістері мен семинарлары кіреді. Бұл сессиялар студенттерге кәсіби салада тікелей тәжірибесі бар сарапшылардан білім алуға, негізгі ұғымдар мен тәжірибелер туралы түсінігін тереңдетуге мүмкіндік береді. Қонақ дәрістер мен семинарлар сонымен қатар студенттерге сұрақ қоюға,

пiкiрталастарға қатысуға және олардың академиялық оқуын толықтыратын құнды идеялар алуға мүмкіндік береді.

Кәсіби ынтымақтастықтың артықшылықтары жекелеген студенттің тәжірибесінен тысқары, өйткені олар оқу орындарының ұзақ мерзімді өсуі мен дамуына ықпал етеді. Кәсіби лидерлермен ұзақ мерзімді серіктестіктер құру арқылы оқу орындары студенттері үшін үздіксіз ресурстар, тәжірибе және мүмкіндіктер ағынын қамтамасыз ете алады. Бұл серіктестіктер жиі оқу бағдарламаларын, зерттеу жобаларын және инновациялық бастамаларды бірлесіп әзірлеуді қамтиды, бұл оқу орнының білім беру саласында алдыңғы қатарда болуын қамтамасыз етеді. Ұзақ мерзімді серіктестіктер сонымен қатар оқу орнының беделін арттырып, ең жақсы таланттарды тартып, жетілдіру мәдениетін қалыптастырады.[7]

Кәсіби ынтымақтастық оқу орындарындағы зерттеу және инновациялық бастамаларға құнды қолдау көрсетеді. Кәсіби серіктестер жиі нақты бизнес мәселелерін шешетін зерттеу жобаларында оқытушылармен бірге жұмыс істеп, қаржыландыру, ресурстар және сараптамалық білімдермен қамтамасыз етеді. Бұл ынтымақтастық зерттеулердің сапасы мен әсерін арттырып қана қоймай, сонымен қатар зерттеулердің саланың қажеттіліктеріне сәйкес келетінін қамтамасыз етеді. Зерттеулер мен инновацияларды қолдау арқылы өндіріс орындарымен ынтымақтастық орнату прогреске ықпал ететін жаңа білімдерді, технологиялар мен тәжірибелерді дамытуға ықпал етеді.

Кәсіби ынтымақтастық практикалық, кәсіби білім беруге деген оң ықпалын көрсете отырып, оқу орындарының беделін арттыруда маңызды рөл атқарады. Кәсіби байланыстары мықты оқу орындары жиі білім беру саласындағы лидерлер болып саналады, олар динамикалық және прогрессивті оқу орнымен ынтымақтасуға ұмтылатын студенттерді, оқытушыларды және өндіріс орындарынан серіктестерді тартады. Саладағы мықты бедел сонымен қатар оқу орнының студенттер мен оқытушыларға пайда әкелетін қаржыландыру, серіктестіктер мен мүмкіндіктерді тарту қабілетін арттырады.

Теория мен практика арасындағы алшақтықты жою, жұмысқа орналасу мүмкіндігін арттыру, инновацияны қолдау және өнеркәсіп пен академия арасындағы ынтымақтастықты нығайту арқылы бұл серіктестіктер әлем экономикасының болашақ лидерлерін қалыптастыруда шешуші рөл атқарады. Өндіріс ландшафты үнемі өзгеріп отырғандықтан, білім берудегі кәсіби ынтымақтастықтың маңызы одан әрі арта түседі және студенттерді қазіргі заманғы өндіріс әлемінде көшбасшы болуға дайындаудағы маңызды құрамдас бөлікке айналады.

Пайдаланылған әдеби дереккөздердің тізімі:

1. Азаматов, С. Қ. «Білім беру және кәсіпорындар арасындағы ынтымақтастықтың тиімділігі». Алматы: Ғылым., 2020 жыл.
2. Ғабдуллина, Н. Ә. «Қазіргі білім беру жүйесінде кәсіпорындармен серіктестіктің маңызы». Білім беру журналы, 2019 жыл.
3. Қабдикерімова, А. Т. «Маман дайындаудағы кәсіпорындардың рөлі: халықаралық тәжірибе». Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрлігі, Қоғамдық ғылымдар академиясы., 2021 жыл.
4. Тлеубекова, Н. Ж. «Кәсіби білім беру жүйесінде кәсіпорындармен серіктестіктің рөлі». Оқу мен инновациялар журналы, 2018 жыл.
5. Мұхтарова, М. К. «Студенттердің кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыруда кәсіпорындармен серіктестіктің орны». Қазақстан білім және ғылым институты., 2017 жыл.
6. Smith, M., & Johnson, L. "Partnerships between educational institutions and industry: Building a bridge for future professionals". Journal of Vocational Education, 2016 жыл.
7. Кенжебаева, Б. Е. «Кәсіпорындармен ынтымақтастық арқылы білім беру бағдарламаларын жетілдіру». Экономика және білім журналы, 2015 жыл.

**ФЕДЕРАЛЬНЫЙ ПРОЕКТ «ПРОФЕССИОНАЛИТЕТ» КАК ИНСТРУМЕНТ
МОДЕРНИЗАЦИИ ПАРТНЁРСКОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ
УЧРЕЖДЕНИЙ И ПРЕДПРИЯТИЙ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ НА
ПРИМЕРЕ СОЗДАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-ПРОИЗВОДСТВЕННОГО
КЛАСТЕРА «МЕТАЛЛУРГИЯ» НА БАЗЕ ГАПОУ «КАМСКОГО
АВТОМЕХАНИЧЕСКОГО ТЕХНИКУМА ИМЕНИ Л.Б. ВАСИЛЬЕВА»**

Кабирова Резеда Селигзяновна, канд-т экон-ких наук,
заместитель директора по научно-методической работе,

Салихова Гульназ Ягудовна,

заместитель директора по учебной работе

ГАПОУ «Камский государственный автомеханический техникум имени Л.Б. Васильева»
г. Набережные Челны, Республика Татарстан, Российская Федерация

Аннотация. Цель исследования: модернизация партнёрского взаимодействия между образовательными учреждениями и предприятиями реального сектора экономики.

Задачи исследования: рассмотреть особенности создания образовательно-производственных кластеров в рамках федерального проекта «Профессионалитет» (далее ФП «Профессионалитет»), проанализировать опыт кластера «Металлургия» на базе ГАПОУ «Камский автомеханический техникум имени Л. Б. Васильева».

Результаты исследования: благодаря проекту повышается качество профессиональной подготовки специалистов, синхронизируются образовательные программы, организуются рабочие места для практики и стажировки преподавателей.

ФП «Профессионалитет» – эффективный инструмент модернизации партнёрских отношений образовательных учреждений и предприятий реального сектора экономики.

Сегодня ГАПОУ «Камский государственный автомеханический техникум имени Л.Б. Васильева» – это единственный образовательно-производственный кластер по отрасли «Металлургия» в Республике Татарстан. Metallургическая отрасль - одна из ключевых в экономике страны. Она обеспечивает сырьём многие другие отрасли промышленности и играет важную роль в развитии экономики региона.

В 2024 году профессиональные образовательные организации и предприятия металлургической отрасли решили объединить свои усилия, создав образовательно-производственный центр (кластер) «Металлургия» на базе ГАПОУ «Камский автомеханический техникум имени Л.Б. Васильева» (далее кластер). Объединяющим фактором стало стремление к повышению качества обучения и практической подготовке студентов, а также к обеспечению их трудоустройства после завершения учёбы.

Совместная работа позволит кластеру более эффективно решать общие проблемы и добиваться больших успехов.

Общая информация о кластере представлена в таблице 1.

Таблица 1 – Общая информация о кластере

Регион	Республика Татарстан
Отрасль	Металлургия
Предприятие-партнер	1. ООО «НАБЕРЕЖНОЧЕЛНИНСКИЙ ТРУБНЫЙ ЗАВОД» 2. ПАО «КАМАЗ» 3. АО «Камский металлургический комбинат «ТЭМПО» 4. АО «Набережночелнинский трубный завод «ТЭМ-ПО»
Колледж	1. ГАПОУ «Камский государственный автомеханический техникум имени Л.Б. Васильева» 2. ГАПОУ «Камский строительный колледж имени Е.Н.Батенчука» 3. ГАПОУ «Елабужский политехнический колледж»
Образовательные	1. Эксплуатация и обслуживание электрического и

программы кластера	электромеханического оборудования (по отраслям) 2. Мехатроника и робототехника (по отраслям) 3. Монтаж, техническое обслуживание и ремонт промышленного оборудования (по отраслям) 4. Оператор-наладчик металлообрабатывающих станков 5. Технология машиностроения 6. Сварщик (ручной и частично механизированной сварки (наплавки)) 7. Металлургическое производство (по видам производства)
Емкость набора кластера 2024	125 человек
Ссылка на группу кластера в ВК	https://vk.com/kgamt_professionalitet
Кадровая потребность на горизонте 5 лет	11,7 тыс.чел.

Ключевая «фишка» кластера.

1. Наставничество практикующих специалистов:
 - позволяет готовить квалифицированные кадры, соответствующих требованиям работодателей.
2. Наставничество «педагог-педагог»:
 - позволяет повысить профессиональные компетенции преподавателей,
 - ведет к улучшению качества подготовки востребованных отраслью кадров.
3. Наставничество «педагог-студент»:
 - создает комфортную среду для студентов, способствующую раскрытию их лидерского потенциала и развитию гибких навыков;
 - формирует устойчивое сообщество внутри образовательной организации, включая студентов, преподавателей и выпускников;
 - передает ценные нерыночные активы, такие как опыт, инсайты и связи.

Все эти фишки делают Камский государственный автомеханический техникум имени Л.Б. Васильева привлекательным выбором для тех, кто стремится к успешной карьере в металлургической и машиностроительной отрасли.

Для развития кластера была разработана дорожная карта на 2024-2026 гг., включающая в себя разделы: паспорт, миссия и цели, оценка потенциала кластера в разрезе инфраструктуры и ключевых процессов, управленческие приоритеты кластера, продуктовая линейка кластера.

При формулировке миссии и целей развития кластера, также были определены метрики (таблица 2).

Таблица 2 – Миссия и цели развития кластера

Миссия кластера		
Металлургическая отрасль – это фундамент для развития промышленности, образования и будущего Республики Татарстан		
Цель 1 Модернизация партнерского взаимодействия, обеспечивающего развитие реального сектора экономики	Цель 2 Создание технологической площадки для выполнения производственных задач отрасли и пространство для развития преподавателей и молодежи	Цель 3 Повышение привлекательности профессий и специальностей металлургической отрасли
Метрика 1	Метрика 1	Метрика 1

более 40% учебных программ и курсов разрабатываются при прямом участии специалистов из предприятий-партнеров.	не менее 50% студентов и преподавателей являются призерами и участниками грантов, проектов и конкурсов	увеличение конкурса приема с 1,4 до 2 человека на место
Метрика 2 не менее 50% преподавателей выходят на прямое взаимодействие с представителями предприятия, работают с их кейсами и техническими заданиями	Метрика 2 не менее 80% студентов дают предложения об улучшении производства и технологий по результатам практики	Метрика 2 улучшение качественного состава абитуриентов (повышение среднего проходного балла с 4,1 до 4,25)
Метрика 3 100% студентов выходят на прямое взаимодействие с работодателями, начиная с 1 курса	Метрика 3 20% дипломных работ (проектов) имеют акт о внедрении	Метрика 3 закрепляемость в отрасли не менее 70 % в течение 1 года работы

Одними из самых важных направлений работы кластера являются его продукты и проекты. Ключевые продукты кластера представлены в таблице 3, проекты в таблице 4.

Таблица 3 - Ключевые продукты кластера

Название	Описание	Целевая аудитория
Короткая образовательная программа «Первая профессия»	Программы дополнительного образования для школьников, формирующие у них начальные профессиональные навыки и знакомящие с перспективными отраслями.	Школьники 8-9 классов, которые ищут возможности для приобретения профессиональных навыков, желают раньше начать профессиональную карьеру
Консалтинговые услуги	Консалтинговые и тренинговые услуги по вопросам анализа рынка, управления персоналом, развития корпоративной культуры, внедрения новых технологий и т.д.	Предприятия металлургической отрасли
	Консультационные и тренинговые услуги по вопросам профессиональной ориентации, трудоустройства и развития карьеры	Школьники 8-9 классов, которые не могут сделать самостоятельный выбор, заинтересованы в своей конкурентоспособности на рынке труда
Производство продукции и изделий в	Производство продукции и изделий в мастерских и лабораториях по заказу	Предприятия металлургической отрасли, нуждающиеся в недорогих расходных материалах и запчастях

мастерских и лабораториях	предприятий металлургической отрасли	
Проведение научных исследований и разработок	Изготовление опытных образцов новой металлургической продукции Экспериментальные разработки и внедрение новых технологий	Предприятия металлургической отрасли, желающие снизить расходы на исследования и разработки

Таблица 4 - Ключевые проекты развития кластера

Название	Суть проекта/ решения	Ожидаемый результат
Обновление оборудования и программного обеспечения для обеспечения современного уровня обучения	Specific: Оснащение техникума новым оборудованием для практического обучения Measurable: Ввод в эксплуатацию не менее 6 зон по видам работ Achievable: Финансирование из федерального, регионального бюджетов и частных средств Relevant: Зоны по видам работ соответствуют актуальным технологиям металлургического производства Time-bound: к началу 2024/2025 учебного года	Создание современных зон по видам работ к началу 2024/2025 учебного года
Разработка и внедрение новых образовательных программ	Specific: Разработка и внедрение новых программ по подготовке специалистов металлургической отрасли Measurable: Охват не менее 125 студентов новой программой в первый год реализации Achievable: Привлечение ведущих экспертов отрасли и использование современного оборудования для практического обучения Relevant: Программа соответствует актуальным потребностям металлургических предприятий в квалифицированных кадрах Time-bound: Внедрение программы с начала 2024/2025 учебного года	К началу 2024/2025 учебного года Более 40% учебных программ и курсов разрабатываются при прямом участии специалистов из предприятий-партнеров. Не менее 50% преподавателей выходят на прямое взаимодействие с представителями предприятия, работают с их кейсами и техническими заданиями 100% студентов выходят на прямое

		взаимодействие с работодателями, начиная с 1 курса
Создание новой продуктовой линейки	Specific: Разработать и вывести на рынок новые продукты Measurable: не менее 3 новых продуктов Achievable: Провести исследование рынка, определить потребности потенциальных клиентов и разработать продукты, которые будут удовлетворять потребностям. Проанализировать конкурентов, определить, какие продукты уже существуют на рынке и какие преимущества могут быть у нашей Relevant: Новые продукты должны соответствовать потребностям потенциальных клиентов Time-bound: к концу 2025 года.	Разработать и вывести на рынок 3 новых продукта к концу 2025 года.
Маркетинговая стратегия для привлечения абитуриентов и повышения узнаваемости техникума	Specific: Привлечь абитуриентов на специальности, востребованные на рынке труда, и повысить узнаваемость техникума среди целевой аудитории. Measurable: Измерить результаты по количеству поданных заявлений, количеству новых студентов, уровню узнаваемости техникума среди потенциальных абитуриентов. Achievable: Стратегия основана на реальных возможностях техникума и учитывает особенности рынка образовательных услуг. Relevant: Стратегия соответствует текущим потребностям техникума и его целевой аудитории. Она направлена на привлечение абитуриентов с высоким потенциалом и повышение престижа учебного заведения. Time-bound: Стратегия рассчитана на один год и может быть продлена при необходимости.	Увеличение конкурса приема с 1,4 до 2 человека на место Улучшение качественного состава абитуриентов (повышение среднего проходного балла с 4,1 до 4,25) к началу набора на 2025/2026 учебный год
Подготовка	Specific: Подготовка	К концу 2026/2027

квалифицированных кадров для металлургической отрасли	квалифицированных кадров для металлургической отрасли Measurable: количество выпускников, трудоустроенных на предприятия металлургического кластера. Achievable: привлечение опытных преподавателей и мастеров производственного обучения, обновление материально-технической базы техникума. Relevant: потребность предприятий металлургической отрасли в квалифицированных кадрах. Time-bound: проект реализован до конца 2026/2027 учебного года.	учебного года подготовить не менее 550 специалистов по востребованным специальностям в металлургии

Ключевой результат программы для кластера:

- Развитие ключевых компетенций для эффективного управления образовательно-производственным кластером;
- Укрепление взаимодействия и синергии между предприятиями кластера;
- Формирование единого видения будущего кластера;
- Создание слаженной управленческой команды, способной быстро принимать решения.

Участие в ФП «Профессионалитет» позволило переосмыслить стратегию дальнейшего развития кластера, по-новому взглянуть на цели и задачи. Сегодня благодаря налаживанию тесного сотрудничества ГАПОУ «Камский государственный автомеханический техникум имени Л.Б. Васильева» повышает качество профессионального образования, приводя его в соответствие с требованиями работодателей. Это достигается за счёт согласования образовательных программ, организации рабочих мест для производственной практики и стажировок преподавателей на предприятиях.

ЭКСКУРСИЯ КАК ИННОВАЦИОННАЯ ФОРМА ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНЫХ ЗАНЯТИЙ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ

Асылбекова Нурсулу Уалихановна,

преподаватель-модератор, магистр «Технологии транспортных процессов»

Аяпбергенов Заиржан Жуматаевич,

педагог –эксперт ГKKП «Высший технический колледж, город Кокшетау»

при управлении образования Акмолинской области

Аннотация. В докладе рассматривается роль экскурсии как инновационной формы организации учебных занятий в системе подготовки будущих специалистов. Экскурсия представляется не только как метод ознакомления с профессиональными объектами, но и как эффективный инструмент для интеграции теоретических знаний с практическим опытом. Особое внимание уделяется педагогическим аспектам экскурсионной деятельности, ее влиянию на развитие критического мышления, креативности и профессиональной компетентности студентов. Исследуются преимущества использования экскурсий в учебном процессе, такие как повышение мотивации обучающихся, улучшение восприятия учебного материала и развитие навыков работы в реальных профессиональных условиях. В докладе также рассматриваются примеры успешных экскурсий в разных

областях подготовки специалистов, а также подходы к их планированию и организации, учитывая современные образовательные тенденции и технологические инновации.

Инновационные формы учебных занятий повышают эффективность самого занятия и способствуют поддержанию стабильного интереса к учебной работе и лучшему усвоению программного материала. Студенты проявляют особое внимание к новым и неизвестным обстоятельствам. Внимание падает, когда обучаемым преподносятся известные им знания. Если учебный материал содержит мало или почти не содержит новой информации, то быстро достигается состояние «насыщения»: обучающиеся отвлекаются от того, что происходит на занятиях, проявляют так называемое двигательное беспокойство. Поэтому преподавателям следует постоянно помнить о так называемом «эффекте любопытства».

Слово экскурсия латинского происхождения и в переводе на русский язык означает «вылазку», посещение какого-либо места или объекта с целью его изучения. В этом смысле под экскурсией понимается такая форма организации обучения, при которой студенты воспринимают и усваивают знания путем выхода к месту расположения изучаемых объектов (производственные предприятия, комплексы, международные профессиональные выставки).

Уроки-экскурсии выполняют следующие функции:

- реализуется принцип наглядности обучения, так как в их процессе студенты непосредственно знакомятся с изучаемыми предметами и явлениями;
- повышает уровень научности обучения и укрепляет его связь с жизнью, с практикой – как у обучающихся, так и у педагогов;
- способствуют техническому обучению, так как дают возможность знакомить студентов с производством, с применением научных знаний в промышленности;
- играют важную роль в профессиональной ориентации учащихся на производственную деятельность и в ознакомлении их с трудом работников определенных отраслей экономики.

На уроках – экскурсиях преподаватель спецдисциплин или производственный мастер при подготовке к проведению такого занятия определяет его цели и задачи, готовит студентов к восприятию получаемого ими материала, определяет формы и результаты деятельности обучающихся, готовит групповые или индивидуальные творческие задания для будущей экскурсии, с которыми знакомит обучающихся до мероприятия. По итогам экскурсии студенты отчитываются о выполнении задания в различных формах: сообщения и доклады на занятиях, написание рефератов, эссе, создание фоторепортажей и мультимедийных презентаций. Такая методика дает возможность влиять на развитие профессиональных и личностных компетенций.

Среди многих других задач урока-экскурсии следует особо выделить её профориентационную роль: ознакомление студентов с содержанием труда работников предприятия и будущей специальностью. Помочь ориентироваться в условиях частой смены технологий в профессиональной деятельности.

Экскурсии помогают выработать в студентах развитие ключевых компетенций профессионального характера, необходимого в любой сфере деятельности:

- когнитивная (познавательная) – способность самостоятельно учиться, стремление к поиску информации для учебных целей;
- социально-психологическая – установление нормальных взаимоотношений с людьми, способность к работе в коллективе; сотрудничество критики и самокритики;
- информационно-компьютерная – способность получать, систематизировать, анализировать и передавать информацию;
- креативная – способность к творчеству, умение ставить и решать нестандартные задачи;
- коммуникативная – интерес к людям, способность адекватно воспринимать устную речь, владеть монологической и идеологической речью, участвовать в неформальном общении, вести дискуссии.

Наглядное (зрительное) восприятие технологии процесса формирует у студентов инженерное мышление.

Очень часто слишком сложный материал мешает достижению успешности в его изучении, а уроки-экскурсии уменьшают эту тревожность и стимулируют обучающихся к достижению поставленных преподавателем целей. Из-за демонстративного характера данных уроков увеличивается интерес к усвоению материала. Из всего вышесказанного следует, что уроки-экскурсии обеспечивают максимальный эффект в обучении, создают учащимся условия для продвижения вперед в освоении знаний.

В учебных программах по каждой дисциплине и профессиональному модулю должен устанавливаться обязательный перечень экскурсий и их содержание. С этой точки зрения все проводимые в колледжах экскурсии условно разделяются на два вида.

К первому виду относятся производственные экскурсии. Цели производственных экскурсий могут быть многогранны: это и изучение передового опыта организации труда на предприятии и ознакомление с современным оборудованием организации и предприятия. На основе увиденного, студенты могут явно представить себя в условиях производства, что приводит к усилению мотивации студентов к изучению спецдисциплин.

Ко второму виду относятся экскурсии на международные профессиональные выставки, форумы и т.д.

Посещения студентами таких экскурсий позволяет определить новые тенденции в развитии рынка, выявить образовавшиеся проблемы и сосредоточить внимание на изучении тех сегментов, которые представляются самыми перспективными. Организаторы выставки образуют вполне конкретное сообщество и обладают огромным объемом самой разнообразной и надежной маркетинговой информации.

Экскурсии также позволяют и расширить связи с кадровыми партнерами, что является не маловажным для успешного учебного процесса, а также и «обновления» знаний преподавателей.

Качество подготовки молодых специалистов, востребованность выпускников является основными критериями оценки деятельности колледжа. Ситуация на рынке труда характеризуется высокими требованиями, которые предъявляются к выпускникам. Выдержать высокую конкуренцию на рынке труда способен только высококвалифицированный специалист, знающий своё дело. Успешное профессиональное становление возможно только на основе осознанного выбора профессионального пути, на основе своих желаний и возможностей, стремлении преодолевать трудности, осознавать возможности своего профессионального и личностного роста. Для решения этой задачи в колледже была создана система социального партнерства, которая состоит из взаимодействия с различными категориями социальных партнеров.

Экскурсия в «Тойота Центр Кокшетау»

Технический директор «Тойота Центр Кокшетау» Ермаков Максим Алексеевич встретился со студентами Высшего технического колледжа г.Кокшетау, будущими специалистами в сфере обслуживания автомобилей и ознакомил с работой Тойота Центр. В ходе беседы было предложено обучающимся прохождения практики с дальнейшим трудоустройством.

Экскурсия в ТОО « ТҮНІС» группа ТЭМ-21.специальность «Техническое обслуживание, ремонт и эксплуатация электромеханического оборудования» .

Экскурсия на международную выставку ЭКСПО Астана группа МС-21 специальность «Технология машиностроения (по видам)»

Экскурсия в ТОО «КАИК» группа ЗТМ21-1 специальность «Техническое обслуживание, ремонт и эксплуатация автомобильного транспорта».

Экскурсия как метод обучения студентов колледжа является важным инструментом, который помогает углубить знания, развить навыки и повысить интерес к учебному процессу. Внедрение экскурсионных мероприятий в образовательный процесс может значительно обогатить опыт студентов и подготовить их к будущей профессиональной деятельности.

Список литературы:

1. Емельянов Б.В. Экскурсоведение. М.: Советский спорт, 2007. 216 с.

РОЛЬ СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЁРСТВА ДЛЯ КОЛЛЕДЖА

Фатхудинова Ирина Владимировна,

преподаватель специальных дисциплин,

КГКП «Лисаковский технический колледж»

Костанайская область, г.Лисаковск, Республика Казахстан

Аннотация. Социальное партнерство – важнейший фактор в обучении конкурентоспособных специалистов. Цель социального партнерства – повышение качества профессиональной подготовки, удовлетворение текущих и перспективных потребностей социальных партнеров в высококвалифицированных специалистах.

Роль системы профессионального и технического образования возрастает по мере продвижения общества по пути прогресса. Новые условия страны ставят перед системой ТиПО новые приоритеты и задачи. В качестве ключевой выдвигается задача подготовки специалистов, обладающих ключевыми и профессиональными компетенциями

Система социального партнерства — это модель партнерства как основа повышения качества подготовки специалистов. В основе отношений образовательного учреждения с социальными партнерами лежит коренной интерес системы ТиПО - обеспечить наиболее полное соответствие качества образовательного продукта потребностям рынка.

Проблема качества — одна из самых приоритетных проблем в экономике ведущих стран. В современных условиях качество является ключом к успеху в деятельности любого предприятия, любой отрасли и, конечно же, каждой страны. Понятие качества тесно связано с тем, что мы называем благами современной цивилизации, качеством жизни: а это и сохранение окружающей среды, и физическое здоровье, и психологический комфорт человека

Цель социального партнерства – повышение качества профессиональной подготовки, удовлетворение текущих и перспективных потребностей социальных партнеров в высококвалифицированных специалистах. .[2]

Для достижения указанной цели необходимо решить следующие задачи:

-совместно с социальными партнерами планировать направления взаимодействия в подготовке специалистов и рабочих кадров;

-повысить у обучающихся мотивацию к учению, освоению профессии

КГКП «Лисаковский технический колледж» заключило соглашения о сотрудничестве с предприятиями города. На базе предприятий обучающиеся имеют возможность проходить практику по следующим квалификациям: электрогазосварщик, токарь, электромонтер, автослесарь, электромеханик, техник-технолог, техник-механик, повар, бухгалтер, техник-электромеханик, машинист экскаватора, техник-строитель,

Современному работодателю нужны не простые исполнители, а творческие работники, способные мыслить самостоятельно.

Особо хочется выделить организационный этап процесса развития социального партнерства. Он включает налаживание устойчивых связей с социальными партнерами.

1.Экскурсии на предприятие является одной из форм практико-ориентированного занятия. Когда студент непосредственно видит, слышит, осязает окружающий мир, он воспринимает его в более ярких, эмоционально насыщенных, запоминающихся образах, чем те, которые предстают перед ним со страниц книг, учебных пособий и т.п. Основная цель экскурсий состоит в том, чтобы дать студентам общее представление о современном производстве и перспективами его развития; познакомить их со структурой предприятий, с условиями и спецификой работы на них, но главное продемонстрировать производственный труд и рассказать о его сущности, о современной технике и технологии производства.

2.Социальные партнеры участвуют в работе конкурсов профессиональных конкурсов. Конкурс профессионального мастерства по специальности «Открытая разработка месторождений полезных ископаемых» среди студентов КГКП «Лисаковский технический колледж» и КГКП «Житикаринский политехнический колледж» проходил с участием представителей предприятий.

Участие студентов в конкурсах профессионального мастерства можно назвать одним из приоритетных направлений работы. Они помогают успешно решать задачи

повышения качества подготовки специалистов, позволяют создать благоприятную среду для развития интеллекта, совершенствования профессиональных умений и навыков, развития профессионального и креативного мышления студентов, способствуют формированию опыта творческой деятельности в профессиональной сфере. Конкурсы профессионального мастерства не только дают возможность студентам оценить свои

силы, самоутвердиться, показать свои профессиональные знания и умения, совершенствоваться в выбранной профессии. Участие в профессиональных конкурсах

необходимо, прежде всего, потому, что именно здесь сосредоточено всё ценное, новое, современное.

3. Производственная стажировка для педагогов является одной из основных организационных форм повышения квалификации преподавателей и мастеров производственного обучения и осуществляется в целях непрерывного совершенствования их профессионального мастерства. В современном мире, где технологии и методы работы стремительно меняются, стажировка становится незаменимым инструментом для адаптации и совершенствования профессиональной деятельности. Задачи стажировки: совершенствование профессионально-педагогических компетенций; освоение инновационных технологий, форм, методов и средств обучения.

Во время прохождения стажировки одним из ключевых преимуществ является возможность непосредственного погружения в рабочую среду. Это позволяет не только усвоить теоретические знания, но и применить их на практике, сталкиваясь с реальными задачами и проблемами. Стажировка способствует личностному росту и развитию. Работа в новом коллективе, выполнение разнообразных задач, необходимость проявлять инициативу и ответственность – все это помогает развивать такие важные качества, как уверенность в себе, умение работать в команде и принимать решения.

Механизм взаимоотношений колледжа с работодателями является мощным потенциалом, который оказывает большое влияние на качество профессионального образования, обеспечивает конкурентоспособность выпускника колледжа, его социальной защищенности, а также удовлетворяет потребности социальных партнеров в компетентных специалистах.

Список использованной литературы

1. Олейникова, О.Н., Муравьева, А.А. «Социальное партнерство в сфере профессионального образования», Центр изучения проблем профессионального образования, 2006
2. Глушанок Т.М. Социальное партнерство как средство повышения качества профессионального образования // Современные проблемы науки и образования. – 2008

ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМЫТУ ЖОЛДАРЫ

Утегенов Уркен Садыбекович

арнаулы пән оқытушысы

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК

Қызылорда облысы, Қазалы қаласы, Қазақстан Республикасы

Түйінді сөздер: инклюзия, мүмкіндігі шектеулі адамдар, ерекше білім беру, инклюзивті білім беру технологиялары

Аннотация. Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінде инклюзивті білім беру мүмкіндігі шектеулі студенттерді дамыту мен оқытудың тәсілі ретінде қарастырылып отыр.

Сондықтан, осы оқытуды жүзеге асыруға және нәтижелерге қол жеткізуге көмектесетін арнайы заманауи технологиялар бар. Осылайша, қоғамдағы ерекше адамдарға бейімделуге және қарапайым адамдармен байланыс орнатуға көмектеседі.

КІРІСПЕ

Қазіргі қоғамда инклюзивті білім беру жұмыстары қоғамда әлі де талқыланып, пікірталас тудыруда. «Инклюзивті білім беру» ұғымы көбінесе бұл білім беру ортасын ізгілендіру әрекеті ретінде түсініледі. Ерекше білім беру — бұл мүмкіндігі шектеулі адамдарға тең қызмет көрсету. Барлық адамдар білім алуға тең мүмкіндіктерге ие болуы керек. Өйткені, біз барлық азаматтардың құқықтары тең елде өмір сүріп жатырмыз. Сондықтан қазіргі таңда мұндай адамдар үшін олардың барлығымен қатар оқуы үшін арнайы жағдайлар жасалуда.

Шет ел тілінен аударғанда «инклюзия» термині «қосылу» дегенді білдіреді. Инклюзивті білім беру (фр. *inclusif*-лат. *Include* — араласу, қосамын) — жалпы білім беруді дамыту процесі, ол ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін білім алуға қолжетімділікті қамтамасыз ететін, барлық балалардың әртүрлі мұқтаждықтарына бейімделу тұрғысынан барлығы үшін білім алуға қолжетімділікті білдіреді. Мүмкіндігі шектеулі адамдарға инклюзивті білім беру (тәрбиелеу) — бұл бірлескен оқу сабақтарын, бос уақытты, қосымша білім берудің әртүрлі түрлерін ұйымдастыруды қоса алғанда, арнайы жасалған жағдайларда бірлесіп оқыту және тәрбиелеу. Инклюзивті білім беру білім беру жүйесінің даярлық деңгейіне, даму ерекшеліктеріне, білім алушылардың (тәрбиеленушілердің) қабілеттері мен мүдделеріне бейімделуін, олардың әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз етуге тиіс.

Инклюзивті білім берудің басты мақсаты — жеке баланы өзгерту немесе түзету емес, оқу процесін осы баланың мүмкіндіктеріне бейімдеу. Инклюзивті білім берудің 8 қағидасы бар. Бірақ олардың бүкіл мәнін бір негізгі принципке біріктіруге болады — бүкіл білім беру жүйесі белгілі бір баланың қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне бейімделеді. Инклюзияның ерекшелігі — оқу орындарындағы білім беру жүйесі мүмкіндігі шектеулі балаларға бейімделеді. Адамдардың ерекшеліктеріне қарамастан, оларға жайлылық үшін арнайы жағдайлар жасалған оқу орындарында оқуға мүмкіндік беріледі: оқу бөлмелерін қайта құру, оқытудың жаңа әдістері, бейімделген оқу жоспары, бағалаудың өзгертілген әдістері. Мүмкіндігі шектеулі балаларға сапалы және қолжетімді білім беруге жағдай жасау үшін ерекше технологиялар қолданылады. Инклюзивті технологиялар екі үлкен топқа бөлінеді: ұйымдастырушылық және педагогикалық. Ұйымдастырушылық технологиялар бейімделген және қол жетімді білім беру ортасын құруға, ал педагогикалық технологиялар оқу процесін жүзеге асыруға негізделген. Ал жоғарыда аталған технологиялар мүмкіндігі шектеулі адамдарда бұзушылықтарды белгілі бір дамытуға бағытталған кіші санаттарға бөлінеді. Инклюзивті студентті оқуға ұйымдастыру көп күш — жігерді қажет етеді, өйткені баланың жұмысына қосылудың барлық қыр-сырын ескеру қажет. Әр бала жеке болғандықтан және әрқайсысына ерекше көзқарас қажет.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Бала кемістігінің даму деңгейі неғұрлым төмен болса, соғырлым мұғалімнің білім деңгейі жоғары болу керек.

Неміс педогог-дефектолог П.Шуман.

Оқытушының негізгі міндеті — білім алушыларға болашақта өзін табуға, тәуелсіз, өзіне сенімді адамдар болуға, оларды қоғамдағы өмірге дайындауға көмектесу. Ұстаздың оларға белгілі бір функционалдылық пен қасиеттер жиынтығын қалай енгізуі олардың қоғамға бейімделуіне байланысты болады.

Инклюзияны дамыту үшін мыналар маңызды болып табылады: мұғалімдерді міндетті түрде қайта даярлау, арнайы білім беру жүйесінің тәжірибесін тарта отырып, инклюзивті білім беруді қолдаудың ресурстық орталықтарын құру, қашықтықтан білім беру жүйесін дамыту, мүгедектермен және мүмкіндігі шектеулі адамдармен жұмыс істеудің нысандары мен әдістерін жетілдіру, тәрбиелеу мен оқытудың барлық кезеңдерінде арнайы технологияларды пайдалану.

Интерактивті білім не үшін қажет, ол қандай категорияларға бағытталған, интерактивті білім берудің қандай технологиялары бар екендігі туралы біраз сөйлескеннен кейін, сіз осы технологияларды практикада қолдануға біртіндеп ауыса аласыз.

Инклюзивті оқытунегізгі принциптері:

1. Адам құндылығы оның мүмкіндігіне қарай қабілеттілігімен, жеткен жетістіктермен анықталады.
2. Әрбір адам сезуге және ойлауға қабілетті.
3. Әрбір адам қарым қатынасқа құқылы.
4. Барлық адам бір-біріне қажет.
5. Білім шынайы қарым-қатынас шеңберінде жүзеге асады.
6. Барлық адамдар құрбы-құрдастарының қолдауы мен достығын қажет етеді.
7. Әрбір студент үшін жетістікке жету-өзінің мүмкіндігіне қарай орындай алатын әрекетін жүзеге асыру.
8. Жан-жақтылық адам өмірінің даму аясын кеңейтеді.

Инклюзивті бағыт ерекше балаларды оқуда жетістікке жетуге ықпал етіп, жақсы өмір сүру мүмкіншілігін қалыптастырады.

Енді, күнделікті атқарып жүрген жұмыстарыма тоқталып өтейін. Ерекше студенті бар топқа оқу жұмыс бағдарламасын дайындау алдында колледждің психологынан және медбикеден кеңес алған дұрыс. Себебі, сала мамандары сол студенттің диагнозының деңгейін анықтап береді. Содан кейінгі кезекте, оқу жұмыс бағдарламасын жасадым. Бағдарламада орындалуы оңай тапсырмалар қамтылды. Осыған сәйкес, қашықтықтан оқитын студентке «Smart nation» порталы арқылы орындалу деңгейі төмен түрлі тапсырмалар жүктеліп жүр. Ал, колледжге келіп оқитын студенттер үшін тақырыпқа сай, автокөліктің суретін немесе пластилиннен түрлі бөлшектер құрастыру ұсынылады. Бұдан бөлек, «kahoot» бағдарламасы арқылы деңгейі төмен тест сұрақтарын орындау үшін бақылау жұмысы беріледі.

Мүмкіндігі шектеулі адамдардың әлеуетті мүмкіндіктерін түсіну оларды қоғамның қалыпты өміріне қосудың әртүрлі нұсқаларының пайда болуына себеп болды. Біз инклюзивті білім беру, зерттеу және оның тұжырымдамасын біздің елімізде қалыптастыру процесінің куәсі болып отырмыз. Бүгінгі таңда мұғалімдер мен әртүрлі қоғамдық институттардың өкілдері қоғамдық пікірді қалыптастыруда және кез-келген білім беру реформасының негізін құрайтын мәліметтер мен білім беруде көп жұмыс істеуі керек. Дамыған елдің заманауи білім беру жүйесі, инклюзивті білім беруге көшу тек техникалық немесе ұйымдастырушылық өзгерістерді жүзеге асыру ғана емес, қоғам мен мемлекеттің барлық оқушыларға білім алу саласындағы мүмкіндіктерге қол жеткізуге нақты дайындығы болып табылады.

Танымал автор Д. Митчелл жұптасып оқытуды интерактивті білім берудің жетекші технологияларының бірі ретінде анықтайды. Оның мәні келесідей — бір оқушы екіншісіне оқытушының бақылауымен сабақ бергенде. Мүмкіндігі шектеулі білім алушылар да өзін-өзі бағалауды едәуір арттыратын мұғалім ретінде әрекет ете алады. Өзара оқыту технологиясы балалар бір-бірінен көп нәрсені үйренеді деген болжамға негізделген.

Сондықтан инклюзивті білім беру жоғары сапалы білім беруді қамтамасыз етудің және кемсітушілік пен теңсіздіксіз неғұрлым инклюзивті қоғам құрудың басты мәселелерінің бірі болып қала береді.

Осылайша, мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін инклюзивті тәсіл — бұл біздің санамыз үшін жаңа нәрсе. Мұндай адамдар үшін өзін-өзі бағалауды арттыру, дамыту үшін өте жақсы әдіс. Олар үшін бәрі бірдей емес елде бейімделу өте қиын. Статистикаға сәйкес, мұндай адамдар қарапайым адамға қарағанда әлдеқайда табысты болады. Қанша танымал адамдар мүмкіндігі шектеулі болды және бұл адамдардың жүрегін жаулап алуға кедергі болмады.

Мұның бәрі әртүрлі жолдармен көрінеді: біреу күшті, біреу әлсіз. Бұл мүмкіндігі шектеулі балаларға қоғамның толыққанды мүшелері сияқты сезінуге және бейімделу кезеңінен сәтті өтуге, қарапайым балалар мен олардың ата-аналарына ерекше балаларға деген толерантты көзқарасты қалыптастыруға және адамдарды қалай қабылдауға болатындығын білуге көмектесетін интерактивті білім беру технологиялары.

Негізінен, практикада интерактивті білім берудің педагогикалық технологиялары қолданылады, өйткені олар мүмкіндіктері шектеулі адамдарды оқытудың барлық

идеяларын іске асыруға жауап береді. Интерактивті білім беру нәтиже беруі үшін, ең алдымен, оқытылатын адамдардың қабілеттері туралы көбірек білу керек. Өйткені бұл ойынға ұйымдастырушылық технологиялар енеді. Олардың арқасында оқыту үшін белгілі бір схема жасалады. Педагогикалық технологияларды қолданудың бір түрі — сауалнама. Әр адамға белгілі бір сұрақтар жиынтығы бар форма беріледі, соның арқасында мұғалім оқушының мүдделері мен қабілеттерін анықтай алады. Нәтижелер жиналып, талданған кезде сабақтарға арналған материалды таңдау оңайырақ болады. Сабақты құрастыруда мұғалім сауалнамадан кейінгі нәтижесін ескере отырып, әр оқушыға арналған тапсырмаларды таңдауы керек. Бұл тәсіл даралау принципі деп аталады. Ол барлық сынып оқушыларына тең мүмкіндіктер жасауға мүмкіндік береді, осылайша практикада инклюзивті тәсіл жүзеге асырылады.

Егер сабақ барысында оқушылардың бірі қалған деңгейден жоғары көрінетін нәтиже көрсетсе, онда мұндай оқушылар шағын топтарға біріктіріліп, олар үшін білім деңгейіне сәйкес тапсырмалар таңдалып алынады.

Сондай-ақ, мұғалімдердің күш-жігерін дамудағы қайшылықтардың алдын алуға бағыттауға мүмкіндік беретін көптеген технологиялар бар. Балалардың әлеуметтік құзіреттілігін дамытуға бағытталған технологиялар мен әлеуметтік ойын технологияларын атап өткім келеді. Біріншісі, өз кезегінде, әлеуметтік дағдыларды тікелей оқыту, топтық қызмет түрлерін, соның ішінде ойын түрлерін еліктеу және ұйымдастыру арқылы әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру арқылы жүзеге асырылады. Бұл технология пайдалы және маңызды, өйткені ол құрдастарымен өзара әрекеттесу дағдыларын, өзара көмек пен өнімді қызметті үйретеді. Мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін — бұл сізді қоғамда қабылдаған кезде үлкен құндылық, сондықтан сіз өзара іс-қимыл мен өзара көмектің дамуын бағыттауыңыз керек. Кез-келген қиын жағдайда, дәл осындай ерекше адамдар көмекке келеді, ал басқалары жай ғана бұрылады.

Екінші технологиялар бірдей мақсатқа ие, бірақ сәл өзгеше. Әлеуметтік ойын технологиясында театр жаттығулары, аула және оқу ойындары негізінде жасалған дидактикалық ойындар бар, олар назар, ерік, есте сақтау, сөйлеу, тез ойлау, қимылдарды үйлестіруді дамытып қана қоймайды, сонымен қатар интерактивті білім беру жағдайында маңызды болып табылатын топтағылармен және мұғаліммен іскерлік қарым-қатынас дағдыларын қалыптастырады. Бұл технологияларды іске асыру оңай, өйткені оларда көптеген ойындар бар, соның арқасында мүмкіндігі шектеулі адамдарға үйрену оңайырақ болады.

КОРЫТЫНДЫ

Инклюзивті оқыту- ерекше білім алушыларға колледж өміріне белсене қатысуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту-оқушылардың теңқұқығынанықтайды және ұжыміс әрекетіне қатысуға мүмкіндік береді. Адамдармен қарым-қатынасына қажетті қабілеттілікті дамытуға мүмкіндік береді. Инклюзивті оқыту-барлық балалардың мұқтаждығын ескеретін ерекше қажеттілігі бар балалардың білім алуын қамтамасыз ететін жалпы білім үрдісінің дамуы. Инклюзивті білім беру балалардың оқу үрдісіндегі қажеттіліктерін қанағаттандырып, оқыту мен сабақберудің жаңа бағытын өңдеуге талпынады. Егер инклюзивті оқытудың оқыту мен сабақ беруге енгізілген өзгерістері тиімді болса, онда ерекше қажеттіліктері бар балалардың жағдайы да өзгереді. Инклюзивті білім алатын топтарда оқыған балалар мамандығы туралы білім алуға мүмкіндік алады. Инклюзивті оқыту студенттерді жалпы білім беру үрдісіне толық енгізу және әлеуметтік бейімделуге, жынысына, шығутегіне, дініне қарамай балаларды айыратын кедергілерді жоюға ата-аналарын белсенділікке шақыруға балалардың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік қажеттіліктерін арнайы қолдау, қоршаған ортаның балаларды жас ерекшеліктеріне бейімделуіне жағдай қалыптастыру, яғни жалпы білім беру сапасы сақталған тиімді саясат.

Инклюзивті оқыту — даму мүмкіндігі шектеулі балалардың қалыпты дамыған балалармен бірге әлеуметтендіру және интеграция процестерін жеңілдету мақсатындағы

жеңілдетілген оқыту жүйесі. Инклюзивті оқыту негізінде балалардың қандай да бір дискриминациясын жоққа шығару, барлық адамдарға деген теңдік қатынасын қамтамасыз ету, сонымен қатар оқытудың ерекше қажеттілігі бар балаларға арнайы жағдай қалыптастырудың идеологиясы жатыр.

Қорыта айтқанда, қазіргі таңда әр студентке жеке тұлға ретінде қарап, саналы тәрбие сапалы білім беру өмір талабы болып табылады. «Бәріне бірдей мүмкіндік», «Сапалы білім – барлығы үшін» деген ұстанымды қолдаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Оспанбаева М. П. Инклюзивті білім беру мазмұны және әдістемесі: оқу құралы / Алматы: Қазақ университеті, - 2019. – 232 б.
2. «Инклюзивті білім беру: тәжірибесі, мәселелері және даму болашағы»: атты ғыл.-әдіст. семинар. матер. жинағы / Өскемен: С.Аманжолов атындағы ШҚМУ. - 2016. – 86 б
3. Инклюзивтік білім беру жағдайында 8 санат бойынша ерекше білім
4. беруде қажеттіліктері бар балаларды оқытуды ұйымдастыру. Әдістемелік ұсынымдар / Астана: БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы. - 2016. – 64 б.
5. Инклюзивті білім берудің заманауи технологиялары [Электрондық ресурс] – URL: <https://moyaugra.ru/publication/8/480>
6. Инклюзивті білім беру [электрондық ресурс] – URL: <https://nsportal.ru/shkola/sotsialnaya-edagogika/library/2019/10/17/inklyuzivnoe-obrazovanie>

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУДА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СЕРІКТЕСТІКТІ НЫҒАЙТУ: ӘЛЕМДІК ТӘЖІРИБЕ ЖӘНЕ ИНТЕГРАЦИЯ ЖОЛДАРЫ

Сулейменова Гүлжауһар Сарыбаевна

физика,математика пәні оқытушысы,

Манап Азиза Сабрбаевна қазақ тілі мен әдебиет пәні оқытушысы

Астана қаласы «Шипагер» медициналық колледжі

Қазақстан Республикасы

Түйін. Бұл мақалада халықаралық серіктестіктердің негізгі алатын орны. Оның тиімділігі, басқа да шет мелекеттердегі тәжірибелер, сондай-ақ колледждардағы жүргізілетін шараларға тоқталады.

Кіріспе

Жаһандану дәуірінде жұмысшы кадрларды сапалы даярлау барлық елдер үшін маңызды міндетке айналды. Экономикалық даму, технологиялық прогресс және **халықаралық** сауданың кеңеюі жаңа талаптарға сай кәсіби мамандарды қажет етеді. Бұл мақалада халықаралық серіктестіктің әлемдік тәжірибесі талданып, жұмысшы кадрларды даярлау жүйесін жетілдірудің тиімді жолдары ұсынылады.

1. Әлемдік тәжірибенің негізгі аспектілері

1.1. Халықаралық білім беру ынтымақтастығы

Білім беру саласындағы алдыңғы қатарлы бағдарламалар, мысалы, Erasmus+ және Global Skills Partnership, әлемнің әртүрлі елдеріндегі мамандардың біліктілігін арттыруға бағытталған. Бұл бағдарламалар қатысушыларға басқа елдердің білім беру жүйесімен танысуға, тәжірибе алмасуға мүмкіндік береді.[1]

Erasmus+ бағдарламасы туралы мәлімет

Erasmus+ — бұл Еуропалық Одақтың білім, жастар және спорт салаларындағы бағдарламасы, оның мақсаты жастар мен білім алушыларға халықаралық тәжірибе жинақтау, оқу және жұмыс істеу мүмкіндіктерін ұсыну болып табылады. Бағдарлама 2014 жылы басталды және 2020-2027 жылдар аралығында жүзеге асырылады.

Erasmus+ бағдарламасы үш негізгі бағытта жұмыс істейді:

1. Білім беру:

- Жоғары білім беру ұйымдарының студенттері мен оқытушыларын академиялық алмасу;
- Оқушылар мен мұғалімдерге арналған жобалар мен ұтқырлық мүмкіндіктері.
- 2. **Жастар:**
 - Жастар ұйымдары үшін халықаралық тәжірибе және білім алу мүмкіндіктері;
 - Жастардың әлеуметтік дағдыларын дамыту және олардың азаматтық белсенділігін арттыру.
- 3. **Спорт:**
 - Әлемдегі спорттың әртүрлі салаларында ынтымақтастық пен тәжірибе алмасу;
 - Спорттық іс-шаралар мен жобаларды қаржыландыру.

Erasmus+ бағдарламасына Қазақстанның қандай жоғары оқу орындары қатысады?

Erasmus+ бағдарламасы арқылы Қазақстанның көптеген жоғары оқу орындары халықаралық ынтымақтастық пен білім алмасу мүмкіндіктерін пайдаланады. Қазақстандағы Erasmus+ бағдарламасына қатысатын жоғары оқу орындарының қатарында:

1. **Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті (ҚазҰУ)** – Алматы қаласында орналасқан ең ірі университеттердің бірі. ҚазҰУ Erasmus+ бағдарламасы аясында Еуропаның жоғары оқу орындарымен ынтымақтастық орнатады, студенттер мен оқытушыларға ұтқырлық мүмкіндіктерін ұсынады.
2. **Назарбаев Университеті** – Бұл университет білім беру және ғылыми зерттеулер саласындағы халықаралық серіктестіктерді дамытуда белсенді қатысушы болып табылады.
3. **Қазақстан-Британ техникалық университеті (ҚБТУ)** – Алматы қаласындағы бұл университет түрлі халықаралық бағдарламалар мен жобаларға қатысады, соның ішінде Erasmus+ бағдарламасына да қатысады.
4. **Еуразия ұлттық университеті (ЕҰУ)** – Астана қаласында орналасқан университет Erasmus+ арқылы студенттер мен оқытушылар үшін ұтқырлық мүмкіндіктері мен халықаралық тәжірибе алмасу жобаларын жүзеге асырады.
5. **Қазақ ұлттық техникалық университеті (ҚазҰТЗУ)** – Бұл университеттің студенттері мен оқытушылары Erasmus+ бағдарламасы аясында Еуропалық жоғары оқу орындарында білім алып, тәжірибе жинақтай алады.
6. **Алматы Менеджмент университеті (AlmaU)** – Әлеуметтік ғылымдар мен экономика саласында Erasmus+ бағдарламасының мүмкіндіктерін пайдаланатын тағы бір жоғары оқу орны.
7. **Шығыс Қазақстан мемлекеттік техникалық университеті** – ШҚМТУ Erasmus+ бағдарламасы арқылы білім беру мен ғылыми зерттеулер саласында халықаралық ынтымақтастықты дамытуда.

Бұл тізім толық емес, өйткені Erasmus+ бағдарламасына қатысатын басқа да университеттер мен оқу орындары бар. Erasmus+ бағдарламасы бойынша жобалар университеттер мен білім беру ұйымдарының қажеттілігіне және қызығушылығына қарай әр түрлі деңгейде жүзеге асырылады. [2]

Соңғы 5 жылда Қазақстанның жоғары оқу орындары Erasmus+ бағдарламасына белсенді қатысып, халықаралық ынтымақтастықты нығайтуда маңызды қадамдар жасады.

2019-2023 жылдар аралығында Erasmus+ бағдарламасы бойынша Қазақстандағы жоғары оқу орындарының қатысуы:

- **Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті (ҚазҰУ):** 2023/24 оқу жылында ҚазҰУ Еуропалық жоғары оқу орындарымен бірлесіп Erasmus+ «Халықаралық кредиттік ұтқырлық» бағдарламасы шеңберінде 40 грант жеңіп алды. Бұл гранттар студенттер мен оқытушылардың Еуропаның жетекші университеттерінде білім алу және біліктілікті арттыру курстарынан өту мүмкіндігін береді.
- **Қ.И. Сәтбаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық зерттеу университеті (ҚазҰТЗУ):** ҚазҰТЗУ 2022 жылдың басынан бастап Erasmus+ бағдарламасы бойынша

12 келісім жасасып, белсенді түрде жұмыс істеп келеді. Университет студенттері Польша, Ресей, Германия, Оңтүстік Корея, Малайзия сияқты елдердің жоғары оқу орындарында академиялық ұтқырлық бағдарламасы бойынша білім алуда.

- **М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті (Әуезов университеті):** 2019-2023 жылдар аралығында Әуезов университеті Erasmus+ бағдарламасы бойынша 5 жоба іске асырды. Университеттің профессор-оқытушылар құрамы мен студенттері Еуропалық Одақтың жоғары оқу орындарымен ынтымақтастықты дамытуда белсенділік танытуда.

1.2. Кәсіптік және техникалық білімнің дамуы

Сингапур, Германия және Оңтүстік Корея сияқты елдер кәсіби-техникалық білім беру саласында айтарлықтай жетістіктерге жетті. Мысалы, Германияның дуалды білім беру жүйесі теорияны практикалық дайындықпен ұштастырып, жұмысшы кадрларды сапалы даярлауда ерекше нәтижелер көрсетті.

Германияның Дуальді Білім Беру Жүйесі

Германияның кәсіби-техникалық білім беру жүйесі ерекше танымал, өйткені ол теория мен практиканың үйлесімі арқылы білім беру процесін ұйымдастырады. Бұл жүйе «дуальді білім беру» деп аталады, онда студенттер оқу орындарында білім алып, сонымен қатар өндіріс орындарында тәжірибе жинақтайды.

- **Мысал:** Германияның дуальді білім беру жүйесінде **оқу мен жұмыс** бір уақытта жүргізіледі. Мысалы, техникалық мамандықтар бойынша оқитын студенттер оқу кезінде белгілі бір компанияда жұмыс істеп, сол компанияда тәжірибе алады. Бұл жүйе студенттерге нақты өндірістік дағдыларды меңгеруге, ал компанияларға өз жұмысшыларының кәсіби деңгейін көтеруге мүмкіндік береді.
- **Нәтиже:** Бұл білім беру жүйесі Германиядағы жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейін төмендетуге және жұмыс орындарының сапасын арттыруға көмектесті. Сонымен қатар, Германиядағы кәсіби-техникалық білім берудің тиімділігі көп елдерге үлгі болып, басқа мемлекеттер өздерінің білім беру жүйелерін осы модельге жақындатуға ұмтылуда.

Германияның тәжірибесі кәсіби-техникалық білім беру саласында сәтті интеграция мен индустриалды тәжірибені біріктірудің мысалы ретінде қарастырылады.

Шипагер медициналық колледжі студенттерге медициналық білімді теория мен практиканы үйлестіре отырып береді. Дуальді білім беру жүйесі арқылы колледж:

- Студенттерді **медициналық мекемелерде** (ауруханалар, клиникалар, емханалар) тәжірибеден өткізу арқылы олардың кәсіби дағдыларын шыңдайды.
- Колледж студенттері оқуды аяқтағанға дейін нақты медициналық жағдайларда жұмыс істей алады, бұл олардың еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуына ықпал етеді.
- **Медициналық қызметтер, мейірбике ісі, дәрігерлік көмек көрсету** сияқты мамандықтар бойынша студенттер колледждің серіктес мекемелерінде, яғни медициналық орталықтар мен емханаларда практикалық тәжірибе жинақтайды. [3]

№	Дуальді білім беру жүйесі бойынша оқытылатын топтар	Күтілетін нәтиже
1	Емдеу ісі, 3 курс (ЛД 112-2)	Фельдшер мамандығы бойынша студенттер төтенше жағдайлар кезінде көмек көрсету, алғашқы медициналық көмек көрсету, медициналық мекемелерде жұмыс істеу бойынша тәжірибе алады.
2	Мейіргер ісі, 3 курс (СД 112)	Мейірбике ісі мамандығы бойынша студенттер медициналық мекемелерде жұмыс істеп, пациенттермен жұмыс істеу, дәрігерлермен ынтымақтастықта болу және медициналық қызмет көрсету дағдыларын меңгереді.

1.3. Жаңа технологияларды пайдалану

Цифрлық технологиялар жұмысшы кадрларды даярлауда маңызды рөл атқарады. Онлайн оқыту платформалары (Udemy, Coursera) мен виртуалды тренажерлар мамандарға кез келген жерде және кез келген уақытта білім алуға мүмкіндік береді.

Udemy және Coursera арасындағы айырмашылықтар:

Көрсеткіш	Udemy	Coursera
Құрылу жылы	2010 жыл	2012 жыл
Курстар	Тәуелсіз инструкторлар мен компаниялар ұсынған көптеген курстар	Университеттер мен білім беру ұйымдарынан курстар
Бағасы	Әдетте ақылы, кейбір курстар тегін	Ақылы, бірақ тегін курстар да бар
Сертификаттар	Курсты аяқтаған соң сертификат беріледі	Курсты аяқтаған соң сертификат немесе диплом беріледі
Курс құрылымы	Видеолар, тесттер, материалдар	Лекциялар, тесттер, жобалар, практикалық тапсырмалар
Фокус	Әр түрлі сала мен дағдылар (қолданбалы дағдылар)	Академиялық білім мен сертификаттар, жоғары білім

2. Интеграцияның тиімді жолдары

2.1. Халықаралық стандарттарды үйлестіру

Білім беру саласындағы стандарттардың біріздендірілуі жұмысшы кадрлардың жаһандық еңбек нарығында мобильдігін қамтамасыз етеді. Мысалы, ISO стандарттарын енгізу кәсіби дайындық сапасын бақылауға мүмкіндік береді.

2.2. Бірлескен оқу орталықтарын құру

Көпжақты серіктестік аясында оқу орталықтарын құру жұмысшы кадрларды даярлауда инновациялық шешімдерді енгізуге ықпал етеді. Мысалы, шетелдік компаниялармен бірлесіп, өндірістік оқу орталықтарын ашу тәжірибелік білім берудің сапасын арттырады.

2.3. Мемлекеттік және жеке сектордың серіктестігі

Кәсіби білім беру саласында мемлекет пен жеке сектордың серіктестігін дамыту жұмысшы кадрларды даярлауда тұрақты қаржыландыру мен сапаны қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

2.4. Мәдениетаралық оқыту бағдарламалары

Жұмысшы кадрлардың мәдениетаралық құзыреттерін дамыту халықаралық компанияларда жұмыс істеуге бейімделуге көмектеседі. Бұл үшін мәдени айырмашылықтарды ескеретін арнайы оқу бағдарламалары енгізілуі қажет.

3. Халықаралық серіктестіктің артықшылықтары

1. **Кәсіби дағдыларды дамыту:** шетелдік әріптестермен ынтымақтастық мамандардың кәсіби деңгейін арттырады.
2. **Еңбек нарығының сұранысына бейімделу:** халықаралық тәжірибе арқылы мамандар жаңа технологиялар мен әдістерді тез меңгереді.
3. **Тұрақты даму:** халықаралық серіктестік жұмысшы кадрларды даярлау жүйесінің ұзақ мерзімді тұрақтылығын қамтамасыз етеді. [4]

Қорытынды

Жұмысшы кадрларды даярлауда халықаралық серіктестікті нығайту білім беру сапасын жақсартып, әлемдік еңбек нарығының талаптарына сай мамандар даярлауға мүмкіндік береді. Интеграцияның негізгі аспектілері – білім беру стандарттарын үйлестіру, бірлескен жобалар мен бағдарламаларды іске асыру және жаңа технологияларды қолдану.

Бұл бағыттағы жұмыстардың табысты болуы әр елдің білім беру жүйесінің ашықтығы мен икемділігіне байланысты.

Әдебиеттер тізімі

1. World Economic Forum. Future of Jobs Report, 2023.
2. Skills Development in the 21st Century. UNESCO, 2022.
3. Халықаралық білім беру ынтымақтастығы: тәжірибе және келешек. // «Білім беру саясаты» журналы, 2021.
4. Онлайн оқытудың жаңа бағыттары. // Ғылыми-әдістемелік шолу, 2023.

ВЗАИМОСВЯЗЬ С СОЦИАЛЬНЫМИ ПАРТНЕРАМИ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Ногуманова Гульфия Талгатовна,
заведующая практикой

ГАПОУ «Технический колледж им. В.Д. Поташова», г. Набережные Челны

Ильясова Гульшат Гайнетдиновна,
мастер производственного обучения

ГАПОУ «Технический колледж им. В.Д. Поташова», г. Набережные Челны

Аннотация: Целью статьи является изучение взаимосвязи социальных партнеров в профессиональном образовании. Социальное партнёрство в профессиональном образовании — это особый тип взаимодействия образовательного учреждения с субъектами и институтами рынка труда, государственными и местными органами власти, общественными организациями, нацеленный на максимальное согласование и учёт интересов всех участников этого процесса. В статье формулируются основные этапы, обеспечивающие подготовку конкурентоспособных выпускников в условиях современной рыночной экономики.

По мнению Лисачкиной В.П., экономические преобразования в нашей стране все большей степени ориентирует профессиональное образование на развитие в тесном взаимодействии со сферой труда [3, С. 48]. В складывающихся условиях актуальным становится вопрос формирования новой системы отношений между образовательными учреждениями и предприятиями, которая бы способствовала удовлетворению потребностей рынка труда, конкретных запросов отдельных работодателей с учетом межкультурных компетенций и готовности к профессиональной деятельности в полиэтнической среде. Поэтому ключевое место в наших планах занимают вопросы изучения рынка труда, взаимодействие с социальными партнерами.

Полякова С.Н. считает, что производство требует от системы профессионального образования подготовку специалистов, которые могли бы быстро адаптироваться в новых условиях, качественно выполнять профессиональные обязанности, учитывая специфику производства [4, С. 7].

Отсюда возникает потребность обновлять и корректировать образовательную и производственную деятельность подготовки будущих рабочих и специалистов.

Основным социальным партнером ГАПОУ «Технический колледж им. В.Д. Поташова» являются ПАО «КАМАЗ», АО «Ремдизель», АО «КАМА ДИЗЕЛЬ», ООО «Лат-Транссервис», ООО «ЦФ КАМА», ООО «Союз-Логистик», ООО «АрСиЭр», ООО ТД «Кориб», ООО «Набережночелнинский трубный завод», ООО «Федерал-Могул Набережные Челны», ООО УК «ТрансТехСервис», ООО «Авторемстрой» и другие предприятия, которые заинтересованы в квалифицированных кадрах, способных качественно выполнять работу повышенной сложности.

Согласно рабочим учебным планам и программам производственного и практического обучения, все виды практик организованы и проводятся как на базе

колледжа, так и на базовых предприятиях, с которыми заключены двухсторонние договора о сотрудничестве и практической подготовке кадров.

Публичное акционерное общество «КАМАЗ» - одно из крупнейших предприятий российского машиностроения, ведущее свою историю с 1969 года. В состав группы компаний «КамАЗ» входят 103 организации, в том числе 14 основных подразделений, 10 из которых находятся в Набережных Челнах. К ним относятся Автомобильный завод, Литейный завод, Кузнечный заводы, Ремонтно-инструментальный завод, завод Двигателей, Прессово-рамный завод, Завод запасных частей и компонентов и др.

Хочется также отметить, что лаборатория Робототехники, совместно введен в действие с ПАО «КАМАЗ» и лаборатория Технического обслуживания и ремонта автомобилей, который установил наш социальный партнер АО «КАМА ДИЗЕЛЬ» успешно работают, студенты занимаются, проходят практические занятия, учебные практики.

В колледже открыт музей Завода Двигателей ПАО «КАМАЗ», на базе колледжа проходят дни встречи ветеранов завода – первопроходцев, деловые завтраки с приглашением выпускников колледжа, успешно работающих на ПАО «КАМАЗ».

На подразделениях ПАО «КАМАЗ» проводятся, в рамках различных мероприятий и проектов экскурсии для студентов и родителей, мастер - классы, гостевые лекции на подразделения ПАО «КАМАЗ», дни КАМАЗа (для школьников).

На сегодняшний день со стороны ПАО «КАМАЗ» колледжу заявлена потребность в подготовке квалифицированных рабочих и специалистов по следующим специальностям (профессиям) СПО: техник по специальности «Техническое обслуживание и ремонт двигателей, систем и агрегатов автомобилей», техник по специальности «Технология машиностроения», техник по специальности «Техническая эксплуатация и обслуживание роботизированного производства», техник по специальности «Управление качеством продукции, процессов и услуг», техник по специальности «Металлургическое производство (по видам производства), техник по специальности «Монтаж, техническое обслуживание, эксплуатация и ремонт промышленного оборудования (по отраслям); 15.01.05 Сварщик (ручной и частично механизированной сварки (наплавки), 15.01.23 «Наладчик станков и оборудования в механообработке» с присвоением квалификации наладчик станков и манипуляторов с программным управлением, станочник широкого профиля. С последними семи направлениями подготовки наш колледж вошел в Федеральный проект «Профессионалитет» [2, С. 76].

В соответствии с Законом Российской Федерации «Об образовании» содержание образования является одним из факторов экономического и социального прогресса общества и должно быть ориентировано на обеспечение самоопределения личности, создание условий для ее самореализации; развитие общества, укрепление и совершенствование правового государства. Содержание образования должно обеспечивать воспроизводство и развитие кадрового потенциала общества, поэтому профессиональное образование любого уровня призвано обеспечивать получение обучающимся профессии и соответствующей квалификации.

Но какой бы подход к системе образования не был выбран, ясно одно - современный специалист должен владеть не только суммой фундаментальных и профессиональных знаний, но должен быть самостоятельной личностью, способной быстро адаптироваться к меняющимся условиям, ориентироваться в информационной среде.

Все вышесказанное предъявляет новые требования не только к содержанию образования, но и к условиям реализации образования, в частности к кадровому обеспечению образовательного процесса.

Одно из основных направлений взаимодействия колледжа и предприятия - это организация и проведение производственной практики обучающихся на рабочих местах в подразделениях предприятия. График учебно-производственной деятельности колледжа согласовывается с директором Департамента развития персонала ПАО «КАМАЗ» в начале каждого учебного года, все Основные профессиональные образовательные программы

(ОПОП), также согласовываются с председателями Государственной итоговой комиссии на предприятиях.

Наиболее квалифицированные специалисты, руководители структурных подразделений ПАО «КАМАЗ» традиционно являются председателями государственной аттестационной комиссии по специальностям на Итоговой государственной аттестации выпускников колледжа. Все специалисты отмечают высокий уровень подготовки выпускников колледжа, их коммуникабельность и профессиональную компетентность, умение решать ситуационные (профессиональные) задачи [5, С. 14].

На ПАО «КАМАЗ» направляются 85-90% обучающихся на практику в основном на Завод двигателей ПАО «КАМАЗ». Для трудоустройства и закрепления выпускников колледжа со стороны базового предприятия созданы все условия: выплачиваются подъемные, создаются условия для ипотечного кредитования, дополнительные отпуска в связи с бракосочетанием, обеспечиваются местами в дошкольных учреждениях для детей и т.д., согласно Коллективному договору.

Таким образом, подготовить рабочего, соответствующего запросам современного производства, учебным заведениям без помощи высококвалифицированных специалистов заводов сложно. Так как, на наш взгляд, не смотря на шефскую помощь, остаются актуальными проблемы внутри системы образования: ощущается дефицит квалифицированных преподавателей и мастеров производственного обучения.

Для решения вышеперечисленных проблем мы активно работаем по организации стажировок преподавательского состава колледжа на базе заводов и предприятий - социальных партнеров, тем самым решив проблемы по повышению квалификации преподавательского состава, доступа к новым технологиям.

Мы всегда помним, что, работая в тандеме «учебное заведение - предприятие» выигрывают обе стороны!

Список литературы

1. Вишнякова С.М. Профессиональное образование: Словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. М., 2024. - 538 с.
2. Карачаровский В.В. Межведомственное взаимодействие в проектировании и реализации модулей профессионального образования // Среднее профессиональное образование. 2023. - № 1. - С. 76 - 79.
3. Лисачкина В.П.-Государственно-частное партнерство образовательных учреждений и предприятий транснациональных корпораций // Среднее профессиональное образование. 2022. - № 4. - С. 47 - 49.
4. Полякова С.Н. Социальное партнерство в системе профессионального образования// Среднее профессиональное образование. 2023. - № 1. - С.7 -8
5. Сохабеев В.М., Корчагин Е.А. Социальное партнерство в среднем профессиональном образовании// Специалист. 2022. -№3. - С. 14- 17.

ИНТЕГРАЦИЯ УЧЕБНОЙ И ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ПРАКТИКИ, КАК НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ ЭФФЕКТИВНОГО НАСТАВНИЧЕСТВА НА УЧЕБНОЙ ПРАКТИКЕ

Белянко Елена Сергеевна,
преподаватель ГБПОУ «Южно – Уральский
государственный технический колледж

В условиях учебной практики моя задача, как мастера наставника, создать условия для того, чтобы студенты приобрели необходимые навыки выполнения технологических операций и развили профессионально-значимые личностные качества, востребованные работодателем.

Для решения поставленных задач я использую технологию наставничества «Пятилистник». Кроме того, учитываю, что студенты обладают всеми характерными особенностями поколения Z, поэтому применяю также и современные образовательные технологии, в том числе, решение ситуационных задач, проектное и проблемное обучение и др. В процессе обучения при проблемных ситуациях стараюсь не давать готовых рекомендаций наставляемому, а побуждаю его (помогаю) найти ответ самому. При необходимости наше взаимодействие может осуществляться и во внеурочное время, в том числе может использоваться консультация психолога.

При всем этом, опыт показывает, что перед выходом на производственную практику большинство ребят испытывают некоторую тревожность, особенно студенты со слабо сформированными коммуникативными навыками, поскольку условия работы в учебных мастерских отличаются от условий работы на предприятиях. Отличие условий влечет за собой и более длительный период адаптации, а работодателю, особенно предприятиям оборонного комплекса, нужно, чтобы студенты были максимально подготовлены и срок адаптации был как можно меньше.

На мой взгляд, выход из данной ситуации может быть один – внести коррективы в организационную модель практики, осуществив интеграцию практик учебной и производственной. Именно так и звучит тема моей программы наставничества.

А моя цель в сложившихся условиях - стать для своих подопечных мастером - наставником, который создает условия и помогает студентам успешно начать и не менее успешно осуществлять в дальнейшем свой профессиональный путь.

На слайде представлена базовая организационная модель, состоящая из подготовительного, основного и заключительного этапов учебной практики. Также в ней отражен подготовительный этап перехода студентов на производственную практику. Согласно базовой модели, выходя на УП студенты еще не знают на каком предприятии будут проходить производственную практику, не знакомы с ее условиями, следовательно и содержание учебной практики на эти условия не ориентировано.

Соединим подготовительный этап производственной и учебной практик. А вот теперь корректируем содержание, адаптируя его под конкретные условия, которые мы уже знаем, на этапе вводного инструктажа ребята, объединившись в группы, будут решать ситуационные задачи по изучаемой теме, связанные с проблемами конкретного производства, тем самым подготавливаясь к работе на нем. Где возьмем эти задачи?

На этапе согласования! Для более оперативного и результативного взаимодействия с работодателями создан чат в ТЕЛЕГРАММ - и одной из его задач является выявление проблем на конкретном рабочем месте. Кроме того, в содержание учебной практики, в первый ее день, добавляются экскурсии на предприятия отдельными группами. Ведь, зная конкретные условия, мотив решать проблемные ситуации будет гораздо выше. Кроме ситуационных задач применяется работа в бригадах и другие современные методы, обозначенные ранее

При всем этом совет и помощь мастера-наставника в процессе текущего инструктажа остаются на переднем плане, кроме того, при выполнении работ студентам дается возможность проанализировать особенности их выполнения на оборудовании конкретного предприятия.

Изменяется и содержание заключительного инструктажа, на нем не только подводятся итоги, но и осознаются определенные самим студентом профессиональные успехи, строятся планы на развитие западающих качеств.

И, наконец, интеграция в реализуемой мной модели, подразумевает 2 дня стажировки на производстве, тем самым уже на учебной практике происходит адаптация к новым условиям, в том числе и к личностным особенностям наставника. А наставник обратит внимание, с моей подачи, на студентов с проблемами в общении.

На заключительном этапе - при составлении отчета, студенты составляют план профессионального и личностного развития на время производственной практики,

который вносится в Портфолио карьерного продвижения, на соответствующую страницу.

Данная модель опробована уже в этом году и показала свою эффективность. Об этом говорят данные анкетирования, в том числе: уровень тревожности у студентов – снижен, срок адаптации уменьшен, работодатель отмечает высокую степень удовлетворенности уровнем практической подготовки студентов и их психологической готовностью к работе в новых условиях. Студенты с западающими коммуникативными навыками прошли адаптацию менее болезненно. Ну и, конечно же, могу отметить, что каждый студент достиг запланированной цели, а работодатель получил на практику более подготовленных под реальные условия студентов и остался доволен их работой. Я тоже довольна проделанной работой и ее результатами.

На этом моя книга летописи закрывается, но обязательно откроется, чтобы заполнить пустые листы будущими достижениями моих подопечных.

СЕКЦИЯ №5 РАЗВИТИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В ПОДГОТОВКЕ И ПОДДЕРЖКЕ РАБОЧИХ КАДРОВ (В ФОРМЕ СТЕНДОВОЙ ЗАЩИТЫ).

ДУАЛЬДЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІ ЖӘНЕ АКАДЕМИЯЛЫҚ ҰТҚЫРЛЫҚ: ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СЕРІКТЕСТІК ТӘЖІРИБЕСІ

Асгат Райхан, басшының ОӨЖЖ орынбасары, педагог-модератор
Жабықбай Әділжан Жәнісұлы, аға шебер, педагог-модератор
Мунбаева Булбул Умаровна, арнайы пән оқытушысы, педагогикалық
ғылымдарының магистрі «Алматы электромеханика колледжі» КМҚК.
Алматы қаласы, Бостандық ауданы, Түркебаев 257.

Түйін: Мақалада техникалық және кәсіптік білім (ТЖКБ) жүйесінің интернационалдандыру туралы мағұлматтар және Алматы электромеханика колледжінің Германия мемлекетінің компанияларымен меморандумға қол қойылып, халықаралық ынтымақтастықты дамыту туралы қысқаша баяндалады.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев 2024 жылғы 2 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» атты Қазақстан халқына Жолдауында 2025 жылды «Жұмысшы мамандықтар жылы» деп жариялады.

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев, елдің білім беру саласындағы стратегиялық бағыттарын белгілей отырып, техникалық және кәсіптік білім (ТЖКБ) жүйесінің интернационалдандыруын қолдауды маңызды міндет ретінде атап өтуде. Президенттің сөзінде халықаралық серіктестіктердің білім беру сапасын арттырудағы рөлі туралы бірнеше маңызды ойлар айтылады.

"Біздің басты мақсатымыз – еліміздің білім беру жүйесін әлемдік стандарттарға сәйкес деңгейге көтеру. Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін интернационалдандыру, шетелдік колледждермен бірлескен бағдарламаларды жүзеге асыру арқылы жастарымызды тек Қазақстандық емес, халықаралық деңгейде бәсекеге қабілетті ету. Бұл процесс еліміздің экономикалық дамуында маңызды рөл атқарып, білім алушыларға жаңа мүмкіндіктер береді."

"Қазақстан шетелдік білім беру мекемелерімен белсенді ынтымақтастық орнатып, бірлескен білім беру бағдарламаларын дамытуға ұмтылып келеді. Бұл бағыттағы жұмысымызды жалғастыру арқылы біз білім беру жүйесін жетілдіріп қана қоймай, халықаралық нарықта бәсекеге қабілетті мамандарды даярлай аламыз."

Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрі сөзінен: Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту министрі, сондай-ақ ТЖКБ саласын дамытуға ерекше назар аударады. Министрдің сөзінде шетелдік колледждермен халықаралық серіктестікті дамыту мен білім беру бағдарламаларының маңызды рөлі туралы айтылған.

"Қазақстанның техникалық және кәсіптік білім беру жүйесі халықаралық талаптарға сәйкес болуға тиіс. Біз студенттеріміздің сапалы білім алуына мүмкіндік беріп, оларға шетелдерде тәжірибе жинақтау мүмкіндігін ұсынып жатырмыз. Шетелдік колледждермен бірлескен бағдарламаларды жүзеге асыру – біздің білім беру жүйемізді әлемдік деңгейде танытуға бағытталған маңызды қадам."

"Бірлескен бағдарламалар студенттерімізге басқа елдердің білім беру жүйелерімен танысуға, инновациялық әдістемелерді қолдануға және мәдениеттер арасында алмасуға мүмкіндік береді. Бұл оларды болашақта халықаралық жұмыс нарығында табысты мансап құруға дайын етеді. Біз ТЖКБ-ны интернационалдандыру арқылы еліміздің білім беру сапасын жақсартып, жастарымыздың болашағына жаңа мүмкіндіктер ашамыз."

Мақсаты: Техникалық және кәсіптік білім (ТЖКБ) жүйесінің интернационалдандыруын жүзеге асыру, бірлескен білім беру бағдарламалары арқылы шетелдік колледждермен халықаралық серіктестікті дамыту арқылы білім беру сапасын арттыру, студенттер мен оқытушылардың халықаралық деңгейде бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету және еңбек нарығында тиімді жұмыс орындарын құру.

Міндеттері:

1. Халықаралық білім беру жүйелерімен үйлесімділікті қамтамасыз ету: ТЖКБ саласында халықаралық стандарттарға сәйкес келетін бірлескен білім беру бағдарламаларын әзірлеу және іске асыру арқылы білім беру жүйесін заманауи талаптарға сай үйлестіру.

2. Шетелдік колледждермен серіктестікті кеңейту: Әлемнің жетекші оқу орындарымен білім беру және ғылыми зерттеу салаларында бірлескен бағдарламаларды дамыту, мұнда студенттер тәжірибе жинақтап, басқа мәдениеттермен танысу мүмкіндігін алады.

3. Студенттердің халықаралық тәжірибесін арттыру: Студенттерге бір немесе бірнеше шетелде білім алу мүмкіндігін беру, олардың мәдениетаралық қарым-қатынас және кәсіби құзыреттілігін дамыту.

4. Оқытушылардың біліктілігін арттыру: Халықаралық деңгейде оқытушылардың біліктілігін жоғарылату, шетелдік әріптестермен тәжірибе алмасу, жаңа педагогикалық әдістемелер мен технологияларды енгізу.

5. Жаһандық еңбек нарығында бәсекеге қабілеттілікті арттыру: Халықаралық білім беру бағдарламалары мен серіктестіктер арқылы студенттер мен түлектердің кәсіби біліктілігін жоғарылатып, оларды жаһандық еңбек нарығында бәсекеге қабілетті ету.

6. Ғылыми-зерттеу және инновациялық жобаларға қатысу: Халықаралық деңгейде ғылыми зерттеулер жүргізу, инновациялық жобаларды іске асыру, ғылыми әлеуетті арттыру арқылы білім беру жүйесінің сапасын жақсарту.

7. Мәдениетаралық диалогты дамыту: Студенттер мен оқытушылар арасында түрлі мәдениеттердің өзара түсіністігін және құрметін қалыптастыру, халықаралық ынтымақтастықты нығайту.

8. Білім беру мобильділігін қамтамасыз ету: Студенттер мен оқытушылардың басқа елдерде білім алу және тәжірибе жинақтау мүмкіндігін арттыру үшін әртүрлі академиялық алмасулар мен студенттік мобильділік бағдарламаларын дамыту.

Қазақстандағы техникалық және кәсіптік білім (ТЖКБ) жүйесі қазіргі уақытта жаһандық білім беру саласындағы жаңа талаптарға жауап беруге бағытталған маңызды өзгерістерді бастан кешіруде. Әсіресе, ТЖКБ-ны интернационалдандыру — білім беру процесінің сапасын арттыру, халықаралық тәжірибені енгізу және студенттерге әлемдік деңгейдегі білім беру мүмкіндіктерін ұсыну үшін маңызды қадам болып табылады. Осы бағытта шетелдік колледждермен бірлескен бағдарламалар мен халықаралық серіктестіктердің маңызы ерекше.

ТЖКБ-ны интернационалдандырудың маңызы

Интернационалдандыру — бұл білім беру мекемелерінің халықаралық деңгейде танылуы, басқа елдердің білім беру жүйелерімен байланыс орнатуы және студенттер мен

оқытушылар үшін жаңа мүмкіндіктер ашуы. ТЖКБ-ны интернационалдандыру, әсіресе кәсіптік білім беру саласында, түрлі елдерде білім беру сапасының жақсаруына, тәжірибе мен инновациялармен алмасуға ықпал етеді. Сонымен қатар, бұл процесс студенттердің жұмысқа орналасу мүмкіндіктерін кеңейтеді, себебі халықаралық тәжірибе мен білім алушыларға шетелдік жұмыс берушілер тарапынан жоғары бағаланады.

Бірлескен бағдарламалар арқылы халықаралық серіктестікті дамыту

Бірлескен бағдарламалар ТЖКБ жүйесін интернационалдандырудың негізгі құралы болып табылады. Мұндай бағдарламалар студенттер мен оқытушыларға екі немесе бірнеше елде білім алу мүмкіндігін береді. Мысалы, студенттер бір оқу жылы ішінде өз елінде оқуын жалғастыра отырып, екінші елде тәжірибе жинақтай алады. Бұл білім беру бағдарламалары студенттердің мәдени және кәсіби құзыреттіліктерін кеңейтеді, оларды халықаралық еңбек нарығына дайындайды.

Шетелдік колледждермен серіктестік орнатудың бірнеше маңызды аспектілері бар:

- **Білім беру бағдарламаларын дамыту:** Халықаралық серіктестік аясында екі жақтың да білім беру бағдарламалары мен әдістемелері өзара толықтырылып, жетілдіріледі. Бұл студенттерге көпқырлы білім алуға мүмкіндік береді.
- **Тәжірибе алмасу:** Бірлескен жобалар мен зерттеу жұмыстарын жүргізу, тәжірибе алмасу оқытушылар мен студенттер үшін пайдалы болып табылады. Олар халықаралық деңгейде тәжірибе жинақтайды, әлемдік стандарттарға сәйкес білім алады.
- **Жұмысқа орналастыру мүмкіндіктері:** Шетелдік серіктестермен байланыс орнату студенттердің халықаралық жұмыс нарығына шығуына мүмкіндік береді. Оқу барысында немесе аяқтаған соң, олар шетелдегі компанияларда жұмыс істей алады.

Қазақстанның халықаралық серіктестігі: табыстар мен перспективалар

Қазақстанның техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінің интернационалдандырудағы жетістіктері белгілі. Елдегі оқу орындары көптеген шетелдік университеттер мен колледждермен бірлескен білім беру бағдарламаларын жүзеге асыруда. Мысалы, белгілі бір мамандықтар бойынша екі дипломдық бағдарламалар енгізіліп, студенттер бір уақытта екі елде білім алып, диплом алуда.

Қазақстандық оқу орындары шетелдік жоғары оқу орындарымен ғана емес, сондай-ақ халықаралық ұйымдармен де әріптестік орнатуда. Бұл халықаралық білім беру кеңістігінде еліміздің білім беру жүйесінің деңгейін арттырады, сондай-ақ шетелдік тәжірибелер мен жаңа білім беру технологияларын енгізуге мүмкіндік береді.

Алматы электромеханика колледжі студенттері 2024-2025 оқу жылынан колледж ұжымы Германияның бірнеше ірі компаниялармен ынтымақтастықта өте белсенді жұмыс жасады. Соның нәтижесінде біздің студенттер «Электромеханикалық жабдықтарға техникалық қызмет көрсету, жөндеу және пайдалану», «Автомобиль көлігіне техникалық қызмет көрсету, жөндеу және пайдалану» мамандықтары бойынша Германияның жетекші компанияларында өндірістік тәжірибеден өту мүмкіндігіне ие болып отыр.

Атап айтсақ, «Actemium miprotek GmbH», «AMP Leuna GmbH», «SITEX Textile Dienstleistungen Simeonsbetriebe GmbH», «Hans Kupfer & Sohn GmbH» секілді танымал неміс компанияларымен меморандумға қол қойылып, халықаралық ынтымақтастықты дамыту жолға қойылды. Біздің мұндай қадамға баруымыздың басты себебі – қазіргі заманауи технологиялардың дамып, бәсекелестіктің белең алып отырғаны. Серіктестіктің нәтижесінде шетелдік компаниялармен тығыз байланыс орнап, студенттер заманауи технологияларды меңгереді. Сондай-ақ, кәсіби шеберліктерін шыңдап, халықаралық стандарттарға сәйкес білім алуына зор мүмкіндік туады. Осындай ортақ келісімнің арқасында 20 студентіміз Германияға тәжірибеден өтуге аттанды. Олар Германияның «Actemium miprotek GmbH», «Actemium Cegelec Mitte GmbH», «AMP Leuna GmbH», «SITEX Textile Dienstleistungen Simeonsbetriebe GmbH», «Hans Kupfer & Sohn GmbH» компанияларында тәжірибеден өтіп, біліктіліктерін арттыратын болады.

Және де 2024-2025 оқу жылында Алматы қаласы әкімінің, Білім басқармасының қолдауымен 5 өндірістік оқыту шебері, арнайы пән оқытушысы Германияның Дрезден қаласынан халықаралық тағылымдамадан өтті.

Қорытынды:

ТЖКБ-ны интернационалдандырудың бұл міндеттері мен мақсаттары, ең алдымен, студенттердің халықаралық деңгейде білім алу мүмкіндіктерін кеңейтіп, олардың кәсіби дамуына ықпал етуге бағытталған. Сонымен қатар, мұндай серіктестіктер Қазақстанның білім беру жүйесінің әлемдік аренада танылуына жол ашады.

Президент пен Министрдің сөздері Қазақстанның білім беру жүйесінің жаһандық аренада бәсекеге қабілеттілігін арттыру, шетелдік серіктестермен ынтымақтастық орнату және ТЖКБ саласындағы интернационалдандыруды дамытуға бағытталған күш-жігердің маңызды екенін айқындайды. Осы арқылы білім алушылар мен оқытушыларға жаңа мүмкіндіктер мен білім алмасу жолдары ашылады, ал еліміздің экономикасы мен жұмыс нарығы үшін білікті мамандар даярланады.

ТЖКБ-ны интернационалдандыру, оның ішінде шетелдік колледждермен бірлескен бағдарламалар арқылы халықаралық серіктестікті дамыту — Қазақстанның білім беру жүйесінің маңызды стратегиялық бағыты болып табылады. Бұл процесс білім сапасын арттырып, студенттерге жаһандық еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуға мүмкіндік береді. Жаһандық білім беру кеңістігінде алға шығу үшін халықаралық тәжірибе мен инновацияларды қабылдауға дайын болу керек.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Дуальды *білім беру жүйесі*:
БМБФ (2018). "Dual Education System in Germany" — Германияның дуальды білім беру жүйесі туралы кең көлемде мәлімет береді.
Кис, В. (2010). "The Role of the Dual Education System in Developing Skills" — дуальды білім беру мен кәсіби дағдыларды дамыту мәселелері талқыланды.
ЭЫДҰ (2013). "OECD Skills Outlook: First Results from the Survey of Adult Skills" — халықаралық білім беру жүйесі мен дағдыларды дамыту туралы зерттеу.
Schneeberger, A. (2014). "The Dual Education System: An Overview and Best Practices" — дуальды білім беру жүйесінің үздік тәжірибелерін талдау.
2. Академиялық ұтқырлық:
Еуропалық Комиссия (2013). "Эразмус әсерін зерттеу: ұтқырлықтың студенттердің дағдылары мен жұмысқа қабілеттілігіне және жоғары оқу орындарының интернационализациясына әсері" — Эразмус бағдарламасының академиялық тәжірибеге әсері.
Findlay, A., King, R., Stam, A. (2006). "Worlds of Education: International Student Mobility in the Global Knowledge Economy" — халықаралық академиялық ұтқырлықтың түрлі аспектілерін зерттейтін еңбек.

Teichler, U. (2007). "Internationalization and the Academic Profession" — академиялық ұтқырлықтың жоғары білімдегі ролі мен маңызы.

Гасель-Авила, Дж. (2005). "The Role of Higher Education in the Globalization Process" — жоғары білім мен халықаралық серіктестіктің ықпалы.

3. Халықаралық серіктестік:

Найт, Дж. (2004). "Internationalization of Higher Education" — халықаралық жоғары білімдегі серіктестіктің маңызы.

Каммингс, В.К. (2004). "Globalization and Higher Education" — жоғары білім мен халықаралық серіктестіктің болашағы.

Браун, Дж. (2013). "International Collaboration in Higher Education" — жоғары білімдегі халықаралық ынтымақтастық пен серіктестіктің маңызы.

4. Қосымша ресурстар:

Шаханов, Т. (2012). «Дуальды білім беру жүйесі: халықаралық тәжірибе және Қазақстандағы мүмкіндіктер» — Қазақстандағы дуальды білім беру жүйесін енгізу тәжірибесіне қатысты зерттеу.

Жанұзақ, С. (2018). «Жоғары білім саласындағы халықаралық ынтымақтастық: бүгінгі күн мен болашақ» — академиялық ұтқырлық пен халықаралық серіктестікті дамыту мәселелері.

ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ МЕН ҚОЛДАУДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫ ДАМУ

Толемисова Жансулу Ахметкуловна

математика пәнінің мұғалімі

КМҚК «Қазақстан агротехникалық колледжі»

Қостанай облысы, Қарабалық ауданы, Қазақстан Республикасы

Түйін. Жұмысшы кадрларды даярлау және қолдау саласындағы халықаралық ынтымақтастықты дамыту жаһандық экономикалық және әлеуметтік мәселелерді шешудің маңызды құралына айналуға. Елдердің, халықаралық ұйымдардың және оқу орындарының бірлескен күш-жігері қызметкерлерге тез өзгеретін еңбек нарығы жағдайларына бейімделуге көмектесетін икемді және заманауи оқыту бағдарламаларын жасауға мүмкіндік береді. Алмасу бағдарламалары, бірлескен курстар және инновациялық онлайн платформалар сапалы оқытуға қол жеткізуді қамтамасыз етеді, кәсіби өсуге ықпал етеді және жаһандық деңгейде қызметкерлердің бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

Жұмыс күшінің сапасы және экономикалық өсу сияқты маңызды артықшылықтарға қарамастан, халықаралық ынтымақтастық мәдени айырмашылықтарды, қаржылық шектеулерді және инфрақұрылымдық қиындықтарды қоса алғанда, бірқатар қиындықтарға тап болады. Дегенмен, бұл қиындықтарды жеңу барлық тараптар үшін жаңа перспективалар ашады және жекелеген елдердің де, жалпы әлемдік экономиканың да тұрақты дамуына ықпал етеді.

Осылайша, жұмыс істейтін кадрларды даярлау және қолдау саласындағы халықаралық ынтымақтастықты дамыту тұрақты назар аударуды, стратегиялық жоспарлауды және барлық деңгейде бірлескен күш-жігерді қажет етеді. Белсенді өзара әрекеттесу және тәжірибе алмасу арқылы ғана біз заманауи әлемнің сын-қатерлеріне жауап беретін тиімді және қолжетімді оқыту шешімдерін жасай аламыз.

Аннотация. «Жұмыс күшін оқыту және қолдау саласындағы халықаралық ынтымақтастықты дамыту» тақырыбы жұмыс күшінің біліктілігін арттыру және білім беру бағдарламаларын заманауи еңбек нарықтарының талаптарына бейімдеу бойынша жаһандық бастамалардың негізгі аспектілерін қамтиды. Жаһандану және технологиялық өзгерістер жағдайында қызметкерлердің біліктілігін арттыруға және жұмыс күші тапшылығы мәселесін шешуге көмектесетін халықаралық алмасу бағдарламаларының, бірлескен білім беру жобаларының және онлайн курстардың ролін қарастыру маңызды. Баяндамада Дүниежүзілік банк пен Халықаралық еңбек ұйымының бастамасы болып

табылатын Эразмус+ сияқты бағдарламалардың маңыздылығы атап өтіліп, кәсіптік-техникалық білім берудегі халықаралық ынтымақтастыққа байланысты артықшылықтар мен қиындықтар көрсетіледі. Еуропа, Азия және басқа аймақтардағы сәтті мысалдар мұндай жобалардың экономикалық өсуге, жұмыссыздықты азайтуға және елдердің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға қалай ықпал ететінін көрсетеді. Қорытындылай келе, жаһандық еңбек нарығының тұрақты дамуын қамтамасыз ету үшін халықаралық ынтымақтастықты одан әрі кеңейту қажеттігі атап өтілді.

Баяндама

Кіріспе

Соңғы онжылдықтарда жаһандану мен экономикалық интеграцияның дамуы білім беру мен жұмыс күшін оқытуды қоса алғанда, әртүрлі салалардағы халықаралық ынтымақтастықтың маңыздылығын арттыруға әкелді. Бүгінгі таңда кадрларды даярлау және қолдау ұйымдардың бәсекеге қабілеттілігін арттырудың негізгі факторларына ғана емес, сонымен қатар мемлекеттердің стратегиялық дамуының маңызды бөлігіне айналууда. Бұл саладағы халықаралық ынтымақтастық тәжірибе алмасуға, оқытудың инновациялық әдістерін енгізуге және тұрақты серіктестік құруға жаңа мүмкіндіктер ашады.

1. Кадрларды даярлау және қамтамасыз ету саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың себептері мен мақсаттары

Жұмысшыларды оқыту және қолдау саласындағы халықаралық ынтымақтастық бірқатар факторлармен негізделуі мүмкін:

- Еңбек нарықтарының жаһандануы. Жұмыс күшінің ұтқырлығының артуы, трансұлттық корпорациялардың пайда болуы және коммуникациялардың жетілдірілуімен білім мен озық тәжірибе алмасуды жеңілдету үшін оқыту бағдарламаларын стандарттау қажеттілігі туындады.

- Жаңа технологияларды дамыту. Автоматтандыру және жасанды интеллект сияқты инновациялар жұмысшылардың біліктілік талаптарын өзгертеді. Халықаралық ынтымақтастық осы өзгерістерге бейімделуді тездетуге көмектеседі.

- Білікті кадрлар тапшылығын жою. Көптеген елдер, әсіресе дамушы елдер негізгі секторларда біліктілік тапшылығына тап болады. Алмасу және бірлескен білім беру бағдарламалары бұл олқылықтың орнын толтыра алады.

- Білім беру мен оқытудың сапасын арттыру. Елдер арасындағы ынтымақтастық әртүрлі елдердің тәжірибесі мен тәсілдеріне негізделген ең жақсы білім беру және кәсіби курстарды әзірлеуге мүмкіндік береді.

2. Халықаралық ынтымақтастық нысандары

Халықаралық деңгейде кадрларды даярлау және қолдау саласында өзара әрекеттесудің бірнеше нысандары бар:

- Студенттер мен мамандар үшін алмасу бағдарламалары. Бұл елдер арасындағы білім мен тәжірибе алмасуға мүмкіндік беретін халықаралық ынтымақтастықтың кең таралған әдістерінің бірі. Еуропадағы Эразмус+ бағдарламалары және басқа да халықаралық бастамалар осындай бастамалардың тамаша мысалдары болып табылады.

- Бірлескен білім беру жобалары мен зерттеулері. Университеттер, колледждер және кәсіптік мектептер белгілі бір салаларда адамдарды оқыту үшін бірлескен курстар мен зерттеу бағдарламаларын жасайды.

- Халықаралық ұйымдар мен қорлар. Дүниежүзілік банк, Халықаралық еңбек ұйымы (ХЕҰ) және басқа да халықаралық ұйымдар дамушы елдердегі білім беру бағдарламаларын дамытуға, біліктілікті арттыруға және жұмысшыларды қолдауға бағытталған жобаларды белсенді түрде қолдайды.

- Онлайн білім беру және курстар. Қазіргі заманғы технологиялар, мысалы, онлайн платформалар (Coursera, edX, LinkedIn Learning) қашықтан оқытудың жаңа мүмкіндіктерін жасайды және әртүрлі елдердің жұмысшыларына қолдау көрсетеді.

3. Халықаралық ынтымақтастықтың артықшылықтары мен міндеттері

Артықшылықтары:

- Оқу үрдісін байыту. Әртүрлі елдер арасындағы білім мен тәжірибе алмасу икемді және әртүрлі білім беру бағдарламаларын құруға ықпал етеді.

- Жұмыс күшінің сапасын арттыру. Халықаралық курстардан өткен жұмысшылар өз мамандығына кеңірек көзқараспен қарайды және өз ұйымдарына жаңа идеялар мен жұмыс тәсілдерін жеткізе алады.

- Жұмыссыздық деңгейінің төмендеуі. Оқыту және білім беру бағдарламалары жұмысшыларға өзгермелі еңбек нарығы жағдайына бейімделуге көмектеседі, бұл әсіресе дамушы елдерде жұмыссыздықты азайтуға көмектеседі.

- Экономикалық өсу. Білікті жұмыс күші ұлттық және халықаралық деңгейде экономикалық дамуға әкелетін инновациялар мен өнімділікті арттырудың қозғалтқышына айналады.

Қиындықтар:

- Мәдени айырмашылықтар. Мәдениеттері мен білім беру дәстүрлері әртүрлі елдерде бірыңғай білім беру стандарттарын енгізу кезінде проблемалар туындауы мүмкін.

- Қаржылық қиындықтар. Көптеген елдер, әсіресе дамушы елдер, білім беру бастамаларын жүзеге асыру үшін қаражат тапшылығына тап болады.

- Инфрақұрылымның болмауы. Көптеген елдер үшін тиімді білім беру жүйесін құру инфрақұрылымға, әсіресе шалғайдағы және ауылдық елді мекендерге айтарлықтай инвестиция салуды талап етеді.

4. Сәтті халықаралық бағдарламалар мен бастамалардың мысалдары

- Эразмус+ бағдарламасы (Еуропа Одағы). Білім беру саласындағы халықаралық ынтымақтастыққа, оның ішінде кәсіби дайындыққа жәрдемдесетін студенттер мен мұғалімдер алмасу бағдарламасы.

- (Оңтүстік-Шығыс Азия) шеңберінде жұмыс күшімен алмасу бағдарламасы. Бұл Оңтүстік-Шығыс Азия елдері арасындағы өзара әрекеттесу арқылы жұмысшылар мен студенттердің дағдыларын дамытуға бағытталған бастама.

- Халықаралық еңбек ұйымы (ХЕҰ). ХЕҰ еңбек білімінің халықаралық стандарттарын әзірлеуге белсенді қатысады және дамушы елдерге жұмыс күшінің біліктілігін арттыруға қолдау көрсетеді.

«Қызметкерлерді оқыту және қолдау саласындағы халықаралық ынтымақтастықты дамыту» тақырыбы бойынша әдебиеттер тізімі:

1. Халықаралық еңбек ұйымы (ХЕҰ). (2020). Тұрақты даму үшін білім беру және оқыту. Женева: ХЕҰ.

- Сипаттама: Халықаралық ынтымақтастықтың білім беру және оқыту жүйелеріне әсері және осы жүйелердің еңбек нарығының тұрақты дамуындағы рөлі туралы ХЕҰ есебі.

2. ЮНЕСКО. (2019). Жаһандану жағдайындағы білім мен оқытудың әлемдік тенденциялары. Париж: ЮНЕСКО.

- Сипаттама: халықаралық ынтымақтастық пен озық тәжірибеге баса назар аудара отырып, жаһанданудың білім беру мен оқытуға әсерін талдау.

3. Еуропалық комиссия. (2021). 2021-2027 Erasmus+ бағдарламасы бойынша нұсқаулық. Брюссель: Еуропалық комиссия.

- Сипаттама: Эразмус+ бағдарламасының ресми нұсқаулығы, студенттерге, мұғалімдерге және білім беру және оқыту саласындағы жұмысшыларға арналған мүмкіндіктер егжей-тегжейлі.

4. Уэллс, С. (2018). Жұмыс күшінің жаһандық дамуы: үрдістер мен тәжірибелер. Нью-Йорк: Палграв Макмиллан.

- Сипаттама: Білім беру және оқыту саласындағы мемлекетаралық ынтымақтастыққа баса назар аудара отырып, кадрларды даярлаудағы жаһандық үрдістер туралы кітап.

5. Дүниежүзілік банк. (2022). Өзгертін әлем дағдылары: Оқыту нәтижелерін жақсартудың ұлттық стратегиялары. Вашингтон, Колумбия округі: Дүниежүзілік банк.

- Сипаттама: Экономика мен технологиядағы өзгерістерге жауап ретінде білім беру мен оқыту сапасын жақсартудың жаһандық стратегияларын зерттейді.

6. ЭЫДҰ. (2020). Бір көзқараста білім 2020: ЭЫДҰ көрсеткіштері. Париж: ЭЫДҰ баспасы.

- Сипаттама: ЭЫДҰ және басқа елдердегі білім беру жүйелерінің салыстырмалы талдауын ұсынатын есеп, соның ішінде халықаралық бағдарламалар мен кәсіптік білім беру үрдістері туралы деректер.

7. Биллет, С. (2017). Жұмысқа негізделген оқыту: Зерттеу, теория және тәжірибе. Лондон: Routledge.

- Сипаттама: Жұмыс орнында оқытуға және халықаралық ынтымақтастықтың жұмысшыларға практикалық білім беру мен оқытуды жақсартуға бағытталған кітап.

8. Халықаралық еңбек ұйымы (ХЕҰ). (2019). Дағдылар мен жұмыстың болашағы: Инклюзивті өсу стратегиялары. Женева: ХЕҰ.

- Сипаттама: Инклюзивті өсу және табысты халықаралық оқыту ынтымақтастығы үшін дағдыларды дамыту стратегиялары туралы есеп.

9. Смит, Дж. және Тан, Х. (2021). Жаһандану және еңбек тәрбиесі: жұмыс күшін дамыту үшін шекараларды кесіп өту. Лондон: Пальграв Макмиллан.

- Сипаттама: Жаһандану процестерін талдау және олардың жұмыс күшінің білім беру жүйесіне әсері, сондай-ақ білім беру стандарттарын жетілдіру бойынша мемлекетаралық ынтымақтастықтың маңыздылығы.

10. Гиллард, Д. (2018). Білім мен жұмыстың болашағы: үрдістер, қиындықтар және жаһандық ынтымақтастық. Кембридж: Кембридж университетінің баспасы.

- Сипаттама: халықаралық ынтымақтастыққа және оның өзгермелі еңбек нарығындағы дағдыларды дамытуға әсеріне баса назар аудара отырып, білім беру мен оқытудағы негізгі үрдістерді шолу.

Бұл тізімге халықаралық ұйымдардың ресми құжаттары мен есептері, сондай-ақ жұмыс істейтін кадрларды даярлау және қолдау саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың дамуын жақсы түсінуге көмектесетін ғылыми зерттеулер кіреді.

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО С CISCO NETWORKING ACADEMY В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ ОБУЧЕНИИ

Дуйсенбаева Асем Калиаскаровна
заведующая центром компетенции «РЭИТ»
преподаватель специальных дисциплин

Аннотация. Международное сотрудничество с сетевой академией Cisco в рамках профессионального обучения обеспечивает подготовку высококвалифицированных специалистов в области информационных технологий. Академия обеспечивает доступ к передовым образовательным ресурсам, курсам и сертификационным программам, соответствующим мировым стандартам. Взаимодействие с Cisco позволяет образовательным учреждениям улучшить качество подготовки кадров, повысить квалификацию преподавателей и адаптировать технологические материалы к требованиям международного рынка труда. Результатом такого сотрудничества становится развитие цифровых компетенций, увеличение конкурентных возможностей специалистов и укрепление связей между образовательными учреждениями.

На базе «Высшего колледжа IT и новых технологий» (ранее колледж радиотехники и связи) с 2019г. функционирует Cisco Networking Academy, который является международной образовательной программой в области IT, которая объединяет партнерские учебные заведения по всему миру. Я являюсь руководителем и инструктором Сетевой академии Cisco с 2019г.

Преимущества Cisco для колледжа:

- 1) Обучение студентов, представителей социальных партнеров и инновации - основа существования

- 2) Подготовка кадров будущего
- 3) Помогают внедрению инноваций в сфере образования
- 4) Защита студентов на высоком уровне безопасности.

Сотрудничество колледжа с Сетевой академией Cisco:

- 1) Cisco (Экосистема-Платформа-Учебный план)
- 2) Партнеры (центры поддержки академии/подготовки инструкторов)
- 3) Академии (учебные заведения, правительственные организации и т.д.- Инструкторы- Студенты-Оборудования)
- 4) Работодатели (Возможности)

Портфель предложений Сетевой академии для образовательных программ колледжа:

- 1) Основы цифровой технологий (IT Essentials, NDG Linux Essentials, PCAP: Programming Essentials in Python)
- 2) Сетевые технологий (CCNAv7, CCNP)
- 3) Программируемая инфраструктура (DevNet, Internet of Things)
- 4) Кибербезопасность (CyberOps, Network Security, IOT Security)

На всех курсах теория закрепляется выполнением практических работ в виртуальной лаборатории.

Что дает Cisco для колледжа:

1. Подключение кампуса
2. Упрощение задач по администрированию
3. Содействие активному обучению
4. Обеспечение высокого уровня безопасности
5. Поддержка инновационных исследований

Курсы сетевой академии Cisco внедрены в профессиональные модули образовательных программ колледжа по специальностям «Вычислительная техника и ИС», «Программное обеспечение», «Радиотехника, электроника и телекоммуникации». Студенты, обучившиеся на курсах Сетевой академии получают вендорные сертификаты в личном кабинете и те, которые получают по итогам обучения на курсах свыше 75% получают ваучеры, скидки на сдачу промышленного экзамена, им дается возможность получения международного сертификата специалиста определенного уровня.

В своей практике проектирую и разрабатываю в программе симуляторе Cisco Packet Tracer виртуальные лабораторные работы, которые применяю в дальнейшем во время практического обучения студентов и для конкурсов по ИТ направлениям.

Cisco Packet Tracer — это мощный сетевой симулятор, который широко используется в образовательных целях для моделирования сетевых сценариев и выполнения лабораторных работ. Одной из ключевых функций программы является Activity Wizard, позволяющий создавать интерактивные виртуальные лабораторные работы с автоматизированной системой оценки. Это позволяет преподавателям разрабатывать задания любой сложности, а студентам — получать практические навыки работы с сетевыми устройствами.

Возможности Activity Wizard

Activity Wizard предоставляет инструменты для создания полностью автоматизированных учебных заданий, включая:

1. Создание сценариев с пошаговым выполнением заданий.

Преподаватель может задать конкретную последовательность действий, которые студент должен выполнить для успешного завершения работы, например:

- Подключение устройств.
- Настройка IP-адресов.
- Конфигурация маршрутизаторов и коммутаторов.

- Настройка сетевых протоколов, таких как DHCP, OSPF, VLAN, NAT и других.

2. Задание критериев оценки

Преподаватель определяет, какие действия будут проверяться и как они будут оцениваться. Критерии включают:

- Проверку правильности настроек (IP-адресация, маршруты, VLAN).
- Проверку доступности (проверка пинга, маршрутов).
- Проверку конфигурации устройств (правильные команды и параметры).

3. Автоматическая проверка и подсчет баллов.

После выполнения задания студент получает автоматическую оценку в виде процента выполнения. Activity Wizard сравнивает фактические действия студента с эталонным решением, заданным преподавателем, и выставляет соответствующие баллы.

4. Добавление подсказок и инструкций.

Для облегчения выполнения задания преподаватель может добавить подсказки и пояснения на каждом этапе выполнения работы. Это помогает студентам лучше понять задание и быстрее справиться с ним.

Этапы разработки виртуальной лабораторной работы

1. Создание топологии сети

Преподаватель разрабатывает сетевую топологию, используя виртуальные устройства Cisco Packet Tracer: маршрутизаторы, коммутаторы, ПК и серверы.

2. Настройка правильного решения

Выполняется полная настройка сети в соответствии с целями задания. Этот этап важен для создания эталонного решения, с которым будут сравниваться действия студентов.

3. Настройка Activity Wizard

В Activity Wizard преподаватель:

- Добавляет описание задания.
- Задает критерии оценки.
- Настраивает автоматическую проверку (например, проверку IP-адресов, маршрутов, доступности).
- Добавляет подсказки и рекомендации.

4. Тестирование задания

Преподаватель тестирует созданное задание, чтобы убедиться в правильности его выполнения и корректности подсчета баллов.

5. Сохранение и распространение

Готовое задание сохраняется в формате PKA-файла, который студенты могут открыть в Cisco Packet Tracer и приступить к выполнению.

Преимущества использования Activity Wizard

- Автоматизация оценки. Activity Wizard позволяет значительно сократить время на проверку лабораторных работ, так как система автоматически оценивает правильность выполнения задания и выставляет баллы.
- Объективность. Система оценки исключает влияние человеческого фактора, обеспечивая объективность проверки.
- Интерактивное обучение. Лабораторные работы, созданные с помощью Activity Wizard, делают процесс обучения более увлекательным и практикоориентированным.
- Гибкость в создании заданий. Преподаватель может создавать задания любой сложности — от простых задач по подключению устройств до сложных сценариев с несколькими уровнями маршрутизации и безопасности.
- Доступность для самостоятельного обучения. Студенты могут выполнять задания как в классе, так и самостоятельно дома, используя Cisco Packet Tracer.

Пример задания, созданного с помощью Activity Wizard

Тема: Олимпиада CiscoSkills 2024: Кибербезопасность.

Разработана инструктором сетевой академии Cisco Дуйсенбаевой А.К. и студентом 4-го курса Адильгазыевым А.А.

Описание задания:

Студенту необходимо:

1. Базовая настройка
2. Коммутация; Маршрутизация
3. Проверить доступность устройств с помощью команды ping.

Критерии оценки:

- Базовая настройка - 40%.
- Корректная конфигурация маршрутизатора -40%.
- Успешное выполнение команды ping между узлами - 20%.

1)Базовая настройка

- Произведите настройку имен хостов для всех устройств сети, согласно топологии
- Настройте сетевые интерфейсы в соответствии с сетевой таблицей и топологией
- Создайте пользователя "WS_Admin" с паролем: WS_P@\$w0rd!
- Пользователь должен иметь максимальный уровень привилегий
- Включите шифрование пароля при выводе текущей конфигурации
- Настройте доменное имя Abai.oblysy.kz для всех сетевых устройств в топологии. (FW1 - domain name Abai.oblysy.com)
- Включите шифрование пароля при выводе текущей конфигурации
- При авторизации через консоль или SSH должен отображаться баннер с сообщением: "Nazar aydarynyz! Qurylgylarga ruqsatsyz kiry zanmen jazalanady!"
- Настройте ALMT 6 в качестве часового пояса для всех сетевых устройств. (кроме FW1)
- Настройте удаленный доступ для всех сетевых устройств через SSH
- Разрешите не более 3 одновременных сеансов SSH

2)Коммутация; Маршрутизация

- Настройте сетевые интерфейсы согласно таблице, включая EtherChannel. Агрегирование каналов по PAgP.
- Создайте VLAN с использованием протокола VTP в сети Right(VTP-server Switch3) и сконфигурируйте все виртуальные сетевые интерфейсы.
- Установите и настройте службу DHCP для всех сетей, включая виртуальные.
- Установите и настройте службу DNS для всех сетей на сервере Server1 Создайте A-Records для всех устройств, кроме клиентских станций.
- Настройте маршрутизацию между VLAN, для сетей Left на коммутаторах 3-го уровня MS1 и MS2, для сетей Right на Router3
- Настройте маршрутизацию для всех сетей по протоколу BGP и EIGRP.

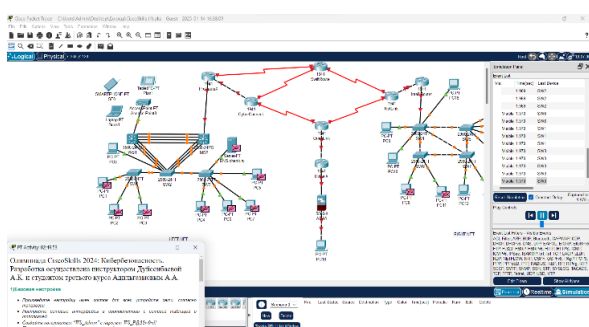
Таблица адресации

Device	Интерфейс	IP-адрес	Hostname	VLAN	Функция
ProRouteX	G0\0	11.1.1.1/29			DHCP-server
	G0\1	172.16.1.1/24			
	S0\1\0	10.5.1.1/30			
SwiftRoute	S0\0\0	10.5.1.2/30			
	S0\1\0	12.1.1.1/30			
	S0\0\1	13.1.1.1/30			
IntelliRouter	G0\0	16.1.1.2/30			DHCP-server
	G0\1	172.18.1.1/24			
OmniLink	G0\0	20.1.1.1/28			
	G0\1	17.1.1.2/30			
	S0\1\0	14.1.1.1/30			
	S0\1\1	15.1.1.1/30			

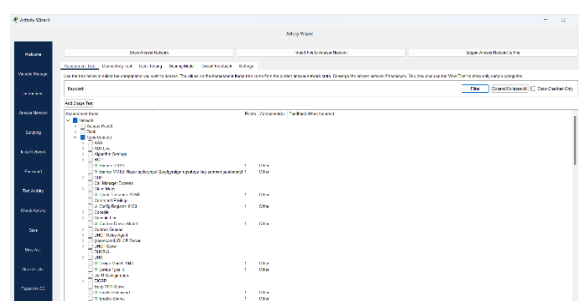
CyberConnect	S0\1\0	12.1.1.2/30			
	G0\0	11.1.1.2/29			
	S0\1\1	14.1.1.2/30			
NetLink	G0\0	16.1.1.1/30			
	S0\1\1	13.1.1.2/30			
	S0\1\0	15.1.1.2/30			
WS1	Vlan1	172.16.1.2/28		VLAN1	
MS2	Vlan1	172.16.1.3/28		VLAN1	
SW1	Vlan1	172.16.1.6/28		VLAN1	
SW2	Vlan1	172.16.1.4/28		VLAN1	
SW3	Vlan1	172.16.1.5/28		VLAN1	
SW4	Vlan1	172.18.1.2/28		VLAN1	
SW5	Vlan1	172.18.1.3/28		VLAN1	
SW6	Vlan1	172.18.1.4/28		VLAN1	
SW7	Vlan1	172.18.1.5/28		VLAN1	
SF	Wi-Fi	DHCP		VLAN2	
Tablet	Wi-Fi	DHCP		VLAN2	
Book	Wi-Fi	DHCP		VLAN2	
PC0-PC3	FE0	DHCP		VLAN100	
PC4-PC5	FE0	DHCP		VLAN101	
PC6-PC7	FE0	DHCP		VLAN102	
PC8-PC10	FE0	DHCP		VLAN103	
PC11- PC13	FE0	DHCP		VLAN104	
PC14- PC16	FE0	DHCP		VLAN105	
DNS.chenk.kz	FE0	172.16.1.12/24			DNS-server
Web.chenk.kz	FE0	172.18.1.12/24			Web-server

BGP	
ProRouteX	65091
SwiftRoute	29842
CyberConnect	21354
OmniLink	51979
NetLink	35673
IntelliRouter	40718
WS1	16485
MS2	42346

EIGRP	
ProRouteX	100
SwiftRoute	100
CyberConnect	100
OmniLink	100
NetLink	100
IntelliRouter	100
WS1	100
MS2	100

Топология разработки сети компании

Окно Activity Wizard

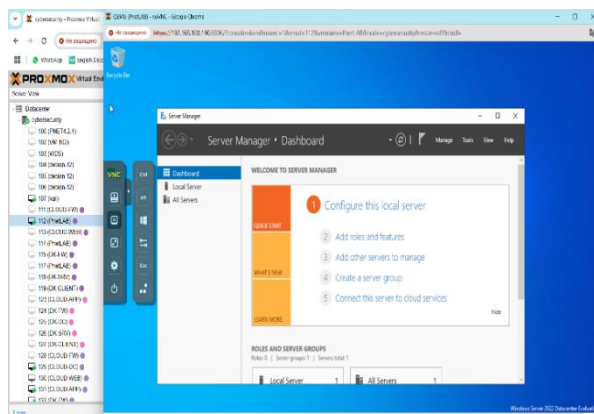
Ежегодно с 2021 года проводится конкурс CiscoSkills по Кибербезопасности и по «Сетевым технологиям» среди школьников, студентов ВУЗов и колледжей, который проходит с международным участием студентов и школьников. Сам конкурс проходит в 2

этапа: 1-тестирование и 2-выполнение практического задания нашей разработки дистанционно в онлайн режиме на платформе discord, netacad.com, webex, яндекс телемост. Трансляция проходит в прямом эфире на инстаграмм- centr_comp_it_kolledg, ютуб(стрим) @АсемДуйсенбаева-щ8р, фейсбук каналах.

Процесс прохождения конкурса CiscoSkills по Кибербезопасности среди студентов ВУЗов и колледжей на платформе Discord.

Студенты, получив практические навыки и знания по работе с виртуальными машинами и устройствами на гипервизорах переходят дальше к реальным устройствам.

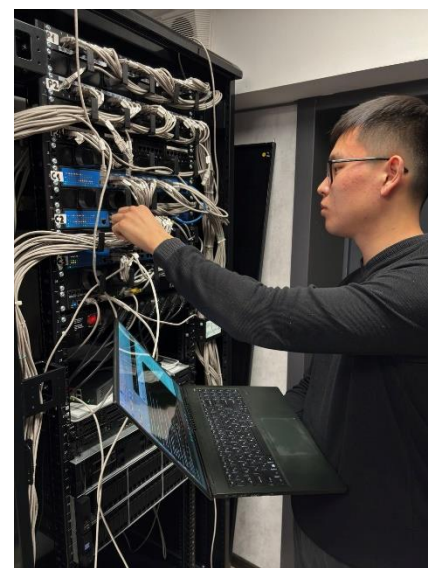

Заключение

Виртуальная лабораторная работа, созданная с помощью Activity Wizard в программе симуляторе Cisco Packet Tracer — это мощный инструмент для практического обучения сетевым технологиям и кибербезопасности. Она позволяет студентам получить ценные навыки работы с реальными сетевыми задачами в безопасной симулированной среде. Благодаря автоматическому подсчету баллов преподаватели экономят время на проверку, а студенты получают мгновенную обратную связь о своих действиях.

Использование подобных учебных материалов значительно повышает качество образования, делая его более современным, интерактивным и эффективным.

И студенты под моим руководством готовятся более углубленно на чемпионаты WorldSkills, вместе со мной устанавливают, настраивают ПО на ПК и администрируют сервер и телекоммуникационные устройства в колледже и в некоторых школах и организациях города. На сегодняшний день очень востребованы специалисты по сетевому и системному администрированию, специалисты по кибербезопасности.

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ МОТИВАЦИИ СТУДЕНТОВ И ПЕДАГОГОВ

Кускулакова Бахытжамал Шариповна,
методист КГКП «Костанайский колледж автомобильного транспорта»
Костанайская область, г Костанай, Республика Казахстан

Аннотация: Статья посвящена важности международного сотрудничества в сфере образования как эффективного инструмента для повышения мотивации студентов и педагогов. Раскрывается, как взаимодействие с зарубежными учебными заведениями и предприятиями способствующих не только развитию мотивации, но и расширяют горизонты для профессионального роста и межкультурного общения. Особое внимание уделено международным программам обмена, стажировкам и совместным научным проектам, которые предоставляют студентам уникальные возможности для получения теоретических знаний, практических навыков и культурного обмена. Подчеркивается важность повышения квалификации педагогов, которые, участвуя в международных программах, осваивают новые методики преподавания и повышают профессиональные компетенции. Международное сотрудничество позволяет колледжу обновлять образовательные программы, внедрять инновационные подходы и создавать более динамичную образовательную среду.

Международное сотрудничество в сфере образования является мощным инструментом, способствующим не только развитию мотивации студентов и преподавателей, но и открывающим новые горизонты для профессионального роста, обмена знаниями и межкультурного общения. В условиях глобализации и ускоряющегося научно-технического прогресса, мотивация занимает ключевое место в образовательном процессе, поскольку она напрямую влияет на успехи студентов, их стремление к обучению и личностному развитию.

Мотивация может быть как внутренней, так и внешней, и именно внешние стимулы играют важную роль в её повышении. Одним из таких стимулов является международное сотрудничество, которое дает уникальные возможности для образовательного и культурного обмена, а также для развития научных и практических навыков.

Международные программы обмена, стажировки и совместные научные проекты позволяют студентам не только получить теоретические знания, но и расширить свой кругозор, познакомиться с различными образовательными подходами и технологиями, которые могут быть применены на практике. Костанайский колледж автомобильного

транспорта активно развивает сотрудничество с ведущими образовательными учреждениями России и других стран. Среди наших партнеров — Камский государственный автомеханический техникум им. Л.Б. Васильева, Технический колледж им. В. Поташева (г. Набережные Челны), ТОО «Kia Qazaqstan» (Южная Корея), Эрфрутский образовательный центр (Германия) и многие другие. Такое сотрудничество позволяет внедрять инновационные программы, разрабатывать совместные проекты и повышать качество обучения.

Особое внимание в рамках международного партнерства уделяется развитию повышения квалификации педагогов. Преподаватели, принимающие участие в стажировках, обучении за рубежом и научных проектах, получают возможность обмениваться опытом с коллегами из других стран, осваивать новые методики и технологии преподавания, что, в свою очередь, значительно повышает их профессиональные компетенции. Начиная с 2022 года 6 преподавателей прошли стажировку на предприятии ПАО «КАМАЗ». Для колледжа важным элементом международного сотрудничества является постоянное обновление образовательных программ, что способствует успешной подготовке специалистов, соответствующих мировым стандартам.

На базе нашего колледжа регулярно открываются новые специальности, что стало возможным благодаря активному международному взаимодействию. Ежегодно на новые направления поступают на обучение порядка 125 студентов. Также важным направлением является организация профессиональной практики для студентов на предприятиях таких компаний, как ПАО «КАМАЗ», что позволяет студентам получать реальные навыки работы в крупных производственных организациях.

Международное сотрудничество значительно способствует развитию межкультурной коммуникации. Студенты, взаимодействующие с людьми из других стран, учат не только профессиональные дисциплины, но и осваивают ценности других культур, что влияет на их личностную зрелость и социальную адаптивность. Это важный аспект в современном мире, где умение работать в многонациональных и многокультурных коллективах становится необходимым. Кроме того, международное сотрудничество вдохновляет студентов на участие в научных проектах и исследованиях. Знакомство с международными стандартами научной работы, новыми подходами и методологиями стимулирует студентов к развитию собственных научных интересов и карьеры.

Преподаватели колледжа также получают немалые преимущества от участия в международных программах. Обмен опытом с зарубежными коллегами, участие в международных конференциях способствуют развитию профессиональных навыков, а также позволяют внедрять инновационные методики в учебный процесс. Это позволяет значительно повысить качество образования, сделать его более актуальным и соответствующим мировым стандартам.

Таким образом, международное сотрудничество в образовательной сфере представляет собой важный инструмент не только для личностного и профессионального роста студентов и преподавателей, но и для общего улучшения качества образования. Оно способствует развитию мотивации, созданию более динамичной образовательной среды и подготовке специалистов, готовых работать в глобализированном мире. Студенты и педагоги, участвующие в международных проектах, получают уникальные возможности для обмена опытом, внедрения инновационных технологий и разработки новых образовательных стратегий. Это в свою очередь создает высококвалифицированных специалистов, готовых к работе в мировом образовательном и профессиональном сообществе.

Использованная литература:

1. Международное сотрудничество в области образования – учебник или сборник статей, который охватывает аспекты международного обмена в образовательной сфере.

2. Образование и трансформация в глобализованном мире – исследует влияние глобализации на систему образования, включая профессиональное и техническое.
3. WorldSkills International – www.worldskills.org

МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО КАК ОДИН ИЗ ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ КОЛЛЕДЖА

Мамитанова Лаззат Калижановна,
методист, ЧУ «Колледж предпринимательства КИНЭУ»,
Костанайская область, г Костанай, Республика Казахстан

Түйін. Бұл жұмыста халықаралық ынтымақтастықтың негізгі аспектілері, соның ішінде алмасу бағдарламалары, бірлескен білім беру бастамалары және кәсіби тағылымдамалар қарастырылады. Қорытындылай келе, Халықаралық еңбек нарығында жұмыс күшінің бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін көп қырлы ынтымақтастықты одан әрі дамыту қажеттілігі атап өтілді. Қорытындысында колледждің халықаралық еңбек нарығында одан әрі дамуы үшін көпқырлы ынтымақтастықты одан әрі дамыту қажеттігі атап өтілді.

Аннотация. В данной работе рассматриваются ключевые аспекты международного сотрудничества, включая программы обмена, совместные образовательные инициативы и профессиональные стажировки. В заключение подчеркивается необходимость дальнейшего развития многогранного сотрудничества для дальнейшего развития колледжа на международном рынке труда.

В условиях глобализации и стремительного развития технологий, подготовка и поддержка рабочих кадров становится одной из ключевых задач для стран всего мира. Международное сотрудничество в этой области позволяет обмениваться опытом, внедрять лучшие практики и адаптировать образовательные программы к требованиям рынка труда. Развитие международного сотрудничества в колледже включает обмен опытом, совместные учебные программы, конференции, фестивали, стажировки. Это способствует повышению квалификации, расширению навыков и доступу к новым технологиям. Инвестиции в обучение укрепляют кадровый потенциал и повышают конкурентоспособность.

Целью международного сотрудничества в области профессионального образования является вклад в развитие общества путем взаимного сотрудничества и обмена между партнерами с помощью укрепления системы профессионального образования, воспитание высококвалифицированных кадров, которые будут отвечать требованиям 21 века, века знаний и информации. За последние годы увеличилось количество исследований и публикаций научных статей об организации международного сотрудничества в сфере профессионального образования, содержащие основные научно-методические материалы, программы, рекомендации преподавателям и социальным партнерам.

С целью формирования согласно Международной программе реализации Концепции сотрудничества независимых государств, наш колледж ведет сотрудничество с учебными заведениями Российской Федерации.

В рамках развития социального партнерства колледжем был организован телемост «Костанай-Барнаул». В данном мероприятии приняли участие представители двух учебных заведений. В ходе диалога были обсуждены вопросы учебно-воспитательного процесса, а также в перспективе стажировки, обмен опытом. Участники отметили значимость и необходимость дальнейшего сотрудничества учебных заведений по вопросам обновления содержания образования в соответствии с требованиями современного производства. В рамках Международного сотрудничества нашим учебным заведением подписаны меморандумы о сотрудничестве с колледжами.

Ежегодно, в рамках международного сотрудничества с «Оренбургским техникумом железнодорожного транспорта», преподаватели и студенты колледжа участвуют в

конференциях. Таким является III Международная молодежная научно-практическая конференция «Образование и транспорт: от теории к практике», где обучающиеся теоретические знания подтверждают практикой.

Несколько лет колледж сотрудничает с «Барнаульским лицеем железнодорожного транспорта» и преподаватели колледжа участвуют в педагогических чтениях. Педагогические чтения проводятся с целью выявления лучших педагогических практик, повышения мотивации и творческой активности педагогических работников образовательных организаций среднего профессионального образования. Тематики педагогических чтений с каждым годом становятся интереснее и разнообразнее. Вот пример; «Педагогические традиции и инновации в работе профессиональной образовательной организации», посвященные 200-летию со дня рождения К.Д. Ушинского и Году педагога и наставника для руководящих и педагогических работников профессиональных образовательных организаций Алтайского края», «Педагогические традиции и инновации в работе профессиональной образовательной организации». Преподаватели колледжа принимают активное участие в работе педагогических чтений. Так на одном из Педагогических чтении была секция Педагогический дебют (педагогические работники со стажем работы до трех лет), где смогли участвовать и молодые специалисты.

В рамках договора о сетевом взаимодействии и сотрудничестве с Барнаульским лицеем железнодорожного транспорта подготовили студентов для участия в Краевой олимпиаде по математике и физике. Данная олимпиада проводится с целью выявления одаренных и талантливых обучающихся, повышения интереса обучающихся к углубленному изучению математики и физики.

С целью формирования единого образовательного пространства и развития международной деятельности колледжа в различных направлениях, студенты колледжа принимают участие в фестивалях. Так например в фестивале – конкурсе творческих работ «Живёт такой парень», посвященный творчеству В. М. Шукшина. В рамках конкурса участники представляют свои работы, вдохновлённые произведениями Шукшина, его героями и темами, которые он поднимал в своём творчестве. Конкурс направлен на развитие познавательного интереса к малой Родине, к личности писателя, кинорежиссёра, актёра и популяризация его творческого наследия. Под руководством преподавателей колледжа студенты сняли эпизод (видеоролик) по повести В.М.Шукшина «Печки-лавочки». Наша работа заняла призовое место.

Ежегодно, в рамках международного сотрудничества с «Оренбургским техникумом железнодорожного транспорта», преподаватели и студенты колледжа участвуют в конференциях. III Международная молодежная научно-практическая конференция «Образование и транспорт: от теории к практике» -это мероприятие, направленное на объединение молодых ученых, студентов, аспирантов, преподавателей и специалистов в области образования и транспортной отрасли. Основная цель конференции — обсуждение актуальных вопросов, связанных с развитием образования в транспортной сфере, внедрением инновационных технологий и практик, а также укрепление международного сотрудничества. Такие конференции играют важную роль в формировании кадрового потенциала транспортной отрасли и способствуют внедрению передовых технологий в образовательный процесс и практическую деятельность

Развитие международного сотрудничества через программы обмена и семинары конференции может значительно повысить качество подготовки рабочих кадров в колледже. Это не только обогатит образовательный процесс, но и создаст новые возможности для студентов в их будущей карьере.

Развитие международного сотрудничества в подготовке и поддержке рабочих кадров в колледже способствует не только повышению качества образования, но и формированию конкурентоспособных специалистов, готовых работать в глобализированном мире, также является важным шагом к созданию конкурентоспособной

и адаптивной рабочей силы. Обмен опытом, совместные проекты и установление международных связей помогут учебным заведениям справиться с вызовами современного рынка труда и обеспечить устойчивое развитие.

Список литературы

1. Громыко, А. Г. «Международное сотрудничество в образовании: теория и практика».
2. Кузнецова, Н. В. «Глобализация и образование: вызовы и возможности».
3. Соловьев, В. И. «Инновационные подходы к подготовке кадров в условиях международного сотрудничества».
4. Федорова, Е. А. «Международные образовательные программы: опыт и перспективы».

ВНЕДРЕНИЕ ДУАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ОБУЧЕНИЯ В СИСТЕМЕ ТИПО: ПРОБЛЕМЫ, ДОСТИЖЕНИЯ, ПЕРСПЕКТИВЫ

Молдиярова Айсулу Гинайтовна,
заместитель директора по учебно-производственной работе
КГКП «Электротехнический колледж»
Область Абай, г. Семей, Республика Казахстан
Кантарбаева Венера Молдагалиевна,
преподаватель специальных дисциплин
КГКП «Электротехнический колледж»
Область Абай, г. Семей, Республика Казахстан

Аннотация. Дуальная система подготовки кадров представляет собой совмещение интересов бизнеса, будущего специалиста и государства, основанное на создании условий для всех участников процесса подготовки будущего специалиста. В данном контексте профессиональные учебные заведения являются проводниками и основными исполнителями задач по его обучению профессиональным знаниям и навыкам. На профессиональные учебные заведения возлагаются такие задачи как разработка учебных планов, построение коммуникаций между участниками системы дуального обучения, обеспечение учебного процесса необходимыми ресурсами.

Дуальное обучение на сегодняшний день является наиболее приемлемой и начимой формой подготовки специалистов среднего звена для реального сектора экономики. Это объясняется тем, что предприятия

- дуальная система обучения работников создает высокую мотивацию получения знаний и приобретения навыков в работе, т.к. качество их знаний напрямую связано с выполнением служебных обязанностей на рабочих местах;
- заинтересованность руководителей соответствующих учреждений в практическом могут согласовывать с учебными заведениями специализацию обучаемого и соответственно обучить им на своем производстве во время прохождения производственной практики. Это также в значительной степени увеличивает степень заинтересованности всех сторон в реализации данной формы подготовки специалистов.

Среди аспектов, определяемых как положительные стороны можно выделить следующие:

- дуальная система подготовки специалистов устраняет основной недостаток традиционных форм и методов обучения - разрыв между теорией и практикой; - в механизме дуальной системы подготовки заложено воздействие на личность специалиста, создание новой психологии поведения будущего работника; обучении своего работника;
- учебное заведение, работающее в тесном контакте с заказчиком, учитывает требования, предъявляемые к будущим специалистам в ходе обучения;

- дуальная система обучения может широко использоваться в профессиональном обучении Казахстана в ближайшие годы.

С целью обеспечения качества внедрения проекта и достижения результативности работы нами была разработана дорожная карта и план работы. В 2021 году проводилась подготовительная работа по проекту. Проводились рабочие совещания и конференции онлайн и офлайн формата с участием представителей Евросоюза, были организованы встречи с социальными партнерами по вопросам сотрудничества. Во время реализации проекта представители учебных заведений Казахстана прошли стажировку в Австрии, Эстонии и Германии.

В соответствии с планом реализации проекта нами разработан и введен в работу с 2022-2023 учебного года рабочий учебный план для специальности 0713020 Электроснабжение (по отраслям). Особенностью таких учебных планов является интеграция с вузом, где студенты- дуальщики могут продолжить обучения по данному профилю в вузе- партнере колледжа.

Особенности организации практического обучения при дуальной системе

Проект предоставляет участникам возможность развития карьеры, поддержание образования, более ориентированного на практику, а также повышение квалификации сотрудников колледжа для предоставления более качественных профессиональных услуг. Проект способствует приобретению новых профессиональных, социальных, личностных навыков, технических навыков, повышение конкурентоспособности.

Благодаря участию в проекте колледж внедряет в учебно-воспитательный процесс дуальную систему обучения, инженерно-педагогические работники получают возможность знакомиться с лучшими мировыми практиками дуального обучения на курсах повышения квалификации. Студенты получают практические навыки работы на производстве, что даст им возможность трудоустроиться на предприятия по месту прохождения производственной практики, повысится их конкурентоспособность. Также проект содействует интеграции колледжа с техническими ВУЗами.

Согласно требованиям правил работы по дуальной системе обучения и с учетом опыта стран Евросоюза нами было определено соотношение теоретического и практического обучения 40/60.

В странах Евросоюза работа по дуальной системе строго регламентируется законодательством, где четко прописаны права, обязанности сторон, возможные форс-мажорные обстоятельства, порядок взаимодействия и т.д.

Активное участие в организации дуального обучения принимают региональные ремесленные палаты. Механизм получения права на обучения по дуальной системе обучения строится на личных потребностях потенциального студента:

1. Потенциальный студент ищет компанию, которая готова оплачивать его обучение в специальном учебном заведении, как будущего специалиста
2. Заключается 3-х сторонний договор на обучение
3. Согласование учебного плана для студента с учетом требований компании-партнера, но в соответствии с рамочным учебным планом
4. Практическая часть обучения проходит на предприятии
5. Если возникают форс-мажорные, то их нужно решать сразу

Проект направлен на развитие сотрудничества между ЕС и партнерами проекта в повышении качества высшего и профессионального образования, разработке модели дуальной системы, объединяющей профессиональное и высшее образование, модернизации систем высшего и профессионального образования за счет расширения сотрудничества с бизнесом, а также налаживания партнерских отношений в разных регионах Казахстана через совместные инициативы. Проект позволит учебным учреждениям стать более конкурентоспособными в мировом образовательном пространстве за счет более ориентированного на практику образования и более тесной связи с предприятиями.

Список литературы:

1. Постановление Правительства Республики Казахстан от 15 октября 2014 года № 1093 «Об утверждении Дорожной карты дуальной системы образования, предусматривающей создание учебных центров повышения квалификации и переквалификации при производственных предприятиях и их участие в подготовке ВУЗами и колледжами специалистов» (с изменениями от 05.02.2015 г.)
2. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 21 января 2016 года № 50. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 9 марта 2016 года № 13422 «Об утверждении Правил организации дуального обучения».
3. «Дуальное образование: европейский опыт, состояние и перспективы развития в Казахстане» (коллективная монография), Шымкент-Алматы-Караганда-Семей-2022
4. Методические рекомендации для подготовки кадров по заявкам предприятий, утверждены МП РК, 2022 год

АВТОКӨЛІКТІҢ ИНЖЕКТОРЛЫ ҚОЗҒАЛТҚЫШТЫҢ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІМЕН ЖҰМЫСШЫ КАДРЛАРДЫ ДАЙЫНДАУ

Адилбаева Салтанат Мухтаровна,

«Автокөлікке техникалық қызмет көрсету, жөндеу және пайдалану» мамандығы бойынша өндірістік оқыту шебері,
"М.Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі" КМҚК
Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы., Қазақстан Республикасы

Түйін. Техникалық құрал - жабдықтармен жұмыс жасайтын кадрларды дайындау маңызды рөл атқарады. Осы мақсатта арнайы оқу бағдарламаларды, тәжірибелік жаттығулар мен заманауи технологияларды басқару қажет. Жұмысшы кадрларды дайындау өндірісі инжекторлы жүйелердің күрделілігін түсінуге, оларды тиімді басқаруға және заманауи көлік құралдарын меңгеруге мүмкіндік береді.

Аннотация. Важную роль играет подготовка специалистов, работающих с техническим оборудованием. Для этого необходимо управлять специальными образовательными программами, практическими занятиями и современными технологиями. Производство обучения специалистов позволяет понять сложность систем впрыска, эффективно ими управлять и освоить современные автомобили.

Жұмысшы кадрларды даярлаудың негізгі мақсаттары және міндеттері.

1. «Теориялық білім беру» — білім алушыларға қозғалтқыштың жұмыс принципі, басқару жүйесінің құрылымы, отын жүйесінің жұмыс істеу қағидалары туралы теориялық білім беру.

2. «Өндірістік оқыту және машықтандыру» — білім алушылар арнайы шеберханаларда немесе автосервис орталықтарында инжекторлы қозғалтқыштарды диагностикалау, жөндеу және қызмет көрсету жұмыстарын жүзеге асырады.

3. «Жаңа технологияларға бейімдеу» — жұмысшы кадрларды қазіргі заманғы техникалық шешімдер мен инновациялық жүйелермен таныстыру, заманауи диагностикалық құрал - жабдықтарды қолдану дағдыларын дамыту.

4. «Экологиялық және техника қауіпсіздік шаралары» — экологиялық стандарттар мен қауіпсіздік шараларын сақтау, автокөлік құралдарын жөндеу кезінде орындалатын талаптарды білу маңызды.

Кіріспе

Техникалық құрал - жабдықтармен жұмысшы кадрларды дайындау – экономиканың тұрақты дамуы мен бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етудің негізгі және қазіргі заманғы өндірістің тиімділігін арттыру үшін маңызды аспектілерінің бірі. Бұл процесс мамандардың кәсіби біліктілігін арттыруға, жаңа технологияларды меңгеруге және өндірістік үдерістерді қамтамасыз етуге бағытталған.

Жұмысшы кадрларды даярлаудың маңызы. Автокөліктің инжекторлы қозғалтқышы қазіргі таңда кеңінен қолданылатын заманауи технологиялардың бірі болып табылады. Бұл қозғалтқыштың басқару жүйесі өте күрделі және жоғары дәлдікпен жұмыс жасайды, сондықтан инжекторлы қозғалтқыштарды дұрыс пайдалану мен техникалық қызмет көрсету үшін жұмысшы кадрларды даярлау маңызды міндет болып табылады.

Инжекторлы қозғалтқыштардың технологиялық дамуымен байланысты, бүгінгі күні автокөлік жөндеуші, техникалық жұмысшы кадрлар, арнайы мамандар мен механиктердің білім деңгейі жоғары болуы қажет. Бұл жұмысшы кадрлар қозғалтқыштың барлық компоненттері мен электронды басқару жүйесінің дұрыс жұмыс істейтіндігін қамтамасыз ету үшін арнайы білім мен дағдыларға ие болуы тиіс.

Инжектор - пайда болу тарихы.

Алғашқы бүрку жүйелері карбюраторлармен бір уақытта пайда болды. Инжектордың ең бірінші нұсқасы бір реттік инъекция болды. Инженерлер баллондарға түсетін ауа ағынының жылдамдығын өлшеу мүмкін болса, қысыммен отынның есептелген жеткізілуін ұйымдастыруға болатынын бірден түсінді.

Ол күндері инжекторлар кеңінен қолданылмады, себебі ол кезде ғылыми-техникалық прогресс инъекциялық қозғалтқыштары бар автомобильдер қарапайым автокөлік жүргізушілеріне қол жетімді болатындай дамуға жете алмады.

Дизайн тұрғысынан ең қарапайым, сондай-ақ сенімді технология карбюраторлар болды. Сонымен қатар, бір қозғалтқышқа модернизацияланған нұсқаларды немесе бірнеше құрылғыларды орнату кезінде оның өнімділігін айтарлықтай арттыруға болады, бұл мұндай автомобильдердің автомобиль жарыстарына қатысуын растайды.

Инжекторларға алғашқы қажеттілік авиацияда қолданылған қозғалтқыштарда пайда болды. Жиі және қатты шамадан тыс жүктемелерге байланысты отын карбюратор арқылы жақсы ағып кетпеді. Осы себепті екінші дүниежүзілік соғыс кезінде жауынгерлерде отынды мәжбүрлі бүрку (инжектор) технологиясы қолданылды.

Инжектордың өзі қондырғының жұмысы үшін қажетті қысымды жасайтындықтан, ол ұшу кезінде ұшақтың шамадан тыс жүктемелерінен қорықпайды. Поршеньді қозғалтқыштарды реактивті қозғалтқыштармен алмастыра бастағанда, авиациялық инжекторлар жақсаруды тоқтатты.

Дәл осы кезеңде спорттық автокөлік жасаушылар инжекторлардың еңбегіне назар аударды. Карбюраторлармен салыстырғанда инжектор бірдей цилиндр көлемі үшін қозғалтқышты көбірек қуатпен қамтамасыз етті. Бірте-бірте инновациялық технология спорттан азаматтық көлікке көшті.

Автомобиль өнеркәсібінде инжекторлар бірте – бірте енгізіле бастады. Bosch инъекциялық жүйелерді дамытуда көшбасшы болды. Алдымен K-Jetronic механикалық инжекторы пайда болды, содан кейін оның электронды нұсқасы - KE-Jetronic пайда болды. Дәл электрониканы енгізудің арқасында инженерлер отын жүйесінің өнімділігін арттыра алды. [125 – бет.]

Инжекторлы қозғалтқыштың жұмыс принципі. Инжекторлы қозғалтқышта отынның сапасы мен көлемі, сондай-ақ оның цилиндрге жіберілу уақыты өте дәл бақыланады. Отын инжекторы арқылы беріледі, ол арнайы басқаратын жүйемен жұмыс істейді, мысалы, ECU (электрондық басқару блогы). Бұл жүйе қозғалтқыштың жұмыс жағдайын үнемі бақылап, қажетті мәліметтерді жинап отырады.

Инжекторлы қозғалтқыштың ерекшелігі — жанармайды әр цилиндрге тікелей енгізу, бұл оның тиімділігін және экологиялық тазалығын арттырады.

Қозғалтқыштың электронды басқару жүйесі жұмыс барысында түрлі датчиктерден алынған ақпаратты талдап, оның негізінде инжекторларға, тұтану жүйесіне және басқа компоненттерге қажетті командаларды жібереді.

Мысалы:

- Егер ауа температурасы төмен болса, ЭББ отын қоспасын байытып, қозғалтқышты жеңіл қосылуына мүмкіндік береді.

- Қозғалтқыштың жылдамдығы мен жүктемесіне қарай жүйе отынның мөлшерін автоматты түрде реттейді.
- Қозғалтқыштың жұмысын тиімді басқару үшін отынның құрамы мен ауа ағынын реттейтін жүйе пайдаланылады.

Инжекторлы қозғалтқыштың басқару жүйесі. (стенд)

Басқару жүйесінің құрылымы. Инжекторлы қозғалтқыштың басқару жүйесі бірнеше негізгі бөліктерден тұрады:

1. "Электрондық басқару блогы (ECU)" — бұл жүйенің миы, ол барлық датчиктерден келетін ақпаратты өңдеп, қозғалтқыштың жұмысына қатысты шешімдер қабылдайды.
2. "Датчиктер" — қозғалтқыштың температурасы, ауа ағыны, отын қысымы сияқты маңызды параметрлерді өлшейтін құрылғылар.
3. "Инжекторлар" — отынды қажетті мөлшерде және дәл уақытында қозғалтқыштың цилиндрлеріне жіберетін құрылғы.
4. "Басқару элементтері" — инжекторлар мен басқа компоненттерге арналған басқару сигналдарын жеткізетін жүйелері. [175 – бет.]

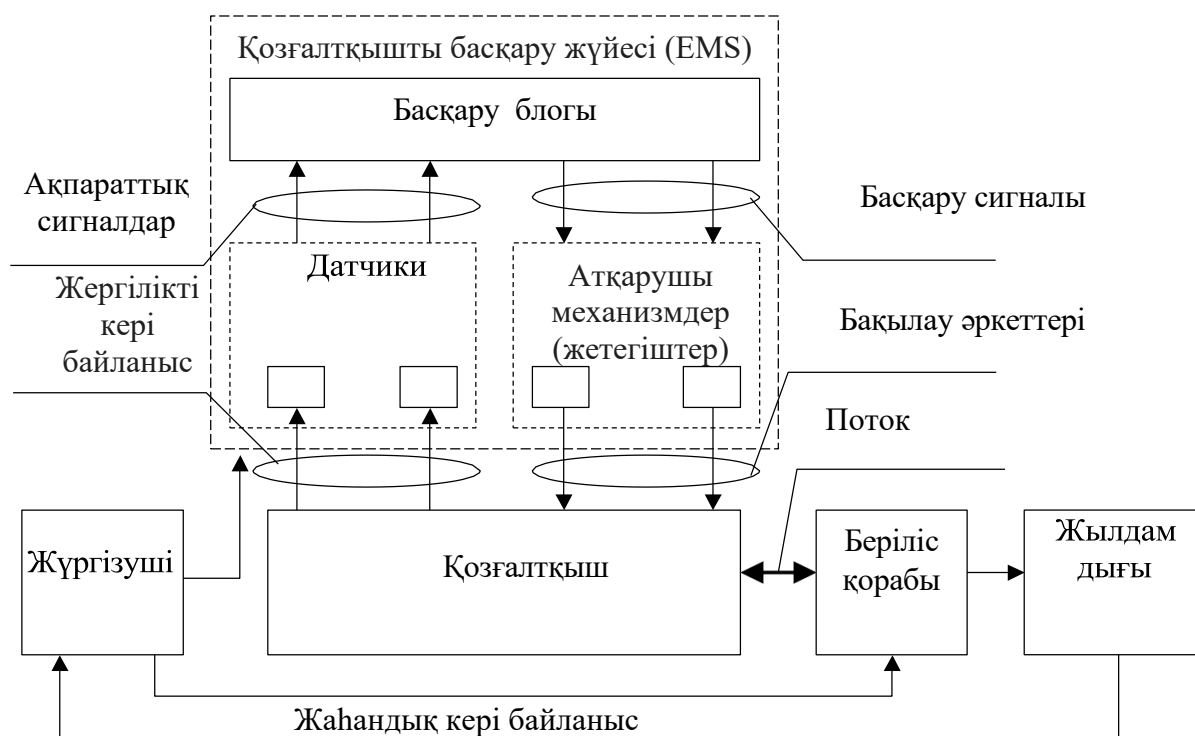

Рис. 1.1.1 Автокөлік қозғалтқышын басқару.

Қорытынды.

Қазіргі уақытта кең таралған және маңызды технологиялық жетістіктердің бірі болып табылатын автокөліктердің инжекторлы қозғалтқыштарының басқару жүйесі. Ол, өте күрделі әрі жоғары дәлдікті талап ететін және қозғалтқыштың жұмысын бақылап, отын жүйесін, ауа ағынын, және де басқа да маңызды параметрлерді реттейді.

Жұмысшы кадрларды даярлау мақсатта тек теориялық біліммен ғана емес, сонымен бірге практикалық дағдыларын қалыптастыра отырып және экологиялық талаптарға сәйкес жұмыс істеу үшін инжекторлы жүйелерді дұрыс пайдалану, олардың ақауларын диагностикалау мен жөндеу жұмыстарын түсініп, техникалық жағдайын дұрыс бақылап, күтіп ұстау үшін арнайы білімі бар жұмысшы кадрларды даярлау қажеттілігі туындайды.

Әдебиет тізімі.

1. Технологическое оборудование для технического обслуживания и ремонта легковых автомобилей : Справочник / Р.А. Попржединский, А.М. Харазов и др. - М.: Транспорт, 1988. - 176 с.
2. Сергеев А.Г., Ютт В.Г. Диагностирование электрооборудования автомобилей. М.: Транспорт, 1987.-159 с.
3. Харазов А.М.Диагностическое обеспечение технического обслуживания и ремонта автомобилей /Справочное пособие- М.:Высшая школа,1990.-208 с.
4. Мирошников Л.В., Болдин А.П., Пал В.И. Диагностирование технического состояния автомобилей в автотранспортных предприятиях. - М.: Транспорт, 1977. - 263 с.

СЕКЦИЯ №6 АДАПТАЦИЯ ПЕДАГОГОВ К НОВЫМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ВЫЗОВАМ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» (В ФОРМЕ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ДЕКЛАМАЦИИ (SPOKEN WORD))

«БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ ҮЗДІК ТӘЖІРИБЕЛЕР»

Құсайын Жомарт Қонырбайұлы

Қазақстан Республикасы, Қостанай облысы, Қостанай қ.

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының

«Қостанай жоғары педагогикалық колледжі» КМҚК директоры,

«Қазақ тілі мен әдебиеті» жалпы білім беретін пәндер оқытушысы

Түйін: Бұл мақала Қостанай жоғары педагогикалық колледжінің оқу үдерісінде Қазақстан Республикасының Біртұтас білім беру бағдарламасының жүзеге асырылуы туралы білуге мүмкіндік береді. Бұл бағдарлама адами құндылықтарды қалыптастырудың негізі болып табылады. Бағдарлама білім үштігінің идеологияларын қамтиды: ұлттық бірегейлік; қоғамға қызмет ету; экологиялық мәдениет; құқықтық сауаттылық және медиа мәдениет; қорлаусыз әлем; жаңартылған білім беру бағдарламасы. Негізгі сөздер: тұтас білім беру бағдарламасы; аптаның дәйексөзі; ұлттық құндылықтар; қорқыту; медиа мәдениет.

Аннотация. Данная статья дает возможность узнать о реализации единой образовательной программы Республики Казахстан в образовательном процессе Костанайского высшего педагогического колледжа. Эта программа является основой формирования общечеловеческих ценностей. Программа включает в себя три идеологии образования: национальная идентичность; Служение обществу; экологическая культура; правовая грамотность и медиакультура; мир без обид; обновленная образовательная программа.

Педагогикалық колледжде білім алушыларды даярлау тек маманды кәсіби даярлауға ғана емес, сонымен бірге болашақ мұғалімнің болашақта кәсіби дамуының негізгі элементі

деп түсінетін жоғары адами құндылықтарын қалыптастыруға бағытталған оқыту іс-әрекеті. Қазақстан Республикасының біртұтас білім беру бағдарламасы жоғары адами құндылықтарды қалыптастырудың негізі болып табылады. Бағдарлама 2023 жылдың 19 қыркүйегінде қабылданып, мемлекетіміздің Білім министрлігімен бекітілген.

Тәрбиенің мақсаты – жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтар негізінде еңбекқор, адал, ар-ожданы мол, шығармашыл азамат тәрбиелеу.

Бағдарлама келесі міндеттерді шешеді:

- ата-ананы, үлкенді сыйлау, олардың өсиетін тыңдау, жанұядағы татулықты бағалау, отбасы алдындағы өз міндеттерін абыроймен атқару дағдыларын қалыптастыру және дағдыландыру;
- мейірімділік, намыс, ар-ождан, ізеттілік, жауапкершілік, қамқорлық пен әділеттілік сияқты қасиеттерді дарыту, еңбексүйгіштік пен құқықтық мәдениетті қалыптастыру;
- Ұлттық мұраны қорғауға, қазақ тілі, мемлекеттік рәміздер қастерлеуге, бейбітшілікті, келісімді, бірлік пен ұлтық бірлікті сақтауға, отансүйгіштікке тәрбиелеу;
- денсаулықты, салауатты өмір салтын, жан тазалығын және эмоционалдық тұрақтылықты бағалау;
- табиғатты, ұлттық-мәдени мұрана құрметтеуге, табиғи ресурстарды үнемді және тиімді пайдалануға тәрбиелеу.

Бағдарлама білім үштігінің идеологияларын қамтиды: ұлттық бірегейлік; қоғамға қызмет ету; экологиялық мәдениет; құқықтық сауаттылық және медиа мәдениет; қорлаусыз әлем; жаңартылған білім беру бағдарламасы.

Қостанай жоғары педагогикалық колледжінде болашақ мұғалімді тәрбиелеу үдерісінде бұл бағдарламаны жүзеге асырудың механизмі:

Білім алушыларды оқыту мыналар арқылы жүзеге асырылады:

1. Оқу пәндері мен педагогикалық практиканың мазмұны
2. Куратор сағаттары
3. Сыныптан тыс жұмыстар
4. Отбасымен ынтымақтастық
5. Үкіметтік емес ұйымдармен өзара әрекеттесу.

Әрбір құндылық оқу-тәрбие процесінде жүйелі түрде көрініс табады. Біртұтас тұлғаны қалыптастыратын жұмыс бағыттары айлар бойынша белгіленеді. Мысалы, қазан айы «Тәуелсіздік пен патриотизм», ал қараша «Әділет пен жауапкершілік», т.б. Айлық жұмыс өз кезегінде күнделікті және апталық жұмыстардан тұрады. Аптаның басында алғашқы сабақтарда барлық жерде еліміздің әнұраны шырқалады. Апталық дәйексөздер – мақал-мәтелдер, нақыл сөздер, халық даналығы, көрнекті тұлғалардың қанатты сөздері, мазмұны бүкіл ұйымның оқу-тәрбие және сыныптан тыс іс-шараларының лейтмотиві қызметін атқарады. Аптаның дәйексөздері ақпараттық стендтерде, LED экрандарда, тақтада жарияланады. Тәрбиешілер аптаның дәйексөзін өз сабақтарымен байланыстырады. Бұл дәйексөздер сабақтың тақырыбына кіріспе ретінде де қызмет ете алады. Колледжде әр жұма сайын бүкіл оқытушылар мен білім алушылар ұжымы ұлттық киімдерді немесе оның элементтерін кие алады.

Колледж оқытушылары тақырыптың тәрбиелік мәнін ескеріп, сабақ барысында оның орындалуын қамтамасыз етеді; назар аударыңыз пәндік онкүндіктерді жоспарлау және өткізу кезінде тоғысқан тақырыптардың білім беру әлеуеті туралы; ғылыми-практикалық конференцияларға, пәндік олимпиадаларға, конкурстарға қатысу. Жыл сайын колледж білім алушылар WorldSkills бойынша облыстық және республикалық чемпионаттарға қатысады. Мұндай чемпионаттар болашақ мамандыққа деген қызығушылықты арттырады. Ғылыми-практикалық конференцияларға қатысу тәжірибе жинақтауға және жаңа білім алу мүмкіндіктерін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Білім алушылардың өзін-өзі басқару қызметі жоғары деңгейде жүзеге асырылуда. Студенттік парламент еріктілер қозғалысына қатысып, еңбек ардагерлерімен жұмыс

істейді. Жыл сайын «Шабыт» және «Студенттік көзқарас» байқаулары мен фестивальдері өткізіледі.

Колледждің Қамқоршылық кеңесі ата-аналар қауымдастығымен жұмыс істеуде жетекші буын болып табылады. Ата-аналармен байланыс ата-аналар жиналысы арқылы ғана емес, ата-аналардың түрлі іс-шараларға қатысуы арқылы жүзеге асырылады.

Кураторлық сағаттар мен сыныптан тыс іс-шараларды өткізу шеңберінде мұғалімдер, үйірмелер мен спорт секцияларының жетекшілері ұлттық құндылықтардың қалыптасу жүйелілігі мен заңдылығын сақтап, күнтізбелік мерейтойлық даталарды ескереді. Соңғы бірнеше жылда колледжде Қостанай облысының тумалары Ыбырай Алтынсарин, Спандияр Көбеевтің мерейтойлары аталып өтілді. Биылғы оқу жылында жаңашыл ұстаз Василий Амелянович Шалабаевқа арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтеді. Мұндай шаралардың маңызы зор. Болашақ ұстаздар қазақ халқының мәдениеті мен салт-дәстүрін зерделеуде. Алған білімдері мектепте практикаға беріледі. Біртұтас білім беру бағдарламасын іске асыру білім беру үдерісіне барлық қатысушылардың өзара әрекеті арқылы құндылық-бағдарлы білім беруді жоспарлаудың тұтас тәсілін енгізуге мүмкіндік береді; үздіксіз даму және ынтымақтастық мәдениетін қалыптастыру, онда тәрбиелік, тәрбиелік мазмұнды бағдарламалары, құндылықтарды білім беру үдерісіне енгізудің тиімді жолдары талқыланады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы, 19.09.2023 ж.
2. Қостанай жоғары педагогикалық колледжінің жұмыс жоспары, 2024 ж.
3. Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы

“БІРТҰТАС ТӘРБИЕ” БАҒДАРЛАМАСЫ ШЕҢБЕРІНДЕ ПЕДАГОГТЕРДІ ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ СЫН-ТЕГЕУРІНДЕРІНЕ БЕЙІМДЕУ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» ҰРПАҚ ТӘРБИЕСІНІҢ ЖАҢА ҮЛГІСІ

Бисенгалиева Адеми Галымжановна
«Арқалық политехникалық колледжі» КМҚК

Қазіргі заманда білім беру жүйесі үлкен өзгерістер мен сын-тегеуріндерге тап болуда. Әлеуметтік, экономикалық және техникалық өзгерістер білім беру әдістеріне жаңа талаптар қояды. Осыған байланысты, педагогтер жаңа білім беру сын-тегеуріндеріне дайын болу керек. Бұл тұрғыда «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы маңызды рөл атқарады, өйткені ол педагогтар мен білім алушылардың арасындағы қарым-қатынас пен тәрбие беру әдістерін үйлестіре отырып, жаңашылдықты енгізуге бағытталған.

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасының мәні мен маңызы
«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы білім беру саласындағы тәрбиелік процестерді тиімді ұйымдастыруға бағытталған кешенді бастама болып табылады. Оның негізгі мақсаты – педагогтарды жаңа заманауи сын-тегеуріндерге бейімдеу, сонымен қатар, тәрбиелеу мен білім беру арасындағы өзара байланысты нығайту. Бағдарлама әр педагогке өзінің кәсіби дағдыларын жетілдіру, оқушылардың жан-жақты дамуына ықпал ету, жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану мүмкіндігін береді.

Бағдарламаның негізгі бағыттары
Бағдарлама бірнеше негізгі бағыт бойынша жүзеге асырылады:

- Жаңа білім беру әдіс-тәсілдері мен технологиялары. Заманауи педагогика жаңа көзқарастарды талап етеді. Сондықтан ұстаздарға түрлі оқыту әдіс-тәсілдері мен заманауи технологияларды қолдану жолдары үйретіледі.
- Цифрлық білім беру құралдары мен платформаларын пайдалану. Білім беру процесінде цифрлық технологияларды енгізу ерекше маңызды болып отыр. Бұл

бағыт бойынша педагогтерге ақпараттық-коммуникациялық технологиялармен жұмыс істеу дағдылары үйретіледі.

- Құзыреттілік пен дағдыны арттыру. Бағдарлама арқылы педагогтер білім алушыларды жан-жақты дамытуға бағытталған оқыту процесін ұйымдастыруды үйренеді. Бұл өз кезегінде білім алушылардың жеке және әлеуметтік құзыреттіліктерін дамытуды көздейді.
- Педагогикалық психология және эмоционалды интеллект. Педагогтер білім алушылармен тиімді қарым-қатынас орнатуды, олардың психоэмоционалдық жағдайларын ескеруді үйренеді.

Бағдарламаның тиімділігі

Бұл бағдарламаның тиімділігі бірінші кезекте ұстаздардың кәсіби біліктілігін арттыруда көрініс табады. Жаңа білім беру талаптарына сәйкес, педагогтер өздерінің сабақ беру тәсілдерін жаңартып, білім алушыларға сапалы білім мен тәрбие беру қабілеттерін арттырады. Сонымен қатар, бағдарламаның нәтижесінде білім беру процесінде жаңа тәсілдер мен инновациялар қолданысқа енеді, бұл білім алушылардың білім сапасының жоғарылауына септігін тигізеді.

Адамзат баласының ежелден келе жатқан ортақ мүддесінің бірі – ұрпақ тәрбиесі. Ал келешек ұрпақ, өсіп келе жатқан жас буын – мемлекеттің болашағы. Оған ешкімнің таласы жоқ. Олай болса, енді бір бес-он жылдан кейін шешуші мемлекеттік құрылымдардың тізгінін ұстайтын азаматтардың төл тарихы мен мәдениетін тұмардай қастерлеп, әдебиетін әспеттеуі бүгінгі тәрбиенің, бүгін қалыптасып жатқан ұлттық сананың деңгейімен тығыз байланысты болмақ.

Ал ақпарат тасқыны судай сапырылысқан мына жаһандану заманында қазақ жастарының ұлттық санасы қалай қалыптасып жатыр, қандай бағытқа бет алуда? Бұл бүгінгі күні санамызды өзге ұлттың, соның ішінде батыстың даңғаза музыкасы мен дарақы еңбектері аямай улап жатқан тұста ел басқарып отырған азаматтар мен зиялы қауымнан бастап, қарапайым әрбір азаматты ойландыруы тиіс.

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы шеңберінде педагогтерді жаңа білім беру сын-тегеуріндеріне бейімдеу туралы сөз қозғағым келеді. Бұл бағдарлама — қазіргі заманғы білім беру саласының маңызды бөліктерінің бірі болып табылады, өйткені ол педагогтерді заманауи талаптар мен жаңа білім беру технологияларына сәйкес бейімдеп, олардың кәсіби деңгейін арттыруды мақсат тұтады.

Педагогтерді жаңа білім беру сын-тегеуріндеріне бейімдеу қажеттілігі

- Білім беру жүйесі күн сайын жаңа талаптар мен сын-қатерлерге тап болуда. Мұғалімдер мен педагогтер тек білім берумен ғана шектелмей, олар оқушылардың психологиялық жағдайын, әлеуметтік қажеттіліктерін де ескеруі қажет. Бұл жағдайда «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы педагогтерге қиын кезеңдерде өздерін сақтап қалуға және жаңа әдіс-тәсілдерге бейімделуге көмектеседі.

Жаңа сын-тегеуріндерге қарсы педагогтардың бейімделуі үшін оларда мынадай дағдылар болуы керек:

- Инновациялық және интерактивті оқыту әдістерін меңгеру.
- Білім алушылардың тұлғалық даму ерекшеліктерін ескере отырып, жеке бағдарлама жасау.
- Технологияларды пайдалану арқылы білім беру сапасын арттыру.
- Әлеуметтік және психологиялық дағдыларды дамыту арқылы оқушылармен қарым-қатынасты нығайту.

Педагогтердің кәсіби дағдыларын дамыту

- Педагогтер үшін кәсіби дамуды қамтамасыз ету өте маңызды. Бағдарлама арқылы әрбір оқытушы өзін үздіксіз жетілдіруге, жаңа әдіс-тәсілдер мен білім беру құралдарын меңгеруге мүмкіндік алады. Осы арқылы олар өз білім алушыларына сапалы білім беріп, тәрбие процесін тиімді жүзеге асыра алады. Қазіргі таңда педагогтерді кәсіби дамытудың ең тиімді жолдарының бірі – оларды жаңа білім беру

технологияларына үйрету. Бұл процесте «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының шеңберінде интерактивті әдістер мен цифрлық құралдарды пайдалану маңызды. Педагогтар жаңа әдіс-тәсілдерді меңгеру арқылы тек оқушыларға білім беру ғана емес, олардың тұлғалық дамуына да ықпал етеді.

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасының педагогикалық тәжірибедегі тиімділігі

Бағдарламаның нәтижесінде педагогтер өздерінің жеке дағдыларын жетілдіріп қана қоймай, білім алушыларға жан-жақты тәрбие беру мүмкіндігіне ие болады. Бұл бағдарлама арқылы олар білім алушылармен тығыз қарым-қатынас орнатуды үйренеді, сондай-ақ заманауи әдістер мен технологияларды қолдана отырып, білім беру сапасын арттырады.

“Қай бір білім мекемесі болмасын, жаңа оқу жылының алдында өткенін тағы бір сараптап алып, алдағы кезеңге жоспар жасайды. Бізде “Біртұтас тәрбие” бағдарламасын басты назарға алып, өз жұмыс жоспарымызды құрып, жүзеге асырудамыз

Қазіргі әлемнің сын-тегеуріндеріне дайын азаматтардың жаңа буынын тәрбиелеу «Әділетті Қазақстан – Адал азамат – Озық ойлы ұлт» ұштағанымен сабақтасады. Бұл әрбір азамат өзінің маңыздылығын, жауапкершілігін және ортақ іске қосқан үлесін сезінетін әділетті, дамыған және инновациялық қоғам құруға мүмкіндік береді.

«Біртұтас тәрбиеде»: білім мен ұлттық тәлім қоса беріледі

Қазіргі қоғамда білім алушылардың арасында көптеген вейб, лудомания қатарлы мәселелер туындап жатыр. Сондай жат қылықтардың алдын алу мақсатында бағдарлама ұлттық құндылықтарға бағытталған.

Жалпы, былтырғы бағдарламада үш құндылық болса, биыл алты құндылыққа негізделгенін айта кету керек.

- «Біртұтас тәрбие» жүйесін стратегиялық маңызды құжаттардың бірі деп айтуға болады. Себебі, біз осы тәрбие арқылы, тек қана оқу орнын емес ата-ана, білім ошағы үштік болып, болашақ ұрпақты тәрбиелейміз.
- «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының қазіргі білім беру жүйесі үшін өзектілігі мен маңыздылығы жоғары.
- Бағдарлама қазіргі әлемнің сын-қатерлеріне дайын және өз елінің дамуына елеулі үлес қоса алатын азаматтардың жаңа буынын қалыптастыруға бағытталған.

«Біртұтас тәрбиеде»: білім мен ұлттық тәлім қоса беріледі

Бұл тек жүйелі және осы құндылықтарды тек біркүндік акция ғана емес, жүйелі түрде қалыптастыру. Сабақ арасындағы үзіліс кезінде, күй ойналу ол да ұлттық құндылықтарымызды дәріптеу болып есептеледі. Қазақ балалары үшін бұл қалыпты жағдай сияқты көрінгенімен, бірақ, басқа ұлт өкілдері үшін өте маңызды. Ұзақ үзіліс кезінде білім алушылар күнделікті күй тыңдайды. Қазір ысырапшылық өте көп. Электр энергиясы, суды тиімді пайдалану сияқты экологиялық мәселелер. Мәселен, күнделікті топ сағаттарында осы мәселені қозғау аса маңызды.

Ата-аналар жиналысында «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын таныстырып, ұсыныс тастадық. Бәріміз де жұмысбастымыз, біздің уақытымыз кейде бола бермейді. Кейде баламды кафеге, киноға апарсақ, сол жеткілікті деп ойлаймыз. Бірақ, шын мәнінде ата-анамен баланың арасында күн сайын жылы қарым-қатынас орнау керек. Ата-аналардан «Балаларыңызбен не туралы сөйлесесіз?» деп сұрадық. Шын мәнінде баламен қоғамда болып жатқан түйткілді мәселелер төңірегінде ашық сөйлесу керек. Адамгершілікке байланысты әңгімелерді жиі айтып отыру қажет. Міне, мұның бәрі осы бағдарламада көрініс табады.

«Біртұтас тәрбиеде»: білім мен ұлттық тәлім қоса беріледі

Мәселен, зорлық-зомбылық қайдан туындайды? Бала оны сыртта естиді, ақпарат көздерінен көреді. Мейлі, үйінде жақсы тәрбие алған бала болсын, бірақ біз оған көңіл бөлмейміз. Бірақ, қазіргі кезде балаға сыртқы әсер етуші факторлар көп. Соған еліктеуі, еруі мүмкін. Сондайды болдырмас үшін ай сайын, күн сайын «Өнегелі 15 минут» деп аталатын құндылық бар.

Колледжде апта сайын топ сағаттарының соңында қауіпсіздік жөніндегі әңгіме өтеді. Осы мәселеге байланысты тәрбиелік мәні бар шараларды күшейту керек.

Жыл басынан осы құзыреттілікке байланысты іс-шара ұйымдастырылуда. Бұл сыныптан тыс іс-шарлар. Іс-шараларға педагогтардың ата-аналарды жиі тартуын қалыптастыру бейімдеуіміз керек.

Мәселен, балаға өзінің отбасы жайлы эссе жазуға тапсырма береміз ғой. Бала бір өзі жазса, оның әсері басқаша. Ал, ата-анасымен бірге жазса, сурет салса, оның әсері мүлде өзгеше болады. Жаңартылған «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының маңызы осында.

Бағдарламада еңбек мәселесіне баса мән береді екен. Өзіміз оқушы болған кезде сенбілікке шығатынбыз. Есік алдын жинаймыз, аула, мектеп бақшасына гүл егеміз. Қазіргі таңда өкінішке қарай ата-ана рұқсатымен ғана жұмысқа тартамыз. Жапонияны білесіз ғой, баланы бірінші сыныптан бастап еңбекке баулиды.

Бағдарлама келесі механизмдер арқылы жүзеге асырылады:

- Мемлекеттік органдармен бірлескен іс-шаралар
- Әлеуметтік тәжірибелер/ жобалар;
- Спорттық секциялар, үйірмелер, факультативтер;
- Зияткерлік, мәдени– шығармашылық, спорттық іс-шаралар;
- Ата-аналармен бірлескен сабақтар.

Бағдарламаның нәтижелері мен әсері

Бағдарлама жүзеге асырылған соң педагогтер жаңа білім беру сын-тегеуріндеріне төтеп бере алады, сонымен қатар оқыту әдістерін жетілдіріп, оқу сапасын арттырады. Бұл өз кезегінде білім беру мекемелерінің жалпы деңгейінің көтерілуіне әсер етеді.

Қорытындылай келе, «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы шеңберінде педагогтерді жаңа білім беру сын-тегеуріндеріне бейімдеу — еліміздің білім беру жүйесінің дамуына үлкен үлес қосатын маңызды қадам. Бұл бағдарлама ұстаздарды кәсіби тұрғыдан шыңдайды және олардың қазіргі заманғы білім беру талаптарына сәйкес әрекет ету қабілеттерін арттырады. Бағдарламаның тиімділігін арттыру үшін педагогтерге арнайы тренингтер, семинарлар мен практикалық сабақтар өткізіліп, тәжірибелі ұстаздар мен сарапшылармен ынтымақтастық орнату қажет.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Білім беру ұйымдарында «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын бекіту туралы ҚР Оқу-ағарту министрінің 2024 жылғы 30 маусымдағы № 194 бұйрығы
2. https://www.rgmedia.kz/e/action/ShowInfo.php?classid=28&id=14579&utm_source=chatgpt.com
3. <https://syrboyi.kz/bilim/a-strong-urpaq-taerbiesindegi-qundylyqtar-zhuejesi-birtutas-taergie-baghdarlamasy-n-oqw-strong-a-strong-strong-strong-taergie-zhuejesine-engizw-zholdary-strong-155520/>

ҚҰНДЫЛЫҚТАРҒА НЕГІЗДЕЛГЕН БІЛІМ БЕРУ ТӘРБИЕНІҢ ЖАҢА ПАРАДИГМАСЫ

Туллев Акарыс Бердиханович,
арнайы пән оқытушысы
Жаңаөзен политехникалық колледжі
Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы

Аннотация. Бұл мақалада құндылықтарға негізделген білім берудің маңызы мен оның тәрбиелік рөлі қарастырылады. Қазіргі білім беру жүйесінде тұлғаның жан-жақты дамуы үшін академиялық біліммен қатар, адамгершілік құндылықтарды қалыптастыру қажет. Мақалада құндылықтық білім берудің негізгі қағидаттары, оның оқушылар мен қоғамға тигізетін әсері, сондай-ақ халықаралық тәжірибелер қарастырылады. Сонымен

қатар, білім беру жүйесінде құндылықтарды дамыту жолдары мен оны тиімді жүзеге асыру әдістері талданады.

Кілт сөздер: құндылықтар, білім беру, тәрбие, тұлғалық даму, инновациялық әдістер, педагогика, оқыту технологиялары.

Abstract. This article explores the importance of value-based education and its role in character development. In today's education system, it is crucial to not only provide academic knowledge but also to cultivate moral values that contribute to holistic personality development. The paper analyzes the key principles of value-based education, its impact on students and society, and international experiences. Additionally, the article discusses ways to integrate values into the education system and effective methods for implementing them.

Keywords: values, education, upbringing, personal development, innovative methods, pedagogy, teaching technologies.

Аннотация. В данной статье рассматривается значение образования, основанного на ценностях, и его роль в воспитании. В современной образовательной системе важно не только передавать академические знания, но и формировать нравственные ценности, способствующие всестороннему развитию личности. В статье анализируются ключевые принципы ценностного образования, его влияние на учащихся и общество, а также международный опыт. Также обсуждаются пути развития ценностного образования и эффективные методы его реализации.

Ключевые слова: ценности, образование, воспитание, личностное развитие, инновационные методы, педагогика, образовательные технологии.

Қазіргі заманғы білім беру жүйесі оқушыларға тек академиялық білім беріп қана қоймай, олардың тұлғалық дамуына да ықпал етуі тиіс. Осы тұрғыдан алғанда, құндылықтарға негізделген білім беру маңызды рөл атқарады. Бұл әдіс оқушыларға өмірлік құндылықтарды – адалдық, жауапкершілік, әділдік, еңбексүйгіштік және толеранттылық сияқты қасиеттерді сіңіруге бағытталған.

Бүгінде жаһандану, технологиялық прогресс және әлеуметтік өзгерістер қоғамдағы құндылықтардың трансформациясына әкелуде. Бұл өзгерістер білім беру жүйесін жаңа талаптарға бейімделуге мәжбүрлейді. Білім тек ақпарат берумен шектелмей, оқушылардың әлеуметтік-мәдени құндылықтарын қалыптастыруы тиіс. Мұндай тәсіл олардың өмірлік көзқарасын кеңейтіп, болашақта саналы азамат ретінде қалыптасуына ықпал етеді[1].

Құндылықтарға негізделген білім берудің маңыздылығы

Құндылықтарға негізделген білім беру – тек теориялық білімді меңгерту ғана емес, сонымен қатар тұлғаның рухани және адамгершілік қасиеттерін дамытудың тиімді әдісі. Бұл әдістің негізгі мақсаты – оқушыларға академиялық біліммен қатар олардың этикалық және моральдық дамуына ықпал ету. Мұндай тәсіл адамның жеке басының қалыптасуында маңызды рөл атқарады.

Көптеген зерттеулер білім беру жүйесінде құндылықтарды дұрыс енгізу оқушылардың тәртібін жақсартып, олардың өмірлік мотивациясын арттыратынын көрсетеді. Егер оқушылар білімнің тек нәтижеге жету құралы емес, олардың ішкі әлемін байытатын құрал екенін түсінсе, онда олар қоғам үшін пайдалы әрі жауапкершілігі жоғары азаматтар болып өседі[2].

Білім беру жүйесінде құндылықтардың трансформациясы

Қазіргі білім беру бағдарламалары оқушыларды кәсіби дайындыққа бағыттаумен қатар, олардың азаматтық және адамгершілік қасиеттерін дамытуды көздейді. Жаһандану процесі білім жүйесіне көптеген өзгерістер енгізіп жатыр. Бұрын тек дәстүрлі оқыту әдістеріне негізделген білім беру жүйесі бүгінде заманауи технологиялар мен инновациялық тәсілдерді біріктіруде.

Құндылықтарға негізделген білім беру процесінде оқушылардың бойына келесі қасиеттерді қалыптастыру маңызды:

- Өзара сыйластық – адамдармен қарым-қатынаста толеранттылық пен құрмет көрсету.

- Жауапкершілік – өз іс-әрекеттеріне есеп беру және шешім қабылдау қабілеті.
- Еңбексүйгіштік – қажырлы еңбек арқылы жетістікке жету.
- Адалдық – шыншыл болу, өтірік айтпау, әділ шешім қабылдау.

Бұл құндылықтар оқушылардың болашақта тек кәсіби маман ретінде ғана емес, қоғам үшін жауапты тұлға ретінде қалыптасуына көмектеседі.

Халықаралық тәжірибе және қазақстандық білім беру жүйесі

Құндылықтарға негізделген білім беру жүйесі әлемнің көптеген елдерінде қолданылады. Мысалы, Финляндия білім беру бағдарламаларында оқушылардың жеке тұлғалық қасиеттерін дамытуды басты назарға алады. Жапония мен Сингапур білім беру жүйелері де оқушылардың құндылықтарын қалыптастыруға ерекше мән береді.

Қазақстанда да бұл бағытта бірқатар реформалар жүргізілуде. Мемлекеттік бағдарламаларда құндылықтық білім беру мәселелері ерекше қарастырылып, мектептерде адамгершілікке тәрбиелеу шаралары енгізілуде. Мысалы, «Рухани жаңғыру» бағдарламасы ұлттық құндылықтарды сақтау мен жаңғыртуға бағытталған [4].

Құндылықтарға негізделген білім беру – бұл оқушыларды жан-жақты дамытудың маңызды тәсілі. Білім беру жүйесі тек білімді игеруге емес, сонымен қатар жас ұрпақтың тұлғалық дамуына да ықпал етуі тиіс. Бүгінгі таңда тек кәсіби дағдыларды меңгеру жеткіліксіз – адамгершілік құндылықтармен қаруланған тұлғалар ғана қоғамның тұрақты дамуына ықпал ете алады.

Осыған байланысты, білім беру саласында құндылықтарды дамыту мен оларды оқу бағдарламаларына жүйелі түрде енгізу қажет. Мұғалімдер мен ата-аналардың бірлесе жұмыс істеуі арқылы ғана жас ұрпақтың бойына адамгершілік қасиеттерді сіңіріп, оларды болашаққа лайық азамат етіп тәрбиелеуге болады.

Құндылықтарға негізделген білім беру ұғымы және оның мәні

Құндылық – бұл адамның сенімдері мен мінез-құлқын анықтайтын негізгі моральдық қағидалар. Білім беру жүйесінде құндылықтар оқушылардың тұлғалық дамуына ықпал ететін негізгі элемент ретінде қарастырылады. Құндылықтар адамның қоғамда өмір сүру тәртібін айқындап, оның әлеуметтік қарым-қатынасын реттейді.

Қазіргі білім беру жүйесі тек академиялық білім берумен шектелмей, оқушыларды өмірлік маңызды қасиеттермен қаруландыруды көздейді. Бұл әсіресе, қазіргі жаһандану дәуірінде аса маңызды, себебі технология мен ақпараттың дамуы адамның этикалық және моральдық ұстанымдарын нығайтуды қажет етеді.

Құндылықтарға негізделген білім беру тұжырымдамасы оқушылардың этикалық нормалар мен адамгершілік қағидаларды игеруіне бағытталған. Бұл тәсіл тек академиялық білімге ғана емес, тұлғаның жан-жақты дамуына, әлеуметтік дағдыларды меңгеруіне мүмкіндік береді [2]. Білім беру тек ақпарат берумен шектелмей, жас ұрпақты қоғамның толыққанды мүшесі ретінде қалыптастыруға бағытталуы тиіс.

Құндылықтарға негізделген білім берудің негізгі қағидалары:

1. Жеке тұлғаға бағытталған оқыту – әрбір оқушының өзіндік ерекшеліктерін ескеру, оның шығармашылық және сыни ойлау қабілетін дамыту.
2. Әлеуметтік жауапкершілік – қоғамға, қоршаған ортаға және басқа адамдарға деген құрметті қалыптастыру.
3. Этикалық құндылықтарды сіңіру – адалдық, әділдік, мейірімділік және ынтымақтастық сияқты қасиеттерді дамыту.
4. Рухани-мәдени тәрбиелеу – ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды оқыту.

Құндылықтарға негізделген білім беру тек теориялық оқытумен шектелмеуі тиіс. Оны мектеп өмірінің барлық салаларына – сабақтарда, тәрбие сағаттарында, мектептен тыс іс-шараларда, әлеуметтік жобаларда белсенді қолдану қажет. Мысалы, командалық жобалар, еріктілік қызметтері, пікірталас клубтары арқылы оқушылар өзара сыйластық пен ынтымақтастықты үйренеді.

Құндылықтарды білім беру жүйесіне енгізу – тек тәрбие процесінің бір бөлігі емес, сондай-ақ білім берудің мазмұнына, әдістеріне және тәсілдеріне енгізілуі тиіс. Бұл

оқушылардың әлемді тану қабілетін кеңейтумен қатар, оларды болашақта кездесетін қиындықтарға дайындайды.

Бүгінгі таңда көптеген дамыған елдерде құндылыққа негізделген білім беру жүйесі кеңінен қолданылуда. Мысалы, Финляндия мен Жапония білім беру жүйелерінде тек білім мен дағдыларды ғана емес, сонымен қатар, эмоционалдық интеллект пен моральдық құндылықтарды дамытуға ерекше мән беріледі [2].

Құндылықтарға негізделген білім беру – бұл оқушыларға тек білім беріп қана қоймай, олардың жеке тұлғалық дамуына ықпал ететін кешенді әдіс. Бұл тәсіл қоғамда адами құндылықтарды сақтауға, оқушыларды жауапкершілікке, әділдікке және өзара сыйластыққа баулуға көмектеседі. Сондықтан құндылықтарға негізделген білім беру – бүгінгі заманның басты талаптарының бірі.

Қазіргі білім беру жүйесіндегі құндылықтардың рөлі

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде құндылықтар оқытудың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. Құндылыққа негізделген оқыту әдістері оқушылардың бойында жауапкершілік, азаматтық сана, шығармашылық және эмпатия сияқты маңызды қасиеттерді қалыптастыруға бағытталған.

Құндылыққа негізделген оқыту әдістері

- Интерактивті және инновациялық педагогикалық технологиялар
Бүгінгі таңда білім беру үрдісінде интерактивті оқыту әдістері кеңінен қолданылуда. Олар оқушыларды белсенді қатысуға ынталандырады және білімді терең меңгеруге көмектеседі. Мысалы, жобалық оқыту, проблемалық оқыту және ойын технологиялары оқушыларға құндылықтарды тәжірибе арқылы игеруге мүмкіндік береді [8].
- Жеке тұлғаға бағытталған оқыту
Әрбір оқушының өзіндік ерекшеліктерін ескере отырып ұйымдастырылған оқыту әдістері олардың шығармашылық қабілеттерін дамытады және өзіндік көзқарасын қалыптастыруға ықпал етеді.

Тәрбие мен білімнің өзара байланысы

Білім беру мен тәрбие – бір-бірімен тығыз байланысты ұғымдар. Тәрбиелік аспектілерсіз сапалы білім берудің мүмкін еместігі көптеген зерттеулерде дәлелденген. Сондықтан мектептердегі тәрбие жұмыстары оқушылардың құндылықтық бағдарларын дамытуға бағытталуы тиіс [7].

Құндылықтарға негізделген білім берудің халықаралық тәжірибесі

Әлемдегі жетекші білім беру жүйелері құндылықтық білім беруге ерекше назар аударады.

- Финляндия – оқытудың негізгі қағидаларының бірі – жеке тұлғаны дамыту және оқушыларды дербестікке үйрету.
- Жапония – білім беру жүйесінде ұлттық құндылықтар мен тәртіпке ерекше көңіл бөлінеді.
- Сингапур – инновация мен құндылықтық білім беруді ұштастыра отырып, оқушылардың жауапкершілік пен көшбасшылық дағдыларын дамытады [3].

Қазақстанда да құндылықтық білім беруді дамытуға бағытталған бірқатар реформалар жүзеге асырылуда. Мемлекеттік білім беру стандарттарында патриотизм, толеранттылық, рухани-адамгершілік тәрбиеге ерекше мән берілген [4].

Құндылықтар негізінде тәрбие берудің әдістері мен тәсілдері

Құндылықтық білім беру әдістерінің бірі – жобалық және шығармашылық тапсырмалар. Бұл тәсіл оқушыларға тек теориялық білім ғана емес, практикалық дағдыларды да игеруге көмектеседі.

- Жобалық және шығармашылық тапсырмалар
Оқушыларға әртүрлі жобалар дайындау ұсынылады. Мысалы, "Менің отбасымның дәстүрлері", "Менің мектебімнің құндылықтары" тақырыптарында зерттеу жұмыстарын жүргізу арқылы олар құндылықтардың маңыздылығын жақсы түсінеді.
- Ойын технологиясы мен театрландырылған әдістер

Құндылықтарды қалыптастыруда театрландырылған қойылымдар, рөлдік ойындар ерекше әсер етеді. Бұл әдістер оқушылардың эмоциялық интеллектін дамытады және өз сезімдерін дұрыс жеткізуге үйретеді.

- Отбасымен өзара байланыс және тәрбие жұмыстары
Құндылықтық білім беруде ата-аналардың рөлі ерекше. Сондықтан мектептерде ата-аналармен бірлескен іс-шаралар ұйымдастыру маңызды.

Құндылықтық білім беруді дамытудағы қиындықтар және оларды шешу жолдары

Құндылықтық білім беруді тиімді енгізу үшін белгілі бір қиындықтарды еңсеру қажет. Бұл бағыттағы негізгі кедергілердің бірі – білім беру жүйесінде құндылықтық компоненттердің толыққанды енгізілмеуі, мұғалімдердің осы бағыттағы біліктілігінің жеткіліксіздігі және сандық технологиялардың ықпалы. Осы қиындықтарды шешу үшін кешенді шараларды жүзеге асыру қажет.

1. Білім беру бағдарламаларында құндылықтарды жүйелі енгізу қажеттілігі

Қазіргі оқу бағдарламаларында құндылықтық білім беру компоненттері толық қамтылмаған. Негізінен, оқу жоспарлары академиялық білім беруге бағытталғандықтан, тәрбие мен білімнің үйлесімділігіне жеткілікті деңгейде назар аударылмай келеді. Құндылықтарға негізделген оқытуды тиімді жүзеге асыру үшін:

- Оқу жоспарларына құндылықтық аспектілерді енгізу қажет. Әр пәннің мазмұнында адамгершілік, патриотизм, жауапкершілік, экологиялық сана және ынтымақтастық сияқты құндылықтарды қамту маңызды.
- Интеграциялық тәсілді қолдану арқылы пәндерді оқыту барысында құндылықтық тәрбиені біріктіру. Мысалы, әдебиет сабақтарында кейіпкерлердің адамгершілік қасиеттерін талдау, тарих сабақтарында әлеуметтік әділеттілік мәселелерін қарастыру.
- Жобалық жұмыстар мен шығармашылық тапсырмалар арқылы оқушылардың құндылықтарды тәжірибеде қолдануын қамтамасыз ету.

Білім беру бағдарламаларын жаңарту барысында халықаралық тәжірибелерді ескере отырып, Қазақстанның мәдени және ұлттық ерекшеліктеріне бейімделген модельдерді жасау маңызды [1].

2. Мұғалімдердің құндылықтық білім беру бойынша біліктілігін арттыру

Мұғалімдер білім беру процесінде негізгі тұлға болғандықтан, олардың құндылықтық білім берудегі рөлі өте жоғары. Дегенмен, көптеген педагогтар бұл бағытта арнайы дайындықтан өтпегендіктен, құндылықтық білім беру әдістерін тиімді қолдануда қиындықтарға тап болуда. Бұл мәселені шешу үшін келесі шараларды жүзеге асыру қажет:

- Мұғалімдерге арналған арнайы курстар мен семинарлар ұйымдастыру. Бұл бағдарламалар педагогтарға құндылықтық білім берудің әдістері мен құралдарын меңгеруге көмектеседі [5].
- Тәжірибе алмасу платформаларын құру. Мұғалімдер үшін шеберлік сыныптары, вебинарлар мен конференциялар ұйымдастыру арқылы озық педагогикалық тәжірибелермен бөлісу.
- Жас мұғалімдерге менторлық қолдау көрсету. Құндылықтық білім беруге бағытталған әдістерді меңгеруге көмек беру үшін тәжірибелі ұстаздар мен жаңадан келген мұғалімдер арасында тәлімгерлік жүйесін дамыту.

3. Сандық технологиялар мен ақпараттық ортада тәрбиелік аспектілерді күшейту

Қазіргі таңда интернет пен әлеуметтік желілердің кең таралуы балалардың құндылықтық бағдарларына үлкен ықпал етуде. Жас ұрпақ көбінесе ақпаратты интернеттен алады, ал бұл ақпараттың мазмұны мен сапасы әрдайым жоғары бола бермейді. Осы себепті сандық құралдарды тиімді пайдалану арқылы құндылықтарды дәріптеу маңызды.

- Білім беру платформаларында құндылықтық мазмұнды көбейту. BilimLand, Daqyn.online сияқты платформаларда адамгершілік құндылықтарды насихаттайтын интерактивті материалдар әзірлеу.

- Оқушылар үшін құндылықтық бағыттағы онлайн ресурстар мен мобильді қосымшаларды дамыту. Мысалы, экологиялық жауапкершілік, патриотизм және гуманизм тақырыптарына арналған ойындар мен викториналар жасау.
- Сандық этиканы дамыту. Оқушылардың интернеттегі қауіпсіздігі мен жауапкершілігін арттыру үшін "Цифрлық мәдениет" курстарын енгізу. Бұл курс балаларға интернеттегі моральдық нормалар мен әдеп ережелерін түсіндіруге бағытталуы тиіс [6].

4. Отбасымен өзара байланыс және тәрбие жұмыстары

Құндылықтық тәрбиенің негізгі іргетасы отбасында қаланады. Сондықтан мектеп пен ата-аналардың тығыз байланысы құндылықтық білім берудің тиімділігін арттырады.

- Ата-аналарға арналған ақпараттық семинарлар ұйымдастыру арқылы балаларды құндылықтарға тәрбиелеу бойынша ұсыныстар беру.
- Отбасылық іс-шаралар өткізу (ата-аналар мен балаларға арналған бірлескен жобалар, пікірталастар, тәрбиелік тренингтер).
- Ата-аналарды тәрбие процесіне тарту арқылы олардың мектеппен тығыз қарым-қатынаста болуын қамтамасыз ету.

Қорытынды

Құндылықтарға негізделген білім беру – оқушыларды жан-жақты дамытуға бағытталған маңызды процесс. Бұл әдіс білім алушыларға адамгершілік қағидалар мен рухани құндылықтарды үйретіп, олардың тұлғалық қалыптасуына ықпал етеді. Құндылықтық білім беру тек білімді меңгеру емес, сондай-ақ жас ұрпақты жауапкершілігі жоғары, толерантты, әділетті және белсенді азамат етіп тәрбиелеуге негізделген.

Қазіргі әлемде технологиялық прогресс, ақпараттық кеңістіктің кеңеюі, әлеуметтік өзгерістер білім беру жүйесіндегі құндылықтардың рөлін арттыра түсуде. Осыған байланысты мектептерде тек академиялық білім беруге емес, оқушылардың эмоциялық интеллектін, сыни ойлау қабілетін және моральдық қағидаларын дамытуға ерекше мән беру қажет [1].

Болашақта білім беру бағдарламаларына келесі бағыттар бойынша құндылықтық компоненттерді тереңірек енгізу маңызды:

1. Оқу бағдарламаларын құндылықтарға негіздеу – пәндерді оқыту барысында адамгершілік, патриотизм, ынтымақтастық және экологиялық сана сияқты құндылықтарды жүйелі түрде енгізу.
2. Мұғалімдердің біліктілігін арттыру – педагогтардың құндылықтық білім беру әдістерін меңгеруін қамтамасыз ету, оларға арнайы курстар, тренингтер және әдістемелік нұсқаулықтар ұсыну.
3. Цифрлық технологияларды пайдалану – құндылықтық білім беруді ойын элементтері, мультимедиялық материалдар және интерактивті платформалар арқылы жандандыру.

Құндылықтарға негізделген білім беру жүйесін дамыту – оқушылардың рухани-адамгершілік деңгейін көтеріп, қоғамдағы тұрақтылық пен әлеуметтік үйлесімділікті қамтамасыз етуге көмектеседі. Бұл тәсіл білім беру процесін жаңа сапалық деңгейге көтеріп, жас ұрпақтың үйлесімді дамуына жағдай жасайды. Қоғамдағы құндылықтардың трансформациясы мен жаңаруын ескере отырып, білім беру жүйесінде ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды тең дәрежеде насихаттау қажет.

Құндылықтарға негізделген білім беру – болашаққа салынған инвестиция. Білім тек ақпарат беру ғана емес, сонымен қатар жас ұрпаққа дұрыс бағдар беріп, олардың дүниетанымын кеңейтетін маңызды құрал болуы керек. Егер білім беру жүйесі құндылықтарды дұрыс қалыптастырса, онда қоғамда әділеттілік, өзара түсіністік пен ынтымақтастық нығая түседі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Сүлейменова А. «Құндылықтық білім беру әдістері». – Алматы: Білім, 2022. – 125

2. Ахметова Г. «Құндылықтарға негізделген оқыту». – Нұр-Сұлтан: Ғылым, 2021. – 134 б.
3. UNESCO. "Values-Based Education in Modern Schools" – Paris, 2021.
4. ҚР Білім және ғылым министрлігі. «Білім берудегі құндылықтар» – Астана, 2022.
5. Құрманов Л. «Педагогикалық құндылықтар және олардың оқытудағы рөлі». – Шымкент: Оқулық, 2023. – 98 б.
6. Нұрғалиева, 2023, 92-б.).
7. Сапарова, 2023, 89-б.
8. Исаева, 2020, 112-б.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОГРАММЫ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» В КОЛЛЕДЖЕ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СТУДЕНЧЕСКОГО МНЕНИЯ

Макаренко Валентина Александровна,

преподаватель английского языка

КГКП «Костанайского индустриально-педагогического колледжа

«Стремись научить детей честным
и разумным трудом добывать свой
хлеб, пусть другие последуют
доброму примеру».

Абай Кунанбаев

Түйін. Мақала студенттерді кешенді дамытуға бағытталған «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы шеңберінде колледждегі адамгершілік тәрбиенің жай-күйін талдауға арналған. Жылдам технологиялық прогресс, жаһандану және әлеуметтік құндылықтардың өзгеруі жағдайында бағдарлама өз алдына білім беру және тәрбие процестерін ықпалдастыру мақсатын қояды, бұл педагогтерден оқытудың жана әдістерін меңгеруді ғана емес, сонымен қатар оқушылардың жан-жақты дамуына ықпал ететін тәрбиеге деген тәсілдерді де талап етеді. Зерттеу барысында студенттер арасында олардың психологиялық дайындығы, академиялық дағдылары, әлеуметтік белсенділігі және инновациялық ойлау сияқты бағдарламаларға дайындығын бағалау үшін сауалнама жүргізілді. Нәтижелер студенттердің рухани-адамгершілік құндылықтарға деген жоғары қажеттілігін және өзін-өзі дамытуға дайындығын көрсетті. Моральдық стандарттардың құлдырауы және отбасы рөлінің әлсіреуі сияқты ағартушылық қызметтің жеткіліксіздігіне байланысты проблемалар бейнеде күшейтілген тәрбие жұмысын талап етеді. Сондай-ақ, сауалнама студенттердің сыни ойлау қабілеті мен дербестігін дамыту үшін оқытушылар тарапынан практикалық дағдылар мен қолдаудың құндылығын анықтады.

Аннотация. Статья посвящена анализу состояния нравственного воспитания в колледже в рамках программы «Біртұтас тәрбие», направленной на комплексное развитие студентов. В условиях быстрого технологического прогресса, глобализации и изменений социальных ценностей программа ставит перед собой цель интеграции образовательных и воспитательных процессов, что требует от педагогов не только овладения новыми методами обучения, но и подходами к воспитанию, способствующим всестороннему развитию учащихся. В ходе исследования была проведена анкета среди студентов, чтобы оценить их готовность к вызовам программы, включая психологическую подготовленность, академические навыки, социальную активность и инновационное мышление. Результаты показали высокую потребность студентов в духовно-нравственных ценностях и готовность к саморазвитию. Проблемы, связанные с недостаточной просветительской деятельностью, такие как падение моральных стандартов и ослабление роли семьи, требуют усиленной воспитательной работы в образовательных учреждениях и других социальных институтах. Также анкета выявила ценность практических навыков и

поддержки со стороны преподавателей для развития критического мышления и самостоятельности студентов.

Нравственное воспитание – непрерывный процесс, он начинается с рождения человека и продолжается всю жизнь, и направлен на овладение людьми правилами и нормами поведения.

В современных условиях система образования сталкивается с многочисленными вызовами, связанными с быстрыми темпами технологических изменений, глобализацией, социальной мобильностью и трансформацией ценностей. В ответ на эти вызовы была разработана программа «Біртұтас тәрбие», которая направлена на комплексное развитие студентов, сочетая образовательные и воспитательные цели, на основе принципов справедливости, ответственности и прогресса. Успешная реализация этой программы требует от педагогического сообщества не только глубокого понимания её целей и задач, но и готовности к реализации новых методологических и организационных условий. В этом контексте педагогам предстоит не только овладеть новыми технологиями обучения, но и освоить подходы к воспитанию, которые будут способствовать всестороннему развитию учащихся. Однако успешная реализация данной программы не состоится без поддержки студенческого сообщества, которое является ее целевой аудиторией.

Для диагностики состояния нравственного воспитания обучающихся нашего колледжа мы разработали анкету и предложили ее учащимся. Целью анкетирования было выявить мнение студентов о текущем состоянии воспитательной работы в колледже, оценить ее влияние на их личностное развитие, а также предложить пути для улучшения этой работы в рамках программы «Біртұтас тәрбие». Нам было важно отследить готовность студентов к вызовам, которые ставит данная программа, а именно

- психологическая готовность. Важно, чтобы студенты осознавали важность интеграции воспитания и образования, а также готовность к саморазвитию, мотивация к обучению, уверенность в себе, готовность к изменениям и саморефлексии.

- академическая подготовка и навыки. Студенты должны обладать достаточным уровнем знаний и навыков для успешной реализации программы. Это включает не только владение базовыми академическими компетенциями, но и готовность к междисциплинарному подходу, что позволяет эффективно работать в условиях комплексных образовательных задач.

- социальная активность и участие в жизни университета. В рамках программы «Біртұтас тәрбие» важным аспектом является активное участие студентов в жизни учебного заведения. Это способствует развитию лидерских качеств, навыков работы в команде и формированию гражданской позиции.

- инновационное мышление. Студенты должны быть готовы воспринимать инновационные подходы к обучению, включая цифровые и мультимедийные технологии. Развитие навыков критического мышления и способности к решению нестандартных задач становится необходимым элементом их подготовки.

Проведение опроса позволило нам сориентироваться в представлениях студентов о духовных ценностях и нравственных нормах, которыми они руководствуются в своей жизни. Проанализировав результаты опроса, мы выяснили некоторые тенденции. На вопрос о нужности духовно-нравственных ценностей в современном мире, обучающиеся заявили, что сегодня нужны духовно-нравственные ценности, таково было мнение 74,9% опрошенных. Не задумывались об этом – 21,8 %, и всего 3,3% считают духовные ценности не нужными в современном мире.

Важной частью нашего опроса было задание на выбор духовных ценностей из предложенных нами и распределение их в соответствии с их значимостью для респондента. Среди своих приоритетов обучающиеся указали: семью – 95,1 %; дружбу – 89,4 %; любовь – 73 %; честь – 48 %; патриотизм – 71 %, честность – 56,7 %; уважение – 53,7%, доброта – 68 %; взаимопонимание – 51%; жизнь – 56% , верность - 53 %; воспитание – 43,2 %, образование – 47,7 %, свобода – 36,4 %, самореализация в обществе – 53 %,

Мы считаем, что проблема воспитания духовных и нравственных ценностей является актуальной для современного общества. Молодёжь часто не в полной мере осознаёт значение духовных ценностей и нравственных норм, нередко путая эти понятия. Недостаток просветительской работы порождает множество проблем в современном обществе, таких как снижение моральных стандартов, ослабление роли семьи, низкая социальная активность, апатия и даже рост преступности среди молодёжи. Важно организовать воспитательную деятельность как в семье, так и в различных социальных институтах, начиная с учреждений образования и заканчивая средствами массовой информации.

Следующим вопросом мы попросили студентов указать те сферы, в которых важно акцентировать внимание на воспитании. Анкетирование показало, что студенты ценят возможность приобретать практические навыки, которые будут востребованы на рынке труда, а поддержка и обратная связь от преподавателей поможет развивать навыки анализа, критического мышления и самостоятельной работы.

В каких областях вы хотели бы видеть больше внимания к воспитанию?

249 ответов

[Копировать диаграмму](#)

Как вы считаете, воспитание влияет на учебный процесс?

249 ответов

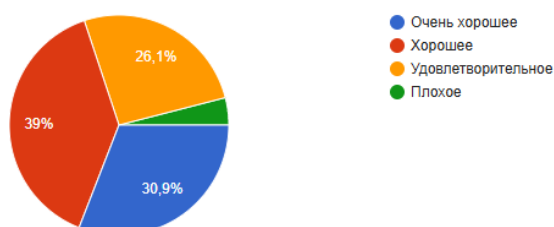
[Копировать диаграмму](#)

Как бы вы оценили общее атмосферное восприятие колледжа по части воспитания? (например, уважение, доброжелательность, дисциплина, помощь и поддержка в сложных ситуациях)

249 ответов

[Копировать диаграмму](#)

Анализ ответов студентов на вопросы анкеты о важности воспитания в образовательном процессе позволяет выделить несколько ключевых тенденций и выводов.

1. Ответственность за воспитание: Большинство студентов считают, что основная ответственность за воспитание детей лежит на родителях и семье. Это отражает традиционные взгляды на воспитание как на процесс, который начинается в семейном

кругу, где формируются первые ценности, привычки и убеждения ребенка. Примечательно, что это мнение подтверждается множеством ответов, указывающих на то, что образовательные учреждения играют вспомогательную роль в воспитательном процессе. Таким образом, можно сделать вывод, что студенты видят семью как первичный институт, который задает основные ориентиры воспитания.

2. Роль колледжа в воспитании: Хотя студенты и признают важность воспитания в семье, значительное количество респондентов также отмечает важность воспитания в образовательном процессе. Это включает не только передачу знаний, но и развитие моральных, культурных и духовных ценностей. Педагогический процесс воспринимается как дополнение к семейному воспитанию, которое должно быть направлено на углубленное развитие личности учащихся, формирование у них высоких моральных ориентиров и духовных ценностей.

3. Важность воспитания духовных ценностей: Многие студенты подчеркивают значимость воспитания духовных и нравственных ценностей в образовательном процессе. В ответах отражается понимание важности формирования у молодежи таких качеств, как уважение к традициям, толерантность, ответственность и честность. Особенно акцентируется внимание на необходимости привития ценностей, которые помогают строить гармоничные отношения внутри общества и укреплять моральный стержень личности.

4. Влияние внешних факторов: также стоит отметить, что в ответах студентов можно проследить признание роли различных социальных факторов в процессе воспитания, таких как влияние медиа, сверстников и общества в целом. Некоторые студенты указывают, что колледж должен быть не только образовательным, но и воспитательным институтом, активно взаимодействующим с окружающим миром, чтобы готовить молодежь к жизни в социуме.

Ответы студентов на вопросы анкеты подтверждают важность воспитания как в семье, так и в образовательном процессе. Это указывает на высокую степень осознания необходимости комплексного подхода к воспитанию в обществе, где важно учитывать, как традиционные, так и современные аспекты формирования личности учащихся.

Список литературы

1. Программа «Біртұтас тәрбие»
2. Слова назидания. [Электронный ресурс] <https://abai.kaznu.kz/rus/?p=110>
3. Зубанова С.Г. Воспитание духовно-нравственной культуры студенческой молодежи: Задачи, проблемы, пути решения [Электронный ресурс] <https://cyberleninka.ru/article/n/vospitanie-duhovno-nravstvennoy-kultury-studencheskoy-molodezhi-zadachi-problemy-i-puti-resheniya/viewer>
4. Горбачева Д.А., Сорока А.В. Развитие духовно-нравственных качеств личности студенческой молодежи средствами социально-культурной деятельности в вузах культуры [Электронный ресурс] // Культура и время перемен. 2017. № 4 (19). URL: [http://timekguki.esrae.ru/pdf/2017/4\(19\)/292.pdf](http://timekguki.esrae.ru/pdf/2017/4(19)/292.pdf) (дата обращения: 13.02.2019)

БІРТҰТАС ТӘРБИЕ: ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ СЫН-ТЕГЕУРІНДЕРІНЕ БЕЙІМДЕЛУ

Жолдасбекова Тоты Токтанкызы,

Өндірістік оқыту шебері

М.Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі

Қызылорда қаласы

Біз ХХІ ғасырда өмір сүріп жатырмыз, жаңашылдықтың заманы, үздіксіз өзгерістің дәуірі. Білім беру саласы осы өзгерістерден тыс қала алмайды. Жаңа технологиялар, заманауи талаптар, жаһандану мен мәдени әртүрлілік – мұның бәрі педагогтерге үлкен сын-тегеурін тудырып отыр. Ал осындай жағдайда “Біртұтас тәрбие” бағдарламасы тәрбие мен

білім беру жүйесінің өзегіне айналуға. Бұл бағдарлама педагогтерді жаңа заманның күрделі талаптарына бейімдеуге бағытталған.

Ендеше, бұл бағдарлама педагогтерге не ұсынады? Ол олардың бойында қандай қабілеттерді дамытады? Біріншіден, бағдарлама – болашаққа бағдарланған тәрбие. Жаңа ғасыр педагогтерді енді тек пән оқытушысы ғана емес, рухани көшбасшы, қоғамның қалыптастырушысы, балаға жол сілтеуші болуы тиіс. Бұл үлкен жауапкершілік. Бірақ осындай жауапкершілікпен қатар үлкен мүмкіндік те бар. Әр педагогтың қолында өз шәкіртінің жүрегіне жол табатын кілт жатыр.

Екіншіден, заманауи технологияларды меңгеру. Енді тек бор мен тақтаның заманы емес. Сандық технологиялар, интерактивті құралдар, виртуалды сыныптар – педагогтердің күнделікті өмірінің ажырамас бөлігі. Бірақ бұл технологиялардан қорқудың қажеті жоқ. “Біртұтас тәрбие” педагогтерге осы құралдарды қолданудың тиімді жолдарын үйретеді. Ең бастысы, оларды білім беру процесінің ажырамас бөлшегіне айналдырады. Осылайша, мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас жаңа деңгейге көтеріледі.

Ал рухани тәрбие ше? Ұрпақ санасын жаңа деңгейге көтеру үшін педагог алдымен өзінің ішкі дүниесін жетілдіруі қажет. Жеке тұлға ретінде дамып, өз тәжірибесін үнемі жаңартып отыруы маңызды. Осы жерде бір маңызды сұрақ туындайды: “Педагогтар бұл сын-тегеуріндерді еңсере ала ма?” Менің ойымша, педагогтер алмаса, ол мамандыққа сай келмейді. Себебі педагог – ең алдымен, көшбасшы. “Біртұтас тәрбие” бұл көшбасшылық қасиетті дамытып, заманауи педагогтың бейнесін қалыптастыруға көмектеседі.

Оқушыларға әсер ету үшін педагогтердің бірлескен жұмыс жасауы маңызды. Командалық жұмыстың күші әрдайым зор. Бағдарлама осыны жақсы түсінеді. Сондықтан педагогтерді ынтымақтастыққа, тәжірибе алмасуға, бір-бірінен үйренуге бағыттайды. Бұл – педагогтар арасындағы жаңа мәдениеттің қалыптасуына жол ашады. Ұжымдық жұмыс арқылы педагогтар балаларды жақсырақ түсініп, олардың қажеттіліктерін алдын ала болжай алады.

“Біртұтас тәрбие” бағдарламасының тағы бір маңызды аспектісі – ұлттық құндылықтарды сақтап, оларды заманауи білім беру үдерісіне енгізу. Біз өзіміздің түп-тамырымызды ұмытпай, оны жаңа әдіс-тәсілдер арқылы ұрпаққа жеткізуіміз керек. Қазақ халқының тарихы, мәдениеті мен дәстүрі – кез келген заманауи білім беру моделінің негізіне айналуы тиіс. Бұл – жастардың бойына рухани құндылықтарды сіңірудің бірегей жолы. Себебі ұлттық тәрбие болмаған жерде, кез келген білім нәтижесіз болады.

Енді ойланайық, неге педагогтарға дәл осы бағдарлама қажет? Себебі ол уақыт талабына жауап береді. Қазіргі заман педагогі тек бір пәннің маманы ғана емес, білім алушының өміріне бағыт беруші, олардың бойына құндылықтарды сіңіруші, әлемді тануға үйретуші тұлға болуы тиіс. “Біртұтас тәрбие” бағдарламасы – осы міндетті жүзеге асырудың таптырмас құралы.

Білім сапасының жоғары болуы – кез келген елдің экономикалық табыстылығына тікелей әсер ететін фактор екені анық. Бірақ бұл жерде қомақты қаржының шешуші рөл атқаратыны туралы пікір екіұдай. Мысалы, Грекия мен Оңтүстік Корея бір оқушыға шамамен бірдей қаржы бөлсе де, білім сапасы бойынша көрсеткіштері мүлде алшақ. Оңтүстік Корея білім беру саласындағы халықаралық рейтингтерде жоғары орын алса, Грекия керісінше төменгі орындарда тұр. Бұл қаржыландыру көлемінен бөлек, басқа факторлардың маңызды екенін көрсетеді.

Білім сапасын жақсартуға қол жеткізген елдер көбіне қаржыны арттырудан гөрі, нақты қажеттіліктерді дұрыс анықтап, білім беру жүйесін жүйелі түрде жетілдіру арқылы табысқа жеткен. Бұл елдер шынайы жағдайларды ескеріп, нақты жоспар құрып, ұзақ мерзімді нәтижелерге қол жеткізген.

Мысалы, АҚШ-тағы білім жүйесінің дамуы Джон Кеннедидің 1961 жылы Юрий Гагариннің ғарышқа ұшуына қатысты айтқан пікірінен бастау алды. Ол: «Кеңес Одағы білім беруде жеңіске жетті!» деген болатын. Бұл сөздер АҚШ-тың білім саласындағы

мәселелеріне назар аудартып, орта білім сапасын арттыру бойынша кешенді бағдарламалар жасауға себеп болды. Ғылыми зерттеулер, инновациялық тәсілдер және жүйелі жұмыс нәтижесінде АҚШ білім беру деңгейін айтарлықтай көтере алды.

Орта білім жүйесі – өте күрделі құрылым. Сондықтан оның сапасын арттыру да оңай шаруа емес. ЮНЕСКО-ның Халықаралық білім беруді жоспарлау институтының директоры Ж. Аллак бұл туралы: «Білім беру үдерісінің күрделілігі тек қаржыға байланысты емес. Ақшамен шешілмейтін қиындықтар да бар», – деп айтқан. Оның ойын америкалық зерттеуші әрі білім саласының маманы Ф.Г. Кумбс жалғастырып: «Білім беру жүйесін дамыту үшін идеялар, батыл шешімдер, өзін-өзі сынға алу қабілеті және өзгеріске деген ұмтылыс қажет», – деп толықтырған.

Осы айтылғандардан байқауға болады, білім беру саласында шынайы өзгеріс жасау үшін қаржылық ресурстар ғана жеткіліксіз. Идеялар мен жаңашылдыққа ұмтылыс, мәселелерді сыни тұрғыда бағалау және ұжымдық ізденіс аса маңызды. Бұл тұжырымдар елімізде білім сапасын көтеруге бағытталған реформаларды жүзеге асыру барысында ескеруді қажет етеді. Ел Президенті осы мәселелерге назар аудара отырып, білім беру саласындағы түйткілдерді шешу үшін кең көлемді, терең ойластырылған шешімдер қажет екенін атап көрсетті. Бұл – тек білім саласындағы мамандардың ғана емес, бүкіл қоғамның ортақ мәселесі.

Қорытындылай келе, “Біртұтас тәрбие” бағдарламасы – жаңа ғасыр педагогінің құралы ғана емес, оның шабыт берушісі. Бұл бағдарлама әр педагогқа өз мүмкіндіктерін толық ашуға, жаңа білім беру сын-тегеуріндеріне бейімделуге көмектеседі. Біз болашақ ұрпақты тәрбиелейміз. Ал болашақтың кілті – біздің қолымызда. Ендеше, бірге дамып, бірге өркендейік!

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. <https://egemen.kz/amp/article/371138-bilim-sapasyn-arttyru-dgoly>
2. Әбенова, Ж. (2020). Цифрлық технологиялар және педагогикадағы жаңа мүмкіндіктер. Алматы: Рауан.
3. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. (2020). Біртұтас тәрбие бағдарламасы бойынша әдістемелік нұсқаулықтар
4. Қазақстан Республикасының “Білім туралы” заңы.
5. Жұмабаева, Ұ. (2022). Қазіргі заман педагогикасы: әдіс-тәсілдер мен инновациялар. Алматы: “Ұлағат” баспасы.
6. Серғалиев, М. (2021). Ұлттық құндылықтар және білім беру жүйесі. Нұр-Сұлтан: “Астана Кітап”.

КЛЮЧЕВЫЕ ЦЕННОСТИ, ФОРМИРУЮЩИЕ ОБРАЗ НАЦИИ В ПРОГРАММЕ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ»

Князева Екатерина Владимировна,
преподаватель физической культуры
Костанайский колледж автомобильного транспорта

Программа «Біртұтас тәрбие» направлена на объединение усилий общества для достижения единого видения развития государства. В основе программы лежит триада: «Справедливый Казахстан – Ответственный гражданин – Прогрессивная нация». Эта триада отражает стратегический курс модернизации и дальнейшего развития страны, направленный на формирование справедливого государства с сильными демократическими институтами и развитой правовой системой.

Абай Кунанбаев сказал: «Достоинство человека определяется тем, каким путем он идет к цели, а не тем, достигнет ли он ее».

Эти слова подчеркивают важность ценностей и нравственных ориентиров на пути к достижению целей.

Программа выделяет ключевые ценности, формирующие образ нации:

- Независимость и патриотизм
- Единство и солидарность
- Справедливость и ответственность
- Закон и порядок
- Трудолюбие и профессионализм
- Созидание и новаторство

Абай Кунанбаев также утверждал: «Только разум, наука, воля, совесть возвышают человека».

Эти слова отражают основной посыл программы: «Справедливость – как принцип, ответственность – как основа, прогресс – как цель».

Цель программы – формирование гармонично развитой личности обучающегося на основе ценностей казахстанской культуры, через развитие духовно-нравственных качеств, гражданской ответственности и патриотизма.

Реализация программы основана на ценностно-ориентированном и компетентностном подходах, направленных на интеграцию обучения, воспитания и развития. В рамках реализации компетентностного подхода предполагается развитие ключевых компетенций у обучающихся, которые в совокупности определяют модель выпускника:

- Продвижение национальных интересов
- Эффективные коммуникации
- Служение обществу
- Уважение и следование нормам общества
- Стремление к достижению высоких результатов
- Способность генерировать оригинальные идеи

Регулярные мероприятия, проводимые ежемесячно, направлены на формирование целостной личности обучающихся:

• **Сентябрь – месяц трудолюбия и профессионализма** Трудолюбие в сердце – это залог, что каждая цель будет достигнута в срок. С профессионализмом в деле любом, Мы преодолеем любые преграды легко.

• **Октябрь – месяц независимости и патриотизма** Независимость – наша сила и свет, Ветры свободы и радости привет. Каждый день новый, каждый миг дорог, И в сердце родина – наш главный итог.

• **Ноябрь – месяц справедливости и ответственности** Справедливость и ответственность – два крыла, на которых человечество к вершинам идёт всегда. Пусть каждый из нас хранит их в сердце своём, тогда мир станет лучше день за днём.

• **Декабрь – месяц единства и солидарности** Единство в сердце, солидарность в делах, вместе пройдем, не зная преград и страх. Пусть будет месяц единства и тепла, и каждый день нас сближает навсегда.

• **Январь – месяц закона и порядка** Порядок – это тишина и покой, Гармония в жизни и путь непростой. Когда соблюдаем мы закон и устав, Справедливость сияет, как яркий всплеск трав.

• **Февраль – месяц созидания и новаторства.** В каждом дне – возможность творить, Новые грани мира открыть. Созидатели – это двигатели прогресса, они ведут нас к новым интересам.

• **Март – месяц независимости и патриотизма** собраны мы в едином строю, с любовью к стране идем за мечту. Пусть независимость будет всегда, ведь патриотизм – это сердце народа.

• **Апрель – месяц трудолюбия и профессионализма** Старания в каждом шаге своём, и труд – как искусство, дарим мы всем. Каждый миг работы — это вклад в успех, Трудолюбие и мастерство — наивысший венец.

• **Май – месяц единства и солидарности** вместе мы сможем преодолеть преграды, поддержим друг друга в любые невзгоды. Солидарность – наш ключ к миру и покою, Единство – наш путь к счастью и благу простору.

Каждый из этих месяцев посвящен определенной ценности и включает в себя разнообразные мероприятия, направленные на развитие этих качеств у обучающихся.

Программа «Біртұтас тәрбие» представляет собой важный стратегический инструмент для формирования гармонично развитой личности обучающегося и общества в целом. Она основана на ключевых ценностях, таких как независимость и патриотизм, единство и солидарность, справедливость и ответственность, закон и порядок, трудолюбие и профессионализм, созидание и новаторство. Эти ценности направляют граждан Казахстана к общим целям и способствуют созданию справедливого, ответственного и прогрессивного общества.

Через ежемесячные мероприятия и интеграцию обучения, воспитания и развития, программа нацелена на воспитание у молодых людей ключевых компетенций, необходимых для успешной жизни в современном мире. Она подчеркивает важность национальных интересов, эффективных коммуникаций, служения обществу, уважения норм общества, стремления к достижению высоких результатов и способности генерировать оригинальные идеи.

Таким образом, программа «Біртұтас тәрбие» играет ключевую роль в формировании будущих поколений, объединяя усилия общества для создания прогрессивной и справедливой нации. Она акцентирует внимание на важности ценностно-ориентированного воспитания и развития, что делает её незаменимым элементом образовательной системы Казахстана.

Список литературы:

1. Кунанбаев, Абай. "Избранные произведения." Алма-Ата, 1988.
2. Назарбаев, Нурсултан. "Путь независимости." Астана, 2011.
3. Тулегенова, Р.К. "Ценностно-ориентированное воспитание в системе образования Казахстана." Алма-Ата, 2013.
4. Журнал "Педагогика и психология". Различные выпуски, публикации на тему воспитания и образования в Казахстане.

БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА БІЛІМ МЕН ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ

Қалманова Айжан Ақбергенқызы,

Ерғалиева Аида Өткелбайқызы

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің оқытушылары,

"Исатай Әбдікәрімов атындағы Қызылорда

аграрлық техникалық жоғары колледжі" КМҚК

Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы, Қазақстан Республикасы

Аннотация. Қазіргі уақытта білім беру ұйымдарында біртұтас тәрбие бағдарламасы бойынша білім берумен қатар ұлттық сананы, ұлттық құндылықтарды игерту жұмыстары да жүргізілуде. Мақалада біртұтас тәрбие бағдарламасын жүзеге асырудағы қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінде жаңа білім берудің ұлттық құндылықтарды тәрбиелеудің жүргізілуі қарастырылады.

Мақсаты: болашақ мамандарға жаңа білім бере отырып жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген еңбекқор, адал, саналы, жасампаз азаматтыққа тәрбиелеу.

Міндеттері: Ата-ананың өсиетін тыңдайтын, отбасы татулығы мен берекесін қадірлей білетін, перзенттік парызын өтейтін, ұлттық мұраны қастерлеп, қазақ тілін,

мемлекеттік рәміздерді құрметтеутін, татулық, келісім, ынтымақ және ел бірлігін сақтайтын тұлға қалыптастыру, отаншылдық пен мемлекетшілдікке тәрбиелеу.

Күтілетін нәтиже: Ата-анасын сыйлайтын,, перзенттік парызын түсініп, қарашаңырақ, жеті ата, тектілік ұғымдарының маңызын бағалай білетін, отбасы татулығы мен берекесін қадірлейді.. Әр ісіне, қадамына жауапкершілікпен қарайды, әдепті және мейірімді, сөзіне берік, ісіне адал, кішіге ізет, үлкенге құрмет кәрсетеді, ар-ұятты жоғары бағалайды. Жан мен тән тазалығын сақтайды, дұрыс тамақтану мәдениетін түсінеді, эмоционалды жай-күйін басқарады.

Түйінді сөздер: Біртұтас тәрбие бағдарламасы, отбасы, ұлттық рух, мейірім.

Біз ұлттық бірегейлігімізді нығайтуымыз қажет. Ұлтымыздың бірегейлігі бұл – оның табысты болуы деген сөз. Адал азаматқа тән қасиеттер әрбір жастың бойынан табылуы керек. Ұлттың жаңа болмысы білім, ғылым және мәдениет саласын дамыту арқылы қалыптасады Қасым–Жомарт Тоқаев

Тәрбие –тал бесіктен басталады. Біз қазақ халқы баланы 3-ақ ауыз сөзбен тәрбиелеп келдік: ұят болады, обал болады, жаман болады. Кешегі ата-бабаларымыздан аманат болған ұрпақ тәрбиесі қазіргі таңда алаңдатушылық туғызып отырған күрделі мәселелердің бірі. Өскелең жас ұрпақты рухани-адамгершілік қасиетке баулу, тәрбиелеу – барлық кезеңде өзекті. Біздің келешегіміз – жас ұрпақ, ал ұрпақ тәрбиесі адамзаттың мәңгілік тақырыбы.

Ел ертеңі болар бүгінгі балалар мен жасөспірімдерді, жас мамандарды тәрбиелеу, әлеуметтік тұрғыдан барынша қамтамасыз ету, толыққанды білім алуына жағдай жасау, олардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау Қазақ елінің ұлттық саясатының басты бағыттарының бірі.

Тәрбие мен оқыту өзара тығыз байланысты, бір бірінен бөліп алуға болмайтын біртұтас процесс. Білім беру ұйымдарындағы тәрбие пән мазмұны, тәрбие сағаттарының және қоғамдық, мәдени, саяси іс-шаралар мен қосымша білім беру мазмұны арқылы жүзеге асады.

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы қасиетті Түркістан қаласы, Түркі елінің шаңырағында өткізілген «Әділетті Қазақстан - Адал азамат» атты II Ұлттық құрылтайда сөйлеген сөзінде: «Адал азаматқа тән қасиеттер әрбір жастың бойынан табылуы керек, ұрпақтың бойында жаман әдет болса, бұл үлкендердің кінәсі»- дей келе, Әділетті Қазақстанды құру үшін: бүкіл қоғам болып жұмылу керектігін: ең бастысы, әр азаматтың сана-сезімі жаңғыруы қажеттігін; халқымыздың дүниетанымы және өмірлік ұстанымдары өзгеруге тиіс екендігін; басқа реформаның бәрі бекер болатындығын нақты атап өтті. 2023 жылы «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы әзірленіп, барлық білім беру ұйымдарына енгізілді. Ал 2024 жылы Ұлттық құрылтайдың «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» атты үшінші отырысындағы президент тапсырмасына сәйкес Біртұтас тәрбие бағдарламасының мазмұны жаңартылды. Еліміздің болашақтағы негізгі сұлбасын «Әділетті Қазақстан – Адал азамат – Озық ойлы ұлт» деген үштаған ұғым арқылы сипатталады.

«БІРТҰТАС ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫ» – ұлттық, адами құндылықтарға негізделген. Бұл құжатта білім беру ұйымдарындағы тәрбие жұмысын толыққанды жүзеге асыру үшін білім алушылардың бойында қалыптастырылуы тиіс құндылықтар мен тәрбиенің мақсаты, міндеттері айқындалады. Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, әлемдік озық білімді игерген саналы азаматты тәрбиелеу мақсаты көзделеді.

Жаңа оқу жылынан бастап барлық білім беру мекемелерінде «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы жаңа мазмұнда оқытылып жатыр. Оның ерекшелігі – биылдан бастап барлық пәнді оқытуда педагогке білім алушының бойына біліммен қатар ұлттық тәрбиені қоса беру міндеттелді.

Осы орайда білім беру мекемелерінің барлығында (балабақшалар, мектеп, колледждер мен ЖОО) «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында 2024-2025 оқу жылына арналған жаңа жоспарлар бекітілді. Бүгінгі таңда барлық ұстаздар білім алушылар бойына

ұлттық мүддені сіңіре отырып білім беруді бастап кетті. Атап айтсақ, «Күй күмбірі», «8 минуттық оқу», «Үнемді тұтыну», «Ұлттық ойын – ұлт қазынасы», «Өнегелі 15 минут» сынды оқыту шаралары күнделікті өткізілуде. Оған қоса, аптаның әр күні «Әдеп күніне», «Денсаулық күніне» «Ұлттық құндылықтар күніне» арналады. Арнайы бекітілген жоспарға сай Әр аптаның дәйексөздері мен тақырыптарын сабақ барысында басшылыққа алып, әр сабақты жоспарлауда ұлттық құндылықтарға арналған тапсырмалар мен сергіту сәттері енгізілуде. Әр пән өз ерекшелігіне қарай, жоспарға сай жас ұрпақтың жаңашыл көзқарасы мен пікірлерін қалыптастырып, адал адам болу, адал еңбек ету, адал табыс табу, әділетті Қазақстан құру, ел патриоты болу мәселелеріне бағыт-бағдар беруді мақсат етеді. Кез-келген мәселеге сыни көзқараспен қарап, қайтпас қайсарлықпен, табандылықпен өз ойын дәлелдей алу, қазақ тілінде еркін, ашық сөйлей алу сынды мәселелер де басты мақсаты болуда. Енді бір бес-он жылдан кейін шешуші мемлекеттік құрылымдардың тізгінін ұстайтын азаматтардың төл тарихы мен мәдениетін тұмардай қастерлеп, әдебиетін әспеттеуі бүгінгі тәрбиенің, бүгін қалыптасып жатқан ұлттық сананың деңгейімен тығыз байланысты болмақ. Ал ақпарат тасқыны судай сапырылысқан мына жаһандану заманында қазақ жастарының ұлттық санасы қалай қалыптасып жатыр, қандай бағытқа бет алуда? Бұл бүгінгі күні санамызды өзге ұлттың, соның ішінде батыстың даңғаза музыкасы мен дарақы еңбектері аямай улап жатқан тұста ел басқарып отырған азаматтар мен зиялы қауымнан бастап, қарапайым әрбір азаматты ойландыруы тиіс.

Осы тұста ұлттық құндылықтарды, ұлттық сананы қалыптастыруда қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің мазмұны білім алушыларға ерекше әсер беретіні анық. Бұл пәндердегі кез келген тақырып «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының мақсат – міндеттерімен тығыз байланысты. Қазақ тілі мен әдебиеті пәнін оқыту барысында тек қана теориялық білім беріп қана қоймай, ұлттық үрдісімізден хабар бере отырып, адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру мәселесіне жете назар аударуға тырысу керек.

Бүгінгі күні барша қазақ тілі мен қазақ әдебиеті ұстаздар қауымының алдында тұрған басты міндет - білім мен тәрбие берудегі озық ұстанымдардың ұлттық тәрбие құндылықтарымен байланыстыра отырып, әр білім алушының қабілетін, талантын ашу, өзіндік ұлттық тәрбиесі мен санасын қалыптастыру. Себебі Қазақстан әрі батыс, әрі шығыс елі, ерекше ортада тұрған көп ұлтты мемлекет. Оның өзіне тән ұлттық, қоғамдық ерекшеліктері бар. Сондықтан ұлттық тәрбие негізінде жас ұрпақ бойына ұлттық сезімді қалыптастыру басты міндет.

Әрбір сабақты жоспарлауда білім алушылар бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастыру, дамытуды оқу мақсатында көрсетіп, сабақ барысында арнайы тапсырмалар беріліп отырады. Бұл пәндер тек тілдік дағдыларды қалыптастырып қана қоймай, білім алушылардың рухани, мәдени және адамгершілік қасиеттерін дамытуға бағытталады.

Қазақ тілі мен әдебиеті арқылы ұлттық құндылықтар мен дәстүрлер беріліп, олардың бойында патриотизм, елге деген сүйіспеншілік, ана тілін құрметтеу сезімдері қалыптасады. Әдеби шығармаларды оқыту арқылы олардың өмірлік тәжірибе, моральдық құндылықтар мен қоғамдық жауапкершілікке үйренеді.

Қазақ әдебиеті шығармаларын талдау барысында білім алушылардың жеке тұлғалық қасиеттері мен шығармашылық қабілеттері дамиды. Әр шығарма жеке тұлғаның өз ойын еркін жеткізуіне, сыни тұрғыдан ойлануына мүмкіндік береді. Әдебиет сабақтары ұлттық мәдениет пен тарихты танытуға бағытталған. Мысалы, қазақтың ұлы ақын-жазушыларының еңбектерін оқу арқылы ұлттық болмысты, ұрпақтар сабақтастығын және дәстүрді түсінеді. Сабақ барысында шығармалар арқылы әлеуметтік мәселелер талқыланып, азаматтық көзқарастары қалыптасады. Олар әділеттілік, мейірімділік, еңбекқорлық секілді құндылықтарды үйренеді.

Қазақ тілі мен әдебиетін басқа пәндермен байланыстыра отырып оқыту (мысалы, тарих, география, өнер) білім алушылардың дүниетанымын кеңейтіп, білімнің өмірмен байланысын нығайтады.

Осылайша, қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің тәрбиелік әлеуеті зор. Біртұтас тәрбие бағдарламасы бұл пәндердің мазмұнын байытып, жан-жақты дамуына ықпал етеді. Аталған пәндерді оқыту дағдысын ескере отырып, оқылым, жазылым, айтылым дағдыларын сабақ тақырыбы мен оқу мақсатына қарай тиімді таңдап алған жөн. Оқыту дағдылары бойынша біртұтас тәрбие бағдарламасын жүзеге асыруда көркем оқылымды тиімді пайдалану білім нәрімен сусындаушылардың әдеби шығармаларды терең түсінуіне, сөздік қорын байытуға, сөйлеу мәдениетін қалыптастыруға және шығармашылық қабілеттерін дамытуға үлкен мүмкіндік береді. Көркем оқылым – әдебиетті оқытудағы маңызды әдістердің бірі, ол оқушылардың оқу мен тыңдау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді.

Көркем оқылымды пайдаланудың тиімділігі:

- Эмоционалдық қабылдауды арттыру (Көркем шығарманы мәнерлеп оқу арқылы оқушылар шығарманың эмоционалдық әсерін жақсырақ сезінеді. Бұл олардың шығарманы жан-жақты түсініп, кейіпкерлердің көңіл күйін ұғынуына көмектеседі. Әсіресе, монологтар мен кейіпкерлер арасындағы диалогтарды оқыту. Мысалы: Абайдың қарасөздері, А.Кемелбаеваның «Шашты» әңгімесіндегі Тасқұл шал мен Кенжебектің әңгімесі,)
- Тіл байлығын дамыту (Көркем оқылым барысында оқушылар мәтіндегі әдеби сөздерді, тіркестерді және көркемдік құралдарды меңгереді. Бұл олардың тілдік қорын байытып, сөздерді орынды қолдану дағдысын жетілдіреді. Қазақ тілі пәндеріндегі сыни пікір жазу дағдыларын жетілдіреді, әрі ұлт тілінің сөздік қорын сусындайды)
- Мәнерлеп оқу қабілетін қалыптастыру: (Шығарманы дауыс ырғағын, интонацияны, паузаларды сақтай отырып оқу оқушылардың сөйлеу мәдениетін және дұрыс оқылым дағдыларын дамытады. Сабақ барысында тақырыпқа сай арнайы мәтіндерді оқып беру немесе топтағы ерекше дауыс иелеріне көркем сөз оқыту қалған білім алушылардың бойындағы тілге, әдебиетке деген құштарлығын оятып, ұлттық өнерге баулиды)
- Шығармашылық және қиялды дамыту (Көркем оқылым шығарманың мазмұнын көз алдына елестетуге, оқиғаның дамуын болжауға және автордың идеясына терең бойлауға мүмкіндік береді. Шерхан Мұртазаның «Бесеудің хаты» драмасы немесе Оралхан Бөкейдің «Атау кересіндегі» Тағанның «Неге біз осы....» деп басталатын ішкі арпалысын оқытуда білім алушылардың ерекше қызығушылықтарын, ықылыстарын оятуға болады)
- Құндылықтарды бойға сіңіру: (Көркем мәтіндер арқылы оқушылар ұлттық құндылықтар, дәстүрлер және адамгершілік қасиеттермен танысып, оларды өз өмірлерінде қолдануға үйренеді.)

Көркем оқылымды ұйымдастыруда тиімді жолды таңдап алу шеберлігін де ескерген жөн. Ең алдымен сабақтың тақырыбы мен оқу мақсатына сай мәтінді дұрыс таңдау керек. Білім алушылардың жас ерекшелігіне және қызығушылығына сай келетін көркем шығармаларды таңдау маңызды. Тағы бір ескеретінміз - мәнерлеп оқу әдістемесі: Оқытушы үлгі көрсетіп, мәтінді дұрыс және әсерлі оқуы оқушыларға үлгі болады. Олардың сол күнгі сабаққа деген қызығушылықтары артып, шығармашылықты бағалай біледі. Әсіресе бүгінгідей көркем әдебиеттен алшақ кетіп бара жатырған жастар арасында осы әдісті қолдану өте тиімді деп ойлаймын. Егер оқылатын мәтінді, шығарманы немесе өлеңді өздеріңіз оқыңыздар, не болмаса мазмұнын баяндап беру, бейнебаян арқылы ғана тыңдатуға қарағанда, оқытушының сол тақырыпқа өзін енгізуі, яғни оқылатын мәтінді көркем оқылыммен жеткізу жастарға ерекше әсер қалдыруы сөзсіз. Жұмыс барысында өздерінің интонацияны, дауыс ырғағын, екпінді және паузаны дұрыс қолдану әдістерін үйренеді. Әрбір оқылым тапсырмаларынан кейін мәндетті түрде оқылымнан кейінгі тапсырма орындалып отыруы тиіс. Бұл көбінесе талқылау тапсырмалары болып келеді. Оқушылармен мәтінді талдау, негізгі идеяны анықтау және кейіпкерлердің әрекеттерін бағалауды үйренеді. Оқылған шығармадан оқушылардың алған әсері туралы

пікір алмасады.Шығармашылық қабілеттерін де арттырады, олардың бос уақытын тиімді пайдалана білуніе, буллинг пен вандализмге деген өзіндік ішкі менін қалыптастыруға әсер етеді. Шығармашылық тапсырмалар орындауда: көркем мәтінді жатқа айту немесе сахналық көрініс жасау, өздеріне ұнаған үзіндіні мәнерлеп оқыту,тыңдалым және кері байланыс, бір-бірінің оқылымын тыңдап, өзара пікір білдіруге баулиды.Оқытушы көркем оқылымдағы жетістіктерін және кемшіліктерін көрсетіп, бағыт береді. Оқушылардың әдеби шығармаларды терең түсінуі мен эстетикалық сезімдерін дамытады. Оны дұрыс және жүйелі қолдану оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттырып, олардың тұлғалық және рухани, ұлттық дамуына оң ықпал етеді.

Қазіргі таңда қазақ тілі пәнінде екі бағытқа арналған материалдарды меңгертемнз. Бірі-лексикалық,екіншісі-грамматикалық. Осы жерде атап айтып тоқталып өткіміз келегені,лексикалық тақырыптар. Оқылым алды, оқылым, оқылымнан кейінгі тапсырмаларды орындатуда біртұтас тәрбие бағдарламасында көрсетілген барша бағыттарда жұмыс жасауға болады. Мысалы, Ұлттық жаһандану тақырыбында қазақтың ұлттық мұраларының әлемдік деңгейде көрініс табуына баса назар аудартсақ, Қоғамдық құндылық тарауында оқылатын барлық көркем мәтіндер халықтың тілі, салт*дәстүрі, мәдениеті, қазақ театры мен киносына ,қолөнер түрлеріне арналған. Ұлттық сананы жаңғыртатын,бабалардан келе жатқан ұмыт бола бастаған сан алуан дүниелермен танысуларына жол ашады. Қазақ халқының салт-дәстүрлері Әдеби тіл тақырыбында көркем оқылымға берілген Тұсау кесер,Бесік жыры, Құдалық пен Сыңсу әндерін білім алушылар көркем оқылымда оқып шығуы, біртұтас тәрбие бағдарламасының нағыз жүзеге асуы болып табылмақ.

Еңбекқорлық және кәсіби біліктілікке баулуда Индустрияландыру,Қазақстан бүгінгі әлемде тарауларындағы оқылым тапсырмаларын тиімді пайдалануға болады. Елдегі және әлемдегі оқиғаларды объективті бағалау үшін ақпаратты сыни тұрғыдан талдай білуге үйретуге арналған да мәтіндермен жұмыс оң нәтиже береді. Командада жұмыс істей білу, басқалардың пікірлері мен ұстанымдарын құрметтеу және ортақ мақсаттарға жетуге ұмтылу,қателерді қабылдауға және түзетуге дайын болу, егер олар жасалса өзінің жұмысының нәтижелері үшін жауап беру дағдыларын қалыптастыруда сөзталас, пікір алмасу Сыни пікір сияқты жұмыс түрлерін ұйымдастыруды ұсынар едім.

Біртұтас тәрбие бағдарламасындағы тағы да бір маңызды дүние-Заң және тәртіп. Бұл қазіргі жастардың санасына да, күнделікті өміріне де өте қажет. Күнделікті белең алып жатырған жастар мен жасөспірімдер арасындағы қылмыстық істердің шаш етекпен болуы кімді де болса ойландырмай қоймас. Ал оны болдырмау, оынмен күресу жолдары ең алдымен әр отбасында және әріне білім ошақтарында болмақ. Әрбір пәнді де бұл мәселе айналып өтпесі анық. Күнделікті өмірде заң туралы білімді қолдана білу ,қоғамдық қауіпсіздікті жақсарту және құқық бұзушылықтардың алдын алу шараларын қолдау жөніндегі бастамаларға қатысу, жалпы әл-ауқат пен қауіпсіздікке ықпал ету үшін жұмыс орнында тазалық пен тәртіпті сақталып, төтенше жағдайларда ұйымдасқан және сабырлы әрекет ете алуға жастар мен жеткіншектерді қалыптастыру керек. Адами құндылықтар мен өара сыйластықта қазақ әдебиетіндегі көптеген шығармаларды ұсынуға болады. Оралхан Бөкейдің «Атау кере» шығармасындағы Ерік те,Айна да,Таған да адамгершіліктің ақ қарасын ажыратуға себеп болар бейнелер.Әсіресе, көркем оқылымда Тағанның сөзін беріп, оны өздеріне оқыту, тек ой салып қана қоймай, жаңаша бағытта ойлануынан себеп болады. Ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынас мәселесіне арнайы тоқтала өткен де жөн деп ойлаймын. Лина Қоныстың «Тиын» әңгімесін декламация арқылы оқытқанда,оқып бергенде білім алушылардың ішкі жандүниесімен тілдескендей боларсың.Олардың жанарларындағы мұң,ұшқын, біріндегі алыс сағыныш,енді біріндегі балалық сезімді байқадым.

«.....Кішкене ұл қара терге түсті. Жыланның уыты біржола жаулап алған денеден жан шығарға жол таппай шын қысылды. Қайықшыға төлер тиыным болмаса о дүниеге қалай өтермін деген балаң сана жанды еркіне жібермей тұсап тұрды.

.....– Ата, тиын берші, – деді жандәрмен.

– Әбеке, жанын қинамасаң-шы, – деп әлденені сезіп отырған қари қабақ түйді. Айнала отырған әйелдер пыс-пыс жылады. Әлдебіреуі сұңқылдай дауыс салды.

– Ата...

Қара шал тиынды бешпетінің қалтасына салып қойды.

– Ата...

– Әбеке, сәбиді қинамалық. Сені күтіп жатыр, – деп қари атасын сабырға шақырды. Тарамыс саусақтары дірілдеп шал қолын қалтасына сүңгітті. Бес тиынды қайта шығарды.

– Ала ғой, құлыным...

Күп боп ісік тартқан бө-бек алақаны ашылып, тиын саусақтардың арасына жұмылды. Онда енді қайықшыға төлейтін тиын бар...

Баланың басы оң жаққа сылқ бұрылды. Дем тоқтады. Шал есінен танып, соңғы тұяғының кеудесіне құлай берді. Қари күбірлеп дұға оқыды. Түнгі тыныштықтың әптер-тәптерін шығарып, күллі әйел жоқтау айтып жатты. Бала мұның бірін де сезген жоқ. Ол бұл кезде қалың кірпіктері көзін жапқан, қаба сақалды, жүн-дес білектері ескекті берік ұстаған ажал-ақсақалдың қайығына отырып, бұ дүние мен о дүниенің арасын жалғап тұрған теңіздің айдынында жүзіп бара жатыр еді...»»»

Ал Ұлы хәкім Абайдың 31 қарасөзін оқып бергенде өзімді тыңдаған студенттердің ұстанымдары мен өзіндік пікірлерінің қалыптасуына зор ықпал етті.

Абайдың отыз сегізінші қара сөзі

- Ей, жүрегімнің қуаты, перзенттерім! Сіздерге адам ұғылының мінездері туралы біраз сөз жазып ядқар қалдырайын. Ықыласпенен оқып, ұғып алыңыздар, оның үшін махаббатың төлеуі - **махаббат**. Әуелі адамның адамдығы **ақыл**, **ғылым** деген нәрселерменен. Мұның табылмақтығына себептер - әуелі хауас сәлим нәм тән саулық. Бұлар туысынан болады, қалмыс өзгелерінің бәрі жақсы ата, жақсы ана, жақсы құрбы, жақсы ұстаздан болады. Талап, ұғым махаббаттан шығады. Ғылым-білімге махаббаттандырмақ әлгі айтылған үшеуінен болады. **Ғылым**-білімді әуелі бастан бала өзі ізденіп таппайды. Басында зорлықпенен яки алдауменен үйір қылу керек, үйрене келе өзі іздегендей болғанша. Қашан бір бала **ғылым**, білімді махаббатпенен көксерлік болса, сонда ғана оның аты адам болады. Сонан соң ғана алла тағаланы танымақтық, өзін танымақтық, дүниені танымақтық, өз адамдығын бұзбай ғана жәліб мәнфағат дәфғи мұзарратларны айырмақлық секілді ғылым-білімді үйренсе, білер деп үміт қылмаққа болады. Болмаса жоқ, ең болмаса шала. Оның үшін көбінесе балаларды жасында ата-аналары қиянатшылыққа салындырып алады, соңынан моллаға берген болады, я ол балалары өздері барған болады - ешбір бәһра болмайды.

Біртұтас тәрбие бағдарламасында аталып көрсетілген негізгі қағидатты басшылыққа алынып жасалған сабақ жоспары тек қазақ тілі мен әдебиет пәндерінің мазмұнын ғана игертіп қоймай, жеке тұлға болып қалыптасуларына, ұлттық сананы қалыптастыруға үлкен еңбек етеді. Келесі бір мәселеде топ сағаттары мен тәрбие іс-шаралары шеңберінде болмақ :ұлттық мүдде, ар-ұят, талап құндылықтарын негізге алып әдептілік, әділеттілік, мейірімділік, адалдық, отаншылдық, қамқорлық, азаматтық жауапкершілік, еңбекқорлық, ұлттық мұра мен қазақ тілін қастерлеу, қоғам игілігіне қызмет ету, денсаулық пен салауатты өмір салтын ұстану секілді қасиеттерді қалыптастыруға ықпал ететін дөңгелек үстелдер, пікірталастас, талқылау, рөлдік ойындар, кейстерді шешу және т.б. формада өткізіледі.

Сонымен қатар жаңа оқу жылының тәрбие жұмысын ұйымдастыру кезінде Төле бидің 360 жылдық, Құрманғазы Сағырбайұлының 200 жылдық, Музафар Әлімбаевтың 100 жылдық, Халел Досмухамедовтың 140 жылдық, Жүсіпбек Аймауытовтың 135 жылдық, Ілияс Жансүгіровтің 130 жылдық, Қаныш Сәтбаевтың 125 жылдық, Шәкен Аймановтың 110 жылдық, Әбілхан Қастеевтің 120 жылдық мерей тойларына атап өту көрсетілген болатын. Осы орайда колледждің талантты студент жастарынан құрылған «Колледж жастар театры» ұжыммен сан алуан іс-шаралар өткізілді.

Барлық айтылған ойларымыздың түйіні – жас ұрпаққа білім мен тәрбие берудегі әр қадамымызды бүгінгі және келешек ұрпақтың өміріне әсер ететін қандай да бір проблемаларды шешуге байланысты білім, білік, көзқарастар үйлесіміне ерекше мән беруіміз керек. Өйткені, бұлар – ғаламдық құзіреттер. Қазіргі әлемдік проблемалар біздің жеке емес, сол әлемдегі құбылыстармен санаса өмір сүруіміздің қажеттілігін де айқындап отыр.

Түйіндеп айтатын болсам, «қолымызды мезгілінде дөп сермеуіміз керек». Өйткені Ата-бабаларымыздың сан ғасырлар бойы ұрпағына азық болған ақыл-кеңес, өсиеттері, асыл мұрасы ұлттық рух, ұлттық мақтаныш, ұлттық намыс, ана тілі мен ұлттық мәдениетін қалыптастыру сезімін ояту – білім беру мекемелері, ата-ана, қоғам, яғни баршамыздың парызымыз. Бірлескен жұмыстың нәтижесі болмақ. Сонда ғана ұлттық сана-сезімі толыққанды жетілген, туған тілін еркін білетін, ұлттық сипаты мен ұлттық рухын жоғалтпаған ұрпақ тәрбиелей аламыз. Халқымыздың маңдайына біткен ұлттық құндылықтарымызды, сонау өткен ғасырлардан өшпес мұра болып қалыптасып келе жатқан дархан халқымыздың таратқан үлгі насихаты асыл мұраларымызды өздеріңіздің талмай, қажымай еткен еңбектеріңіздің арқасында дарынды да тәрбиелі оқушылардың бойына сіңіріп, ұлттық мәдениетімізді әлемдік деңгейдегі мәдениетке жеткізіп сақтауға деген патриоттық сезімді қалыптастыруға бір кісідей атсалысу қажет.

Ұлттық тәрбие қазір елімізде орын алып отырған көптеген мәселелерді: ана тілін, ата тарихын, ұлттық салт-дәстүрін білмейтін жастар, тастанды жетім балалар, «қиын» балалар, қарттар үйлеріндегі әжелер мен аталар, нашақорлыққа салынған жастар, тағы басқаларды бірте-бірте жоюдың және олардың алдын алып, болдырмаудың негізгі жолы. Ұлттық тәрбие алған ұрпақ дені сау, білімді, ақылды, ұлтжанды, еңбекқор, сыпайы, кішіпейіл болып өседі. Сондықтан да ұлттық тәрбие – ел болашағының дінгегі десек те болады.

Бүгінгі ғаламдану процесінде ұлттық құндылықтарды сақтау мен өзінің бет-бейнесін, ізгі дәстүрлерін сақтау жолындағы күрес ұлттық сананы сақтау күресі екенін түсінуіміз және түсіндіруіміз қажет.

Ұлттық идея – туған жер, өскен орта әсерлерінен қалыптасып, халықтың тілі, ауыз әдебиеті, салт-санасы, әдет-ғұрпы, ырымдары мен тыйымдары арқылы жүйеленген этностық сезім. Ол – ұлттың болмысы, психологиялық өзіндік ерекшелігі. Ұлт бар жерде ол да бар. Ұлтпен бірге өмір сүреді, жойылмайды, құбылып өзгермейді.

Ұлы Абай айтқандай, «толық адам» келбетіне жету – түпкі нәтижені меңзейді. Тәрбие – бұл көпжақты, үздіксіз, қоғамдық құбылыс. Сондықтан болашақ ұрпақ тәрбиесіне біртұтас ел болып ат салысу басты парызымыз!

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақ мемлекетінің идеологиясында жастарға патриоттық тәрбие беру //Білім саласындағы инновациялық технологиялар. Қазіргі кездегі дамуы және келешегі: Республикалық ғылыми-методикалық конференция материалдары. - Қарағанды, 2005. - Б.226-229.
2. Қазақ этнопедагогика құндылықтарын патриоттық тәрбиеге қолдану. //Экологияның өзекті мәселелері: III халықаралық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары. Т.2. - Қарағанды: ҚарМУ, 2004. - Б.234-235

3. Отанға деген сүйіспеншілікті тәрбиелеу мәселелері //Қарағанды мемлекеттік университетінің хабаршысы. Педагогика сериясы. - 2004. - №4(36). - Б.160-163.
4. Отансүйгіштік тәрбие-басты міндет //Қазақстан мектебі. - 2005. - №5-6. - Б.3
5. Салт-дәстүрлермен ұлттық ойындар негізінде студенттерге патриоттық тәрбие беру //Академик Е.А.Бөкетов – ғалым, педагог, ойшыл: Халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. – Қарағанды, 2005. - Б.57-59.

АДАПТАЦИЯ МОЛОДОГО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Алимова Жанна Куанышовна,

педагог – психолог

ЧУ «Колледж предпринимательства КИНЭУ»

Аннотация: Статья посвящена вопросам адаптации педагогов к новым образовательным программам в образовательном учреждении. Раскрыты содержание и особенности этапов и видов адаптации.

Түйін: Мақала білім беру мекемесіндегі мұғалімдерді жаңа білім беру бағдарламаларына бейімдеу мәселелеріне арналған. Кезеңдері мен түрлерінің мазмұны мен ерекшеліктері ашылды

Abstract: The article is devoted to the issues of adaptation of teachers to new educational programs in an educational institution. The content and features of the stages and types are revealed.

Ключевые слова: адаптация, молодой специалист, компоненты профессионального развития, виды адаптации, программы «Біртұтас тәрбие».

В своем выступлении на втором заседании Национального курултая

«Әділетті Қазақстан – Адал азамат» Глава государства Касым-Жомарт Токаев отметил, что новое качество нации формируется только через развитие образования, науки, культуры и в связи с этим необходимо уделить особое внимание воспитанию подрастающего поколения, культивировать в детях общечеловеческие и национальные ценности. Для реализации поставленной задачи в 2023 году разработана и внедрена во всех организациях образования Программа воспитания «Біртұтас тәрбие». Программы воспитания

«Біртұтас тәрбие» (далее – Программа) определяют основные цель и задачи, способствующие формированию личности обучающегося на основе ценностно-ориентированного и компетентностного подходов.

Прогрессивное развитие страны зависит от подрастающего поколения, Глава государства К.Токаев в своем выступлении особое внимание уделил их воспитанию, а также определил ключевые ценности, определяющие образ нации:

- независимость и патриотизм;
- единство и солидарность;
- справедливость и ответственность;
- закон и порядок;
- трудолюбие и профессионализм;
- созидание и новаторство.

Воспитание подрастающего поколения – это одна из важнейших задач государства, поскольку от того, какие ценности будут заложены в детей и молодежь, зависит будущее нашей нации.

Поэтому ценности воспитания Программы основаны на установке модернизации страны «Справедливость – как принцип, ответственность – как основа, прогресс – как цель».

В образовательном пространстве современного общества происходят инновационные изменения. Научно доказано, что начальный период вхождения в

профессиональную среду специфичен своей напряженностью, важностью для личностного и профессионального развития начинающего педагога. От того, как пройдет этот период, зависит, состоится ли новоявленный педагог как профессионал, останется ли он в сфере образования или найдет себя в другом деле (подобная ситуация во многом типична для начинающих специалистов и других сфер деятельности).

Понятие «адаптация» (от лат. «adapto» - приспосаблию) заимствовано из биологии и означает приспособление к окружающей среде. Социально-профессиональная адаптация педагога - это процесс освоения педагогом навыков ведения образовательного процесса, норм и правил поведения - взаимодействия с коллегами, администрацией, учениками и их родителями.

Традиционно различают три компонента социально-профессиональной адаптации педагога:

- психофизиологическая - приспособление молодого педагога (всех систем его организма) к непривычным условиям, поурочному режиму труда и отдыха;
- социально-психологическая - вхождение в трудовой коллектив через сближение целей и интересов молодого специалиста и группы (педагогического коллектива, учащихся), формирование нового психологического стереотипа поведения, коррекция личностных качеств в соответствии с требованиями педагогической деятельности, принятие ценностей организационной культуры, норм и правил поведения в образовательном учреждении;
- профессиональная - активное освоение педагогом действий (поведения) в соответствии с должностными обязанностями, требованиями образовательного процесса, спецификой контингента обучающихся; привыкание молодого специалиста к новым условиям, включающим административно-правовые, социально-экономические, управленческие аспекты.

Адаптация педагога – это процесс успешного включения его в профессиональную деятельность. Продолжительность адаптационного периода у каждого человека индивидуальна, в зависимости от первоначальных условий и способностей. Одним из показателей психологической адаптации может выступать социальное самочувствие, включающее в себя:

- внутреннее состояние человека: (здоровье, настроение, испытываемые чувства счастья);
- оценку внешних условий (восприятие ситуации в стране);
- восприятие собственного положения в новых условиях.

Психологические нагрузки, получаемые педагогом, приводят к развитию у него профессионального стресса. Важнейшая задача в психологической адаптации педагога – развитие устойчивости к факторам, вызывающим стресс на работе.

К таким факторам можно отнести:

- перегрузки на работе;
- необходимость выполнять трудно совместимые функции;
- поведение руководства, других педагогов и воспитанников;
- плохие условия труда;
- несправедливую оценку труда;
- неспособность адаптироваться к изменениям.

Таким образом, профессиональное становление молодого педагога происходит постепенно, шаг за шагом. В результате, грамотное, качественное управление процессом профессиональной адаптации и становления начинающих педагогов, помогает как профессиональному росту самих молодых специалистов, так и способствует развитию общеобразовательного учреждения.

Ни один педагогический вуз или колледж не выпускает из своих стен полностью сформированные, высококвалифицированные педагогические кадры. Именно в образовательном учреждении происходит процесс становления педагога как профессионала. От того, как пройдет период адаптации, найдет ли он общий язык с

коллективом зависит, состоится ли молодой специалист как учитель, останется ли он в сфере образования или найдет себя в другом деле.

Ссылки на источники:

1. Формирование эмоциональной устойчивости молодых специалистов в образовательной среде педагогического вуза [Электронный ресурс] / Долгова В.И., Буслаева М.Ю. // Письма в Эмиссия. Оффлайн (The Emissia.Offline Letters): электронный научный журнал. – Декабрь 2013, ART 2113. – СПб., 2013. – Режим доступа: <http://www.emissia.org/offline/2013/2113.htm>
2. Андреева, Е.В. Программа поддержки начинающего учителя / Е. В. Андреева, Н. В. Новокшанова // Завуч. - 2010. - № 2. - С. 82-96.
3. Котова, С.А. Адаптация в должности и освоение профессии учителя / С.А. Котова // Нар. образование. - 2010. - № 8. - С. 121-127.
4. Редлих, С.М. Адаптация молодого педагога / С.М. Редлих // Проф. образование. Столица. - 2012. - № 1. - С. 19-21.
5. Турлунова, А.В. Психолого-педагогическое сопровождение молодого учителя в адаптационный период профессиональной деятельности / А. В. Турлунова // Методист. - 2012. - № 7. - С. 20-26

ҚҰНДЫЛЫҚҚА НЕГІЗДЕЛГЕН ТӘРБИЕ: «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАҢЫЗЫ

Қасқырбаева Мөлдір Ормантайқызы,
арнайы пәндер оқытушысы, әдіскер, педагог-сарапшы,
Қазақстан Республикасы, Қостанай облысы, Қостанай қ.
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай жоғары педагогикалық колледжі» КМҚК

Түйін: Бұл мақала Қостанай жоғары педагогикалық колледжінің «Ұлағат» ғылыми студенттік қоғамының үдерісінде Қазақстан Республикасының Біртұтас білім беру бағдарламасының жүзеге асырылуы туралы білуге мүмкіндік береді. Бұл бағдарлама адами құндылықтарды қалыптастырудың негізі болып табылады. Бағдарлама білім үштігінің идеологияларын қамтиды: ұлттық бірегейлік; қоғамға қызмет ету; экологиялық мәдениет; құқықтық сауаттылық және медиа мәдениет; қорлаусыз әлем; жаңартылған білім беру бағдарламасы.

Аннотация: Эта статья позволяет узнать о реализации единой образовательной программы Республики Казахстан в процессе работы научного студенческого общества «Ұлағат» Костанайского высшего педагогического колледжа. Данная программа является основой формирования человеческих ценностей. Она охватывает идеологию триединства образования: национальная идентичность; служение обществу; экологическая культура; правовая грамотность и медиакультура; мир без насилия; обновленная образовательная программа.

Нағыз кемел адам – білімі терең, тәрбиесі жоғары тұлға. Егер адам бойында әдеп, мейірімділік, әділдік, жауапкершілік, отансүйгіштік сияқты адами құндылықтар болмаса, ол алған білімін өзінен басқаларға пайда әкелетіндей қолдана алмауы мүмкін. Сондықтан тәрбиесіз білім – бағыты жоқ кемеге ұқсайды.

Кіріспе. Қазіргі заманғы білім беру жүйесі тек академиялық білім беруге ғана емес, сонымен қатар адами құндылықтарды қалыптастыруға да басымдық беруі қажет. Себебі тәрбие мен білім – бір-бірін толықтыратын екі маңызды фактор. Қазақстан Республикасының «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы дәл осы қағидаға негізделіп, жас ұрпақты рухани-адамгершілік, ұлттық, құқықтық және экологиялық құндылықтар аясында

тәрбиелеуге бағытталған. Бұл мақалада осы бағдарламаның маңыздылығы мен оның құндылыққа негізделген тәрбие жүйесіндегі рөлі қарастырылады.

«Ұлағат» ғылыми студенттік қоғамы – оқытушылар мен басқа да мамандардың жетекшілігімен ғылымның белгілі бір саласында білімін жетілдіруге, интеллектін дамытуға, зерттеушілік дағдыларды меңгеруге ұмтылатын білім алушылардың ерікті шығармашылық бірлестігі. Ғылыми студенттік қоғамы құрамына колледж білім алушылары мен оқытушылары кіреді. Ғылыми студенттік қоғамды дамыту – колледжіміздің басым бағыттарының бірі. Қостанай жоғары педагогикалық колледжінде болашақ мамандардың зерттеушілік мәдениетін қалыптастыруға және дамытуға барлық жағдай жасалған.

Әйгілі ғалым Әбу Насыр Әл-Фараби: «Ғылым – адам өміріндегі ең қызықты, ең әдемі нәрсе» деген. Қызығушылық – оқудың ең тиімді мотиві. Қызығушылық – зерттеу жүргізуге және жаңа нәрселерді үйренуге ең маңызды ынталандырудың бірі. Сондықтан қоғам жиналыстарын стандартты емес жұмыс түрлерімен толтыруға, білім алушыларды қызықтыратын және олардың ғылыми-зерттеу іс-әрекетіне пайдалы тақырыптарды бөліп көрсетуге тырысамыз.

«Ұлағат» ғылыми студенттер қоғамының жоспары «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын іске асырудағы үздік тәжірибелер мекені. Қостанай жоғары педагогикалық колледжінің жылдық жоспары негізінде «Ұлағат» ғылыми студенттік қоғамының отырысы айына бір рет өткізіліп тұрады. Ғылыми студенттік қоғам мәжілістерінде зерттеуші мектеп жұмысының аясында «Шешендік өнердің негіздері», «Психоэмоционалды өзін-өзі реттеу әдістері» сияқты тақырыптарды талқылап, электронды презентациялар жасау бойынша шеберлік сыныбы өткізіліп, буклеттер мен брошюралар, шығармашылықты дамыту бойынша шеберлік сыныбы, интеллектуалды ойындар, көрмелер ұйымдастырылды. Білім алушылардың ғылыми-зерттеу әрекетін қызықты етіп, оны пайдалы біліммен толықтыруға әрекет жасалуда.

Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтар негізінде еңбекқор, адал, ар-ожданы мол, шығармашыл азамат тәрбиелеу тәрбиелеу мақсатында ғылыми студенттік қоғамы келесі міндеттерді шешеді:

- мейірімділік, намыс, ар-ождан, ізеттілік, жауапкершілік, қамқорлық пен әділеттілік сияқты қасиеттерді дарыту, еңбексүйгіштік пен құқықтық мәдениетті қалыптастыру;
- Ұлттық мұраны қорғауға, қазақ тілі, мемлекеттік рәміздер қастерлеуге, бейбітшілікті, келісімді, бірлік пен ұлтық бірлікті сақтауға, отансүйгіштікке тәрбиелеу;
- денсаулықты, салауатты өмір салтын, жан тазалығын және эмоционалдық тұрақтылықты бағалау;
- табиғатты, ұлттық-мәдени мұрана құрметтеуге, табиғи ресурстарды үнемді және тиімді пайдалануға тәрбиелеу.

Әрбір құндылық отырыс процесінде жүйелі түрде көрініс табады. Біртұтас тұлғаны қалыптастыратын жұмыс бағыттары айлар бойынша белгіленген. Әр отырыста апта дәйексөзін негізге алатынымыз жоқ емес. Апталық дәйексөздер – мақал-мәтелдер, нақыл сөздер, халық даналығы, көрнекті тұлғалардың қанатты сөздері, мазмұны бүкіл ұйымның оқу-тәрбие және оқудан тыс іс-шараларының негізгі, тәрбиелік қызметін атқарады.

Оқудан тыс іс-шараларды өткізу шеңберінде оқытушылар, қоғам белсенділері ұлттық құндылықтардың қалыптасу жүйелілігі мен заңдылығын сақтап, күнтізбелік мерейтойлық күндерді ескереді. Соңғы бірнеше жылда әр отырысты өткізу барысында Қостанай облысының тумалары Ыбырай Алтынсарин, Спандияр Көбеевтің мерейтойлары аталып өтілді. Биылғы оқу жылында жаңашыл ұстаз Василий Амелянович Шалабаевқа арналған халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция өтті. Мұндай шаралардың маңызы зор. Болашақ ұстаздар қазақ халқының мәдениеті мен салт-дәстүрін зерделеуде.

Алған білімдері мектепте машықтамада беріледі. Біртұтас білім беру бағдарламасын іске асыру білім беру үдерісіне барлық қатысушылардың өзара әрекеті арқылы құндылық-бағдарлы білім беруді жоспарлаудың тұтас тәсілін енгізуге мүмкіндік береді; үздіксіз даму және ынтымақтастық мәдениетін қалыптастыру, онда тәрбиелік, тәрбиелік мазмұнды бағдарламалары, құндылықтарды білім беру үдерісіне енгізудің тиімді жолдары талқыланады.

Құндылыққа негізделген тәрбие – ұрпақ тәрбиесінің ең басты бағыты. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы жас ұрпақтың бойында рухани-адамгершілік қасиеттерді қалыптастырып, олардың қоғамға пайдалы азамат болып өсуіне ықпал етеді. Білім мен тәрбиені ұштастыру арқылы ғана Қазақстанның болашағы жарқын, ұрпағы саналы болмақ. **Ұлт болашағы – құндылыққа негізделген білім мен тәрбие жүйесінде!**

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы, 19.09.2023 ж.
2. Қостанай жоғары педагогикалық колледжінің жұмыс жоспары, 2024 ж.
3. Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СПОСОБНОСТИ И ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО ПРЕПОДАВАТЕЛЯ

Сара Назар Қалияскерұлы,
преподаватель физической культуры
КГКП “Костанайский колледж автомобильного транспорта”
Костанайская область, г.Костанай, Республика Казахстан

Цель: раскрыть способности и пути к мастерству педагога

Задачи: понять и увидеть процесс становления мастерства педагога

Результат исследования: путем научных исследований ученых и опыта педагогов

Выводы: процесс пути становления мастера педагога

Педагогическая профессия относится к профессиям типа "Человек-Человек". Согласно ученым, этот тип профессий определяется следующими качествами человека: устойчиво хорошим самочувствием в ходе работы с людьми, потребностью в общении, способностью мысленно ставить себя на место другого человека, способностью быстро понимать намерения, помыслы, настроение других людей, способностью быстро разбираться во взаимоотношениях людей, способностью хорошо помнить, держать в уме знание о личных качествах многих и разных людей, и т.д. человеку этой профессиональной схемы свойственны: 1) умение руководить, учить, воспитывать, "осуществлять полезные действия по обслуживанию различных потребностей людей"; 2) умение слушать и выслушивать; 3) широкий кругозор; 4) речевая (коммуникативная) культура; 5) "душеведческая направленность ума, наблюдательность к проявлениям чувств, характера человека, его поведению, умение или способность мысленно представлять, смоделировать именно его внутренний мир, а не приписывать ему свой собственный или иной, знакомый по опыту"; 6) "проектировочный подход к человеку, основанный на уверенности, что человек всегда может стать лучше"; 7) способность сопереживания; 8) наблюдательность; 9) "глубокая убежденность в правильности идеи служения народу в целом"; 10) умение решать нестандартные ситуации; 11) высокая степень саморегуляции. Структура профессионально необходимых свойств педагога может быть представлена следующими блоками характеристик, объективные характеристики: профессиональные знания, профессиональные умения, психологические и педагогические знания. Для успешной деятельности учителей-предметников определяющее значение имеют терминальные способности, так как именно они обеспечивают их конкурентоспособность относительно других преподавателей, поскольку для достижения более высоких результатов в обучении

по сравнению со своими коллегами они, опираясь на свое воображение, изобретают новые, эффективные формы, средства, методы обучения, что находит свое выражение в стиле педагогической деятельности, ориентированном на результативность. Пригодность к педагогической деятельности предполагает норму интеллектуального развития человека, эмпатийность, положительный эмоциональный тон (стеничность эмоций), а также нормальный уровень развития коммуникативно-познавательной активности. Соответствия педагога своей профессии - его личностная готовность к педагогической деятельности. Готовность предполагает отрефлексированную направленность на профессию типа "Человек-Человек", мировоззренческую зрелость человека, широкую и системную профессионально-предметную компетентность, а также коммуникативную, дидактическую потребности и потребность в аффилиации. Включаемость во взаимодействие с другими людьми, в педагогическое общение выявляет соответствия человека деятельности педагога. Включаемость предполагает легкость, адекватность установления контакта с собеседником, умение следить за реакцией собеседника, самому адекватно реагировать на нее, получать удовольствие от общения. Умение воспринимать и интерпретировать реакцию учеников в аудитории, анализируя поступающие зрительные и слуховые сигналы по каналу обратной связи, рассматривается как признак "хорошего коммуникатора". Естественно, что только полное совпадение этих соответствия индивидуально-личностных качеств человека педагогической деятельности (т.е. сочетание пригодности, готовности и включаемости) обеспечивает наибольшую ее эффективность. Психологический портрет преподавателя любого учебного предмета, включает следующие структурные компоненты: 1) индивидуальные качества человека, т.е. его особенности как индивида - темперамент, задатки и т.д.; 2) его личностные качества, т.е. его особенности как личности - социальной сущности человека; 3) коммуникативные (интерактивные) качества; 4) статусно-позиционные, т.е. особенности положения, роли, отношений в коллективе; 5) деятельностные (профессионально-предметные); 6) внешнеповеденческие показатели. Одним из основных профессионально значимых качеств личности педагога является его "личностная направленность". Личностная направленность является одним из важнейших субъективных факторов достижения вершины в профессионально-педагогической деятельности. Выбор главных стратегий деятельности обуславливает три типа направленности: 1) истинно педагогическую, 2) формально педагогическую и 3) ложно педагогическую. Только первый тип направленности способствует достижению высоких результатов в педагогической деятельности. "Истинно педагогическая направленность состоит в устойчивой мотивации на формирование личности учащегося средствами преподаваемого предмета, на реструктурирование предмета в расчете на формирование исходной потребности учащегося в знании, носителем которого является педагог". Основным мотивом истинно педагогической направленности является интерес к содержанию педагогической деятельности. В педагогическую направленность как высший ее уровень включается призвание, которое соотносится в своем развитии с потребностью в избранной деятельности. Преподаватели, ориентированные на "развитие", сравнительно чаще обращают внимание на изменчивые факторы учебных достижений (для них имеет первостепенное значение прилежание или старательность студентов); преподаватели, ориентированные на "результативность", больше внимания обращают на устойчивые факторы достижения в учебе (для них значимыми являются способности или задатки обучающихся). В соответствии с этим преподаватели, ориентированные на "результативность", считают возможным делать длительные прогнозы успеваемости обучающегося. Педагоги, ориентированные на "развитие" и на "результативность", по-разному подкрепляют успех обучающегося. Преподаватели, ориентированные на "результативность", отзываются с похвалой о обучающихся, показатели которых превосходят средние, даже тогда, когда их успеваемость снижается. Педагоги, ориентированные на "развитие", в этом случае порицают таких обучающихся. Вместе с тем лишь последние реагируют похвалой на едва заметные успехи своих учеников. Кроме того,

они осуществляют позитивное подкрепление и оказывают помощь обучающимся в процессе учебной деятельности. В противоположность этому преподаватели, ориентированные на "результативность", хвалят или порицают в том случае, когда учебный результат (правильный или неправильный) уже получен. Когнитивные достижения обучающихся определяются на основе получаемых ими оценок, которые свидетельствуют либо о том, что ученик освоил большой по объему материал (в этом случае обучающийся оценивается как поддающийся обучению) либо незначительный по объему материал (в этом случае обучающийся оценивается как не поддающийся обучению). Эмоциональное отношение обучающихся к урокам в данной модели может быть позитивным, нейтральным и негативным. Эффективность преподавания учителя, следовательно, может, с одной стороны, определяться количеством поддающихся обучению учеников, с другой — количеством учеников, положительно относящихся к урокам данного преподавателя. Таким образом, в идеале самый высокий уровень педагогического мастерства преподавателя должен характеризоваться тем, что число поддающихся обучению учеников и число положительно относящихся к обучению равно ста процентам. Хороший преподаватель — это тот, у которого "все студенты хотели и могли с помощью преподавателя хорошо учиться". В некоторых исследованиях отмечается связь эффективного познания личности учащегося с индивидуально-психологическими особенностями педагога, например с такими, как интроверсия, экстраверсия, эмоциональная стабильность. Исследования показали, что в целом педагоги интровертированного типа более полно и адекватно отражают личность обучающегося по сравнению с педагогами-экстравертами. Исследования обнаружили интересную особенность: те педагоги, которые не связывают свое профессиональное совершенствование с развитием "самоуверенности" (а напротив, приближаясь к своему идеалу профессионализма, стремятся стать менее самоуверенным), дают более позитивную оценку личности учащегося. И наоборот, чем более педагог связывает свое профессиональное самосовершенствование с повышением "самоуверенности", тем чаще он дает в целом негативные оценки личности учащегося. Мастер педагогического труда — это прежде всего высококомпетентный в психолого-педагогической и в собственно предметной области специалист, умеющий репродуцировать на высоком уровне профессиональные знания, умения и навыки. Существует два вида результатов педагогической деятельности: один из них — функциональные продукты деятельности (урок, занятие, методика и т.п.). Другой (и главный) — психологические продукты деятельности (психические новообразования в личности обучающихся). Главным, конечным результатом педагогической деятельности является сам обучающийся, развитие его личности, способностей, знаний и навыков. Уровень профессионализма педагога зависит от его компетентности, а также от степени развития профессионально-педагогического мышления. Педагогическое творчество эффективно там и тогда, когда оно опирается на высокую профессионально-педагогическую компетентность. Хотя педагогов, создающих объективно новые технологии обучения или воспитания, очень мало, но уже любой урок, практическое занятие, удачно комбинирующее известные методы и методики, в той или иной мере является результатом творчества. Создание новой системы из известных элементов — уже проявление творчества. Построение и проведение каждого занятия требует творческого подхода, так как урок — это всегда разное социально-психологическое состояние группы, разные индивидуальности и соответственно разные схемы проведения урока, разные методы обучения. При выборе метода обучения учитывать основные параметры: закономерности и принципы обучения; его цели и задачи; содержание предмета; учебные возможности обучающихся; особенности внешних условий; возможности самих преподавателей. Дидактика призвана помочь педагогу найти ответы на четыре вопроса: кого учить, для чего учить, чему учить, как учить? Вопросы, несомненно, сложные, на которые нельзя дать однозначных ответов. Особенно труден вопрос "Как учить?", ибо нельзя дать готовый рецепт, найти обобщенный алгоритм ввиду гибкости и

подвижности учебного процесса в целом, отдельных его элементов, неповторимости и индивидуальности двух важнейших составляющих обучения - педагога и обучаемого. Но вместе с тем дидактика предлагает понимание сути и закономерности обучения, принципы и подходы, систему методов и средств реализации поставленной задачи. Замечено, что практики не всегда осознают необходимость дидактики для своей преподавательской деятельности. Это отмечалось еще в XIX веке. "Искусство воспитания, - писал К.Д. Ушинский, - имеет ту особенность, что почти всем оно кажется делом легким и знакомым... но весьма немногие пришли к убеждению, что кроме терпения, врожденной способности и навыка, необходимы еще и специальные знания". Таковыми для преподавателя высшей школы являются дидактические знания. Они помогают преподавателю анализировать зависимости, обуславливающие ход и результаты процесса обучения, устанавливать на этой основе закономерности, действующие в сфере обучения, выбирать методы, организационные формы и средства обучения, наиболее эффективные для осуществления качественной подготовки специалистов. Знания по дидактике и их творческое применение во многом направляют формирование педагогического мастерства преподавателя высшей школы. Исторически сложилось так, что относительно роли дидактики в деятельности преподавателя средней и высшей школы имеются разные мнения. Одни считают, что дидактика должна вооружить преподавателя конкретными рекомендациями по конструированию учебного процесса. Другие, что дидактика сковывает творческую самостоятельность преподавателя, поскольку все зависит от степени глубины его знаний по дисциплине, которую он преподаёт, от его педагогического опыта. Несомненно, преподаватель высшей школы разрешает множество ситуаций, связанных с подготовкой будущих специалистов. Однако, в чем сущность педагогического творчества? Как сочетать в педагогической деятельности требования учебных программ и творческий подход? Что необходимо, чтобы труд преподавателя стал творческим в полном смысле этого слова? Чтобы обоснованно ответить на все эти вопросы, необходимо сначала четко ответить на вопросы, связанные с творчеством и мастерством. Как известно, способность к творчеству предполагает совокупность общих и специальных способностей, мотивов, знаний и умений, благодаря которым создается продукт, отличающийся новизной, оригинальностью и уникальностью. Творчество является результатом индивидуального труда. Предположим, что все преподаватели имеют достаточно высокие способности и мотивы к педагогической деятельности, но все ли они смогут создать продукт - новую, оригинальную, уникальную методику обучения студентов без специальных знаний сущности, структуры, принципов, методов обучения в высшей школе? Допустим, и это возможно. В процессе долгих педагогических поисков преподаватель накапливает интересные факты педагогической работы. Но и здесь полезно вспомнить К.Д. Ушинского: "Что такое педагогическая опытность? Это большее или меньшее количество фактов воспитания, пережитых педагогом? Но, конечно, если эти факты остаются только фактами, то они не дают опытности". Можно возразить, что важным ориентиром в педагогической деятельности является имеющийся опыт преподавателей. Но ведь изучение, освоение и использование педагогического опыта других преподавателей - необходимое, но не достаточное условие педагогического творчества преподавателя высшей школы. Кроме того, простое копирование даже самого уникального опыта без знания объективных закономерностей педагогического процесса может дать и отрицательные результаты. Самым надежным путем совершенствования педагогического мастерства преподавателя высшей школы является дидактическое осмысление своего преподавательского опыта и обращение к дидактике как области знаний, являющейся основным ориентиром в вопросах обучения в высшей школе. Необходимо еще раз подчеркнуть, что в дидактике рассматриваются наиболее общие вопросы. Дело преподавателя - глубоко осмысливать их и творчески использовать в конструировании своей преподавательской деятельности.

Использованная литература:

1. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика. Учебник для вузов – Алматы., 2015г.
2. Караковский В.А., Новикова Л.И., Селиванова Н.Л. Воспитание? Воспитание ... Воспитание! – Алматы, 2006г.
3. Классному руководителю о воспитательной системе класса /Под ред. Е.Н. Степанова. – Алматы, 2001г.
4. Кульневич С.В., Лакоценина Т.П. Воспитательная работа в средней школе – Алматы, 2010г.
5. Лещинский В.М., и др. Учимся управлять собой и детьми. – Алматы, 2005г.
6. Личностно – ориентированное коллективное творческое дело. / Под ред. Полякова С.Д., Ульяновой – М.,1996г.
7. Маленкова Л.И. Теория и методика воспитания. – Алматы, 2002г.
8. Методика воспитательной работы: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / Л.А.Байкова, Л.К.Гребенкина и др.; Под ред. А.Сластенина - 3-е изд.,стер. — М.; Изд. центр «Академия», 2005 г.
9. Педагогика: курс лекций. /Под ред.Хмель Н.Д. – Алматы, 2003г.
10. Плинер Я.Т., Бухвалов В.А. Воспитание личности в коллективе. – Алматы, 2000г.
11. Сластенин В.А. Методика воспитательной работы - Алматы, 2004г.

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА «БІРТҮТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ МАҢЫЗЫ

Нұржанова Гүлмир Қарсаққызы

Сақау Зәуреш Жансұлтанқызы,

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің оқытушылары

Қостанай автомобиль көлігі колледжі

Қостанай облысы, Қостанай қаласы, Қазақстан Республикасы.

Баяндама мақсаты: қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында рухани-адамгершілік құндылықтарды дамыту.

1. Кіріспе

- «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының мақсаты мен міндеттері.
- Бағдарламаның қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарындағы рөлі.
(ертегі «Білімнің сиқырлы әлеміне» ену)

2. Бағдарламаның негізгі компоненттері

- Тәрбие мен білімнің бірлігі.
- Студенттердің шығармашылық қабілеттерін дамыту.
- Ұлттық құндылықтарды насихаттау.

(ертегі «Колледж ұжымы» атты сиқырлы ағашы)

3. Сабақтарда қолдану әдістері

- Интерактивті әдістер мен технологияларды пайдалану.
- Әдеби шығармаларды талдау арқылы тәрбие беру.

(Креативті Оқыту» атты сиқырлы көл)

4. Нәтижелері мен жетістіктері

- Студенттердің тілдік дағдыларының артуы.
- Тұлғалық дамудың көрсеткіштері.

(Кері Байланыс» атты сиқырлы көпір)

5. Қорытынды

- «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының болашағы.
- Студенттердің білім алу процесіндегі маңызы.

Кіріспе.

I-ші бөлімі «Білімнің Сиқырлы Әлемі».

Ерте, ерте, ертеде, білім мен тәрбие әлемінде, «БіртұтасТәрбие» атты сиқырлы бағдарлама өмір сүріпті. Бұл бағдарлама оқытушыларға жаңа білім беру міндеттеріне бейімделуге көмектесетін ерекше күшке ие болған.

Бір күні, білім ордасының оқытушылары жиналып, жаңа білім беру әдістерін талқылап отырды. Олар өздерінің тәжірибелерінде кездескен қиындықтардың шешу жолдарын іздестірді. Олардың арасында тәжірибелі ұстаз, Гүлмир Қарсақызы мен жас оқытушы Зауреш Жансұлтанқызы болды. Гүлмир Қарсақызы білімнің сиқырлы әлеміне саяхат жасауды ұсынды: «Біз білімнің сиқырлы әлеміне барып, оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін үйренуіміз керек!» Оған Зауреш Жансұлтанқызы қуана келісті, Сөйтіп, олар білімнің ордасы-«Қостанай автомобиль көлігі колледжі» сиқырлы әлем, есігін ашуға бел буды. Оларды бұл білім әлемінде-«**Колледж ұжымы**» атты сиқырлы ағашы қарсы алды. Ағаштың бұтақтарында әртүрлі, оқудың жұмыс бағдарламасы, сабақ жоспарлары, әр түрлі оқытудың әдіс-тәсілдері мен тәрбие жұмыстарының жемістері өсіп тұрды.

«Бұл жемістер-колледж ұжымы оқытушыларының жұмыс нәтижелері!» - деп таныстырды Фуат Маратович. Олар Фуат Маратович бірге жемістермен таныса, оқытудың не маңыздылығын түсінді.

Жол сапарларын әрі қарай жалғастыра «**Креативті Оқыту**» атты сиқырлы көлге (жасанды интеллектке) жетті. Көлдің суы түрлі-түсті бояулармен (chatGPT, gamma.ai, Bing Image Creator, Craiyon, StarryAI, және т.б). жарқырап тұрды.Сиқырлы көл бояуларымен жаңашылдыққа жол ашу мақсатында Елбасы Қасымжомарт Тоқаев тапсырмасымен «2024-2029 жылдарға арналған жасанды интеллектіні дамыту» тұжырымдамасы бойынша жасанды интеллектіні енгізудің әр түрлі жолдарын қарастырып, танысты. Креативті әдістердің қажетті нейро желілерді пайдалана, студенттердің сабаққа ынтасын арттыру жолдарын үйренді.Мысалы: chatGPT, copilot ai чат-боттары арқылы сұрақтарға жауап, викторина сұрақтарын құрастыру, тез арада қысқаша мәтін дайындауға болады.

Оқытушылар Гүлмир Қарсақызы мен Зауреш Жансұлтанқызы ізденісті жалғастыра отырып, «**Кері Байланыс**» атты сиқырлы көпірге де келіп жетті. Сиқырлы көпір үстінде Виктория Викторовна басшылығымен оқытушылар мен студенттер арасында пікір алмасу үрдесі қызу жүріп жатты. «Кері байланыс – бұл білім беру процесінің маңызды бөлігі!» - деді Виктория Викторовна.Оқытушылар студенттердің пікірлерін тындай, өзара талқыланған жұмыстарын, оқытудың жаңа әдістерін жаңашыл платформалар арқылы өткізуге кірісті.

Жаңашылдыққа бағытталған жолды жалғастыра ізденушілер соңғы сиқыр «**БіртұтасТәрбие**» сарайына жетті. Сарайдың ішінде білім мен тәрбие бір-бірімен тығыз байланысты екендігін көрсететін көптеген кітаптар, әдістеме оқулықтар мен папка материалдары болды. Олар осы материалдармен таңдана таныса бастады. «Біртұтас тәрбие – бұл білім мен тәрбие арасындағы үйлесімділік!» - деді сарай қожайыны Владимир Иванович оларға.

Осылайша тамаша жолдан үлкен қоржындарымен Гүлмир Қарсақызы мен Зауреш Жансұлтанқызы білімнің сиқырлы әлемінен оралды. Ізденуші оқытушылар өздерінің Циклдік комиссиясына келіп, жаңа білім беру міндеттеріне бейімделудегі алған қоржындағы сыйлықтарымен бөлісті. Олар студенттерге сапалы білім беру мен тәрбие жұмыстарын жүргізудегі жаңа әдістерді, сиқырлы өзгерістерді (жасанды интеллект) қолдана бастады.

Білім мен тәрбие (БіртұтасТәрбие» бағдарламасы) бір-бірімен үйлесе дамып, студент жастардың рухани-адамгершілік тәрбиесіне жол сілтеді.

II-ші бөлімі. «Мәдениет Еліне Саяхат»

Бір заманда, Қазақстан жерінің солтүстік елінде, білім мен тәрбиеге ерекше мән беретін халық өмір сүріпті. Бұл елдің жастары білімді тек қана оқу-жазумен емес, сонымен рухани-адамгершілік құндылықтармен де тәрбиеленетін.Елдің даналары жастарға рухани-адамгершілік тәрбиесін беруге көп көңіл бөледі. Олар әрдайым жастарға: "Адамгершілік –

адамның рухани арқауы. Өзгелерге жақсылық жасау, мейірімділік көрсету – нағыз адам болудың белгісі," – деп отыратын ел даналары.

Бір күні, елдің жастары үлкен жиналысқа жиналады. Олар жиналысқа елдің атақты даналары Қорқыт ата, Әл-Фараби, Абай Құнанбаев және Ыбырай Алтынсаринді шақырды. Ел даналары жастарға өздерінің өмірден көрген тәжірбие даналық әңгімелерін талқылады.

Абай Құнанбаев: "Жақсылыққа ұмтылу, ұятты сақтау – нағыз адам болудың белгісі". «Ақыл, қайрат, жүректі бірдей ұста, сонда толық боласың». Бұл адамгершілік құндылықтарды сақтау және адал болу қажеттігін білдіреді.

Ыбырай Алтынсарин былай деген: "Рухани-адамгершілік тәрбиесінің негіздері – бауырмалдық, әділдік және білімді еркін меңгеру". Жақсы ой мен жақсы сөз – жақсы істерге жетелейді. Бағу – қағуда да көп мағына бар. Ы. Алтынсарин өз шығармаларында адамның бойындағы ұлы қасиет – адамгершілік-рухани тәрбиенің маңыздылығын ең басты құндылық деп санады.

Жастар даналардың сөздерінен шабыт алып, өздерінің рухани-адамгершілік тәрбиесін дамытуға бел буды. Осылайша, елдің даналары дана сөздерімен адамгершілікті гүлдендіріп, елдің болашағы, жастарға жол сілтеді.

Ал жастар, студенттер, даналардан алған білімдерін практикада қолдануға, мейірімді болуға және әділ шешімдерді қабылдауға тырысты. (сынып сағаттары)

Олар елдің үлкендеріне көмектесіп, оларға құрмет көрсетуді, адалдық пен шыншылдықты үйренді.

Бірнеше күннен кейін, осы елде үлкен мерекелік іс-шаралар өтті. Жастар өздерінің білімдерін көрсетіп, қазақ тілі мен әдебиеті сабағынан үзінділер оқып, түрлі сайыстарға қатысып, өз өнерлерін көрсетті. Мереке соңында, ел басшысы Дмитрий Иванович: "Сендер бүгін тек білімдеріңді ғана емес, рухани-адамгершілік құндылықтарыңды да көрсеттіңдер. Адамгершілік - бұл білімнің ең жоғарғы шыңы". Студенттер бұл құттықтау лебіздерді жүректеріне жылы қабылдап, адамгершілік құндылықтарына жетудің жолын түсінді. Олар әрқашан бір-біріне қолдау көрсетіп, колледждің дамуына үлес қосуға уәде берді.

Қорытынды

Студенттер қазақ әдебиетінің байлығын, тілінің сұлулығын және адамгершіліктің маңыздылығын ұмытпай ұстаса, әрдайым да алда болады. «Білім мен тәрбие «Біртұтас тәрбие» - бұл рухани-адамгершіліктің негізі, ал қазақ тілі мен әдебиеті - сол негізді нығайтатын алтын көпір» - дегіміз келеді.

Бұл ертегі арқылы біз білім мен тәрбие арасындағы байланысты, оқытушылардың жаңа міндетке, жаңа өзгерістерге бейім болу және жастарды «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында тәрбиелеу маңыздылығын көрсеткіміз келді.

Осылай ертегіміз аяқталды, бізге де берілген уақытымыз тәмамдалды. Ертегі тыңдаған даналарға мың алғыс білдіріміз!

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Айтбаева А.Б. Этномәдени құндылықтар - отбасы тәрбиесінің негізі. Алматы, 2010. №2. 17 б.
2. Әмірәлиев Ш. «Рухани байлық-өмірден». Қазақстан мектебі, №11-12.1992. 23-25
3. «Әлеуметтік және экономикалық дамудағы діннің ролі» халық ғылыми конференция материалдары Алматы, 2009. 283-285 бб.
4. Буева Л.П. Руханилық, көркем шығармашылық, адамгершілік философиясы.1996. №2.32 б
5. Балтабаев М.Х. Үздіксіз білім беру жүйесінде оқушыларға рухани-өнегелі тәрбие берудің концепциясы. Алматы. 2002. 27 б.
6. Ұзақбаева С.А. Халық педагогикасы негізінде руханилыққа тәрбиелеу. Алматы, 2003.17 б.
7. Қожахметова К.Ж. Рухани-адамгершілік тәрбие беру тұжырымдамасының жобасы. Алматы, 2002.19 б.

8. Қазақстан Республикасының этникалық - мәдени білім тұжырымдама. Қазақстан мектебі, 1996. №9. 66.

ҰЛТТЫҚ МӘДЕНИЕТТІ ДӘРІПТЕУ

Ниязбекова Зияда Амиржановна,

Досанова Кенжегул Нурмухановна

қазақ тілі мен әдебиетінің оқытушылары,

«Қостанай автомобиль көлігі колледж» КМҚК

Қостанай облысы, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

Түйін. Ұлттық мәдениет – әр халықтың рухани байлығы, оның тарихы мен дәстүрлерінің айнасы. Бүгінгі таңда жастарымыздың ұлттық мәдениетке деген қызығушылығын арттыру, оларды ұлттық құндылықтармен таныстыру – оқытушының маңызды міндеттерінің бірі.

Кілт сөздер: Мәдениет, тіл, тарих, салт-дәстүр, тәрбие

Мақсаты. Ұлттық мәдениет – әр халықтың рухани байлығы, оның тарихы мен дәстүрлерінің айнасы. Бүгінгі таңда жастарымыздың ұлттық мәдениетке деген қызығушылығын арттыру, оларды ұлттық құндылықтармен таныстыру – оқытушының маңызды міндеттерінің бірі.

**«Баланды өз тәрбиеңмен тәрбиелеме,
өз ұлтыңның тәрбиесімен тәрбиеле»
(мақал)**

Ұлттық мәдениетті дәріптеу өзектілігі қазіргі қоғамда өте маңызды. Мәдениет — бұл халықтың тарихы, дәстүрлері, тілдері мен өнері. Ұлттық мәдениетті дәріптеу арқылы біз:

1.Құндылықты сақтау: Ұлттық мәдениет халықтың өзіндік ерекшелігін, тарихын және дәстүрлерін сақтауға көмектеседі. Бұл жастарға өз мәдениетіне деген мақтаныш сезімін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

2.Тарихты түсіну: Мәдениет арқылы халықтың өткенін, тарихи оқиғаларын және олардың қазіргі өміріне әсерін түсінуге болады.

3.Әлеуметтік бірлік: Ұлттық мәдениетті дәріптеу халықты біріктіреді, ортақ құндылықтарды, дәстүрлерді және тілдерді бөліседі.

4.Экономикалық даму: Мәдениет туризм, өнер және қолөнер салаларында экономикалық мүмкіндіктерді арттыруға ықпал етеді.

5.Білім беру: Ұлттық мәдениетті дәріптеу білім беру жүйесінде маңызды рөл атқарады, жастарға өз мәдениетін танып-білуге мүмкіндік береді.

Ұлттық мәдениетті дәріптеу - бұл халықтың мәдени мұрасын сақтап қалу және оны келесі ұрпақтарға жеткізу үшін маңызды шара. Бұл мәдениет пен дәстүрлерді зерттеп, оларды насихаттаумен қатар, түрлі мерекелерді, фестивальдерді және мәдени шараларды ұйымдас-тыруды қамтиды. Мысалы, Қазақстанда Наурыз мейрамын мерекелеу ұлттық мәдениетті дәріптеудің бір көрінісі. Бұл мереке арқылы ата-бабаларымыздың өмір салты, салт-дәстүрлері және ұлттық тағамдары ұлықталады. Сонымен қатар, ұлттық спорт түрлері, қолөнер шеберлігі және фольклорлық ән-күй де маңызды орын алады.

"Төрт ана" - Мұхтар Шахановтың өлеңі. Бұл өлеңде адамның тағдырын тамырсыздық індетінен қалқала, мазмұн жоқта мазмұнсыздық шыға келер ортаға деп айтылады. Мұхтар Шаханов адамның өмірінде өз анасынан басқа да, ғұмырына етер мәңгі астана деп есептейді. Өлеңде төрт ана туралы сөйлесіледі:

1. **Туған жері** - түп қазығы, айбыны.
2. **Туған тілі** - мәңгі өнеге айдыны.
3. **Жан байлығы, салт-дәстүрі** - тірегі, қадамына шуақ шашар үнемі.
4. **Туған тарихы** - еске алуға қаншама ауыр әрі қасіретті болса да

Бұл өлең әр дамның тағдырындағы төрт анасының маңызын асқақтатып, олардың қасиеттілігін айқын көрсетеді.

1.Ұлттық дәстүрлерді таныстыру

Оқытушы ұлттық мерекелер мен дәстүрлерді атап өту арқылы білім алушыларға ұлттық мәдениетті таныстыруы керек.Мысалы, Наурыз мейрамын тойлау,ұлттық тағамдарды дайындау шеберлік сыныптарын ұйымдастыру.

2.Тіл мен әдебиетті насихаттау

Қазақ тілінің байлығын, әдебиетіміздің асыл мұраларын білім алушыларға жеткізу.Білім алушылармен бірге қазақ әдебиетінің классиктерін оқып,талқылау,шығармашылық жұмыстар ұйымдастыру.

3.Ұлттық өнерді дамыту.

Білім алушыларды ұлттық өнермен таныстыру, қолөнер шеберлерімен кездесулер ұйымдастыру.Білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін шеберлік сыныптарын өткізу.

4.Тарихи білім беру

Ұлттық мәдениеттің негізі – тарих.Оқытушы білім алушыларға қазақ халқының тарихын, мәдениетін,салт-дәстүрлерін үйрету арқылы олардың ұлттық сана-сезімін қалыптастыруы тиіс.

5.Жастарды патриотизмге тәрбиелеу

Білім алушыларды өз елінің мәдениеті мен тарихына құрметпен қарауға, патриотизмге тәрбиелеу. Отанға, туған жерге деген сүйіспеншілікті арттыру.

Ұлттық мәдениетті дәріптеу — бұл халықтың дәстүрлері, өнері, тілі, тарихы мен құндылықтарын сақтау және насихаттау процесі. Бұл мәдениеттің байлығын, ерекшеліктерін және маңыздылығын көрсету арқылы қоғамды біріктіруге, ұлттық идентичтілікті нығайтуға және жастарды тәрбиелеуге көмектеседі.

Ұлттық мәдениетті дәріптеуге арналған бірнеше нақыл сөздер:

"Мәдениет – халықтың жаны, оның тарихы мен болашағы."

"Ұлттық мәдениет – ұлттың рухы, оны сақтап, дамыту – біздің міндетіміз."

"Тарихсыз мәдениет, мәдениетсіз тарих – екеуі де бос."

"Мәдениет – халықтың өзін-өзі тануының кілті."

"Ұлттық дәстүрлер – ұрпақтан-ұрпаққа жалғасатын байлық."

Бұл нақыл сөздер ұлттық мәдениеттің маңыздылығын және оны дәріптеудің қажеттілігін көрсетеді.

Қостанай автомобиль көлігі колледжінде «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы бойынша ұлттық мәдениетті дәріптеуге әртүрлі іс-шаралар жүргізіледі. Мысалы: Наурыз мерекесінде

«Киіз үй»тақырыбында этносабақ өткізілді.Сабақта ұлттық салт-дәстүріміз «Беташар» көрсетіліп,ұлттық ойындарымыз: «Асық ату», «Арқан тарту» қызықты әрі көңілді өтті.

Колледждің білім алушылары атақты жазушылардың кітаптарын мемлекеттік тілде оқып,»Оқы және жең» конкурстарына қатысып жүлделі орындарға ие болды.

Театр әлемі

Театр — бұл өмір, бұл шындық,

Сахнада көркем, мәңгілік жырлық.

Театр — өнердің алтын қазынасы,

Сезімдер мен ойлар, шексіз ғажайып.

Кел, тамашала, жүрекпен тыңда,

Театр — біздің рухымыздың жаны!

Театр мен кинотеатрға осындай шабытпен білім алушыларымыз жиі барып тұрады.

1. Ашық сабақ «Киіз үй

2. Жігіт сұлтаны

3. Театрда

Әдебиеттер тізімі:

1. Құсайынов, А. Қ. Ұрпақ тәрбиесіндегі құндылықтар негізі
2. «Білім» ғылыми-педагогикалық журналы. – Астана: Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2023.
3. Қалиев С. Қазақ этнопедагогикасының теориялық мәселелері және тарихы. – Алматы: “Білім” 2004 ж.
4. Табылдиев Ә. Қазақ этнопедагогикасы. – Алматы: «Санат» 2001 ж.
5. Қалиев С., Молдабеков Ж., Иманбекова Б. «Этнопедагогика»-Астана 2005 ж.

“БІРТҰТАС ТӘРБИЕ БЕРУ - ЖАҢА ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖАҢАШЫЛ ҰРПАҚТАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗІ”

Төлеуханова Жанайым Серкешқызы,
басшының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары,
Құмарбек Айжан Қайратовна,
арнайы пән оқытушысы
«Шипагер» медициналық колледжі
Астана қ., Қазақстан Республикасы

Түйін:

- “Біртұтас тәрбие” бағдарламасының мақсаты мен мәні.
- Біртұтас тәрбие берудің маңызды аспектілері.
- Жаңа Қазақстанның жаңашыл ұрпағының сипаттамасы.
- Бағдарламаның жас ұрпаққа берер пайдасы.

Мақалада қазіргі Қазақстан қоғамының алдында тұрған маңызды міндеттердің бірі – жас ұрпақты жан-жақты дамыту және оларды жаңа заман талабына сай тәрбиелеу мәселесі қарастырылады. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының білім беру жүйесіндегі рөлі, оның мақсаты мен міндеттері, тұлғаның рухани, адамгершілік, патриоттық және мәдени

құндылықтарын қалыптастырудағы маңызы ашып көрсетіледі. Сонымен қатар, біртұтас тәрбиенің жас ұрпақтың жан-жақты дамуына, адамгершілік құндылықтарын қалыптастыруға, патриоттық сезімді дамытуға, мәдениеттілік пен толеранттылықты қалыптастыруға және кәсіби дағдыларды дамытуға әсері талданады. Мақала соңында «Біртұтас тәрбие» тұжырымдамасының жаңа Қазақстанның жаңашыл ұрпақтарын қалыптастырудағы рөліне баса назар аударылады.

Кіріспе

Жас ұрпақты жан-жақты дамыту, оларды жаңа заман талабына сай және ата дәстүр қазакилықты бірге ала отыра тәрбиелеу – қазіргі қазақ қоғамының алдында тұрған басты міндеттеріміздің бірі. Бұл міндетті жүзеге асыруға алдымызға білім беру жүйесінің басты бағдары ретінде «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы ұсынылды. Бағдарлама білім берумен шектеліп қана қоймай, тұлғаның рухани, адамгершілік, патриоттық және мәдени құндылықтарын қалыптастыруға бағытталған.

Біртұтас тәрбие берудің маңызы

Біртұтас тәрбие беру – бұл жас ұрпаққа білім берумен қатар, олардың бойына адамгершілік, рухани және мәдени құндылықтарды сіңіру. Бұл тәрбие жүйесінің мақсаты - білімді, ойлы, жауапты, саналы және еңбекқор жастарды тәрбиелеу. Біртұтас тәрбие берудің маңыздылығы мынадай аспектілерде көрініс табады:

1. **Тұлғаның жан-жақты дамуы:** Білім беру мен тәрбие процестерін біріктіру арқылы, тұлғаның интеллектуалды, рухани, мәдени және физикалық дамуына қол жеткізіледі.
2. **Адамгершілік құндылықтардың қалыптасуы:** Жас ұрпақтың бойына адалдық, мейірімділік, жауапкершілік, әділдік және басқа да адамгершілік құндылықтарын сіңіру арқылы қоғамның моральдық негізі нығаяды.
3. **Патриоттық сезімнің дамуы:** Отанға деген сүйіспеншілікті, ұлттық құндылықтарды құрметтеуді, ел тарихын білуді және оның болашағына жауапкершілікпен қарауды тәрбиелеу.
4. **Мәдениеттілік пен толеранттылық:** Әр түрлі мәдениеттерді құрметтеу, толеранттылық таныту және өзгелердің пікірлерін тыңдай білу қабілетін дамыту.
5. **Кәсіби дағдыларды дамыту:** Нарық талаптарына сай, еңбекке қабілетті, бәсекеге төтеп бере алатын мамандарды дайындау. [1]

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы - бұл жас ұрпақтың білімі ғана емес, оған адамгершілік, рухани және мәдени құндылықтарды сіңіру. Бұл тәрбие жүйесінің мақсаты-білімді, ойлы, жауапты, саналы және еңбекқор жастарды қалыптастыру.

Тәрбие бірлігінің маңыздылығы келесі аспектілерде көрінеді:

1. **Тұлғаның жан-жақты дамуы:** білім беру және тәрбие процестерін біріктіру арқылы тұлғаның интеллектуалды, рухани, мәдени және физикалық дамуына қол жеткізіледі.
2. **Адамгершілік құндылықтарды қалыптастыру:** жас ұрпаққа адалдықты, мейірімділікті, жауапкершілікті, әділдікті және басқа да адамгершілік құндылықтарды сіңіру арқылы қоғамның адамгершілік негіздерін нығайту.
3. **Патриоттық сезімді дамыту:** Отанға деген сүйіспеншілікке, ұлттық құндылықтарды құрметтеуге, ел тарихын білуге және оның болашағы үшін жауапкершілікке тәрбиелеу.
4. **Мәдениеттілік және толеранттылық:** әртүрлі мәдениеттерді құрметтеуді дамыту, толеранттылық таныту және басқалардың пікірлерін тыңдай білу.
5. **Кәсіби дағдыларды дамыту:** жұмыс істей алатын және нарық талаптарына сай келетін бәсекеге қабілетті мамандарды даярлау. [2]

Жаңа Қазақстанның жаңашыл ұрпақтары

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы жаңа Қазақстанның жаңашыл ұрпақтарын қалыптастыруға бағытталған. Жаңашыл ұрпақ – бұл:

Білімді және интеллектуалды: Үздіксіз білім алуға, ғылым мен технологияның жетістіктерін меңгеруге ұмтылатын жастар.

- **Шығармашыл және инновациялық:** Жаңа идеяларды ұсынатын, шешімдер қабылдай алатын және өзгерістерге дайын жастар.
- **Жауапкершілігі мол:** Өз істеріне жауапкершілікпен қарайтын, қоғамдық өмірге белсене қатысатын және өз елінің болашағына алаңдайтын жастар.
- **Адамгершілігі жоғары:** Адал, мейірімді, әділ және өзгелерге құрметпен қарайтын жастар.
- **Ұлтжанды:** Ұлттық құндылықтарын құрметтейтін, өз елінің тарихын білетін және Отанына адал жастар.

Қорытынды

Біртұтас тәрбие беру - бұл тек мектептердің ғана емес, сондай-ақ отбасының, қоғамның және мемлекеттің бірлескен жұмысы. Отбасы баланың тәрбиесінде үлкен рөл атқарады, себебі бала отбасында алғашқы білім мен тәрбиені алады. Қоғам да тәрбие процесіне белсене қатысуы тиіс, себебі балалардың қоғамдағы мінез-құлқы мен өзара қарым-қатынасы олардың болашағына әсер етеді. Мемлекет өз тарапынан білім беру саласына қолдау көрсетіп, біртұтас тәрбие беру жүйесін дамыту үшін қажетті жағдайларды жасауы керек. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы - бұл жаңа Қазақстанның жаңашыл ұрпақтарын қалыптастырудың іргетасы. Біз барлығымыз бірлесе отырып, білімді, саналы, жауапты, еліміздің патриоттарын тәрбиелей аламыз. Бұл біздің ортақ мақсатымыз, бұл біздің жарқын болашағымыздың кепілі. Білім беру мен тәрбие процестерін тиімді үйлестіру арқылы жас ұрпақтың жан-жақты дамуын қамтамасыз ете аламыз. Тек осындай жолмен ғана біз болашағымыз жарқын, бәсекеге қабілетті және өркениетті елдер қатарына кіре аламыз.

Қолданылған әдебиет тізімі:

1. <https://www.gov.kz/memleket/entities/bilim-semey/documents/details/744796?lang=ru>
2. <http://dogalan.mektebi.kz/mektepteg-trbie-zhmisy/439-2024-2025-ou-zhyly-brttas-trbie-badarlamasy.html>

РОЛЬ ИСТОРИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНИНА И ПАТРИОТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Рихтер Ольга Антоновна,

преподаватель истории,

КГКП «Костанайский высший педагогический колледж»,

Костанайская область, г.Костанай, Республика Казахстан

Түйін: Берілген мақаланың мақсаты-өскелең ұрпақтың бойында азаматтық әлеуметтенудің іргелі аспектісі және патриотизмге тәрбиелеудің басты шарты ретінде тарихи сананы қалыптастырудың нақты қажеттілігін паш ету.

Міндеттері: қазіргі қазақстандық қоғамда «Біртұтас тәрбие» бағдарламасында анықталған патриоттық тәрбиенің шарты ретінде жастардың тарихи санасын қалыптастыру қажеттігін дәлелдеу және осыған байланысты тарих оқытушыларының алдында тұрған міндеттерді ұсыну және негіздеу.

Нәтижелері мен қорытындылары. Отанымыздың тарихын зерттеу белсенді азаматтық ұстанымды, ойлау еркіндігін дамытуға, жас ұрпақтың бойында толеранттылықты, өзін-өзі құрметтеуді және әлеуметтік жауапкершілікті дамытуға көмектеседі. Жалпыадамзаттық және дәстүрлі құндылықтарды тәрбиелеу үрдісінде оқытушыларының рөлі баға жетпес. Олар болашақ мамандардың дүниетанымын

қалыптастырады және оларға басты құндылықты - Отан тарихына құрметпен қарауды бойларына сіңіреді.

Аннотация: Цель данной статьи - показать насущную необходимость формирования у молодого поколения исторического сознания, как фундаментального аспекта гражданской социализации и необходимого условия воспитания патриотизма.

Задачи: доказать необходимость формирования в современном казахстанском обществе исторического сознания молодёжи как условия патриотического воспитания, определённого Программой «Біртұтас тәрбие», и в этой связи предложить и обосновать задачи, стоящие перед преподавателями истории.

Результаты и выводы. Изучение отечественной истории помогает выработке активной гражданской позиции, самостоятельности мышления, воспитанию толерантности, самоуважения и социальной ответственности у молодого поколения. Роль педагогов в процессе воспитания общечеловеческих и традиционных ценностей неопределима. Именно они формируют мировоззрение будущих специалистов и прививают им главную ценность - уважение к истории Родины.

“Ничто не дальше вчерашнего дня, ничто не ближе завтрашнего”
(казахская народная пословица).

Национальное самосознание – это особая форма мировоззрения, которая была сформирована в наших предках, актуальна она и сейчас. В современном Казахстане крайне важным является вопрос воспитания национального самосознания и патриотизма через призму истории у подрастающего поколения. Эту цель ставили перед народом и Первый Президент, и действующий Президент К.-Ж.К.Токаев. Если Н.А. Назарбаев говорил, что данный вопрос только начинает подниматься на государственном уровне, так как ранее в силу исторических особенностей эпохи это было малоосуществимо, то Касым-Жомарт Токаев во многих своих выступлениях подчёркивает необходимость модернизации общественных ценностей, консолидации народа в условиях современных глобальных вызовов. Этот вопрос был раскрыт в его выступлении на втором заседании Национального курултая «Әділетті Қазақстан – Адал азамат». Основная мысль: суверенность Казахстана нельзя воспринимать как данность. Век, в котором живёт и развивается наша страна, ставит перед нами конкретную задачу развития гражданской социализации молодых поколений казахстанцев.

Цель статьи - показать насущную необходимость формирования исторического сознания у молодого поколения, как фундаментального аспекта гражданской социализации (процесса интеграции личности в структуру гражданского общества и государства) и необходимого условия воспитания патриотизма.

Немало стран современного мира ставят одной из стратегически важных задач формирование облика государства в соответствии с каноничными образами, возрождая национальную культуру и сохраняя самобытность. Задача безусловно сложная и, как подчеркивал наш Президент, возможна только при естественном осуществлении, ибо искусственно созданный указ, не имеющий простого и ясного для каждого гражданина основания, не способен реализовать её выполнение и будет обречён на провал. Движение вперёд возможно только при сохранении культурной идентичности, формировании патриотизма у молодого поколения, интереса к истории и своим корням. Это исторические уроки, которые мы должны извлечь и реализовывать в современной внутренней политической концепции, что в итоге позволит сформировать общество граждан, гордящихся своей страной и работающих на благо общества. Гармоничное объединение культурного наследия с достижениями современного Казахстана должно способствовать формированию патриотичных, смелых, талантливых и уверенных граждан, осознающих важность своего вклада в развитие родной страны и имеющих позитивный взгляд на будущее Казахстана. “Прошлое должно служить современности”, - так говорил Дмитрий Лихачёв, российский литературовед, культуролог и искусствовед. В своём рассказе “Земля

родная” он раскрывает важность воспитания гражданственности с раннего возраста, со школьной скамьи. Он пишет: “Патриотизм непременно должен быть духом всех гуманитарных наук, духом всего преподавания... Патриотизм прежде всего начинается с любви к своему городу, к своей местности, и это не исключает любви ко всей нашей необъятной стране. Как не исключает любовь к своей школе, скажем, любви прежде всего к своему учителю.” [1] Несомненно, он прав в своих изречениях, ведь любовь к Родине должна начинаться с малых лет, как и общество начинается с самого маленького своего гражданина. В статье Н. Назарбаева «Социальная модернизация Казахстана. Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда» указывается крайняя необходимость в реформировании учебно-воспитательного процесса, который должен быть основан на исторических знаниях и современных методиках. Также очевидна насущная необходимость укрепления толерантных взглядов у граждан, развитие межэтнического диалога. [2]

Одна из ценностей воспитательной стратегии Республики Казахстан – *национальный интерес*. Он реализуется в системе образования через уважение и бережное отношение к истории, культуре и национальному наследию. *Историческое знание* играет фундаментальную роль в формировании казахстанской идентичности и патриотизма, оказывая глубокое влияние на коллективное самосознание нации. Во-первых, знание истории позволяет людям установить связи между прошлым и настоящим, предоставляя контекст для современных событий. Это создаёт осознание непрерывности истории, что в итоге объединяет общество вокруг общих ценностей и опыта. *Историческая перспектива* помогает выявить ключевые моменты, определяющие историю Казахстана, такие, как казахская государственность, период независимости, традиционные обычаи и культурные достижения. Эти элементы закладывают основу для казахстанской идентичности, обеспечивая индивидуальное и коллективное осознание своей национальной принадлежности, формируя историческую преемственность. Кроме того, историческое знание поддерживает развитие патриотизма через выявление героических страниц в истории страны. Знание о подвигах предков, об их борьбе за независимость и процветание вдохновляет на гордость за свою нацию. Этот элемент патриотизма становится основой для стремления к улучшению судьбы своей страны в настоящем и будущем. Таким образом, историческое знание служит неотъемлемым инструментом для укрепления казахстанской идентичности и патриотизма, создавая осознанных граждан, готовых активно вносить вклад в развитие своей страны.

Зададимся вопросом: к каким изменениям в жизни страны может привести отсутствие исторического сознания и гражданской социализации? Полагаем, что к потере культурной идентичности, духовной деградации, застою в общественной жизни граждан, несформированности гражданского общества. Забыть свои корни и свою историю - значит, потерять весь пласт многовековой культуры, потерять весь опыт и труд прошлых поколений, а в конечном итоге- самим кануть в лету. К.-Ж. Токаев в своём обращении к народу отмечал, что воспитание подрастающего поколения в век передовых технологий дело непростое, если не заниматься этим вопросом, бесконтрольное информационное и цифровое внедрение в сознание молодёжи может стать опасной тенденцией. Нельзя также не упомянуть и об опасном влиянии тенденции *глобализма*, усредняющего и унифицирующего личность и национальную индивидуальность, стирающего общечеловеческие ценности и нравственные нормы. Нельзя допускать распространения на территории нашей страны деструктивных идеологических течений и религиозных сект. Необходимо объяснять молодёжи, чем это грозит обществу и насколько это опасно. В ходе формирования патриотизма у студенческой молодежи необходимо обращать внимание на то, что казахам и представителям других народов, проживающим на территории нашей страны, несмотря на все тяготы и невзгоды в различные исторические периоды, удалось сохранить свою культурную самобытность. Знание отечественной истории способствует расширению мировоззренческого кругозора, формированию активной гражданской позиции и национального исторического сознания. Время ставит перед исторической

наукой совершенно новые требования, которые имеют большое значение для решения новых задач формирования исторического сознания и патриотизма у студенческой молодежи. Задача историка состоит в том, чтобы объективно показать этапы национальной истории, с учётом того, что современная история вышла за свои узкодисциплинарные рамки и стала междисциплинарной наукой. Исторические исследования интегрировали в себя методы многих смежных научных дисциплин – социологии и социальной психологии, экономики, социальной географии, этнографии, антропологии, культурологии, истории права и других. Современное казахстанское общество объективно требует воспитания сознательного гражданина, активно участвующего в процессе дальнейшего укрепления и развития нашего государства. В этих условиях с большой остротой встает вопрос о формировании патриотизма на научной основе, которая может быть достигнута при помощи собственно исторических знаний, образующих в своей совокупности определенную систему представлений о прошлом, о его органической связи с настоящим и возможных тенденциях развития общества в будущем. Такие знания приобретаются в процессе систематического изучения истории. Под *историческим сознанием* в науке понимается система знаний, совокупность представлений, взглядов, традиций, обрядов, обычаев, идей, концепций, посредством которых у индивидов, социальных групп, народов формируется представление о своем происхождении, важнейших событиях в своей истории, о соотношении своей истории с историей других общностей людей и всего человеческого сообщества. Следовательно, *историческое сознание* - это оценка прошлого во всем его многообразии, характерном как для общества в целом, так и для различных социально-демографических, профессиональных и этносоциальных групп, а также отдельных людей. Молодое поколение, осмысливая свое прошлое, может воспроизвести его в пространстве и времени во всех его трех состояниях, способствуя тем самым связи времен и поколений, осознанию человеком его национальной идентичности. Мы наблюдаем постоянный рост интереса со стороны общества к историческому прошлому нашего государства. К сожалению, не всегда каналами поступления информации является выверенное научное знание. Профессиональное историческое сообщество должно задуматься о формах популяризации истории среди населения. Задача педагога заключается в том, чтобы его деятельность способствовала формированию у студенческой молодежи чувства патриотизма. Воспитание патриотизма является чуть ли не самой актуальной задачей в наше время. Молодежь, получившая знания об историческом прошлом своей страны, о трудностях, выпавших на долю старшего поколения, в последующем направит свою деятельность на ее процветание. Историческая память непосредственно формирует патриотизм, который мы понимаем как любовь и преданность своему Отечеству, стремление служить его интересам и готовность к его защите. На личностном уровне патриотизм выступает как важнейшая устойчивая характеристика человека, выражающаяся в его мировоззрении, нравственных идеалах, нормах поведения, и в этой связи необходимо изменить концепцию подготовки студентов, изучающих историю.

Способами реализации поставленной задачи формирования исторического сознания и критического мышления нашей молодёжи могут послужить диалоговые площадки и встречи с интересными и социально активными людьми, конференции, лекции, дискуссии, презентации научных работ и статей их авторами, интерактивные игры и др. Реализовывать данные формы работы необходимо через систему образования. Например, в Костанайском высшем педагогическом колледже в октябре 2024 года состоялась диалоговая площадка - встреча с Ю.Я. Бондаренко, кандидатом философских наук, педагогом и общественным деятелем, профессором Славянской Академии г. Новосибирска, автором около 400 научных, методических и научно- популярных работ. В ходе встречи со студентами состоялся оживлённый диалог, затронувший разные сферы и проблемы общества, которые волнуют каждого здравомыслящего человека, ищущего смысл жизни и ответы на многие вопросы. Ребята проявили заинтересованность к историческому прошлому и к духовно –

нравственным аспектам нынешней жизни, к острым политическим проблемам сегодняшнего дня и к теме трансформации нравственных ценностей в современном мире и в Казахстане. Юрий Яковлевич был приятно удивлён грамотными рассуждениями некоторых студентов и их широким кругозором, развенчав тезис о «потерянном поколении», который озвучили сами ребята в ходе диалога. Все участники диалоговой площадки убедились, насколько важны и полезны подобные встречи.

Пристальное внимание наше государство уделяет воспитанию и образованию нового поколения, развитию культуры, формированию интереса молодёжи к истории страны, к сохранению национальной идентичности. Уникальные традиции, ценности, язык - преимущества, позволяющие нации оставаться единым и сплочённым организмом перед лицом самых сложных вызовов современности. А будущее ни одной страны невозможно без оценки прошлого, изучения национальной истории. В советский период, например, народные традиции воспринимались как архаические, но сейчас, на этапе Независимости, мы ценим их как драгоценное наследие предков. Национальный нигилизм, как отрицание ценности этнического начала, очень опасен, так как занижает оценку собственного этноса. А если человек владеет языком своего этноса, уважает и соблюдает традиции, знает свою историю, понимает, принимает и любит свою культуру, это означает, что он - носитель культурно-генетического кода своей нации, он идентифицирует себя со своим этносом. В 20-м веке культурно-генетический код казахов был нарушен политикой русификации, закрытием казахских школ, снижением количества печатных изданий на казахском языке. Многие казахи забывали родной язык, утрачивали связь с родной культурой. Кроме того, был нанесён непоправимый урон кочевой цивилизации. В целом, технократическая модернизация сопровождалась безжалостным отношением к природе, земле и её ресурсам, нарушением экологического равновесия.

В независимом Казахстане национальной культуре возвращён приоритет, происходит возрождение культурно-генетического кода, казахский язык с 1989 года получил статус государственного. Идёт процесс интеграции всех этносов вокруг казахского этноса и его языка. Духовная модернизация опирается на историческое прошлое и духовное наследие и направлена на изучение и сохранение лучших традиций этноса, культурно-исторических памятников и сакральных мест родного края. В ходе реализации Государственной программы «Культурное наследие» проделана огромная работа по изучению и популяризации отечественной истории. Введены в научный оборот тысячи уникальных архивных документов, сотни экспонатов пополнили музеи, памятники Казахстана включены в список объектов Всемирного наследия ЮНЕСКО. Метафора «Великая степь» воспринимается в наше время как дань уважения прошлому, мечта о будущем, как призыв к созиданию.

В своём выступлении на втором заседании Национального курултая «Әділетті Қазақстан – Адал азамат». Глава государства отметил, что новое качество нации формируется только через развитие образования, науки, культуры, и в связи с этим необходимо уделить особое внимание воспитанию подрастающего поколения, культивировать в детях и молодёжи общечеловеческие и национальные ценности. На третьем заседании Национального курултая в марте 2024 года Президент обозначил инициативы модернизации государства. Образ будущего страны отражается в триаде: **«Справедливый Казахстан – Ответственный гражданин – Прогрессивная нация»**. Достичь его возможно в условиях общества равных возможностей для всех, в котором ответственные граждане усердным трудом вносят свой вклад в развитие отечества. Идея триады, реализуемая в нашей системе образования, призвана воспитать новое поколение граждан, готовых к вызовам современного мира. Идеалом воспитания молодёжи становится **«Адал азамат»** - концепция воспитания честных и справедливых граждан, которые ставят на первое место добросовестный труд и общественное благо. Реализовать эту концепцию возможно через развитие ключевых ценностей, ставших основой Программы воспитания «Біртұтас тәрбие», внедрённой во всех организациях образования.

Её целью является формирование гармонично развитой личности обучающихся на основе ценностей казахстанской культуры, через развитие духовно-нравственных качеств, гражданской ответственности и патриотизма, добропорядочности и добросовестности. [3] «Мы строим Справедливый Казахстан- страну равных возможностей и прогресса, - сказал Президент. - Мы создаем эффективное государство, в котором господствует закон и порядок, культура диалога, ответственности и солидарности. Мы стремимся быть частью открытого современного мира, развивая культуру, образование и науку. И даже в условиях глобальной турбулентности и неопределённости мы будем твёрдо следовать своим курсом. Никто не сделает Казахстан лучше вместо нас. В кризисное время наш народ должен сохранять единство и сплочённость. Формирование нового качества нации имеет особое значение для нашей страны. Все граждане, особенно молодёжь, должны воплощать в себе самые лучшие качества – из этого складывается единая система ценностей общества». [4]

Президент Казахстана в сегодняшней непростой международной ситуации также делает упор на сохранение реальной государственной независимости Казахстана. Он отмечает важность формирования качественно новой национальной идентичности, адаптированной к вызовам времени: «Наша священная земля, унаследованная от наших предков, — это наше главное богатство. Никто извне не отдал казахам эту огромную территорию... Оставаясь частью мирового сообщества, мы должны трепетно относиться к своим корням. Нельзя отрываться от своей самобытной культуры и уникальных традиций, которые составляют нашу национальную идентичность. Только оберегая и укрепляя её, мы сможем сохранить себя в цивилизационном хаосе». [4]

Сейчас, когда человечество вступило в новую эпоху Четвёртой промышленной революции, важно помнить о том, что главный источник, формирующий благосостояние страны- это люди, образованные, профессиональные, патриотичные граждане государства, сами создающие его историю и судьбу.

Поэтому перед преподавателями истории стоят важные *задачи*:

1. Воспитание граждан, осознающих важность исторического прошлого своей страны, имеющих активную гражданскую позицию.
2. Формирование исторического сознания.
3. Поддержание патриотичных взглядов молодёжи.
4. Развитие идеи гражданской социализации.
5. Формирование национальной идентичности.
6. Культивирование в молодёжи общечеловеческих и традиционных ценностей.

Становление такой гражданской позиции позволит сформировать систему активно действующих и связанных друг с другом граждан и организаций, являющихся опорой и своеобразным рычагом развития патриотической тенденции. Воспитание поколения ценящих наследие предков и работающих на благо страны граждан позволит запустить циклический процесс, частью которого станет гражданская социализация. Поддержание граждан через социальные программы и поощрения молодых социальных активистов - это первые шаги к построению нового Казахстана. Хотелось бы еще раз подчеркнуть, что фундаментальную роль в данном процессе играют именно педагоги. Первые шаги молодого поколения происходят в том числе под влиянием учителей, и то, в каком векторе направит учитель своего ученика, станет основой жизненных принципов будущего гражданина.

Великий Абай завещал всем нам, живущим на казахской земле:

*“Единство мы должны беречь.
Мир – счастье для страны родной.
Напрасно никогда не спорь,
За истину, за правду стой.”* [5]

Это напутствие должен помнить каждый из нас, если нам не безразлична судьба Отечества. Исходя из вышесказанного, можно сделать вывод: гражданская социализация - это процесс, основанный на историческом знании, объединяющий народ, обеспечивающий единую государственную структуру. На данный момент создание общества граждан с

развитым историческим сознанием - задача, стоящая перед педагогами и системой образования в целом. Значимость данной проблемы в текущий момент времени, перед лицом глобальных вызовов, крайне важна, так как только воспитание сознательного, патриотичного гражданина в каждом казахстанце может в будущем обеспечить государственную стабильность и сохранить суверенность.

Список литературы:

1. Лихачёв Д.С. Рассказ “Земля Родная” 1983 г. Доступно на: <https://detskiy-site.ru/rasskazy/sbornik-rasskazov/zemlya-rodnaya>
2. Н. Назарбаев «Социальная модернизация Казахстана. Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда» 10 июля 2012 г. Доступно на : https://www.inform.kz/ru/social-naya-modernizaciya-kazahstana-dvadcat-shagov-k-obschestvu-vseobschego-truda_a2478336
3. Программа воспитания «Біртұтас тәрбие» 2024г. Доступно на: <https://kst-goo.edugov.kz/kontseptualnye-osnovy-vospitaniya-v-usloviyakh-realizatsii-programmy-rukhanizha-gyru/programma-vospitaniya-birt-tas-t-rbie-2024-2025.html>
4. Выступление Касым-Жомарта Токаева. Второе заседание Национального курултая «Әділетті Қазақстан – Адалазамат» 17 июня 2023г. Доступно на: <http://president.kz/ru/vystuplenie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-na-vtorom-zasedanii-nacionalnogo-kurultayaadiletti-kazakstan-adal-azamat-175233>
5. Абай Кунанбаев. Избранное. Государственное издание художественной литературы, Москва 2001г.

ПРОГРАММА «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» КАК ОДИН ИЗ ЗНАЧИМЫХ ВОСПИТАТЕЛЬНЫХ АСПЕКТОВ В ФОРМИРОВАНИИ У МОЛОДОГО ПОКОЛЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ

Ибраева Шолпан Канатовна

преподаватель географии

КГКП «Рудненский политехнический колледж»

Костанайская область, г. Рудный, Республика Казахстан

Аннотация: целью статьи является интеграция программы «Біртұтас тәрбие» для целостного воспитания личности любящей свою Родину и трепетно относящейся к ее природным богатствам, недрам и окружающей среде на уроках географии.

С приобретением независимости Казахстан пережил непростое время, которое ознаменовано периодом кардинальных изменений во всех областях общества. Возникла необходимость перехода к новой модели развития страны, ориентированной на современные вызовы и потребности. Идея построения «Жаңа Қазақстан» предложено президентом страны Касым-Жомартом Кемелевичем Токаевым в своем послании к народу. Одним из главных приоритетов «Жаңа Қазақстан» является развитие человеческого капитала, а именно улучшение системы образования, развитие науки и инноваций, а также воспитание граждан нового формата. В соответствии с приказом Министра просвещения Республики Казахстан от 30 июля 2024 года №194, обновлено содержание программы «Біртұтас тәрбие», и была внедрена во все организации образования. Образ будущего нашей страны отражается в триаде: «Справедливый Казахстан – Ответственный гражданин – Прогрессивная нация». Этот стратегический курс направлен на модернизацию и дальнейшее развитие наей страны.

В условиях профессионального и технического образования очень актуально внедрение этой программы и ориентирование обучающихся колледжей на ключевые ценности: независимость и патриотизм, единство и солидарность, справедливость и ответственность, закон и порядок, трудолюбие и профессионализм, созидание и новаторство [1].

На протяжении всей многовековой истории Казахстана у народа сформировалась культура, основой которой является патриотизм, духовность, солидарность и уважение к традициям. Великий казахский философ Абай Кунанбаев говорил:

«Смотри, не заблудись, и знай куда идти.

Вот выходи сюда на верные пути,

Не хвастай, коль не учен,

Будь скромностью наделен.

Лишь знаньем жив человек,

Лишь знаньем движется век.

Лишь знание – светоч сердец» [2].

Слова великого мыслителя актуальны и в наше современное время и приобретают особую ценность в формировании у подрастающего поколения чувства любви к Отчизне, высокой гражданской позиции. Обращаясь к прошлому, стоит заметить, что история казахского народа всегда отличалась своим патриотизмом и любовью к Родине. Величайший Касым-хан призывал народ бороться за Родину, ценить и любить культуру своего народа, уважать обычаи и традиции семьи. Все это находит отклик в программе «Біртұтас тәрбие».

Все приоритеты направлены на формирование целостной личности обучающихся, любящих свою Родину и трепетно относящихся к ее природным богатствам, недрам и окружающей среде.

Решение проблем экологического характера всегда опирается на научные знания о географической, химической, физической и биологической науки. Экологическое образование играет ведущую роль в формировании нового типа сознания и мировоззрения молодых людей, актуализует проблемы окружающей среды, способствует установлению заботливого отношения к миру окружающей природы. На уроках географии обучающиеся знакомятся с проблемами экологии и окружающей среды Казахстана на сегодняшний день. На своих уроках я руководствуюсь принципом:

«Пора бы человечеству понять,

Богатства у природы отнимая,

Что Землю нужно охранять:

Она как мы, такая же - живая» [3].

Задачами на моих уроках является не только формирование экологической культуры у обучающихся, но и умение применять полученные знания на практике, развивать речь, мышление, кругозор, умение анализировать и делать выводы. Для актуализации знаний формирую вопросы для каждого ученика на тему экологии. В изучении новой темы я использую материал об экологических проблемах нашего города, региона и в целом Казахстана. на уроках студенты выясняют причины образования локальных экологических проблем Казахстана и рассматривают пути их решения. На своих уроках я широко использую новые информационные технологии с наглядной демонстрацией экологических проблем Каспийского моря, Аральского моря, озера Балхаш. Студенты активно участвуют в подготовке проектов, написании эссе, создании презентаций.

Понимание и уважение к природе, которое проявилось в жизни наших предков должно стать вдохновением для современной казахстанской молодежи. Древние казахи показали нам, что гармония с природой – это ключ к устойчивому образу жизни. Принимая простые, но осмысленные решения в повседневной жизни, каждый из нас может внести вклад в защиту планеты. Мы должны вместе создавать устойчивое будущее, уважая традиции и природу, вновь возвращаясь к великому Абаю хочется сказать его словами: «Природа – это книга, в которой записаны законы жизни» [4].

Все национальные ценности программы «Біртұтас тәрбие» - это неотъемлемая часть культуры и истории казахстанского народа. Они передаются из поколения в поколение и составляют духовную и моральную основу общества. Президент Касым-Жомарт Токаев призвал молодежь страны быть патриотами: «В современном конкурентном мире успех

требует постоянной работы, прежде всего над собой, своими компетенциями. Образование – это стартовая линия движения вперед. Учится нужно всю жизнь, никогда не останавливаться. Каждое новое достижение – это новая точка отсчета. Радует, что молодежь Казахстана имеет четкую гражданскую позицию по основным вопросам развития государства и открыто ее выражает» [5].

Список литературы:

1. <https://kst-goo.edugov.kz/kontseptualnye-osnovy-vospitaniya-v-usloviyakh-realizatsii-programmy-rukhani-zha-gyru/programma-vospitaniya-birt-tas-t-rbie-2024-2025.html> - Государственное учреждение "Отдел образования города Костаная" управления образования акимата Костанайской области
2. «Стихотворения и поэмы» - Издательство: Советский писатель, 1966 год
3. <https://ropkip.ru/publication/268254> - Всероссийский сборник статей и публикаций института развития образования, повышения квалификации и переподготовки.
4. <https://qazaqgeography.kz/ru/chemu-sovremennye-kazahi-mogut-nauchitsya-u-predkov-chtoby-praktikovat-ekologicheskuyu-soznatelnost-1785210> - добровольное географическое сообщество казахстанцев «QazaqGeography»
5. https://forbes.kz/articles/tokaev_dlya_molodeji_ne_budet_nikakih_prepyatstviy_dlya_vyirajeniya_mneniya - журнал «Forbes Kazakhstan»

«БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫ – ҰЛТТЫҚ МҮДДЕЛЕР МЕН ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ТЕТІГІ

Абдижапбарова Анаркуль Бериккараевна

Шиелі индустриалды-аграрлық колледжі

Қызылорда облысы. Шиелі ауданы

Аңдатпа. Мақалада қазіргі заманғы білім беру мәселелері мен оларды ұлттық құндылықтарды құру және қолдау арқылы шешу жолдары туралы деректер ұсынылған.

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасының мақсаты – ұлттық мүдделер мен құндылықтарға жоғары басымдық беретін, өз Отанын құрметтейтін және Қазақстанда әділ қоғамның дамуына ықпал ететін тұлғаларды қалыптастыру. Сондай-ақ, мақалада ұлттық құндылықтарды оқу процесіне интеграциялауға және білім алушыларда терең білім беруді, көрегендікті, еңбекқорлықты, адалдық пен ұлттық сананы қалыптастыруға бағытталған тәрбиенің әртүрлі әдістері қамтылған. Мақалада білім беру ұйымдарында балалардың жас ерекшеліктеріне байланысты ұлттық құндылықтарды бойына сіңіру тетіктері берілген.

Кілтті сөздер: ұлттық мүдде, ар-ұят, талап, ұлттық құндылық, біртұтас тәрбие бағдарламасы.

Кіріспе

Жас ұрпақ тәрбиесі – бүкіл қоғамның міндеті. Барлық оқу орындарында оқу-тәрбие процесін тиімді ұйымдастырып, өскелең ұрпаққа ерекше көңіл бөліп, оларды игі істерге бағыттау, балалардың бойына адами құндылықтарды сіңіру, білім ордасы мен отбасының өзара байланысын нығайтуға аса мән беріледі. Балаға тәлімді тәрбие мен лайықты білім беруде баршамыздың ұстанымымыз бір, мүддеміз ортақ. Ол – туған елін шексіз сүйетін, өз ісіне адал, еңбекқор, ізгі ұрпақ тәрбиелеу.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «Өскелең ұрпақтың үйлесімді дамуы мен бақытты балалық шағы – біздің жалпыұлттық міндетіміз», - деп балаларға терең әрі тағылымды тәрбие беру қажет екенін атап өтті.

Қоғамның игілігіне қызмет атқаратын ұлағатты ұрпақ тәрбиелеу ұлттың жаңа сапасын қалыптастырады. Ал, ұлттың жаңа сипаты жаңа құндылықтар арқылы қалыптасатыны белгілі.

Өткен оқу жылында еліміздің барлық білім беру ұйымдарында жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарға негізделген «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы енгізілді.

2024 жылы «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы Мемлекет басшысының Ұлттық құрылтайда атап өткен құндылықтар жүйесімен толықтырылып, мазмұны жаңартылды.

Қай мемлекеттің де негізгі тірегі-білімді де білікті, іскер де, белсенді адамдар. Келешектің иесі – жастар. Жастар өзінің ата-анасынан гөрі заманына көбірек ұқсас келеді-деп И.С.Кони айтпақшы, қоғам талабына сай, сол қоғамды көркейтіп дамытатын жастар тәрбиелеу ең маңызды мәселе екені даусыз. Қоғамның дамуына қарай ғылым мен техниканың деңгейі де, оны басқару жүйесі де өзгеріп отыратыны белгілі. Осыған орай маман қызметінің мазмұны жаңарып, жаңа мақсат, жаңа көзқарас, жаңа шешімдер мен жаңа мүмкіншіліктерді қажет етеді. Ондай мүмкіншілік тек білім арқылы келеді.

Қазіргі қоғамда білімалушылардың арасында көптеген вейб, лудомания қатарлы мәселелер туындап жатыр. Сондай жат қылықтардың алдын алу мақсатында бағдарлама ұлттық құндылықтарға бағытталған. Жалпы, былтырғы бағдарламада үш құндылық болса, биыл алты құндылыққа негізделгенін айта кету керек. «Біртұтас тәрбие» жүйесін стратегиялық маңызды құжаттардың бірі деп айтуға болады. Себебі, біз осы тәрбие арқылы, тек қана колледж емес ата-ана, білім ошағы үштік болып, болашақ ұрпақты тәрбиелейміз.

Бұл өзгеріс – биылғы жылы қабылданған бағдарламаның басты ерекшелігі. Ол Қазақстанның барлық білім ошақтарында бірдей деңгейде қолданылуда. Бағдарлама қазіргі әлемнің сын-қатерлеріне дайын және өз елінің дамуына елеулі үлес қоса алатын азаматтардың жаңа буынын қалыптастыруға бағытталған. Бұл тек жүйелі және осы құндылықтарды тек біркүндік акция ғана емес, жүйелі түрде қалыптастыру. Колледжімізде сабақ арасындағы үзіліс кезінде, күй ойналады. Яғни, ол да ұлттық құндылықтарымызды дәріптеу болып есептеледі. Қазақ колледжі болған соң бізге қалыпты жағдай сияқты көрінгенімен, бірақ, колледжге түскен өзге ұлт өкілдерінің балалары үшін өте маңызды.

Ата-аналар жиналысында «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын таныстырып, ұсыныс тастадық. Бәріміз де жұмысбастымыз, біздің уақытымыз кейде бола бермейді. Кейде баламды кафеге, киноға апарсақ, сол жеткілікті деп ойлаймыз. Бірақ, шын мәнінде ата-анамен баланың арасында күн сайын жылы қарым-қатынас орнау керек. Ата-аналардан «Балаларыңызбен не туралы сөйлесесіз?» деп сұрадық. Сонда олардың: «Сабағыңды қалай оқыдың?», «Қандай баға алдың?» деп сұраймыз» деген жауаптарды естідік. Шын мәнінде баламен қоғамда болып жатқан түйткілді мәселелер төңірегінде ашық сөйлесу керек. Адамгершілікке байланысты әңгімелерді жиі айтып отыру қажет. Міне, мұның бәрі осы бағдарламада көрініс табады.

Мәселен, зорлық-зомбылық қайдан туындайды? Бала оны сыртта естиді, ақпарат көздерінен көреді. Мейлі, үйінде жақсы тәрбие алған бала болсын, бірақ біз оған көңіл бөлмейміз. Бірақ, қазіргі кезде балаға сыртқы әсер етуші факторлар көп. Соған еліктеуі, еруі мүмкін. Сондайды болдырмас үшін ай сайын, күн сайын колледжде әр оқу тобында апта сайын тәрбие сағатымен қатар қауіпсіздік жөніндегі сабақтар өтіледі. Білімалушылар арасында бопсалауды болдырмауға байланысты тәрбиелік мәні бар шаралар күшейтілген.

Жаһан кеңістігінде алуан түрлі ақпарат еркін таралып, әлеуметтік желілер арқылы балалардың санасына әсер етуде. Интернет кеңістігі баланың тәрбиесі мен мінез-құлқына, өзін-өзі ұстау әдебіне әсер етіп, балалар мен жасөспірімдер арасында түрлі субмәдениеттердің белгілі бір басымдыққа ие болуына жол ашты. Мұндай сын-қатерлерді түбірімен жою мүмкін емес, дегенмен оған тосқауыл болу – баршамызға ортақ міндет. Баспасөз беттерінде, әлеуметтік желілерде жасөспірімдер мен жастар арасында вейп, нашақорлық, психотропты заттарды пайдалану секілді проблемалардың бар екендігі кеңінен талқылауға түсіп жүр. Балалар қолдарында ұстап жүрген смартфондарындағы интернетке жылдам қолжетімділік балаларды интернет ойындарына тәуелді еткені де жасырын емес. Сондай-ақ балалардың тез байып кету, жеңіл жолмен ақша табу секілді қиялдары оларды лудомания дертіне ұшыратуда. Бұл балаларымыздың бойында қаржылық сауаттылықтың төмендігін көрсетеді. Ал, Қазақстан Республикасының Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросы жариялаған мәліметтерге

назар аударсақ, кәмелетке толмағандар арасында ұрлықтың, зорлау және зорлауға оқталу фактілерінің артып келе жатқандығын байқауға болады.

Демек, қазіргі өсіп келе жатқан ұрпақ бойында қатыгездіктің бой алғандығын көрсетті. Аталған проблемалардың туындауына ықпал ететін көптеген себептер мен салдарлар бар. Мысалы, интернеттің ашықтығы, кез келген ақпараттың жылдам таралуы, бала қарайтын видео контенттердің фильтрлерден өткізілмеуі, ата-аналардың жұмыс пен отбасылық өмір арасындағы үйлесімділік пен тепе-теңдікті сақтамауы бала тәрбиесіндегі жүгенсіздіктің орын алуына ықпал етті. Осыған орай, баланың бойына ұлттық, рухани-адамгершілік құндылықтарды дарыту жолдарын мұқият ойластыру, қауіпсіз, жайлы оқу ортасын қамтамасыз етуде білім беру ұйымдары, мемлекеттік және әлеуметтік институттар арасында өзара ынтымақтастық қарым-қатынастар парадигмасын қалыптастыруды қажет етеді. Бүгінгі күні мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Әділетті Қазақстан», «Еңбек адамы», «Толық адам», «Адал адам» идеологияларын қамтитын және адамгершілік, тұлғалық қасиеттерді айқындайтын ұлттық мүдде, ар-ұят, талап құндылықтарын білім алушылардың бойында дамыту қажеттілігі тұр. Ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, ұлттық мүддені жоғары қоятын, өзінің туған жерін, Отанын қадірлейтін және Әділетті Қазақстанның әрі қарай дамуына серпін беретін, терең білімді, озық ойлы, еңбекқор, адал және ұлттық болмысы айқын тұлға тәрбиелеу міндеті көзделеді. Осыған орай біртұтас тәрбие бағдарламасы әзірленді. Бағдарламаны өскелең ұрпақтың бойында ұлттық құндылықтарды дарыту үшін пайдалануға болады.

Сондай-ақ қазақ тіліндегі алғаш рет тәрбие деген ұғымға анықтама беріп, оның қандай болу керектігі туралы Жүсіпбек Аймауытовтың педагогикалық мұраларынан көруге болады. Ол тәрбиенің өмір бойы жалғасатын үздіксіз процесс екендігін және тәрбие адамды шындықты, ізгілікті, көркемдікті тәжірибе жүзінде іске асыруға жетелейтіндігін және ол білімнің табан тірейтін негізі екендігін көрсеткен. Бұл идеяны әрі қарай жалғаған Мағжан Жұмабаев та баланы сол ұлттың өз тәрбиесімен тәрбиелеудің маңызды екендігіне ерекше мән беріп, балаға ақыл-ой, мінез, сұлулық және дене тәрбиесі берілгенде ғана оның толыққанды болатындығын көрсеткен. Демек, қазақтың ойшылдары, акын-жыраулары, ұлт зиялыларына тән ортақ идея бала тәрбиесі – ұлттық болғанда ғана елдігіміз нығайып, тәуелсіздігіміз тұғырлы болатындығында. Ұлттық құндылықтар – ұлттық идеяның негізгі өзегі, ұлт қалыптасуының басты факторларының бірі. Ұлттық идея – туған жер, өскен орта әсерлерінен қалыптасып, халықтың тілі, ауыз әдебиеті, салт-санасы, әдет-ғұрпы, ырымдары мен тыйымдары арқылы жүйеленген сезім. Ол – ұлттың болмысы, психологиялық өзіндік ерекшелігі. Ал осы ұлттық идеологиямыз әлсіз болса, барлық салаға өзінің теріс әсерін тигізері хақ. Дегенімен бүгінгі күні білім беру ұйымдарында ұлттық құндылықтарды дәріптеу, бала бойына дарыту мақсатында жүргізіліп жатқан жұмыстар да жоқ емес. Мысалы, атап айтқанда Шиелі индустриалды-аграрлық колледжінде құндылықтарға негізделген тәрбие бойынша жобалар және т.б. білім алушылардың бойында ұлттық, рухани-адамгершілік құндылықтарды дарыту мақсатында жүйелі жұмыстар атқарылуда.

Биылғы оқу жылында «Біртұтас тәрбие бағдарламасы» аясында ұлттық құндылықтарымыз «Ұлттық мүдде», «Ар-Ұят», «Талап» бағытында Ата-аналарды педагогикалық қолдау сабақтары өткізілуде.

Ата-аналарды педагогикалық қолдаудың басты мақсаты – балаларды тәрбиелеуде колледж бен отбасы арасындағы өзара байланысты күшейту, позитивті ата-ана мәдениетін дамыту.

Біртұтас тәрбие бағдарлама аясындағы жобалар: «Балалар кітапханасы» жобасы, «Оқуға құштар колледж» жобасы, «Тарихқа құрмет» жобасы, «Тоғыз айға тоғыз іс-шара» жобасы, «Жеткіншектің жеті жарғы» жобасы, «Экологиялық мониторинг» жобасы, «Еңбегі адал жас өрен» жобасы. «Балалар кітапханасы» жобасы аясында оқырмандар конференциясы өткізілді. Білімалушыларды кітап оқуға шақыру, әдеби кітаптармен таныстыру. Ақын-жазушылардың шығармашылығы арқылы білім ғылымға құмарлығын арттыру мақсатында «Кітап оқы-жетістікке қадам бас» челленджі», отбасылық кітап оқу

дәстүрін жаңғырту мақсатында «Отбасыммен оқимын» отбасылық оқу сағаты, «Оралхан Бөкей- өр Алтайдың асылы» тақырыбында танымдық іс-шаралар өтілді.

«Оқуға құштар колледж» жобасы аясында білім алушылар арасында жазушылардың шығармаларын талдау мақсатында пікір алмасу алаңдары құрылып, білімалушылар арасында жазушылар еңбегінің маңызы, көркемдік идеясы туралы ой-пікірлер айтылып шығармалардағы типтік образдарды аша отырып, оқырманның кітап оқуға қызығушылығын арттыру, өз ойын еркін айту арқылы таным мүмкіндігін таныту мақсатында белсенді оқырмандардың полилог алаңдары өткізіліп, «Менің үйдегі кітапханам» конкурсы, оқырман конференциясы, «Ең оқуға құштар топ» конкурсы, «Досыңа кітап сыйла» челленджі, библио-кросс, кітапхана квесті, әдеби аукциондар ұйымдастырылды.

Тоғыз айға тоғыз іс-шара жобасы «Дене сергіту», «Сергіту сәті», «Әнұран айту» челленджі, «Асық ату» челленджі – ұлттық дәстүрді және ойынды дәріптеу., «Шығарма жазу болашаққа хат» челленджі. «Оқуға құштар мектеп» жобасы айы «Сүйікті кітабым», «Домбыра» челленджі, «Шахмат ойнау».

Спорт үйірмелері мен секцияларын дамыту бойынша «Волейбол», «Тоғыз құмалақ», «Футбол», «Баскетбол» үйірмелерінде өтілген іс-шаралар: «Асық ату», «Тоғызқұмалақ», «Асық ату» үйірме жұмыстары жүргізілді. «Асық ату» челленджі – ұлттық дәстүрді және ойынды дәріптеу мақсатында ұйымдастырылды.

2024-2025 оқу жылында колледжде жетім және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған 1 білімалушы бар. Аталған білімалушыға қамқоршылық және қорғаншылық белгіленген. Қамқоршыларға немесе қорғаншыларға жетім және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды асырап-бағуға жәрдемақы тағайындалған. Ол ыстық тамақпен қамтылған және ұлғайтылған шәкіртақы (30%) тағайындалған.

Айта кету керек, колледжімізде «Жас сарбаз», «Жас волонтер», «Сыр жалыны» дебаттық клубы секілді балалар мен жасөспірімдер қозғалысына және спорт үйірмелеріне 100-ге тарта білімалушы тартылған.

«Жас сарбаз» патриоттық клубының жұмысы

1. Оқу жылының жаңалығы болған «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы біздің колледжімізде оң нәтиже берді.
2. Жоғалып бара жатқан құндылықтарымыз жаңғырды.
3. Білім беру ұйымдарында жүйелі жұмыс нәтижесінде колледжге келуші ата-аналардың саны артты.

4. Білім беру ұйымдарында ата-аналармен жұмыстарды күшейту, ата-аналар комитетінің, әкелер кеңесінің беделін арттыру, ата-аналар институтын құру мақсатында бала тәрбиесі, отбасылық, рухани құндылықтар мәселесімен қатар жасөспірімдер арасындағы құмар ойындардың, ерте жүктіліктің, өз-өзіне қол жұмсаудың, құқық бұзушылық пен топтық төбелестің, буллинг, кибербуллингтің, интернетке тәуелділіктің алдын-алу мәселелері бойынша түрлі тақырыптарда ата-аналар іс-шаралар өткізуде.

5. Осы мақсатта өткен оқу жылында ата-әжелер, әке-аналардың қатысуымен өткізілген іс-шараларға барлық ата-аналар белсене қатысып отырды.

Қоғамда қазіргі балалар тәрбиесіндегі мәселелерді шешу жолдары, тәрбиенің бағыт-бағдарын анықтау, құндылықтарды дарыту оны жоспарлау және ұйымдастыруда педагогтер мен сынып жетекшілеріне әдістемелік көмектің қажеттілігі басымдық беруде. Демек, қазіргі кезеңде өскелең ұрпақ тәрбиесіне тірек болатын, адами қадір-қасиеттерді нығайту үшін ұлттық мүддені нығайтатын, ұлттық мирасты сақтайтын және оны дәріптейтін, ар-ұжданы таза, салауатты өмір салтын ұстанатын, заманның талабына сай келетін түйінді құзыреттерді қалыптастыру маңызды. Сол себепті ұлттық мүдде, ар-ұят, талап құндылықтары арқылы тәрбие жұмысын ұйымдастыру қажет.

Ұлттық мүдде құндылығы

Ұлттық мүдде құндылығы Қазақстанның мемлекеттілігін нығайтуға атсалысу, оңтайлы имиджін қалыптастыруға белсенді үлес қосу, еліміздің мүддесіне, қоғам игілігіне адал қызмет ету, ұлттық мирас пен мұрасына ұқыптылықпен қарап, оны белсенді дәріптеуге, қазақ тілінің аясын кеңейтуге үлес қосатын ұрпақ тәрбиелеуге тұғыр болады. Отанның бастау бұлағы – отбасы. Демек ата-ананы қадірлеуге тұғыр болатын қара шаңырақ, жеті ата, тектілік ұғымдары өскелең ұрпақ бойына сіңіріліп, отбасының татулығын, береке-бірлігін нығайтуға жетелейді. Сондықтан Ұлттық мүдде құндылығы адамдар арасындағы сыйластық, сыпайылық, әдептілік қасиеттерін сіңіруге, елі мен жеріне, мемлекетін, рәміздерін құрметтеуге бағыттайды. Ұлттық мүдде құндылығын бала бойына дарытуға негіз болады. Ұлттық мүдде құндылығы еліміздің өткен тарихын ұрпақ жадында сақтауға, ата-бабадан қалған мирастарды мұраларды танып-білуге, оны сақтап, әрі қарай дәріптеуге тірек болады. Өз тарихын білмеген ұрпақ, оны ертеңінде сақтай алмайды. Сондықтанда еліміздің болашағын жарқын ету, ұлттық рухымызды сіңіру ұлттық мирас құндылығымен сабақтас. Ата-бабадан қалған құнды мұраларымызды қорғауға дағдыландыру керек. Балалармен бірге театрға, мұражайға және тарихи орындарға бару оларды рухани жағынан кемелдендіреді. Бұл тұрақты қолға алынғанда ғана өткенінен сабақ алып, болашағына үмітпен қарайтын ұрпақ келері сөзсіз.

Ар-ұят құндылығы

Ар-ұят құндылығы адами мінез-құлыққа сәйкес келмейтін, жағымсыз істерден бойын аулақ ұстауға, жақсылыққа, игілікке бой түзеуге, парасаттылықты жоғары бағалауға, абыройлы болуға ықпал ететін адамдық болмыстың сапалы бейнесін қалыптастырады. Ардың кіршіксіз, ұжданның таза болуы – түптеп келгенде, ұлт қауіпсіздігінің өзегі. Себебі, ар-ұяттың кемдігінен ұлт болашағының жегі құртына айналған парақорлық, жемқорлық қоғамдағы алаяқтықтық әрекетті асқындырып отыр. Сондықтан балабақшадағы бүлдіршіннен бастап, мектеп бітіретін жасөспірімге дейінгі тәрбиеде ар-ұят маңдайалды құндылық ретінде басты ұстанымға айналуы тиіс. Ар-ұят құндылығы адалдық, әділеттілік, мейірімділік, қамқорлық қасиеттерін бала бойында қалыптастыруды және еңбекқорлыққа баулуды көздейді. Адамның рухани дамуына, кәсіби әлеуетінің жетілуіне, қоғамдық сананы жаңғыртуға, жауапкершілік сезімін нығайтуға, ел экономикасын көркейтуге тұғыр болады.

Талап құндылығы

Талап құндылығы өскелең ұрпақ бойында мәдениеттілік, табандылық, үнемшілдік, қанағат, ерік-жігер, таза ой мен адал ниетке тұғыр болады. Сонымен қатар, талап құндылығы баланың білім алуға, ғылымда жаңалық ашуға жаны құштар болуға, салауатты өмір салтын ұстануға уақыт пен қаржысын тиімді жоспарлауына дағдыландырады. Қазіргі заманда сыни ойлайтын, оңтайлы шешімдерді дербес қабылдайтын, қабілет қарымы мол,

құқықтық мәдениеті жоғары, қоғамдық орында өзін мәдениетті ұстай алатын, басқалармен тіл табыса білетін, сындарлы диалогқа түсе алатын тұлғалар тәрбиелеуге басымдық береміз.

Қорытынды

Жалпы, ұрпақ тәрбиесі сонау ерте заманнан бастау алып, қазіргі кезеңге дейін жалғасып келеді. Заман қалай өзгерсе де ұрпақ тәрбиесінде өзгермейтін ұстанымдар қалады. Сондықтан да ұрпақ тәрбиесі ана әлдиімен басталатын бесік жырымен, көне дәуірден келе жатқан дәстүрлерімізбен сабақтасуы, еліміздегі киелі жерлер, ата тарих, баһадүр бабалар, шежірелі эпос – ұрпаққа ұдайы күш беретін энергияның қуатты көзі болып қала бермек. Әл-Фарабиден басталған ұрпақ тәрбиесі адалдық, ар-ұждан, намыс, бауырмалдық, еңбекқорлық пен білім құмарлық, тіл мен ділдің үстемдігін түсіну, ел мен жердің тұтастығын сақтау, Отанын, туған жерін сүю, ұрпақтан ұрпаққа жеткен тарихи мұраларды сақтау және оны дәріптеу, төл мәдениетімізді құрметтеп, отбасының құндылығын бойына сіңіру бүгінде де өзекті. Өскелең ұрпақ тәрбиесінде мүдделі мемлекеттік органдар, білім беру ұйымдары, ата-аналар қауымдастықтары мен қоғамдық бірлестіктер бірлесіп кешенді жұмыстар ұйымдастыруы қажет. Медиа кеңістігінде ұлттық мүддеге қайшы келетін контенттерді азайтып, отаншылдық пен мемлекетшілдікті дәріптеуге, қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде құрметтеуге, ел мен жер тұтастығын сақтауға, өзге пиғылдардан қорғауға ықпал ететін, тәрбиелік мәні жоғары контенттерге басымдық берілуі маңызды. Өскелең ұрпақтың қауіпсіздігін қамтамасыз етуде балалардың қолындағы смартфондарға арналған sim-карталардың болуы, интернет кеңістігіндегі зорлық-зомбылықты, қатыгездікті насихаттайтын контенттердің бұғатталуы және олардың заң жүзінде қатаң тиым салынуы тәрбиедегі жүгенсіздіктердің алдын алуға оң ықпал етеді. Ата-ана, педагогтер қауымы және қоғамдағы кез келген ересек адам баланың проблемасына, оның қажеттілігі мен қызығушылығына бейжайлық танытпауы қажет. Баланың өз ойын еркін жеткізуіне мүмкіндік беріп, дұрыс емес әрекеттері мен жағымсыз қылықтарына сындарлы кері байланыс беру арқылы мейірімділік пен сүйіспеншілік таныту қажет. Бұл қазіргі кезеңдегі өскелең ұрпақты тәрбиелеу философиясы мен бағытын көрсететін тұжырымдамалық құжат болып табылады. Іске асыру құжатта баяндалған көптеген проблемаларды шешуге, тәрбиедегі сын-тегеуріндердің алдын алуға және оны мүдделі мемлекеттік органдардың, білім беру ұйымдарының, қоғамдық бірлестіктердің бала тәрбиесіне қатысты жүйелі жұмысын жолға қоюға мүмкіндік береді.

"Біртұтас тәрбие бағдарламасы" нәтижелі әрі жемісті болуы үшін, ең алдымен, оны жүзеге асыратын педагогтың бойында адамгершілік-психологиялық тұрақтылық әрі атқарып жатқан жұмысына деген шексіз сенім мен сүйіспеншілік болуы шарт.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Ұлттық құрылтайдың «Әділетті Қазақстан – Адал азамат» атты екінші отырысында сөйлеген сөзі (17.06.2023) [Электронды ресурсы] // [https:// www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasymzhomart-tokaevtyn-ulttyk-kuryltaidynd-adilettikazakstan-adal-azamat-atty-ekinshi-otyrysindasoylegen-sozi-1752959](https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasymzhomart-tokaevtyn-ulttyk-kuryltaidynd-adilettikazakstan-adal-azamat-atty-ekinshi-otyrysindasoylegen-sozi-1752959) [Қаралған күні: 10.08.2023]
2. Аймауытов, Ж. Психология [Мәтін]. – Алматы: Рауан. – 1995. – 312 б.
3. Жұмабаев, М. Педагогика [Мәтін]. – 3-басылым. – Алматы: Ана тілі, 1992. – 160 б.
4. Сейдімбек, А. Қазақәлемі. Этно-мәдени пайымдау: оқу құралы [Мәтін]. – Алматы: Санат, 1997. – 464 б.

ЕҢБЕК ТӘРБИЕСІ ЖӘНЕ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕР: ҚАЗАҚ, ОРЫС ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІНДЕГІ ТӘРБИЕЛІК ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Хасенова Альфия Атыгаевна,

қазақ тілі мен әдебиеті, шет тілі оқытушысы, филология магистрі,

«Қостанай ауылшаруашылық колледжі» КҚМК,

Тобыл қаласы, Қостанай облысы, Қазақстан Республикасы.

Бүгінгі таңда жастарды жан-жақты дамыту мақсатында ұлттық құндылықтар мен тәрбиелік дәстүрлерге баса назар аудару маңызды. Осы орайда, "Біртұтас тәрбие" бағдарламасы аясында халқымыздың бай мұрасының бір бөлігі – мақал-мәтелдер – ұлттық тәрбиенің ажырамас құралы ретінде қолданылады.

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы негізінде тәрбие мен білім беру жанашырлық, мәдени-адамгершілік қағидаттарына негізделеді. Бұл бағдарламаның басты мақсаты – оқушылардың тек ғана білім алуын емес, сондай-ақ олардың адамгершілік мәдениетін дамыту, мақал-мәтелдердің тәрбиелік мәнін насихаттауға қолдану.

Мақал-мәтелдер қазақ және әлемнің орыс, ағылшын тілдерінде мәдениетаралық қарым-қатынастың маңызды көпірі болып саналады. Олар адамдардың этикалық және әлемдік қоғам қарым-қатынасындағы жақсы қасиеттерін дамытуды мақсат етеді.

«Әрбіреудің тілін, өнерін білген кісі соныменен бірдейлік дағдысына кіреді» деген ұлы ақын Абай атамyzдың сөзінен бастайық. Біздің планетада әртүрлі халықтар тұрады. Сол әр халықтың өзінің тілі, діні, әдебиеті, ауыз әдебиеті сияқты өз тілінің ерекшеліктер болады. Адамның ойын жарыққа шығаратын күшті құрал тіл. Ал тіл адамдар түсінетін құрал болып қана табылмай, сонымен бірге атадан балаға мирас болып келе жатқан өмір тәжірибесін, өнер-білімін жеткізуші құрал. Өзіміздің рухани байлығымыз тіл арқылы жасалады, жеткізіледі. Ауыз әдебиеті халқымыздың асыл да мол мұрасы, қымбат қазынасы.

Мақал-мәтелдер - сөздік құрамның халық өміріндегі кезеңдерді, қарым- қатынас пен қоғамдық құбылыстарды бейнелей сипаттайтын, көңілдегі ойды шеберде ұғымды жеткізетін, қысқада нұсқа тұжырым жасайтын, мән-мазмұнға бай бөлігі [1,7].

Мақал-мәтелдерде халықтың бай тарихи тәжірибесі, жұмысқа, адам өмірі мен мәдениетіне қатысты идеяларды көрініс табады. Тиісінше, мақал-мәтелдерді білу, оларды орынды пайдалану қазіргі қоғамдағы жаһандану мен интернационалдандыру үдерістерінде маңызды мәдениетаралық қарым-қатынастың табысты болуы үшін қажетті шарт болып табылады. Ағылшын, орыс және қазақ тіліндегі мақал-мәтелдер көп мағыналы болып келеді, сондықтан оларды түсіндіру мен салыстыру қиындайды. Мысалы, ағылшын мақаласының қазақ тіліндегі баламасын таңдағанда міндетті критерий құндылықтардың бірінің сәйкес келуі болып табылады.

Дегенмен, әдетте ағылшын, орыс және қазақ мақал-мәтелдерінде ұқсас ойды білдіру үшін әртүрлі бейнелерді пайдаланған, ол, өз кезегінде, өмірдің түрлі әлеуметтік құрылымы мен тарихи жағдайларды, халықтардың шаруашылығын сипаттаған, сондықтан олардың бір-біріне абсолютті эквивалент бола алмайтынын есте сақтаған жөн [2,9].

Мысалы: Қазақша баламасы: Еңбек түбі-бейнет, Бейнет түбі-зейнет.

Ағылшын баламасы: Business before pleasure.

Орысша баламасы: Сделай дело, гуляй смело.

Ағылшын баламасы: No sweet without some sweat.

Орысша баламасы: Без труда не вынешь и рыбку из пруда.

Қазақ тілінде мақал-мәтелдердің бәрі негізінен жай сөйлем түріндегі тұрақты сөз тіркестеріне жатады, яғни олар тұлғасы жағынан - біртұтастыққа ие болған жай сөйлем типтері. Құрылымы жағынан қазақ, орыс және ағылшын тілдеріндегі мақал-мәтелдердің өзара ұқсастықтары жиі кездеседі.

Мысалы: Бүгінгі істі, ертеңге қалдырма. Не оставляй на завтра то, что можно сделать сегодня. Never put off till tomorrow what you can do today.

Англия мен Ресейдің, сондай-ақ, біз өмір сүріп жатқан ел – Қазақстанның мәдениеттері әртүрлі, әрқайсысының терең тамыры мен айқын ерекшеліктері бар. Сол үшін де бұл үш тілдің мақал-мәтелдерінен тығыз байланыс және бірегей бояу іздей отырып салыстыру өте қызық. Әрбір мәдениетте тілді қолданатын халықтың негізгі құндылықтарын көрсететін өзінің кілт сөздері бар.

Мысалы, немістер үшін – тәртіп, нақтылық, ағылшындар үшін – мұқияттылық пен ұстамдылық, орыстарда - жомарттық, мейірімділік және жиі аталатын жалқаулық, жауапсыздық, ал қазақтар қонақжайлық, мейірімділік сияқты құндылықтармен ерекшеленеді. Мәдениеттің мұндай кілт сөздері кез келген мәдениет өкілдерінің санасында ерекше психикалық құрылымдарды - концептілерді қалыптастырады. Сөз концепт болуы үшін ол жалпыхалықтық қолданысқа ие болуы керек, яғни фразеологиялық бірліктер мен мақал-мәтелдер құрамына қосылуы тиіс.

Мақал-мәтелдерді талдау көрсетіп отырғандай сөзсіз қазақ, орыс және ағылшын тілдеріндегі осындай концептілердің бірі «еңбек» болып табылады. Еңбек адам өмірінде шешуші рөл атқарады, сондықтан қазақ, орыс және ағылшын тілдерінің мақалдар жинақтарында еңбек туралы мақал-мәтелдер айтарлықтай орын алады. Мақалдарды салыстырған кезде дереу назар аудартатын нәрсе ағылшын тілінде еңбек пен жұмыстың маңызы туралы жалпы мақалдар саны орыс тіліне қарағанда көптігі (Англия 10%, Рустің 4%). *Labour conquers everything. Labour overcomes all things. Work conquers all. Life is nothing without work. Work is the spice of life. Labour is a treasure to man.* Орыс материалында қарастырылған мақалдардың ішінен мән-мағынасы ең жақын болып келетін: «Терпение и труд всё перетрут» - мұнда «еңбек» концептісі «төзімділік» концептісімен қатар берілген. Орыс тіліндегі мақалдарда еңбектің маңыздылығы негізінен болымсыз немесе қарама-қарсы мән үстейтін тілдік құрылымдармен қатар берілген: Труд — не мученье, а удовольствие. Человека греет не шуба, а работа. Жизнь без труда — потухший костёр. Без труда ничего не делается. Қазақ тілінде: «Еңбегі көптің өнбегі көп». Еңбексіз іс бітпейді. Үш тілге де ортақ тұжырым: «бірнәрсеге қол жеткізу үшін еңбектену қажет» [4,15].

Ағылшын тілінде осындай мәнге мақалдардың 8%-ы, орыс тілінде 15%-ы ие. Бұл идея барлық дәуірлердегі қоғамға жақсы таныс, ол діни кітаптарда да бар: «Еңбек етпей, байлық енбейді». «В поте лица твоего будешь есть хлеб». *No convenience without its inconvenience.* Еңбек күш-жігерді талап етеді. (Лёжа не работают. Лес сечь — не жалеть плеч. *Better to do well than to say well.* Сөзің дәлелденбесе, іспен көрсет). Үш тілде де еңбек толастамайтын құбылыс ретінде етістіктермен беріледі.

Ағылшынша «work» - «жұмыс» готттардың «waurkjan» - «ауыртпалықты сезіну» - мен сәйкес келеді. Осыдан жұмыс пен ауыртпалықтың арасындағы байланыс жалпыадамзаттық менталитетке тән және ежелден-ақ әлем бейнелерінде көрініс тапқан деп қорытындылауға болады. Алайда қазақ, орыс ауыз әдебиеттерінде бұл байланыс жарқын көрініс тапқан болса, ағылшын тілінде ол айтарлықтай әлсірейді, оның маңызы айтарлықтай азаяды.

Ағылшын тілінде еңбектің демалыспен үйлесім табуы немесе оның зияны туралы мақалдар орыс тіліне қарағанда аз екенін атап өткен жөн, сондықтан ағылшынның «*Mix work with leasure and you will never go mad*» мақалы орыс тілінен алынған деуге толық негіз бар. Орыс тіліндегі мақалдардың тағы бір ерекшелігі: онда еңбектің өтемі ретінде «тамақ» айтылады, яғни «жұмыс тамақ береді». Не приложив труда, не разведёшь скота. Не отрубишь дубка, не надсадя пупка. Не от росы урожай, а от поту. На полатах лежать — ломтя не видать. Что потрудимся, то и поедим.

Қазақ және орыс мәдениеті ұзақ уақыт бойы байланыста болғандықтан, қазақ тілінде де осы ерекшелік байқалады: «Қолы қимылдағанның аузы қимылдар». Ағылшынның «*If you won't work, you shan't eat*» мақалы жоғарыдағы қазақ, орыс тілдеріндегі мақалдардың баламасы болып табылады. Үш тілдегі мақалдардың үлкен бөлігі «жұмыс қандай болса, нәтижесі де сондай» тақырыбында қалыптасқан. Не эксең, соны орасың. Что посеешь, то и пожнёшь. *A man reaps what he sown.*

Л.В. Данилов пен В.П. Данилова атап өткендей, халықтың құрамының басым бөлігінде шаруашылықтың болуы түгел қоғамның менталитетіне және оның тарихи-мәдени кейпіне әсер етеді. Ал халық шаруашылығы Ресейде XX ғасырдың басында-ақ басым болды.

Қарастырылып отырған орыс тіліндегі мақалдар екі топқа бөлінеді: еңбектің әділетті бағаланатынын және еңбектің зейнеті болмайтынын бейнелейтін мақалдар. Атап өткен тілідік фактілерді негізге ала отырып зерттелген әлемнің мақал-мәтел көріністері үш халықтың әлеуметтік-тарихи жағдайларының дамуымен байланысты. Мысалы, орыс тіліндегі мақал-мәтелдердің басым бөлігі XX ғасырдың басында Ресейдегі шаруа қожалықтарының дамуы тұсында пайда болған. Англияның даму жолы басқа болды, ағылшындық индустриалды революция XVII ғасырда орын алды, онда еркін шаруашылық болды. Еңбек концептісінің қазақ, орыс және ағылшын мақал-мәтелдерінде бейнелену ерекшеліктері *Еңбек біздің өмірімізде үнемі орын алып отырады. (Воскресный день не нам, а господам. Были бы руки, а молоти дадут. He who would eat the nut must first crack the shell. Such carpenters, such chips. Кім еңбек етсе - сол тоқ, Ұстаның жұмысы ісінен көрінеді).*

Бұл мысалдардан байқауға болатыны жұмыстың ешқашан аяқталмайтындығы. Ол ауысып отыруы мүмкін, бірақ бітпейді. Еңбек адамның барлық уақытын алатын серігі болып табылады. Еңбек кей жағдайда адамдардың еркінен тыс күш-жігер жұмсауды талап етеді, сондықтан рахат әкелмейді. *(He куплен - не холоп, не закабалён - не работник. Мужик за спасибо семь лет работал. He that would eat the fruit must climb the tree).* Еңбектің жақсы немесе жаман ақыры болады. *(Где работно, там и густо, а в ленивом доме пусто. He who would catch fish must not mind getting wet. Қазанға не салсаң, қасығыңа сол ілінер).*

Еңбек түріне қарай тұрмыстың жақсаруын қамтамасыз немесе ешқандай өзгеріс әкелмеуі мүмкін. Еңбекке деген көзқарасты жақсарту қажет. *(На дело не набивайся и от дела не отбивайся. Не покидай в запас дела, а покидай в запас хлеба).*

Көп күш пен жағымсыз салдардың пайда болуы адамды жұмыстан қашыруы мүмкін, дегенмен еңбектің бағалы екенін, жалқаулықтан алда тұратынын ұмытпау қажет. *(Еңбек бейнет емес, зейнет. Труд не мучение, а наслаждение).* Бұл мысалдардан шығатын қорытынды: қай заманда болмасын еңбекқор адамдар бағаланған.

Басқа мақалдар сияқты еңбек туралы мақалдарда да бағалау лексикасы қолданылады. 1. *There is no bad work.* 2. *Плохой работы не бывает.* 3. *Жұмыстың жаманы жоқ.*

«Еңбек» пен «зейнет» жиі қарама-қарсы мәнде жұмсалады: *Труд человека кормит, а лень портит. Работе время, а досугу час. После дела и гулять хорошо. Business before pleasure. Еңбек ет те, мақтан; ойнап күл де, шаттан.*

В.И. Даль жинағындағы еңбекке қатысты мақалдарды 3 топқа бөлуге болады: - адам өміріндегі еңбектің орнын айқындайтын мақалдар; - еңбектің жағымды және жағымсыз салдарын білдіретін мақалдар; - адамға өмірде бағдар беретін мақалдар.

Бірінші топ мақалдары тікелей әрбір адамның өміріндегі жұмыстың маңыздылығы жайлы айтады. Мысалы: *! На бога уповай, а без дела не бывай. На ниве потей, в клету молись, с голоду не помрешь. Хочешь есть калачи, так не сиди на печи. No song, no supper. Еңбек етсең ерінбей, тояды қарның тіленбей.*

Екінші топ мақалдары «жұмыс» түсінігін «мейрам, зейнет» түсінігіне кері мәнде қояды. Мысалы: *Труд человека кормит, а лень портит. Ранняя птичка носок прочищает, а поздняя глаза продирает. Где работно, там и густо, а в ленивом доме пусто. Что нарядёшь, то и потрясёшь. An idle brain is the devil's workshop [5,107-112].*

Жалқаулық — жаман ауру. Үшінші топ мақалдары адамның үнемі еңбекқор бола алмайтын пенделік болмысын әрқашан адал болуға, еңбектенуге шақырады. Мысалы: *Всех работ не переработает. Легко пришло, легко и ушло. Easy come, easy gone. Видно мастера по работе. Не по словам судят, а по делам. Actions speak louder than words. Such carpenters, such chips. Сөзіне қарама, ісіне қара. Ердің атын еңбек шығарады. Ұстаның жұмысы ісінен көрінеді [9,10].*

Мақал-мәтелдер адамды жұмысын аяқтағаннан кейін ғана демалуға шақырады. Мысалы: *Мешай дело с бездельем, проживёшь век с весельем. All work and no play makes Jack a dull boy. Шевелись, работай — ночь будет короче. Работать — день коротать; отдыхать — ночь избывать. The tongue of idle person is never idle. Good words and no deeds. Praise is no pudding* [9,10].

Мақал-мәтелдер халық ауыз әдебиетін сүйіп құрметтеуге, сөз өнерінің асыл қазынасын меңгеруге, тапқыр сөйлеуге, ретті жерлерде қолдана білуге сыйғызып, айта білуге тәрбиелейді. Бірқатар қазақ және ағылшын мақал-мәтелдерінің құрамы мен құрылымы және мағынасы тұрғысынан өзара сәйкестіктері байқалды, абсолютті эквивалент, яғни теңбе-тең балама түрлері де кездеседі; - ағылшын мақалдары көбіне бір сөйлемнен ғана құралса, қазақ

Соңғы жылдардағы еліміздегі халықаралық саяси, экономикалық және мәдени байланыстардың дамуы мен нығаюы және республикамыздың халықаралық қоғамдастыққа енуі білім беру саясатына шет тілдерге байланысты көптеген өзгерістер әкелді.

Қазіргі кезде ғаламдық жаһандану, яғни әлемдік білім беру кеңістігіне ену процесі жүріп жатыр. Бізге экономикалық және қоғамдық қажеттіліктеріне сай келетін осы заманғы білім беру жүйесі қажет. Яғни жоғары нәтижелерге жету үшін, біздің болашақ ұрпағымыз өте білімді, заман талабына сай жан-жақты дамыған, мәдениетті және өте тәрбиелі болуы қажет. Ал жан-жақты дамыған тұлға тек берік біліммен қаруланып қана қоймай, қазіргі заман талаптарына сай бірнеше шетел тілдерін меңгеруі тиіс. Қазіргі кезде шетел тілінің қажеттілігі күннен күнге артып келеді. Ол қоғамдық – экономикалық, ғылыми – техникалық және жалпы мәдени алға басуында қозғаушы айғақ болып отыр.

Біртұтас тәрбие бағдарламасы аясында мұғалім тұлғаны жан-жақты дамытуда және оның рухани құндылықтарын қалыптастыруда ерекше орын алады. Ұстаз оқушыларға білім беріп қана қоймай, еңбекке баулу, ұлттық құндылықтарды насихаттау, тілдің мәдениетін ұғындыру арқылы олардың адамгершілік, жауапкершілік және еңбекқорлық сияқты қасиеттерін қалыптастырады. Әсіресе, мақал-мәтелдердің тәрбиелік мәнін түсіндіру – оқушының өмірге деген көзқарасын тереңдетіп, ұлттық және жаһандық құндылықтарды түсінуге мүмкіндік береді.

Ұстаз – қоғам айнасы, ал оның қызметі келешек ұрпақтың тәрбиелі, білімді және мәдениетті болып өсуінде шешуші рөл атқарады. Сондықтан «Еңбек түбі – зейнет», «Не ексең, соны орасың» сияқты мақал-мәтелдерді қолдана отырып, мұғалім еңбек пен тәртіптің маңыздылығын саналы түрде түсіндіре алады. Осылайша, тәрбиелік процесте ұлттық құндылықтарды дәріптеумен қатар, әрбір оқушының жеке қасиеттерін ашуға ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақ мақал-мәтелдері. Құрастырған: Ж.Дәуренбеков - А., 2001
2. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі, 7 том. – Алматы: Ғылым, 1983.
3. Бисенова Г. А., Абтихалова Р. Ж. Ағылшын мақалдары мен олардың қазақ, орыс тілдеріндегі баламалары // Молодой ученый. — 2015. — №8.2. — С. 46-48. — URL
4. Даль В. И. Пословицы русского народа - М.: Художественная Литература, 1989
5. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. - М.: Изд. лит-ры на ин. яз., 1958. - 171 с.
6. Кунин А. В. Фразеология современного английского языка. - М.: Международные отношения, 1972. - 269 с.
7. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка. 3-е изд. - М.: Высшая школа, 1985.
8. Захарова М. А. Стратегия речевого использования образных фразеологизмов английского языка. - М., 1999.
9. <http://www.eduengl.ru/posloviy/24-angliiskie-posloviy-o-trude.html>
10. <http://flaminguru.ru/posl48.htm>

КОЛЛЕДЖДЕРДЕ ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУДА «ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ КЕҢЕСІНІҢ» АТҚАРАР РӨЛІ

Тілеубайұлы Әнуарбек

директордың оқу тәрбие жұмыстары жөніндегі орынбасары,
дене тәрбиесі пәнінің оқытушысы,
«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі»
коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны,
Қызылорда облысы, Қазалы қаласы.

Аннотация. Бұл баяндамада балалар тәрбиесіндегі құқық бұзушылықтың алдын алу шаралары мен атқарылатын жұмыстар айтылады. Мұндағы мақсат бала тәрбиесінің негізгі жұмыстарымен оларды ұйымдастыру жолдарын айқындау.

Білім беру жүйесін жетілдіру жағдайында тәрбие ісі оқу орындары қызметіндегі басты бағыттардың бірі болып келеді. Өскелең ұрпақ өкілдерін құқықтық, демократиялық мемлекетіміздің жасампаз азаматы ретінде тәрбиелеу - Қазақстан Республикасында үздіксіз білім беру жүйесінің негізгі міндеті болып табылады. Бұл жылдам өзгеріп жатқан қазіргі уақытта азаматтық қоғам алдында тұрған маңызды мәселелердің ең өзектісі.

Тәрбие жұмысы - бүкіл педагогикалық ұжымның қызметі. Жекелеген мұғалімдердің күшімен тәрбие жұмысын жетілдіру ісінде елеулі табыстарға жету мүмкін емес. Бірыңғай басшылықпен, бірыңғай жоспармен біріккен педагогикалық ұжымның мүшесі ретінде әр қызметкердің іс - әрекетінің жүйесі ғана бұл күрделі істе табыс әкеле алады. Бұндай жүйені жетілдіру әрбір білім ордасында бірінші кезектегі міндеттердің бірі болып табылады.

Колледждің тәрбие жүйесі - жеке тұлғаның дамуына тиімді және мақсатты әсер ететіндей етіп құрылған, реттелген оқу - тәрбие үрдісінің құрамды бір бөлігі.

Тәрбие жұмысының мақсаты - еркін ойлап, өз көзқарасы қалыптасқан рухани бай талантты, ғылыми негізде терең білім алған, шығармашылықпен жұмыс істей білетін маман тәрбиелеу.

Тәрбиенің мақсаттары мен міндеттерін жүзеге асыру үшін колледждің тәрбие жұмысының жылдық жоспары құрылады. Жоспар құруда тәрбиенің мазмұнын ашатын бағыттар бойынша іс – шараларды ұйымдастыруда төмендегі клубтар мен үйірмелердің рөлі өте зор:

- ✓ Студенттік Парламент ұйымы
- ✓ «Жас толқын» дебат клубы
- ✓ «Саналы ұрпақ» клубы
- ✓ «Саламатты Қазақстан» клубы
- ✓ «Жас сарбаз» әскери – патриоттық клубы
- ✓ «Көркемөнерпаздар» үйірмесі
- ✓ «Жыми» көңілді тапқыштар клубы
- ✓ «Қыз жібек» би үйірмесі
- ✓ «Ақжүніс» қыздар ұйымы
- ✓ «Жан сарайы» театр үйірмесі
- ✓ Қамқоршылық кеңес
- ✓ **Құқық бұзушылықтың алдын алу бағытындағы жұмыстар**
- ✓ Мемлекеттік рәміздердің қолданылуы
- ✓ Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу бағытындағы жұмыстар
- ✓ Педагогикалық әдеп Кеңесі
- ✓ Экстремизм мен терроризм т.б.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2015 жылдың 22 сәуіріндегі № 227 бұйрығы негізінде бекітілген Тәрбиенің тұжырымдамалық негіздеріне сәйкес тәрбие жұмысының басты бағыттарының бірі жас жеткіншектерге құқықтық тәрбие беру болып табылады.

Әл-Фараби бабамыздың: «Адамға бірінші тәрбие беру керек. Тәрбиесіз берілетін білім адамзаттың қас жауы. Ол келекшеке адам өміріне және қоғамға үлкен апат әкеледі» /1/ - деген терең мағыналы қанатты сөзі бүгінгі біздің қоғам үшін де негізгі қағидаға айналды. Олай дейтініміз, бүгінгі күні барлық білім ордаларындағы ең бір көкейкесті маңызды міндеттердің, жастар арасындағы тәрбие жұмысының негізгі бағыттарының бірі білім алушылардың құқықтық мәдениетін, профилактикалық процестер тиімділігін арттыру, балалар мен жасөспірімдер арасындағы қылмысты азайту жолдарын іздестіру болып табылады. Мұндай жағдайда белгілі нәтижеге жету үшін тәрбиенің тиімді әдістерін дұрыс таңдай білу қажет.

Тәрбиенің әдістері дегеніміз - тәрбиенің мақсатына жету жолдары, тәсілдері, құралдары және амалдары болып табылады. Тәрбие әдістері арқылы тәрбие үрдісінің әрбір элементінің шешілуге тиісті педагогикалық мәселелері жан - жақты қарастырыла отырып, оны шешудің тиімді амал - тәсілдері таңдап алынады.

Бүгінде еліміздің келешегі, үміт артқан жас жеткіншектеріміздің қылмыс жасауы бәрімізді елендетіп отыр. Психолог мамандардың зерттеуіне сенсек, жас баланың саналы азамат болып қалыптасуында оның жанұяда, білім ордасында және көшеде көрген өнегелері ерекше орын алады екен. Демек, жасөспірімдердің құқықтық тәрбиесі тек құқық қорғау органдарының ғана емес, ата - ананың, білім ордасының, яғни жалпы қоғам болып бірігіп, жұмыла жұмыс жасауды талап етіп отыр. Күнделікті оқу ордасында ұстаздар, отбасында ата-ана, көшеде құқық қорғау органдары балаға жақсы мен жаманның ара - жігін ажыратып, түсіндіріп отырса, жастардың теріс бағытқа кетіп қалмауына себеп болар едік.

Ендеше, Қазалы аграрлы – техникалық колледжінде осы бағытта атқарылып жатқан шараларға, оның ішінде «Құқық бұзушылықтың алдын алу Кеңесінің» жұмысына тоқталуды жөн көріп отырмын. Оған себеп, арнайы жасалған іс - шара жоспары негізінде қылмыс пен құқық бұзушылықтың алдын алу бағытында бірлескен жұмыстарды атқаруда Кеңестің атқарар рөлі зор.

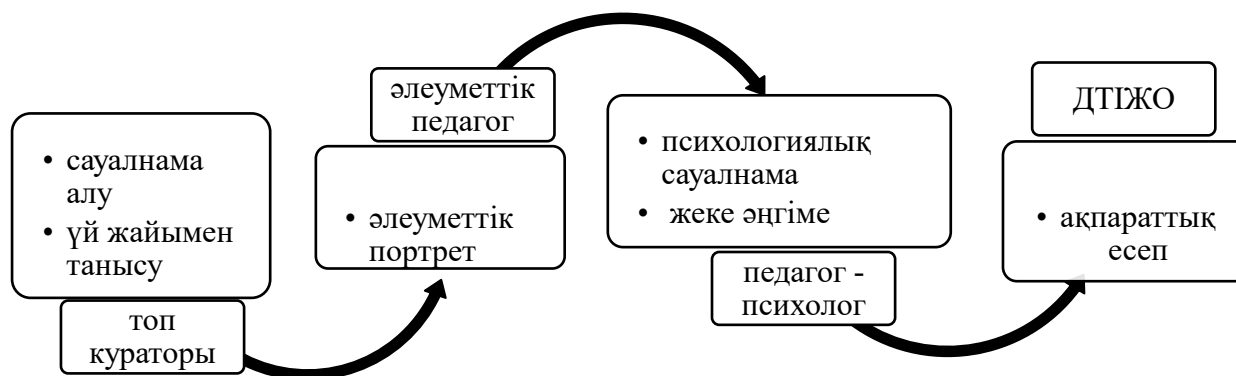
Құқық бұзушылықтың алдын алу жөніндегі кеңес - колледждің жергілікті өзін - өзі басқару органдарының бірі.

Кеңесті құрудағы мақсат - колледж студенттерінің құқыққа қайшы әрекеттеріне қарсы тұру, сонымен қатар олардың толыққанды сапалы білім алуына жағдай жасау.

Құқық бұзушылықтың алдын алу Кеңесі - алқалы орган болып табылады, оның мақсаты жоспарлау, әлеуметтік қауіпті жағдаяттардың (баланың қадағалаусыз қалуының, құқық бұзушылықтың, қоғамға жат іс-әрекеттер) алдын алу жұмыстарын ұйымдастыру және орындалысын бақылау болып табылады.

Бұл кеңестің ең тиімді тұсы - құқық бұзушылықтың алдын алу үдерісін тиімді ұйымдастыру мақсатында колледж әкімшілігі, оқытушылар, ата-аналардың (заңды тұлғалардың), қоғамдық ұйымдардың қызметін біріктіруінде. Құқық бұзушылықтың алдын алу Кеңесі өз жұмысын Қазақстан Республикасы заңнамалары негізінде іске асырады. Кеңесте талқыланатын мәселелер ең алдымен төмендегі сатылардан өтуі қажет:

Ақпараттық есептен кейін толық зерттеу жұмыстары жүргізіледі:

- ✓ Ата - анамен байланыс (жеке әңгіме, отбасы мүшелерімен сұқбат, үйдегі туыстық қарым - қатынастарды бақылау т.б.);
- ✓ Үй - жайын толық зерттеу (әлеуметтік, тұрмыстық жағдайы, күнкөріс деңгейі т.б.);
- ✓ Қажет болған жағдайда тиісті сала мамандарын қатыстыру (дәрігер, ЮПИ т.б.).

Білім алушының жай - күйін жан - жақты зерттеп, толық ақпаратты жинақтай келе Құқық бұзушылықтың алдын алу Кеңесіне ұсынады.

Құқық бұзушылықтың алдын алу Кеңесі қандай қызметтер атқарады?

Құқық бұзушылықтың алдын алу Кеңесі білім алушылар арасындағы құқық бұзушылықты айқындайды; қоғамға қарсы мінез-құлықты білім алушылардың жеке істерін қарайды, олармен жеке жұмыс жоспарын құрып, колледж директорына бекітуге береді; қажет болған жағдайда білім алушыны немесе оның ата - анасын мамандар кеңесіне жолдайды (психолог, дефектолог, әлеуметтік қызметкер т.б.), ондай мінез-құлықты білім алушыларды колледжішілік тізімге тұрғызу, одан шығару жұмыстарын жүргізеді; балаларға арналған қосымша білім беру ұйымдарына тартады; тізімде тұрған білім алушыларды колледждегі, қаладағы әр түрлі жұмыс істейтін еңбек бірлестіктеріне, үйірмелерге, ұжымдық жұмыстарға тартады; қолайсыз отбасылармен профилактикалық жұмысты жүзеге асырады; өз отырыстарында тізімде тұрған білім алушылар туралы топ кураторларының, жеке жұмысты жүргізуге қатысы бар басқа да педагогикалық қызметкерлердің есебін тыңдайды, басқа да осы білім алушылармен жасалатын жұмыстар мерзімін анықтайды.

Құқық бұзушылықтың алдын алу Кеңесінің шешімімен колледжішілік есепке қойылған білім алушылар үшін іс - шаралар жоспары жасалып, жалпы құқық бұзушылықты болдырмау мақсатында төмендегідей жұмыстар атқарылып келеді:

- ✓ Түнгі уақытта ата - анасының қарауынсыз жүретін және алкоголь өнімдерін қолданатын, сондай-ақ кент орталығында аймақтық бөлініс бойынша топтасып төбелесуге бейім кәмелетке толмағандарды анықтап, оларды және ата - аналарын жауаптылыққа тарту мақсатында полиция бөлімімен бірлескен рейдтік іс - шараларды ұдайы жүргізу (ДНД);
- ✓ АПБ есепте тұрған жасөспірімдерге түсіндірме жұмыстарын жүргізу және жеке әңгіме өткізу;
- ✓ Ата – аналар арасында құқықтық сауаттылықты арттыру мақсатында ата - аналар жиналыстарын, тренингтер, семинарлар өткізу, колледжішілік шараларға тарту;
- ✓ Студенттер арасында ұлттық салт - дәстүрді насихаттайтын, спорттық ойындарға баулитын әскери – патриоттық тәрбие үлгісін көрсететін құқықтық сауаттандыру бағытында колледж жанынан құрылған «Жас сарбаз», «Саламатты Қазақстан» клубтарына мүшелікке тарту.
- ✓ Қайырымдылық шараларына қатыстыру, «Жасыл ел» бағдарламасы бойынша жұмысқа тарту;

- ✓ Өгей әке, өгей анамен тұратын, қолайсыз, тұрмысы төмен отбасындағы жасөспірімдердің жағдайын анықтау, түсіндірме жұмыстарын жүргізу, рейдтік карталарды толтыру;
- ✓ Дәлелсіз себептермен сабақтан жалтаратын жасөспірімдердің үйін аралап, түсіндірме жұмыстарын жүргізу.

Әрбір 3 ай сайын кәмелетке толмағандар арасында қылмыс пен құқық бұзушылықтың жай – күйі туралы ақпарат мониторингі толтырылады.

Құқық бұзушылықтың алдын алу Кеңесі тұрақты түрде жұмыс жасағанда төмендегідей нәтижелерге қол жеткізуге болады:

- ✓ Директордың тәрбие жұмыстары жөніндегі орынбасары, педагог - психолог, әлеуметтік педагог, жасөспірімдер жөніндегі инспектордың бір - бірімен байланысы, бірлескен жұмыстары нәтижесін береді;
- ✓ Кез - келген уақытта қажетті мәліметтерді дереу алуына мүмкіндік болады;
- ✓ Білім алушылардың құқыққа қайшы әрекеттеріне қарсы тұру мүмкіндігі молаяды;
- ✓ Қараусыздық пен құқық бұзушылықтардың алдын алуға бағытталған шаралар жүйелі ұйымдастырылады.

Қорыта келгенде, Мәлік Ғабдуллиннің мына сөзі менің тәрбие туралы ойыма ой салды. «Тәрбие дегеніміз баланың үстіне кигізе қоятын дайын киім емес. Тәрбие жұмысының мындаған түрі мен қыры бар. Олар тәжірибеде сынала келе нәтижеге ие болады. Сондықтан тәрбие мәселесі оқу ордасында ешқандай маусымды, үзіліс дегенді білмейді, үздіксіз жүргізіліп отыратын процесс». Ендеше, біз өмір сүріп отырған ХХІ ғасыр ғылым мен технологияның қарыштап дамыған уақытында «тәрбие саласына қатысы бар директордың тәрбие жұмыстар жөніндегі орынбасары, педагог - психолог, әлеуметтік педагог, топ кураторларының шеберлігін арттыруға бағытталған тақырыпқа сәйкес білім жетілдіру курстарынан өткізсе» - деген ұсынысыммен баяндамамды аяқтаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Қазақстан Республикасы үздіксіз білім беру жүйесіндегі тәрбие тұжырымдамасы» Астана. Білім және ғылым министрлігінің №521 бұйрығы
2. «Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың профилактикасы мен балалардың қадағалаусыз және панасыз қалуының алдын алу туралы» Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі №591 Заңы
3. Педагогика. Ш.Х.Құрманалина
4. «Кәмелетке толмағандар арасында құқық бұзушылықтың алдын алу бойынша жұмысты ұйымдастыру: әдістемелік нұсқаулықтар.- Қарағанды: ҚО ББД ОӘО,2015.-76 б.

КӘСІПТІК БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ ОҚЫТУШЫЛАРДЫҢ КӘСІБИ ДАМУЫ МЕН ИННОВАЦИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУЫ

Тайкпанова Данара Абдибаевна,
директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары
Нургалиева Назгуль Советовна,
тарих, география пәнінің оқытушысы
«Алматы экономикалық колледжі» МКҚК
Алматы қ. Қазақстан Республикасы

Аннотация. Бұл баяндамада – кәсіптік білім беру саласындағы оқытушылардың кәсіби дамуын жетілдіру және цифрлық сауаттылықты арттыру мәселелері қарастырылады. Баяндаманың мақсаты – заманауи білім беру талаптарына сай оқытушылардың құзыреттілігін арттыру және инновациялық технологияларды қолдану арқылы білім беру сапасын жақсарту. Зерттеудің өзектілігі цифрландыру, еңбек нарығындағы өзгерістер және құзыреттілікке бағытталған оқытудың қажеттілігімен түсіндіріледі.

Практикалық бөлімде цифрлық сауаттылықты дамыту жобалары, дуальді оқыту жүйесі, интерактивті әдістер және шығармашылық қабілеттерді дамыту тәсілдері сипатталады. Қорытындысында, оқытушылардың кәсіби шеберлігін жетілдіру білім алушыларды еңбек нарығына бейімдеуге және білім беру сапасын арттыруға ықпал ететіні анықталды. Баяндама кәсіптік білім беру жүйесін жаңғыртуда жаңа идеялар ұсынады.

Кіріспе

Қазіргі жаһандық өзгерістер дәуірінде кәсіптік білім беру жүйесі қоғамның экономикалық және әлеуметтік дамуындағы маңызды факторлардың бірі ретінде қарастырылуда. Жаңа технологиялар, еңбек нарығындағы сұраныстардың үнемі өзгеруі және инновациялардың қарқынды дамуы кәсіптік білім беру саласындағы оқытушылардың кәсіби қызметіне жаңа талаптар қояды. Оқытушылар тек білім беру бағдарламаларын жүзеге асырушы ғана емес, сонымен қатар заманауи технологиялар мен әдістемелерді меңгерген, студенттердің кәсіби әлеуетін дамытуда жетекші рөл атқаратын маман болуы тиіс.

Білім беру саласындағы инновациялық технологияларды енгізу оқыту үдерісінің тиімділігін арттырумен қатар, студенттердің мамандыққа деген қызығушылығын оятып, оларды еңбек нарығында бәсекеге қабілетті маман ретінде дайындауға ықпал етеді. Бұл тұрғыда оқытушылардың кәсіби дамуы — кәсіптік білім беру сапасының басты көрсеткіші.

Аталмыш баяндамада оқытушылардың кәсіби дамуының заманауи тәсілдері, инновацияларды қолданудың маңыздылығы және олардың білім беру үдерісіндегі тиімділігі қарастырылады. Сонымен қатар, кәсіптік білім беру жүйесіндегі оқытушылардың жаңа сын-тегеуріндерге бейімделуін қамтамасыз ететін әдістемелер талданады.

Кәсіптік білім беру саласындағы оқытушылардың кәсіби дамуы мен инновацияларды мақсаты – кәсіптік білім беру саласындағы оқытушылардың кәсіби дамуын жетілдіру және инновациялық технологияларды қолдану арқылы білім беру үдерісінің сапасын арттыру, білім алушылардың еңбек нарығында бәсекеге қабілетті маман болып қалыптасуына ықпал ету. [1]

Міндеттері:

Кәсіби құзыреттілікті дамыту:

Оқытушылардың жаңа әдіс-тәсілдер мен технологияларды меңгеруін қамтамасыз ету.

Білім беру үдерісінде оқытушылардың инновациялық тәжірибесін арттыру.

Инновациялық технологияларды енгізу:

Цифрлық құралдарды, интерактивті платформаларды және басқа заманауи технологияларды білім беру процесіне бейімдеу.

Практикалық оқытуда инновациялық әдістерді қолдану.

Еңбек нарығына бейімдеу:

Студенттердің мамандық бойынша сұранысқа ие дағдыларды меңгеруіне ықпал ету.

Кәсіптік бағдар берудің тиімді әдістерін қолдану.

Педагогикалық шеберлікті арттыру:

Оқытушылардың кәсіби құзыреттілігін тұрақты түрде жетілдіруге арналған семинарлар мен тренингтер ұйымдастыру.

Заманауи оқыту әдістемелері бойынша әдістемелік құралдар мен нұсқаулықтар әзірлеу.

Тәрбие және оқытуды үйлестіру:

Тәрбие үдерісін білім беру бағдарламаларына интеграциялау.

Студенттер арасында кәсіби этика мен жауапкершілік мәдениетін қалыптастыру.

Халықаралық тәжірибені зерттеу және енгізу:

Жетекші шетелдік білім беру жүйелеріндегі тәжірибені зерделеу.

Оқытушылардың халықаралық білім беру стандарттарына сай кәсіби даму бағдарламаларына қатысуын ұйымдастыру[2]

Қазіргі заманғы экономикалық және технологиялық өзгерістер білім беру жүйесінің, әсіресе, кәсіптік білім беру саласының жаңа талаптарға бейімделуін талап етеді. Еңбек нарығында жоғары білікті, бәсекеге қабілетті, инновациялық ойлау дағдыларына ие мамандарға деген сұраныс артып келеді. Бұл жағдай оқытушылардың кәсіби дамуы мен инновацияларды қолдану қажеттілігін айқын көрсетеді.

Кәсіптік білім беру саласындағы оқытушылардың рөлі ерекше: олар тек маман даярлаушы ғана емес, сондай-ақ білім алушылардың кәсіби әлеуетін ашуға, олардың шығармашылық және практикалық қабілеттерін дамытуға жауапты тұлғалар. Осыған байланысты оқытушылардың педагогикалық шеберлігін жетілдіру, заманауи оқыту технологияларын меңгеруі және оларды білім беру процесіне тиімді енгізуі – уақыт талабы.

Сонымен қатар, цифрландыру, жасанды интеллект және инновациялық әдістердің дамуы оқыту үдерісін түбегейлі өзгертіп, оқытушылардың жаңа технологияларға икемді бейімделуін қажет етеді. Бұл трендтер білім беру сапасын арттырып қана қоймай, оқыту әдістерін тиімдірек, икемдірек және тартымдырақ етеді.

"Кәсіптік білім беру саласындағы оқытушылардың кәсіби дамуы мен инновацияларды қолдануы" тақырыбының өзектілігі – бір жағынан, білім беру жүйесін жаһандық өзгерістерге бейімдеу қажеттілігімен, екінші жағынан, студенттердің болашақта бәсекеге қабілетті маман болып қалыптасуына мүмкіндік беретін оқытушының жаңа рөлін қалыптастырумен тікелей байланысты. Бұл бағыттағы зерттеулер мен тәжірибелер білім беру үдерісін жақсартуға және қоғам қажеттіліктерін қанағаттандыруға маңызды үлес қосады. [3; 12-б.]

Негізгі бөлім

1. Кәсіптік білім беру саласындағы оқытушылардың кәсіби дамуы. Кәсіби құзыреттілік – оқытушының өз мамандығына қатысты білімін, дағдыларын және тұлғалық қасиеттерін жетілдіруге бағытталған үздіксіз процесс. Білім беру саласындағы оқытушының кәсіби дамуы бірнеше маңызды бағыттарды қамтиды:

- **Әдістемелік құзыреттілік:** Оқытушылардың жаңа педагогикалық әдістерді, соның ішінде проблемалық оқыту, жобалық тәсілдер мен белсенді оқыту әдістерін меңгеруі.
- **Технологиялық сауаттылық:** Сандық технологияларды қолдану арқылы оқыту мазмұнын жаңарту және білім алушыларға заманауи құралдармен жұмыс істей білу дағдыларын беру.
- **Коммуникативтік қабілеттер:** Білім алушылармен, әріптестермен және өндірістік серіктестермен тиімді қарым-қатынас орнату.

Кәсіби дамудың тұрақты жүзеге асуы үшін оқытушылар арнайы тренингтерге, біліктілік арттыру курстарына қатысып, халықаралық тәжірибені зерттеуі тиіс. Бұл оқытушылардың білім беру үдерісіндегі тиімділігін арттырып қана қоймай, білім алушылардың қажеттіліктеріне сәйкес икемділік танытуға мүмкіндік береді.

2. Инновацияларды білім беру процесіне енгізу. Инновациялық технологиялар білім беру сапасын арттырудың негізгі құралы ретінде қарастырылады. Олар білім алушылардың оқу үдерісіне деген қызығушылығын оятып, мамандыққа деген бейімділігін күшейтеді. Негізгі инновациялық тәсілдерге тоқталайық:

- **Цифрлық технологиялар:** Онлайн платформалар (Moodle, Google Classroom), виртуалды зертханалар, интерактивті тақталар мен мультимедиялық құралдарды қолдану білім беру процесін тиімді әрі тартымды етеді.
- **Жобалық оқыту әдісі:** Білім алушыларды нақты өндірістік немесе әлеуметтік мәселелерді шешуге бағыттау, бұл олардың практикалық дағдыларын дамытуға ықпал етеді.
- **Ойын технологиялары:** Білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға, ұжымдық жұмысқа бейімделуіне көмектесетін әдістер. Инновацияларды енгізу білім беру жүйесінің сапасын арттырып қана қоймай, білім алушыларды заманауи еңбек нарығына бейімдейді.

3. Білім алушыларды еңбек нарығына бейімдеу. Кәсіптік білім беру саласындағы басты міндет – білім алушыларды еңбек нарығының талаптарына сай маман ретінде даярлау. Бұл міндетті орындау үшін оқытушылардың кәсіби шеберлігі ерекше рөл атқарады:

- **Практикаға бағытталған оқыту:** Білім беру бағдарламалары нақты өндірістік міндеттерге бейімделген болуы тиіс. Мысалы, өндіріс орындарымен серіктестік орнату арқылы білім алушылар практикадан өтеді.
- **Еңбек нарығындағы трендтерге сәйкес оқыту:** Оқытушылар студенттердің сұранысқа ие дағдыларды меңгеруін қадағалап, кәсіптік стандарттарға сай білім беру мазмұнын жаңартып отырады.
- **Жеке бағдарланған тәсіл:** Әр білім алушының жеке қабілеттерін анықтап, оларды дамытуға жағдай жасау. Еңбек нарығына бейімделген білім беру оқытушының студентке тек білім беруші ғана емес, бағыттаушы рөлін де атқаруын талап етеді.

4. Педагог пен білім алушының өзара байланысы. Қазіргі заманда оқытушылар мен білім алушылар арасындағы байланыс тек академиялық шеңбермен шектелмейді. Бұл байланыс:

- **Мотивация:** Оқытушы білім алушылардың кәсіби қызығушылығын оятып, олардың өзін-өзі дамытуына ықпал етуі қажет.
- **Кеңес беру:** Оқытушылар білім алушылардың мамандық таңдауына, болашақ жоспарларын анықтауына бағыт береді.
- **Эмоционалдық қолдау:** Білім алушылардың оқу барысындағы қиындықтарын жеңу үшін оқытушылар мейірімділік пен қолдау көрсетуі тиіс.

Бұл байланыс білім алушылардың кәсіби әлеуетін толық ашуға және олардың мамандыққа деген қызығушылығын арттыруға негіз болады.

5. Халықаралық тәжірибені пайдалану. Кәсіптік білім беру жүйесінде шетелдік тәжірибені қолдану инновациялық дамудың маңызды қадамы болып табылады:

- **Халықаралық бағдарламалар мен жобалар:** Erasmus+, TEMPUS сияқты бағдарламаларға қатысу оқытушылар мен білім алушыларға жаңа білім мен тәжірибе алуға мүмкіндік береді.
- **Жетекші шетелдік білім беру жүйелерін зерттеу:** Германия, Финляндия, Корея сияқты елдердің тәжірибелері кәсіби білім беру саласын жетілдірудің үлгісі болып табылады.[4; 8-9 б.]

Құзыреттілікке негізделген білім беру жүйесі қазіргі заманның сұраныстарына жауап беретін мамандарды даярлауға бағытталған. Бұл тәсіл білім алушыларды тек теориялық біліммен қаруландырумен ғана емес, сонымен қатар олардың нақты өмірде қолдануға болатын практикалық дағдыларын дамытуға арналған. Құзыреттілікке негізделген білім беру білім алушының кәсіби, әлеуметтік және тұлғалық қабілеттерін кешенді түрде дамытуға бағытталады. Бұл әдіс:

- **Білімнің практикалық маңыздылығын арттырады:** Оқытушылар білім алушыларды нақты өмірлік немесе өндірістік жағдайларда әрекет етуге дайындайды.
- **Көпқырлы құзыреттерді қалыптастырады:** Кәсіби құзыреттіліктен басқа, коммуникация, командада жұмыс істеу, сыни ойлау және проблемаларды шешу сияқты қабілеттерді дамытуға ықпал етеді.

Білім алушыны орталыққа қояды: Оқытушы білімді беруші ғана емес, білім алушының жетекшісі және қолдаушысы болады. [5]

Құзыреттіліктің негізгі түрлері: құзыреттілікке негізделген білім беру үш негізгі салаға бағытталады:

Кәсіби құзыреттілік:

- Нақты мамандық бойынша білім алушының негізгі дағдыларды меңгеруі.
- Практикалық міндеттерді шешуге қабілетті болу.
- Өз мамандығының инновациялық бағыттарын түсіну.

Әлеуметтік құзыреттілік:

- Командада жұмыс істей білу.
- Әріптестермен, өндірістік серіктестермен және қоғаммен тиімді қарым-қатынас орнату.
- Әлеуметтік жауапкершілікті сезіну.

Жеке тұлғалық құзыреттілік:

- Өзін-өзі дамыту, өзін-өзі реттеу дағдылары.
- Сыни және аналитикалық ойлау.
- Өзіндік шешім қабылдау қабілеті. [6; 9-б.]

Құзыреттілікке негізделген білім беру әдістері

Практикалық тапсырмалар:

Кейстік оқыту: нақты өндірістік немесе әлеуметтік проблемаларды шешуге бағытталған тапсырмалар. Жобалық оқыту: білім алушылардың бірлесіп жұмыс істеу және нәтижеге бағытталған тәжірибелік жобалар жасау қабілеттерін дамыту.

Интерактивті әдістер: ойын түріндегі сабақтар: іскерлік ойындар, рөлдік ойындар арқылы құзыреттерді қалыптастыру. Дебаттар мен пікірталастар: Сыни ойлауды және өзін-өзі білдіру дағдыларын жетілдіру. [7; 11-б.]

Технологияларды қолдану:

- Виртуалды зертханалар мен симуляция құралдары.
- Мультимедиялық оқыту материалдары.
- Онлайн платформалар арқылы өзін-өзі бағалау және кері байланыс.

Құзыреттілікке негізделген білім берудің артықшылықтары

- **Тәжірибеге бағыттылық:** Білім алушылар теориялық білімді өндірістік жағдайларда қолдануға үйренеді.
- **Икемділік:** Жаңа жағдайларға бейімделуге және өзгерістерге жауап беруге қабілетті мамандарды қалыптастырады.
- **Еңбек нарығына бейімдеу:** Құзыреттілікке негізделген тәсіл білім алушыларды сұранысқа сай қабілеттермен қамтамасыз етеді.

Өзін-өзі дамытуға негізделген: Оқытушы білім алушыларды өз бетімен білімін жетілдіруге және өмір бойы оқуға ынталандырады. [8; 14-б.]

Құзыреттілікке негізделген білім берудің мысалдары

Жобалық оқыту тәжірибесі: Студенттер нақты өндірістік компаниялармен серіктестікте жобалар жасайды (мысалы, шағын кәсіпорындардың бизнес жоспарын дайындау).

Практикалық сабақтар: Зертханалық жұмыстар, симуляция және өндірістік тәжірибеден өту арқылы кәсіби құзыреттерді меңгеру.

Практикалық бөлім:

1. «Білім алушылардың цифрлық сауаттылығын бағалау» пилоттық жобасы

Мақсаты: Білім алушылардың цифрлық құралдарды қолдану деңгейін анықтау және оны жетілдіру.

Іске асырылуы: Цифрлық сауаттылықты бағалайтын арнайы тестілеу өткізілді. Нәтижесінде, білім алушылардың әлсіз тұстары анықталып, қосымша сабақтар ұйымдастырылды.

Қорытындысы: Бағалау нәтижесінде білім алушылардың цифрлық сауаттылығының орташа деңгейі 70%-дан 85%-ға дейін артты.

2. Дуальді оқыту жүйесін енгізу

Мақсаты: Теориялық білімді өндірістік тәжірибемен ұштастыру.

Іске асырылуы: Колледждер мен жергілікті кәсіпорындар арасында келісімдер жасалды. Білім алушылардың өндірістік тәжірибесі оқу үдерісінің ажырамас бөлігі ретінде енгізілді. Әр білім алушыға өндіріс орындарында тәжірибелі маманнан тәлімгер тағайындалды.

Қорытындысы: Дуальді оқыту жүйесі білім алушылардың жұмыс дағдыларын қалыптастырып, еңбек нарығына бейімделуін арттырды. [9; 7-б.]

3. Интерактивті оқыту әдістерін енгізу

Мақсаты: Сабақтарды интерактивті ету арқылы білім алушылардың қызығушылығын арттыру.

Іске асырылуы: Оқытушылар **Kahoot, Quizlet** және **Mentimeter** сияқты платформаларды пайдаланып, білім алушылармен интерактивті тесттер мен сауалнамалар өткізді. Әр сабақта **рөлдік ойындар мен дебаттар** ұйымдастырылды.

Қорытындысы: Білім алушылардың сабаққа қатысу белсенділігі артты, материалды меңгеру деңгейі жақсарды.

4. Цифрлық сауаттылықты дамыту жобасы: “Digital Teacher”

Мақсаты: Оқытушылардың цифрлық құралдарды меңгеруін жетілдіру және оларды сабақ барысында тиімді қолдануға үйрету.

Іске асырылуы:

Оқу орнының базасында **цифрлық сауаттылық тренингтері** өткізілді, онда оқытушылар Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams секілді онлайн платформаларды меңгерді.

Оқытушылар **интерактивті тақталарды** қолдану және бейнедәрістер жазу технологияларына машықтанды.

Қорытындысы: Тренингке қатысқан оқытушылардың 95%-ы цифрлық құралдарды тиімді қолдана бастағанын атап өтті. [10; 12-б.]

Практикалық шаралардың нәтижелері көрсеткендей, кәсіптік білім беру саласында оқытушылардың кәсіби дамуы мен цифрлық сауаттылығын арттыру білім беру сапасын жаңа деңгейге көтереді. Оқытушылардың инновациялық технологияларды меңгеруі және оларды оқу үдерісіне енгізуі білім алушылардың қызығушылығын арттырып қана қоймай, олардың еңбек нарығына бейімделуін айтарлықтай жеңілдетеді. Халықаралық тәжірибелерді, дуальді оқыту жүйесін және интерактивті әдістерді қолдану арқылы оқыту үдерісі заманауи талаптарға сай жаңарып, болашақ мамандарды даярлауда тиімді құралға айналуға. Бұл бағыттағы жұмыстардың жүйелі жалғасуы қоғамның сұранысына сай кәсіби құзыреттілігі жоғары мамандарды қалыптастыруға негіз болады.

Қорытынды

Қазіргі заманның талаптарына сай білім беру жүйесін жетілдіруде оқытушылардың кәсіби дамуы мен цифрлық сауаттылығы ерекше орын алады. Баяндаманың негізінде қарастырылған құзыреттілікке негізделген білім беру, цифрлық сауаттылықты арттыру және инновациялық тәсілдерді енгізу білім беру сапасын арттырудың негізгі құралдары болып табылады.

Оқытушылардың кәсіби шеберлігі мен жаңа технологияларды меңгеруі білім алушыларды сапалы біліммен қамтамасыз етуге, олардың еңбек нарығында сұранысқа ие болуына ықпал етеді. Сонымен қатар, цифрлық және құзыреттілікке негізделген әдістер оқыту үдерісін заманауи, қолжетімді және икемді етеді. Бұл тәсілдер тек білім берудің тиімділігін арттырып қана қоймай, студенттердің жеке қабілеттерін дамытуға, шығармашылық және сыни ойлауын жетілдіруге мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, оқытушылардың кәсіби дамуы, цифрлық сауаттылығы және құзыреттілікке негізделген білім беру — білім беру жүйесінің негізгі тіректері. Бұл бағыттағы жұмыстарды жалғастыру арқылы біз тек білім беру сапасын арттырып қоймай, қоғамның технологиялық және зияткерлік дамуына үлес қосатын жаңа буын мамандарын тәрбиелеуге жол ашамыз. Осылайша, білім беру саласының жаңғыруы елдің экономикалық және әлеуметтік өрлеуінің негізі болып табылады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Президенті. «Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы». — Нұр-Сұлтан, 2020.

2. Назарбаев Н.Ә. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру». — Астана: 2017.

3. ҚР Білім және ғылым министрлігі. «Кәсіптік және техникалық білім беру мазмұнын жаңғырту әдістемесі». — Астана, 2021.

4. UNESCO. "Digital Literacy in Education: A Guide for Educators". — Paris: UNESCO Publishing, 2020.
5. OECD. "Trends Shaping Education 2022". — Paris: OECD Publishing, 2022.
6. Әбенәв С. «Білім беру жүйесіндегі цифрлық сауаттылықты дамыту мәселелері». // Қазақстан мектебі журналы, №4, 2021.
7. Ермекова Ж.Б., Құлымбетова С. «Инновациялық білім беру технологияларын қолдану тәжірибесі». — Алматы: Білім баспасы, 2021.
8. Айтқұлова Л. «Құзыреттілікке негізделген білім беру жүйесінің ерекшеліктері». // Білім және ғылым журналы, №6, 2020.
9. Coursera. "Building Skills for the Future Workforce". — Coursera Publications, 2021.
10. Құдайбергенова А. «Оқытушылардың кәсіби дамуы: тәжірибе және перспективалар». — Нұр-Сұлтан: Ұлттық білім беру орталығы, 2020.

«АҚЖҮНІС» ҚЫЗДАР ҰЙЫМЫНЫҢ ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Тәжібекова Салтанат Ғабиденқызы,

арнайы пән оқытушысы

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК

Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін. Қазалы аграрлы-техникалық колледжіндегі «Ақжүніс» қыздар ұйымының жұмысы және оның мақсаты мен міндеттері туралы баяндалады. Бұл ұйымның негізгі мақсаты – қазақ қыздарының ұлттық құндылықтарды бойына сіңіріп, білімді, инабатты, адамгершілігі жоғары, рухани бай және жан-жақты дамыған тұлға болып қалыптасуын қамтамасыз ету. Мақалада ұйымның жұмысын іске асыру жолдары мен шаралары, сондай-ақ өткізілген маңызды іс-шаралар – Халықаралық қыздар күніне орай ұйымдастырылған танымдық сайыс пен Отбасы және Аналар күніне арналған көпбалалы аналармен кездесу кеші туралы сипатталған. Сонымен қатар, қыз баланың тәрбиесіне қоғамның барлық мүшелері жауапты екендігі, олардың болашағы зор екенін атап өтеді. «Ақжүніс» қыздар ұйымы ұлттық құндылықтарды дәріптеп, қыздардың қоғамдағы рөлін арттыруға және олардың тұлғалық дамуына барынша жағдай жасауға ерекше көңіл бөлуде.

Аннотация. В статье рассказывается о работе женской организации «Ақжүніс» Казалинского аграрно-технического колледжа, его целях и задачах. Основная цель этой организации – обеспечить, чтобы казахские девушки впитали национальные ценности и стали образованными, образованными, высоконравственными, духовно богатыми и всесторонне развитыми людьми. В статье рассказывается о путях и мерах по реализации работы организации, а также о важных проведенных мероприятиях – познавательном конкурсе, посвященном Международному дню девочек и встрече с многодетными матерями, посвященной Дню семьи и матери. Кроме того, девочка отмечает, что ответственность за воспитание несут все члены общества, у них большое будущее. Женская организация "Ақжүніс", превознося национальные ценности, уделяет особое внимание повышению роли девочек в обществе и созданию максимальных условий для их личностного развития.

Халқымызда «бір ұл тәрбиелесең бір әулетті тәрбиелегенің, бір қыз тәрбиелесең бір ұрпақты тәрбиелегенің» деген дана сөз бар. Қыз баланың болмысын биіктететін, оның тұлғалық ерекшеліктерін айқындайтын тәрбие «ұлттық құндылықтар» деп айтар едім.

Қазақтың батыл қыздары ақын қыздары, ақылды қыздары ұлтты тәрбиелейді. Олай болса қыз тәрбиесі тек әке мен шешенің ғана емес, ағайын – туыстың, бүкіл ауылдық қоғамның мәселесі болуы тиіс.

Осы орайда біздің колледжімізде қыз бала тәрбиесіне аса мән беріліп «Ақжүніс» қыздар ұйымы жұмыс жүргізеді. Мен осы ұйымға 2023 жылдың қыркүйек айынан бастап жетекшілік етемін.

«Ақжүніс» қыздар ұйымының түйінді мәселесі: Қазақ халқының салт- дәстүрлерін, ғұрыптарын бойына сіңіре алатын білімді де, инабатты адамгершілігі жоғары, рухани бай, өнегелі қыздарды тәрбиелеу.

Мақсаты: қоғамның алдында өзіндік орны бар, белсенді, білімді, жауапкершілігі жоғары, жан сұлулығымен тән сұлулығын қатар алып жүретін, әдепті, сыпайы, жан-жақты жетілген қыз баланы қалыптастыру.

Міндеттері:

- Қыздардың бойына ұлтжандылық, әсемдік, сыйластық, қасиеттерін сіңіріуге жұмыстану;
- Қазақ қызына тән қылықтарды сақтай отырып, қыздардың қоғамдық орындарда өзін-өзі ұстау мәдениетін қалыптастыру;
- Қыздардың жеке бас тазалығынның алдағы өмірдегі алатын орнын ұғындыру, тазалыққа ұқыптылыққа тәрбиелеу.

Оқып-үйрену процесінің ерекшелігін және күрделілігін ескере отырып, қыз балалар тәрбиесінің табысты болуына колледжде төмендегідей қолайлы жағдайлар жасалады:

- колледждегі жаймашуақ орта;
- оқытушылар, топ кураторлары тарапынан тәрбиеленуші қыздарға құрмет пен сенім;
- Әрбір қыз баланың мүдделеріне көңіл қою;
- Айналадағы адамдардың мүдделерін есепке алып, балалардың өзіндік пікірін айтуға қолдау көрсету;
- заман талабына сай әйел идеалын қалыптастыруға және мінез-құлық критерийлерін нақты айқындауға ерекше көңіл аудару.

Күтілетін нәтиже: Қазақ қызына тән барлық қасиеттерді бойына жинақтаған, иманды қызды тәрбиелеу.

Белгіленген нәтижеге қол жеткізу мақсатында оқу жылының басында «Ақжүніс» қыздар ұйымының жылдық жоспары жасалып бекітілді.

Іс – шара жоспарына сәйкес барлық шаралар уақытылы өтілді. Соның ішінде кең көлемде өткізілген, тәрбиелік мәні зор шараларға тоқталып кетейін.

11 қазан халықаралық қыздар күніне орай ұйымдастырылған «Қыз әдептілігімен әдемі, инабаттылығымен сәнді» тақырыбындағы танымдық сайыс өткізілді.

Мақсаты: Әлем бойынша қыздардың құқықтарын таптауға байланысты мәселелердің алдын алу, бүкіл әлемде тап болатын мәселелерді шешу қажеттілігіне көңіл бөлуге және қыздардың құқықтары мен мүмкіндіктерін жүзеге асыруды және кеңейтуді ынталандыруға үндеу.

11 қазан - Халықаралық қыздар күні. Бұл Бүкіләлемдік қыздардың құқықтарын қорғау мақсатында пайда болған мейрам. Осы мейрам жайындағы ұсынысты Канада айтып, БҰҰ Бас Ассамблеясы жанынан қолдау тапқан соң 2012 жылы бекітілген. Сайысқа І-ІІ курс қыздары мен топ куратор, шеберлері қатысты. Сайыс бес кезеңнен құралған:

І кезең: «Сәлем – сөздің атасы » (әр топ атымен, ұранымен, төсбелгілерімен таныстырады)

ІІ кезең: «Бәйге» (сұрақ – жауап сайысы)

ІІІ кезең: «Ою ойғанның ойы ұшқыр» (топ өздерінің шеберліктерін, икемділіктерін, жылдамдықтарын көрсетіп қағаздан ою ойып, көрпеше жасайды)

ІV кезең: «Тіл өнері» (жұмбақтардың жауабын тауып, сол жауапқа байланысты мақал мәтел айту)

V кезең: «Кім жылдам» (әр топ мүшелері өз шеберліктерін көрсетіп түймелерді әртүрлі қайталанбайтын етіп тігу)

Нәтижесінде үздік деп танылған топтар Алғыс хаттармен марапатталды. Қыздар мен топ кураторлары арасындағы ынтамақтастық, қыздардың бір-біріне қолдау көрсетуі, болашақта қоғамда жоғары жетістіктерге бірге жететін, білімді, тәрбиелі және жан-жақты дамыған қыздар қатарын көбейтуге үлес қосатындай тәрбиелік мәнді, ұлттық құндылықтарымызды дәріптеген сайыс болды.

15 мамыр – Отбасы күні және 12 мамыр – Аналар күніне орай «Ақжүніс» қыздар ұйымының ұйымдастыруымен «Ана – мәңгі асыл бейне ардақты» атты «Алтын алқа» және «Күміс алқа» иегерлері, көпбалалы аналармен кездесу кеші өткізілді.

Мақсаты: Көпбалалы аналарды қатыстыра отырып, олардың үлгісі, ана ерлігі мен ықпалы арқылы студенттерді өз аналарын сыйлауға, құрметтеуге тәрбиелеу.

Танымдық шараға көпбалалы аналар Піржанова Рима «Алтын алқа» иегері, Кеулімжаева Бақытгүл «Алтын алқа» иегері, Тайгараева Ольга «Күміс алқа» иегері қатысып, ерекше кештің куәгерлері болды.

Көпбалалы аналарымызға отбасындағы тәрбие, қыз бен ұл тәрбиесі туралы сұрақтар берілді. Аналарымыз қойылған сұрақтарға жан-жақты жауап беріп, өздерінің өмірлік тәжірибелерімен де бөлісті. Отбасы құндылығы туралы келелі ойларын ортаға салды.

Нәтижесінде қыздарға көп балалы аналар қарапайым тілде өмірлік жағдаяттардан шығуды, ар-ұятты, ар-намысты қыз болашақты жалғастырушысы екенін ұғындырды.

«Ақжүніс» қыздар ұйымы қыздардың қоғамдағы рөлін арттыруға, олардың білім алуына және дамуына барынша жағдай жасауда маңызды жұмыс атқаруда. Бұл ұйымдар тек қана қыздарды қорғап қана қоймай, оларды қоғамда өз орнын табуға көмектеседі. Қыз бала тәрбиесі — әрбір қоғамның жауапкершілігі. Қыз баласына адамгершілік құндылықтарын, ұлттық дәстүрлер мен білімді үйрету, оның тұлғалық дамуына қолдау көрсету маңызды. Қазіргі қоғамда қыз балалардың болашағы зор екенін ұмытпай, оларға барынша мүмкіндік беруіміз керек. Өйткені, тәрбиелі, білімді, еңбекқор қыз балалар еліміздің жарқын болашағына үлкен үлес қосады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Ш.Х. Құрманалина, Б.Ж. Мұқанова, Ә.Ғалымова, Р.К. Ильясова Педагогика:Оқулық.-Астана: «Фолиант», 2007.- 656 бет.
2. https://ziatker.kz/docx/qyz_tarbiesi__qogam_tarbiesi_74856.html
3. <https://qarmaqshy-tany.kz/zanalyk/ruhaniyt/7430-yz-trbies-lt-baylyy.html>

АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ: ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ БЕЛСЕНДІ ӘДІСТЕРІ

Суханберді Гүлзат Сайдұллақызы,
арнайы пән оқытушысы

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі»
коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Білім беру барысы асқан ұқыптылық пен ерекше ыждаһаттылық, мол тәжірибені талап етеді. Әсіресе, мектеп қабырғасынан түлеп ұшып, кәсіптік тәжірибелелерін молайтуға қадам басқан студенттер үшін үлкен жауапкершілік жүгі артылатыны белгілі. Сол себепті, ұлағатты ұстаздардың еншісінде көптеген келелі мәселелердің шеті шығып, оны сәтті жобалау қажеттілігі туындайтыны жасырын емес.

Қазіргі кезеңде әлемдегі өркениетті мемлекеттердің қатарына қосылу қарсаңында білім беру үдерісі білім алушылардың шығармашылықпен өзіндік дамуы, оқу және дербес жұмыс істеумен қатар жүретін әлемдік жаһандану жағдайында жүріп жатыр. Қазақстандағы білім беру жүйесінің дамуының қазіргі кезеңі, оқыту мен тәрбиелеудің мақсаты мен міндеттерінің жаңару кезеңі, мемлекеттің әлеуметтік тапсырысына сай білімді, дербес ой тұжырымдайтын, білімдерін жетілдіруге қабілетті тұлғаны қалыптастыруды қажет етеді.

Осы тұста білім алушылардың әл-ауқатына алғашқы кезекте мән беріп, оларға қолайлы орта қалыптастыруды басшылыққа алғанымыз жөн. Студенттердің мінез-құлық ерекшелігін ескеріп, олардың әлеуметтік жағдайына мән беру, қауіпсіздікке қырағы болып, кеңінен жұмыстар жүргізу педагогикалық ұжымның алдында тұрған үлкен міндет.

Осы тұста айта кетуіміз керек, студенттердің әл-ауқатын қамтамасыз ету барысында мына факторларға ерекше мән бергеніміз абзал:

- Білім алушылардың психологиялық жай-күйі;
- Денсаулық сақтау, салауатты өмір салтын ұстануына мән беру;
- Әлеуметтік жағдайы жөнінде ақпарат;
- Тұлғалық қауіпсіздігі;
- Сенім байланысы, студенттердің құқықтарын қорғау және т.б.

Әрине, бұл ақпараттардың дерек көзі, ең көп мәлімет білетін отбасы мүшелері. Ата-аналармен тығыз қарым-қатынас орнату, жүйелі жұмыс жасау педагогтар үшін маңызды болуы сондықтан.

Аталған факторлар бойынша ең алдымен студенттердің психологиялық әл-ауқатын қамтамасыз ету барысында олардың менталдық жай-күйінің тұрақты болуына мән беріп, барынша қолдау көрсетуге тырысқанымыз абзал. Өкінішке орай, көптеген тұлғаның бойында көпшілікке жария қыла алмайтын жеке сырлары, сабақ үлгеріміне қатысты күйзелістер, қоршаған ортадан көретін қысым, ақпараттық және адами буллинг секілді көптеген қосалқы мәселелер көрініс табатыны жасырын емес. Бұл өз кезегінде сапалы білім алуға кедергі келтіріп, студенттердің өзіне деген сенімділігі мен келешекке деген көзқарасының тұмандануына алып келері сөзсіз. Сол себепті, біз барынша кеңінен ақпарат беріп, анонимді түрде сауалнамалар жүргізуді әдетке айналдырып, мониторинг жасап, сонымен қатар жекелей жұмыс жасауды дұрыс деп есептейміз.

Еліміздегі жаңа әлеуметтік-экономикалық қатынастар біздің өміріміздің ең маңызды институттарына, оның ішінде білім саласына да әсерін тигізеді. Сондықтан, оқыту үрдісінде студенттің өз қажеттілігін сезінуі үшін қолайлы орта туғызу, сонымен қатар оқушының бойындағы ойлау қабілетін дамыту, өз қатарластарымен қарым-қатынаста болу, зияткерлік мүмкіншіліктерін сезіне білу және тек баға үшін ғана емес жеке өмірлік тәжірибесін жақсарту мақсатында білім алуға қажеттілігін үйрету ұстаздың негізгі міндеттерінің бірі болып қала бермекші.

Колледж студенттері отбасыдан ажырап, үлкен өмірге енді қанат қаққанын ескерсек, бұл мәселелердің бәрінің туындауы орынды. Әсіресе, буллинг-жасөспірімдер арасында кең кездесетін өзекті тақырыптардың бірі.

Буллингтен балаларды қорғау үшін ең алдымен отбасылық жағдайға үлкен мән берген дұрыс. Көбіне, тұрмыстық зорлық-зомбылық көрген жандар дәл сол әрекеттерді білім беру мекемесінде қайталап, қатарластарын ренжітуге бейім келеді. Агрессияны үйде көрсете алмай, студенттерге қолданып немесе өзінен әлсіз адамға шығаруы мүмкін. Кей-кездері ата-аналары тым ұзақ жұмыста болғандықтан, балаға көңіл бөлу кенже қалып, оның бар тәрбиесімен ғаламтор айналысып кетеді. Түрлі жағымсыз факторлар олардың миын улап, теріс қылықтар көрсетуге, жағымсыз жайттарды қайталауға түрткі болады. Осылайша мінез-құлықта өзгеріс пайда болып, өзгелерге кері әсерін тигізуі мүмкін.

Заманауи қоғамда тәрбиеленетін балалардың бүгінгі таңда айнымас досы әлеуметтік желіге айналған. Ақпарат айдыны жалпыға бірдей қолжетімді болғандықтан, жас жеткіншектерді жат қылықтардан қорғау өкінішке орай мүмкін емес. Сананы улап, тілді дүбәра қылып, ойды шырмайтын дәл осы ғаламтордың ғаламаты болып отыр.

Сол себепті, студенттерді әлеуметтік қорғау үшін, оларға қолдау көрсету мақсатында ата-аналармен жасөспірімдердің жай-күйі жөнінде кеңінен ақпарат алмасып, психологиялық түрлі диагностика жасаған дұрыс.

Әрине, психологиясы сау ұрпақтың физикалық жағдайы да жасы болуы ең маңызды алғышарттардың бірі. Салауатты өмір салтын қалыптастыруға бейімдеу, денсаулықтарына мән беру, дұрыс бағытқа жол сілтеу әл-ауқатты арттырудың бірден-бір жолы. Дені сау тұлғалар ғана алға қойған мақсатына еш кедергісіз жетуге талпынып, білім алуға құлшыныстары басым болары анық. Олай болса, біздің тарапымыздан ақпараттың кең ауқымда жүргізіліп, практикалық іс-тәжірибеде іс-шаралардың ұйымдастырылуы жүйелі жүргізілуі шарт.

Жасөспірімдерге әсер ететін барлық нәрсе өте маңызды. Мінез-құлыққа келер болсақ, ол сәби кезден бойға сіңіп, дұрыс қалыптасуы керек. Жастар отбасынан сіңірген

барлық қасиетті қоғамда байқататын болады. Егер жасөспірім бір ата-ананың екіншісіне деген құрметсіздігін көрсе, онда 90% жағдайда ол басқаларға да соны көрсететін болады. Оның бойындағы әдептілік шеңбері бойға бала кезден сіңген мінез-құлыққа байланысты жүзеге асырылады. Оған қоса, бұл кейін қоршаған ортасымен жалғасып, бейімделу барысы достармен жалғасады. Бұл жастар арасындағы назар аударатын маңызды мәселелердің бірі болатыны сондықтан. Көбіне ата-аналар баласы неге бұлай істейді деп ойланады. Ал, оның жауабы, қоршаған ортасы, араласатын достарының ықпалы екен. Алдымен баланы дұрыс тәрбиелеу керек, одан кейін араласатын ортасына мән берген жөн. Тек осылай ғана жастарды жат қылықтардан қорғауға болады.

Дені сау ұрпақ-ұлт болашағы. Сол себепті, кемелдеген келешектің іргесін берік қалыптастыратын тұлғалардың жеке басына қауіп төндіретін жайттардан қорғауымыз керек. Сонымен қатар, әр жеткіншектің әлеуметтік жай -күйін де жіті зерттеп, отбасылық құндылықтарынан да хабардар болған артық етпейді. Жоғарыда айтып өткен күйзеліс, денсаулыққа қасақана зиян келтіру, зиянды әдеттерге бой үйрету әдетте жанұядағы түрлі мәселелерден болуы да ықтимал. Сондықтан, педагогтер білім алушылардың әлеуметтік жағдайына да мән бергені жөн. Оларға қажет болса көмек қолын созып, көкейлерінде жүрген сауалдар төңірегінде сыр тарқатып, қоғамға бейімделуге, қоршаған ортадан қысылмауға жағдай жасап, жеке бас ерекшелігін басшылыққа алған дұрыс. Мінез-құлықтағы орын алуы мүмкін олқылықтарды осылайша жойып, олардың еш кедергісіз білім алуына жағдай жасай аламыз.

Ғылыми ақпараттардың өсу барысында жоғары білімді мамандарды дайындау жылдан жылға қиындап барады және мемлекеттің маңызды міндеті болып табылады. Қазіргі кезде аймақ бойынша жоғары білікті мамандардың қажеттілігі артып отыр. Олардың интеллектуалдық қабілеттілігі мен физиологиялық дамуына барған сайын жоғары талаптар қойылуда, сондай-ақ болашақ мамандардың ұзақ жылдық шығармашылығы мен білім беру базисінің маңызы ретінде студенттердің денсаулығына қазіргі кезде көп көңіл бөлініп келеді.

Қазіргі таңда ел көлемінде оқытуға ерекше басымдық берумен қатар, тағылымды тәрбиемен сусындатуды да кең қарқында жүзеге асыруға тырысып, барлық білім беру мекемелерінде «біртұтас білім беру» барысы мықтап қолға алынған. Оның ең басты қозғаушы күші педагогтер мен ата-аналардың бірлескен әрекеті. Яғни, отбасы мүшелері білім берудің ең маңызды алғышарттарымен танысып, оған өз үлесін тигізіп, өз баласымен қарым- қатынасын нығайта түседі. Ұлттық құндылықтар кеңінен дәріптеліп, студенттер өз ата-аналарының немқұрайлы қарамайтындығына одан әрі көзі жетіп, жақсылыққа қарай ойыса түсетіні анық. Бұл болашақ мамандарды жігерлендіріп, өздеріне деген сенімділіктерін арттырып, білімге деген құлшыныстарын арттыратыны анық.

Осы заманғы әрбір жас маман тек дайын білім жүйесін қабылдап, оны қайталап қолдануға ғана емес, сонымен қатар күрделі стандартты емес мәселелерді шешу үшін қажет болатын шығармашылық қызметті де орындауға әзір болуы керек.

Ата-ана мен педагогтің арасындағы бірлескен белсенді іс-әрекеттер колледж тәрбиеленушілерінің сапалы білім алуымен қатар саналы ұрпақ болып қалыптасуына ықпал етіп, келешегіміздің жарқын болуына септігін тигізбек.

Әдебиеттер тізімі:

1. "Білім алу стратегиясы" [Техт] : 1 курс студенттеріне арналған бағыт-бағдар беруші курстың бағдарламасы / Ж. Е. Абдыхалыкова ; ҚР Білім және ғылым министрлігі ; Л. Н. Гумилев атын. Еуразия ұлттық ун-ті... -Астана, 2016ж.
2. Қазақстан Республикасының Заңы
3. Глинский, Я., Афанасьев, В. Социология девиантного (отклоняющегося) поведения: Учебное пособие/Я. Глинский, В. Афанасьев.-СПб.: Санкт-Петербургский филиал института социологии РАН, 1993. -168 с.

4. Студенттер организмнің нейровегетативті реттелу ерекшеліктері және осы жағдайларды түзету : Биология ғылым. канд. ғылыми дәрежесін алу үшін дайын. дисс. авторефераты мамандығы бойынша 06.01.13 - физиология/Алшынбекова, Гүлназия Қанағатқызы -Алматы, 2006ж.

5. Тантабаева Б.С. Химиядан студенттер білімін бақылау:Монография-Өскемен: С.Аманжолов атындағы ШҚМУ баспасы, 2012.- 118 б.

АДАПТАЦИЯ ПЕДАГОГОВ К НОВЫМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ВЫЗОВАМ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ "БІРТҰТАС ТӘРБИЕ"

Сундетбаева Айман Жетгенбаевна,

орыс тілі мен әдебиеті пәні оқытушысы Н.Бекбосынов атындағы
Маңғыстау энергетикалық колледжі, орыс тілі мен әдебиеті оқытушысы

Сегодня мы стоим на пороге значительных изменений в системе образования. Эти изменения диктуются новыми вызовами, которые ставит перед нами мир, и необходимостью идти в ногу с временем, сохраняя при этом наши национальные ценности и традиции. В этом контексте программа «Біртұтас тәрбие» играет ключевую роль в формировании будущего образования и воспитания в Казахстане.

1. Новые образовательные вызовы

Современное образование сталкивается с рядом глобальных вызовов. В первую очередь, это необходимость интеграции новых технологий в образовательный процесс. Мы живем в эпоху цифровых технологий, и знания, которые мы передаем детям, должны быть актуальными, соответствующими потребностям 21 века. Однако, внедрение технологий требует от педагогов не только освоения новых методов преподавания, но и изменения подходов к обучению и воспитанию.

Второй важный вызов — это необходимость воспитания целостной личности. Современные дети находятся под влиянием множества факторов, таких как глобализация, цифровизация, а также изменения в социальной структуре общества. В этих условиях важно сохранять и передавать ценности, которые будут служить основой для формирования моральных и духовных ориентиров молодежи.

Программа «Біртұтас тәрбие» как раз направлена на решение этих вызовов, ставя целью гармоничное развитие ребенка, сочетание знаний с воспитанием высоких нравственных стандартов, уважения к традициям и культуре своего народа.

2. Адаптация педагогов к новым условиям

Для успешной реализации программы «Біртұтас тәрбие» педагогам необходимо адаптироваться к этим вызовам. Адаптация педагогов — это процесс, включающий не только освоение новых методов и технологий, но и глубокое переосмысление своей роли в образовательном процессе.

Первый важный аспект адаптации — это профессиональное развитие педагогов. Для того чтобы эффективно работать в рамках программы «Біртұтас тәрбие», учителям необходимо не только овладевать современными педагогическими технологиями, но и развивать личностные качества, такие как эмпатия, терпимость, способность к критическому мышлению и саморазвитию. Важно, чтобы педагоги стали настоящими наставниками, которые могут стать примером для своих учеников, развивать их творческий потенциал, стимулировать любовь к учению и открытию нового.

Второй аспект — это интеграция традиционных ценностей с современными методами образования. В условиях глобализации и информационных технологий важно сохранить национальное самосознание, уважение к культуре, традициям и истории Казахстана. Программа «Біртұтас тәрбие» предполагает воспитание граждан, которые будут гордиться своей родиной, осознавать свою ответственность перед обществом и природой. Для этого педагог должен не только преподавать предмет, но и активно вовлекать учеников в процессы культурного и морального воспитания.

Третий вызов заключается в необходимости создания среды, в которой каждый ребенок чувствует свою значимость и принадлежность. Важно, чтобы педагог мог адаптировать учебный процесс под индивидуальные потребности учащихся, помогать каждому раскрывать свой потенциал, поддерживать развитие не только умственных, но и эмоциональных, социальных, духовных качеств.

3. Поддержка педагогов в процессе адаптации

Адаптация педагогов к новым условиям невозможна без системной поддержки. Здесь важным элементом становится не только повышение квалификации, но и создание условий для обмена опытом, обсуждения актуальных проблем, разработки новых подходов. В этом ключе важную роль играют курсы повышения квалификации, педагогические мастерские, участие в научных и образовательных форумах.

Кроме того, необходимо развивать систему наставничества, когда опытные педагоги делятся своими знаниями с коллегами, помогают адаптироваться в новых условиях, показывают лучшие практики. Это важно для формирования единой команды, работающей на достижение общих целей в рамках программы «Біртұтас тәрбие».

4. Роль программы «Біртұтас тәрбие» в адаптации педагогов

Программа «Біртұтас тәрбие» стала не только вызовом для детей, но и серьезным вызовом для педагогов. Внедрение этой программы требует от учителей обновления подходов, новых знаний и навыков. Однако это также открывает большие возможности для педагогического роста, для того чтобы стать не только учителями, но и наставниками, проводниками в мир знаний и нравственных ценностей.

Суть программы «Біртұтас тәрбие» заключается в том, чтобы воспитать всесторонне развитую личность, которая будет готова к жизни в быстро меняющемся мире, но при этом сохранять свою культурную и национальную идентичность. Педагоги, работающие по этой программе, становятся не только учителями, но и мостом между поколениями, между традициями и инновациями.

5. Заключение

В заключении хочу отметить, адаптация педагогов к новым образовательным вызовам в рамках программы «Біртұтас тәрбие» — это процесс, который требует не только приобретения новых знаний и навыков, но и глубокого понимания своей роли в воспитании будущего поколения. Педагог, который работает в рамках этой программы, должен быть готов к постоянному саморазвитию, к освоению новых методов и технологий, к интеграции национальных ценностей в образовательный процесс.

Вместе мы создаем сильное, духовно богатое поколение, готовое к вызовам современного мира, но сохранившее любовь и уважение к своей культуре, традициям и своей стране.

Использованная литература

1. Кулешова, Г.В. (2019). Современные образовательные подходы и вызовы XXI века. Алматы: Издательство «Атамұра».
2. Рахметова, К.Қ. (2021). Образование в Казахстане: развитие и инновации. Алматы: Издательство «ҚазАқпарат».
3. Шарипова, А.С. (2018). Педагогическое мастерство в условиях инновационных технологий. Алматы: Рауан.
4. Баймуханова, Г.К. (2023). Инновационные подходы к воспитанию в школе: теории и практики. Алматы: «Қайнар».

БІРТҰТАС ТӘРБИЕ: ЖАҢА БІЛІМ БЕРУ СЫН-ТЕГЕУРІНДЕРІНЕ БЕЙІМДЕЛУ

Жолдасбекова Тоты Токтанкызы,
өндірістік оқыту шебері

М.Ықсанов атындағы Қызылорда политехникалық колледжі

Біз ХХІ ғасырда өмір сүріп жатырмыз, жаңашылдықтың заманы, үздіксіз өзгерістің дәуірі. Білім беру саласы осы өзгерістерден тыс қала алмайды. Жаңа технологиялар, заманауи талаптар, жаһандану мен мәдени әртүрлілік – мұның бәрі педагогтерге үлкен сын-тегеурін тудырып отыр. Ал осындай жағдайда “Біртұтас тәрбие” бағдарламасы тәрбие мен білім беру жүйесінің өзегіне айналуға. Бұл бағдарлама педагогтерді жаңа заманның күрделі талаптарына бейімдеуге бағытталған.

Ендеше, бұл бағдарлама педагогтерге не ұсынады? Ол олардың бойында қандай қабілеттерді дамытады? Біріншіден, бағдарлама – болашаққа бағдарланған тәрбие. Жаңа ғасыр педагогтерді енді тек пән оқытушысы ғана емес, рухани көшбасшы, қоғамның қалыптастырушысы, балаға жол сілтеуші болуы тиіс. Бұл үлкен жауапкершілік. Бірақ осындай жауапкершілікпен қатар үлкен мүмкіндік те бар. Әр педагогтың қолында өз шәкіртінің жүрегіне жол табатын кілт жатыр.

Екіншіден, заманауи технологияларды меңгеру. Енді тек бор мен тақтаның заманы емес. Сандық технологиялар, интерактивті құралдар, виртуалды сыныптар – педагогтердердің күнделікті өмірінің ажырамас бөлігі. Бірақ бұл технологиялардан қорқудың қажеті жоқ. “Біртұтас тәрбие” педагогтерге осы құралдарды қолданудың тиімді жолдарын үйретеді. Ең бастысы, оларды білім беру процесінің ажырамас бөлшегіне айналдырады. Осылайша, мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас жаңа деңгейге көтеріледі.

Ал рухани тәрбие ше? Ұрпақ санасын жаңа деңгейге көтеру үшін педагог алдымен өзінің ішкі дүниесін жетілдіруі қажет. Жеке тұлға ретінде дамып, өз тәжірибесін үнемі жаңартып отыруы маңызды. Осы жерде бір маңызды сұрақ туындайды: “Педагогтар бұл сын-тегеуріндерді еңсере ала ма?” Менің ойымша, педагогтер алмаса, ол мамандыққа сай келмейді. Себебі педагог – ең алдымен, көшбасшы. “Біртұтас тәрбие” бұл көшбасшылық қасиетті дамытып, заманауи педагогтың бейнесін қалыптастыруға көмектеседі.

Оқушыларға әсер ету үшін педагогтердің бірлескен жұмыс жасауы маңызды. Командалық жұмыстың күші әрдайым зор. Бағдарлама осыны жақсы түсінеді. Сондықтан педагогтерді ынтымақтастыққа, тәжірибе алмасуға, бір-бірінен үйренуге бағыттайды. Бұл – педагогтар арасындағы жаңа мәдениеттің қалыптасуына жол ашады. Ұжымдық жұмыс арқылы педагогтар балаларды жақсырақ түсініп, олардың қажеттіліктерін алдын ала болжай алады.

“Біртұтас тәрбие” бағдарламасының тағы бір маңызды аспектісі – ұлттық құндылықтарды сақтап, оларды заманауи білім беру үдерісіне енгізу. Біз өзіміздің түп-тамырымызды ұмытпай, оны жаңа әдіс-тәсілдер арқылы ұрпаққа жеткізуіміз керек. Қазақ халқының тарихы, мәдениеті мен дәстүрі – кез келген заманауи білім беру моделінің негізіне айналуы тиіс. Бұл – жастардың бойына рухани құндылықтарды сіңірудің бірегей жолы. Себебі ұлттық тәрбие болмаған жерде, кез келген білім нәтижесіз болады.

Енді ойланайық, неге педагогтарға дәл осы бағдарлама қажет? Себебі ол уақыт талабына жауап береді. Қазіргі заман педагогі тек бір пәннің маманы ғана емес, білім алушының өміріне бағыт беруші, олардың бойына құндылықтарды сіңіруші, әлемді тануға үйретуші тұлға болуы тиіс. “Біртұтас тәрбие” бағдарламасы – осы міндетті жүзеге асырудың таптырмас құралы.

Білім сапасының жоғары болуы – кез келген елдің экономикалық табыстылығына тікелей әсер ететін фактор екені анық. Бірақ бұл жерде қомақты қаржының шешуші рөл атқаратыны туралы пікір екіұдай. Мысалы, Грекия мен Оңтүстік Корея бір оқушыға шамамен бірдей қаржы бөлсе де, білім сапасы бойынша көрсеткіштері мүлде алшақ. Оңтүстік Корея білім беру саласындағы халықаралық рейтингтерде жоғары орын алса,

Грекия керісінше төменгі орындарда тұр. Бұл қаржыландыру көлемінен бөлек, басқа факторлардың маңызды екенін көрсетеді.

Білім сапасын жақсартуға қол жеткізген елдер көбіне қаржыны арттырудан гөрі, нақты қажеттіліктерді дұрыс анықтап, білім беру жүйесін жүйелі түрде жетілдіру арқылы табысқа жеткен. Бұл елдер шынайы жағдайларды ескеріп, нақты жоспар құрып, ұзақ мерзімді нәтижелерге қол жеткізген.

Мысалы, АҚШ-тағы білім жүйесінің дамуы Джон Кеннедидің 1961 жылы Юрий Гагариннің ғарышқа ұшуына қатысты айтқан пікірінен бастау алды. Ол: «Кеңес Одағы білім беруде жеңіске жетті!» деген болатын. Бұл сөздер АҚШ-тың білім саласындағы мәселелеріне назар аудартып, орта білім сапасын арттыру бойынша кешенді бағдарламалар жасауға себеп болды. Ғылыми зерттеулер, инновациялық тәсілдер және жүйелі жұмыс нәтижесінде АҚШ білім беру деңгейін айтарлықтай көтере алды.

Орта білім жүйесі – өте күрделі құрылым. Сондықтан оның сапасын арттыру да оңай шаруа емес. ЮНЕСКО-ның Халықаралық білім беруді жоспарлау институтының директоры Ж. Аллак бұл туралы: «Білім беру үдерісінің күрделілігі тек қаржыға байланысты емес. Ақшамен шешілмейтін қиындықтар да бар», – деп айтқан. Оның ойын америкалық зерттеуші әрі білім саласының маманы Ф.Г. Кумбс жалғастырып: «Білім беру жүйесін дамыту үшін идеялар, батыл шешімдер, өзін-өзі сынға алу қабілеті және өзгеріске деген ұмтылыс қажет», – деп толықтырған.

Осы айтылғандардан байқауға болады, білім беру саласында шынайы өзгеріс жасау үшін қаржылық ресурстар ғана жеткіліксіз. Идеялар мен жаңашылдыққа ұмтылыс, мәселелерді сыни тұрғыда бағалау және ұжымдық ізденіс аса маңызды. Бұл тұжырымдар елімізде білім сапасын көтеруге бағытталған реформаларды жүзеге асыру барысында ескеруді қажет етеді. Ел Президенті осы мәселелерге назар аудара отырып, білім беру саласындағы түйткілдерді шешу үшін кең көлемді, терең ойластырылған шешімдер қажет екенін атап көрсетті. Бұл – тек білім саласындағы мамандардың ғана емес, бүкіл қоғамның ортақ мәселесі.

Қорытындылай келе, “Біртұтас тәрбие” бағдарламасы – жаңа ғасыр педагогінің құралы ғана емес, оның шабыт берушісі. Бұл бағдарлама әр педагогқа өз мүмкіндіктерін толық ашуға, жаңа білім беру сын-тегеуріндеріне бейімделуге көмектеседі. Біз болашақ ұрпақты тәрбиелейміз. Ал болашақтың кілті – біздің қолымызда. Ендеше, бірге дамып, бірге өркендейік!

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. <https://egemen.kz/amp/article/371138-bilim-sapasy-arttyru-dgoly>
2. Әбеннова, Ж. (2020). Цифрлық технологиялар және педагогикадағы жаңа мүмкіндіктер. Алматы: Рауан.
3. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. (2020). Біртұтас тәрбие бағдарламасы бойынша әдістемелік нұсқаулықтар
4. Қазақстан Республикасының “Білім туралы” заңы.
5. Жұмабаева, Ұ. (2022). Қазіргі заман педагогикасы: әдіс-тәсілдер мен инновациялар. Алматы: “Ұлағат” баспасы.
6. Серғалиев, М. (2021). Ұлттық құндылықтар және білім беру жүйесі. Нұр-Сұлтан: “Астана Кітап”.

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ САҚТАУ ЖАСТАРДЫҢ РӨЛІ

Шагатаева Роза Шатеновна,

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің оқытушысы

«Қостанай құрылыс колледжі» КМҚК

Қостанай облысы, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

Аңдатпа. «Ұлттық құндылықтарды сақтау жастардың рөлі» мақаласында ұлттық құндылықтардың халықтың бірегейлігі мен қоғамның тұрақты дамуының негізі ретіндегі маңыздылығы қарастырылады. Әсіресе, жаһандану мен технологиялық прогресс жағдайында жастардың мәдени мұраны сақтау, насихаттау және оны қазіргі заманға бейімдеу жолындағы рөліне ерекше назар аударылады. Автор өскелең ұрпақтың бойында патриотизмді, мәдени мұраға жауапкершілік сезімін және ұлттық сананы нығайтуға белсенді қатысуға деген дайындығын қалыптастыру қажеттілігін атап өтеді. Мақалада дәстүрлерді сақтау мен тарихи және мәдени тамырларға құрмет көрсетуге жастарды тартудың жолдары ұсынылады. Бұл мақала жастар арасында ұлттық сана-сезімді арттырып, ұлттық құндылықтарды сақтауға белсенді қатысуға үндеуді көздейді.

Түйін сөздер: жаһандану үрдісі, ұлттық мүдде, тәрбие, ұлттық құндылық, ұлттық рух, су парыз.

Аннотация. В статье «Сохранение национальных ценностей роль молодежи» рассматривается значимость национальных ценностей как основы идентичности народа и устойчивого развития общества. Особое внимание уделяется роли молодежи в сохранении, популяризации и адаптации культурного наследия в условиях глобализации и технологического прогресса. Подчеркивается необходимость воспитания у подрастающего поколения чувства патриотизма, ответственности за культурное наследие и готовности к активному участию в укреплении национального самосознания. Предлагаются пути вовлечения молодежи в процессы сохранения традиций и формирования уважения к культурным и историческим корням. Эта статья направлена на повышение национального самосознания среди молодежи и призыв к активному участию в сохранении национального наследия.

Ключевые слова: глобализация, национальный интерес, воспитание, национальная ценность, национальный дух, долг.

Abstract. The article "Preserving National Values The Role of Youth" explores the importance of national values as a foundation for a nation's identity and the sustainable development of society. Special attention is given to the role of youth in preserving, promoting, and adapting cultural heritage in the context of globalization and technological progress. Emphasizes the need to cultivate patriotism, a sense of responsibility for cultural heritage, and a willingness among younger generations to actively participate in strengthening national consciousness. The article suggests ways to engage youth in preserving traditions and fostering respect for cultural and historical roots. This article aims to raise national awareness among young people and calls for active participation in preserving the national heritage.

Keywords: globalization, national interest, education, national value, national spirit, nourishment, duty.

Мемлекет басшысы Қ. Тоқаев Ұлттық құрылтайдың «Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс» атты үшінші отырысында сөйлеген сөзінде негізгі құндылықтарды атап өтті: Бұл құндылықтар «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының негізіне айналады. 2024-2025 оқу жылында білім беру ұйымдарында тәрбие жұмысы осы бағдарламаның негізгі ережелеріне сәйкес ұйымдастырылатын болады. Біртұтас тәрбие бағдарламасының теориялық негіздері педагогикалық тәсілдер мен принциптерге сүйенеді. Бұл бағдарлама ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар арқылы білім алушылардың тұлғасын қалыптастыруға көмектеседі. Оқыту мен тәрбие әдіснамалық тұрғыдан интеграциялануына септігін тигізеді.

Ұлттық құндылықтарға әр халықтың асырлар бойы жинақтаған ұлттық, рухани және мәдени құндылықтары жатады. Осы құндылықтарды ұрпағымыздың бойына сіңіріп,

оқу-тәрбие үдерісінде ұлтжандылыққа, отаншылдық пен салт-дәстүрімізді құрметтеуге баулып, өз халқын, өз мемлекетін көздің қарашығындай қорғайтын тұлғаларды тәрбиелеу – ұстаздар алдындағы басты міндет. Ұлтымыздың тұнып тұрған асыл мұра, рухани байлығын оқыту үдерісіне енгізу арқылы қазақ халқының құнды ойларын, даналық пәлсапасын, өмірлік тәжірибесін халық игілігі үшін қолдана алатын жан-жақты дамыған, білімді, өзіндік көзқарасы бар жеке тұлғаны қалыптастырамыз.

Ғасырлар шеруінде халқымыздың алақанына салып аялаған баға жетпес рухани мұрасы, даналық дариясы оның әдебиетінен көрініс табады. «Туған тілін сүюден басталатын махаббат, елжандылықтан адамзатты шексіз құрметтеуге дейін өседі. Жасынан туған халқының даналығымен сусындап, оның өсиетінен нәр алып, әдебиетті сүйіп, сол арқылы ұлтжанды азамат болып өсері хақ», - дейді аса көрнекті әдебиеттанушы Ш. Елеукенов. [2, б. 12]

Қай заманда болмасын адамзат алдында тұратын ұлы міндет-өзінің өмірін жалғастырушы саналы ұрпақ тәрбиелеу. Ұрпақ тәрбиесі - ұлт болашағы, келешек қоғам тәрбиесі. Сол келешек қоғам иелерін жан-жақты жетілген, ақыл парасаты мол, мәдени-ғылыми өрісі озық етіп тәрбиелеу кезек күттірмейтін іс екені сөзсіз. Халық даналығында: «Бір баланы адам етіп өсіргенше, бір шаһар апат болады» деген сөз бар. Осы салыстырудың өзі-ақ баланың шын мәніндегі Адам болып қалыптасуы қыруар уақыт пен тер төгетін еңбекті қажет ететін аумағы кең, жауапкершілігі мол күрделі іс екенін ұқтырса керек. «Ту жанында қисық ағаш жатпайды» дегендей, сом тараулы тәрбие жолының тоғысар тұсы халықтың өзінде, ата-баба салт санасында, дәстүрінде. Жас ұрпақты ұлттық мақтаныш пен ұлттық патриотизм рухына қалай тәрбиелесек, еліміздің халқымыздың болашағы, даналығы да солай айқын көрінеді [1]. Даналық білімнен нәр алады. Даналыққа апаратын жол ұзақ әрі қиын. Сондықтан жастарға басты қиындықтарды көре білетін, әлеуметтік ақыл-ойға сәтті кіруге көмектесетін жақсы жолбасшы керек. Ғалымның ісі – ғалымдағы заңдылықтарды ашып, оны сөзбен формулаға айналдыру. Әдіскердің міндеті – ғалымның ашқан жаңалығын білімге айналдырудың құралын табу. Педагогтың міндеті - ғалым мен әдіскердің міндетін кең көлемде қоса отырып, оқушының тұтас ойлау қабілетін қалыптастыру [2].

Бүгінгі таңда білім алушылар әлемдік деңгейде өркениетті негізде білім мен тәрбие беру, ұлттық құндылықтарды олардың бойына сіңіру – ұстаз алдындағы үлкен міндет. Адамзат тарихында құндылықтар қалыптасуының негізгі ерте заманнан-ақ ойшылдар мен ғұламалардың назарында болды. Олардың тәрбиелік негіздері атадан балаға ұрпақтан-ұрпаққа ізгі қасиеттер мен сезім ниеттерден тұрады. Ұлттық құндылық белгілі бір бағытты, мақсатты, жүйелі ұлттық көзқарасты, мінез-құлықтағы адамдық тәртіп пен рухани дағдыны қалыптастыратын жүйе. Олай болса, ұрпақ тәрбиесіндегі құндылықтар негізгі ізгілікті, ақылды адамгершілік, парасаттылық, имандылық міндеттерін ажырата біліп өзіне таңдау жасауы. Халықта «Балаңды өз тәрбиеңмен тәрбиелеме, өз ұлтыңның тәрбиесімен тәрбиеле» деген мақал бар. Жас ұрпаққа тәрбие мен білім беру саласында халықтық педагогиканы енгізе отырып, қазақ халқының салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын, мінез-құлық мәдениетін меңгеруде білім алушылардың бойына ұлттық имандылық, адамгершілік, сыпайылық қасиеттерін қалыптастыру. Ұлттық тәрбие біздің ұрпақтан-ұрпаққа жеткізетін асыл қазынамыз. Ол болашақ ұрпақты өмір сүруге тәрбиелейтін үлкен тәрбие кітабы. Ал тәрбие тамыры тереңде-халық қазынасында, оның қадір қасиеті мен бітім-болмысында. Бұл қазына ұлттық құндылықтар арқылы бала бойына сіңетіні даусыз.

Ұлттық құндылықтар дегеніміз не? Қарапайым тілмен айтқанда, ұлттық құндылықтар белгілі бір ұлтқа ұлт азаматына тән зат, адами қадір-қасиет, яғни ғасырлар бойы жинақтаған ұлттық рухани және материалдық құндылықтар. Ол-тәрбие мен оқытуға бағытталған мұрағаттар. Оларға меймандостық, кісілік, сыйластық, имандылық, кішіпейілділік, салауаттылық, қайырымдылық, ізгілік, еркіндік, өнерпаздық, сыпайылық, мәдениеттілік, шығармашылық, рухани байлық, махаббат сынды қасиеттер жатады. Кез-келген ұлттың сипаты бес қағидаға келіп тіреледі. Біріншісі – тілі, екіншісі – діні, үшіншісі – дәстүрі, төртіншісі – тарихы, бесінші – атамекені. Құндылықтар – шынайы ғана болады,

ол адамға тәуелді емес, дей тұрғанмен ол ең алдымен адам санасында орын алады. Құндылықтарды сезім арқылы қабылдап, ал сана арқылы түсінуге болады, соның нәтижесінде тұлға құндылықты игереді, соған сай әрекет етеді. Өз ұлтын қадірлеп, қастерлеген, ұлт қадірін білген азаматтың бірі Ж.Аймауытов: «Мен халыққа кіндігіммен байланып қалғанмын. Оны үзе алмаймын. Ұзу қолымнан келмейді» дейді.

Сырым Датұлы: «Мен ағайынды екеуім: бірі – өзім, екіншісі – халқым»-дейді. Қазақ халқының осындай дәріптеуге, қастерлеуге, дамытуға тұрарлық ұлттық рухани материалдық құндылықтары туралы ұлағатты, құнды ойларын халық игілігіне келешек ұрпақты ел жұртқа ие болатын азаматтарды тәрбиелеуге неге қолданбасқа? Қазақ халқы баланы жамандықтан жиреніп, жақсылықты жаны тілеп тұратын құлықты болуын, сұлу сөз сйқырлы ұн.әдемі өң мен түрлі ләззат ала білетін, һәм байсалды ,ойламдышымыр болып өсуін ұлт тәрбиесінің негізгі қағидасы етіп ұстаған.

Ұрпақ тәрбиесіне кешігу дегеніміз мертігумен бірдей. Тәрбие бала тумап тұрып, дүниеге келмей тұрып берілуі тиіс. Болашақ ұрпағымызды тәрбиелегенде ,оларға жастайынанимандылық пен ұлттық қасиеттерді сіңіре білсек, сонда ғана біз ұлттық рухы дамыған, Отанының гүлденуіне үлес қоса алатын азамат өсіре аламыз деген болатын-деген болатын. Сондықтан қатардағы пендені нағыз толық қанды тұлғаға айналдыру үшін ұлттық құндылықтар арқылы тәрбие берудің маңызы зор.

Жеке тұлғаны ұлттық тәрбие арқылы дамыта отырып, нақты әрекет арқылы оқытуда төмендегі құндылықтардың болуы қажет:

- белсенді қарым-қатынас: оқушы мен мұғалімнің әрбір мәселеде өз көзқарастарын білдіріп отыруы;

- индивиттік: мұғалімнің әр жеке оқушының ерекшелігін дамыту, қоғам алдындағы жауапкершілігінің болуы;

- өзіндік тәртіп: өзіндік бақылау мен бағалауды шешім қабылдауды үйрену;

- шыдамдылық: әр түрлі пікірлерді қабылдай алу, бір-бірінің пікірлері мен ерекшеліктерін құрметтеу, қабылдау. Ұлттық құндылықтарымызды әлемдік деңгейге шығаруға қабілетті тұлға тәрбиелеу үшін:

- оқушылдардың сана-сезімін қалыптастыру;

- жас ұрпақ санасына туған халқына деген құрмет, сүйіспеншілік мақтаныш сезімдерін ұялату, ұлттық рухын дамыту;

- ана тілі мен дінін, оның тарихын, мәден етін, өнерін, салт-дәстүрін, рухани-мәдени мұраларды қастерлеу;

- жас ұрпақ бойында жанашырлық, сенімділік, намысшылдық тәрізді ұлттық мінездері қалыптыру сияқты міндеттерді орындағанда ғана біз мақсатқа жете аламыз.

Бала бойына ұлттық құндылықтарды дамытудағы негізгі құралдарға мыналарды жатқызуға болады:

- сыныптағы тәрбие сағаттары;

- баспасөз және қабырға газеттері;

- бұқаралық ақпарат құралдары;

- тәрбие шаралары (пікірталас, тәрбие сағаты, кеш, дәріс, таным-өнеге сағаттары, т.б.)

- кітап оқу;

- мектептен тыс және сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыру;

- шығармашылық жобалар қорғау;

- қоғамдық ұйымдармен байланыс жасау;

- саяхат жасау;

- үйірмелерге қатысу.

Жаңа Қазақстан үшін қазақ өркениетін дамыту, салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын, тілін, т.б. ұлттық құндылықтар аясында кеңейту - өзекті мәселенің бірі. Сондықтан алдымызда тұрған үлкен мақсат – ұлттық мұра құндылықтарын қазіргі таңның мәдени жетістітерімен үйлестіру. Жас ұрпақ тәрбиесінде үйлесімділік заңы салтанат құруы шарт. Яғни ол өзінің өсу, есею кезінде ақ сүт беріп асыраған ата-анасымен де, көкірек көзін ашқан ұстаздарымен

де үйлесім таба білуі тиіс. Сонда ғана тұлға бойында ұлттық рухани қасиеттер бірте-бірте қалыптасары сөзсіз. Тұлға бойындағы рухани құндылықтарды қалыптастырудың көзі, отбасы, әулет, әлеуметтік орта, мемлекет болса, ұлттық құндылық, ұлттық салт-сана, ұлт алдындағы міндет, парыз, намыс, ұлттық рух, ұлттық салт-дәстүр, тұлға бойындағы ұлттық құндылықтың жоғары көрсеткіші. Тәрбиенің негізі болып саналатын адамзаттық құндылықтардың бірі тәрбиенің басқа адамға деген қажеттілігі, басқа адамидарды сүйе білу қажетілі болып табылады.

Қорыта айтқанда, бүгінгі күнде жастарды әдепті де саналы етіп тәрбиелеу үшін ең алдымен тәрбие ережелеріне сүйене отырып, ұлттық дәстүрімізді, әдет-ғұрыптарымызды, дінімізді, ата-бабаларымыздан қалған насихат-мұраларды жастардың санасына сіңіре білуіміз қажет. Тәрбиенің көзі ата-бабамыздан қалған мұралар мен дана сөздер десек, біз соларды насихаттайтын жүргізушіміз. Бүкіл қоғам болып қолға алып, мәдениетті, тәрбиелі болып жүруді әрқайсысымыз өзімізден бастасақ, жас ұрпақтың тәрбиесі де өз жемісін берері анық.

Құндылық дегеніміз не ? Құндылық туралы алғашқы түсінік ежелгі грек ғалымы Сократтан бастау алады. Сократ үшін құндылық «адамның өмірді бағалауы» екен. Басқа ғұламалардың пікірін алсақ Құндылық – бұл қандай да бір нәрсенің мәнділігі, қымбаттылығы деп тұңғыш анықтама берген неміс философтары Р.Лотце мен Г.Коген болды. Ол 19 ғасырдың ортасында пайда болды. Олардың философиясының негізгі тенденциясы-ақыл мен жүректі жоғары синтезде үйлестіру және біріктіру болды. Қазақ ойшылдарының келесі көрнекті өкілдері-Абай Құнанбаев пен Шәкәрім Құдайбердиевтен басталады. Олардың философиясы тұтас дүниетанымның маңызды қырын көрсетеді. Адам тек ғарыштық, табиғи болмыс емес, адамгершілік, ар - ожданға негізделген тұлға деп тұжырымдаған.

Ұлттық құндылықтар – қандай да бір этникалық қауым өкілдерінің өзіндік тарихи көрінісі бар рухани мұраттарының жиынтығы. Әр ел үшін ұлттық құндылықтың алатын ерекші орны бар. Ұлт болып қалыптасуымыз-ұлттық құндылықтарды дәріптуден басталады. Біздің ұлттық құндылықтарымыз, салт-дәстүр, әдет-ғұрып пен мәдени мұраларымыз, тіліміз және дініміз. Бүгінгі қоғам бұрынғы заманға қарағанда өте күрделі болып көз алдымызда өзгеруде. Ұлттық құндылықтар арқылы тәрбиелеу дегеніміз халықтың ғасырлар бойы жинақтап, іріктеп алған тәжірибесі мен ізгілік қасиеттерін жас ұрпақтың бойына сіңіру. Бүгінгі таңда жаһандану үрдісі жүріп жатқан жағдайда ұлттық мүдде, ұлттық тәрбие, ұлттық құндылық, ұлттық рухымызды сақтап қалу алдымызда тұрған үлкен міндет. Ұлттық тәрбие дегеніміз сана сезім мен сенім қалыптастыру. Бүгінгі ұрпағымызды бірнеше ғасырлардан жинақталған ата-бабамыздың мол мұрасымен, ұлттық құндылықтарымен сусындату біздің басты парызымыз. Қазіргі таңда ұлттық рухтың оянуы ұлттық тарих, мәдениет, салт-дәстүр жаңа көзқараспен қалыптасты[1].

21 ғасыр жаһандану кезеңі - қазақ халқы үшін күрделі кезең. Осы кезеңде халқымызда рухани деградацияға (латынша degradatio – біртіндеп нашарлау, құлдырау) ұшырау кейпі көрінген сияқты. Осы мәселені жөндеу тәрбие тағылым мәселесі кезекте тұрған сияқты. Осы кезеңде халқымыздың даналары Абай Шәкәрім данамыздың бізге тастап кеткен мұралары халқымызға тәрбиелік тағылым жағынан көмекке келетін сияқты. Абай, Шәкәрім туындылары бүгінде халқымыз үшін үшін, ұлттық тәлім - тәрбиенің негізгі болып табылады. Абай шығармасымен өсу және одан тәрбие алу – бүгінгі ұрпақтың алдында тұрған міндеттерінің бірі[2]. Абай мұрасы күннен күнге нұрланып, рухани қазынаға айналып отыр. «Қазақтың бас ақыны – Абай, қазақ даласында одан асқан біз білетін ақын болған жоқ». Абайдың ең үздік шәкірті Шәкәрім атамыз. Бұл даналардың бізге жеткен нақыл сөздері, туындылары тұнып жатқан рухани бай мұра.

Ұлы Абайдың жас ұрпаққа: «Адам бол» деп өсиет қалдырғаны белгілі. Адал бол – бай тап, Адам бол – мал тап...[3]

Адам болу үшін адамгершілікке тән жағымды жағымсыз қасиеттерді өз өлеңінде көрсеткен: Яғни нағыз адам болу үшін бес нәрсеге асық болу керетігін айтып өткен. К.Д.

Ушинский: «Тәрбиелеудің басты міндетін адамгершілік әсер етуден құрайды», - десе, дана Абай: «Ақпейіл және ықыласты жүрек адамды жетелеуі тиісті, сонда ғана оның еңбегі және табыстылығы ерекше мәнге ие болады. Адам болып дүниеге келу жеңіл, бірақ адам болу қиын», - деген болатын. Тәрбиенің маңыздылығы сондай, біздің болашақ ұрпағымыз тәрбиеден ғана рухани байлық алып, тәрбие арқылы ғана Адам болып қалыптасады. Абайдың негізгі мұраты – адам тәрбиесі [4]. Адам асыл қасиетті үйрене отырып, рухани тәрбие алады. Мейірімділіктің негізі қаланады. Абайдың рухани әлемі таптырмайтын құндылық. Ол адамгершілікті бәрінен де жоғары қояды. Өйткені қазақ халқының болашағын, салт-дәстүрімен рухани мәдениетін дамыту, жастарға адамгершілік тәрбие беру жолдарын ойлаумен өтті. Оның қара сөздерінен адам бойындағы адамгершілік қасиеттердің қандай болуын түсіне отырып, келешек ұрпақтарымыздың бойында ар – ожданлықты ұялатуға яғни тәрбиелеуге жол көрсетеді. Тәрбие тал бесіктен басталады демей ме дана халқымыз [5]. Білім мен тәрбие бірге жүретін үрдіс. Абайдың 19-қара сөзі. Адам ата-анадан туғанда есті болмайды: естіп, көріп, ұстап, татып ескерсе, дүниедегі жақсы, жаманды таниды дағы, сондайдан білгені, көргені көп болған адам білімді болады. Естілердің айтқан сөздерін ескеріп жүрген кісі өзі де есті болады. Әрбір естілік жеке өзі іске жарамайды. Сол естілерден естіп, білген жақсы нәрселерді ескерсе, жаман дегеннен сақтанса, сонда іске жарайды, сонда адам десе болады. Абайдың ойынша адамның ақылдылығы, адамгершілігі, тәрбиелілігі қоршаған ортаны танудан басталады. Сол себептен Абайдың қара сөздерін келешек ұрпақтың бойына сіңіріп, сусындата отырып, таусылмас рухани қазына екендігін аңғартамыз [6]. Біздің ұлттық құндылықтарымыз, салт-дәстүр, әдет-ғұрып пен мәдени мұраларымыз, тіліміз және ұлттық қолөнер мен ұлттық киімдер, ұлттық тағамдар, ұлттық ойындар. «Саналы ел салтын сақтар» дегендей ұрпағымызға құндылықтарымызды дәріптеп, тәрбиелей отырып, оған құрметпен қарауға жол көрсету біздің міндетіміз. Осыған орай оқу орнымызда болашақ ұрпақты тәрбиелеуге байланысты әр-түрлі тақырыптарда іс-шаралар өткізіліп тұрады. Айта кетсек, «Абай дана, Абай дара қазақта», «Абай мұрасы – халық ұлағаты», «Қош келдің наурыз!», «Наурыз - думан». Мақсатымыз - Жастарды жан – жақты қабілетті азамат етіп өсіруде қазақ халқының салт – дәстүрінің тәлім - тәрбиелік, білім танымдық рөлі орасан зор екендігін түсіндіру. Қазақстан Республикасының Білім туралы заңының Білім беру жүйесінің міндеттерінде: Азаматтық пен елжандылыққа, өз Отаны – Қазақстан Республикасына сүйіспеншілікке, мемлекеттік рәміздерді құрметтеуге халық дәстүрін қастерлеуге, қазақ халқының мәдениетімен дәстүр салтын оқып үйрену үшін жағдай жасау деп көрсетілген [7].

Сондықтан да оқу орнымызда салт – дәстүрлерімізді насихаттап келеміз. Қазіргі таңда ұлттық салт – дәстүрлер оқу – тәрбие процесіне кеңінен енгізіліп отыр.

Тіл – қай ұлттың болмасын тарихы мен тағдыры, тәлімі мен тәрбиесінің түп тамыры, қатынас құралы. Дана халқымыз «Қанша елдің тілін білсең, сонша түрлі ілім білесің» деп бекер айтпаған. Күннен күнге қарыштап жатқан жаңа технологияларды игерудің ең бірінші жолы – тілді меңгеру. Еліміздің болашақ жастарының тілімізді құрметтеп сөйлеу білу мүмкіндіктеріне жеткізу – тіл мамандарының алдына қойған үлкен мақсаттарының бірі деп ойлаймыз. Бүгінгі студент – ертеңгі маман білім ордасынан білімді, білікті жаңа технологияны меңгерген жаңашыл тұлға ғана емес, мемлекеттік тілді жетік меңгерген тұлға болып шығуы қажет. Мемлекеттік тілді дәріптеу мақсатында колледж қабырғасында «Тіл татулық тірегі», «Тілім менің – тірлігімнің тірегі» атты сыныптан тыс іс-шаралар қаза тілі мен әдебиеті апталығында өткізіліп тұрады. Мақсаты: жастардың ана тіліне деген құрмет сезімін арттыру, тіл мәртебесін көтеру, бабаларымыздың өсиетін ұран ету. Тәуелсіз Қазақстанның көгінде көк байрағымыз желбіреді, әр қазақтың жүрегінде Әнұранымыз айтылды, өзіміздің қазақ тілімізбен қайтадан қауыштық. Қазақстан Республикасының тіл туралы Заңы қабылданды. Ендігі біздің міндетіміз тілімізді сақтап, сол тілде сауатты жазып, ойымызды қазақ тілінде таза жеткізу, ардақтап құрметтеу. [8] Б. Момышұлының «Анамыздың ақ сүтімен бойымызға дарыған тілімізді ұмыту - бүкіл ата - бабамызды, тарихымызды ұмыту» - деген болатын. Сондықтан тілімізді ұмытпай, әлемдегі ең мықты,

бәсекеге қабілетті елу елдің қатарына ену үшін қазақ тілін жоғары мәртебеде ұстауы керек деп білемін. М. Жұмабаев: «Ұлтқа тілінен қымбат нәрсе болмақ емес, бір ұлттың тілінде сол ұлттың сыры, тарихы, тұрмыс тіршілігі, мінезі айқын көрініп тұрады» - деген. Тіл байлығы - әрбір ұлттың мақтанышы.

Қазіргі ұрпақтың ХХІ ғасырдағы қазақ ұрпағының міндеті «Мәңгілік ел» болып қалу үшін ұлттық құндылықтарды сақтай білуіміз керек. Себебі ұлттық құндылық –ұлттың тірегі.

Ұлттық тәрбие қазір елімізде орын алып отырған көптеген мәселелерді: ана тілін, ата тарихын, ұлттық салт-дәстүрін білмейтін жастар, тастанды жетім балалар, «қиын» балалар, қарттар үйлеріндегі әжелер мен аталар, нашақорлыққа салынған жастар, тағы басқаларды бірте-бірте жоюдың және олардың алдын алып, болдырмаудың негізгі жолы. Ұлттық тәрбие алған ұрпақ дені сау, білімді, ақылды, ұлтжанды, еңбекқор, сыпайы, кішіпейіл болып өседі. Сондықтан да ұлттық тәрбие – ел болашағының дінгегі десек те болады.

Бүгінгі ғаламдану процесінде ұлттық құндылықтарды сақтау мен өзінің бет-бейнесін, ізгі дәстүрлерін сақтау жолындағы күрес ұлттық сананы сақтау күресі екенін түсінуіміз және түсіндіруіміз қажет.

Ұлттық идея – туған жер, өскен орта әсерлерінен қалыптасып, халықтың тілі, ауыз әдебиеті, салт-санасы, әдет-ғұрпы, ырымдары мен тыйымдары арқылы жүйеленген этностық сезім. Ол – ұлттың болмысы, психологиялық өзіндік ерекшелігі. Ұлт бар жерде ол да бар. Ұлтпен бірге өмір сүреді, жойылмайды, құбылып өзгермейді.

Ұлы Абай айтқандай, «толық адам» келбетіне жету –түпкі нәтижені меңзейді. Тәрбие – бұл көпжақты, үздіксіз, қоғамдық құбылыс. Сондықтан болашақ ұрпақ тәрбиесіне біртұтас ел болып ат салысу басты парызымыз!

Әдебиеттер тізімі

1. Сыдықов М.Е. Сыныптан тыс жұмыстарда жеткіншектердің адамгершілік құндылықтарын қалыптастырудың педагогикалық шарттары – 2008
2. Ұзақбаев С. «Тамыры терең тәрбие» - Алматы 1995
3. Абай. Қара сөздері Алматы. 1993
4. «Абайтану» курсын оқытудың ғылыми – әдістемелік негіздері. Әдістемелік құрал – Астана, 2013
5. Қалиев Қ. «Болашақ мұғалімдерді ұлттық тәрбие беруге дайындау » -Алматы 2001
6. Мұхтар Әуезов энциклопедиясы — Алматы, «Атамұра» баспасы, 2011
7. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы - Алматы 2008.
8. Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан -2050» стратегиясы стратегиясы: бір халық-бір ел-бір тағдыр- 2014
9. «Біртұтас тәрбие » бағдарламасы - 2023

ТӘРБИЕ – ҰРПАҚТАН-ҰРПАҚҚА ЖЕТКІЗІЛЕТІН АСЫЛ ҚАЗЫНА

Бейсенова Хамар Баязитовна,

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің оқытушысы

«Костанай жоғары политехникалық колледжі» КМҚК

Костанай облысы, Костанай қ., Қазақстан Республикасы

Түйін. Жастар, тәрбие, ұлттық сана, ұлттық тәрбие, Қазақстан.

Аннотация. Мақалада ұлттық тәрбие арқылы білім алушылардың ұлттық ой-өрісі мен ұлттық өзіндік сананы дамыту мәселелері қарастырылған. Ертеңгі болашақ жастардың қолында, сондықтан ұлттық тәрбиемізді жаңғыртып, білім алушыларды ұлтын, Отанын сүйюге тәрбиелеу. Тәрбие-ұлттық сана-сезімі жоғары болашақ мамандарды -жастарды тәрбиелеуге негізделген білім беру жүйесінің құрамдас бөлігі. Мақсаты-ұлттық сана арқылы қалыптасқан, ұлттық құндылықтар мен жалпыадамзаттық құндылықтарды байланыстыра алатын, ұлттық мүддені дамытуға ықпал ете алатын тұлғаны тәрбиелеу.

Ұлы ғалым Әбу насыр Әл-фараби,былай деген екен:
«Тәрбиесіз берілген білім – адамзаттың қас жауы».
Осының екеуін баланың бойына дарыту -
Ұстаздардың парызы бен қарызы

Жақсы ұстаз орындайды парызын,
Сусындатып білімімен шәкіртін.
Мақсат қылып қояды әр сабақта
Болсыншы деп тәрбиелі әр қазағым.

Ашық сабақ, сынып сағат, іс-шара,
Тәрбиелі, ақылды, даналы бол.
Өз еліңнің мақтан тұрар ері бол деп тұра
Шәкіртімді қатыстырам қызықтыра.

Жүзеге асады осылайша
«Біртұтас тәрбие» атты бағдарлама.
Аударайын назарды мен жастарға,
Ойымменен бөлісейін рұқсат болса.

Жастарға қараймын бүгін мен тамсанып,
Қиялдағы арманы мен мақсатын барад қуып,
Не байқадым, не қалаймын сендерден?
Жеткізейін ойымды хат қып жазып.

Қимаймын жастарды жаманатқа,
Берік бол айтқан сөзің мен халқыңа.
Ұлт қазынасы - Тәрбие
Сен емес пе, жеткізетін ұрпақтан-ұрпаққа?

Жолдастар, айтайын сендерге мен бір қызық,
Кірістірмей сөзіме жасандылық.
Көргенімді айтайыншы тура бетке,
Көріп жүрмін сендерден жақсы қылық.

Заманның қуып ағымын,
Биікте болғың келеді.
Алға басқан адымың
«Сәтті болсын» деп айтқым келеді.

Пайда қуған жетпейді,
Құдай ондайға бермейді.
Бәрінен сән кетсе де,
Білім сәннен кетпейді.

Тағы бір нәрсе бар бұл заманда
Ұлттық рух пен ұлттық сана,
Ұлттық намыс, тарих пен тіл
Өткен ғасырлардан келе жатқан өшпес мұра!

Іштарлық деген жауларың,
Басталар содан дауларың,
Сол мінезбен, қанекей,
Қай дұшпанды жауладың?

Білімді, ақылды, ұлтжанды
Ұлттық тәрбиенің ұраны.
Дені сау, еңбекқор, сыпайы
Осы жастар- Қазақстанның болашағы!
Отбасы- мықты, шағын мемлекет,
Ата-ананың ақыл-кеңесі,
Өмірдегі бағыты мен беделі,
Бір-бірін құрметтеуі - үлкен тәрбие мектебі.

Сондықтан да ата-анаға айтарым,
Танытпайық жастарға немқұрайлық.
Адалдық, қайраттылық, имандылық
Баламыздың бойына дарытайық!
Мен өзіме өлең жазсам кей-кейде,
Мақсатым не, мұрат не деп сұраймын.
Жастардың, балалардың, қыздардың
Қай мінезін, қай қылығын қалаймын?

Бауыр болып бір-біріне тартылып,
Достарым жүр қуанышқа артылып.
"Ұйымшылдық" ұйымның ұстанымы,
Адалдықты жан жүрекке жар қылып.

«Бірлік болмай-тірлік болмас» деген атам қазақ
Барлық ұлт үшін Қазақстан – бір шаңырақ
«Алтын ұям» деп санайтын әр адамға
Сыйлайды Алла бақытты балалы шақ

Көмекке қолдың ұшын созатұғын,
Сол адам парасаты озатұғын.
Қолғабысқа зәру жанды көре тұра,
Қолқанат болмайтыны, тозатұғын.

Кіші келіп үлкенге басын исін,
Ал үлкені бата беріп, ақыл үйсін.
Заманымыз осындай көркем болса,
Еліміздің шетіне қай жау тисін?

«Ана – үйдің берекесі,
Бала үйдің – мерекесі.
Бұтағымен ағаш сымбатты,
Ұрпағымен адам қымбатты.
Бала болсаң балғындай бол.
Айналаңа қорғандай бол»

Жастарым, арналады бұл саған.
Бағалашы уақытыңды берген саған.

Келер заман қолын бұлғап тұр әне,
Бұл хатымда тілек жатыр бір саған

Әдебиеттер тізімі:

1. Жұмабаев М. Педагогика. – Алматы: Рауан, 1994.
2. М. Бағыбаева. М. Жұмабаев және ұлттық тәлім- тәрбие// Ұлағат
3. С. Сеңкібаев. М. Жұмабаевтың тәрбиелік ілімі- ғасырлар тоғысында
4. Пірәлиев С. Ұлттық тәрбие және жаһандану // «Егемен Қазақстан».
5. Қапалбеков Б. Ұлттан тілді алса... – Алматы, 2006. – 138 б.
6. Мырзахан А. Ел болудың жолы – ұлттық тәрбие // «Ана тілі», 20 қазан, 2011.
7. Ғаббасов С. «Халық педагогикасы». 1995 ж.
8. Оқушылардың ғылыми қоғамдарын ұйымдастыру және республикалық ғылыми жарыстарын өткізуге әдістемелік нұсқаулар. Астана 2007. Жалпыға міндетті стандарттары. Жалпы бастауыш білім. - Алматы, 2002.
9. В.П.Беспалько Слагаемые педагогической технологии. «Педагогика», 1989
10. Көшімбетова С.А. Оқу-тәрбие үрдісінде оқытудың инновациялық әдіс тәсілдерін пайдалануда.

ДАМУ ЕЛДІҢ БАСТАЛУЫ - ЖАНҰЯДА

Кенаралова Шинар Баязитовна,

Қостанай облысы әкімдігі білім Басқармасының «Қостанай қызмет көрсету саласының колледжі» коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны

Аңдатпа: Олеңімде қазіргі заманда жастар үшін жасалынып отырған мүмкіндіктердің көптігін көрсетуге ұмтылдым. «Біртұтас тәрбие» бағдарлама туралы жаздым. Жақсылықтардың әлі де жалғасарына сенімдімін. Еліміз өсе бергей!

Алғыс айтайын ең бірінші АЛЛАҒА
Қасиетті жерді бұйыртқан
Ұлы халық – Қазағыма!
Қазақ халқым аман болсын,
Жасай берсін еліміз!
Болашағы жас қолында,
Дарынды жастарымда.
Адаспасын жастарым ,өз жолында.
«Адал адам – Адал еңбек - Адал табыс»
Құндылықтар құрылтайда
Президентпен айтылды.
Осы құндылықтар
«Біртұтас тәрбие» бағдарламаның
Негізіне айналды.
Бағдарлама елімізде дамуда
Даму елдің басталуы – жанұяда.
«Қыз ақылды ескермес, ана үлгісін көрмесе,
Ұл жарылқап ас бермес, әке үлгісін көрмесе »
Кішіпейіл, әділетті, мейірімді болуға
Ата- ана сіңіру керек баласының бойына.
Айтылған сөзге, алдынан шыққан сынақтарға,
Төзім, табандылық тағы керек балаға.
Әлем жылдам өзгеруде.
Колледждегі студенттерде
Ерінбей, ізденуде.

Өлем жылдам өзгеруде.
Елім, жерім, ұям деп,
Отанымды сүйемін деп
Еліміздің дамуына ат салысуда.
«Біртұтас тәрбие» бағдарлама да
Біздің оқу орнымызда іске асырылуда.
Бірнеше мысал келтірейін істеп жатқан жұмыстан:,
Тілден артық қасиет жоқ,
Тілдер күніне арналған,
Өткізілді іс-шара,
ТӘЕЛСІЗДІК күні,
Көп мақсаттар қойылды.
Тарихты білсін деп,
Патриоттық сезім оянсын деп,
Жылда мықты мән беріп,
Өткіземіз салтанатты іс-шара.
Жастар, жастар жетісіп, өркендесін,
Қабырғасын қазақтың көркемдесін.
Отан ана қойнында бағы ашылып,
Жанашыр баласындай еркелесін.
«Біртұтас тәрбие» бағдарлама
Елімізге пайдасын әкелсін.

Әдебиет тізімі

1. Ахметова Ә. «Қазақ балалар әдебиетінің кітапханасы». Алматы, 1992ж.
2. Сопы Сматаев «Елім –ай».
3. Бердібек Соқпақпаев «Балалық шаққа саяхат».
4. «Өзін – өзі тану. кз» журналы. 2012ж.
5. «Өзін – өзі тану. кз» журналы. 2014ж.

РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ И ТВОРЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ ЗА СЧЕТ ПРИМЕНЕНИЯ НА УРОКАХ ЦИТАТ НЕДЕЛИ

Данченко Татьяна Владимировна,
преподаватель общеобразовательных дисциплин,
ЧУ «Колледж предпринимательства КИИЭУ», г.Костанай, Казахстан

Аннотация. Статья «Развитие коммуникативных и творческих компетенций за счет применения на уроках цитат недели» посвящена исследованию эффективного использования цитат как образовательного инструмента для формирования и развития коммуникативных навыков обучающихся. Введение в тему определяет значимость коммуникативной компетенции в современном образовательном пространстве и роль цитат в углублении понимания языка, культуры и литературы. Авторы описывают концепцию «цитаты недели» и ее интеграцию в учебный процесс, выделяя примеры цитат, которые могут быть связаны с темами урока и актуальными событиями. В статье рассматривается, как цитаты способствуют улучшению навыков чтения, устной и письменной речи, а также критического мышления у школьников и студентов. Особое внимание уделено методическим подходам к внедрению цитат в обучение, таким как групповые обсуждения, проектные задания и дебаты, которые способствуют активному вовлечению обучающихся в образовательный процесс.

Ключевые слова: развитие, компетенции, коммуникация, творчество, применение, уроки, цитаты недели

Аңдатпа. Мақала «Апта цитаталарын қолдану арқылы коммуникациялық және шығармашылық құзыреттілікті дамыту» атауымен оқушылардың коммуникациялық дағдыларын қалыптастыру мен дамытуда цитаталарды тиімді пайдалануды зерттеуге арналған. Мақалада қазіргі білім беру кеңістігінде коммуникациялық құзыреттіліктің маңызы және цитаталардың тіл, мәдениет және әдебиетті терең түсінуге қалай әсер ететіні талқыланады. Автор «апта цитаталары» концепциясын оқыту процесіне енгізу жолдарын қарастырып, сабақтарда байланысты тақырыптармен және өзекті оқиғалармен байланыстырыла алатын цитаталардың мысалдарын келтіреді.

Түйінді сөздер: даму, құзыреттіліктер, коммуникация, шығармашылық, қолдану, сабақтар, апта цитаталары

Abstract. The article titled «Development of Communicative and Creative Competencies Through the Use of Quotes of the Week in Lessons» explores the effective use of quotes as an educational tool for fostering and developing students' communication skills. It discusses the significance of communicative competence in the modern educational landscape and how quotes contribute to a deeper understanding of language, culture, and literature. The author outlines the concept of «quote of the week» and its integration into the learning process, providing examples of quotes that can be linked to lesson topics and current events. The article highlights the role of quotes in improving reading, oral, and written communication skills. It also examines methodological approaches to incorporating quotes into teaching, such as group discussions, project assignments, and debates, which enhance student engagement in the educational process.

Key words: development, competencies, communication, creativity, application, lessons, quotes of the week

Воспитание и образование – это неотъемлемые аспекты формирования личности, задачами которых является не только передача знаний, но и внедрение важнейших жизненных ценностей. В этой связи программа воспитания «Біртұтас тәрбие» акцентирует внимание на интеграции нравственных и культурных ценностей в учебный процесс. Одним из эффективных способов реализации данной программы является использование «Цитат недели» – пословиц, поговорок, народной мудрости и изречений выдающихся личностей, которые служат лейтмотивом как учебной, так и внеучебной деятельности во всех образовательных организациях. Цитата (от латинского «citare» — упоминать, называть) представляет собой точную выдержку из какого-либо текста. Она функционирует как средство извлечения информации из используемого материала и может выступать в роли уникального стилистического приема, позволяя оценивать и комментировать источник. Цитата может эффективно использоваться в аргументации и сравнении различных точек зрения. В современной русской устной и письменной речи цитаты играют значительную роль. По определению Т.В. Матвеевой, в словаре лингвистических терминов цитата рассматривается как конкретная форма чужой речи — дословно воспроизведенная фраза из другого произведения [1]. Для авторлов цитата может служить обоснованием (авторитетного мнения) или подтверждением его аргументов. Уникальность и многозначность цитат как культурного, научного и образовательного феномена отмечено в различных областях, включая лингвистику, литературоведение, риторiku и речеведение. Древний тюркский мыслитель Жусуп Баласағуни утверждал, что «красота ума — это язык, а красота языка — это слово». Это высказывание подчеркивает, что сознание человека постоянно развивается через взаимодействие и опыт языковой личности. В ряде отечественных исследований подчеркивается важность общения (коммуникации), которое основывается на принципах совместной деятельности (С.М. Джакупов, Х.Т. Шерьязданова, Н.Б. Жиенбаева, Ж.К. Исаева) [2]. В казахстанской лингвистике и лингводидактике значительное внимание уделяется работам З.К. Ахметжановой. Проблематика обучения русскому языку в школе и вузах исследуется в трудах Д.Т. Турсунова, Г.А. Мейрамова, Р.А. Абузярова и М.Р. Кондубаевой. Вопросы формирования коммуникационной компетенции и компетентностного подхода в педагогическом процессе рассматриваются в трудах казахстанских ученых, таких как В.А. Ким и Б.А. Жетписбаева. Также вопросы

формирования коммуникативной компетенции в контексте иноязычного обучения находят освещение в работах исследователей, таких как А.Т. Чакликованы и М.И. Кудрицкая [3]. Исследование цитат как источника знаний и педагогического инструмента формирования коммуникативных компетенций имеет глубокие исторические корни [4]. Например, известный школьный учитель Иоанн Стобей, живший в V веке, собирал цитаты из произведений поэтов, драматургов, риториков, грамматиков, историков и философов. Он использовал эти цитаты не только в образовательных, но и в педагогических целях. Обращение к цитатам в учебниках русского языка имеет давнюю традицию, о чем свидетельствуют материалы учебных изданий 1980-х годов [5]. К урокам развития речи традиционно относились занятия, посвященные подготовке к письменным работам, таким как сочинения и изложения. Эти письменные работы представляли собой основной вид ученической деятельности, оцениваемой по двум предметам — русскому языку и литературе. Цитаты обогащают образовательный процесс, выполняют несколько важных функций вдохновляют и мотивируют обучающихся. Использование народной мудрости и пословиц помогает ученикам лучше понять свою культуру, традиции и ценности. Это особенно актуально в рамках программы «Біртұтас тәрбие», которая направлена на укрепление национального самосознания. Анализ и обсуждение цитат на уроках развивает у учащихся умение критически мыслить и рассуждать, что является важным навыком в современном мире. Размещение цитат на стендах, LED-экранах и классных досках создает приятную атмосферу и визуально поддерживает учебный процесс, делая его более интересным и содержательным.

Процесс формирования коммуникативных компетенций активно осуществляется на любых уроках — будь то литература, художественный труд или внеклассные мероприятия, кружки и классные часы. В рамках реализации программы «Біртұтас тәрбие» каждый месяц имеет свою уникальную тематику, что способствует более глубокому пониманию учебного материала и прививает обучающимся важные жизненные ценности. Сентябрь, как месяц трудолюбия и профессионализма, насыщен вдохновляющими цитатами, которые могут быть использованы на различных уроках. Рассмотрим, как можно интегрировать эти цитаты на уроках русского языка, литературы, художественного труда ИЗО и музыки.

Цитаты сентября

«Білім – қымбатқазына, қанағаттұтпаазына» (Мұзафар Әлімбаев)

«Жанұям – қорғаным, ата-анам – тірегім!»

«Ақырын жүріп анық бас, еңбегің кетпес далаға!» (Абай)

«Еңбек — жайған ақ қызмет емес, адам болмысының айнасы» (Абай)

Использование цитат на уроках русского языка и литературы. Патриотические и философские высказывания могут стать основой для обсуждений, развивая критическое мышление у обучающихся. А.И. Коржумбаева и Г. Бекахметов в своей книге «Основы критического мышления» предлагают определения ключевых понятий критического мышления и рассматривают его применение в таких сферах, как наука, медицина и средства массовой информации [6]. Казахстанский ученый Т.Ю. Лифанова определяет критическое мышление как процесс активной интеллектуальной деятельности, который подразумевает совместное осмысление информации через её применение, анализ, обобщение и оценку [7]. В начале месяца можно предложить ученикам обсудить цитату Мұзафара Әлімбаева: «Білім – қымбатқазына, қанағаттұтпаазына». Ученики могут поделиться своими мыслями о ценности образования в их жизни и о том, как знания помогают им в будущем. Цитата «Жанұям – қорғаным, ата-анам – тірегім!» может стать поводом для написания эссе или составления творческих работ на тему семейных связей и поддержки. Это развивает навыки написания и аргументации, развивает семейные ценности. Цитаты Абая «Ақырын жүріп анық бас, еңбегің кетпес далаға!» и «Еңбек — жайған ақ қызмет емес, адам болмысының айнасы» могут быть использованы для анализа литературных произведений, в которых труд соотносится с характером персонажей. Школьники и студенты могут исследовать, как труд формирует личность и жизненные позиции героев.

Цитаты являются прекрасной основой для понимания эстетики и важности труда в искусстве, формируют творческие компетенции. На основе цитаты Абайа «Еңбек — жайған ақ қызмет емес, адам болмысының айнасы» обучающиеся могут создать художественные работы, отражающие труд и его значение в жизни человека. Это может быть рисунок, коллаж или даже инсталляция, иллюстрирующая трудовые будни. Учитель может показать картины, на которых изображены трудящиеся. Ученики могут проанализировать, как труд изображен в искусстве и какие эмоции он вызывает. Использование цитат поможет связать художественные работы с глубокими жизненными истинами. Цитаты о труде и семье могут вдохновить учащихся на создание музыкальных композиций или анализ существующих произведений. Обучающиеся могут написать свои мелодии или стихи, вдохновленные цитатой «Жанұям – қорғаным, ата-анам – тірегім!». Это поможет развивать их креативность и понимание важности семьи в жизни. Учитель может предложить анализировать песни и музыкальные произведения, в которых затрагиваются темы труда и семейной поддержки. Обсуждение поможет обучающимся лучше понять, как музыка отражает ценности и идеалы общества.

Таким образом, интеграция цитат недели на уроках русского языка, литературы, художественного труда ИЗО и музыки в рамках программы «Біртұтас тәрбие» не только обогащает учебный процесс, но и способствует формированию у обучающихся важных жизненных ценностей. Эти цитаты помогают создать глубокую связь между знаниями и практическим применением, что, в свою очередь, способствует развитию гармоничной личности, способной внести значимый вклад в общество. Использование цитат как мотивационного и образовательного инструмента создает атмосферу для самовыражения, творчества и критического мышления.

Список использованной литературы:

1. Матвеева Т.В. Полный словарь лингвистических терминов. Ростов-на-Дону : Феникс, 2010. 563 с. 9 Русский язык. Школьный энциклопедический словарь / под. ред. С.В. Друговейко-Должанской, Д.Н. Чердакова. СПб. : Санкт-Петербургский гос. ун-т, 2013. 584 с.
2. Байменова Б. С., Демегенова А.Е. қасібім Орекетіп қалыптастырудағы ИННОВАЦИЯЛЫҚ технологиялардың ролі Н Вестник ЕНУ им. Л.Н.Гумилева, Серия Педагогика. Психология, Социология. — ЛФ 4(137). — 2021. -с. 23-30.
3. Чакликова А. Компетентностный подход как целевая основа новой образовательной парадигмы //Рекомендовано к изданию решением Ученого совета КазУМОиМЯ им. Абылай хана (протокол № 3 от 27 октября 2015 г.). – 2015
4. Пылаева, Т. Ю. Речевые компетенции в современной школе / Т. Ю. Пылаева. - Текст : непосредственный // Русская словесность. - 2010. - № 4. - С. 48-52.
5. Парышева Е.В. Использование цитат в учебниках русского языка/ Е.В. Парышева – текст.:// Бархударовские чтения, РАУ, 2024
6. Коржумбаева А., Бекахметов Г. Основы критического мышления. – Астана, 2014. – 208 с
7. Лифанова Т.Ю. Критическое мышление. – Алматы: Қазақ университеті, 2015. – 178 с

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТ ПӘНІН ОҚЫТУДА ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫ ОЙЫНДАРДЫ ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

Бектасова Алтынай Аргынгельдиновна,

қазақ тілі мен әдебиет пәні оқытушысы, педагог-зерттеуші,

«ҚИНЭУ кәсіпкерлік колледжі» ЖМ,

Қостанай облысы, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

Түйін. Интеллектуалды ойындарды қолданудың өзектілігі - білім алушылардың пәндерге деген қызығушылығын арттыру, тілдік дағдылары дамыту және құндылықтары дәріптеу. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының «Ұшқыр ой алаңы» жобасы шеңберінде қазақ тілі мен әдебиет пәнін оқытуда интеллектуалды ойындарды әзірлеп, жиі қолданамын. Оның ішінде «Ойөріс» атты интеллектуалды ойын. Бұл ойынның мақсаты - студенттердің қазақ тілін оқуға деген оқу-танымдық ынтасын арттыру, коммуникативтік құзыреттілігін (сөйлеу, тілдік, оқу-танымдық) дамыту және ұлттық құндылықтарды насихаттау. Тапсырмалар 1 курстың қазақ тілі мен әдебиет пәнінің типтік бағдарласына негізделіп жасалынды. Білім алушылар ойынға белсенді қатысып, қызығушылық танытты, яғни өз елінің тарихы, мәдениеті, дәстүрлері мен жетістіктері туралы білімдерін кеңейтті.

Аннотация. В рамках проекта программы «Біртұтас тәрбие» «Ұшқыр ой алаңы» разрабатываю и часто использую интеллектуальные игры в преподавании казахского языка и литературы. В том числе интеллектуальная игра «Ойөріс». Цель данной игры-повышение учебно-познавательной мотивации студентов к изучению казахского языка, развитие коммуникативных компетенций (речевых, языковых, учебно-познавательных) и пропаганда национальных ценностей. Задания интеллектуальной игры «Ойөріс» составлены на основе Типовой программы казахского языка и литературы 1 курса. Обучающиеся активно участвовали и интересовались игрой, то есть расширяли свои знания об истории, культуре, традициях и достижениях своей страны.

Өскелең жас ұрпақты рухани-адамгершілік қасиетке баулу, тәрбиелеу – барлық кезеңде өзекті. Біздің келешегіміз – жас ұрпақ, ал ұрпақ тәрбиесі адамзаттың мәңгілік тақырыбы.

Ел ертеңі болар бүгінгі балалар мен жасөспірімдерді тәрбиелеу, әлеуметтік тұрғыдан барынша қамтамасыз ету, толыққанды білім алуына жағдай жасау, олардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау Қазақ елінің ұлттық саясатының басты бағыттарының бірі.

Тәрбие мен оқыту өзара тығыз байланысты, бір- бірінен бөліп алуға болмайтын біртұтас процесс. Білім беру ұйымдарындағы тәрбие пән мазмұны, сынып сағаттарының және мектептен, сыныптан тыс қосымша білім беру мазмұны арқылы жүзеге асады.

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы қасиетті Түркістан қаласы, Түркі елінің шаңырағында өткізілген «Әділетті Қазақстан - Адал азамат» атты II Ұлттық құрылтайда сөйлеген сөзінде: «Адал азаматқа тән қасиеттер әрбір жастың бойынан табылуы керек, ұрпақтың бойында жаман әдет болса, бұл үлкендердің кінәсі»- дей келе, Әділетті Қазақстанды құру үшін: бүкіл қоғам болып жұмылу керектігін:

- ең бастысы, әр азаматтың сана-сезімі жаңғыруы қажеттігін;
- халқымыздың дүниетанымы және өмірлік ұстанымдары өзгеруге тиіс екендігін;
- әйтпесе, басқа реформаның бәрі бекер болатындығын нақты атап өтті. [1]

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы – ұлттық, адами құндылықтарға негізделген. Бұл құжатта білім беру ұйымдарындағы тәрбие жұмысын толыққанды жүзеге асыру үшін білім алушылардың бойында қалыптастырылуы тиіс құндылықтар мен тәрбиенің мақсаты, міндеттері айқындалады. Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген, әлемдік озық білімді игерген саналы азаматты тәрбиелеу мақсаты көзделеді.

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасында Техникалық және кәсіптік оқу орындарындағы түлектеріне «Тәуелсіздік және отаншылдық» бөлімінде мынадай міндеттер қойылған:

- жағдаяттарды сыни талдау, таңдау жасау, шешім қабылдау және өз шешімінің жауапкершілігін түсіну;

- өз елінің тарихы, мәдениеті, дәстүрлері мен жетістіктері білімін тарихи фактілерге сүйеніп ұдайы кеңейтуге ұмтылу;
- халықпен/ мемлекетпен бірлікті және мемлекетінің дамуы үшін жеке жауапкершілікті сезіну;
- елдегі және әлемдегі оқиғаларды объективті бағалау үшін ақпаратты сыни тұрғыдан талдай білу;
- ұлттық бірегейлікті нығайтуға ықпал ететін мемлекеттік тілді еркін меңгеру;
- еңбек нарығындағы жоғары кәсіби дағдылар мен бәсекеге қабілеттілік таныту;
- Қазақстанның егемендігі мен тәуелсіздігін, оның ішінде халықаралық аренада қорғауға дайын болу. [2]

Осы міндеттерді жүзеге асыру үшін «Ұшқыр ой алаңы» жобасы шеңберінде «Қазақ тілі мен әдебиет» сабағында интеллектуалды ойындарды әзірлеп, жиі қолданамын.

Ойын - студенттердің танымдық белсенділігін арттырудың, олардың тәуелсіздігін, ойлауын дамытудың маңызды шарттарының бірі. Бұл нәтижесіз әрекеттің бір түрі, оның себебі оның нәтижелерінде емес, процестің өзінде. Ойын студенттерді тәрбиелеуде, оқытуда және дамытуда маңызды, жалпыадамзаттық мәдениеттің ерекше құбылысы, оның бастауы мен шыңы. Ойын мәдениет феномені ретінде өзінің құндылығын сақтай отырып, адамның өмірі мен іс-әрекетінің шексіз сюжеттері мен тақырыптарын бос уақыт мазмұнына енгізбестен оқытады, тәрбиелейді, дамытады, әлеуметтендіреді, көңіл көтереді, демалуға мүмкіндік береді. Интеллектуалды ойын - бұл жеке тұлғаның дамуына әсер етуі мүмкін оқу іс-әрекетінің бір түрі.

Ойынға қатыса отырып, студент өзін-өзі жүзеге асыруға ұмтылады; ол жоспарлау және өзін-өзі бақылау дағдыларын қалыптастырады; ол жүйелі, креативті және сыни ойлауды көрсетуі керек. Интеллектуалды ойын-бұл оқу процесінің ажырамас бөлігі, материалды жалпылау мен бекітудің бір түрі. Бұл әрбір студентке алған жалпы оқу дағдылары мен дағдыларын көрсетуге, зияткерлік қабілеттерін көрсетуге, өз мүдделерінің жан-жақтылығын ашуға мүмкіндік береді, осылайша студент өзін-өзі дамыту ынталандыруларын қалыптастырады.

Педагогика ғылымындағы бағыт - ойын педагогикасы, ойынды тәрбие мен оқытудың жетекші әдісі деп санайды, сондықтан ойынға баса назар аудару студенттерді оқу жұмысына қосудың маңызды жолы, тәрбиелік әсерге эмоционалды жауап беру және қалыпты өмір сүру жағдайларын қамтамасыз ету тәсілі болып табылады. Оқу процесінде ойынды қолдану студенттердің ойын-сауық түрінде ұсынған ақыл-ой мәселелерін шешуге, белгілі бір қиындықтарды жеңе отырып, шешімдерді өздері табуға ықпал етеді. [3]

Ойын барысында студенттің дамуы оның логикалық ойлауы мен өз ойын сөзбен жеткізе білуінің дамуымен тығыз байланысты. Ойын арқылы және ойында студенттің санасы өмір сүру жағдайларының, құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынастың алдағы өзгерістеріне біртіндеп дайындалады. Ойында болашақ маманға қажет тәуелсіздік, бастамашылдық, ұйымшылдық, шығармашылық қабілеттер, ұжымдық жұмыс жасау қабілеті сияқты жеке қасиеттер қалыптасады. Интеллектуалды ойынның мәні-студенттер өздері ұсынған ақыл-ой мәселелерін ойын-сауық түрінде шешеді, белгілі бір қиындықтарды жеңе отырып, шешімдерді өздері табады.

Зияткерлік ойындарды қолданудың өзектілігі қазіргі педагогикалық ғылымның алдында оқушылардың пәндерге деген қызығушылығын арттыру мәселесі тұрғанына байланысты. Білім алушыларды тәрбиелеу, оқыту және дамытудың ең көне құралдарының бірі-ойын. Бұл аға буыннан кішіге жинақталған тәжірибенің маңызды тәсілі. Оның көмегімен өмірлік және тәрбиелік проблемалық жағдайларды модельдеуге болады. Ойын барысында студенттер, ең алдымен, өздерінің жеке тәжірибелерін, сондай-ақ кейіпкердің тәжірибесі туралы идеяларын пайдаланады, яғни еліктеу арқылы іс-әрекеттің өзіндік тізбегі қалыптасады. Ойын барысында білім алушылар өз кейіпкерлерін көшірмейді, бірақ оған еліктейді. Ойынды оқу процесіне қосу оқу пәніне деген қызығушылықты айтарлықтай арттырады, эмоционалды тәжірибеге толы жағдайларды тудырады, оқушылардың іс-әрекетін ынталандырады. Ойын көптеген жеке қасиеттерді көрсетеді.

Өкінішке орай, интеллектуалды ойындармен айналысатын адамдардың саны жылдан-жылға төмендеп келеді, көбінесе оларды ақымақ, тартымды ойын-сауық ойындарымен алмастырады, бірақ мен интеллектуалды ойындардың өміршеңдігіне сенемін. Интеллектуалды ойындар ой-өрісті кеңейтуге, білімді нығайтуға, тапқырлықты дамытуға бағытталған. Зияткерлік ойындар балалардың ғылымның, техниканың, өнердің әртүрлі салаларына деген қызығушылығын оятады. Зияткерлік ойындардың қолданылу аясы үлкен: жалпылау сабақтары, пәндік апталар, сыныптан тыс іс-шаралар, қосымша білім беру сабақтары, тақырыптық сынып сағаттары, тақырыптық кештер.

Әр түрлі интеллектуалды ойындардың форматтары бар, мысалы: «Не? Қайда? Қашан?», «Өз ойыны», интеллектуалды олимпиадалар, брейн - ринг және басқалар жыл сайын кеңейіп, сынақтан өтуде. Өз тәжірибемде интеллектуалды ойын түрлерін жиі қолданамын. Оның ішінде «Тапқыр достар», «Ойөрісі» т.б.

Республикалық «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын және «Ұшқыр ой алаңы» жобасын іске асыру аясында ҚИНЭУ кәсіпкерлік колледжінде Жалпы білім беретін пәндік циклдік комиссия онкүндігінде қазақ тілі мен әдебиет пәні бойынша «Ойөріс» атты зияткерлік ойын өткіздім.

«Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің оқу мақсаты – қазақ тілі мен әдебиетін кіріктіріп оқыту негізінде білім алушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру, тіл нормаларын сақтап, еркін сөйлеу және сауатты жазу дағдыларын дамыту, мемлекеттік тілге құрметпен қарауын қалыптастыру.[4] Сондықтан орыс топтатарында қазақ тілі мен әдебиет пәнінің бағдарламасын негізге ала отырып интеллектуалды ойын өткізуді жөн көрдім.

Бұл ойынның мақсаты - студенттердің қазақ тілін оқуға деген оқу-танымдық ынтасын арттыру, коммуникативтік құзыреттілігін (сөйлеу, тілдік, оқу-танымдық) дамыту.

Интеллектуалды ойынды өткізу бірқатар дайындықтар қажет. Біріншіден, жабдықтар: компьютер, мультимедиялық проектор. Студенттердің жауаптарын есепке алу үшін жетондар беруді шештім, яғни студенттер әр дұрыс жауап бергені үшін жетондар алып отырады, соңында қанша ұпайлар жинағандарын білетін болады. Жетондарда ұлттық құндылықтарды насихаттау мақсатында бауырсақ, құрт, торсық, асық суреттері бар.

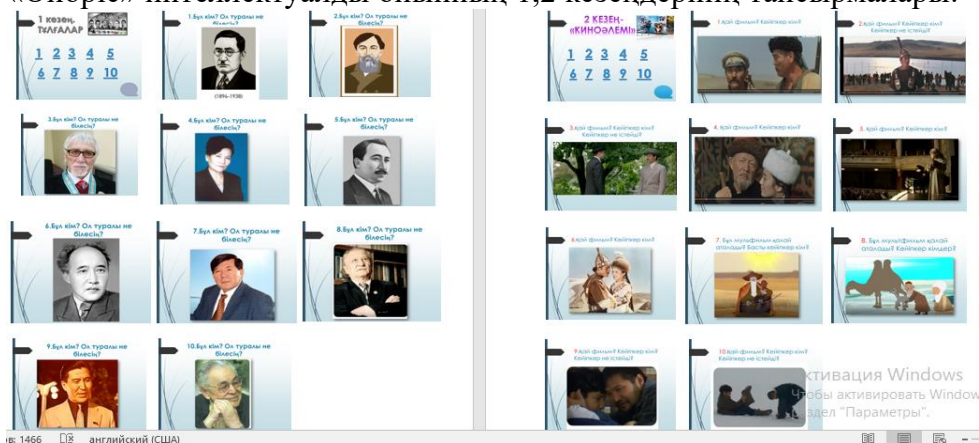
Екіншіден, тапсырмаларды, сұрақтарды дайындау. Материал ретінде 1 курстағы қазақ тілі мен әдебиет бағдарламасының тақырыптарын алдым. Ойынның сценарийін жасаған кезде 4 кезеңнен тұратын ойын құрастырдым:

- 1 кезең - «ТҮЛҒАЛАР»
- 2 кезең- «КИНОӘЛЕМ»
- 3 кезең- «МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕР»
- 4 кезең - «СӨЗ ӨНЕРІ»

«ТҮЛҒАЛАР» кезеңінде ел тарихында орны ерекше тұлғалардың суреттері беріледі: 1.Ілияс Жансүгіров. 2.Ыбырай Алтынсарин. 3.Сәбит Оразбай. 4.Гүлжауһар Сейтжан. 5.Сәкен Сейфуллин. 6. Мұхтар Әуезов. 7. Мұхтар Шаханов. 8.Қадыр Мырза Әли. 9. Шәкен Айманов. 10. Әбдіжәміл Нұрпейісов. Студенттер «Бұл кім? Ол туралы не білесің?» деген сұрақтарға жауап берулері тиіс. Бұл тапсырманың мағынасы- білім алушылар қазақ жазушыларды, ақындарды танып, білгендерін айтады. Сонымен қатар, коммуникативтік құзыреттілігін дамытады. Дұрыс жауап бергені үшін бауырсақ суреті бар жетондарды береді.

«КИНОӘЛЕМ» кезеңінде қазақ жазушылары мен ақындардың шығармалары негізінде түсірілген киноның суреттері беріледі: Ә.Нұрпейісовтің романына түсірілген «Қан мен тер» фильмінен суреттер; І. І.Жансүгіровтің «Әнші» әңгімесі бойынша түсірілген «Әмре» фильмі және «Күй» поэмасы бойынша «Бозінген» мультфильмінің, «Қазақ киносының атасы» тақырыбында «Қыз Жібек» фильмінің; Ұ.Есдаулеттің «Қара пима» поэмасы бойынша түсірілген бейнебаянның суреттері. [5] Студенттер «Қай фильм? Кейіпкер кім? Кейіпкер не істейді?» деген сұрақтарға жауап береді. (1 сурет) Бұл тапсырма арқылы қазақ киносының дамып келе жатқанын, мәдени мұра, қазақ киносы қазақ тарихы екенін ұғындырады және көркем шығарманы киномен салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасайды. Дұрыс жауап үшін құрт суреті бар жетондар таратады.

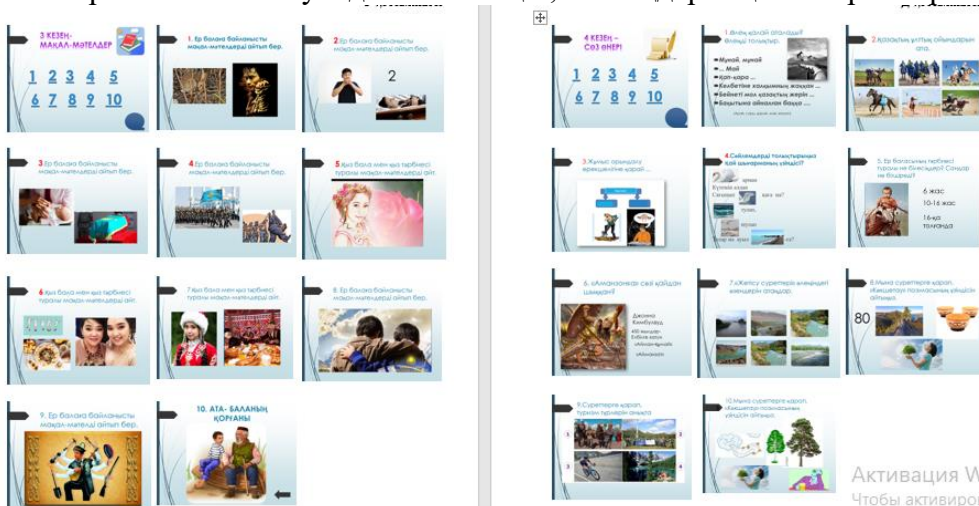
1 сурет. «Ойөріс» интеллектуалды ойынның 1,2 кезеңдерінің тапсырмалары.

«МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕР» кезеңінде суреттерде ер балалар мен қыз балаларға байланысты мақал-мәтелдер дайындалады. Мақалдардың мазмұны суреттермен берілген, студенттер суреттерге қарап, қандай мақалдар жасырылғанын анықтайтын болады. Жасырылған мақалдар мынадай: 1. Қоянды қамыс өлтіреді, жігітті намыс өлтіреді; 2. Жігіттің екі сөйлегені өлгені; 3. Ер жігіт ел үшін туады, ел үшін өледі; 4. Ер барда ел қор болмас; 5. Гүл өссе жердің көркі, қыс өссе елдің көркі; 6. Аяғына қарап асын іш, анасына қарап қызын ал; 7. Қыз-қонақ; 8. Ағасы бардың жағасы бар, інісі бардың тынысы бар; 9. Жігітке жеті өнер де аз; 10. Ата-баланың қорғаны. [6] Мақалдар мен мәтелдер білім алушыларға терең ой салады, көркем сөйлеуге жаттықтырады, сөз байлығын, сөздік қорын байыта түседі. Бұл тапсырманың мағынасы- мақал-мәтелдер арқылы ер бала мен қыз баланың тәрбиесінің ерекшеліктеріне назар аудару, қазақтың салт-дәстүріне құрметтеуге бағытталған. Дұрыс жауап үшін торсық суреті бар жетондар таратады.

Соңғы 4 кезең- «Сөз өнері». Бұл кезең барысында бір таңдаған тақырып бойынша суреттерде жасырылған сөйлемдерді, өлеңдерді табады. Бұл кезеңде студенттер Гүлжауһар Сейтжанның «Қара алтыны халқымның» өлеңінен үзіндісі, ұлттық ойындарының суреттері, Сәкен Сейфуллиннің «Көкшетау» поэмасының үзіндісі, Ілияс Жансүгіровтың «Жетісу суреттері» өлеңінің үзіндісі, Қадыр Мырза Әлінің «Аралым» өлеңінің үзіндісі, туризмнің түрлерінің суреттерін, «Әкеге қарап, ұл өсер» тақырыбынан ер баланы тәрбиелеуге қатысты сөйлемдеріне суреттер, «Асыл текті аналар» тақырыбынан амазонкалар туралы мәліметтерді, «Жұмыс және табыс» тақырыбынан жұмыс түрлері туралы сөйлемге арналған суретін анықтайтын болады [7] (2 сурет). Бұл тапсырма мына критерийлерін бағалауға болады: Көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу. Дұрыс жауап үшін асық суреті бар жетондар таратады.

2 сурет. «Ойөріс» интеллектуалды ойынның 3,4 кезеңдерінің тапсырмалары.

«Ойөріс» атты интеллектуалды ойынға 1 курс студенттері қатысты: 3 адамнан тұратын 2 команда- техникалық бөлімнің «Алаш» және механикалық-технологиялық бөлімнің «Зымыран» командалары. Команда мүшелері төрт кезең бойынша дұрыс жауап бергені үшін жетондарды жинап, ойынның соңында санайды: қанша бауырсақ, құрт, торсық, асық бар. Көп жинаған команда жеңімпаз атанады. Ойында бастамашыл, ұйымшыл, ұжымдық жұмыс жасай алған команда жеңімпаз атанып, команда мадақтау қағазымен және сыйлықпен марапатталады. Бұл ойында «Алаш» командасы жеңіске жетті.

Интеллектуалды ойындарды қолдану нәтижесінде соңғы екі оқу жылының білім сапасын салыстыра алғанда, 2022-2023 оқу жылында қазақ тілі мен әдебиет пәнінен білім алушылардың білім сапасы – 56 пайыз, ал 2023-2024 оқу жылы – 63 пайыз, яғни 7 пайызға өсті.

Мұғалімнің міндеті- студенттің танымдық іс-әрекетіне деген ұмтылысы жүзеге асыра алатын педагогикалық жағдайлар табу болып табылады. Оқытушы студенттердің бағдарламалық материалын тиімді және сапалы игере алатын оқу процесін үнемі жетілдірілуі тиіс, сондықтан сабақтарда және сабақтан тыс уақыттарында ойын элементтерін пайдалануға маңызды. Ойын қарым-қатынасқа көмектеседі, жинақталған тәжірибе алуды, жаңа білім алуды, іс-әрекеттерді дұрыс бағалауды қалыптастырады, адамның дағдыларын, оны қабылдау, есте сақтау, ойлау, қиял, эмоциялар, ұжымшылдық, белсенділік, тәртіп байқау, зейін сияқты қасиеттерді дамытады.

Ойын тәрбие және оқу құралы болып табылады, егер ол тұтас педагогикалық процесске кірсе. Ойынмен басқара отырып, ойын түрінде білім алушылардың өмірін ұйымдастырып, мұғалім студенттің жеке басының дамуының барлық аспектілеріне әсер етеді: сезімдерге, санаға, ерік-жігерге және жалпы мінез-құлыққа.

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, келесі қорытындылар жасауға болады:

1. Қазақ тілі мен әдебиет сабағынада интеллектуалды ойындарды пайдалануға тиімді;
2. ойынды қолдану ұжымда жұмыс істеу дағдаларын дамытады;
3. ойынды қолдану мемлекеттік тілге деген қызығушылығын арттырады,
4. қазақ тілі мен әдебиеті пәніне құндылық ретінде қарауын қалыптастырады;
5. сөйлеу әрекетінің түрлерін әлеуметтік ортада қолдану дағдыларын дамытады;
6. сын тұрғысынан ойлау дағдыларын дамытады;
7. ой-өрісі дамыған тұлғаны қалыптастырады;
8. ұлттық құндылықтарды құрметтейді.

Әдебиет тізімі:

1. <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasym-zhomart-tokaevtyyn-ulttyk-kuryltaydyn-adiletti-kazakstan-adal-azamat-atty-ekinshi-otyrysynda-soylegen-sozi-1752959>
2. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы. Қазақстан республикасы Оқу-ағарту Министрінің 2024 жылы 30 шілдедегі №194 бұйрығы.
3. <https://infolesson.kz/intellektualnaya-igra-samiy-umniy-1919012.html>
4. Жалпы білім беру деңгейінің 10-11-сыныптарына арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (жаратылыстану-математикалық бағыт, қоғамдық-гуманитарлық бағыт). Семей 2020ж.
5. Ф.Оразбаева, Ж.Дәулетбекова, Р.Рахметова, А.Рауандина, Ж.Саметова. Қазақ тілі мен әдебиеті: Тіл-Байрақ. Дидактикалық материал. Көкжиек – Горизонт, 2019.
6. <https://www.youtube.com/watch?v=q85H3be03nA&t=5s>
7. Ф.Оразбаева, Ж.Дәулетбекова, Р.Рахметова, А.Рауандина, Ж.Саметова, Б.Мүкеева. Қазақ тілі мен әдебиеті: Тіл-Байрақ. Лексикалық минимум. Көкжиек – Горизонт, 2019.

ҰЛТТЫҚ ТӘРБИЕ – ҰЛТ БОЛАШАҒЫ

Умирзаков Нургиса Онгарбаевич,

арнайы пән оқытушысы

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК

Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Ұлттық тәрбиенің маңызы мен оның ұлт болашағына тигізер әсері талқыланады. Ұлттық тәрбие – ұрпақтың рухани, адамгершілік және мәдени тұрғыдан дамуының негізі болып табылады. Жастардың ұлттық сана-сезімін қалыптастыру, ана тілі мен ұлттық дәстүрлерді құрметтеу, ұлттық құндылықтарды ұлықтау, патриоттық тәрбиені дамыту мақсатында жүргізілетін жұмыстар туралы сөз болады. Қазақ халқының салт-дәстүрлерінің ұрпақ тәрбиесіндегі рөлі ерекше атап өтіліп, халық ауыз әдебиеті, ұлттық өнер, және ұлттық ойындар арқылы жастардың сана-сезімін қалыптастыру жолдары көрсетіледі. Сонымен қатар, автор оқу-тәрбие процесінде ұлттық құндылықтарды насихаттау, жастарды қазақ халқының тарихымен, мәдениетімен таныстыру міндеті әрбір ұстаздың алдына қойылған маңызды мақсат екендігін айқындайды. Ұлттық тәрбиенің жас ұрпақты тәрбиелеудегі рөлі мен оның қоғамдағы орны кеңінен баяндалады.

Аннотация: Обсуждается значение национального воспитания и его влияние на будущее нации. Национальное воспитание-основа духовного, нравственного и культурного развития поколения. Речь пойдет о работе, проводимой в целях формирования национального самосознания молодежи, уважения к родному языку и национальным традициям, инаугурации национальных ценностей, развития патриотического воспитания. Подчеркивается роль традиций и обычаев казахского народа в воспитании поколений, демонстрируются пути формирования сознания молодежи через устную народную литературу, национальное искусство и национальные игры. Кроме того, автор подчеркивает, что задача пропаганды национальных ценностей в учебно-воспитательном процессе, ознакомления молодежи с историей, культурой казахского народа является важной задачей, поставленной перед каждым учителем. Широко освещается роль национального воспитания в воспитании подрастающего поколения и его место в обществе.

Адамгершілігі мол, сапалы да салауатты ұрпақ тәрбиелеуде халықтық тәрбиенің алатын орны ерекше. Қазіргі кезде барлық оқу орындарында ұлттық тәрбиеге айрықша мән берілуде. «Жастар біздің болашағымыз» дейтін болсақ, сол жастарымызды ұлтын сүйетін ұлтжанды, Отанын сүйетін патриот, жоғары адамгершілік иесі, ұлттық рухы биік парасатты азамат етіп тәрбиелеу үшін оларға ұлттық тәрбие, ұлттық құндылықтарымызды бойына сіңіруіміз қажет.

Ұлттық тәрбие – ұлттық сана-сезімі жоғары болашақ жастарды тәрбиелеуге негізделген білім беру жүйесінің құрамдас бөлігі.

Ұлттық тәрбиенің мақсаты – ұлттық сана-сезімі қалыптасқан, ұлттық мүдденің өркендеуіне үлес қоса алатын ұлттық құндылықтар мен жалпы адамзаттық құндылықтарды өзара ұштастыра алатын ұлтжанды тұлғаны тәрбиелеу.

Ұлттық тәрбиенің міндеті – мәдени-әлеуметтік өзгермелі жағдайдағы ұлттық тәрбиенің діңгегі – ана тілі болып қалатынын негіздеу, қазақ тілі мен тарихын, мәдениеті мен тілін, салт-дәстүрі мен дінін құрметтеуде жастардың ұлттық интеллектуалдық мінез-құлқын қалыптастыру, бүгінгі қазақ елінің индустриалық-инновациялық жүйесінің дамуын қамтамасыз ететін парасатты, ұлттық сипаттағы белсенді іс-әрекетке тәрбиелеу.

Жас ұрпаққа сапалы біліммен бірге саналы тәрбие беру қай кезде де өзектілігін жоғалтқан емес. Сондықтан да біздің алдымызда тұрған басты міндет - білім алушының ұлттық сана-сезімін оятып, тәрбиелеп қана қоймай, оның бойына халықтық педагогиканы, ғасырлар бойы қалыптасқан тіл, дін, ұлттық салт-дәстүр, үлгі-өнегені сіңірту, халқымыздың тілін, тарихын, ұлттық дәстүрін, ата салтын ұмыта бастаған бүгінгі ұрпақты тәрбиелеуге ат салысу, халқымыздың асыл қазынасын тиімді пайдалануды, салт-дәстүріміз бен мәдениетімізге құрметпен қарауға үйрету.

Ұлттық тәрбиенің көздеріне халық ауыз әдебиеті, ұлттық әдебиет, әдет-ғұрып, салт-дәстүр, ұлағатты қағидалар, шешендік сөздер, мақал-мәтелдер, ұлы ойшылдардың еңбектері жатады.

Ұлттық сезім – өзінің ұлттық өкілділігін мойындай отырып ұлтына деген сүйіспеншілік, жанашырлық, халық мұраларын бағалай білу. Әрбір адам өз Отанына деген мақтаныш сезімі, өз ұлтын терең сүйі арқылы басқа ұлттарды танып, құрметтеуге тиіс. Ұлттың сана-сезімімен ана тілін білу де, жері елінің тарихына зер салу, төл мәдениетін игеру де туындайды. Ана тілін білмейтін адам өзінің де, ел-жұртының да қадір-қасиетін жетік біліп, бағалай алмайды. Жалпы, патриоттық сезімнің қалыптасуы отбасынан бастау алады. Патриоттық тәрбие, ұлттық намыс, ұлттық сана-сезім рухани байлықтан көрініс табады. Олай болса, рухани байлыққа, ең алдымен, тілімізді, дінімізді, салт-дәстүрімізді жатқызсақ, тіл - қазақ болуымыз үшін, дін - адам болуымыз үшін, салт-дәстүр - ұлт болуымыз үшін қажет.

Бүгінгі таңда ХХІ ғасыр табалдырығын еркін аттаған азат ұрпаққа тәлім-тәрбие мен білім беруді жетілдірудің басым бағыттарын айқындап, педагогика ғылымында ұлттық сананы қалыптастыру көкейкесті мәселелердің бірі болып отырғаны анық. Сондықтан келешек ұрпақты ұлттық, халықтық тұрғыдан тәрбиелеу қажет.

Олай болса, басты мақсат – жас ұрпақты ұлттық игіліктер мен адамзаттық құндылықтар, рухани-мәдени мұралар сабақтастығын сақтай отырып тәрбиелеу.

Ұлттық құндылықтарымызды әлемдік деңгейге шығаруға қабілетті тұлға тәрбиелеу үшін:

- білім алушылардың ұлттық сана-сезімін қалыптастыру;
- жас ұрпақ санасына туған халқына деген құрмет, сүйіспеншілік, мақтаныш сезімдерін ұялату, ұлттық рухын дамыту;
- ана тілі мен дінін, оның тарихын, мәдениетін, өнерін, салт-дәстүрін, рухани-мәдени мұраларды қастерлеу;

- жас ұрпақ бойында жанашырлық, сенімділік, намысшылдық тәрізді ұлттық мінездерін қалыптастыру сияқты міндеттерді орындағанда ғана басты мақсатқа жетеміз. Ұлттық тәрбие қазір елімізде орын алып отырған көптеген мәселелерді: ана тілін, ата тарихын, ұлттық салт-дәстүрін білмейтін жастар, тастанды жетім балалар, «қиын» балалар, қарттар үйлеріндегі әжелер мен аталар, нашақорлыққа салынған жастар, тағы басқаларды бірте-бірте жоюдың және олардың алдын алып, болдырмаудың негізгі жолы. Ұлттық тәрбие алған ұрпақ дені сау, білімді, ақылды, ұлтжанды, еңбекқор, сыпайы, кішіпейіл болып өседі. Сондықтан да ұлттық тәрбие - ел болашағы. Қазақ халқының ғасырлар тұңғышынан бері тарихымен біте қайнасып келе жатқан ұрпақ тәрбиелеудегі тәжірибелері бізге сол рухани мәдениет, этикалық, эстетикалық құндылықтарын құрайтын ұлттық әдет-ғұрып, салт-дәстүрлер, әдеби, музыкалық, кәсіби, тұрмыстық фольклорлар мазмұны арқылы жетіп отыр. Сонымен бірге ұрпақ тәрбиесіне, жалпы халықтың рухани дамуына байланысты ұлттық тәлім-тәрбиелік ой-пікірлерді: Қорқыт ата, Өл-Фараби, Қожа Ахмет Иассауи, Мұхамед Хайдар Дулати, Жүсіп Баласағұн, Махмұт Қашқари, Асанқайғы, т.б. қазақ ақын - жырауларының мұраларынан, билер мен шешендердің тәлімдік сөздерінен көреміз. Қазақ отбасында балаға тілі шығып, анық сөйлей бастаған кезден-ақ, ағайын туысты, нағашы жұртын, ата-тегін, руын, ел жұртын білдіруге ерекше көңіл бөлген. «Жеті атасын білу» заң болған. Ата-бабаларымыз өз тегінің шығу тарихын білуді әр азаматқа парыз деп ұққан. «Жеті атасын білмеген ер жетім», «Жеті атасын білген ұл, жеті жұрттың қамын жер» деген аталы сөз содан қалса керек. Баланың өзі шыққан тегін білуі оның азаматтық, елжандылық, отансүйгіштік қасиеттерін қалыптастырады деп есептеген. Отбасы мүшелері балаға тек жеті атасына дейінгі бабаларының атын жаттатып қана қоймаған. Олардың қандай адам болғанын, өнегелерін үлгі етіп отырған. Әрі сол арқылы отбасы шежіресін жалғастыруға баулуды мақсат еткен. Қазіргі медицина ғылымы дәлелдегендей, жеті атаға дейін қыз алыспай қанның тазалығын, яғни ұлттың таза болуына әкеледі екен, екіншіден, қазақ ұрпағы жеті атасына дейін араласып, ынтымағы бір болсын дегеннен болса керек. Қазақ

халқының салт-дәстүрінің ұрпақ тәрбиесіне қосар үлесі аса зор, мәні үлкен, сондықтан бала санасына халқымыздың асыл қазынасы – салт-дәстүрлерін дұрыс жеткізе білсек, ертеңгі күні олардан зор ұлтжанды қазақ азаматы шығатынына кәміл сенуге болады.

Ата-бабаларымыздың сан ғасырлар бойы ұрпағына азық болған ақыл-кеңес, өсиеттері, асыл мұрасы ұлттық рух, ұлттық мақтаныш, ұлттық намыс, ана тілі мен ұлттық мәдениетін қалыптастыру сезімін ояту - баршамыздың парызымыз. Сонда ғана ұлттық сана-сезімі толыққанды жетілген, туған тілін еркін білетін, ұлттық сипаты мен ұлттық рухын жоғалтпаған ұрпақ тәрбиелей аламыз. Адамзат баласының алға қарай сатылай өркениет өріне жетуі әр адамның дұрыс ой түйіп, өнегеге жол сілтеуі, рухани күшін нығайтуға, аға буын өкілдеріне ізет көрсетуі отансүйгіштік тәрбенің бастамасы болып табылады. Түбегейлі өзгерістерге бет бұрған жаңа қоғамда тек білімді болу жеткіліксіз, сондықтан әрбір ұстаз келешек ұрпақ бойына адамгершілік, ізгілік кішіпейілділік, қарапайымдылық, отансүйгіштік қасиеттерін дарыта білуі тиіс.

Осы орайда, сабақ үрдісінде білім алушыларға салт-дәстүрлер, ырым-тыйымның рөлі, сәлемдесу әдебі, сыйластық, қонақ күту, ас ішу әдебі, инабаттылық дәстүрлері, сөйлеу әдебі және киім кию тәрбиесі, ұлттық тәрбиедегі еңбек тәрбиесінің орны, қазақ халқының озық мәдениет үлгілері мен олардың тәрбиелік мәні сияқты ұлттық құндылықтарымызды оқытуымыз керек.

Сондай-ақ, халық педагогикасының мәйегіне айналған бесік жырында халықтың төл тарихының, дәстүрлі мәдениетінің, ежелгі наным-сенімінің, дүниетанымының көрнісі барын, бесік жырын дана халқымыз ұлттық тәрбиенің кәусар бұлағы деп танитынын бала санасына берік орнатуға тиіспіз.

Атап айтар болсам, өзім жетекшілік ететін топтарда «Дін мен дәстүр», «Желтоқсан ызғары», «Домбыра- асыл мұра» тақырыбында тәрбие сағаттарын өттім және топ студенттері колледжішілік айтысқа қатысып, жүлделі орынға ие болды. Сонымен қатар колледжішілік түрлі ұлттық байқауларға қатысып, жүлделі орындарға ие болды.

Тәрбие сағаттарда білім алушыларға көркем сөздерді жалаң жаттатып, құр оқытып қана қоймай, оны санасына сіңіріп, мағынасына терең бойлатуға тырысамын. Ол үшін түрлі әдіс- тәсілдерді пайдаланып, кейіпкерлерді өздеріне ойнатып, жан-жақты амал-тәсілдерді қолданамыз. Сондай-ақ ежелгі ата-бабаларымыздан жалғасып келе жатқан салт-дәстүрлеріміз бен әдет-ғұрыптарымызды, тарихымызды бейнероликтер арқылы көрсетіп, түсіндіреміз. Ол болашақ ұрпақты ұлтын сүйе білуіне мүмкіндік береді.

Сонымен қатар «Сақина салу», «Орамал тастау» сияқты ұлттық ойындар мен қазақтың ұлттық киімдері және ою-өрнектерімен танысып, «Нағыз қазақ қазақ емес, нағыз қазақ – домбыра» дегендей, домбырамыз бен «бесік жырын» айтып, «Бесікке салу, тұсау кесу, сырға салу т.б салт-дәстүрлерді тәрбие сағаттарында көрсетеміз.

Қазақ халқы «Бесіксіз үйде береке жоқ» деп өмірге келер сәбиді асыға күткен. Бесікті қазақтың құрмет тұтуы соншалық, кейде атасы жатқан бесікке немерелері жатқан. Қазақтың туған жерді алтын бесікке теңеуі де бесікті ардақтаудан шыққан.

Міне, осындай тәлім тәрбиеміз бен мәдениетімізге түрлі ұлт өкілдері қызығып та, қызғана қарайтыны белгілі таң қалдырғаны тарихи жазбалардан белгілі.

Шет елдіктер қазақ халқының ежелгі тұрмыс тіршілігі, мәдениеті мен ауыз әдебиеті туралы, ер адамдар мен әйелдердің моральдік этикалық ерекшеліктері туралы, олардың тұрмыстағы, кәсіптегі, отбасындағы, әулеттегі, рудағы әлеуметтік орны туралы, ұлттық наным, сенім, әдет ғұрпы, мінезі, көшпенді өмір сүргеніне қарамастан салты мен дәстүрінің біртұтастығы, біртұтас тілде сөйлеуі, қолөнері мен бейнелеу өнерінің, ауыз әдебиеті және музыка өнерінің жалпы дала мәдениетінің таң қаларлық үлгілері туралы таңдай қаға айтып, баяндайды. Ендеше осындай ұлылықты, халқымыздың бай, саралы да саналы дәстүрлерін еліміздің болашағы - өзіміздің алдымызда отырған ұрпағымызға үйрету – ұстаз қауымының бірінші міндеті деп білемін.

Қорытындылай келе, халқымыздың маңдайына біткен ұлттық құндылықтарымызды, сонау өткен ғасырлардан өшпес мұра болып қалыптасып келе жатқан дархан халқымыздың

таратқан үлгі-насихаты-асыл мұраларымызды ұрпақ бойына сіңіріп, ұлттық мәдениетімізді сақтай білейік.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Әбдешев Б.М. «Ұлттық тәрбие бастауы». Ақиқат -2007. -№4.
2. Адильбаева Е. «Ұлттық тәрбие берудің маңызы» Бастауыш -2010.№2.-47-48б
3. С.Әбенбаев. Тәрбие теориясы мен әдістемесі. Алматы, 2004ж.
4. С.Г.Губашева, А.Ж.Отарбай. Тәрбие жұмысының әдістемесі. Алматы, 2004ж.
5. Ж.Қ.Қожахмедова. Мектептің ұлттық тәрбие жүйесі. Алматы, 1994ж.

АСЫҚ — ҚАЗАҚ ХАЛҚЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫНЫҢ БІРІ

Иманалиев Бекболат Тастайбекович,

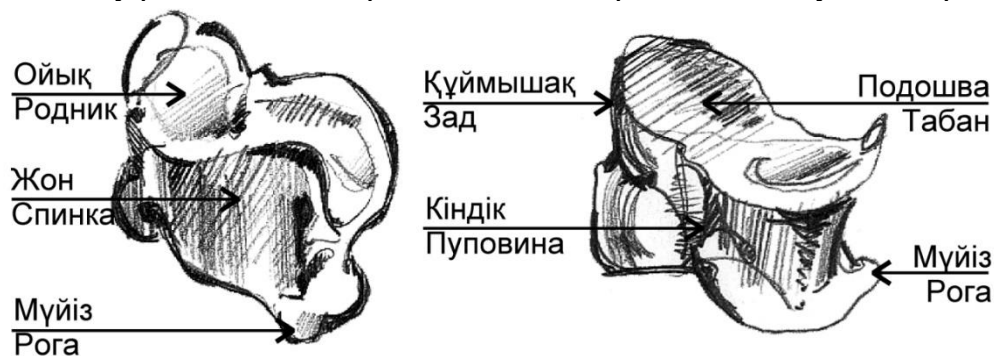
дене тәрбиесі пәнінің оқытушысы, «Қазалы аграрлы-техникалық колледжі»
коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны,
Қызылорда облысы, Қазалы қаласы

Аннотация. Бұл баяндамада қазақ халқының ойындарының бірі – асықтың мән-маңызы жан-жақты қарастырылады. Жалпы асықтың түрлері анықталады. Асық ойынының түрлері мен ойнау тәртібі айтылады. Сондай-ақ асық туралы өлең де беріледі.

Ақылы асса-аға ғой,
Жасы кіші деменіз.
Қолыңа жақса-сақа қой,
Қой асығы деменіз»

Асық – төрт түлік мал мен аңдар тілерсегінде болатын, бітісі бөлек, қызметі аса күрделі, буынға біткен шымыр сүйек. Ешкі, қой, сиыр, түйе асығы үлкен-кішілігіне қарамастан сыртқы формасы бір пішіндес, мүсіндес зат.

Асық ойыны – менің ең сүйікті ойындарымның бірі. Достарыммен, сыныптастарыммен үнемі асық ойнаудан жарысу бізде дәстүрге айналған. Және де дене шынықтыру пәнінде аздаған уақытымызды осы ойынға арнаймыз. Асықты рет-ретімен ажыратып, тәп-тәуір ойнай алам. Барлық қазақ балаларын асық ойнауға шақырамын.

Қазақтың ұлттық ойындарының жалпы қалыптасу кезеңі біздің заманымызға дейінгі VII-IX ғасырлар. Қазақ жеріндегі көшпелі тайпалардың қай-қайсысы болмасын, қай кезеңде дамымасын олар тек өндірістік құралына пайдалануға жарамды тас, ағаш, сүйек тағы басқа табиғи заттар осы дәуірде қалыптасқан ұлт ойындарында қолданылады. Асық - қазақтың ықылымнан келе жатқан ұлттық спорттық ойындарының бір түрі. Оны қазақтардан басқа қырғыздар, қарақалпақтар, алтайлықтар да ойнады. Асық – төрт түлік малдың ішінде қой-ешкінің тілерсегінде, асықты жілік басында орналасатын шымыр сүйек. Аңдардың да тілерсек тұсында болады. Қазақта асық қасиетті саналады. Баласы ұл болса, бесігінің басына бөрінің асығын іледі. Бәле-жаладан аулақ, шымыр-қайратты болсын дегені. Қыз болса, бесігіне еліктің асығын (жабайт) тағады. Сұлу, көрікті болып бойжетсін деп ырымдағаны. Келіні құрсақ салғанда, атасы мен әжесі ырымдап асық жинайды. Онысы – ұл тілегені. Келінге көз тимесін, аман-есен босансын дегенге саяды. Мысалы, менің есім кіргенде, біздің үйде әке-шешем жиған алпыс асық болған.

Жаугершілік заманда бабаларымыз соғыс стратегиясын, соққы беретін тұсты асықты шашып жіберіп түсіндіріп, жоспарлаған. Есі кірген қазақ балаларының ең алғаш ойнайтыны да осы – асық ойыны. Асықтың түр-түрімен балалар мен үлкендер де қызығып ойнаған (асықты қазіргі баспаларда балалар ойыны деп жүр). Бұл жөнінде көркем әдебиеттерде де мысалдар көп. Дәлел ретінде Ы.Алтынсариннің «Асан мен Үсен» әңгімесі [2, 53 б.]. Кезінде үлкендер бұл асықпен иіру арқылы шешілмеген дауларын шешіп ымыраға келген күндері болған. Н. Жүсіп «Тутанхамонның асығы» мақаласында мысыр патшасы Тутанхамонның ойыншығы асық болағанын айта келе, «Асық ойнау – балалардың дүниетанымын кеңейтетін ойын. Әркім өз асығын қателеспей тауып үшін түрлі түске бояған. Балалардың есепке жүйріктігі бала кезден қалыптаса бастайды. Асық – кәдімгі санағыштың рөлін қоса атқарады. Асықтарды қаз-қатар тізу кезінде олардың санын алу, кейін ұтысты есептеп, ұпай бөліскенде жапырлап асық санау кез келген баланың математикаға бейімін арттырады». Сондай-ақ асық ойыны көз мергендігіне, қол буындарының икемді болуына баулиды. Асықты шебер ойнайтындар бір кенейді көздеп атқанда, сақасын түпте немесе одан кейін ататын кенейіне таман жібереді. Бұл – геометриялық есеп әрі ұқыптылық. Екінші асығын жақыннан атып алу үшін, ұту мақсатында. Оған бала күнімде, ауылда талай куә болғам. Әдіс жағынан келгенде, бұл қырын бильярд ойынымен ұштастыруға болар еді.

Ойнай білген адамға асықтың пайдасы орасан зор. Асық ойыны адамды мергендікке, ептілікке баулиды. Бұған қоса аяқ-қолдың қимылын жақсартып, денсаулыққа көп пайдасын тигізеді. Асық ойынына Бауыржан Момышұлы атамыз «Асық – үлкен халықтық тәрбие» деп баға беріп, жоғары билікке хат та жазған екен. Асық ойыны баланың жастайынан жүйке жүйесін шыңдап, оларды дәлдікке, ұстамдылық пен сабырлылыққа тәрбиелейді. Шетелден келген қымбат дәрі-дәрмекті сатып алғанша, балаға әр күні бір сағатты бөліп асық ойнатса, баланың жүйке жүйесі ауруынан айығатын болады. Бұл ойынды ойнаған бала топпен жұмыс істеуді үйренеді және де топтан озып шығу қабілетіне ие болады. Іске епті, жауапкершілігі мол жұмыскер шығады.. Асық ойнағанда адамның тек екі қолы емес, ойлау мүшелерінен бастап, иығы, аяғы, барлық бұлшық еттері қимылдайды. Онда йога мен биде қолданылатын позициялар қолданылады. Фитнес орталықтарына ақша төлеп барғанша, тегін аулада асық ойнаған пайдалырақ. Күнде компьютер алдында отырып, буыны былжырап, толудың аз-ақ алдында тұрған адамдарға бір мезгіл асық ойнатса, құрыштай шынығар еді денелері. Сондай-ақ, баланы бәсекелестікке жетелеп, талаптылыққа тәрбиелейді. Қайткен күнде де «ағаларымдай шебер ойнап, ұтам бәрін», –деп талпынады. Асықты тіпті жетіген аспабында да қолданады

Асық түрлерінің аталуы мен оны иіру:

1. Түйе асығы – бунасын
2. Жылқы асығы – қидасап
3. Сиыр асығы – топай
4. Қой-ешкінікі – кеней
5. Киік асығы – кигат
6. Арқардың асығы – қоңқар
7. Қасқыр асығы – бунақ

Қасқыр асығы басқа малмен жоғарыда аталғандарға қарағанда екеу емес, төртеу болады. Артық екі аяғында екеуден, тек тәйке жағының бір жамбасы кем болады, бір қызығы ұялас үй иттерінде төртеу емес екі асық болады.

ОҢҚАЙ

СОЛАҚАЙ

Асық иірудің өз атаулары бар. Асықты шиырып-шиырып иірсеңіз, ол сегіз түрлі жағдайда болады: алшы, тәйке, бүге, шіге, қыңжы, тоққа, омпы, шомпы болып жерде жатады, әрине көбінде бүгесі мен шігесі көп болады. Асықты жерге иірген кезде төрт түрлі қалыпта түседі: алшы – асықтың тік тұрғандағы алшыға қарама-қарсы томпақтау жағы, бүк – асықтың шалқасынан жатқан томпақ беті, шік – бүкке қарама-қарсы асықтың етпетінен жатқан ойық жағы.

Асық ойынының түрлері: үш табан, алты атар, шық етер, хан, арқаласпақ, сақа атар, сасыр, құжтәйке, асық иіру, жаппай, шеңбер, омпа, қора, бес қақпай, алшы атар, құмар деп аталады.

Алты атарды алты адам ойнайды. Ол үшін асық ойнайтын алаңды алдымен сызып алады. Алаңның мөлшері алты табаннан 12 табан болып, алаң ортасында кенейлер тігіледі. Әр ойыншы біреуден тігеді.

Шық етерде көп бала ойнаса, өте қызықты болады. Түзу сызыққа қатар тігілген кенейлерді алыстан (бес-алты адам) кезектесіп атады.

«Хан» ойынын қыз-бозбалалар кешке қарай үйде отырып, киіздің үстінде ойнайды. Оған 21 асық керек. Ішінде ең жеңіл асығы киік асығы кигат болса, «хан» болады. Егер, «хан» омпа немесе томпа тұрса, ойынға қатысушылар барлық асықты талапайлап алады. Егер қыңжы болса «ханды» асық ортасына иіреді. Ойын үстінде асықтарды жүптегенде «хан» қалай жатса, солай жатқан асықтарды сұқ саусақпен шертіп отырып тисе ғана алады, бірнеше асық тиіп кетсе, ереже бұзылады.

Арқаласпақты екі бала ойнайды. Олар иіру арқылы кезек алысып, бірінің сақасын бірі атады. Егер сақа тисе әлгі баланы сол араға дейін арқалап апару керек. Бұл ойын көбінесе бір ауылдан екінші ауылға барғанда жолда ермек үшін ойналады.

Өткен ғасырдың басында асық туралы өлеңдер де болған. Бұл өлеңді наурыз мейрамында айтса болады.

*Шеки алып қолыма,
Асық ойнап ләй-ләй
Мұниша бала таңқалып,
Тұрсақ ойнап ләй-ләй.
Кешке дейін асықты
Ойнап едік ләй-ләй.
Қызығына ойынның,
Тоймап едік ләй-ләй.
Осы асықпен жетілген,
Батырларым ләй-ләй.
Бұл асықты ойнаған
Ақындарым ләй-ләй.*

Бұл тақырыпты зерттей келе, мен қазақтың ұлттық ойыны асық ойыны жайлы көп мәлімет іздендім. Осы ғылыми жоба арқылы асықтың шығу тарихын, оның балаларға берер пайдасы мен тәрбиелік мәнін ғылыми тұстарын жан-жақты танып білдім. Сондай-ақ асық түрлерінің атауларымен таныстым. Жалпы асық ойынының түрлері сан түрлілігімен де ерекшеленеді. Қазіргі кезде осы ойынды балалар арасында көп ойнатылса, ұлттық ойынымыз дами түсері анық. Асық туралы өлеңді де қалың жұртшылыққа тануымыз керек сияқты.

Тақырыптың оқушыларға тигізер пайдасы. Асық туралы тақырыпты зерттей келе, мен осы тақырып төңірегінде көп мәлімет таптым. Асықтың түрлері мен асық ойынының тәрбиелік мәні мен пайдасын зерттеп білдім. Бұл ойын балаларды тек мергендікке ғана емес, сонымен қатар есепке де үйретеді. Асық ежелден келе жатқан ұлттық ойынымыз болғандықтан, оны қазіргі кезде ойнауды балалар арасында кең таратуымыз қажет. Қазіргі кезде оқушылардың ұлттық ойынға деген қызығушылықтары артып, асық ойының қайта жаңғырту керек деп ойлаймын.

Әдебиеттер тізімі:

1. Қазақ ұлттық ойыны асықтан жарыс өткізу және ұйымдастыру : (әдістемелік құрал) , К. Т. Какашев. – Қостанай , 2010 ж.
2. Қазақтың ұлттық ойындары Тайжанов С ,Қасымбекова С Алматы 2004ж
3. Қазақтың ұлттық ойындары Алматы 2005ж
4. «Ұлттық ойындар- халық мұрасы», «Кітап» 2006 жыл, Атабаев А.С
5. «Қазақстан мектебі» журналы, №4, 2006 жыл
6. «Қазақ ойындары» балаларға арналған. Алматы.2007ж. Молдағаринов А

БІРТҰТАС БАҒДАРЛАМА АЯСЫНДА БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНЕ АСЫҚ ОЙЫНЫҢ ЕНГІЗУ

Кумарбекова Дамира Даниярқызы-
арнайы пәндер оқытушысы
«КИнЭУ кәсіпкерлік колледжі» ЖМ
Қостанай қаласы, Чернышев к-сі 59

Аннотация. Кәсіби білім беретін оқу орындарының мақсаты – мамандықты игерумен шектелмейді, заман талабына сай, әлемдік білім кеңістігіне ене отырып – бәсекелестікке қабілетті тұлға дайындау. Тапсырмалар-тәрбиелік істерді ұйымдастырудағы біртұтастық бағыт- ол әр педагогтын мақсатқа, тәрбиеге, тәлімденудің- ұйымдасуы іс-әрекеттердің байланысын, басқару мен өзіндік басқарым байланысын қалыпқа келтіру. Зерттеу нәтижесі бойынша педагогикалық ғалым мен озық тәжірибенің бүгінгі даму деңгейінде белгілі болған оқыту әдіс-тәсілдерінің бәрін де еркін игеріп, әрбір нақтылы жағдайларға орай ең тиімдісін тандап алу және олардың бірнешеуінің жиынтығын түрлендіре тиімді, үйлесімді әрі шығармашылықпен қолдану - сабақтың сәтті өтуінің кепілі. Қорыта келгенде, тәрбие жұмысына атсалысып, студенттерге қамқор болып, тәрбие мен өнерді үйретіп, үйлестіріп, студенттердің қоғамдық жұмыстарға араласып, жан-жақты болып өсуіне бірден-бір септігін тигізе береді деген сенімдеміз.

Аннотация. Цель учебных заведений профессионального образования – подготовить конкурентоспособную личность, не ограничиваясь овладением профессией, погружаясь в современное, мировое образовательное пространство. Задачи-единое направление в организации воспитательных дел - это формирование у каждого педагога связи целей, воспитания, обучения-организационных действий, управления и самостоятельного управления. По результатам исследования педагогическим ученым и передовым практикам необходимо свободно овладеть всеми известными на современном уровне развития методами обучения, выбрать наиболее эффективные для каждой конкретной ситуации и эффективно, гармонично и творчески применить их к преобразованию совокупности нескольких из них-залог успешного прохождения урока. В итоге, мы надеемся, что участие в воспитательной работе, забота о студентах, обучение и гармонизация воспитания и искусства, участие студентов в общественной работе и развитие всестороннего.

Abstract: The purpose of vocational education institutions is to prepare a competitive personality, not limited to mastering a profession, immersing himself in the modern, global educational space. Tasks-a single direction in the organization of educational affairs is the formation of a link between goals, upbringing, and learning for each teacher-organizational actions, management, and self-management. According to the research results, pedagogical scientists and advanced practitioners need to freely master all the teaching methods known at the current level of development, choose the most effective ones for each specific situation and effectively, harmoniously and creatively apply them to transform the totality of several of them-the key to successful completion of the lesson. As a result, we hope that participation in educational work, caring for students, teaching and harmonizing education and art, student participation in community work and the development of a comprehensive.

Кілттисөздер: Біртұтастәрбие, ұрпақ тәрбиесі, этнопедагогика, этнопсихология, асық ойыны

Мақаламды мемлекет басшысымен басталағым келіп тұр, Қасым-Жомарт Тоқаевтың Ұлттық құрылтайдың «Әділетті Қазақстан – Адал азамат» атты екінші отырысында: «Біз ұрпақ тәрбиесіне баса мән беріп, жастарды жақсылыққа жетелеуіміз керек. Мемлекеттің ең басты байлығы – адам, яғни азаматтар. Әрбір ата-ана саналы ұрпақ өсіруге баса мән беруге тиіс. Студенттер арасында жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды дәріптеген абзал. Студенттер оқуларын бітіргенде, ең алдымен, адал азамат болып шығуы керек» - делінген.

Ұрпақ тәрбиесі – адамзат қоғамының, мемлекет дамуының негізгі алғышарты. Бұл сөзді қайталып айтып, санамызға сіңіре беруіміз керек. Олай болса әрбір ата-ана, оқу орыны, педагог, қоғам болып «бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығарып», осы жағдайды түзетуге күш салуымыз қажет. Ұрпақ тәрбиесіне барлығымыз жауаптымыз.

Өскелең ұрпақтың қоғам алдындағы жауапкершілігін сезінуде рухани дүниесі бай, жан-жақты жетілген азамат болып өсуіне тәрбиенің қосар үлесі мол. Халық келер ұрпағын тәрбиелеуде өзіне дейінгі жақсы дәстүр атаулыны жинап пайдаланғанын ескерер болсақ, барлық демократияшыл бағыттағы педагог ғалымдардың көпшілікке ұсынған тәжірибесінен өнеге алуға болады. Мемлекет жастар тәрбиесі мен біліміне ерекше көңіл бөліп, үнемі қолдау көрсетіп келеді. Біз шәкірттерімізді біліммен ғана емес, олардың адами құндылықтарға негізделген беріктілігің, заманауи дүниетанымын келешек елдің мүддесіне адал қызмет ететіндей азаматтық мінезін қалыптасуға атсалысуымыз керек.

Жас ұрпақты ұлттық құндылықтарымызды бағалауға, оларды сақтай отырып, келер ұрпаққа жеткізуге тәрбиелеу бүгінгі таңның өзекті мәселесі.

Тәрбие – ұрпақты биік мұратқа жетелейтін сапалы білімнің тұғыры.

Ұлттық құндылықтарға әр халықтың ғасырлар бойы жинақтаған ұлттық, рухани және мәдени құндылықтары жатады. Осы құндылықтарды ұрпағымыздың бойына сіңіріп, оқу-тәрбие үдерісінде ұлтжандылыққа, отаншылдық пен салт-дәстүрімізді құрметтеуге баулып, өз халқын, өз мемлекетін көздің қарашығындай қорғайтын тұлғаларды тәрбиелеу – оқытушылардың алдындағы басты міндет. Ұлтымыздың тұнып тұрған асыл мұра, рухани байлығын оқыту үдерісіне енгізу арқылы қазақ халқының құнды ойларын, даналық пәлсапасын, өмірлік тәжірибесін халық игілігі үшін қолдана алатын жан-жақты дамыған, білімді, өзіндік көзқарасы бар жеке тұлғаны қалыптастырамыз. Ұрпақ тәрбиесі — ұлт болашағы, келешек қоғам тәрбиесі. Сол келешек қоғам иелерін жан-жақты жетілген, ақыл парасаты мол, мәдени-ғылыми өрісі озық етіп тәрбиелеу кезек күттірмейтін іс екені сөзсіз. Ұрпақтан-ұрпаққа берілетін рухани және ұлттық құндылықтар ұлттық сананы қалыптастырушы негізгі факторлардың бірі. Сондықтан да, сан ғасырлар бойы сұрыпталған ұлттық құндылықтарымызды оқу-тәрбие процесіне енгізу арқылы, ұлттың тұнып тұрған асыл мұрасын, рухани байлығын болашақта еліміздің тұтқасы болар балаларды отаншылдыққа баулу, халқына адал, отансүйгіш тұлғаларды тәрбиелеп шығару – жалпы ұлттың алдында тұрған міндет болып табылады. Әлемдік қауымдастықтың біртұтас білім кеңістігін қалыптастыруға бағытталған ортақ мүддеге барынша әрекеттенуіміз – жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген саналы да парасатты тұлғаны тәрбиелеу болып табылады.

Жас ұрпаққа тәрбие мен білім беру саласында халықтық педагогиканы енгізе отырып, қазақ халқының салт-дәстүрін, әдет-ғұрпын, мінез-құлық мәдениетін меңгеруде студенттердың бойына ұлттық имандылық, адамгершілік, сыпайылық қасиеттерін қалыптастыру. Оларға меймандостық, кісілік, сыйластық, имандылық, кішіпейілділік, салауаттылық, қайырымдылық, ізгілік, еркіндік, өнерпаздық, сыпайылық, мәдениеттілік, шығармашылық, рухани байлық, махаббат сынды қасиеттер жатады. Кез-келген ұлттың сипаты бес қағидаға келіп тіреледі. Біріншісі – тілі, екіншісі – діні, үшіншісі – дәстүрі, төртіншісі – тарихы, бесіншісі – атамекені. Құндылықтар – шынайы ғана болады, ол адамға тәуелді емес, дей тұрғанмен ол ең алдымен адам санасында орын алады. Құндылықтарды

сезім арқылы қабылдап, ал сана арқылы түсінуге болады, соның нәтижесінде тұлға құндылықты игереді, соған сай әрекет етеді. Өз ұлтын қадірлеп, қастерлеген, ұлт қадірін білген азаматтың бірі Ж.Аймауытов: «Мен халыққа кіндігіммен байланып қалғанмын. Оны үзе алмаймын. Ұзу қолымнан келмейді» дейді. Сырым Датұлы: «Мен ағайынды екеумін: бірі – өзім, екіншісі – халқым»-дейді. Қазақ халқының осындай дәріптеуге, қастерлеуге, дамытуға тұрарлық ұлттық рухани материалдық құндылықтары туралы ұлағатты, құнды ойларын халық игілігіне келешек ұрпақты ел жұртқа ие болатын азаматтарды тәрбиелеуге неге қолданбасақ?

Қазақ халқы ежелден-ақ ұрпақ тәрбиесіне ерекше мән берген. Тәрбие құралдарын таба білген. Батырлық та, даналық та осы тәрбиеден бастау алады. Өйткені, тәрбиенің өзі нағыз ұлттық құндылық! Қазақтың тарихы мен мәдениетінде, салт-дәстүрлерінде, ауыз әдебиетінде әлі де болса беті ашылмай жатқан тәрбие құралдары көп. Соларды ашып, зерделеп, қазіргі этнопедагогика, этнопсихология ғылымдарымен ұштастырып, бүгінгі ұрпақтың игілігіне жаратуымыз қажет. Мысалы, қазақтың нақыл сөздері мен мақал-мәтелдері — тұнып тұрған тәрбие құралдары. Халқымыз Көп сөз көмір, аз сөз алтын деп бекерге айтпаған. Азда болса, мәнді, мағыналы сөзбен ұрпағын тәрбиелеп, психологиялық ерекшелігін сақтап, бірлігін қорғап, нығайтып, дамытып отырған. Сондықтан, ең дамыған 30 елдің қатарына ұлттық құндылықтарымызды сақтай отырып еңсек, болашағымыз баянды бола түседі. Осы орайда Біртұтас тәрбие бағдарламасының маңызы мен берері мол деп сенемін. Себебі ұлттық тәрбие қазіргі таңда елімізде орын алып отырған көптеген оңтайсыз мәселелерді жоюдың және олардың алдын алып, болдырмаудың негізгі жолы деп ойлаймын. Жалпы адам баласы әрқилы. Сол әрқилылық жеке адам болмысын қалыптастырады. Соған орай біреу — өнерге жақын, екінші біреу — спортқа жақын, үшінші — саясатқа, төртінші — білімге, бесінші — билікке, ... Осылай жалғатыра беруге болады. Осылардың ішінен жастардың спортқа деген қызушылығы зор.

Жалпы жастардың жат әдеттен бойларын аулақ ұстап, салауатты өмір салтын ұстануға үндеу студенттерге міндеті. Спорт және дене шынықтыру — біздің мемлекеттік жастар саясатының маңызды бағыты. Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті елу елдің қатарына кіруі жөнінде Мемлекет басшысы алға қойған міндетті жүзеге асыруда халықтың денсаулығы ең маңызды мәселе болып табылады. Қазіргі уақытта әлеуметтік жағдай, өмір сүру ұзақтығының төмендеуі және адам экологиясының қолайсыздығы бүкіл өркениетті әлем үшін көкейтесті мәселе болып отыр. Мен ойлаймын дене шынықтыру сабағына **Асық ойының бағдарламаға негізу керек.**

Асық ойыны – қазақ халқының ежелгі өте кең тараған ұлттық ойын түрлерінің бірі. Ойынның басты объектісі де, құралы да – асық. Аталған ойын, әсіресе, балалар арасында кең тараған. Оларды ептілікке, мергендікке, ұқыптылыққа, сергектікке баулитын тәрбиенің көзі. Тіліміздегі «қой асығы деменіз, қолайыңа жақса сақа қой» немесе «асығы алшысынан түсті», «бүге-шігесіне дейін анықтау» т.б. тіркестер тегін айтылмаса керек. Сондай-ақ қазақтар жақсы көрген жасты: «алтын асықтай» немесе «киіктің асығындай шымыр» деп атайтын үрдіс бар. Асық ойыны – әр өлкеде әртүрлі ерекшеліктерін сақтай отырып дамыған ұлттық ойындардың ішінде аса танымалы және қазақ халқының дәстүрлі ойындарының ең қызықты түрі. Сондықтан ғасырлар бойы халықтың зердесінде сақталып келген бұл ойын ұрпақ тәрбиелеудің құралы екені анық.

Сақадай сай» деген сынды тіркестер де халқымыздың асыққа оң баға бергендігінің белгісі. Асық ұғымы біздің әдебиетімізде, мәдениетімізде, тарихымызда өзіндік орнын ойып тұрып алды деуге болады. Ұлттық тәрбие жайлы қалам тербеген халық батыры Бауыржан Момышұлы «Асық – үлкен халықтық тәрбие құралы» дегендей, асық ойыны – ұлттық ойындардың ішінде өзіндік мән-маңызы бар рухани мұрамыз. Ойын арқылы ұрпақтың бойында жауапкершілік, ұлттық құндылықтарға деген құрмет сезімі қалыптасады. Ұлттық ойындарды жандандыру арқылы ұлттық мәдениетімізді жаңғырта отырып, отаншыл ұрпақ тәрбиелеуге жол ашамыз. Осы асық ойыны арқылы ерлеріміздің батыр, шымыр, сергек болып қалыптасқанын байқаймыз. Ойын баланың жүйелі ойлау, танымдық әрі қарым-

қатынас қабілетін қалыптастырады. Өз бетімен тез шешім қабылдауға, жадын жақсартуға септігін тигізеді. Асық ойынының осындай игі әсерінің арқасында тарихта қаншама батыр, дана бабаларымыздың болғанын мақтанетеміз.

Асық ойынын бүгінгі күнге жеткізген қазақ халқының өзі. Әрі ауыл баласының ішінде асық ойнамаған бала жоқтың қасы. Мал шаруашылығымен айналысып, көшпелі тіршілікпен жүрген қазақ отбасыларда асық өміршендігін жойған жоқ. Бүгінгі күнде асық ауыл баласымен ілесіп қала тіршілігіне де енді. Бұған ұлтжанды азаматтардың насихаты мен нақты көмегі әсер етіп жатыр. Жоғарыда айтып өткенімдей, бүгінде асық ойыны халықаралық мәртебеге ие болып отыр. Оның өзектілігі өте қуатты.

Ұрпақ саулығына қызмет ететін ұлттық ойын жаңаша сипат алып, кеңінен насихатталып жатыр. Түрлі авторлық бағдарламалар да пайда болып көпшілікке жол тартқан. Асық ойыны тіпті балабақшадан басталады. Ал ересектердің заманға ыңғайластырылған асық ойындары жұртшылықтың қызығушылығын арттырып келеді. Асық ойынының халықаралық деңгейдегі жарыстарға енгізілуі ерекше қуантады. Ұлттық ойынымыздың болашағынан үмітіміз зор. Асық ойынын халқымыздың көшпелі мәдени өмірінен туындаған төл өнеріміз деуге болады. Асық ойынының қазақ дәстүріндегі орны ерекше, тәрбиелік мәні зор. Негізінен, асық ойынына қой мен ешкінің, арқардың, ұсақ малдың асығы пайдаланылған. Бұл ойын баласын ептілікке, мергендікке, шапшаңдыққа, сергектікке баулиды. Баланың жігерін қайрап, жеңіске деген талпынысын арттырады. Баланың шымырлығын арттырып, есте сақтау қабілетіне де жақсы әсер етеді. Асық ойнағанда тек екі қол емес, мидың ойлау функциясына серпін береді. Дене мүшелері түгел қозғалысқа түседі, бас, көз, мойын, иық, аяқ, қол, барлық бұлшық еттер қимылдайды. Ойын үнемі қимыл-қозғалысты қажет ететіндіктен, денені қыздырып, бойдағы қан айналымын жақсартады. Жүгіру, секіру, көздеу, дәлдеп тигізу, отырып-тұру, жүрелей отыру, тізені жартылай бүгу, жиырылу, ширығу ойыншыны шынықтырып, буын ауруларының алдын алуға септеседі. Баланы топпен ынтымақтасуға бейімдейді. Сондай-ақ топтан озып шығу қабілетіне де икемдейді. Әділдікке баулиды. Өзгелердей шебер ойнап, ұтамын, жеңемін деп алға талпындырады. Асық ойыны баланың жастайынан жүйке жүйесін шыңдап, оларды дәлдікке, ұстамдылық пен сабырлыққа тәрбиелейді. Бүгінгідей жастардың теледидар мен гаджетке байланған кезеңінде жас ұрпақ еш қимыл-қозғалыссыз әлсіздікке бой алдырып, денсаулығына залал келтіреді. Ал асық ойыны бүгінгі ұрпақты сауықтырудың бірден-бір төте жолы деуге негіз бар. Сондықтан ұлттың сапасын көтеретін ұлттық ойындарымызға кеңінен жол берілуі қажет. Елімізде ұлттық рухани құндылықтарды дәріптеу, насихаттау, өмірге енгізу бүгінгі таңда өте белсенді жүргізіліп келеді. Соның қатарында асық ойынын насихаттау ісі де бар. 2011 жылы ойынның ережесі ресми түрде бекітіліп, 2015 жылдан бастап республикалық біріншіліктер өткізілді. 2017 жылы қазақтың ұлттық асық ойыны ЮНЕСКО-ның адамзаттың материалдық емес құндылықтары қатарына енгізілді. Бұл – асық ойынының көкжиегін кеңейте түседі деген сөз.

Одан кейін асық ату ұтыс ойынға жатады. Сол себепті, балалардың тез қимылдауын қалайды. Мергендігін арттырады, дәлдікке, есепке үйретеді. Қазақ баласының есепке жүйріктігі, міне осындай ойындарды ойнаудан қалыптасқан. Асықты ешкім қолдан жасап жатпайды. Табиғи нәрсе. Оның жақсы салмақты түрлерінен сақа жасайды. Бұл ойынды дамыту арқылы біріншіден, халқымыздың ежелгі дәстүрін жаңғырта аламыз, екіншіден генетикалық толық ойлау үрдісін қалыптастыруға сеп.

Ұлттық ойындар – педагогиканың дәстүрлі құралы. Ғасырлар бойы оларда ұлттық болмысымыз, халықтың еңбегі, ар-намыс, ер жүректілік, батырлық, ерік-жігер мен жеңіске деген ұмтылысы айқын көрініс тапқан. Ұлттық ойындардың өскелең ұрпақ арасында кең танылып келе жатқаны қуантады. Соның бір дәлелі ретінде, бүгін екі миллионға жуық оқушы еліміздің мәдени мұрасын сақтаудағы бірлігін тағы да көрсетті. Біз жас ұрпақты нағыз патриот ретінде тәрбиелеуіміз керек, – деп атап өтті министр.

Бұл ойын мазмұны жағынан ұтыс ойыны тобына жатады. Қазіргі ауыл және қала балаларының ойнап жүргені «асық ату» ойыны балалардың тез қимылдауын қалайды. Мергендігін арттырады, дәлдікке, есепке үйретеді.

Асықтың: алшы, тәйке, бүк, шік, омпа, шоңқа деген түрлері болады. Оның ішінде алшыны өте жоғары бағалаған. Өмірде жолы болған дәулетті адамдарды «Асығы алшысынан түсіп тұр» деп айтады. Асық ойыны балаларды ептілікке, мергендікке, ұқыптылыққа баулиды.

«Дәстүр мен мәдениет – ұлттың генетикалық коды. Біз өзіміздің ұлттық мәдениетіміз бен дәстүрлерімізді осы әр алуандығымен және ұлылығымен қосып қорғауымыз керек, мәдени игілігімізді бөлшектеп болса да жинастыруымыз керек!» деп Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаев бір сөзінде айтқан екен. Мемлекет басшысы осындай жолдауларымен бастамашы топтарды қолдап жатқанда, біз тартынып қалмақ емеспіз. Ұлттық мәдени игілігімізді жаңғырту жолында аянбай тер төгуге әзірміз.

Қазіргі таңда, әсіресе компьютер мен интернетте күні бойы отыратын жастарды көз ауруынан құтқаратын, таза ауаға шығарып, қимыл-қозғалыс жасауға, денсаулықтарын шыңдауға көп пайдасын келтіретінін қазіргі медицина ғылымдары дәлелдейді. Менім жеке ойым өзіміздің ұлттық салт-дәстүрімізді, ұлттық құндылықтарымызды, ұлттық ойындарымызды, өскелең ұрпағымыз ұмытпаса екен, сол үшін ұлттық ойындарымызды оқыту бағдарламасына қосқан жөн деп.

Қолданылған әдебиеттер тізімі.

1. Ш.Елеукенов, Замандас парасаты. Әдеби сын. Алматы: Санат, 1977 ж.
2. Ұлттық құндылықтар арқылы тәрбие жұмыстарын ұйымдастырудағы сынып жетекшінің орны.
3. Әдеп және жантану/ хрестоматия/ Атамұра Алматы, 1996.
4. Сәбет Балтабайұлы Бабаев. Оқу құралы .Педагогикалық теория негіздері.Алматы 2013 «Курсив» ЖШС баспаханасында басылған.Зинаш Байжанова.Жалпы педагогика. «Таймас баспа үйі».Алматы 2008

WELL-BEING СТУДЕНТОВ, ЧТО ЭТО ТАКОЕ И КАК ИМ УПРАВЛЯТЬ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОГРАММЫ ЦЕЛОСТНОГО ВОСПИТАНИЯ (БІРТҰТАС ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫ)

Кашарина Ольга Витальевна,

преподаватель специальных дисциплин

КГКП «Профессионально – технический колледж имени К. Доненбаевой»

Управления образования акимата Костанайской области

Аннотация. В статье рассмотрено понятие well-being и возможность включения его в воспитательно-образовательную среду организации ТиППО. Приведено сравнение ключевых ценностей Программы целостного воспитания с уровнями благополучия применяемыми в well-being – культуре.

Well-being – новое слово для казахстанского образования. Это понятие пришло из бизнес-сферы западных стран и является новым не только для отечественного образования, но и для бизнеса. Well-being в переводе с английского означает «благополучие» или «удовлетворённость жизнью».

Состояние современного казахстанского общества и процессы, происходящие в политической, экономической, духовной жизни нашей республики заставляют по-новому взглянуть на проблемы воспитания в целом и на создание условий для благополучия обучающихся, в частности.

Кроме того, основная парадигма воспитательной деятельности определена в Программе целостного воспитания (Біртұтас тәрбие бағдарламасы), основной целью которой является возвращение поколения, впитавшего общечеловеческие и национальные ценности и создание условий для благополучия обучающихся через различные механизмы реализации Программы.

Well-being представляет собой комплексный подход к благополучию через 5 основных направлений, реализация которых позволит создать условия, в которых обучающиеся чувствуют, что их физическое, эмоциональное, социальное, экономическое и духовное благополучие ценится и поддерживается. Рассмотрим направления well-being применительно для обучающихся ТиППО:

Физический well-being – забота о здоровом питании, физической активности и достаточном количестве сна.

Эмоциональный well-being – управление стрессом, эмоциями, развитие адаптивности и устойчивости, позитивного отношения к жизни, открытое позитивное общение.

Социальный well-being включает чувство принадлежности, уважение и поддержку со стороны других обучающихся и педагогов, активная гражданская позиция, социальное развитие и участие в жизни сообщества.

Экономический well-being связано с уверенностью в финансовом положении и карьерном развитии применительно к получаемой профессии и будущему трудоустройству.

Духовный well-being – духовные ценности, смысл жизни, личная реализация.

Для сравнения, индекс благополучия молодежи Казахстана (последнее исследование 2014 г.) определяется шестью критериями оценки благополучия молодежи:

1. Гражданское участие
2. Экономические возможности
3. Образование
4. Здоровье
5. Информационно-коммуникационные технологии
6. Безопасность и защищенность [1].

По данным исследования 2014 г. Казахстан занимает 27 место из 170 стран, значение критериев представлено на рисунке 1.

По данным исследований университета Уорвика продуктивность сотрудников в компаниях, внедривших well-being культуру выше на 12%, они болеют на 30% реже и находят в 3 раза больше творческих решений.

Исследование Harvard Business Review показало, что счастливые сотрудники на 13% продуктивнее.

Так, согласно исследованию Limeade Institute, 88% сотрудников, которые чувствуют заботу со стороны компании, сильнее вовлечены в работу и хотят приносить больше пользы [2].

Рисунок 1 – Значения по категориям Индекса благополучия молодежи Казахстана (2014 г.)

Своего рода well-being, это секретное оружие бизнеса в конкурентной борьбе за таланты. Почему же не применить данную концепцию для студентов ТиППО, тем более основные аспекты well-being – культуры заложены в Программе целостного воспитания. Опираясь на опыт бизнес-сферы и исследования, проводимые среди сотрудников организаций, можно сделать вывод что well-being – культура положительно влияет на все аспекты благополучия человека, включая его здоровье, социальные отношения, образование и карьеру. Применительно к учебной деятельности well-being влияет на эффективность учебного процесса, на познавательную активность обучающихся.

Well-being концепция объединяет в себе 3 уровня благополучия: карьерное, психологическое и физическое. Рассмотрим данные уровни через призму Программы Біртұтас тәрбие.

Карьерное благополучие — это удовлетворённость собой и своими достижениями как в повседневной учебно-трудовой деятельности, так и в долгосрочной её перспективе. Модель выпускника ТиППО включает в себя характеристики позволяющие обучающимся эффективно достигать карьерного благополучия. Например, высокие профессиональные

навыки и конкурентоспособность на рынке труда, глубокие знания и навыки в своей специальности, готовность взять на себя ответственность за итоги своей работы, стремясь к максимальной эффективности и качеству. Кроме этого ключевые ценности Программы включают в себя достижения ряда soft skills необходимых для карьерного благополучия: стремление к постоянному обучению и самосовершенствованию, расширяя свои профессиональные и личные горизонты; способность адаптироваться к изменяющимся условиям работы и новым требованиям рынка, быстро осваивая новые методы и технологии; умение придерживаться высоких этических стандартов, обеспечивая честность и прозрачность в своих действиях; навыки сотрудничества с коллегами через умение слушать, согласовывать и поддерживать других; умение анализировать сложные ситуации, критически оценивать информацию и принимать обоснованные решения.

Так же реализуемый в Программе проект «Еңбегі адал - жас өрен» полностью ориентирован на продвижения идеи трудолюбия, карьерного роста и получения удовлетворения от профессиональной деятельности.

Психологическое благополучие представляет собой комфортные условия обучения и труда, благоприятную обстановку в коллективе и удовлетворённость личной жизнью. В Программе Біртұтас тәрбие через цель «Создание благоприятной образовательной среды и ее влияние на поведение обучающихся» отражаются компоненты психологического благополучия:

- Создание и поддержка образовательной среды путем обеспечения безопасности и благоустройства, формирования атмосферы сотрудничества и поддержки, создания моральной, социальной и культурной среды, улучшения физического окружения учебного заведения.

- Разработка и реализация культуры образовательного учреждения через внедрение концепций, поддерживающих основные ценности, установление четких этических стандартов, созданию инклюзивной среды.

- Поддержка взаимодействия, включающая в себя налаживание значимых и уважительных отношений между педагогами и обучающимися, содействие развитию дружеских отношений между обучающимися, создание условий для сотрудничества с родителями и включение их в жизнь обучающего учреждения.

Так же психологическое благополучие отражено в модели выпускника ТиППО и выражается такими характеристиками как: способность эффективно взаимодействовать с другими людьми, достигать целей на основе взаимопомощи и поддержки, способность понимать, разделять и чувствовать эмоции других, реагировать на потребности других и оказания поддержки, навыки медиации и переговоров и др.

Проект «Ұшқыр ой алаңы» Программы направлен на изучение тематики и развитие речевых навыков, что является основой для развития навыков медиации, взаимодействия, эффективной групповой работы.

Физическое благополучие – представляет собой общее здоровье, т.е. заболевания, отклонения от нормы и т.п. и приверженность к здоровому образу жизни. Продвижению здорового образа жизни, в том числе и цифровой гигиене, спортивным мероприятиям, популяризации национальных игр в Программе уделено большое внимание. Аспект физического благополучия реализуется через ежедневные («Ұлттық ойын – ұлт қазынасы») и еженедельные («Қауіпсіздік сабағы») мероприятия. Кроме этого в Плате работы по реализации программы воспитания «Біртұтас тәрбие» в организациях образования ежемесячно запланированы спортивные мероприятия.

Таким образом исполнение Программы целостного воспитания Біртұтас тәрбие полностью отвечает культуре well-being. Опираясь на опыт бизнеса, можно утверждать, что это действительно ключ к улучшению основных показателей эффективности, удержанию и стимулированию талантов, созданию сильной корпоративной культуры в рамках организации образования.

Список используемой литературы:

1. <https://youthlib.mirea.ru/ru/reader/1793> Индекс благополучия молодежи Казахстана и краткий отчет по результатам национальных онлайн-консультаций с молодежью Казахстана
2. https://warwick.ac.uk/newsandevents/pressreleases/new_study_shows/ New study shows we work harder when we are happy
3. <https://cbe.ab.ca/about-us/policies-and-regulations/Documents/Student-Well-Being-Framework.pdf> Student Well-Being Framework A Culture of Well-Being
4. https://kundelik.zendesk.com/hc/ru/article_attachments/28015404479377 Программа целостного воспитания
5. <https://biz360.ru/materials/kultura-well-being-v-kompanii-chto-eto-takoe-kak-eye-vnedrit-i-kak-ona-pomogaet-uvlichit-pribyl/> Культура well-being в компании: что это такое, как её внедрить и как она помогает увеличить прибыль

ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ АРҚЫЛЫ САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Жамалов Ғазиз Ғабдуллаұлы

Дене тәрбиесі пән оқытушысы

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК

Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Мақалада дене шынықтыру арқылы салауатты өмір салтын қалыптастырудың маңызы мен оның білім беру жүйесіндегі рөлі қарастырылған. Автор салауатты өмір салты мен денсаулық мәдениетінің жеке адамның ғана емес, қоғамның да өркениеттік деңгейін анықтайтын фактор екендігін атап өтеді. Білім беру мекемелерінің алдында тұрған міндет – жас ұрпақты денсаулық сақтау мен салауатты өмір салтына баулу. Мақалада денсаулық сақтау технологиялары, дене шынықтыру сабақтарының тиімділігі, педагогикалық әдіс-тәсілдер мен инновациялық технологиялардың қолданылуы мәселелері қарастырылады. Сонымен қатар, салауатты өмір салтын қалыптастыру үшін дене тәрбиесі, спорт, табиғатқа серуендер және басқа да белсенділік түрлерінің маңызы ерекше екендігі көрсетілген. Мақала қорытындысында оқушылардың денсаулығын сақтау мен олардың білім сапасын арттыруға бағытталған ұсыныстар берілген.

Аннотация: В статье рассматривается значение формирования здорового образа жизни посредством физической культуры и ее роль в системе образования. Автор отмечает, что здоровый образ жизни и культура здоровья являются определяющими факторами цивилизационного уровня не только личности, но и общества. Задача, стоящая перед образовательными учреждениями-приобщить подрастающее поколение к здоровому образу жизни и здоровью. В статье рассматриваются вопросы здоровьесберегающих технологий, эффективности занятий физической культурой, применения педагогических методов и инновационных технологий. Кроме того, было показано, что физическая культура, спорт, прогулки на природе и другие виды деятельности имеют особое значение для формирования здорового образа жизни. В заключении статьи даны рекомендации, направленные на сохранение здоровья учащихся и повышение качества их образования.

Қазіргі кезде адамдар мен қоғамның салауаттылығы бүкіл өркениетті әлем үшін әлеуметтік сипатқа ие болып отыр. Бүгінгі адам салауатты өмір мен денсаулық мәдениетін игермей тұрып, өзін білімді адам деп санай алмайды. Өйткені, әрқайсымыздың денсаулығымыз – бұл жеке байлық қана емес, ол сондай-ақ еліміздің дамыған елдер қатарына қосылу үшін де қажетті шарт. Яғни, адамдардың денсаулығы да сол елдің өркениеттік деңгейін танытатын маңызды факторлардың бірі. Ал денсаулықтың негізгі шарты – мәдени орта, салауатты өмір салты.

Салауатты өмір салты мәдениетін қалыптастыру қазіргі кезде білім беру мекемелерінің алдында тұрған міндеттердің бірі – жас ұрпақтың салауатты өмір сүруге

көзқарасын қалыптастыру, олардың денсаулығын сақтауға, қоршаған ортасын таза ұстауға және жоғары, сапалы білім алып, сол білімді келешектегі өмірінде пайдалана білуге тәрбиелеу. Өмір салты мен денсаулық арасындағы өзара байланыс салауатты өмір салты ұғымын құрастырады. «Денсаулық кілті – дене шынықтыру. Қайталап айтамын: бұқаралық спортқа, балалар спортына барлық жағдайды жасау қажет. Облыс әкімдері спорт инфрақұрылымының кезеңкезеңімен құрылуын қамтамасыз етуі керек», – деді Президент.

Білім беру жүйесінің маңызды міндеттерінің бірі – дене тәрбиесі арқылы салауатты өмір салтын қалыптастыру мәселесі. Соған байланысты көптеген құжаттар бар. Сондықтан да оқытушыларға қойылатын жаңаша талаптар мен өзгерістер туындап отыр. Бұған себеп қазіргі кезде жеке тұлғаның қоғамдық және әлеуметтік мәні дене тәрбиесі оқытушыларының назарынан тыс қалмауы қажет. "Дені сау адам - табиғаттың ең қымбат жемісі" деп тегін айтылмаған. Салауатты өмір салтына денешынықтыру, спорт, дене тәрбиесі, туризм, халықаралық туризм, табиғатқа серуен, таза ауада жүру жатады. Денсаулықты сақтау мен қайта қалпына келтіру әр адамның өзіне байланысты. Ол оған әрекеттенгенде ғана жетеді. Жасалатын әрекет саналы түрде, өз сұранысын қанағаттандыру үшін жасалу қажет. Денсаулықты сақтау үшін салауатты өмір салтына оң ықыластың болғаны жөн. Бұл ретте оқушы тұлғасы ең құнды дүние болып табылады.

Соңғы кезде денсаулықты қалыптастыру факторының ең негізгісі салауатты өмір салты екендігін көптеген педагогикалық, психофизиологиялық, медициналық зерттеулерде, еңбектерде атап көрсетіледі. Жалпы алғанда, қозғалыс белсенділігінің көрсеткіштеріне көптеген факторлар біріге ықпалын тигізеді, мұнда дене тәрбиесі мен оңтайлы күн тәртіптемесі, әрекет түрлерін ұтымды ауыстырып отыру, баланың бос уақытын физикалық белсенді демалыспен толтыру маңызды рөл атқарады. Соңғы кезде дәстүрлі сабақ жүйесінде оқу үрдісін ұйымдастырудың кейбір жақтарының кемшіл тұстары ашылуда. Сол себепті де оқу-тәрбие жұмысының тиімділігін арттыратын қазіргі заманғы педагогикалық технологияларды іздеп табу аса маңызды міндеттердің бірі. Технология дегеніміз - білім беру үрдісіне қажетті әдіс - тәсілдер жүйесі және техникалық және адами ресурстарды пайдалана отырып оқытуды жетілдіре отырып білімді меңгерту. Денсаулық сақтау технологиялары көптеген педагогтарға белгілі психологиялық - педагогикалық әдіс - тәсілдер, технологияларды, мәселені шешу жолдарын жинақтайды және соған қоса мұғалімнің өзін-өзі үнемі жетілдіруге ұмтылысы қажет. Денсаулық сақтау технологияларының мақсаты - баланың денсаулығын сақтау, оның денсаулығын сақтау туралы білім, білігі мен дағдыларын қалыптастыру, алған білімдерін қолдана білуге үйрету, денсаулық сақтау жөніндегі оқытушының білімін жетілдіру, оқушының дене шынықтыру жаттығулары мен салауатты өмір сүру салтының денсаулық сақтауды ұйымдастыру - сауықтыру әдістемесін жетілдіру. Денсаулық сақтау технологиясы педагогтан үлкен кәсіби біліктілікті қажет етеді. Мақсатқа жету мен оң нәтиже алу үшін технологиялық амалдар мен денсаулық сақтаушы әрекеттер жасалу қажет.

Денсаулық сақтау технологияларының жалпы құрылымы мен жүргізілу барысын біле отырып, денсаулық сақтаудың негізгі мәселелерін шешуді жүзеге асыруымыз қажет. Бұл денсаулық сақтау технологияларының маңызды бірінші қадамы деп ойлауға болады. Екінші қадам оқушы мен педагог арасында сенімді қарым-қатынас орнату деп түсіну қажет, яғни оқушыны технологияның субъектісі деп қарау қажет. Бұл жерде педагог пен баланың қарым - қатынасы тек мәлімет алмасу ғана деп түсінбеу керек. Баланы «мен» тұрғысында дамыту сапалы даму деңгейін береді, осы тұрғыда дамыту оны нағыз субъект ретінде дамуын көздейді. Балаға өзін қоршаған ортаны білім көзі ретінде ғана емес, білімді қолдану ортасы ретінде үйретуіміз қажет. Қозғалысқа бағытталған құралдарда сауықтыру технологияларының міндетін шешеді және оларға мыналар жатады:

- қозғалыс;
- физикалық жаттығулар;
- сергіту минуттары мен үзілістегі бой жазулар;
- эмоцияны басу мен «тыныштық минуттары»;

- гимнастика;
- қозғалысты ойындар.

Табиғаттың сауықтыру күштерін қолдану оқытудың денсаулық сақтау технологияларының мақсатына жетуге үлкен септігін тигізеді. Таза ауада сабақ өткізу биологиялық процестердің белсенділігін арттырады, ағзаның жалпы жұмысқа білеттілігін арттырады, қажу процесін тежейді. Жоғарыда келтірілген құралдарды пайдалануға қойылатын бірден-бір талап оларды жүйелі, кешенді түрде пайдалану қажет.

Олар:

- алдын алу әдістері қолданылатын сабақ түрінде;
- функционалдық музыкаларды қолдану;
- сабақты аудио сүйемелдеу;
- жоғары мен төмен белсенділікті қажет ететін сабақтарды кезек қою арқылы;
- қайта оралту іс-шаралары түрінде;
- жаппай спорттық – сауықтыру іс – шаралары арқылы;
- денсаулық мерекесі;
- табиғатқа серуендеу;
- экскурсия.

Сабақ кезінде оқушының ішкі позициялық көзқарасы мен бағыты айқын көрініс бере алады. Сонда ғана сабақ нәтижелі болып, білім сапасы артады. Осы бағыттарда әрбір оқытушының оқытуға, үйретуге өз тұғырнамасы болуы қажет.

Олар мыналар:

- Әр оқушының білім деңгейін, қабілетін, мүмкіншілігін түсіну;
- Оқушының бойындағы жетістіктері мен кемшіліктерін қабылдау;
- Оқушыларға қиындықтарды жеңуге, кемшіліктерден арылуға көмектесу.

Дене шынықтыру пәнінің басқа пәндерге қарағанда көптеген ерекшеліктері бар. Мұнда негізінен оқушының қабілеті, бейімділігі баса назарда болуы керек. Дегенмен де оқушыларды бейімдеу, қабілетін дамыту, спортқа деген қызығушылығын арттыру жақсы ұйымдастырылған сабаққа байланысты.

Сондықтан да оқытушы сабақты тартымды етіп теория мен практиканы ұштастыруында жаңа инновациялық технологиялардың тиімділігі баса назарда болуы қажет. Бұл оқытушы мен оқушы арасындағы қарым-қатынас, сабақты жақсы оқитын, спортқа бейім оқушылармен белсенді жұмыс істеп қана қоймай, барлық баланың дамуы үшін қолайлы жақсы ойлар туғызып, қабілеті жеткен жерге дейін еңбек етуін ойластыру. Барлық оқушылар өз қабілетін ең төменгі жеңіл тапсырмаларды орындаудан бастайды да, оларды міндетті түрде толық орындап болғаннан кейін ғана, келесі күрделі деңгейдегі жаттығуларды орындауға көшіп отырады. Бұл оқушылар арасындағы бәсекелестікті және әр оқушының өз қабілетіне, қызметіне сәйкес жоғары деңгейге көтерілуіне толық жағдай жасалады.

Оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, білім сапасын көтеруге оқу орынынан тыс спорттық шаралардың да маңызы зор. Соның ішінде қазақтың ұлттық ойындары мен қозғалмалы ойындарын, әртүрлі жарыстарын, тоғызқұмалақ, арқантартыс, аударыспақ сынды ойын түрлерін өткізіп отыру керек. Осындай жұмыстарды жүргізу нәтижесінде оқушылардың белсенділігі артып, спортқа деген бейімділігі қалыптасады. Оқушылардың танымдыққа білеттерін артырып, салауатты өмір сүру, адам денсаулығы осы спортқа байланысты екендігін түсінеді. Нәтижесінде оқушылардың білім сапасы артып, жоғары сапаға қол жеткізуге болады.

Сөз соңында айтарым, халық денсаулығы тек медицина қызметкерлерінің кәсіби тірлігі ғана емес, бүкіл қоғамның тұтас денсаулық сақтауға және нығайтуға арналған үйлескен ісқимыл әрекеттерінің жемісі екенін баршамыз да ұғынуға тиіспіз. Сонда ғана қоршаған ортаны сақтай отырып, таза су ішіп, дұрыс тамақтанып, иманды және салауатты өмір салттарын тұрақты қалыптастырсақ болашақтың жарқын кепілі болмақ.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. 1.Иманалиев Ш.И. Балалар мен жасөспірімдердің гигиенасы, Алматы.Ғылым баспа орталығы 2008 ж
2. 2.Неменко Б.А.,Оспанова Г.К. Балалар мен жасөспірімдер гигиенасы. Оқулық-Алматы, «Ғылым»-2002.-300 бет Қосымша.
3. 3.Төлемісов А.М., Қасмақасов С.Х Қазақстан Республикасының мектеп жасындағы балаларының физикалық дамуын есептеу және бағалау әдісі. Әдістемелік құралы.- Алматы 2008-230 бет.

ЗАМАНАУИ БІЛІМ МЕН ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ҮЙЛЕСТІРУ - БАСТЫ БАҒДАРДА

Рысбаев Шымберген Ертайұлы,
арнайы пән оқытушысы, педагог-модератор
«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК
Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Бұл мәтінде ұлттық құндылықтар мен заманауи білім жүйесінің байланысы, студенттердің тәрбиесі және білім беру үдерісіндегі ұлттық тәлімгерлік туралы айтылған. Автор қазіргі қоғамдағы жас ұрпақтың тәрбиесіне, оның адамгершілік қасиеттеріне, білім деңгейіне және ұлттық сана-сезіміне көңіл бөлуді ерекше маңызды деп санайды.

Мәтінде қазіргі жастарды тәрбиелеу процесінің бір бөлігі ретінде халық педагогикасы, ұлттық ойындар мен халық ауыз әдебиеті көрсетілген. Сонымен қатар, студенттердің бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастыруға арналған тәрбие сағаттары мен іс-шаралар өткізуге ерекше назар аударылған. Ұлттық дәстүрлер мен қазіргі білім жүйесін біріктіру арқылы жастардың рухани байлығы мен мәдениетінің дамуына ықпал ету маңызды екендігі атап өтілген.

Мақалада, сонымен бірге, халықтық педагогиканың тәрбие құралы ретінде маңызы және студенттердің болашақ маман ретінде дайындық барысында адами құндылықтар мен моральдық принциптерге сүйену қажеттігі туралы кеңінен баяндалған.

Аннотация: В этом тексте говорится о взаимосвязи национальных ценностей и современной системы образования, воспитания студентов и национального наставничества в образовательном процессе. Особое значение Автор считает уделением внимания воспитанию подрастающего поколения в современном обществе, его нравственным качествам, уровню образования и национальному сознанию. В тексте отражена народная педагогика, национальные игры и народная устная литература как часть процесса воспитания современной молодежи. Кроме того, особое внимание уделено проведению воспитательных часов и мероприятий, посвященных формированию у студентов национальных ценностей. Отмечается, что важно содействовать развитию духовного богатства и культуры молодежи путем объединения национальных традиций и современной системы образования. В статье также подробно рассказывается о значении народной педагогики как средства воспитания и о необходимости опираться на человеческие ценности и моральные принципы в процессе подготовки студентов как будущих специалистов.

Бүгінгі студент – Егеменді еліміздің болашағы екенін ескерсек, осы балалардан қоғамның тұлғасы болар білімді, тәрбиелі, мәдениетті азаматтар шыға қояр ма екен деген ой көпшілігімізді әсіресе, тәрбие негізі қаланатын білім ошағындағы ұстаздар қауымын толғандырады. Себебі, тәуелсіз мемлекетіміздің ертеңі ұрпақтың рухани байлығы, мәдениеті, саналы ұлттық ойлау қабілеті мен біліміне байланысты. Өйткені, әрбір халық ұрпағымен көктеп өркен жаяды. Әрбір мемлекет рухы таза, санасы биік білімді де, білікті ұрпағынан қуат алады, ол өзінің әрбір жаңа буын жас ұрпағы жетілген сайын дамудың жаңа биіктеріне көтеріледі. Ал бүгінгі қоғам алдында тұрған ең жауапты міндет – еңселі еліміздің кірпіші боп қаланатын әрбір қоғам мүшелерін, яғни жас ұрпақты адамгершілік қасиетке

тәрбиелеу, тиянақты білім беру. Адам бойында адамгершілік құндылықтар болмаса, олардың орнын ешқандай терең білім толтыра алмайтынын өмірдің өзі дәлелдеуде.

Құндылық дегеніміз не? Құндылық – тәрбие мен оқытудағы адамгершілікке бағытталған мұраттар. Оларға меймандостық, кісілік, сыйластық, имандылық, кішіпейілділік, салауаттылық, қайырымдылық, ізгілік, еркіндік, өнерпаздық, шешендік, ақынжандылық, сыпайылық, мәдениеттілік, шығармашылдық, рухани байлық, махаббат сынды қасиеттер жатады.

Құндылықтар – шынайы ғана болады, ол адамға тәуелді емес, дей тұрғанмен ол адам санасында орын алады. Құндылықтар сезім арқылы қабылданады, ал сана арқылы оны түсінуге болады, соның нәтижесінде тұлға құндылықты игереді, соған сай әрекет етеді.

Ал жеке тұлға – әлеуметтік қатынастар мен саналы іс-әрекеттің субъектісі ретіндегі индивид. Нақтырақ айтсақ, ана тілі мен ұлттық салт-дәстүрін құрметтейтін, басқа тілде де жетік сөйлей білетін, дүниетанымы, ақыл-ой парасаттылығы қалыптасқан, еңбекқор, мақсат қоя алатын және сол мақсатқа жету жолдарын таңдай білетін, жауапкершілігі мол, мінез-құлқы, айналадағы адамдарға, қарым-қатынас мәдениеті жоғары, Отанын сүйетін, күрделі жағдайларда нақты шешім қабылдай алатын, өзіне сын көзбен қарай білетін салауатты тұлға.

Ғасырлар бойы халықтың өзімен бірге жасасып, ұрпақтан-ұрпаққа мұра болып өмір сынынан өткен, бүгінге жеткен әдет-ғұрып, салт-дәстүрлер негізінде тәлім-тәрбие үлгілері қалыптасты.

Халық педагогикасы – қазақ халқының сан ғасырдан бері атадан балаға өлмес мирас, өмірлік мұра болып келе жатқан тәрбие жөніндегі, баланы бағып-қағып, өсіріп, өнегелі азамат етіп шығару жөніндегі жинақталған тәжірибесі. Ол бір ұрпақтан екіншісіне ауысып, бірте-бірте қорланып, бай тәжірибемен кемелдене келе «Халық айтса, қалт айтпайтын» кемістіксіз, ақаусыз дәрежеге жеткен. Халқымыздың тәлім-тәрбиелік мәдениетінің бастауы, түп төркіндері сонау есте жоқ, ескі замандардан жеткен салт-дәстүрлерімізде жатыр.

«Баланды өз тәрбиеңмен тәрбиелеме, өз ұлтыңның тәрбиесімен тәрбиеле», – деп бабаларымыз айтқандай, халық педагогикасы баланың тәрбиесі туып-өскен ортасына, ата-ананың, отбасы үлкендерінің, ұстазының үлгісіне байланысты деп қараған.

Баланың қалай өсетіні: ары бар, адал да, жер бетіндегі жақсылық атаулы үшін күрескер болып шығатыны немесе керісінше өзімшіл, ұсақ, тіпті ашықтан -ашық зұлым адам болып шығатыны көп ретте мұғалімнің балалармен жүргізілетін тәрбие жұмысының мазмұны мен әдістемесіне байланысты. Сонымен бірге, балаға ұлттық тәлім-тәрбиені дер кезінде беру, меңгерту-мұғалімнің басты міндеті.

Осы орайда мен топ кураторы ретінде № 23-4 «Ветеринария» тобы студенттеріне «Адал адам. Адал еңбек. Адал табыс!», «Жігітті жолдасынан таны!», «Жауапкершілік туралы сөйлесейік!» атты тәрбие сағаттарын өткізу арқылы студенттерді инабаттылыққа, ізеттілікке тәрбиелеуді мақсат ете отырып, адал адам болудың маңыздылығын ұғындырдым.

Студент санасына ұлттық құндылықтарды сіңірудің тағы бір жолы – халық ауыз әдебиетінде жатқандығы белгілі. Өйткені жасынан ертегі, жаңылтпаштар, жұмбақтар, мақал-мәтелдер, аңыз әңгімелер, шешендік сөздер мен батырлар жырларын, жыраулар шығармаларын оқып, жаттап, маңызды да, құнды тұнығына қанып өскен баланың бойында еліне, жеріне, халқына адамзатқа деген сүйіспеншілігі арта отырып, ұлтжанды, намысқой, арлы азамат боп қалыптасады.

Жөргегінен бала тәрбиесіне айрықша мән беріп, көңіл бөлген халқымыз осы ауыз әдебиеті үлгілері арқылы адамды аздырып – тоздыратын: өсек, өтірік, мақтаншақ, қыңыр, есер, бейбастақ секілді мінездерден сақтандырып келген.

Халқымыздың тарихи – мәдени мұраларының түрлері сан алуан. Осындай аса құнды мәдени игіліктердің бірі – ұлттық ойындар. Бұл күнде ойынды халық педагогикасының құралды бір бөлігі деп тегін айтпаса керек. Себебі, ойын баланың күш-қуатын молайтып, оны шапшаңдыққа, дәлдікке ғана тәрбиелеп қоймай, оның ақыл-ойының толысуына, есейіп-

өсуіне де пайдасын тигізеді. Қазақтың ұлттық ойындары ерлікті, өжеттікті, батылдықты, шапшаңдықты, ептілікті, тапқырлықты, сондай-ақ күш-қуат молдығын, дененің шынығуын қажет етеді. Ойын- тынысы кең, ойдан-ойға жетелейтін, адамға қиял мен қанат бітіретін, ақыл-ой жетекшісі, денсаулық кепілі, өмір тынысы, яғни ойын баланың алдынан өмірдің есігін ашып, оның шығармашылық қабілетін оятады. Қазақтың ұлттық ойындары – ата-бабамыздың бізге жеткен, өткені мен бүгінгісін байланыстырған баға жетпес байлығымыз, асыл қазынамыз. Сондықтан оны күнделікті сабақ үрдісінде, тұрмыста да пайдаланудың заманымызға сай тұлға тәрбиелеуге пайдасы орасан зор.

Халықтық педагогиканың құндылығы сол – халық қазынасының азығын ақылды да әдепті, жан-жақты жетілген, адамгершілігі мол азамат тәрбиелеуде таптырмас тәрбие құралы етіп пайдалана білсек қателеспейміз. Ендеше, бұл қасиеттер бесік тербеткен ана әлдиімен, ақ жаулықты әже ертегісімен бірге өскелең ұрпақ бойына ұстаз тәлімі арқылы да дарытылып, сіңірілуі керек.

Жастайынан орнығып қалыптасқан тәрбие, орынсыз көріністерге баланы сын көзбен қарауға үйретеді. Ұлттық құндылықтарымыздың туын биік ұстап, жас ұрпақты қасиетті халқымыздың тәлімгерлік үлгісімен тәрбиелеу- ең маңызды міндет.

Елбасымыз Н. Ә. Назарбаев: «Біз құрап жатқан қоғамның ең жоғарғы құндылығы – адам, бүкіл өзгерістердің бәрі сол үшін, соның игілігі үшін жасалып жатыр», - деген. Олай болса, студенттің өз өмір жолын таңдай білу қабілетін дамытуда, ер бала мен қыз баланың өмірлік ұстанымын, табиғи міндеттерін түсіндіруде, өз өміріне ойлы көзбен қарап, адам өмірі ең жоғары құндылық екенін санаға сіңіруде ұлттық құндылықтар арқылы тәрбие берудің маңызы зор деп білем.

Ұлттық құндылықтар мен заманауи білім жүйесінің байланысы:

Мәдениет пен дәстүрді сақтау: Ұлттық құндылықтарды қазіргі білім жүйесіне енгізу, оны тек дәстүрлі көзқарастар мен әдістемелермен емес, заманауи әдістермен үйлестіре дамыту керек. Бұл оқу процесінде халқымыздың тарихи және мәдени мұрасын құрметтеуге, ұрпақтан-ұрпаққа жеткізуге мүмкіндік береді.

Тілдің рөлі: Заманауи білім жүйесі ұлттық тілде білім беруге ерекше мән беруі тиіс. Қазақ тілінің мәртебесін көтеру арқылы, жастарға өз елінің мәдениеті мен құндылықтарын тереңірек танытуға болады.

Құндылықтар мен адамгершілік тәрбиесі: Ұлттық құндылықтар арасында адамгершілік пен моральдық тәрбие үлкен орын алады. Заманауи білім жүйесі бұл тәрбие аспектілерін ескере отырып, жастардың ұлттық сана-сезімін, рухани дамуын, адалдық пен қайырымдылық сияқты маңызды құндылықтарды дамытуы тиіс.

Ғылым мен инновацияның арақатынасы: Заманауи білім жүйесі ғылым мен инновацияға негізделген болғанымен, ұлттық құндылықтарды сақтау мен дамыту мәселелері ескерілгенде ғана қоғамның рухани тұтастығы сақталады. Білім мен ғылым жаңалықтарын ұлттық ерекшеліктерге, ұлттық мүдделерге сәйкестендіре отырып қолдану маңызды.

Инклюзивті білім беру: Білім беру жүйесінің ұлттық құндылықтарға негізделген болуы, барлық азаматтардың, әсіресе, ауылдық жерлердегі балалардың білім алу мүмкіндіктерін теңестіретін жүйе құруға ықпал етеді.

Білімнің ұлттық негіздері мен заманауи талаптар: Ұлттық білім беру жүйесінің заманауи талаптармен үйлесімді болуына көңіл бөлінуі тиіс. Бұл инновациялық технологиялар мен әдістемелерді енгізу арқылы жүзеге асады, бірақ олардың ұлттық құндылықтарға зиян келтірмеуі керек.

«Тәртіпсіз ел болмайды, тәртіпке бағынған құл болмайды», - деп даңқты батырымыз Бауыржан Момышұлы айтқандай, колледждің басым бағыттарының бірі - студенттерді қоғамдық өмірге бейімдеу. Біздің студенттеріміз колледждегі қоғамдық іс-шараларға белсене қатысып, колледж жастарының көш басында жүр десек артық айтқандығымыз емес. Атап айтар болсақ, колледжде ұйымдастырылатын түрлі форматтағы шаралар, спорттық, білім және тәрбиеге қатысты шараларда үнемі бой көрсетіп отырады.

Бүгінгі студент - ертеңгі маман. Біз маман дайындауда осы өлшеммен қараймыз. ХХІ ғасыр жағдайында табысты және бәсекеге қабілетті болу үшін, әр студент, әр азамат еңбек нарығында талап етілуге тиіс. Қазіргі білім беру жүйесінде студенттерді сыни ойлау, шығармашылық ойлау, қарым-қатынас жасай білу, командада жұмыс істей білу дағдыларын дамытуға т.б. басымдық береді. Негізінен жұмысшы мамандарды дайындап отырғандықтан білім алушылардың бойына бастамашылдықты, табандылықты, көшбасшылық қасиеттерді, әлеуметтік және мәдени байлықты жетілдіруді көздейміз.

Қорыта айтқанда, ұлттық құндылықтарды заманауи білім жүйесіне интеграциялау — бұл тек білім сапасын арттыру ғана емес, ұрпақтың рухани дамуына да үлкен әсерін тигізеді. Мұндай білім жүйесі жастарды ұлттық мақтанышқа тәрбиелеп, оларды өз еліне деген сүйіспеншілік пен құрметке баулиды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Алтынсарин Ы. Таңдамалы педагогикалық шығармалары. А., 1991 ж.
2. Ұстаздық шеберлікке жетудің жолдары. / методикалық нұсқау/ А., 1991 ж.
3. Амонашвили Ш.А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса. Мн. Университетская, 1990 г.
4. Бабанский Ю.К., Ильина Т.А., Жантеева З.У. Педагогика высшей школы. А., Мектеп. 1989 г

АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ САБАҚТАРЫНДАҒЫ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕР

Искакова Рита Байзақовна,

Қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің оқытушысы,
«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» КМҚК
Қызылорда облысы, Қазалы қ., Қазақстан Республикасы

Түйін: Бұл мақалада ата-аналарды педагогикалық қолдау сабақтарында қолданылатын интерактивті әдістердің маңызы қарастырылады. Заманауи білім беру жүйесінде баланың дамуы мен тәрбиесі тек мектептің ғана емес, отбасының да жауапкершілігінде екенін ескере отырып, ата-аналармен жұмыс жасау аса маңызды болып табылады. Мақалада ата-аналармен дөңгелек үстелдер, тренингтер, коучинг сессиялары және «Ашық есік» күндері сияқты интерактивті әдістерді қолданудың тиімділігі көрсетілген. Мұндай әдістер ата-аналарға педагогикалық білімдерін арттыруға, балалармен қарым-қатынасты нығайтуға және олардың болашағына оң әсер етуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, мақалада жоғары сынып оқушыларының тәрбиесі мен дамуы, сондай-ақ отбасы мен колледж арасындағы ынтымақтастықтың маңызы туралы да айтылады.

Аннотация: В этой статье рассматривается важность интерактивных методов, используемых на уроках педагогического сопровождения родителей. С учетом того, что в современной системе образования развитие и воспитание ребенка несут ответственность не только школа, но и семья, работа с родителями является важнейшей. В статье показана эффективность использования интерактивных методов, таких как круглые столы с родителями, тренинги, коучинговые сессии и Дни «открытых дверей». Такие методы позволяют родителям повысить педагогические знания, укрепить отношения с детьми и положительно повлиять на их будущее. Кроме того, в статье также рассказывается о воспитании и развитии старшеклассников, а также о важности сотрудничества между семьей и колледжем.

Кез-келген елдегі жағдайдың шынайы өлшемі — балаларға қаншалықты қамқорлық жасалуы, олардың денсаулығы мен қорғалуы, материалдық әл-ауқаты, білімі және әлеуметтенуі. 2022 жылы Халықаралық балаларды қорғау күніне орайластырылған сөзінде Қазақстан Республикасының Президенті Қ.Ж.Тоқаев мемлекеттік саясаттың балалық шақты қолдауды басты назарда ұстайтынын атап өтті: «... әлемде балалардың бақыты мен

күлкісінен маңызды ештеңе жоқ. Өскелең ұрпақтың жан-жақты дамуы үшін қолайлы жағдайлар жасау әрқашан біздің мемлекетіміздің басты міндеттерінің бірі болды».

Бүкіл әлемде ара-тұра орын алатын мазасыздыққа жауап ретінде қазіргі балаларға кез- келген стресстік жағдайда эмпатия, эмоционалды интеллект, есте сақтау қабілеті, сыни тұрғыдан ойлауы аса қажет.

Баланың әл-ауқатының басты факторы тәрбиеленіп жатқан отбасының әл-ауқаты болып табылады. Осыған орай бүгінгі таңда әрбір қазақстандық отбасына өмір сүру сапасын арттыру үшін қолайлы жағдайлар жасау туралы мәселе күн тәртібіне орынды қойылды.

Отбасы – бұл адамның бүкіл өмірлік циклімен бірге жүретін маңызды топ қана емес, сонымен бірге қоғам мен мемлекеттің тұрақты және орнықты дамуының негізі. Материалдық әл- ауқат қана емес, сонымен қатар, адамның жеке бақыты көбінесе отбасындағы өмір сүру.

Қазақстандық отбасылардың көпшілігінің балаларды толыққанды тәрбиелеу мен дамыту, олардың әл-ауқатын қамтамасыз ету үшін қолайлы жағдайлар жасаудағы мүмкіндіктері қандай? Өкінішке орай, зерттеулер қазақстандық қоғамда отбасы институттарының әлсіреп, ғасырлар бойы қалыптасқан отбасылық құндылықтар мен дәстүрлердің жоғалып бара жатқанын анықтап отыр. Дәстүрлі білім беру тәжірибесі әрдайым қоршаған әлемнің келбетін өзгертетін терең, сапалы өзгерістерге сәйкес келе бермейді.

Адамдардың әлеуметтік жіктелуі күшейе түсті. Көптеген отбасылар үшін кедейліктен шығу қиынға айналды, өйткені табысы төмен және мүмкіндігі шектеулі отбасылардың балалары жақсы білім алуда, денсаулығын жақсартуда, жоғары жалақы алатын жұмысқа қол жеткізуде және т.б. әртүрлі қиындықтарға тап болады. Қазіргі ата-аналардың едәуір бөлігі, ең алдымен, өмір сүру, ақша табу мәселесімен айналысып, балаларымен араласуға жеткілікті уақыт бөлмейді, балалар ата-анамен ара-қатынастың жоғалуына байланысты өздерін жалғыз және психологиялық тұрғыдан дәрменсіз сезініп, кейде аға буындардан да жатсынатыны байқалады.

Мамандар қазіргі отбасылардың көпшілігі қолайсыз психологиялық климатпен, қарым- қатынастың тұрақсыз түрімен, отбасылық мақсаттардың бағдарсыздығымен, өмірдің мәнін прагматикалық парадигмаға дейін төмендетумен сипатталады деп алаңдайды.

Қолайсыз отбасылардың үлес салмағы өсуде. Отбасының қолайсыздық критерийлеріне мыналар жатады: асоциалды өмір салты; балалар мен ата-аналар арасындағы қатынастардың бұзылуы (қақтығыстар, зорлық-зомбылық, иеліктен шығару, немқұрайлылық және т.б.); ата-ана міндеттерін толық орындамау (баланы бетімен жіберу, қалыпты даму үшін қарапайым жағдайлардың болмауы, баланың колледжге бармауы және т.б.).

Қазақстандық отбасыларға балалардың әл-ауқатын қамтамасыз ету мәселелерінде қалай көмектесуге болады? Мемлекет қабылдаған маңызды әлеуметтік-экономикалық шаралардан басқа, ата-аналардың балаларды тәрбиелеу мен тәрбиелеуге қатысуын арттыру, отбасы мен колледждің өзара байланысын жақсарту қажет. Бұл қатынастар көбінесе ресми немесе қарама-қайшылықты сипатта болады.

Тәрбие үрдісіндегі жаңа реформалар білім беру ұйымдарына даму үрдісіне айтарлықтай өзгерістер енгізді. Тәрбиеде жаңа педагогикалық әдістер мен озық ақпараттық технологиялар пайда болды. Бүгінгі тәрбие үрдісінде дәстүрлі әдістердің орнын креативті ойлауға түрткі болатын жаңа технологиялар алмастырды. Бұл бір жағынан мұғалім мен ата-ананың ынтымақтастығын арттырса, екінші жағынан тәжірибені өмірде қолдана білу мүмкіндігін қалыптастырады.

Тәрбиенің әдістері мен оны топтастыру мәселесі көптеген ғалымдардың зерттеу нысаны болды. Ғалымдардың еңбектерінде тәрбие әдістерінің жүйесі, алғышарттары, педагогикалық-психологиялық негіздері т.б. талдауға алынды.

Тәрбие әдістері — тәрбие мақсат-міндеттерін шешуге бағытталған тәрбиеші мен тәрбиеленушінің өзара байланысты іс-әрекеті.

Ата-аналармен жұмысты ұйымдастыру міндеттері:

- Ата-аналарға педагогикалық-психологиялық кеңес беру;
- колледждің іс-шараларына ата-аналарды қатыстыру;
- ата-аналармен конференциялар мен тренингтер ұйымдастыру;
- колледждегі ашық есік күндеріне шақырып, қатыстыру;
- ата-аналармен жеке жұмыс жүргізу.

Колледждің педагогикалық үрдісі күрделі жүйеден тұрады. Мұғалім, студент және ата-ана сол процестің субъектілері болып табылады. Ата-анамен жұмыс жасау мұғалімнің шеберлігіне байланысты.

Ата-анамен жұмыс түрлері сипатына қарай ұжымдық, жекелік және ақпараттық болып бөлінеді. Ата-анамен ұжымдық жұмыс формасына ата-аналар жиналысы жатады. Бұл колледждің тәрбие үрдісіндегі тиімді формалардың бірі болып табылады. Ата-аналар жиналысында тиімді әдістерді қолдануға болады. Олардың қызығушылықтарын оятады және тәрбие мазмұнын жетілдіруге көмектеседі. Миға шабуыл, постер құрастыру, кейс-стади, дөңгелек үстел т.б. Осы орайда, Сіздерді жоғары сыныптар үшін жасалған ата-аналарды педагогикалық қолдау бағдарламасымен таныстырып өтейін.

АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ БАҒДАРЛАМАСЫ /жоғары сыныптар үшін/

№	Тақырыбы	Мазмұны
11	Боламын деген баланың бетін қақпа, белін бу...	*Жоғарғы сынып оқушыларының жас және әлеуметтік ерекшеліктері *Позитивті ата-ана тәрбиесі – жоғары сынып оқушысының өз болашағын өз бетінше құруға қалауы мен қабілетін қолдау *Тұлға дамуының негізі – өз бетінше әрекет ету *Ұлттық этика негізінде заман талабына сай өзін-өзі тәрбиелеу әдістері
22	Көркем мінез – баға жетпес байлық	*Эмоционалды интеллект және оның адам өміріне әсері *Эмоционалды интеллекттің құрылымдық компоненттері: өзін-өзі тану, өзін-өзі реттеу, эмпатия, қарым-қатынас жасау, (шешім қабылдау) *Күйзеліс кезіндегі мінез-құлық алгоритмдері мен тиімді тәсілдер *Өсіп келе жатқан балалармен қарым-қатынас мәдениеті *Сезім көрінісіндегі ұлттық ерекшеліктер
33	Сен жанбасаң лапылдап...	*Кәсіп – өзін-өзі жүзеге асырудың негізі *Темперамент, қабілет, мінездің ерекшеліктерін ашу – өзін көрсетудің кілті <i>*Ұлы жол үйіңнің табалдырығынан басталады.</i> *Балаңызға мамандық пен кәсіп түрлерін таңдауда қалай көмектесуге болады *Жоғары сынып оқушысының болашағын анықтауына кедергі болатын қиындықтар *Бойындағы бейімділікті дәл табу – өмірдегі бақыт пен табыстың негізі

44	Құмарлыққа бой алдыру – тәуелділік құрдымы	*Тәуелділік түрлері (тамақ, алкоголь, есірткі, химиялық заттар, вейп, құмар ойындар және т.б.) *Оқушы бойындағы тәуелділіктің белгілері <i>*Сынықтан өзгенің бәрі жұғады.</i> Тәуелділіктің алдын алу шаралары *Тәуелділіктің алдын алуда отбасы мен мектептің өзара әрекеттесуі
55	Жақсыдан қашпа, жаманға баспа...	*Жоғарғы сынып оқушыларының интернет қауіпсіздігі *Жоғарғы сынып оқушыларының ойынға тәуелділігін диагностикалау *Жоғарғы сынып оқушыларының әлеуметтік желілер мен интернетке тәуелді мінез-құлық *Интернетке тәуелділіктің алдын алу шаралары *Әлеуметтік желілер мен интернет кеңістігіне тәуелділіктің алдын алу бойынша отбасы мен мектептің өзара әрекеті
66	Күйзелістен шығар жол	<i>*Көңіл жақсы болғаны – өмір жақсы болғаны.</i> Сіздің ресурстық жағдайыңызды қалай қолдауға болады. *Стресстен арылу әдістері *Эмоцияны бақылау – стресстен, күйзелістен шығудың жолы *Агрессия, депрессия, суицидтік мінез-құлық және стресстің басқа да экстремалды көріністері *Қателесу – тәжірибе жинауға мүмкіндік береді *Баланың күйзеліске төзімділігін қамтамасыз етудегі мектеп пен отбасының өзара әрекеті
77	Сүйіспеншілік – сыйластық кілті	*Махаббат – отбасындағы эмоционалды тепе-теңдіктің негізі. <i>*«Айналайын»</i> ұғымы, отбасында балаға жан-жақты қолдау көрсету *Эмоцияны білдірудегі шынайылық. *Эмоционалды манипуляция. *Жоғары сынып оқушысымен «арнайы» тақырыптарда қалай сөйлесуге болады
88	Атадан өсиет, анадан қасиет	*Халық дәстүрі мен отбасы дәстүрінің байланысы. *Ұрпақтар сабақтастығы алдыңғы ұрпақтан жастарға білім, құндылықтар, көзқарастар мен дәстүрлердің берілуі <i>*Ананың ізін қыз басар, атаның ізін ұл басар.</i> Әке мен ананың отбасындағы рөлі *Отбасы тәрбиесінде міндетті түрде ескерілетін мәселе – қазіргі балалардың даму ерекшеліктері *Қазіргі құбылмалы қоғамда отбасылық дәстүрлерді сақтау

Ата-аналар конференциясында тәрбиеге байланысты өзекті проблемалар назарға алынады. Конференция барысында ата-аналар өз тәжірибелерімен бөлісе отырып, баланы тәрбиелеудің тиімді жолдарын ұсынады. Тәрбиедегі келеңсіз жағдайлардың алдын-алуға көмектеседі.

Конференцияда әртүрлі тақырыптар қарастырылады. Атап айтсақ, «Бүгінгі отбасының құндылықтары», «Отбасына психологиялық көмек», «Баланы ғаламторға тәуелділіктен қалай құтқаруға болады», «Баланы тәрбиелеуде қолданатын жаңа әдістер» т.б.

Заманауи мұғалім тәрбиенің жаңа әдіс-тәсілдерін меңгерген тұлға ретінде қалыптасып келеді, ал инновация мен технология қарқынды дамып келе жатқан ғасырда мұғалімнің ата-аналармен жұмыс жасау барысында кеңес берудің пайдасы зор. Кеңес беру арқылы мұғалім ата-анаға әлеуметтік-педагогикалық қолдау көрсетеді. Кеңес беру әртүрлі

педагогикалық және психологиялық тақырыптардың аясында жүргізіледі. Ата-аналарға бала тәрбиесіне қатысты мынандай тақырыптар ұсынуға болады: «Отбасындағы бала тәрбиесінің мәні», «Тәрбиенің заманауи сипаты» т.б.

Сонымен қатар, жиі қолданылатын әдістердің бірі- тренинг.

Тренингтер қатысушылардың өзара әрекеттесе отырып, мәселені әр қырынан талқылауын қамтамасыз етеді. Тренинг ағылшын тілінен аударғанда «train»-жаттықтыру, жаттығу деген мағынаны білдіреді. Тренинг — өзін-өзі тануға, өзін-өзі реттеуге, тұлғааралық қарым-қатынасқа, коммуникативті және кәсіби біліктілікке бағытталған психотерапиялық, психокоррекциялық және тәрбие әдістерінің жиынтығы.

Тренинг барысында ата-аналар көптеген сұрақтарына жауап іздестіреді. Сол арқылы шешім қабылдауға үйренеді. «Отбасындағы жылу», «Ата-ана мен баланың арасындағы қарым-қатынас», «Менің балам қандай?» т.б. тақырыптарда тренинг өткізу педагогикалық қарым-қатынастың стилін өзгертуге мүмкіндік береді.

Осы орайда, біз, яғни арнайы пән оқытушысы А.Әмірейов екеуіміз, 6 қараша күні № 22-3 «Автокөліктерге техникалық қызмет көрсету, жөндеу және пайдалану» мамандығы тобы мен № 24-2 «Бағдарламалық қамтамасыз ету» мамандығы тобы студенттерінің ата-аналарына педагогикалық қолдау орталығының жоспарына сәйкес **«Боламын деген баланың бетін қақпа, белін бу»** тақырыбында дөңгелек үстел өткіздік.

Біз, осы дөңгелек үстел арқылы— позитивті ата-ана тәрбиесінің жоғары сынып оқушысының өз болашағын өз бетінше құруына ықпал ететінін, тұлға дамуының негізі — өз бетінше әрекет ету әрі ұлттық этика негізінде заман талабына сай өзін-өзі тәрбиелеу әдістерін ұғындыру мәселелерін меңгерттік.

Тренингте ата-аналардың қатысуымен «Мен жалынмын» танысу тренингі өткізілді. Дөңгелек үстелде олар «Баланың болашағына ата-ананың әсері» тақырыбында постер қорғады. Сондай-ақ, «Жағдаяттық сұрақтарға» жылдам жауап беру жұмыстары жүргізілді. Тренинг соңында «Осы кездесуден кейін мен былай ойлаймын...» деген сөйлемді аяқтау рефлексиясы ұйымдастырылды.

Тағы бір әдістердің бірі-коучинг. «Бала тәрбиесіндегі ата-ананың рөлі» тақырыбында коучинг ұйымдастыруға болады. Мақсаты: Ата-ананың бала өміріндегі орны мен рөлін айқындау, ата-аналардың педагогикалық-психологиялық білімін жетілдіру. Ата-аналармен коучингті ұйымдастыру барысында бірнеше тапсырмалар орындауға болады. Атап айтсақ, «Біздің топтың жүрегі» жаттығуы арқылы жүректің адам ағзасындағы маңыздылығы туралы мағлұмат беріп, ата-ана мен баланың жүрегінің тұтастығын дәлелдеу. «Отбасылық құндылық ағашы» жаттығуы барысында ата-аналар топпен жұмыс жасайды. Отбасындағы құндылықтарын бейнелеу арқылы ағаштың суретін салады. Бұл тапсырма ата-аналардың шығармашылығы мен креативті ойлау дағдысын қалыптастырады.

Оқушыларға тәрбие беруде, білім сапасын жақсарту жолында, мектеп, ата-ана және оқушы бірлесе отырып, жақсы нәтижеге қол жеткізеді. Осы орайда «Ашық есік» күнін ұйымдастыру оқу-тәрбие үрдісінің ашықтығын көрсетеді. Ата – аналар үшін «Ашық есік» күні жақсы нәтиже береді. Себебі, ата-аналар топ кураторының да, пән мұғалімдерінің де сабақтарына қатыса алады.

Ата-аналармен жұмыс мазмұны төмендегідей бағытта жүргізіледі:

- ата-аналардың психологиялық-педагогикалық білімін арттыру (дәрістер, семинарлар, жеке консультациялар, практикумдар);
- ата-аналарды оқу-тәрбие үрдісіне тарту (ата-аналар жиналысы, бірлескен шығармашылық кештер, материалдық-техникалық базаны нығайтуға көмек көрсету);
- ата-аналардың колледжді басқаруға қатысуы (колледж кеңесі, ата-аналар комитеті).

Қазақстан қоғамындағы заманауи жаңалықтар білім беру жүйесіне елеулі өзгерістерге алып келді. Білім берудің мазмұнын жаңарту – бұл ең алдымен «күзиретті тұлға» ұғымының басты мағынасын ашу, білім беру үдерістерін дұрыс талдау, білім беру сапасын арттыруға мүмкіндік беретін жаңа педагогикалық технологияларды қолдана білу.

Әдебиеттер тізімі:

1. Білім беру ұйымдарында ата-аналарды педагогикалық қолдау бойынша нұсқаулық. Алматы: АҰДҰИ, 2023. – 228б.
2. Интербелсенді әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы білім беру үрдісінің тиімділігін арттыру <https://alashainasy.kz/ustazdar>
3. В.А.Сластенин Педагогика -М:Образование, -2009.С165
4. І.Ж.Ізімғалиева Ата-анамен жұмысты ұйымдастырудың тиімді формалары <http://www.zkoipk.kz/kz/ss2/896-conf.html>

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫМЫЗ – ТӘРБИЕ НЕГІЗІ

Жайлыбаев Ержан Жаксымуратович

Алматы облысының білім басқармасы ММ,
«Жауғашты ауылындағы кәсіптік –техникалық колледжі» МКҚМ;
Арнайы пән оқытушысы

Айданова Нурбиби Сериковна

Алматы облысының білім басқармасының
«Қарасай ауданы бойынша білім бөлімі»ММ
«Ы.Алтынсарин атындағы орта мектебі» КММ,
Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі

Жалғыз білім үйретуге емес, біліммен бірге жақсы тәрбиені қоса беру керек...

Мыржақып Дулатов

Тәрбиенің түп-тамыры халық даналығымен өзектес. Сондықтан жас ұрпаққа жан-жақты тәрбие беруде ата-бабалар дәстүрін өнеге етудің үлкен тәрбиелік маңызы бар. Сол себепті жас жеткіншекті жоғары интеллектуалды азамат етіп қалыптастыруда халқымыздың бай рухани мұраларын, сонымен қоса атадан балаға мирас болып қалған құндылықтарымызды жеткізумен қатар , кешегі Сұлтанмахмұттар мен Мағжандардың, Мұстафа, Ахмет, Мыржақыптардың дәуіріндегі зиялы ортаға жасалған кері тартпа кедергілерден көрген қорлықтарынан өзегі өртеніп тұрып, ұрпақ алдына қалдырған абзал армандар мен асыл мұраттарға ұштасқан аманаттары мен сенімдеріне селеу түсірмеу керектігімізді жас ұрпақ санасына құйып ұғындыра білудегі болмысымыз – ұрапақтан – ұрпаққа рухани сабақтасып келе жатқан ұлттық құндылықтарымызды трансформациялау болып табылатынына саяды.

Қазақ ежелден ырымшыл, көңілі дархан, салт-дәстүрге берік, бауырыңа барын беріп, қызын қонағындай сыйлаған , қонағын төрге шығарып, құшағын кең ашқан, сөз қадірін түсінген, сөзге тоқтаған, жүрегінде иманы бар, бүгініне шүкір етіп, ертеңіне үмітпен қараған ұлы халық. Елін-жерін сатпаған, сертке берік болған, бала тәрбиесіне зор мән беріп, ұлы дала педагогикасын қалыптастыра білген және ұрпақ тәрбиелеуде сан ғасырлар бойы жинақтаған өзіндік тарихи тағылымы, тәлім-тәрбиесі ұшан-теңіз. Олар бүкіл ұлттық болмысымызды жан-жақты бейнелейтін, басқа ұлттардан ерекшелігімізді даралап тұратын халқымыздың даналық тұжырымдары, - әдеп әлемінің айнасы.

Ұлт деп соққан жүрегіміздегі бесік жыры, тән мен тазалық тәрбиесі, қара шаңырақ қасиеті, ізгілік пен адамгершілік тәрбиесі, жеті қазынасы, жеті атасы, тыйым сөздері, халық ауыз әдебиеті, ертегілері, жұмбақтары, жаңылтпаштары, мақал-мәтелдері, әдептілік пен сыпайылық әдет-ғұрпы, ұлттық киімі, ою-өрнегі, қол өнері, ұлттық ойындары, күйі, жыры, дастандары, айтыс өнері, термелері, халық әндері, домбырасы, салт-дәстүрлері, жөн-жоралғылары барлығы дерлік ұлттық этнопедагогикаға негізделген. Бұл тақырыпты үш-төрт беттік баяндамаға не болмаса мақалаға сыйғызып жазу , әрине мүмкін емес. Дегенмен ұлттық мүдде жайында сөз қозғап, өзіміздің ой-тегеурініміздерді, пікірлерімізді ортаға салып, ұшан-теңіз құндылықтарымызға тамшыдай болып қосқан үлесіміз болғай деген ниетпен ұлттық рух тұғырының бірнешеуіне ғана шолу жасап, бет-келбетін сипаттап көрейік.

1-ші тегеурін - «Ел боламын десең, бесігіңді түзе»

«Ел боламын десең, бесігіңді түзе» осындағы «Бір қолымен бесік, бір қолымен әлемді тербеткен» қазақ анасының бейнесі қандай сұлу десеңізші?!, Ұлттық руханияттың ең басты құндылығының бірі- ол ана тіліміз болған болса, сол тіліміз ананың ақ сүтімен даритыны бәрімізге мәлім. Ал қазақ анасының бесік жырына мән беріп қарасақ құлақ құрышын қандырады, қандай керемет бақыттың желі еседі.

Әлди-әлди ақ бөпем,

Ақ бесікке жат, бөпем!

Жілік шағып берейін,

Жілігіннің басына үкі тағып берейін - деп жырлаған әуезді ана үні бүкіл қазақ даласына мейірімін төгіп, үкілеген үмітпен еркелетіп тұрғандай емес пе?! Ендеше қазақ анасы ұлттық педагогиканың қайнар бастауы десек артық емес болар?!

2-ші тегеурін - «Әже тәрбиесі – педагогика әлемі»

Әжелеріміздің айтқан «Мұңлық пен Зарлық , Алтын сақа, Мыстан кемпір» тағы басқа сол сияқты ертегілері, аңыз әңгімелері бала дүниетанымын өсіріп дамуына, ертегідегі кейіпкерлер арқылы ақ пен қараның, ақиқат пен әділетсіздіктің ара жігін ажырата білуге, ерлікке ұмтылуға, еңбекке құлшынуға, төзімділік пен табандылыққа, сабыр ете білуге, білімге талпынуға негіз бола білгендігі санамыздан сарқылып қалады дегенге біз өз басымыз сенбейміз. Ал әжеміздің қозы көгендеп, қой сауып жасаған құрт-майы, ағарғаны, талқаны мен женті, таза табиғи өнімдер болып табылғандықтан бала денсаулығын нығайтып, дұрыс тамақтанудың дағдысын қалыптастыра білгені – диетолог мамандардан кем соқпайтыны анық. Сол сияқты әжелеріміздің «Бала тілі-бал» демекші , балаларға тез айтқызып, қайталата білген жаңылтпаштары – логопед маманға пара-пар. Қазақ баласының қолына асық ұстамауы кемде-кем. Осы орайда әжемізбен төрт асықты иіріп тастап «Дәртікем» асық ойының ойнайтынбыз, асықтың «Алшы, Тәйке, Бүк, Шік, Тоңқа, Моңқа» түсу атауларын тағы әжемізден үйренгеніміз бар. Демек әже тәрбиесі - ұлттық педагогика әлемі десек қателеспеспіз.

3-ші тегеурін - «Компьютер басты жарты адамдар немесе рухсыздану формуласы»

Қазақстан «Еңбек ері» атағының иегері, ұлттық мүдде үшін күресіп, рухани құндылықтарға баса мән берген ақын, 1986 жылғы «Желтоқсан көтерілісіне» қатысты кеңес өкіметінің қазақ ұлтына негізсіз таққан айыбына төтеп беріп қарсы тұрған , сол көтерілістің қорытынды шығару комиссиясының жұмысын сыңға алып, әділетті комиссия құрамын қайта бекітуге ықпал еткен, «Желтоқсанда» шарқ ұрып, қазақ жастарының барлығы бірдей нашақор бұзақы емес екендігіне араша түсіп, ақтап алған, тәуелсіздіктің «Қанды мұрындығы» болған «Желтоқсан көтерілісіне» кеңес өкіметінің жүргізген қитұрқы саясатының теріс пиғылмен жасалғанын дәлелдеп бағып, тарихи оң бағасын берілуіне аянбай басын тіккен батыр ақын, тіл, ұлт жанашыры М. Шахановтың орасан зор еңбегін тілге тиек ете келе, ол кісінің «Компьютер басты жарты адамдар немесе рухсыздану формуласы», «Өркениеттің адасуы», «Желтоқсан эпопеясы», «Тамырсыздану тұжырымдамасы» сынды поэмалары , бүгінгі «Техникалық және кәсіптік білім беру жүйесіндегі инновациялар: сын-тегеуріндер мен перспективалар» атты конференциясының жалпы ұрпақ тәрбиесі төңірегіндегі тақырыбына еріксіз сұранып тұрған жоқ па?! - дей отырып, тарихи салт дәстүрімізге, ұлттық қазыналарымызға бағытталған еңбектерін атап өтуді жөн көрдік. Сонымен қоса М.Шаханов қазақтың әз- наурыз мейрамының мемлекеттік деңгейде қайта тойлануына бастамашы болған ұлт жанашыры екендігі , ұлттық құндылықтар төңірегіндегі мәселелерде бірдің бірегейі болып, қажырлы еңбегімен ерекшеленеді. Өз сөзімізді дәйектілікпен жалғастырып, ақын толғауымен сабақтастыра келе өз заманымыздың жастарын «Компьютер басты жарты адамдар» кейіпінен аулақ болуды, сол сияқты цифрлық технологиялар ағымы мен жасанды интеллект дәуірі белес алған уақытта рухани құндылықтарымызды жоғалтпауға шақырамыз. Компьютермен жасанды интеллект - тек әншейін жұмыс құралы екендігін тағы бір мәрте естеріне салғымыз келеді.

Ал баяндама басындағы Сұлтанмахмұттың да қараңғылықтың кегінен туған өлеңін, біз ұстаздар отбасы ретінде солар аңсаған болашақтың күні болып, өз жүрегімізбен жырлап көрейік.

Егіз ұғым, Отан нар болса, мен бір ботаң,
Боз жорғасын білімнің жорғалатам
Дес бермеймін тұлпарға, қара терін сорғалатам.
Сәуле шашар әлемге нұрландырып,
Көк тұдағы, көктегі күн боп атам!

Елім бар тербелген жыр әнімен ,
Білім барда, болашақтың шырағы мен
Биіктерді бағындырып, самғай тұғын,
Көк тұдағы , көктегі қыраны мен!

Құны кетіп арзанның
Сенімі ақталды Мағжанның,
Жарқырайды көгімде
Сұлтанмахмұт аңсар күн!

Жастарға сөзін қаратып
Үмітің алға жолдаған
Мыржақыптың таңы атып
Оянған қазақ мен болам!!!

Сөзімізді қорыта келе бүгінгі жаһандану заманында білім беру үрдісін ұлттық құндылықтарымызбен ұштастыра жүргізер болсақ - білімі жетік , ұлттық рухы толық, еңбегіне адал , отан сүйгіш жастар тәрбиесі қалыптасатынына сеніміміз мол.

Авторлары ұстаздар отбасы: **Жайлыбаев Ержан Жаксымуратович**
Айданова Нурбиби Сериковна

АДАПТАЦИЯ ПЕДАГОГОВ К НОВЫМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ВЫЗОВАМ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ»

Баймуханова Сауле Акылбековна,
преподаватель русского языка и литературы

Байшетова Айгуль Акимгалиевна,
преподаватель русского языка и литературы

ГККП «Есикский гуманитарно-экономический колледж»
Г. Есик, Алматинская область, Республика Казахстан

Аннотация. Статья посвящена адаптации к современным вызовам в условиях цифровой трансформации и изменения требований к образованию. В центре внимания — программа «Біртұтас тәрбие», которая фокусируется на процессах развития личности через взаимодействие семьи, школы и общества. Авторы акцентируют внимание на роли учителя, который из передатчика знаний превращается в учителя, способного развития в основе критического мышления, эмоционального интеллекта и устойчивости к изменениям. В статье применяются принципы цифровых технологий, нравственного воспитания и партнерства с родителями в образовательном процессе. Особое внимание уделено необходимости профессионального развития педагогов для успешной реализации программы. Работа завершается призывом к сотрудничеству педагогов, родителей и социальных институтов ради создания будущего поколения, возможности сохранения моральных ценностей и адаптации к вызовам времени.

Современный мир предъявляет к системе образования новые вызовы. Технологический прогресс, цифровизация, изменение ценностных ориентиров общества — всё это требует от педагогов переосмысления своей роли и подходов к обучению. В этом контексте важнейшую роль играет программа "Бір тұтас тәрбие", которая направлена на воспитание гармоничной личности через объединение усилий семьи, школы и общества.

Новые вызовы времени

Сегодняшняя школа уже не та, что была несколько десятилетий назад. Дети растут в цифровой среде, где информация становится доступной в одно касание. Учитель больше не является единственным источником знаний, и его задача меняется. Теперь он не только даёт знания, но и формирует у ребёнка критическое мышление, умение анализировать и выбирать из множества информации главное.

Кроме того, перед педагогами стоит задача воспитания личности, способной сохранять моральные ценности и адаптироваться к изменениям мира. Важно учитывать, что современное поколение обладает высоким уровнем самостоятельности, но часто нуждается в эмоциональной поддержке и наставничестве.

Программа "Бір тұтас тәрбие"

Программа "Бір тұтас тәрбие" стала важным шагом в ответе на вызовы времени. Её основная цель — объединить воспитательные усилия семьи, школы и общества, создать единое пространство для формирования у ребёнка ключевых ценностей.

Она основывается на нескольких ключевых принципах:

1. Гармоничное развитие личности: уделяется внимание не только интеллектуальным способностям, но и моральным качествам, культурным традициям и социальной ответственности.
2. Взаимодействие семьи и школы: родители и педагоги выступают как партнёры, объединённые общей целью — воспитанием полноценной личности.
3. Современные подходы к обучению и воспитанию: использование цифровых технологий, гибкость методик и постоянное обновление педагогических подходов.

Адаптация педагогов

Для успешной реализации программы педагоги должны быть готовы адаптироваться к изменениям. Это требует от нас:

1. Освоения новых технологий. Современный учитель должен уметь использовать цифровые инструменты для обучения. Это не только расширяет возможности образовательного процесса, но и помогает сделать его более интересным и понятным для детей.
2. Изменения подходов к воспитанию. Программа "Бір тұтас тәрбие" акцентирует внимание на важности нравственного воспитания. Учителя должны быть примером для подражания, транслировать такие качества, как честность, ответственность, уважение к другим.
3. Гибкости и открытости. В мире, где всё быстро меняется, педагог должен быть готов учиться новому, пересматривать свои методы и подходы. Это касается как содержания учебного материала, так и способов его подачи.
4. Эмоционального интеллекта. Современные дети нуждаются в учителе-наставнике, который не только объяснит тему, но и поддержит в сложной ситуации, поможет разобраться в своих чувствах.

Роль взаимодействия семьи, школы и общества

Одним из ключевых аспектов программы является интеграция усилий семьи, школы и общества. Педагог становится связующим звеном между ребёнком и внешним миром. Однако без активного участия родителей и социальной поддержки добиться успеха будет сложно.

Важно выстраивать доверительные отношения с родителями, вовлекать их в образовательный процесс, а также сотрудничать с организациями, которые могут помочь в

воспитании детей. Это спортивные клубы, культурные учреждения, общественные организации.

Художественная декламация

Мир изменился — шагнул он вперёд,
Век технологий, век быстрых высот.
Но в этом потоке прогресса и знания,
Есть место, где вечны забота, сознание.

Кто на этом пути, на границе времён,
Стоит с верой в сердца, словно светлый закон?
Кто день ото дня, открывая окно,
Дает детям шанс встать на крыло?

Это учитель, светильник в ночи,
Ведущий вперёд через годы пути.
Не просто профессия, не просто труд —
Его вдохновение в детях живут.

Но время диктует свои правила вновь,
И вызовы мира ломают покров.
Как сохранить в переменах века
Тепло педагога, частичку добра?

"Біртұтас тәрбие" — не просто слова,
А мудрость, единство, что в сердцах навсегда.
Программа, что учит в гармонии жить,
Мир созидать и детей вдохновить.

Что значит учить в эпоху такую?
Где вместо доски — экран дарит науку?
Где дети в планшетах ответы найдут,
Но ищут в учителе истину вдруг.

Задача сложна, но есть в ней секрет:
Не в словах и учениях скрыт её свет.
Она в понимании, в искреннем взгляде,
В том, чтобы каждый нашел своё «завтра».

Заключение

Уважаемые коллеги, программа "Біртұтас тәрбие" — это не просто набор правил и рекомендаций. Это философия воспитания нового поколения, основанная на единстве и гармонии. Адаптация к новым вызовам требует от нас больших усилий, но вместе мы сможем достичь поставленных целей. Наша задача — помочь детям найти себя в этом быстро меняющемся мире, воспитать их честными, добрыми и ответственными людьми.

Я призываю каждого из вас принять участие в реализации программы, делиться опытом, предлагать новые идеи. Только совместными усилиями мы сможем создать будущее, в котором гармония, единство и человечность станут основой общества.

Список литературы

1. Министерство просвещения Республики Казахстан. Программа «Біртұтас тәрбие». Официальные материалы. – Астана, 2023.

2. Ахметова, Р. Ж. Современные вызовы в системе образования Казахстана. // Научный журнал «Образование и воспитание». – 2022. – №4. – С. 12-18.
3. Сарсенова, А. Б. Инновационные подходы к обучению и воспитанию в школах Казахстана. – Алматы: КазНУ им. Аль-Фараби, 2023.
4. Жумабеков, Т. К. Роль воспитания в формировании личности: ключевые аспекты программы «Біртұтас тәрбие». – Астана: НИПИ “Тәрбие”, 2023.
5. UNESCO. Education for the Future: Digitalization and Global Challenges. – Paris, 2021.
6. Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу». Образовательные вызовы современности: адаптация педагогов. – Алматы, 2022.
7. Омарова, Г. Е. Профессиональная адаптация педагогов в условиях цифровой трансформации. // Вестник педагогических наук. – 2023. – №2. – С. 25-30.
8. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2020-2025 годы. – Астана, 2020.
9. Баймуханов, М. К. Инклюзивное образование в Казахстане: проблемы и перспективы. // Образование без границ. – 2022. – №3. – С. 45-49.
10. Сайт Министерства просвещения РК. www.gov.kz/memleket/entities/edu (дата обращения: январь 2025 г.).

АДАПТАЦИЯ МАСТЕРОВ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ОБУЧЕНИЯ К НОВЫМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ВЫЗОВАМ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ «БІРТҰТАС ТӘРБИЕ»

Хижинская Антонина Александровна,
мастер производственного обучения ГКП на ПХВ
«Колледж сервиса и туризма» акимата г.Астаны

Аннотация: Статья в форме художественной декламации Spoken Word подчеркивает важность адаптации педагогов и мастеров производственного обучения к новым образовательным вызовам в рамках программы «Біртұтас тәрбие». Акцент сделан на интеграции духовных и профессиональных ценностей, роли педагогов как проводников изменений, а также на необходимости личностного роста и готовности к переменам для создания гармоничной образовательной системы, соответствующей вызовам времени..

Мы живем в мире, где перемены — не страх,
А возможность расти, творить и мечтать.
Задача, стоящая перед нами, как перед мастерами,
— Адаптироваться, воссоздавая новые формы и идеи.
«Бір тұтас тәрбие» — программа великой цели,
Соединяя духовные и профессиональные ценности в одно целое.
Образование — не просто передача знаний,
Это путь к личностному росту, это система, что направляет.
В этой программе важен каждый шаг и каждый взгляд,
Она объединяет педагогов, мастеров и учеников в одно целое,
Тот путь, где образование и воспитание — не просто задачи,
А философия, которая делает нас сильными, активными и готовыми к вызовам.
Педагогов она призывает к росту и переменам,
Не только умения давать знания, но и быть проводниками,
Создавать культуру, вдохновлять на новый взгляд,
Не бояться перемен, а приветствовать их, с радостью шагая вперед.
Силой этой программы является интеграция,
Соединение навыков, воспитания и мотивации.
Мастера — не просто наставники, но и часть большой культуры,
Которые своим трудом и духом становятся частью нового Казахстана.

Мы — часть новой системы, где каждый ученик — это будущее,
Где профессионализм и гражданская ответственность — одно целое.
Здесь знания — это не цифры в учебнике,
Это тот инструмент, который помогает строить будущее.

И вот он, чемпионат WorldSkills,

Где наши мастера сражаются за звезды и победы.
Каждый конкурс — это не просто борьба,
Это проверка, что мы готовы обучать и создавать великих профессионалов.
Казахстан шагает, прогрессируя в мире,
Наши мастера, победители и участники — герои нового времени.
В этой битве за знания, за мастерство, за успех,
Мы учим детей и молодежь не бояться идти вперед, не бояться вызовов.
Мы, как наставники, проводники в мир успеха,
Где каждый ученик, как чемпион, может свернуть горы.
«Біртұтас тәрбие» — это не просто программа,
Это воля, это развитие, это стремление к совершенству,
Которое мы передаем с любовью и гордостью.
В руках педагогов — не только знания, но и возможность изменить жизнь,
Строить мосты между поколениями, вдохновлять, создавать.
Так что да, мы адаптируемся, но не просто к новым вызовам,
А к новой реальности, в которой каждый может стать мастером,
Каждый может стать частью великого будущего,
Где стремление к успеху и развитию не знает границ!

Список использованной литературы:

1. Педагогика и психология профессионального образования / Г. И. Щербаков. — М.: Высшая школа, 2020.
2. WorldSkills: Современные стандарты образования и квалификации / Ю. А. Николаев. — Санкт-Петербург: Научная мысль, 2019.
3. Философия образования в современном мире / Л. И. Ожегов. — М.: Академический проект, 2021.
4. Казахстан в контексте глобализации: вызовы и возможности / Н. Т. Сулейменов. — Алматы: Қазақ университеті, 2020.
5. Стратегия развития образования Казахстана до 2025 года / Министерство образования и науки Республики Казахстан. — Алматы: Экономика, 2020.
6. Адаптация педагогов к новым образовательным технологиям / А. Н. Ляпин. — М.: Просвещение, 2018.
7. Роль мастеров производственного обучения в системе профессионального образования / В. М. Савельев. — М.: Российская академия образования, 2021.

**ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГ ЖӘНЕ ОТБАСЫЛЫҚ ТӘРБИЕ: ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ
ЖОЛДАРЫ**

Таңатова Гүлназ Балмырзақызы,
элеуметтік педагог,

«Қазалы аграрлы-техникалық колледжі» коммуналдық мемлекеттік
қазыналық кәсіпорыны, Қызылорда облысы, Қазалы қаласы

Аннотация. Қоғамдағы отбасы тәрбиесі мен оқу орындарының байланысын нақтылап, жолға қою. Отбасының бала тәрбиесінгі кездесетін қиындықтардың алдын-алу мен оқу орындағы элеуметтік педагогтің көмегінің ролі.

Қоғамдағы барлық оқыту және тәрбиелеу іс — әрекетімен шұғылданатын элеуметтік институттардың ішінен отбасы тәрбиесінің маңызы зор. Өйткені, балалардың алғашқы өсіп

— өнуі, қалыптасуы, әлеуметтік қарым – қатынасы, байланыстары, іс – қимылдар мен мінез – құлық нормаларын меңгеруі отбасынан басталады. Отбасы бізге белгілі баланың адамгершілік, тұлғалық қасиеттерін, жеке қабілеттерін дамытып, белсенділікке, шығармашылыққа, жігерлі, қайратты, адал болуға тәрбиелейді.

Адамзат баланың адам ретінде қалыптасуында тәрбиенің негізгі ата-анадан деп есептегенімен, жүрген ортаның, ағайын-туыстың, жора-жолдастың, жанұяның, ең әуелі туған жердің табиғатына дейін әсер тигізетіні рас. Бұлардың бәрін, ержетіп, азамат болуда ықпал етер шартты жағдайлар деп бағаласаң, көгеріп, көркейіп өскен жастың жанына азық, бойына қуат, өнеге беретін аялы алтын дінгегі — әке-шешесі, ұрпағы отбасының аса құнды ықпалы мен әсерін өмірдегі ешнәрсенің күшімен салыстыруға болмайды. Сондықтан да, мұғалім мен отбасының тығыз қарым – қатынаста болуы міндетті және отбасы мәртебесін биіктетуі шарт.

Ғалымдардың зерттеулеріне қарағанда отбасының мынадай төрт түрлі мәртебесі бар: әлеуметтік – экономикалық, әлеуметтік – психологиялық, әлеуметтік – мәдени, және ситуативтік міндеттер.

Мұғалім отбасы мен жұмыс нысаны барысында – балалар, жастар, ересек адамдар, қарттар жалпы отбасының барлық мүшелерімен жұмыстанады.

Отбасымен жұмыс жасай отырып, оларға: білім алуға, оқуға, психологиялық көмек алуға жәрдем береді.

Сондықтан педагог ата – анамен (отбасы мүшелерімен) мынадай іс – шаралар жүргізеді:

— тәрбиелеуде балалардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеруді қаперінде ұстау,
— ата –аналардың тәрбиеде (бала тәрбиесінде) жіберген қателерінің себеп, салдарымен мәлімет беру және айғақтар мен дәлелдер келтіру арқылы дұрыс тәрбиенің мәнін ашып көрсету және нандыру,
— оқу, еңбек, ойын, демалыс және бос уақытын дұрыс пайдалану бойынша кеңестер беру,
— жастайынан, әуелі санасыз, еліктеу арқылы пайда болатын жаман әдеттер: масайту ішімдігіне әуестену, шылым шегу, нашакорлыққа еліктеудің алдын алу шараларын үйрету.

Мұғалімнің әке – аналарға беретін көмегі, ақыл кеңесі баланы тәрбиелеудегі мақсат пен міндетті түсіну, оның мүддесін қорғап қажеттенуін қанағаттандыру, отбасы мүшелерінің ой санасына, ақыл – кеңесіне ықпал ететін әңгімелер өткізу басқа да іс – шаралар ұйымдастыру осы қызметтің пәрменділігін көрсетеді. Салауатты отбасымен жүргізілетін әлеуметтік педагогикалық көмектің тағы бір аса маңызды құрамды бөлігі – психологиялық көмек.

Психологиялық болсын, әлеуметтік – педагогикалық болсын дерлік тәрбиенің дұрыс қалыптасуы ұстаз, бала, ата – ана еңбегімен байланысты. Береке бірлікте жұмыс істеп, бұзылмайтын, айнымайтын тәртіпке бас игенде ғана іс оңға баспақшы. Әр отбасы ата тегінен келе жатқан кәсібін, өнерін, атқарған еңбегін құрметтеп, оны кейінгі ұрпаққа үлгі-өнеге еткен, бірлесіп атқарған пайдалы-қоғамдық еңбек барысында адамгершілік қағидаларды қатаң сақтап, дамытып отырған, ұрпағына ақыл-кеңес беріп, ата кәсібін құрметтеп, қалыптасқан дәстүрді жетілдірген.

Отбасылық тәрбие – ата-аналар мен туыстардың күшімен нақты отбасындағы қалыптасқан тәрбие мен білім беру жүйесі.

Отбасының негізгі міндеттері:

- Баланың өсіп дамуына, толық жағдайлар жасау;
- Балаға әлеуметтік-экономикалық және психологиялық қорғаушы болу;
- Өз халқының этно-мәдениетін дәріптеу;
- Баланың адамгершілігін дамытуға мүмкіндік жасау.

Отбасылық тәрбиенің негізгі принциптері:

- Өсіп келе жатқан адамға қайырымдылық және мейірімділік көрсету;
- Балаларды жанұя өміріне енгізу, ақылшы ретінде қарау;
- Балалармен ашық жіне сенімділік қарым-қатынас құру;

- Талап қоюда жүйелілік жасау;
- Өзінің баласына шамасына қарай көмек жасау, сұрақтарға жауап беруге дайын болу;
- Ұрып-соғу, жазалауға тосқауыл жасау.

Міне, отбасы осы міндеттер мен принциптерге сүйеніп еңбек еткенде ғана ұрпақ тәрбиесі дұрыс бағытта өрбиді.

Отбасы- адамзат қоғамының шағын бейнесі. Қоғамда отбасы екі қызмет атқарады, оның бірі- дүниеге ұрпақ әкелу, екіншісі- дүниеге келген сәбиді тәндік жағынан дамытуды қамтамасыз етіп, өмір бойы рухани жағынан жетілдіріп, оны тұлға ретінде қалыптастыру.

Отбасындағы жас ұрпақтың тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына ата-ананың, отбасы мүшелерінің қарым-қатынасындағы мейірімділік пен махаббат қажет. Толық мәнді отбасы болу үшін ата-ананың және басқа отбасы мүшелерінің береке-бірлігі, түсіністікті сақтауы, сонымен қатар әр отбасы мүшесінің құқы қорғалуы тиіс.

Мұндай талап-тілектерді ата-аналар түсінбейді деуден аулақпыз. Өкінішке орай жағымсыз жағдайлар да кездесіп жатады. Мұның өзі қайсібір ата-аналардың тәрбие жұмысына дайындығының кем болуынан, баланың мінез құлқының дамуы мен оның құқықтарын түсіне білмеуінен, ал кейде өздерінің қоғам алдындағы жауапкершілігіне мән бермейтіндігінен болса керек.

«Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы» Қазақстан Республикасының Заңындағы 21- бапқа сәйкес «әрбір бала отбасында өмір сүруге және тәрбиеленуге құқылы, өзінің ата-анасын білуге, олардың қамқорлығы мен тәрбиесін алуға құқылы» деп жазылса, Қазақстан Республикасы Ата Заңының 27- бап, 2- тармағында «Балаларына қамқорлық жасау және оларды тәрбиелеу – ата-ананың табиғи құқығы, әрі парызы» делінсе, «Қазақстан -2030» бағдарламасында ... «Әкелер мен аналардың, аталар мен әжелердің өз балалары мен немерелері алдындағы жауапкершілігін күнделікті есте ұстауға тиіспіз. Біз өз балаларымыз бен немерелерімізді сонау алыс болашақта, олар біздің жасымызға жеткен кезде қандай күйде көргіміз келеді...» делініп, ұрпақ тағдыры мен мемлекет тағдыры қатар қойылған. Осы аталған міндеттердің өзі ата-ананың бала тәрбиесінде алар орнының маңыздылығын көрсетіп отыр емес пе?

Чех педагогы Ян Коменскийдің: «Баланы ең әуелі мейір-шапағатқа, содан соң ақыл-парасатқа, ең ақырында нағыз пайдалы ғылымға баулу керек»- деген пікірімен мазмұндас келуінде үлкен мән мағына жатыр.

Колледждің, әсіресе топ жетекшілерінің отбасымен одақтастығы бала тәрбиесінде ерекше рөл атқарды. Мен өз тәжірибемде ата-аналармен бірлесе жүргізген іс-шаралар аясында «Бала тәрбиесі-баршаға ортақ», «Тәрбие тал бесіктен басталады», «Қыздарға қырық үйден тиым» атты тақырыпта ата-аналар жиналыстары өткізілді. Жиналыстың басты мақсаты

- Бала тәрбиесін екі жақты қолға алу;
- Баланың мінез құлқы туралы бірі білмегенін екіншісіне толықтыру;
- Ата-аналармен ашық түрде сұхбат жүргізу;
- Бала тәрбиесіндегі одақтастықтың қаншалықты тиімді екеніне отбасы мүшелерінің көзін жеткізу болды.

«Қыз тәрбиесі – ұлт тәрбиесі», «Үлгілі үйдің қыздары», «Қыздарға қырық үйден тиым» осы тақырыптар аясында колледждің қыз балаларымен де көптеген дөңгелек үстелдер, психологиялық тренингтер, кеңестер, пікір алмасулар өткізіліп тұрады. Қазіргі қоғамда кездесіп жататын көптеген келеңсіз жайттардың яғни, ерте жүктілік, алдану, ұрлық жасау, өтірік айту, зорлық-зомбылықтың алдын-алу т.с.с жұмыстар жүргізіліп келеді. Колледжімізде 265 студент білім алып жатыр.

Ұл бала саны-209

Қыз бала саны-56

Қамқорлықтағы бала саны-2

Жартылай жетім-30

Аз қамтылған отбасы-88

Толық емес отбасы-25

Өгей әке-8

Өгей ана-2

Көп балалы -101

Мүмкіндігі шектеулі балалар саны-29

Ф4-2

Осы отбасы балаларының және оқуға қырсыз, сабаққа келуден жалтаратын, колледжішілік есепте тұратын отбасы балаларының үй жайын аралап кеңестер, түсіндірме жұмыстарын жүргіземіз.

Ана- үйдің берекесі,

Бала- үйдің мерекесі,

Бұтағымен ағаш сымбатты,

Ұрпағымен адам қымбатты,

Бала болсаң балғындай бол,

Айналаңа қорғандай бол-деген қағиданы берік ұстанған ата-бабаларымыз өз ұрпағын «адам, азамат» деген атқа лайық етіп өсіруді мақсат еткен. Ал, отбасындағы қарым-қатынас мәселесі баланы жалпы азаматтық құндылықтарды түсінуге жетелейді, өмірдің алуан түрлі қыры мен сырын, тынысын танытып, талғамға, әдептілікке, жауапкершілікке баулиды. Ұлы педагог Ы.Алтынсарин: «Жас уақытта көрген тәрбие, оқыған оқу тасқа жазған жазудай кетпейді» -деп ата-ананың, отбасының бала тәрбиесіндегі орнын атап көрсеткен болатын. Ендеше тәртіптің ең тамаша мектебі- отбасы. Бала тәрбиесінің алғашқы алтын қазығы туған ұясы, өз отының басындағы тәрбиесі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Назарбаев Н. Ә. «Қазақстан — 2030» Ел басының Қазақстан халқына жолдаған стратегиялық бағдарламасы. – Алматы: Білім, 1997. -256 б.
2. Жарықбаев Қ., Қалиев С. Қазақ тәлім – тәрбиесі. – Алматы: Санат 1995. 81 б.
3. Қоянбаев Ж. Семья және балалар мен жеткіншектер тәрбиесі. – Алматы: Рауан, 1990. – 234 б.
4. Сыныптан тыс тәрбие журналы №5, 2007 жыл

«БІРТҰТАС ТӘРБИЕ» БАҒДАРЛАМАСЫ ШЕҢБЕРІНДЕ ПЕДАГОГТАРДЫҢ ОҚУ-ТӘРБИЕ ҮРДІСІН ҰЙЫМДАСТЫРУЫНЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ- ПЕДАГОГИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Маханбетова Айгерим Айтбаевна,

педагог-психолог, «Қостанай индустриалды-педагогикалық колледжі»

КМҚК Қостанай облысы, Қостанай қ, Қазақстан Республикасы

Түйін. Бұл мақалада «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында қазіргі білім беру ортасының талаптарына педагогтардың бейімделуінің психологиялық-педагогикалық аспектілері қарастырылады. Мақаланың мақсаты: «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының негізінде педагогтардың оқу-тәрбие үдерісін ұйымдастырудың психологиялық-педагогикалық аспектілерін зерттеу және бұл үдерістің тиімділігін арттыру жолдарын анықтау. Мақалада психологиялық-педагогикалық механизмдер мен стратегиялар арқылы педагогтардың білім беру қызметінің сапасын және тәрбиелік ықпалын жоғарылатуға бағытталған ұсыныстар беріледі. Бағдарламаны іске асыру тетіктері, оның ішінде әдістемелік қолдау, біліктілікті арттыру курстары және қолайлы білім беру климатының қалыптасуы сипатталған. Оқушылардың тұлғалық дамуына бағытталған сәтті тәжірибелер мысалдары ұсынылған. Бағдарлама мақсаттарына жету үшін педагогтарды бейімдеуге жүйелік тәсілдің қажеттігі туралы қорытынды жасалған.

Зерттеудің өзектілігі. Қазіргі Қазақстанның білім беру жүйесі педагогтардың жаңа талаптарға тиімді бейімделуін қамтамасыз ету қажеттілігімен бетпе-бет келуде. «Біртұтас

тәрбие» бағдарламасы рухани-адамгершілік және азаматтық құндылықтарды біріктіру арқылы үйлесімді дамыған тұлға қалыптастыруға бағытталған. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы еліміздің болашақтағы негізгі сұлбасын «Әділетті Қазақстан – Адал азамат – Озық ойлы ұлт» деген ұштаған ұғымымен үндеседі. Бағдарлама балалар мен жастардың бойында тәуелсіздік және отаншылдық, бірлік пен ынтымақ, әділдік пен жауапкершілік, еңбекқорлық пен кәсіби біліктілік, жасампаздық пен жаңашылдық, заң мен тәртіп құндылықтарын дарыту арқылы адал еңбек пен қоғам игілігін алдыңғы орынға қоятын, адал, әділетті азаматтарды тәрбиелеуге бағыт береді [1].

Бағдарлама шеңберінде 6 жоба, 5 алдын алу шаралары және 34/33 сынып сағаттарынан, челленджер, акциялар, әлеуметтік тәжірибелер мен еріктілер қызметін қамтитын жалпы 77 қадамнан тұрады. Бұл міндет жылдам өзгертін қоғам мен білім беру ортасының жағдайында психологиялық-педагогикалық тәсілді қайта қарауды талап етеді [2].

Білім беру басымдықтарының өзгеруі, ұлттық құндылықтарға басымдық беру және инклюзивті оқыту педагогтардың кәсіби бейімделуі үшін жағдай жасауды қажет етеді. Бағдарламаны табысты іске асыру тек педагогтардың кәсіби құзыреттілігін дамыту және тәрбиелік үдерісіне жаңа тәсілдерді енгізуге дайындығы жағдайында мүмкін болады.

Аталған бағдарламаны оңтайлы жүзеге асыру педагогтарды бейімдеу бағыттары арқылы жүзеге асады.

Рухани-адамгершілік тәрбие – ұлттық құндылықтарды білім беру үдерісіне интеграциялау әдістерін оқыту. Білім алушыларда өз еліне мақтаныш пен оның мәдени дәстүрлеріне құрмет сезімін дамыту бойынша педагогтардың дағдыларын қалыптастыруды талап етеді.

Бейімдеудің тағы да бір бағыты – психологиялық тұрақтылық. Бұл педагогтарға эмоционалды тұрақтылықты дамыту бойынша тренингтер өткізу. Кәсіби күйзеліске ұшырауды төмендету үшін топтық және жеке қолдау көрсету [3].

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен жұмыс істеуге арналған арнайы курстар. Әрбір баланың жеке даму траекториясын ескеретін білім беру бағдарламаларын жасауды талап етеді. Осы орайда инклюзивті білім беру бағытының қажеттілігі туындайды.

Аталған бағдарламаның басты міндеттерінің білі азаматтық жауапкершілікті дамыту. Білім алушыларға азаматтық жауапкершілік пен патриотизм тәрбиелеуге педагогтардың саналы қатынасын қалыптастыруға бағытталған іс-шараларды ұйымдастыру қажет. Педагогтардың білім беру ортасына әлеуметтік жобаларды енгізу бойынша бастамаларын қолдау.

Білім алушылардың жобалық қызметі «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын жүзеге асыруда маңызды рөл атқарады, себебі ол жеке тұлғаның жан-жақты дамуына, негізгі құзыреттердің қалыптасуына және өмірлік әрі кәсіби маңызды міндеттерді шешуге дайын болуына ықпал етеді. Оның маңыздылығын көрсететін бірнеше аспектіні атап өтейік: практикаға бағытталған дағдыларды қалыптастыру. Жобалық қызмет білім алушыларға теориялық білімдерін іс жүзінде қолдануға мүмкіндік береді, сондай-ақ сыни ойлау, мәселелерді шешу және өз бетінше шешім қабылдау сияқты маңызды дағдыларды дамытады. Бұл «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының жастарды шынайы өмірге дайындау мақсатына сәйкес келеді. Жобалармен жұмыс істеу барысында білім алушылар идеялар ойлап табуды, стандартты емес шешімдерді іздеуді және бастамашылдық танытуды үйренеді.

Бұл бағдарлама мақсаттарына сай келетін, өз мүмкіндіктерін жүзеге асырып, инновациялық қызметпен айналыса алатын үйлесімді тұлғаны қалыптастыруға ықпал етеді. Жобалар көбінесе топтық жұмыс түрінде жүзеге асады, бұл ынтымақтастық, көшбасшылық және адамдармен қарым-қатынас жасау дағдыларын дамытуға көмектеседі. Мұндай қасиеттер қоғам өміріне табысты қатысу үшін қажет, ал бұл «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының құндылықтарына негізделген. Көптеген жобалар әлеуметтік мәселелерді шешуге немесе қоршаған ортаны жақсартуға бағытталған. Бұл білім алушылардың

қоғамдағы рөлінің маңыздылығын түсінуге және оның болашағы үшін жауапкершілікті сезінуге көмектеседі. Бұл тәрбиелік құрамдас бағдарламаның маңызды элементі болып табылады. Жобалық қызмет талдау жасауды, жоспарлауды және нәтижелерді бағалауды талап етеді, бұл білім алушылардың зерттеушілік дағдыларын қалыптастырады. Бұл өз бетінше жұмыс істеу, мақсатқа жету және жүйелі ойлау қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Жобалармен жұмыс оқу процесін қызықты әрі мазмұнды етеді. Білім алушылар өз еңбектерінің нақты нәтижелерін көре отырып, білім алуға және өзін-өзі жетілдіруге деген ынтасын арттырады. «Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында білім алушылардың жобалық қызметі білім мен тәрбиенің теориясы мен практикасын үйлестіріп, негізгі құзыреттерді дамытуға, жауапты азаматтарды тәрбиелеуге мүмкіндік беретін қуатты құрал болып табылады. Оны жүйелі түрде енгізу бағдарламаның стратегиялық мақсаттарына қол жеткізуге және қоғамның дамуына елеулі үлес қосуға қабілетті ұрпақ дайындауға ықпал етеді. Осы орайды педагогтердің атқаратын міндеті мен олардың мойнындағы жауапкершілік өте көп. Осы орайда психологиялық қолдау мен сүйемелдеудің маңызы артады [4].

Психологиялық-педагогикалық механизмдер — бұл оқыту мен тәрбиелеу процесінде адамның психикалық және тұлғалық дамуына әсер ететін ішкі процестер мен заңдылықтардың жиынтығы. Бұл механизмдер педагогикалық ықпалдардың тиімділігін арттыруға, білім алушының психикалық, эмоционалдық және әлеуметтік дамуына оңтайлы жағдай жасауға бағытталған. Олар оқыту мен тәрбие процесінде әр түрлі аспектілерге әсер етеді, мысалы:

Мотивация — бұл адамның әрекетке деген ішкі ынтасы мен себептері. Педагогикалық процессте мотивация механизмдері білім алушының оқу іс-әрекетіне деген қызығушылығын арттырып, оны жоғары нәтижелерге жетуге ынталандырады.

Қабылдау мен назар — білім алушының ақпаратты қабылдау және оны өңдеу қабілеттерін басқару механизмі. Педагогикалық тұрғыдан тиімді тәсілдермен (мысалы, қызықты тапсырмалар, тәжірибелік сабақтар, көрнекіліктер) назарды шоғырландырып, білім алушының зейінін қажетті объектке аударады.

Білім алушының ақпаратты есте сақтауы мен ойлау дағдыларын дамыту — білім беру жүйесінің басты мақсаттарының бірі. Ойлау мен есте сақтаудың психологиялық механизмдері білім алушының ақпаратты қайта жаңғырту, талдау, салыстыру, тұжырым жасау сияқты қабілеттерін жақсартуға көмектеседі.

Эмоциялар мен сезімдер білім алушылардың оқу процесіне қатынасына үлкен әсер етеді. Құндылықтар, олардың өз қабілеттеріне сенімділігі мен өзіне деген құрметі, сондай-ақ жақсы қарым-қатынас атмосферасы — эмоционалдық механизмдер арқылы дамиды.

Жеке тұлғаның дамуы — оның әлеуметтік, моральдық және интеллектуалдық тұрғыдан жетілуі. Білім алушылардың өзіндік танымы мен өзін-өзі бағалауы, тұлғалық дамуы педагогикалық ықпалдың ішкі механизмі болып табылады.

Әлеуметтік өзара әрекеттесу механизмі білім алушылардың басқа адамдармен қарым-қатынас жасаудағы дағдыларын және қоғамдағы рөлін түсінуін дамытады. Топтық жұмыс, әлеуметтік жобалар, ортақ мақсатқа жету — бұл механизмдер жеке тұлғаның әлеуметтік қалыптасуына ықпал етеді.

Білім алушылардың ойлау, танымдық процестерді түсіну мен меңгеру қабілетін арттыруға бағытталған механизмдер. Оған оқу материалын терең түсіну, жаңа ақпаратты қабылдау және оны интеграциялау жатады.

Білім алушылардың алған білімдері мен дағдыларын нақты өмірде қолдана білуіне негізделген. Олар білімін тәжірибеде пайдалану қабілетінің дамуына ықпал етеді. Психологиялық-педагогикалық механизмдер оқу мен тәрбие процесінде әр түрлі деңгейде және әр түрлі педагогикалық әдіс-тәсілдер арқылы жүзеге асады. Мұндай механизмдерді тиімді қолдану оқушының жан-жақты дамуына, оның жеке және кәсіби дағдыларының қалыптасуына ықпал етеді.

Бағдарламаны жүзеге асыру жолында қолдануға болатын психологиялық-

педагогикалық механизмдер: әдістемелік қолдау [5].

- «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын жүзеге асыруға арналған оқу құралдары мен әдістемелік ұсыныстарды әзірлеу.

- Сарапшылардың қатысуымен мастер-кластар мен вебинарлар ұйымдастыру.

Біліктілікті арттыру курстары:

- Педагогтарға арналған білім беру бағдарламаларына тәрбие психологиясы бойынша модульдерді енгізу.

- Жаңа тәрбиелік технологияларды енгізуге арналған практикалық тренингтер.

Білім беру ортасындағы қолайлы психологиялық-педагогикалық климат құру:

- Педагогтар, білім алушылар және ата-аналар арасында сенімді қарым-қатынастарды қалыптастыру бағдарламаларын енгізу.

- Ыңғайлы және қауіпсіз білім беру ортасын құруға бағытталған бастамаларды қолдау қажеттілігі сөзсіз [6].

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы шеңберінде ұсынылған жоспарды білім беру ұйымы өңірдің, ұйымның ерекшеліктеріне, білім алушылардың қажеттіліктеріне орай толықтыра алады.

«Біртұтас тәрбие» бағдарламасы аясында қазіргі білім беру ортасының талаптарына педагогтардың бейімделуі кәсіби қолдауға, инклюзивті құзыреттіліктерді дамытуға және психологиялық-педагогикалық негіздерді нығайтуға негізделген жүйелік тәсілді талап етеді. Педагогтардың үйлесімді дамуы үшін жағдай жасау ұлттық құндылықтар мен азаматтық жауапкершілік рухында өсіп келе жатқан ұрпақты табысты тәрбиелеудің кепілі болады.

Әдебиеттер тізімі

1. Приказ Министерства просвещения Республики Казахстан от «30» июля 2024 года № 194

2. Жанпейісова, Б. М. (2017). «Біртұтас тәрбие» бағдарламасының педагогикалық негіздері. Астана: Ғылым.

3. Тұрсынбаева, С. С. (2019). Қазақстандағы тәрбие жұмысының психологиялық аспектілері. Алматы: Қазақ университеті.

4. Сейталиев, Т. С. (2020). Жалпы білім беретін мектептердегі оқу-тәрбие үдерісінің психологиялық негіздері. Алматы: Мектеп.

5. Ахметов, А. С. (2018). Педагогикалық үрдістегі психологиялық-педагогикалық механизмдер: теория және практика. Алматы: Қазақ университеті.

6. Шайкенова, Б. А. (2021). Педагогика және психология: мектептегі тәрбие жүйесін ұйымдастыру мәселелері. Алматы: Жазушы.

ТӘРБИЕ – ЭТО БОЛЬШЕ ЧЕМ ПРОСТО СЛОВО

Дроженко Галина Григорьевна,

заместитель директора по воспитательной работе,

КГКП «Профессионально – технический колледж имени

К. Доненбаевой» УО АКО Костанайская область,

Мендыкаринский район, п. Боровское

Художественная декламация Spoken Word панируется в сопровождении музыки и видео ряда.

Тәрбие – это больше чем просто **слово**,

Это **основа**, это деревья **корни**, это птицы **гнездо**.

Это **парус**, **мотор** и **ротор**.

Біртұтас тәрбие – это не только о школе или семье.

Это о нации, **обо мне и тебе**.

О птицах, стремящихся к воле.
О единстве, любви, уважении,
О свободе **слова**, полете мысли, возможности самовыражения.

Воспитание – это не только «не курить» и «**не пить**»,
«Сидеть прямо», «Смотреть в глаза».
Воспитание – это уметь **благодарить**,
Слушать, понимать и прощать.

Біртұтас тәрбие – это связь **поколений**
Мудрость бабушки, сила отца,
Дым костра и конное **стремя**,
Напутственные предков слова.

Это гордость, что **ты нить ковра**
Не отделимая и **не случайная**.
Слова Абая в твоём ДНК,
Вперемешку со степными **ветрами**.

Воспитание – это **передача**
Не знаний, умений и навыков,
Но любви, уважения и **ответственности**,
Как способа себя **выражения**.

Біртұтас тәрбие – это способ,
Научить птенцов **летать**.
Это единый порыв **защитить**,
Мирное небо **в руки отдать**.

Не повторять ошибок, **не ломать построенное**
Честно трудится и **быть героями**.
Героями сегодняшнего дня.
Героями для семьи и для себя.

Единый подход и **общие ценности**,
Векторы, цели, мечты и планы,
Универсальность, единство, **гармония**.
Что бы мчали вперед **молодые уланы**

Что бы ветер дул **в спину!**
И солнце в лицо!
Что бы **флаг** над головой развивался!
Табуны на джаляу,
Мамы лицо...
Что б с победой всегда возвращался!

Что бы нации цвет,
Что бы время вперед,
Что б традиции тчимы птенцами!
Біртұтас тәрбие – это **народ**,
Копивший мудрость веками!

Это наше наследие.
Наш вымпел и факел.
Квинтэссенция доброго, вечного.
Путеводная звезда...
Что бы не затеряться в лабиринтах пути млечного.

**СЕКЦИЯ №7 ПРОДВИЖЕНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ИНИЦИАТИВ ПО
ПОВЫШЕНИЮ ПРЕСТИЖА РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ (В ФОРМЕ
ПРЕЗЕНТАЦИИ В СТИЛЕ TED).**

**БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ КӘСІБИ ІСКЕРЛІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН
ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТАЛАПТАРДЫ (WSK) ЕСКЕРЕ
ОТЫРЫП ӘЗІРЛЕНГЕН ОҚУ - ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕНІ**

Кабиева Жанар Зиядабековна,
арнайы пәндер оқытушысы,
"Шығыс техникалық гуманитарлық колледжі" мекемесі
Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қ., Қазақстан Республикасы

Түйін сөздер: арнайы пәндер, кредиттік оқыту, заманауи технологиялар, кәсіби білім беру, құзыреттілік, білім, білік, дағды икемділіктері, студенттің педагогтың жетекшілігімен өзіндік жұмысы (СПӨЖ), студенттің өзіндік жұмысы (СӨЖ), Problem-based Learning (PBL), WorldSkills (WSK) стандарттары,

Аннотация. Мақалада қазіргі білім беру саласындағы ТЖКБ беру оқу орындарының бағдарламалары белгілі дәрежеде халықаралық талаптарға сәйкестендіріліп, білім берудің мемлекеттік стандарттары оқытудың кредиттік жүйесіне негізделуінің артықшылықтары мен жоспарлау ерекшеліктері баяндалған. Студенттердің шығармашылық, теориялық негіздерін, эстетикалық көзқарастарын пайымдауын, баға беруін, сыни ойлау, ситуациялық мәселелерді шешу дағдыларын, танымдық белсенділігін, болашақ кәсіби мамандардың іскерлік дағдыларын қалыптастыруға бағытталған оқу-әдістемелік кешенінің құрылымдық бөлімдері таныстырылды.

Кіріспе

Кәсіби білім – болашақтың бағдары, кез-келген маман даярлайтын оқу орнының басты міндеттерінің бірі – жеке тұлғаның құзіреттілігін дамыту. Құзірет –білім алушының жеке және қоғам талаптарын қанағаттандыру мақсатындағы табысты іс-әрекетіне қажетті білім дайындығына әлеуметтік тапсырыс. Құзыреттілік – болашақ маманның әрекет тәсілдерін жан-жақты игеруінен көрінетін білім нәтижесі. Құзіреттілікті пән бойынша игерген білім, білігінің жинағы деп қабылдауға келмейді. Ол – оқу нәтижесінде өзгермелі жағдайда меңгерген білім, білік, дағдыны тәжірибеде қолдана алатын бәсекеге қабілетті маман болуы шарт.

Қазақстан Республикасында **2020-2025** жылдарға дейінгі білім беруді дамытудың Мемлекеттік бағдарламасының негізгі мақсаты –білім берудің бәсекеге қабілеттілігін арттыру, экономиканың тұрақты дамуы үшін сапалы білімнің қолжетімділігін қамтамасыз ету арқылы адам капиталын дамыту деп көрсетілген. Кәсіби білім берудің қазіргі кезеңдегі ең өзекті мәселесі – бәсекелестікке қабілетті, еңбек нарығында сұранысқа ие бола алатындай кәсіби мамандар дайындау. Бұл техникалық және кәсіптік білім беру орындарында білім сапасын арттыру, әлемдік білім кеңістігінің тәжірибелерін игеру арқылы ғана жүзеге асатындығы белгілі. Қазақстанның халықаралық білім беру кеңістігіне біртіндеп кірігуі жүзеге асырылуда, бұл өз кезегінде кәсіби білім беру жүйесін реформалаудың түйінді бағыттарын нақтылауды қажет етіп отыр. Тез өзгеретін технологиялар заманында оның басты ұстанымы «өмір бойы білім алу, адамның сапалы

кәсіби және ғылыми дайындығы, өз бетінше іздене білуі және өзін-өзі жетілдіруге қабілеттілігі болуы қажет». Осы ретте еліміздегі ТЖКБ беру оқу орындарының бағдарламалары белгілі дәрежеде халықаралық талаптарға сәйкестендіріліп, білім берудің мемлекеттік стандарттары оқытудың кредиттік [1] жүйесіне бағытталып жасалынуда.

Сол бағдарламаға сәйкес оқу орнымыз кәсіби мамандар даярлауда кредиттік-модульдік оқыту жүйесінде білім беру жүйелі түрде енгізіліп, жоспарлы түрде бірізділікпен білім беруді жолға қойды. Арнайы пәндерден әр модульдер бойынша оқу бағдарламалары оқытудың келесі формалардағы үдерісі негізінде ұйымдастырылды: аудиториялық сабақтар (дәрістер, оқыту тәжірибелік сабақтар), зертханалық сабақтар, практикалық сабақтар. Сонымен қатар студенттің педагогтың жетекшілігімен өзіндік жұмысы (СПӨЖ) және (СӨЖ) студенттің өздік жұмысы жоспарланып – әлем тәжірибесінде нәтижелі жүзеге асырылған оқыту әдістемесі енгізілді. Мұндағы СПӨЖ мақсаты – студентке аудиториялық сабақтар материалы бойынша, СӨЖ қосымша тақырыптары бойынша жеке кеңес алуға, оған қоса курстық жобаларды, есептеу-графикалық және бақылау жұмыстарын орындауға мүмкіндіктер береді.

Негізгі мәтін

Кредитті технологияны іске асырудың мүмкіндігі – стандартқа жүгінген оқулықтардың модульдік технология жүйесіне бағыну заңдылығы. Бұл заңдылық оқулықтағы модульге жіктелген нысаналардың теориялық негізінің тәжірибедегі көрінісін үйлесіммен берілуіне қолайлы жағдай туғызды. Әлбетте, бұл жүйенің білім алушылардың кәсіби білімді жүйелі түрде меңгеруіне, кәсіби құзыреттіліктерінің қалыптасуына негіз болары сөзсіз, бірақ білім беруде жүйені іске қосуда арнайы пәндер оқытушыларына бірқатар қиындықтар туғызуда.. Бұл жүйеде қандай қиындықтар болуы мүмкін? Бұл сұраққа жауап беретін болсам, арнайы пәндер бойынша оқу әдістемелік кешендердің, оқу материалдарының қорының аз немесе жаңа материалдардың тапшы болуында. Сонымен қатар техникалық мамандар даярлауға арналған мемлекеттік тілдегі оқулықтар, жинақтар, материалдардың қоры да жеткіліксіз. Сол себепті пән оқытушылары білім беруде ақпараттар қорын жинақтау, үнемі жаңа технологиялық өзгерістерді саралау, іздену, жүйелеу, сараптау арқылы оқыту материалдарын әзірлейді. Осындай әрекеттермен ақпараттарды жинақтау педагогтардың қажырлы еңбегін, білімін, біліктілігін қажет етеді. Өз тәжірибемнен 07320100 «Ғимараттар мен құрылымдарды салу және пайдалану» мамандығы бойынша «КМ 03. Кірпіштен және шағын блоктардан орташа күрделі қабырғаларды қалау» модулін оқытуға арналған оқу-әдістемелік кешенін ұсынамын.

Бұл оқу құралы 4S07320106 «Техник-құрылысшы» біліктілігі бойынша оқитын студенттерге «КМ 03. Кірпіштен және шағын блоктардан орташа күрделі қабырғаларды қалау» модулін оның ішінде КМ 03.1 Арнайы технология: аудиториялық сабақ, зертханалық тәжірибелік сабақ, студенттің педагогпен өздік жұмысы; студенттің өздік жұмысы; «КМ 03.3 Кірпіштен және шағын блоктардан орташа күрделі қабырғаларды қалау» оқыту тәжірибесін оқытуға арналған нұсқаулықтар және WorldSkills талаптарына сәйкес жаттығулар әзірленіп, білім алушылардың кәсіби дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.

Аталған оқу-әдістемелік кешен модуль бойынша модульдік –кредиттік технологияның талаптарына сәйкес аудиториялық яғни, теориялық материалдар, схемалар, сызбаларды қамтиды және де зертханалық-тәжірибелік сабақтарды қамтиды. Алған теориялық білімді жүйелеу, сараптау, қорытындылау мақсатында, СПӨЖ арналған тапсырмалар: тест, бақылау сұрақтары, схемалық тапсырмалар және (СӨЖ) студенттің өздік жұмысына арналған тапсырмалар енгізілген.

СӨЖ арналған тапсырмаларды зерттеу әдісі бойынша орындауға бағыт-бағдар беремін. Яғни, қазіргі кезде әлемде білім беру процесін инновациялық дамытуға, студенттердің өздік зерттеу жұмыстарын орындауға арналған, бірнеше оқыту технологияларын қолдануды ұсынамын[3]:

- проблемаға бағытталған оқыту технологиясы (Problem-based Learning) – ProblemBL;

- кейске негізделген оқыту технологиясы (Case-based Learning) – CaseBL;
- жобаға бағытталған оқыту технологиясы (Project-based Learning) – ProjectBL;
- зерттеуге бағытталған оқыту технологиясы (Inquiry-based Learning) – InquiryBL.

Бұл технологиялардың ішінде жобалық оқыту [2] - студенттердің шынайы, қызықты және күрделі сұрақтарға, мәселелерге жауап іздеу үшін (Project based learning жұмыстары) ұзақ уақыт жұмыс жасау арқылы білім мен зерттеушілік дағдыларды игеретін оқыту әдісін ұсынғым келеді. Бұл әдісті дәрістерімде жиі пайдаланамын, өйткені техникалық пәндерді жетік меңгерту үшін студенттердің ақпаратты жан-жақты зерттеуі мен зерделеуі нәтижесінде алған білімдерін қорытып, түсінуге негіз болуда. Жобаның мынандай кезеңдері бар: мәселе, жоспарлау, ақпарат іздеу, өнім, презентация. Зерттеуге бағытталған оқыту тәсілінде ұстаз білім алудағы көмекші және ақпарат ұсынушы рөлін атқарады.

Мен дәрістерімде студенттерге келесі сабақта өтетін тақырыпқа байланысты өзекті тақырыптарды таңдап, студенттерді топқа жіктеп, әр топқа зерттеу тақырыбымен жобаны құрудың критерийлерілерін ұсынамын [5] (кесте -4).

4-кесте Жобаны құрудың критерийлері

Жобалаудың жалпы құрылымы	Жобалау әдісіне қойылатын талаптар:	Жобалау әдісінің алгоритмі:
1) алдымен жобаның тақырыбын, типін таңдау; 2) зерттеудің маңыздылығы; 3) міндеттерді топтарға бөлу, зерттеу әдістерін талқылау, ақпарат іздеу, шығармашылық шешімдер қабылдау; 4) зерттеулердің, шығармашылық міндеттері бойынша өздік жұмысы, бақылау; 5) алған ақпараттары бойынша талқыға салу; 6) қорғау.	1.Зерттеудегі шығармашылық жоспардың проблемалары мен міндеттерін кіріктірілген білімді, оны шешу үшін ізденушілігін талап ету; 2. Практикалық , теориялық , танымдық нәтижелердің көрсеткіштері; 3. Студенттердің өздігінен іс-әрекет етуі; 4. Жобалаудың мазмұнының құрылымы.	1.Проблема 2.Жобалау 3.Ақпарат көздерін іздестіру 4.Нәтижені қорытындылау 5.Презентация

Сонымен қатар СПӨЖ жоспарлауда Европа университеттерінде жобаға бағытталған оқыту әдістемесіне сүйене отырып, тапсырма әзірлеудің бірнеше түрлерін өз тәжірибемде пайдаланамын [6]:

- Response lectures (дәріс сабағы – студенттер алдын ала оқытушыға өз сұрақтарын жазбаша түрде дайындайды, ал мұғалім соларға толық жауап береді);
- Workshops (арнайы сабақ түрі – студенттерге практикалық немесе теориялық есептер беріліп, соларды шығару қажет етіледі, презентациялар, тірек- схемалар, сызбалар т.б. дайындау да болуы мүмкін.);
- Progress Tests (өткен материалдардың бөлігі бойынша аралық бақылау, қорытындылау) жүргізіледі.

СПӨЖ тапсырмалардың келесі типтерін айрықша атап өтуге болады [4]:

- проблемалық тапсырма (problem task) – белгілі бір жұмыс аймағының нақты проблемаларының сипаттамалары болады. Осы типтегі тапсырмалар жиі кездеседі;
- талқылауға арналған тапсырма (discussion task) – талқылау (дискуссия) түрі беріледі;
- стратегиялық тапсырма (strategy task) – белгілі бір жағдайда жүзеге асырылатын стратегияны жасау талап етіледі;
- үйренуге арналған тапсырма (study task) – мұнда қандай материал оқытылуы тиіс және ол қалай іске асырылуы керек екендігі жайлы нақты нұсқау болады;
- берілген жұмысты (әрекетті) орындауға арналған тапсырма (action task) – кездесуге, интервью алуға, ақпарат жинауға, т.с.с. орындауға арналған нақты нұсқаулар;
- қолданбалы тапсырма (application task) – алынған білімдерді белгілі бір есепті шығаруға қолдану талап етіледі.

Теориялық білімді зерделеу, сараптаудан кейінгі аудиториялық оқыту тәжірибелеріне арналған тәжірибелік тапсырмалар жиынтығы ұсынылды. Зертханалық тәжірибелік сабақтар әлеуметтік серіктестіктер «Су Проект», ««Жол активтері сапасының ұлттық орталығы» ШЖҚРМК» зертханаларында келісім бойынша құрылыс материалдары мен бұйымдарын зерттеу жұмыстары, сынау, нәтижелерін өңдеу жұмыстары білім алушылардың қатысуымен өткізіледі. Зертханалық жұмыстардан кейін аудиториялық тәжірибелік дағдыларды қалыптастыруға бағытталған «Кірпіш қалаудың тәсілдері» бойынша технологиялық-нұсқау карталарын толтыру, кірпіш модельдерінің көмегімен құрастыру, талдау, жаттығу жұмыстары әзірленді.

Тәжірибелік алғашқы дағдылары қалыптастырылғаннан кейін, практикалық жұмыстардың технологиялық-нұсқау карталары жобаланып, білім алушылар тәжірибелік тапсырмаларды звено бойынша шебердің бақылауымен өздік орындау жұмыстары дайындалды. Оқу бағдарламасына сәйкес модуль бойынша толығымен кәсіби дағдылары жетілдіріліп, өндірістік тәжірибеге дейінгі құзыреттіліктерін қалыптастыру көзделді.

Сонымен қатар оқу-әдістемелік кешенде WorldSkills (WS) қағидаттары мен стандарттарын ескере отырып «Кірпіш қалау» құзыреттілігі бойынша жаттығуға арналған тәжірибелік тапсырмалар оқыту тәжірибесіне енгізілді. Оқытуда WSK стандарттарын енгізу білім алушылардың кәсіби стандарттардың кәсіби құзыреттіліктері мен еңбек функцияларын игеруі ғана емес, сонымен қатар кәсіби даярлықтың сапасы артады, студенттердің кәсіби және шығармашылық ойлауы дамиды, кәсіби салада шығармашылық қызмет тәжірибесі қалыптасады, әлеуметтік серіктестермен байланыс, жұмысшы мамандықтың беделі жетілдіріледі және кеңейтіледі. Білім алушыларға WSK ережелері, талаптары, стандарттар жүйесі, бағалау критерийлері, рұқсат етілген ауытқулары шегі, еңбекті қорғаудың нұсқаулықтары, инфрақұрылымдық тізбек, яғни құрал –жабықтар, материалдар мен қосымша құрылғылардың түрлері мен тізбесі туралы ақпараттарымен жиынтығы әзірленді. Сонымен қатар орындалатын жаттығу жұмысының проекциялық сызбалары ұсынылды. Жаттығуды орындаушылар алдымен берілген ақпараттармен танысып, сызбаларды оқып, талдап, жұмыс орындарын, құрал – жабықтарды дайындап, берілген стандарттарға сәйкес тәжірибелік тапсырмаларды орындап, тәжірибелік құзыреттіліктері шындалады. Бұл жаттығу жұмыстары білім алушылардың жыл сайын өткізілетін WorldSkills чемпионаттарына қатысып, өзекті әлемдік трендтерді зерделеуге, сондай-ақ болашақ мамандардың бәсекеге қабілеттілігін салыстыруға және бағалауға мүмкіндік береді.

Аталған оқу құралының негізгі міндеті білім алушылардың оқу-танымдық іс-әрекетінде өзбетімен білім алу және өзбетімен даму қабілеттерін дамыта, кәсіби еңбегіне қажетті ақпараттарды жүйелі меңгерумен шектелмей, ол білім көзін қабылдау мен қолдануда сыни тұрғыда ойлау қабілеттерін арттыруға бағыттайды.

XXI ғасырдағы дамыған ел дегеніміз – белсенді, білімді және денсаулығы мықты азаматтар. Заманауи бағдарламалар мен оқыту әдістемелерін білікті мамандар ұсынуы маңызды. Оқыту нәтижесі білім алушылардың сындарлы ойлау, өзіндік ізденіс пен ақпаратты терең талдау машығын игере білуге тиіс. Сол мақсатта Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму мақсатын жүзеге асыруда кәсіптік білім беретін оқу орындарында бәсекелестікке қабілеті бар болашақ мамандарға әртүрлі өндірістік салаларға даярлау деңгейі білім берудің халықаралық озық тәжірибелерін енгізуді талап етеді. Қазіргі таңда жан-жақты маман даярлау олардың әлеуметтік, кәсіптік, өздік жұмыс жасай алу қабілеттерін дамытуда оқытуды жүйеге келтіру, оқыту әдістемелерін тиімді қолдану, оқу – әдістемелік кешендер, оқу құралдар қорын жетілдірудің маңызы зор деп есептеймін.

Әдебиет тізімі:

1. Бабурова О.Р. Разработка модульных программ на основе проблемно-ориентированного обучения: <http://sociosphera.ucoz.ru/publ/>.

2. Duch, B. J., Groh, S. E., & Allen, D. E. (2001). Why problem-based learning? A case study of institutional change in undergraduate education. In B. Duch, S. Groh, & D. Allen (Eds.), The power of problem-based learning (pp. 3-11). Sterling, VA: Stylus.
3. Torp, L., & Sage, S. (2002). Problems as possibilities: Problem-based learning for K-16 education (2nd ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
4. Бөрібаев Б., Н. Ж. Жанатбекова «Жаңа ақпараттық технологиялар», Алматы, 2014ж.
5. Білім беру ұйымдарына электрондық оқыту жүйесін енгізу жағдайында педагогтардың біліктілігін арттыруды ұйымдастыру әдістемесі / Ахметова Г.К., Караев Ж.А., Мухамбетжанова С.Т. // Алматы:АҚ «ҰБАО «Өрлеу», 2013.
6. «Тыңдаушыларға арналған нұсқаулық», КЕАҚ «Талап», Астана 2020ж

БОЛАШАҚ ЖҰМЫСКЕР МАМАНДАРЫНЫҢ КӘСІБИ БІЛІКТІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Атшабарова Жәсел Талғатқызы
өндірістік оқыту шебері, техника ғылымдарының магистрі
Санджар Жандосов атындағы Қаскелең кәсіптік – техникалық колледжі
Алматы облысы, Қарасай ауданы, Қаскелең қаласы

Түйін: Бұл мақалада болашақ жұмыскер мамандарына сапалы білім мен саналы тәрбиені жан – жақты сіңіре отыра, кәсіби дағдыларын арттырудың тиімді тәсілдері енгізілген. Оған қоса, мемлекет тарапынан қазіргі таңда жүзеге асырылып жатқан жобалар төңірегінде сөз қозғалып, атқарылып жатқан істер барысы кеңінен баяндалады. Колледж студенттерінің біліктілігін арттыру барысында қолданылатын тиімді әдіс – тәсілдер мысал ретінде талқыланып, зерттеу жұмысына кіріктірілген. Болашақ мамандардың жұмысқа етене араласып, өзін еркін сезінуі үшін қажетті алғышарттар қатары да талқыланады. Ұстаздың бойынан табылуға тиіс қасиеттер қатары тізбектеліп, болашақ маман мен мұғалім арасындағы дұрыс коммуникация құрудың жолдары қарастырылған. Мақала барысында жаңашылдықты жүзеге асырудың да маңызы айтылып, болашақ мамандардың бойынан табылуға тиіс қасиеттер сараланады.

Аннотация: болашақ маман, жұмыскер, білім, тәрбие, инновация, біліктілік

Ел дамуының қозғаушы күші, экономиканың қарыштап алға басып, жұмыстың жемісті жүзеге асырылуы – сапалы мамандарға тікелей байланысты. Ол үшін қазіргі таңда кәсіби біліктілігін арттырып, білімін толықтырып жүрген студенттердің өз саласын тереңінен игеруіне аса мұқият мән бергеніміз жөн.

Еңбек нарығында жұмысшы мамандарға деген сұраныс арта түскелі қашан. Экономика мен өндіріс саласы қарыштап дамыған сайын өз ісін жетік білетін мамандары да ауадай қажет екені белгілі. [1, 2 б.]

Қазіргі таңда колледже білім алып жатқан жандардың басым бөлігі болашақ жұмыскерлер қатарын құрайды. Ал, бұл салаға қызығушылық танытып, алдағы уақытта өз мамандығы бойынша жоғары білімді алуды да көздейтін жандар қатары жетіп артылады.

Мәселен, елімізде жылына орта есеппен 400 мыңнан астам бала дүние есігін ашады деп болжанса, алдағы үш жылда елдегі колледждер мен жоғары оқу орындарына 1,5 млн астам студент барады екен. Ал 2030 жылға қарай Қазақстанда жұмыс күшінің 80 пайыздан астамы жастар құрайтын болады. Сондықтан білім беру мекемелерінің инфрақұрылымын кеңейтумен қатар инвестициялау, оқытудың аралас немесе дуальді моделіне көшудің қажеттілігі аталып, білім сапасын көтеру алдыңғы орынға шығарылады.[2, 3 б.]

Сондықтан, болашақ мамандардың кәсіби құзіреттілігін арттырып, заман ағымына сай бәсекеге қабілетті тұлғалар тәрбиелеу қоғамның алдында тұрған үлкен міндет. Ол үшін ең алдымен сапалы білімге назар аударуымыз қажет.

Әрине, осы тұста ұстаздың ұшқырлығы мен өз ісіне жауапкершілігі аса маңызды. Мұғалімдер барынша жан – жақты әдіс – тәсілдерге мән беріп, болашақ мамандардың кәсіби шыңдалуына жағдай жасаулары тиіс.

Еліміздегі жаңа әлеуметтік – экономикалық қатынастар біздің өміріміздің ең маңызды институттарына, оның ішінде білім саласына да әсерін тигізеді. Сондықтан, оқыту үрдісінде оқушының өз қажеттілігін сезінуі үшін қолайлы орта туғызу, сонымен қатар оқушының бойындағы ойлау қабілетін дамыту, өз қатарластарымен қарым – қатынаста болу, зияткерлік мүмкіншіліктерін сезіне білу және тек баға үшін ғана емес жеке өмірлік тәжірибесін жақсарту мақсатында білім алуа қажеттілігін үйрету ұстаздың негізгі міндеттерінің бірі болып қала бермекші.

Оқытудың интерактивті әдіс – тәсілдері өте көп. Педагогикалық ғылым мен озық тәжірибенің бүгінгі даму деңгейінде белгілі болған оқыту әдіс – тәсілдерінің бәрін де еркін игеріп, әрбір нақты жағдайларға орай ең тиімдісін тандап алу және олардың бірнешеуінің жиынтығын түрлендіре тиімді, үйлесімді әрі шығармашылықпен қолдану – сабақтың сәтті өтуінің кепілі.

Менің ойымша, сабақты сәтті ұйымдастырудың бірнеше алғы шарттары бар. Олар:

- Сабақтың тақырыбына сай сабақ жоспарын жасау. Ол нақтылы жүзеге асатындай етіп дайындалуы қажет. Дұрыс құралмаған сабақ жоспары жақсы нәтиже бермейді.
- Тақырыпқа сай сабақ түрін, оның әдіс – тәсілдерін түрлендіріп отыру;
- Дидактикалық, техникалық құралдарды, электрондық оқулықтарды мақсатқа сай, студенттердің сеніміне әсер ететіндей тұрғыда пайдалану;
- Сабақта алдыңғы қатарлы озық іс – тәжірибелермен жаңа технологияларды пайдалану.[3, 6 б.]

Сонымен қатар, қазіргі таңда инновацияны да барынша кеңінен пайдаланып, оқыту мен тәрбиелеуде пайдаланған дұрыс. Мәселен, қазіргі таңда «жасанды интеллект» ұғымы көптеген салада өзінің пайдасын байқатып, адамдармен қатар әрекет етуге көшкен. Әрине, оның ұтымды тұстары жоқ емес. Тіпті, оны біз сабақ барысында қолданып, студенттердің машығын арттыруда іске асырып жүргеніміз рас.

Болашақ мамандарды дайындауда мүмкіндіктерді пайдалану және цифрлық технологияларды қолдану оқу процесін сандық трансформациясына әкеледі, бұл кез – келген цифрлық дереккөздерден оқытудың барлық түрлерінің, яғни, бейне, аудио, курстар, презентациялар, мультимедияның болуын қамтамасыз етеді. [4, 44 б.]

Ақпараттық – коммуникациялық технологиялардың тілін білу сала мамандарына ғана тиісілі емес, қазіргі таңда кез – келген тұлға инновациядан хабардар болуы шарт. Тіпті, жұмыскерлердің ең негізгі көмекшісі де технологияларға айналған. Кез – келген өндіріс орынын алып қарайтын болсақ, техника мен оның атқарып жатқан амалдары адамдардың еңбек ету барысын жеңілдетуге бағытталған. Ал, уақыт өткен сайын ол одан әрі жаңаша сипатқа ие болып, құрылғылар одан да жылдам функцияларды атқаруға бейімделіп жатқаны жасырын емес. Сондықтан, бүгінгі жас ұрпақтың жаңашылдықтан жан – жақты хабары болуы заман талабына айналған. Әсіресе, осы салада алдағы уақытта еңбек етуге ниетті студенттер үшін ақпараттың бойда көрініс табуы, тәжірибеде іске асуы аса маңызды.

Заманауи өзгерістердің жылдамдығына қарап, алдағы кезеңде білім мен ғылымда ғана емес, жалпы қоғамда, жасанды интеллект пен сандық технология араласпайтын сала қалмайтынын болжау қиын емес. Осыған орай, мемлекет көлемінде іске асырылып жатқан «Баршаға қолжетімді білім сапасы» ұлттық жобасы аясында виртуалды және интерактивті платформалар мен жасанды интеллект тәсілдерін оқу үдерісіне енгізу студенттерге теория

мен тәжірибелік дағдыларды тиімді меңгеруге мүмкіндік беретіні туралы айта кеткеніміз жөн.

Студенттердің білімі тек теория жүзінде шектелмейтіні баршамызға мәлім. Олар саналарына түйген тақырыптарын көзбен көріп, толыққанды сезінуі үшін өндірістік шеберлік сабағының жетекшісі ретінде мен арнайы белгіленген іс – тәжірибе уақытынан бөлек, алдын – ала жұмыс орындарымен келісім жасап, оқушыларды жиі апарып тұруға тырысамын. Бұл олардың білімін іскерлікке ұластырып, жұмыс ауқымы жөнінде көзқарастарын қалыптастырады. Көбісі, осы әдіс – тәсілден кейін, одан әрі өз саласына деген қызығушылығы артып, қосымша іздену жұмыстарын жалғастырғанын да айтып өткім келеді.

Болашақ мамандардың кәсіби біліктілігін дамыту барысында өзіндік жұмыстың орыны ерекше. Себебі, жасөспірімдердің бойында ізденушілік, қабілет, құлшыныс жоғары деңгейде. Оларға ең бастысы қызықты тақырыптарды ұсынып, зерттеу ісіне баулу қажет. Мұғалім ретінде мен ең алдымен студенттердің бейімі мен қызығушылығын анықтау мақсатында сұрақ – жауап әдісін басшылыққа алып, еркін тілдесу жүргіземін. Түрлі сауалдар жолдап, оқушылардың ойын білгеннен кейін, сол тақырып аясында ғылыми зерттеу жүргізуге бағыт – бағдар беремін. Бұл уақыт өте келе студенттердің өз бетімен әрекет ете отыра іске асырған ауқымды жобасына айналады. Әрине, бұл сонымен қатар қол ептілігін, уақытты тиімді өткізу, білімге деген құлшыныс пен жас ғалымдар легін арттыруға септігін тигізеді.

Еліміздің алға қойған мақсаттарының алдыңғы қатарында – әрбір жас жеткіншектің болашақта тұлға болып қалыптасуына жағдай жасау тұр. Осы орайда, өздеріне сенімді, ақпараттық жетілген, қоғамдық өмірге жылдам бейімделе алатын, кез – келген ортаға тез сіңіп кететін, өзіндік тұжырымдамасы бар, жұмысқа икемді шәкірттер тәрбиелеу қоғамның басты талабы.

Жастардың бойындағы жалынды дұрыс арнаға қарай бағыттап, жол сілтейтін болсақ, ол өз нәтижесін беретіні анық. Кейбір оқушылардың мінез – құлығы өзінің бойындағы қабілетті байқауға мүмкіндік бермейді. Іштегі білімді сыртқа шығару барысында өзіндік жұмыстың маңызы зор.

Алдағы уақытта жұмысшылар қатарын құрап, еңбекке етене араласатын жандардың бәсекеге қабілеттілігін дамыту да барынша кеңінен іске асырылғаны абзал. Олай дейтін себебіміз, қазір әлем бойынша бой жарыстыратын емес, ой жарыстыратын заманға көшкен. Ең бастысы тұлғалық қасиеттерімен дараланып, көш бастап тұрған жанның жұмысы жемісті болмақ. Креативті ойлау, сапалы еңбек, тағылымды ой, тамаша нәтиже көрсету арқылы әр тұлға өз саласының үздігіне айналмақ. Бұл әрине, мемлекеттің мерейін арттыруға да септігін тигізетінін ұмытпағанымыз жөн.

Оған қоса, студенттердің таңдаған мамандықтары бойынша біліктілігін арттырудан бөлек, психологиялық және физикалық жағдайының жақсы болуы да ең маңызды алғышарттардың бірі. Дені сау тұлғалар ғана алға қойған мақсатына еш кедергісіз жетуге талпынып, білім алуға құлшыныстары басым болары анық. Оған қоса, болашақ жұмыскерлердің шымырлығы, еңбекке қабілеттілігі мен шапшаңдығы да студенттердің тікелей әл – ауқаттарына байланысты. Сол себепті, сабақ үлгерімін тиянақты қадағалай отыра, салауатты өмір салтын дәріптеу барысы да назардан тыс қалмауы қажет.

Кәсіптік білім беру, болашақ ел жұмыскерлерін жан – жақты жетілдіру, саналы тәрбие мен сапалы білім беру біздің алдымызда тұрған міндет. Бүгінгі желкілдеп өсіп келе жатқан жас буын өкілдері ертеңгі күні ел қорғанына айналып, білікті мамандар қатарын құрайды. Қазір бойға сіңген дағды өмір бойы азық болып, сол әрекеттер іс – әрекетте көрініс табады. Сондықтан, дұрыс арнаға жол сілтеуден жаңылмағанымыз абзал.

Қазіргі таңда жұмысшы мамандық иелеріне деген құрмет күннен – күнге артып, қоғамдық көзқарас еңбекті сыйлауға, оны бағалауға бағытталған. Оған айқын дәлел, ағымдағы жылды ел Президентінің «Жұмысшы мамандықтар жылы» деп жариялауы. Әрине, бұл колледж студенттеріне де серпін беріп, мерейлерін асырып тастағаны жасырын емес. Көп оқушы өздерінің алдағы уақытта еңбек ететін аймағын талқылап, өз – ара біліктіліктерін сынап, білімдерін одан әрі арттыруға қызығушылық танытуда.

Өз кезегінде педагог ретінде мен барынша студенттерге сапалы білім беріп, бар білгенімді үйретуге тырысамын. Кәсіби сүйемелдеу болашақ мамандар үшін аса қажет. Бойдағы білім уақыт өте келе тәжірибеде өзінің көрінісін аңғартады. Сол себепті, көзі ашық, көкірегі ояу, жұмысқа белсенді жастарды тәрбиелеу – менің басты мақсатым!

Әдебиеттер тізімі:

1. Сайлауқызы, Г. Тегін кәсіптік білім берудің келешегі зор [Мәтін] / Г. Сайлауқызы // Egeмен Qazaqstan (Егемен Қазақстан). - 2019. - 9 сәуір (№ 67). - 8 б.
2. Қосанов, С. Жаңа білім беру жобасы - ұлттық жаңарудың бастауы [Мәтін] / С. Қосанов // Түркістан. - 2023. - 27 қазан. - № 43 (1523). - 1,7 б.
3. Білім беру қызметінің тиімділігін арттырудың инновациялық әдістері, құралдары мен тәсілдері., Б.Б.Ахметов; ред.ал: Е.Т.Нұрмағанбет., - Ақтау, 2020 ж. – 147 б.
4. Сақтағанов, Б. К. Әскери білім берудің цифрлық трансформациясы жағдайында оқыту технологияларын қолданудың психологиялық аспектілері / Б. К. Сақтағанов // - 2021. - №3 (47). - 42-47 б.

ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҚТАРЫНЫҢ ӨЗЕКТІЛІГІН АРТТЫРУДЫҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ ҚАДАМДАРЫ

Набиева Назира Калдыбековна,

педагог-эксперт, техника ғылымдарының магистрі,
арнайы пән оқытушысы және өндірістік оқыту шебері

“Қаракемер кәсіптік колледжі” МКҚК

Алматы облысы, Еңбекшіқазақ ауданы, Қаракемер ауылы

Түйін: ағымдағы жағдайды талдау, проблеманы анықтау, стратегиялық жоспар, кәсіби бағдар, бизнес жоба.

Аннотация: Бұл мақалада өзгермелі еңбек нарығында жұмысшы мамандықтарын дәріптеу және беделін арттыру мақсатында білім беру ұйымдарында жүргізілетін зерттеу түрлері көрсетілген. Зерттеу нәтижесі бойынша жүргізілетін жобалар таныстырылды. Сингапурдың білім беру саласындағы тәжірибелер көрсетілді. Техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдары үшін инновациялық бизнес-жобаларды, кәсіптік бағдарлаудың жаңа тәсілдерін енгізу және білім беру мекемелері мен кәсіпорындар деңгейінде жұмысшы кәсіптерін өзектендіру есебінен жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыруға бағытталған стратегиялық қадамдар ұсынылған.

«Мен 2025 жылды Жұмысшы мамандықтары жылы деп жариялаймын. Осы уақыт ішінде техникалық және кәсіби білім беру жүйесін реформалау қажет. Сондай-ақ біз жұмысшы мамандықтарын дәріптеу арқылы қоғамда еңбекқор және нағыз маман болу идеясын насихаттаймыз», - деді Қазақстан Республикасының президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев. Мемлекеттік деңгейде кәсіптік мамандарға трансформацияға түсіп, үлкен өзгерістер болуына мүмкіндік беріліп отыр. Кәсіптік білім беру саласына реформа жасау – айрықша өзекті мәселе. Бұл – экономиканың өсімін қамтамасыз ету және инвестициялық тартымдылығын арттыру үшін аса қажет қадам. Еліміздегі шағын және орта бизнестің тартымдылығы арттыруға жақсы мүмкіндік. Сонымен қатар «Адал азамат – Адал еңбек – Адал табыс» қағидатына сай, қоғамда еңбекқорлық, кәсібилік қасиеттерді жоғары бағалап, ұлт сапасына оң әсер ету көзделеді [1,1].

«Өз кәсібін жетік меңгерген мамандар ұлт сапасын арттырады. Сондықтан біз еңбек адамының мәртебесін көтеріп жатырмыз. Бұл бағыттағы жұмыс тоқтамайды, жалғаса береді», - деді Мемлекет басшысы.

Жұмысшы мамандықтарының беделін арттыру — бұл әлеуметтік, экономикалық және мәдени салалардағы маңызды мақсат болып табылады. Оны іске асыру үшін нақты стратегиялық қадамдарды жүзеге асыру қажет. Атап айтқанда білім беру жүйесін жетілдіру, қоғамдық пікірді қалыптастыру, жалақы мен еңбек жағдайларын қалыптастыру, оқытушылардың үздіксіз кәсіби дамуына жағдай жасап отыру, кәсіпорындармен серіктестікті нығайту, технологиялар мен инновацияларды енгізіп отыру және кәсіби бағдар жұмыстарын жаңа форматта өткізу. Бұл қадамдар жұмысшы мамандықтарының беделін арттыруға және олардың қоғамдағы маңыздылығын күшейтуге бағытталған кешенді стратегияны құрайды.

Колледждің беделі мен танымалдылығын арттыру үшін түрлі зерттеу жұмыстарын жүргізу тиімді болуы мүмкін. Бұл зерттеулер колледждің ағымдағы жағдайын талдауға, оның артықшылықтарын көрсетуге және болашақта дамуға бағытталған стратегияларды анықтауға көмектеседі. Жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыруға арналған бастамаларды анықтау үшін ағымдағы жағдайға талдау жасау маңызды және ұзақ мерзімді стратегиялық жоспардың негізі болуға сеп болады. Әр өңірдің географиялық орны, мәдениеті, экономикалық ахуалына байланысты сұраныс деңгейі қарастырылады.

Колледждің беделі мен танымалдылығын арттыру үшін жүргізуге болатын зерттеу түрлері: студенттер мен оқытушылардың қанағаттанушылық деңгейін зерттеу, қоғамдық пікірлерді зерттеу, түлектердің жұмысқа орналасу деңгейін зерттеу, бәсекелестерді зерттеу (конкуренттік талдау), колледждің маркетингтік стратегиясын зерттеу, жас мамандардың қажеттіліктерін зерттеу, әлемдік білім беру тәжірибесін зерттеу, колледж түлектерінің желісі және мансаптық қызметтерді зерттеу, білім беру процесіне инновациялық технологияларды және заманауи трендтердің енгізілу деңгейін зерттеу. Бұл зерттеулер колледждің ішкі және сыртқы имиджін жақсарту, білім беру сапасын арттыру, студенттер мен қоғам арасындағы байланысты нығайту үшін пайдалы ақпарат алуға мүмкіндік береді.

Колледждің беделі мен имиджі туралы қоғамның пікірін білу мақсатында зерттеу жүргіздім. Сауалнамаға әлеуметтік серіктестер, ата-аналар, білім алушылар, оқытушылар және мектеп оқушылары қатысты. Нәтижесінде мектеп оқушыларының қызығушылығы төмен екенін көрініс берді.

Яғни, кәсіби бағдар, түсіндірме жұмыстарын жетілдіру және жаңа форматта тренинг, фасилитация немесе коучинг түрінде өткізу қажет. Ашық есік күндерінде шебер-сыныптарды, сонымен қатар колледжді сәтті аяқтап, өз кәсібінің арқасында адал еңбек етіп жүрген түлектермен кездесу алаңдарын ұйымдастыру қажет. Осы тұста Алматы облысында орналасқан Қаракемер кәсіптік колледжінің үздік қолданыстағы кәсіби бағдар жұмысын

таныстыруға болады. Колледж 2015 жылы ашылған, десе де үлкен нәтижелерге қол жеткізеді алды. Соның бірі Меделбеков Ердаулет 0508000-Тамақтандыруды ұйымдастыру, 0508012-аспаз біліктілігін алған 2019 жылғы түлегі. Ол қазіргі таңда Алматы қаласы «SANDYQ» мейрамханасының су-шеф лауазымында жұмыс істейді. Колледж түлегімен бірлескен шебер-сыныптар, кездесулер және кәсіби бағдар іс-шаралары өткізіліп отырады.

Сонымен қатар Меделбеков Ердаулет «Еуразия» бірінші арнасында «Қайырлы таң» ақпараттық-танымдық бағдарламасында өзінің кәсіби шеберлігімен бөлісіп, медиа саласында «Аспаз» мамандығын насихаттап, дәріптеп жүрген тұлға.

Нақты стратегия құру үшін дамыған елдердің, соның ішінде Сингапурдың білім беру саласындағы жетістіктерін салыстырып, іс-тәжірибелерін зерттедім.

Сингапурдың жетістігі ақылды адамдардың тығыз агломерациясының инновацияларды құру және жоғары құзыретті мемлекеттік сектор қолдаған 25 жағдайда табысқа жету қабілеттілігін көрсетеді. Ең бастысы, Сингапур білімге, адами капиталға белсенді инвестиция салды.

1960 жылы аралдың тұрғындары орта есеппен үш жылдық білімге ие болды, ал ширек ғасырдан кейін Сингапурдың мектеп оқушылары математикадан халықаралық олимпиадаларда бірінші орынға ие болды. Ел ішіндегі адами капиталға салынған инвестициялармен қатар Үкімет шетелдік кадрларды тарту саясатын жүзеге асырды. «Ақылды қаланы» қалыптастыру стратегиясында, мемлекеттің жалпы модернизациясы процесіндегідей, Сингапур басынан бастап адами капиталға баса назар аударуды шешті. Үкімет мемлекеттік бюджеттен білім беру шығындарын 2,8% - дан 4,1% - ға дейін арттырды%; оқушыларды техникалық жоғары оқу орындары мен колледждерде оқуды жалғастыруға дайындау үшін Бастауыш білім беру жүйесін жаңғырту; ұлттық технологиялық институтты ашып, осы мақсаттарға жұмсалатын шығындарды жабуға арналған жұмысшылардың біліктілігін арттыру қорын құрды. Осылайша инновациялық технологияларды дамыту үшін жоғары білікті кадрларды даярлау мәселесі шешілді [3,3].

Сингапурдағы адами капиталды дамыту стратегиясына сәйкес инвестициялар негізінен техникалық білім мен жоғары технологиялық мамандықтарға бағытталғанына назар аударайық. Кадрларды даярлаудың гуманитарлық бағыттарына қаражат қалдық қағидат бойынша, негізінен шет тілдерін оқытуға бөлінді. Бүгінгі таңда Сингапур үкіметі өз азаматтарын жоғары технологиялық кәсіптерге оқыту шығындарының 90%-на дейін өтейді, сондай-ақ шетелден бірінші дәрежелі зерттеушілерді тартуға жәрдемдеседі. Әрине техникалық және кәсіптік білім елдің әлеуетін көтеріп, экономикасына оң әсер ететіні сөзсіз. Осы тұста ТЖКБ ұйымдарының оқытушыларын тәжірибе алмасу мақсатында кәсіпорындар мен қатар үздік білім беру ұйымдарынан тағылымнамадан өтуіне жағдай жасау қажеттілігі көрінеді.

Қазіргі таңда ТЖКБ беру жүйесіне білім беру бағдарламаларының сапасын арттыру маңызды рөлге ие. Ең алдымен оқытушылардың, өндірістік оқыту шеберлерінің кәсіби біліктілігін үнемі арттыру және колледждерге білікті және тәжірибелі оқытушыларды тарту мәселесін қарастыру қажет. Еңбек нарығына сай сұраныс бар жаңа мамандықтарды, курстарды енгізу жұмыстарын жүргізу қажет. Сонымен қатар колледждердің оқу бағдарламаларын халықаралық білім беру стандарттарына сәйкестендіру және модернизациялау процестеріне назар аудару маңызды.

Колледждің сапалы білім беру, кәсіби даярлық және жастардың болашақ мансабына жақсы дайындыққа бағытталған жұмыстарын көрсету мақсатында стратегиялық жобалар мен шараларды іске асыру қажет. 1-кестеде өзекті болып табылатын бірнеше жоба көрсетілген.

Кесте 1

№	Жобалардың атауы
1	Студенттер мен оқытушылардың мотивациясын арттыру
2	Кәсіби бағдар беру және ақпараттық жұмыс
3	Техникалық жабдықты жаңарту және инфрақұрылымды дамыту
4	Мемлекеттік және жеке секторлармен серіктестік
5	Кәсіби конкурстар мен олимпиадалар
6	Маркетинг және PR стратегиялары
7	Халықаралық байланыстар мен мобильділік бағдарламалары
8	Ашық есік күндері мен колледж шаралары
9	Колледж қабырғасында бизнес жобаларды іске асыру

Осы жобалардың ішінде Startup идеяларды іске асыру мен бизнес жобаларды жүргізу бойынша студенттер мен оқытушыларға мотивация беріп, қолдау көрсету қажет. Студенттерге бизнес жобалардың тартымдылығын көрсетіп, жұмысты хобби ретінде қарауға тәрбиелеу қажет. Кәсібін сүйуге және оның табыс көздеріне талдау жасауына көмектесетіні сөзсіз. Колледж қабырғасында жүріп ақ көптеген жобаларды іске асыруға болады. Мысалы, дизайн саласы, видео өндіріс, контент жасау, кондитерлік бұйымдар, қызметтер ұсыну (аспаз, дәнекерлеуші, монтаждаушы), туризм саласы және т.с.с. өнімдер мен қызметтерді ұсынуға болады.

Алматы облысы бойынша туристік базалар көбейіп келеді. Атап айтқанда Іле-Алатау мемлекеттік ұлттық табиғи паркі Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен 1996 жылғы 22 ақпанда Алматы облысының Қарасай, Талғар және Еңбекшіқазақ аудандары шегінде Қаскелең, қала маңындағы және Түрген орман шаруашылықтарының базасында құрылған, оны құрудың мақсаты - бірегей ландшафттарды, өсімдіктер мен жануарлар дүниесін сақтау, туризм мен демалыс үшін жағдайларды жақсарту, рекреациялық пайдалану жағдайында табиғи кешендерді сақтаудың ғылыми әдістерін әзірлеу және енгізу [4,4].

Ұлттық парктің ауданы 199 621 га, ол Іле Алатауының солтүстік макробеткейінде (Тянь-Шань) Алматы қаласының оңтүстігінде орналасқан. Оның аумағының ұзындығы батысында Шамалған өзенінен шығысында Түрген өзеніне дейін 120 км, ал ені-30-35 км. Үлкен аумақты қамтитын мемлекеттік ұлттық табиғи паркін тамашалауға жергілікті тұрғындар, мегаполис және шетелдік қонақтардан сұраныс көп. Бірақ қызмет көрсету саласы аңсаңдап тұр. Демалыс орындарын ұйымдастыру бойынша туризм мамандығындағы студенттерге бизнес жобаны іске асыруға мүмкіндік бар. Колледжде бизнес жобаларды іске асыру жұмысшы мамандықтарына қызығушылықты арттырады және беделін көтереді [5,4].

Қорытындылай келе, техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында білім сапасын арттырып, толыққанды реформа жасау арқылы жұмысшы мамандықтарының беделін арттыруымыз тиіс. Әлеуметтік серіктестер келісімшарттар, жоғары оқу орындарымен меморандум аясында тығыз байланыс орнату маңызды аспект. Бизнес

жобаларды қолдау және жағдай жасауға ұмтылу қажет. Тың идеяларға ашықтық пен энтузиазм таныта алғанда, стратегиялық қадамдар іске асырылады және жұмысшы мамандықтарының қоғамдағы беделі мен тартымдылығы артпақ.

Әдебиеттер тізімі:

1. <https://egemen.kz/article/371325-2025-dgyl-zhumysshymamandyqtary-dgyly-depdgariyalanady> Egemen.kz сайты [1,1];
2. https://www.instagram.com/utro_qairly.1tvkz?igsh=d3loNXBtczVuc2dt [2,2];
3. Білім беру ұйымдарында кәсіптік әлеуетті дамыту бойынша әдістемелік ұсынымдар, БІ. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2023ж [3,3];
4. <https://www.ile-alatau.kz/> [4,4];
5. <https://qazaqgeography.kz/kz/ile-alatau-ulttyk-parki-21105821> [5,4].

ПРОДВИЖЕНИЕ И ПОВЫШЕНИЕ ПРЕСТИЖА СПЕЦИАЛЬНОСТИ «СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО»

Әлихан Әсемгүл Батырханқызы
педагог-психолог

Амантаева Жанаргуль Аргыновна

зав.отделения «Сестринское дело»

Учреждение медицинский колледж «Шипагер»

г. Астана, Республика Казахстан

Аннотация: В современном мире происходят большие перемены. Эти перемены касаются всей сферы жизни. Сфера здравоохранения также подверглась изменениям. Специальность «Сестринское дело» является перспективной и престижной площадкой для медицинского образования. Наблюдая за статистикой подготовки медицинских сестер с высшим образованием, возникает потребность подготовки медицинских сестер на базе колледжа, где имеется достаточная материально-техническая база и соответствующий профессорско-преподавательский состав

В данной статье рассматриваются современные подходы к продвижению и повышению престижа специальности «Сестринское дело». Определены ключевые факторы, влияющие на восприятие профессии, и предложены стратегии для улучшения её имиджа. Особое внимание уделено образовательным программам, профессиональному развитию и общественному признанию медицинских сестер.

Продвижение и повышение престижа специальности сестринское дело

В последние десятилетия здравоохранение претерпело значительные изменения. Одним из важнейших факторов успешной работы системы здравоохранения является высокий уровень квалификации и профессионализма медицинского персонала, в том числе и среднего медицинского звена, в котором особое место занимает сестринское дело.

Однако в Казахстане, как и в других странах, до сих пор существует проблема недостаточного признания важности профессии медсестры, традиционный подход к практике работы медицинской сестры, отсутствия правильного понимания ее структуры работы, недостаточная информированность населения, могут негативно сказываться на имидже профессии что создает проблемы в подготовке кадров данной специальности, и негативно сказывается на привлекательности этой специальности для молодежи. В связи с этим актуальной задачей является продвижение и повышение престижа сестринского дела [1].

Роль медсестер в системе здравоохранения

Медсестры играют важную и многогранную роль в системе здравоохранения, выполняя широкий спектр обязанностей, которые охватывают как технические, так и гуманитарные аспекты ухода за пациентами. Их роль можно разделить на несколько ключевых направлений:

Непосредственный уход за пациентами: Медсестры обеспечивают уход за больными, контролируют их состояние, помогают в выполнении медицинских процедур и назначений, таких как инъекции, перевязки, установка катетеров и другие манипуляции.

Мониторинг и диагностика: Медсестры регулярно следят за жизненно важными показателями пациентов (например, пульс, давление, температура), записывают изменения и сообщают врачам о любых отклонениях, что способствует раннему выявлению осложнений.

Психологическая поддержка: Взаимодействие с пациентами включает не только физический уход, но и психологическую поддержку. Медсестры часто становятся теми, кто оказывает утешение и эмоциональную поддержку пациентам и их семьям в сложные моменты.

Образование пациентов и их семей: Медсестры играют важную роль в обучении пациентов и их родственников правильному уходу, соблюдению режима лечения и профилактике заболеваний. Это особенно важно для людей, страдающих хроническими заболеваниями или восстанавливающихся после операций.

Участие в организации здравоохранения: Медсестры участвуют в планировании, координации и управлении медицинским процессом. Они взаимодействуют с другими специалистами такими как врачами, фельдшерами, социальными работниками, чтобы обеспечить комплексный уход.

Обучение и профессиональное развитие: Медсестры обязаны непрерывно обучаться, чтобы соответствовать новым требованиям и стандартам в медицине. Это включает в себя обновление знаний, повышение квалификации и освоение новых технологий.

Профилактика заболеваний и укрепление здоровья: Медсестры также участвуют в профилактических мероприятиях, таких как вакцинации, диспансеризация, санитарно-гигиенические мероприятия и консультирование по вопросам здорового образа жизни.

Подготовка медицинских сестер нового поколения и обеспечение гарантий оказания необходимой поддержки для достижения этой цели является важной задачей сферы здравоохранения [2].

Проблемы, с которыми сталкивается сестринское дело

Несмотря на роль медсестер, профессия часто не получает должного признания и уважения. Одной из основных проблем является низкий уровень заработной платы, который не соответствует трудозатратам и ответственности, возлагаемой на медицинских сестер. Это ведет к тому, что многие профессионалы уходят из профессии или выбирают другие, более высокооплачиваемые сферы.

Кроме того, в общественном сознании медсестра зачастую воспринимается как «помощник» врача, а не как самостоятельный и высококвалифицированный специалист. Это сужение роли медсестры в глазах общества и приводит к недооценке ее труда.

Еще одной проблемой является недостаточная образовательная и профессиональная поддержка. Важно отметить, что не все медсестры имеют возможность продолжать обучение и повышать свою квалификацию, что ограничивает их карьерные перспективы и профессиональный рост. Здравоохранение должно поддерживать специалистов, оказывать им помощь в повышении квалификации, дополнительных курсов, прохождении стажировки в других областях, а также за границей.

Для повышения престижа специальности «Сестринское дело» необходимо создание проектов по подготовке бакалавров на базе колледжей Республики Казахстан, в каждом колледже введение дуальной системы обучения, создание методической литературы нового поколения и развитие научно-исследовательской деятельности специалистов сестринского дела.

Один из ключевых аспектов повышения престижа сестринского дела заключается в улучшении образовательной подготовки медсестер. Важно, чтобы они получали не только базовые знания, но и имели возможность для дальнейшего повышения квалификации и

специализации. Создание специализированных курсов, семинаров и программ повышения квалификации позволит медсестрам расширить свои профессиональные горизонты и повысить уровень компетенции. Для того чтобы привлечь больше молодых людей в профессию, необходимо улучшить условия труда медсестер. Это включает в себя повышение заработной платы, улучшение условий работы в больницах и клиниках, обеспечение медсестер современными инструментами и оборудованием. Важно, чтобы труд медсестры оценивался должным образом, что поможет снизить текучесть кадров и повысить удовлетворенность сотрудников [3].

Признание медсестры как самостоятельного профессионала и ее вовлеченность в процесс принятия решений в рамках лечения пациента повысит уважение к профессии в обществе. Чтобы изменить общественное восприятие профессии, необходимо активно работать с молодежью. Важным шагом является пропаганда сестринского дела как востребованной и перспективной специальности, которая дает возможность работать в различных областях медицины и развиваться в карьере. Специальные образовательные программы, стажировки, конкурсы и другие мероприятия помогут привлечь молодых людей в эту сферу. Для того чтобы привлечь больше молодых людей в профессию, необходимо улучшить условия труда медсестер. Это включает в себя повышение заработной платы, улучшение условий работы в больницах и клиниках, обеспечение медсестер современными инструментами и оборудованием. Важно, чтобы труд медсестры оценивался должным образом, что поможет снизить текучесть кадров и повысить удовлетворенность сотрудников.

Профессия медсестры играет важнейшую роль в обеспечении качественного медицинского обслуживания и улучшении состояния здоровья населения. Для повышения престижа и привлечения новых специалистов в эту сферу необходимо решить ряд ключевых проблем. Лишь совместными усилиями государственных органов, образовательных учреждений и профессиональных ассоциаций можно обеспечить достойное будущее для сестринского дела и сделать эту профессию более привлекательной и уважаемой в обществе [4].

Список литературы:

1. Министерство здравоохранения Республики Казахстан. Стратегия развития сестринского дела до 2030 года. — Астана, 2023.
2. Всемирная организация здравоохранения. Роль медсестёр и акушерок в достижении всеобщего охвата услугами здравоохранения. — Женева, 2021.
3. Иванова И.П., Сидорова А.В. Современные подходы к обучению специалистов сестринского дела // Медицинское образование и профессиональное развитие. — 2024. — № 2. — С. 45–52.
4. Петров Н.С. Социальный статус и престиж профессии медсестры в Казахстане // Социология медицины. — 2022. — Т. 21, № 3. — С. 33–40.

ИМИДЖ РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ В КАЗАХСТАНЕ: ПУТИ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ

Дюсембаева Зарина Жумабаевна,

преподаватель русского языка и литературы

КГКП «Казахстанский агротехнический колледж»

Костанайская область, п. Карабалык

Аннотация: В современном мире рабочие профессии сталкиваются с утратой имиджа, что создает социальные и экономические проблемы, такие как дефицит квалифицированных кадров. Вопрос имиджа рабочих профессий в Казахстане стоит на повестке дня в контексте развития экономики и повышения социальной мобильности. В последние десятилетия профессии, требующие квалификации и связанные с физическим

трудом, продолжают восприниматься как низкостатусные. Однако этот стереотип препятствует притоку молодёжи в такие сферы, что, в свою очередь, негативно сказывается на рынке труда. Существующие социальные установки могут быть изменены с помощью различных стратегий, направленных на улучшение имиджа рабочих профессий, что может способствовать их популяризации среди молодого поколения и повышению престижа работы в таких областях, как строительство, сельское хозяйство, машиностроение и других.

Цель исследования: Целью исследования является выявление факторов, влияющих на восприятие рабочих профессий среди молодежи в Казахстане, а также предложение путей решения проблемы путем улучшения имиджа этих профессий. Особое внимание уделяется современным методам, таким как использование медиа и технологий, а также государственной поддержке.

Задачи исследования:

1. Изучить причины низкого имиджа рабочих профессий среди молодежи.
2. Провести опрос среди студентов, чтобы понять их мотивацию при выборе профессии.
3. Разработать рекомендации по улучшению имиджа рабочих профессий в Казахстане.

Результаты исследования: Исследование показало, что на восприятие рабочих профессий в Казахстане влияют несколько факторов, таких как недостаток информации о карьерных возможностях, старые стереотипы о низком статусе этих профессий и недостаток практической подготовки в образовательных учреждениях. Однако современные подходы, такие как использование медиа, технологий и внедрение дуального образования, могут существенно улучшить этот имидж.

Введение

Рабочие профессии исторически составляли основу экономического и социального развития любого государства. Тем не менее, в последние десятилетия они стали ассоциироваться с низким статусом, тяжелыми условиями труда и ограниченными перспективами карьерного роста. Особенно ярко эта тенденция проявляется среди молодежи, которая всё чаще ориентируется на престижные, высокооплачиваемые профессии в офисах или IT-индустрии. Вопрос имиджа рабочих профессий остаётся актуальной темой в социологии труда и социальной психологии. Отношение общества к рабочим профессиям существенно изменилось за последние десятилетия. Социальные стереотипы и восприятие рабочих профессий в значительной степени влияют на выбор карьерного пути молодёжью, что, в свою очередь, оказывает влияние на экономическую структуру общества и развитие различных отраслей.

В эпоху социальных сетей молодёжь формирует свои карьерные предпочтения, основываясь на медийных образах. Популярны блогеры и инфлюенсеры стали ролевыми моделями, подчеркивающими эстетику и престиж профессий, далеких от рабочего сектора. Данный феномен требует не только анализа, но и практических решений, направленных на восстановление престижа рабочих профессий.

Причины утраты престижа рабочих профессий

Одним из ведущих социологов, изучавших статус профессий и его влияние на восприятие трудовых категорий, был Эмиль Дюркгейм. В своей работе *«О разделении общественного труда»* (1893) он утверждал, что в условиях разделения труда общество строится на различиях в профессиональной деятельности, и эти различия влияют на социальную структуру и восприятие профессий. Дюркгейм обращал внимание на то, как общество оценивает ценность тех или иных видов труда, что особенно актуально для рабочих профессий, которые часто ассоциируются с низким статусом и ограниченными возможностями социальной мобильности [1].

Современные социологи, такие как Ховард Беккер и Эрвин Гофман, также обращались к вопросам восприятия профессий в контексте социального статуса. Беккер в своей работе *«Аутсайдеры»* (1963) говорил о том, как социальные группы, занимающиеся

определёнными видами труда, могут восприниматься как «девианты» или не соответствующие нормам «успешной» социальной карьеры [2].

Гофман, в свою очередь, в своих исследованиях социальной идентичности акцентировал внимание на том, как человек через свою профессию создаёт публичный образ, который мы транслируем в интернет [3]. Медиа и социальные сети играют огромную роль в формировании общественного мнения, однако рабочие профессии редко освещаются в позитивном ключе. Большая часть контента в СМИ сосредоточена на престижных профессиях, таких как юристы, IT-специалисты, врачи и менеджеры. Рабочие профессии, напротив, либо остаются вне поля зрения, либо изображаются в негативном или устаревшем свете. Например, в социальных сетях практически нет популярных блогеров, которые бы демонстрировали привлекательность работы в строительстве, машиностроении или сельском хозяйстве. Отсутствие положительных примеров приводит к тому, что у молодёжи складывается впечатление, будто рабочие профессии лишены эстетики, перспектив и возможностей для самореализации [4]. Молодёжь в Казахстане часто не осведомлена о реальных возможностях карьерного роста, высоких доходах и инновациях, которые существуют в ряде рабочих специальностей. Многие современные рабочие профессии требуют высокой квалификации и связаны с использованием передовых технологий, таких как автоматизация, робототехника и цифровые системы управления. Однако эта информация редко доходит до школьников, студентов и их родителей. В результате большинство молодых людей воспринимают рабочие профессии как низкооплачиваемую, непрестижную и рутинную деятельность. Этот пробел в информировании можно связать как с недостаточной работой образовательных учреждений, так и с отсутствием масштабных просветительских кампаний, которые могли бы показать реальные преимущества и перспективы таких профессий. В казахстанском обществе по-прежнему сохраняется убеждение, что высшее образование — единственный путь к успешной карьере. Политика образовательных учреждений, семейное воспитание и культурные установки зачастую ориентируют молодёжь на поступление в университеты, а профессиональные колледжи воспринимаются как менее престижный выбор. Родители и школьные педагоги нередко подчёркивают важность получения университетского диплома, даже если это не всегда соответствует способностям и интересам самого ребёнка. Такой подход приводит к перенасыщению рынка труда специалистами с высшим образованием, в то время как рабочие специальности остаются недооценёнными и страдают от нехватки кадров. Более того, этот акцент на высшем образовании часто сопровождается игнорированием того факта, что рабочие профессии могут быть не только стабильными и хорошо оплачиваемыми, но и престижными, если представить их в правильном свете.

Исследование: анализ причин выбора профессии среди студентов 1-го и 2-го курсов колледжа

В рамках изучения причин выбора профессии среди студентов 1-го и 2-го курсов нашего колледжа было проведено исследование, направленное на выявление мотивов и факторов, влияющих на выбор учебной программы и профессионального пути. Опрос был проведён в январе 2025 года среди 200 студентов колледжа, обучающихся по различным рабочим специальностям

Методология исследования

Опрос включал следующие вопросы:

1. Как вы воспринимаете рабочие профессии? (Позитивно, Нейтрально, Негативно)
2. Какие факторы для вас важны при выборе профессии? (Престиж, Доход, Влияние на общество, Возможности карьерного роста)
3. Почему вы выбрали рабочую профессию? (Легкость поступления, Проживание рядом, Интерес к специальности, Семейная традиция)
4. Что мотивировало вас при выборе профессии? (Советы родителей, Рекомендации друзей, Влияние соцсетей, Программа обучения)

5. Влияют ли социальные сети на ваше восприятие профессий? (Да, Нет, Не уверен)
6. Были ли вы информированы о возможностях рабочих профессий до поступления в колледж? (Да, Нет)
7. Изменилось ли ваше мнение о рабочих профессиях после поступления? (Да, Нет)

Результаты исследования

Из 116 опрошенных студентов:

- 45% воспринимают рабочие профессии нейтрально, 40% — негативно, и только 15% — позитивно.
- 65% назвали престиж и доход ключевыми факторами при выборе профессии.
- 68% отметили легкость поступления и проживание рядом как основные причины выбора профессии.
- 48% указали на влияние социальных сетей при выборе профессии.
- 82% отметили, что до поступления в колледж не имели достаточной информации о перспективах рабочих профессий.
- 52% заявили, что их отношение к рабочим профессиям улучшилось после знакомства с практическими занятиями и преподавателями колледжа.

Выводы

Полученные результаты показывают, что выбор профессии у большинства студентов обусловлен внешними обстоятельствами, а не личной заинтересованностью или осознанием перспектив. Это свидетельствует о необходимости пересмотра подходов к профориентации в школах, более активного информирования о возможностях, которые предоставляют рабочие профессии, и работы над созданием привлекательного имиджа таких специальностей.

Данное исследование подчёркивает важность системного подхода к популяризации рабочих профессий, начиная с младших классов школ и заканчивая совершенствованием образовательных программ и инфраструктуры в профессиональных колледжах.

Предлагаемые решения

Рабочие профессии играют ключевую роль в развитии экономики и общества, но их имидж нуждается в значительном улучшении. Для этого необходимо внедрить системный подход, охватывающий работу с медиа, образовательной системой, технологиями и государственной поддержкой.

1. Создание нового имиджа рабочих профессий через блогеров и медиа

Современные медиа и социальные сети оказывают огромное влияние на мировоззрение молодёжи. Использование их для продвижения рабочих профессий позволяет изменить восприятие общества и сделать их более привлекательными.

- **Сотрудничество с блогерами:** Популярны блогеры
- **Продвижение через стиль жизни:** рабочие профессии могут преподноситься как стиль жизни. Для этого создаётся контент, подчёркивающий аккуратную униформу, современную рабочую среду и гордость за результаты труда. Такой подход разрушает стереотипы и показывает, что труд может быть модным и престижным.
- **Истории успеха:** съёмка вдохновляющих видеороликов на YouTube, в которых профессионалы делятся своими достижениями и опытом, демонстрирует карьерные перспективы и даёт молодёжи примеры для подражания.

2. Работа с визуалом и эстетикой

Эстетика играет важную роль в формировании привлекательного образа. Рабочие профессии должны восприниматься как современные, технологичные и стильные.

- **Обновление дизайна учебных материалов:** важно разработать учебные материалы с привлекательным дизайном, используя современные графические решения. Это сделает процесс обучения более интересным и вдохновляющим для студентов.

- **Современные интерьеры колледжей:** привлекательный дизайн интерьеров учебных заведений, оснащение их современным оборудованием и использование креативных решений создают атмосферу, в которой молодёжь чувствует гордость за свою профессию.

- **Фотосессии и выставки:** организация фотосессий, посвящённых эстетике ручного труда, и проведение выставок, на которых демонстрируются результаты труда, помогают показать, что рабочие профессии — это красиво и важно.

3. Образование и популяризация через практику

Практический опыт и непосредственное погружение в профессию помогают лучше понять её значимость.

- **Экскурсии для школьников:** регулярные экскурсии на производства и предприятия позволяют школьникам увидеть рабочий процесс изнутри, познакомиться с профессионалами и задать вопросы. Это формирует интерес и понимание профессии.

- **Дуальное образование:** внедрение программ дуального обучения, сочетающих теорию и практику, позволяет студентам одновременно учиться и получать опыт работы. Это делает их конкурентоспособными на рынке труда и снижает уровень безработицы среди выпускников.

4. Государственная поддержка

Без участия государства невозможно кардинально изменить ситуацию с имиджем рабочих профессий.

- **Гранты для студентов:** государственные гранты и премии для студентов рабочих специальностей мотивируют молодёжь выбирать такие профессии. Особенно это актуально для социально незащищённых групп населения.

- **Льготы для работодателей:** введение налоговых льгот и субсидий для предприятий, нанимающих выпускников рабочих специальностей, стимулирует создание рабочих мест и улучшает условия труда.

5. Использование технологий

Технологии помогают сделать процесс обучения и ориентации в профессиях более доступным и интересным.

- **Виртуальная реальность (VR) и симуляторы:** использование VR-технологий позволяет студентам отрабатывать рабочие навыки в безопасной и интерактивной среде. Например, сварочные работы или управление сложным оборудованием можно отрабатывать с помощью симуляторов.

- **Онлайн-платформы для профориентации:** создание платформ, на которых молодёжь сможет узнать о востребованных профессиях, карьерных перспективах и образовательных возможностях, упрощает выбор профессии и повышает осведомлённость.

6. Реальная перспектива карьерного роста

Одной из причин низкой привлекательности рабочих профессий является отсутствие видимых перспектив.

- **Планы карьерного роста:** важно показывать молодым людям, что рабочие профессии могут стать началом успешной карьеры. Например, начинающий сварщик со временем может стать мастером, начальником цеха или открыть собственное дело.

- **Программы наставничества:** опытные специалисты могут делиться своими знаниями и помогать молодым сотрудникам строить карьеру, что укрепляет их уверенность в своих силах.

7. Популяризация сельской жизни

Многие рабочие профессии востребованы в сельской местности, где молодёжь часто сталкивается с проблемой оттока кадров в города.

- **Кампании о жизни в сельской местности:** медийные проекты, демонстрирующие преимущества сельской жизни — свежий воздух, отсутствие городской суеты, близость к природе, — помогают изменить отношение к сельской местности.

- **Поддержка фермерских и ремесленных сообществ:** государственные программы, направленные на поддержку фермеров и ремесленников, должны включать гранты, обучение и продвижение продукции.

- **Инфраструктура в сёлах:** создание современной инфраструктуры, включая доступ к качественному образованию, медицине и интернету, делает жизнь в сельской местности комфортной и привлекательной для молодёжи.

Эти меры помогут не только изменить отношение к рабочим профессиям, но и сформировать устойчивый интерес к ним среди молодёжи, что, в свою очередь, положительно скажется на экономическом и социальном развитии страны.

Заключение

Рабочие профессии играют ключевую роль в устойчивом развитии экономики и общества. Казахстан, вдохновляясь успешными международными практиками, может внедрить эффективные механизмы популяризации таких специальностей. Это требует усилий со стороны государства, бизнеса и медийного сектора. Важно донести до молодёжи, что рабочие профессии — это не только стабильность, но и возможность карьерного роста, творческой реализации и вклада в развитие общества.

Список литературы

1. Дюркгейм, Э. (1893). О разделении общественного труда. М.: Эксмо.
2. Беккер, Х. С. (1963). Аутсайдеры. Нью-Йорк: Free Press.
3. Гоффман, Э. (1959). Представление себя другим. Нью-Йорк: Doubleday.
4. Гидденс, А. (2006). Социология. 5-е издание. Кембридж: Polity Press.

ВОЗРОЖДЕНИЕ ИНТЕРЕСА К РАБОЧИМ ПРОФЕССИЯМ: КАК ВОДХНОВИТЬ НОВОЕ ПОКОЛЕНИЕ?

Ибраева Айман Даулеткереевна,

преподаватель общеобразовательных дисциплин химия,

ЧУ «Колледж предпринимательства КИИЭУ»

Костанайская область, г. Костанай, Республики Казахстан

Введение

В последние годы наблюдается устойчивый рост интереса к рабочим профессиям, таким как сварщики, электрики, строители и механики. Дефицит квалифицированных кадров и технологическое развитие отраслей создают новые возможности для молодёжи. Однако стереотипы о “непрестижности” рабочих специальностей до сих пор остаются барьером. Как можно изменить эту ситуацию и вдохновить новое поколение на выбор рабочей профессии?

Аннотация

В последние годы наблюдается тенденция возрождения интереса к рабочим профессиям, таким как строитель, сварщик, автомеханик и электрик. Однако стереотипы о “непрестижности” этих специальностей по-прежнему оказывают влияние на выбор молодёжи. В данной работе рассматриваются ключевые факторы, способствующие повышению привлекательности рабочих профессий, включая развитие образовательных программ, внедрение современных технологий и поддержку со стороны государства и бизнеса. Особое внимание уделено популяризации рабочих специальностей через социальные сети и медиа, а также созданию мотивационных программ для молодёжи. В результате исследования выявлены эффективные способы формирования положительного имиджа рабочих профессий и привлечения нового поколения к практическим и востребованным специальностям. В условиях современных экономических и

технологических изменений рабочие профессии становятся всё более востребованными и перспективными. Однако несмотря на высокий спрос со стороны рынка труда, молодёжь зачастую выбирает академическое образование, недооценивая преимущества рабочих специальностей. В данной работе рассматриваются основные причины снижения интереса к рабочим профессиям и предлагаются эффективные стратегии его возрождения. Особое внимание уделено роли образовательных учреждений, государственных программ и информационных кампаний в формировании положительного общественного восприятия рабочих специальностей. Исследование подчеркивает важность модернизации учебных программ, внедрения дуального обучения и повышения статуса рабочих профессий в обществе.

1. Текущая ситуация и вызовы

Согласно исследованиям, многие молодые люди склонны выбирать высшее образование, рассматривая рабочие профессии как менее привлекательные. Однако рынок труда показывает обратное:

- Рост спроса на квалифицированные кадры – по данным Международной организации труда (МОТ), в ближайшие 10 лет потребность в рабочих специальностях увеличится на 20-30%.

- Высокая заработная плата – во многих странах зарплата квалифицированного рабочего может превышать доход офисного работника.

- Развитие технологий – автоматизация и цифровизация делают рабочие профессии более интересными и высокотехнологичными. . [3]

Министр труда и социальной защиты населения Светлана Жакупова озвучила важные данные о рынке труда Казахстана, передает корреспондент агентства Kazinform.

Она подчеркнула, что основой казахстанского рынка труда остаются рабочие профессии.

Более половины всех работающих казахстанцев (52%) имеют профессиональное или техническое образование. 2,3 миллиона человек заняты по более чем 2 тысячам рабочим профессиям. Рабочие кадры наиболее востребованы в отраслях транспорта, торговли, промышленности и сельского хозяйства, - сообщила министр на заседании Правительства.

По словам Светланы Жакуповой, высокий спрос на таких специалистов объясняется значительным количеством вакансий. В прошлом году их число превысило 270 тысяч.

Наши прогнозы, основанные на актуарных моделях, свидетельствуют, что в ближайшие годы потребность в рабочих кадрах будет только увеличиваться. Совокупный спрос на кадры в ближайшие 6 лет оценивается в 1,6 млн человек. Из них более половины - это работники с профессионально-техническим образованием, включая порядка 400 тысяч специалистов именно рабочих профессий, уточнила министр.

Ранее на заседании Правительства министр просвещения Гани Бейсембаев рассказал о финансировании колледжей в 2025 году. [1]

Рисунок 1.

2. Как вдохновить новое поколение?

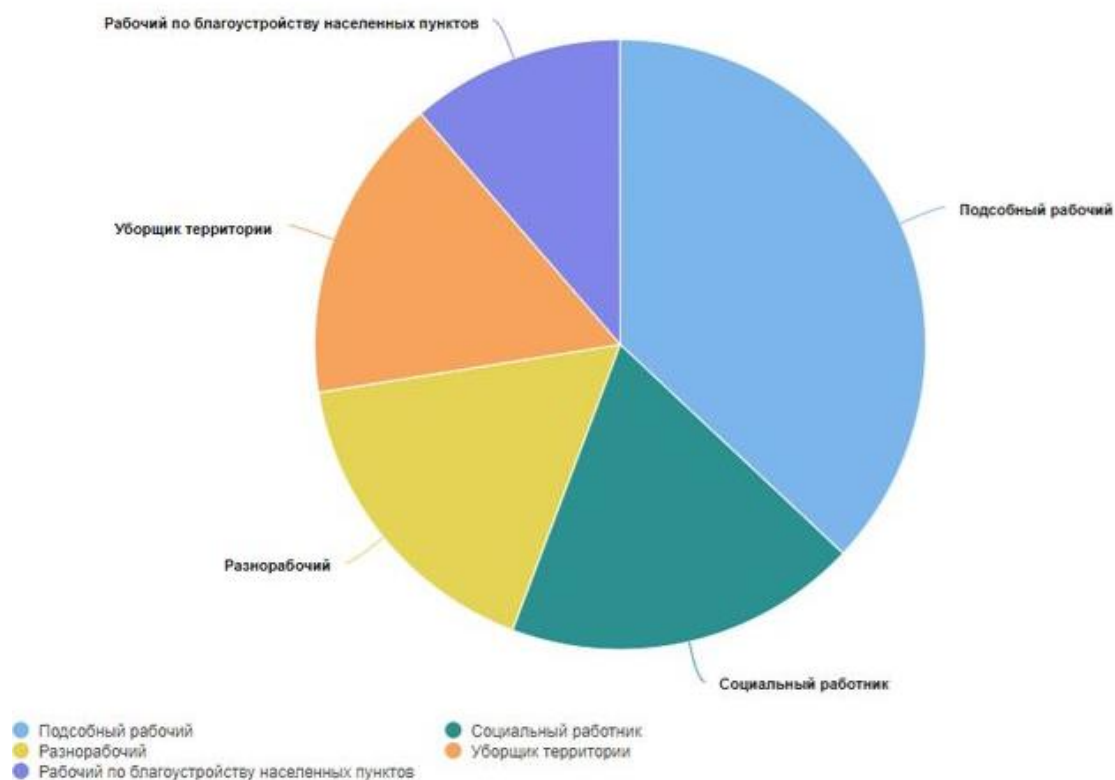
2.1. Популяризация через медиа и социальные сети

Рабочие профессии должны активно продвигаться через платформы, популярные среди молодежи: TikTok, YouTube, Instagram. Истории успешных людей, демонстрация профессиональных навыков и достижения могут привлечь внимание.

Примеры успешного продвижения:

- Блогеры, рассказывающие о своей профессии (например, автомеханики, строители).
- Документальные фильмы и реалити-шоу о жизни мастеров.

Топ востребованных профессий Республики Казахстан:

Подсобный рабочий – 45%

Социальный рабочий – 15%

Разнорабочий – 15%

Уборщик территории – 15%

Рабочий по благоустройству населенных пунктов – 10 % . [4]

Диаграмма 1.

2.2. Современные образовательные программы Необходимо внедрение инновационных образовательных методик:

- Дуальное обучение, совмещающее теорию и практику на реальном производстве.
- Геймификация, привлечение молодежи с помощью симуляторов и VR-технологий.
- Партнёрство с работодателями, предоставление стипендий и гарантированного трудоустройства. . [2]

2.3. Государственная поддержка и мотивация

Государственные программы могут включать:

- Программы льготного кредитования на обучение.

- Улучшение условий труда на предприятиях и повышение престижа профессий через награды и общественное признание.

Основные направления государственной поддержки включают:

1. Развитие образовательных программ
 - Внедрение дуального обучения, сочетающего теоретическую подготовку с практикой на предприятиях.
 - Современное оснащение профессиональных училищ и колледжей.
 - Разработка новых учебных программ с учетом потребностей рынка труда.
2. Финансовая поддержка студентов и работодателей
 - Предоставление стипендий и грантов для студентов, обучающихся по рабочим специальностям.
 - Льготное кредитование на получение профессионального образования.
 - Финансовая помощь предприятиям, внедряющим программы наставничества и стажировок. . [5]

Заключение

Для того чтобы вдохновить новое поколение на выбор рабочих профессий, необходимо комплексное продвижение: медиа, образование и поддержка со стороны государства. Рабочие специальности – это не только стабильный доход, но и возможность для карьерного роста и самореализации.

Возрождение интереса к рабочим профессиям является важной задачей, требующей комплексного подхода со стороны государства, образовательных учреждений и бизнеса. Рабочие специальности становятся всё более востребованными в условиях растущего спроса на квалифицированных специалистов и технологических изменений в промышленности. Для привлечения молодёжи к этим профессиям необходимо развивать современные образовательные программы, внедрять практико-ориентированные методы обучения и активно использовать медийные ресурсы для формирования положительного имиджа рабочих специальностей.

Государственная поддержка, повышение уровня заработной платы и создание благоприятных условий труда также играют ключевую роль в популяризации рабочих профессий. Важно разрушать стереотипы и демонстрировать.

Список литературы:

1. <https://www.inform.kz/>
2. Нагаева Л. Г. Курс предпрофильной подготовки «Как выбрать профессию» для учащихся 8–9 классов: учеб.-метод. пособие.
3. Дмитриев Н. В. Современная профориентация. Если недостаточно тестов.
4. <https://www.nur.kz/>
5. Профориентационная работа и профильное обучение в образовательных учреждениях: сборник материалов конференции.

ЖҰМЫСШЫ МАМАНДЫҒЫНЫҢ БЕДЕЛІН АРТТЫРУ

Конарбаева Бактыгул Кыстауовна.,

Калдыбаева Айгерим Мажитовна,

арнайы пәндер оқытушылары,

КМҚК Қостанай құрылыс колледжі

Қостанай облысы, Қостанай қ., Қазақстан республикасы

Түйін. Мақалада жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру бойынша стратегиялық бастамаларды ілгерілету мәселелері қарастырылады. Автор жұмысшы мамандықтарының қоғамдағы маңыздылығын түсіндіру, кәсіби білім беру жүйесін жетілдіру, жұмысшылардың мәртебесін көтеру және мемлекеттік қолдау шараларын іске асыру жолдарын талдайды. Жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру үшін қоғамдағы көзқарасты өзгерту, инновациялық шешімдерді енгізу және жастарды осы салаларға тарту

қажеттілігіне ерекше назар аударылады. Сонымен қатар, еңбек нарығының талаптарына сәйкес жұмысшы мамандықтарының болашақтағы рөлі мен олардың әлеуметтік-экономикалық дамудағы маңызы туралы пікірлер ұсынылады. Мақала жұмысшы мамандықтарына қызығушылықты арттыруға бағытталған кешенді шараларды қарастырып, осы саладағы тұрақты өзгерістер мен даму перспективаларын айқындайды.

Мақсаты: колледж бітірушілер арасында жұмысшы мамандықтарын кенінен насихаттау, елімізде кәсіптік білім беру ұйымдарында алынған жұмысшы кәсіптері мен мамандықтарының беделін арттыру. Кәсіптік білім беру ұйымдарындағы білім алушылардың контингентін кенейту.

Міндеттері: шығармашылық қабілеттерін дамыту және бюджеттік білім беру ұйымдары студенттерінің әлеуметтік маңызды қызметін ынталандыру. Кәсіптік білім беру ұйымдары арасында талапкерлер санының артуы. Өмірдегі дарынды жастарды анықтау, дамыту және қолдау, білім алушылардың кәсіби шеберлігін арттырудағы белсенділігін ынталандыру.

Мемлекет басшысы Қазақстан халқына арнаған Жолдауында алдағы даму кезеңімізге байланысты ел алдына көптеген жаңа міндет қойды. Әсіресе Президент еліміздің кадрлық әлеуетін біртіндеп арттыру өте маңызды екенін айта келіп, 2025 жылды «**Жұмысшы мамандықтар жылы**» деп жариялағаны – осы салада еңбек етіп жүрген қаншама жұмысшы маманның еңсесін бір көтеріп тастады.

Дәнекерлеу барысы

Бұл жағымды жаңалыққа кәсіптік-техникалық мамандарды даярлайтын оқу орындарының ұжымы да қатты қуанып отыр. Қазір оқу орындары жұмысшы мамандығын жұмыс берушімен бірге даярлайды. Мұның нәтижесі өте жақсы. Енді Мемлекет басшысының осы Жолдауынан кейін жұмысшы мамандарды даярлайтын білім мекемелері мен жұмыс берушілер арасындағы байланыс, ынтымақтастық одан әрі беки түсері анық. Шынында да, бір жылдары жұмысшы мамандығының беделі күрт төмендеп кеткен еді. Қазіргі уақыт талабы басқа. Соны ата-аналар мен жастар да түсінді. Бүгінде жоғары сынып оқушылары арасында жұмысшы мамандыққа деген қызығушылық артып отыр. Дегенмен бұл мамандық иелерін дәріптеу қоғамда әлі де кем секілді көрінеді. Сондықтан еңбек майталмандарын көбірек насихаттап, жастарды адал еңбек етуге үйретсек, ұтарымыз көп. Оны білім ұйымдары, ата-ана және жұмыс беруші мекеме – үшеуі бірлесіп жүргізгені дұрыс.

Осы жылғы «Жұмысшы мамандықтар жылы» аясында біраз жоба қолға алынып, елдің көңілінен шығатын игілікті істер атқарылады деп сенеміз. Әсіресе кәсіптік-техникалық колледждердегі дуалды оқытуды қаржыландырса, біраз дүние алға басар еді.

Дуалды оқытудың бір ерекшелігі – теорияны өндіріспен ұштастырады. Осы бағдарлама шеңберінде оқу мекемесі жұмысшы мамандарды жұмыс беруші бірігіп даярлайды. Мәселен, студент өз білімін 60 пайыз тәжірибемен, 40 пайыз теориямен жетілдіреді. Яғни жұмыс беруші ұйым тәжірибе барысында студентті өздері ұсынған мамандық бойынша даярлайды. Бұл – өте жақсы. Алайда тәжірибеден өтіп жүрген студентке тәлімгердің де берері мол. Бірақ солардың еңбегі көп жағдайда елеусіз қала береді. Сондықтан тәлімгерлерді ынталандыру үшін оларға да қаржы бөлінуі керек.

Әлемнің екінші ұстазы атанған Әбу Насыр әл-Фараби бабамыз «Тәрбиесіз берілген білім – түл» деп бекер айтпаған. Сапалы біліммен бірге тәлім-тәрбие де қатар жүруі қажет. Қазір білім беру саласында «Біртұтас тәрбие» деген бағдарлама бар, сонда жастарды еңбекке баулу, отансүйгіштікке тәрбиелеу, еңбек адамдарына құрметпен қарау секілді ізгі ұғымдар анық жазылған. Қазір таңда Қостанай құрылыс колледжі осы бағытта біраз іс-шара атқарды. Осы ағымдағы жылдың 24 қаңтарында «Жұмысшы мамандықтар жылы» ашылу салтанаты өтеді.

Президент Жолдауында кәсіптік білім саласына реформа жасау – айрықша өзекті мәселе екенін жеткізді. Бұл осы салада еңбек етіп жүрген педагогтердің білімі мен біліктілігін дамытуға, жетілдіруге серпін береді. Сонымен қатар кәсіптік-техникалық оқу

орындарының материалдық- техникалық базасын жақсартуға да септігі тиеді деп сенеміз. Қазір елімізде жұмысшы мамандығында оқитын студенттер толықтай тегін білім алады. Мәселен, жұмысшы мамандығы жұмыс берушінің сұранысымен даярланып, соған сәйкес мемлекеттен грант бөлінеді. Жұмысшы мамандықтарына талапкерлер оқуға емтихансыз қабылданады. Сондай-ақ Оқу-ағарту министрлігі дуалды оқыту бағдарламасы бойынша студент тәжірибесі еңбек өтіліне кіретін өзгеріс енгізді. Осының бәрі – жұмысшы мамандарды даярлауға Үкімет тарапынан жасалып отырған үлкен қолдау [1.14 қыркүйек 2024ж жолдау].

Кірпіш қадлау барысы

Жұмысшы кәсіптерінің беделі – қоғамның әлеуметтік және экономикалық дамуы үшін маңызды факторлардың бірі болып табылады. Қазіргі таңда көптеген елдерде білім беру мен кәсіби даярлықтың жоғары деңгейі көбінесе ақыл-ой еңбегіне бағытталған мамандықтарға бағдарланып, еңбек қызметінің бұл түрлеріне деген көзқарас төмендеуде. Бұл жағдай жұмысшы мамандықтарының беделін түсіріп, көптеген кәсіпорындар мен өндіріс салаларында кадр тапшылығына әкелуде. Осыған байланысты жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру үшін стратегиялық бастамалар қажет [4. 45-576].

Жұмысшы кәсіптерінің маңыздылығын түсіндіру.

Жұмысшы кәсіптерінің қоғам үшін маңыздылығын көрсететін ақпараттық науқандар ұйымдастыру өте маңызды. Бұл бастама өндірістік сектордың және халық шаруашылығының басқа салаларының жоғары сапалы жұмыс күшіне деген қажеттілігін түсіндіруді қамтиды. Оқушылар мен жастар арасында жұмысшы мамандықтарына деген қызығушылықты арттыру үшін әртүрлі семинарлар, көрмелер және бейнемазмұнды материалдар дайындау қажет. Мысалы, әлемнің әртүрлі елдерінде жұмысшы мамандықтарының қоғамдағы рөлін жоғары бағалайтын бағдарламалар бар, олардың көмегімен жастар өндірістік кәсіптерді таңдауға ынталы болады.

Оқыту жүйесін жетілдіру.

Жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыруда білім беру жүйесінің маңызды рөлі бар. Оқыту процесін тек теориялық біліммен ғана шектемей, практикалық дағдыларды дамытуға көбірек көңіл бөлу керек. Осы орайда кәсіптік білім беру жүйесін модернизациялау және дуалды оқыту модельдерін дамыту қажет. Бұл модельде оқу орындары мен өндірістік кәсіпорындар бірлесіп жұмыс істейді, студенттер кәсіби дағдыларды шынымен өндіріс орнында меңгереді [8. 122-1346].

Жұмысшылардың мәртебесін көтеру.

Жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру үшін кәсіби шеберлікті бағалайтын және қолдайтын жүйелер енгізу қажет. Мысалы, еңбек өтілі мен дағдыларға қарай кәсіби деңгейлерді бөлу, арнайы сертификаттар мен марапаттарды енгізу жұмысшылардың ынтасын арттыра алады. Сонымен қатар, жұмысшы мамандықтарына қатысты еңбек ақы мен еңбек жағдайларын жақсарту да өте маңызды. Жұмысшылар өз еңбегінің лайықты бағалануын сезінуі қажет.

Мемлекеттік қолдау шаралары.

Үкімет жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру үшін түрлі қолдау шараларын жүзеге асыруы тиіс. Бұл шараларға субсидиялар, гранттар, жеңілдетілген несиелер, салықтық жеңілдіктер және басқа да экономикалық ынталандыру құралдары жатады. Мұндай шаралар жұмысшы мамандықтары саласындағы кәсіпкерлерге өз бизнесін дамытуға және еңбек жағдайларын жақсартуға мүмкіндік береді.

Қоғамдық көзқарасты өзгерту.

Қоғамның жұмысшы кәсіптеріне деген көзқарасын өзгерту үшін әлеуметтік роллерді дамыту қажет. Мысалы, атақты тұлғалар, танымал адамдар жұмысшы мамандықтарының маңыздылығын түсіндіруге, жастарға осы салада жұмыс істеу мүмкіндіктері туралы ақпарат таратуға көмектесе алады. Бұған қоса, «кәсіби мерекелер», «еңбек күні» сияқты іс-шаралар өткізу арқылы халық арасында еңбек мәдениетін қалыптастыруға болады [10.98-1126].

Жұмысшы кәсіптерінің инновациялық аспектілерін енгізу.

Жұмысшы кәсіптері тек дәстүрлі, қарапайым жұмыстармен ғана шектелмей, жаңа технологиялар мен инновациялық шешімдерді қабылдаумен айналыса алатын салаларға айналуы керек. Бұл үшін жастарға жоғары технологиялық құралдар мен заманауи өндіріс әдістері туралы білім беру маңызды. Мысалы, құрылыс, инженерия, логистика салаларында робототехника мен автоматтандыру жүйелері кеңінен енгізілуде. Бұл кәсіптерді таңдаған адамдар жаңа технологиялар мен цифрлық құралдармен жұмыс істеуге дағдыланады.

Зерттеу нәтижелері барысында жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру бағытындағы бірнеше маңызды нәтижелерге қол жеткізілді. Атап айтқанда:

Жұмысшы кәсіптерінің қоғамдағы орны мен маңызы:

Жұмысшы мамандықтары экономиканың негізін құрайтын сала ретінде, өндірістік сектордың тұрақты дамуына және жаңа жұмыс орындарының пайда болуына үлкен әсер етеді. Бұл кәсіптерге деген көзқарасты өзгерту қажет. Әсіресе, жастар арасында бұл мамандықтарға қызығушылықты арттыру қажет.

Кәсіби білім беру жүйесін жетілдіру қажеттілігі:

Білім беру жүйесінің қазіргі заманғы талаптарға жауап бермеуі жұмысшы мамандықтарына деген қызығушылықтың төмендеуіне себеп болуда. Зерттеу барысында анықталғандай, дуалды оқыту моделін енгізу, практикалық дағдыларды арттыру, жаңа технологиялармен таныстыру жұмысшы мамандықтарына деген сұранысты арттыруға мүмкіндік береді. Бұл үшін оқу орындары мен өндірістік кәсіпорындар арасында тығыз ынтымақтастық орнату қажет.

Жұмысшылардың мәртебесін көтеру:

Жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру үшін кәсіби шеберлікті бағалау жүйесін енгізу маңызды. Еңбек ақы деңгейін көтеру, жұмыс жағдайларын жақсарту, жұмысшыларға арнайы марапаттар мен сертификаттар беру осы мамандықтарды таңдаған адамдардың мотивациясын арттыруға ықпал етеді[3.10-156]

Қорытынды

Бір сөзбен айтқанда, Мемлекет басшысының халқымызға арнаған Жолдауы ел дамуына жаңаша серпін беріп қана қоймай, жұмысшы мамандығының беделін көтерді.

Жұмысшы кәсіптерінің беделін арттыру қоғамның тұрақты дамуы мен еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету үшін қажет. Бұл үшін білім беру, ақпараттық насихаттау, еңбек жағдайларын жақсарту және мемлекеттік қолдау шаралары қажет. Жұмысшы мамандықтарының маңыздылығы қоғамның барлық деңгейінде мойындалып, жастардың осы бағытта жұмыс істеуге ынталануына жағдай жасау маңызды.

Әдебиеттер тізімі

1. <https://egemen.kz/author/1-egemen-qazaqstan> Мемлекет басшысы Қазақстан халқына жолдауынан. Қыркүйек 2024ж.
2. Құдайбергенов, С. (2020). "Қазақстандағы еңбек нарығының жағдайы мен болашағы." – Алматы: ҚазҰУ баспасы.

3. Жұмабекова, Г. А. (2018). "Қазақстан Республикасындағы кәсіби білім беру жүйесі." – Астана: ҚР Білім және ғылым министрлігі, 10-15 беттер
4. Смағұлова, Г. М. (2019). "Жұмысшы кәсіптерінің мәртебесін арттыру мәселелері." – Жаңа экономикалық зерттеулер журналы, 3(12), 45-57 беттер.
5. Тимурбеков, Р. Т. (2017). "Қазақстандағы еңбек күшін дамыту мен жұмысшы мамандықтарының жағдайы." – Еңбек және әлеуметтік саясат институтының ғылыми жұмыстары, №5.
6. Петрова, И. В. (2021). "Жұмысшы мамандықтарының маңызы мен олардың қоғамдағы рөлі." – Мәскеу: Білім беру және ғылым баспасы.
7. Кантарова, Н. С. (2016). "Білім беру мен кәсіптік бағдарлау жүйесіндегі инновациялар." – Білім және ғылым қоғамы, №2.
8. Дмитриев, В. С. (2020). "Дуалды оқыту жүйесінің жұмысшы кәсіптеріне әсері." – Оқыту және еңбек нарығы журналы, 8(6), 122-134 беттер.
9. Жақыпов, Ж. К. (2019). "Еңбек нарығындағы кәсіби шеберлікті арттыру: мәселелер мен шешімдер." – Алматы: Экономика баспасы.
10. Ұзақбаев, Б. (2020). "Жұмысшы мамандықтары: қоғамдағы рөлі мен перспективалары." – Қоғам және экономика журналы, 2(3), 98-112 беттер.

МЕЖВЕДОМСТВЕННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В РАМКАХ ДУАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ

Аяганова Бакита Займуловна,
заведующая учебно-методическим кабинетом
КГКП Костанайский политехнический высший колледж,
г. Костанай, Республика Казахстан

Аннотация. В статье изложено состояние и практическое использование технологии дуального обучения в техническом и профессиональном образовании на примере образовательного учебного заведения, сформулированы и показаны перспективы развития дуального образования в техническом и профессиональном образовании на примере межведомственного партнерского сотрудничества.

Ключевые слова: система дуального обучения, техническое и профессиональное образование, межведомственное партнерство, эффективность, качество. социальное партнерство, система подготовки и переподготовки рабочих и технических кадров, диверсификация профессионального образования.

Дуальная система образования предусматривает сочетание обучения в учебном заведении с периодами производственной деятельности и организует межведомственное сотрудничество в рамках профессионального обучения.

Учебный процесс организуется следующим образом: параллельно с обычными занятиями в колледже или ином профессиональном учебном заведении (общеобразовательная подготовка) обучающиеся ходят на работу на конкретное предприятие или фирму, где приобретают практический опыт (профессиональная подготовка).

Задачами дуального образования являются следующие:

1. Приведение объемов, профилизации и территориального размещения организаций подготовки рабочих и технических кадров в соответствии с потребностями рынка труда, динамикой и перспективами развития отраслей народного хозяйства и социальной сферы и с учетом инновационной направленности экономической стратегии развития РК.

2. Развитие многопрофильной и многофункциональной сети учебных заведений профессиональной подготовки и переподготовки рабочих и технических кадров, обеспечивающих удовлетворение потребностей населения и рынка труда.

3.Изменение и качественное обновление содержания и структуры учебных образовательных программ для системы подготовки и переподготовки рабочих и технических кадров, обеспечивающих их высокий профессионализм и мобильность.

4.Создание благоприятных условий для кадрового, научно-методического и материально-технического оснащения организаций образования профессиональной подготовки и переподготовки, межведомственного сотрудничества в рамках дуального обучения.

Основным принципом формирования образовательной программы является максимально возможный учет потребностей и требований к квалификации и компетентности работника со стороны работодателя, но без ущерба для общетехнической и общетеоретической подготовки.

Дуальные образовательные программы: открывают дополнительные возможности повышения эффективности подготовки рабочих и технических кадров высшей квалификации; обеспечивают диверсификацию профессионального образования, т.е. позволяют увеличить разнообразие предлагаемых профессиональных программ; способствуют более разностороннему профессиональному развитию обучающихся; обеспечивают взаимосвязь, взаимопроникновение и взаимовлияние различных систем (наука и образование, наука и производство и т.п.), межведомственное сотрудничество, что приводит к качественным изменениям в профессиональном образовании.

Работодателям, в конечном счете, экономически целесообразно инвестировать в образование, поскольку они получают готового специалиста, досконально знакомого с особенностями работы именно этого предприятия (организации). В этих условиях становится актуальной новая система отношений между образовательными учреждениями и представителями бизнеса.

Дуальная система обучения не может быть внедрена без участия заинтересованных в ней работодателей — это является главным критерием взаимодействия колледжа и предприятия, что и укрепляет межведомственное сотрудничество.

В этом направлении сложился хороший опыт в Костанайской области. Палата предпринимателей Костанайской области и областное Управление образования подписали меморандум о взаимном сотрудничестве. Предметом соглашения стали совместные действия по развитию технического и профессионального образования в регионе, а также содействие внедрению в колледжах дуальной системы обучения. В рамках данного соглашения состоялись круглые столы, обсуждения о внесении изменений и дополнений в Закон «Об образовании» по регламенту дуального обучения. Костанайский политехнический высший колледж принял активное участие в совещаниях и внес свои предложения:

- для социальных партнеров участвующих в дуальном обучении студентов предусмотреть налоговые преференции (так как, для полноценного участия в данном процессе предприятие будет нести материальные затраты: оплата труда наставников, затраты на сырье и т.д.);

- производственную практику студентов оплачивать в размере минимальной заработной платы.

Межведомственное сотрудничество с Палатой предпринимателей позволит решать задачи на более высоком уровне.

Костанайский политехнический колледж более 55 лет осуществляет подготовку специалистов, направленных на развитие зерноперерабатывающей отрасли страны.

В регионе активно развивается хлебопекарная, макаронная и кондитерская промышленность. Среди предприятий этого направления такие крупные как: АО «Баян Сулу», АО «Костанайский мелькомбинат», ТОО «Жеңіс Бек», ТОО «Алтын-нан», а также множество небольших ИП в сфере хлебопекарного и кондитерского производства.

АО «Баян Сулу» является одним из крупнейших предприятий Республики Казахстан по производству кондитерских изделий. Предприятие уверенно движется вместе с

интенсивно меняющимися тенденциями. Фабрика увеличивает мощности, совершенствуются технологии производства.

Совместно с АО «Баян Сулу» сложилась концепция подготовки высококвалифицированных специалистов Костанайского политехнического колледжа, которая, на наш взгляд, выглядит следующим образом, **студент – колледж – работодатель**. И результатом взаимодействия является высококвалифицированный специалист, востребованный на рынке труда.

Костанайский политехнический высший колледж на системной основе готовит кондитеров, карамельщиков, технологов для одного из самых крупных предприятий страны АО «Баян Сулу». На предприятии работают выпускники данного колледжа. За время сотрудничества производственную практику на базе АО «Баян Сулу» прошло свыше 600 человек, по дуальному обучению – 120 человек.

Костанайский политехнический высший колледж реализует совместно с АО «Баян Сулу» подготовку кадров на дуальной основе. Предприятие оказывает содействие: в предоставлении базы практик; трудоустройстве выпускников, стажировке преподавателей на базе предприятия; участии в разработке образовательных программ по дуальному обучению на основе модульно-компетентностного подхода, в разработке учебных пособий по кондитерскому производству.

При прохождении практики на базе АО «Баян Сулу» студентам выплачивается заработная плата, предусмотрен социальный пакет услуг: питание, медицинская помощь, предоставление грантовой поддержки при поступлении в магистратуру по специальности.

В регионе успешно функционируют малые и крупные предприятия и организации по производству автотранспортной и сельскохозяйственной техники:

- ТОО «СарыаркаАвтоПром» - завод по производству автотранспортной техники; АО «Агромашхолдинг» - промышленное предприятие, производящее зерноуборочные комбайны марки «ESSIL», трактора LOVOL, дополнительную продукцию в широком ассортименте

В этой связи в рамках образовательной программы 07150100 - Технология машиностроения (по видам) Костанайский политехнический высший колледж активно сотрудничает с крупными автопроизводителями Казахстана ТОО «Сарыаркаавтопром», АО «Агромаш Холдинг». Совместно с этими предприятиями успешно реализуется программа дуального обучения. Согласно Правил организации дуального обучения (Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 21 января 2016 года № 50) заключены общие (ТОО «СарыаркаАвтоПром», АО «АгромашХолдинг»), и индивидуальные трехсторонние договора (ТОО «СарыаркаАвтоПром»), с социальными партнерами, обучающимися и Палатой Предпринимателей Костанайской области.

В структуре экспериментального рабочего учебного плана доля практического обучения составляет 60 % от общего объема учебного времени обязательного обучения. В структуре плана сохранены все виды практического обучения ТиППО: учебная практика, технологическая и преддипломная практики.

Формирование рабочего учебного плана осуществлялось при участии социальных партнеров – ТОО «СарыаркаАвтоПром». По заказу работодателей была увеличена доля практического обучения, которое стало возможным за счет увеличения количества лабораторно-практических работ по общепрофессиональным и специальным дисциплинам до 60 %.

Специальные и профессиональные дисциплины предполагают теоретическое и практическое обучение, лабораторно-практические занятия осуществляются на предприятиях, а также в учебных лабораториях и мастерских.

Сроки и содержание практики на базовых предприятиях согласованы с работодателями для гибкого реагирования на запросы производства и с учетом особенностей технологического процесса производства.

Внесены изменения в график учебного процесса специальности 07150100 «Технология машиностроения» (по видам) в связи с производственной необходимостью ТОО «СарыаркаАвтоПром» (связано с особенностью производства), согласно договору о социальном партнерстве с ТОО «СарыаркаАвтоПром».

По образовательной программе 07150100 «Технология машиностроения» (по видам) заключены 18 договоров с предприятиями по прохождению практики, из них:

- договоры о социальном партнерстве: ТОО «Агний», ТОО «Научно-производственный центр агроинженерии», ТОО «Центр диагностики и ремонта «Техэнерго», ТОО «Агротехмаш», ТОО «СарыаркаАвтоПром», АО «АгромашХолдинг», СТО «Универсал», ТОО «Элеваторщик», ТОО «Оптисорт», К.х. «Саян», ТОО «КЗП», ТОО «Костанай Трейд», ТОО «Тобол Агро», ТОО «ЕвразКаспианСталь», ТОО «Костанайский агромеханический завод» (Приложение 23). - договоры по дуальному обучению: ТОО «СарыаркаАвтоПром», АО «АгромашХолдинг», ТОО «Иволга».

Так же заключены 54 индивидуальных договоров по дуальной форме обучения с ТОО «СарыаркаАвтоПром».

Студенты колледжа, на постоянной основе, проходят практику на производственных площадках ТОО «Сарыаркаавтопром».

У Костанайского политехнического высшего колледжа есть опыт обучения в рамках гранатовой программы, молодого специалиста Предприятия выпускницы колледжа Витвицкой Анжелику в Восточный Средиземноморский Университет (Северный Кипр), которая в настоящее время успешно работает на предприятии.

Высшим колледжем подписан Договор намерения об открытии базовой кафедры на предприятии.

Руководством колледжа поддержана инициатива создания совместной Лаборатории сварочных технологий (совместно НАО «Холдинг «Талап») Запланировано создание ресурсного центра по подготовке конкурсантов международного проекта **WorldSkills**.

На базе «Центра обучения и развития персонала» преподаватели специальных дисциплин проходят стажировку.

На базе высшего колледжа, в одном из первых в Костанайской области, создан Попечительский совет, который объединяет крупнейшие предприятия области, в том числе АО Баян-Сулу, ТОО «Сарыаркаавтопром», выступающих в качестве заказчиков специалистов.

В регионе множество малых и крупных предприятий и организаций по оказанию услуг **производства, передачи, распределения, преобразования и применения электрической энергии**, управления потоками энергии, по разработке и проектированию систем электроснабжения различных объектов и предприятий, электротехническому монтажу и пусконаладочных работ промышленных и гражданских объектов. Специалисты данной компетенции востребованы на таких крупных предприятиях как ТОО «СарыаркаАвтоПром»,

ТОО «Костанайэлектромонтаж», «АО «Агромашхолдинг», ТОО «MBF group», ТОО «ЭПК-FORFAIT» и многих других.

По специальности 07130200 «Электроснабжение» (по отраслям) квалификации 4S07130202 Техник-электрик сложился хороший тандем по дуальному обучению с ТОО «ЭПК-FORFAIT».

ТОО «ЭПК-forfait» является распределительной электросетевой компанией и осуществляет передачу и распределение электрической энергии потребителям Костанайской области. В структуру ТОО входят 12 районов электрических сетей (РЭС), 3 участка электрических сетей, входящих в состав Костанайского, Аулиекольского, Карасуского РЭС и Костанайская Горэлектросеть, которые обслуживают 14 административных районов области.

Круглый год учебное заведение отправляет дуальщиков данных специальностей на предприятие, практику которым оплачивает руководство ТОО «ЭПК-forfait».

Благодаря сложившемуся опыту социального партнерства, сотрудничества с работодателями, с бизнесом укрепляется материально-техническая база колледжа, внедряется дуальная система подготовки кадров, реализуются стипендиальные программы.

На совместных методических советах выстраивается траектория учебного процесса, с учетом пожеланий работодателей, согласовываются учебные планы, графики учебного процесса. Ежегодно выпускникам колледжа вручается вместе с дипломом приглашение на работу от социальных партнеров.

Дуальное обучение -это важный аспект государственно-общественного управления образованием, главная идея которого заключается в объединении усилий всех заинтересованных сторон как равных партнеров в качественном образовании. В существующих рыночных отношениях, рынок труда и рынок образовательных услуг тесно взаимосвязаны, и только крепкое социальное партнерство предприятий и организаций образования технического и профессионального образования может быть залогом достижения высоких результатов в деле подготовки высококвалифицированных специалистов и в претворении в жизнь задач, поставленных главой государства в условиях форсированного индустриально-инновационного развития экономики и модернизации системы технического и профессионального образования. В условиях модернизации дуальное обучение способствует в подготовке молодежи к достойной жизни на пути интеграции в мировое сообщество. **Высокая надежность** дуальной системы обучения объясняется тем, что она отвечает интересам всех участвующих сторон - предприятий, работников, государства: - для предприятия дуальное образование — это возможность подготовить для себя кадры точно «под заказ», обеспечив их максимальное соответствие всем своим требованиям, экономя на расходах на поиске и подборе работников, их переучивании и адаптации. К тому же есть возможность отобрать самых лучших студентов; - для молодых людей дуальное обучение - отличный шанс рано приобрести самостоятельность и легче адаптироваться к взрослой жизни; - в безусловном выигрыше остается и государство, которое эффективно решает задачу подготовки квалифицированных кадров для своей экономики. Думаю, что данный опыт **взаимодействия «Колледж-Предприятие»** необходим как учебному заведению, так и хозяйственным субъектам. В данном вопросе каждая из сторон должна быть заинтересована в конечном результате, который приведет к новой ступени в модернизации всей системы ТиПО в целом и индустриально – инновационного развития экономики нашего региона.

Список литературы:

1. Батышев С. Я. Блочно-модульное обучение. Москва: ТОО «Промсер-вис», 2021 г. 258 с.
2. Некрасов С. И., Захарченко Л. В., Некрасова Ю. А. Пилотный проект «Дуальное обучение»: критический взгляд специалистов // Профессиональное образование. Столица. 2023 . № 4. С. 9-16.
3. Образование в Германии. Дидактика [Электрон. ресурс]: Международный семинар. Дюссельдорф, 2015. Режим доступа: <http://www.ica-amk.ru/despo/event>.
4. Федотова Г. А. Профессиональное образование и подготовка по рабочим профессиям в ФРГ. Москва: ИРПО, 2021. 72 с.
5. Федотова Г. А. Развитие дуальной формы профессионального образования в условиях социального партнерства. Москва: АПО, 1998. 225 с.
6. Шауро Е. В. Дуальное обучение: из опыта участия в пилотном проекте // Профессиональное образование. Столица. 2023 . № 5. С. 43-45.
7. Е.Кузнецов, Ж.Симтиков «Основные направления развития образования Казахстана» общественно-политический журнал «Мысль» №8,2021 г.

ПОПУЛЯРИЗАЦИЯ РАБОЧИХ ПРОФЕССИЙ: АНАЛИЗ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Алтынова Асем Ериковна,

преподаватель специальных дисциплин, докторант
«Технический колледж» акимата г.Астаны, КарТУ им.А.Сагинова
г. Астана, г. Караганда, Республика Казахстан

Ахмет Шыңғыс Тайжанұлы,

учитель художественного труда
№4 школа-гимназия им.Ж.Жабаева
г.Астана, Республика Казахстан

Аннотация. Статья посвящена анализу факторов, влияющих на популяризацию рабочих профессий, и значению этих профессий для экономического и социального развития общества. В статье рассматриваются результаты научных исследований, подтверждающих важность профессионального образования для повышения качества рабочей силы и снижения дефицита квалифицированных специалистов. Особое внимание уделено вопросам формирования социальных стереотипов, которые влияют на восприятие рабочих профессий как менее престижных. Рассмотрены успешные международные практики популяризации рабочих профессий, включая системы дуального образования в Германии и других странах, а также подходы, реализуемые в Казахстане в рамках государственной политики и образовательных реформ. В статье подчеркивается необходимость изменения отношения общества к рабочим специальностям через развитие образовательных программ, ориентированных на практические навыки, и повышение социальной значимости таких профессий. В заключение предлагается комплексный подход к популяризации рабочих профессий, который включает улучшение системы образования, поддержку государственных программ и разрушение стереотипов.

В последние десятилетия во многих странах наблюдается явная тенденция к снижению интереса к рабочим профессиям. В то время как образование и карьера в области наук, технологий, инженерии и математики (STEM) считаются престижными, рабочие профессии, такие как плотник, слесарь, электрик или строитель, все чаще воспринимаются как менее привлекательные. Этот процесс имеет множество причин, однако, с учетом современных экономических и социальных вызовов, важность популяризации рабочих профессий становится особенно очевидной. В этой статье мы рассмотрим, как научные исследования могут помочь в этом процессе, а также влияние такого подхода на общество и экономику, включая Казахстан.

Исследования показывают, что восприятие рабочих профессий в значительной степени определяется социальными стереотипами, которые в свою очередь формируются образовательными учреждениями и медиа. Например, исследование, проведенное Университетом Манчестера, показало, что студенты в возрасте 16-18 лет предпочитают учиться на направлениях, которые предполагают «чистую» интеллектуальную деятельность, отвергая профессии, связанные с физическим трудом (Green et al., 2017). Этот тренд усиливается с каждым годом, что приводит к дефициту квалифицированных рабочих [1].

Важную роль в формировании этих стереотипов играет система образования, где технические и рабочие профессии часто рассматриваются как менее престижные по сравнению с академическими специальностями. В связи с этим одним из решений может стать изменение образовательных стандартов и методов. По данным исследования Европейского Центра Развития Профессионального Образования (Cedefop), внедрение более комплексных и разнообразных программ профессионального образования, ориентированных на практические навыки, помогает разрушать стереотипы и стимулировать интерес молодежи к рабочим профессиям.

С экономической точки зрения, рабочие профессии играют ключевую роль в поддержании производственной и инфраструктурной базы страны. Согласно исследованию, опубликованному в журнале *Industrial Relations Research*, в 2020 году было установлено, что сокращение числа рабочих рук в таких областях, как строительство, транспорт и энергетика, может привести к замедлению роста экономики и повышению уровня безработицы (Jones et al., 2020). Это также создает проблемы для устойчивости ключевых отраслей, где высокая квалификация рабочих имеет решающее значение для обеспечения качества и безопасности производственных процессов [2].

Популяризация рабочих профессий может не только снизить уровень безработицы, но и стать стимулом для технологических инноваций. Например, внедрение новых технологий в такие сферы, как 3D-печать и автоматизация, требует от рабочих не только технических, но и аналитических навыков. Это открывает новые горизонты для профессионалов в области инженерии и позволяет им развивать гибкие навыки, которые интегрируются с новыми технологиями. Исследования подтверждают, что поддержка и развитие рабочих профессий является важным фактором для роста производства и повышения конкурентоспособности экономики (OECD, 2019) [3].

В Казахстане ситуация с рабочими профессиями также требует серьезного внимания. В стране наблюдается тенденция к снижению интереса молодежи к техническим и рабочим специальностям, несмотря на высокую потребность в квалифицированных рабочих в таких отраслях, как строительство, горнодобывающая промышленность и энергетика. Исследования, проведенные Институтом экономики и прогнозирования Казахстана, указывают на растущий дефицит квалифицированных специалистов в ряде секторов, что негативно сказывается на экономическом развитии страны (Герасимова, 2021) [5].

Одной из главных причин низкого интереса молодежи к рабочим профессиям является тот же фактор, что и в других странах — низкий социальный статус и стереотипы, связанные с трудом. В Казахстане существует культурный акцент на получении высшего образования, что часто приводит к игнорированию профессий, требующих технического образования и ремесленных навыков.

Однако в последние годы ситуация начинает меняться благодаря государственной поддержке профессионального образования и реализации национальных программ, направленных на развитие рабочей силы. Например, программа "*Дорожная карта занятости 2020*", по инициативе президента К.К. Токаева, 2025 год был объявлен годом «Рабочих профессий» и другие инициативы по обучению и переподготовке кадров способствуют улучшению ситуации на рынке труда и популяризации рабочих профессий. Реформа системы профессионального образования, внедрение дуального обучения и практических курсов также играют важную роль в изменении отношения к рабочим профессиям в стране [5].

Правительственные инициативы и программы также играют важную роль в популяризации рабочих профессий. Множество стран, включая Германию, Сингапур и Южную Корею, уже внедрили успешные модели профессионального образования, ориентированные на подготовку специалистов, востребованных на рынке труда. Исследования, проведенные в Германии, показывают, что системы дуального образования, сочетая теоретическое обучение с практическими навыками, значительно увеличивают шансы на трудоустройство для молодых специалистов и повышают престиж рабочих профессий (Kühn et al., 2018) [4].

В Казахстане также предпринимаются шаги для популяризации рабочих профессий, в частности, через программы поддержки квалифицированных специалистов и развитие сетевого взаимодействия между промышленными предприятиями и учебными заведениями. Эффективность таких программ подтверждается исследованиями, которые показывают, что государственная поддержка в сфере профессиональной подготовки

способствует снижению дефицита рабочих рук и улучшению качества рабочей силы (Тимофеева, 2020).

Популяризация рабочих профессий требует комплексного подхода, включающего изменения в системе образования, развитие государственной политики и улучшение общественного восприятия этих профессий. Научные исследования подтверждают, что подходы, ориентированные на гибкое сочетание теории и практики, а также разрушение социальных стереотипов, могут существенно изменить общественное мнение и повысить престиж рабочих специальностей. В условиях глобальных экономических вызовов и технологических изменений важность этих профессий будет только возрастать, что делает их популяризацию критически важной для устойчивого развития общества и экономики, включая Казахстан.

Список литературы

1. Green, A., Kershaw, P., & Gough, A. (2017). Social attitudes to vocational education and training: A cross-national study. Manchester University Press.
2. Jones, D., Hughes, R., & Legrand, S. (2020). The role of skilled trades in economic resilience. *Industrial Relations Research Journal*, 52(3), 297-315.
3. OECD (2019). Skills for the future: Strategies for improving the supply of skilled labor. OECD Publishing.
4. Kühn, H., Böttcher, A., & Heinrich, M. (2018). Vocational education and training in Germany: A model for the future. *European Journal of Vocational Training*, 44(1), 12-29.
5. Герасимова, О. (2021). Проблемы и перспективы развития рабочих профессий в Казахстане. Институт экономики и прогнозирования Казахстана.
6. Тимофеева, М. (2020). Государственная поддержка профессионального образования в Казахстане: Анализ и перспективы развития. *Вестник образования и науки Казахстана*, 5, 49-61.

«РОЛЬ МАТЕМАТИКИ В РАБОЧИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЯХ: ОТ ТЕОРИИ К ПРАКТИКЕ»

Сыздыкова Мадина Сундеткановна

преподаватель математики, КГКП

«Костанайский индустриально-педагогический колледж»

Управления образования акимата Костанайской области

Аннотация. В статье будет рассмотрена важность математических знаний в различных рабочих специальностях. Будут проанализированы примеры применения математики в таких областях, как производство, инженерия, агропромышленный комплекс. Также будет обсуждено, как математические навыки способствуют повышению эффективности и качества работы, а также как они помогают специалистам решать практические задачи в своей профессиональной деятельности. Данный материал подчеркнет необходимость интеграции математического образования в подготовку кадров для рабочих профессий и предложит рекомендации по улучшению учебных программ.

Түйін. Мақалада әртүрлі жұмысшы мамандықтарындағы математикалық білімнің маңыздылығы қарастырылады. Өндіріс, инженерия, агроөнеркәсіптік кешен сияқты салаларда математиканы қолдану мысалдары талданады. Сондай-ақ, математикалық дағдылар жұмыстың тиімділігі мен сапасын арттыруға қалай ықпал ететіні, сондай-ақ мамандарға кәсіби қызметінде практикалық мәселелерді шешуге қалай көмектесетіні талқыланады. Бұл материал математикалық білім беруді жұмысшы мамандықтары үшін кадрлар даярлауға интеграциялау қажеттілігін атап көрсетеді және оқу бағдарламаларын жақсарту бойынша ұсыныстар ұсынады.

Ключевые слова: стратегический, проектный, промо-кампания, интеграция, мастер класс, сотрудничество, предприятия.

*«Числа управляют миром», - говорили пифагорейцы.
Но числа дают возможность человеку управлять
миром и в этом нас убеждает весь ход развития
науки и техники наших дней
(А.Дородницын)*

В современном обществе наблюдается явная тенденция к снижению престижа рабочих профессий. Это связано с изменением общественных ценностей, где акцент смещается на высшее образование и офисные профессии. Однако рабочие профессии играют ключевую роль в экономике и развитии общества. Важно внедрять стратегические инициативы, направленные на повышение престижа этих профессий, начиная с образовательного процесса. Уроки математики могут стать эффективной платформой для реализации таких инициатив.

Математика является основой многих рабочих профессий. Понимание математических концепций необходимо для выполнения различных задач, от проектирования и строительства до управления производственными процессами. На уроках математики можно продемонстрировать, как математические знания применяются в реальных рабочих ситуациях, что поможет учащимся осознать важность этих профессий.

Использование **стратегических инициатив** на уроках математики — это подходы, направленные на повышение качества образования, повышение мотивации обучающихся и эффективное применение математических знаний в объяснении жизни. Эти инициативы могут включать изменения в методах преподавания, внедрение технологий, развитие критического мышления и других методов, способствующие углублению понимания математики.

Практические примеры интеграции из уроков математики помогают обучающимся увидеть концептуальные знания с видимой жизнью, что делает предмет изучения более осмысленным и увлекательным. **Интеграция** практически применяется в обучении математике, так как, это эффективный способ связать абстрактные математические теории с реальными ситуациями, с проблемами студентов и специалистов в своей профессиональной деятельности. Такой подход позволяет лучше понять инновационность математики и ее приложений в различных областях.

При подготовке студентов по специальности «СТРОИТЕЛЬСТВО» используются задачи на расчет материалов, на вычисление объема, углов.

1. Задача по расчёту объёма бетона для фундамента. Строится новый дом. Размеры фундамента составляют 10 метров в длину, 6 метров в ширину и 0,5 метра в высоту. Сколько кубических метров бетона необходимо для заливки фундамента?

2. Задача по расчёту необходимого количества кирпичей. Строим стену, длина которой будет 8 метров, а высота 3 метра. Каждый кирпич имеет размеры $0,25\text{м} \times 0,12\text{м} \times 0,06\text{м}$. Сколько кирпичей потребуется для возведения этой стены, если укладка будет без пустот и мусора?

3. Задача по расчёт объёма банки. Комната размером 6 метров в длину, 5 метров в ширину и 3 метра в высоту. Окна и двери красить не нужно. Объем банки одной краски?

4. Задача на расчёт наклона крыши. Для строительства дома требуется угол наклона крыши. Ширина здания составляет 10 метров, высота ската — 3 метра. Какой угол наклона крыши?

5. Задача по расчету стоимости строительных материалов. Для строительства дома необходимо закрыть крышку черепицы. Площадь крыши составляет 150 м^2 , а уникальная черепица закрывает $0,25\text{ м}^2$. Стоимость одной черепицы — 120 тенге. Сколько денег потребуется на покупку черепицы, если учесть, что в процессе укладки будет сделано 5% отходов?

6. Задача по укладке плитки. В ванной комнате необходимо уложить плитку на пол. Площадь этажа составляет 15 м^2 , каждая плитка имеет размер $0,4\text{м} \times 0,4\text{м}$. Сколько плиток потребуется для укладки пола, если это не требуется?

В профессии ТЕХНИК –МЕХАНИК используют расчет параметров деталей, задачи на нахождение скорости и времени, расчеты при изготовлении деталей, коэффициент износа, расчет давления и температуры.

1. Задача на расчет площадей фигур. На чертежной плите размечена прямоугольная трапеция с основаниями 6 см и 10 см, высотой 4 см. Нужно найти площадь трапеции.

2. Задача на проценты. В результате механической обработки детали её длина уменьшилась на 15%. Если изначальная длина детали составляла 80 см, найти её новую длину.

3. Задача на соотношение сторон и углов в прямоугольном треугольнике. На механическом чертеже изображен угол наклона плоскости к горизонтали 30° . Необходимо найти длину гипотенузы, если длина прилежащего катета составляет 5 см.

4. Задача на применение пропорции. При изготовлении детали в лаборатории необходимо соблюсти пропорцию между диаметром отверстия и диаметром вала, которая составляет 1:1,2. Если диаметр вала составляет 50 мм, найти диаметр отверстия.

Вот несколько математических задач, которые могут встретиться в профессиональной деятельности ПОВАРА:

1. Задача на пропорции и расчет ингредиентов. Рецепт блюда рассчитан на 4 порции и требует 200 г мяса, 100 г картофеля и 50 г лука. Сколько ингредиентов потребуется, если нужно приготовить 10 порций?

2. Задача на перевод единиц измерения. В рецепте указано, что необходимо 2 литра молока, но в наличии есть только миллилитры. Сколько миллилитров молока нужно для приготовления блюда?

3. Задача на расчет стоимости ингредиентов. Повар покупает 3 кг мяса по 350 рублей за килограмм и 2 кг картофеля по 40 рублей за килограмм. Сколько денег потратит повар на все ингредиенты?

4. Задача на вычисление времени приготовления блюда. Блюдо требует 30 минут для запекания в духовке при температуре 180°C . Если повар решит запекать два блюда одновременно, как изменится общее время приготовления?

5. Задача на деление порций. Нужно приготовить 10 порций салата, для этого потребуется 500 г овощей. Если повар решит сделать 15 порций, сколько овощей ему нужно взять?

6. Расчет времени на обслуживание. Повар готовит одно блюдо за 45 минут. Сколько времени потребуется для приготовления 5 таких блюд?

7. Задача на расчет коэффициента потерь. Во время приготовления блюда теряется 10% веса продуктов из-за потерь при жарке. Если для блюда нужно 1 кг картофеля, сколько картофеля нужно купить, чтобы получить 1 кг после жарки?

8. Задача на расчет количества посуды. В ресторане одновременно подаются 12 блюд на ужин. Каждое блюдо требует одного блюда для сервировки. Сколько всего посуды нужно для того, чтобы обслужить 20 ужинов?

9. Пропорции в приготовлении соусов. Для приготовления соуса необходимо 2 части масла, 1 часть уксуса и 3 части воды. Сколько масла, уксуса и воды потребуется, если нужно приготовить 24 части соуса?

Для обучающихся по специальности «СВАРОЧНОЕ ДЕЛО» математические задачи могут включать расчеты, связанные с геометрией. Вот несколько примеров таких задач:

1. Расчет длины сварного шва. Для соединения двух металлических деталей, имеющих форму прямоугольников, необходимо выполнить сварку по периметру. Размеры деталей — 120 см и 80 см. Какую длину сварного шва нужно подготовить?

2. Определение расхода сварочной проволоки. Сварщик использует проволоку диаметром 1,2 мм для сварки шва длиной 4 метра. Известно, что для каждого метра шва уходит 30 граммов проволоки. Сколько граммов проволоки потребуется для сварки шва длиной 4 метра?

3. Площадь сварного шва. Сварщик выполняет шов на соединении двух металлических труб с диаметром 6 см. Определите площадь поперечного сечения сварного шва, если он имеет форму прямоугольника, ширина которого равна 4 мм, а длина шва 10 см.

4. Время на сварку. Сварщик выполняет сварку одного стыка за 10 минут. Сколько времени ему потребуется для выполнения 8 таких стыков?

5. Расчет массы сварного шва. Сварщик использует проволоку с плотностью 7,85 г/см³ для сварки шва длиной 5 м. Диаметр проволоки 2 мм. Найдите массу проволоки, необходимую для сварки этого шва.

6. Расчет площади поверхности для сварки. Нужно выполнить сварку двух труб диаметром 8 см и длиной 2 м. Сколько квадратных сантиметров будет покрыта сварочным швом?

Приглашение специалистов для проведения **ГОСТЕВЫХ ЛЕКЦИЙ И МАСТЕР-КЛАССОВ** для различных рабочих профессий, позволит обучающимся увидеть, как математика применяется на практике и какие навыки необходимы для успешной карьеры. В таких мастер-классах ключевую роль играет практическая часть, где участники могут отточить свои навыки и научиться работать с новыми методами и инструментами.

Структура мастер-класса для обучающихся специальности «СЛЕСАРНОЕ ДЕЛО»:

1. Введение в тему:

- Краткое представление о целях мастер-класса.
- Знакомство с приглашёнными специалистами (например, инженеры, специалисты по технике безопасности, представители производителей инструментов).

2. Обзор современных инструментов и технологий:

- Демонстрация новейшего оборудования и инструментов, которые используются в слесарной практике.
- Введение в новые материалы и технологии, влияющие на производственные процессы.
- Применение автоматизированных и цифровых технологий в слесарных работах (например, использование станков с числовым программным управлением — ЧПУ).

3. Техники и методики работы:

- Демонстрация точных и эффективных методов работы с металлом (резка, сверление, шлифовка, нарезка резьбы).
- Особенности работы с различными видами металлов (нержавеющая сталь, алюминий, медь и др.).

- Советы по обработке труднодоступных мест и соблюдению точности при работе с деталями.

4. Практическая часть:

- Участники мастер-класса выполняют задания под руководством специалистов, получая ценные советы и рекомендации.

- Разбор ошибок и оптимизация рабочих процессов.

- Выполнение реальных задач с использованием новых технологий, таких как лазерная резка, пайка или сварка.

5. Техники безопасности:

- Обучение правильному обращению с инструментами и оборудованием.

- Практическая демонстрация соблюдения правил безопасности при работе с опасными инструментами и химическими веществами.

- Тренинг по первой помощи при производственных травмах.

6. Обсуждение результатов:

- Оценка качества выполненных работ и предложений по улучшению процессов.

- Ответы на вопросы участников, обсуждение реальных проблем, с которыми сталкиваются слесари на производстве.

- Советы по карьерному росту и профессиональному развитию.

Специалисты, которых можно пригласить:

1. Инженеры и технологи — для демонстрации новых технологий обработки металлов, улучшения производственных процессов.

2. Представители производителей инструмента и оборудования — для презентации новых инструментов, оснастки и оборудования, которые повышают эффективность работы.

3. Специалисты по безопасности труда — для обучения правильной организации рабочего процесса с учётом норм безопасности.

4. Мастера с большим опытом — для передачи практических знаний и навыков в конкретных областях слесарного дела.

СОТРУДНИЧЕСТВО С ПРЕДПРИЯТИЯМИ на уроках математики для обучающихся по рабочим специальностям, может быть очень полезным и эффективным. Такой подход позволяет интегрировать теоретические знания с практическими навыками, что помогает учащимся понять, как математика используется в реальной жизни и на производстве.

Вот несколько идей для организации такого сотрудничества:

Проектная работа с предприятиями

Вот примерные темы проектов:

- Оптимизация сварочного процесса с использованием математического моделирования;

- Оптимизация процессов приготовления пищи и расчёт калорийности блюд с использованием математических методов;

- Оптимизация токарных процессов с использованием математического моделирования и расчётов;

- Оптимизация процессов технического обслуживания и расчёт нагрузок в механических системах с использованием математического моделирования и т.д.

Представители предприятия могут рассказать о том, как используют математику в своей деятельности, предложить реальные задачи для решения. Обучающиеся могут работать над реальными производственными проблемами, используя математические методы, такие как статистика, оптимизация, геометрия.

Полевые занятия на предприятиях. Организация визитов на предприятия, где студенты смогут увидеть, как применяется математика в реальной работе. Например, расчет нужного количества материалов для производства, использование геометрии для проектирования или аналитики для улучшения качества продукции.

Использование математических программ и технологий

Совместные занятия, на которых ученики используют программное обеспечение для решения задач, связанных с реальной производственной деятельностью. Например, Excel для расчётов, AutoCAD для чертежей и проектирования, системы для учета и анализа данных.

Интервью с работниками предприятий. Проведение интервью с инженерами, менеджерами, бухгалтериями или другими специалистами предприятий, которые могут поделиться примерами того, как они применяют математику в своей ежедневной работе.

Примеры из профессиональной деятельности. На каждом уроке математики можно приводить примеры задач из конкретных рабочих специальностей, например, для сварщиков, строителей, автослесарей или токарей. Это могут быть задачи, связанные с расчётами углов, размеров, объёмов и прочего.

Конкурсы и олимпиады. Совместные соревнования по решению задач, предлагаемых предприятиями, на которых студенты смогут проявить свои навыки, а также посоревноваться с другими обучающимися.

Такое сотрудничество помогает сделать уроки более интересными и практичными, мотивирует обучающихся на лучшее освоение материала и способствует подготовке их к реальной профессиональной деятельности.

Использование **ПРОМО-КАМПАНИИ**, которая направлена на популяризацию связи рабочих специальностей и математики.

Вот несколько идей для такой промо-кампании:

Промо-кампания	Описание	Контент	Цель
«Математика на производстве»	В рамках этой кампании можно показать, как математика используется на различных этапах производства. Например, расчёты для точных измерений, планирование и оптимизация процессов, прогнозирование потребностей в материалах.	Видеоролики или постеры, показывающие реальных специалистов (например, инженеров, механиков, строителей), которые объясняют, как они используют математику в своей работе.	Показать студентам, как математические знания помогают добиться успеха в профессиях, которые часто воспринимаются как не требующие глубокой теоретической подготовки.
«Математика на строительных площадках»	Профессиональные строители и архитекторы могут объяснить, как важны математические навыки для точных расчётов и безопасных строительных решений.	Инфографика, видеоролики или интервью с профессионалами о том, как они используют геометрию и арифметику для проектирования и строительства зданий.	Повышение осведомленности и среди учащихся о том, что их математические знания могут найти применение в строительстве, а также о важности этих знаний для точности и безопасности.

«Математика для механиков и сварщиков»	Механики и сварщики используют математические расчёты для правильного монтажа, диагностики и ремонта техники. Важными аспектами являются расчёты для сварных швов, углов, длин и точных измерений.	Практические примеры и задачи, например, как правильно измерить и вырезать детали, используя теорему Пифагора, или как вычислить угол наклона для сварки.	Подчеркнуть, что рабочие профессии в инженерии и технике также требуют математики, и это умение открывает возможности для карьеры в высокотехнологичных и востребованных сферах.
«Математика в агрономии и сельском хозяйстве»	В сельском хозяйстве математика используется для планирования посевных площадей, расчёта урожайности, удобрений, а также для прогнозирования погодных условий и управления ресурсами.	Примеры задач, связанных с оптимизацией сельскохозяйственных процессов, использование статистики и вероятности для прогнозирования урожая.	Привлечь внимание к важности математики для повышения продуктивности и эффективности в сельском хозяйстве.

Роль математики в рабочих специальностях является неоценимой, так как она служит основой для точности, эффективности и безопасности в процессе выполнения профессиональных задач. От теории к практике — именно этот переход раскрывает всю значимость математических знаний для специалистов в различных отраслях, будь то строительство, механика или сельское хозяйство. Математика позволяет не только решать теоретические задачи, но и находить оптимальные решения для реальных проблем, возникающих в ходе производственной деятельности.

Подчеркивая связь теории и практики, важно понимать, что именно через применение математики в повседневной работе, рабочие специальности становятся более высококвалифицированными, а их практическая деятельность — более продуктивной и инновационной.

Список литературы

1. Ребров, В. А., Математика в рабочей профессии. — М.: Высшая школа, 2004.
2. Глушкова, Е. П., Математика и ее применение в строительных профессиях. — СПб: Невский мастер, 2010.
3. Гордиенко, В. И., Теоретическая математика и ее роль в профессиях. — Харьков: ХНУРЭ, 2003.
4. Малиновский, В. М., Математика для инженеров и рабочих профессий. — М.: Академия, 2017.
5. Калмыкова И. В., Математика и ее роль в профессиональной подготовке. — Екатеринбург: Уральский университет, 2018.
6. Журавлев, Н. В., Основы прикладной математики для рабочих профессий. — М.: Мир, 2009.